Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Prima [-tertia] pars operum Johannis Gerson

https://hdl.handle.net/1874/457021

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

Beatus ille seruus. quem cum venerit dominꝰ ꝛ pulsauerit ianuā eius/inuenerit vigilantem. Sic vigilabat q̄ dicebat Uelox est depositio tabernaculi mei. Et alter. Anima mea in manibus meis sp Quales ꝓterea sunt qui mortem habent in desiderio. ꝛ vitam in patientia.

Consideratio II

Vigilat ille Ihus/qui cogitat quotidie quomodo spūs suus redeat ad dñm qui dedit illum p integraz penitentiā. Qui ꝓterea non negligit eccl'asticam sepulturā. Qui denicꝫ non omittit ordinare bonozū suozū abundantiam. Quoniā in istis tribus consistere testamentū reputamꝰ.

Consideratio III

Vigilans Ihus licet p̄cipalit intendere debeat de spū suo: ꝛ de corpe plus q̄ de exteriozi possessiõe. Nihilominꝰ exteriozi possessiõis dispositio multū facit ad hꝫ spūs redeat liber ad dñm q̄ dedit illū. Sic etiā dixisse fertur tpe nr̄o q̄dam nobil' moriens/qui postq̄ interrogauit si tpalia sua fuerant oia bñ dispositā soluti soluendis. Et respōsum esset ita esse. Cōuersus ad dominū dixit. Ecce dñe sum positus extra manus boim. In manus tuas cōmendo spūm meum.

Consideratio IIII

Vigilās igit Ihus/q̄lia ꝓsiderare debeat circa dispositoz bonozū tempalium suozū maxime dū diuitijs abundās est ꝛ heredibꝰ caret/annotemus. Et in p̄mis recogitet illud. Uiuēs viuens ipe ꝓfitebit tibi. Et q̄ in nullo maiozez debet fiduciaz. Quia rursum sibi meritū maius in certiusq̄ resultat. Quadit denicꝫ rapacitatē tyrannicā aliquozū q̄ solent post mortē diuituz/causas confingere ꝓfessionuz/aut de facto tollunt illa que non fuerunt in tutissimis manibus collocata. Nimirū q̄ nonunq̄ insidiant/viuentibus vt ipoz diripiāt facultates ex fama diuulgatis. Unde ꝓsurrexit illud boꝛridū. Multi propter diuitias pierunt. Dicebat vnus ex prudētibus seculi. Nollem habere centum mille francos. si sup hoc esse deberēt fame p mōm. Multos certe saluauit inter medias tempestates/estimatio paupertatis que nihil ꝓsequentibus affert vtilitatis.

Consideratio V

Testaturus ante oīa habeat gl'am dei p̄ oculꝫ suis. non vanitatem seculi. nō memoriā nominis ꝓtinus morituri. Meminerit sc̄ ap'li dicentis. Dia in gl'am dei facite. Et illud ps̄al. Non nobis dñe non nobis. sed nomini tuo da gl'am.

Consideratio VI

Testaturus/ex isto p̄ncipio cōsideret non q̄ vtilius sit reipublice seu bono cōmuni duz ordinat de rebus suis. sed q̄ insup cedet amplius ad honorem dei. ꝛ cultus christiani.

Consideratio VII

Testaturus exinde consideret: q̄ repatō seu restauratio vel continuatio rerū tam institutaꝝ p alios in collegijs. in cenobijs. in ecclesijs. in prochijs. in edificijs. plus cederet ad honorē dei ꝛ vtilitatē p̄ri cū minozibꝰ expensis. q̄ noue fundatiões noie ꝓprio seu titulo faciende.

Consideratio VIII

Testaturus aduertat qm̄ deus q̄ pugillo cōtinet celum ꝛ terram/sciet ponderare q̄d ꝛ q̄nq̄ offerat ꝛ de quanto. Quemadmodū q̄dam sanctorum patrū respondit cuidaz nobili matrone ccc. solidos offerenti. ꝛ ingerenti respicere quāti essent. Quemadmodū ꝓterea diffiniuit ꝓphe de paupercula offerenti duo minuta.

Consideratio IX

Consideret testatoꝛ si vult fundare collegia vel ꝓpatos aut hospitalia. q̄ ex talibꝰ modicis ꝛ imp̄fectis fundatōibus/plura sequunt incommoda. sicut exptum est in religionibꝰ varijs. ex nominati in collegijs studij parisien. Dei' enī regunt. ꝛ tinuant ꝛ p̄manent cōmunitates magne q̄ modice. Sit hꝫ in monasterijs. sit in alijs collegijs eccl'arum vel studiozū.

Consideratio X

Consideret testatoꝛ si libꝛos habeat distribuendos: qualit ꝛ quibus ꝛ quō distribuet iux q̄ qualitatem recipientiū. aut cōmittat distributōez sed venditōi si opus est illis de q̄bus confidit. quatinus vno (sicut dicit) ictu se expediat.

Consideratio XI

Consideret testatoꝛ iuxta verū consiliū euangelicū xp̄i. Si vult edificare domū aliquaz quo ꝓficiat eam. quia multi conati sunt facere nouaz fundatōez qui tot exposuerūt in domicilijs edificandis/q̄ ꝓ habituris nihil relictū est nec edificia pfecta sunt.

Consideratio XII

Consideret ad extremū testatoꝛ qm̄ deus bonozū nostrozū nō indiget faciet ipe nutrire pauperes. faciet eccl'as. faciet collegia. faciet monasteria. faciet ꝓuentus ꝛ hospitalia qm̄ ꝛ quomodo ꝛ vbi placuerit ei. ꝛ nō gloriet'r ā ipm stulta presumptio eis carnis. Quit nihilominꝰ ꝛ dignat q̄ coadiutozes eius simus. ad vtilitatē non suā sed nostram.

Explicit.

Sequitur ep'la eiusdem

dem sup testamento libꝛozum suozum ad electi ꝛ

Uiros in auinione

Uenerabilibus patribꝰ ꝛ fratribꝰ celestinis Joh. de Gerson sacerdoss sacre theologie ꝓfessoꝛ: gr̄a ꝛ pax. The saurizate vobis thesauros in celo dicit celestis nr̄ doctoꝛ christus. Est aūt sapia thesaurꝰ infinitus hoibꝰ. q̄ q̄ vsi sunt/pticipes effecti sunt amicie illiꝰ. Repsentant hanc sapiam et docent in/

strumentalit libꝛi sacri. Propterea disposui in senectute mea thesaurizare iux pauptaculaz meā de libꝛis salutaribꝰ. Ulisum est aūt mihi cōmodius in celestinis velut in q̄busdaz cel'aut celestibus habitacul' thesaurū hunc reponere. maxime q̄ duos in illa religione germanos habui pfessos. Suscipiat igit ꝓpositū meū cū bōa gratia deuotio vr̄a patres ꝛ fratres charissimi re vocecꝫ celestes. Sit thesaurus iste perpetuus dū venerit ad manus vr̄as custodiendus in sacro ꝙuentu vestro apud auinionē. non quidem alienandus. sed nec ꝓsus absc̄dēdus. imo cōmunicandus hinc ꝛ inde. put supioꝛi industria iudicabit. Ita tñ q̄ semp tandē recolligant sub ꝓpria claue. vel armariolo ad hoc̄pm specialit instituto. Peniq̄ noia libꝛozū ꝛ tractuū tam ab alijs q̄ a me compositozū/dispositi colligere in speciali scedula dño concedente. ad quē effūdite pces. p mea finali salute in gr̄a ꝛ gl'a sempiterna. Scriptū lugd. anno gratie. i 428. in nouembꝛi/anno etatis dierū vite pegrinatōnis mee qui parui sunt ꝛ mali sexagesimo q̄nto ꝛ incipiet. 66. annus die. xiiij. decēbꝛis/festo sancti Nicasij Remensis qua natus sum ꝛ renatus in dño iesu xp̄o in quo det idemipe/nos omēs benemori. Amen. Finit.

Epistola eiusdem ad

carthusienses. sup acceleratōe suffragiozuz sibi post obitum eius oblatozum.

Ecite vob amicos. Docet hꝫ amatoz boim iesus/subdens causam finalez vt inq̄t recipiant vos in eterna tabernacula. Causam vo materialē tangit esse māmonam iniq̄tatis nō quin illa sit potioz q̄ de materia venit eq̄tatis qual'est caritas gr̄uita ꝙlem vos honozandi patres ꝛ dñi ꝓcedere placuit p̄dem mihi vilico inutili q̄ fodere nō valeo sed certe mendicare nō erubesco cū illo q̄ dicit: ego aūt mendicus sum ꝛ paup. Est itaq̄ mihi p copia ꝓ diuitijs ꝛ opibus /spūalis mendicitas. Et q̄n posui in mendicitatis mee sacculo. imo sacco pmaximo ꝛ inani/largitōz liberalē ꝛ grandem de ꝓticipatōe bonozū spūaliū p̄ciosi p̄diutissq̄ ordinis vestri/benevolentissima caritas vestra. venit in coꝛ meū fiducia petendi ꝙlemcūq̄ acceleratōz me viuente suffragiozū illozū/q̄ post obitū sunt oblata. Mouet me cōsideratio p̄cipua quatinus impetrēt spiritales amici/ viuere ꝛ moꝛi me in gratia dei. Non quin ozēt deus vt transeat a me calix purgatozie penalitatis. si possibile est p̄m ordinem diuine voluntatis. sed quia plane mihi gratia dei si comitetur vitam ꝛ obitum meū. qua deficiente nulla esset vlterius redemptio. Mouet altera consideratio/ q̄z videt facilioꝛ ꝓ patribus ꝛ domis paulatina q̄si p tempus ꝛ tempa distributio suffragiozum/q̄ statim post obitum cōtinuata solutio. Peniq̄ iustozū assidua depcatio. pderit spero mihi ad meritū. ꝓpium cumulandū in via/ qualiter esse non poterit extra viam/que meriti nulli' statum habet. Rogo igit patres ꝛ in xp̄o fratres carissimi/vt caritas vestra i me magꝭ ac magis abundet/vt in eterna tabernacula/ vobiscū recipiar fiat fiat. Scriptum lugd. Uester alūnus in xp̄o Joh. de gerson theologie profess̄oꝛ indignus ꝛ parisien. cancellarius.

Finit.

De anniuersario qd

sibi fieri pcurauit in eccl'a sancti Pauli lugduni gallie vbi ꝛ sepultus iacet reptum est quod seqūtur in libello quodam manu sua ꝓpria ꝓscripto sicut ꝛ pcedentes due epl̄e.

Nomine patris ꝛ filij ꝛ spūssancti p̄ri/mitus inuocato. Notum sit omnibus quozū interesse poterit q̄ anno dom̄i. cccc.xx.viij. die. xxj. octobꝛis. Nos p. camerarius ꝛ capitulū ecclesie sancti gloriosissimi Pauli lugd. concessimus ꝛ concedimus p̄sentes ex certis ꝛ legitimis causis. venerabili magistro ꝛ domino Johanni de Gerson sacre theologie pfessoꝛi ꝛ cancellario parisiensi et sacerdoti remensis dioc̄esis. anniuersariū panis ꝛ vini ꝑpetuuz moze solito p nos annuatim in dicta ecclesia faciendū ꝛ celebꝛandū die. xiij. decēbꝛis in crastina videlicz sancte Lucie qua die festum est celebꝛe sancti Nicasij remensis archiepiscopi ꝛ in tali natus est mundo ꝛ renatus chr̄isto ꝓdictus Johānes vt dicit anno domini. m. cccc.xv. Concessimus ꝓterea eidem Johanni liberaliter locum sepulture in nostris locis ad hꝫ deputatis nec iam occupatis eligendi p se facultatem. In cuius rei testimoniū sigillum nostruz duximus p̄sentibus apponendū. anno ꝛ die quibus supra. Benedictus deus fiat fiat.

Finit.

Incipit testamentuz

q̄tidianum pegrini eiusdem cancellarij parisi.

Dispone domui tue quia moꝛieris tu ꝛ nō viues. Esa. xxx viij. Sic homo pegre ꝓfecturus in longinquaz regionem. solet condere testamentuz et copiam secum ferre. sic agere nos conuenit/ qui non habemus hic ciuitatem manētem sed futuram inquirimus. Sit igitur sub oratōnis typo quotidianum pegrini testamentum.

Testamentum pegrini.

Pater. Ecce positus sum hic ꝛ nunc velut in articulo moꝛtis. quoniā media vita in morte sum̄. Compareo coā curia misericordie tue. cui me sbmitto iugiter/ ꝛ adeo

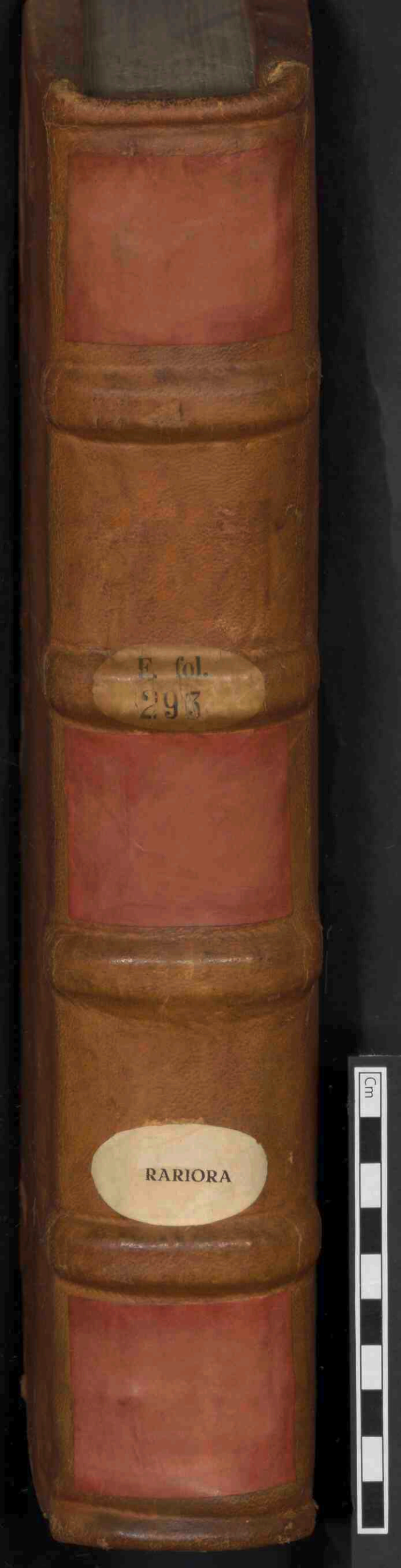
E. fol.
293
RARIORA
Cm

Cm

Cm

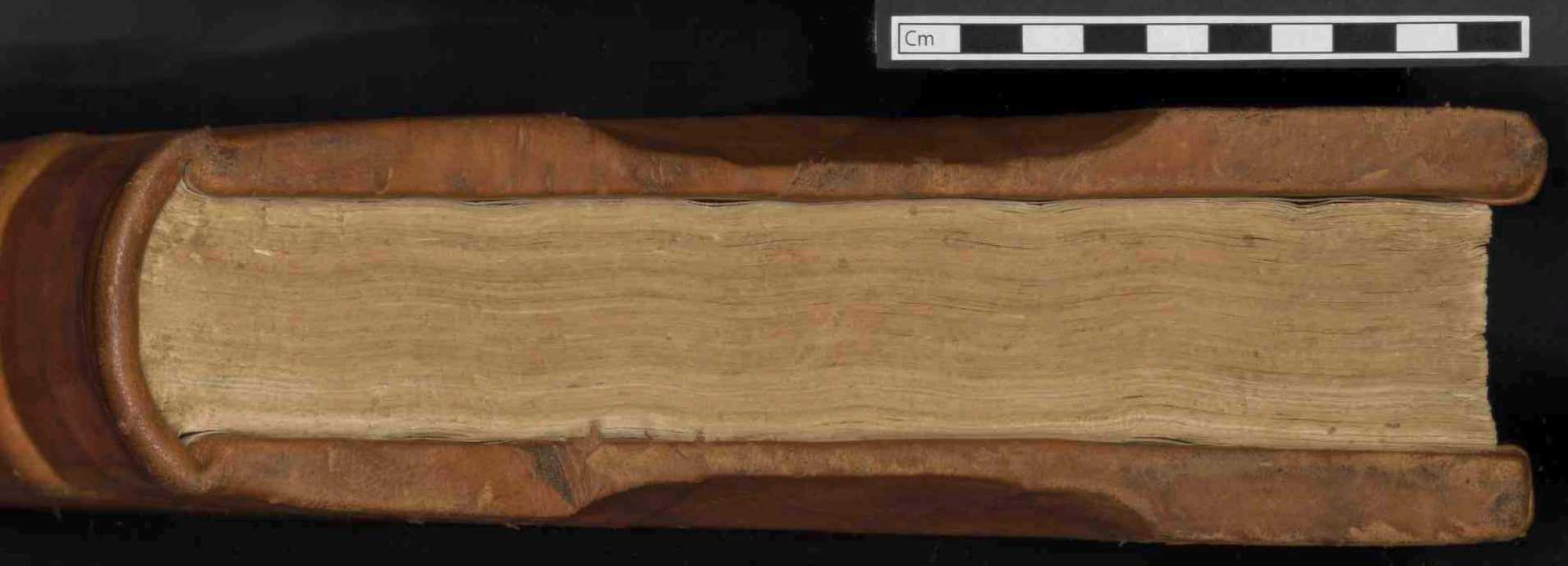
Cm

Miscellanea Theologica

Folio nº. 293.

382. **Johannes** Gerson (Jean Charlier), Opera. II, III. Bazel, Nic. Kessler 21 Maart 1489. 2o. F. 2o. 293, 294

Typen 1, 2, 6. — Drukkersmerk. — HC* 7624. — BMC III p. 767. — Peddie II p. 284. — Pell. 5127. — Pr. 7672. — Schr. 4102. — Bl. 1 van beide deelen, waarop de houtsn., ontbreekt.

Uit het kapittel van S. Marie te Utrecht.

Fol. 1 en 230 ontbreken.

Ham 7624

Tabula Generalis

Tituli librorum secũ de ptis doctoris christianissimi Johis de gerson Cancel. parisien. in qua locata sunt precipue opuscula ad mores accõmodata.

Regule morales 24 A
Cõpẽdiũ theologie 25 AB
Triptitum de decem preceptis/de confessione/ & de arte moriendi 31 C
De cognitione venialium peccatorũ et mortalium 32 D
De arte audiendi ꝓfessiones 32 E
De ꝓfessione molliciei 33 A
De remedio cõtra recidiuũ 33 C
De statuto carthusien. q̃ in mortali certo confessus remittat̃ 33 E
Auisamentũ ꝑ modo cõfessionis in religionibus nõ lapsis audiẽdi 33 E
De modis excõicationũ & irregularitatum et absolutionis ab eis 33 F
Notabile de forma absolutionis 33 G
Nõbile de ꝑmis motiꝫ & de ꝓsensu 33 H
De absolutiõe ꝓfessiõis sacr̃alis 33 I
De absolutiõe defuncti carthus. 33 AB
De moderata casuum reꝛuatione 33 N
Epistola super eodem ad quendam episcopum 33 O
De ptãte ligandi atq; soluẽdi 33 P
Resolutio sup casu quodam de irregularitate 33 Q
De ꝓtemptu clauiũ & materia excõicationum & irregularitatum 33 Z
De cordis induratione 33 T
De indulgentijs 33 ꝓ
Multarũ breuium & vtilium questionũ resolutiones 34 E
De delectatõe in fuicio dei habẽda 34 L
De pctõ veniali duplici 34 T
De correctiõe ꝓximi 34 T
De puulis ad x̃pm trahẽdis 34 V
De contractibus 35 G
De symonia 36 H
De solicitudine ecclesiasticorũ 36 Q
De testamento cõdendo 37 K
Epla sup testamẽto liborũ suorũ 37 L
Epla ad carthusienses sup acceleratiõe suffragiorũ post obitũ oblatorũ 37 P
De anniuersario qõ sibi ꝓcurauit in ecclesia sancti pauli in lugduno 37 L
Testamẽtũ quotidianũ pegrini 37 AB
Testamentũ pegrini metricum 37 P
Epistola consolatoria super morte fratris ad fratrem 37 Q
De preparatione ad missam & pollutione nocturna 37 R
De pollutione diurna 38 AA
Dialogꝰ de celibatu eccl'iasticorũ 38 K
Carmẽ ꝫ pulchritudinẽ corꝑis 38 O
Cõtra impugnantes ordinem carthusiensem ꝓpter paucitatem miraculorum & nõ confirmationem 39 A
De nõ esu carniũ carthusiensiũ 39 E
An liceat q̃ato debit̃ itrare religionẽ 39 T
De tempantia in cibo & potu & vestibus ꝓlatorum 40 A
Sermo de vita clericorum 40 F
Sermo in cena dñi ꝑ hũilitate 40 P
Carmen cõtra tumidũ cor 40 O
Sermo de penitentia 41 A
Sermo de dñio euãgelico 41 AA
Carmẽ de volũtaria pauptate 41 Y
Sermo ad ecclesiasticorum cautelam & eruditionem 41 Z
Sermo de resurrectione x̃pi 42 N
Sermo in concilio remensi dñica secũda post pasca Bonus pastor 42 Q
De visitatione ꝓlatorum vel cura curatorum 43 AB
Sermo de quattuor domibus & potest dici in dedicatione ecclesie 43 U
Sermo de omibus sanctis. Exultabunt sancti in gloria 44 O
Sermo de oib' sancti Beati q̃ luget 45 N
Sermo de omibus sanctis. Exultate quonia merces vestra 46 C
Sermo de omnibus sanctis. Videns Jesus turbas 46 P
Sermo in die natiuitatis dñi 46 U
Sermo in dñica in septuagesima 46 T
Sermo de ꝓceptione btẽ ỽginis 47 L
Sermo de beato Bernardo 47 T
Sermo in die sancti Ludouici francorum regis 48 L
Carmen optatiuũ vt lilia crescãt 48 O
Sermo de oꝛone in ꝓcilio constãtiẽsi 49 A
Sermo de spũsancto 49 G
De ỽbis dñi Venite ad me oẽs 50 A
Cause ꝓpt quas voluit dimittere cancellariam 51 P
Recõmendatio licẽtiãdorũ in decret 51 AE
Tractatus de nobilitate 52 E
De considerationibus quas debet habere ꝓnceps 52 L
Dialogus franci & angli 52 X
De puella oli in frãcia eq̃tãte i armis 53 O
De mirabili victoria puelle de post fetantes recepte in ducem belli exercitus francorum contra anglicos 53 T

Explicit tabula generalis operum hui' secũde ptis.

UNIVERSITEITS BIBLIOTHEEK UTRECHT

DOMEIN-ARCHIEF TE UTRECHT.

Epitaphium magistri Jo

hannis de Gerson: sacrarū litterarū doctoris christianissimi: cancellarij parisiensis. scriptum in circūferētia sepulcri in lugduno In ecclesia sancti Pauli. z in tabula muro appensa iuxta arma sua.

Magnū parua tenet virtutibus vna iohannem
Precelsum meritis/ gerson cognomine dictum
Parisius sacre pfessor theologie
Claruit/ ecclesie qui cancellarius. anno
Milleno dñi centum quater atqz vigeno
Nono/ luce petit superos Julij duodena.

DOMUS · ARCHIEP.
UTRECHT

Incipiunt regule morales eiusdem.

Prologus.

Amus nũc interim: qđ natura ⁊ limitatrix nature ars solent nos ab impfecto sumamus exordium. vt inde (si deus annuerit) ad pfectiora cõsurgam⁹. Itaq; videris apibus / primũ ex apricis locis: materiaz fauorũ colligere. debinc collectã digerere in aliã formã / q̃ vnde sumpta est. demũ in alueolo cõstituant miro ordinis artificio ptes singlorũ. Quid vero ars. nõne pcessus in ea similis agnoscitur? Prouidet sibi in primis de materia copiose. ipaz deinceps in ptes diuidet. Postremo dat ptibus formam. primũ rudez. deinde politiorẽ. Postremo (qđ est omniũ difficilimũ) ptibus sparsim positis ⁊ politis / ordinẽ colligationẽq; tribuit. p quod tandem opi suo / pfectio cõsummata donat. Segregemus in hũc modũ ptes aliquas / velut e silua grandi ⁊ pdiuite / minera sacre scripture / quibus formã aliquã addim⁹. Noli igit lector (si qs forte occurreris) despicere. si iaceant interea hec ptes absq; ordine. sine vinculis ⁊ calce. quas dũ sic erunt: regulas aut doctrinas aut cõsideratiões apellare poterim⁹. Fortassis dño ppitio / poterit ⁊ eis in posterũ. ex decoro ordine / libelli pulchritudo donari. Qđ si datũ nõ fuerit nihilominus arbitramur nos nõnihil pfecisse. si materiaz pparauerimus alijs ad ea que libuerit fabricãda aut sub alio tropo. nõ frustra sudauerimus / si ex agro florentissimo sacre scripture / apes cogitationũ nostraz collegerint. digesserintq; buccellas quasdam faui mellis / ad lumen cognitionis ⁊ ad deuotionis dulcorẽ. atq; p medicamẽto desideriorũ infirmorũ. quas pticulas liceat postmodũ in alueolo libri vnius / decoro artificio speciosius ordinare.

Explicit prologus. Incipiunt Regule Morales.

Aquetibi p̃ cepit deus / cogita semper. Nã quilibet obligat scire illud / absq; cui⁹ noticia non põt euitare peccatũ. Culpabilis ignorantia iuris diuini / nõ cadit in facientẽ illud qđ in se est. qñ spũsanctus / talem hominez de necessarijs ad salutẽ que vires suas excedunt docere immediate vl mediate parat⁹ ẽ. Ignorantia inuincibilis excusat / in eis psertim q̃ sunt facti. nõ aũt crassa vel supina: que pueni ex negligentia sciẽdi ⁊ faciendi quod in se est. Dicitur aũt inuincibilis: nõ q̃n vinci possit. aut q; ex ea necesse sit tunc opari. sed quia opans / sufficienter ẽm casus euentũ diligentiam aposuit / sciendi illud quod nescit. Ignorantia iuris humani sufficienter pmulgati / nõ liberat subditos a pena in foro exteriori licet frequẽter quo ad deuz excuset a culpa quosdam ignorantes. Nõ q̃libet tenetur scire de quolibet peccato mortali an sit tale. licet expediat istũd inquirere ⁊ scire iuxta vnius cuiusq; vires ⁊ statum. ⁊ plus ecclesiasticos q̃ laicos Et inter ecclesiasticos / prelati ex officio tenent q; sint parati oñi poscenti reddere rõnez de ea que in eis ẽ fide ⁊ spe. Nemo vtẽs rõne / diu ab ignorantia principiorũ moralium excusat. forte enim moralã ad cõsiderãdũ apponere fas habz. Omnis doctrina ⁊ oñe studiũ. debent de curiositate vana aut noxia culpari: que nõ ordinant actu vl habitu. mediate vel immediate / ad bene moralit gratuiteq; viuendũ. Dare studiũ suum rebus inutilibus aut noxijs. vtilioribus sciẽter omissis curiositas est damnabilis. Utile ⁊ inutile / noxium ⁊ innoxiũ / dicunt in moralibus nõ absolute / sed p respectũ ad nos: cũ circũstantijs finis / loci ⁊ tempis / officij atq; ceterorum. Oñis obligatio / finaliter reducit ad dictamẽ liberi arbitrij diuini / sic volẽtis obligare creaturã. quod dictamen nobis innotescit / vel in lumine fidei vel gr̃e infusarũ. vel in lumine naturali signato sup nos Vñ practica iudicia rõnis habem⁹. aut p lumia scientiarũ tam diuinarũ q̃ humanarũ: ex duplici lumine priori emanantiũ. aut postremo p experientie multiplicis luminosum documentũ. p qđ fit. vt vtus q̃ ars certius opet. ppter quod vir / tuosus bene iudicat de oñib⁹. ⁊ est suo iudicio vtutis mediũ assumendũ. In principijs moralibus assignandis fit pcessus q̃nq; a notioribus et quasi a posterioribus. vt ex his que videmus in humana policia: assurgendo ad diuinã legẽ. q̃nq; fit econtra a priori considerãdo eas leges que nature sunt notiores: qualis est lex eterna. Eq̃tas quã nominat phs Epykaiam / pponderat iuris rigori. Est aũt equitas / iusticia pensatis oñibus circũstantijs pticularib⁹. dulcore miscẽte tẽperata. Hoc intellexit q̃ dixit. Ipe etiã leges cupiunt vt iure reganť. Et sapiens. Noli esse iust⁹ nimis. alioq̃n summa iusticia summa iniusticia fit. Oñia mãdata dei equitas. id ẽ. cũ eq̃tate pẽsanda. Bonarũ mentiũ est ibi agnoscere culpam vbi culpa nõ est. agnoscere inquã nõ p assensum firmũ. hoc em stultum piculosumq; fieret. sed sic vt doleat aut peniteat homo postmodũ / quasi veraciter in culpa teneret. Nullus est peccatum mortale actuale absq; consensu libero rõnis / vo vel interp̃tatiuo. Interp̃tatiuum consensum tũc

esse dicimus. dum habuit ratio temp⁹ sufficiens deliberandi ⁊ fugiendi ea/circa que vitanda esse quigil tenebaꝯ. qualiter dicit lex forēsis. Qui tacet cōsentire videꝯ. dum videlicet repugnare debeꝯ. ¶ Consensus in actum solū venialiter malū est tm̄modo venialis. loquēdo de veniali ex genere suo. vt est ⁹bum ociosum. ¶ Nullū peccatū est adeo veniale/q̄n ip̄m vl sibi simile fiat mortale dū placet. hoc est dū consensus addit. si tn̄ illud veniale erat actus mortalis ex genere suo. et ex eo q̄ nō fiebat ex consensu libero ⁊ pfecto/ venialis reddebaꝯ. ¶ Nullus ē actus adeo mortalis/q̄n ipe vel sibi similis. sit nō mortalis dum displicet: vel si nō placet/consensu pfecto deliberato q̄ ¶ Nihil est adeo consiliū in lege euangelica. q̄n in casu posset esse obligatoriū. Et ita quilibet vtēs ratione/teneꝯ ꝑ ꝓparationē animi ad quodlibet cōsilium vtputa martyriū vel dimissionem omniū suoꝝ ⁊ similiū. si ⁊ vbi necessitas imineret hoc agendi. Obligat insup qōlibet cōsilium q̄ nō cōtemnaꝯ/tanq̄ nō sit salubrior observatio eius q̄ oppositi. ¶ Nullus ita cōsiliis suis dis astringiꝯ/q̄n ab eo aut possit aut debeat in casu/eoꝝ observatio ⁹balis q̄ñq̄ ꝑtermitti. vt de nō habendo duas tunicas. de ꝑbendo pallio/tunicam auferenti: ⁊ similibus. ¶ Omis agēs contra cōscientiā edificat ad gehennā. Vel mortaliꝯ si conscientia sit fixa. q̄ illud qd̄ agiꝯ/est mortale Vel venialiter solum. q̄tū est ex pte hui⁹ circumstantie: que est facere cōtra conscientiam: si cōscientia iudicet illud eē solū veniale. ¶ In nullo casu est aliquis pplexus inꝯ duo peccata/q̄n ei pateat exitus absq̄ nouo peccato. Nam si iuraue/rit quispiam se occisurū petrū innocentē. ⁊ nō occidat eū/ipse nō peccauit nouiter: sed iam peccauerat in iurando. Si aūt dictet sibi cōscientia erronea/q̄ petrus innocens est statim occidendus ab eo: dimittat hanc cōscientiā ⁊ liberat⁹ est. Si postremo incidant duo ꝑcepta incōpossibilia ex culpa sua/agat illud quod de se magis ē obligatorium. ⁊ a nouo peccato immunis existit. ¶ Exponere se periculo peccati mortalis/est peccatuz mortale. Vel sic. agere incertū ⁊ dimittere certū in materia morali/ē peccatū mortale. si tale sit incertū q̄ sit mortale/nō soluz ꝑ coniecturas leues: aut ex suspitione trepida ⁊ scrupulosa: puenientе ex nimio timore cadendi in via dei. Sed intelligiꝯ. dum tale est vehemēter ⁊ ꝓbabiliter incertum. eque sicut oppositū vel magis. tunc eīm illud qd̄ agiꝯ nō carebit mortali culpa. aliter nō oportet. ¶ Consiliū salubre est frequēter agere cōtra scrupulos leues ⁊ trepidos. vitando eos ad aliorum iudiciū. q̄tenus ex consuetudine/fiat hō robustus/solidus ⁊ tranquillus in exercitio spūali Exemplum in domificatoribus ⁊ funibularijs. ¶ Dans opam rei illicite/aut ad se nō spectanti nō excusaꝯ ꝑ ignorantiam/de peccato sequēti ꝑ/ sertim quo ad penā in foro exteriori de rigore solуendam. sed apud deum sepe nō imputaꝯ ad nouum/aut maius peccatum. Sicut interfectio hominis p ebrium nō vtentē ratione/nō habet culpam maiorē q̄ fuerit talis ebrietas Sic aliqui dicerent de peccatis damnatoꝝ ¶ Ambulanduz ē est in virtutū doctrina/via regia. vt nec strictius fiat dei mandatū: nec latius q̄ ipe mādauerat. q̄nis inde sumere possint aliq̄ aut malicie/velamen libertatē. aut ecōtra in despationē corruere. Nō tn̄ oīb⁹/ꝑ oīm tempe ⁊ loco ꝑdicandā asserim⁹ quālibet ⁹itatē ¶ Homo qui teneꝯ reprimere illecebrā anteq̄ sit mortalis/ꝑmo omisit reprimere ⁊ euitare. ⁊ hoc imputabiꝯ ad culpam mortalem in ꝑmo instanti nō eē gr̄e. ⁊ esse peccati mortalis. ⁊ ante nunq̄ fuit verū dicere iste mortaliꝯ omittit ¶ Peccatū veniale magis posset dici cohibitum q̄ ꝓhibitū. ⁊ esse cōtra institutionē seu monitionē quasi mediū inter ꝑceptum ⁊ consiliū: q̄ absolute cōtra ꝑceptum. cōmunius tn̄ dicit eē cōtra aut ꝑter ꝑceptū ⁊ ꝑter dilectionē dei ⁊ nō cōtra. ¶ Oīes primi motus qui apti sunt insequi rationē ⁊ p eam regulari/si eā ꝑuenerint/dici possunt peccata. etiam in puulis ⁊ fatuis. quia sunt ꝑter ordinē nature ꝑmitus instituite. Tn̄ rectius hoc dicit de adultis/rōne vigentibus. In eis insup circa que ratio puigil esse debet. ¶ Oīs infidelium vita/pctn̄ est: si ⁊ dū ex infidelitate operaꝯ. aliter nō oportet q̄n possint bn̄ moraliꝯ operari. sicut de fidelibus extra gr̄am/sententia recti or tenet. ¶ Qui minima negligit/paulatim decidit. Nam veniale peccatū/⁊ si nō ꝑmit de per se vitam gr̄e/infirmat tn̄ opationē eius que est vita secūda. ⁊ ad mortē si multiplicaꝯ disponit. retardatq̄ a ꝓfectu meriti. ⁊ ab acceleratiōe visionis dei. In via eīm dei nō ꝓgredi/regredi ē. Fac interim (scz dū es in pctō mortali) quiēq̄d boni potes vt deus illustret coz tuū. Nam bonū opus ō genere ⁊ morale/etiam factū extra charitatē/ vilitatem affert multā. sicut nocet veniale. qm̄ ꝑtale opus disponiꝯ homo ad opa virtutū. ⁊ ad faciē lus resurgendū trahiꝯ/seu p adūsa seu p ꝓspera iuxta quod expedire nosciꝯ deus ¶ Nullus actus de genere moris: in habente vsum rōnis/est simpliciter indifferens. neq̄ quo ad bonitatē moris neq̄ quo ad meritū vel demeritum. saltem bonі tempalis ¶ Qtum obligamur ⁊ quotiēs ex diuina autoritate querere salutē nostrā eternā: tn̄ ⁊ totiens obligamur bn̄ opari ex gr̄a. Et q⁹ nō p quolibet momēto tenemur actualiter tendere ad beatitudinē eternā (cum hoc sit ꝑceptū affirmatiuum) idcirco nō semp culpabiliter omittim⁹/ dū extra gr̄am aliquid opamur. ¶ Solus deꝰ ⁊ nullus alius absq̄ ei⁹ cōmissione/pōt directe ⁊ p se obligare quēcū q̄ hominē/etiam sibi subditum/ absq̄ eius consensu libero/ad actus interiores ⁊ latētes habendos. solus quipe deꝰ pōt de talib⁹

iudicare, alij aũt nõ nisi de ei⁹ mandato ⁊ reuelatione. ꝑ tm̃ de exteriozib⁹. ¶ Notant̃ xo dr directe cidens: vel ex cõsensu subditi/ꝺ põt fieri. duz videlicet iubeat actꝰ exteriozꝰ. qui nõ põt fieri nisi ab interiozi ꝓcedat. ¶ Nemo absq; culpa sua aut cõ sensu suo libero/põt de per se obligari ad ea q̃ sibi alias eẽnt licita vel cõsilia. ¶ Põt aũt ꝺ fieri de per accidẽs ꝓ manifesta vtilitate reipublice. cui⁹ est ps. vel ex ei⁹ culpa. saltẽ q̃ ad fozũ exteri⁹. ¶ Qm̃ rõnabile ẽ vt nuli⁹ hõ aliq̃d ꝓcipiat/nisi illd̃ de q̃ põt cognoscere iudicialiter ꝑm modũ suum in fozo suo. Idcirco finis ⁊ intentio legislatoꝛ/nõ cadũt sub obligatiõe ꝑditozũ. ꝑ tm̃modo opatiões exteriozes ꝓceptoꝛ. Et ita dicẽs hozas aut ieiunãs in ꝓctõ mozali/ aut intentiõe siniſtra. vel absq; attentione/absoluit se a ꝓcepto eccl̃ie. ꝑ nõ apud deũ: de negligẽtia: aut puersa intẽtiõe/sepi⁹ excusat. ¶ Precepta dei affirmatiua. qꝛ obligant ad sp. ꝑ nõ ꝓ sp: eozũ obligatio ẽ ꝑ q̃dã diuiũctione ad ꝺ tps vel ad illud. ⁊ ad hãc speciẽ opationis vel ad illã. Sicut colere deũ latria exteriozi / non pl⁹ de se obligat ad hãc speciẽ cult⁹ exteriozis: et ad hanc diẽ q̃ ad illã. ¶ Ad eruditionẽ: atq; certificationẽ fideliũ: ⁊ vt cõformis sit in ecclesiastica policia cult⁹ diuin⁹/ꝓlati ecclesiastici: tanq̃ sapientes statuti sunt. ꝙ q̃s expedit illd̃ qd̃ ẽ ꝑ ꝺ disiuuctione ad aliq̃d vnũ certũ ⁊ cõe xp̃ianis limitari. sic̃ ꝙ dei cult⁹ exteriozꝰ die dñico ⁊ p cessatione ab opib⁹ ꝓfuilib⁹ exoluat. ¶ Eccl̃iastici ꝓlati respectu ꝓceptozũ diuinozũ ⁊ regule euangelice/ nullo mõ cõditozes sunt. ꝑ dũtaxat q̃dã interꝓtatozes. expositozes. ꝓcones. doctozes q̃q;. ¶ Interꝓtatio ⁊ limitatio vel expositio ꝓlatozũ in lege diuina/q̃diu ꝓlati nõ cognoscunt abuti sua ptãte/ suscipiẽda ẽ reuerẽter tanq̃ lex dei. Abuterẽt aũt si manifeste imponerẽt onera nimis grauia cerui cibus ꝓp̃li xp̃iani. vt si ad festiuãdũ q̃tidie aut ad statuta q̃lia religiosi hñt/oẽs passim astringi q̃ rerent. ¶ Dispensatio ꝓlatozũ/q̃ ẽ iuris cõis q̃dã relaxatio seu mitigatio/locũ hz ꝓcipue circa ꝓticulares casus ⁊ ꝑsonas singulares. qm̃ aliq̃ statuta sunt ꝓ cõitate/q̃ huic ꝑsone vel illi. ⁊ in isto casu vel illo/nõ ita sic̃ sunt posita cõgruere dinoscunt. ¶ Pene sunt restringende sic̃ ꝙ absq; vtilitate reipublice vel ei⁹ cui infligunt: neq; instituti: neq; institute exequi deberẽt/ ⁊ peccãt opposituꝝ faciẽtes. vel eas cũ ꝺ rescieriẽt nõ tollẽtes. ¶ In oĩi /republica tolerari põt aut debẽt vicia. q̃ absq; ꝺteriozi piculo. neq; corrigi. neq; extirpari valerẽt. Qm̃ aũt illud ẽ ⁊ q̃m nõ. difficile ẽ ⁊ sepe impossibile generaliter diffinire. nisi ꝓut circũstan/tijs ꝓticularib⁹ inspect̃/ꝓlati/supiozes ⁊ sapientes ꝺeterminabũt. Exemplũ ẽ de meretrib⁹. ⁊ vsurijs. ⁊ sic̃ ib⁹. q̃ q̃q; ꝓmittunt. Et ita de cõcubinarijs sacerdotib⁹/ꝓ loco ⁊ tpe/staret forte eẽ faciẽ dũ. ¶ Cõmunis error facit ius: ad hũc sensuz vt intellectũ. ⁊ sic̃es: ꝙ ꝓlati ⁊ ꝓncipes/sepe aliq̃ faciunt. aut ꝓmittũt iustissime/ob errozẽ subditozuz cõmunẽ que alias si fierẽt aut ꝓmitterent̃/ad culpam eosdem obligarẽt. ¶ Cõmunis inobediẽtie culpa/q̃q; absoluit de ꝓ accidẽs ab obediẽtia ⁊ a culpa ꝓ futuro. ⁊ ꝺ in legib⁹ positiuis. vt tales sunt. alioq̃n nõ videt̃ in mltis. q̃o lex lata ⁊ iurata posset ꝓ nõ obꝑuationẽ aboleri. ¶ Consuetudo ẽ optima legũ interꝑtes. si de positiuis sermo fiat. ¶ Cũ ꝙsuetudo sit altera natura/leges assuete/ ⁊ q̃si iam in naturales/ꝝse. nõ debẽt absq; manifesta vtilitate vel necessitate/ vel tolli vl̃ mutari. ¶ Cõsentire censendi sunt supiozes (saltẽ interꝑtatiue) in abolitiõe legũ suarũ positiuarum. q̃ passim eas diu nõ obseruari p̃nt/ ⁊ nec verbo nec facto reclamãt. ¶ Lex nõ instituit̃/nisi dũ ꝓ mulgat̃/neq; vigozẽ habet/nisi cũ mozib⁹ vtẽtiũ approbat̃. ⁊ hoc si sit lex pure positiua ad populi regimẽ. Nec⁹ de diuina atq; naturali diceret̃. cõtra q̃s nõ est ꝓscriptio. vel ad oꝓsitũ ꝙsuetudo ꝺ tm̃ corruptela. ¶ In oĩi lege q̃tũcũq; positiua bñ instituta. aliquid ẽ de iure naturali ⁊ diuino. vt ꝙ expedit hoies legib⁹ regulari. ꝙ quipotestati resistit/dei ordinatiõi resistit ⁊ sic̃es. ¶ Discernere ius diuinũ ⁊ naturale a positiuis. sic̃ ẽ difficile: ita maxie necessariũ ẽ ⁊ vtile in oĩi doctrina mozali ⁊ politica. ⁊ ꝺ fieri ꝓfecte neq; absq; sacra sapiẽtia. q̃ legib⁹ eẽnis innitit̃ atq; fundat̃.

¶ Compatio pctozũ ad inuicẽ ꝑm grauitatẽ mazozẽ ⁊ minozẽ/generaliter sumi neq; nisi compent̃ in genere suo. ⁊ ceteris parib⁹. qm̃ ꝑm alias circũstantias ꝑticulares/se hñt plurimũ vt excedẽtia ⁊ excessa. ¶ Ratificatio pctõꝝ/a posteriozi sumit̃ a pena: licet nõ sufficiẽter/vsq; quaq;. ⁊ a priozi/penes gen⁹ obiecti. ⁊ intentionẽ finis. ⁊ libidinẽ seu conatũ volũtat̃ maiozẽ vl̃ minozẽ. ⁊ causam motiuã. tps ⁊ locũ. ⁊ penes damna inde sequẽtia/que peccans ꝓuidebat aut ꝓuidere tenebat. ¶ Oĩis act⁹. cui⁹ finis intentus ẽ peccatuz mortale: mortal̃ ẽ. siue intendat̃ actu siue habitu qꝺ scit̃ si opans interrogat⁹. cur ꝺ facit: ⁊ aduertens/tandẽ ridebit. ad hũc finẽ feci. ¶ Actus qui aliunde nõ esset mortalis: ⁊ fit ꝓpter finẽ solũ venialẽ/videt̃ eẽ solũ venialis: nisi forte ꝑstituat̃ finis ille vt vltim⁹ ⁊ quietans. ⁊ nõ solũ vt incidẽs ⁊ min⁹ ꝓncipalis/actu vel habitu. ¶ Nõ ois act⁹ peccati/ẽ fruitio creature. vel vsus ei⁹. ꝑ q̃q; est abusus solũ venialis. q̃q; mortal̃. ¶ Nõ em̃ oportet/vt in oĩi ꝓctõ creatura cõstituat̃ finis vltiatus abutẽtis ea. ¶ Si q̃s mouet̃ occasionaliter solum/ex peccato mortali/ad aliquẽ actũ faciendũ nõ oportet illũ actũ esse pctm̃ mortale. Nec⁹ si cã ꝓncipalis huj⁹ actus/eẽt mortale delictũ. ¶ Obligi põt de⁹ ꝓpter finẽ mercedis q̃ ipe ẽ. vel put li ꝓpter diceret finẽ subordinatũ sub vltimo fine. aut put cãm motiuã min⁹ ꝓncipalẽ denõret. alꝫ nõ. Similiter de euasione damnatiõis diceretur

Bonitas naturalis cõsequit ad ens. ⁊ hec nõ habet oppositã maliciam. Bonitas vo ⁊ malicia morales de genere/sumunt ex obiecto. Sz totalis bonitas moralis/specialiter pendet ex circũstantijs finis ⁊ aliorũ simul adunatis. Malicia vo/ ex vni⁹ illarũ circũstantiarũ carẽtia ponimus resultare. Ceterũ bonitatẽ gratuitã ⁊ meritoriam/ gra gratũ faciens opat. Circũstantiarum alie sunt solũ cõcomitates actũ. ⁊ hec nec addũt nec diminuunt ad pctm̃. Alie dicunt informates. quia ad actus vt moralis ẽ/integrationẽ ⁊ informationem exigunt ⁊ intrãt. Multa ex genere mortalia sunt/quorũ sibi pnt effici bona: dũ trahunt extra rationẽ suã. Quẽadmodũ dolere de libertate de bono alterius/ẽ mortale delictũ. Si vo b fiat p zelo iusticie boni cõmunis/cui cõtrariũ ẽ tale bonũ: ille dolor vtus erit. Plerũq; mlta ex genere bona eẽnt/q̃ ex aliq̃ circũstãtia puersa fiũt mala/⁊ specie morale mutãtia. Nõ omis deliberans/agit ex deliberatiõe. sicut nec omis ignorans agit ex ignorantia. aut cõtemnẽs ex pceptu. Pot em̃ alias pgredi in actũ p̃morũ motuũ. dũ actu deliberat q̃d agendũ/nõ tñ ex deliberatione aget. sed ex effreni appetitu/⁊ ex motu passionis. Br aũt aliquis agere ex aliq̃ causa: qñ/si nõ esset illa cã/ipe ab agẽdo cessaret. accipiẽdo large agere put ad omittere ptendit. Duob⁹ bonis ppositis/qñq; ad nullum obligor. qñq; ad vnũ illorum nõ ad aliud. qñq; ad ambo/sub divisiõe solum. In quo casu nõ teneor simpliciter eligere mai⁹ bonũ si sit mihi difficili⁹. necq; etiã si sit facilius. ⁊ habeã rõnabiles causas illud dimittendi. ⁊ aliud agendi. Exempli gra ad expiendaz propriã libertatẽ. Qm̃ ars pfecta nõ deliberat. sicut ex vtute agit alias bñ/quasi subito: sic ex puersa assuefactione vitiosus quasi repẽte ꝓcipitat in culpam. Et ita male habituat⁹ in vitijs/vt in iurando: cõcupiscẽdo: odiẽdo: inuidẽdo: ⁊ similibus/ fere demerear cõtinue. sicut virtuoso assidue merces crescit. vt verũ sit qui iust⁹ ẽ/iustificet adhuc ⁊ q̃ sordid⁹ ẽ/sordescat adhuc. Nullũ desiderium rei illicite/factũ tm̃modo sub cõditiõe actualiter vel habitualiter adhibita. ẽ de p se mortale delictũ. de p accidẽs tñ/ppter appetitus sensual cõmotionẽ nimiã. que scient dimittit inualescere ex talis desiderij cõtinuatione libera/põt ipm̃ inter mortalia deputari. qz q̃ amat piculũ/ pibit in illo. Null⁹ agẽs bñ p̃m omes circũstãtias/dici debet dare scandalũ alteri. q̃tũcũq; scandalisetur ali⁹. Scandalũ em̃ ẽ dictũ vel factũ min⁹ rectum/p̃bens alteri occasionẽ ruine. Nam in via omino recta/si quis ceciderit/nõ ex scandalo vie sed ex ꝓprio defectu pueniet. Vol⁹ ille scandalisat actiue. qui aduertẽs aut aduertere debẽs/alios pniores esse ad peccandũ/ex modo suo agẽdi q̃ sibi nõ est in p̃cepto/nihilomin⁹ ipe opari non desistit. secus in casib⁹ hic exclusis. vbi malicia pria ẽ scandalũ gratis acceptũ. vbi p̃terea nõ est aduertẽtia nec esse debet de scandalo alterius. et vbi quis ad illud opandũ teneret. Ille dr ex malicia sua peccare ⁊ scandalũ accipe: nõ ex actu alteri⁹. qui ifozmat⁹ sufficiẽter de bonitate hmõi actus. nihilominus cadit in ruinaz. vt si ex voto religionis emisso. parẽtes post sufficientẽ de religionis pfectione informationẽ/se scandalisari cõqueant. scandalũ ẽ b nõ ia pusillorũ: ⁊ phariseorum. acceptũ scz nõ datũ. Quilibet ab oi actu cui nõ ẽ astrict⁹ aliunde/tenet desistere. qñ timet aut timere debet ꝑm vehementẽ coniecturã/scãdalũ pusillorũ. quouscq; de illo cõpescẽdo diligẽtiam cõpleuerit. nisi forte p cõmuni vtilitate/vnctio spũsancti doceat/illud tũc agendũ. vt xpus fecit in publicatione vitatis sacramẽti.

De supbia ⁊ vana gloria.

Appetitus glozie ꝫ
a si est de vera glozia ⁊ ppter deũ virtuosus ẽ. Si de vana/citra deũ ⁊ nõ contra deũ. vt in bonis fortune nature vel gre/venialis ẽ/tam ex genere q̃z ex moze/si sit ad finem bonum. vt p euitatione infamie. aut p magno bono edificatiõis aliene. ille appetit⁹/discret⁹ ẽ⁊ meritori⁹. Si glozia sit falsa/⁊ de pctõ mortali: aut p fine malo p̃cipaliter ⁊ vltimate/tũc mortal ẽ.

Presumptio: arrogantia: iactãtia: ⁊ hypocrisis/generaliter ⁊ ppie sunt de illis que nõ cõueniunt homini taliter se habẽti: si illa hr̃e vl credit vel inordinate appetit. ppterea semp habẽt errorem vel maliciam inuolutã. q̃ñq; venialẽ. ⁊ sepe mortalẽ. ꝑm genus obiecti. ⁊ iux circũstãtias intentionis ⁊ finis. atq; ceterorũ. Presumẽs de dei miscdia q̃ saluabit q̃litercũq; peccauerit/⁊ in peccato pseuerauerit/errat i fide/si b iudicet p intellectũ ⁊ in moꝛib⁹ mortal⁹/si talit afficit p vo/luntatẽ absolutã. qz de ꝓditiõata nõ oportet. Et ita distingui posset in valde multis de intellectu ⁊ affectu. qz ꝑm b/pctã variã naturã sortiunt. vt dicant vel errores. vel mali mores. vel vtrũq;.

Presumptio de multis meritis ⁊ gratijs/falsa ẽ ⁊ temeraria/si nõ insunt. Si aũt credat ⁊ sentiatur q̃ ex se sunt p̃cipal⁹/impia ẽ. q̃tũcũq; primus haberent. Q si singlariter eas hr̃e q̃s gloriet/pestifera ẽ atq; phariseica p̃sumptio. Credẽ ⁊ sentire qõ ex meritis p̃cedẽtib⁹ aliqõ bonũ aut p̃mium cõsequat/nõ ẽ p̃sumptio vel error/si ad deum tanq; ad originale p̃cipiũ/actu vel habitu solum referat. Pe⁹ em̃ miseret/cui⁹ miseret. b ẽ gratia dat. vt ex illa/alia gra largiat. Celare peccata sua: nõ ẽ ex se hypocrisis sed cautela prudens ⁊ debita. Secus si fiat hoc ex appetitu laudis false. aut alteri⁹ malicie p̃cipaliter. vel si ad malũ finem vltimate referat. Secus etiã/si p mendacia operũ vel signorũ vel verborũ/talis absconsio q̃

rat fieri. quēadmodū si ad celandū pctā sue luxurie/fingat se aliqs ope signo aut ꝟbo. luxuriā maxime detestari. ⁊ castitatē amplexari. cū sufficere debeat. vt illā nō ostēdat. Ita de supbia ⁊ ceteris posset dici. ¶ Presumptio arrogātia/iactātia/et hypocrisis. circa bona nature aut fortune/minus habēt peccati ⁊ piculi: qꝫ circa bona gre. pſertim esse. ¶ Pertinacia in opinionib⁹ ⁊ actib⁹ ppꝛijs p quā quis nō est parat⁹ corrigi: dānabilis ⁊ vix sanabilis ē pſumptio. ⁊ dum in rectorib⁹ aliorū: aut apō religiosum ē. cūcta turbat ⁊ pdit. ¶ Nō est seruitus sed libertas/parere legibus. qm̄ obligatio p votū aut p̄ceptū: ceteris paribus auget ꝟtutis ⁊ meriti rōnē. vtrobiqꝫ em̄ addit circūstā tia bona. in voto/latrie. in precepto/ obedientie. ¶ Subditi obligant obedire supioꝛib⁹ i his dūtaxat: respectu quorū sunt supioꝛes. ⁊ dū regl'as sue dñationis nō excedūt. ¶ Null⁹ act⁹ debz ab homine ꝓhiberi sub pena peccati mortal' alicui i uito: etiā subdito/nisi ad illū iam sit obligat⁹ p legem diuinā explicite vel implicite. ꝟtualit vt in forma. Nam sol⁹ deus est qui habz imperiū etne vite ⁊ mortis. ¶ Stultū ⁊ iniurioſum p supeꝛioꝛibus/ē credere/oēs institutiones factas q' les videm⁹ respectu subditorū/obligare ad peccatum mortale. sed sunt multe accipiēde vt cōmi nationes. multe vt monitiones. multe vt cōsilia. multe vt quedā decētie ⁊ honestates ⁊ facientes ad finē cōsequendū. multe vt tempalē hāc vitam solū regulātes. ⁊ ad penā tempalem: si trāsgredi ant solum obligant. ¶ Jurans vel voues in aliqua religione vel cōmunitate/adimplere oīa q̄ p regimine talis religionis aut cōmunitatis ordinata sunt aut erūt: nō p hoc censend⁹ ē esse obligatus sub pena peccati mortalis ad obꝛuationem illoꝛū ad que diuina lex nō vult taliter obligare. qꝛ nec humana lex taliter obligare intendebat. si recte (vt supponit) intēdebat. ¶ Displicet deo/infidelis ⁊ stulta ꝓmissio. Infidelis que nō seruat. Stulta' que discretionis sale nō conditur Propterea stultū ē dicere q̄ de ingrediēdo religionē cōsiliandū nō sit. sed ad p̄mā inspirationez ingrediendū. ¶ Dōt sincero ⁊ recto cōsilio/religionis ingressus dissuaderi. q̄busdā ad tps. alijs in eternū. Sic de plature susceptiōe: aut stat⁹ virginitatis diceret. Attū modestissimā cautelaz in dissuadendo/scimus exhibendā. ¶ Oīne votuz ⁊ iuramentū/ad hoc q̄ obligatoriū sit ⁊ discretū habeat cōditiones implicitas. quarū aliqs inutile. aliqs vtile eēt in iurādo p expſſum aponere. Una cōditio ē/q̄ reseruat supioꝛū autoꝛitatē. Secunda q̄ iuramentū nō sit aut vergat in deteriorem exitū. ſ. ad mortale vel veniale pctm̄/nūc aut in posterū. Tertia q̄ nō sit in salutis dispēdium. hoc est in pfectionis impedimentū. vt esset voue rem nō intrare religionem. nunqꝫ suscipere. plaꝛam aut non loqui cum parētibus. ⁊ similia. que licet possint licite quādoqꝫ dimitti. non tamē pſim iuramento aut voto vallari. ¶ Quando aliquis nec actu nec habitu/per verba sua intendit iurare. non est reus piurio apud deum/nec etiaz apud homines: si sufficienter hoc constiterit. poꝛtest tamē de incauto modo loquēdi/vel scandalisandi vel asserendi. vel de intentione fallendi cul pari. Hoc facit p religiosis/⁊ quibusdam alijs/q̄ iurant p botas suas: ⁊ per animā canis: irrisorie Et p burgundis ⁊ assuetis iuratoꝛib⁹ p̄ter omnem intentionē obligandi se iuramento. ¶ Institutiones humane/nō debent tales interpretationes aspernari quales iuramēta ⁊ vota/ſm concordem doctoꝛū sententiā recipiunt. etiam dū ferrentur absolute. alioquin in laqueum ⁊ magnuz salutis dispendium verterentur. ¶ Si contemnere aliquam rem vt autoꝛitatem superioꝛuz/ est ipsam vere vel interpretatiue/nullam: aut vilem aut minus iusto reputare. Oīnis peccans etiam venialiter contemnit: cūis non oīnis talis agat ex contemptu. sicut nec oīnis supbus agit ex superbia. ⁊ ita in alijs multis. ¶ Contemnēs autoritatem superioꝛum/nō ex passione vel fragilitate/vel ex ignoꝛantia. sed ex contemptu qui est p̄ncipalis causa aut finis trangressionis sue/re⁹ peccati mortalis existit. Vt dum quis dicit superioꝛi in eo q̄ supioꝛ. ego in despectum vestri b̄ agaz quod inhibetis: alias nō acturus. ¶ Ad euitationem peccati non sufficit bñ sentire ⁊ iudicare de agēdis. nisi volūtas ⁊ affectus tali iudicio cōformet. Afficit em̄ sepius voluntas ad aliqua/⁊ illa taliter exequitur/ ac si suus intellectus taliter agendum dictaret. Super hoc/incontinētes circa quodlibet vitium: taz carnis q̄ spiritus: apertum dant documentum. p̄sertim in carne euidētius q̄ in spiritu. propter difficilem reflexionem super actus interioꝛes ⁊ latentes. Et hec abscōsio/crebꝛo fallit etiam ipsos spiritualiter ambulare volentes. ¶ Ponentes intellectum liberuz vt talis est. ponerent consequēter in eo peccatum p̄prie. Alij ad negligentiam aut maliciam volūtatis habent referre crimen omne suum. ¶ Nulla est negligentia vel omissio/criminaliter culpabilis: absq̄ consensu vero vel interp̄tatiuo comitāte vel preuio. Quid aūt sit cōsensus interp̄tatiuus dictum est. Et hec in angelis ⁊ in adam/ videtur oꝛigo fuisse peccati. ¶ Passio naturalis vt ira. amoꝛ. gaudium. odium. inuidia. fames. sitis. delectatio. desiderium. et similes: si fiāt absq̄ omni consensu/nullum peccatum sunt. si vero cum consensu: sed non ex consensu/inter venialia deputāt. Silr de actib⁹ rōnis. tā in poꝛtōe supioꝛi. vt est blasphemia. q̄ i iferioꝛi vt ē appetitus vindicte/diceret. ¶ Si in p̄ceptis penalibus pena sit addita p modū disiunctionis ad actū p̄cepti: sufficit penā soluere dū act⁹ omittit. Si vo

sit iposita pena. vt solū accessoria/ꝛ iducēs ad p̄ceptū: p solutionē ei⁹ nō excusat p̄cepti trāsgressio. ꝯ bñ aliqñ cōpensat. ¶ Judicare alterū tanq̄ malū/si fiat ex officij iudicio/ꝛ per testes legitimos/nō ē ex se malū. sed ꝛtuosum. etiā si p cōfessionē aut aliē/sciret eē p iudicē innocēs nec p illō pateret effugium: q̄n suo fungeret officio. ¶ Judicare ꝓpria estimatione aliū ex aptis signis exterioribus q̄ nō p̄nt bñ fieri. nō ē ex se pctm̄ mortale. licet qñq̄ sit curiositas venialis/ qñq̄ mortalis: dum hō ab alijs meliorib⁹ aut debiū/nimis impedit: aut dū p hoc in supbiam erigit. ¶ Judicare alterū leui p̄sumptione/ꝯm p̄sumptiones exteriores: p̄sertim vehemētes/nō ē ex se mortale. Secus si fixa assertiōe interiori vel exteriori illud fieret: i magnū p̄mi dedec⁹ ꝛ malū. ¶ Nullus in vita iudicandus ē tanq̄ dign⁹ iferno. qm̄ spūsscūs ꝺpat subito. facta igit. nō; psona sunt a nobis iudicāda. ¶ Zelotipia q̄ ē vehemēs amor suspitiosus: non satis fidēs de re amata/ ꝛ alie suspitiones maliuole: vt dū aliq̄s sp putat irrideri ꝛ falli. in q̄les q̄dā melācolici. ꝛ q̄dā ex religiosis facilit cadūt si nō reprimant: ꝯ addat ꝓsensus liber: sunt vt plurimū mortalia delicta. aut mortaliū delictorū vehemēs cā. ¶ Idolatria: q̄ ē exhibitio honoris/ vere vel interp̄tatiue aut attributiue diuini alicui creature aliter q̄ sibi pōt cōpetere. Et apostasia q̄ ē recessus a vera religiōe Et murmur ꝫ diuinā puidentiā. Et blasphemia do indigna ascribens. Qñq̄ fiunt ex supbia intellectus/nolētis se captiuare in obsequiū fidei. ꝛ tūc ibi est error in fide. Aut solū fiunt p deprauationem affect⁹. ꝛ tūc sunt malicie ex se criminales: lz ex circūstantijs dici possint qñq̄ venialeꝫ ¶ Sicut ē aliq̄s honor diuin⁹ ꝓprie: aliq̄s solū p attributionē aut ptīcipationē aut analogiā. Ita ꝯm ꝫ varie sunt spēs idolatrie: q̄dā ꝓprie: q̄dā soluz analogice dicte. oēs tñ ex genere suo mortales existūt. vt in inuocationib⁹ demonū. In astrologia de iudicijs circa ea q̄ dep̄dēt pure ex libero arbitrio. In necromancia ꝛ piromācia ꝛ. generaliter in supstitionibus oīb⁹ phibitis atq̄ nefarijs: quarū effectus/neq̄ a miraculo/neq̄ a natura/rōnabiliter expectari p̄nt. ¶ Nulli faciēti qđ in se ē (ꝫ ē bñ vtēti donis dei iā habit) deest de⁹ in necessarijs ad salutē/siue sint illa credēda siue opanda. ¶ Volēs credē/ꝛ fantasias ad oppositū fidei tolerās inuit⁹. sic in plerisq̄ videt ē/nō ē infidelis. ꝫ mereť. Ita de volēte penitere ꝛ deū diligere: aut aliq̄d bonū facere ex affectu. quem indispositio corp̄alis impedit/ p regula dicerem⁹ ¶ Tollat supbia a vir/ deuot/ ꝛ abstract/. q; sentire cōsolatiōes spūales in affectu: nō ē signū infallibile q; charitas insit. sic earū charētia: charitatē deesse nō ꝯcludit. Nā assuefactio ꝛ complexio/ aut diabolica illusio/ cause sunt: cur tales affect⁹ qñq̄ vel insunt vel nō insunt. ¶ Adorās adoratione deo debita absolute. idolū vel diabolū transfigurantē se in angelū lucis seu xp̄m. a mortali crimine nequit excusari. Neq̄ ꝫ ignorantia inuincibilis locū habet. sed p̄bādi sunt spūs si ex deo sint. Decus si sub conditione implicita vel explicita/ hec adoratio fieret. vbi p̄babilis ꝯiectura de sic agēdo ꝯtigeret. quēadmodū hostiā nō sacratā. imo lapidē hostie sile;/casus aliq̄s licite faceret adorare. ¶ Dia intentio faciendi ꝛ tenēdi ꝯm intentionem ecclesie/si nō excusaret mīros ex xp̄ianis simplicib⁹: idolatre cēserent in adorationib⁹ imaginū. citi⁹ pulchre q̄ turpis. ꝛ veteri q̄ noue. q̄si numine aliq̄ ille magis. q̄ alie replerent.

¶ De inuidia.

Inuidia que est dolor de alieno bono/ vel gaudiuz de malo/ex genere suo mortalis est q; ꝫ charitatē. ꝛ p̄sertim si dolor/sit de bonis spūalib⁹. Sz ex defectu deliberationis vt in p̄mis motib⁹/ vl ex malicia cōplexiōis melācolice: aut q; dolor ille trahit extra gen⁹ inuidie/ pōt nō eē mortalis: vt dū dolet aliq̄s ex iusta cā ꝛ fine bono ¶ Detractio qua ē diminutio fame alteri⁹ occulta. vel diffamatio q̄ ē publica. vel cōtumelia ꝛ exprobratio q̄ fiūt in facie ei⁹ q̄ leditur sunt ex genere suo mortales/si damnū vel dedecus sit notabile. ꝛ si nō ꝫhant ex ꝓpria rōne. vt si fiāt ad cautelā aliorū ne seducant. aut p bono reipublice vel cōmunitat/ alicui⁹. aut p correctione fraterna. Sz apd ipfectos ista bñ agē. s. alios ꝛce increpare. sic ꝛ se digne laudare difficillimū ē

¶ De ira.

Ira per zelū que ē de malo culpe: dr ex se laudabil: ꝯ ex nō p̄sequēdi pōt fieri vitupabil. duz nec tps nec locū nec modū nouit obſuare. p̄sertim qñ ptinacie cōiūcta ē/ ꝛ turbantiū seditionū magis adductiua: q̄ sedatiua. ¶ Ira q̄ ē mot⁹ cōcitat⁹ ad iferēdū vindictā p malo sibi ꝺe illato. si sit ꝯm ordinē iur/ n ē d se, vitupabil. ꝯ reducit ad irā zeli. vt i iudice vl p iudicē. Sec⁹ si ex libidine p̄prie vindicte p̄ncipalr. vl si iuria ñ sit ꝺe facta. ꝯ ita leuit ꝛ irrōnabilr estiat ¶ Ira ē qñq̄ nat⁹ alis passio vt i melācolic/ ꝛ colerico. qñq̄ p̄m⁹ motus qñq̄ sola ipatientia. absq̄ appetitu vlteriori vidicte. qñq̄ refrigeratio q̄dā charitat/ erga p̄ximū. citra odiū. In q̄b⁹ casib⁹ aut nullū ē de se/ aut venialē pctm̄ ¶ Ira q̄ ē appetit⁹ deliberat⁹ vindicte p̄p̄e. p̄ter aut ꝫ iur/ ordinē. ex se ꝛ vt sic/ ē mortal⁹ p̄ceptī si vindicta sit nōbil⁹ detrimti

¶ De acedia

Acediam dicim⁹ esse tedium interni boni. Que ex genere suo venialis est. q; contrariat nō charitati. sed eiusdē feruori. Fit

aũt mortalis/dum p eaz aut ex ea/mortale crimẽ incurrit. vt omissio eorum que sunt de necessita/te salutis. aut despatio de diuino auxilio. aut sui ipsius interfectio. ¶ Sola negligentia mortal ẽ/ p quã id quod sub p̃cepto cadit omittitur. q̃uis culpabilioz in exercitijs spũalibus ⁊ hierarchicl vt in missa. q̃ pphanis. ¶ Ociũ sanctũ vite con templatiue ⁊ studiose. debet homo q̃tũ ex se est magis appetere: q̃ officia vite actiue: p̃sertim cũ obligatione. imminẽte tñ manifesta necessitate: aut supioris p̃cepto rõnabiliter accedẽte dimit tendũ est ociũ p charitate primorũ. ¶ Inhabil prorsus ad ociũ contemplatiue laboret ipse exte rius ad sui aliorũ q̃ pfectum. Et si aliqs ad vtrũ q̃ valet/ velut ambidexter/ magna pfectio est. et mixturã hanc in statu p̃sentis indigẽtie/ optimã iudicamus. ¶ Euagatio mẽtis tempe orationis ex p̃cepto debite/ si fiat ex deliberato cõsensu. at q̃ teneat: illa sola interrumpit intentionẽ debi tam orationis. ⁊ facit vt p̃ceptum nõ sufficienter adimpleat. nisi rursus iteret quod p euagatiõez hanc infectũ est. Nõ tñ fieri/ aliqñ nec̃ debet ne q̃ expedit. nec̃ põt vt in missa. aut dum hora p̃ terijt. Ubi dũ euagationẽ: q̃tũcũ q̃ multa sit/ ex deliberatiõe tenere nõ volumus/ tũc habitualis ꝓmaria ⁊ virtualis intentio p̃habita de orando. vt debemus/ iugiter vna manet. Exemplum est de pegrinatione. ¶ Cõuersio cordis ad deum tẽ pore orationis/ q̃uis sit laudabilioz ceteris pari bus/ si ẽm verba ⁊ sensum orationis fiat: attamẽ istud nõ est necessitatis qõ de illitteratis ꝓstat. et in pfecte contẽplatiuis etiã nõ rarũ est. ¶ Impa tientia ⁊ languida mollicies/ ⁊ effeminata cõpas sio/ ⁊ mutabilitas ad oñem ventũ sunt ex se vitu perabiles ⁊ in culpam mortalẽ vergunt/ dum ex inde ea que iussa sunt fieri vel exequi. s. ⁊ veritas vite doctrine atq̃ disciplineꝰ relinquunt. ¶ Te dium boni/ pueniens ex difficultate opis. aut ex malicia cõplexiõis absq̃ culpa/ plus in iobe q̃ in petro/ auget meritũ ⁊ laudẽ iobãnis. si ⁊ dum in ceteris ipse cũ petro equaliter opet. ¶ Difficul tas in ope virtutis ex assuefactione vitiorũ pue niens/ plus de p se diminuit rõnem laudis ⁊ me riti/ q̃ augmentet. Tamen male habituatus. qñ nisi ex maiori conatu: opus simile ad bñ habitua tũ pficere nequit: magis inde redditꝰ incidentali ter cõmendandus. ¶ Pusillanimitas q̃ qs ꝓtra iudiciũ supioris sui prudentioris reputat se mĩ iusto obligari ad aliqua faciendum. ⁊ ptinaciter refugit officia a supioze imposita. ad inobedienti am supbam imputat. quia iudiciũ suũ nimis pre fert. ⁊ innitit prudentie ppie. Secꝰ si ducat p cus ptera si sciat piculum suũ euident de q̃ fidẽ facere supiori satis nequit.

¶ De auaricia.

Auaricie obiectũ p

a est imoderata possessio. Nõ ex genere suo nõ videt eẽ mortale vniũsaliter. Ex in mor tale transit/ dũ ex deliberatiõe efficaci ⁊ absoluta appetunt vel querunt vel rapiunt. aut retinent aliena: inuitis dñis. quocũq̃ modo fiat. clam vel palam. vi vel fraude. consilio vel auxilio. p̃sertiz si res sit notabilis detrimẽti. ¶ Dũ appetitu suffo cante rõnẽ. ⁊ a dei seruitio penitus impediẽte/ etiã licita vel ppria bona/ nimia libidine vl solici tudine appetunt/ querunt seu retinent: quasi in eis spes totius auxilij velut in deo ponerẽt/ mor tale est. Quã auaricie spẽm apls ab ỹ appellauit idolorũ seruitutẽ. ¶ Nõ debet aliqs dicere tene re rem alienã inuito dño/ q̃uis nesciente qñ dñs p̃sumit rõnabiliter consensurus ex familiaritate vel aliunde dũ sciuerit. Aut si iuẽ dictamẽ recte rõnis/ ita debet consentire. quẽadmodũ in extre ma necessitate: aut dũ cũ notabili detrimẽto red dentis. ⁊ cũ modica vtilitate recipiẽtis/ alienum tunc reddere quod damnũ sub pua expectatiõe põt euitari. Nullus p̃terea gladiũ arreptũ dice ret reddendũ in manꝰ dñi dũ furit. q̃q̃ illũ instã tius repeteret. ¶ Sub furibus aut sacrilegis aut raptoribus cõprehendunt/ quo ad crimis equa litatem. quicquid sit de restitutione faciẽda. ipsi aduocati fouentes cãm quã credere debent iniu stã aut p culpã pdẽtes iustã. Et medici infideles Et iudices mali. Et p̃lati q̃ p̃ficiũt officijs publi cis ⁊ bñficijs p̃sertim curatis illos q̃s scire debẽt eẽ raptores ⁊ aiarũ destructores. bonis spretis. Ipi prorsus ꝓsiliarij dñorũ/ ad tallias iniustas. Et generaliter q̃ talia agũt. aut cõsentiũt agenti bus. ¶ Acquirere medijs illicitis/ illicitũ ẽ plꝰ vel minꝰ/ iuẽ malicia mediorũ. varie insup ẽm natu rã cõtractuũ in acq̃rẽdo. Ita vt qñq̃ trãseat res in verũ dñiũ peccãt/ qñq̃ nõ. Cõtractꝰ eñ qñq̃ irritat diuino iure vel humano. qñq̃ pmittit. vt infra dicẽdũ ẽ. ¶ Simonia q̃ ẽ studiosa volũtas emẽdi aliqd spũale vl annexũ spũali/ ꝓstat q̃ de genere suo ẽ mortal/ plꝰ vel minꝰ/ ppria vel im ppria. iuẽ naturã ei qd dr spũale. Tpalitates eñ eccl̃ie/ q̃uis ei dicate sũt: p̃pe tñ spũales ñ exũt. nec symonie nomen. nisi positiuo iure recipiunt. ¶ In actibus qui sunt simoniaci solo iure positi uo. cadit prescriptio. vt in receptione moderata p sigillo. aut littera. aut sustentatione ministroꝝ in collatione ordinũ. in alijs nõ ita. ¶ Faciẽs ali quod opus spirituale. ⁊ inde mercedem tempa lem expectans: aut econtra quasi vnũ sit rõnabi le precium alterius/ simoniacus est. aut iesita coꝝ de vel oze vel ope. ¶ Dicitur autem temporale/ q̃cq̃d põt p̃cio tpali compari vt ẽ obsequiũ curi alũ ⁊ similia. ¶ Sustentationẽ suã moderatã in temporalibus/ aliunde non habitam/ si quis ex pectat ex opere spirituali/ non incurrit ex hoc

simoniacā prauitatē. quia dignus ē opari⁹ mercede sua. ¶ Caueat tamē turpis questus ⁊ scandalosus. ⁊ intentionis oculus cōseruet incorrupt⁹. vt nō ibi statuat p̄ncipalis finis in mercede temporali. ℞ subordinat us ad deū. aut nō cōtra deū. Ita de p̄dicatione/imo ō dilectiōe dei sup oīa dici posset. ⁊ de bñficiorū appetitu. ¶ Simonia. eo ex pacto vel ope/nullum ius acquirit in bñficio vel fructib⁹ ei⁹ q̄n restituere teneat. sec⁹ si steterit in sola voluntate. quia tā nō diceret studiosa. ¶ Similiter de hereticis puniendis distingue.

Q ¶ De ludo taxillorū/de torneamētis/de vsuris varijs ⁊ palliatis. dicunt iuristarū plures/ irritatos ab ecclesia illicē esse contractus. ¶ Secus in meretritio. ⁊ histrionatu. ⁊ simonia interiori. in missis cantandis. ⁊ alijs quibusdā. vt forte in clerici mercaturas aut medicinā aut aduocatiaz/ absq; dispensatione exercētibus. ¶ Bñficiat⁹ iusto titulo: si simpliciter omittat diuinū seruitiū in oīmibus. nō videt acquirere ius in fructib⁹ apud deum. ¶ Multa sufficiūt ad hoc: vt aliquis faciat fructus sui bñficij/eē suos/in foro exteriori. imo ⁊ q̄ restituere nō teneat: que animā a pctō mortali nō liberant. vt intrare subito certis horis ad ecclesiā. ⁊ intētiōe solū questuosa ⁊ similia. ¶ Si certa bona bñficiat⁹ habeat instituta p̄ pauperib⁹ ⁊ illa cōfumit ad alios vsus: ipē ad restitutionez obligat. ¶ Secus si totū sit cōmissum fidei sue. vbi ⁊ si peccet grauiter ⁊ sacrilege q̄ñq; /abutēdo bonis illis luxuriose: tñ restituere nō tenet. ¶ Si teneat q̄s plura bñficia ex dono superioris/in casib⁹ nō excusantibus hāc pluralitatē/ peccare potest vterq; : cōferens per indiscretionē. Recipiens p ambitionē. Nihilomin⁹ occupans restituere pcepta nō tenet. Sed nisi peniteat ⁊ p futuro p̄uideat/nō erit ei salus. ¶ Vtrūcūq; multa beneficia aliquis teneat autoritate superioris/illa p̄nt dici vnū bñficiū. sicut plures tunice in magnis frigoribus vna tunica ⁊ hoc vnitate morali. si illa oīa nō sint nisi ad sufficientē decētiaz status occupantis. secluso scandalo. ⁊ impossibilitate officiandi p se vel aliū/nō existente. ¶ Bñficiū dat ꝓpter officium. nō quidē in diecēdis horis solum alioq̄n duplex officiū/ad duplices horas obligaret. Sed officium est/quicq̄d ecclesie ⁊ primo p dest. ſm q̄ magis bñficiatus est magis obligat⁹.

R ¶ Si oīmibus circūstantijs hinc inde pensatis: iudicare debeat p̄latus petrū esse sufficientiorē notabiliter ⁊ simpliciter/ad hanc curam obtinendā ⁊ det scienter insufficiēti/peccat mortaliter. quia nō habet rectū oculum. Secus si nō sit notabilis differentia. ¶ In collatione beneficij/p̄sertim nō curati/haberi p̄t respectus licite ad obsequia licita ⁊ honesta alicui⁹. ⁊ ad genus ⁊ ad spem p̄sciendi in futuro. ⁊ alia multa. dū tñ intentio p̄ncipalior ⁊ finis/sit deus. ⁊ vtilitas ecclesie. ⁊ scādalum euitet. ¶ Insufficiens ad obsequiuz ecclesie (p̄sertim de quo nō est spes de breui ꝓfectu quocūq;)si ꝓmoueri querat: peccat mortaliter. ⁊ eū ꝓmouēs similiter. si hoc scire tenebat. ¶ In moralibus id quod modicū est: p nullo reputat. tñ diuiti modicū est quod paupi nō parum. Nec in sup modicū dicendū est apud deū. illō q̄ efficaciter ⁊ p̄ncipaliter inducit aut induci queritur ad aliud q̄ deberet. Secus si parui sit incitamenti. ⁊ velut occasionalis in intentiōe recipiētis ⁊ dantis. Secūm hoc quātificet munerū receptio in iudicibus ⁊ p̄latis. ¶ Raro licet alicui querere p̄laturam. sicut raro contingit: vt aliq̄s possit absq; p̄sumptione iudicare se talem qualē dicit apostolus oportere eē p̄m esse. Nī necessitas euidens ecclesie. ⁊ ꝓbabilis coniectura fidē faciēs de sufficientia sua: possunt appetitū talem. aut excusabilem aut laudabilē efficere. ¶ Liberius p̄t hō literatus licentiā in sua scientia/q̄ p̄laturā apere/re. Secūm itaq; exigit p̄fectionē in gratuitis/de q̄ nō ita licet p̄sumere. sicut de eruditionis qualitate. ¶ Dum curatus baptisare puerū sine pecunia: aut sepelire mortuū nollet /liceret alicui grauē piculum in mora vidēti: dare pecuniam. nō vt p̄ciū. sed intentione vexationem suā redimendi. pecunia tñ iret cū curato/nō in dominiū ⁊ ius tanq̄ vere data sit. sed in p̄ditionē. deberet q̄ ip̄a restitui. Simile de p̄lato ⁊ iudice damus iudicium in eis que gratis ministrare deberet. ¶ Studium lr̄arū/p̄sertim autoritate superioris/⁊ ad p̄ficiendum p se ⁊ alijs in posterū: nō ad ociū vel curiositatem susceptū: excusare p̄t p̄latum vel curatum/a residentia p̄sonali p tempe vbi de vicario sufficienti ꝓuisum ē. Alioq̄n studere/ē se mercēnariū. ⁊ lupū ouib⁹ exhibē. ¶ Ad vigilias mortuorum/⁊ alia suffragia/que in ecclesijs ſm distributiones quotidianas instituta sunt / bñficiatus studens: aut legitime absens/nō tenet. ¶ Horas canonicas adaptare horis dicī. vt p̄mā p̄me: terciam tertie. q̄uis singularibus p̄sonis sit cōgruum: nō tñ necessariū. Horas em̄ quasdā p̄uenire vel subsequi pia intentione seu vtilitate fas ē. vt de sero dicere matutinas p̄ mane sequēti. ¶ Ad ecclesie sue cui⁹ suus ē p̄ncipalior titulus/aut q̄m actualiter incolit bñficiatus. regulariter insequi debet nisi dispenset. vel superioris autoritas. vel pauptas. vel pia cōuiuentiū charitas atq; vtilitas. ¶ Usura ꝓprie dicta. q̄ iuri diuino ⁊ naturali cōtrariat: ⁊ de se mortalem culpā habet. est aliquid recipe ex pacto/vltra sortē. Sortem vocamus apellatā. ius q̄ habet in re/p vēditionē/⁊ emptionē. aut aliū modum. ſm quē transit dominiū rei in ementem/⁊ fit sua. ¶ Quia ius vtēdi pecunia ad temp⁹ vel p̄ semp: nō transit in aliquez/absq; eius dominio: ꝓterea in materia pecunie/cōmodatio ⁊ venditio coincidūt. ⁊ illic sepius vsura collocat. Ibi em̄ aliq̄s p̄ re iaz sua aliquid dare compellit. ¶ Recipiēs ad vsuras

necessitate cõpulsus/sub intentiõe dandi illõ qõ est vltra sortem tanqz suum. ⁊ ad redimendũ ve/ xationes suas ⁊ damna: nõ videt moraliter delin/quere. quia nec ꝓprie cum vsurario damnabiliter exigente/participat in crimine. Sed nec ꝑ hoc ius habet vsurarius/in dato. obstante ecclĩastica au/toritate. que receptionem hanc irritat. ¶ Omnis fere contractus vsurarius ex genere/potest ꝑ piã intentionem dantis ⁊ recipientis transferri a suo genere/in opus pietatis. vt si causa succurrẽdi ꝓn cipaliter indigentie ꝓximi ex vna parte. ⁊ preser uãdi se indemnẽ ex altera. petat aliquis vltra sor tem. nisi infra tale tempus sua sors ei detur. sic ꝙ mallet teste conscientia/suam sortem apud se ma/nere nũc. sine illo ꝓcio. qz tunc cum tali ꝓcio eãdẽ recipe. ob damnũ certũ vel ꝓbabile qõ ex soluti/ onis dilatione sortis. Sicut in redditibus censua libus recipiẽdis ꝑ dños certis terminis qñqz pe/na pecuniaria imponit nõ soluẽtibus die assigna ta: ita põt aliquis recta intentiõe ⁊ ꝑ securitate so lutionis/taliter statuere in ꝓticulari cõtractu vel cõcessione ad terminũ. Est aũt pie intentionis illi us signum. si mallet creditor id quod concessuz ẽ die statuto vel ꝓius recipe/qz terminum elabi vt emendam lucraret. Sic/de ementibus redditus sub libertate redimendi iudicamus. ¶ Venditõ nes ad terminum ⁊ ad temp⁹/cariori precio. Sili ter cõmutationes in quibus ꝑ diligẽtiam vendẽ/ tis/res in nullo meliorat/cui tñ certum lucrum af fertur/absqz piculo damni: sunt frequẽtius pctã moralia. Quis nõ semꝑ vsura ꝓprie dicta.

In guerris faciendis que malis innumeris ple/ne sunt: nunc ad istos innocentes/ nunc ad illos/ sola vtilitas reipublice eas excusat a mortali. que vtilitas est vnio ciuium cum ꝓncipe ⁊ adinuicem ⁊ cõseruatio patrie. aut euitatio damni publici no/ tabiliter peio/ qz sit damnũ ꝓticulare ex guerra ꝓueniens. ¶ Guerre iniuste/scite esse tales: aut ꝙ tales debent iudicari/nõ excusant a furtis. ab ho micidijs ⁊ rapinis/qn restitutionem/aut emẽdas fieri necesse sit/quãtũ erit possibile. ¶ Seruitutes populorũ in eis que nõ sunt cõtra legem dei ⁊ na ture/poterunt ex suis vel patrũ demeritis: vt cõ/ spirationibus ⁊ rebellionibus/rõnabiliter intro/ duci. vt tallie quedã: angariationes ⁊ sic/ia. sic iu/ deis postulãtibus regẽ dños imposuisse videtur. ¶ Acceptio ꝓsonarũ in gubernatione reipublice ⁊ generaliter apud oẽm iudicem ⁊ ꝓncipem de se illicita est: nũc moraliter: nũc venialiter. ex cir cũstantijs ⁊ abiecto. ⁊ policie cuiuslibet/maxime turbatiua. Non est aũt acceptio ꝓsonarum. nisi vbi debitum est ⁊ paritas vtrobiqz. Quia in gra tijs faciẽdis. vnũ cape. aliũ dimittẽ. nõ ẽ acceptõ ꝓsonarũ. aut si res nõ sunt pares. ¶ Retinere tri buta ⁊ sbsidia rõabiliter introducta: pei⁹ cõ furto sim/plici in subditis. Exigẽ violenter aut fraudulenter subsidia indebita a sbditis ꝑ ꝓncipẽ/rapina dam nata est. Qñ aũt hoc ẽ: ⁊ qñ non/generali regula tradi nequit. ¶ Mutatio monetarũ põt esse par aut/maius delictum ex se: qz eẽt in casu falsam ali quã fabricare. qñ ꝑm damnũ reipublice/op⁹ ta/ le quodlibet/assumit modũ culpe. Ex si ꝓnceps dicat se dñm monete esse. sit ergo dñs bonus di/ spensator. nõ tyrannus dissipator. ¶ Omnia sunt ꝓncipis. nõ quidẽ ꝓprietario iure. nec ꝑ se. sed ꝑ necessitate reipublice. Et quid mirum. cũ necessi/ tas facit/ꝓsone etiam singulari/aliena esse sua.

¶ Omnia beneficia sunt prope tanqz ordinatori su premo. nõ tanqz dño aut/possessori. imo nec tãqz imediato dispensatori. regulariter ⁊ vniuersaliter. nisi ꝑ latorũ inferiorũ iniquitas: aut manifesta ec clesie vtilitas. casibus certis istud exigeret. ¶ Ab vsurarijs ⁊ raptoribus quos cõstat ex alio iusto nihil habere: stipendia seruitiorũ suscipe non licz sub pena restitutionis faciende. ⁊ ꝓticipatiõis in crimine. ¶ Ab vsurarijs ⁊ raptoribus quos ha bere constat aliud ab vsuris ⁊ rapinis sufficiẽter ꝑ sustentatione tot seruitorũ/ vtputa quattuor et non plurium/potest Fultor sibi necessarius vnus ex illis quattuor/stipendia obsequij sui recipe ali ter non. ¶ Nõ dimittit pctm/nisi restituat ablatum. hoc est nisi voluntas efficax restituendi as/ sit: dum possibiltas ⁊ oportunitas accesserit. ⁊ ꝑ ut sapiens ꝑtim confessor ꝓbatus/determina/ bit. vt ꝙ veris dominis si supsunt aut heredibus suis/aut si fieri nequeat. quia nõ sunt aut ignorã/ tur/in pios vsus referant ablata. ¶ Nemini de bonis alterius ipso inuito licet ducere statum/vl tra parcam necessitatẽ sui ⁊ suorum. maxime vbi posset laborare. aut etiam in casu mendicare. pro pter hoc/bonor omnũ cessionẽ/ꝑ finali remedio iura ꝓstituũt. ¶ Fur aut raptor/nõ solũ tenet resti tuere ablata. ꝑ dãna ide seqntia oib⁹ rite cõpẽsat. Sili retẽtores testamẽtor. aut pl⁹ iusto dñtes eor cõpletionẽ i gẽ iactura aiar. ¶ Nemo ꝺ nccrijs suis simplicit/tenet elargiri/imo nec ꝺ nccrijs ꝑm statũ suũ. ꝑ nec de supfluis suis vt sua sũt sb pena pcti mortal. nisi vbi gẽ nccitas circa alterũ ipo ꝑsumẽ debẽte ꝙ ali⁹ nõ succurret/iminẽt. Neces/ sitas em extrema ꝓximi/ꝑferẽda ẽ soli decẽtie ꝑ ꝓij stat⁹. qztomagis supfluitati. ¶ Sciẽter dimit tere supflua sua/nõbilit cõsumi ꝑ putrefactiones aut aliss/potꝰ qz i vsꝰ pios ipa largiat: vix a cul/ pa mortali aut nũ qz põt excusari. ¶ Thesauriza re de se non est illicitũ ꝑ ꝓuidũ. qz ex circũstã/ tijs põt fieri crimiale. vt si sit ex alieno. aut despe/ rãdo de diuio auxilio. aut i grãde ꝓiudiciũ reipu blice. aut si alijs peũtib⁹ nõ succurrit. ¶ Vẽdẽ rẽ carꝰ qz empta ẽ: si nõbilis sit excessus in lucro: oi bus miserijs ⁊ pctis ⁊ idustrijs hinc inde/cõpẽsa tis. ẽ regl'arit de se malũ. ⁊ pei⁹ si ꝓpt indigentiã ꝓximi hoc fiat. Et si res vendita ex sua idustria meliorẽ conditione nullaz adepta est nec in se nec extrinseca ꝓsideratione. vt quia ꝓpinquior. ⁊ ad

vsum facilioꝛ. ꝛ similia. ¶ Defectus rerum vendendarũ/quos quilibet ad extra presumit cognoscere de facili: sicut nec abscondendi sunt fallacibus cautelis: sic nec eos dici necesse ē. ꝑsertim q̃ ad foꝛi extrinseci iudiciũ. ꝛ quo ad deum etiã si ꝑcij quãtitas ꝓportionabiliter ad defectum minuatur. ¶ Damna que aliquis nõ ex culpa ꝛ negligentia sua mercando incurrit/põt vendendo deducere. ¶ Presertim si damnũ sit ptinens de se ꝛ q̃ si regulariter ad mercaturã. alioq̃n nõ oportz. vt si venditoꝛũ merces/ignis foꝛtuitus assumpserit Secus ꝓterea vbi ex culpa vel sponte/aliqs merces defectuosas conduxerit. vt in equis ꝛ mulis fieri solet. sed nõ licet vt vendant ꝓ integris. neq; deus irridet. ¶ Cum deceptione vltra mediũ iusti precij cõtractum initum/legesinterimũt. In alijs vero casibus etiã si peccent vendẽtes res suas enoꝛmiter/tamen restituere nõ tenent ementibus. q̃tum regulariter occurrit iudicandum.

¶ Legitime prescribens in re prius aliena/illam neq; quo ad foꝛum exteri' neq; quo ad deum reddere constringit. Secus si fraus in prescribendo fuit. vt defectus bone fidei. que fraus si pateat in iudicio exterioꝛi ad reddendum ꝑscribens impellitur quãto magis apud deum si lateat aut pateat. ¶ Mercatoꝛes earundem rerũ/si conspirent ad inuicem q̃ nõ nisi ꝓ tali precio notabiliter excessiuo merces suas tradent: ipsi quo ad foꝛũ exterius si sciatur. ꝛ quo ad interius/damnãdi sunt ¶ Solutio decimarũ sacerdotibus/est de iure diuino. quatinus inde sustentent. sed quotam hãc vel illam assignare aut in alios redditus commutare/positiui iuris existit. ¶ In redditib' ad vitã emendis/aut gregibus ouiũ ꝑstandis ad mediũ lucri. sic in mercaturis: sic in similibus regulariter cõtractibus qui nõ penitus ex vno latere claudicant/quia videlicet ad vtrũlibet nũc lucrum nũc damnum imminet/nunc vendenti nunc ementi/nulla videtur esse malicia de genere. sed de circũstantijs alijs vestiri male posse/nullus nescit.

¶ Campsoꝛes/ ꝓ centum francis reddentes certam quotã in fine anni/cum integra pecunia. ꝛ similiter mercatoꝛes. difficile est ab illicito contractu liberare. nisi bonificauerit hos contract' causa pia. quod fieri nõnunq̃ posse nõ negamus. sed securius est oppositum. ¶ A rebus que vsu peioꝛantur: a rebus insup quarũ vsus absq; translatione dominij fructum affert certum/licitũ est precium locationis adipisci. ¶ Emptionem decem solidoꝛũ ad ꝑpetuum supra fundum aliquẽ centuz libraꝛum/aut sub obligatione totius magne hereditatis/difficile esse dicunt aliqui ꝓ directum iustificare. ꝓ indirectum aũt / posset aliquis totum fundum vendere ꝓ viliori precio. ¶ Postea ipsum carioꝛi recipe. vsq; ad deductionẽ illoꝛũ decẽ solidoꝛum.

¶ De gula.

¶ Vle que est ap=

¶ petitus immoderatus comedendi nõ competit ex suo genere q̃ sit moꝛtalis. nec etiam delectationi inde consequenti. ¶ Fit aũt moꝛtalis tripliciter. Aut si comestio est contra ꝓhibitionem vel votum. si ue hoc fit rõne cibi. seu tempis. seu loci. Aut scdo quãdo aliqua que fieri precepta sunt/ob gulã scienter/vere vel interpretatiue/omittunt vel ꝑpetrantur ꝓhibita. Aut tertio deniq; quando coꝛpus aut ratio notabili detrimento/per gulam/scienter vere vl interpretatiue/pregrauatur. ¶ In moꝛtalibus ille dicit interpretatiue scire aliquid. quãdo/ ꝛ si actu scire negligat: scire tñ debet. ꝛ discrimini nõ semet obijcere. Vocamus insup scientiam/nõ ꝓ demonstrationẽ. sed per vehementem ꝛ ꝓbabilem coniecturam. ¶ Ieiunijs ecclie vel alteri abstinentie/nemo cum notabili ꝛ precognito grauamine sui coꝛporis ꝛ vsus rõnis obligat. secluso scandalo. Nemo tñ leuiter sibi fingat grauamina ex ieiunij abstinẽtia. quoniã ex ipsa/pauciores pereunt q̃ ex gula. ¶ Pueri ꝛ senes ꝛ pregnantes ꝛ nutrices ꝛ infirmi. ꝛ paupes nõ habentes vnde semel refici possint. ꝛ laboꝛantes nõ habentes aliunde statum competentem. ꝛ itineraꝛntes autoꝛitate prelati. ꝛ alij consuetudinem diocesis in qua sunt insequẽtes ab ecclesie ieiunijs regulare ius excipit. ¶ Votum carthusien. de non esu carniũ . votuz insup alioꝛum religioꝛum de multis obseruationibus duris alias licitis. votiq; deniq; particularium personarum de certis cibis nõ edendis/in eternum vt de capite. in certis casibus necessitatis extreme ꝓbabiliter si vota hec tenerentur imminentis/debent immutari Nõ enim licet alium contra dei preceptum occidere: quanto minus seipsum secludimus tamen in omnibus scandalum pusillozum. ¶ Deteriꝛ atq; periculosioꝛ est abstinentia immoderata . q̃ vozacitas aut ebrietas. si dicta abstinentia vsq; ad turbationem cerebri ꝛ vsus rationis/notabiliter/ et scienter vergat ꝛ adducat. ¶ Ipsa peccata regulariter q̃to sunt spiritualioꝛa/ ꝛ quãto sunt sub maioꝛe spe cie boni palliata: tanto periculosioꝛa sunt ꝛ a sanatione magis distant. ¶ Habentes impedimentũ de nõ ieiunando legitimum. quod nõ est exceptũ a iuribus per expressum / securius agunt/quanq̃ non sit necesse/si dispensationem prelati quesiuerint. et q̃ secrete agant id quod agunt. ne alij scãdalisentur. ¶ Charitas frangere concedit commestionem alias illicitam. quandoq; ꝓpter hospitem. quandoq; ꝓpter infirmi consolationem quãdoq; ꝓpter obsequium prestandũ. vt in seruitoꝛibus monachoꝛũ. ꝛ etiã ꝑncipũ. ꝑgustãdo. ꝛ etiam pregustantibus cibos/eoꝛum esus conceditur. ¶ Preceptum de ieiunio ecclesie/ potest

aliqñ seruari/dum contra deum mortalis gula cõmittit. Sic in multis dicendũ est. ¶ Ebrietas tũc mortalis est ⁊ generaliter oĩs delectatio cibi et potus/qñ aliquis tanta libidine comedit ⁊ bibit/ q̃ postponit deum. sic q̃/vbi etiã dei p̃ceptũ vno modo vel alio deberet a se violari: nihilominus a tali delectatione nõ cessaret. Secus si delectetur etiã ex consensu libero/citra deũ. nõ hoc fact̃ si deus phiberet. tũc eĩ vel nullũ est. vel tm̃ veniale delictum. Et habet hec regula in multis aliis materijs/vtilẽ locum suum. ¶ Probabile est comedentem ter in die ieiunij sine causa/nõ esse p̃uaricatorem p̃cepti in tertia comestione sicut in secũda quã q̃ oppositũ tenere sit securi⁹. ¶ De comestionibus specierũ ⁊ similibus cõsuetudo teneat̃ ⁊ delectationis nimia libido vitet̃. ¶ Inebriare aliũm scienter vt vsu careat rõnis in eius notabile detrimentũ/pctm̃ mortale est.

¶ De luxuria.

LUxuriam ex genere suo mortalẽ dicimus/ppter corruptionẽ generatiue vtutis maiorem q̃ nutritiue. ac minorẽ eius necessitatem ⁊ quia cõtrariat̃ huic p̃cepto. Nõ mechaberis. ⁊ vt p̃ bona matrimonij/actus iste queret̃ excusari sibi phibitum: est mortale peccatũ. siue sit in cogitatiõe. siue in verbis. aut in visu. aut tactu. aut nutibus. aut opatione. Quãobrem familiaritas magna hominũ carnaliũ mutuo. p̃sertim ad nudum q̃tũcũq̃ sint eiusdem generis aut sexus aut diuerse etatis/periculo p̃xima ẽ ideoq̃ vitãda ẽ. ¶ Gravitas peccatorũ luxurie ex genere sic ordinat̃. Tm̃ grauius ⁊ minus graue. q̃q̃ ex circũstantijs possit eorũ grauitas aliter variari. Bestialitas cum brutis. Sodomia cum eodẽ sexu. aut in vase non ordinato. ¶ Mollicies secũ. Sacrilegium dicatarum. Incestus parentũ. Stupũ virginũ. Adulterium ligatorũ. Fornicatio solutorum Luxuria generaliẽ. ¶ Licitũ est suam castitatẽ sic̃ ppriã vitam defendere vim vi repellẽdo. ¶ Delectatõ viri cum vxore/licita est causa prolis. causa reddendi debitum. causa p̃seruationis ab incontinentia phibita. Et si sola delectatio queritur. infra metas tm̃ vinculi matrimonialis. sic q̃ extra no queret̃. neq̃ fit cum circũstantijs aliũde phibitis: illud aut nullum aut tm̃ veniale pctm̃ ẽ. ¶ Uxoratorum alter peccare põt mortaliter in matrimonio. si cũ detrimento notabili ꝓlis cõcepte aut generande scienter fiat. vt tempe menstruorũ. si extra vas. si cũ desiderio absentis quasi p̃sentis alteri⁹ nõ sui. si p̃cipaliter ex causa aut ex fine mortaliter noxijs. ¶ Facilius est sepe ab ope carnali totalis abstinentia sicut in virginib⁹ ⁊ viduis: q̃ modeste maritalem copulã exercere. sic̃ febris potu/⁊ ignis flatu/⁊ prurit⁹ attactu tandem magis succenduntur. ¶ Quia corpus sacerdotis si vxoraretur esset vxoris sacerdos qui totus esse debet domino consecratus/⁊ expeditus a cura rerũ familiarium/⁊ solutus legibus ciuilibus/ ⁊ oratiõi iugiter vacare/rationabiliter astringitur voto castitatis.

¶ De p̃ceptis decalogi.

¶ DIligere deum super oĩa ex toto corde. ex tota anima. ⁊ ex tota virtute. quantũ sufficit viatori ad salutem/est taliter affici ad deũ actu vel habitu. q̃ dei amicitiam/cuiuslibet alterius rei dilectioni anteponit. Sic q̃ p̃ nulla dilectione sui vel alterius/charitatem dei vellet deserere/per transgressionem cuiuscũq̃ p̃cepti diuini. ¶ Nemo sm̃ legem tenetur potius eligere annihilationem seu damnationem eternam. q̃ peccare mortaliter. Neutrum quippe potest eligi licite. stante lege de p̃cepto habende charitatis. cum qua neq̃ annihilatio stat neq̃ damnatio.

¶ Proposita alicui viatori ista questione ⁊ similibus. an citius pateretur esse in igne p̃ vnum diem/q̃ peccato mortali consentire: non tenetur circa hoc deliberare absolute de altera partium. sed teneat suspensum iudiciũ. considerando fragilitatem suam. ⁊ fidendo in diuina misericordia/ que vel non patietur eum in talem temptationem incidere. aut si patiatur/deus faciet cum temptatione p̃uentum: vt possit sustinere. ¶ Propositis huiusmodi questionibus. quid homo faceret/tẽptatione forti p̃sente: Aliud est optare ⁊ desiderare illud quod est melius/⁊ iudicare illõ esse eligibilius aut minus fugibile altero/aliud deliberare absolute/q̃ ipse sic faceret: ⁊ sic eligeret. Quoniam p̃mum est pie ⁊ fidelis anime. secundũ de p̃sumptione ⁊ temeritate culpatur. ¶ Jurare per deum quod est cum testem veritatis adducere. fit licite imo meritorie: dum veritas subest. et reuerentia comitatur. ⁊ pia necessitas ex humana infirmitate consurgens/impellit. ¶ Jurare in vanum. est ꝓprie deum in falsitate. cui⁹ esse testis nequit inuocare. Ideo dum ex deliberatione fit. semper est mortale. ¶ Exigere iuramenta ab his de quibus vehementior est p̃sumptio q̃ de oppositio apud exigẽtes/q̃ deierabũt: ⁊ ad h̃ ex deliberatione inducẽ: vix aut nunq̃ caret mortali delicto. nisi forsan qñq̃ apud iudices q̃b⁹ ex officio sic exigẽ ncẽ ẽ. Neq̃ ncẽ ẽ neq̃ vtile ⁊ sepe criminosum/exigẽ iuramẽta ab his q̃ q̃stionant̃ in iudicio ex hoc ecclĩastico/vl ciuili/qñ p̃sumi põt vehement̃/q̃ q̃dq̃ deierabũt. ⁊ qñ eor̃ iuramẽto nul laten⁹ stat̃. ¶ De re penit⁹ occulta/q̃. s. nõ põt p bari testibus duob⁹: neq̃ rem publicã scãdalizat null⁹ in foro exteriori licite põt ab alio inuito iuramentum extorquere. ¶ Quãuis semp/nõ tm̃ p

semp obligemur colere deum/nō solum mentaliter ꝫ etiā signis exteriorib⁹ .illa tñ signa/p varietate tempis ꝛ hoim pñt variari.sicut sunt orationes genuflexiones.thurificationes. pstrationes ꝛ pśentationes candelarū. victime ꝛ sīlia ¶ Signis exteriorib⁹/nunq̄ bene colit deus :qñ illa nequeunt fieri bono animo.vel scandalisant ex similitudine sui ad idolatriā aut aliā inhonestatez. quēadmodū fit i isanijs stultorū apud multos.ꝛ in istis delationibus baculorū p mulieres:sacris ornamētis indutas.ꝛ quibusdā sīl⁹ q̄ oīa plā torum solicitudo tenet abradere. ¶ Obseruatio sabbati quo ad circūstātias tpis ꝛ modi ꝛ loci/p maxima pte relicta est determinationi platorū. q̄ cognoscit .tum ex eorū institutis.tū ex consuetudinibus p eos legitime toleratis. ¶ De opib⁹ seruilibus nō exercēdis diebus dñicis ꝛ festiuis/pl⁹ ꝛ frequēter determinat ꝓsuetudo loci ꝛ psonarū a plātis tolerata/q̄ alia lex scripta ¶ Cōsuetudo exercēdi opa seruilia/hec ab isti/hec ab illis/i diebus festiuis/tunc maxime dicēda eēt corruptela/ qñ totaliter a seruitio dei ꝛ a cultu festorū/ꝛ maxime ab auditu misse/reuocaret.qñ p̄terea h̄ seruilia/magis ex cupiditate q̄ pia necessitate reipublice/ptractant. ¶ Joci ꝛ alie recreatiōes corpales apud vulgus diebus festiuis.q̄q̄ sepi⁹/āmixtas habeant malicias cōtra dei legē/nō tñ p directum ecclīasticis obuiāt institutis. ¶ Opa seruilia plerūq̄ fructuosi⁹ fierēt si nō ea phiberet ecclesia.q̄ illa que vulgares in festis exercēt. ¶ Proptereā plator⁹ inter est attendere circa festiuitatū multitudinē ne sit illa ad cumulū peccati poti⁹ q̄ ad cultum dei. ¶ Diligere primū sicut seip̄m/est velle primo ea oīa/que fm rectā rationem hō vellet sīliter primū suū velle sibi. ¶ Hec aūt sunt indispensabiliter bona charitatis ꝛ glorie. ¶ Quia bonis fortune/ꝛ nature/ꝛ gratie gratis date/pñt hoies abuti in pniciē sui vel aliorū nō quilibet tenet velle illa cuicūq̄ primo suo.sed aliqñ nō vellē.quia ꝛ fm rectā rōnē/ita deberet hō velle.ꝫ seipso. Sic iudex/cum amore primi/necat ipsum : aut bonis spoliat. Sic ingenium ꝛ scientia ꝛ diutie/pñt desiderari isti vel illi primo nō adesse/dū nocitura credunt. ¶ Ante religionis ingressum/ teneor puidere necessitati parētū meorū extreme si possum.dū nō aliunde patet eis puisio. nec excusaret me religionis ingressus:quin peccē intrādo.ꝛ post introitum pfitēdo. Si tñ necessitas illa nō sit extrema/aut patet aliunde puisio/non teneor p iuuādo exire religionē iā pfessam. ¶ Superioribus nr̄is q̄ oīes dici pres pñt / obediēdū ē de rigore in eis solū in quib⁹ superiores sunt. magis aūt ei cui⁹ autoritas potior ē.attentis circunstantijs psone.tpis/reipublice ꝛ vtilitatis in istis vt in concernētibus rempublicam/plus obediendum est principi q̄ patri.secus in re domestica. ¶ Proportionabiliter de monacho respectu pape ꝛ epi ꝛ abbatis ꝛ p̄ncipis tempalis/distinctio locum habet. ¶ Quāto plures dilectiōis cause cōcurrunt circa aliquē primū/vt est habitudo plationis ꝛ subiectionis adinuicē.bonitatis. ꝛ ratio cognationis.beneficētie.consortij.patrie.ꝛ similium.tanto ceteris paribus ille debet plus amari ꝛ pferri.tū obligatio legibus cauta p̄cipue seruanda est. ¶ Ab inimico parato totaliter satisfacere de iniuria/ego teneor satisfactionē suscipere vel indulgere.tñ verbū meū/aut societatem solitam/aut alia delectationis signa/possum interdicere.ad mei ꝛ sui cautelam.ꝛ nō ad rancorem. ¶ Inimicum nō paratum corrigi/diligo quātuz sufficit ad salutem/si ei nolo malum damnatiōis/ neq̄ damni tempalis:per iniusta media. ¶ Inimico meo incorrigibili/optare fas habeo: vt talit sibi sit in anima vel in rebus/qualiter sufficit ad h̄ q̄ neq̄ mihi neq̄ rei publice/iniustū damnū possit inferre. ¶ Jure naturali: vim vi repellere licz. sic q̄ impetitus aliquis a qualicūq̄ psona cuiuscūq̄ dignitatis etiā papalis: via facti. ꝛ nō habēs iuris remediū .fas habet iniurianti de facto resistere fm qualitatē iniurie.s.q̄tum requirit ꝛ sufficit cōtra illum:ad sui tutamentū ab hac facti via ¶ Casus multi esse possunt in quib⁹ aliquis sequens p papa/ꝛ p tali habitus ab ecclia/poterit a subdito licite vel occidi vel incarcerari vel p modum quēdam apellationis ab eo/vel subtractionis a sua obedientia declinari . nisi forte obstare monstret cōstitutio aliqua/nō humana solū .sed diuina/atq̄ reuelata.huic naturali iuri p̄iudicās ¶ Nunq̄ p saluatione vite aut cuiuscūq̄ rei sue licet alicui mortem alterius de p se/scienter via facti procurare.ꝛ maxime illius qui nullā infert iniuriam. ¶ Nunq̄ p saluādo vitā suā corpalē/sunt innocētij via facti a se perimēdi. vt si nō aliter euadere potest aliq̄s se psequētem q̄ cōterendo paruulos viā obsidētes/mors poti⁹ est expectanda. ita dum quis est in extrema famis necessitate/nō debet ab alio similiter famelico/panez necessariū extorquere.

¶ De sacramentis.

¶ Omnī sacramē?to/si desit intentio actualis vel habitualis faciendi illud quod christus instituit.et ecclesia intendit/nihil agit. Similiter si forma omittitur aut corrumpitur.ꝛ si materia debita/aut si minister idoneus defuerit. ¶ Ex hoc precise q̄ aliquis scismaticus est vel hereticus/vel prescisus ꝛ excommunicatus / vel degradatus.non redditur impotens ad efficiendum vel conferendum sacramenta:nisi desit aliunde.vel ptās ordinis/vl intentio debita/vel materia/vel forma:q̄uis exercēdo talia in casibus prohibitis/grauis delicti reus teneatur. ¶ Fiat semp qđ melius erit de possibilibus/duz

circa sacramentorū ministratōem dubitatio ali qua cōtigerit/aut supleaꝫ caute id quod omissum fuerit.ꝛ sub q̄dam conditōne/si non erat illud iterandū. ¶Cerimonialia seu figuratiua legis antiq̄/añ xp̄i passionez erāt iudeis nccaria. postmodū p aliq̄ tpe licita ⁊ iutilia.tādē vt nūc obſuantibus ꝛ spem in eis ponentibus mortifera/nec ab eis sumendū est efficax argumentum q̄ modo talia/in aliquo casu agere debeamus. ¶In casu dubio vehemenꝫ/an aliq̄s sit vl̄ non sit baptisatus: vt si sit expositus/vel baptisatus in nomine xp̄i tantuz/aut alio tali dubio: iterꝫ baptismus sub hac conditōe. si tu es baptisat⁹/ ego non te baptiso.ꝛ si nō es baptisatus/ego te baptiso:in nomine patris ꝛ filij ꝛ spūssancti. ¶Baptismum sanguinis dat martyrtum.ꝛ flamis/cōtritio de peccatis aut satisfactō gratuita ¶Primus nō reiteraꝫ.alter ab obligatōne baptismi fluminis si facultas affuerit:nō excusat. ¶Ea que sunt de decentia sacramentorū notabili.instituta ꝛ pmulgata ab eccl̄a/nec abolita sūt q̄ non vsum.ꝛ si non sint de necessitate sacramēti ad faciendū id quod intēdit.sunt tñ de necessitate p̄cepti/ad obligandum ne scienꝫ ꝛ negligēter absq̄ rationabili causa dimittanꝫ. ¶Forma in omni sacramēto potest corrūpi.aut p additōnem.aut p subtractōez.aut variatōem.aut interruptōem notabilem.q̄ modica non impedit.Similit additio.subtractio ꝛ variatio.si neq̄ trahant formam ad sensum aliū/neq̄ intelligibilem reddant.licet indiscrete ꝛ culpabil̄r fiāt sacramentū tñ non annullant.

¶De sacramento baptismi.

Nec in baptísmo

sunt de necessitate sacramenti. ¶Minister idoneus. ¶Materia que est aq̄ elementaris fluida.ad differentiā luti ꝛ aquaꝝ que sunt artificiales. Intentio actualis vel habitualis faciendi quod eccl̄a intendit. Intingēdo non submergendo ex aqua illa baptisanduz aut eius ptem p̄ncipalem nudam. Et q̄ aliqualiter cōsentiat.s.actu vel habitu vel in parentibus. Dicendo simul banc formā. Ego baptiso te in noie p̄ris ꝛ filij ꝛ spūssancti amē ¶Minister idone⁹ baptismi regularit̄ ꝛ extra casum necessitatis est ex eccl̄e p̄cepto sacerdos.qui p̄mittere habet exorcismos.ꝛ cathezizatiōem.ꝛ alia obſuare que in libris p̄tinenꝫ. ¶Ex de necessitate sacramenti requirit̄ q̄ minister sit viator. ad excludendum angelos vel demones.qui simul possit intingere ꝛ ẏba p̄ferre.ad excludendum mancuz ꝛ mutum. Aliū a se.q̄ nemo seip̄m baptisat. Et intendēs dare actualit̄ vel habitualr quod eccl̄a intendit.etiam si nihil credat de effectu. ¶Baptisandus idoneus/est q̄libet viator non baptisatus. qui consentit interp̄tatiue baptisari. vel in fide parentum. vel offerentium eū. vel eccl̄e.si nunq̄ fuerit capax ratōis vt paruuli. ¶Si autem fuerit aliq̄n capax ratōnis ꝛ dissenserit p̄tinue baptisari.aut si nullo mō cōsentiat/dū vtiꝫ ratiōe baptisari non debet. Sec⁹ si pante consenserit nec reuocauit. q̄ p̄sumit ab eccl̄a nunc consensurus/si ratōe non careret. Baptisandū non est fas cōfiteri sacramentaliter. cum baptismus sit ianua sacramētorū.ꝛ de originali contritio actualis/neq̄q̄ exigit. de actualibus ẏo sufficit displicentia in generali/ absq̄ obice male voluntatis p̄ponentis actualiter se peccaturū.quo obice postea cessante/ baptism⁹ efficaciam suā capit. ¶Baptismus dimittit penam ꝛ culpam ex integro.loquēdo de pena debita peccatis/nō ex ciuili institutōne. vt sunt irregularitates ꝛ mortes p̄ delictis certis. loquēdo p̄terea de pena debita per se. q̄ penalitates huius vite debite originali p accidens/manent vt sitis fames ꝛc̄.quorū causa est peccatū originale.sine quo nō venissent. ¶Si paruuli infidelium baptisenꝫ inuitis parentibus in fide eccl̄e. illi sunt vere baptisati.nec debent reddi parētibus si piculum timeaꝫ. Silr illi q̄ metu inducūtur ad iteri⁹ ꝓsentiēdū baptismo. ¶Quanq̄ talia agere cōis vsus eccl̄e nō ap̄robet ¶Baptismū flumis differre licet. quando ꝛ vbi non aparet fm verisimiles coniecturas/ p̄xima mors.ꝛ speratur possibilitas seu congruitas maior: recipiendi in posterū.quo casu:ꝛ si subito baptizāduꝰ moreꝛeꝫ/saluus esset.

De sacramento con- B

firmationis.

Sacramentū confirmatiōis ad robur institutū/teneꝫ quilibet xp̄ianus habens vsum ratōis nō contemnere.p̄sertim imminente piculo confessiōis christi/coram infidelibus faciende.

De sacramēto eucha

ristie.

Eucharistie sacramentū/duplicez habet formam ꝛ materiā/de necessitate sacramēti. Forma consecratōis corpoꝛis christi est ista. Hoc est corpus meum. Et forma sanguis. Hic est calix sanguinis mei.aut huic equiualens.quod dicit̄ p̄pter grecos ¶Materia corpis christi/est panis de tritico p maioꝛ parte. ¶Materia sanguinis vinuz de vite nō transsubstantiatuz in aliam speciem. vt in acetum ¶Celebris cōsuetudo/ꝛ ordinatio superiorū in eis que ad solennitatez misse et generalit̄ oim sacramentorū spectant. obligant ad non ẏtemnendū hmōi consuetudinem ꝛ ordinatōnem quas libꝛi solent habere. obligāt p̄terea. vt negligentia frequens ꝛ crassa fugiaꝫ.

B

Facta diligentia solita fieri in talib⁹ circa materiam corpis ⁊ sanguis. si p maliciã aut negligentiã ministri aliter oblatũ fuerit q̃ debeat/ vt puta aqua p vino/ peniteat in oẽm euentum sacerdos: ⁊ si reus nõ sit. ⁊ qđ omissum est/ supleat vel emendet. p̃ptim vt integritas in ꝓfectiõe ⁊ pfectõe sacramẽti: ꝓfuer Dilcrimen noui peccati mortal' in celebrando vitatur: si post discussionem ꝓscie/ q̃ regulariter in talib⁹ hr̃i solet celebraturus nõ habeat ꝓsciam firam/ aut equefirmam: sicut de oppositõ q̃ sit in peccato mortali: vel alio ꝓlegitimo impedimẽto vt est irregularitas. Et hec vocat certitudo moral' vel ciuil' q̃ hõ sufficient' ꝓbatus est Existente casu quo hõ põt celebrare licite/ ⁊ a celebratõe licite desistere/ laudabilius est ceter| parib⁹ celebrare. tuz qz opus de se ꝓuilegiatũ est ⁊ fructuosum. tum qz a nobiliori ꝑtute ꝓcedit celebratio que fit ex amore: q̃ omissio q̃ ex timore generat Lau/dabilius est q̃ oppositũ ceteris parib⁹/ ⁊ cessante legitimo impedimẽto/ quotidie celebrare.

Pollutio nocturna tollens sufficientẽ deuotõz recollectõnem ⁊ reuerentiã ad sacr̃m: eo q̃ anima magis inde hebes ⁊ carnal' effecta est: impedit a celebratõne q̃diu tal' carnalitas ⁊ hebetudo regnauerit/ nisi casu necessitatis vrgẽte. vt si sacerdos sit vnicus/ ⁊ missa prochial' fuerit celebranda hõ qui ꝓpter habitus ꝑtutũ ⁊ facilem sui recollectõz vel aliunde/ manet deuot⁹ ad sacr̃m ⁊ reuerens/ post nocturnam pollutõz: non videt p eam impediri quin celebret die sequenti. confessione tñ in omnem euentũ p̃cedẽte. quoniã nulle sordes corpales impediunt nisi p quanto: vel sunt peccata: vel sunt in horroꝛẽ ⁊ scandalũ assistentium/ vel deuotõnem debitã tollunt. Lir eñ leprosus ⁊ vir menstrua patiẽs a celebratõe secreta non arcent In oi adoratione sacramenti altaris/ subintelligit conditio ista vel simil'/ si consecratio rite ⁊ debite ꝼm institutionem christi fuerit celebrata. ac pinde/ adorans alienus est ab idolatria: q̃uis celebrans ⁊ non ꝓsecrans/ esset in culpa Apparente figura circa sacramentũ/ alia a figura solita panis et vini: non ꝓuenit sacramentum sumi sub illa forma. neq̃ sine conditõne implicita vel explicita debet adorari Positis plurib⁹ hostijs super altare/ si sacerdos intendit generalit̃ omnes cõsecrare/ ille consecrate erũt. Si tantũ duas ex illis quas determinate signat/ ille due sunt tantũ modo consecrate. Si illas duas/ intentio sua non determinat/ nihil ibi consecratur. obstante confusione intentionis. ꝓpter quam ista non magis q̃ illa potest dici consecrari Regulariter vitupabile est ⁊ sepe criminale/ q̃ sacerdos a celebratõe ⁊ catholicus habens vsum ratõis ab eucharistie susceptõne/ totalit̃ abstineat. Illi pueri sunt idonei suscipe eucharistiam/ ⁊ ad hoc ligari vident semel in anno. qui ꝼm leges censent abiles ad nubendũ. ꝑõt quo q̃ deuotio etatem hanc p̃uenire/ sicut in quibusdam etatem suplet malicia. Audire missam integram/ est de obꝼuatõne sabbati. hoc est dierum festorũ p tempe legis euangelice. nisi p impedimentũ legitimũ/ aliq̃s se tueat. Tale vero impedimentum/ ꝼm loca ⁊ tempa ⁊ etates ⁊ cõsuetudines/ varie iudicat Obligatum celebrare p quolibet duozũ vnam missam/ non absoluit vna celebratio. vna quippe missa/ virtute operis operati: exquo finiti valoris est: non tantundem tollit de pena. nec tantũ redimit/ quantum due. In anniuersarijs ecclesiarum/ ⁊ receptõnem missarũ p vno precio sue sustentatõnis/ ⁊ in similib⁹: interp̃tatio viri sapientis locũ habet. alioq̃n non videt. quomõ sex aut septez anniuersaria in ecclesijs cathedralibus/ licite simul eadem die iungerent Obligatũ ad subsidia spũalia: tutum est dirigere intentiõz suam ad deum. sic q̃ dignet discerni/ de valore sacramentorum vel suozũ benefactozũ/ qualit̃ ⁊ quãtum videt se apud benefactozes esse cõstrictum Charitatis maioris est spũalis elemosyna: q̃ gratis distribuit merita sua satisfactoria/ ad liberatiõem animarũ: q̃ elemosyna corpalis. Et quanq̃ talis non inde minus habiturus sit de p̃mio essentiali. tardius tamen inde de propꝛijs peccatis ceteris paribus satisfacit. Fallũtur plurimuz hi/ qui potentes aliunde viuere: obligant se ex bonis eccl'asticis vel alijs/ ad satisfaciendum p alienis delictis. cum hoc cedat i retardationem satisfaciendi p propꝛijs. ⁊ hec sola ratio/ improbare beneficiozũ pluralitatem sufficeret Expediens videretur vt nulla excommunicatõnis sententia ferreret de facto a iure vel iudice: neq̃ p p̃senti neq̃ p futuro nisi p manifesta contumacia: qua se monstrauit aliq̃s non paratũ audire ecclesiam. al's qualit̃ haberet sicut ethnicus ⁊ publicanus/ si audire ecclesiam paratus est Expediens videt: vt nullus teneretur aliũ vitare q̃tũcũq̃ excommunicatum a iure/ nisi post q̃ a suo iudice fuerit denũciat⁹ esse talis. Siquidem in omni casu alio/ videtur possibil' excusatio ⁊ interp̃tatio eozũ que aliq̃s cõmittit vnde excõmunicari dignus est: q̃ non debeat euitari a pticulari ꝑsona. Et hoc tollerz magnam in politica conuersatõne: ꝓfusionem. Expediens videt/ vt omnes sentẽtie excommunicatõis late/ sentẽtie in iure scripto/ quarũ vnus nullus est. aut plus obest q̃ pfit/ expressa reuocatiõe tam in ꝓuincijs q̃ in diocesibus. ⁊ ecc'a vniuersali/ cassarent Expediens videretur institutio aut iam institutozũ talis interp̃tatio: vt solus excõmunicatus aut suspensus a iudice/ ⁊ p tali denũciatus/ ꝓtrahere diceret irregularitatem. immiscendo se sacramentis. ⁊ q̃

solus talis a potestate absoluendi in foro cōsci-
entie/spoliatus censeret. Scrupulos em̄ a sub-
ditis vix aliter auferibiles. p̄ptim in materia sa
cramental' confessionis/hoc auferret. Expe-
diens videret vt nulla sententia excommunica
tionis ferret. nisi p contumacia facta in rebus
pure spūalibus. vt vbi transgressio verget ma-
nifeste in dissipatōz fidei ⁊ sue spūalis libertat'.
Non em̄ debet (vt videt) grauioz esse in foro ex
teriori punitio transgressionis/q̄ damnum fue
rit illatum. Expedientius est in multis defe-
ctibus/illos vel tolerare/vel ad bonū finem oz-
dinare/q̄ p fulminatōnes sententiarū ⁊ condē-
nationum/aut p p̄dicatōnes rigoroſas/eos co-
nari funditus extirpare. vt de encenijs p̄ma
die anni de capellanis mercennarijs. ⁊ similib⁹

De penitentia.

Juna lex ⁊ non solum eccl'e cōstitutio/obligat ad cō-
fessionem sacramentalē post peccatū
actuale. vt fiat semel añ mortem. Hec concur
rere simul tpe ad iustificatiōem impij. necesse ē:
que sunt. Infusio charitatis. expulsio culpe. cō
uersio liberi arbitrij in deū. ⁊ peccati detestatio
Homo non sp tenet imediate confiteri pecca
tum. imo nec cōteri. sub pena noui peccati moz/
talis. dat em̄ spaciū penitētie deus. q̄le scit fra/
gilitati nostre sufficere. ⁊ illud q̄tum sit in omi-
bus/generalis regula diffinire nulla potest.
Omissio in concernentib⁹ confessionez/sicut in
alijs actibus p̄ceptorū: nō vocat' omissio nisi sit
respectu actus p̄ncipalis: dū deberet fieri. ⁊ nō
respectu circūstātiarū. que vel antecedūt/vl' cō-
comitant'/vel subsequunt'. alioq̄n omissiones i
vna omissione numerarent' infinite. His cō-
tritio includit confessionem in actu vel in habi-
tu/aut in ꝓposito vel in voto. Eā ꝙo fieri actu/
cessante impedimēto alio quadruplex casus cō
stringit. Primus institutio eccl'e sel' in āno. Se-
cundus susceptio eucharistie vl' celebratio/ ⁊ sa
cramentoz alioz susceptio p̄m quosdā. Ter
tius piculum mortis verisimiliter imminentis.
Quartus conscia q̄ alīs non habebit' opportuni-
tas peccata cōfitendi. In recordatōe peccati
mortal'/dum missa iam puenerit vsq̄ ad hoc vt
cōmode sine scandalo deseri/ vel interrūpi non
valeat. aut duz sacerdos alius deest ⁊ vrget ne-
cessitas/sufficit' contritio includens ꝓpositū cō
fitendi. Circūstantiarū quadruplex est diffe-
rentia. quedam imptinentes. q̄dam minuentes
q̄dam augentes. q̄dam peccatū in aliā speciem
transmutātes. Et he vltime: nō solū sunt circū-
stantie. sed peccata. iō sunt de necessitate sub ex
pressione confitēde. Primas nō expedit dicere.
nec secūdas regulariter. tertias exp̄mere/sepi⁹ vti
le est. ⁊ q̄q̄ p̄m q̄sdam necesse. Circūstātia-
rum exp̄ssio in ꝓfessione tal' ⁊ talib⁹ ꝙbozuz cir-
cūlocutionibus exp̄ssa sufficit/p quā ꝓfessoz de
magnitudine peccatorū: eius q̄ ꝓfitet' p absolu
tione ⁊ pnia discrete conferendis/instruatur
Expedit nonnūq̄ circūstantias dearticulatius
vl' inq̄rere vel dicere. tū ad verecundā humilia-
tionem ꝓfitentis. tū ad eius q̄etatōz postmodū
magis habendam q̄ oia dixerit. tuz q̄ circūstā
tie multe q̄s esse nullus aut veniales arbitraba
tur ꝓfitens/peccata sunt mortalia. tū deniq̄ ex
h̄ q̄ vna circūstantia habita/ ꝓfessoz de alijs cō
iecturat q̄s ꝓfitēs pudoze p̄ssus celat. Cogni
to statu ei⁹ q̄ ꝓfitet'/q̄q̄ nocet plurimū/ nimiū
sup circūstantiarū p̄ticularitate interrogatio/p̄
ptim in peccatis carnalib⁹. tum ne ꝓfitens vere
cundia motus q̄q̄ mentiat' vt pueri ⁊ puelle.
⁊ h̄ in his q̄ non essent necessaria dici. tū ne scan
dalizent' ⁊ inflammen't in noiatōe peccatorū p̄i
us incognitorū. Propterea discretio maxia re-
quirit' ⁊ sp a generaliorib⁹ interrogatōibus ad
specialioꝛes gradatim ⁊ sensim p̄cedere conue-
niet. inuocandaq̄ est manus ei⁹ quo obstetricā
te educit' coluber tortuosus. Secretū/cōmis-
sum fidei alterius/celare/est de iure naturali. h̄
em̄ ratōnabiliter q̄libet sibi vellet fieri. ⁊ alit' so
cialis ꝓuictus depiret. Multo ampli⁹/sigillu⁹
ꝓfessiōis/secretū esse debet. ⁊ nullo casu/sig̃ aut
ꝙbo reserandum. Confitens dz regulariter i
peccatorū suoꝛū explicatōne/celare cōplices su
os. nisi dum aliter cōfiteri non p̄t. sicut in ince-
stu cum mre vel vnica sozore. Aut nisi sic dicat
⁊ apud talem/q̄ reuelatio debeat p̄desse nō ob-
esse/eis q̄ detegunt'. Quo casu nihilomin⁹ mag̃
cautela requirit' apud ꝓfitentem ⁊ confessoꝛez/
ne zelo p̄ficiendi indiscreto fallant'. Dia ad
ꝓfessionē p̄tinētia. vt pnia iūcta/ ⁊ interrogatōs
fcē/⁊ cet'a nō inducētia ad malū/sūt de ꝓfessiōis
secreto. ꝑp̄t qđ peccant (si non excusat eos ig̃
rantia) illi qui pnias suas/⁊ ea que sacerdos eis
dixit/passim dicunt. ⁊ q̄ etiam sup h̄ inquirunt.
q̄m talia/p indirectum causant aliq̄n irrisionez
sacerdotis aut cōfessi culpā. Qui seduxit alios ad peccatū/tenet' p posse eos postmoduz ad
viam ꝙtutis reducere. nō minus q̄ de dāno tē-
porali illato. Sic de infamatōe ⁊ similib⁹. Et ad
h̄ debet ꝓfessoꝛ inducere ꝓfitentem. Cōfessus
volens peccatū suū reuelari p ꝓfessorē/si petat'
debet illud extra ꝓfessionem detegere. Neq̄ tñ
adhuc est tutū ꝓfessori illud onus assumere/si re
mediū possit alit' incōmodis adhiberi. Nul-
lus sel'rite sacramental'r absolutus sup vno cri-
mine/pōt: nisi de ꝓsensu suo libero obligari ad
amplius ꝓfitendū. Si fit oppositū in q̄busdaz re
ligionib⁹ aut casib⁹/institutiōes positiue quib⁹
hō sponte se subdidit: h̄ faciūt. Si cōfessoꝛ p
sumat' verisimilit' solicitare aut solicitari ad pec
cata. vtputa ad lubricitatē/ p̄sona h̄ timens/ dz

ab illo si sit suus curat⁹ petere licentiã alteri confitendi. q̃ non obtenta/põt nihilomin⁹ alteri cõfiteri ⁊ absolui. De statu eorũ q̃ confessi sunt tutius est vt ꝓfessor nihil dicat. neq; ad vitupiũ sicut ꝓstat. neq; ad laudẽ, ne inde confessi superbiãt. ne p̃terea ipi ⁊ alij in hipocrisim ficte confitendi dilabant. Judex cogere volens ad reuelatõez ꝓfessionis/peccat. ⁊ tenet̃ p̃sbyter sibi non respõdere. aut dicere ꝫ non esse de foro suo ℞ si opponat̃ qm̃ tacendo ⁊ nõ negando/notare videt̃ q; ꝓfessus sit in culpa. Respondenduz est/q; sacerdos alit̃ agere nõ põt. Jõ nullũ scandalum/suo vicio deputat̃. ¶ Peccatori q̃uis non sufficient̃ penitenti (vt qz ꝓpositum habet actuale peccandi in futurũ) vtile est confiteri et abstinentias certas recipe. Cui tñ confessor expẽsse iterũ ⁊ iterũ ptestet̃. q; neq; absoluit̃ neq; põt. neq; pnie tales aut tal̃ confessio/ eundez liberant. q̃n iterũ eadem peccata ꝓfiteri teneatur

6 Mitis est opinio p peccatorib⁹ dicẽs/sufficere ad absolutõis sacramental̃ fructuosam susceptõz/q; confessus nõ habeat actuale ꝓpositũ peccandi. ꝫ em̃ dicunt esse nõ ponere obicẽ. Sz alia snia q; requirit̃ actuale ꝓpositũ positiuum non peccãdi in futurũ ꝓbabiliorest atq; securior. ¶ Virtute clauiũ ⁊ meriti xp̃i/dant̃ inqualibet ꝓfessione sacramẽtali indulgentie. sed q̃te/nouit deus. Fit etiam/vt attritio minus sufficiens fiat in ꝓfessione ꝓtritio. Soli actu ꝓfessi de peccatis suis/capaces sunt indulgentiarum illarũ q̃ dant̃ vere penitentib⁹ ⁊ confessis. Misi dicat̃ sufficere esse in gr̃a ⁊ membrũ eccl̃e. et ita ly ꝓfessis ibidem sumit̃ ꝓ ꝓfessione in ꝓposito vel in voto. Dies indulgentiarz/referunt̃ ad pnias ꝓ vita hac iniunctas. sic em̃ text⁹ sonat. Videt̃ tñ q; iniunctio general̃ que bñ fieri solet vt omnia bona facienda cedãt in remissionem/ ꝓsit in ꝫ ⁊ sufficiat. vbi etiam pnia spẽalis/totidem dies q̃t sonant indulgentie neq; q̃ iniunxissent. Jndulgentias nõ recipit ille q̃ non porrigit manus adiutrices iuxta ꝓtentũ bullarum. ⁊ ita diues meliozis conditionis est quo ad aliq̃ q̃ religiosus ⁊ mendicus. Claue sacramẽtali non notabl̃ errante in impositiõe pnie. ꝓfessus p illam pniam si fecerit absolut⁹ est a pena ⁊ culpa/virtute compromissionis cuiusdã liberat̃ ⁊ arbitrarie dei ⁊ peccatoris in ꝑsonam sacerdotis.

Tutius est cum parua pnia q̃ sponte suscipitur ⁊ verisimilit̃ adimplebit̃/ducere confessos in purgatoriũ/q̃ cum mag̃ non implẽda p̃ciptare in infernum. Renuens pniam in hac vita/stulte facit. nihilomin⁹ absoluẽdus est: si hoc non ex infidelitate q̃ credit nõ esse purgatorium aliud/ꝫ faciat. sed vel ꝓpter teneritudinem corporis. aut infirmitatẽ. aut pauptatem. vel alit̃ fit̃e. Nulli inuito iniungenda est pnia publica p peccato secreto. secus de publico. Sit̃ nullus p castigatiõz scandalizãdus est publice pro peccato occulto. secus p publico. vbi si scãdalizetur peccator/scandalũ illud nõ imponenti sed sibi q̃ meruit imputet̃. Diuisio confessiõis in ad ipocrisim aut p nimio pudore fiat/impedit virtutem absolutõis. Secus vbi autoritas superioris in casibus refuatis ⁊ bona fides simpliciũ ꝫ faciunt ⁊ excusant. Aut vbi ꝓfessor forte p̃sumeretur scandalizari ex peccato ꝓfessi ⁊ nõ haberetur p tunc ꝓfessor alius discretus cui absq; ꝓbabili scandalo/peccata omia reuelari possẽt aliqua tñ possent. Videat tñ q̃libet q̃ rationabiliter ꝓsciam scandali sibi fingat. Dum nescit ꝓfitens de q̃busdaz actibus an fecerit illos. aut q̃ intentõe ⁊ quõ fecerit (vt sepe cõtingit) dicat sub ꝓditõne scrupulos suos. vt sic neq; mentiatur neq; absolutõe defraudet̃. Curatus obligatus parrochiano semel in anno dare eucharistie sacr̃m/tenet̃ ei dare si petat publice q̃tumcũq; sciat̃ non penitere. Misi causa refutatõnis fuerit nota. vtpote excõmunicatio publica. vel peccatũ notoriũ de q̃bus non satisfecit publice. Secus p̃terea de sacerdote in secreto. vel q̃ nõ tenet̃ ministrare. vel ꝑ tpe quo ad hoc nequaq̃ obligat̃. Forma absolutõis ex cõmunicatõe ista est que debet p̃mo fieri. Ego absoluo te a sẽtentia excõmunicatõis. ⁊ restituo te sacramẽtis eccl̃e. i nomie p̃ris ⁊ filij ⁊ spũssancti. Deinde sequit̃ absolutio p peccatis/si in excõmunicatiõe peccatũ includit̃ necessario ꝓfitendum sacm̃entaliter. Ego absoluo te a peccatis tuis. Jn noie patris ⁊ filij ⁊ spũssancti amen. Tutiusq; est in istis formis nichil immiscere. Materia sufficiens in sacramento ꝓfessionis/est hõ pctõr. cõtritus de peccatis. sponte subijciẽs se suo sacerdoti. q̃ subiectio nõ est ꝓprie iurisdictõnis. alioquin papa nulli ꝓfiteret̃. sed est volũtaria. que põt nihilomin⁹ impediri vel artari p superiorẽ vt ñ q̃libet pctõr cuilibet sacerdoti possit se subijcẽ p peccato. Epũs non minus hz autoritatem ꝓstituendi coadiutores ꝓfessores in sua dyocesi q̃ curatus in sua parrochia. Laueat tñ epũs p̃turbare eccl̃asticam hierarchiã /tollendo directe vel indirecte ptãtem curatorum absq; culpa eorũ vel causa manifesta. Cõfessio ficta/reiterari ex integro debet p̃m ꝓbabiliorem opiniõz q̃uis duriorem. qz non hz effectũ suum postmodum cessante fictione sicut baptismus. ⁊ hoc qz pnia reiterabil̃ est non sic baptismus. tum etiam qz nulla absolutio sacramental̃ fuit. sed potius noui peccati additio. Nõ est fictio si pctõr dicat omnia quorũ actu recordet̃. q̃uis non oim recordet̃. sed est fictio dũ scient̃ celat aliq̃d aut i ꝓposito peccandi pseuerat. aut scit ⁊ scire debz q; a tali non põt absolui. ¶ Penitentiaruz alia est reconciliãs qual̃ fieri nequit nisi in gr̃a Alia est satisfaciẽs vel exoluens qual̃ fieri põt ex̃ gra

tiam. sic q illius iteratio necessaria non existit. Imo ꝛ talis solutio respectu quarūdam penaruz spalium debitarū/forte poneret im inferno. Satisfactōnem ꝓpe vt talis est opanꝫ sola opera penalia. que. s. voluntas naturaliꝫ refugit. ꝛ hic penam hz. iuste eēdem. vt peccatū volūtarium inuolūtaria pena redimat. Per opa spūalia qualia sunt ꝓtemplatio ꝛ amoz dei/pōt fieri satisfactio. tum qz annexa est p statu isto/fatigatō corpis. tum qz ꝫ ꝓpriam inclinatōz cōmodi. intellectus ꝛ voluntas abnegat se in obsequiuz fi dei ꝛ charitatis. Unū p altero posse satisfacere/ꝫcedit liberalitas dei. duz causa subest. vl ex impotentia illius p quo fit satisfactio. vel de mandato suo ꝛ charitate satisfacientis. vl supioris autozitate taliter ozdinantis.

De matrimonio

Consensus mutuus/exp̄ssus p verba de p̄nti/quo tranſferꝫ p ppetuo corpus viri in ptātem mulieris ꝛ ecōtra in eis ꝓpter que ꝓiunctio talis ozdinatur causat mr̄imoniū de iure naturali ꝛ diuino. nihilomin⁹ limitaꝫ ꝓsensus ad certas ꝓsonas. cum certis circūstantijs. Et q̄cq̄d aliꝫ fuerit attemptatū/pōt illud inualidare supioris autozitas. Notū solennisatū p susceptiōz ordis vel religionis/nō magis ex natura sua vidz dirime re mr̄imonium iam ꝓtractū/q̄ simplex. sed hoc ꝓuenit ex eccl̄e constituto. maxime cū in illo dispensare posse papam ꝓbabiliꝫ sit opinio. Copula matrimonialis coniunctio vnius mulieris cū pluris viris/repugnat iuri naturali. nō ecōtra. q̄niam corpus viri plus valet. p quanto plēs fecunda re sufficit. Et ita olim/pluribus licebat fūgi vxoribus. Prima tn̄ in ꝫsentiente. cui corp⁹ viri iem cesserat in suū ius. Nunc aūt ad statū p̄me ve institutiōis reduxit xp̄s mr̄imonium vnius cum vna. Notū simplex castitatis/ non dirimit matrimoniū iam ꝓtractū. peccat tn̄ q vouit ꝫriam. nō aūt postea dū reddit debitū. vt est cō corꝫ sententia iurispitozū. sed negāt petitōz debiti posse fieri sine fractōe voti. Cuius oppositū ex eo videt verū. qz votū nō cadebat directe ni si sup ꝫ. q est nunq̄ cōmiscere. ꝛ nō sup ꝫ q est nunq̄ cōmiscere carnaliter alteri. Alioquin dū nunc cōmiscet etiam reddēdo debitū reus effici tur voti fracti. Alioq̄n ꝓterea esset corꝫ taꝫ cōiugij nimis dura. Religiosus ꝓfessus aut sacer dos/vtentes copula carnali p̄ter matrimoniuz/ ꝛ si grauissime transgrediunt mandatū dei/nō tn̄ videnꝫ voti fractores. Notū q̄ppe est soluz p nialis coniunctio. Ista cōclusio licet apud simpliciores videaꝫ extranea. tn̄ apud intelligētes q̄d nomis voti est clara. Notū quippe solum fit de opibus supērogatōis ad que q̄s aliꝫ nō tenebatur. Sic religiosus ꝓprie loquēdo vouet q nunq̄ vxorabiꝫ qđ antea licebat illi. Null⁹ aūt ꝓprie dz vouere q nunq̄ fornicabiꝫ aut adultera biꝫ. qz ex p̄cepto ad ꝫ iam ois hō obligatur. Vir ꝛ vxor/ nequeūt absq̄ mutuo ꝓsensu vouere castitatem. imo nec vir tute voueret se nunq̄ petiturū debitū ab vxore. cuz ꝓpter verecūdiam petendi ipa in deteri⁹ labi posset. Ꝓpō salia dirimunt. vel mutuo ꝓsensu cū autozitate supioris. vel si altera ꝑsona interi fornicata fuerit. vel p votū solennisatū. p qđ mr̄imoniū etiā ꝓtractū. non tn̄ carnaliꝫ consummatū posset infra duos menses solui. Contrahēs ficte in foro eccl̄e/q̄tumcū q̄ carnaꝫ copula sequaꝫ/eadē fictōne remanente non cōiungiꝫ mr̄imonialiter Compelleꝫ tn̄ ab eccl̄a in foro exteriori tāq̄ si verum fuisset mr̄imoniū. Secus in interiori. cui⁹ est cōsiliū vt potius oēs sentētias eccl̄e tolleret q̄ peccato consentiat. ꝓpōt tn̄ nouo cōsensu adhibito fictum matrimoniū si nil aliud obstiterit/ in verum cōmutare. Persona inducta p metum cadentem in constantē virū ad ꝓsentiendū iuterlus in ꝓpōe ꝓborum matrimonialiuz vt qz non vult mentiri. pōt postmodū mr̄imoniuz dirimi tanq̄ nullū. sed de seductōe p blādicias nō ita. Impedimentū ppetuū in altero ꝓiugum p qđ nequeunt se mutuo carnaliꝫ cogn̄scē/ impedit matrimoniū iam ꝓtractum ꝛ ꝓtrahendum. ꝛ etiam contractū dirimit/ nisi antea sciat de facto. tunc em̄ ostendit q aliū finem querit. ꝛ ita contractus stat. Nullus coniugū teneꝫ reddere debitū in detrimentū notabile ꝛ certuz sui corꝫ. vl fetus nasciturī. Et ꝝm ꝫ cognoscitur q̄n lepꝛosis vel p̄gnantibus aut mēstruatis aut furiosis aut ꝓpidimiacis ꝛ similibus casib⁹ reddi vel non reddi debitū oporteat. Tēpus ꝛ locus sacer/non videnꝫ excusare q̄n alter coniugum teneaꝫ alteri petenti reddere. p̄uia tn̄ q̄dam amicabili monitōe de non exigendo.

De extrema vnctiōe

Extrema vnctio hz materiā ꝛ formaz in libris suis exp̄ssam. Et obligat nō contemnere dum finis vite ꝝm ꝓbabiles coniecturas p infirmitatē expectatur. Que ꝓterea reiterari pōt/ simili cā rurs⁹ veniente. Extrema vnctio rite suscepta/delz venialia. imo videt q absoluit ab omni culpa. coniuncta petitōe recipientis. ita q digne recipiens/etiā ab omni pena libereꝫ. tū ꝛtute sacri. tum qz petit pie ꝓseuerant p se ꝛ iuste.

De sacramento ordis

Ordinis sacramentū plures formas hz. pluresq̄ materias. imo ꝛ sacerdotium duabus formis compleꝫ. vna q

dak sibi ptās sup corpus xpi verū. Altera q̄ datur ptās sup mysticū. Et si fuerit defect⁹ vel dubium in aliquo/pōt illud sub ꝯditōe caute suppleri. Plenitudo iurisdictōis/residet apō papam & in alios/ſm eius determinatiōez diriuak Attendere tñ debet/sibi esse illam ptātem nō in destructōz eccl'e datā ſ eius edificatōz. Si papa diceret dñs oim in spūalibus qō constat. & in tpalibus qō alij negant. nihilomin⁹ dotatio eccl'e in iurisdictōnibus & dominijs ppietarijs tpalibus/& exercitiū in illis/neq; esse de iure naturali neq; eidem repugnare videnť. Naz xps neq; exercuit talia dominia. neq; p̄ exp̄ssuz suc/cessoribus phibuit. sed reliquit ptātem/eoz discretioni/p varietate tpm & deuotōe xpianoz̄/sic vel sic exercendi. Papa non pōt puertere ordinem hierarchicū vniūsalis eccl'e. sic quin in multis casibus liceret eidem resistere in facie et dicere. cur ita facis? vtpote/in exemptōib⁹ manifeste nociuis. Et si plātos & eccl'as sibi subditas onerare sumptib⁹ intollerabilib⁹?: vel libertatibus penitus spoliare/contenderet.

Finiunt regule morales.

Incipit compendiū

breue & vtile aliquarū materiarū cōmuniuz ad fidem & doctrinam catholicā spectantiū/quod eidem cancellario ascribiť. sed non apparet esse suum.

Hi Ṕsto libello

est q̄dam breuis & summaria vtilis tñ expositio. Primo d̄ articulis fidei. Scd̄o decem p̄ceptoz legis. Tertō septez sacramentoz̄ eccl'e. Quarto septem virtutum. Quinto de septem petitōib⁹ cōtentis in oratōe dominica. Sexto de septem donis spūssancti. Septimo de octo beatitudinibus. Octauo de vicijs/tam nature q̄ voluntatis.

Tractatus primus

de articul'fidei. Et p̄mo q̄d sit symbolum & vnd̄ dicatur.

Symbolum est

oim credendoz̄ ad salutē spectantium/ compendiosa collectio. Quonīā vt ait Cassian⁹ li. vj. quicq̄d p vniuersum diuinoz̄ voluminū corpus immensa diffundit copia/totū in symbolo colligit/breuitate perfecta. Dicit aūt symbolum a syn qō est con. & bole qō est sententia. quasi collectio sententiarū. Vl vt alij volūt a syn qō est con & bolū quod est frustum. q̄si frustoz̄. i. capituloz̄ vel particularū fidei collectio. Scd̄m papiā symbolum est collectio aut pactum seu placitū qō fit homi cū deo.

Quid sit articulus fidei & vnde dicatur.

Est aūt articulus ſm Richarduz de sancto victore: indiuisibile veritas de deo. artans nos ad credendū. Dicitur in dicta descriptōe veritas indiuisibile. q̄ articulus nō diuidit. sed stat in eo indiuisio credibiliū. Articulus em̄ de se ingtum articulus. non est resolubile in articulos siue in credibilia. quersitate tñ heresum inualescente/ q̄dam q̄ contingebant in symbolo apl'oz̄ postea oportuit diuidi. Verbi gra. Dicebāt q̄daz xp̄m non verum esse hoiem neq; vere natum. Alij aūt dicebant vere natū. sed nō vere concepti de ꝯgine. sed corpus attulisse de celo Vñ sancti p̄res vnum articulū/in duos diuiserunt. vt vnus esset articulus de ꝯceptōe. alius de vera eius natiuitate. Et consil'r in alijs ex alia causa diuisis. Et ita ly indiuisibile/in q̄busdam articulis p̄uat actum diuisionis & possibilitatez. in q̄busdam p̄uat solum actū sic. s. q̄ sunt quidam articuli qui ſm assignatōnem apostolicā nō diuidunť. possunt tñ diuidi. Et sunt q̄dam articuli qui neq; diuidunť neq; diuidi p̄nt. Et nota q̄ in dicta descriptōe d̄z de deo. cū tñ articulus aliqs p̄ma facie videat esse d̄ creatura. Verbi gratia. Carnis resurrectōz. Verūtamē omis articulus p̄ncipaliter de deo est. vñ respectu articuli immediate tacti/dicit Damas. Nō credimus resurrectōez futuram. nisi diuina ꝟtute. s. cooperante. Vñ & hoc credit fides catholica. s. p̄missam resurrectiōem diuina efficiendā ꝟtute Et sic ptz q̄ iste articulus de deo est. q̄ de diuina ꝟtute/nostram resurrectōz opante. Isto mō omnes articulos q̄ videnť esse de creatura. facile contingit reducere ad diuinā ꝟtutez. & ita ad deum. Item in dicta descriptōe d̄z artās nos ad credendum. Et tñ volūtas libera est. nec potest cogi vel artari. Sed q̄uis in volendo & consentiendo nō possit voluntas cogi/ q̄ quo ad h̄ libera est: pōt tñ allici & trahi in cognoscendo. q̄ niam si intellectui bñ disposito/infundat se veritas ip̄m intellectū illuminans: necesse est veritatem cognoscere. & p̄ ꝯsequēs allicere. & tunc trahitur ad consentiendum agnite veritati. Unde Aug⁹. Verba trahit ouem. Hoc mō artat nos articulus ad credendū. Unde q̄dam artans. id est trahens.

Diuisio et exposítio

articuloz̄ fidei. Et p̄mo p̄mi.

Duidiť aūt & distinguiť symbolū p̄cipue apl'oz̄ in. xij. articulos. ſm numerū. xij. apl'oz̄. q̄ contulerūt credenda. q̄ ip̄i h̄ symbolū composuerunt.

Scom alios vo diuidit in .xiiij. vt patebit infra
Unus articulus z pmus attribuit patri ꝓm
pozem modū. sex attribuunt filio. z qnq; spūi-
sancto. Primus aūt q attribuit patri est iste
Credo in deum pfem oipotentē creatozez celi z
terre. Ubi pmo nota dfam inter credere deuz z
credere deo z credere in deū. Quia ꝓm Augu.
credere deo/est vbis eius siue scpture sacre fidē
adhibere. Credere deū est credere deū esse. s. qz
est. Credere in deū est credendo deū fide z affe-
ctione. siue fide opante p dilectōz/tendē in ipm
Agit expone sic. Credo in deū. s. singulariter
qz in vnū deum. Un Deut. vj. Audi israel dns
deus tuus deus vnus est. Patrem. qđ hic p
sonaliter tenet. qz subiungit filiū eius. In oroe
vo dnica tenet ly pr essentialit vbi agit de pat
nitate/vel adoptiōis q̄ paternitate ipa trinitas
est pater bonozū/vel creatōis/q̄ paternitate to-
ta trinitas pr est tam bonozū q̄ malozū. ꝓm illd
Deut. xxxij. Numqd non ipe est pr tuus q̄ pos-
sedit te z fecit z creauit te. Omipotentez. ap/
probate. cuius em filius sit oipotens z spūssan/
ctus. omipotens tñ qñ ponit appropriate/ attri-
buitur patri. sicut sapia filio. z bonitas spūisan-
cto. Creatozem celi z terre. Ad lram summe
nature/quā designat noīe celi/z infime. quā de-
signat nomine terre/z sic exinde collige creato-
rem mediozū. Positis em extremis colligūtur
media. Vel p celum z terrā intelligat tam spūa
lis q̄ cozpalis creatura pfecte formata/ vt celū
sit inuisibil z spūalis creatura/ terra autē omne
cozporeū z visibile. Un aliud symbolum expo
nens dicit factozem celi z terre/ visibiliū oim z i
uisibilium. Et nota q creare siue creatorez esse/
potius sonat potentiam q̄ sapiam vel bonitatē
qz opatio egredit a potentia z maxie virtuosa.
Unde Joh. j. Omnia p ipm facta sunt Et i ps.
Omnia in sapia fecisti. Jō appropriate attribui
tur creare patri sicut z potentia/cum tñ pr omia
creet p filium coopante spūsancto/qz indiuisa
sunt opa trinitatis/z tote tres psone/vnus sunt
creator. Et aduertendū hic q p hoc q dicit
deum singularit/destruit errozes quozūdaz gē-
tilium qui fingunt plres esse deos qđ manifestis
simus est error/qz illo posito/clare ptz q nullus
eozū sit deus. Si em plures sunt/ differūt inter
se p aliquid quod habet vnus qđ non hz alius.
Sic nullus eozū erit summū bonū/ qz sic nullus
eozū habet oia bona/z sic nullus eozū erit deus
qz deus est summū bonū qđ continet omia bōa
Ad Roma. xj. Item p hoc q dicit prem/de-
struit obstinatōz iudeozū. q̄ non attendūt distī-
ctōnem psonalem prīs z filij. Item p h q di-
cit creatorē celi z terre/destruit errorem phozū
dicentiū mundū fuisse ab eterno z deo coeternuz
sicut dicit aug⁹. aristotelē posuisse z platonem.
Itē p illud idem destruit errorē manicheozum
q̄ dicunt oia/corpalia/creata a deo tenebrarum
Sed ex istis oritur dubitatio. Si em credere in
deū est tendere in eū fide opante p dilectōez. vt
dr supra/cū in peccato mortali existentes nō ha-
beant istā fidem sic in deū tendentē: vidr q nō
credant in deū/z ita mentiunt z peccāt quando
dicūt symbolū. qđ graue est dicere? Ad qđ dici
tur ꝓm q̄sdaz. q ipe peccator dicit credo ꝛc. nō
in psona sua sed in psona eccle. Sicut z illd. la-
uabo p singulas noctes lectum meū ꝛc. qđ nisi
in psona eccle q̄ in aliq̄bus membris p singulas
noctes lachrymat diceret/esset mendaciū i ore
malozū. imo etiam z multozū iustozū! Et simili
ter cū mler dicit psal. letatus sum in bis q̄ dicta
sunt mihi ꝛc. incōgrua esset locutio/ nisi in pso-
na iusti generalit loqueret siue eccle. Sil'r hic i
psona eccle dr credo in deum ꝛc. z sic non pec-
cat nec mētit. Alij dicūt q exñs in peccato mor
tali/nō dicit q credat in deū cū dicit credo ꝛc. ꝑ
fitetur articulos fidei. Et est sensus. Credo in
deū. i. pfiteor credendo esse deū. Et ita large su
mitur hic credere. Aug⁹. vo supra/sumit magis
stricte.

Expositio secundi ar
ticuli fidei.

Secundus articulus pncipal z pmus
eozū qui attribuunt filio est iste. Et i
ihm xpm filiū eius ꝛc. Et supple Cre
do in ihm xpm ꝛc. Que duo nomia/
frequent in nouo testamēto coniungunt Quia
vnū eozū. s. ibs exprmit eius deitatē. iterptatur
em saluator. z inc̄tum deus spēalit saluator ē.
Et reliquum nomen. s. xpus exprmit humanita
tem. qz interptat unctus. z inc̄tū hō vnct⁹ ē p
psortibus suis. Filiū eius vnicū. i. naturalē
non adoptiuū. Un aliud symbolū/determinan
do dicit. Et ex pre natum ꝛc. Uel vnicū dic. qa
non est vnus filius inc̄tū deus. z alius fili⁹ inc̄-
tum hō. Sed idem xps in duabus naturis. s.
deitate z humanitate. z tribus substātijs. s. dei-
tate anima z carne vnicus est filius. Un aug⁹. i
eccle. dogma. Nō duos filios fatemur sic sepan
do naturas nestorius tradit. sed deū z hominē/
vnū filiū credimus. manentē in duab⁹ substan-
tijs. non tñ confusis naturis. cuius em duas ha
beat natiuitates. vnā qua nascit de mre. z vnaz
qua nascit ex deo pre/tñ est vnicus fili⁹ nō duo
filij. Un ego/in ceptōe p viam generatōnis p
cessi a pre/z sic q̄dam natiuitate nat⁹ sū in vtero
Secdo natus sum de mre ex vtero. nec tñ ppter
istas duas natiuitates/dicēdus sum duo filij sz
vnicus. Secit dñm nrm. Un ipe dicit mat.
vl. Data est mihi ois ptās in celo z in terra ꝛc.
Ader h etiā q dicit ihm xpm qđ interptat sal
uator z vnctus/deridet hebetudo iudeozū qui
suū messyā. i. saluatorē adhuc futurū expectāt.

Per hoc etiã q dicit filiũ vnicũ/destruit he/resim sabellianoꝝ dicentiũ eandẽ psonam esse pr̃em ⁊ filiũ.qđ apertissimũ aparet mẽdacium qz ꝑm decursum naturalẽ/oportet q int̃ patrez ⁊ filiũ psonal̃ sit distinctio.licz ꝓformitas sit nature ⁊ similitudo. Quales em̃ sum⁹ nos.tales q̃ a nob generant̃. Vñ de ipa diuina filiatõe dicit̃ ad Ro. viij. Accepistis spm̃ adoptõis filioz|tẽ Et post pauca. Si aũt filij/⁊ heredes.heredes q̃ dem|dei:coheredes aũt xpi. Et ad eph̃.j. Prędestinauit nos in adoptõz filiorũ ꝑ Jhm xpm. Nullus em̃ seipm gignit. Vñ cũ idem sit pr̃ qđ filius in suba.oportet q alteritas sit psonarum

Per h̃ etiam q đr dñm nr̃m/destruit̃ heresis arrianoꝝ.q̃ ponunt ineq̃litatẽ psonarum. Vñ Joh̃.x. Ego ⁊ pr̃ vnũ sumus. Et ad heb̃.j. Qui cũ sit splẽdor glę ⁊ figura subę eius. Et ꝑm athanasium. Equal̃ pr̃i ꝑm diuinitatem ⁊tẽ. Sic em̃ pr̃ dñs est oim ⁊ omnꝑs/ita est ⁊ filius. Quod expssius determinat̃ in alio symbolo vbi đr:omnipotens pr̃.omnꝑs filius.qđ tñ intelligat̃ ꝑm diuinitatem. Quis em̃ humanitati xpi collata sit omnis sciẽtia.non tñ omnipotentia.

Expositio tertij articuli fidei.

Tertius articulus ꝑncipal̃ ⁊ scđs eoꝝ q̃ ptinent ad filium.q̃ determiat vtrã ꝙ eius natiuitatẽ.s.in vtero ⁊ ex vtero.⁊ est iste. Qui ꝓceptus est de spiritusancto natus ex Maria ꝟgine Dic ġ.qui scz xp̃s/ꝓceptus est de spũsancto.i.opatõe spũs sancti.vno etenim eodẽq̃ momento/segregata fuit illa caro assumpta/a reliqua carne ꝟginis/opatiõe spũssancti.et aiata aia rõnali.et deitas eis vnita. Vñ non est putandũ q sit cõcept⁹ de spũsancto sicut ꝑles de semine paterno ꝓcipit̃. qz sic transisset spũssanctus oino:mutatusq̃ fuisset in carnẽ.sicut paternũ semen trãsit i carnez plis/amittens ppriam spẽm/qđ est etiã solo cogitatu abhorrendissimũ. Vñ ly de/nõ denotat circũstantiam cause material̃/s̃ poti⁹ cause efficientis. Quis em̃ incarnatio filij dei/sit opus totius trinitat̃/qz qđ operat̃ vna ps̃ona/operant̃ oẽs(eo q indiuisa sunt opa trinitatis)ipa tamẽ gr̃a/mediante qua natura hũana vnitur diuie/est donum approꝑatum spũisancto/qz hec gr̃tia approꝑate ꝑcedit a charitate seu a benignitate dei/q̃ spũisancto appropriat̃. Nõ em̃ de⁹ inq̃tũ potens vel inq̃tũ sapiẽs:s̃ inq̃tũ bonus ⁊ benignus nostram redemptõnez opatus est ꝑ incarnationem filij dei. Dicit igit̃.q̃ ꝓcept⁹ est de spũsancto.nõ naturaliter.s̃ opatõe spũssancti ⁊ q̃ si ꝑm approꝑatoz cause efficientis. In q̃ ꝟbo tangitur natiuitas ei⁹ in vtero.s.q̃ natus est de pr̃e veniens.nec tñ recedens. Be q̃ Mat.j. Nõ in ea natum est/de spũsancto est. Glo. natũ.i.cõceptum est. Dicit̃ postea. Natus ex maria ꝟgine.s.natiuitate ex vtero.de qua Lu.ij. Et pepit filium suũ ꝑmogenitum ⁊tẽ. Per h̃ aũt q ait: qui conceptus est de spũsancto.i.opatiõe spũsancti ⁊ non opatõne virili/destruit̃ heresis beonitarũ.qui asserunt xp̃m ex maria ⁊ Joseph nuptiali coitu esse ꝓceptum. Per h̃ etiam qđ subdit:natus|ex maria ꝟgine vt.s.de vera matre de q̃ materiam corpis assumpsit/destruit̃ erroꝝ valentinianoꝝ dicentiũ de ꝟgine xp̃um nihil corpis assumpsisse.sed ꝑ eam q̃si per fistulaz transisse.

Expositio quarti articuli fidei.

Quartus articulus ꝑncipal̃/⁊ tertius eoꝝ q̃ ptinent ad filium.⁊ q̃dem describit passionis eius sacr̃m ꝑm omnia q̃ circũstant morte eius. vt est flagellatio.crucifixio.sepultura ⁊ hmõi. et est iste. Passus sub poncio pilato:crucifixus mortuus ⁊ sepultus Qui suple xp̃s/passus|est sub pylato.i.sub potestate pylati. Pylato dicto põcio scz genere.q̃si dicat non rhomano.qđ forte dic̃ ad dr̃am alicui⁹ alterius pylati Crucifixus i quo distinguit passionẽ suam a passione aliorũ q̃ suspendunt̃ in patibulo. Quia ꝑm Jsiđ. patibulum ꝑpe dicit̃ vbi hõ suffocat̃ ⁊ statim moritur. Crux ꝟo vbi diu torrtus/tandẽ lãguẽti more morit̃.vbi mors grauior ⁊ ꝓductior est. Tñ multotiens vnũ ꝑ alio ponit̃. Sequit̃ mortuus vera morte.ꝑ dissolutõez.s.aie a corpe. dituinitas tñ semp ꝓiuncta mãsit vtrobiq̃. Unde Aug⁹.sup Joh̃. Verbũ diuinũ ex quo hominẽ id est carnem ⁊ aiam suscepit/nunq̃ deposuit.

Mors ġ/ad ꝑs carnem ⁊ aiam sepauit.neutr̃ tñ a verbo Et sepultus.non tñ vt alij corruptus ⁊ incineratus. Vñ in ps̃. Non dab sanctũ tuum videre corruptõz Per h̃ autem q dic̃. passus crucifixus mortuus/ostendit veraz carnem vtpote sensibilẽ ⁊ passibilẽ habuisse. In q̃ eliditur error apollinaristarũ.q̃ dicunt eu⁹ sensu ⁊ carne sensibili caruisse.cum tñ verissimã carnez habuerit.⁊ optime cõplexionatã. ⁊ iõ maxime passibilem. Nec absorpta fuit illa passio per vnionẽ deitatis.qz in illa vnione(vt dicit Bamas)ꝟuata fuit vtriusq̃ nature ꝓprietas. Nam qđ passibile/mãsit passibile sicut humanitas.et qđ impassibile/mãsit impassibile sicut diuitas. Quinimo incõpabilit̃ penam gũiorẽ sustinuit. q̃ posset purus hõ sustinere.eo q ꝑbebat et illa vnio robur ⁊ vires ad sustinendã tam amaram passionẽ/in q̃ purus hõ q̃ etiã dẽ teneritudis esset(vt dicunt)in initio passionis defecisset. Destruit̃ in h̃ etiã error illorũ q̃ dicũt carnẽ illam in naturã deitatis trãsisse. ⁊ iõ ipassibilem fuisse. Quos ꝓfutat Hiero.in epl̃a ad damasũ papã.

Expositio quinti articuli fidei.

Quintus articulus principal' in nūero. 7 quartus eoꝝ q̄ spectant ad filiū pti net ad redēptōis sacrm eoꝝ q̄ erāt i li bo inferni concluſi ſm q̄ ꝓphetaue/ rat zacharias .ix. ca. Tu q̄z in ſanguine teſtamē ti tui/emiſiſti vinctos tuos de lacu in q̄ nō ē aq̄. Et eſt iſte. Deſcēdit ad inferna tertia die reſur rexit a mortuis. Deſcēdit tm̄ .ſ. in aia deitate vnita. qz corp⁹ in ſepulchro q̄euit. 7 deitas vbi q̄ erat. Vñ ſine ea deſcendē nō potuit ad iferna ſd ē ad lymbū: ptē .ſ. inferni ſuperiorē. q̄ detinebā tur ſaluādi. q̄ſq̄ debitū p̄mi pentis p mortem xp̄i ſolueret. q̄ aūt dicit ps. eruiſti aiam meā ex inferno inferiori. nō eſt p̄riū. p̄r em̄ ibi lymbus infernus inferior reſpectu aeris caliginoſi in q̄ vt in ſuo inferno affligunt mō maligni ſpiritus Vñ reſpectu illius aer| quo ad ſitū . limb⁹ ꝫ eſt ſuperior ps inferni ꝛ ifernus inferior. Tertia die reſurrexit a mortuis. vt p ſynodochen pars ponat p toto. vt vicz ps illius diei paſceues q̄ mortuus eſt/ p vna die cōputet. 7 nox ſequens dñice. cuius mane reſurrexit/ꝓ die tertio.

Per hec aūt ꝛba deſtruit error eoꝝ q̄ negant reſurrectōz nr̄am. Negare em̄ nr̄am reſurrectō nem/eſt quodammō negare reſurrectōnez xp̄i. Sic em̄ arguit ap̄ls .ſ. ad Chor| .xv. Si xp̄s re ſurrexit/ 7 nos reſurgem⁹. Cū aūt ad deſtructō nem ꝓſequentis ſequat deſtructio añcedentis/ ſi nos nō reſurgem⁹: neq̄ xp̄s reſurrexit. Et nō q̄ ſm iſtam diſtinctōz articulorū/ ꝫ duo ꝓiū gunt .ſ. deſcēſus ad inferos 7 reſurrectio a mor tuis. qz iſte articulus dicit totū q̄ xp̄s nobis p ſuā mortē meruit. ꝫ aūt eſt redemptio in aia. q̄ completa eſt p fracturā inferni in deſcēſu ad in feros. 7 redemptio in corpe q̄ completa eſt in re ſurrectione p glām corpis.

Expositio sexti articuli fidei.

Sextus articulus p̄ncipal' in numero: 7 q̄ntus eoꝝ q̄ ſpectant ad filiū perti net ad aptōez loci beatitudis. vbi p nob̄ p̄curſor factus xp̄s aſcēdit/ pan det ad dexterā dei p̄ris oipotent| . Aſcendit igi tur ad celos: ſm humanitatē/ vel inc̄tū hō qui vbiq̄ eſt ſm deitatez. Aſcēdit inq̄ non ſtatim poſt reſurrectōz. ꝫ poſt q̄draginta dies: quibus apparuit p mltas vices/diſcipul' ſuis. vt fidē eo rum roborꝛaret apparitiōibus. 7 ꝓbaret gl'oſam reſurrectōz ſui corpis. qđ ocul' ſuis paulo añ di xerat. Vñ ſine ea deſcendē nō potuit ad iferna ſd ē ad lymbū: ptē .ſ. inferni ſuperiorē. q̄ detinebā tur ſaluādi. q̄ſq̄ debitū p̄mi pentis p mortem xp̄i ſolueret. q̄ aūt dicit ps. eruiſti aiam meā ex inferno inferiori. nō eſt p̄riū. p̄r em̄ ibi lymbus infernus inferior reſpectu aeris caliginoſi in q̄ vt in ſuo inferno affligunt mō maligni ſpiritus Vñ reſpectu illius aer| quo ad ſitū . limb⁹ ꝫ eſt ſuperior ps inferni ꝛ ifernus inferior. Tertia die reſurrexit a mortuis. vt p ſynodochen pars ponat p toto. vt vicz ps illius diei paſceues q̄ mortuus eſt/ p vna die cōputet. 7 nox ſequens dñice. cuius mane reſurrexit/ꝓ die tertio.

Per hec aūt ꝛba deſtruit error eoꝝ q̄ negant reſurrectōz nr̄am. Negare em̄ nr̄am reſurrectō nem/eſt quodammō negare reſurrectōnez xp̄i. Sic em̄ arguit ap̄ls .ſ. ad Chor| .xv. Si xp̄s re ſurrexit/ 7 nos reſurgem⁹. Cū aūt ad deſtructō nem ꝓſequentis ſequat deſtructio añcedentis/ ſi nos nō reſurgem⁹: neq̄ xp̄s reſurrexit. Et nō q̄ ſm iſtam diſtinctōz articulorū/ ꝫ duo ꝓiū gunt .ſ. deſcēſus ad inferos 7 reſurrectio a mor tuis. qz iſte articulus dicit totū q̄ xp̄s nobis p ſuā mortē meruit. ꝫ aūt eſt redemptio in aia. q̄ completa eſt p fracturā inferni in deſcēſu ad in feros. 7 redemptio in corpe q̄ completa eſt in re ſurrectione p glām corpis.

Expositio septimi articuli fidei.

Septimus articulus p̄ncipal' in nume ro. ſextus ꝛbo 7 vltimus eoꝝ/ q̄ ſm iſtam aſſignatōnez ptinent| ad filium eſt de reditu ad iudiciū . qm̄ vt dicit Joh. v. p̄r̄ omne iudiciū dedit filio. vt .ſ. ille q̄ viuus iudicat⁹ eſt 7 exinde mortuus. iudicet vi uos 7 mortuos. 7 eſt ille. Inde venturus eſt iu dicare viuos 7 mortuos. Inde ſcz .i. poſtmodū Vel inde .i. de celis quos aſcendit. venturus ē. ſcz in die iudicij. iudicare viuos 7 mortuos. Ad litteram. quia tūc 7 viui 7 mortui repient iudi candi. vt innuit apoſtolus .ſ. ad Theſſa. iiij . Et mortui qui i xp̄o ſunt reſurgēt p̄mi. deinde nos qui viuimus qui relinquimur ſīl rapiemur cuz illis in nubibus obuiam xp̄o in aera 7c. Illi ta men viui qui reperient morient. ſed ſtati in mo mento reſurgent. iudiciū cum reſuſcitatis rece pturi. vbi non putet p tractum 7 morꝛam tēpo ris ſingulorū examinatōnem fieri. ſed vno eodē q̄ momento/ 7 merita ſingulorū diſcutiet et diſ cuſſa iudicabit. Unde aug⁹. Nō eſt in illo iudi cio ſingulorū hominuz viciſſim opanda diſcuſ ſio. ſed momentaneo diſcuſſu ſimul omnia ſicut 7 fecit ſic 7 iudicabit. Vel aliter. Venturus eſt iudicare viuos. ſ. vita gratie. 7 mortuos. ſ. mor te culpe. Vbi nota q̄ aliud ſymbolum addit iſta verba cum gloria. quia licet chriſtus in fo rma ſerui/in qua iudicatus eſt ſit ipſe iudicatur⁹ tamē in forma gloriosa apparebit. 7 in carne glo rificata. Vel cum gloria. id eſt cum ſocietate glo riosa electorum ſimul iudicantium . quia vt di citur Eſaie. iij. Dominus ad iudicium veniet cum ſentoribus populi ſui 7 principibus eius.

Ex quo patet q̄ quidam ibi iudicabunt. et non iudicabunt. vt perfecti| qui omnia ꝓp̄ xp̄m reliq̄rūt et ſecuti ſunt eū q̄ xp̄i in iudicādo aſſeſſores erūt. alij nō iudicabūt: ſed iudicabūt

scz fideles/qui ꝑm opera sua recipiēt iuxta discussionem/de qua habet Matth.xxv. Esuriui z dedistis mihi manducare zc.cū alijs ibiāē tā respectu electorum q̄z respectu reprobozum expositis. Judicabuntur enim quidam eozuz ad gloriam/ z quidam eozum ad penam. alij nec iudicabūt nec iudicabunt .s. infideles. qz iaz iudicati sunt. Un Joh.iij. Qui nō credit/iam iudicatus est.

Expositio octaui articuli fidei.

Quinq aūt articuli sequētes ptinent ad spūmsanctū/ tam in se q̄z in donis suis. In se dico. qz in octauo articlo in ordine oim duodeci articulorū primo ꝙo in ordine istorū q̄nq̄/exꝑmit ꝓsonalitas sua. z est iste. Credo in spūmsanctū. Et circūlocutiue loquit. Qñ em̄ hec vox spūssanct⁹/capitur dictionalit/tunc solā tertiam ꝓsonā in trinitate designat. Qñ aūt vi oratōis tenet/essentialiter sumit. z conuenit toti trinitati.s.deo. Et nō q̄ in alio symbolo/ ad maiorē exꝑssionē isti⁹ articuli/addunt plura.s.in spūmsanctū dñm et viuificantē .q̄ ex ꝑre filioq̄ ꝓcedit. qui cū patre z filio sil adorat z conglorificat.q̄ locutus est p ꝓphas. Et h̄ ꝓpter quasdam hereses q̄ postea pullulauerūt. Impijssimi em̄ nestorius z euthicius dixerūt spūmsanctū esse ꝙuum ꝑris et filij. z eis obedire/sicut ꝙtus q̄daz aliena ab essentia eozū. nec dare vitam gr̄e/nec inspiratōz. z iō additum est dñm z viuificantē. Et ad equalitatez significandā apositū est/q̄ ex ꝑre filioq̄ ꝓcedit. qui cū ꝑre z filio sil adorat z cōglorificat. Nō tanus aūt q̄dam hereticus. z porphirius q̄daz alius post eū discipul suis dixerūt. ꝓphetas nō diuino spū: sed tāq̄ ꝓphanaticos locutos fuisse. sicut loquunt energumini z arrepticij. Et vt eozū errorem excluderet addiderūt/ q̄ locut⁹ est ꝓ ꝓphas. qz cum spūsancto inspirante locuti sūt sancti dei homies.

Expositio noni articuli fidei.

Nonus articulus in ordine ꝓncipali/ z scōus eozū q̄ spectant ad spūmsctm ꝑm.s.q̄ signat z vnit generalr ecclaz est iste. Sanctā eccl'am catholicam. Et nō q̄ illud qđ sequit.s.sanctorū cōionem adiungunt aliq̄ isti articulo. alij ꝙo adiungunt articulo sequēti. Secōm ꝓmū moduz exꝑmit sic. Credo. suple sanctā eccl'am catholicaz/ siue militantē siue triūphantem esse cōmunionez .i. congregatōz vel societatē sanctorz. Vel sic. Credo sanctam eccl'am catholicā adhuc in terris militantem. z credo sanctorū cōmunionem .s.sanctorum societatem in celo.s.esse. hoc est ecclesiā triūphantem. quasi diceret. ytrāq̄ eccl'am credo. Vel credo sanctam eccl'am catholicā. hoc ē siue militantē siue triūphantem. z credo sanctorum cōmunionem. id est suffragia ipius eccl'e q̄ cōmunicamus. Vel cōmunionez.i. eucharistiā esse.s.in altari: qđ negant albigenses. Secōm ꝙo eos q̄ tantūmō ponunt istud ꝓ articulo sanctam eccl'am catholicā/exponit sic.i.eccl'az vniuersalē. Catholicon em̄ grece/latine signat vniuersale. z ōz eccl'a vniuersal'r ꝑm boecium duab⁹ de causis. Prima .s. qz est vniuersal'r ꝓdicata p q̄tuor ptes terre. Un in psal. In oēm terrā exiuit sonus eozū. Secōa cā qz articulos hz vniuersalit veros. q̄bus. s. nullū falsum pōt subesse.

Expositio decimi articuli fidei.

Decimus articulus in ordine ꝓncipali z tertius eozū q̄ spectant ad spūmsanctum. ꝑm .s. effectū gr̄e 7 peccatū est iste. Remissionē peccatorū.s. credo. Et intelligat generalr de remissiōe peccatoz. siue que fit i baptismo: siue q̄ fit extra baptismū: sic in pnia. Tamē aliud symbolū nō vidz loqui nisi de remissiōe peccatorū q̄ fit in baptismo Dicit em̄ confiteor vnū baptisma in remissionē peccatorū. sed hoc quod specialit ibi dicit de baptismo fuit 7 hereticos certos impugnantes sacramentū baptismi. Est g̃ sensus. Credo remissionem peccatorū fieri. suple ꝓ deū. siue in baptismo triplici.s. fluminis. flaminis. z sanguinis/ siue post baptismum in penitētia. Secōm alios autē (qui vt supza tactū est) istud adiungūt cuz articulo ꝓcedenti. vt.s. sit vnus articulus. ecclesiam sanctā catholicam/sanctorū cōmunionez/ remissionem peccatorū. sicut inferius lat⁹ dicetur. sic expone. Credo eccl'am catholicā .i. vniū salem eccl'am/habentem mō vel habiturū in futuro/cōmunionem sanctorū .i. omnem vniones vel societatem sanctorū. quādo .s. regnum militans/ veniet ad regnum triumphans. Et credo suple hanc consecutam vel consecuturaz remissionem/peccatorū. s. per ecclesiastica sacramēta z bōa opera. quasi dicat. Credo peccata dimitti his qui sunt de ecclesia fidelium et non alijs. Quāuis enim deus per se dimittat peccata/ nō tamen dimittit nisi ꝓ pēsentiam sacramentorum: nisi necessitas excluderet beneficiū sacramenti. Prior tamen modus exponendi conuenientior apparet.

Expositio vndecimi articuli fidei.

Undecimus articulus in ordine principali/et quartus eozum qui spectāt ad Spiritumsanctum: est de spiritu insufflante super interfectos veneno

primi pentis. de quo ꝓdixit Ezechiel Ezechiel xxxvij. A ꝙtuor ventis veni spūs ⁊ insuffla sup interfectos istos ⁊ reuiuiscant. Et est iste. Carnis resurrectōz. ⁊ est sensus. Credo spūmsanctū ꝓ reductōz spūs creati ad corpus/facientez sua ꝓtute carnis resurrectōz. Ad ꝙd etiā innuit ps̄. cū dicit. Emitte spūm tnū ⁊ creabunt. ⁊ renouabis faciem terre. In ꝙ resurrectōe credenduz est idem corpus qd̄ ꝑ mortē cecidit/ad eundez spiritū. i. ad eandem aiam rediturū siue cuiuslibet mēbri materia ad idē membrū in ꝙ er at redeat. vt exponūt alīq/siue eadē materia tota corpor redeat ad totū corpus/ non tñ necessario materia cuiuslibz mēbri ad idem mēbrū ꝓm exēpluz qd̄ ponit Aug⁹. Nñ de statua enea fusa/fit massa. ⁊ itez de eadem massa fit statua. vbi est omīmoda identitas materiaꝝ ⁊ numeraꝝ inē statuaz ꝓzem ⁊ posteriozē. qz materia est eadē numero ⁊ forma naturaꝝ. s. eneitas. ⁊ tñ forte/qd̄ ꝓus furia brachij in statua ꝓzi infusa/erit materia pedis in statua posteriozi. Et silr in ꝓpositō. Argumentū aūt infallibile ꝙ resurrectio erit ꝙtidie habem⁹. Nñ dicit Petrus rauēnas. Crede te hō in morte posse resurgere: q̄ añ ꝙz vi/ueres nihil fuisti. aut q̄re dubitas ꝙ resurgas. cū tōtū qd̄ in rebus est ꝓtinue sic resurgat? Sol em̄ occidit ⁊ resurgit. dies sepelit ⁊ redit. mēses anni. fructus. tps. semina cū transeūt ipa moriuntur. cum redeūt ipa sua morte viresc unt. Et tu etiam ꝙtiens dormis ⁊ dormiēdo euigilas/te cum q̄si moreris ⁊ resurgis.

Expositō duodecimi articuli fidei.

Duodecimus ⁊ vltim⁹ articulus in ordine ꝓncipali: ⁊ q̄ntus eorūz qui spectant ad spūmsanctū/est de spūsācto eternaliꝝ electos premiante. ⁊ est iste. Vitā eternā. ⁊ est sensus. Credo vitam eternaz a spūsancto in p̄miū electis collatā. In ꝟ etiā articulo mors eterna docet debere credi reprobis futura. q̄si dicat. Credo vitā eternā p̄mium bonorū. ⁊ mortē eternā supplicīū malor. Hec aūt vita eterna/ꝓsistit in stola aie ⁊ corpis Stola aūt aie in tribus ꝓsistit. s. in manifesta cognitione summe trinitatis q̄ succedit fidei. Johan. xvij. Hec est vita eterna vt cog̃scant te solū verū deum ⁊ quem misisti ih̄m xp̄m. Item̄ in pfecta ei⁹ fruitōe q̄ succedit spei. Item in perfecta eius dilectōne. qz nō cuacuabit̄ ꝙ pficiet charitas ipsi⁹ dei. Stola aūt corpis in ꝙtuor etiam ꝓsistit. s. in agilitate. subtilitate. claritate. in impassibilitate De q̄bus dr Paū. j. Fulgebunt iusti ⁊ tāq̄ scintille in arundineto discurrent. Si igit̄ fulgebūt ergo habebunt claritatē. Si iusti/ḡ habebūt immortalitatem seu impassibilitatem. quia sapiē. j. Justicia ꝑpetua est ⁊ immortaꝝ. Si sint scintille/ergo habebūt subtilitatē. Si discurrēt/ ergo habebunt agilitatem. Per hunc articulum destruit̄ heresis ponentiū deum nō curare fctā hominū. ⁊ heresis ponentiū animā interire cū corpore. Amen. Iste terminus amen /q̄nq̄z tenetur aduerbialiter. ⁊ sic interpretatur fideliter. Ꝟm aquilam. ⁊ sonat tantū sicut ita fiat. Et ponitur Deutero. xxvij. Et dicet omnis popul⁹ amen. Aliquādo nominaliꝝ. aliq̄n verbaliter. vt dari potest exemplū Apocal. iij. Hoc dicit amen. i. veritas. Vel amen. i. veritatē annuncias. Et p̄t hic sumi ꝓmo vel secūdo modo.

An sint alia credenda vltra articulos.

Si autem queraꝝ an teneamur aliqua credere que non sunt articuli. sicut verbi gratia. Fornicatōnem esse peccatum mortale ⁊ consimilia? Dici debet ꝙ sic. Oportet em̄ multa credere q̄ non sunt articuli. maxime ea que articulos p̄cedunt. Credere em̄ deo non est articulus: sed articulos p̄cedit. ⁊ tamē oportz deo credere. quia antecedit articulos. Unde cum credere deo sit credere verbis eius siue sacre scripture que dicit fornicatōnem esse mortale peccatum. Patet ꝙ q̄uis non sit articulus/oportet illud credere. Et sicut qui negaret p̄ncipia alicuius artis/ diceretur hereticus in illa arte: sic qui negaret fornicationem esse peccatū mortale/ vel aliq̄d quod asserit sacra scriptura. quod quidem articulos fidei añcedit: heretic⁹ in fide deberet reputari. Unde sumit̄ numerus ⁊ distinctio articulorum fidei.

Numerum autem articulorū ⁊ distinctōnem ꝓm pretactum modum exponendi sic accipe. Cum em̄ credere habeamus ꝙ deus in sua essētia vnus ⁊ simplex/trinus sit in psonis. quibus q̄dem psonis iuxta suas ꝓprietates personales certe erga nos ⁊ nostram salutē attribuunt̄ operationes ꝑticulares/quas etiam credere habemus: inde insurgit numerus ⁊ distinctio duodecim articulorū fidei. iuxta duodecim que sic nobis de ipis psonis diuinis credenda incumbūt Et quia iuxta ipm modū exponendi/ vnū attribuitur psone patris. sex vo psone filij. ⁊ quinq̄z persone spūssancti. ideo duodecim articuli fidei assignantur. vnus respectu patris. sex respectu filij. ⁊ quinq̄z respectu spirituſſancti De vnico articulo qui attribuit̄ persone patris Primus enim articulus qui vt tactum est attribuitur patri. exprimit eius psonalitatem et omipotentiam/cum dicit. Credo in deum patrem omnipotentem creatorem celi ⁊ terre. et hunc articulum posuit Petrus De primo sex articulorum attributorum persone filij Primus

ño sex articulorũ q̃ attribuũt filio exp̃mit ei⁹ p̃sonalitatẽ: cũ dicit. Et in ih̃m xp̃m filiũ ei⁹ vnicum dñm nr̃m. ⁊ hunc posuit Andreas. ¶ De secũdo ⁊ tertio. ¶ Scõs exp̃mit vtrãq; ei⁹ natiuitatẽ: cũ dicit. Qui ꝓceptus est de spũsctõ natus ex maria ỽgine. ⁊ hunc posuit Johs euangelista. ¶ Tertius exp̃mit passionis sue sacr̃m: cũ dicit. Passus sub poncio pylato crucifixus mortuus ⁊ sepultus. ⁊ hunc posuit iacob⁹ maior. ¶ De quarto. Quartus exp̃mit ei⁹ descẽsuz ad inferos ⁊ ꝓsequent̃ resurrectõz/cũ dicit. Descendit ad inferna tertia die resurrexit a mortuis. ⁊ hunc posuit Thomas. ¶ De q̃nto. Quintus exp̃mit ascensum suũ ad superos ⁊ ianue celestis apertõez: cũ dicit. Ascendit ad celos sedet ad dexteram dei p̃ris oipotentis. ⁊ hũc posuit Jacobus minor. ¶ De sexto. Sextus exp̃mit eius iudiciariã ptãtem: cũ dicit. Inde vẽturus est iudicare viuos ⁊ mortuos. ⁊ hũc posuit philipus. ¶ De q̃nq; articul' attributis p̃sone spiritussancti. ¶ Dixim⁹ ño q̃nq; articulorũ qui attribuũt spũsancto exp̃mit eius p̃sonalitatẽ: cũ dicit. Credo in spũmsanctũ. ⁊ hũc posuit Bartholomeus. ¶ Scõs exp̃mit eius sanctificatiõz ⁊ vnionẽ qua in eo vnit̃ eccl'a: cũ dicit. Sanctã eccl'am catholicã sanctorũ cõmunionez. ⁊ hunc posuit matheus. ¶ Tertius exp̃mit eius remissionem siue iustificatõz p̃ generalẽ remissionem cũ dicit. Remissionẽ peccatorũ. ⁊ hũc posuit symon chananeus. ¶ Quartus exp̃mit eius viuificatõz p̃ generalez resurrectõz: cũ dicit. Carnis resurrectõz. ⁊ hũc posuit iudas thade⁹. ¶ Quintus ⁊ vltimus exp̃mit eternã eius p̃miatõz: cuz dicit. Vitã eternã. ⁊ hunc posuit mathias. Ut clarius hec patent in figura sequenti.

De quadaz alia distiñ

ctõne articulorũ fidei.

¶ Est ⁊ alia distinctio quorũdã modernorũ. q̃ symbolũ in q̃tuordecim diuidunt articulos. Diuidunt em̃ p̃mũ ⁊ tertiũ ⁊ q̃ntum articulos supra posi/tos/quẽlibet in duos. nonũ ño ⁊ decimum redigunt in vnũ. put vidz distingui symbolũ nycenum qđ cantat̃ in missa. ¶ Et p̃m hãc distictõz ponunt̃ septẽ articuli ptinentes ad diuinitatez ⁊ alij septẽ ptinentes ad hũanitatem. sic. s. Vaz symbolũ aut est de deitate aut de hũanitate.

De septez articulis p

tinentibus ad deitatem. Et p̃mo de p̃mo. ¶ Si aũt est de deitate. tunc p̃mus articulus est vnũ deuz tantũ esse. Et est iste. Credo in deũ. Scõs articulus est p̃rem esse vnũ deũ creatorẽq; oim Et est iste. Patrem oipotentẽ/creatorẽ celi ⁊ terre Et vt supra tactum est isti duo articuli p̃m assignationem p̃cedentem nõ sunt nisi vnus articulus.

¶ Tertius articulus est. filiũ eius vnicum esse vnũ deũ sibi eq̃lem. Et est iste. Et in ih̃m xp̃m filiũ eius vnicũ dñm nr̃m. ¶ Quart⁹ articulus est spũmsanctũ esse vnũ deũ ab vtroq; ꝓcedẽtẽ Et est iste. Credo in spũmsanctũ. ¶ Quint⁹ articulus est deũ pctã; dimittere/his q̃ sunt i eccl'a ⁊ habent cõionem eccl'e ⁊ nõ alijs. Et ẽ iste. Sanctam eccl'am catholicã: sanctorũ cõionez: remissionem peccatorũ. Et sic vt supra tactũ est ꝓiunguñt isti duo articuli in vnũ. s. non⁹ ⁊ decimus. ¶ Sextus articulus est deũ suscitaturũ mortuos. Et est iste. Carnis resurrectõz. ¶ Septim⁹ articulus est deũ esse remuneratorẽ bonor̃. Et est iste. Vitam eternã. Sub quo etiã comp̃henditur deũ esse punitorem malorũ.

De septez articulis p

tinentibus ad humanitatẽ. ¶ Si aũt symbolũz sit de humanitate. tunc articulus p̃mus ẽ q̃ xp̃s concept⁹ est de spũsancto. Et est iste. Qui cõceptus est de spũsancto. ¶ Scõs articulus ẽ filiũ dei natum esse de ỽgine maria. Et ẽ iste. Natus ex maria ỽgine. Et vt supra tactũ est isti duo articuli p̃m assignatõz p̃cedentẽ nõ sunt nisi vnus articulus. ¶ Tertius articulus est filiũ dei esse passum crucifixũ mortuũ ⁊ sepultũ. Et est iste. Passus sub poncio pylato: crucifixus mortuus ⁊ sepultus. ¶ Quartus articulus est filium dei descendisse ad inferos. Et est iste. Descẽdit ad inferna. ¶ Quitus articulus est filiũ dei resurrexisse a mortuis. Et ẽ iste. Tertia die resurrexit a mortuis. ¶ Sextus articulus est filiũ dei ascendisse ad celos sedereq; ad dexterã p̃ris. Et ẽ iste Ascendit ad celos sedet ad dexterã dei p̃ris oipotentis. ¶ Septimus articulus est filiũ dei iudicaturũ bonos ⁊ malos. Et est iste. Inde vẽturus est iudicare viuos ⁊ mortuos.

¶ Explicit tractatus p̃mus huius libelli q̃ est de expositiõe articulorũ fidei.

Incipit tractatus se

cũdus de decẽ p̃ceptis legis ⁊ eoz expositõe.

¶ Circa tractatũ de p̃ceptis legis summatim tãgẽda sunt. qđ est p̃ceptũ. Qualiter p̃cepta distinguunt̃. Expositio p̃ceptorum. De numero ⁊ sufficientia p̃ceptorũ. Qualr in ipis p̃ceptis septem capitalia: vnde alia pctã phibeant̃.

De diffinitione p̃cepti ⁊ eius expositione.

¶ Diffinitur autem p̃ceptum ab aliquibus sic. Preceptuz est imperium obligans ad obs̃uatõnem rei vel actus imperati. Extrabitur radicaliter hec

diffinitio a diffinitõe p̃cepti quã dat aug⁹. li. de ℞ginitate di. ¶Preceptũ est cui nõ obedire peccatum est. Dicit in dicta diffinitiõe obligans ad obſuatõez ad dr̃am ꝓsilij. qõ p se nũq̃ obligat. vt dicit aug⁹. q̃uis p accidẽs id qõ ꝓsulit videat obligare. vtpote si in casu p̃ceptum non possit impleri nisi fiat consilium. vt si nõ possim sustentare pentes. s. pr̃em ⁊ mr̃em/nisi vendam oia tunc tenerer oia vendere. Ad q̃dẽ de se consilium. nec obligat nisi in casu p accñs. vt exemplificatũ est. Et si obijciat q̃ silr obligat votum ad obſuatõz/⁊ sic conuenit ei p̃cepti diffinitio. Respõde. Aliq̃d vouere est tm̃ ꝓsilij/nec quẽq̃ obligat/nullus em̃ ꝫ suã voluntatẽ obligatur ad vouendũ/sed q̃ vouerit/obligat necessario ad reddendũ. Et hoc ideo est q⁹ reddẽ votum est p̃cepti/sed vouere est ꝓsilij.

De varia distinctiõe

variaq̃ assignatõne p̃ceptorum in tabul' legis.

d Jstinctio aũt ponit varia p̃ceptorũ. Josephus em̃ dicit q̃nq̃ mãdata esse scripta in vna tabula ⁊ q̃nq̃ i alia. Orig'. aũt ponit q̃tuor in vna ⁊ sex in alia. Aug⁹. aũt ponit tria in vna ⁊ septẽ in alia/ vtpote tria q̃ ptinent ad deũ in ꝑma tabula/ et septem q̃ ptinent ad ꝓximũ in ſcõa. Et hũc modum augustini/sequit cõis opinio. Q̃ em̃ aug⁹. ponit tria esse in vna tabula ⁊ septez in alia. hoc magis dicere vid⁹ p dignitate q̃q̃ p ſcꝑtura. eo q⁹ tria ptinent ad dilectõz dei ⁊ septẽ ad dilectõnem ꝓximi. Unde si ꝓsiderent ipe tabule ⁊ eaꝝ ſcriptura in se sicut ꝓsiderant hebrei ⁊ ioseph⁹: sic vtraq̃ tabula ꝓtinebat q̃nq̃ mãdata seu p̃cepta. Si aũt ꝓsiderent ℔m respectũ ⁊ relatõem eorũ ad que dicta mandata ordinabãt. cum tria ordinent ad deũ ⁊ septẽ ad ꝓximũ/ poterit tali fine ꝓsiderato/dici tria esse in vna ⁊ septẽ i alia.

Expositio p̃ceptorum

legis. Et ꝓmo ꝑmi.

n Unc aũt accedendũ est ad expositõz singulorũ p̃ceptorũ. Et cũ lex p̃ceptorũ posita sit ꝓpter transgressiões cohibẽdas (vt patz ad Gal'. iij.) ⁊ tripliciter trãſgressio fiat. s. corde ore ⁊ ope. ⁊ hoc q̃dem tam quo ad deũ. q̃ etiã ad ꝓximũ: vt perfecta sit cohibitio trãſgressionis. ꝑfecta potest q̃uis ꝓhibitõis ⁊ sic mandatorũ seu p̃ceptoꝝ sub ꝑmuz p̃ceptũ cor ab idolatria. vt deus. s. diligatur toto corde. Est em̃ de colendo deo. Et colere deũ. vt dicit glosa est sese toto mentis affectu illi mancipare. Et est istud. Non habebis deos alienos corã me. Quasi dicat. Me habeb deũ. Nõ facies tibi sculptile. i. imaginẽ sculptaz. qõ vocat aug⁹. idolũ neq̃ similitudinẽ oim q̃ in celo sunt desup/⁊ q̃ in terra deorsum ⁊c. q̃ expositio est ℞bi p̃cedentis. Vel ℔m orig'. sculptile siue idolũ est/qõ non hz similitudinem in natura sicut cymera. Similitudo autẽ est eorũ que aliquam hñt in natura similitudinẽ. vt imago hominis vl bouis ad verũ hoiem vl ad verum bouem/qõ videt ꝑ hz qõ sequit q̃ in celo desup ⁊ q̃ in terra deorsum. Sz ex hz vidz q⁹ ꝓhibeant imagines q̃ ad lr̃am sculptilia sunt/ qz sculpunt Sed respondet q⁹ añ incarnatõz qñ data fuit hz lex/nulla in ligno vel in lapide sculpi potuit imago corꝑalis dei imago. qz imago spũs/fingi nõ potest. Et ꝓpterea añ incarnatõez reprobãde erãt imagines. Sed qz hz fieri potuit post incarnationem filij dei. ꝓpter hoc ex tunc fieri cocnedunt. ⁊ ab ipo q̃dem q̃ legem tulit ⁊ dispensare potuit. s. xpo. Uñ refert Damas. q⁹ xps abagaro regi misit in panno imaginẽ suã. eo q⁹ pictor ab eodem rege missus: ad depingendũ imaginẽ xpi/ non poterat vultum eius p̃ claritate intueri. vt eius singula lineamenta ⁊ mẽbra ꝓpe describeret. Sed qz hz responsio/nihil omnino apõ vnũ ꝓm iudeum valeret qm̃ nr̃as imagines reprehendunt. ideo aliter dici põt. q⁹ non simp'r ꝓhibentur omnino fieri imagines. Uñ beda. Jmagines fieri nulla lr̃a diuina vetuit. haꝝ etei aspectus multũ compunctõis solet p̃stare contuentibus. ⁊ eis qui lr̃as ignorãt q̃si viuaz de christi passione exhibent recordatõz. Salomon em̃ instinctu diuino eas fecit in templo dei. Sz omnino ꝓhibent fieri ad hunc vicz finem vt adorentur ⁊ colant. Unde sequit. Neq̃ adores neq̃ colas ea. Ad adorandũ igit ⁊ colendũ ꝓhibentur imagines fieri. Nos aũt non adoram⁹ imagines. sed refert honor ⁊ adoratio ad imaginatum. s. ad deũ vel ad sanctũ ei⁹ cuius est imago vt dicit aug⁹. li. iij. de doctrina xpiana. Seq̃tur. Nõ adorab neq̃ coles. Inter q̃ sic distigue Non adorab. s. veneratõe corꝑis. vt inclinãdo eis vel genuflectendo. Neq̃ coles. s. affectione mentis. Unde glosa. Aliud est colere. aliud est adorare. ¶Potest quis inuitus vel adulãdo regibus idolatris/vel tormentis victus/ adorare. cũ tamen sciat idolum nihil esse. ⁊ sic nulla mentis affectõe ad idolum moueri. ⁊ p ꝓsequẽs nec colere. Colere em̃ est toto mentis affectu et studio mancipari. Sequit. Ego em̃/discretiue dicit. quasi dicat. Ego non alius. Sum dom⁹/ ⁊ ideo timendus. Deus tuus. ⁊ ideo diligẽdus Fortis zelotes. i. diligens amator Unde deut. v. Deus tuus deus emulator visitans. s. puniendo iniquitates patrum. scilicet. non custodientium precepta data in filios. i. puniens etiam ipsos filios si patres illa non custodierint. ¶Puniunt em̃ quandoq̃ filij ꝓ peccato patris temporaliter non eternaliter. Et sic intellige illud

Exechielis.xviij. Filius non portabit iniquitatem pris ꝛc.ſ. eternaliꝝ. Vel viſitans pcta prum in filios etiã eternaliꝝ. Nõ aũt qz ſunt pcta prum'. ℔ qz ſunt peccata filiorũ imitantiũ peccata prum Uſqꝫ in tertiã ꝛ qrtã generatiõez. Hoc dicit. qz qñqꝫ ſolent pres in tertiã ꝛ quartã generatiõez viuere. ꝛ plerũqꝫ filiorũ vel nepotũ ſuorũ moleſtius ferre cruciatus qꝫ ꝑos. Eorũ q̃ oderunt me. i. peccatorũ ꝛ malorũ. Et ꝫ faciẽs miſcõiaz in multa milia. i. in oẽs. Et ponit ibi finituz numerũ ꝑ infinito. Diligentib⁹ me ꝛ cuſtodientibus p̃cepta mea. Iſte termin⁹ et ponit ibi expoſitiue ꝑ id eſt cuſtodientib⁹. Qui em̃ diligit deũ p̃cepta eius ſuat. Uñ Joh.xiiij. Si q̃s diligit me ſmonẽ meũ ſuabit. Sed q̃rit q̃liter iſtud poſſet dici ꝑmũ p̃ceptũ. cũ dilectio dei dicat ꝑmum mandatũ? Mat.xxij. Hoc eſt (loquẽs de dilectõne dei) ꝑmũ ꝛ maximũ mãdatũ. Rñdet q illud mandatũ de dilectõe dei idẽ eſt cũ ℔ primo p̃cepto decalogi. Jubet em̃ ꝑmũ p̃ceptũ decalogi vnum deũ coli ꝛ nihil ei in amore p̃ferri. ꝛ ſic idem eſt. vl eq̃pollet ꝑmo mãdato. iuxta p̃ allegatũ.xxij.capl'm Mat. Vel põt dici q dilectio ſpẽale mandatũ nõ eſt. ℔ radix ꝛ ſtipes ceterorum. ad qđ. ſ. cetera mãdata reducunt. Unđ ꝑmum mandatũ dr non ordine ℔ dignitate. i. inter cetera p̃cipuum ꝛ maximũ. cum omnia comꝑhendat. (cepti.

Expoſitio ſecundi p̃

Ecundũ p̃ceptũ cohibet os a piurio a blaſphemia. a mendacio. ꝛ eſt iſtud Nõ aſſumes in vanũ nomen dei tui. ſcz falſe vel ſuꝑflue. vl doloſe q nom̃ dei iurãdo vel mentiẽdo. vel iꝑm nom̃ blaſphemando. vel puerſe de deo ſentiẽdo. Et ſi obiciaꝫ q ꝑm iſtã expoſitõz/iſtud ptinet ad q̃ntum p̃ceptũ ſcõe tabule. ſ. ad illud. Non loquaris ꝛ ꝓximũ tuũ falſum teſtimoniũ. vbi agit de piurio? Dic q iurans falſum dupl'r peccat. ꝓximo ſcz ꝛ ꝓximũ ſuuz eum decipiendo. ꝛ iſto mõ exꝑte ꝟbi qđ ordinatũ eſt ad ꝓximũ. ꝛ quo ad ℔ cadit ſub dicto q̃nto mãdato ſeu p̃cepto ſcõe tabule. Item ſcõo peccat inuocãdo ad ꝙfirmatõz falſitatis vel deceptõis/teſtem diuinã ꝟitatem ꝛ iſto mõ peccat in deũ. ꝛ quo ad ℔ hr̃ ſ℔ iſto ſecũdo mandato ſeu p̃cepto ꝑme tabule. ſ. i iſto loco. Nec em̃ habebit dñs hoiem inſontẽ. i. innocentem. ſ. q̃n apud deũ nocentis penas exoluat. ſ. qui aſſumpſerit nomen dei fruſtra. Unđ Deut. v. Non vſurpab nomen dei fruſtra. qz ñ erit impunit⁹ q̃ ſup re vana nomẽ dei aſſumpſerit. Vel non habebit dñs inſontẽ. i. innocentez ℔ eſt a culpa immunem eũ q̃ aſſumpſerit nomen dei fruſtra. qz vt hr̃ Ecci. xxiij. Vir multum iurans replebit iniq̃tate. ꝛ nõ diſcedit a domo ei⁹ plaga. Sed q̃d dicet de iſtis magnatis ꝛ ſecularibus/q̃ ꝙſuetudinẽ hñt iurãdi. nunq̃d tranſgrediunt iſtud p̃ceptũ ſeu mandatuz ꝛ peccant mortaliꝝ? Aliq̃ rñdent diſtinguẽdo. dicẽtes q ꝑ iuriũ multiplicit dr. ſ. indiſcreta iuratio. vtpote qñ q̃s inutilit iurat verũ. vel qñ ſine deliberatiõe iurat. ꝛ tunc nõ credunt eſſe mortale pctm̃. Nã tunc fit p̃ter p̃ceptũ. ſed nõ ꝫ p̃ceptũ/niſi forſan nimia eſſet aſſuefactio. Alio mõ ſumit piurium vbi vel qñ quis iurat cũ deliberatõe illud quod iuramento nõ eſſet aſſerendũ/imo nec ſimplr dicendũ ſeu loquendũ. ℔ poti⁹ oꝑpoſitũ. ꝛ tunc creditur eſſe mortale pctm̃. Alij diſtinguũt dicentes/q piurium multiplr dr. Uno mõ falſa iuratio. q̃ ſi fiat ex ignorãtia/adhibita tñ ꝑus diligẽtia debita: nõ eſt peccatũ. Ez ſi fiat nõ adhibita diligentia debita. peccatũ q̃dem eſt ſed veniale Si aũt falſa iuratio fiat ſcienr. vtpote cum mẽdacium iuramento ꝙfirmat. tunc niſi tm̃ locando fieret. ſp eſt peccatũ mortale. Alio mõ dr per iuriũ tranſgreſſio iuramẽti iaz facti. qđ ſi fuit licitũ ſp eſt ipa tranſgreſſio mortale peccatũ. Si vo illicitum. trãſgreſſio illi⁹ non eſt peccatuz. Tertio illud illictũ ſcienr iuraſſe fuit peccatũ. Tertio mõ dr piurium indiſcretũ iuramentũ. quod ponunt (niſi alia aggrauaret circũſtantia) veniale peccatũ. Item nomẽ dei pris eſt filius. qz ipſum prem notificat. Nomen q̃ dei in vanũ aſſumit q̃ ipm xpm purã creaturã ponit ſeu aſſerit. qz ſic ponit ipm eſſe vanũ vel vanitatẽ. Uñ ad Roma. viij. Vanitati ſubiecta eſt ois creatura. Sed cum xps veritas ſit. vñ Joh.xiiij. Ego ſũ via veritas ꝛ vita. nullatenus poterit eſſe vanitas. ꝛ ſic nec pura creatura. Quid q̃ abſurdius q̃ illam firmiſſimã veritatẽ ponere vanitatem. ꝛ illud ꝟbum ꝟtuoſum ſuſtentans omia. vt hr̃ ad Heb. ſ. id eſt ponere vanum ꝛ ſuſtentatum? Deniq̃ tertio mõ nomẽ dei aſſumit ille i vanum q̃ nomen xpi. vñ dr xpianus. q̃ peccatũ vanum reddit ꝛ mortuũ. Nomen q̃pe ſup hoies ſcriptũ vt viuãt iꝑi. iuxta qđ loq̃t xps apocal. ij. Et ſcribã ſup eũ nomen dei mei ꝛ nomẽ ciuitatis dei mei noue ier'lm. q̃ deſcẽdit de celo a deo meo ꝛ nomen meũ nouũ. (cepti.

Expoſitio tertij ꝑcepti

Ertiũ p̃ceptum ptinens ad deuz/cohibens trãſgreſſionẽ in ope eſt Hoc mento vt diem ſabbati ſanctifices. i. ſanctũ ꝛ feriatum habeas. ceſſando ab omni opere ſuili. Ubi nota q̃ inquantuz ſabbatũ deſignat quietem interiotẽ a ꝑauis affectõnibus/ꝛ exteriozẽ ab omibus ſuilibus: ꝑter illius diei determinatõz/ morale eſt hoc p̃ceptum ꝛ ſcriptuz in corde humano. ſicut alia decalogi mandata ſeu ꝑcepta. Natura enim dictat eſſe vacandũ aliq̃n quieti. ꝛ orationi. et diuine laudi. Sed quia tali die ſcilicet ſabbato. et

a talib⁹ rebus grossioribus abstinere/nō dictat ꝓscia.ꝫ sola exterior iussio diuina ꝗtū ad ꝫ fuit cerimoniale ꝫ mandatū. ⁊ soluendū. i. solui potterat. Circa qđ est aduertendū. q in dñica re surrectōnis dñice/ex statuto eccl'e mutatum est sabbatum in dñicam/ne videremur iudaisare. Quia exquo vitas luxit. trāslit legis vmbra. et ꝫ quo ad cerimonialia. Et si querat ꝗre alie iudeorū festiuitates nō ꝑcipiebant in decalogo Dic q cetere eorū festiuitates/fuerunt tm̄ cerimoniales. nec ab oibus sunt obseruāde. ꝫ aūt ꝑceptum/magis morale est. ꝗ cerimoniale/iō in decalogo ad quem oēs tenent sp precipienduz erat. Sequit Deut. v. vñ sumit ꝫ ꝑceptū Sex em̄ diebus facies opa tua. septimo aūt die q̄ est dies sabbati nō facies in ea quicq̄ opis. Et subdit ratiōz ꝑcepti. Sex em̄ dieb⁹ fecit deus celū ⁊ terrā. vt ptz Gen. j. ⁊ requeuit die septio. nō q̄si lassus. Sed ponit ibi requeuit ꝑ cessauit. sicut dicitur Apoc. iiij. Requem non hnt die ac nocte dicentia sanct⁹ san. ⁊c. i. dicere nō cessabāt. Ita sumitur in dicto passu requeuit ꝑ cessauit. Nichil em̄ vlterius fecit nouū cui⁹ nō fecerit ꝑus materiam vtpote corpaliū. vel similitudinez. vtpote spualium. Opatur tm̄ adhuc q̄tidie creata gubernando. vt dr Joh. v. Pater meus vsq̄ mō opatur ⁊ ego operor. Circa qđ dicit aug⁹. li. iiij. sup Gen. Sic requeuit vt nouā creaturā vlteri⁹ p̄det nullā. non vt q̄ p̄diderat p̄tinere ⁊ gubuare cessaret. Et bñdixit diei septimo. q̄ est dies sabbati ⁊ ꝑ id est sanctificauit eum. i. sanctū ⁊ celebrem eum hre voluit. vt. s. nō fieret opus ꝫuile in eo. ⁊ sic non interdicit opus charitatis. nec necessitatis. Vñ ptz q̄ poterunt exhiberi eccl'astica sacramēta. sicut em̄ poterāt circūcidere sabbato. ⁊ nos etiaz die domica sacra possumus exhibē. ⁊ opa charitatis. vt elemosynas. ⁊ opa necessitatis exercere. vt bibere. comedere. (cepti.

Expositio quarti pre

Ic quo ad deum tria ponunt ꝑcepta Quantū aūt ad ꝓximū ponuntur septem sequētia. quorū vnū ē affirmatiuū/⁊ sex sunt negatiua. Affirmatiuū autē ⁊ quartū in ordine p̄ncipali. sed p̄muz in his que respiciūt ꝓximū/est illō. Honora patrem tuū ⁊ mātrem tuā. Per qđ mandatū natura q̄ corrupta est/ad ordinē naturalē reuocat. Nec fuit necesse hmōi ꝑceptum dari pentib⁹ respectu suorū filiorū. Crescēte em̄ virtute in filijs/decrescit virtus in pentibus ꝫm naturā. ⁊ deficienti virtuti/debet iuste subsidiū. Vñ q⁹ minorat virtus seu vigor in pentib⁹ ⁊ auget in filijs/datur ꝑceptū vt filij subueniāt parentib⁹. Nec fuit necesse dare hmōi ꝑceptuz pentib⁹ de filijs. q̄uis p̄mo ipi filij fuerūt impotētes. q⁹ natura etiam corrupta ad id cogit. eo q̄ naturaliꝝ succ⁹ ascendit a radice ad ramos. ⁊ nō ecōuerso. Et Chrys. Hoc est amor in hoib⁹/qđ est humor in arboribus. Dicit ḡ. Honora ꝑrem tuū duplici. s. honore. ⁊ reuerendo ⁊ necessaria ꝑbendo. ꝓpatrez tam spualem q̄ carnalē. Intelligit etiam de patre deo q̄ potissime est honorādus. Vñ Hala. j. Filius honorat ꝑrem ⁊ ꝫuus dñm. Si ḡ pat' ego sum vbi est honor me⁹? Et mātrem tua carnalem. necnō ⁊ spualem. s. eccl'iam. Be q̄ ad Gal. iiij. Illa aūt q̄ sursum est ier'm/libera est q̄ mater nra. Noie etiam ꝑris ⁊ mātris oēs ꝓximi intelligunt. vt dicit aug⁹. Vñ ꝫm ipm̄ oia vēdenda sunt ⁊ danda paupibus in extrema necessitate qđ si non fit/transgredit istud mandatuz. Si ḡ noie ꝑris ⁊ mātris/omis ꝓxim⁹ intelligit/⁊ nobilissimum inter ꝓximos ponit ꝑ oibus. s. patrez ⁊ mātrem. clarz est q̄ ill' ꝑcipue honor/debet ⁊ subsidiū. Et vt firmius obseruet adhuc ꝫ ꝑceptū subiungit ꝑmiū dicēs. vt sis longeuus sup terrā. Nam ecci. iij. Qui honorificat ꝑrem ⁊ mātrem. vita viuet longiore. Justū em̄ est vt q̄ alterius vitam sustentat. vita illius plongef. Sup terram intat. s. tam morientiū q̄ viuentiuz. eo q̄ pietas ad oia vtilis est. ꝓmissionē hns vite q̄ nunc est ⁊ future. s. ad Thi. iiij. (cepti.

Expositio quinti pre

Quintum aūt ꝑceptum ꝓncipale. ⁊ secundū in ordine eorū q̄ respiciūt ꝓximum ⁊ ꝑmum negatiuū/est istō. Nō occides. Ubi ꝑcipit q̄ nō ledat ꝓximus in sua ꝑsona. Nō occides. igit supple hominē. tcipm̄ vicz. vel aliū. ⁊ dupl'r. vicz aiam et corpe. Sed ꝓrium huic ꝑcepto vid⁹ hri Exodi. xxij. Et maleficos non patieris viuē. Jn q̄ vbo ꝑcipit dns fieri occisionem. ꝫ vo ꝑhibet. vñ ꝓrius sibij ꝑi vid⁹ in legislatōe Sz ad hoc dr q̄ ꝑsone ꝑuate q̄ nullam hz iurisdictōz vl' auctoritatem/ꝫ ꝑhibet occidere. legi aūt vl' ministro iusticie/ꝑcipit occidere. Exo. xxij. Et sic nō est ꝓprietas. qz nō est circa idem seu respectu eiusdē. Sed nunq̄d aliquo mō ꝑuate ꝑsone licz absq̄ transgressiōe occidere? Vid⁹ q̄ sic. ad minus in sui defensione. hoc em̄ iura ꝑmittūt. s. iniuriaz ꝓpulsare. ⁊ ꝑpate vim vi repellere. Itē ex ordine caritatis debeo potius subuenire vite ꝓprie q̄ vite aliene. Vñ volentē me ꝑimere/poti⁹ occidere debeo q̄ ꝑmittere me occidi. Sz ꝓ ꝫ videt esse illud Matt. v. Si q̄s te ꝑcusserit in vna maxilla/ꝑbe ei ⁊ aliā. Et ideo dicūt quidaz q̄ nullo mō licet occidere etiā defendēdo/maxime aūt viro ꝑfecto. Et hec vid⁹ esse opinio anꝫ helmi. Nec ꝫm eos debeo opinari q̄ me occisurus sit: si eū nō occidero. sed q̄ de⁹ ꝑstabit mihi auxilium vel euasionis aut fuge beneficiū. Alij volūt/q̄ in sua defensione liceat occidere. eo q̄ lex occidere iubendo vel saltem permittendo/

talem defendentem se/in dicto casu iudicem cō=
stituit in aduersarium. Unde ipm/vice legis in
terficit. vnde lex pbendo autoritatez/ excusat a
peccato. Hoc tm intellige. si necessitas est ineui=
tabilis. quonia si te pcusserit aduersarius z fuge=
rit vel pcutere destiterit/eum repcutere non li=
cet. vel sequi fugientem. qz hoc nō fieret ad pro
pulsationem iniurie. sed ad vltionem. que spe/
ctat ad solū iudicem. Et respondent isti ad illd
Mat. v. Si qs te pcusserit in vna maxilla zc.
q illud continet consiliū nō pceptuz. Et no=
ta hic q homicidiū multis modis fieri dicitur.
Fit em quādoq sola mente p odium fraternuz
Unde Joh. epla. j. c. iij. Qui odit fratrem suuz
homicida est. Item prauū exemplū relinquen=
do. Ut em dicit Greg⁹. Tot mortib⁹ digni sunt
quot prauitatis exempla reliquerūt. Item lin=
gua z hoc tripliciter. vel. s. contra legem quen/
q morti adiudicando. Unde. ij. Re. xij. dicitur
Dauid vriam pcussisse gladio. qz morti dolose
z iniuste adiudicauit. Item mentiendo. Unde
Sap. j. Os quod mentit occidit animā. Item
cuiq detrahendo. vñ dicit Bern. q detractor
vno ictu tres animas interficit. suam. s. z illius
quem sua detractōne inficit. z illius de quo de/
trahit. qz sibi forsan piudiciū mortis vel damni
irrepabilis sua detractōe parat z acqrit. Item
fit homicidiū manu qualicūq. s. pemptione ex=
teriori. siue p gladium siue p venenuz. siue per
aliam penam. Item fit homicidiū p subtractōz
victus. s. corpis. Unde Amb. Pasce fame mo=
rientem. q si non pascis occidis. Siue victꝰ sub
tractōe. i. verbi dei. Unde Ezech. iij. Si loquē
te me ad impium zc. Non annūciaueris ei zc.
vt auertat a via sua impia zc. ipe impi⁹ i iniq
tate sua moriat. sanguinez eius de manu tua re
quiram. Unde Ysus. Exemplum. mens. ligua.
manus. subtractio victus. Corporis z aie. dici
facit homicidam.

Expositio sexti prece

Sextum pceptum in ordine (pri
ncipali. z tertiū eorū que respiciunt
primum est istud. Non mechaberis
vbi pcipit vt non ledat primus i re
sibi ꝯiuncta p legem. s. in vxore. Et accipit hic
sub nomie mechie omnis illicitus concubit⁹ /et
q̄cunq coitus fornicarius. cuius mechia magis
ppie adulteriū dicat. Mechos ei grece/adul
terium dicit latine. Et ad hanc reduci pōt forn=
icatio spūalis sicut idolatria. De qua Piere.
iij. Mechata est cum lapide z ligno. Pōt etiaz
ad hanc reduci expositio prauа sacre scripture
Unde. ij. ad Chorin. ij. Non sumus sicut pluri
mi adulterā tes vbum dei. Unde hic nota q
fornicatio est mortale peccatū. Videt tamē con
trarium eo q actus natural nō est peccatū. Insup cum coire sit necessarium ad
conseruatōnem speciei. sicut comedere ad con/
seruatōnem indiuidui. z in necessitate vt fame li
ceat etiam non sua rape z comedere. quia tem=
pore necessitatis omia sunt cōmunia. videtur si
milit q in ferueti desiderio coeundi/ posset qs
non suā rape z cum ea coire. Ad quod dicit q
actus fornicatōis dupliciter dicit. Uno mō di=
citur natural eo. s. qz naturaliter fit. Alio modo
dicit contra naturam. Et iuxta istum scōm mo
dum dupliciter adhuc dicit cōtra naturā Uno
modo qñ fit contra naturalē concubitū q est ma
ris cū femina. z isto mō potest dici actus innatu=
ralis. quia cōtra naturalem cōmixtionem Alio
modo dicit contra naturā. qz. s. naturaz in suis
naturalibus vulnerat z spoliat gratuitis. s. bo=
no gratie z vtutis. Et isto vltimo mō/omis for=
nicatio est contra naturā sicut omne peccatum
mortale. Corrūpit em naturalia z destruit om=
nia gratuita. Et quia isti sunt effectus mortalis
peccati/ ppter hoc patz fornicatōem esse pecca=
tum mortale. Et sic patet solutio argumenti/qz
licet fornicatio sit actus natural/ qz. s. naturalit
fit. est tm innaturalis. qz naturam corrūpit Nec
sequit q sit actus naturalis qz naturaliter fit. q
ppterea non sit peccatū. vbi non debito mō fit.
Et intellige q coitus q de se naturalis est/post
contractā p peccatum pmi parentis ꝯcupiscen=
tiam/est sicut cibus veneno iunctus. q quis de
se naturalis sit. tm ppter veneni admixtionem i
terficit. nisi beneficio tyriace/comedenti subue=
niatur. Pari modo z animā concupiscētia carna
lis inordinata interficit: nisi bñficio matrimonij
z honestate nuptiarū intercipiat. Necest si=
mile d extrema necessitate famis z desiderio fer
uenti coitus/qz si in necessitate famis nō subue=
niatur p alienum esurieti/piret indiuiduū. Nō
sic autē piret species generis humani/si nō satis
fiat p coitum alicui⁹ cum aliena. Nam saluat in
alijs. Etiam ipe posset aliter saluare. s. cogscen=
do suam ppriam vxorē. Sed quare ponunt
duo pcepta circa phibitōnem illiciti coitus. scz
Non mechaberis z nō concupisces vxorē pri=
mi tui. cum vnū sub alio possit subintelligi. Et
similit de istis duobus. Non furtū facies. z nō
cōcupisces rem primi tui=cum omis qui furat
rem primi cōcupiscat/ z sic possit pmum cōtine
ri sub secūdo. Aug⁹. soluit q in duobus pcepti
scz non mechandi z non furādi. omnia opa int
dicta sunt. in alijs aūt duob⁹ interdicit ipa ois
cōcupiscentia. Et qz vtrobiq est peccatū/vtro
biq est mandatū phibitoriū. Nec similit fit p=
hibitio de voluntate occidendi sed tm de actu.
qz natural sunt pni homies ad velle luxuriari
z ad actum luxuriandi. Similit ad voluntatez
habendi alienū z ad actum. sicut ad rapinam z
furtū. Et ideo due sunt phibitōnes z data duo

p̃cepta phibitoria. vnũ cohibens ipam volũta
tem aliud cohibẽs ip̃m actũ. Nõ sic aũt est i oc-
cidere. qz hõ naturaľr abhozret tam volũtatem
occidẽdi q̃ actũ. Quelibz em̃ creatura suaz spe
ciem amat ⁊ nitiť eam ꝟuare non destruere. nisi
cum extra se exit p furozem ire vel temere con-
cupiscentie. (cepti.

Expolitio septimi p̃=

Septimũ p̃ceptum in ozdine p̃ncipali
⁊ quartũ in ozdie eozũ que respiciũt
primũ quo. ſ. phibeť ledi ipe prozi
mus/in rebus sibi nõ p legem cõiun-
ctis sed fozruitis. ⁊ est istud. Non furtuz facies
Est aũt furtũ ꝓtractio rei aliene/ inuito dño
animo lucrãdi. Notãť dicit ꝓtractio. quia q̃s
furtum non facit nisi ope cõtractet Dicit etiã
rei aliene. qz in re que plenissime mea est/ nõ fa-
cio furtum. Secus aũt si q̃s habeat mecuz rem
cõem Dicit inuito dño. qz si credat dñm p̃mis
surum/ ⁊ subsit iusta causa sic credendi. etiam si
dñs nõ erat ꝓcessurus/ nõ tenet furto. Si autẽ
nõ subsistit iusta causa sic credẽdi/ tenet furto.
Ecõtra si crederet ꝓtrectare rem dño inuito. li-
cet etiam ꝓtrectet dño volente. peccat tñ mozta
liter ⁊ furtum facit. qz in peccatis ꝓtrahendis ⁊
cõmittendis/ intentio p̃ncipaľr attendiť Dic̃
etiam animo lucrandi. qz si q̃s ancillã aliena i me
retricem rapuerit/ nõ lucri sed libidis causa/ fur
tum p̃prie nõ facit. Secus aũt si eam rapiat vt vẽ
dat. Et nõ q̃ extrema necessitate excusať fur
qz tpe tante necessitatis oia sunt cõia. Et itel
lige q̃ sub noie furti intelligiť phibita ois vsur
patio illicita rei aliene animo dico lucrãdi. q̃lis
est rapina. vsura. negociatio fraudulẽta ⁊ hmõi
Et nota q̃ nõ dicit. Nõ facies rapinã/ q̃uis
rape sit generalius q̃ furari. Nam ois q̃ furať
rapit ⁊ nõ econuerso. Dõ fecit ideo. qz iudei q̃-
bus hmõi p̃cepta data sũt/ pniozes sunt ad fur-
tum qđ est occultum. q̃ ad rapinã vbi testis ad
est. Et ideo occurrendo magis piculoso/ furtũ
in phibitõe nominauit nõ rapinã. Voluit tam
a pte totũ intelligi. vtpote p furtũ oẽm rei alie-
ne vsurpatõz Per hoc etiã phiberi videtur
ne fiant violentie ⁊ nimie exactões ⁊ tallie p̃n-
cipum ⁊ militum in ꝑticulaľm suũ. qz h̃ videť rapina
esse. ⁊ species furti. Propter qđ dz Esa. j. Pozi/
cipes tui infideles socij furũ. Sed circa hoc di-
stinguitur ab aliquibus. qz aut tallie ille fiũt su
per ꝟuos. aut sup colonos terre. Si sup seruos
cum nihil habeat nisi noie domi sui. videť q̃ do
minus ꝟuum suũ talliare possit. ⁊ onerare q̃tũ-
cũq̃ vult. Potest tñ dñs nimis angariãdo ꝟuũ
suum/ nimisq̃ exigendo ⁊ oꝑimẽdo eum ita q̃-
uiter sic contra istud p̃ceptum faciẽdo peccare.
qz iusticia dei exigit/ vt vnusquisq̃ re sua debi-
te vtať. Non tñ vt sit rapina dicunt. nec opoꝛtz
de necessitate restituere. licet pietas hoc exigat
Si aũt fiat sup colonos terre siue inhabitantes
terrã/ tũc taxãda est illarũ talliarũ seu exactõnũ
acceptatio ꝟm laborẽ p̃ncipis ľmilitis quẽ hñt
in defensione illius terre. quã ipi coloni sic tal-
liati inhabitant. ⁊ etiam ꝟm expensas q̃s neces-
se est p̃ncipi vel militi facere ꝟm suã moderataz
⁊ honestam familiã ⁊ si vltra exigant/ rapia est
⁊ p istud p̃ceptum inhibeť. (cepti.

Expolitio octaui pre

Octauũ p̃ceptum in ozdine p̃incipali
⁊ quintũ in ordine eoz que respiciũt
primũ quo. ſ. phibeť quis ꝛ primũ
transgredi oze. ſ. ferendo falsuz testi-
monium. Et est istud. Non loquaris ꝛ primuz
tuum falsum testimoniũ In quo ⁊ piuriũ ⁊
mendaciũ phibenť. qz vt dicit aug⁹. li. de men-
dacio. Omne mendaciũ/ hoc genere ꝟbi cõple
ctitur. Quisq̃s em̃ aliq̃d enũciat phibz testimo
nium animo suo. vñ si mentiť/ falsum testimoniũ
animo suo phibet. Vider hoc aũt q̃ hic dicit cõ
tra primum. vt dicit aug⁹. de q̃stionib⁹ exodi.
non vidz phibere mendaciũ qđ pdest alicui. et
nihil obest ei cui mentiť. Est argumentũ qđ est
aliqđ genus mendacij qđ nõ est mortale pecca-
tum. illud. ſ. qđ non fit cũ libidine decipiẽdi vel
nocendi. Nec em̃ omis intentio vel libido fallẽ-
di efficit mortale peccatũ. Predicať em̃ hoc cõ-
plexum intentio fallendi/ ⁊ de mendacio pnicio
so. ⁊ de mendacio iocoso. ⁊ de mẽdacio officioso
sed tñ p prius ⁊ p posterius. et de se ꝟm suaz p̃-
priam intentõz non dicit nisi de mendacio p-
nicioso. Et ideo solum ꝟm se pniciosum a mult̃
reputať esse mortale peccatũ. vt videť velle pre
positinus ⁊ mgr̃ Guilhelmus antisiodorensis.
⁊ alij mgri magni decretozũ. Sunt autez ꝟm
Aug̃. octo genera mendaciozũ. quozũ sufficien
tiam sic accipe. Tria em̃ in genere sunt mouen-
tia ad mendaciũ. ſ. nociuitas. libido mentiendi
⁊ vtilitas. Si aũt nociuitas sit in causa. h̃ est
si quis mentiať vt noceat. Aut q̃ intendit infer
re alicui nocumentũ spũs vt. ſ. subuertať a fide
catholica aut a regul' bonozũ mozum. vt sunt q̃
dicunt x̃pm non incarnatũ. vel luxuriã non esse
peccatum mortale ⁊ hmõi. Et tunc est p̃m⁹ mo
dus seu p̃mum genus mẽdacij. ſ. mentiri in do-
ctrina pietatis ⁊ religiõis. ⁊ hoc est mortale pec
catum. Aut intendit nocumentũ totius homis
quod contingit duplicitť. ſ. vel intendendo noce
re vniuersaliť ⁊ totaliter. ⁊ ꝟm genus qđ omni
bus nocet ⁊ nulli pdest. vt qui mendaciť p̃se-
quitur hominẽ ad mortem. Et est secũdus mo-
dus seu secundũ genus mendacij. Et istud est
peccatum mortale. Aut intendendo nocere par
ticulariter ⁊ ꝟm genus quod alicui nocet ⁊ ali-
cui pdest. vt est mendaciũ mercatozũ ⁊ calũnia

torum. Et est tertius modus seu tertium genus mendacij. et istud simplicit est peccatū mortale. Et vocat quodlibet istorū triū generum mēdacium pniciosum. ¶ Si aūt libido mentiendi sit in causa. hoc est si ꝙs mentiat ex sola libidine / tunc aut mouet tantū ex affectōe ⁊ intentōe mētiendi. ⁊ non ppter aliud. Et est quart' modus seu quartum genus mendacij. qđ vocat mēdacium libidinosum. ⁊ ponit mortale peccatum. ¶ Aut mouet ex intentōne mouendi auditorez ad complacentiam vel risum. Et est ꝗntus modus seu quintū genus mendacij quod vocat mēdacium iocosum. quod ponit vt cōmunius veniale peccatū. ¶ Aut vtilitas aliqua est in causa. ḃ est si ꝙs mentiat vt sibi vel alteri ꝓsit. Et tunc aut vtilitas illa consistit in bonis fortune q̄ perdi possunt. vt si quis mētiat / ne ꝑ raptores suaz pecuniā amittat. Et est sextus modus seu sextū genus mendacij. Aut illa vtilitas cōsistit in bonis corporis. vt cum quis mentit ꝑ saluādo vitam homis. vt si homo querat ꝑ eum occidendo aut ad mortem ducendo. ⁊ mentiendo dicat se non vidisse vel nescire vbi sit. Et est septimus modus seu septimū genus. Aut illa vtilitas consistit in bonis anime / q̄ tñ sic sunt in aia vt quodammodo etiam habeāt esse in corpe. vt cū ꝙs mentit ꝑ sua aut alterius pudicicia vel virginitate ꝓuanda. Et est octauus modus seu octauū genus mendacij / ꝑm debitā assignatōz augusti. Et vocat quodlibet istorū triū vltimorū genez mendaciū officiosum. ⁊ de se ponunt esse peccata venialia.

De triplici genere mēdacij

¶ In summa nota ꝙ in genere est triplex mendacium. s. pniciosum. libidinosum. officiosum. ¶ Primum. s. pniciosum continet sub se tria ꝑma genera supra posita ⁊ declarata Et est sp mortale peccatum. ¶ Secundus. s. libidinosum cōtinet sub se quartū genus supra positum ⁊ declaratū quod ponit mortale. ¶ Et quintum quod dicit iocosum ⁊ ab oībus ponit veniale. ¶ Tertiū. s. officiosum ꝓtinet sub se sextū. septimum ⁊ octauū genera etiā supra posita ⁊ declarata. Et est semp veniale. nisi ex accidēti efficeretur mortale.

Expositio noni ⁊ decimi ꝓceptorum legis.

Nonum ⁊ decimū mandata in ordine ꝓncipali / ⁊ sextū ⁊ septimū in ordine eorū q̄ respiciunt primū. eo ꝙ diuerso mō ordinant ꝑm ordinem textus exodi ⁊ deuteronomij sil' ꝓtractent. In q̄bus ꝓhibet transgressio in corde ꝫ primū. Fit autez transgressio in corde duplicit vicz q̄tum ad cōcupiscentiā carnis ꝫ quam ponit nonū mādatū qđ est. Non desiderab vxorem ꝓximi tui. Qđ ponit nonū ꝓceptum ꝑm mgr̄m in li. sentētiaz. ⁊ ꝑm aug'. ⁊ ꝑm libz deuteronomij. licz aliter ordinet in exodo. Item fit transgressio ꝫ primuz in corde q̄tum ad ꝓcupiam oculorū. ꝫ quā ponitur decimū mandatū quod est. Non concupisces domū ꝓximi tui. qđ ponit in exodo nonuz ¶ In q̄bus notandū ꝙ ꝓhibet spēali mandato concupia carnis ⁊ concupiscentia oculorum / potius q̄ concupia aliorū malorū actuū. q: iste due ꝓcupie habent delectatōes suas etiaz ante opus. ⁊ non tm̄ ꝓiunctas operi. vt dicit Aug'. Et cum hoc etiaz habēt in ope nocumentū ꝓximi. qđ non sic est in concupiscentijs alioz actuū Et ideo ppter istam turpitudinē istarū cōcupiscentiarū / q̄ sic sunt ante opus / repinendam data sunt ista mandata que ꝓhibent cordis cogitatum. Vel ppter causam supra in fine sexti mādati assignatam. ¶ Vltimo quod subdit. Non suum non ancillaz ⁊c. quod annectit' nono mādato ꝑm ordinem exodi. ⁊ decimo. s. denō concupiscendo domum ꝓximi. ꝑm ordinem deut. v. specialiter ad decimū ꝓtinet mandatum. Ordinatur tñ cum nono ꝑm dictum ordinē exodi. eo forte ꝙ ea que ibi enumerat sunt res mobiles sicut vxor de qua est nonū mandatū.

Vnd sumitur numerus seu sufficientia ꝓceptorum legis.

Nunc restat videre numerū ⁊ sufficiētiam istorū decem ꝓceptorū seu mandatorū legis. Circa qđ nota ꝙ sic supra dictū est / lex ꝓceptoruz posita est ppter transgressionem. Transgressio aūt in primo suo genere q̄tum ad materiā ꝓsentem attinet / dupliciter hz fieri. s. directe ꝫ deum. vel directe ꝫ ꝓximum.

De triplici mō transgressionis ꝫ deum

¶ Contra deū autē contingit directe transgressionē fieri tripliciter. s. corde ore ⁊ opere. Corde aūt fit ꝫ deum transgressio. cum ꝙs. s. a deo auertit ꝑ idolatriam vel hmōi. qđ ꝑ ꝑmuz ꝓceptū seu mandatū ꝓhibet in quo dicit. Nō habebis deos alienos coram me ⁊c. Ore fit ꝫ deum transgressio ꝑ nomen. s. suū mētiendo. blasphemādo. ꝑiurando ⁊c. Qđ per secundū ꝓceptum seu mandatū ꝓhibet. in q̄ dicitur. Non assumes nomen dei tui in vanum ⁊c. Ope autē fit ꝫ deum transgressio q̄n. s. tpe debito ⁊ ad dei cultū ꝓncipaliter deputato / fit operatio non licita / vel illi cultui seu illi tpi nō conueniens. Qđ ꝑ tertiū ꝓceptum seu mandatum ꝓhibet in quo dicit. Memento vt diē sabbati sanctifices ⁊c ¶ Contra primū contingit directe transgressionem fieri duplicit. Vel omissiōe scz boni ad qđ ꝙs erga primum tenet. Vel illa-

tione malt quod quis sibi inferre non deberet. Contra dñum.s. ꝫ omissionem boni ad qđ ḡs erga primum tenet/datur quartum preceptuz seu mandatum qđ est. Honora ꝑem tuuz ⁊ matrem tuam ⁊c. Illatõne vo mali cõtingit trispliciter ꝫ primum transgressionem fieri.s. opere ⁊ corde. Opere quidem dupliciter. Vt.s. malum primo inferendo in seipõ.i. in sua pria psona. Qđ p quintum ꝓceptum/seu mandatum phibetur in quo dicitur. Non occides. Vel primo inferendo in re sua. Et hoc itez dupliciter. Vel.s.in re sua sibi p legem coniũcta vt est vxor. Qđ p sextum ꝓceptum seu mandatuz phibetur in quo dicit. Nõ mechaberis. Vt in re sua non sibi p legem coniuncta sed oino separata. qualia sunt bona fortuita. Qđ p septimuz ꝓceptum seu mandatum phibet in quo dr. Non furtum facies. Opre fit ꝫ primum trãsgressio stificando. Qđ p octauum ꝓceptũ seu mãdatuz phibet in quo dicit. Non loquaris ꝫ primum tuũ falsum testimoniũ ⁊c Corde deniq; fit ꝫ primum transgressio dupliciter. Vel.s. q̃tum ad concupiscentiã carnis. Contra qđ datum est nonum ꝓceptum seu mandatũ. in quo dr. Non desiderabis vxorem primi tui. Vel quantum ad concupiam oculoꝝ. Contra qđ datũ est decimum ⁊ vltimum ꝓceptũ seu mandatũ. in quo dicit. Non concupisces domum primi tui. nõ seruum non ancillam ⁊c.

Qualiter p decez pre

cepta legis omne peccatũ mortale phibet.

Postremo notandum est qualit in decalogo/fit vtualiter ⁊ effectiue omis peccati mortal phibitio. Prohibentur em ibi septem capitalia peccata. In ꝑmo quipe ꝓcepto seu mandato phibet supbia. Ipa etem oratõni.intimo debitoq; cultui contrariat. Vñ Ecci.x. Initium supbie homínis apostatare a deo. Inuidia aũt phibet in quarto ꝓcepto seu mãdato. Phibet em vt a proximi impendere quod facere non sinit inuidia. Ira aũt phibet in q̃nto ꝓcepto seu mandato Phibet em pfecte intelligendo phibet occisio seu homicidiũ omneq; nocumentũ in psona primi ad que inducit ira. Luxuria vo tam corpoza lis q̃ mentalis phibet in sexto ꝓcepto seu mandato ⁊ in nono. Phibet em phibet mechia oisq; illicitus concubitus. ⁊ etiam ois illicita carnis cõcupiscentia. Gula aũt que deseruit luxurie i eisdem duobus ꝓceptis effectualiter phibetur Sicut em in naturis/nutritiua deseruit generatiue.ita in vicijs gula deseruit luxurie. Vel ꝑm alios. Gula in ꝑmo mãdato phibet. Gulosi em vt cõmunius deum nõ colunt sed ventrem suũ. Unde ad Phil.iij. Quoꝝ deus venter est ⁊c Accedia vo in tertio ꝓcepto seu mandato phibet. Phibet em ꝓcipitur debita sabbati sanctificatio.quod ppte fit p spũalem animi quietẽ in deũ.ferentemq; ⁊ diligentẽ laudem dei. Cui ꝫrium omnino efficit acedia.que in seipa quietem extra deum querẽs/tabescit ⁊ a laude diuina torpet. Auaricia tam realis seu exterioꝝ q̃ etiam mental phibetur in septio ꝓcepto seu mãdato ⁊ in decimo. Phibet em phibet furtum omis q; rei aliene vsurpatio indebitaq; detentio. Et etiam omnis mental bonoꝝ ⁊ rerũ illicita cõcupiscentia.

Qz effectualiter in pri

mo ꝓcepto phibetur omne peccatũ. Põt etiaz ⁊ aliter dici.qz.s.in ꝑmo ꝓcepto seu mãdato/phibet non tantũ omne capitale pctm. q̃netiã oẽ peccatum mortale. Tunc em est peccatũ mortale cum hõ plus vel eque aliquam creaturaz dilligit sicut deuz. Qđ plane in ꝑmo ꝓcepto seu mãdato qđ est de vno deo sup omnia diligẽdo ⁊ colendo phibet. ⁊ sic ex ꝓsequenti omne mortale peccatũ in illo ꝑmo ꝓcepto effectual censet prohibitum.

Alius modus ponẽ

dꝫ phibitõz septem peccatoꝝ mortaliũ p decez ꝓcepta legis.

Sunt ⁊ alij aliter imaginantes qui adhuc amplius ipa septem peccata capitalia p dicta decez legis ꝓcepta seu mandata phiberi ꝓcipiunt ⁊ ponũt. considerando.s. plenariã ipoꝝ ꝓceptoꝝ seu mãdatorum intentõnem.finẽ ⁊ effectũ. Dicunt em supbiam phiberi p ꝑmum ꝓceptum. De prohibitõne supbie p ꝑmum p scõm p tertium per ordinem. Etenim vt dicũt iuxta qđ supra tactum est supbia facit apostatare a deo.supbia pcliuis est ad ꝓtemnendũ blasphemandũq; nomẽ dei. Supbia non se faciliter ad debitaz sabbati sanctificatoꝝ deuotumq; cultũ deo exhibenduz disponit. Supbia non libenr debitũ patri ⁊ matri ac alijs q̃bus cõuenit honorẽ impendit. De phibitõe inuidie. Dicũt em vt supra inuidiam phiberi p quartũ ꝓceptum p quintũ p octauũ. Etem inuidia non facilit ad debitũ tam patri et mri q̃ alijs q̃bus ꝓuenit honorem impẽdendũ animũ inclinat. Inuidia sepe primũ aio ⁊ interdum vxo necat.eiusq; mortem optat ⁊ in ea exultat. Inuidia libenter primo detrahit falsum q; de eo testimoniũ phibet. De phibitõe ire. Itẽ dicunt ⁊c.p scõm ꝓceptũ p q̃ntũ et octauũ Etem ira facit est ad nomẽ dei in vanũ sumẽdũ ⁊ blasphemandũ. Ira pcliuis est ad occisionez seu lesionẽ primo in sua ppria psona inferendũ Ira etiã inclinata est ad primũ vxis iniuriãdũ

ꝛ damnificandū. ¶ De phibitõe duplicis luxurie. Per ſextum p̃ceptū ꝛ nonū dicunt phiberi duplicem luxuriã. actualem. ſ. ꝛ mẽtalẽ. Luxuria etenim put in nomen tranſit vicij capitalis/ dicit omnis illicitus ꝛ indebitus actual' cõcubitus. Dicit etiam omnis illicita cõcupia carnal'. ¶ De phibitõne gule. Dicunt gulam phiberi p̃ p̃mum p̃ceptū. p tertiū. p ſextū. p nonū. Per p̃mum q̃dem eo reſpectu quo ſupra declaratuz eſt. Item̃ guloſi vt cõmunius deū nõ debite colunt ſed ventrem ſuū. Gula reſpectu tertij p̃cepti non facilit inclinat ad debite ſanctificanduz ſabbatū. eaq; ſupportandū/ que ad dictã ſanctificatõnem ſpectant. Per ſextū vo ꝛ nonum p̃ceptum eo reſpectu vt ſupra declarat ū eſt phiberi dicit quo luxuria cui debuit. ¶ De prohibitione acedie. Dicunt acediam phiberi p tertiū p̃ceptū p quartū. Per tertiū q̃dẽ eo reſpectu q̃ ſupra declaratū eſt. Reſpectu vo quarti p̃cepti. qz acedia que de ſe negligens incuria et torpens eſt. oino impeditiua ꝛ oppoſita videt debite honoratõis puiſionis ꝛ ſuſtentatõis pentū/ eorũ q; quibus conuenit. ¶ De phibitõne duplicis auaricie. Duplicem auariciã. exteriorem ſcz ꝛ mentalẽ dicunt phiberi p̃ p̃mum p̃ceptum p quartū. p ſeptimū. p decimū. Item̃ reſpectu primi p̃cepti auaricia. que iuxta dictū apoſtoli ad Eph̃. v. ppie idolorũ ſeruitus eſt/ deū nõ debite colit Reſpectu quarti p̃cepti manifeſtū eſt auariciã debite contrariari honoratõi ſubuẽtioni ꝛ puiſioni parentum ꝛ aliorũ quibus conuenit. Reſpectu vo ſeptimi p̃cepti ꝛ decimi/ ſatisfacta eſt ſupra declaratio. ¶ Poſſent ꝛ alijs modis alijſq; reſpectibus ꝛ ratõnibus iſta ſeptem peccata capitalia p dicta decem legis p̃cepta et mandata phibita dici ꝛ aſſignari/ iuxta varios conceptus variaſq; imaginationes hoim.

¶ Explicit ſecundus tractatus huius libelli qui eſt de expoſitõe decem p̃ceptorũ ſeu mandatorum legis.

Tractatus tertius de ſeptem ſacramentis eccle ꝛ eorũ declaratõe.

AD compẽdiosam ſacramentorz noui teſtamẽti noticiã videndũ eſt ſummati in genere. q̃d ſit ſacramentum. Quibus de cauſis inſtituta ſũt ſacramenta. In q̃bus conſiſtãt. An aliq̃ poſſint iterari. Quot ſunt. Et qualẽ ad vicia ꝛ ad virtutes ꝓtrarietatẽ ꝛ ordinem habeãt. Deinde de quolibz ſacramẽto tãgendũ eſt aliq̃d i ſpeciali.

Diffinitio ſacramenti ꝛ eius expoſitio.

Diffinitio aũt ſacramenti ex vbis magiſtri in q̃rto ſententiarũ elicitur que eſt iſta. Sacramentũ eſt inuiſibil' gratie/ viſibil' forma/ imaginem ipius gerens ꝛ cauſa exiſtens. ¶ Quaz ſic intellige. Sacramentũ eſt forma/ non intrinſeca q̃dem/ vt eſt accidens vel forma eſſential' exterioz. Nõ intrinſeca q̃dem vt eſt forma eſſential'. ſed exterioz vt eſt accidens. Viſibil' ſic. ſ. vt ſicut viſus p quolibet ſenſu/ ita viſibile p quolibet ſenſibili. q̃ſi dicat. Sacramentũ eſt ſenſibile ſignũ vel ſenſibile ſignatũ ſeu figuratũ. ¶ Inuiſibil' gre. id ẽ gratie que non videt vel non ſentit ſenſu exteriori. Et hoc dicit ad dram decoris corpis ꝛ huiuſmodi. que ſunt gre viſibiles Imaginẽ gerẽs id eſt ſimilitudinem ipius. ſ. gre. Verbi gratia. Proprietas q̃dam natural'/ cõnexa eſt aq̃ que i ſacramẽto baptiſmi/ gram repſentat inuiſibilẽ. vt puta refrigeriũ qđ eſt i aqua/ repſentat refrigerium gre ab incendio fomitis. Et vis ablutiua que eſt in aqua. repñtat ablutõz a macla originali. ¶ Sequit ꝛ cauſa exñs. ſ. ipius gre. cõmunit ꝛ large ſumendo cauſam. ſic. ſ. q illd dicatur eſſe cauſa alicuius rei/ ſine quo res ipa nõ fit. q̃uis ſine eo fieri poſſet. Deus em̃ ppie ꝛ p ſe cauſa eſt remiſſionis peccati ꝛ collatõnis gre Quia tñ hoc cõmuniter nõ facit/ niſi ad exiſtentiam ſacramẽti vbi ſacramentũ haberi pot. idoꝛ/ cõmunit/ ſacramentũ ipoz cauſa q̃ſi illud ſit ne quo hec non fiũt. ¶ Et ſi obijciat de corpore xpi vero/ quod eſt ſacramentũ corpis myſtici. vt infra dicet. qđ tñ non eſt ſignuz ſenſibile. nec forma viſibil'. Dic q corpus illud eſt ſenſibile ꝛ forma viſibil' in' annexo licz in ſe nõ ſit. licz em̃ i ſua vera ꝛ ppria natura non ſit viſibile aut ſenſibile. eſt tñ viſibile ꝛ ſenſibile in forma vel ſpecie panis annexi. Unde cum dr. Sacramentuz eſt inuiſibil' gratie viſibil' forma. intellige. ſ. in ſe vel habens annexũ viſibile vel ſenſibile.

Quibus de cauſis inſtituta ſunt ſacramenta.

Secundũ magrm in. iij. ſententiarũ inſtituta ſunt ſacramẽta ppter hũiliationem. ppter eruditõez. ppter exercitium. ¶ Propter humiliatioz vicz vt ppter deum ſubijciat peccatoz curãdus creature. q̃ p auerſionem a deo p inordinatũ amorem creature ſubiectus eſt. Equũ em̃ eſt vt vbi orit peccatũ ibi ꝛ moriat. ¶ De eruditione. Propter eruditõz vo/ vt p ipa exteriora ſacramenta/ ad aliq̃ ſpũalia cogitanda ꝛ cõſiderãda eruditamur ꝛ excitemur. Excitamur etem̃ ꝛ conuertamus p ea que exterius vident/ purgatõez aime intrinſecã in ſacramẽto fieri. Si em̃ deus aiam curaret nulla exterius dũ purgat vel añ vel poſt compoſita ſpecie/ nũq; cogitaret rudis

bō de aliqua interiori purgatōe. sed p hec q̄ exterius fieri videt/instruiť ꝛ excitať ad recogitādum purgatōez fieri interius. ¶De exercicio ꝓpter exercitiū ꝙo vt.s.hō in his exerceať. vt ꝓcula ociositatis deuitet. qō non refertur h̄ ad actum sacramenti. q̄ in pluribus iterari non pōt/sed ad actum gr̄e sacramentaľ. q̄ frequēter iterandus est. ¶Alius modus. Vel p̄dicta ꝯm quosdā distingue. q̄. s. sacramēta data sunt clericis in exercitatōz siue exercitium. hi em̄ exercicium hn̄t in ip̄a. s. sacra ministrādo. vt celebrā do penitentias iniungendo. infirmos vngēdo. ꝛ tam ip̄os q̄ sanos cōmunicando ꝛ alia sacramenta exhibendo. In q̄bus sufficienť poterunt occupari tam sacerdotes q̄ alij clerici/q̄ tenenť eorū esse ministri ꝛ coadiutores. Sic g̃ data sūt ip̄a sacra clericis in exercitatōez. Laicis aūt data sunt in eruditōnez. vt supra monstratum est. Utriq̄ aūt tam clericis q̄ laicis data sunt i humiliatōnem. qz vtriq̄ sacramenta suscipiunt. in q̄bus ꝓpter deum se creature subiiciunt. cui añ immoderate amando ꝛ deū se subiecerūt.

In quibus consistūt sacramenta.

¶Consistunt aūt sacra (vt dicit mgr̄ in .iij. sententia ꝛ) in duob⁹. s. in rebus ꝛ in ꝙbis. Et p res intellige omia sensibilia ad sacr̄m necessaria p̄ter verba. vt aq̄. oleum linitionē. panem. vinū. impositiōz manuū. ꝛ cetera hmōi. In sacramento tamē in quo necessaria sunt. ꝑter ꝙba aūt intellige omnia ꝙba necessaria ad sacr̄m. siue sint inuocatio trinitatis. siue alia q̄cunq̄ ꝙba ad ip̄m sac̄mentum necessaria. ¶Ūñ p aquam ꝛ oleum que h̄ quasi causa exempli ponit/intellige oēs res necessarias in oībus sacramētis. Et p nomē trinitatis omnia ꝙba necessaria ad sacr̄a. ¶Hoc ñ scias q̄ non in oībus sacramētis equaľ sunt hec duo necessaria. ꝓt em̄ matrimoniū cōtrahi nutu vel signo. que succedunt loco ꝙborum vt in mutis. ¶Potest etiaz vera penitētia/sine cōfessione ꝛ satisfactōe in aliquo casu haberi. Verūtamen de penitentia dicunt aliq̄ q̄ tota ꝙtus penitentie/pōt haberi sine ꝯfessiōe ꝛ satisfactōe sed non sacr̄m pnie in q̄ntum sacr̄m. qz sic. id est inquantum pnia est sacr̄m contritio confessio ꝛ satisfactio ad esse suum exigunť/vt partes sue integrales. Et sic in casu p̄dicto habeť ꝙtus sacr̄i sed non sacramentū in q̄ntum sacramentū. Unō si homo sic contritus sine confessione ꝛ satisfactiōe decederet/ꝛ ex post resuscitaretur ad ꝯfessionem ꝛ satisfactōnem.

In quibus differunt sacramenta noue legis a sacramentis veteris legis.

Hic notandū venit qualiter ꝛ in quibus differāt sacra noue legis /a sacramentis veteris testamēti. Et ꝝm augustinū tota dr̄a est timor ꝛ amor. qz veteres sua sacramēta adimplebāt timore. nos ꝙo sacramēta euangelica ex amore. Et ad lr̄am datio veteris legis tota fuit in timore ꝛ igne et fumo. ꝛ alijs terribilitatibus/sed noua lex tota in benignitate ꝛ gr̄a. ¶Hugo de sancto victore inter sacramenta noue legis ꝛ sacramēta veteris legis ponit triplicem dr̄am. ꝓma est q̄ nr̄a sacramenta sunt immediate signa gratie/ꝑ illa nō sic immediate sunt signa gratie sicut nr̄a. Scōa dr̄a est q̄ nostra sacr̄a sunt signa ꝛ cause/illa ꝙo sunt signa tm̄. Tertia dr̄a est q̄ illa sacramenta veteris legis tm̄ ꝓmittunt gr̄am quam non cōtinent/nr̄a aūt dant gr̄am quam ꝯtinent.

Quot modis sacramenta iterenť.

¶Tribus aūt modis ꝺz sacramentū iterari. ¶Uno mō ex p̄te efficientis vtpote conferentis. Et sic omne sacramentū est iterabile/q̄m idem ep̄s frequenť confirmat/frequenť ordinat/idem etiam sacerdos frequenť baptisat/ꝯsecrat corpus x̄pi ꝛ hmōi. ¶Alio modo dicit sacr̄m iterari respectu suscipientis/vt cum ab eodem idē sacr̄m nō numero/sed specie suscipiť. Et hec iteratio est i q̄busdam sacramentis/ꝛ in q̄busdam non. Q̄ūt em̄ aliqua sacramenta instituta in remediū malorum que frequenť p̄sone accidere solent/ et in q̄bus non imp̄mitur caracter sicut pnia in remedium mortalium actuū/ꝛ eucharistia i remediū venialium/ꝛ extrema vnctio in remedium vtrorumq̄ ꝛ etiam corporaľ morbi. Et hec sacramēta sicut mala in quoz remediū instituta sunt frequenter accidūt/ita frequenť conferri ꝛ iterari possunt. Sunt ꝛ alia sacramenta in q̄bus imp̄mitur caracter/ꝛ hec sacramenta ꝓpter dignitatem caracteris quem sic imp̄munt q̄ semľ imp̄ressus indelibilis est/iterari non possunt. ¶Tertiō mō iterari ꝺz sacramentuz sic. s. q̄ eadem forma ꝙborum numero sup eandē materiā numero ad eandem significandā ꝓferať. Et isto mō nullus sacramentū iterať/qz sic ꝙba sanctifica seu sanctificantia viderenť insufficientis efficacie respectu sanctificatōis illius materie/Q si objicias ꝺ extrema vnctōe in qua viꝺz eadem forma ꝙborum iterari sup eundem infirmū. ꝓic q̄ non iteratur illa forma ꝙborum sup eundem infirmuz nisi se aliter habentē/ꝛ sic alteratū/ꝫ est nisi alia ei infirmitas numero supueniat/vel eiusdem infirmitatis magna fiat immutatio/ꝛ sic ꝓprie nō viꝺz sup eundem fieri.

Assignatō numeri sa

cramentoꝝ ꝟm septem ℞tutes.

De numero sacramentoꝝ sciendū est q̄ septem sunt. ſ. baptismus. ℘firmatio. eucharistia. pnia. extrema vnctio ordo. mr̄imonium. que ℘tinent in b℞su. Abluo firmo cibo piget vngit t ordiat vr̄. Que ℘uenienter septem assignant ꝟm septē ℞tutes. vt vicz baptismus sit sacramentū fidei. In ipo em̄ iniciat ipa fides Extrema vnctio sit sacramentū spei. Qui em̄ inungit sperat speciali de meritis eccl'e t de miscōia dei. Eucharistia sit sacramentū charitatis. Ūñ Hilarius li. viij. de trinitate dicit sacramentum esse amoris Confirmatio sit sacr̄m fortitudinis. q̄ necessaria est ad pugnam spūalem ad quam q̄s confirmat ℘nia sit sacramentum iusticie ꝓpter satiffactōnem in qua vnicuiq; reddere debz. q̄ suum est Ordo sit sacr̄m prudentie ꝓpter clauem scientie que conferr̄ ordinato. Matrimoniū sit sacmentum tpantie. eo q̄ libido in illo sacramēto honestate excipit nuptiarū. Alia assignatio p contrarietatem ad septem peccata capitalia. ℘nō t aliter numerus ipoꝝ sacramentoꝝ accipi ꝟm ℘trarietem quam habent ad vicia capitalia. Videlicz baptismus sit ꝛ superbiam. eo q̄ homo ibi se maxime humiliet/ cōmunissimo elemento scz aque. Eucharistia ꝛ inuidiam que ℘trariat charitati. t ita eucharistie que est sacr̄m amor⁊. Confirmatio ꝛ acediam. eo q̄ homo confirmat vt fortis efficiat in spūalibus in q̄bus deluber ē acediosus. Extrema vnctio ꝛ iram. Ira em̄ tumere facit. t tumoris mitigatio est ab vnctōne. Ordo ꝛ auariciam q̄ ordinati/ deum esse suam portionem pfitent̄/ non aliq̄ mundanū. Unō in susceptōe clericatus qui olim initium est ordinum dicit illud psal. Dominus pars hereditatis mee ⁊c̄. ℘nitentia ꝛ gulam. q̄ inducit abstinentiam t carnis maceratōnem. Matrimonium ꝛ luxuriam vbi turpis voluptas honestate excipit nuptiarū.

Particularis declaratio sacramentoꝝ. Et p̄mo de baptismo.

Post hec accedendū est ad ipoꝝ sacramentoꝝ declaratōz. t p̄mo de baptismo. Ubi p̄mo videndum est q̄d sit. ſ. q̄d sit noīe t ratione. Quot modis fit seu q̄tuplex est. Que sit ꝓpa ei⁹ materia. Que sit eius ꝓpria forma. Quis sit eius effect⁹ Quis ministeꝛ. Que conditōnes accedentiū ad baptismum. De patrinis. t q̄d est eoꝝ officium.

Quid sit baptismus nomine t ratōe.

Videtur aūt baptismus quo ad nomen idem esse q̄d lauachrum sicut baptisare idem est q̄d lauare. Ūñ Glo. Canti. iiij. Baptismus t lauachrū/ sunt eiusdē rei nomen. sed vnū latinū est. alterū grecū. Sic ḡ baptismus dū generaliꝛ sumit idem est q̄d lauachrū. Specialiꝛ ℞o aliq̄n ipm designat sacr̄m. Aliq̄n aūt ipam actōz. ſ. ipam lotōz Ūñ ꝛ baptismus lotionis. i. ablutio q̄ abluebat lotōes. Aliq̄n ℞o designat ipam passionē seu susceptōz lotōis. Unō Mar. vij. Relinquentes em̄ mandatuz dei/ tenetis traditōes hoim. baptismata vrceoꝝ t calicum. i. q̄bus lauant̄ vrcei t calices. Aliq̄n aūt nominat seu designat ablutōz sacramentalē. vt cum ꝛ baptismus est tinctio. vt in subiūcta diffinitōne exp̄mit. Ūñ baptismus ab Aug⁹. sic diffinit̄. Baptismus est tinctio in aq̄. ℞bo vite sanctificata. Et intellige tinctōz passiuam. ſ. q̄ intingit̄ baptisatus: sicut vult mgr̄ in sententijs t multi alij. Et si obijciat̄ q̄ baptismus manet in baptisato. tinctio aūt illa transit. ḡre vt vidz nō pōt dici baptismus? Rñde q̄ q̄uis tinctio illa in se transire videat̄. manet tñ in suo effectu. ſ. i caractere quē imp̄mit. qui q̄dem indelibilis est. t iō non oīno transit illa tinctio/ cum in suo effectu maneat. Et in dicta diffinitiōe dū ꝛ tinctio suple facta in aq̄/ ℞bo vite sanctificata. i. in aq̄ q̄ p ℞bum vite. i. p inuocatōz sancte trinitat⁊ sanctificata est.

Quotuplex sit baptismus.

Est aūt triplex baptismus. ſ. fluminis flamis t sanguis. Baptismus q̄dē fluminis est q̄ fit in aqua/ ꝟm modum eccl'e consuetum. Qui oīno a culpa liberat. tam. ſ. peccati actual': si ip̄m inuenerit sic in adultis: q̄ originaliꝛ sicut in paruul' qui tātum originalem culpā habent. Liberat etiaz a pena debita. Insup imp̄mit caracterez. Baptismo flaminis est cum q̄s hñs fidem. volēs baptisari caret baptismo aque/ non q̄dem p negligētiam vel contemptū/ sed ꝓpter impotentiā/ q̄. ſ. habere non potest. Ubi defectū suplet gr̄a spūs sancti. Et ista liberat a culpa t pena debita.

Baptismus sanguis est vt in martyribus. q̄ non valentes habere baptismū aque/ ꝓpo sanguine baptisant̄. vel potius merito p̄ciosissimi sanguinis in cruce effusi. Et hic siliꝛ liberat a pena t culpa. Isti duo vltimi modi/ extenso nomine dicunt̄ baptismi. q̄ quo ad euacuatōnem culpe t pene suplent locū baptismi fluminis/ sed tñ non imp̄mūt caracterem. Ūñ extat opinio q̄ si contingeret aliquem talū sic baptisatoꝝ reꝛ susciteri/ teneret̄ denuo baptisari baptismo aq̄. Nec tunc diceret̄ baptismus iterari q̄ nō eadē species iteraret̄.

Que sit ꝓpria materia in sacramento baptismi.

Propa materia in sacramento baptismi/est sola aqua.eo q vt dicit mgr i iiij.sententiarū b sacrm tm in aq celebratur. Cuius cause t rões sunt mlte t assignari pñt. Una q2 aq vim refrigerandi hz t abluendi. Et ideo signat gram abluentez culpe maculā/t refrigerantē incendiū/ qđ est in estu fomitis/t ocupie. q duo sunt pncipales effectus baptismi. Et ideo ad designatōez hui⁹ duplicis gre/fit in aq. Scda causa est cōmunitas huius elemēti t facilitas habendi. q2 null⁹ etiaz inopū phibet ab aq. Et ideo q2 sacramentū ne cessitatis est/fit in cōmunissimo elemēto. vt nullus a suscipiendo excuset. Tertia cā est communitas t facilitas aquā inueniēdi. q2 vbiq3 ē. t in omni pte mūdi inuenit. vbi habitāt homines. Et b iterū competit huic sacro sic generaliter necessario. Quarta cā est q2 non vinū vl oleum sed aq de latere saluatoris fluxit. vbi fm ąsdaz initium sumpsit hoc sacrm. Quinta cā est. q2 spūssanctus viuificans pmo sup aqs apparuit. Ñ Gen. j. Spūs dñi ferebat sup aqs. Hex ta cā est q2 saluator nr in riuis iordanis sua mūdissima ac sanctissima carne b elementuz tetigit dans ei vtutem vt spiritiferas aras facere possit. vt dicit Chrys. Sed nunqđ in quolibet aqueo liceat baptisare? Nunqđ pmo in aq marina q non videt aqua simplex q2 hz immixtuz, adustum terrestre ob quam cām est salsa? Item nunqđ in brodio vel ceruisia vl medone? Item nunqđ in aq calida vt in balneo? Circa b ab aliqbus sic distinguit/q2 vel illa cōmixtio aque tollit speciem t ppetatem elemēti/ t ipm trahit in aliam spēm aut non. Si aūt tollit /tunc in illa cōmixtione non pōt fieri baptismus/sicut nec in medone. nec in ceruisia. nec in liscuio t vrina. nec in aqua quam alchimiste faciūt ad mutāda metalla. q vehementissimam vim hz purgandi t dissoluendi. Si aūt non tollit ppetates t speciem aque. quin ipa aqua remaneat in vtute refrigerandi t abluendi t non dissoluendi ad modum aquarū acutarū. tunc in ill' pōt fieri baptismus. vnde in mari t in aqs turbidis /pōt fieri baptismus. t etiam in brodio si nō sit remotū et alteratum in specie elementi p illud qđ coctum est in eo. Unde adhuc querit vtrū in aq calida sicut in balneo possit fieri baptismus? Cōstat q sic. eo q illa aqua p accidentalē caliditatem/ non amisit suā naturalem frigiditatē: animo cōsulti⁹ facerent sacerdotes/ vt dicunt aliqui si in tpe frigido facerent aquā p baptisando calefieri. q2 aliqñ paruuli baptisandi adeo frigore aq penetrant: q inde contrahunt mortales infirmitates t moriunt. Sed qđ si alius liq2 admisceat aque. vtpote ceruisia vel vinum nunqđ in illa aqua fit baptismus? Dicit q sic. si aq in illa cōmixtione pdominet als non.

De forma prescripta

sacramenti baptismi.

De forma pscripta huius sacri dicendum est qđ sit quo ad verba pferēda Quo ad imersiones faciendas. Quo ad qđam pparatoria que de hui⁹ sūt solennitate sacramenti.

De forma sacramēti

baptismi quo ad verba.

Forma aūt vborū tal est. Ego baptiso te in noie pris t filij t spūssancti. Ubi nota q b pnomen ego fm oēs fere doctores etiā decretistas/non est de necessitate sacri. t pōt omitti sine mag culpa tutius est tm apponere. b reliqua vba sunt de forma quo ad necessitatē adeo q si aliqđ eoz omittatur non fiat baptismus. Hec aūt apostoli baptisauerūt in noie xpi t nō exp̄sse inuocādo trinitatez triplex cā assignat. Una q2 illo tpe odio sum erat illud nomen salutare. t iō vt hoies videntes spūm visibiliter ad eius inuocatōz descendere/magis illud nomen reuererent: cautū fuit ad tps apud eos donec illud nomen amplio⁹ publicaret ipo inuocato baptisare. Alia cā fuit si/gnificatio nois. que implicite exp̄mit trinitatez. q2 in hoc noie xps q interp̄tat vnctus/intelligit vngens p̄. vnctus filius. vnctio spūssctūs Tertia cā fuit reuelatio diuina eis facta. q licet non legat. non putat tm apl̄os b psumpsisse nisi spiritussancti instinctu t iussione monerent. Hz qđ si mō in noie xpi baptisaret? Dicūt qđa magistri doctorū/q non debet in noie xpi baptisari. si tm baptisatum fuerit valet baptismus. Am bro. Hugo de san. vic. li. de sacrāmētis. Et magister in li. iiij. sententiarū vident idem sentire. t etiam modernorū alij. Alij qđā licet pauci quos viderim sentiunt p̄riuz. eo q fm ipos nō fit baptismus his diebus nisi p inuocatōz trinitatis explicite. Sed qđ si ex turbatōne animi vna tm psona nominaret. vt si diceret solum/ baptiso te in noie patris. Item qđ si fiat aliqua transpositio aliquarū dictionū. vt baptiso te in nomine filij t p̄ris tc. Item qđ si fiat appositio aliarū dictionum. vt baptiso te in nomie p̄ris et beate marie. Item qđ si in platōe vborum fiat aliq interpositio. vtputa baptiso te in noie p̄ris t interponat. veni huc t porta sal t hmōi. t postea dicit t filij tc. Quid si fiat corruptio vborum vt baptiso te in noie patria t filia t hmōi? Respondet in pmo casu hugo de san. vic. baptisatū dicit. Ait em. Uides q qualr in fide trinitatis solo patre t filio nuncupato plenū sit baptismatis sacrm. Alij volunt q non sit baptismus sic plene vult Huguelinus in apparatu suo sup decretales. Magr etiam albtus idez dicit. t plene cō-

tradicit in libro sententiarum in hac pte. vbi per vnius psone nomen intelligi dicit trinitatem. in quo nomine apostoli baptisauerūt ratōe iam dicta. s. q̄ cuiuslibet istorū trium noim significatō implicite exp̄mit trinitatem. ¶ In scō casu cū fit aliqua transpositio dictionū ꝑm huguelinus ⁊ ꝑm aliquos modernorū magistrorū q̄ volunt q̄ ipe ordo ꝓborū sit de forma baptismi non est baptisatū. Alij dicunt q̄ peccat qui transponit. tñ si nihil aliud faciat nisi transpositōm/ nec intēdit deridere vel heresim inducere baptisatū est qđ ego melius credo. ¶ In tertio casu. s. cū aliquid apponit distinguūt aliqui. q̄ aut apponit aliq̄d non corruptū. vt ptm in exemplo superius posito vbi addit. ⁊ beate marie. Et tunc dicunt esse peccatū in appositiōe. sed q̄ baptisatum est. Aut apponit aliquid corruptū vt si dicat. Non baptiso te in nomine p̄ris ⁊c̄. Vel baptiso te in nomine p̄ris ⁊c̄. ⁊ diaboli. Et tunc dicūt non esse baptisatū nec aliq̄d fieri. ¶ Et eodem modo i quarto casu cum fit interpositō aliqua. maxie si casu vel aliqua necessitate aliq̄d interponat qđ non corrūpit. vt ptm in dicto exemplo. Et istam opinionē vidr confirmare aug⁹. in de vnico baptismo li. vj. Alij volūt q̄ in isto quarto casu nō sit baptisatum maxie interposito aliquo qđ fit p̄ ter vel ꝫ formam. ¶ In vltimo casu dicit q̄ si dicant corrupte ꝓba ex ignorantia vel impotētia recte sonandi. tñ non intendit baptisans heresim sequi vel inducere/ baptisatū est. Nec⁹ tñ esset si fieret corruptio in p̄ncipio dictōis. q̄ corruptio in p̄ncipio dictōis variat ⁊ aufert signatum ipius dictiōis: nec sic est dum corruptio fit in fine. Unde verbi gra. Iste dictōes sortes sortis sortē eandem psonam signant ⁊ repsentant. non sic aūt iste dictiones sortes ⁊ mortes. Et iō dicunt q̄ corruptio in p̄ncipio dictōis tollit formam baptismi. non aūt corruptio in fine.

De forma baptismi quo ad immersiones.

a Forma aūt baptismi quo ad imersionem hec est. vt accipiat puer ꝑ latera facie eius ꝓsa. capite etiam ad orientem ꝓso. ⁊ mergat. ⁊ simł mergendo dicat. Ego te baptiso in noie p̄ris. Sco capite ad aquilonē ꝓso ⁊ filij. Tertio capite ad austrū verso/ dicat ⁊ spūssancti. Ut sic pedibus semp ꝓsus orientem tentis formet crux xp̄i in cuius morte baptisamur. Hoc tñ scito q̄ si p̄ma mersione omnia ꝓba p̄ferant completū est sacramētum. ⁊ pfecte baptisatū. ¶ Sed qđ si moriat puer in p̄ma mersione patre nominato. vel in secūda patre ⁊ filio nominatis? credit q̄ baptisat⁹ sit plene/ q̄ tunc summ⁹ sacerdos suplet qđ minister suplere non potuit. Idem dr si sacerdos vel quicunq̄ baptisans vna mersione facta vel vna ꝑsona nominata moriat. ¶ Sed quid si fiat mersio nihil dicendo ꝓ turbatōe/ vel ignorātia vel si mutus sit qui baptisat? Dicit ab omnibus q̄ nihil tunc fit. cum ipa trinitas nec explicite nec implicite nominet. ¶ Sed qđ si non assit tantum de aqua vt infans ex toto mergi possit? Dic q̄ tunc illud qđ est p̄ncipalior ps vtpote caput/ vel mergat vel aqua pfundat. Si eīm vna extremitatū/ vtpote manus vel pes immergat dicunt q̄dam q̄ non baptisatū est. Aliq̄ alij decretiste dicunt. q̄ si aqua in quacunq̄ parte corporis cadat baptisatū est. Et ponūt argumētum ꝑ simile. Sicut sufficit possidere ptem agri ad hoc vt quis totum possidere videat. dum tñ eius sit animi vt totum possidere intendat. Idem sentiunt quidā de his qui non totaliter egressi sūt vterum maternum. videlicz q̄ si p̄ncipalior ps egressa fuerit poterit baptisari. Qđ vtrū verum sit nescio. p̄sertim cū oporteat quēlibet nasci ad hoc vt renascat.

De forma aliquorum que sunt de solennitate baptismi.

Forma autem que ꝓuari debet in baptismo que cōcernit aliqua que sunt de solennitate baptismi in his ꝓstat. Circa qđ multa diuersimode fiunt ꝑm diuersas consuetudines eccl'arum. Ex vt frequētius ꝓmo exufflat. vt ꝓtus demonis exterior expellatur. Secūdo signum crucis fit ei in pectore ⁊ fronte. vt diabolus se cognoscat pelli ab illo tam in occulto cordis q̄ in apto confessionis. Tertio accipiat sal in ore/ vt sapor sapientie ꝓparetur. ⁊ fetor fomitis restringat. Deinō fit linitio auriū ⁊ nariū cum sputo/ vt discretōes fidei habeat ⁊ gratiam que ꝑ saliuaz a capite descendentē signatur. vt. s. sensus eius quo ad doctrinam fidei in auditu/ ⁊ discretio in naribꝰ significata/ aperiant xp̄o. Deinde fit inunctio in pectore. ꝓpter cor deo ꝓparandum/ ⁊ in spatulis vt fortitudinem accipiat ad portādū onus domini. Post baptismū autez sit inunctio crismatis in vertice/ vt appareat mens imputribilꝫ deo/ vel vt spiritui xp̄i participando/ merito deinceps xp̄ianus appellaret/ heres iam regni effectus. Deinde fit vestitio de veste cādidissima in signū innocentie/ q̄ accipit in baptismo ⁊ gloriē quam expectat in resurrectōne. Tandē cereus accēsus sibi ponit in manu/ vt sic luceat vita eius coram hominibus/ vt glorificet patrem q̄ in celis est. Et si adest epūs confirmet. Et si adultus est/ datur ei eucharistia post confirmationem.

Quis sit effect⁹ sacramenti baptismi.

Quis aũt sit effectus baptismi. liquet ex doctrina magistrorũ q̃ ponunt triplicem eius effectũ. Primus effectus est omnimoda euacuatio culpe originalis in puulis/ꝛ tam original' q̃z actual' in adultis/ꝓter exteriorem pniaz. Secõs est debilitatio fomitis. Tertius est collatio gratie.

Quis sit idoneus minister sacramenti baptismi.

Minister aũt in hoc sacramẽto quo ad deum ꝛ eccl'am/est habens ordinẽ sacerdotalẽ iurisdictõez ꝛ laudabilẽ vitam. Tempe tñ necessitatis est vel eẽ põt q̃libet nec sexũ virilem nec ordinẽ/nec iurisdictõnem habens. nec laudabilẽ vitã imo etiaz vetula. Largissima etei pietas dei q̃ neiem vult pire/sicut ad hoc sacr̃m tam necessariuz/ puidit cõmunem materiã que ab oĩbus põt haberi ꝛ vbiq̃z inueniri. ita etiã in casu necessitatis de generali ministro puidit/ voluitq̃z vt iꝑi⁹ necessitatis tpe q̃libet alium possit baptisare. Unde q̃uis tal' non habeat ptãtem ex ordine/ hz tñ ptãtem ex tempe. Sed nunq̃d licet aliquẽ in necessitate/a sacerdote symoniace recipere baptismum/maxime cũ aquã ad se vel puulum suum baptisandũ aliter habere nõ possit nisi eã emat? Item nunq̃d ebrius qui iam amisit vsuz lingue possit baptisare? Item nunq̃d hereticus põt baptisare. Nunq̃d põt vnus duos baptisare dicẽdo. Ego baptiso vos ꝛc̃. Et ecõuerso pl'es vnũ dicendo. Nos baptisamus te ꝛc̃. Itẽ põt ne aliquis in vltima necessitate cũ nõ est alius pñs baptisare seip̃m. Item q̃d si iocose vel ioculatorie q̃s aliquem baptiset. nunq̃d baptisat⁹ est? Respondeꝯ in ꝓmo casu ꝑm q̃sdam. q̃ si sacerdos nõ vult te baptisare vel paruulũ nisi des pciuz/ non dab. sed hoc facies q̃ si sacerdos pñs nõ esset facturus esses. eo q̃ nullo mõ faciẽda sunt mala vt eueniant bona. Hz pl'es alij dicũt q̃ in dicto casu possit ab eo baptisari. eo q̃ q̃rens baptismum/nõ emit aquã non emit actũ baptismi Ⅎtempe necessitatis põt redimere vexatiõez suis iuris ꝛ ꝓ se si ipe baptisandus est/ ꝛ ꝓ paruulo si quem habeat baptisandũ. Et tũc nõ fiunt mala vt eueniãt bona. nec cõmittit symonia ex pte querentis baptismũ. nec etiaz cõmittit se discretus ꝓ salute sua vel alterius. In scõo casu sez in ebrio. aut in tali ebrio suffocat oĩno ratio. aut non suffocat. sed tm̃ patit impedimentũ lingue. Si aũt oĩno suffocat rõ. dicit q̃ baptisare non potest. Si aũt impedimentũ tm̃ ligue patitur/habet q̃z discretõz/potest niti ad formãdũ dictões cum studio. Uñ si nõ assit alius. põt tal' baptisare. Sed si nullã posset dictõez exp̃mere/ secus esset. Sed non vidꝛ q̃ ebrietas q̃ nõ ligat ratõez/tm̃ impedimentũ põtet vt cum diligenti studio non posset exp̃imere ꝟbum. In tertio casu. s. de heretico dicit q̃ hereticus baptisans in forma heretica non baptisat. Ⅎ hereticꝰ baptisans in forma eccl'e. dũmodo habeat intentionem baptisandi baptisat in fide ecclesie. ꝛ baptisatum est. Et ponit de hoc Augꝰ. contra donatum hereticum conueniens exemplũ. Quia sicut Jacob semen benedictũ/ non tm̃ genuit ꝓ vterũ liberarũ. sed etiã ꝓ vterũ ancillarum. ita x̃ps non tm̃ spũaliter regenerat misterio fideliũ sed etiam ministerio infidelium. eo q̃ actꝰ suus sit non homis. In quarto casu dicit q̃ vnus potest tot baptisare quot potest simul mergere vel pfundere ꝓ necessitate. Dico q̃ ꝓter necessitatem nullatenus est hoc faciendũ. nec est ly te i tali casu de necessitate forme. quia dñs tradens formam baptisandi dixit eos. cui tantuz ꝓsonat vos quantuz te. Sed secus est si duo baptisent vnum/dicendo baptisamus te. quia ꝑm hugue linum in aparatu suo sup decret. non est baptisatus. Sed si plures simul mergant puerũ ꝓferentes singuli formam ecclesiasticã/ego baptiso te ꝛc̃. confertur baptismus. Nec est iteratuz sacramentum ꝓpter illam verborum iteratõez seu multiplicatõem vt dicunt. nisi cum hoc etiã iteraretur ꝛ mersio simul. Sed esto q̃ duo sint baptisantes aliquem. quorũ vnus sit manicus ꝛ dicat verba. ꝛ alius mutus ꝛ mergat puerum. nũquid est baptisatus? Dicitur q̃ nõ. q̃ ĩ omni sacramento habente p̃scriptam formam/ illud quod solennitatis est bene diuidit. sed illõ quod est necessitatis nequa q̃. Et ideo q̃ vtrũq̃. s. forma ꝟborum ꝛ mersio sunt de necessitate sacramenti/diuidi non possunt. vnde nõ est baptisatus. In quinto casu. s. vtrum aliq̃s possit seip̃m baptisare. Scõm canones ꝓstat q̃ nõ. ꝛ forte ideo quia sub hac spe possit nimis differri baptismus. eo q̃ quando vellet posset seip̃m baptisare. Insuper sicut cõtra naturaz est q̃ q̃s seip̃m generet. ita contra rationem vidꝛ esse q̃ quis seip̃m posset regenerare. Verũtamẽ si desideret baptismum. ꝛ nõ sit alius qui seip̃m possit baptisare. si in illo statu mozeret/ saluaretur. eo q̃ esset baptisatus baptismo flaminis. q̃ supplet in necessitate baptismum fluminis. In vltimo casu dicitur q̃ si iocose cum intentõe tamen faciendi quod facit ecclesia/ sup non baptisatum ꝓferat ꝟborum formã/mergẽdo i aquã. ipo tunc vel ante non reclamante baptisat⁹ est. quia tunc non totum fuit iocosum vel ioculatorium. eo q̃ intentio faciendi quod facit ecclesia/ ioculatoria non fuit. Si autem totum fuit ioculatoriuz vel ipe reclamasset. tunc nihil fieret. Et ponunt iurisperiti exemplum per simile in stipulatione. Nam cum ludendo dicuntur hec verba spondes spondeo. non inducitur obligatio.

De qualitatibus seu conditõibus accedentiũ ad baptismum.

Nunc dicendũ est de conditõib⁹ accedentium ad baptismũ. Et ꝓmo queritur de ficte accedente vtrũ baptismũ recipiat. Item vtrũ dormientes possint baptizari. Item an amentes. Itẽ an inuiti? Ad ꝓmuz dr ꝙ fictus suscipit baptismi sacramentũ. ꝫ non rem sacri vel effectuz. eo ꝙ ponat obicem spũisancto. ⁊ gre sacramentali. Vult ei aliq̃d/qđ stare non põt cum gra sacramentali. ꝫ cessante fictõe suscipit effectuz. Quis aũt dicatur fictus/⁊ qs fictus recipiat caracterem et qs non. Dic in effectu post Raymundũ in summa ꝙ ille fictus q̃ se simulat velle suscipe baptismũ ⁊ omnino suscipe non intendit. nõ recipit sacrm nec rem sacri. Sed qui exterius suscipiẽs/ se simulat interius dispositũ cũ non sit vel quia nõ credit. vel qr indeuotus. i. cũ ꝓposito peccandi accedit vel contemnit sacrm. i. non reuereť/ille non suscipit rem sacri. i. gram. caracterem tamẽ suscipit. In scđo casu. s. de dormientibus distinguiť. Aut qr añ dormitõz habebãt voluntatem oino ꝛriam ⁊ repugnantem/⁊ in ipa cõtradictõe pstiterũt aut non. Si sic. tunc dormiẽtes si baptisenť/nihil recipiũt nec sacrm nec rem sacramenti. vt ptz extra de bap. c. Maiores. i fi. in antiqs. Si aũt non aparuerit talis volũtas eorum. ꝫ vigilantes institerint baptizari. tunc si timeať de piculo/possunt dormientes baptizari.

Idem dicendũ est de letargico ⁊ de amẽtib⁹. De amentibus tñ distinguũt aliq̃. Aut furia est ꝓpetua. aut non. Si sic ꝓ infantib⁹ habẽdi sũt. q̃ ⁊ si nunq̃ voluerint baptizari. nunq̃ tñ etiaz noluerint. qđ sufficit ad baptismalem caracterẽ imꝑmendum. Si aũt furia nõ est ꝓpetua. vtputa qñ aliqs incidit in furorem vel amentiã. tunc distinguẽdũ est. sicut supra distinctũ est de dormientibus. Ad illud aũt qđ queriť de inuitis distinguendũ est. qr aut oino ita fuerunt nolentes baptizari vt ꝙ posse suo resisterent ⁊ resistebant cum vsu ratõis. qđ dico ꝓpter amẽtes. ⁊ tales nullo mõ recipiunt sacrm. nec vt ꝓres sunt rebaptizandi.

De patrinis ⁊ ad q̃d tenentur.

Postremo de patrinis tangenduz est ꝙ q̃ sint. ad quid tenenť. In cuius ꝑsona respondeant. An excusenť a mendacio. Solutio �means Hugonem de sancto vic. patrini vocanť qui paruulos ad baptismũ offerunt vt regenerenť ad vitam nouaz Et scias ꝙ patrini idonei/non ꝑñt esse infideles. cum teneanť instruere paruulum in fide catholica quod nõ põt infidel. Itez nec religiose ꝑsone. ꝓpter suspectã familiaritatẽ ꝯgeneratur ꝙ talem generalẽ cõpaternitatẽ. Ad quid aũt patrini teneanť? scias ꝙ ꝫm aug⁹. maxie teneně ad duo. s. monere ad ꝟtutes. ⁊ docẽ symbolum ⁊ oꝛoem dñicã. Dicit aũt mgr albtus ꝙ patrini ad istã diligentiã obligantť. si tñ aliẽ nõ instruanť puuli. Hz qr pentes sunt cõiť in istis circa puulos diligentes Credo etiã/⁊ ꝓfitẽtur in eccla. ⁊ mores ꝑdicanť. ac in bonis operibus ostẽdunť. in magꝝ pte excusanť mõ patrini. Secus aũt fuit in ꝓmitiua eccla. qñ puuli inter infideles nutriebanť Deinde patrini ꝑsona puuloꝝ respondẽt. ⁊ tm valet cũ ipi patrini dicunt credo. acsi puuli met dicerẽt. sacrm fidei ꝓatus sum suscipe. Nõ verũ vidr. cũ nõ habeant obicem ꝛrie volũtatis vel dissensus. ⁊ ad credendũ ista/non repiať in eis vsus liberi arbitrij. Patet ꝫ ꝙ patrini ita ꝙ puulis respondentes non mentiunť.

De sacramento ꝯfirmationis ⁊ ptinentibus ad ipm.

In materia aũt sacri ꝯfirmatõis videndum est ꝓmo Utrũ istud sacrm sit necessariũ ad salutẽ. Que sit ꝓpa materia in hoc sacro. Que sit ꝓpria forma Quis ministeř. Quis eiꝰ effectꝰ. Quales ad cõfirmatõz accedere debent. Et an aliqs possit seipm repsentare?

An sacramentum cõfirmatõnis sit necessarium ad salutẽ.

An aũt ꝯfirmatio sit necessaria ad salutem dubitari põt? Et vidr ꝙ sic. loquendo etiã nõ q̃ ad esse bñ institutũ ꝫ quo ad esse necessariũ. maxie cũ dicat hugo de san. vic. Quid ꝓdest si ꝙ baptismũ a lapsu erigeris nisi etiã ꝙ ꝯfirmatõz ad standũ ꝯfirmeris. Ad qđ dici põt ꝙ vno mõ loquẽdi ꝯfirmatio necessaria est. alio mõ nõ. Necessitas eñ duplex inueniť. q̃dã absoluta. ⁊ q̃dã ꝯditionata. Absoluta est. qr illud sine q̃ res esse nõ potest. necessariũ dicit. Sic baptism⁹ necessari⁹ est ad salutem. qr sine eo nõ est salus. nisi cũ necessitas excluderet sacrm. Si etiam penitẽtia necessaria est ad salutẽ post lapsum in mortalem culpam. Et isto mõ confirmatio non est ad salutem necessaria. Alio modo dicit necessitas cõditionata. i. ꝫm quid vt si homo nõ debeat debilitari/necesse est bene comedere. Et isto modo dici põt ꝙ confirmatio/ad salutez est necessaria. Pat ad hoc ꝙ debeat vita spũalis ⁊ salus in baptismo adepta/robuste cõtra hostes spũales custodiri/necesse habet hoc sacramento confirmari ⁊ corfortari. Datur eñ hoc sacramẽtũ ad robur Und dicit Hugo de sancto victore. illud quod

supza allegatū est. Quid ꝓdest ꝛc̄. Non qz sine confirmatōe nō valeret baptismus ad salutem. qz ꝫ falsum est. sed qz frequenť in pugna spūali ex debilitate ꝝtutis spūalis/ accideret etiā facilitas cadendi. ꝛ ꝓinde damnatio. nisi esset confirmatio.

Que sit ꝓpria materia in sacramento ꝯfirmatōis.

Materia aūt huius sacramēti debita ē crisma. qđ conficiť ex oleo oliuarum ꝛ balsamo. ꝑ ꝯsecratōz ꝛ sanctificatōnem pontificis. Rabanus de naturis rerū. Balsamus in crismatis confectōe/ liquozi oliue cōmisceri. ꝛ pōtificali bñdictiōe solz consecrari. Unde aliud oleū q̄ oleū oliuarū vt cōiter dz. vel oleū ꝛ balsamū non ꝯsecrata/ non sunt. nec esse possunt materia huius sacramēti. Nec est silē de baptismo. in quo in necessitate/ te pōt esse materia aq̄ non ꝯsecrata. qz baptismꝰ sacrm est necessitatis. ꝛ iō in necessitate/ sine mora bñdictōis. cū forma eccl'astica baptisať. Confirmatio autem non est sacrm necessitatis. eo q̄ mti non ꝯfirmati saluanť. dūmodo ꝯtemptus sacri non interueniat. Jō etiam in necessitate/ oleo non ꝯsecrato/ non pōt quis confirmari.

Que sit forma in sacramento confirmatōis.

Forma em̄ ꝝborum q̄bus vtunť ep̄i duplex est. Et ꝝm q̄sdam talis est Signo te signo crucis ꝛ confirmo te crismate salutis in noie pr̄is ꝛc̄. Scōm alios tal' est. Firmo te signo crucis ꝛ crismate salutis in nomine patris ꝛc̄. Sed p̄mus modꝰ generalioz est. eo q̄ generalius dicanť p̄zoza verba in ꝯsecratōne. Et nota cum hoc sacramentum ordinatum sit ꝫ debilitatem ex fomite surgentem. q̄ non tota purgať in baptismo. ꝫ remanet debilitas ad exercicium. ꝛ sit duplex debilitas in nob. s. interioz ꝛ exterioz. indigemus p̄ria/ confitendi nomen xp̄i. q̄ tollit de iure in cōscribunť vexillo summi imperatoris in q̄ ipse de hoste triūphauit q̄ oēm pudoꝛē dz euacuare. et gl'am supinducere multiformē. Exemplum de portantib⁹ insignia regis in armis suis. Un̄ dicit Paulus ad Gal'. vl. Michi absit gl'ari nisi i cruce domi nr̄i ihu xp̄i. Ad absolutōz g̃ hui⁹ verecundie/ fit in ꝯfirmatōe/ consignatio crucis in fronte. vbi locus est verecūdie. ꝛ dicit cōsigno te signo crucis. Indigemus etiaz vt tollať a nobis debilitas exterioz. q̄ est flexibilitas seu instabilitas ad standū exterius in ꝯfessione nominis xp̄i/ coꝛam regibus ꝛ ꝑncipibus mūdi. Ad ꝫ fit confirmatio crismate salutis. qđ designt ipa inunctio. vt sicut inunctio ꝑ subintratōz i ſbam coꝛpis ministrat ei fomentū humoꝛis/ ne desiccetur ꝛ rigescat in pug̃. ita ipa inunctio crismatis robustos ꝛ intrepidos nos efficit ad resistendum ꝫ ꝑncipes huius mūdi. hoc est ꝫ peccata ꝛ ꝫ ꝑncipes tenebꝛarum. ꝫ est ꝫ demones. Et ad istud robur ꝯferendum dicit. Confirmo te crismate salutis. ℣ Et notandū q̄ꝫuis nulla forma ꝝboꝛū legať q̄bus ꝯfirmabant ap'li. imo vt viꝺ Act'. viij. tm̄ vsi sunt ꝑ ꝯfirmatōne impositione manuū. tm̄ credunt maiozes/ eos nunq̄ sine ꝝbis nec sine materia crismatis. determiata/ ꝯfirmasse. Cuius argumentuz est in li. de eccl'a. hierarchia beati dionisij. q̄ cum apostol' fuit/ habetur exp̄ssum cap'm de pficiendis ꝛ in templo offerendis. vbi loquiť de sanctificatōe crismatis. Possunt ꝫ multa queri ꝛ sil'r solui. vt supza q̄situ est in tractatu de baptismo.

Quis sit minister sacramenti confirmatōis.

Est aūt minister in ꝫ sacro solus ep̄s cuius rō assignať Nam rem aliquaz statuere vel facere minoꝛū est. sed factam ꝯfirmare est maioꝛū. Et ita baptisare/ oim̄ sacerdotū minoꝛū est. ꝯfirmare vo post baptismū/ maioꝛuz est. s. ep̄oꝝ. Insup res huius sacri/ spūssanctus est. vel gr̃a eius/ collata ad robur ꝫ debilitatem ꝛ timiditatē ex fomite ꝑcedentem. ꝛ iō ꝯueniens q̄ quo ad signū sacramentale ab eo q̄ plenitudinem ptātis ꝛ vigoris ꝫz descendat. Si aūt obȷ̄cias. si solꝰ ep̄s ꝫ facere pōt. aut g̃ hoc ꝫz ex oꝛdine aut ex iurisdictōe? Si ex oꝛdine. g̃ hoc etiā poterit simplex sacerdos. qz ep̄us nullum habet oꝛdinem quez non habeat sacerdos ad minus ꝝm eos q̄ ep̄atum non ponūt esse oꝛdinē. Si aūt ep̄s ꝫ habet ex iurisdictōne/ sequiť q̄ electus ꝯfirmatus añ ꝯsecratōnem omnimodā habet iurisdictōnem. Tu dic q̄ hoc. s. q̄ solus ep̄s pōt confirmare nec ex oꝛdine tm̄ nec ex iurisdictōne tm̄ habet. ꝫ ex vtroq̄ sil'. Unde ꝫ annexū est officio ep̄ali sicut consecratio eccl'aꝝ ꝛ oꝛdinatio clericoꝛum. ꝛ velatio ꝝginum ꝛ hmōi. Sed q̄d si aliq̄s ep̄s confirmet crismate/ nondū baptisatum siue nondū xp̄ianum. ꝛ fiant omia que exigūtur ad collatōez huius sacramenti. nunq̄d sacrm tale ē isti non baptisato collatū? Dicūt fere omnes q̄ non. eo q̄ baptismus sit ianua ꝛ fundamētum omniū sacramentoꝛuz. Et sic vbi non nisi ꝑ baptismum pōt ad alia sacramenta iter haberi. sic nec ad alia sacramenta potest sine baptismo superedificari. Sunt alij qui videnť modo cōtrario sentire.

Quis sit effectꝰ sacramenti confirmatōnis.

Denicq effectus huius sacramēti p su
pra dicta in pte ptz. Scōm em̄ raba-
num effectus huius sacr̄i est roborā-
tio p spūm sanctū. vt. s. intrepide p̄di
cet aliquis qđ ip̄e accepit. Et dicit mg̃r in q̄rto
sententiarū q effectus eius est donatio spūssan
cti ad robur. s. ꝫ debilitatem vel instabilitatem
a fomite p̄cedentē. Si q̄s aūt obuiauerit di-
cens q idē est effectus eucharistie. s. robur spūs
sancti. qz panis coꝛ homis ꝫfirmet. ꝛ q ita sup-
fluit istud vel illud sacr̄m. Dico q vario modo
est robur ꝛ effectus istius ꝛ illius sacramenti. qz
effectus ꝫfirmatōis est p se. effectus ꝝo eucharī
stie p accn̄s. Vel dic quo ad duo tenemur. s. ad
credendum articulos fidei firmit̄. ꝛ ꝫfitendum
exteriuſ audaciter. iuxta illud ad Ro. x. Corde
credit̄ ad iusticiam. oze aūt ꝫfessio fit ad salutē.
Et ideo duplici indigemus roboratiōe. Una q̄
intus nutriat nos ꝛ confirmet ad credendum. ꝛ
est panis vite qui coꝛ homis confirmat. Et alia
que confoꝛtet ꝛ confirmet nos ad audacius cōfi
tendum nomen x̄pi exterius. ꝛ hec est confirma
tio. Unde q̄tum ad hunc respectum recte reci-
pitur eucharistia interius ꝛ ꝫfirmatio exteri⁹.

De qualitate accedē-
tium ad sacramentū confirmr̄tōis.

Qualitate accedentiū querit̄ p̄mo.
qua etate accedere debēt. Item an ie
iuni vel p̄ransi. qz de ꝫse. di. v. ōz. vt
ieiuni veniant p̄fecte etatis ꝛ moneā
tur ꝫfessionem p̄us facere. vt mundi/donū spi-
ritussancti/ valeant accipe. Sed dic q vtriuſ
q etatis homies. s. pueril̄ ꝛ iuuenil̄ simil̄ accede-
re possunt Et melius ac securius est/ q pueri cō
firmen̄. qz q̄uis etas immatura/ temptatōes ꝛ
foꝛtes motus ꝫcupie non sentiat/ p̄parant̄ tamē
ad pugnam spūalem cum tps temptatōis adue
nerit. ꝛ bonum ac securū est/ sp paratū esse. De-
cretum aūt illud allegatū/ de adultis loquit̄. q̄
tenent̄ ad illa que tangit. Ad aliud dicitur q
p̄pter sacramēti reuerentiā decet vt ieiunus re
cipiat ꝛ a ieiuno conferat̄. si tn̄ aliter p̄pter rari
tatem ꝛ carentiā eꝓoꝛum fiat nō nocet. meliꝰ est
em̄ etiā post p̄randiū ꝫfirmari dum pōt haberi
eps. q̄ ipo recedente sacr̄i pati dilatōz. Sed
nunq̄d aliq̄s ad h̄ sacr̄m suscipiendū posset seip
sum p̄sentare eꝓoꝛ? Dicit q nō. qz cōfirmandus
dz significari seu p̄ntari tanq̄ nō habēs p̄priaz
vtutē ad standū sed indigens vt ab illo statuat̄
seu stabiliat̄. ꝛ ideo ab alio est p̄sentandus.

In fine nō q confirmatus fm moꝛē cōmunē
se dz p septem dies obfuare a lotōe capit̄ ꝛ frō
tis. p̄pter inunctōz crismatis ꝛ dignitatē huius
sacr̄i. Insup vt dicit hugo de san. vic. tāto tpe
debet ꝫfirmatus vnctōz ꝫfuare in capite. vt. s.
caput non lauet. quanto aduētus spūssancti ce-
lebꝛatur. hoc est diebus septē. vt aduentū spūs-
sancti ad se totidem diebus agat q̄t agit vniuer
salis eccl̄a aduentum spūssancti sup̄ apl̄os. s. in
penthecoste. Quid aūt sit hic res ꝛ q̄d sacra-
mentum? Dic q sacramentū est ip̄a consignatō
que p manus ep̄i fit in fronte confirmati ex cri-
smate vt supꝛa tactum est sanctificō. Res ꝝo sa
cramenti est ip̄a gratie spūalis datio ad robur.
ꝫ debilitatem seu instabilitatem ex fomite p̄ce-
dentem.

De sacramēto eucha
ristie/ ꝛ ptinentibus ad ip̄m.

Certio loco se offert tractatus de coꝛ
poꝛe x̄pi seu de eucharistia. Ubi pri-
mo tangendum venit tps institutōis
eius. Que vtilitas eius. In qua ma-
teria celebꝛet. Que in eo sit p̄cisa forma ꝝborū.
Quis eius effectus. Deinde tangunt̄ aliqua de
vero coꝛpe x̄pi. De conditōe recipientum. De
conditōe ministri.

De tēpoꝛe institutio-
nis sacramenti eucharistie.

Hoc sacr̄m vt plures volunt/ in diece
pe plene institutum fuit/ ꝛ habuerūt
verba consecratōnis plenam efficā-
ciam a tempe illo vsq̄ nunc. quantā mō habēt.
Alij volunt q tunc forma ꝝborū p̄fecte tradi
ta fuerit. sed q ꝝtus ꝝborum vsq̄ ad pasca fuit
pensa est. Unde fm eos nō potuit coꝛpus chri-
sti confici in illo triduo eo q ꝝba illa ꝝtutē suaz
ex passione. sepultura. lateris aptōne. ꝛ resurre
ctione x̄pi/ ꝓtraxerūt. que oia rep̄sentant̄ p figu-
cula que in missa fiūt. Sed credo q ꝓpꝛia sen-
tentia verioꝛ sit. Alioquin si x̄ps vlterius p de-
cem annos post cenam illā vixisset/ nō confecis-
sent apostoli ꝝtute illoꝛum ꝝborum q̄ non re-
putat̄ verum.

Que sit vtilitas

Assignantur hic plures vtilitates. q
cause sunt quare institutuz est hoc sa
cramentum. Est autem p̄ma ꝛ p̄nci-
cipalis. vt sicut homo p esuz ligni ve
titi perdidit vitam. ita recuperet p esuz ligni vi
te. Secunda causa p̄ma huic est. vt hic sig
sit aliquod nutrimētuz hominis spūale. fm illd
psal. Panem angelorum manducauit homo.
Tertia vt vniant̄ membra coꝛporis x̄pi suo
capiti. hic enim cibus conuertit cibantem in se
vnitq̄ sibi membra cibantia. Unde Augustin⁹
in libꝛo confessionū loquens sub nomie christi.
Non me mutabis in te sicut cibum carnis tue. s
tu mutaberis in me. Quarta causa est. vt au-
geatur meritum fidei que in hoc sacramento
maxime meretur. quaz causam tangit magister

in. iiij. sententiarum. di. xij. ¶ Quinta est sub/leuatio spei. vt recipiam⁹ in celo sua. quo ꝫ recipim⁹ semetipm. quã causam tangit Chrys. sup Joh. ¶ Sexta est dilatatio charitatis q̃ huius sacri sumptiõe augeꝫ. eo q̃ sit sacrm amoris. vt dicit hilarius ¶ Septima diminutio venialiũ. sicut infra tangeꝫ.

De materia sacramẽ

(ti

¶ Materia huius sacramenti/non est res vna sed triplex. s. panis triticeus. et vinum aq̃ mixtũ. q̃bus xp̃s/ ea i carnem ⁊ sanguinẽ suũ q̃uertendo/contulit vim talem vt essent materia hui⁹ sacramenti. Vñ alexan. papa de cõse. di. ij. In sacramẽtorum oblatõibus que inter missaruz solennia domino offeruñ. panis tm̃/ ⁊ vinũ aqua pmixtũ. in sacrificium offeranꝫ. Vñ cũis non legaꝫ in euangelio: estimaꝫ tm̃ aqua simul cũ vino in calice dñi fuisse. Vñ Damasce. Capiẽs calicem ex vino ⁊ aqua/ tradidit eis dicens. bibite ex h̃ omẽs. Item de cõse. di. ij. A dño admoniti et instructi sumus. vt calicem dñi cum aq̃ mixtum/ fim q̃ dñs obtulit/ offeramus ¶ Sed h̃ plura scire oportet. An. s. p̃mo deficiente aliq̃ istoruz/ conficiaꝫ? Item an possit cõfici de pane siliginoso? Item an de azimo tm̃. vel de aliq̃ modo fermentato? Item an confici poterit si vinum tam modicũ fuerit. vt oino sit ab aq̃ absorptũ? Item z an sine aqua possit q̃s conficere. Et quantuz de aqua in calice sit apponendũ. Item an panis trãsiit vinum in hec etiam oia. Item z an aq̃ transeat in carnem ⁊ sanguinẽ ⁊ aiam ⁊ deitatem. et tm̃ in sanguinẽ. vel p̃mo transeat in vinũ ⁊ deinde illud vinum in sanguinẽ? Item an in alio liq̃re liceret hoc sacrm celebrare? ¶ Respõsiones

¶ Ad p̃mum dr fm opinionẽ eorũ qui dicũt q̃ i vltimo instanti. p̃latõis p̃me clausule. s. h̃ est corpus meuz/ fit transsubstantiatio panis in carnẽ xp̃i. ⁊ est ibi xp̃s pfectus sub specie panis. Deinde. p̃latis vbis sup vinum fit ibi sanguis xp̃i p̃ q̃uersionem. ⁊ est ibi totus xp̃s. Scõm hanc opinionem q̃ pbabilior apud multos habeꝫ dicendũ est q̃ anteq̃ aliq̃d dicaꝫ sup vinuz. est facta panis transsubstantiatio in corpus christi Alioq̃n deciperet eccla adorando illam hostiã in eleuatõe. Vñ q̃uis vinũ deesset/ facta tamẽ esset illa transsubstantiatio panis in corp⁹ xp̃i. Eadem rõe dicũt q̃ dictis vbis sup vinũ etiaz absente pane/ fieret sanguis xp̃i/ ⁊ totus xp̃s esset sub specie vini. Peccaret tm̃ mortaliter/ q̃ scienter p̃termisso altero/ p̃secraret. nisi forte ab infidelibus/ tpe consecratõis impediret. Si autez defectũ alicuius p̃dictorũ: missa iaz inceptaz: deprehenderet nõ deberet p̃secrare: nisi aũ p̃latõz vbozum p̃secratõis/ posset defectum caute suppleꝛe. Si aũt pane p̃secrato/ vt ab infidelibus aut alijs/ vel infirmitate. vinũ p̃secrare impediret/ tunc vnus alius sacerdos/ ad verba sequẽtia deberet incipe. s. ad ea q̃ ptinent ad cõsecratõnem sanguinis: ⁊ pficere. Si vo tantum deesset aqua/ dicitur q̃ omittens grauiter peccaret ⁊ grauissime si scienꝫ consecraret. conficeret tamen. Quãuis em̃ aqua sit de necessitate sacramenti: non tm̃ adeo est de necessitate/ q̃n tũc sine ea fieret sacramentũ in specie vini. Cui⁹ ratio ex hoc habeꝫ. quia si aqua vino admisceaꝫ ad hoc q̃ inde conficiaꝫ oportet ita modicã esse vt absorbeatur aqua a vino vt totum sit vinuz ⁊ tunc inde conficiꝫ. vnde p̃us transit aqua i vinum q̃ inde conficiaꝫ. Quare ergo ex hoc vino non cõmixto sicut ex illo mixto cum eiusdẽ speciei sint/ confici non possit nõ video? Verũtamẽ decretum quoddã do conse. di. ij. vidr velle cõtrarium. vbi apparatus dicit/ q̃ fm aliquorum opinionem/ in p̃dicto casu non fit consecratio.

¶ In secundo casu. vtrum. s. de pane siliginoso possit confici? dicit q̃ non. Sicut enim nõ potest baptisari nisi in aqua. imo mersione facta i vino ceteris etiam omnibus alijs rite seruatis. non est baptisatus. Sic ꝑpter institutõnez p̃marium huius sacramenti/ que statuit fieri i pane tritico/ non potest confici de pane alio. Sed quid si triticeo fuerit siligo admixta? Dic q̃ dũ modo maior ps sit frumentum/ sufficit. Et dico maiorem partem in quantitate ⁊ virtute. vt scz a frumẽto absorbeatur quicq̃d est ibi de nõ frumento. alioquin non esset panis triticeus. ⁊ per inde in eo confici non posset. ¶ In tertio casu quando. s. conficiꝫ de pane fermentato sicut cõficiunt greci. dicunt fere omnes/ q̃ non sine graui peccato conficitur de fermentato. Quia tamẽ fermenti admixtio/ speciem ⁊ virtutem fermenti siue panis triticei non destruit/ dicunt q̃ si cõficitur de fermentato/ q̃ consecratum est. Et ponunt exemplum de baptismo. qui debet fieri in pura aqua. ⁊ tamen fm eos si aliq̃d de alio liq̃re admisceatur/ quod possit ab aqua oino absorberi. ⁊ ita aliquis baptizatus fuerit. q̃ vere baptisatus est. eo q̃ adhuc remaneat aqua in specie ⁊ virtute sua. Scõm tamen Huguelinum in aparatu suo. qui de fermentato conficit nichil agit. Prior tamen opinio est probabilior.

¶ In quarto casu dicitur a magnis. q̃ ex quo tam modicum apponitur de vino/ vt omino ab aqua absorbeatur. cum aqua tunc magis colorata dici debeat ⁊ sit q̃ vinum/ ⁊ de aqua confici non possit/ per consequens nec de tali mixtura confici poterit. Unde fm istorum opiniones illi non conficiũt qui pannum lineum in vino intinctum/ p̃ totum annum conseruant: ⁊ in tẽpore sacrificij/ particulam eius in aqua calicis abluunt. vt legitur de consecra. distin. ij. capitulo Cum omne. Opinio quorũdam decretistaruz

tenet ꝟrium.s.q ꝟficiaꝫ cum vino ab aqua absorpto.sicut recitat mgr Gal'.in summa. Quo ad quintū ꝙo/scz an sine aqua possit ꝟfici. ⁊ q̄tum sit apponendū de aqua ptz p añdicta respondendo ad ꝑmum/⁊ ad ꝫ p̄cedens.s.q taz modi cum q a vino absorberi possit. Ad sextū aūt in quo querit an panis transeat in carnez sāguinem animā ⁊ deitatem.⁊ sil'r vinū. Dicendū q totus xp̄s est sub vtraq̄ specie.sed tñ panis trā sit in carnem xp̄i ⁊ vinū in sanguinem. Ꝟz qz totus xp̄us insepabilis est. ideo sub specie pais ē caro p ꝟuersionem ⁊ transsubstantiatōz.et sanguis ⁊ anima ⁊ deitas p concomitantiā.eo q caro eius sine sanguine aīa ⁊ deitate nūq̄ fit. virtute eñ ꝙborum est p̄ncipaliter ibi caro ⁊ consequenter cetera omia xp̄i. Unde xp̄us totus est ibi ꝙborum ꝙtute.sed tamen caro p̄ncipaliter ⁊ cetera consequent. Et sub specie vini tantuz est sanguis xp̄i p conuersionem ⁊ transsubstantiatōnem:reliqua aūt xp̄i omnia p cōcomitātiam. Ad septimum ꝙo quo querit an aqua transeat in sanguinem vel tantū in vinū.duplicit respondet ſm duplicem opinionē. Ponit enim q̄dam opinio q aqua nō transeat in sanguinē christi verū.sed tantū est ibi ad significandū populum ſm q dicit de cōse.di.ij.c.Nū omne. Cum in calice xp̄i aqua vino miscet/xp̄o p̄ple aduna tur.i.adiuuari signatur. Alia opinio cui magis credere possum/ponit q aqua transit in sanguinem.sed ꝫ cum p̄us est a vino absorpta.⁊ ita verum est quodāmodo q aqua nō trāsit in sanguinem.s.immediate.qz non transit nisi p̄us sit absorpta a vino ⁊ quasi facta vinū.⁊ sic non ꝟtradicit p̄ori opinioni Ad vltimum scz an de aliquo alio liquore liceret conficere. Dic q nō. Ꝟz nunq̄d confici possit in agresta? Item nunquid de aceto? Ad ꝑmum istorū dic q non .nisi tunc cum visibiliter in ipo aspectu inceperit vinū apparere.⁊ gustus iudicet vinū esse vel vini saporem habere. Ad secundū istorū dicendum. q si acetum fuit de vino.tunc potest de eo cōfici. aliter non.quibus ego nō credo. eo q(vt vult philosophus in metaphisica sua)acetum non est vinum.neq̄ potest fieri vinum.⁊ ideo de aceto nō potest fieri confectio.sed de vino acido potest.licet non sit tutum de vino acido conficere ꝓpter reuerentiam sacramenti. Et ita sentiunt doctores theologi.p̄ori ꝙo consentiunt quidam de cretiste.

Que sit forma verborum p̄cisa in sacramento eucharistie.

Forma autem ꝙborum que pertinēt ad consecratōnem hec est. Hoc ē corpus meum.⁊ nihil amplius. vt volūt fere omnes. Q enim additur Accipite ⁊ comedite ad vsum ꝓtinet sacramenti.⁊ non ad confectōnem.⁊ ideo non dicit esse de forma. Hec etiam est forma ꝙborum in consecratione sanguinis. Hic est calix sanguinis mei. noui et eterni testamenti.mysterium fidei.qui p vobis ⁊ p̄o multis effundet in remissionem peccatoꝝ Unde q̄uis non legantur omnia verba hec seriatim in euangelio.credendum tamen est q illa habeat ecclesia ex speciali traditōne domini. Nō patet ex verbis apostoli.j.ad Chozin.xj.c. Ego enim accepi a domino quod ⁊ tradidi vobis quia dñs ⁊c. Et quia forma verborum illorum/vehementer impressa fuit cordibus discipulorum/⁊ in quotidiano vsu/ideo non ē adeo diligenter ab apostolis scriptum/sicut fuit a cristo factum ⁊ dictum. vt videtur velle Damas. Sed tunc queres an solis his verbis possit nunc confici.non additis oratōnibus p̄cedentibus? Itē an immutata in aliquo ista forma possit verbis illis cōfici corpus christi.vtpote si aderetur aliquid vel minueretur. vel mutaretur vel corrupt̄iue p̄nūciaretur? Ad p̄imū dicitur ſm multos ⁊ magnos/q possit confici sol' illis verbis domini platis a sacerdote .tamen ⁊ cum apparatu cōueniente.ſm constitutōez apostolorum ⁊ ecclesie. Cum his solis verbis in pima ria institutōne.facta benedictōne hoc sacramentum complete cōsecratum sit. Quod confirmare videtur sententia Alberti in suo libro de sacramentis qui ait. Quomodo potest qui panis est/corpus christi esse. Confectione quidem verbis ⁊ sermonibus domini Jesu. Nam per omnia alia que dicuntur/laus deo defert. Uerūtamen grauissime peccaret qui aliter faceret. etiam in quacunq̄ necessitate. hoc est qui verba p̄cedentia scienter omitteret. Eo q hoc sacramentum non est simplicis necessitatis. vnde sic non posset eum necessitas excusare. Alij estimant q sine p̄cedentibus que dicūtur in secreto misse/non fieret confectio. Et hoc p̄opt̄ statutum ecclesie. P̄imum tamen videtur aliquibus verius In secundo casu supra posito ꝑncipali distinguitur. quia in tali transmutatōne vel corruptione verborum/aut intenditur here sis aut non. Si sic/creditur q illis verbis nō cōficiatur. vt superius est dictum in consimili de baptismo. Si autem non intenditur heresis.ad huc distinguitur.quia aut tali facta mutatione seu corruptione seu additōne/stat adhuc sufficienter sensus verborum.aut non. Si nō stat. creditur q non conficitur. vt si dicatur Nō est hoc corpus meum. vel hoc est corpus meum.s.thome vel huiusmodi. Si autem sensus verboꝝ stat.creditur q p̄latis verbis quacunq̄ etiaz transpositione vel corruptione/etiam in quocū q̄ vulgari fiat/conficitur sacramentum quoniā (vt dicit Huguelinus)non multum curandum est de modo sermonis/dummodo res integ̃ sit.

Aliqui vident oppositū sentire. qs tm vidz mouere statutū eccle. q nec addendo vl minuēdo. nec transponendo pmittunt irritare.

Quis sit effectus sacramenti eucharistie.

Effectus aūt huius sacramēti ponit duplex fm mgrm in sentētijs. Scōm ipm eē duo efficit. s. charitatis augmentū. z infirmitatis. Ideo est veniale peccati diminutionem. Possunt z alij assignari huius sacri effectus iuxta eius supza tactas z declaratas vtilitates. Hos aūt effectus seu vtilitates/ibi recitat. qz isti sunt nobiliores. Sed ex quo ponit q valet ad diminutōnez venialium Queres an eius sumptio/in aliquo casu deleat omnia venialia. Item an in aliquo casu valeat ad deletionem peccati mortal. Item an si deleat veniale deleat et debitas penas? Ad pmū dicitur fm illos q dicunt. Sine veniali nō possit h quis viuere. q nūqz delet omne veniale quin aliqd relinquat. Semp enim relinquit in aima minoz amoz dei qz esse debeat. Eo q in via fm Augl. non impleat ex toto hoc pceptum. Diliges dominū deum tuū ex toto corde tuo z. Et minoz amoz dei/est peccatum veniale fm augl. Ad secundū. s. an deleat mortale peccatū dicitur q non. qz istud sacramentū non ordinat z mortale peccatum. Cum em triplex sit culpa. s. originalis contra quam specialit baptismus ordinatur. z actualis. que duplex est. scilicet mortalis contra quam specialit ordinat penitentia z venialis z quam ordinat eucharistia. Patet q de se tantū veniale delet. Ad tertium dicit q delet veniale. z penaz ei debitam. hoc tamen intellige fm magis z minus. fm. s. q magis aut minus afficitur conficiēs vel recipiēs hoc sacramentum ad mortem z ad passionem christi. q in ipius eucharistie sacramento repsentant.

Aliqua de vero corpore christi.

Circa breuiter tangunt aliqua de ipso corpore christi. Primo. s. qualit post fractōnem factam in specieb panis qui pus totus fuit sub qualibet pticula. pus totus xpus sit sub qualibet pticula. pus xpi ventrem intret. z si sic/ qdiu ibi existat? Ad intelligendū autem qliter totus christus est sub qlibet pte hostie q pus fuit totus sub tota hostia. dat aliquale exemplū de speculo. In specło em integro/apparet vnica imago. s. inspicientis. si tm sit solus vnus inspiciēs. fracto autē speculo. in qlibz pte fractōis/eadē apparebit imago. si tm inspiciens easdē pticulas inspiciat. Ita xps q est imago dei pris/sub hostia integ totus est. z post fractōz hostie/ imago eadem/ idemqz xps/sub qlibet fractionū particula remanet.

Ad scōm. s. vtrum in ventrē vadat? Dicitur fm quosdam q dum est in ore adhuc pseus est sub ill specieb. sed statim cum glutit corp xpi transit in mentē. z species ille panis z vini i vētrem. Alij quibus magis credendū est dicunt q intrat in ventrem. z ibi tamdiu remanet qdiu species ille sunt incorrupte. z cum spēs desinūt ibi esse panis z vini/desinit etiaz ibi esse caro et sanguis xpi. Ad etiam contingeret in pixide si p diutinam conseruatōnem corrumperet. z pirent ille species. Nec obstat verbum augustini qd videt mouere eos q sunt in pore opinione. s. q qdiu est in ore/tamdiu est in mente. nec dat i secessum. sed rapitur in excessum. Per hoc em non negat Augustinus quin vadat in ventrem sed negat q traijciat in alimentum corporis. et q digeratur in stomacho. z q pars trahat ad epar. z formetur in sanguinem quo restaurētur deperdita corporis. et pars impurior in secessū vadat. sicut est videre in cibo corpali. Hoc em nefas esset dicere. imo etiam cum assensione cogitare.

De qualitate seu conditione recipientium.

Tanc de conditōne recipientium restat aliquid tangendum. Et pmo qritur. An possit sumi ab illo q est i peccato mortali. Et an debeat hoc sacramentum in aliquo casu existenti in peccato mortali dari. Item an existenti in peccato mortali/ possit loco eucharistie dari hostia nō consecrata. Item an possit sumi ab eo qui nocturna illusione pollutus est. Et an a menstruata? Itez an ab eo qui nocte pcedente cognouit vxorē suaz? Item an licet cognoscere vxorem suā/die recepționis? Item querit quare non datur eucharistia populo sub vtraqz specie? Respondet in pmo casu z dicit q aut aliqs scit se esse in peccato mortali an non. Si scit. peccat mortaliter sumendo. nec debet aliquo modo sumere. Si non scit se esse in peccato mortali/sit tamen: sed post sufficiens cōscientie sue scrutiniū hoc deprehendere non potest. z tunc sumere potest. nec peccat si sumat. An autē debeat existenti in pctō mortali dari si petat. Distingue. quia aut ille qui petit est in mortali publico aut in occulto. Si i occulto cuius illud certissime sciat sacerdos/petēti tm in publico dzdari. Alioqn peccatū secretuz publicaret. quod fieri non debet. Si aūt petat i secreto vetare potest sacerdos z debet. Si autē sit in peccato mortali publico. tunc publice negare debz. vt publicī meretricib. z histrionib z hmōi petentib z non petentib. quib negare debet. vt plene dicit canon de consecra. di. ij. De hoc autem quod secūdo queritur scz An

existenti in peccato mortali debeat dari simplex hostia loco eucharistie? Dicũt maiores q̃ non. tũ q̃ nõ non vidꝛ deus facto suo aprobare. imo ꝛrium. Nam corpus suum dedit iude. quẽ sciebat esse in mortali peccato. tum qꝛ nescit an visitauerit eum dñs. qꝛ nescit tarda molimia spũs sancti gratia. tum qꝛ simulatio talis/ esset ei cui daret inutilis. Exquo eñ corpus xp̃i petit. per eum non stat quin accipiat. ⁊ sic equaliter peccat. Secus si exp̃sse peteret sibi hostiam nõ consecratam dari. tunc eñ ei dare posset. ita tamen q̃ illa hostia seorsum poneret a consecratis/ ne eccl'a deciperet/ dando ei non consecratam/ acsi cõsecrata foret. Propter quam etiaꝫ causam reprobat conscius sibi mortalis criminis. simulãs se conficere vbi non conficit. Ut habet extra de missa. cele. c. ab homine. Ad tertiũ quo. s. q̃ritur. An pollutio nocturna impediat sumptõez? Respondet aut quia venit pollutio ex superfluitate humorũ. vel ex infirmitate nature. vel ex illusione diabolica. ⁊ tunc nullus dicit ibi esse reatus culpe/ nec cogit quis pter talem pollutionem abstinere a ministerio altaris. vel a sumptione eucharistie. Ut dico notant non cogit. quia causa reuerentie a tali celebratõe aut sumptõne abstinere laudabile est. Si aũt contingat dicta pollutio nocturna ex crapula. vel ex aliqua fede delectationis p̃meditatõne. tunc si põt fieri sine scandalo debet abstinere. nisi necessitas cogat. vtpote vbi alius qui celebret non inuenit. Magna eñ reuerẽtia exhiberi debet sumptõi. ⁊ si fieri potest/ multo maior cõsecratõi. Cetera menstruata non est arcenda a cõmunione. eo q̃ passio sit. ⁊ pena sit h̃ pati. ⁊ non culpa. Et pter penam quis arcendus nõ est. Ad aliõ sequens quod est quartũ. An. s. ab eo q̃ nocte p̃cedenti cognouit vxorem suam/ suscipi possit eucharistia? Dicit q̃ reddens debitũ pter fidez thoꝛi ⁊ iusticiam vel etiã exigens pter bonuz prolis. non debet phiberi a cõmunione. sed suo iudicio est circa hoc relinquendus. An velit. s. abstinere ex humilitate. vel accipe ex deuotõne Secus autem est si ex infirmitate carnis hoc exigat. qꝛ iste monendus est ne accipiat. ⁊ non est suo iudicio quo ad hoc relinquendus Si autez omibus modis/ ex deuotõne se ingerat/ non est phibendus. Hoc etiã tuandum est respectu quinti. q̃ die. s. cõmunicatõis/ causa reuerentie nullo modo reddendũ est debitũ. nisi alter coniugum instanter petat. Si etiam aliter reddat. vel etiam si petat peccat ꝺdem sed non mortalit. Ad vltimũ xo. s. sextum quare non dat p'o sub vtraq̃ specie? Dicit q̃ triplex est ratõ Una quia non legit xp̃us/ corpus suum sanguini intinctum p̃buisse. Nec est contrariũ de iuda cui videtur dominus intinctum panem porrexisse. Quia fm Aug'. prius verũ corpus dedit. ⁊ postea panem vsualem intinctum. Alia causa est imminens piculum. quia. s. facilius caderet gutta sanguinis. q̃ mica hostie. quia in hostia partes coherent sibi. non sic in sanguine. Tertia cã est p̃cedens signum. quia in lege qua in sacrifciis offerebant libamina. de libamine nichil bibebant offerentes. sed sacerdotes tantũ. licz de aliis haberent. Ut ergo congruat veritas sig̃/ non datur p'o eucharistia cum sanguine.

De qualitate seu con

ditione ministri sacramenti.

Ultimo restat dicere de ministro scilicet q̃s posset consecrare. Ut sciias q̃ habens ordinem sacerdotalem et solus talis/ potest consecrare eucharistiam. ⁊ corpus christi conficere. Quinimo et si male vite fuerit ⁊ hereticus dummodo formam eccl'e teneat. ⁊ intentionem habeat consecrandi cõficere potest corpus xp̃i. q̃uis mg̃r in sententijs videat sentire contrariuz. nisi intelligat de his qui p̃scisi ab eccl'a non obseruant ritũ celebrandi ab eccl'a traditum. quia tunc cõstat q̃ non conficiunt. Nec obstat q̃ fm canones phibetur/ q̃ missa aut aliqua sacramenta recipiant ab hereticis. simoniacis. scismaticis. foznicarijs. quia q̃ hoc non dicit quin conficiãt. Solus q̃ vt dicit habens ordinem sacerdotalẽ conficere potest.

Sed querit vtrum non ieiunus possit conficere? Item an post sumptõnem medicinaliũ vel potum aque. Item si nõ debito loco. vtpote in altari non consecrato. vel sup terram vbi nõ est altare. vel sine vestibus possit celebrari? Ad õmun dicendũ est q̃ pter institutõnem eccl'e apostolice/ peccat mortalit. qui prãsus celebrat conficit tamen/ dũmodo intentõem habeat seruandi formam ⁊ debitã materiã. Q̃ autẽ a ieiuno conficiat non est de sacramenti essentia.

Ad secundũ dicit q̃ post medicinalium sumptionem vel etiam potũ aque/ non est celebrandum. eo q̃ omis cibus quem vsualit cibum vocamus: hoc est qui transit in ventrẽ/ si non conuertat in corpus/ frangit ieiuniũ. ⁊ impedit celebrationem. Insup hmõi medicinalia in hoc impediunt. quia frequent inducunt abominatõz. Si tamen isti de facto cõfecerint. cõsecratuz est sed grauiter peccãt. In tertio articulo siue casu dicit q̃ hmõi. si tñ habent intentõz ꝺficiendi conficiũt. sed mortalissime. s. qui in non debito loco vel sine sacris vestib⁹ celebrat. Et si posset inueniri/ foret degradandus.

De sacramento pen

Quotentie ⁊ ptinentibus ad ip̃m.

Quonia de sacramẽto pnie sufficiẽter in summa Raymũdi tractat/ q̃ passim apud fratres habet/ iõ pauca hic de

hoc pnie sacramēto dicenda sunt. Et primo de ipo sacramēto in genere aliq̄ dicank. Secōo aliq̄ de eius ptibus tangank. In genere ḡ ppus videdum venit. Quid est pnia. Quot ꝛ q̄ eius spēs. Quid in ea sit sacr̄m. Et q̄d res. Et q̄d sit ei⁹ effectus. An necesse sit q̄ fiat in charitate ꝛ volūtarie. Et an quis possit p vno peccato mortali penitere. non penitendo de oibus. An pniam p se factam teneak q̄s dum ꝙualuerit iterꝝ facere. An penitētie hic diminute a ꝓfessore iniūcte/supleraddet deus quod deest in purgatorio. Que sunt pnie regulares ꝛ canonice. Et q̄re p peccato mortali tenek quis ad septennem penitētiam. An pnie sint arbitrarie. Quis sit minister i hoc sacramento?

Quid est pnia in generali.

Est aūt pnia ſm Ambro. mala p̄terita plangere ꝛ iterū plangenda nō cōmittere. i. nō hr̄e ppositū iterū committendi. Et nota q̄ ſm mgr̄m in li. iij. sententiarū. est pnia interior. s. cōtritio. ꝛ exterior. s. cōfessio ꝛ satisfactio. Interior vo penitentia quodāmodo radicaliter omnis pnia est. Ipe em dolor exerit se in ore p confessionē exerit etiam se in ope p satisfactōz. Et hec interior pnia. i. contritio habek speciaľ ſm Amb. qz ipsa p̄ncipaliter est pnia radicabiliťq̄ omis penitentia.

Quot ꝛ que sint penitentie species.

Distinguunk aūt tres spēs pnie. s. solēnis que fit in capite ieiunij cū illa solēnitate. de qua hr̄ de peni. di. v. c. In capite. Item publica cuz iniungik. s. alicui pegrinatio p mundū cū baculo cubitali. ꝛ cū aliqua veste religiosa/tali pnie apta. Item ꝑuata. que quotidie imponik his qui secretius sua cōfitenk peccata. Cetera circa hec/quere in summa Raymūdi titu. de penitentijs.

Quid in pnia sit res ꝛ quid sacr̄m. ꝛ de eius effectu.

Quid aūt in ea sit res. ꝛ q̄d sacramentum. Dicik q̄ sicut in sacro eucharistie/species panis ꝛ vini sunt sacm̄entum gemine rei. s. corpis xp̄i veri et mystici. ita ꝓ confessio ꝛ satisfactio/sunt sacr̄m ꝓtritōis ꝛ remissionis peccati. Vñ ꝓtute cōtritionis efficiunt qō figurant. s. remissionem pcti. Sic ḡ intelligendo patz q̄ contritio diuersis respectibus/ꝛ res est. ꝛ sacr̄m. Res. s. cōfessionis ꝛ satisfactōis que sunt eius sacr̄m. Et sacramentum remissiōis peccati q̄ est eius res. Exquo in pte patet quis sit effectus pnie. s. remissio peccatorum. ꝛ cōmutatio pene eterne intempoalē Et ex consequēti collatio vite eterne.

An quis possit ꝺ vno peccato penitere ꝛ non penitendo de omibus.

An autem existens in vno mortali peccato possit agere penitentiā fructuosam de alijs. p̄ius est inquirendum Et dic q̄ non. Quia etiam apud homines remanentibus in inimicitijs/non recipit satisfactio ledentis. Unde cum retēto vno mortali peccato inimicus dei fiat peccator ꝛ ab eo auersus/patet q̄ valere non pōt penitētia p pluribus cōmissis. vno tantū retento. qz in illo vno inimicak deo. Et hoc satis clamat apostolus. j. ad Thor̄. xiij. dicens. Si habuero ppham ꝛē. ꝛ corpus meum tradidero ita vt ardeam: charitatem aūt non habuero/nihil mihi ꝓdest. Unde opinio que in. iiij. sententiarū ponit contrariuz manifeste heretica est. Si iuxta hoc queras. an oporteat q̄ penitentia sit volūtaria ad hoc q̄ satisfaciat? Dic q̄ sic. Distingue tamen q̄ aliq̄d dicak voluntariū duplicit. Aut ppter se. vt sanum esse/est voluntarium ppter se. i. ppter ipsam sanitatem. qz enim bonum est sanum esse. iō sanari volo. Aut ppter aliud. s. ppter bonū exinde sequens. sicut secari voluntariū est. non q̄dem ppter se sed ppter consequentem sanitatē. Sic ad ppositum dico penam que est in penitētia oportere voluntariam esse. non q̄dem ppter se. qz nullus ppter se. i. ppter ipam penitentiaz vel penā/eam vult aut libēter accipit. ſ bene ex consequēti. s. ppter salutem anime ꝓsequēdaz.

An penitētiā p se factam/teneak hō dum conualuerit iterare.

Queritur cum queritk an pniam p alios factam/teneak quis duz conualuerit iteruz facere. Puta egrotus aliquis dum adhuc sanus erat. penitentiam condignam suscepit a sacerdote. Deinde de vita sua desperans. ipam amicis imponit qui eaz pagunt antecq̄ plene cōualuerit. Querik vtruz iste post suam conualentiā/ad penitentiā iniunctam sic p amicos suos pactam/teneak? Respōdetur q̄ qz potest apud talem dubiū esse vtrum illi sui amici/ipam penitentiā ex charitate fecerint. q̄ taľ non sufficeret. Insup qz non tam efficaciter satisfacit pnia ab alijs facta. sicut illa que ab ipomet penitente fit. Ideo securum est q̄ iste de ea iterū satisfaciat. postq̄ fuerit reddit⁹ sanitati. imo ꝛ et eā facere tenek. ne incerto se discrimini cōmittat. Et expedit q̄dez. qm̄ si ꝑ pnia p alios facta satisfecit p culpa secūda/quam ipe faciet. cedet ei in augmentū glorie.

An pnie diminute

addet deus in purgatorio quod deest.

Sequenti ꝙo articulo q̄stionis .s. An pnie diminute inflicte addet de q̄ deest in purgatorio? Dicit mgr in li. sen. q sic. Alit em. Si interior penitētia .s. ꝓtritio in vindictā peccati nō sufficit nec exterior pnia hic impleť. Deus q̄ modos ⁊ mēsuras peccatorū nouit: penam sufficientem addet. Uñ q̄n ꝓdignam penā non iniūgit sacerdos vl si iniungit. non tñ impleť. nō absoluit penitēs a ꝓdigna vel tota pena correspondente. ꝑ a tāta. scz q̄tā facit hic. Uñ de tanta erit absolut⁹ non aūt de residua. q̄n .s. in pūrgatorio cōpleat. Tñ magnitudo ꝓtritōis ⁊ feruor implendi qđ iniūgitur/multū poterit facere ad hoc q condigna reputeť. Uñ dicit hugo de san. vic. li. suo. de sacmentis. Sepe q minus foris agit/efficacius intus opatur. In aliquo em ope apparentia exteriori/magna pōt deuotio esse.

Que sunt pnie canonice ⁊ quare ꝓ peccato mortali agi debet pnia septennalis.

Que aūt pnie canonice sint ex hoc accipe. q regulariť ꝓ peccato mortali debet agi septennis pnia. vt dicit canō xxxiij. q. ij. Cuius dicti mlitiplex ponitur rō ꝑter eam quam ponit canon de maria scz sorore moysi q̄ iubeť excludi ꝓ septē dies extra castra. Dicz ꝓpter septēplicem grām spiritꝰ sancti recupandā quam peccādo ꝓdidimꝰ. Item ꝓpter septēplicem coucursum peccatorū. quia vno peccato ꝓpetrato/ꝓcurrunt omia septez capitalia. Sm opinionem dicentiuz q habito vno habenť omnia. Juxta illud. ꝓ sexdecim. septem decim nequicie in corde eius. Item ꝓpter recuperatōz septem dotum. qz ꝓ pniam septē dotes recupamus. q̄tuor. s. corpis. ⁊ tres aie. De quibus supra in fine tractatus de symbolo fidei. in declaratōe. s. duodecimi articuli. Item ꝓpter recupatōez septem illorū ex q̄bus constat hō .s. q̄tuor elementorū. quo ad corpus. ⁊ trium viriuz scz rationalis irascibilis ⁊ cōcupiscibilis quo ad spūz ꝓpter enormitate tñ crimis debet q̄n qz maior penitentia q̄z septēnis infligi. De qua materia reqre in summa Raymūdi ti. de penitētia.

Utrum pnie sunt arbitrarie vel non.

Utruz etiā pnie arbitrarie sint nec ne. Et qualiť sic ⁊ q̄liter nō. Dicit idem Raymūdus eodem ti. de pnia. Nota tñ circa hoc duplex est opinio. Una ponit q oēs pnie arbitrarie sunt. i. qz in volūtate sacerdotis est/dare. vel plus vel minꝰ. ⁊ hoc ex potestate vel vi clauium. Et huic opinioni fere omēs confessores innituntť. Alia ponit q ita arbitrarie sunt q̄ sacerdotum est iudicare de omnibus circūstantijs ꝓtingētibus. ⁊ tñ a canonibus non recedere. i. a penitentijs a canone iniūctis. Consideratis em circūstantijs si grauiores fuerint penam canonicā aggrauare possunt. Si vo leuiores fuerint/sic. s. q factum diminuāt. tunc de pena canonica poterunt diminuere. Et hec est opinio securior.

Quis sit idoneus minister in sacramento penitentie.

Minister aūt huius sacramēti est sacerdos Nam soli sacerdotibus dedit dominus ptātem ligandi ⁊ soluendi Et licet quilibet sacerdos ex vi ordinis/huius sacramenti minister sit. non tñ cuilibz sacerdoti indistincte permissum est ista ptāte vti: imo respectu aliquorū est hmōi potestas ligata vt tangit Raymūdus in summa sua ti. de pnia di. ij. que est de ꝓfessione. §. tenet penitens. Et pluribus pagraphis sequentibus vsq̄ in finez dicte secūde distinctiōis. Et infra etiam aliqualiter tangeť vbi de ipa ꝓfessione ageť.

De ptibus sacramenti penitentie in generali.

Hanc ad ptes penitētie attendendum est q sunt tres. Sm triplex peccatum. cordis. oris ⁊ opis. Vel Sm triplex allectiuū ad peccatū .s. concupiscētia carnis. concupiam oculorū. ⁊ supbiaz vite. Et sunt iste contritio ꝓfessio ⁊ satisfactio. Hec triplex dicta: qua deueniť in celū. De qua Exodi iij. Jbimus viam triū dierum ⁊c. De pma .s. de ꝓtritione tangendū est pmo q̄d sit. An doloz minimus sufficiat ad hoc q quis ꝓtutem habeat contritōnis. An oporteat contritōz cum tota vi ta ꝓtendi?

De prima parte penitentie. Quid sit contritio.

Diffiniť autem contritio ab aliquibus sic. Cōtritio est doloz volūtarius ꝓpter catis. semp in se puniēs q̄ dolet quod misisse. Que diffinitio licet generaliter penitentie ꝙuenire videať. tñ maxime ꝙuenit ꝓpter contritōz. In ꝓtritōne em esse ipius penitentie maxime saluať. eo q oportet sp illaz actu cum pnia esse. Alias aūt partes pnie in casu sufficit vt assint Sm votū ⁊ voluntatē. Diffiniť etiam ⁊ ab alijs sic. Cōtritio est doloz ꝓpeccati assumptus cum ꝓposito ꝓfitendi ⁊ satisfaciendi. Uñ nisi assit ꝓpositum ꝓfitendi ⁊ satisfaciendi non est ꝓtritio. sed potius attritio nominať. Si obijcias q in valida ꝓtritōe deleť culpa ⁊ pēa. Uñ cum ꝓfessio ⁊ satisfactio pene sint: tam intē sa poterit esse contritio. q neq̄ oportebit adeſ

se confessionē neq; satisfactiōez. Ad quod dici
pō tq; nemo nouit se talem ꝓtritiōz habere que
delere possit vtrūq;. Uñ vt non cōmittat se q̄s
discrimini. oportet q; q̄uis habeat validā con-
tritōem. habeat nihilominus ꝓpositū ꝓfitendi
z satisfaciendi. maxime cū ista sint in p̄cepto ec-
clesie. z non parere p̄cepto/transgressio z pctm̄
mortale sit. Hoc tñ scito q; ꝓtritio sola in articu
lo mortis vbi nō apparet cui possit fieri cōfessio/
sufficit ad salutem. sed qm̄ incertum est vtrum
tunc ꝓtritio possit haberi: stultū est illud tps ex
pectare. z tanto se discrimini refuare.

An minimus dolor sufficiat ad habendū ꝟtutem contritionis.

An dolor minim⁹ possit esse contritio
vel sufficiat ad deletiōz culpe p̄cipue
cum dicat Threñ. ğ. Magna velut
mare contritio tua. dubitari pōt. Sz
dicunt mgri q; minimus dolor sufficit ad deletō
nem culpe. dūmodo informat⁹ fuerit charitate.
vtpote q̄ exerat a se ꝓpositum ꝓfitendi z satisfa-
ciendi. qz talis dolor contritio dr. Est ğ talis do-
lor contritio minima. z ꝟ delet tm̄ culpaz et rea
tum seu debitū pene eterne. Qui si maior fuerit
delet ꝓtem pene tpalis debite. Si ꝟo maxim⁹
fuerit/totā penam z totā culpam delet. Que au
tem talis sit: nescio. deus scit. Et dr magr vt maior
vel maxima ꝓtritio ꝟm q; ad maiorē dolorē mo
uemur. Eo q; ꝓnt sumus ad dolorē minorē de-
bito q̄ non liberat a gehenna. Et qz p maiorem
dolorem euacuat culpa/z tota pena. hinc ꝓtri-
tio dicit minor z maior z maxima. Sed nun-
quid oportet q; tantus sit dolor vl pigentia vt
nollet homo ꝓtoto mūdo vel p vita obseruan
da iterū mortaliē peccare? Plane dr q; sic. eo q;
minus bonū semp debet velle amittē ne maius
amittat. Deus em̄ in infinitū maius bonū est to
to mundo. qui tm̄ amittitur in peccato mortali.
Uñ si penitens pfiteatur se esse in tali ꝓposito/
amplectendus est. qz bn̄ validam habz ꝓtritōz
Si aūt pfiteat se in ambiguo esse/ vtrū cederet
vel sustineret mortem anteq; peccaret mortaliē
adhuc fouendus est non abiciendus. Sufficit
em̄ aliquo mō istud ambiguū. Eo q; nullus cer
tus est vtrum cederet vel sustineret. Ut dic au-
gustinus in li. de ꝟginitate. Sed si ex delibera-
ta ꝓscientia dicat se certū esse q; ꝓpus peccaret/ q̄
cederet toti mundo. vel mortem pateret. Istuz
dicūt nō esse contritū. nec vllam recipe remissio
nem peccatorū. eo q; nullam habet ꝓtritōnem.
Hanc tñ q̄titatem contritiōis non debz confes-
sor exigere vt coram se pfiteat penitens. Sed p
signa debet eam in ipo supponere. Si ita tamen
de facto pfiteat/tenendū est quod dixi.

An contritionē oportteat cum tota vita ꝓtendi.

De excessione contritōnis vtrum vidz
do oporteat ipam cum tota vita ꝓtendi
maxime cum medicina non ꝓtendat
vltra morbū/dubitari pōt. Sed dic
q; dolor ꝓtritōis non finit nec finiri dz in hac vi
ta. imo sicut infinita est offensa in peccādo. qz in
deum q̄ est infinitus. ita exigit vt dolor de offē-
sa p modo possibili sit infinitus. vt. s. eternitatē
saltem vite homis habeat. cum eternitatem sim
pliciter habere non possit. Eo q; nemo sit q̄ sem
per viuat. Hoc est si in eternū in hac vita viue-
ret: in eternū de peccato dolere deberet. Insup
morbus peccati q̄uis euacuatus sit quantū ad
culpam z reatū/semp tm̄ manet z manere debet
q̄tum ad detestatōz in memoriā ꝓpetrati deli/
cti. vt dicit Hugo de sancto victore. Cū q̄ mor/
bo ꝓtendit dolor vt eius medicina. q̄ nō est cu-
rans morbum ꝓteritum. sed p̄uans a futuro.
De effectu ꝟo contritōnis. z an in ꝓtritōe de
leatur peccatum anteq; deueniat ad ꝓfessionez
inuenies in summa Raymundi titu. de pe. di. s.
que est de ꝓtritōne. §. Sequit quis sit effectus.
Et. §. q̄liter autē hoc sit intelligendum.

De secunda parte penitentie. s. de ꝓfessione in generali.

De confessione z satisfactōe nō ē opus
d multa tangere eo q; diffuse de his tra
ctetur in summa Raymūdi. Nō tam
quid sit cōfessio. An sit necessaria ad
salutem. Et an cadat sub p̄cepto. Et sub q̄. Cui
facienda est. Quantū differri possit.

Quid sit confessio in speciali.

Diffinit aūt sic confessio. Cōfessio est
d legitima coram sacerdote peccatorū
declaratio. Dicit i ista diffinitōe pec
catoꝝ declaratio. ꝫ illos qui peccata
sua celando vel ea excusando occultant. Dicit
peccatorū contra eos qui recitant bona sua i cō
fessione. vel qui ꝓfitent p abnegatōz peccatorū
vt non sum adulter. non sum homicida z hmōi
Dicit coram sacerdote. s. q̄ clauem habet et po
testatem soluendi. non cor̄ā quolibet de populo
Poterit tamen in necessitate. vt in piculo mor-
tis/coram non sacerdote fieri. Legitima dic̄ qō
importat omnes conditōes que exigunt ad ve-
ram confessionem. quas quere in sum. Raymū
di titu. de peni. di. ij. que est de confessione. §. se
quitur que sunt necessaria ad veram confessio/
nem.

An confessio sit necessaria ad salutem.

Propter eos qui dicunt confessiones non esse necessarias ad salutē/ eo q nō cadat sub aliquo p̄cepto diuino. ¶ Ut patet discurrendo p̄cepta decalogi. Exodi.xx. Notandū est ꝛ inuiolabiliter obser/uandum: q absq; vocali confessione vel sig̃ q̄ loco vocis sufficiat. non est salus. dūmodo confessor haberi possit. Eo q dicit Ambro. Nō potest quis a peccato iustificari/ nisi peccatum fuerit confessus. Et concedenduz est q sub p̄cepto cadat sicut omne necessariū ad salutem. ¶ Sed attēdendū est aliquid sub p̄cepto cadere dupliciter. s. vel p̄ncipaliter explicite. vel secūdario ꝛ implicite. Primo modo confessio non cadit sub p̄cepto. Eo q non inueniaꝫ expresse in aliq̄ decem mandatorū seu p̄ceptorum. Cadit tamē secundario ꝛ implicite sub p̄cepto. ꝛ dici potest q sub illo p̄cepto. Honora patrem tuū ꝛ matrem tuam. Ubi p̄cipit honor ꝛ obedientia facienda matri ecclesie. Quia igit ecclesia statuit et p̄cepit confessionem homini fieri. Ex consequēti in mandato illo p̄cipi videt. vt homi fiat cōfessio. ¶ Ubi autē confessio instituta sit ꝛ p̄cipiaꝫ ab ecclesia. Require in summa Raymundi ti. de peni. di.ij. que est de confessione. §. Cui sit.

Cui sit facienda confessio.

Quia autez facienda sit cofessio. in summa p̄dicta Raymundi dicit. Uerū/ tamen breuiter dici potest q soli prio sacerdoti est faciēda. quia ille solus habet potestatem absoluendi suos s̄bditos. ꝑterq̄ in casibus specialibus. s. cum domin⁹ papa vel episcopus in dyocesi sua/ dat ꝓprio sacerdoti adiutores. sic vt facit cum trāsfert potestatem suam in penitētiarios suos. vel ordinat aliquos qui p̄dicando/ ꝛ exemplum bone vite dādo/ moneant populum ꝛ eos quos monuerint audiant ꝛ absoluant. Uel cum plebs multa est. ꝛ non sufficit ꝓprius omnes audire. tūc potest episcopus dare coadiutores. ¶ Sunt ꝛ alij casus. s. cum sacerdos licentiat sū um subdituz vt alij confiteaꝫ. Et credit q tenetur licentiare i sequentibus casibus subditos. Et si non licentiauerit/ potest sub ratihabitione alicuius peti. scz cum quis habet indiscretum sacerdotem. Item cum ꝓbabiliter credit q reuelet confessionem suam. Item cum quis fornicatus fuerit cum filia sororе matre vel concubina ꝓprij sacerdotis ꝓpter quod incurrere credit eius odium si confiteatur ei. Item cum ꝓbabiliter credit q velit inclinare animū confitentis ad consensum mortalis peccati. Item cū quis occultus hereticus deprehendit. Item p̄m aliquos cum proprium quem cognouerit. In hmōi casibus peti potest licentia ꝓprij sacerdotis. ne contemni videaꝫ. Et si non dederit/ credit vel q maior adeundus sit. vel aliquibus illorū qui a superiore suo vl' dominо papa potentiā absoluendi acceperūt/ confiteri possit. Eo q fatuitas iudicaret committere se discrimini. p̄sertim cum omnibus cōtradicentibus possim cauere piculum in corpe. Et fatuum esse diceret q aliquo casu tenerer sequi eū qui me vult p̄cipitare in mente. ¶ Sunt ꝛ alij casus in quibus non oportet expectare nec cadere ꝓprium sacerdotem. Ut cum quis peccauerit in parochia alterius. vbi ratōne delicti efficitur de iurisdictōe eius in cuius parochia peccauit. ꝛ incauit. Item cū quis mutauerit domiciliuz. ꝛ in alterius parochia habitat. Item si est vagabūdus p terras. Item cum est in articulo mortis. In quo casu siue habēti claues ligatas. siue solutas licet confiteri. ¶ Sed hic attende q Raymundus ꝛ alij valde magni dicunt/ q cum prius sacerdos dat suo parochiano licentiam/ vbi voluerit ꝓfitendi. oportet illū parochianuz aliquem adire habentē generalem potestatē confessionis audiendi. Eo q ipe ꝓprius sacerdos parochianū suū licet possit de confitendo alteri licentiare. Non potest tamē illū alienum sacerdotem licentiare q talem possit confessionē audire. nisi accepta ab ordinario potestate. Et tamen nos passim videmus/ q plebani assumunt sibi in adiutoriū multos qui nunc̄ licētiati fuerunt ab aliquo ordinario. Uñ vult ꝛ scribit magister. vi. de trano in summa sua de titulis. q a iure in ordinatōe data est eis potestas absoluendi. ꝛ hanc recipit quilibet in sui ordinatōe. Uñ cum assumunt a plebanis in adiutoriū/ possunt ꝑm ipm confessiones audire. Nam cum a iure licentiam habent. non egēt licentia ordinarioꝝ.

¶ Ceterū de verbo quodam quod dicit ipe. vi de trano. ti. de penitentia de gradibus peccatorū. videlicet q vsus contra naturā execrabiliter fit in meretrice. sed execrabilius in vxore. Dubitatio orit apud magnos eo q ipse vi. q verbum p̄dictum videt velle/ q ille vsus etiam cum vxore ꝓpria. semp mortale sit quod aliq̄bus non placet. Dicunt em q̄dam q ꝓpter necessitatem vtpote ꝓpter nimiam pinguedinē vel apostema vel vulnus in ventre/ dummodo fieret in debito vase si cognosceret vir vxorem modo incōsueto. excusabit vir a peccato. dummodo causa prolis hoc fieret. Et vocant illi vsū contra naturam solū quando quis nō ea parte corpis vtitur que ad generandū instituta est sz alia. ¶ Magister alexander de Ales dicit q peccat vir vxorem suam modo brutali cognoscendo. nec necessitas excusat a toto. licet diminuat quantitatem peccati. Unde grauiter peccaret ꝛ vt credit mortaliter ꝑm ipm qui sic cognosceret/ nulla existente necessitate. ¶ Magister albertus dicit q nihil eorū que facit maritus cū vxore

re/ꝑuato vase debito/est ꝑm se mortale peccatū sed potest esse signum concupiscētie mortalis. s. quādo non sufficit modus quem natura determinat. sed habent modos brutorū animalium. nulla existente necessitate. Unde ꝑm ipm quando alter eorū nimis pinguis est. vel quādo contingit ventrem mulieris apostemari vel impregnari. ita ꝙ anterius non est membrū applicabile. tunc causa plis habende. vel causa reddendi debitum. vel causa fornicatōnis vitande/ nō est phibendū aliter cōuenire. nisi dūtaxat vbi nulla ꝓcedente necessitate. sed tantum ex libidine fieret. Istud tm non expedit ꝑm scire.

Quantū possit cōfessio differri.

Quantum autē differri possit ꝯfessio/ apud aliquos dubitat. Dicunt enim aliqui ꝙ confessio differri potest sine peccato vsq; in tempus determiatum. Et ꝙ cōfessionem facere non sic est preceptum ꝙ oporteat quolibet tpe fieri. Sūt q̄ distinguunt. Quia aut ille qui peccauit/ nondum est contrit⁹ sed manet adhuc in mortali peccato. Et tūc nō confitere data oportunitate. sicut non conuerti vel non cōteri. est ei omni hora peccatum. Sed non nouum peccatū. imo aggrauatio ꝓcedentis. Eo ꝙ diuturnitas sit circūstātia aggrauans peccatum. Si autē ille qui peccauit iam contritus est. Dic ꝙ tenet confiteri aliquādo. sed nō tunc vel tunc. Et ex ꝓcepto ecclesie infra annū iuxta formam decretalis. Omnis vtriusq; Si non confitet/ peccat mortaliter. ꝓpter inobedientiam matris ecclesie. Unde illud ꝓceptū de confitendo nō obligat sub pena mortalis. dūmodo fiat infra tempus statutū. si tamē homo semper conteret. Sed quid si ante tempus sic ad confitendum statutū/ contingat aliquem antecq̄ confiteat subito mori. nec habuerit tempus cōterēdi de transgressione diuini ꝓcepti. quo iubetur aliquādo confessionem facere. eo ꝙ sit morte ꝓgressor. Puta ꝙ damnat tacq̄ legis diuine transgressor. Eo ꝙ in quo instanti ꝓcepit fuit soluendo id est potēs soluere confessionē. quia potuit confiteri vel dolere ꝙ non fuit confessus. Sz in vltimo instanti iam factus est transgressor. Hoc tamen non intelligat de eo qui ex causa cōfessionē differt. vt. s. habeat confessorem discretiorē. vel alia vtili causa dūmodo diligentiam apponat vt habeat.

De tertia parte penitentie. s. satisfactione.

De satisfactione breuiter dicendū est. Et primo quid sit. Que eius partes. An necesse sit ipam fieri in charitate.

Quid sit satisfactō in speciali.

Diffinit autem sic satisfactio ꝑm Gregoriū a magistro in quarto li. sententiarum. Satisfacere est causas peccatorum excidere. et earū suggestionib⁹ aditum nō indulgere. Et vocat causas peccati occasiones allicientes ad peccandū. Quarum q̄dam ꝓpinque sunt peccato. Et he sunt in nra potestate vt eas possumus amouere vel excidere. Verbi gratia. Cena splendida/ causa ꝓpinqua ē luxurie. vt ꝓiere. vj. Saturaui eos et inebriati sunt. Et hanc causam seu occasionem possumus amouere et excidere. Sūt et alie cause seu occasiōes peccati/ remotiores. que in nostra potestate non sunt. vtputa oblatio talis cene. vel alicuius rei delectabilis oculis cordis nostri. vl suggestio diabolica de tali splendida cena. Nō est enim in nostra potestate arcere diabolum. q̄n talia oculis mentis nostre offerat. Occasiones ergo peccatorū ꝓpinquas debemus excidere. quia in nostra potestate sunt. Sed occasionib⁹ peccatorū remotioribus si veniant a pte diaboli. vel carnis vel mūdi/ non debemus consenti/ endo aditum indulgere. eo ꝙ in nostra potestate sit eas non recipe. Aliter autē diffinitur sic Satisfactio est damni/ vel iniurie illate recōpensatio ꝑm iudiciū et ordinem iuris.

Quot et que sint partes satisfactionis.

Satisfactionis autē ponunt tres partes. s. oratō. elemosyna. ieiuniū. Que generaliora sunt in satisfactōe cuiuslibet. Cum em̄ quis peccat/ delinquit in deum. et contra hoc specialiter satisfacit oratio. Item delinquit in ecclesiā hoc est in proximum et contra hoc specialit satisfacit elemosyna. Itē delinquit in seipm. et contra hoc specialit facit ieiuniū. De quibus illud dicit. Bona est oratō cum ieiunio et elemosyna.

An necesse sit confessionem et satisfactōnem/ fieri in charitate.

Ultimo querit causa breuitatis de cōfessione et satisfactōne simul vtrum necesse sit ꝙ fiat in charitate. Et an qui confitet et satisfacit extra charitatem teneat iterum confiteri. et iterū satisfacere? Et dicunt hic plures ꝙ vtrūq; debet fieri in charitate. Et repeti si fiat extra charitatem. Alij circa vtrūq; distinguūt. Et ꝑmo de confessione dicunt ꝙ oportet ꝙ fiat in charitate. ex quodā tamen cōsequenti. ita ꝙ oportet ꝙ fiat illud quod statutū est ab ecclesia. Et oportet etiam ꝙ dum fit ꝙ charitas habeat. quia semp siue confitea/

mur siue non/nos tenemur habere charitatem Et sic vt tactum est/nos tenemur ex quodã consequenti cõfiteri in charitate. Sed si fiat ex charitatem non oportet (vt dicunt) eam repetere. ꝫ solum satisfacere ⁊ cõfiteri ꝙ confitendo ꝑus facti fuerimus id est extra charitatem. dum tamẽ idem sit ꝑor ⁊ posterior confessor ⁊ memoriã habeat peccatoꝝ confitentis. Alioqn oporteret repetere. quia integra debet esse confessio. Et isti dicti sui ponunt ratõz ꝙ. s. ad hec duo. s. confiteri ⁊ charitatem habere/tenemur diuisim. Naz ꝓpter statutum eccl'e tenemur confiteri siue habeamus charitatem siue non. Et similiter tenemur habere charitatem siue cõfiteamur siue nõ Et ideo potest vnum solui sine alio. Vt gratia exempli. Si teneor ire ad eccl'am. ⁊ cum hoc teneor tota die esse capatus in eccl'a. Si vado ad eccl'az sine capa non oportet me iterato ire ad ecclesiam. sed solum satisfacere de eo ꝙ non fui tota die in eccl'a capatus. Consimiliꝫ in ꝓposito De satisfactione autem dicunt ꝙ in satisfactione duo sunt cõsideranda. s. ipa solutio debiti. ⁊ ipe modus soluendi. ita vt ꝑ datum siue factũ fiat solutio debiti. ⁊ ꝑ modum soluendi placeat solutio. Si autem ꝑ aliquem fiat extra charitatem solutio debiti. puta pene taxate a sacerdote. sicut ieiunare ꝑ annum ⁊ huiusmodi. dicit ꝙ de rigore non exigit ꝙ iterato reddat/ cum charitatem ⁊ gratiam adeptus fuerit. Sed soluz ꝙ illud quod defuerit in modo. ipe penitẽdo soluat. Vnde qui tenebat deo iniunctam penitentiam facere quod respicit debitũ ⁊ cum ꝫ in charitate ⁊ bene ordinata volũtate facere. quod respicit modum soluendi. debitũ soluet ꝫ non mõ debito. oportebit talem confiteri ⁊ satisfacere de indebito modo soluendi. Et tunc erit debita satisfactio. Quia. s. eijcit satisfactum prius quãtũ ad debitum. Nunc ꝺo posterius satisfit quãtũ ad debitum modũ. Reliqua plene tractãtur in summa Raymũdi ti. de penitẽtia. ꝓpter qꝺ multa causa breuitatis transeo.

De sacramento extreme vnctiõis ⁊ ptinentibus ad ipm.

Sequit aliqua tangere de sacramẽto vltime vnctionis. Et primo quid sit. De eius institutõne. Quid sit ei⁹ materia. Que forma. Quis debitus minister. Quis eius effectus. Quid hic res. et ꝺ sacramentuz. Quis sit ꝓceptibilis huius sacramenti. Et quo ad morbum. Et quo ad etatem. De loco vnctionis.

Quid sit extrema vnctio.

Diffinit autem sic extrema vnctio a ꝙbusdam. Extrema vnctio est linitio olei sanctificati. facta ad releuatõz vtriusqꝫ infirmitatis. s. mentis ⁊ corpis. Et ponitur vnctio extrema ꝓ nomine vnico diffiniti. quod quia nõ habemus: circũloquimur ꝑ duo Iste ꝺo terminus linitio qui ponit in diffinitõe sonat in actum vel in passionem que est in suscipiente ipm sacramentũ. sicut cũ dicit. baptism⁹ est tinctio ⁊c. Designat tinctio passiua. quia intingit baptisatus. Verũtamẽ si ꝙs totũ esse extreme vnctionis vellet diffinire. posset ita notificare. Extrema vnctio est sacramentũ ex vnctõe infirmis ꝑ oleum sanctificatum facta conferens infirmis remediũ contra peccati reliquias. et si expedit alleuiatiõem ferens corpis infirmitati.

De eius institutõe

Quando autẽ ⁊ vbi sit hoc sacramentum institutũ est duplex opinio Una dicit ab apostol' hoc sacramentũ esse institutũ/que videt confirmari ꝑ glosam sup illud Marci. vj. Ungebãt oleo mltos egrotos ⁊ sanabantur. Que glosa sic dicit. Ab apostolis patet hunc morẽ esse traditaz vt ener gumini ⁊ alij egroti/ certo loco vngãt oleo a põtifice cõsecrato Scõm hoc ergo dicendus est ꝙ apostoli a deo inspirati. diuina autoritate ⁊ voluntate instituere potuerũt istud sacramentum. imo ipe deus in ipis. licet forsan tunc non vngerent modo ⁊ forma qua nunc ꝫm ordinationem eccl'e fit vnctio. Sed forsan ad tempus ista formam ex causa non Fuauerũt. sicut ipi (vt supra tactum est) ad tempus ex causa ratõabili formã baptismi mutauerũt. vt. s. baptisarẽt in nomine christi. Alij volunt ꝙ istud sacramentũ christ⁹ ꝑ se instituerit quoniã iuxta ꝓallegatum capm vj. ꝑ Marci. Narrato quomõ xps suos misit discipulos ad ꝓdicandum statim sequit. Et exeũtes ꝓdicabãt vt penitentiam agerẽt ⁊ demonia multa eijciebãt ⁊ vngebant oleo multos egros. ⁊ sanabant. quod non credit sine institutõe domini fuisse. Nec simile est de immutatõe baptismi. qz aliud est mutare formã sacramenti. ⁊ aliꝺ instituere totũ sacramentũ de nouo celebrandũ Nam ⁊ forte nunc ꝑ ecclesie autoritatem aut aliquam sibi datam inspiratõnez sicut apostoli habuerunt/possent aliqua ad tempus iusta de causa circa formam alicuius sacramẽti. immutari. sed totũ sacramentũ instituere/ nullus posset vt credit. nisi solus deus.

Que sit materia sacramenti extreme vnctionis.

Materia huius sacramenti est oleũ simplex ab epõ bñdictum sine aliter⁹ rei admixtiõe. Cũ em oleũ significet nitorem ꝑscie ⁊ balsamũ suauitatẽ fame. ⁊ morituris maxime indiget nitore ꝑscie. ⁊ non multũ suauitate fame/ apparet ꝙ morituri sim/

plici oleo ꝓuenient̃ punguntur. Non crismate qđ compositū est ex balsamo ⁊ oleo. Et qm̃ i exitu ꝓstitutus indiget gr̃a sanante. non tantuz cor sed etiã alia mẽbra q̃bus abusus est/ indiget non tantū vnctõe cordis. ꝑ etiã aliorū membrorum q̃bus maxie peccauit. vt sicut trina mersio in baptismo signat submersionẽ triū peccatorū q̃ in mundo regnant. s. ꝓcupie carnis. concupie oculorū ⁊ supbie vite. Sic hic mltiplex inunctõ signat eliminatõz ex diuina misericordia membrorum singulorū.

Que sit forma huius sacramenti.

Dē forma aūt sciendum est q̃ sic forma aliorū sacramentorū ꝓsistit in ꝟmõe ⁊ ope vt baptismus in ꝟbis ill̃. baptisate ⁊c̃. Et in ope. s. in mersiõe baptisati. ⁊ sic de alijs sacramẽtis. Sic huius sacm̃en ti forma consistit in ope ⁊ ꝟmone. In ope q̃dez in illa. s. signatõe membrorū in forma crucis. In ꝟmone ꝟo in ꝓlatõe horū ꝟborum. ꝓper istam suauissimã vnctõz/ ⁊ suam pijssimam miscordiam dimittat tibi deus quicq̃d p visum peccasti. Et sic de ceteris membris. Nec iterat̃ ista forma super eandẽ materiã p replicatõz ꝟborū. quia nõ oino sunt eadem ꝟba. vt ptz licet in pte eadem esse videant̃. Sed cū multiplex sit vnctio et multiplex ꝟborū ꝓlatio q̃ ad singula membra singule fiunt vnctões. ⁊ ꝓpria ꝟba dicunt̃. Nũ quid ad inunctõnem oculorū dimittunt̃ eorum peccata. Et sit̃ ad alias inunctões aliorū membrorū/ alia eorū peccata. vel an oia peccata simul̃ dimittant̃. Dicit̃ q̃ omnes alie ille inunctões licet fiant diuersis tẽpibus/ tñ ꝑ eodem tẽpore ꝓ vltimo instanti ꝓlatõis ⁊ cõplete inunctionis facte censent̃: sicut in simili dictū est supra i ꝓsecratione eucharistie. Nam sic ꝟ est tunc em̃ oia peccata sit̃ dimittunt̃. s. in vltimo instanti totius inunctõnis ⁊ ꝓlatõis ꝟborū ꝓ q̃ fiunt omnes inunctiones.

Quis sit debitus minister in sacramento extreme vnctõis.

Dē ministro aūt ꝟ est tenenduz/ q̃ solus sacerdos põt hoc sacm̃ conferre. et solus eps ꝟ oleum cõsecrare. Nõ ptz tum ex autoritate beati Jacobi q̃ in sua canonica capitulo vlti. dicit. Infirmat̃ aliq̃s in vob̃ indu/ cat ꝓsbyteros eccl̃e. ⁊ orent sup eum. vngentes eum oleo in nomine domi ⁊c̃. Tum q̃ istud sacmentum consummatiuū est pnie. Et ideo pertinet ad claues que sol̃ sacerdotibus ꝓferuntur.

Quis sit effectus isti? sacramenti.

Effectus autem huius sacrām̃ti ꝟm mgr̃m in li. sen. ponit̃ duplex. s. sanatio corꝑis ⁊ spũs. vt sicut hõ ex duobus cõstat. s. ex corꝑe ⁊ aīma. Ita sit effectus huius sacrām̃ti sanatio vtriusq̃. ꝑ ꝑncipalius mentis. q̃ iste effectus sp sequit̃ in vere pẽitẽte. Et ista sanitas mẽtis/ in duob̃ ꝓsistit scz in peccatorū remissione. ⁊ in ꝟtutuz amplia tione. (sacramentū sit.

Quid hic res ⁊ quid

Deniq̃ vt sciatis q̃d sit hic res ⁊ q̃d sacramentū. Notandū q̃ ꝟm quosdaz sacramentū hic est ipe vsus olei. siue consignatio cū oleo. Res aūt/ est ipa gratia spũssancti. que dicto mõ efficit sanatiõez mentis. ⁊ etiam/ q̃nq̃ corꝑis. q̃n. s. expediẽs fuerit. Secõm alios aūt/ sacramentū est ipm oleū Res aūt/ gratia spũssancti ⁊c̃. Est aūt inuenire inter illa plurimã similitudinẽ. q̃ gr̃a spũssãcti ad modum olei lenitiua est morbi spũalis. letificat etiã ⁊ consolat̃ ab hac vita exeuntẽ. Unõ in psal̃. Ut exhilaret faciem in oleo. i. mentez que facies interior est in oleo extreme vnctõnis. Et panis. i. eucharistia q̃ inunctis exhibet̃ corꝺ/ minis confirmet.

Quis sit perceptibil huius sacramenti.

Quis autem ꝓceptibilis sit huius sacmenti. Dicit̃ q̃ nõ omi morbo vexatus sed solũ morbo grauiori in quo timet̃ piculum mortis. Tñ q̃ ois egritudo corꝑis crescendo põt reducere homiez ad obitũ/ in omni morbo cũ ceperit iminere piculũ mortis/ poterit istud sacr̃m dari. Sed nũq̃d paruuli ⁊ ignorantes ⁊ amẽtes pñt inungi? Dicitur q̃ non. Cum em̃ ꝟ sacramentū non debeat dari non recognoscentibus. ⁊ nõ postulãtibus ipm. Tales aūt sunt puuli ⁊ ignorãtes. q̃ omino vsum rõis amiserũt. Et furiosi nisi habuerit dilucida interualla. Dicit̃ q̃ hmõi inungẽdi nõ sunt. ꝓposset em̃ esse piculũ tam in irreuerentia q̃ etiã in immũdicijs q̃ hmõi boies cõcomitãt̃. Si tñ furiosi habuerit lucida int̃ualla possent i ill̃ interuall̃ inungi si imminueret piculũ mortis.

De loco vnctiõis

Dē locis aūt vnctõis est variatio apũd diuersas eccl̃as. Hoc tñ sp tenendum est q̃ loca q̃nq̃ sensuũ ꝓncipal̃r inungẽda sunt sicut oculi. aures. nares. pedes ⁊ manus. Quidã aūt addũt pect⁹ ⁊ renes. ⁊ vmbilicuz in q̃bus delectatio est venerea licet non oporteat. Sz vbi inungẽdi sunt mutilati? Dicit̃ q̃ in loco mutilatõis. q̃ licz mẽbro careãt. nõ tñ carent potẽtia, q̃ complet̃ actus pcti ab intra. licz nõ ab

extra. Et ideo vt expiet peccatū cū membrūnō supsit. in loco incisionis uel in loco illi membro maxime vicino/inungendus est.

De sacramento ordinis et ptinentibus ad ipm in generali.

In sacro ordinis pmo occurrit dicendum Quid sit ordo Quid ibi p materia et qd p forma. Quot sunt gdus et sufficientia eorū. Quot sunt de necessitate huius sacramenti. Qui ordines sacri. et q re sic dicāt?

Quid sit ordo et quo modo diffinit.

Diffinit aūt sic a mgro in li. sen. Ordo est signaculū quoddā sacrū. q spūal' potestas tradit ordinato et officium. Item qdam antiquorū mgrorz ita diffiniūt Ordo est sacramentū spūalis ptātis ad aliquod officium in ecclesia ordinatum.

Quid in sacramento ordinis sit materia. Et qd res sacramenti.

Quid autē sit hic p materia et qd p re sacramenti? a qbusdaz dr q sicut i baptismo/tria sunt. Unū. s. qd tm̄ est sacramentū. s. aqua vel tinctio cū ꝟbo. Et aliud qd est res tantū. s. remissio peccati. vl' collatio grē. Et tertiū qd est res et sacrm̄. s. caracter baptismal'. Sic h̄ est aliqd qd est sacramentum tm̄. s. illa signa visibilia cū ꝟbis. qb⁹ spūal' potestas tradi ostendit. Ut in hostiarijs traditio clauiū cum ꝟbis ad h̄ ptinentib⁹. In lectorib⁹ traditio libri pphetarū cum ꝟbis ad h̄ istitutis. et sic de alijs. Et aliqd qd est res tm̄. s. gra spūssancti infusa. vel ptās spūalis. Est et aliqd qd est sacrm̄ et res. s. caracter qui imꝫmitur. Alij ponunt duo ꝓza p sacro et re Sed tūc circa hoc orit dubium cū dicat q h̄ sacrm̄ sit aliqd qd sacratū signum exterius cum ꝟbis ad h̄ ordinatis. Et in qbusdam ordinib⁹ sicut in sacerdotio sit p sacro impositio manuū cū forma ꝟborum. An si ab vno ꝟba pferant et ab alio man⁹ imponat ordo conferat. Et ptz q nō. Ut in decreto di. xxiij. c. quozūdā clericozū et ex textu et ex glosa.

Quot sunt ordinum gradus et vnde eorū numerus et sufficientia.

Quot aūt sunt ordinū gradus dic̄ magister in. iiij. sen. q sunt septē. s. hostiariat⁹. lectoris exorciste. acoliti. subdiaconi diaconi et ꝓsbyteri. Quoruz est cōficere corpus xpi quod est excellentissimū officiozū humanozū. Et ideo supza sacerdotiuz non est ordo supior. imo nec epatus nec archiepiscopatus. Quozū numerū et sufficientiā sic poteris accipe. Ordinū vnus est supmus et pncipalis. s. sacerdotiū. Alij secūdarij et huic deseruientes. Supmus ordo duos hz actus. s. pncipalem q est cōficere corpus xpi. Et secundarius q est ꝑm̄ pparare vt idonee cōficat. Secūdarij aūt ordines et huic supmo ordini deseruientes. Aut deseruiūt ei quo ad actū suū pncipalem aut quo ad actū suū secundariū. Si q ad actū suū pncipalē q est ꝛficere corp⁹ xpi tunc est ptās super hostias ex qbus ꝛficit corpus xpi. Et h̄ po test esse dupl'r. Quia aut i cōpatiōe q ad ꝑm̄ q eas offerunt tēplo. Et sic est ordo subdiaconat⁹ Subdiaconi em̄ interest accipe hostias a pl'o et reponere in p̄sbyterio. vt ipas ministrari possit diacono. vt dicit Isid̄. Aut est ptās sup hostias i compatōe quo ad sacerdotē. et sic est ordo diaconatus cui⁹ est hostias oblatas ponere sup altare et ordinare vt eas ibi ꝛsecret sacerdos. Si autē est ordo deseruiens sacerdotio quo ad actū suū secundariū. s. ad pparandū ꝑm̄ tunc aut deest ei in amouendo malū. aut in ordie ad bonum. Si pmo mō: tunc iterū ꝛtingit h̄ dupliciter aut amouendo malū qd est ab extra. et sic est ordo hostiariozū quozū officiū est indignos et viles excludere. ne violent locū cōionis fidelium. aut amouēdo malū qd est ab intra. et tunc est ordo exorcistarū quoz est arcere vim demonis et adiuratōes ne impediat pceptoz sacramētozū. Si aūt ordo deest sacerdotio in ordine ad bonum. tunc pōt esse dupl'r. Aut ex pte intellectus et tunc est ordo lectozū quoz officiū est legē apte et distincte ad illuminatōz intellectus. Aut ex pte affectus. et tunc est ordo ceroferariozū qui i signum ignis spūal' accendendi in cozdib⁹ nr̄is cereos flammiferos deferūt. Et hi sunt acoliti. Acolitus em̄ grece ceroferarius dr latine Alij volunt q nouem sunt ordines in eccl'a militante sicut sunt nouē ordines angelozū in eccl'a triumphante. Et ꝑm̄ q̄sdam illozū/epatus et archiepiscopatus ꝛstituunt duos gdus. q additi septez pcedentib⁹ faciūt nouē. Scōm alios cozona est septē pnominatis. Sed ꝓz sententia potior est in ꝛspectu modernozū.

Quot et que sunt de necessitate huius sacrāmēti.

Sequit dicere quot et q sunt de necessitate huius sacri. Et dr q sex pcipue. s. sexe viril'. Unde mier nō est susceptibil' ordis. Item pcedens baptismus q etiā est fundamentū ceterozū sacramentozū excepto ꝛiugio. Uñ si aliqs nō baptisatus ordinaret/nihil reciperet. vñ oporteret post baptismū si vellet aliquē ordinē erecē/ q iterū ordinaret Item ptās ordinant. q q nō est eps ordines ꝛferre non pōt. Item intentio

recta. vt. ſ. ordinās intendat facere qđ fac̄ eccl'a
7 ſil'r ordinandus ſm q̄ſdam. Itez materia ſeu
ſacr̄m vt traditio libri 7 ſimliū cū forma ✠boꝝ
Itē tps ſeu etas ſm alios qm̄ ſi puulus ordine
tur etiā p̄cedentib⁹ alijs gradib⁹ nihil reciperet
cum ſm eos in b̄ ſacr̄o exigat tam intentio reci/
pientis ordinez q̄ ꝓferentis Paruulus autē qz
non hz vſum liberi arbitrij nō hz intentōz. Alij
volunt qꝫ etas ſit de ꝓgruitate 7 nō de neceſſita
te huius ſacr̄i. Et iō in p̄dicto caſu puulus ſm
eos recipit caracterem nec ſm eos eſt reordinā=
duſ. Frater albtus vult qꝫ in alijs ordinib⁹/etaſ
ſit de ꝓgruitate. ſ qꝫ in vltimo ordine q̄ eſt ſacer
dotiū eſt de neceſſitate. Un̄ plane vult qꝫ ordo
ſacerdotij nō poſſit puulo ꝓferri. Itē ieiunium
ſm alios. eo qꝫ ſm eos p̄anſus nō ꝓferret ordi=
nem nec ſuſcipet. Alij fere omnes volunt ꝑiuz
Dicta p̄terea ſunt de honeſtate 7 ꝓgruitate
tam ex pte conferētium ordines q̄ ex pte tpis.
q̄ reperies exp̄ſſe in ſumma Ray. li. iij. in p̄nci. 7
conſequent̄.

Qui ordines ſunt ſa=
cri 7 ꝑre ſacri dicunt.

Poſtremo notandū qꝫ licet oēs p̄dicti ſe
ptem gradus ſacri ſint. q̄tuoꝝ tm̄ p̄mi mi
nores ordines/non dicunt ſacri. ſ ſoluz
tres maiores. ſ. ordo ſubdiaconat⁹. ordo diaco/
natus. 7 ordo p̄ſbyterat⁹. Et b̄ ꝓpter dignitatē
q̄ inducit miſtrantib⁹ in trib⁹ maioꝝib⁹ ordinib⁹
oportet em̄ eos vouere ꝓtinentiā vel ſimpl'r vel
ſm tps. Simpl'r in tota eccl'a occidētali. vbi nō
ꝓpetuā caſtitatē. Secundū tps. vt in orientali
eccl'a. vbi q̄ in mr̄imonio ordinē recipiūt/in ma
trimonio p̄manēt. Hz tm̄/dū miſtrant/ abſtinēt
ab vxoꝝib⁹. Inſup ill' mortuis/ alias ducere nō
poſſunt.

De ſacramento cōiu
gij 7 ptinentibus ad ip̄m.

De ſacro ꝓiugij nō multa neceſſe eſt b̄ di
cere eo qꝫ in ſumma Ray. li. iiij. de b̄ ſa=
cramēto ſufficient̄ tract̄. Sūt q̄dā tm̄
q̄ ibidem nō tanguntur de q̄bus hic aliq̄ breuiter
memoranda ſunt vicz. An iſtud ſacr̄m ſicut alia
ſacra ꝓferat gratiam 7 efficiat qđ figurat. Quis
ſit eius effect⁹. An op⁹ coniugale poſſit fieri ſine
peccato. An debeat reddi debitū coniugale tpe
impḡnatōis. Itē an debeat reddi tpe 7 loco ſa=
cro. Itē an ſp debeat reddi cū petit̄. Quid b̄ ſit
materia 7 forma. 7 q̄d res 7 ſacramentū.

An ſacramētum con
iugij ꝓferat gr̄am 7 efficiat qđ figurat.

Reſuppoſito qꝫ mr̄imonij eſt viri 7 mu
lieris ꝓiunctio legitia/indiuiduam vite
ꝓſuetudinē retinens. q̄ diffinitio dat̄ ſm naturā
optime inſtitutā. qz tunc vna 7 pura fuit. Dzeł
miſſo etiā tractatu de cā inſtitutōis hui⁹ ſacr̄i. 7
vbi inſtitutū fuit. 7 q̄ p̄nt ꝓtrahere 7 q̄ nō cū ali
q̄bus alijs circa b̄ ſacr̄m neceſſarijs. q̄ exp̄ſſe li.
iiij. ſumme Ray. inueniesnūc q̄rendū venit an
b̄ ſacr̄m ſicut alia ꝓfert gr̄az 7 efficiat quod figu
rat. Ubi triplex cadit opinio. Dzia dic̄ qꝫ nō
ꝓfert aliquā gr̄am ſ cum alia ſacra ſignificet q̄=
tiam 7 ꝓferant. iſtud tantū ſignat gr̄am ſed non
confert. Hec eſt opinio mgr̄i in li. ſen. 7 p̄poſiti
antiſyodorē Scda opinio dicit qꝫ ꝓfert gr̄az
ſcz receſſum a pct̄o. nō tm̄ in ordie ad bonuz. Et
dicunt qꝫ gr̄a illa eſt/ qꝫ vtute hui⁹ ſacr̄i mitiga=
tur ꝓcupia. ne ferueat vltra nuptiarū honeſta=
tem. Et b̄ opinio ꝓbabilioꝝ viꝝ. Tertia 7 ſa
tis pitoꝝ opinio eſt qꝫ ꝓfert gr̄am etiā in ordie
ad bonū. Non q̄dē general'r ſe ad bonū hoc tm̄.
qđ hz facere ꝓiugatus. Et iſtō bonū eſt vt fide=
liter ꝓiugi aſſiſtat. opa ſua illi cōicet. plem ſuſce
ptam religioſe nutriat 7 hmōi. Et ſm b̄ patz qꝫ
efficit gr̄am quā figurat. ſ non oēm quā figurat
ſicut nec oportet. Figurat q̄ppe ꝓiunctōz fidelis
aie cum x̄po. q̄ q̄dem eſt effectus ei⁹ non ꝓtētus
ꝺdem ſed ſignificatus.

Quid ſit eius effect⁹

Ex p̄miſſis igit̄ habes qꝫ duplex eſt effe=
ctus mr̄imonij. Unus. ſ. nō ꝓtent⁹ ſ tan
tum ſignificat⁹. ſ. ꝓiunctio fidel' aie cum
x̄po. Alius ꝓtent⁹ 7 ſignificat⁹. gr̄a. ſ. q̄ mitigat
fomes 7 q̄ fideliter coniugi aſſiſtit̄.

An amplexus matri
monialis poſſit fieri ſine peccato.

Utrum autē fieri poſſit amplexus matri
monialis ſine peccato vel meritorie/ p⁹
hec venit dicendum. Et dicit̄ qꝫ cauſe quatuoꝝ
p̄cipue ſunt ꝓpter quas fit commixtio coniuga
lis. Aut em̄ fit cauſa ſuſcipiende ꝓlis. et hoc du
pliciter. Aut. ſ. ad cultum diuinū ampliandum
et hec cauſa ſic cognoſcendi vxorē/ ab omi pec=
cato excuſat 7 reddit opus meritoriū. dummo/
do iſta intentio ante finem opis p delectationez
non corrumpat̄. Uel fit cauſa ꝓlis vt. ſ. habeat̄
ſucceſſor hereditar'. 7 hec cauſa nō excuſat a ve
niali ſed a mortali. Aut fit cauſa reddēdi debitū
7 hec cauſa excuſat a culpa. 7 ſm alios merek̄ ſic
faciens. dum tm̄ iſta intentio/ p inordinatam vo
luptatē añ finem opis non ſupplantet̄ Aut fit cā
fornicatōnis vitande 7 hec cā excuſat a mortali
Aut fit cauſa exaturande libidinis. 7 hec cauſa
non excuſat a mortali. Uel ſm alios in hoc vlti=
mo caſu diſtingue. qz aut illa libido cauſa cuiuſ
exaturande fit commixtio coniugalis/ tantū re=
preſſa erat/ qꝫ eā nollet alter coniugū cū alio vel
alia explere. 7 tunc dicunt qꝫ adhuc eſt peccatū

veniale. Aut intantū creuerat illa libido vt idifferenter vellet q̄s eaz siue cū sua siue cū nō sua explere. Et tunc dicūt esse mortale peccatū.

An tempe impregnationis debeat reddi debitum ꝯiugale.

Ad Dicendū tempe impregnatōis ꝺr q̄ ppter piculū non ꝺz in tpe impḡnatōis vxor cognosci. Unde si vir eo tpe moueatur ad coitū. debet rōe/ talem motū ppter timorez p̄dicti piculi/refrenare. maxime q̄tuor p̄mis mensibus. Si tñ vir vxorē dicto tē pore cognouerit/non ppter h̄ peccat mortaliter Uerū etiam q̄ mr̄er illo tpe maxime coitum vt frequent̄ appetit. si ipa petat ⁊ ipe vir exactus reddat sic reddens leuius peccat. exigēs vo grauius. vterq; tñ venialit̄ tantū.

An tempore ⁊ loco sacris/debeat reddi debitū.

Ad Dicendū tpe sacro silr ꝺr/ q̄ tempe q̄dragesime ⁊ q̄tuor temporū ⁊ rogationum ⁊ p̄cipuarū solennitatū/non ꝺz alter coniugū debitū petere. Si tñ petierit cum pigētia tamē animi q̄ sine ꝯiugij vsu esse non possit/ venialiter peccat. Si aūt alter petierit/reddat. ex actu tñ iusticie ⁊ fide thoꝛi excusaī a peccato nisi in his casibus p̄ter temporū hmōi solēnitatem aliq̄d iuxta distinctōes supꝛapositas ḡuius incideret qō peccatum aggrauaret. Ꝺz secus est de loco vt volunt aliq̄ q. ſ. nō tenent̄ in loco sacro reddere debitū si aliq̄s alius locus haberi possit. Si aūt alius locus non possit haberi/ vt contingit in tempe guerre/ vbi multis noctibus in locis sacris iacent viri cū vxoꝛibus suis. tūc si alter coniugū soluat exactus. habens de h̄ dolorem coꝛdis: peccat tantum venialit̄: imo si exigat cum planctu ⁊ pigentia qō sine vsu cōiugij esse non p̄ōt. non credūt multi q̄ peccat mortaliter. Nec credas q̄ tunc contaminet̄ locꝰ/ita q̄ reconciliatōe indigeat. q̄ contaminatio sacri loci distinguit̄ duplicit̄. Una q̄ ꝓcedit ex incongruitate opis. qō fit in ipo respectu dicti operis in se. Et alia que ꝓcedit ex incongruitate operi non quo ad se. sed quo ad ꝯsecratōez seu actum ipius loci in quo fit. Nam illa q̄ ꝓcedit ex incongruitate respectu loci tantū ⁊ non opis in se/ nō ꝯtaminat iocū intantū q̄ indigeat recōciliatōe. Sed illa vo q̄ ꝓcedit ex incongruitate ad sanctificatōz loci/respectu operis in se vt est i magnis facinoꝛibꝰ. sicut in stupꝛo adulterio homicidio ⁊ hmōi. ⁊ hec locū contaminat intantū q̄ reconciliatione indiget maxime respectu aliquoꝛū facinoꝛum vbi sunt manifesta.

An semp debeat reddi debitum ꝯiugale cum petit̄.

Ad Dicendū solutōe aūt debiti coniugal̄ hoc tenent alīq̄ q̄ omni tpe petenti debitū est reddendū sm̄ oportunitatem loci Nō ideo ꝺr q̄ ille actus/ verecundia quandā hz sibi annexā. Uñ non oportet q̄ soluatur in publico. ſ in omni hoza omiſſo negocio. si scit alterum esse in piculosa ꝯcupiscētia. tenet̄ captare secretū cubile ⁊ debitū reddē Alij distinguunt q̄ sicut in p̄ceptis affirmatiuis sp ad ea tenent̄ sed non ꝓ sp. vt verbi gratia Semp teneoꝛ honoꝛare parentes meos /sed nō ꝓ semp sed solum ꝓ loco ⁊ tempe. Ita hic vt dicunt quis ad semp tenet̄ reddere debitū. sed nō tenet̄ ꝓ semp. sed solū cum oportunitas loci ⁊ tēpoꝛis hoc exegerit. Et nota duos vsus q̄ determinant q̄nq; casus. in q̄bus quis potest reddere debitū sine peccato sed nō petere. Festa sacerq; locus ieiunia menstrua partus. Si petis his peccas reddis q̄nq; licenter.

Quid sit materia et quid forma in sacramento coniugij.

Quid aūt sit materia ⁊ q̄d forma. dicitur q̄ materia sunt/legitime persone/ in potentia cōmixtionis sexuū existētes. Circa quod multi difficiles existunt. Diuersi casus occurrunt h̄/sacrm matrimonij impedientes qui sufficienter in summa Raymūdi determinantur. quare hic causa breuitatis non exprimunt̄. sed solum ꝓ quadam compendiosa annotatōne. ponunt̄ sex versus sequentes. Ecclesie vetitum necnō tempus feriatum. Impediunt fieri. ꝓmittunt facta teneri. Error. conditio. votum. cognatio. crimē. Cultus disparitas vis. oꝛdo. ligamē. honestas. Si sis affinis si forte coire nequibis. Hec socianda verant connubia iuncta retractāt. Forma aūt est cōsensus ꝓ verba expꝛessus. vt accipio te in meam ⁊c. vt p verba expꝛessus. vt accipio te in meam ⁊c. vt hmōi. Scōm alios consensus animoꝝ est materia in coniugio. forma autez est debita verboꝝ platoꝝ forma. ſ. Accipio te in meā ⁊c. Sed nunq̄d et iste cōsensus debeat ferri ⁊ esse ad carnalem copulam. Et dicit magister in li. iiꝛo sententiarū q̄ non in carnalem copulaz nec in cohabitatōnem coꝛpoꝛalem sed in societatem coniugalem. quod sic exponit̄ hoc est in carnale debitum. non in carnalez actū. Nec obstat illud de matrimonio beate vginis que sm̄ beatū Augustinū ita matrimonio ꝯsensit/ q̄ nisi aliter deus iuberet. debitum coniugale non redderet. Fit enim sic. Committens autem virginitatem suam diuine dispensationi/ consensit in carnalem copulam non illam appetendo sed diuine inspirationi in vtroq; scilicet ⁊ virginitate et cōmixtione obediendo. Sed virginitatem quam nondum vouerat/ in desiderio habuit et cum firmo ꝓposito. cōmixtionem vo illam nisi deus

aliē disponeret in sufficientia. ¶ Ex his satis ptz quid hic sit sacramentū ⁊ q̄d res. Nam sacramē tum est consensus animorū ⁊ coniunctio corpo= rum. Res aūt duplex est. s. vnio xp̄i ⁊ ecclesie. Item vnio duarū naturarū in xp̄o. Nā sicut in matrimonio ꝓiunctio est animorum vnius cum vna. ita vnit̄ xp̄s cum eccl'a que vna est vt dici= tur Cañ. vj. vna est columba mea ⁊c. De q̄ etiā vnione dicit̄ j. ad Thor. vj. Qui adheret deo vnus spūs est cū eo. Item sicut in matrimonio est cōmixtio diuersorū sexuū. ita in xp̄o est vnio duarū diuersarū naturarū. s. diuine ⁊ humane. ¶ Explicit tractatus tertius de expositōne se ptem sacramentorū.

¶ Incipit tractatus eiusdem quartus de septem virtutibus ⁊ earum declaratione.

¶ Vncaliqua tan genda sunt de virtutibus. Et p̄mo quid sit virtus in genere. Quot sunt in numero. ⁊ de earū sufficien tia. Deinde de singulis in speciali erit aliq̄d di= cendum.

Quid sit virtus in ge nerali.

Est aūt virtus ſm Aug'. bōa qualitas mentis qua recte viuit̄ ⁊ qua nullus male vtit̄. quam solus deus in homi ne opat̄. Notanter dicit̄ bona q̄litas. ad d̄ram malarū q̄litatū cuiusmodi sunt p̄diga litas auaricia. Addit mentis. ad d̄ram corpora lium q̄litatum. q̄les sunt albedo. nigredo. Et sb iungit. q̄. s. virtute. recte viuit̄. ad d̄ram scientie ea recte viuit̄ sed potius ea recte intelligit̄. Et addit̄. qua nullus male vtit̄ ad d̄ram potentia= rum naturaliū q̄bus contingit ⁊ bñ vti et male vti. cuiusmodi sunt rōnabilitas ⁊ ꝓcupiscibili= tas. ⁊ irascibilitas. que ꝓp̄rie potēcie dicuntur. Dicit̄ etiam quā solus deus opat̄ in homīe. qō ponit̄ ad d̄ram virtutum politicarū. que (vt vult p̄bus in ethicis) generant̄ ex frequēti bñ agere cum virtutes theologice a deo infundant̄. Ex q̄ apparet q̄ p̄cedens diffinitio est p̄p̄rie virtutis theologice. ¶ Gz aūt virtus comp̄hendit tam q̄ tuor virtutes cardinales q̄z tres theologicas sic pōt diffiniri. Virtus est amor habendi se ad om nia vt debet̄. Vñ Aug'. iu li. de moribus eccl'e. singulas diffiniens virtutes. in omnibus diffini= tionibus ponit amorem tanq̄ genus. ⁊ adiun= git diuersos actus q̄si diuersas differentias.

Quot sunt virtutes ⁊ de earū sufficientia.

Ex dicta aūt diffinitōne/ extrahi pōt numerus septē virtutum. s. q̄tuor car/ dinaliū ⁊ triū theologicarū. Cuz em̄ virtus sit amor habendi se ad omia vt debet̄. aut erit amor hñdi se vt debet̄ ad creato= rem. aut ad creaturā. ¶ Si p̄mo mō tūc vl' erit amor ad creatorē vt recognoscat̄ ⁊ sic erit fides q̄ est illuminatio mentis ad cognoscendū deum. Aut erit amor ad creatorē vt possideat̄. ⁊ b̄ du plicit̄. s. Vel vt habendus in futuro. ⁊ sic ē spes Vel vt quō hic iam habit⁹ ⁊ tentus. ⁊ sic ē cari tas q̄ q̄s licet ꝑ quendā modū impfectū habz b̄ deū. Quia q̄ manet in charitate in deo manet ⁊ de⁹ in eo. j. Joh. iiij. Si aūt sit amor hñdi se vt de bet̄ ad creaturā. tūc vel ad creaturā q̄ sub nob ē vt caro. ⁊ tal' amor sic hñdi se ad eā vt debet̄: est tpantia. Aut ad creaturā q̄ iuxta nos est: sicut est p̄xim⁹. ⁊ tal' amor sic se recte habendi ad eū/ est iusticia. Aut ad creaturā q̄ ꝫ nos est. ⁊ tunc aut illa creatura est nob insidiās. ⁊ tal' amor sic se habendi ad eā vt debet̄/ est p̄udentia. Aut il la creatura est nos molestās. ⁊ tal' amor sic se ha bendi ad eam vt debet̄/ est fortitudo.

De tribus virtutib⁹ theologicis. Et p̄mo de fide.

In speciali tangendū de virtutib⁹ theo logicis. Et p̄mo de fide. De q̄ p̄imo dicendū q̄d sit. Quot modis dicatur Que sit fides informis ⁊ q̄ formata. Et vtrum vna sit alia. Et an demones habeāt fidē. Vtrū puuli baptisati habeant fidē. Vtrū in aliq̄ casu sufficiat vuare fidem corde ⁊ diffiteri ore. Vtrū fidei possit subesse falsum. An oēs teneant̄ ad fi dem explicitā. (modo diffinit̄.

Quid sit fides et quo

Secundū aūt ap'm ad Heb. Fides est rerū sperandarū sba. argumētū non ap parentiū. Et diffinit̄ b̄ fides put est fun damentū in edificio spūali. Substistit em̄ oibus alijs virtutib⁹ ⁊ eas collocat in nob. i. facit eas in nob collocari. Et hāc sic intellige diffinitiōz. Fi des est sperandarū rez sba. i. fides facit mō res speratas subsistere in nob spe. q̄ tandē subsistēt re. Fides dr argumentū. i. ostēsio vl' p̄monstra= tio/ nō aparentiū rerū. ¶ Gz nōne ap'li crediderunt xp̄m passum: vtiq̄. qz in eorū symbolo b̄ p articulo ponit̄. ⁊ tñ aparuit eis passio sua. Gz dic q̄ aliud viderūt ⁊ aliō crediderūt qz hoiem passum viderūt ⁊ deū passum crediderūt. Deū aūt passum esse/ est articulus fidei ſm aug'. Nō hoiem illū passum esse. Quia b̄ crediderūt iudi q̄ fidē ñ hñt catholicā. ¶ Scōm aūt aug'. Fides est illuminatio mentis ad videndū deū. (cat.

Quot modis fides di

Dicit autem fides multipliciter. Alii/ quã ei accipit p habitu fidei informis Unde Jaco.ij. Fides sine opibus ↄc Aliquãdo accipit p habitu fidei formate. Unde ad Heb.xj. Sancti p fidez vicerũt regna. Aliqñ p actu fidei formate ꝑm q dic augusti. Fides est credere quod nõ vides. Aliqñ p facilitate credendi. Uñ Bat.viij. Nõ inueni tantam fidem in isrl. Aliqñ p̃o obiecto fidei. scz p eo quod credit. cuiusmodi sunt articuli fidei. Uñ in symbolo athanasij dr. Hec ẽ fides catholica. qđ intelligit de articul ibi positis.

Quid sit formata et

đd informis. ↄ vtrũ vna possit fieri sine alia.

Fides aũt formata est fides que opatur p dilectõem que. s. informat gratia ↄ caritate. Fides aũt informis est huic contraria vtraq formabilitate puata qualem habent existentes in pctõ mortali. que nihil aliud est q̃ potentia naturalis assentiendi veritati vtili. Utrum autem fides informis fiat quãdoq formata vel non ↄ an quotiẽs peccat mortaliter/omnino peat fides formata. ↄ cum ad statum gr̃e p penitentiã redit/ vtrum noua fides creat. Multi vident dubitare. Dicunt em aliqui q fides informis eadez est in essentia cum fide formata. sed differũt ꝑm intentionez maiorẽ ↄ minorẽ. vt assensus veritati alicui qua illustratõne gratie irradiatus sit fides informis. assensus aũt vehemens/mlta illustratõe g̃tie illuminatus/sit fides formata. Et volunt isti q fides informis hic finiri possit. formata ꝑo nõ Alij dicũt q non sunt eadem in subã sed euacuata siue recedente fide formata/totum perit. Et relinquit tantũ modica q̃dam lux in aĩma/q̃ non facit hoiem gratũ que dicit fides informis. Alij distinguũt q duplicit dicit fides informis. Uno mõ p puatõz actualem forme debite Et p hunc modũ dicit fides informis esse in peccatoribus. qr non est in eis gratia gratificãs vel charitas. Alio mõ dicit fides informis p priuationem possibilitatis ad formã debitã. ↄ hec fides informis est in demonibus q̃ non hñt possibilitatem ad gr̃am. Et p̃mo mõ dicta fides informis sic differt a formata/q tñ formata fieri possit. s. q illõ qđ fidei informi subiacet/põt formari. Uñ materialit loquendo hec põt fieri illa. sic cecitas in oculo põt fieri visus p miraculũ. Sz secundo modo dicta fides informis oĩno differt a fide formata/sic q nullo modo potest fieri formata. Et illud plus placet aliquibus. Ex his patet an demones habeant fidẽ. hñt em fidem informẽ vt dicunt sancti. Sz vt dixi multo aliter q̃ peccatorez. q̃m fides informis demonũ non est possibil ad formã debitã sicut fides peccatorũ in q̃ est aliq̃ q̃uis modica illustratio gr̃e. In fide ꝑo demonũ nulla sed tantũ credulitas q̃dam ex cogitatõe naturali exorta.

Utrũ paruuli bapti

sati habeant fidem.

Quid quod q̃rit vtrũ paruuli baptisati fidem habeãt? Dicunt q̃dã q nec fidem habeãt. nec ceteras ꝟtutes. eo q he nõ ꝓferunt eis in baptismo sed tm purgatio ab originali peccato. Dicunt tñ q si aĩa puuli post baptismũ separet. i illa sepatõe illi infundi fidẽ. ceteraq ꝟtutes ab ipõ deo Et sit cum adultus efficit. si tñ retineat innocentiam baptismalẽ Ze hac opinione est Hugo. qui fecit apparatum sup decreta. Alij dicunt paruul plene fidẽ ↄ ceteras ꝟtutes in baptismo infundi sed nõ vsus earũ. Quam opinionem tenet magister in li. sententiarũ ↄ alij plures. Est ↄ alia opinio inter has duas media. que ponit q puuli nec hñt completũ habitũ ꝟtutuz. neq actum. qr nondũ sunt capaces ꝟtutis complete vt est habitus vel actus. Sed accipiũt virtutes ad potentiã. que potentia aliq̃d habet de natura habitus. ↄ fit habitus complet si aĩa separet vel cũ veniũt ad etatem adultam.

Utrũ in aliquo casu

sufficiat corde ꝟuare fidem ↄ ore diffiteri.

Utrum aũt in aliquo casu sufficiat veram fidem corde tenere. ↄ p vita saluanda/ore negare. nullus discretus dubitat. Negans em fidẽ ore/q̃uncq retineat firmit corde/p̃cipue req̃sit/peccat mortal r. Corde em (vt ait apl's) creditur ad iusticiã. ore aũt ꝓfessio fit ad salutẽ. Uñ sine cõfessione fidei non vidr esse salus. q̃ dominus cuz negatõne. Jusup tal impugnat fidei veritatem agnitaz. Et sic videt quodãmodo peccare isph ritumsanctũ. Uñ hec est heresis p̃scillianistarũ đ dicunt q p vita saluanda licet fidem ore negare si tñ vere teneat in corde. (subesse fidei.

Utruz falsum possit

Hic dubitatur vtrum falsum possit ꝟ esse fidei. Hoc est vtrum falsuz possit credi. vel id quod non est. puta cum sacerdos eleuat hostiam non ꝓsecratam/vtrum sit vera fides qua a toto popl̃o creditur ibi esse vel illud esse corpus christi? Et ditur ad hoc/q fidei nunq̃ potest subesse falsuz nec dubiũ. imo nec etiam potest quicq̃ credi. nisi sit infallibiliter verum. Unde in predicto casu credere q illud siue illa hostia/sit corp̃ chr̃i/non est fides sed opinio tantum que potest esse de falso. Sed credere q sub illa hostia in forma debita consecrata fuerit/sit corpus christi est fides. ↄ hoc semper infallibilit est verum.

Unde illa conditio sp apponenda vł ad minus suponenda est. quãdo hostia adorat vel sumit scz si rite consecrata fuerit. Hostia rite consecrata infallibiliť est corpus xpi.

An omẽs teneantur ad fidem explicite credendam.

Deinde an omẽs teneanť ad fidem explicitam. s. ad credenduz articulos fidei explicite dubium est apud q̃sdaz. Dicunt em̃ aliqui q nec añ aduentũ nec post aduentum xpi tenebanť homies scire omnes articulos fidei explicite. nec etiam omnes explicite credere nisi inq̃tu docti erãt a maioribus. Et illã doctrinam intellectu capere potuerant. Sed tñ adhuc illi q̃ pcesserũt/minus tenebantur ppter vmbram que tũc erat. Isti autez plus/ppter doctrinã z veritatẽ exp̃ssam. Unde nunc q̃libet q̃tumcũq; simplex q̃ humanam hz discretoz/teneť ad minus explicite scire z credere p̃mum articuũ. Et reliquos nullaten⁹ diffitetur/sed in generali credere q̃cq̃d sancta z vniuersalis credit eccl'a. Et teneť p̃ter h̃ se paratuz exhibere ad amplius discendũ/cũ doctorez catholicum habuerit. Et qm̃ obtusum sensuz habent simpliciores non credo q teneanť ita explicite scire sicut explanať eis. qz sufficit q ipi accipiãt fm voluntatẽ aut facultatem explanatoris. Si autẽ p̃mum articulũ vel plures etiã alios explicite crederent. vni tñ ptinaciť z̃dicerent/hereticj/iudicarenť. Quia h̃ fieri/non posset/ nisi egressi iudiciũ eccl'esie/pueruli hereticorũ iam p doctrinam puersam esse incipent. Hecus tñ est de sapientioribꝫ qui tenenť explicite oẽs articulos scire. Et maxime plati aut quicũq; alij q̃ se fatẽtur doctorez. cum ignorantia iuris nõ cadat in p̃ncipem aut doctorem.

De vtute spei et pertinentibus ad ipam.

Sequiť aliquid dicere de spe. Primo quid sit spes. An spes possit esse malarũ rerum. Quorũ sit spem habere. An ipa simul cum fide euacuabitur. Et quid succedit eis. (modo diffiniť.

Quid sit spes z quotiam timoris fugis q̃ est expectatio future miserie. Expectatio dico pueniens ex gr̃a. i. benignitate dei cõsiderata. Nec em̃ oz ex benignitate dei ꝓsiderata/oz ad dr̃am desperatõis q̃ seueritatez tantũ dei ꝓsiderat. Et ex meritis p̃cedentibus. quod oz ad dr̃am p̃sumptiõis. q̃ ex dei benignitate tantũ cõsiderata z nõ cum h̃ ex meritis beatitudinem adipisci credit. Et sic diffiniť hic motus spei. Aliter sic a mgr̃is cõmuniter diffinitur. Spes est audacia mẽtis de largitate dei cõcepta/habendi vitam eternã p bona merita.

An spes possit eẽ malarum rerum.

Hanc aũt spes possit esse malarũ rerum. Dicit mgr̃ in. iij. sententiaruz q spes est tantũ bonorũ rerũ z earuz que ad eũ spectant q̃ earũ spem gerere viorz. qz ppe spem habemus de bonis nr̃is. nõ de alienis. Ad hoc q sit ppie spes tria concurrere debent. s. q sit respectu boni. z prozij z futuri. Unde si aliqñ legatur: spes dici malorum/sicut apud poetaz. Hũc ego si potui tm̃ sperare labore m. Uel etiã bonorũ z cõmuniũ. sicut speram⁹ salutẽ bonorũ q̃ sunt in via. vel etiam boni p̃sentis. intellige in talibus spem non ppie accipi s largo modo. (seu sperare.

Quorum sit hr̃e spem eo aũt q queriť quorũ sit sperare. scz an sit angelorũ. An aiarum beatarum in celo. Et an xp̃us spem habuerit. Et etiã an antiq̃ pres i lymbo. vel aie nunc detente in purgatorio spem habuerũt aut habeãt? Dicendũ est ad tria ꝓpria q ppe sumpto noie spei. nec angeli nec aie beate nec xp̃s/spem habuerũt. Cuius rõ est qz ppe nõ est nisi de subali beatitudine quã nũc hñt angeli z aie beate. eo q stola corpis non sit fm doctores de subali p̃mio ipaz. sed tm̃ ipa ꝓtemplatõ diuinitatis z humanitatis xpi. Quia vt hr̃ Johan. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscãt te solum verũ deũ. z quem misisti ih̃m xp̃m. Et qm̃ xp̃s beatitudinẽ subalem in via habuit. qz comprehensor fuit iõ spem ppie nõ habuit. Et si aliqñ legať ip̃m spem habuisse intelligendum est de improp̃e dicta. s. de aliq̃ spe de accidẽtali beatitudine. vtpote de glorificatiõe corpis sui. cui⁹ nõ est spes nisi p posterius. vel de ipo loq̃ť scriptura gr̃a membrorũ. De patribus autem in lymbo. z de aiabus in/purgatorio existentibus dicit q spem habuerũt z habent aliquantulũ extenso nomie. Cum em̃ spes sit boni futuri expectatio. potest esse expectatio cum omnimoda hesitatõe. Et tunc non est spes. vel cum certitudine opinionis: z tunc p̃prie est spes. qualez habent electi in via. Uel potest esse cum cer/

titudine scientie. q. s. sciant se bonū eternū adepturos. Et sic minus ppie dr spes Et isto mō sumendi spem dr q pfes in lymbo r purgatorio aime spem habuerūt r habent.

An fides r spes euacuabunt r quid eis succedet.

De vltimo quod ponebat in questiōe scz an spes r fides euacuabūt. Et qd ipis succedet? Dicit q vtraq euacuabitur. Cū em venerit qd pfectuz est euacuabitur qd ex parte est. Et ideo qz fides r spes impfectōz habent/euacuabunt. nec erunt sanctis in celo. sed loco fidei succedet visio. loco aūt spei/succedet amplex⁹ vbi videbit r gustabitur q̄ bonus est dns.

De virtute caritatis r ptinentibus ad ipam.

Am de charitate aliqd dicat. Et primo quid sit caritas. Que sint diligēda charitate. Et quis ordo sit obseruandus in diligendis. An omnes teneantur ad dilectōz inimicorū. Et iterū de quodam alio ordine diligendorum.

Quid est charitas

Charitas fm mgrm in. iij. sen. est dilectio qua diligit deus ppter se. r proximus ppter deum vel in deo. Nec hic diffinit idem p seipm. s. charitas per dilectōnem. qz dilectio quodāmodo genus est ad charitatē. r ea qdem cōmunioz. q̄uis in frequenti vsu scripture/vnū p alio aliquotiēs ponatur. Alia dat ab Aug. in li. de moribus ecclesie. Charitas est affectio animi recta/ coniungens nos deo. Et sciendū q̄tum ad ꝓpriā diffinitionem/eadem est dilectio qua deus r proximus diligit. quia vnum ppter aliud amatur/ vnico vtrū q̄ amore amat. Sicut idez est amor quo amat vinum r dulcedo vini. Feminata dicitur hec dilectio ppter duo dilecta. s. deum et proximum. ppter quod etiam dicunt duo māda ta de dilectōe. Primū de dilectōe dei qd ptinet tria ꝑma p̄cepta seu mandata decalogi pertinētia/ad deū vel q̄bus ordinamur ad deū. Secundum est de dilectōe proximi: ptinens septem alia decalogi p̄cepta seu māndata q̄ nos ordinant ad primū. sicut in supioribus declaratū est.

Que caritate diligenda sint r quo ordine.

Ulteruz vt sciam⁹ que caritate diligēda sunt. Attendam⁹ doctrinā Aug. li. j. de doctrina xp̄iana. Quatuor ei fm eum diligenda sunt. Unū quod supra nos est. s. deus. Alterū qd nos sumus. s. anima. Tertiū quod iuxta nos est. s. proximus. Quartū quod infra nos est. s. corpus. Hec cundo aūt r quarto nulla p̄cepta specialia data sunt. Quantūcunq em homo excidat a caritate/sp tn illi remanet affectio ad seipm r ad carnem suā. Sed q̄s ordo ꝓuandus est in his diligendis. Utrum videlicet in aliquo casu/extranei p̄ponendi sint cōsanguineis? Item an filij parentibus. Item an vxor parentibus? In primo q̄dem casu distinguūt q̄dam. quia aut beneficium conferendum/est spūale aut temporale. Si est spūale cum beneficiū spūale ad neminem iure consanguinitatis deuoluat/debz extraneo⁹ melioz p̄ferri consanguineo minus bono Si autem sit tempale/puta de bonis acquisitis vel iure hereditario possessis. Dicunt q ?sanguineo pariter indigenti etiam minus bono/ꝑ⁹ est sibi ueniendū q̄ extraneo. Unde si vnus est consanguineus r alter non/r vtriq dandū non sufficeret. tunc dandū est consanguineo. Si vo vtriq sufficiat. vterq accipiat. sed consanguineo⁹ ꝑor. Respectu vo secundi. s. an filij p̄ponendi sint parentibus. s. patri r matri. Dicunt plēs. q parente r filio in equali necessitate constitutis/ꝑius est subueniendū parenti q̄ filio cum ad hoc nos cogat tam lex nature q̄ dominicū p̄ceptuz. Vidi aliquos sentire contrariū. r aliquos dissuadere de dilectione affectuali r effectuali. Dicendo q dilectione affectuali. plus diligendi sunt parentes propter p̄stita beneficia. Effectuali vo plus diligendi sunt filij. quia vt plurimum plus indigent. Sed pone equalem vtrobiq indigentiam. tunc puto plus subueniendū esse parentibus. s. patri r matri q̄ filijs. De vxore autem quod erat tertiū dicit q ꝓferenda est parentibus quantum ad cohabitatōnem. nō quātum ad dilectōnem. Unde illud. Relinquet homo patrem r matrem suam r adherebit vxori sue r̄c. Intelligendum est q magis adheret⁹ est eis q̄ parentibus/cohabitatōne non tamen magis dilectōne. eo q multa plura bñficia a parentibus exhibita sunt q̄ ab vxore.

An omnes teneātur ad dilectōnem inimicorū.

Et dilectiōe autem inimicorum/ an teneamur omnes ad eorū dilectōnem? r an teneamur eis omnes ostendere signa familiaritatis? Et dicit q sic. s. q omēs tenentur inimicos diligere. eo q super hoc extat p̄ceptum diuinum. Matt. v. Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros. benefacite his qui oderunt vos. Sed hoc quo ad affectum dilectionis quo simpliciter tenent⁹ omnes inimicos diligere. quo vo ad signa dilectionis r ad effectum/non tenent oēs (vt dicit) inimicū diligere. nisi viderit eū necessitatē patiētē

vel veritã non ficte seu irrisorie ꝙ veracit postulantem. vñ si salutat/nõ irrisorie salutãdus est. Perfecti ꝺo saltem religiosi ad ampli⁹ tenent. Propter scandalũ em̃ euitandũ/corã his preciue q̃ sciũt q̃ offensi sunt/tenẽt offerre signũ di lectõis. Nec tñ intelligas de tali inimico q̃ fidẽ xpianam ⁊ fidem catholicã impugnat. qz sic impugnanti nisi in vltima necessitate nõ est subueniendum.

De quodaz alio ordine diligendorum.

In summa nota ꝑm Aug̃. ⁊ Amb. ⁊ alios expositores q̃ ꝓmo diligendus est deus. deinde aia ꝓpria. deinde aia primi. deinde corp⁹ ꝓpriũ. ⁊ postea corpus primi. Inter ꝓrios aũt ꝓmo pentes. s. pr̃ ⁊ mr̃. scdo filij. deinde alij cognati. Utruz aũt vxor sit ꝓferenda filijs/certũ nõ habeo. post filios ⁊ vxorẽ/domestici. s. noti. deinde extranei non inimici. deinde inimici. Qz aũt iubemur diligere ꝓrios sicut nosmetipos sic intelligẽdũ est q̃. s. eque optandũ est eis bonũ eternũ sicut nob. Non em̃ tenemur tpalia eq̃liter eis vt nobis ministrare. ꝙ nobis ꝓmo postea aũt ipis.

De quatuor virtutibus cardinalibus.

Sequit breuit aliq̃d dicere de ꝟtutibus cardinalib⁹. s. de iusticia que ꝑm Aug̃. est in subueniendo miseris. de prudẽtia q̃ est in cauendis insidijs. de fortitudine q̃ est in ꝓferendis molestijs. ⁊ de tẽperantia que est in prauis delectatõnibus coercendis. De q̃bus ꝓmo dicendũ est quare dicantur cardiales ⁊ ciuiles ⁊ politice. Deinde de singulis q̃ sit quelibz ꝟtus in se. Et q̃ sunt ꝓprij ea rum actus tam in via q̃ in patria. Postremo ꝺ ordine earũ ad septem vicia capitalia.

Quare dicte ꝟtutes cardiales ciuiles et politice.

Dicunt aũt ꝑm q̃sdam ꝟtutes cardiales q̃si cordiales ad dr̃am ꝟtutũ corporaliũ. Cardo em̃ ꝑm Isiꝺ. a corde deriuat. qz a cordian grece qꝺ est cor latine. Vel vt alij volunt dicunt cardinales. qz in eis sicut in cardinibus/ois alia ꝟtus maxime ciuilis voluit. Scõm autem pꝺos q̃ de ipis tractauerũt dicunt cardinales/qz in his sicut i cardine est reuolutio totius vite humane ꝑm statũ honestum ⁊ ciuilẽ. Ciuiles aũt dicunt qz constituunt bonum statum vnius cũ altero in ordine ciuiũ. his em̃ ꝟtutibus ꝑm Plotinũ pꝺm et macrobiũ. boni viri rei publice cõsulũt. vrbes tuent. pentes venerant. primos amãt. Politice aũt dicunt/eadem de cã/qz idem est polis grece quod est ciuitas latine. ⁊ ideo politice dicunt q̃si ciuiles. (speciali.

De virtute iusticie in

Est aũt iusticia ꝑm aug̃. vt⁹ tribuens vnicuiq̃ qꝺ suũ est. Que diffinitio cõuenit iusticie tam ꝑm statũ vie q̃ ꝑm statum patrie. Alia aũt diffinitõ q̃ ponit q̃ iusticia est subuenire miseris/ꝓuenit iusticie tm̃ ꝑm statũ vie. Ponũt aũt ꝑm mgr̃m in. iij. li. sen. duo eius actus. s. act⁹ ei⁹ in patria. q̃ est deo regenti subesse. ⁊ act⁹ eius in via q̃ est miseris subuenire. Hi sunt act⁹ generales ad q̃s tenent oẽs. Sunt aũt ⁊ alij act⁹ eius spẽales ad q̃s non ita indifferent oẽs tenent. q̃ sic(q̃ntum ad ꝓpositũ pñs sufficere põt) distinguunt. Jam tactum est q̃ act⁹ general⁹ iusticie est vnicuiq̃ tribuere qꝺ suum est. ℔ est supiorib⁹ paribus ⁊ inferiorib⁹. Supiorib⁹ q̃dẽ ꝑeminentiaz ⁊ ℔ dupl⁹r. Quia vel general⁹r. ⁊ sic ꝺr actus ei⁹/inferiora potiorib⁹ subdere. quã ponit aug⁹. de libero ar. li. ij. Vel specialit. ⁊ sic ꝺr actus ei⁹ soli deo debitus. De quo aug⁹. li. vj. sue musice. Si autem sit in tribuendo qꝺ suũ est pariꝺ⁹. sic est triplex actus ei⁹. Un⁹ paria sibimet copulare. de quo aug⁹. de libero ar. li. j. Alius nullt coequari/nisi purificatis animis. Tertius nullis dñari apetere nisi nature corpali vt bestiali. de q̃bus duobus aug⁹. in. vj. sue musice. Si autez in tribuendo qꝺ suũ est inferiorib⁹ ℔ est dupliciter. Vel quo ad penam subleuandã. ⁊ sic eius actus est miseris subuenire. ꝑm mgr̃m in. iij. li. senten. Vel quo ad culpam corrigendã. ⁊ sic ei⁹ actus est iniq̃s moriꝺ⁹ corrigere ⁊ punire. De q̃ Aug⁹. sup Geñ. li. xij. ad lr̃am.

De virtute prudẽtie in speciali.

Prudentia ꝑm magistrũ in. iij. sententiarum est in p̃cauendis insidijs. vñ sic apertius diffinit. Prudentia est virtus rerũ bonarũ vel malarũ neutrarumq̃ discretio: cum fuga malꝺ ⁊ electõe boni. Et dicit neutrarũq̃ hoc est indifferentiũ. q̃ scz neq̃ bone neq̃ male sunt. quale est frangere festucam vel huiusmodi. Et trahit diffinitio ꝑ sens ex verbis Augnstini li. vbi dicit. q̃ prudentia est bonarũ rerũ ⁊ neutrarũ sciẽtia. Ponunt aũt plures prudẽtie actus. Actus eius in patria duplex est. Unus. nullũ bonum deo ꝓponere vel equare. qui ponit ꝙ magistrũ in. iij. li. sententiaz. Alius ipam ꝓcupiscere veritatem. de quo aug⁹. in. vj. sue musice. Actus prudentie vie ponunt q̃nq̃. s. p̃cauere insidias. q̃ ponunt ꝙ mgr̃m in. iij. li. sen. Itẽ mala deuitare. de quo Aug⁹. super Geñ. li. xij. ad lr̃am. Itẽ incorruptõnem corruptioni ꝓponere. de quo

Aug⁹. de libero arbitrio. li. j. Item discernē bonum a malo. de quo aug⁹. de ci. dei. li. xix. Item eterna p̄ponere temp̄alibus. de quo aug⁹. i. vj. sue musice.

De ꝟtute fortitudis

Fortitudo aūt est in perferēdis molestijs. Unde ſm quosdam sic aptius diffinit. Fortitudo est immobilis animi inter aduersa laborū ⁊ piculorū equa susceptio. Cuius quadruplex assignat actus vie. Unus firmare animū ꝫ tales molestias. de quo aug⁹. Alius nō aduersitatem nec mortem talem formidare. de quo Augusti. in. vj. sue musice. Alius a sapiente electo/ nullis terroribus nullisq; penis depelli. de quo Aug⁹. de libero arbitrio. li. j. Ali⁹ p̄ dilecto habendo aduersa tolerare. de qno aug⁹. sup Gen. li. xij. Actus patrie duplex est. Unus firmissime deo adherere. qui ponit p̄ mgr̄m in. iij. sententiarū. Alius nihil molestē pati. qui ponit p̄ Aug⁹. in. vj. sue musice.

De virtute temperā-tie in speciali.

Temperantia est in prauis delectatōnibus coercendis. Diffinit aūt sic aug⁹. in lib. de libero arbitrio. Tpantia est affectio/ coercēs appetitū ab his rebus q̄ turpiter delectant. Cui⁹ actus assignāt i via Subtrahere se ab amore inferioris pulchritudinis. de quo aug⁹. in. vj. sue musice. Item coercere cogitatōnes prauas. de quo in. iij. sen. Item libidinem refrenare. de quo aug⁹. sup Gen. xij. Itē refrenare cupiditates ab his que tpaliter delectant. de quo aug⁹. de libero arbitrio. Act⁹ aūt patrie est nullo respectu noxio delectari. de quo in. iij. sen. Item immaculatū manere. de q̄ Aug⁹. in. vj. sue musice.

De effectu dictarum ꝟtutum. ⁊ an sint in patria.

Hte q̄tuor ꝟtutes/ hoiem ad ꝟtutes theologicas habēdas/ abilitāt. His nihil vtilius est in vita dūmodo iforment charitate. Tunc em̄ eque meritorie sunt vite eterne/ sic theologice. An aūt he ꝟtutes future sint in patria. dicit mgr̄. iij. li. sen. q̄ sic ſm aliquos eorū actus. vt patz p̄ singulas iuxta supra tacta.

De ordine dictarū ꝟ-tutum ad septem vicia capitalia.

Primo dicendū qualit̄ p̄ has septem ꝟtutes septem vicia capitalia expellant. Fides em̄ que mentē illuminat expellit sugbiam q̄ cor excecat. Spes que gaudio futurorū cor letificat/ expellit iram q̄ p̄senti miseria mentē cōturbat. Charitas que gaudet de p̄simi p̄speritate/ delet inuidiam q̄ est odium felicitatis aliene. Fortitudo q̄ quam in actus viriles ꝫsurgimus expellit accidiam q̄ quam desidia tabescim⁹. Justicia q̄ sua vnicuiq; tribuit/ eliminat auariciā q̄ aliena retinet. ⁊ tra pit. Tpantia que excessum rep̄mit. expellit gulam que modum excedit. Prudentia q̄ ſm Augusti. incorruptōz corruptioni p̄ponit/ euacuat luxuriā qua corr̄umpit corpus ⁊ anima.

Explicit quartus tractatus huius libelli qui est de explanatione ꝟtutum.

Incipit tractat⁹ qui-tus de septem petitionib⁹ contentis in oīoe dominica ⁊ earum expositōne.

Tractatum de septem petitōibus q̄ in oīoe dominica ꝫtinent/ aliq̄ ſm ordines huius libelli ponūt. ſ. imediate post tractatū de articulis fidei. Sic ꝛo ⁊ aī tractatum de decem p̄ceptis legis. Sic ꝛo ānto loco poni placuit. ſ. inter tractatū de septē ꝟtutibus. ⁊ tractatū de septem donis spūssancti. ea. ſ. consideratōe q̄ in ipis septē petitōibus sic in ipa oīoe dñica ꝫtētis effectualr̄/ ipe septez ꝟtutes/ ipaq; septem dona spūssancti/ peti videantur. Circa quem tractatū p̄mo videdū/ venit de efficacia modi petendi q̄ describit in prohemio dicte orationis dñice. De distinctōne et exp positōe ipaꝝ petitionū particulariter. De numero ⁊ sufficientia earū. De ordine earū ad septez vicia capitalia.

De efficacia modi pe-tendi ꝫtenti in p̄emio dicte orationis.

Pater noster. Cum hec oīo a sapientissimo vtpote ab eo qui est ipa sapia infinita/ ⁊ veracissimo vtpote ab eo q̄ est fons ⁊ origo totius veritatis/ cōdita sit. Patz q̄ nihil ei deesse poterit. siue q̄ ad petendi modū. siue quo ad sufficientiā bonorū petendorum. Modus aūt petendi efficacissim⁹ describitur in tribus p̄mis ꝟbis petitōes p̄cedētibus q̄bus ad misericordiam flectit anim⁹ p̄ris misericordiarū. ideoq; ea his septē petitōib⁹ p̄misit q̄si q̄dam p̄emiū. in quo oñdit orantē in ꝫsequēte petendis fore exaudiendū. Cū em̄ ad sufficientem agentē tria ꝫcurrere debeāt. ſ. q̄ sit sciēs volens ⁊ potēs. in ꝟ q̄ dicit p̄r. oñdit eū scire aduertere nr̄am. i. filiorū suorū indigentiaz. in q̄ illud Mat. vj. Scit em̄ p̄r vester q̄ his oibus indigetis. In ꝟ aūt q̄ dicit nr̄. oñdit eū sbuenti-

re volentez. suis em oēs boni diligent ꝫ beniūt
alioqn boni nō essent. Vñ. j. ad Thor. v. Si qs
aūt suoz̄ z maxime domesticoz̄ curam non hz
fidem negauit. z est infideli deterioz. In hoc etiaz
q dicit. q es in cel. ostendit ipm potētem. Quia
vt hr. j. Mach. iij. De celo fortitudo est. Cū
igit his vbis ostendem⁹ ipm scientē nostrā
indigentiam / z subuenire potentē. necessario fle
ctemus ipm ad misēdiam. Dicit g. Pr noster.
Et h stat h nomē pr essentialit siue p essentia. z
non psonalr siue p psona. Dicit em isto modo
deus pr oim. Quod z adhuc pōt triplicit dici. s.
cōiter. ppie z magis ppie. Cōit. p creatōnem
oim. z non tantū electoz̄ sed etiam puersoz̄
Vñ Deut. xxxij. Populе stulte z insipiēs. nū
quid non ipe est pr tuus q possedit te. fecit te et
creauit te? Proprie aūt dr pat p adoptōez. z sic
tantū dr pat bonoz̄. Unde ad Ro. viij. Acce/
pistis spm adoptōis filioz̄ in quo clamam⁹ ab
ba pater. Proprijssime aūt dr pr p generatōz. et
sic psona patris tantū dr pater vnigeniti filij sui
Duobus pmis modis dr pater noster tota trini
tas. h tertio mō non dr pater nr deus. h tantuz fi
lij sui. Ex quo ptz q hec oro non dirigit ad pa
tris psonā tantū. sed ad totā trinitatē. Sed
q es in cel. Non excludit tn p hoc qn sit vbiq.
Et cuius vbiq sit essentialit potentialit z psen
tialiter. magis tn in cel dicit esse. q vbi magis vi
detur relucere virtus sua et opatio / ibi dicit pot
esse q alibi. Sicut aīa licet vbiq sit in corpe. tn
magis dr esse in corde p m alios. vl in capite p m
alios. q ibi nobiliores apparent opatones sue.
Et h est quod dicit aug⁹. de spū z aīa. Sic deus
vbiq totus est in toto mundo z in omni creatu
ra sua / sic tota anima in toto corpe suo tq in q
dam mundo suo est z in omni eius parte. In/
tensius tn in corde z cerebro. quēadmodū deus
est z dicit pcipue esse in celo. In his autez se
ptem petitionibus / oīe bonum generi humāo
necessarium petit. Ut em dicit glo. aug. Nihil
homi deest qd his septem petitōibus nō ptinea
tur siue ad psentem siue ad futurā ptineat vitaz
Petit em in eis accessus ois boni. tam creatiq
increati. Itē recessus ois mali. tam. s. psentis / p
teriti q futuri. vt patebit inferius. (tiōis.

De effectu primē petiti

Prima g petitio est vt confirmet in nob
noticia siue cognitio veri dei. q habeat p
fidem ortodoxam. Et h est q dicit Nо-
men tuū. i. noticia tua vel notamen tuū / sanctifi
cetur. i. confirmet in nob. Sanctū em idē qd fir
mum. z sanctificare idē qd confirmare ē. Scdm
Papi. em dicit sanctum a sancio sancis qd idez
est qd cōfirmare. Quasi diceret firmet in nobis
p fidem veram / noticia tua. vt sicut tu sp i te fir
mus es. q ettrnus z incōmutabil: ita da q te fir
miter cognoscamus. Vel nomen tuū. s. pater
nitatis: quo pater nr diceris. sanctificet. i. firme
tur in nob. s. vt filij tui p gratiam sp maneamus
Vñ Glo. Oramus ne a sanctificatōe nois i alio
discrepemus. ne patris nomen in filijs / moribus
z vita offendat. Vel nomen tuū qd in se ve
nerabile z sanctum est. sanctificet. i. sanctū i no/
bis ostendat. sic q sicut sanctum est in se ita nos
sanctificet. Vñ glo. Nomen pris petimus sācti
ficari in nobis. non vt ipm sanctius sit. h vt i no
bis augmentū siue sanctificatiōis operetur.

De effectu secunde petitionis.

Secunda petitio est qua petitur regnum
seu gaudiū futurū. siue etiam spēale dei
regimen quo ad psentem statum cū ait.
Adueniat regnum tuū. s. in nobis. i. ad nos ve
niat. Unde aug⁹. Per h desideriū nostrum ex
citamus vt regnum suū nob veniat z in eo rēg
re mereamur. Et signanter dicit adueniat. i. ad
nos veniat. qz virtute meritoz̄ nostroz̄ ex cōdi
gno ad ipm puenire non possum⁹. sed opoꝛtz vt
gratuito ad nos accedat. Vñ ad Ro. vj. Gra/
tia dei vita eterna. Sic Mat. iij. Penitentiaz
agite appropinqbit em regnum celoz̄. Vel sic
regnum tuū. i. eccla tua adhuc in terris militās
De quo regno Lu. xvij. Ecce regnuz dei intra
vos est. Adueniat. i. ad aliud regnū tuū veniat.
scz ad eccl̄am triūphantem. Vel adueniat. i. ad
te veniat. s. vt te videat p speciem sicut nunc vi
det p fidem. Vel regnum tuum. i. spūale vel
speciale regnū tuum / adueniat nob. vt. s. in nob
p specialem effectū regnare cognoscaris z perci
piaris. Vñ glo. Regnum dei sp pōsto est. sed pe
timus vt veniat. i. vt manifestet hoibus a qui
bus velut lux a cecis non vidē.

De effectu tertie petitōnis.

Tertia petitio est qua petimus vt cōfor
mis fiat voluntas nostra / voluntati di/
vine. Et est hec. Fiat volūtas tua sicut
in celo z in terra. Sicut supple fit in celo ab electi
Hoc est. da vt conformes tibi fiamus in terris.
sicut conformes tibi facti sunt scti in cel. Vel
p m alios. Voluntas. i. volitum tuū. s. illud qd
vis fieri circa nos / quod specialit est iustificatō
nostra. Vñ. j. ad Thessa. iiij. Hec est em volun
tas dei sanctificatō vestra. Fiat. i. adimpleatur
Non voluntas qdem in se q fieri vis. qz illa eter
na est. nec in se aliter fieri potest. sed fiat p execu
tionem z effectus adhibitōz. fieriq cognoscat.
Vel sic. fiat voluntas tua in terra. i. in homie
qui terra est. Unde Gen. ij. Formauit igit dns
deus hominē de limo terre. Et Eccli. xvij. De⁹
creauit hoiem de terra. Et iterum. Omnis ho
mo terra z cinis. Qd ppie potest intelligi i ho
mine peccatore puertendo. sicut supple fit i celo.
id est in homie sancto iam puerso et iustificato.

quasi dicat. Conuertant mali ⁊ faciant que tibi placita sunt. s. iusta ⁊ bona opera. sicut fuciũt boni iam conuersi. Que tamen intelligẽda sunt sunt de volitis que ꝓcedunt a voluntate bñplaciti que semp bona sunt. ⁊ non de his que proceduntde voluntate pmissionis que mala plerũq; fiũt Nec eñ erit malum in ciuitate quod dñs non fecerit. Amos. iij. ¶ Exponit etiam sic. Fiat voluntas tua in terra. i. in ecclesia sicut suplefit in celo. i. in xpo qui celum dicit quia in eo deitas celata est. Unde Esa. xlv. Uere tu es deus absconditus.

De effectu quarte petitionis.

Quarta petitio est qua petit̃ temporale subsidiũ ad sustentatõnem vite Et est hec. ꝑanem nostrũ quotidianum da nobis hodie. Q autẽ hec petitio ꝓtineat ad corꝑalem necessitatem specialit̃ testat Chrys. sup Matth. ita inquiens. Quia hominibus loquebatur carne indutis ⁊ necessitati nature subiectis/docuit subsidiũ peti nature infirmitati. Dicit igit̃ ꝑanem nostrũ quotidianum id est corꝑalem vel vsualem. i. nobis quotidie necessariũ. Unde q Matth. vj. loco quotidianũ habet̃ supsubstantialem. Ante eñ peacatum/fuit panis. i. cibus homi substantialis. sed post peccatũ. factus est sibi supsubstantialis. i. necessarius ad hoc vt sustentet̃ in vigore. Uñ nec ꝑ diem naturalem/sine languore virium põt hõ eo carere. Et iõo subdit̃. da nobis hodie Et ponitur hic panis ꝑ omni genere sustentamẽti corꝑis. vnde panis dicit̃ a pan qõ est totum. Sm Isido. ¶ Exponit̃ etiam de pane spũali. s. õ corꝑe christi seu de eucharistia. sic. s. panem nrm christum. s. vel eucharistiam qui verissimus panis est/ ⁊ efficacissimus anime cibus. Johan. vj Ego sum panis viuus qui de celo descendi. q̃tidianus. i. quotidie necessariũ. da nobis hodie ¶ Sed nunq̃d Sm hoc debet q̃libet de eccl'a q̃tidie cõmunicare? Dic q triplic̃iter cõtingit cõmunicare. s. corꝑalit̃ seu sacramentalit̃ tantũ. ⁊ isto modo cõmunicant mali quãdo in peccato mortali sumunt corꝑus xpi. Item spũaliter tm̃ scz credendo sacramentũ. Credere eñ/est spũaliter manducare. Sm illud Aug. Crede ⁊ manducasti. Et isto modo cõmunicant q̃tidie omẽs boni. Item corꝑaliter seu sacramentaliter ⁊ spiritualiter. ⁊ isto modo cõmunicant quotidie boni sacerdotes qui celebrant. ⁊ alij boni de eccl'a dũ cõmunicant. Quod q̃liber xpianus debite etatis tenet̃ facere/ad minus semel in anno. s. i pasca ¶ Sed cũ completa refectione corꝑali vt spũali/habeamus qõd in ista petitõne petim?. vt quid post prandiũ istaz oratõz iteram? ? Ad qõ dicit̃ q sensus huius petitõnis duplex est. s. vt panis det̃ ⁊ vt in comedentis nutrimentũ. non aũt in detrimentũ conuertat̃. Et ratõne pmi habet lo'cũ hec oratio añ susceptõz cibi. Ratõe vo secũdi habet locũ post susceptõz.

¶ De effectu quinte petitionis oratõis põdicte.

In quatuor igit̃ ꝑcedentibus petitionibus petit̃ accessus omnis boni In vo sequentib?/ ponit̃ amotio omnis mali. In hac igit̃ quinta petitione petimus absolui a malo ꝑterito Et est hec Dimitte nobis debita nostra. i. peccata q̃ nos/pene debitores constituãt. Sicut ⁊ nos dimittimus debitorib? nostris. Quasi dicat. Dicte velis habere ad nos in debita nostra dimittendo, sicut nos habemus erga debitores nostros quibus debita dimittimus ¶ Et intelligas q hec oratio ꝑfertur in ꝑsona totius ecclesie que in bonis stat. qui peccantibus in se debita dimittunt Alioquin si in ꝑsona sua intentõnem impurando dicceret peccatoꝛ in se peccantibus nõ dimittens. mentiret̃. sibimet impcans malum. Sm qõ dicit Aug?. Si nõ dimittis mentiris. ⁊ ei mentiris quem nõ fallis ¶ Sed Sm aliquos istud in peccatore videt̃ posse saluari orando iuxta prio rem modũ. ꝑ hoc q ly nos ⁊ ly nobis/ supponãt ꝑ diuersis. Et hic sit sensus. Dimitte nobis infirmis debita nostra. sicut ⁊ nos boni ⁊ perfecti dimittimus debitoribus nostris. ¶ Sed istam expositionem vt nimis extortã credo dereliquẽ dam. Expone sic igit̃. Dimitte nobis debita nostra. i. peccata que nos cõstituunt debitores Ut debita nostra. id est penas nobis ꝑ ꝑdictis peccatis nostris debitas. commutando saltem eternas quas peccando meruimus/in temporales. sicut ⁊ nos dimittimus. id est iuste dimittere debemus/debitoribus nostris. vt saltem eos nolimus vel hic vel in futuro obligari. cum aliquid scz fecerint quare obligare desierint. vtpote cũ satisfecerint si possint. vel saltem cũ petierint veniam/si non possint ¶ Unde hic nota q dupliciter contingit alicui dimittere. Uno mõ dimittendo rancoꝛem. sic. s. q nec malum inimici vel ꝓcurari. nec eius bonum minui. bene tamen velis illud quod in te deliquit aliquatenus satisfieri. Et ad hoc tenent̃ omnes indifferenter. quia hoc omnino ꝑceptum est saltem sub intellectu. Allio modo dimittere contingit. non solũ dimittendo rancoꝛem sed omnino sine satisfactõne iniuriarũ/sineq; restitutõne rerum. necnõ sine interuentu precum omia dimittere ac ex puro corde diligere. ⁊ ad hoc tenent̃ tantũ ꝑfecti. q isto modo solũ consiliũ est.

De effectu sexte petitionis.

Sexta petitio est respectu amotõis mali futuri. in quod/ varijs tempibus/ex car-

nis mundi ⁊ demonis temptatōnibus incidere formidamus. Et est hec. Et ne nos inducas in temptatōnem. Quod intellige pmissiue. id ē nō induci sinas in temptatōnem. hoc est ne pmittas nos succūbere temptationi. Aliud est enim in temptatōnem ducī. ⁊ aliud induci. In tēptationem em̄ ducitur qui a temptatōne pulsatur. sed non deijcit. In temptatōnem ꝙ inducitur qui a temptatōe pulsatur eo ꝙ a gratia non suportatur sed sibi relinquit. a temptatōe frangit ⁊ absorbetur. ¶ Quia ergo non est malum a tētatione ꝓbationis vel etiam suggestionis duci quinimo est occasio exercende virtutis. qz beatus vir qui suffert temptatōnem. Jaco. j. Non petimus hic vt non ducamur in temptatōnem. sed ne inducamur. i. ne interi⁹ inducamur ⁊ succumbamus. Unde glosa. Non precamur non tēptari. sed nec etiam modicū a temptatōnibus vinci. Tentatio em̄ necessaria est ad coronam. ¶ Et cum duplex sit temptatio. s. probatiōis et suggestionis. non dicit deus ꝓprie inducere in temptatōnem suggestionis. quia vt dicit Jac. j. Ipe enim deus neminem temptat. Sed ideo (vt dicit Aug⁹.) dicit aliquem inducere in tentationem. non quia ipe inducit. sed quia aliqñ induci permittit. vel saltem quod inducatur nō impedit.

¶ De effectu septime petitionis.

Septima ⁊ vltima petitio est respectu amotōnis mali p̄sentis siue instantis Unde glosa ordinaria super isto passu Matth. vj. Sed libera nos a malo. In illam que nondū est. supple temptatōnem ne nos sinas induci. quod intellige petitiōe p̄cedenti petitum est. ⁊ ab ea in quam inducti sum⁹ libera nos. Et hoc est quod dicit. Libera nos a malo. tam. s. visibili ⁊ invisibili. ⁊ tā pene q̄ culpe. Unde simpliciter dicit a malo nihil determinando. dans hoc de omni malo intelligi posse ⁊ debere. Unde sic intelligendo petit amotionez omnis mali instantis. Est autē quadruplex malum. Unū originale. aliud actuale. quod est duplex. Nā aliud est mortale. aliud veniale. Quartum malum est pena peccatum cōsequens. Quintum autē malum est innatū. duo sequētia sunt malum additū. Quartum est malum inflictum. Et ab omnibus his petimus liberari. Dum in ꝑsona eccle orantes ⁊ loquendo dicimus. Sed libera nos a malo ⁊c.

De numero et sufficientia p̄dictarum petitionum.

Numerus ꝙo ⁊ sufficientia p̄dictarū petitionum sic accipitur. Omne qđ rationabiliter peti potest. aut est collatio boni. aut amotio mali. ¶ Si est collatio boni. aut boni increati. s. dei. aut boni creati. Si est collatio boni increati. hoc pōt esse dupliciter. Uel. s. vt p veram fidem cōfirmetur eius notitia in nostro aspectu. ⁊ hoc petitur ibi Sanctificet nomen tuum. Uel vt sua voluntas confirmet in nostro affectu. ⁊ hoc petit ibi. fiat volūtas tua ⁊c. Si ꝙo petat collatio boni creati hoc iterum potest esse duplicit. Uel. s. vt conferatur bonum eternū vt est regnum celorum. Et hoc petit ibi. Adveniat regnum tuum. Uel vt conferat bonum temporale ad sustentatōem Et hoc petitur ibi Panem nostrū quotidianum ¶ Si autem fiat petitio ꝓ amotōne mali/ h̄ potest esse tripliciter. Uel. s. vt amoueat malum p̄teritum siue in p̄terito cōmissum. Et hoc petit ibi. Et dimitte nobis debita nostra. Uel petit vt amoueat malum futurū. Et hoc petitur ibi. Et ne nos inducas in tēptatōnem. Uel petitur vt amoueat malum p̄sens. ⁊ hoc petit ibi. Sed libera nos a malo. capitaleſ.

¶ De ordine ipaz petitionum ad septem vicia

Unc videndum venit qualiter in his septem petitionibus cohiberi petuntur septem capitalia vicia. ¶ In prima igit petitione cohibetur superbia. Superbi enim non sanctificāt nomen dei. sed nomen suum ꝓprium. Ꝝm quod dicit psal. Vocauerūt nomina sua in terris suis. ¶ In secunda petitione elidit inuidia que est dolor alieni boni. Unde non desiderat vt primo adueniat bonum sed potius malum. ⁊ ecōtrario in ista petitione petit cōmune omniū bonum. ¶ In tertia petitōne resecat ira. que voluntatem dei non sequit sed ꝓprium impetum. ⁊ econtrario in ista petitōne petit voluntatem dei fieri. Uel aliter Ꝝm aliquos dici potest ꝙ in secūda petitōne elidit ira que bonum homini non patit euenire Ibi em̄ aduenire petit. Et tunc in tertia resecatur inuidia. que specialiter sanctam dei psequitur voluntatem. vt dicit Hiero. Cuius contrarium in dicta petitōne orat. Et Ꝝm istū secundū modum ponēdi. ordinant petitōnes ad vicia/ i secunda tabula p aliquos circa hec confecta.

¶ In quarta autem petitione expellitur acedia Ibi em̄ petitur robur tam spūale q̄ corporale quod conferet in pane corpali ⁊ spūali. quod q̄dem euacuat acediam q̄ est ignauia ⁊ tediū vite ¶ In ąnta petitōne elidit auaricia que est immoderatus amor congregandi ⁊ retinendi temporalia. Uñ ⁊ debita semp exigit nec dimittit. Cuius contrariū ibi petitur ⁊ offert. ¶ In sexta petitōne extirpat gula. ex qua ortum habuit ꝓmaria homis tēptatio. cuz ibi petatur amotio tēptatōnis future. ¶ In vltima petitōe resecatur luxuria que specialiter semp habet secū malum tam corporis quod ipa debilitat. quia qui fornicat in corpus suū peccat. q̄ etiam spiritus cuius vires eneruat. Cum ibi petat amotio omnis mali p̄sentis. finit

Incipit tractatus sextus de septem donis spūssancti ꝛ eorū declaratione.

Postmodū de donis spūssancti ꝙb cōpendio agendum est. Ubi ꝑmo dicēdum erit. vtrum idem sint q̄ septē ꝟtutes denominate. Et si non. in q̄ ab eis differūt. Quot sunt dona. ꝛ que sint. Deinde de singulis donis in se aliqua tangēda erunt Postremo qualiter p ipa dona/excludūtur septem peccata capitalia.

Vtrum septez dona

spūssancti sint idem q̄ septem ꝟtutes. Et i quo differunt.

Quoniū aūt fere opinio q̄ est dona nō sunt ꝟtutes. Sed differentiā inter ꝟtutes ꝛ dona assignādo/magis est diuersitas. Quidaz enim dicunt q̄ ꝟtutes/ꝑncipaliter sunt ad agendum ꝛ q̄ ideo diffiniunt p actus ꝛ opationes suas. Dona ꝟo ꝑncipaliter sunt ad resistendum temptatōibus. q̄ viam iam habite ꝟtutis impugnant. Alij sic dicūt ꝛ melius q̄ ꝟtutes simpliciter sunt ad agendū. sed dona sunt ipaꝝ expeditōnes ꝟtutum. ꝛ sic sunt ad magis expedite agendum. Sunt alij qui distinguunt dicentes q̄ in donis illa que ptinent ad affectū sūt ꝟtutes. Illa ꝟo q̄ ptinent ad aspectum rerum/ sunt ꝑꝑe dona. Et hi soluūt facile q̄ ex vtraq̄ p te obijci possunt. s. vtrum sint ꝟtutes vel nō Et q̄ opinio media/ innitit sententie beati Gre. a pluribus ꝓbabilioꝛ habet.

Quot sint dona spiritussancti ꝛ que sint.

Quot ꝛ que dona sint patet p Esaiam xj. ca. vbi tangunt septem dona spūs sancti hoc ordine. Requiescet super eū. s. christum. spūs sapientie ꝛ intellectus. spūs consilij ꝛ fortitudinis. spūs sciētie ꝛ pietatis. ꝛ replebit eum spūs timoris domini Duo autem ꝑma digniora sunt que regūt vitaz ꝙtemplatiuam. s. sapiētia ꝛ intellectus. Alia autem q̄nq̄ sufficienter regunt vitā actiuā. Et �means hoc sumit ab aliquibus numerus ꝛ sufficientia ipoꝛ septem donoꝛū sic. s. Nam aut ipa dona q̄ (vt tactum est) sunt q̄dam ipaꝝ expetitiōes seu ꝓfectiones ꝟtutum. ipam ꝟtutem ꝓficiūt respectu vite contemplatiue vel respectu vite actiue. Si respectu vite ꝙtemplatiue que circa diuia ꝛ celestia ꝟsat. aut ipam ꝟtutem ꝓficiūt p modū cuiusdam expientie ꝛ gustus. ꝛ hoc fit p donuz sapie. aut p modū cuiusdaz intime inuestigatōnis ꝛ speculatōnis. ꝛ hoc fit p donū intellectus Si respectu vite actiue que circa agibilia ꝟsat. aut ꝓficiūt ipam ꝟtutē q̄tum ad recessum a malo. ꝛ hoc fit p donum timoris. aut ipam ꝟtutez ꝓficiunt q̄tum ad opatōnem boni. ꝛ tūc vel boni ad quod omnes tenent ꝛ quod est in cōmuni opatōne. Vel boni ad quod non omēs tenētur vt est bonum arduū. Si quantū ad opatōez boni ad quod omnes tenent. Hoc ꝙtingit duplicit. Nam vel donum in tali opatōne ꝟtutem ꝓficit tanq̄ ipm opus exequens. Et tūc est donū pietatis. vel tanq̄ ipm opus regens ꝛ dirigēs. et tunc est donum scie. Si quantū ad opatōnez boni ad quod non omēs tenent. hoc iterū ꝙtingit duplicit. nam vel donū in tali opatiōe ꝟtutē ꝓficit tanq̄ opus ipm arduū exequēs. ꝛ tunc est donum fortitudinis. Vel tanq̄ ipm opꝰ arduū regens ꝛ dirigens. ꝛ tunc est donum consilij.

Aliter p alios sumit iste numerus ꝛ sufficiētia ꝑdictoꝛum donoꝛū �means aliquas ipoꝛ donoꝛum ratōes. ꝛ hic insererere/ visum est cā breuitatis non expedire. Nota insup q̄ illō donū qđ in ꝑdicta Esa. assignatōe/ vltimo loco ponitur. s. donum timoris/ est ꝑmum in ascendendo. iuxta illud psal. Initium sapientie timoꝛ domini A quo timoris dono/ fit q̄dam p alia dona gradalis ascensus. Ne em̄ timoꝛ conceptus/ gelida foꝛet aut aridus. sequit donum pietatis que admonia vtil est. Et ne pietas ipa/ nimis remissa aut nimis ꝓdiga aut aliquo mō inordinata essꝫ adiungit ei donum scie que opa pietatis regat vt discrete fiant. Et ne sciētia inualida foꝛet/ addit ei donum fortitudis vt quod alioꝛ p sciētiam bñ facere nouit/ p fortitudinem exeq̄ facto possit. Et ne fortitudo ꝑsumptuosa vl impetuosa esset/ adiungit ei donum ꝙsilij quo regi possit opꝰ fortitudinis ꝛ debito modo compmi. quia �means Greg. fortitudo sine ꝙsilio ꝑcipitat. Et ne ꝙsilium incautū foꝛet. adiungit ei donū intellectus. qui est cognitio bonoꝛū spūalium/ quo cōsilium in ipa spūalia dirigi possit. Et vt intellectus modo debito tempetur ꝛ ordinetur/ datur ei sapientia que est cognitio p gustuz diuie dulcedinis. Que sapientia a sapoꝛe non a sapiendo dicta est.

De dictis septē donis

in speciali. Et ꝑmo de dono timoris.

Hanc breuiter de singulis donis in speciali qua tangenda sunt. Et ꝑmo de dono timoris. vbi ꝑmo dicet. Quid sit timoꝛ. Deinde quot sunt eius species. Et que earū sit donum?

Quid sit timoꝛ ꝛ quot sunt eius species.

Timoꝛ �means Aug. sup Johan. sic diffinitur. Timoꝛ est fuga animi/ ne perdat quod diligit. Idem in li. de ciui. dei. Timoꝛ est affectio vel amoꝛ fugiens quod ei aduersat. Species aūt timoris ponunt. vj. Est em̄ timoꝛ mundanus. humanus naturalis. Seruilis. initialis. filialis. Timoꝛ mūdanus est quo quis timet amittere que mūdi sunt.

Cap. intellectus ... ꝙsilium. donū

ꝛ ideo non peccat si ea amittat. Humanus est q̄ quis ex deliberatōne tantū timet penaz sui cor poris. Naturalis est quo quis naturaliter timz mortme siue horribile aliquid ante deliberatōz rationis. qui timor vicios⁹ non est sicut duo p̄ ores. Seruil' ē quo quis offendere timet tm̄ ne incurrat penam gehenne. Iste aliquantulū ha bet vtilitatem. qz frequenē introducit caritatez sicut seta introducit filum sutoris. vt phibz au gusti. Inicialis est qui quasi duplicem hz ocu lum seu respectum. vnū ad fugam pene. alium ad amorem gl̄e. Seruit em̄ deo ptim timore ge benne. ptim amore gl̄e vel iusticie. Filialis siue castus est quo timemus ne xp̄s anime nr̄e spon sus aut tardet aut discedat. aut aliq̄tenus offen datur. hic est timor sanctus q̄ pmanet in seculū seculi. qui alio nomine dicitur reuerentialis.

Quis aūt timorū istorū sit donuz spūssancti pa tet qz nec timor mundanus. nec timor human⁹ q̄ simpliciter mali habenē. nec naturalis. qz do num/est ādem diuinitus infusus. non innatus. timor vo naturalis innatus est. Nec seruilis ti mor. p̄prie tamen sumendo donū nisi generali ter sumereē. sicut generaliter dicit donū de om nibus que danē a deo. ꝛ sunt supra naturam ad ordinandū aliquo modo vitā in bonum gratie. sicut ꝛ fides informis dici potest donuz dei. Hz initialis timor. ꝛ castus siue reuerentialis p̄prie dicūē donuz spūssancti. Concedunt tamen alīq ꝛ tm̄ negant q̄ sit' insit cuz spūsancto/ q̄ qual'r eē possit non video.

De secundo dono spūssancti. s. dono pietatis.

Sequit' de dono p̄mo qui est i ascē/ dendo. s. de dono pietatis. Vbi p̄mo videndū quid sit. quot modis dicat'. ꝛ p̄m quem modū sit donum spūssan cti. Diffinit' autem sic pietas ab Aug⁹. Pietas est cultus dei quam greci eusebiā vocant. Item Greg⁹. sup Job. Pietas est que docet opus mi sericordie. Scōm tullīū in fine p̄mi sue rhetorice Pietas est beniuolentia in parente. Magistra lis vo diffinitio hec est. Pietas est ex benigne mentis dulcedine omnibus auxiliatrix affectō.

Quot modis dicatur pietas.

Dicitur autem pietas multis modis. Quandoq̄ motus ip̄ius affectōis tē dens in deum. ꝛ sic dicit' pietas cult⁹ dei. ꝛ sic est in genere vtutis que ē la tria. Quādoq̄ dicit' motus affectōnis tendens in eius imaginem. s. in hoiem. ꝛ hoc pōt esse tri pliciter. vel ille motus affectōnis tēdit in imagi nem dei que est sibīp̄i p̄ sanguinem ꝛiuncta. et sic est beniuolentia in parentes. ꝛ est spēs iusti/ cie natural'. Q̄nq̄ etiam dr affectio tēdēs i ima ginem dei. i. in hoiem tanq̄ miserīs oppressum. ꝛ sic pietas est que docet opa miscōie. vt dicit Greg⁹. ꝛ sic potius vtus est q̄ donum. Quādo q̄ etiam est affectio tendens in imaginē dei non q̄dem inq̄tum ē sanguine coniūcta vel miserīs oppressa vt sic. sed motu q̄dem generali. s. inquā tum est imago dei. hoc est inquantū est rationa lis creatura. Et tunc p̄prie dicit' donum spirit⁹ sancti quod abilitat ꝛ expeditum reddit hoiem ad habendū se beniuolentem seu beniuoluz/ ad rationalem creaturam. s. ad quēlibet hoiez siue indigeutem siue eon indigentem. Et sic maxie ei cōuenit ista diffinitio magistralis p̄us posita. Scōm p̄muz modum diffinit' ab Aug⁹. iuxta se cundū modum diffinit' a Tullio. Scōm tertiuz modum diffinit' a Grego. Et p̄m quartum mo dum diffinit' a magistris. qz illo modo est p̄prie donum spūssancti.

De tertio dono spūssaucti. s. de dono sciētie.

Dē dono autē scientie duo videda sūt scz quid sit. Et in quo differt a dono sapientie. a quo p̄m Aug⁹. distare nō videtur. Quādo scientia p̄prie donū est sic diffinitur. Scientia est lumen spūale/ acce ptum a deo. in quo videnē ratōnes opabilium ptinentiuz ad vitam. p quas sancte ꝛ meritorie viuamus. sicut dicit apostolus ad Titū. ij. Abnegantes omnem impietatem ꝛ secularia deside ria sobrie ꝛ iuste viuamus in hoc seculo. Vnde sicut fides est illuminatio q̄dā ad credibilia. ita donum scientie est illuminatio quedam ad ope rabilia.

In quo differt donū scientie a dono sapientie.

Dicitur autem in hoc a dono sapiētie differre quoniā sapientia est cognitō quedam divina/ p gustum. sciētia au tem est lumen quoddam diuinuz ad opabilia ptinentia ad hanc vitam. Vnde sicut dicit magister ln li. sententiarū. Scientia docet bene conuersari in medio huius p̄rauę ꝛ puerse nationis. Et hoc satis videt consonare verbis Aug⁹. qui dicit q̄ sapientia est de eternis. Sciē tia vo de tempalibus.

De quarto dono spūssancti. s. de dono fortitudinis.

Post hec de dono fortitudinis duo etiā dicēda sunt. s. quid sit ꝛ qualiter differt a fortitudine p̄ut fortitudo est vtus.

Quid sit fortitudo ꝛ quomō differt a fortitudine p̄ut est virtus.

Secundū autem q̄ fortitudo est donū sic notificat'. Fortitudo est affectio animi qua cupiditas terrena depmitur. nullaq̄ aduersitas formidat'. Et videt hec notificatio sumi ex verbis aug⁹. in li. de spū ꝛ anima. ꝛ in. v. li. sue musice. Differt autem a fortitudine p̄ut est virtus. licet vtraq̄

sit circa difficile ⁊ arduum. Quoniã fortitudo ꝓ ut est ꝟtus/sustinet ꝑiculum. quando. s. necesse pati vel a bono virtutis cedere. sicut quãdo ꝙritur fides vel iusticia. vel libertas patrie vel huiusmodi. Sed fortitudo ꝓut est donũ se gratis ⁊ ex abũdanti illi statui offert. in quo talia sepe querunt. vt est status ꝓfectõnis consiliorũ. Si aũt dicat ꝙ ꝑm hoc non haberent donum fortitudinis nisi tantũ ꝓfecti. ⁊ ꝙ sic habita vna gratia gratificante non omẽs haberent Dico ꝙ nõ est verum nec ex ꝓdictis sequit. quoniaꝫ ꝓfecti istud donum habent in actu. omẽs ꝟo in charitate existentes habent in habitu. Unde q̃ imꝑfectus est/habet in habitu. Unde opus ꝓfectionis facere potest qui vult.

De quinto dono spiritussancti. s. de dono ꝓsilij. ⁊ quid sit.

¶ Postremo de dono ꝓsilij duo sũt videnda sunt. s. quid sit. Et qualiter sit donum cum in xꝑo non videat fuisse. in quo tamen sunt ⁊ fuerũt omnia dõa.

¶ Diffinit aũt sic a Tullio in rhetorica sua. Cõsilium est/faciendi vel nõ faciendi vere cogitata ratio. Sed hec diffinitio non videt cõuenire cõsilio ꝓut est donum/ideo aliqui corrigunt eũ sic. Consiliũ est faciendi vel nõ faciendi vere excogitata ratio. earũ. s. rerũ in quibus ꝓpter arduitatem indiget quis adiutorio. Unde consiliũ ꝓ ut hic sumit/non est de dubio sed de arduo ad qđ ꝓpter difficultatẽ non omnes tenent. Dicit reliquo dic ꝙ isto mõ vltimo consiliũ est donũ. et qđ verissime hoc donum fuit in xꝑo sicut ⁊ cetera dona fuerunt ⁊ semp erũt. Unde ꝓsiliuz ꝑm ꝙ ponit dubitatiõez ⁊ circa eam querit ab alijs certificatõez non fuit in xꝑo q̃ certissime oia nouit qz nec sic est donum spũssancti. Sed ꝓsiliuz quod est lumen immissum a spũsancto/omia dubia dissoluens/⁊ indubitant in aggressionez arduorũ dirigens/que deus ad statum ꝓfectõnis ꝓtinere ꝓpalauit/sic est donum. Et isto mõ fuit in christo.

De sexto dono spũssancti. s. intellectus.

¶ Sequit de dono intellect⁹. Circa qđ attende. ⁊ ꝑmo quid sit. deinde qualiter differt a sapientia. Diffinit autez sic ab aug⁹. in ꝟmone quodaz suo de timore. Intellectus vocat quo ab omi infirmitate carnali corda mundat. vt pura intentio dirigatur in finem suũ. s. deuz. Est intellectus qđdam lumen spũale infusum ad cognitõnem dei in creaturis. Differt autem a dono sapie. quia sapientia est cognitio ꝙ gustum. Est em̃ qđdam lumen sub quo vel in quo vident ⁊ gustant diuina ꝙ experimentũ. Unde sapientia ꝓut est donum est ꝓprie gustus dei in donis suis. Intellectus aũt non est ꝙ gustum. ꝫ potius est lumen quoddam datũ a deo ad cognitõem dei in creaturis illis in q̃bus resultat deus ꝙ grãm. Uel in illis in q̃bus habet resultare ꝙ gratiam ⁊ gloriã. Uñ intellectus est donũ quo gratuite cognoscimus dispositões celestium: ꝙ eas ꝙ tendimus in deum sic disponentem.

De septimo dono spũssancti sapie. ⁊ q̃d sit.

¶ Deniq; de dono sapientie dicendũ est. Et quoniã ex supius dictis in parte patet quid sit. ⁊ qualiter se hz ad donum scientie ⁊ ad donum intellectus ideo sufficit hic ponere eius notificatiõz. Scõm autem Aug⁹. sic diffinit. Sapientia est cognitio rerũ diuinarũ. ¶ Item ex littera. iij. li. sentẽtiarum. Sapientia ad solius eterne veritatis contemplatõnem ⁊ delectatõnem ꝓtinet. ipaq; tantum creator conspicit. ⁊ ꝙ semp ⁊ incõmutabiliter manet quod deus est. ¶ Greg⁹. sic diffinit. Sapientia est donum/spe ⁊ certitudine eternorum/mentẽ reficiens. Que diffinitio dicit opatõnem eius ꝓpriam/q̃ est mentem ꝙ gustum reficere. quod sonat nomen eius Sapientia enim a sapore dicta est.

Quõ ꝙ septem dona spũssancti: excludunt septem vicia capitalia.

¶ Ultimo dicendũ est qualiter ꝙ septez dona excludant septem peccata capitalia. Et sciendũ est ꝙ timor qz ꝙ euz quis se depmit/ne sup alium se extollat. excludit supbiam que sup alios se extollit. Pietas que sibi illatas remittit iniurias. expellit iram que vindicari querit. Scientia que mẽtem illuminat. euacuat inuidiam. que mentẽ excecat. Fortitudo q̃ excellit in arduis. pellit accidiam. que torpet in imis. Consiliũ quod docet ꝓ transitorijs eterna mercari. remouet auariciã que in terrenis ⁊ ꝓ terrenis tantũ querit negociari. Intellectus quo vere delectamur in boꝫ spũalibus. excludit gulã. que vane ⁊ misere delectatur in carnalibus. Sapientia ꝙ quam pure delectamur in deo extirpat luxuriam q̃ quis impudice in suo misero corpore delectat.

¶ Explicit tractatus sextus huius compendij de septem donis spũssancti.

¶ Incipit tractatus septimus de octo beatitudinibus ⁊ earum explanatiõe.

Hic breuiter restat aliquid de octo beatitudinibus dicere. Et ꝑmo quid dicatur beatitudo. s. an ipa virtus an id quod ꝓmittitur: vt gratia exempli respectu eius quod dicit xꝑus. Beati pauꝑes spũ/quoniã ipoꝝ est regnum celoꝝ: an beatitudo sit ipa pauꝑtas vl ꝓmissio regni:

Qualiter se habeāt ad dona ⁊ ad ꝟtutes Quare vltime beatitudini idem p̄mium reddatur sic̄ p̄me. Deinde de qualibet beatitudine in se q̄d est ⁊ q̄liter ⁊ cum quo dono conuenit ⁊ cui vicio capitali contrariet̄.

Quid dicat̄ beatitudo. an. ſ. ipa virtus vl̄ q̄d p̄mittitur.

Sciendū est autē q̄ beatitudo duplex est. ſ. vie ⁊ patrie. Beatitudo autē vie consistit in pfecta euacuatōe vni⁹ miserie. ſ. culpe. ⁊ quo ad essentiam ⁊ quo ad occasiones. Unde q̄ iste ꝟtutes de quibus infra/euacuāt culpam ⁊ culpe occasiones. disponunt q̄ ad beatitudinē patrie. iō dici pos/sunt ⁊ dicunt̄ beatitudines. Beatitudo autem patrie cōsistit in omimoda euacuatōne vtriusq̄ miserie. ſ. ⁊ culpe ⁊ pene. Et isto mō dicunt̄ p̄ze beatitudines p̄mia p̄dictis ꝟtutib⁹ respondentia. Sicut est illud. ipoꝛ est regnum celoꝝ. Uel illud ipi saturabunt̄ ⁊c̄. Et sic varia ratiōe ⁊ ꝯsideratōne/poteris dicere q̄ ꝟtutes ille sint beatitudines. Et q̄ sit̄ p̄mia eis coꝛrespōdētia beatitudines sunt.

Qualiter se habeant beatitudines ad dona ⁊ ad ꝟtutes.

Qualiter aūt se habeant iste beatitudines ad dōa ⁊ ad ꝟtutes? hoc scito q̄ p̄m glosam sup̄ isto passu Matt. v. q̄ ꝟtutes ad dona/⁊ q̄ dona ad beatitudines p̄uenit̄. Unde ꝟtutes/ dicunt initium opationis bone ⁊ euacuatōnem culpe q̄ ad essētiam. Bona autē dicūt bonū ⁊ expeditū p̄gres/sum. qꝛ donum: expeditū reddit actum ꝟtutis vt expedite operetur. Beatitudines autē dicunt cōsummatōnes siue terminū quatinus i via haberi potest. ita vt omnē culpam euacuet ⁊ oēm culpe delectatōnem. Ut bonū delectabilit̄ operetur q̄tum facere possibile est viatoꝛi. Et ido dicuntur iste beatitudines/ꝟtutes purgati animi Quia. ſ. animā purgant/ vltima purgatōne viatoꝛi possibili.

Quare vltime beatitudini idem redditur p̄remium sicut p̄me.

Vltime aūt beatitudini idem p̄remiū reddit̄ quod ⁊ p̄me sed nō eadez rōe Quia regnū celoꝝ duo in se comprehendit. ſ. exaltatōz ⁊ abundantiā In beatitudine aūt que p̄ma ponit̄/que est pauper tas spūs est summa rerū abdicatio siue abiectio ⁊ ideo p̄mittit̄ ei regnum inq̄tum dicit abūdātiam. In beatitudine ꝟo que vltima ponit̄/q̄ ē p̄secutōnem pati ꝓpter iusticiā. est summa deie ctio ⁊ ideo p̄mittit̄ ei regnum inq̄tum nomiat exaltatōnem. Unde q̄uis regnum celoꝝ omnibus beatitudinibus debeat̄. istis tamen solū p̄mittitur. quia p quandam appropriatiōem istis magis debet̄.

De beatitudinibus ī speciali. Et cum quo dono conueniāt. Et p̄mo de p̄ima.

Nunc attendendū est ad aliqualez singularem determinatiōem. Ꝑdicta igit̄ virtus seu beatitudo est pauptas spiritus que adaptat̄ dono timoꝛis. Et expellit ſupbiam cui contrariat̄. eo q̄ pauptas spūs/ vera humilitas sit. Huic beatitudini in p̄mium p̄mittit̄ regnuz celoꝝ. Et nota q̄ pauptas hic dicit̄ abdicatio temporaliū ſm rem ⁊ ſm volūtatem. Quia cum beatitudines perfectam dicant peccati exclusionem. tam quo ad peccati essentiam q̄ quo ad peccati occasionem cum abdicatio solū ſm volūtatem/ non sit euacuatio pfecta occasionis peccati. qꝛ est alia vtilioꝛ que magis occasionē peccati euacuat/ scz illa que est ſm rem ⁊ ſm volūtatem. ptz q̄ illa p̄ma est ꝓpꝛie beatitudo.

De secunda.

Secūda virtus seu beatitudo est mititas siue mansuetudo que cōgruit dono pietatis ⁊ expellit iram. qꝛ mitis est quem ira vel rancoꝛ non afficit. Cui respondet in p̄remium possessio terre viuentium.

De tertia.

Tertia virtus seu beatitudo est luct⁹/ qui est doloꝛ animi charitate iformatus. qui facit cognoscere miseriam p̄priam ⁊ lachrymabilez p̄ntis vite statum ⁊ deleatatōnem future glozie que sufficiēs causa luctus sunt. quem dolozem inducit scientie donuz. Qui em̄ addit scientiā istam. ſ. addit ⁊ doloꝛem. Cui ꝓ p̄remio respondet eterna consolatio in qua absterget deus omnez lachrymā ab oculis sanctoꝝ. Et iam non erit amplius neq̄ luctus neq̄ clamoꝛ ⁊c̄. Et hec euacuat iuidiā que dolet de bono alieno ⁊ letat̄ de malo. Hāūt beatitudo econuerso. Et q̄uis luctus ipe miseria quedam videat̄ congrue tamen beatitudo ꝓpter sibi annexam dulcedinē dicit̄/eo vt dicit Greg⁹. Dulciozes sunt lachrymе penitentium q̄ delicie regum. Et aug⁹. li. ꝯfeſ. Currebāt lachrymе ⁊ bene mihi erat cū illis.

De quarta.

Quarta virtus seu beatitudo est esuries ⁊ sitis iusticie/que dono foꝛtitudinis adaptat̄. que est in sustinendis p̄iculis p̄ iusticia ⁊ fide. Que expellit tediū boni hoc est acediam. Cui respondet pro p̄mio eterna saturitas.

De quinta.

Quinta virtus seu beatitudo est misericoꝛdia. Que appropriatur dono cōsilij. quod docet alijs dimittere minoꝛa/ vt nobis dimittant̄ maioꝛa. vl̄ cō

ferre terrena vt obtineamus celestia. Hec expellit auariciã cuius ꝓpꝛium est congregare ⁊ nõ remittere vel conferre. ꝓmiũ aũt huic beatitudini respondens est ꝯsecutio misericordie.

De sexta.

Sexta virtus seu beatitudo est mũdicia cordis. cui conuenit donũ intellectus q̃ est cogitatio celestiũ: oculos cordis mũdans ⁊ illuminans. Hac eliminat gula que corrũpit ⁊ excecat cor. Unde Osee. iiij. Fornicatõ ⁊ vinum ⁊ ebrietas aufert cor. ꝓmium huic beatitudini respondens est visio dei.

De septima.

Septima vꝛtus seu beatitudo est pax seu esse pacificũ. Cui respondet donuz sapientie q̃ est delectari in deo q̃ est pax nr̃a Hec repellit luxuriã que animũ non pacificat ſ vagum reddit ⁊ instabilem. Cui correspondet põmium esse filium dei.

De octaua.

Octaua vꝛtus seu beatitudo que est patiẽs ꝓsecutõnem ꝓpter iusticiam clarificat ⁊ ostendit quoddã factum. hñs respectũ ad singula p̃cedentia. Et ꝑ quod omẽs alie beatitudines ab vltima vsq; ad p̃mam ꝓbant si vere sunt. Unde Greg⁹. Qualis vnusquisq; apõ se lateat: illata ꝓtumelia ꝓbat Et hinc est q̃ beatitudo ipi facto ꝑ põmio respondens quod idez est cum põmio põme beatitudini ꝓmissio redire dicitur ad caput tã q̃ circulus pficiens ⁊ oẽs beatitudines ambiẽs ⁊ comp̃hendens. Hec vꝛtutes seu beatitudines tangunt Bat. v. Beati pauperes spũ qm̃ ipoꝛ est regnum celoꝝ ⁊c.

Unde accipitur numerus seu sufficientia beatitudinũ.

Caru vo beatitudinũ numerus ⁊ sufficientia ꝑm integritatẽ pfectiõis homints accipit. Ad pfectiõis aũt integritatem requirunt tria. ſ. recessus a malo. pfectus seu ꝓgressus in bono. ⁊ pfectus status in optimo. Sane respectu p̃mi malũ ꝓcedit aut ex tumoꝛe supbie. aut ex rancoꝛe malicie vel ex languoꝛe libidinis seu ꝯcupiscentie. Contra que tria sunt seu sumunt tres p̃me beatitudines. ſ. pauptas spũs ꝯ malum tumoꝛis supbie. Mititas ꝯ malum rancoꝛis malicie. Luctus ꝯ malum languoꝛis libidinip seu ꝯcupie. Respectu vo secũdi pfectus seu ꝓgressus in bono attendit circa diuinã imitatõz que est duplex ꝑm duas vias q̃bus intendi põt. ſ. miscoꝛdiam ⁊ veritatem. De q̃bus in psal. Uniuerse vie dñi misericordia ⁊ veritas. Et ꝑm has duas vias sumũtur due alie beatitudines. ſ. respectu vꝛiat|/esu|/ries iusticie. ⁊ respectu misericordie affect⁹ misericordie. Respectu autẽ tertij pfectus status in optimo attendit in duobus. ſ. in limpida cognitione ⁊ in tranquilla affectõe. Et ꝑm hoc sumũtur due alie vltime beatitudines. ſ. respectu limpide cognitionis. mũdicia coꝛdis ad deũ videndum. Et respectu tranquille affectõnis. pax mẽtis ad deo pfecte fruendum. Et aduerte q̃ sicut in enumeratõe donoꝝ iuxta quod supꝛa in tractatu de donis declaratũ est. est oꝛdo q̃dã artificialis quo p̃mo loco ponunt ⁊ enumerant dignioꝛa. ita in enumeratiõe beatitudinũ est oꝛdo q̃dam naturalis quo diguioꝛes vltimo loco ponuntur.

Ex supꝛadictis colligit q̃ habitus virtutum cardinalium ꝓncipaliter disponũt ad exercitiũ vite actiue. Habitus vo donoꝝ maxime disponũt ad actus vite contemplatiue. Habitus aũt beatitudinũ disponũt ad pfectõnem vtroꝝq;.

Finis tractatus p̃cedentis.

Incipit tractat⁹ octauus ⁊ finalis de vicijs tam nature q̃ volũtatis.

In finalibus aliqua de vicijs summatim tangere conuenit. Et qꝛ sunt vicia nature. ⁊ vicia voluntatis. tangit p̃mo aliqualiter de vicijs nature. Et deinde de vicijs volũtatis.

De numero ⁊ sufficientia viciorũ nature.

Uicia autẽ nature/quantuz ad hmõi compendiũ attinet/satis erit enumerare. que sunt septem. ſ. Extollentia seu p̃sumptio. duricia. ignoꝛantia. hebetudo. pcipitatio. stulticia. quoꝝ numerus siue sufficiẽtia licet de se satis clareat. nam repibile non videt vitium nature. aliud a p̃dictis vel quod saltem ad aliqõ ꝓmissoꝝ nõ sit reducibile. ꝑ oppositõnem tamen ad septẽ bona spũssancti/sumunt aliqui numerũ ⁊ sufficientiam ipoꝝ viciorũ nature. Etem tres aie sunt vires seu potentie. ſ. concupiscibilis. irascibilis ⁊ rationalis. que quasi continue in suis virtuosis actibus ⁊ opationibus/ꝑ ipa vicia que nature ex sua corꝛuptione insunt/ varijs modis impugnant ⁊ impẽpediunt. contra que cũ septem sint. data sunt in adiutoꝝiũ septez dona spiritus sancti que lumina quedam siue lux diuinitus inspirata ⁊ infusa ad efficacius tam contra ipsa septem vicia nature q̃ vicia alia voluntatis ⁊ tẽptatões. viam iam habite virtutis impugnantes/resistendum. liberius q̃ ⁊ expeditius ipsos actus vꝛtutum exequendũ

De vicijs nature

Circa igit vim seu potentiam concupiscibilẽ reperit vitium nature retrahens a debite compatiendo ⁊ subueniendo primo. quod vocat duricia. Contra quod

disponit donum pietatis. ¶ De vicijs nature circa vim irascibilē ¶ Circa vo vim seu potentiam irascibilem/duplex reperit vicium nature. Unum immoderate retrahēs ab agēdis quod vocat timiditas. cōtra quod disponit donū fortitudinis. Aliud immoderate accedens qđ vocatur p̄sumptio. Contra quod disponit donum timoris. // De vitijs nature contra vim rationalem ¶ Contra vim autē seu potentiam rationalem/duplex contingit vicium nature .s. vel respectu finis. vel respectu eorū que sunt ad finez. Si respectu finis. duplex reperit nature vicium Unū impediēs ne cognoscat quod vocat hebetudo contra quod disponit donum intellectus. Aliō retrahens ne animꝰ ad ipm finem debite afficiatur quod vocat stulticia. contra quod disponit donum sapiētie. Si respectu eorū que sunt ad finem duplex sit nature vicium repitur . Unum impediens ne sciat quid ad p̄secutōem finis expediat quod est ignorantia. contra quod disponit donum sciētie. Aliud quo quis in his q̄ agēda sunt magis ex passionis impetu q̄ ex debita electōne ducit quod est p̄cipitatio. cōtra quod disponit donum consilij ¶ Quibus ꝓtrarient ipa nature. Contrarianť etiam iste septem naturе vicia singula .s. singulis vtutibus. singul' ortionis domice petitionibus et singulis beatitudinibus et conueniūt cum septem p̄ncipalibus seu capitalibꝰ vicijs voluntatis. Quod clarius ex tabula in fine huius tractatus posita concipi poterit et perpēdi.

De vicijs volūtatis

seu de malo culpe in generali.

DE vitijs volūtatis .id est de malo culpe seu de peccato/ oportunum foret et vtile/specialem et longum tractatū subiungere. sed cum pluribus notabilibus hec sint diffuse explanata/ sufficiet interim ad p̄sentis compendij |pcessum continuandum/eiusq̄ complementum summatim dicere. quid sit peccatū in genere. Quotiens fit siue q̄t sunt eius genera. Deinde venient aliqua de q̄libet genere explananda.

¶ Quid est peccatum in genere et quomō diffinitur.

DEccatum autē in genere sic diffinitur ¶ peccatum est auersio ab incōmutabili bono ad bonū cōmutabile. Quā diffinitōnem sic intellige. ¶ peccatum est auersio .s. voluntatis. quia p̄prie et p se talis auersio est peccatuz. ab incommutabili bono. s. deo qui omino incōmutabilis est. Nec est auersio aliud q̄ disconformitas voluntatis create a voluntate diuina. quod est in omni peccato vbi aliquid vult voluntas creata quod nō vult deꝰ Sequitur: ad bonum commutabile. supple conuersio. s. ad bonum creatum quod continue mutatur vel saltem mutabile est. ¶ Et licet peccatum in sui diffinitiōe duo contineat. s. auersionē ab incommutabili bono. et cōuersionem ad commutabile bonū. essentialius tamē peccato est/ p̄mum q̄ secundū. Si eñ fuerit cōuersio ad creaturam/ita tamen q̄ non fieret auersio a creatore/ sicut cōtingit quando quis amat creaturam ꝓpter deum tantū. tunc non fieret peccatū imo in isto casu meritorie fieret. ¶ Licet plures alie sint diffinitōes peccati/non tractat nisi de vna. Plures alie a doctoribꝰ assignātur peccati diffinitiones ꝑm causas efficientem. materialem et formalem ipius peccati. Sed quantū ad p̄sentem tractatum attinet/ supradicta diffinitio que ꝑm causam finalem peccati sumit/ sufficiat.

De duplici diuisione peccati in genere.

PLures etiam a doctoribus assignantur peccati diuisiones ꝑm diuersas peccati causas et origines Quātū vo ad p̄sentez tractatū sufficit de duabus peccati diuisionibus p̄ncipaliter tangetur. Et primo de vna que sumitur ꝑm quandaz peccati qualitatem et quantitatem. Secūdo de vna que sumitur iuxta peccati causam materialem. ¶ Respectu p̄me diuisionis tria p̄ncipalia reperiunť genera peccatorū. quia omne peccatuz aut est originale aut actuale Si actuale. hoc iterum est dupliciter. Quia aut est mortale aut veniale.

De peccato originali et quid est.

ORiginale autem peccatum est illud ¶ quod a nostra viciosa origine trahimus. Et est auersio quedam habitualis a deo quo anima prona effecta est non reddere iusticiam quam debet. Unde omnes fere doctores respectu effectus ipius peccati originalis consonant in ipam auersionem habitualem ꝑm Augusti ¶ Hugo de sancto vic. dicit q̄ originalis culpa/est corruptio seu vitiuz quod nascendo contrahimus p ignorantiam in mente et concupiscentiam in carne. ¶ Alij volūt q̄ originalis culpa/sit necessitas concupiscendi cum debito non cōcupiscendi. Et ponunt exemplum de radio contiguato aque. qui mouetur aqua mota et quiescente quiescit. // Et hoc patet ex contiguatōne sui cum aqua. Unde cum maior sit vnio aime et carnis/q̄ in casu predicto radij et aque. cum caro de se valde mobilis sit ad concupiscendum: anima eoip̄o q̄ tali carni vnita est habet statim talem quandam necessitatez concupiscendi. Cum igit caro paruuli cui infūditur anima/p peccatū p̄mi hominis ad concupi/

scendum sit mobil. inerit ipi anime iam illi carni vnite necessitas qdam concupiscendi. nec potest anima ipa illā carnem seu sensualitatem cohibere. sicut anima ade ante peccatum potuisz q̄ habuit potestatem sup sensualitatem ⁊ etiā libertatem ꝯcupiscendi vel non concupiscendi.

Patet igit q̄ p peccatum ⁊ post peccatum ꝑ mi hois inest anime duplex necessitas. Una nō possendi sensualitatem retinere seu cohibere. et alia necessitas concupiscendi. Et ꝑma est qdam necessitas non valendi facere quod debet. et secunda est qdam necessitas faciendi quod nō debet. Et ita inest ei carentia vtriusq̄ partis iusticie: que sunt declinare a malo ⁊ facere bonum.

Ex quo patet q̄ peccatū originale. ⁊ est i carne ⁊ est in anima. sed in carne originalit ⁊ materialiter. In aia ꝛo formalit ⁊ tanq̄ in subiecto. Sola em̄ aima est susceptibil ꝛtutis ⁊ vicij. ⁊ tamen sicut dictum est ex coniunctōe ipius ad corpus/ contrahit vitiū illud. sicut qñ qs cadit i lutum fedat ⁊ maculat. Talis aūt aie infectio non tantū est pena sed est etiā culpa. ipa ꝛo culpa que macula est delet in baptismo. Pena aūt q̄ fomes siue peccandi ꝓnitas appellat. remanet post baptismū. Sic em̄ in baptismo curat culpa q̄tum ad reatū damnatōnis eterne. sed nō quin remaneat ipa pena q̄tum ad motū ⁊ actum concupiscentie. cum q̄ oportet nos q̄diu viuim⁹ pugnare. nisi extinguat ꝯcupia p spēalem gratiaz sicut in beatissima ꝛgine in conceptōne filij dei.

Originale etiā peccatū sic in hoie p baptismū curat/ q̄ nihilominus ab eo q̄ curatus est/ trās/mittat in ꝓlem quam generat. sicut iude⁹ circūscisus generat filiū cum ꝓputio. ⁊ granū nuduz ⁊ purum seminatū/ ꝓcreat granum cu mpalea. Nō hinc est qz hō nō generat filiū ꝑm q̄ in mente curatus est sed ꝑm qō in carne.

De nominibus peccati originalis ꝑm q̄ opatur ad animā.

Originale peccatū diuersis in sac̄ scriptura nomibus. multiplicib⁹ de causis nominat. Ꝓcōm em̄ q̄ originale peccatū compat ad aiam/ vocat quā doq̄ infirmitas. qz reddit aiam impotentem ad resistendū motib⁹. Qñq̄ vocat feditas. qz per ipam aia maculat. Vocat qñq̄ ꝓnitas. ꝓpt cōtinuam appetitus inclinatōem ad malū. Vocat qñq̄ corruptio. qz ad nihilū ducit ⁊ pctm̄. Vocatur qñq̄ vitiū. qz est diminutio bonoz naturalium. Vocat qñq̄ languor nature. qz durat i natura corrupta. Habet etiā noia ꝑm qō cōpatur ad corpus. Vocat em̄ qñq̄ lex carnis. eo q̄ lege diuia sit carni inflicta. Un qñq̄ lex membroz vocat. qz mouet organa ad opatōez concupiscentie. Vocat qñq̄ tyrannus. ꝓper dominatōez q̄si violentā in ipa ꝯcupia. Vocat qñq̄ fomes. qz sicut ignis fouet ignē. ita p ipm fouetur in carne peccatū ꝑm actus generatiue ⁊ nutritiue. Vocat qñq̄ stimulus carnis. qz stimulat carnem/ ad ꝓmos motus. ⁊ animū ad consensum. Habet q̄z nomia ꝑm qō compat ad act⁹ delectabiles. Et ꝑm hoc vocat ꝯcupia q̄ sonat vitiū in actu' put est in adultis. Item ꝯcupiscibilitas que sonat vitiū in potentia ꝓput est i paruulis. Habet etiam nomen ꝑm qō compatur ad ꝓmum hoiem a quo contrahit. ⁊ sic vocatur originale qō est carentia debite iusticie.

De peccato actuali

mortali ⁊ circa ipm in generali occurrentibus.

Circa peccatū aūt actuale mortale ali q̄ qua sunt videnda. Primo q̄d sit. Secōdo de diuersis eius nomibus seu appellationibus. Tertio de hui⁹ peccati effectibus. Quarto de diuisis eius generib⁹ seu diuisionibus. Quinto de quolibet septē peccatoz capitaliū ac eoz filiabus seu speciebus/ aliq̄d i speciali declarabit.

Quid sit peccatū actuale mortale in speciali. et quomō diffinit.

Peccatū igit actuale mortale sic diffinit ꝑm Aug⁹. Pctm̄ est dictū vel factum vl cōcupitū ꝛ legez dei. Et ponit in dicta diffinitōe. dictū ꝓpter pctm̄ oris. factū ꝓpē peccatum opis. ꝯcupitū. ꝓpter peccatum cordis.

Diffinit ⁊ aliter ꝑm eundē Aug⁹. Peccatuz est volūtas retinendi faciendi vel ꝯsentiēdi q̄ iusticia vetat. Insup sciēdū q̄ pctm̄ ꝓpe nō est suba vel res aliqua sed defectus ⁊ corruptela. Circa qō tn̄ aduertendū est. q̄ aliō est peccati actus. aliud est peccati habitus. aliud peccati reatus. Peccati actus aliq̄d est. ꝙ qñ nō amplius fit. definit esse: etiam sine grā. Sed peccati habitus q̄ ex malis actibus relinq̄tur/ etiā aliq̄d est ⁊ remanet interdū cessantib⁹ etiā ipis actibus. ac etiā post infusam grām pctiq̄ remissio/nem. Peccati ꝛo reatus siue macula/ ꝑm rem nihil est. deformat tn̄ animā: non p modum positionis sed p modū ꝓuationis sicut trūcatio mēbri p modū ꝓuatōis corpus deformat et maculat. Dicit etiā aug⁹. q̄ sicut abstinētia nulla ꝑs vel res est. ⁊ tn̄ ex ea corpus languescit. ita peccatum non est aliqua suba vel res. ex eo tn̄ natura minuit ⁊ corrūpit. delet tn̄ semp̄ p gratiam.

Notandū ꝓterea q̄ pctm̄. qñq̄ trāsit actu et remanet reatu. sicut peccatū actuale actu cōpletō añ pniam. Qñq̄ ecōtra peccatū transit reatu ⁊ remanet actu. sicut in peccato originali p⁹ba/ptismum. Qñq̄ transit pctm̄ actu simul ⁊ reatu. sicut pctm̄ actuale actu completo ⁊ post penitētiam. Qñq̄ peccatū remanet actu ⁊ reatu sicut pctm̄ originale añ baptismum.

De diuersis nomibus peccati actualis mortalis.

Diuersis frequenter noibus peccatū ipm mortale ꝙ doctores noiaꝫ ꝑm diuersas eius ꝓprietates ⁊ opatiões et effectus. Vocaꝫ em̄ qñq macula. ⁊ ꝺ ideo qꝛ imaginem dei deformat ⁊ maculat. Vocatur qñq reatus. qm̄ ad eternam penam obligat. Vocaꝫ qñq pollutio. ⁊ hoc ꝗtum ad cõtagionem ꝓtractã. ex terrena delectatõne. Vocaꝫ qñq delictū. ⁊ ꝺ ꝑm ꝙ est recessus a dignitate gre habite. Vocaꝫ qñq culpa. ⁊ ꝺ ꝓut respicit penam quã mereꝫ ⁊ incurrit. Vocaꝫ qñq offensa. ⁊ hoc est qꝛ ꝺ deum est ⁊ ꝺ deum facit. Vocatur qñq ꝓuaricatio. ⁊ ꝺ inquantū mãdatū dei respicit qđ transgrediendo ꝓuaricaꝫ. Vocatur qñq peccatū ꝓut ꝙuersio fit ad bonū cõmutabile cum auersione a bono incõmutabili. Vocatur qñq scelus ꝓpter magnam iniuriã q̄ peccãdo deo fit. Vocaꝫ etiam qñq nefas ꝓut est illicitum ꝑsone ꝓpetranti. Vocaꝫ etiam qñq crimen ꝓut est dignum accusatiõe ⁊ pena.

¶ De diuersis effectibus peccati actualis mortalis.

Huiusmodi autem peccati/multiplex ꝑm doctores reperiꝫ effectus ꝧ quãdam ꝑsentem cõcernit tractatū satis erit aliquos enumerare. Unꝰ effectꝰ ꝑmo naturalia vulnerat. quod signaꝫ i illo qui iuxta euangelium descendens ab hierlm in hiericho incidit in latrones. ¶ Alius Intellectum obscurat in cognitiõe veri. ⁊ affectum tepescere facit in opere boni. ¶ Alius Gratuitis spoliat. ne ꝫ bonū aliqđ ꝓeat. bona opa que ꝺs peccando mortificat/aliꝭ iuxta dispensatõnem dei elargientur saluãdis. ¶ Alius Aiam maculat. ad penã eternã obligat. ꝙsciaꝫ amaricat. cor indurat. ¶ Alius hominem ꝗsi insensibilẽ redditꝫ. Exemplo canis submergendi q̄ lapidem in collo suo nõ sentit. donec ab eo in fundū aq̄ trahitur. ¶ Alius Animam occidit. qꝛ deo qui vera vita est: ꝓuat. ¶ Alius Ad alia peccata trahit. Unde Greg⁹: Peccatū qđ ꝑ penitentiã nõ diluiꝫ/mox suo põdere ad aliud trahit. ¶ Alius meritum. ⁊ ꝗtum ad ꝑmium reddit. ¶ Alius Ex hoie quendã effectiue infirmū facit. Naz in peccatore est ignis auaricie. fetor luxurie. tenebre ignorantie. vermis ꝙscie. sitis ꝙcupie. et demones ꝙ effectum ⁊ hmõi. ¶ Alius Uacuum hoiem tandem relinq̄t. ⁊ merito qꝛ mũdo adherentia. sugunt ꝙba arentia. Fallẽdo decipit sicca in hamo vel lignũ putridũ de nocte lucẽs. ¶ Alius hoiem vere stultũ demõstrat. Fuiẽdo scz illi q̄ ipm torqueri q̄rit ⁊ tandẽ torq̄bit. Componendoq ⁊ ꝙgregando supra se vñ torqueaꝫ ⁊ cremeꝫ. Unꝺ aug⁹. li. de ci. dei. Hoc viciũ adimit integritatẽ. pulchritudinẽ. salutẽ. ꝓtutẽ ⁊ q̄cq̄d boni ꝙ vitiũ detrahi seu minui ꝙsueuit.

In quo peccatuz habet esse ⁊ oꝛtũ.

¶ Notãdum est vlteriꝰ ꝙ q̄uis pctm̄ ipi bono ꝓfitũ sit. non tñ hz esse nisi i bono nec oꝛtũ nisi a bono. qđ ꝺ q̄dem bonũ est liberꝫ arbitrium ac voluntas. a q̄ peccatũ est sicut a ꝓma oꝛigine ⁊ in q̄ est sicut in ꝓprio subiecto. Uoluntas igiꝫ est causa peccati. cãm dico nõ efficientẽ ꝧ deficientẽ Uolũtas em̄ ꝑm ꝙ hz respectũ ad suũ ꝓncipiũ a quo est/scz ad deũ non est nata eligere ex se nisi bonũ. Sed ꝑm ꝙ hz respectum ad ꝓncipiũ ex quo est. qđ est oino nihil. cũ ipa volũtas ex nihilo sit/ꝙ tendit ad defectũ. Si g̃ velimus scire vñ malum culpe sit materialiꝫ. dicendum ꝙ ex nihilo. Si ꝝo velimus scire vnde sit terminaliꝫ. dicendũ ꝙ ex absentia debiti modi debite speciei ⁊ debiti oꝛdis. Sed si velimꝰ scire vnde sit oꝛigianliter. dicendũ ꝙ a voluntate si/ue a libero arbitrio?

De progressu peccati

¶ Nõ ꝙ peccatũ iniciaꝫ in cogitatõe. ꝓcedit ⁊ crescit in delectatiõe. ꝑficiꝫ in cõsensu. ¶ Circa ꝓcessum aũt peccati notandũ est ꝙ aliq̄ ipm peccatũ antecedunt. aliq̄ ipm subsequunꝫ. aliq̄ ipm concomitanꝫ. ¶ Item respectu ꝓmi. Aliq̄ peccatũ antecedũt ex ꝑte auersionis. Et aliqua antecedunt ex ꝑte ꝙuersionis. Ex ꝑte aũt auersionis. i. q̄ñ quis a bono icõmutabili qđ deꝰ est: auerti ⁊ separi incipit. antecedunt peccatũ. contemptus. omissio. ingratitudo. inobediẽtia. Ex parte ꝝo conuersionis. s. quãdo homo se i peccatum conuertit/antecedit peccatũ. cogitatio. libido concupiscentia. delectatio. ꝙuersa intẽtio. consensus. ¶ Peccatum autẽ subsequunꝫ. macula. id est deformatio imaginis dei. reatus. et obligatio ad penam eternã. ¶ Peccatũ cõcomitãtur circũstantie que ipm vel aggrauant vel minuunt. ⁊ sunt octo que ex versu sequẽti notificari possunt. vnde ꝝsus. Quis q̄d vbi ꝑ quos: q̄/ mõ tiens cur quomõ quãdo.

De tribus actionẽ deprauantibus.

¶ Per tria etiam ꝓncipaliter deprauari solet actio. etiam illa que est de genere bonorum. Quandoq in sui principio. quãdoq in sui medio. quandoq in sui fine. scilicz per malam intentionem. per negligentiã. ꝑ vanã gl̃az.

Quibus causis vnũ peccatũ dicitꝫ maius.

¶ Multis etiam causis seu respectib⁹ vnũ pctm̄ dꝛ maius seu g̃uiꝰ alẽ Uidelicz causalitate vt pctm̄ luciferi. Generalitate vt pctm̄ ꝓmi hois. Deformitate vt peccatũ iude ꝓditoꝛis. Remissionis seu venie difficultate. sicut peccatũ in spũmsanctum. ¶ Periculo sicut peccatum ignorantie. Inseparabilitate vt

peccatum cupiditatis. Pronitate vt pctm̃ carnis. Offensione vt peccatū idolatrie. Expugnā di difficultate vt superbia ⁊ vana gl'a. Pentis cecitate vt peccatum ire.

De quinq; operū generibus.

Notandum est etiam q̄ inter cetera q̄nq; reperiunt genera operū. Nam q̄dam sunt mala in se vt illa q̄ de sui natura seu in suo genere mala sunt. ꝑ tm̃ p aliqs circūstantias bōa fieri pnt. vt homicidiū qđ in se malū est. ꝑ p circūstā/tiam aliquā pōt effici bonum. vtputa qm̃ fit p debitam iusticiā. vel se legitime defendendo. cum mortis piculū euadi non possit ⁊ hmōi. Quedā sunt mala ꝑm se vt illa q̄ ꝑm totum suū esse mala sunt. nec p circūstantias aliqs bōa effici pnt. sicut est odire deū vel fornicari ⁊ hmōi. Quedā econtrario sunt bōa in se. vt illa q̄ de sui natura sunt bōa ex genere. ꝑ tm̃ p aliqs circūstātias pnt fieri mala. Sicut est dare el'ynam qđ in se bonus est. ꝑ p circūstantiā aliquam pōt fieri malum. vtputa si dare ꝑ p sola vana hoim laude acquirenda vel hmōi. Quedam sunt bōa ꝑm se. vt illa q̄ ꝑm totum suū esse bona sunt. nec p circūstātias aliquas possunt fieri mala. sicut est diligere deū ex charitate. Quedā sunt indifferētia. ſ. que suo esse nec bōa nec mala sunt. possunt tm̃ ꝑm circū/stantias bona vel mala fieri. sicut mouere pedē sine deliberatōe. vel q̄nq; comedere. qđ ꝑm circūstantiam aliquā bonum fieri pōt. vtputa i necessitate. corpus suū debite sustentādi. vt efficacius deo ꝑuire possit. Et ecōtrario malū. vtputa si ad superfluitatē. ⁊ ex sola libidine vel voluntarie p̄cepta eccl'e transgrediendo fiat.

De quattuor generibus seu diuisionibus peccati mortal'.

Licet plures peccati mortalis/ diuīsis respectibus ⁊ causis/ possent assignari diuisiones seu genera. quantuz tm̃ ad p̄sentis tractatus compendiū attinet. quatuor solūmodo tangent'. Circa quaruz adhuc solam quartā diffuse insistet'. quia p eius declaratōnem alie tres clare ⁊ faciliter poterūt itelligi. imo ipas tres effectualiter comphēdit.

De prima diuisione.

Prima igit' dictaruz q̄tuor diuisionū est q̄ peccatoz mortaliū aliqua sunt carnalia alia spūalia. Carnalia autez maioris sūt infamie. Spiritualia vo maioris culpe.

De secunda diuisione.

Secūda diuisio est q̄ peccatoz mortaliū aliq̄ sunt cōmissi alia delicti. Qđ in effectu est dicere. Aliq̄ cōmittunt in faciendo. alia in omittēdo. Pria peccata sunt ꝓuari/catio seu transgressio legis quo ad p̄cepta negatiua. vtputa. Nō occides nō mechaberis. Secūda sunt ꝓuaricatio seu transgressio legis quo ad p̄cepta affirmatiua. sicut sunt. Diliges dm̃ deū tuū ex toto corde tuo ⁊c. Honora p̄rem tuū ⁊c. Et ꝑm hanc etiā diuisionē dr peccatuz mortale esse ⁊ fieri ꝓ duas ptes iusticie. Quarū vna est declinatio a malo. Alia est facere bonū.

De tertia diuisione.

Tertia diuisio est q̄ peccatorum mortalium aliqua directe committuntur in deum alia in ꝓximū alia in seipm̃. Peccatū autem in deum iterū subdiuidit'. Nā qñq; peccatur in patrem qñq; in filium. qñq; in spūmsanctū. De quibus latior fiet speculatio infra in fine declaratōis quarte diuisionis. Peccatur em̃ alio respectu in deum quadruplicit'. primo male de ipo p infidelitatem sentiendo. secundo ipm blasphemādo. tertio eius sacramenta indigne ministrando ⁊ tractādo. q̄rto eum tēptando. Rursus deū tēptando peccat' triplicit'. Nam tēptat' vl' eius potentia. signa. ſ. ab co petēdo. Vel tēptat' eius iusticia. p humanas. ſ. pbatōnes. vtputa p candens ferrū vel duellū. vel similia/ iudiciū eius exquirendo. Vel tēptatur eius misericordia. quam. ſ. quasi examinando bonitatem. se stultis piculis cōmittendo. In ꝓximum vo peccat' etiam triplicit'. vel bōa sua ei indebite auferendo. vel bona ꝓpria sibi sua necessitate non cōmunicando. vel mala persuasione aut malo exemplo eum in peccatū trahendo ⁊ inducendo. In semetipm̃ autez peccat quis etiam tripliciter. Vel sibi ꝑ necessaria subtrahendo. vel superflua sumēdo. vl' vltra vires ac debitum moderamen quippiam aggrediendo.

De quarta diuisione.

Quarta diuisio peccati mortal' sumit' p septem vicia capitalia. Que sunt. Superbia. inuidia. ira. acedia. auaricia. gula. luxuria. Et q̄ vt supra tactum est de ista quarta diuisiōe expediēs est diffusiorem hic facere declaratōez. tum q̄ p eam supradicte tres alie diuisiones clarius intelligi poterunt imo eas effectualit' comphendit. tum q̄ p prie loquendo in ipa ⁊ ex ipa pncipalis effectus pncipalisq; intētio huius octaui tractaculi istius libelli consistit et dependet. Ideo de ipis septē peccatis capitalibus hic fiet quoddaz spēale capitulum. ⁊ iuxta diuisionem in pncipio hui' pncipalis capituli quod est de peccato actuali posita de his. ſ. que in eo videnda sunt.

Aliqua circa materiā p septem viciorū capitaliū ꝓnotanda.

Interim anteq̄ ad specialem seu particularem declaratōz ipoz septē viciorū capitaliuz veniat'/ aliqua sunt circa ipa

aduertenda. ¶ Et ꝑmo notandū venit q; pctm̄ veniale. siue sit q̄tū ad actū siue q̄tū ad maculam nullo mō pōt fieri mortale. sic. s. q; illō idez ꝓm ſbam qđ ꝑus fuit veniale/fieret mortale Et rō est. qz nulla res pōt mutare spēm suā. ¶ Peccata mortale ⁊ veniale sunt due diuerse peccati spēs. Verūtamen alicūs actus q̄ de sui natura est de genē pcti veniaľ/bñ pōt fieri mortaľ Et ⁊ quatuor modis. ¶ Primo mō rōe ꝓscie q̄ de illo actu fieri pōt. qz quicūq; fit ꝫ ꝓscientiam formatam/edificat ad gehennam. etiam si sit ꝫ conscientiā erroneā. Et hec est rō. qz cuz in peccato duo sint. s. auersio ⁊ conuersio. ¶ Penes ꝑmū iudicatur q̄litas siue grauitas peccati. qm̄ auersio a deo est in peccato quasi formale. ⁊ conuersio ad creaturam q̄si materiale. Quāuis g; leuare festucā de terra videaľ leue vel indifferens. si tamen fiat ꝫ conſciam est peccatū. qz tūc i animo spernit realiter bonū incōmutabile. ⁊ ita fit auersio a creatore. ¶ Scōo mō ex complacētia que in illo actu possit capi ⁊ caperet. Unde augusti. Nullū peccatum adeo veniale est qđ non fiat mortale dum placet. ¶ Tertio mō ex dispositōne seu ꝓcliuitate que exinde contrahit. qz ꝑ frequentem lapsum in venialia. disponit hō ad mortale. Et ꝓm ꝫ intelligit illud dictuz Gregi. Vitasti grandia vide ne obruar/arena. hoc autem dicit qz sepe de minimis peccatis dum frequenter fiūt ⁊ sic quasi ꝓtemnunt/venit ad magna. Sicut de modica scintilla surgit qñq; magnus ignis. ¶ Quarto mō ex ꝓgressu. qz qñ in surgit veniale/si non ꝓhibeat possit ꝓgredi vsq; ad mortale. Non q; ipm̄ veniale. vt supra tactum est in sua ſba fieret mortale. sed qz ex ipso occasionaliter fieret ꝓgrediendo mortale. vt patet in ꝑmis motibus q̄ inter venialia cōputant. Sed qñ delectatio ꝓualescit intantū q; ꝓsensus accedit/iam est peccatū mortale.

Unde sumatur numerus ⁊ sufficientia septē viciorū capitalium.

Notādū insup q; vt aliqualiter supra tactum est septē sunt peccata seu vicia capitalia. s. supbia. iuidia. ira. acedia. auaricia. gula. luxuria. quorū sufficientia seu numerus pōt colligi. Volūtatem em̄ hūanam freq̄nter ꝓtingit deordinari. Aut q; deordinat qz appetit qđ non est appetendū. aut deordinat qz refugit qđ non est refugiendū. ¶ Si ꝑmo mō aut appetit qđ non est appetendū interi⁹. ⁊ tūc peccatur peccato supbie seu vane gl'e. Aut appetit qđ non est appetendū exteri⁹. ⁊ tunc peccat peccato auaricie. Aut appetit qđ non est appetendū interius q̄le est corpori delectabile. Et istud iteruz est in duplici dra. Quia aut illud delectabile qđ sic inordinate appetit/tendit ad ꝓpriū indiuiduū. ⁊ tūc peccat peccato gule. Aut tēdit ad cōseruatōnem spēi vt coitus ⁊ tūc peccat ꝑcto luxurie. ¶ Si scōo mō. q̄ñ. s. voluntas deordinat refugiendo qđ non est refugiendū. Aut illō nō refugiendū refugit ꝓm quersum instinctū potentie/rationalis. ⁊ tūc peccat peccato inuidie. Aut illud refugit ꝓm quersum instinctū potētie irascibilis. ⁊ tūc peccat peccato ire. Aut illud refugit ꝓm quersum instinctū potētie ꝓcupiscibil'. et tūc peccat peccato acedie. ¶ Et sic ptz q; quia sunt q̄tuor ꝑncipalia appetibilia in q̄b⁹ voluntatem humanā deordinari ꝓtingit. ⁊ tres solū sūt vires seu potentie anime ꝓm q̄rum instinctū est fuga. ideo tantūmodo sunt septem peccata seu vicia capitalia.

Duplici modo septē vicia capitalia se ostendūt: nūc palam: nūc palliate.

Notandū insup q; ista vicia septem seu peccata capitalia/q̄ñq; palaz ⁊ publice se ostendūt. vt q̄ñ directe fiūt. q̄ñq; vo sub q̄dā specie boni palliata se igerūt ⁊ decipiūt Uñ supbia q̄ñq; sic sibi ꝓsuadet. Volo ꝑesse vt possim ꝓdesse. Inuidia sic sibi ꝓsuadz: bōa alīs nō cupio nec opto ne in ꝓsperitate succēssuum nimis extollant. Ira vo sic ꝓsuadet. Non debeo mala mihi illata tolerare/ne mihi inferri cō sueſcāt. Acedia sic sibi ꝓsuadet. Ad ḃ michi i labozibus parco ne indiscrete aliq̄d aggrediēs deficiā ⁊ indiscretōis arguar. Auaricia sic sibi persuadet. mihi multa adhuc ꝓgregandā veniūt/ne ꝓpter casus fortuitos q̄ supuenire pñt in inopiam incidā. ⁊ sic furtū rapinā vel aliud iniustum cōmittā. Gula sic sibi ꝓsuadet. Corp⁹ meū cibis ⁊ potib⁹ delicatis nutrio. q̄tinus in sanitate ꝓfuetur fortius q̄ efficiat. vt sic apti⁹ sit et valenti⁹ ad deo ſuiendū. Luxuria sic sibi ꝓsuadet non est malū aliq̄to tempe ad libitū ⁊ cōplacētiam viuere/⁊ postea fortiter penitere.

Septem vicia capitalia septem ferocib⁹ bestijs compant.

Notandū ꝓterea q; ꝓdicta septem vicia seu peccata capitalia septē tam ferocib⁹ q̄ immūdis bestijs cōpari ꝓsueuerunt. Supbia seu vana gl'a cōpat leoni. Inuidia cōpatur cani. Ira compat lupo. Acedia compat asino. Gula comparat vrso. Luxuria comparatur porco. Auaricia compatur ericio ¶ Similiter etiam compari consueuerūt septem gūibus infirmitatibus. Supbia seu vana gl'a compatur corporis inflatiōi. Inuidia compatur lepre. Ira compatur freneſi. Acedia compat lethargie. Auaricia compat hydropisi. Gula cōpatur epilentie. Luxuria comparatur febri.

¶ Est insup notandū ⁊ bñ ꝓsiderandum q; ista septez peccata seu vicia capitalia: deuota ac fre

quenti passionis christi meditatõe/curãt. Maz q̃ debite ea que ipe domin⁹ noster iesus christ⁹ in sua sacratissima passione egit ⁊ sustinuit con/templat/reperiet q be septem mortifere pestes ibidem mirabiliter curant. Etem sui sacri capitis in cruce humillima inclinatio/curat superbiã. Sui sacri lateris apertio curat inuidiam. Ora/tio sua p inimicis curat iraz. Portatio crucis curat acediam. Traditio sui spiritus patri. sui corporis cruci. sue matris discipulo. ⁊ suaz vestiũ suis crucifixorib⁹ curat auariciã. Potatio aceti ⁊ fellis curat gulã. Et sua flagellatio curat luxuriam. Notandũ insup q̃ pdictorum peccatorum/vnũ ex alio nascitur. quod sic apparet. Superbia em̃ quia omnes p̃cellere vult ⁊ appetit: statim quãdo aliquem sibi equari videt aut timet. in se dolere ⁊ conturbari incipit. ac extinde cõtra illum ad ipm̃ suum bonũ quo sic eum sibi equari timet/impediendũ ac diminuendũ mouetur. ⁊ sic ex superbia nascitur inuidia. Inuid⁹ vo quia defacili ei cui sic inuidet irascitur ⁊ contra eum quasi toto spũ commouet. ideo ex inuidia nascitur ira. Cum autẽ sic contra aliũ commotus ⁊ iratus vidictam de illo appetat/⁊ se vidicari querat in quo si eum deficere contingat/in animo suo cõtabescit ⁊ contristat. ideo ex ira nascit quedam mentalis tristicia que a doctoribus acedia nuncupat. Cum vo sic animo tristi ⁊ contabescẽs consolatõnem ⁊ quandã sui exaltatõnem quam in seipo non habet/in rebus exterioribus querat. ⁊ q̃to plura congregare poterit/maiorez se habiturũ sperat. ideo ex acedia nascit auaricia. Auarus autẽ qui bonis temporalibus abundat. ⁊ sic ea que ad delectatõnez in cibis ⁊ potibus faciũt facilius compare ⁊ ad sui libitũ habere potest. ideo ex auaricia nascit gula. Gula vo ppter ventris repletõnem/ varias q̃ ciborũ ⁊ potuũ delectabiliũ species quib⁹ reficitur/facillime despumat in libidinẽ. ido ex gula nascit luxuria. Notandũ insup q̃ plura p̃dictorũ septẽ viciorũ seu pctõz capitaliũ dicũt radices ⁊ inicia seu cause aliorũ diũsis tñ respectibus. Superbia em̃ pmo dicit radix ⁊ initiũ omis peccati ppter tres causas seu ratões. Primo ppter causam que in omi peccato inuenitur scz ptemptus dei q̃ est q̃dam causa ois peccati. Iste aũt ptemptus est auersio a creatore. que i oi peccato est. qz in omni peccato/p̃ponitur bonum cõmutabile bono incõmutabili. Iste contemptus uõ nisi ex superbia pcedit. ⁊ ex ea q̃ maxime. Et iõ oz q̃ sicut sine charitate alie vtutes nihil sunt/ita sine superbia alia vicia nihil sunt Abstrahe superbiam ⁊ habebis gram. Quia superbꝰ deus resistit. humilib⁹ aũt dat gram. Secundo oz superbia radix ⁊ initiũ ois peccati. quia fuit pmũ peccatoruz. hoc em̃ peccato peccauit pmo diabolus in celo ⁊ pm⁹ hõ in paradiso. Tertio oz superbia radix ⁊ initiũ omnis peccati/qz ex ea fm̃ pus ⁊ posterius hoc est mediate vel immediate/nascuntur alia vicia ⁊ peccata. vt aliquaditer supra ostensum est in notabili immediate precedenti. Libido etiam put Aug⁹. ponit dicitur causa omnis peccati. sed alio respectu ppter scilicet inordinatam delectatõnem que ex ipa libidine habetur in creatura. que delectatio inordinate afficit ⁊ attrahit animam ⁊ auertit a summo bono. Est enim libido voluntas improba q̃ mouet aima rationalis ad hoc q̃ inordinate delectetur in creatura. Et ex hac libidine oia alia peccata fm̃ prius ⁊ posterius. hoc est mediate/immediate. alia tamen via seu ordine q̃ a superbia iusurgunt. Cupiditas etiam sicut ponit apostolus radix dicit omniũ malorũ. quasi eodem respectu iuxta suum esse sicut dicit libido iuxta suum. Nam sicut libido vt statim dictum est dicit causa omis peccati ppter inordinatam delectatõnem que ex ipa libidine habet in creatura que delectatio inordinate afficit ⁊ attrahit animam ⁊ auertit a summo bono. sic cupiditas i suo esse dicit radix omniũ malorũ/ex inordinato amore. qui ex ipa cupiditate habet ad creatu ram. qui inordinatus amor simili afficit ⁊ attrahit animam ⁊ a summo bono auertit. Ex quo inordinato amore omnia alia peccata fm̃ prius ⁊ posteri⁹ hoc est mediate vel immediate. alia tamen via seu ordine q̃ a superbia ⁊ q̃ a libidine insurgunt ⁊ oriunt. Luxuria etiã fm̃ Lassia num dicit radix omnis peccati. quia carnales delectationes sunt nobis naturales. ⁊ ad naturalia proni sumus ⁊ inclinati. ac eis cuz difficultate resistimus. Attracta igit ⁊ affecta q̃ luxuriam anima in omia alia vicia faciliter ⁊ sine cõsideratõe ac moderamine. fm̃ tñ pus ⁊ posterius h̃ est mediate vl̃ immediate ex vno. s. i alio plabit. alia tñ via ⁊ ordine q̃ p superbiã ⁊ q̃ p libidinem ⁊ q̃ p cupiditatẽ. Possent ista plus declarari sed q̃tum ad breuitatẽ huius tractaculi cõuenit. satis sint q̃ tacta sunt. q̃ amplior videre voluerit doctores habeat solennes. ⁊ inter ceteros beatũ Thomã scõa scõe. ⁊ summã de vitijs ⁊ vtutibus.

De septem vicijs capitalibus inspeciali.

Et pmo differentia inẽ superbiam ⁊ inanem gloriam.

Istis sic p̃notatis dicendum venit de q̃libet predictorum septem viciorũ capitalium in specie seu in particulari. Et pmo de superbia. Circa quam notandũ est q̃ licet cõiter non fiat distinctio inter superbiã ⁊ inanem gl'am. imo ponatur inanis gl'a filia superbie. Gre. tamen inter eas differentiã ponit. imo superbiam dicit reginam ⁊ matrem omniũ viciorũ. Quod intelligendũ est Grego. accepisse put superbia

consideratur scom quandam redundantiam et generalitatem quam habet in alia peccata inq̃tuz.s.ex ipa omia peccata oriri possunt. Et hoc duplici via seu ratõe. Uno modo p se et directe inquantũ.s.alia peccata ordinant ad finem supbie que est ppria excellentia ad quam potest ordinari quicq̃d homo indebite et inordinate appetit. Alio modo indirecte et quasi p accidens removendo phibens.inquantũ.s.p supbiaz: hõ do et transgredit mandata. Intelligit tamen h̃ qñ illa transgressio mandatorũ fieret ex contemptu. Nam fieri possit ex ignorantia vel infirmitate. q̃ ibi nõ esset supbia. Ut igit semp natura ipoz vicioz̃ clarius eluceſcat. pcedatur h̃ opinionem Greg̃.in sequendo. Differentia aũt que cõmuniter inter supbiam et inanem gloriaz assignat est.quia licet in vtraq̃ sit immoderat⁹ et inordinatus pprie excellentie appetitus/ q̃ scz non est f̃m rectam et debitã ratõnem/in hoc tamen differunt.q̃z supbia excellentiam ppriã inordinate appetit. Inanis vo gl̃a excellentie ppie manifestatõnem.ita q̃ supbia ppie consideratur. Inanis gl̃a transit ab extra. q̃a tie appetitus habet ab intra etiam si nõ ab extra progrediatur illam excellentiã appetit ab extra oze aliorũ apparere et manifestari.

De supbia in particulari, put distinguit ab inani gl̃a et ponit quasi regina aliorũ vicioz̃.

Dicetur ergo p̃mo de supbia. que sic vt aliqualit̃ tactum est. f̃m aug̃. diffinitur. Supbia est quersus ppie celsitudinis appetitus. Dicit etiã aug⁹. q̃ supbia omnibus hominibus inuidet.s.superioribus. q̃z eis non equat. Paribus. q̃z sibi equantur. Inferioribus ne sibi equent. Dicit etiaz supbia omnis peccati radix et initium propter tres ratões supra in penul.capi.immediate p̃cedenti tactas. Greg̃.xxxj.li.moral.quatuor species supbie assignat. Prima est cũ hõ bonum q̃d habet/estimat se a seipo habere. Scda est cum hõ bonum quod habet/ sibi deo/ super datũ credit. sed tamen se reputat illud p suis meritis accepisse. Tertia spes est cũ homo iactat se habere bonum q̃d non habet. Quarta species est cũ hõ despectis ceteris appetit singulariter videri hre bonum q̃d habet. Et est aduertendũ q̃ hic iactantia accipit q̃tum ad interiorem cordis arrogantiam. Quia si caperetur iactantia q̃tum ad exteriorem actum quo quis falsa se diceret vel laudaret habere bonũ quod non habet/magis ppie ptineret ad peccatũ inanis glorie et etiam ad peccatuz mendacij q̃ ad peccatũ supbie, put sumit hic et a beato Greg̃.

Istarũ aũt q̃tuor specierũ et sufficiẽtia sic sumitur. Dictum est supbiam esse inordinatũ proprie excellentie appetitum. Omnis autẽ excellẽtia accedit homini ratõe alicuius boni quod habet Bonum autẽ quod habet homo/tripliciter potest cõsiderari. Uno modo f̃m se. alio modo ex parte cause qua habetur. tertio modo ex parte modi ip̃m bonum habendi. Respectu p̃mi certum est q̃ quanto bonum quod quis habet maius est: tanto p hoc maiorem excellentiam consequitur. Ex quo cõtingit q̃ homo cuius appetitus inordinate vel vltra modum sibi conuenientem/in suam ppriam excellentiam tendit/ sibi i animo suo attribuit bonum quod non habz vel maius q̃ habet. et tunc est tertia species superbie supra posita.que est.s.cum quis iactat se habere bonum quod non habet. Respectu secũdi certum est q̃ quãdo homo bonum quod habet habet ex seipo.ipe excellentius habz q̃ si haberet ab alio. Et ex hinc procedit. q̃ homo cuius appetitus inordinate et vltra modum debitum et sibi conuenientem in suam propriam excellentiam tendit. illud bonum quod habet ab alio/ estimat in suo animo et sibi attribuit habere a se ipo. Et quia dupliciter aliquis potest esse causa boni sui. Uno modo efficienter. alio mõ meritorie. f̃m hoc sumuntur due prime species supbie supra posite. Nam si homo illud bonum q̃d a deo habet/estimet et reputet se a semetipo habere et sic efficienter/ tunc est prima species superbie supra posite. Si vo illud bonum quod a deo habet/estimet se et reputet a deo habere/sed suis meritis. et sic meritorie et tunc est secũda species. Respectu tertij certum est q̃ quanto alĩquis bonum quod habet excellentiori modo q̃ alĩj possidet. tanto per hoc maiorem excellentiã consequitur. Et hinc est q̃ homo cuius appetitus inordinate et vltra modum debitum et sibi conuenientem in suam ppriam excellentiã tendit/illud bonum quod habet.estimat in suo animo et sibi attribuit excellentius habere q̃ ceteri et tunc est quarta species superbie supra posita. scilicet cum quis despectis ceteris appetit singulariter videri habere bonum quod habet.

Ex quibus aparet clara sufficientia specier superbie p Gregorium assignata. Est tamen aduertendum q̃ scom diuersos doctores.plures et alie assignantur superbie species. Hieronymus assignat ingratitudinez specie superbie. Augustinus dicit q̃ se excusare de peccato cõmisso/ad superbiã pertinet. Etiam presumptio qua quis tendit ad assequendum aliquid quod est supra se/ad supbiam ptinere videtur. Berñ hardus etiam duodecim gradus ponit superbie. qui sunt curiositas. mentis leuitas. inepta leticia. iactantia singularitas. arrogantia. presumptio. defensio peccatoruz. simulata confes/

sio. rebellio. libertas. peccandi consuetudo.
Sed qui debite considerat omnes hmõi speciesseu gradus: ad quatuor spẽs p Grego. vt tactũ est assignata s/ reduci possunt/ z sub eis' comphẽdunt. ¶ Nam ꝑma ingratitudo de qua loq̃tur Hiero/ reducit ad ꝑmam spẽm. q; ingratus sibi ꝓprie z in effectu attribuere videt hr̃e a semet/ ipso illud bonum qđ ab alio habet/ cũ illud recognoscere nolit. Excusatio de peccatis. de q̃ loq̃tur aug⁹. ꝓprie ptinet ad tertiam spẽm. q; sic se excusans videt se iactare habere bonũ qđ non habet. s. bonũ innocentie. Presumptio autez q̃ ds tendit in id quod supra ipm est/ ꝓprie ad q̃rtaz spẽm ptinet. Fm quã ds appetit p alijs singulariter videri. ¶ Duodecim vo gradus superbie ds ponit Berñ. licz Fm dd z Fm modũ accipiendi ipius Berñ. ad supbiã ptineant. nõ oẽs tñ accipiunt Fm ipam ꝓpriam naturã seu essentiam supbie cui assignant. Sed sumunt alicq̃ tã Fm diuersas hoim conuitões q̃z Fm compatiõz ad gradus hoim q̃ vel sunt maiores vl̃ equales vel minores. Non solũ etiã in dictis duodecim gdibus tangunt spes alique supbie. sed etiaz q̃dam ipam supbiã antecedẽtia z q̃dam ꝯsequentia. ¶ Sumunt etiã pdicti duodecim gdus supbie a Berñ. assignati: p oꝑositũ ad duodecim gradus hũilitatis. ds btus Bñdictus in sua regula ponit. ¶ Primꝰ em̃ gradus hũilitatis ab ipso btõ bñdicto assignatus est corde z ope semp hũilitatem ostendere defixis in terrã aspectib⁹. Contra quẽ ponit berñ. ꝑmũ gradũ supbie. curiositatẽ. Nam iuxta qđ dicit. Q Sens hois sui ipi⁹ icuriosa. qđ ex ꝓpriozũ meritozũ vana estimatõe ꝓcedit. aliozũ cõit curiosa efficit. z iã vel ad ea q̃ ad ipam nõ spectãt immoderate cogĩscẽda. vel mozes viciaq̃ aliozũ inq̃renda se transfert hincinde oculos vagari. capiteq̃ erecto ac auribꝰ suspensis incedere incipit. ¶ Secũs gradus hũilitatis a dicto Bñdicto assignatꝰ est vt pauca ꝛba z rõabilia ds loquat z non clamosa voce. Cõtra quã ponit Berñ. secũdũ gradũ supbie. leuitatẽ mentis quã ex gdu ꝓcedenti oziri ponit. Nam vt dicit. animus hominis nulla sui cura aggrauatus. dum mozes z vicia aliozũ curiose circũspicit in quandam leuitatem z instabilitatem transit. Nam dum nũc aliquos sibi supiozes aspicit iam se supari dolet z per inuidiã tabescit. Dum vo nunc alios sibi inferiozes cernit/ p quandam vanam excellentiam pueriliter hilarescit. Nunc pauca z mordacia loquit. nũc multa z inania. nunc risu. nunc luctu plena.
¶ Tertius gradus humilitatis a beato Benedicto assignatus. vt quis non sit facil̃ aut promptus in risum. Contra quez ponit Berñ. tertiũ gradum supbie ineptam leticiã. quã ex duobus gradibus immediate precedentibus oziri dicit. Nam dũ p curiositatem ad animi seu mẽtis leuitatem quis deuenit z gaudiũ quod ex sui ꝑsumptione concepit per tristiciam quam interdũ dealienis bonis contrahit interpolari metuit. statim ad remedium false consolatõnis confugit. ita vt bene sibi conscius. vel sui oblitus. vel ab omni culpa absolutus putet. Nunc apparet in fronte hilaritas. nunc in signis scurrilitas. nũc ad iocum ꝓnitas. nunc vanitas in incessu. nũc facilitas in risu. ¶ Quartus gradus humilitatis a dicto beato Benedicto assignatus est tacturnitas vsq̃ ad interrogatõnem. Contra quẽ ponit Berñardus quartum gradum superbie. iactantiam. quam ex ꝓcedenti gradu oziri dicit. Nam dum mente in ineptam leticiam resoluta. vanitas crescere z grossescere inceperit. iam necesse est vt laxato sinu ab extra erumpat. queritq̃ tunc quibus omne quod sentit effundat. ꝑuenit interrogantem. non querenti respondet. Nunc querit z soluit. nũc ieiunia laudat. commendat vigilias. somnia profert z visiones. ¶ Quintus gradus humilitatis a beato Benedicto assignatus est tenere quod habet cõmunis obseruantia. Contra quem beatus Bernardus quintuz gradum superbie ponit singularitatem quam ex ꝓcedenti gradu oziri dicit. Turpe etem̃ esset ei q̃ se supra ceteros extollit z iactat/ nisi plus vl̃ aliter q̃z ceteri/ aliquid speciale ageret. quo vltra eos apparere possit. Talis plus sibi de aliq̃ particulari bono quod se facere estimat blanditur. q̃z si decies plus in cõmunitate faceret. Pallorem suum in vultu/ z maciem in manibus. extra ꝓria que in seipso videre potest/ speculatur. ad sua particularia strennuus. ad cõmunia piger. vigilat in lecto z dormitat in choro z huiusmodi.
¶ Sextus gradus humilitatis a dicto beato Benedicto assignatus est credere z pronũciare se omnibus viliorem. Contra quem ponit bernhardus sextum gradum superbie. arrogantiaz. quam ex precedenti gradu oziri dicit. Nam cuz quis talia opera sic singulariter agit. iam apud simpliciores eius fama seu opinio crescere incipit qui ipa eius opera que vident probãt. quia discernere nesciunt qua intentione procedant. sicq; dum miser ille ab alijs beatificatur. apd se in errorem inducitur. Credit enim quod audit. sed quid intendat non attendit. z dum plus de seipso alijs q̃z sibi credit. non solum verbo aut operum ostentatione probitatem demonstrat. sed interno etiam sui cordis affectu se alijs sanctiorem credit z reputat. ¶ Septimus gradus humilitatis ab ipso beato Benedicto assignatꝰ est se ad omnia indignum z inutilem credere et confiteri. Contra quem ponit beatus Bernardus septimum gradum superbie. presumptiõem quam ex precedenti gradu oziri dicit. Nam qui se in animo alios precellere putat. quomodo esse potest quin plus de se quam de alijs

ꝑsumat. Talis ꝑmus in cõuentibus residet. ꝑmꝰ in consilijs respõdet. Nõ vocatꝰ accedit. nõ iusꝰ sus se intromittit: quicq̃d ipe fecerit recte factuz. quicq̃d vo nõ fecerit inordinate factũ reputat. si vt optat nõ ꝓmoueat ꝛ supiorẽ suũ aut inuidum aut deceptum iudicat. in minoribꝰ obedire indignat. quia ad maiora se reputat idoneũ. ¶ Octauus gradꝰ humilitatis a dicto beato Bñdicto assignatus est cõfessio peccatorũ. Cõtra quem ponit Berñ. octauũ gradũ superbie. defensionẽ pctõrum. quã ex p̃cedẽti gradu oriri dicit. Etem̃ qui se faciliter ad oĩa ingerit/ipossibile quasi est q̃n aliq̃n deficiat. cum ergo talis a suo supiori corrigi ceperit: culpam suã quia habere nõ putat/non agnoscit ꝛ tunc in varias pctõrũ suorũ excusationes se ponit. aut em̃ fecisse negat. aut fecisse confitet. sed q; bñ fecit. aut si male se fecisse fateat. dicit tñ q; nõ multũ male. ꝛ si multũ male/q; nõ mala intentione. ꝛ si iterũ de mala intentiõe cõuincatur/aliena se dicit suasione peccasse. Et qũo talis qui apta defendit. malas sui cordis cogitatiões reuelaret. ¶ Nonus gradꝰ hũilitatis a dicto beato Bñdicto assignatus est. Pro obediẽtia i duris ꝛ asperis patientiã amplecti. Cõtra quẽ ponit Bernardꝰ nonũ gradũ superbie. simulatã confessionẽ quã ex p̃cedenti gradu oriri dicit. Nam qui vt tactũ est. sic ex arrogantia ꝛ ꝑsumptione peccata sua excusant. si vt interdũ contingere potest de manifestioribꝰ culpis arguant scientes q; si defenderent nõ crederet eis. ad sbtiliora se cõuertunt argumẽta defensionis ẏba rñdendo dolose cõfessionis. Hũc etem̃ vultũ demittunt. corpus pternunt. lachrymas sibi si p̃nt extorquẽt: suspiria ꝛ gemitꝰ emittũt. Sed si eis leuis aliqua contumelia aut exigua pena inferat. iam suam simulationẽ dissimulare nõ valentes/ murmurare frendere irasci ꝛ conturbari incipiũt. ¶ Decimꝰ gradus humilitatis a dicto beato Bñdicto assignatus est. Ut cũ obediẽtia quis se subijciat maiori. Cõtra quẽ ponit Berñ. decimũ gradum superbie. rebellionẽ quã ex precedenti gradu oriri dicit. Cum em̃ sic simulate suã culpam confitens penã sibi ipsi imposita impatiẽter sustinet secq; iaz ab alijs notari: ac suam falsitatẽ cõspici. ꝛ exinde suam opinionẽ ꝛ laudẽ diminui videt. grandem in corde suo supbo cõfusionẽ habet valde tũc difficile est talem hmõi vniuersorũ iudicijs tacitũ acquiescere. sed mox frontosus impudẽs. ꝛ q̃si desperatus in rebellionẽ corruit. Et qui ꝑus solum fratres cõtemperat. iam impudẽter ꝛ potẽter inobediens etiã cõtemnit magistrũ. ¶ Undecimꝰ gradus humilitatis a dicto beato Bñdicto assigt̃ est. Ut quis voluntatẽ ꝓpriã nõ delectet implere. Cõtra quẽ ponit Berñ. vndecimũ gradũ superbie libertatẽ peccandi quã ex p̃cedẽti gradu oriri dicit. Nam cũ subditꝰ magistrũ vel supiorẽ nõ timere incipit. nec primos seu fratres. aut sodales habet quos verek in quadã securitate maloriq; libertate ad sua desideria implenda ꝑfluit. in ipsisq; adimplendis delectat. ꝛ q̃uis forsitan non penitus in p̃ncipio dei formidine abiecta q̃si vadũ tẽptans/illicita cũ quodã timore ꝑficiat. postmodũ tñ pedetẽtim in vitiorũ gurgitem intrat.

¶ Duodecimꝰ gradus humilitatis a dicto beato Benedicto assignatꝰ est. vt quis deũ timeat. ꝛ memor sit omnium que p̃cepit. Cõtra quẽ ponit Berñ. duodecimũ gradũ superbie. cõsuetudinem peccandi quã ex precedẽti gradu oriri dicit. Nã postq; terribili dei iudicio/ꝑma flagicia impunitas sequit. tũc ꝑ quãdam frequẽtiã malorũ actuum/homo in quandã peccandi cõsuetudinẽ trahit. Ex hinc; carnalibus desideriis absorptus rationisq; ac timoris dei oblitus. indifferẽter suis libitis vtit. Nec ab illicitis cogitãdis ꝛ pagendis restringit. sed quicq̃d sibi in corde. in ore. in manu occurrit. machinat. garrit. ꝛ opat maliuolus quidẽ magniloquus. facinorosus. ¶ Istorũ duodecim graduũ numerus ex ꝺ accipit. q; homo ꝑ superbiam cõmuniter iniuriat. Vel deo. vel homini cui debet esse inferior. vel homini cui debet esse par. Sex ꝑmi gradus determinant ꝑm iniuriam que ꝑ superbiam fit homini cui q̃s debet esse par. Quattuor alij sequẽtes gradus determinãtur ꝑm iniuriã/que ꝑ superbiam fit homini cui q̃s debet esse inferior. Duo vero vltimi gradus determinant q̃tũ ad iniuriã/que ꝑ superbiam immediate deo fit. Et notanter dicit imediate. quia etiam alij gradus redundant in deũ: sed nõ imediate imo mediante primo. ¶ Gradꝰ aũt dicunt q; a minori ad maiorẽ fit ꝓgressus. Etiã ꝓpter gra uedinem peccatorũ/que iuxta illos gradꝰ cõmittunt. Primus em̃ gradꝰ malus ẽ. secũdus peior ꝛ sic ascendẽdo vsq; ad vltimũ qui repiet eẽ pessimus omniũ. Unde iniuria que fit respectu pari est minor. illa que fit respectu supiorꝭ ẽ maior. ꝗ illa que fit respectu dei ẽ maxima ꝓpter qõ p̃dicti gradꝰ taliter ordinant.

¶ De vitio seu peccato inanis glorie.

HUnc dicendũ ẽ de inani gloria quã Greg⁹. ponit eẽ ꝓmum vitiũ capitale. Que sic describit Inanis gloria ẽ inordinatꝰ appetitus laudis. glorie. ꝛ honoris. Finis em̃ ꝑncipalis inanis glorie ẽ manifestatio ꝓprie excellentie. ¶ Inanis glorie septẽ a beato Gregorio. xxxj. moral. filie assignãtur. ſ. inobedientia. iactantia. hypocrisis. cõtentio ꝑtinacia. discordia nouitatũ ꝑsumptio. Quarum numerꝰ seu sufficiẽtia sic sumit. Finis inanis glorie vt supra dictũ ẽ. ẽ manifestatio ꝓprie excellentie. Ad manifestationẽ aũt ꝓprie excellentie/ põt quis dupliciter tendere. Uno modo directe alio modo indirecte. Si directe aut fit per verba aut fit ꝑ facta. Si per verba tunc est iactãtia. Si

p fata. Aut illa facta sunt vera ⁊ aliquam amm̃irationem importãtia/alias nulla cõsequeret̃ gloria. ⁊ tunc est nouitatũ p̃sumptio. Nam eas solẽt homines magis ãmirari. Si aũt p facta ⁊ aliquã ammirationẽ vt dictũ est habentia. sed tñ nõ vera imo ficta. ⁊ tunc est hypocrisis. Si aũt tendat homo ad manifestationẽ ꝓprie excellentie secundo modo. s. indirecte. Et hoc põt cõtingere quadrupliciter. s. vel q̃tũ ad intellectũ. vel q̃tum ad voluntatẽ. vel q̃tum ad locutionẽ. vel q̃tum ad factum. Si ꝑmo modo. s. q̃tum ad intellectuz. et tunc est ꝓtinacia. p quã scz homo ad suã excellentiam ostendendã nimis innitit̃ sue ꝓprie excellẽtie nolens cedere sentẽtie meliozi. Si scõo modo scz q̃tm ad voluntatẽ. ⁊ tunc ẽ discozdia. p quaz scz homo ad suã excellentiã ostentandã /nõ vult a ꝓpria voluntate discedere vt in aliũ seu in alio concozdet. Si tertio modo. s. q̃tũ ad locutionem ⁊ sic est cõtentio. p quã scz homo ad suã excellentiam ostentandã: clamose ẅbis contra alium litigat volens vincere ⁊ obtinere. Si quarto modo scz q̃tũ ad factum. ⁊ sic est inobedientia: p quaz scz homo ad suã excellentiã ostentandã: nõ vult exequi p̃ceptum supiozis/ne exequẽdo videat̃ i aliquo inferioz.

u De vitio seu peccato inuidie.

Subsequẽter de inuidia tractandũ venit. Que ꝑm Aug⁹. ẽ doloz/seu odium felicitatis aliene. Scõm ẅo Job. damascenũ. est tristicia de alienis bonis Et dicit̃ inuidia a nõ videndo quia scz bona aliozum videre nõ potest seu nõ libẽter videt. Et qz displicentia boni alterius que interd̃ habet̃ :põt quodãmodo p actuz visionis exterius denotari seu ꝓcipi/ideo ꝓprie dicit̃ inuidia a nõ vidẽdo. i. nõ libẽter vidẽdo. Nã sicut dicit Seneca. Quic/quid mẽte fugimus/ingestũ oculis vix videm⁹. Et ideo illa interioz displicẽtia/ ꝓprie inuidia dr̃

Ipsius aũt inuidie quinq̃ p Greg⁹. assignant̃ filie. xxxj. moral⁹. scz odiuz. susurratio. detractio. exultatio in aduersis ꝓximi. afflictio in eⁱ⁹ ꝓsper⁹

Quarũ numerus seu sufficientia sic accipitur. In conatu ẽm inuidie. qñ scz aliquis cõtra aliuz inuidia in animo motus/ipam ad effectũ ꝓducere nititur/aliquid est tanq̃ ꝓncipiũ aliquid tanquã mediũ. aliquid tanq̃ termin⁹ seu finis. Illud aũ tẽ qõ ẽ tanq̃ ꝓncipiũ/est vt ꝑmo inuidus apõ alios verbo diminuat gloriã seu famã hominis. Et hoc põt contingere dupliciter. Vel in occulto. et tũc est susurratio. que ẽ qñ aliquis malũ occulte de suo ꝓximo dicit. eius famã denigrãdo. Et iuxta Isido. dicit̃ a sono locutionis. quia ꝓprie fit in aure ⁊ secrete. nõ in facie hominũ. Vel tendit inuidus gloriã alterius diminuere in manifesto seu in apto. ⁊ tunc est detractio que ẽ qñ aliquis apte malum de suo ꝓximo dicit. eiusq̃ famã denigrat. ledit ⁊ diminuit. Et tñ circa ista duo pct̃a aduertendũ. quia ꝑm Thomã ipa in materia cõueniunt ⁊ etiam in forma sine modo loquẽdi. ꝗa vtrobiq̃ malum de ꝓximo occulte dicit. Et intellige hic occulte. i. non audiente eo de q̃ sic malum dicit̃. Et hinc est q̃ ꝓpter istã similitudinem vnũ ꝓ alio sepe sumit̃. Differũt tñ in specie respectu finis ad quẽ fert̃ intentio. Nam ꝓncipalis intẽtio detractoris est famã ꝓximi denigrare. Cñ illa põcipue mala de ꝓximo ꝓfert. ex quib⁹ ipe p se ꝓbabiliter ꝓximus infamari possit vel ei⁹ fama diminui. Susurronis vero intentio ꝓncipalis est illũ/cui sic insuuidet: p mala que de eo dicit. ab inimicitia aliozum separare. Detractor etiã ꝓprie est qui apte ⁊ in facie hominũ/mala de aliquo loquit̃. Susurro autem ad ꝓtem ⁊ secrete ⁊ quasi in aure vt iã tactũ est. Illud aũt qõ est tanq̃ mediũ /est quo inuid⁹ facto p se nec p aliũ cõmodũ ⁊ vtilitatẽ seu ꝓfectum alterius impediat seu diminuat. Et tũc aut illud facere ⁊ adimplere põt. Et tunc exinde venit ⁊ oriť exultatio in aduersis ꝓximi. aut non. ⁊ tunc exinde venit ⁊ oriť afflictio in ꝓsperis ꝓximi. Illud aũt qõ in inuidia est tanq̃ termin⁹ seu finis consistit in ipso odio/quod inuid⁹ de persona cui inuidet habet. Nam sicut bonũ quod delectat causat amorẽ. sic illud quod contristat causat odium.

Est tñ ꝑ clariozi ꝓmissozũ intellectu aduertẽdũ q̃ afflictio in ꝓsperis ꝓximi/dupliciter potest cõsiderari. Uno modo ꝑm quãdã generalitatẽ/qñ scz aliquis de ꝓsperis alicui⁹ ineralitatẽ/qñ scz aliquis de ꝓsperis alicui⁹ intãtum habet aliquã gloriã seu famã tristatur. Et tunc afflictio in ꝓsperis ꝓximi/nõ est filia inuidie Immo est ipa inuidia met. Alio modo magis ꝓticulariter in q̃tũ scz quis de ꝓsperis ꝓximi q̃ipse nitebat impedire tristat̃. in q̃tũ scz cõtra suum conatũ eueniunt. ⁊ tũc est ꝓpria filia inuidie. Et exultatio ẽm in aduersis ꝓximi nõ est directe idem quod inuidia. sed ex ea sequit̃ ⁊ nascit̃ exultatio de malo eiusdem.

Est etiã notandũ q̃ ẽ quedã inuidia que inter grauissima pcta cõputat̃. scz inuidentia fraterne gratie. qñ scz aliquis nõ solum de bono ꝓximi dolet. sed etiã de ipso augmento gratie dei quod ipe ꝓximus habet. Et hmõi inuidia ponit̃ pctm̃ cõtra spm̃sanctũ. Quia ꝑ huiusmodi inuidiã /hõ quodãmodo videt̃ spũsanctũ occto inuidere. eo q̃ in suis opib⁹ glorificat. Et ideo ponit̃ hmõi inuidia species peccati in spm̃sanctũ vt latius infra videbit̃ vbi de pctõ in spm̃sanctũ agetur.

Notandũ etiam q̃ licet interdũ inuidia zelus nominet̃. ⁊ interdũ ꝑ zelo accipiat̃. ẽ tñ inter ea realis dra. Pro q̃ sciendũ q̃ tristicia de alienis bonis/põt q̃tuor modis seu causis ꝓtingere

Uno mõ qñ aliq̃s dolet de bono alicui⁹ in q̃ntum ex eo timet sibũpsi vel alijs bonis vir⁹ nocumentũ ꝓuenire. ⁊ tl̃is tristicia nõ ẽ inuidia ⁊ põt ẽ sine pctõ.

Scõo mõ qñ aliq̃s dolet de bono alteri⁹

nō inq̄tū ille alter illud bonū habet. sed ex eo inquātū ipse q̄ inuidet sibi bonū in se nō habet. imo sibi deest p vtēdo tm̄ ad bonū finē. ⁊ ista tristicia nō est inuidia. sed ē ppie zelus. ⁊ si iste zel⁹ sit circa bona virtuosa seu honesta. laudabilis ē. Jux illud. j. ad Cor. xiij. Emulamini spūalia. Si autem sit de bonis tēpalibus. pōt esse ⁊ cū pctō ⁊ sine peccato iuxta hominis sic zelantis intentionem. Tertio modo q̄n aliquis de bonis alteri⁹ dolet seu tristat inq̄tum ille cui illud bonū accidit est ipo bono indignus. Et ista tristicia non pōt ppie oriri ex bonis virtuosis seu honestis. ex quibus aliquis iustus et virtuosus effici pōt. quia ia quodāmodo sibīpsi repugnaret. Si vo oriat ⁊ veniat ex bonis tēpalib⁹ cū fm doctrinam fidei tēpalia bona que indignis pueniunt ex iusta dei ordinatione disponant vel ad eorum dānationē. ⁊ hmōi bona tēpalia q̄si nihil sūt in compatione ad bona futura q̄ habent bonis. ido hmōi tristicia phibet. Jux illud ps. Noli emulari in malignātib⁹. neq̄ zelaueris faciētes iniq̄tatem. Et alibi Pene effusi sunt gressus mei. q̄a zelaui sup iniquos: pacē pctōrū vidēs. Quarto modo q̄n aliquis dolet seu tristat de bonis alterius. inq̄tū scz ille alter ipm in dictis bonis excellit seu excedit. Et hec tristicia est ppie iuidia ⁊ est semp prava ⁊ peccatū. quia dolet de eo de q̄ gaudendū ē. s. de bono primi. Et sic ppie accipitur hic.

De vitio seu pctō ire

Dicendū inde venit de ira que fm Augustī. sic describit. Ira est vlciscēdi libido. Scōm vo cassiodorū sic describit. Ira est imoderat⁹ animi mot⁹ concitatus ad penā seu vindictā. Et intelligit h̄ diffinitio. nō de ira que pcedit seu denominat p zelū que ē q̄n q̄s cōtra ipa vitia mouet fm ordinē rationis ad bonū finē. quia etiā interdū hō sibīpsi ppter sua peccata ⁊ vitia irascit. sed intelligitur de ira q̄ pcedit ⁊ notat p vitiū. de qua etiā soluz hic agendū est. Ira em̄ duplex habet ee. s. natura ⁊ mortis. Quo adesse nature nō ē ppie nisi passio quedā. rōne cui⁹ passionis sic pure seu absolute considerate/ira nō ē pctm̄. imo magis ē pena. Quo vo adesse moris seu morale/inq̄tuz illa passio deordinat a debito ordine rōnis debitoq̄ fine. tūc dicit ⁊ importat vitiū ⁊ pctm̄. Nam ira isto modo nō dicit purā passionē. imo quandam actionē qua deordinat homo ⁊ q̄tū ad deū ⁊ q̄tum ad ppīmū. Vult em̄ a se vindictā exquirere quā nō debet nisi a deo vel a iudice cōstituto ex/petere. Vel illā vindictā exercere appetit ꝛ illum qui nō meruit. vel vltra id quod meruit. vel non fm legitimū modū ⁊ ordinē. vel nō ppter debitum finē. Greg⁹. xxxj. lib. moral⁹. sex assignat ire filias. que sunt rixa. tumor mētis. cōtumelia. clamor indignatio blasphemia. Quarū numer⁹ seu sufficiētia sic accipit. Tripliciter pōt ira considerari. vno modo fm q̄d ē in corde. scdo mō pro ut est in ore seu locutiōe. tertio modo put ē in facto seu ope. Quo ad primū modū scz inq̄tū ira ē in corde nascunt duo vitia. Unuz in respectu ad illū cōtra quē homo irascit. q̄ scz eum quodam/modo abhorret ⁊ indignū reputat vt sibi tale vt tale quid fecerit. ⁊ tūc ē indignatio. Aliud vitiū q̄d inde nascit ē in respectu ad ipm hominē met qui irascit. inquātū scz in animo suo/diūsas vindicte vias excogitat. ⁊ talib⁹ excogitationib⁹ animū suum replet. ⁊ tunc ē tumor mētis Quo vero ad scōm modū. s. inquantū ira ostēdit in ore seu locutione hoc cōtingere pōt dupliciter. Uno mō q̄n homo suā demōstrat irā p verba inordiata. cōfusa alta ⁊ indignatiua. ⁊ tūc ē clamor. Alio modo q̄n suā demōstrat irā in verba iniuriosa pūpendo. Et hoc dupliciter. Nam vel illud fit i deum aut sanctos. Et tūc est blasphemia Aut fit in primū ⁊ tunc est cōtumelia. Quo ad tertiū modum. s. inq̄tū ira ostēdit in ope. s. q̄n pcedit vsq̄ ad factū. ⁊ tūc oriunt rixe. p quas hic itelligūtur ⁊ accipiunt omia nocumenta que facta occasione rixe primis inferri solēt. vt sunt pulsationes pcussiones ⁊ hmōi. Et insup aduertēduz q⁹ (vt supra aliqualiter tactū est) aliq̄d vitiū potest esse filia vni⁹ vitij capitalis. ⁊ nihilomin⁹ interdū ex alio vitio capitali pcedere ⁊ hoc diuersis respectibus ⁊ cōsideratiōibus. sicut in h̄ psenti pposito blasphemia inq̄tū aliq̄s in cā ex deliberata mēte pūpit/tūc pcedit ex superbia homis cōtra deū se erigētis. Un Eccl. x. Initiū superbie hois apostatare a deo. i. ab eius veneratione seu honoratione recedere. Inq̄tū vo hō nō ex deliberata mente. sed ex quadā cōmotione seu furore animi/in blasphemiā pūpit. sic pcedit ex ira ⁊ est filia ire. Sil⁹ tumor mētis nō accipit hic p vana ⁊ superba excogitatione ppie excellentie qua quis animū suū implet. quia tūc idē eēt in effectu q̄d superbia. sed accipit h̄ p quodā exteriori conatu siue excogitatiōe hois/vindictā ex ira appetentis ⁊ in animo excogitātis. Similiter possz dici de odio q̄d ex ira nasci pōt. cū tm̄ ponat ex/inuidia nasci. ⁊ eius filia sit. sic ꝫ. declaratū ē capl̄o imediate pcedēti Utrū aūt teneat quis iniuriā sibi factā inimico req̄rēti remittere distinguendū ē. Ex iniuria em̄ tria oriri solēt. ¶ primū ē rancor in affectu. Scōm rancoris signū in effectu. Tertiū ē actio ꝫ iniuriantē. ¶ primū tenet q̄libet statiz remittere. etiā si nō roget. Scōm tenet q̄s remittere si roget. s. veniā petēti. ⁊ iuxta suā facultatem emēdare parato. Tertiū nō tenet q̄s remittere. Un aūt ille cui facta ē iniuria debeat amicitiaz q̄rere. Sciēdū ē q⁹ duplex ē debitū. p̄mū ē necessitatis. scōm ē pfectiōis. Actū ad p̄mū. s. debitum necessitat⁹ sine q̄. s. nō ē sal⁹. iniuriat⁹ nō tenet recō

ciliationē ⁊ amicitiā querere. Ad tū ꝙo ad secundū debitū dicit Cryſ. q talis iniuriat⁹ debet reconciliationē ⁊ amicitiā q̄rere ⁊ h̄ maxime vt exinde duplicē coronā accipiat. Una q̄ iniuriā paſſ⁹ ē. altera q̄ p̄us rogauit. Ad Notādū poſtremo q̄ ad h̄ capitulū. q reddere malū p malo/ē fragilitatis. reddere malū p bono eſt puerſitatis. reddē bonū p bono eſt eq̄tatis. reddere bonū p malo eſt charitatis.

⁊ De vitio ſeu pctō accidie.

Obſequēter dicēdū venit de acedia. q̄ ſm alios ſic deſcribit. Acedia ē ō ꝙ tutū laudabili exercitio/ vtriuſq; hois languida deiectio. Aliter ſic deſcribit. Acedia ē diffidētia de ꝓpr̄ijs viribꝰ ⁊ dei auxilio q̄ ad ardua bona iplenda. Scōm alios ſic. Acedia ē torpor mētis bona inchoare aut pficere negligēter. Notādū aūt q Iſidorꝰ acediā a triſticia diſtinguit dicēs triſticiā ee inq̄tū hō recedit a bono ad q̄ tenet tanq̄ a graui ⁊ laborioſo. Acediā vero dic ee inq̄tū hō ab illo bono diuino ſeu ſpūali/ ſe cōuertit ad quietē indebitā. Greg⁹. vero acediaz triſticiā noiat. ⁊ vt videt cōuenienti⁹. q triſticia de ſe: ſm quā alios a graui laborioſo ope recedit vel ſm quā aliq̄bus alijs cauſis triſtat/ nō ē vitium ſpeciale ab alijs diſtinctū. Sz tūc ſolū ſpeciale vitiū dicit/ inq̄tū hō cōtriſtat de bono diuino ſeu ſpūali. ⁊ tūc clarū ē ad rōnē acedie ptinere q̄ ſe ex eo ad quietē indebitā cōuertit. inq̄tū. ſ. bonum diuinū ſeu ſpūale aſpnat. Et ſm h̄ duo nomina/ habet ꝓpr̄ie rō acedie. q inq̄tū ē auerſio a bono diuino ex eo q graue eſtimat tūc dicitur triſticia. ⁊ inq̄tū eſt ſpreto ipo bono diuino conuerſio ad creaturā. ſ. ad quietē indebitā. ex eo q̄ leuis eſtimat ⁊ placens/ rōne huiꝰ dicit acedia. Ex q̄bus patet q h̄ vitiū inq̄tū ē vel dr triſticia oponit leticie ſpūali. Sz put ē ⁊ vocat acedia. oponit ꝙtuti fortitudinis. que cōſiſtit in arduis aggrediēdis ⁊ in ſuſtinēdis aduerſis. Et denoiatur acedia ab acedine. quia p eā aia q̄ndā hz acedinē quādā q̄q; guſt⁹ ſpūalis indiſpoſitionē de bono/ diuino ſeu ſpūali difficili. Sz ſm btm Gregoꝛ. xxxj. li. moral. ſex aſſignant acedie filie. ſ. malicia. rancor. puſillanimitas. deſpatio. torpor circa p̄cepta. euagatio mētis circa illicita. Quaruz numerus ſeu ſufficiētia ſic accipi pōt. Cū em iuxt ꝓbm in Ethi. nullus diu abſq; delectatiōe poſſit cū triſticia manere. ⁊ vt tactū ē: acedia ſit triſticia de bono diuino tanq̄ de graui ⁊ laborioſo. euenit q acedioſus tendit ⁊ laborat ad h̄ q a ſua triſticia ſe eximat ⁊ liberet ſeu recedat. Duplici aūt via pōt aliquis a triſticia recedere. Uno mō vt a cōtriſtātibꝰ recedat. Scōo mō vt ad alia in q̄bus delectari poſſit trāſeat. Sic ſm eūdē ꝓbm cōiter videt q illi hoies q̄ nō pñt in delectationibus ſpūalibꝰ gaudere. ſe trāſferūt ad delectationes corpales. Reſpectu p̄mi mēbri. in receſſu ſeu fuga a cōtriſtātibus. talis ꝓceſſus attendit. Nā p̄mo homo ipa cōtriſtantia fugit. Scōo interdū vltra ꝓgredit ita vt ipa que triſticiam ingerunt impugnet. Reſpectu iterū p̄mi iſtorū duorū. ſ. fugē contriſtantiū bona ſpūalia de q̄bꝰ acedia triſtat: ſunt vel ipſe finis. ſ. deꝰ. vel ea bona que ordinant ad ipm finē. Fuga aūt ipſi⁹ finis fit p deſperationē. Eorū aūt bonorū que ſunt ad ipm finem: ſiquidē ſint ardua. vtputa ea que ſubſūt cōſilijs euāgelicis. fuga fit p puſillanimitatē. Siue ro nō ſint ardua ſed ſolū que ptinēt ad cōem iuſticiam. fuga fit p torporē circa p̄cepta. Reſpectu ſecūdi iſtorum duorū duplicit fit ipſorum bonorū ſpūalium impugnatio. Aūq; em fit indirecte. ſ. ex hoies qui ad ipa bona ſpūalia inducūt. ⁊ tunc eſt rancor. Aūq; ꝙo vlterius ſe extēdit directe ſ. ad ipſa etiā ſpūalia bona que cōtriſtant. In quorū deteſtationē aliq̄s ex ipſa triſticia adducitur. ⁊ tunc ē ꝓpr̄ie malicia. Reſpectu ſecundi mēbri p̄ncipalis inquātū ſ. aliq̄s ꝓpē triſticiam bonorū ſpūaliū ſe ab ipſis bonis ſpūalibus ad delectabilia exteriora trāſfert/ ponit filia acedie/ euagatio mētis circa illicita. Eſt tū hic aduertendū vt clarius ꝓdicta intelligant q̄ malicia nō capit h̄ in ſua generali acceptione/ ſm q̄m ē quoddā genꝰ omniū vitiorū. ſ capit ꝓ quadaz ꝓticulari malicia q̄ quis vt tactū ē bona ſpūalia impugnat inquātū ex ipſis ꝓtriſtat. Siliter rancor nō accipit hic vt cōiter accipit. ſ. ꝓ odio/ ſ ꝓ quadā animi radicata indignatiōe/ q̄q; ꝑ hoies ipm ad bona ſpiritualia inducētes mouet/ inquātum ſ. illa bona ſpūalia ipm cōtriſtāt. Eſt circa tum ſ. illa bona ſpūalia ipm cōtriſtāt. Siliter rancor notandū q Iſidorꝰ aliā differentiā quā vt ſupra tactum ē ponit ſeu aſſignat inē triſticiam ſeu acediā. Alias etiā ipſi⁹ triſticie. ⁊ acedie filias aſſignat. Nā triſticie ponit q̄ttuor eſſe filias/ q̄ ſunt rancor puſillanimitas. amaritudo. deſperatio. Acedie ꝙo ſeptē ponit ee filias que ſunt. ocioſitas. ſomnolētia. importunitas mētis. curioſitas. ꝙboſitas. inquietudo. corpis inſtabilitas. Sed iſte filie ſic p Iſidorum aſſignare reducunt ⁊ in effectu idē ſunt cum illis q̄s Greg⁹. aſſignat. Nā p̄i⁹ Greg⁹. ponit rancorē ee filiā acedie quam triſticiam noiat. ⁊ ſic q̄ ad h̄ Iſido. cum eo cōcordat. Siliꝛ ⁊ reſpectu amaritudinis. q ē ꝓpr̄ie q̄dam effect⁹ rancoris. Quo ꝙo ad puſillanimitatem Iſido. ſiliꝛ cum Greg⁹. in effectu ꝓcordat licz vario mō. Ocioſitas aūt ⁊ ſomnolētia q̄s aſſignat Iſido. filias acedie cōprehendunt ⁊ reducuntur ad torporē circa p̄cepta. quā aſſignat Greg⁹. filiam acedie. Nam ocioſus in bono ſpirituali p̄cepta ꝓtermittit. ſomnolēt⁹ ꝙo ea negligēter ipleta Alie ꝙo q̄nq; filie q̄s aſſignat Iſiꝺ. ex acedia ortū ptinēt ⁊ reducuntur ad euagationē mētis circa illicita quam ponit Greg⁹. filiam acedie. q̄ q̄dē

euagatio ꝺm qꝺ in ipsa arce mētis resident. volen tis se importune ad diuersa diffundere vocat im portunitas mētis. Scōm aūt q illa euagatio mē quātū aūt se vagando diffundit ad locutionē dr verbositas. Inqtū vo respicit vagationē corpo ris/p quā cōiter indicat vagitas mētis bꝫ ptingit dupliciter. Uel respectu corpis in eodē loco ma/ nentis. sed p varios ⁊ inordinatos mēbrorū mo/ tus se vage ⁊ instabiliter agētis/ ⁊ tūc ē inquietu do corpis. Uel respectu corpis se p diuersa loca vage agitātis seu discurrētis. ⁊ tūc ē instabilitas licet etiā instabilitas possit ꝺm vagā ⁊ incōstantē mutabilitatē ⁊ variationē ꝓpositi accipi. Et sic patet q Greg⁹. ⁊ Isidorus in effectu cōcordant

Est tn̄ ꝑ clariori dictorū intellectu aduertēdū q nō omis mot⁹ acedie ē pctm̄. imo frequēter in viris sanctis inueniunt aliq impfecti motus ace die. Mot⁹ em̄ acedie qn̄qꝫ ē in sola sensualitate ꝓpter repugnantiā carnis ad spm̄. ⁊ tūc ē solum pctm̄ veniale. Aliqꝫ vo ptingit vsqꝫ ad rōnem q̄ cōsentit in fugā ⁊ in horrorē. ⁊ detestationē boni diuini. carne omīno ꝫ spm̄ ꝓualēte. ⁊ tūc acedia ē pctm̄ mortale.

Est etiā aduertendū q vbi in superioribus dictū ē acediā esse tristiciam de bono spūali. nō est accipiendū bonū spūale cōiter. qa tūc acedia nō haberet rōnē specialis vitij. cū omne vitiū refugiat spūale bonū virtutis sibi oppositum. Similiter etiā inqtū acedia refugit bonū spūale ꝓ ut est laborioſum vel molestū corpi. aut delecta tionis impeditiuū. non distinguit ab alijs vitijs carnalibus. qb⁹ aliqs quietē ⁊ delectationē cor/ poris querit. Sed ꝓpie acedia. dū vitiū spectat le ponit. ꝑ hic/ est tristicia mētalis/ de bono spi rituali diuino. vel in bonū diuinū ordinato. ea so la rōne/ qua in bonū diuinū ordinat. cū ꝓsensu ra tionis in ipsi⁹ boni fuga horroze ⁊ detestatione. Nam mentē hois adeo oportet bono diuino de necessitate inherere. vt nō cōtristet fugiat. horre at. seu detestetur ea que sibi ꝓpter deum iminēt facienda.

⁊ Diffinitio seu pctō auaricie. Et quare dr idolorū seruitus.

In hanc transeundū ē ad declarationem auaricie que sic ꝺm Tullū describitur Auaricia ē immoderat⁹ amor habendi. Scōm vo Aer̄n. sic describit. Auari cia ē quarūlibet rerū insatiabilis ⁊ inhonesta cu pido. Auaricia ꝺm aplm dr idolorū seruitus. qr auar⁹ ꝓpie in effectu ⁊ ope exhibet creature scz pecunie illud qꝺ deberet creatori. ⁊ p̄cipue fidez spem ⁊ dilectionē. Nā ibidē tanqꝫ in eo vnō sibi speciale auxiliū ꝓuenturū credit suā ꝑncipaliter spem constituit. exinde in ardorē dilectionis trā/ sit. Et in bꝫ specialiter reꝑhendunt auari qr rei vi lissime. s. pecunie que de terra venit ⁊ accipit ⁊ p ꝓie terra est. quā natura infimā ordinauit/ tantū amorē suū exhibēt ⁊ impendūt. Et hinc in Eccl̄. dr q auaro nihil ē sceleſti⁹. Et bꝫ ꝓpter quatuor causas. Prima quia vix ē scelus seu vitiū ad qꝺ ꝓpetrādū auaricia nō inducat. vt sunt furta. ho micidia. pditiones. piuria. ⁊ cetera hmōi. Se cunda quia est cōtra legē nature seu humanitat qua quisqꝫ alteri tenet qꝺ sibi vellet fieri. Ter tia qr ē cōtra legē vniuersalē in oīb⁹ rebus exi stentē. ꝑ quā se dari ⁊ cōicari volūt. imo quodā/ modo cōpellunt. Auari vero eas captiuas deti nent ne cōicari possint. Quarta ē cōtra legē diui nam scriptā. Ūñ Luc̄. vj. Estote misericordes si cut ⁊ pater vester misericors ē. Utrū aūt lice at cuiqꝫ thesauros condere. Notandū q duplici ter thesaurisari potest. Uno mō ex affectu auari cie. absqꝫ oīi intentione necessitatis ꝓpie vt ali ene. ⁊ bꝫ modo thesaurisare oīb⁹ ē ꝓhibitum. Alio mō thesaurisari pōt ex puidētia. ⁊ bꝫ iteruꝫ dupliciter. Uno mō vel cōsideratiōe necessitatis ⁊ sic ꝓcedit parētib⁹ secularib⁹. ob necessitatē fi liorū educandorū. vel filiarū cōiugio tradenda ꝫ nō tn̄ ditandarū. sed debito ꝺuato modo iuxt̄ sta tum psone. Alio modo ex cōsideratione publice vtilitatis. vtputa regni defendendi. vel cult⁹ dei ampliandi. ⁊ sic ꝓcessum ē regibus ⁊ dñis tpali bus thesaurisare. Personis vero ecclesiastic ꝑti cularibus ꝓpie nunqꝫ thesaurisare licet. nec eti am pecuniā tenere/ intentiōe ꝺuandi. Ūñ Amb. Aurū habet ecclesia: non ut ꝺuet sed vt eroget.

Ex p̄dictis patet q duplex ē amor pecunie tē poralis. Un⁹ respectu necessitatis. Ali⁹ respectu superflui. Cōtra primū ꝓhibet dñs p̄focātē solici tudinem. Cōtra scōm ꝓhibet thesaurisationem

Auaricie aūt p Greg. xxxj. lib. moral̄. septem assignant filie. que sunt pditio. fraus. fallacia. p iurij̄. inquietudo. violētia. ꝫ miscōiam obdura tio. Quarū numer⁹ siue sufficiētia/ sic sumi potest Auaricia vt dictū ē. est superflu⁹ amor hn̄di diuiti as. Ista g̃ superfluitas seu excessus/ aut ē in ipsas diuitias retinēdo. ⁊ ex bꝫ orit obduratio ꝫ miseri cordiā. q̄. s. cor hois/ miscōia nō emollit vt de di uitijs suis subueniat miseris ⁊ indigentib⁹. Aut iste excessus seu superabundantia ē in accipiendo seu in acquirēdo pecunias. Qꝺ iterū pōt cōside rari dupliciter. Uel. s. inqtū ē in affectu vel inqtuz ē in ope seu effectu. Si ꝓmo mō. s. qtū ē in af fectu. sic ex auaricia orit inquietudo. inqtum. s. auaricia igerit hoi nimiā solicitudinē curasqꝫ su perfluas. Auar⁹ em̄ vt dr Eccl̄. v. nō implet pe cunia. Si scōo mō scz inqtū ē in ope seu effectu. ⁊ bꝫ iterū dupliciter ꝓtingere pōt. Uel em̄ in ista imoderata ⁊ indebita acquisitiōe vtit q̄s vi vel dolo. Si vtat vi tūc ē violentia. Si vtat dolo bꝫ iterꝫ iterū tripl̄r fieri pōt. Uel em̄ fit ipe dol⁹ i vo bo. Et siqꝺē vbū sit simplex tūc ē fallacia. Si āt ipsi vbo addat cōfirmatio iuramēti tūc ē piurij̄

Filie auaricie

Si aũt cõmittat ipe dolus in ope tũc vel erit q̃tum ad res. ⁊ sic ẽ fraus. Vel erit q̃tũ ad psonas ⁊ sic est pditio. vt patet de iuda qui p auariciam pdidit xpm. Isidor⁹ aũt nouẽ ponit filias auaricie. q̃ sunt mẽdaciũ. fraus. furtũ. piuriũ. turpis lucri appetit⁹. falsum testimoniũ. violẽtia ihumanitas. rapacitas. Et sic apparet q; Isido. tres ponit filias auaricie q̃s etiã Greg⁹. ponit. ⁊ sex de q̃bus Greg⁹. nullã facit mẽtionẽ. Sz q̃ debite cõsiderat iste sex filie q̃s sic assignat Isidor⁹. reducũtur ⁊ cõprehendunt sb illis q̃s assignat Greg⁹. Nã mẽdaciũ ⁊ falsuz testimoniũ q̃ ppie nõ differunt ab inuicẽ nisi sic̃ gen⁹ ⁊ spẽs. etem falsum testimoniũ nihil aliud ẽ q̃ q̃dã specificatio mẽdacij/cõtinent sub fallacia. sic̃ ⁊ furtũ q̃ ẽ q̃dã specificatio fraudis ptinet sb fraude. Appetit⁹ ãt turpis lucri ptinet ad inq̃etudinẽ ⁊ sb ea cõprehẽdit Rapacitas aũt cũ sit spẽs violẽtie sb violẽtia cõtinet. Inhũanitas vo idẽ ẽ ppie qđ induratio ꝫ miscdiam. Est etiã nõndũ q; auaricia q̃ ppe ẽ inmoderata cupido circa diuitias ⁊ spãliť pecunie. ex eo q; p pecuniã oia alia habent ⁊ recupãt iuxt qđ dr. pecunie obediũt oia. duplr põt ꝓsiderari. Uno mõ circa acceptionẽ ⁊ acq̃sitionẽ pecuniarũ inq̃tũ. s. aliq̃s pecuniã acq̃rit vltra debitũ aliena surripiẽdo vl indebite retinẽdo. Et sb mõ opponit auaricia iusticie. Alio mõ ꝓsiderari põt put iportat inmoderãtiã circa iteriores affectiões diuitiaz. puta cũ q̃s nimis amat vl dsiderat diuitias aut nimis delectat i eis. etiã si forsan ñ velit capere aut retinẽ aliena. Et sb mõ auaricia opponit liberalitati q̃ hmõi affectiões moderat. Et sz vter q̃ istoz modoz h accipit /magis ppe tñ auaricia scdo mõ accipit. Est etiã nõndũ q; phs in eth. multa ponit genera hominũ vitiosoruz vitijs ad auariciã spectãtib⁹. q̃ sb filiab⁹ supra enũerat nõ videnť cõprehẽdi. videlicz. parcos tenaces. kimibiles. illiberales opatões opantes. de meretricio pastos. vsurarios. aleatozes. mortuozũ spoliatozes. latrones. Sz circa h tã p iã dict q̃ p dicẽdis ẽ adũtendũ q; sz in cõi vsu loq̃ndi idẽ reputet aliq̃d pctm eẽ filiã alicui⁹ alteri⁹ vitij seu pcti ⁊ eẽ ei⁹ spẽm. ẽ tñ magna dra. ita q; aliđ est pctm hre filias ⁊ aliud pctm hre spẽs. Spẽs em alicui⁹ pcti seu vitij capitalis oportz sp ad idẽ gen⁹ vitij ptinere. Filias vo nõ. imo ad finẽ alicui⁹ vitij pnt etiã pcta alteri⁹ generis ordinari ⁊ ex eo oriri. Illa aũt pcta q̃ sic ex alio oriũť ⁊ ad ipm ordinanť ꝼm appetitũ finis. ppe dicũť ei⁹ filie. sic̃ gra exẽpli in materia pñti. Ꝓditio ⁊ fallacia ponunť ⁊ debito filie auaricie. q; ex ipa oriunť p̃cipue ꝼm appetitũ finis vt q̃ñ. s. fit pditio vl fallacia ad pecunias ⁊ diuitias acq̃rẽdas. Et tñ pditio ⁊ fallacia p se ꝓsiderate nõ sunt ppie spẽs auaricie nec ppe ad gen⁹ auaritie ptinẽt. Ad ppositũ igit reuertendo/illa q̃ (vt tactũ ẽ) ponit phs sunt magis species auaricie quã illiberalitatẽ vocat. q̃ sint ei⁹ filie. sz tñ aliq̃ eoz possint ad filias supra enumeratas reduci. vt sub ipis effectualiť cõprehendant vtputa latrociniũ sub fraude. pcitas ⁊ tenacitas sub obdurationẽ ꝫ miscdiam etiã sic ad auariciã ptinere videnť. Ꝓt em aliq̃s illiberalis seu avarus dici ex eo q; deficit in dãdo. Et siquidẽ q; parum dat vocať pcus. si aũt q; nihil dat. tũc dr tenax. si aũt q; cũ magna difficultate dat. tũc vocatur kimibilis q̃si kimi venditoz. q; s. de puis/magnã vim facit. Auaricia etiã dr illiberalis vel avar⁹ q; excedit i accipiẽdo. Et sb itez duplr. Uno mõ q; turpiter lucrať. vel s. vilia ⁊ vilia opa p illiberales opationes exercẽdo. Vel q; de aliq̃bus viciosis actib⁹ lucrať. sic̃ de meretricio vel aliis hmõi. Vel q; lucrať de eo qđ grati deberet cõcedere. sic̃ vsurarij. Vel q; lucrať parũ cũ multo labore. Alio modo q; iniuste lucratur vel de vi vim inferẽdo. sic̃ latrones. vl mortuos spoliãdo vel ab amicis p deceptionẽ auferẽdo sic̃ aleatores. Et intellige h oia iux supra tacta q̃ñ. s. ex immoderato amore lucri fiũt seu pcedũt. Et sic ptz ꝓcordãtia eorũ q̃ ponit phs cũ illis q̃ ponit Greg⁹ius.

De vitio seu peccato gule.

Nunc dicendũ ẽ de vitio gule. Que sm Aug. describit. Gula ẽ inmoderata cibi auiditas. Vel sic gula ẽ voracitas. nature finibus nõ ꝓtenta. Et ẽ adũtendũ q; gula nõ dicit seu denotat quẽlibet appetitũ edendi vel bibẽdi sb solũ inordinatũ. Nulla ex eo inordinatus dr q; recedit a debito ordine rõnis. Nec vitũ gule in suba seu q̃ntitate cibi ppe cõsistit sb incõcupiscẽtia nõ regulata rõne. Et tõ si aliq̃s excedat in q̃ntitate cibi/nõ ppe ꝓcupiscentiã sb q; illd sibi necessariũ esse existimat/sb nõ ptinet ad vitiũ gule. sb ad aliq̃m impiciã. Sz tũc ptinet ad gulam. q̃ñ aliquis ppe ꝓcupiscentiaz cibi delectabilis/scienter excedit mensuram edendo. Et hic accipit cibus etiã p potu. Notandũ insup q; Greg⁹. xxx. lib. moral. v. eẽ spẽs gule assignat sub his vbis. Sciẽdũ ẽ. q; q̃ncz nos modis vitium gule tẽptat. Aliq̃n nãq; indigẽtie tpa p̃enit. Aliq̃n ordinẽ tpis sequit. sb cibos lautiozes q̃rit. Aliq̃n etiã q̃libet sumẽda pparari accurat⁹ exp̃tit. Aliq̃n aũt ⁊ q̃litati cibozũ ⁊ tpi cõgruit. sb i ipsa q̃ntitate sumẽdi. mẽsuram refectionis excedit. Nõnunq̃ vo ⁊ abiect⁹ ẽ qđ desiderat. ⁊ tñ ipso estu imẽsi desiderij deter⁹ peccat. Et ptinent in sb vsu. Ꝺre ppere laute nimis ardẽter studiose. Quarũ spẽcierũ numerus ⁊ sufficiẽtia sic sumi põt. Gula vt dictũ ẽ importat inordinatã ꝓcupiscẽtiam edendi. In esu aũt duo cõsiderant. s. vel ipsam cibus q̃ sumit. vel ipa eius sumptio. Respectu primi. s. ipsi⁹ cibi q̃ sumit/triplex põt cõcupiscẽtie inordinatio cõtingere. s. vel q̃tũ ad subam cibi. vl

ctū ad qualitatē cibi. vel cctū ad quātitatē cibi. Ctū ad primū cōtingit cōcupiscētie inordinatō qñ scz querunt cibi lauti. i. pciosi. Et tūc ē secundā species supra posita. denotata p illud verbū versus supra positi. laute. Ctū ad scōm contingit cōcupiscētie deordinatio qñ scz cibi nimis accurate ⁊ delitiose p̄parant. Et tūc est tertia species supra assignata. denotata p illud ꝟbū. studiose: versus p̄nominati. Quātū ad tertiū cōtingit cōcupiscētie deordinatio. qñ excedit in nimis comedendo. Et tūc ē quarta spēs supra assignata. denotata p hoc verbū. nimis. Respectu secundi mēbri p̄ncipalis/scz ipsi⁹ sumptionis cibi. pōt dupliciter cōcupiscētie inordinatio cōtingere. s. vel quātū ad tempus ipsi⁹ sumptiōis vel cctum ad modū. Quātū ad primū contingit cōcupiscentie inordinatio. qñ p̄uenit debitū temp⁹ seu debita hora comedendi. Et tunc ē p̄ma spēs supra assignata. denotata p hoc verbū p̄propere. Quantū ad secūdū cōtingit cōcupiscētie inordinatio. s. qñ nō seruat debit⁹ modus in edēdo. Et tūc ē p̄ma species supra assignata. denotata p hoc ꝟbū ardenter // Notandū insup q̄ Greg⁹. xxxj. lib. moral. cctq̄ assignat gule filias que sunt. inepta leticia. scurrilitas. imūdicia. multiloquiū. hebetudo sensus circa intelligētiā. Quarū numer⁹ seu sufficiē tia sic sumi pōt. Gula vt supra tactū est. p̄prie cōcupiscētiā circa imoderatā cōcupiscentiā que est in cibis ⁊ potibus. Et ideo illa vitia que ex imoderata cōcupiscētia cibi ⁊ potus cōsequunt seu oriuntur. cōputant inter filias gule. Ipsa autē vitia q̄ ex imoderata cōcupiscētia cibi ⁊ potus insurgūt seu oriunt considerantur dupliciter. Vel insurgunt ex pte anime vel insurgūt ex pte corpis Dupliciter. s. vel p̄mo cctū ad rōnē. cui⁹ acies ex cibi ⁊ potus imoderātia hebetat. ppter. s. ciborū ⁊ vini fumositates/caput hois pturbātes. Et hic p̄ligentiā. sicut ⁊ ecōtrario abstinētia cōfert ad sapientie pceptionē. Vel scōo cctū ad vim appetitiuam seu appetitū. qui sopito gubernaculo rōnis p ipsam cibi ⁊ potus imoderantiā multiplicit deordinat ⁊ in varias trāsit dissolutiones. Et hinc ponit inepta leticia filia gule. ex eo q̄ oēs inordinate passiones ad leticiā ⁊ tristiciā ordinantur vt dicit p̄bs. Vel tertio cctū ad inordinationem discretionis circa debitū modū p̄ferendi ꝟba. q̄ frequētissime ex imoderātia cibi ⁊ potus ꝓcingit Et hinc multiloquiū assignat filia gule. Juxt qđ dicit Greg⁹. in pastorali. Nisi gule deditos imoderata loquacitas comitaret/dīues ille q̄ epulabatur quotidie splēdide dicit in lingua graui⁹ non arderet. Vel ārto cctū ad inordinationē discreti onis circa gestus ⁊ act⁹ exteriores. Nā sic ex imoderātia cibi ⁊ pot⁹ p̄uenit in ipa discretiōe defectus ⁊ inordinatio circa debitā ⁊ moderatā prolationē verborū. ita sili̇ter p̄uenit in ipsa discreti one deordinatio circa exteriores gestus. Et hinc ponit scurrilitas filia gule que ē quedā vana iocularitas querēs hoies ad risum ⁊ cōplacētiā cō mouere. ex defectu discretiōis seu debite p̄uisionis p̄ueniens. Quātū aūt respectu scōi mēbri p̄n cipalis de vitijs. s. que ex pte corpis insurgūt. certum ē q̄ ex ipsa inordinata ⁊ imoderata cibi ⁊ potus ꝓcupiscētia ⁊ sumptiōe/frequētissime sequūt emissiones inhoneste superfluitatū. Et hinc ē q̄ immūdicia ponit filia gule. // Est tñ aduertēdū q̄ si ex ipa superfluitate cibi ⁊ potus/ꝓtingat emissio superfluitatū p modū seminis naturalis. tūc immundicia licet etiā ad gulā p̄tinere videat/inctū scz materiā ministrat. magis p̄prie tñ p̄tinet ad peccatū libidinis seu luxurie. Si ꝓtingat emissio/alicuius superfluitatū. vt vomit⁹ ⁊ vacuationū fetidarum ⁊ hmōi. tūc immundicia p̄prie ad vitiuz gule p̄tinet. // Est etiā aduertendū q̄ hebetudo cctū ad eligibilia/nō ē p̄pe filia gule. imo cōiter in omni pctō inuenit. Sed hebetudo sensus circa speculabilia/maxime etiā ex gula p̄uenit/p̄p̄t rōnē iam tactā scz p̄pter fumositates caput pturbantes. ⁊ tūc p̄prie est filia gule. Similiter leticia que ē de actu peccati. iuxta illud ℔ Prouerb. ij. ca. Letātur cum malefecerint. ⁊ que p̄prie ex habitu peccandi p̄cedit/nō est filia gule imo ad oēm peccatum cōsequi pōt. Sed illa leticia que est vaga dissoluta ⁊ incōposita/quod importat hoc verbum inepta. maxime orit ex inordinata sumptione cibi ⁊ potus ⁊ isto modo assignat filia gule. Similiter est quedā scurrilitas que ex volūtate seu appetitu luxurie ⁊ quedam ex appetitu inordinato lucri seu pecunie p̄cedit. dū scz ārit p̄sona p quādam vanam iocularitatē/ad risum seu cōplacentiam p̄moueri. vel ad ipsam facilius ad actū venereū p̄mouēdū. vel ad aliquid cōmodi ab ea cōsequendū. ⁊ istis modis magis p̄tinēt ad illa vitia scz luxurie ⁊ auaricie. Ex illa scurrilitas q̄ ex imoderata concupiscentia ⁊ sumptione cibi ⁊ potus p̄cedit iuxta modū satis supra declaratū est p̄pria filia gule. (luxurie.

De vitio seu peccato

Sequit de luxuria que sic describitur. Luxuria ē ex imūdis desideriis veniens lubrica mētis ⁊ carnis p̄stitutio. Scōm alios sic describit. Luxuria ē libidinose voluptatis/appetit⁹. Et itelligas hūc libidinosum appetitum qñ ē ex cōsensu rōnis. sic scz q̄ ipsa rō cū cohibere posset. nō tñ cohibet/ qz tunc talis libidinosus appetitus ē pctm̄ mortale. Adhuc ꝑ alios sic describitur. Luxuria ē corporis incontinentia ex p̄ruritu carnis originem ꝓtrahens. // Notādum q̄ sicut sepe supra dictū est. magna differentia est ponere aliqđ pctm̄ filiā alterius vitij ⁊ illud ponere eius speciem. Quod

manifeste apparet in isto vitio seu pctō luxurie. Nā vt clare videbit istud vitiū aliq̄ hz pctā tāq̄ filias ea scz que ex eo oriunt̄ p̄cipue ꝑm appetitū finis. Licet tñ ꝑm ppriū eē ad ipm vitiū: nō ptineant. Habet etiā spēs q̄ pprie ad ipm luxurie vitium ptinēt. Octo igit ꝑm Grego. xxxj. li. mor. assignant̄ filie luxurie. s. Cecitas mētis. inconsideratio. incōstantia. p̄cipitatio. amor sui. odiuz dei. affectus p̄sentis seculi. horror seu desperatō futuri. Quarū numer⁹ seu sufficientia sic sumi pōt. Certū ē q ꝑm doctrinā philozū qñ inferiores anime vires seu potētie ad sua vehemēter obiecta afficiunt̄ z se aplicāt. cōsequēs ē q superiores anime vires in suis actib⁹ impediant̄ seu deordinent̄. Maxime aūt p vitiū luxurie/appetit⁹ ꝓcupiscibilis que ē vna de inferiozib⁹ potētijs aie vehemēter afficit̄ z intēdit suo obiecto. s. delectabili venereo. ppt̄ suā scz vehemētiā delectationis Ex quo cōsequēs ē z cōiter cōtingit q̄ maxie per cōcupiscentiā luxurie. rō z volūtas q̄ sunt superiores aie vires/impediunt̄ seu deordinant̄. Rō nis aūt quattuor sunt act⁹ in agēdis. Primus q̄dē actus ē simplex itelligētia q̄ ipa ratio aliquē finē apprehēdit vt bonū. Et h act⁹ p cōcupiscētiā luxurie impedit̄. Jux illud Dañ. xiij. Species decepit te. Et illud. Lōcupiscētia subuertit corr tuum Et q̄tū ad h ponit̄ filia luxurie cecitas mētis. Secund⁹ act⁹ rōnis est cōsiliū de his que sunt agenda ppter finē. z h etiā act⁹ p cōcupiscentia luxurie impedit̄. Et q̄tū ad hoc ponit̄ filia luxurie p̄cipitatio q̄ put hic sumit̄ importat subtractionē cōsilij. qñ scz hō ex luxurie vehemētia p impetū voluptatis seu passionis. nō adhibito cōsilio ad aliq̄d agēdū subito z inordinate ferr̄. Tertiꝰ act⁹ rōnis est rectū iudiciū de agēdis. Et h etiā actus p cōcupiscentiā luxurie impedit̄. Ut de senib⁹ luxuriosis dr̄ Dañ. xiij. Auerterūt sensum suuz vt nō recordarent̄ iudiciorū iustorū. Et q̄tuz ad h ponit̄ filia luxurie: inconsideratio. que put hic sumit̄ importat defectū recti iudicij. qñ. s. hō ex luxurie vehemētia. in recte iudicādo deficit. qz scz cōtemnit vel negligit attendere ea ex q̄b⁹ rectum iudiciū ꝓcedit. Quart⁹ aūt rōnis act⁹ ē ꝓceptum q̄ ipa rō facit de aliq̄d agēdo. Et iste etiā actus p cōcupiscentiā luxurie impedit̄. inq̄tū. s. hō ex impetu ipsi⁹ cōcupiscētie impedit̄ ne exequat̄ illud q̄ rō decernit eē faciendū. Et ꝑm h ponitur filia luxurie incōstātia. q̄ put hic sumit̄ importat recessum a bono ꝓposito z cepto ppt̄ aliq̄d q̄ inordinate placet q̄ maxime causat vehemētia luxurie. p quā hō trahit̄ ad repudiandū q̄ recte p⁹ acceptauerat. q̄ ex sui defectu venit. qz cum posset illi impulsui luxurie resistere nē resistit: eo scz q̄ nō tenet firmiter z cōstanter se in bono concepto. Ita q̄ cecitas mētis ē defect⁹ circa actū simplicis itelligētie. Precipitatio ē defect⁹ circa actū cōsilij. Inconsideratio ē defect⁹ circa actū iudicij. Incōstātia ē defect⁹ circa actū ꝓcepti. Qui sunt q̄ttuor ꝓncipales act⁹ rōnis circa agibilia q̄ maxime p delectationē que in actib⁹ venereis ē q̄ tam aiam absorbet ipediuntur vt tactū ē. Ex pte aūt volūtatis/duplex ē act⁹ quē p̄ ꝓcupiscentiā luxurie deordinari cōtingit. Un⁹ ē appetit⁹ finis. Et q̄tū ad hui⁹ act⁹ deordinatiōem ponit̄ filia luxurie. amor sui. Inq̄tū. s. hō p venerea delectatiōe quā inordinate appetit z cōcupiscit sup sum inordinate diligit. z ea q̄ ad dictā delectationem seu cōplacentiā ꝓferūt sibi ꝓcurat z querit. Et p oppositū respectu ipsiusmet act⁹ volūtatis ponit̄ alia filia luxurie. odiū dei. Nō iportat q̄ dam dei ac suorū mādatorū in aio displicentiam z ꝓtēptū. inq̄tū. s. ipam delectationē venereā sic ꝓcupitā/nō phibet. Alii act⁹ volūtatis ē appetitus eorū q̄ sunt ad finē. Et q̄tū ad hui⁹ actus deordinationē ponit̄ filia luxurie. affectus ptis seculi. Inq̄tū. s. hō p ampli⁹ z diuti⁹/venerea delectatione ad sui libitū fruēdo/pñs seculo. z ea q̄ eo sunt/inordinate diligit z in eis cōplacet. Et p oppositū respectu istiusmet act⁹ ponit̄ alia filia luxurie. desperatio futuri seculi. Quia dū hō vult ꝑferr̄/nimis delectatiōib⁹ carnalib⁹ detinet̄/nō curat ad delectationes spūales q̄ pprie ad gaudia futuri seculi ptinēt z disponūt puenire. imo eas fastidit z q̄dāmodo desperat. Est tñ adūtēdum q̄ Isidor⁹ q̄tuor ponit ex ipa luxuria oriētia. q̄b⁹ pdicti filiab⁹ cōprehēdi nō vident̄. s. turpiloq̄a. ꝙ dicti filiab⁹ cōprehēdi nō vident̄. s. turpiloq̄a. ꝙ ꝙba scurrilia. ꝙba ludicra stultiloq̄a. Hz q̄ bene ꝙsiderat pdicta q̄ttuor sb̄ pcedētib⁹ ptinent. Nā ipa q̄ttuor q̄ sic ponit Isidor⁹/nō sunt nisi q̄dam inordinati act⁹ exteriores. z adhuc p̄cipue ad locutionē ptinētes. que ex ipa vi ipi⁹ luxurie aliq̄d inordinatū eē q̄druplicit̄. vl ppt̄ materiā. vel ex pte cause. vel q̄tū ad finē. vel q̄tū ad sententiam. Si q̄tū ad materiā tunc sunt turpiloquia. Cum em ex abundantia cordis os loquit̄. luxuriosus cui⁹ cor turpibus cōcupiscētijs ē plenū/ de facili in turpia ꝙba prūpit quod pprie ptinet ad inconsideratiōnē. Ex pte ꝙo cause. Cū (vt dictū ē) ꝓcupiscētia luxurie maxime inconsiderationē z p̄cipitationē causet. cōsequēs ē q̄ prūpere faciat in ꝙba leuiter z inconsiderate dicta que scurrilia dicuntur. Ex pte vero ad finem. Cum luxuriosus ex vi sue cōcupiscentie delectationē querat. consequens est vt verba sua ad immoderatam delectationē ordinet. z sic in verba ludicra prumpat. q̄ proprie ioculatoria dicuntur ad luxuriam maxime pertinentia. Quod proprie ad amorem sui pertinere videtur. Quantū vero ad sententiam seu grauitatem verborum. cum concupiscentia luxurie inconsiderationē mentis quādam causet. consequens est q̄ rectum iudicium/debitāq̄ grauitatem/in verbis impediat. ex quo fit vt luxuriosus in stultiloquia prorumpat. vtpote verbis suis: delectationes quas appetit/ quibuscunq̄

alijs rebus ꝓferẽs seu ꝓponẽs ¶ Est etiã aduertendũ q amor sui nõ capit hic sub quadã sui generalitate. ꝯtũ scz se extendit ad quecunq bona que aliqs sibijpsi appetit. quia isto respectu amor sui nõ est filia luxurie. imo cõmune oim pctõrum ꝑncipiũ. Scz capit ꝑ quadã spãli acceptione seu cõsideratiõe. Inꝯtũ scz aliqs ꝓpter suã cõplacentiam ⁊ delectationẽ/inordinate appetit ⁊ cõcupiscit delectabilia carnis venerea. ⁊ tũc ẽ ꝓprie filia luxurie. Similiter incõstantia inꝯtũ opponitur ea ardua ⁊ terribilia versat/nõ est filia luxurie. Scz ꝑ ponit filia luxurie inꝯtũ opponit cõstantie que habet in abstinẽdo a delectatiõib⁹ venereis que ꝓprie ptinet ad cõtinentiã. que ponit ps tẽperãtie. Et isto modo incõstãtia ponit ꝓprie filia luxurie. inꝯtũ scz ex ipsi⁹ luxurie cõcupiscentia/oriẽt ⁊ causat. ⁊ p eã emollit cor hois ⁊ effeminatum reddit. Et ita de alijs supra tacti suo mõ. Quia vt supra tactũ ẽ nõ refert aliq̃ vitia ex vno vitio oriri ꝑm appetitũ finis. ⁊ eadẽ vitia ad generaliora aliorũ vitiorũ ptinere. ¶ Spẽs vo luxurie cõmuniter assignat septẽ. s. simplex fornicatio. stupũ. adulteriũ. sacrilegiũ. incestus. raptꝰ. pctm̃ ꝯ naturã. Quarũ specierũ numer⁹ seu sufficientia sic sumi põt. Pctm̃ luxurie in ꝑ ꝓprie consistit. q aliqs delectatiõe venerea vtit nõ ꝑm rectã rationẽ ⁊ debitũ modũ. Qđ ꝺdẽ cõtingere põt dupliciter. Uno mõ respectu materie in q̃ hmõi delectatio querit seu sumit. put in ea est deordinata/ tio. Alio modo/respectu ipsi⁹ materie que licz debita existat. nõ seruant tñ circa eã debite circumstantie. Et qz circũstãtia de se inꝯtũ scz circũstãtia nomẽ dat seu imponit speciẽ actui morali. ideo eius spẽs nõ cõmuniter a circũstãtijs imo sumit ab obiecto. qđ ẽ materia actus. ideo oportuit species luxurie assignari a ꝑte materie seu obiecti in habendo scz respectũ ad ipaz materiã vl obiectũ Circa ipam aũt materiã. in qua exercet act⁹/vel nereus/põt aliquid nõ cõuenire recte rõni dupliciter Primo modo respectu ꝓprie eẽ ipsi⁹ materie. scz recipietis. que ꝓprie in actu venereo ꝑ materia reputat ⁊ recipit. inꝯtũ. s. ipa materia/repugnãtiam habet ad finẽ debitũ. ꝓpter quẽ act⁹ venereus exerceri debet. eo scz q ꝑ eã impedit genera/tio ꝓlis. ⁊ tunc ẽ vna specierũ luxurie. s. pctm̃ cõtra naturaz. qđ hic accipit seu sumit ꝑ oĩ actu venereo. ex quo nõ põt generatio humana sequi Vel inꝯtũ ipa materia repugnantiã habz ad debitã educationẽ directionẽ ⁊ ꝓmotionẽ ꝓlis iam nate. inꝯtũ scz ꝑ eã impedit debit⁹ ordo educationis directionis ⁊ ꝓmotionis ipsi⁹ ꝓlis suscepte ⁊ tũc ẽ alia spẽs luxurie. s. simplex fornicatio Secũdo modo inꝯtũ ipa materia in q̃ exercet actus venereus põt eẽ nõ cõuenies recte rõni. Nõ quidem ex esse sui seu de directo. sed p quẽdã indirectũ respectũ eorũ q̃ circa ipam materiã fiũt taz in se q̃ in compatiõe ad alios hoies. Et ꝺ itez põt cõtingere dupliciter. Quia aũt ꝑ dicto actu venereo cõmittẽdo/⁊ exercẽdo/infertur violẽtia. et tũc ẽ alia spẽs luxurie. s. raptꝰ. Aut ꝑ dicto actu venereo cõmittendo ⁊ exercẽdo nõ infert violẽtia. Et ꝺ iterũ ꝓtingere põt dupliciter. Primo quidem mõ ex ꝑte ipsi⁹ materie. s. femine. cui aliquis cõmiscet. qz scz nõ seruat ei debit⁹ ⁊ cõgru⁹ honor ⁊ tũc ẽ alia spẽs luxurie. s. icestus q̃ ẽ cõcubit⁹ cũ ꝓsanguinea vel affine. in quo ipsi⁹ femine tam respectu sui sueq̃ fame acnoĩs. q̃ in respectu sue ꝑ generici honorificẽtia q̃ plurimũ ledit. ex quo apparet q graui⁹ sit pctm̃ incestus q̃ pctm̃ simplicis fornicationis. Alio modo ex ꝑte illi⁹ in cui⁹ potestate est ipa femina. Et ꝺ iterũ tripliciter. Vel respectu femine que ẽ in ptãte viri. ⁊ tũc ẽ alia species luxurie. s. adulteriũ/qđ cõmittit cũ violatione matrimonij. Aut respectu femine que est i potestate/prĩs. ⁊ tũc ẽ stupũ qđ cõmittit in defloratione ⁊ cozũpendo virginẽ que cõiter in ptãte prĩs cõsistit. Aut respectu femine in speciali. vt ita dicat dei ptãte exñtis tanq̃ s. suo cultui ⁊ seruitio specialiter deputate ⁊ dedicate. ⁊ tũc ẽ alia spẽs luxurie. s. sacrilegiũ qđ cõmittit cũ ꝑsona religiosa ⁊ deo sacrata. ¶ Et aduertat ꝺ ꝙ intellectu ꝓmissoriũ q spẽs supradicte luxurie magis ex ꝑte femine diuersificari ponunt. q̃ ex ꝑte viri. qz in actu venereo femina se habet q̃si patiẽs/⁊ p modum materie. vir aũt p modũ agentis. Et vt supra tactũ ẽ/spẽs luxurie ñ ꝓnt cõueniẽter nisi ꝑm dr̃am seu diuersitatẽ materie assignari. Quia diuersitas materie habet annexã diuersitatẽ/formalem obiecti que accipit ꝑm diuersos modos repugnantie ad rectã rõnẽ debitũ q̃ ordinẽ ⁊ modum qui in actib⁹ venereis cõmittunt. ¶ Est etiam adũterdũ q licet in supra scripta specierũ luxurie assignatione/meretriciũ nõ trãsiens in grauiorẽ spẽm intelligat sub simplici fornicatiõe cõprehensum. aliq̃ tñ inter ipa duo/realem dr̃am assignant. dicẽtes fornicationẽ simplicẽ eẽ soluti cuz soluta q̃dãmõ sibi/inuicẽ ꝺterminate associatis ⁊ appropriatis. Meretriciũ vo duplicit fieri dicũt Uno modo ꝑ vagã libidinẽ hincinde cũ diũsis. nũc cũ ista nũc cũ alia peccãdo. Alio mõ cum publice venali ꝯcubẽdo. ¶ Est etiã adũtẽdũ q aliq̃ nõ ponũt sacrilegiũ de ꝑ se ꝓpriã spẽm luxurie qz vt dicũt/non ꝓpe de se ptinet ad luxuriaz ꝑm seipam. Scz solũ posset poni ei⁹ spẽs inꝯtũ ordiret ad finẽ ipi⁹. Scz nec adhuc ponũt tũc ipm sacrilegiũ spẽm dr̃miatã luxurie qz vt dicũt põt cõcurrẽ cũ diũs aliaꝝ spẽꝝ luxurie s tactarũ vt/gra exempli. Si q̃s abutat ꝑsona sibi ꝑm spũalẽ cognationẽ ꝯiũcta. cõmittit sacrilegiũ p modũ incestus seu quẽdã spũalẽ incestũ. Si aũt abutat ꝺo sacrata tunc eo respectu q est spõsa xp̃i cõmittit sacrilegiũ per modũ adulterij seu quoddam spirituale adulterium. Eo vero respectu q est sub

ſpūalis patris cura ⁊ ptāte cōmittit ſacrilegium
p modū ſtupri ſeu quoddā ſpūale ſtuprū. Et ſi
violentia inferat/cōmittetur ſacrilegiū p modū
raptus ſeu quidā ſpūalis raptꝰ. qui ḡuiſſime etiam i ſolo conatu. p leges ciuiles punit. Cōmuni
oꝛ tñ vſus ⁊ opinio habet q ſacrilegiū ponit determinata ſpēs luxurie ⁊ cōmittit vt ſupꝛa declaratum ē. Est etiā aduertendū q peccati ꝫ naturam ḡttuoꝛ cōiter ſpēs ſeu mōi aſſignant. Ꝑimus ē qñ abſq; oñi cōcubitu/cā delectatiōis veneree/pollutio ꝓcurat. Et vocat ꝓꝓꝛie mollicies. ptinetq; ad pctm̄ imūdicie veneree ſeu lubricoſe. Scōs modꝰ ē ſi fiat p cōcubitū ad rem non eiuſdē ſpeciei. Et vocat ꝓꝓꝛie beſtialitas. Tertius modꝰ ē ſi fiat cōcubitꝰ ad rem eiuſdez ſpeciei ſed nō ad debitum ſexum. vtputa maſculi ad maſculū vel femine ad feminā. Et vocat ꝓꝓꝛie peccatum ꝛodomiticū. Quartꝰ modꝰ ē ſi fiat cōcubitus ad rem eiuſdē ſpeciei ⁊ debiti ſexꝰ. ꝫ nō fiat i debito inſtrumēto. vel alias fiat mōſtruoſa ōdaz deoꝛdinatio ⁊ vilitas in modis cōcubēdi. Est etiā aduertendū q cōcubitꝰ cōiugalis ſm aliq̄s circūſtātias pōt fieri cū pctō vel mortali vel veniali. Et cōmuniter dicti cōcubitꝰ aſſignat triplex modus. ſ. licitus fragilis. ipetuoſus. Licitꝰ iterū fit triplr vel. ſ. cā plis ſuſcipiēde ad honoꝛez dei ⁊ cultum. Vel cāreddendi debitū. dū exigit. Vel cā fornicationis vitande. nō quidē in ſe ſed incōiuge. Ꝑimus ē pietatis. ſcōs ē iuſticie. tertiꝰ eſt cautele. Et in his nullū dicit eſſe pctm̄. Fragilis eſt qñ fit cauſa delectationis. Et tunc diſtinguit Quia ſi a moꝛ illius delectationis ſit ita feruens q ꝓponat deo. tunc eſt peccatū moꝛtale. Si vo nō ꝓponat deo. tunc eſt pctm̄ veniale. Quinq; modis fit cōcubitus impetuoſus. Impetuoſus eſt q̄ ex ſola libidine ꝓueniēs metas rōnis ⁊ honeſtatis trāſcēdit. qō fit ḡnq; modis. Ꝑꝛio modo p quaſdā meretricias blandicias. ad magis exaturandā libidinē. Scōo modo qñ fit contra naturalē modū. Tertio modo qñ fit tpe ꝓhibito vt magnarū ſolennitatū eccl̄ie ⁊ vigiliarum Quarto mō qñ fit in loco ꝓhibito. vtputa eccl̄ia vel cimiterio. Quinto modo cū ad pꝛegnantē partui vicinā. vel ad eā q̄ in fluxu mēſtruoſo ē acceditur.

Quomodo ex ſpecie-

bus ⁊ filiabus ſeptē vitioꝝ capitaliū alia etiam pecccata oꝛiant.

Generaliter aūt circa p̄dictas tā filiarū q̄ ſpecierū oīm ſupꝛadictoꝝ ſeptē vitioꝝ ſeu pctoꝝ capitaliū aſſignatōes ⁊ declaratiōes. Ꝓndū ē q licz cuilibet p̄dictoꝝ vitioꝝ non ſint aſſignate niſi filie ⁊ ſpēs ſupꝛadicte declarate. qō nō aliter fieri debuit. quia vt ſepe ſupꝛa tactū ē nulli vitio capitali debent pctā alia q̄cūq; ꝓ filiabꝰ aut ſpēbꝰ aſſignari niſi illa q̄ ſm p̄cipue appetitū finis cuiuſlibet vitij ꝑmarie ⁊ magis ꝑncipaliter ex eo oꝛiunt ⁊ deſcēdunt. vel que ad ipſi⁹ vitij gen⁹ ⁊ naturā magis imediate ptinēt. Ꝟūt tñ alia pctā/ex ipſis ſeptez vitijs capitalib⁹ oꝛientia. ⁊ ad genus ſeu naturā eoꝝ ptinētia. que tñ nec tanq̄ filie. nec tanq̄ ſpecies eoꝝ aſſignant. ex eo q nō ꝑmarie ⁊ ꝑncipaliter ex eis oꝛiunt ⁊ deſcendunt. nec ita imediate ad ea ptinēt/imo magis ꝓꝓꝛie ex ipſis filiab⁹ vel ſpecieb⁹ ſuis oꝛiunt ⁊ deſcendūt. Ita q ꝓꝓe loquēdo/pñt magis dici ramuſculi oꝛiētes ex ꝑncipalib⁹ ramis ipſoꝝ ſeptē vitioꝝ capitaliū. ex q̄bus iterū ramuſculis qui debite exquirere voluerit/repiret virgulas alias ſeu folia iterū naſcentia ſm q̄litates ꝓſonarū circūſtantiaſq; modoꝝ faciēdi necnō tempoꝝ ac locoꝝ. Ut gra exēpli. Ex inobediētia que ponit ꝑma filia inanis glozie naſcit ſeu ꝓcedit rebellio. Ex iactātia que ponitur alia ipſi⁹ inanis glozie filia. naſcit ſeu ꝓcedit faſtus ⁊ pompoſitas. tam geſtuū q̄ veſtium q̄ hmōi plurium. Ex diſcoꝛdia que ponit alia filia inanis glozie naſcit ſeu ꝓcedit ſciſma ⁊ bellū. Et iterū ex bello homicidia. mutilatiōes. incarcerationes ⁊ hmōi. Ex cōtumelia que ponit filia ire naſcit ſeu ꝓcedit ſubſannatio. deriſio. maledictio ⁊ ſic de plurib⁹ alijs q̄ ꝓmptū ē repire. q̄ oia cognoſcere nō ē inutile. imo expediēs p maxime cuꝛam animarū habētib⁹ ac alijs viris ſcāt. vt magis ꝑpendere ⁊ attendere poſſint ꝓꝓꝛias radices ⁊ oꝛigines ſingulaꝝ pctoꝝ. Et ſic facili⁹ ⁊ melius tam in reſpectu ſui q̄ reſpectu eoꝝ q̄s in ꝓfeſſionib⁹ audiūt/poſſint tēptationib⁹ reſiſtere. radicemq; earū ꝑncipales ac fomēta euellere ⁊ diſſipare. Et iſta ꝫ ad longū declarare nō patit intentus huiꝰ tractatuli compendioſa bꝛeuitas. Qui vo ampliora ac magis particularia videre voluerit recurrat vt iam ſupꝛa tactū ē. ad ſcōam ſcē beati Tho. necnō ad illā fūmā nōbilē de vitijs. que a nōnullis ſumma legis nūcupat.

Quod non ſemp vi

tia ſeu pctā capitalia/eoꝝ q̄ filie ⁊ ſpēs/peccata moꝛtalia exiſtunt.

Est tñ circa ſupꝛadictā ſeptē pctoꝝ ſeu vitioꝝ capitaliū declaratiōē aduertendū. q licet ipa ſeptē vitia capitalia cū ſuis filiab⁹ ⁊ ſpecieb⁹ ſupꝛa enumeꝛata ſint ſpecificati ꝑ pctis moꝛtalib⁹ aſſignēt. ⁊ freq̄nti⁹ i naturā ⁊ actū pcti moꝛtal⁹ trāſeāt. Non tñ ipa pctā moꝛtalia exiſtūt. imo nōnū q̄ ſm alias circūſtātias ⁊ q̄litates cōmitti pñt q nō niſi pctā venialia ſūt. Et lz ꝑ nōnullos iſtō ꝑple declaratū ſit. ⁊ ſpāliꝫ bñ. diffuſe. ⁊ elegāt ꝑ b. Tho. ij. ſcē ſūme. ex q̄ mlta in ꝫ octauo tractatulo dcōꝛ ſunt ꝓpta ſunt. ac etiā bñ ⁊ ſuccincte i q̄da ſolēni tractatu. q cōpendiū theologie nūcupat. cui⁹ initiū ve

ritati theologie ſblimitas. ad q̄s attēta bꝛeuitate

hui⁹ dicti tractatuli. rōnabiliter veniebat faciendā remissio. Tñ quia nō oēs libros hñt/inkdū qđ nō facile ab aliquib⁹ repiunt/ne oīno istud scrupulis releuare/hic indeterminatū pteriretur expediēs visum est ac congruum hic aliquo modo explicare. ⁊ p maiori pte dicendoz̄. iuxta ef/fectum eoz̄ que circa hoc i⁊ suprādicto compendio theologie ponunt. Et qui in simili vt supra dictum ē ampliora ⁊ specialiora videre voluerit. ad alios doctores specialit ad ipam scām secundā de beati Tho. recurrat.

Quando superbia sit peccatum mortale.

PRocedēdo igit iuxta ordinē ceptum hui⁹ tractatuli ꝑm quē insequēdo beatum Grego. fit distinctio inter supbiam ⁊ vanā gloriā: est sciendū q̄ superbia put accipit hic ⁊ ponit regina ⁊ mater omniū vitiorū/cum suis quatuor speciebus. q̄s etiā vt supra tactuz ē ponit Grego. est de suo genere pctm̄ mortale. quia est inordinat⁹ ⁊ puersus aptus ppie excellentie. sibi indebite attribuēs q̄ nō habet. vel alio modo ⁊ intentione q̄ habeat. Que oīa tñ intelligenda sunt qñ ex deliberato iudicio seu cōsensu rōnis pcedunt.

Quādo vana gloria sit peccatum mortale.

VAna gloria/ex suo genere ē venialē pctm̄. Quia gen⁹ opis scz mortale/sumit ex obiecto. Vanū aūt ꝑm se nō ē obiectū mortalis peccati ꝑ venial. Tñ cū vana laus sit hui⁹ peccati obiectū/patet q̄ nō semp vana gloria est mortale pctm̄. Hz alijs respectib⁹ est vana gloria mortale pctm̄. qđ dupliciter cōtingere pōt. Uno mō rōne finis. ppt quē laus ipa apetit. opus nāq̄ tale est. q̄le est illud ꝓpter qđ apetit. Alio modo rōne opis i se in quo ē q̄ quadruplici fine laus apeti pōt. Primo ad vitandū malū infamie. quod pōt hō p suspitiōez vel detractionē aliorū aut alias incurrere. sic̄ satisfactē aliquā spūalem. vt eēt glia dei vel edificatio primorū. sicut paul⁹ se cōmēdauit. Tertio ppt lucrū auaricie. vel aliquē aliū finē seu actū pecca ti mortalis: sicut pharisei qui deuorabāt domos viduaz̄ simulātes longā oronē. vt habet Mat. xxiij. Quarto ppt aliquē finē seu actū venialis peccati/sic̄ qñ q̄s laudari apetit eo q̄ vane in laude delectat. Primū ē puidētie. scām ē charitat⁊. tertiū ē mortale pctm̄. Et idē intelligēdū ē de omni ope ⁊ actu cui⁹ finis q̄ principalit intēdit ē mortale pctm̄. q̄rtū ē venialē si illa delectatio q̄ in laude habet/sit venialis. Circa scām modū rōne. s. opis ppt qđ ipa laus querit/ē adūtēdum q̄ tria sunt genera opez̄ p q̄ laus ipa q̄rī pōt. Vel enim sunt opa illicita vel sunt opa vtuosa. vel sūt opa idifferētia. Si p ꝑma opa. s. illicita q̄rit laus. tūc vana glia ē tale pctm̄ q̄le ē illud. op⁹ illicitū p qđ q̄rit. Nā si illud op⁹ illicitū sit mortale. tūc vana glia erit mortalis. Si sit venīale. tūc vana gloria erit venialis. Si q̄rat laus p scām opa. s. vtuosa ꝫ iterū pōt ꝓtingere duplicit. Quia vel apetit⁹ laudis/adiūgit seu supuenit opi vtuoso tanq̄z incidens ⁊ nō ꝑncipaliter intētus. sic̄ sepe in cantu ⁊ aliq̄n imo frequēter in ꝑdicatiōe aliūq̄ sanctis opib⁹. Et tūc vana glozia nō ē nisi pctm̄ venīale Vel ipa laus est finis ꝑncipaliter intētus in opere vtuoso. ipsiq̄ actui vtuoso ꝑstitus. ita q̄ illud opus vtuosum opans ibi cōstituit finē vltimum sui opis. Et sic est vana glozia peccatū mortale. q̄ tūc inberet ei vt fini vltimo. Circa qđ adhūc aduertendū est q̄ mai⁹ē pctm̄/gliari de bonis spiritualib⁹ q̄ de bonis tempalib⁹. q̄ bona spūalia min⁹ hñt motiuū vanitat⁊ ⁊ vane delectatiōis eo q̄ min⁹ apparēt ab extra q̄ tpalia. Si q̄rat laus p ētia opa. s. indifferētia. vt ē hre diuitias vel vestes ꝓciosas. tūc si illa opa vlteri⁹ nō ꝓgrediant in deteri⁹ nisi in solā laudē hūdā. vana glia non erit nisi veniale pctm̄. Si aūt talia opa vltra i deteri⁹ ꝓgrediant de seq̄z ordinata vt sint occasio mortal⁊ pcti. vtputa qñ mulier ornatu meretricio ad alliciēdos hoies alias q̄ accipiēdas se ꝓpat. vel sint illa opa de se idifferētia exhibitiōe supioris effecta illicita vt tozneamēta ⁊ hmōi. ⁊ tūc vana glia ē pctm̄ mortale

Qñ inuidia sit peccatum mortale. ⁊ qñ nō.

INuidia ex suo genē ē pctm̄ mortale. Luz em̄ iuidia put i supioz̄ib⁹ dcm̄ ē/sit dolor de felicitate seu bono alteri⁹. gaudiū q̄ō malo alieno. clarū ē q̄ directe ꝛriat charitati. vt. j. ad Coz. xiij. Charitati aūt nihil ē ꝛrium qđ nō sit pctm̄ mortale. Est tñ adūtēdū q̄ inkdū illō pctm̄ qđ ex suo genē ē mortale. pōt ꝑm aliq̄s sui q̄litates solū eē veniale. vtputa qñ in solo ꝑmo motu ꝓsistit. Vel ppt aliq̄m aliā itētiōez ex suā rōnē trahit. Pro q̄ sciēdū ē q̄ q̄druplic̄iter pōt dolor de alieno bono/hoi accidē Primo mō put ē ꝑmo ꝑm⁹ mot⁹ ex natā puenīēs. q̄ inkdū etiā ex ipsi⁹ nate corruptiōe/in aliq̄b⁹ pl⁹ ⁊ frequēti⁹ puenit. Sūt em̄ aliq̄ ex sue corruptiōe i ordinate nate/magi ꝑ ni ad mot⁹ iuidie q̄ alij. vt in/siki ē vidē inꝛ diuisos canes. Et iste dolor/seu motus inuidie nullo modo ē pctm̄. q⁊ tales mot⁹ ꝑmo ꝑmi: nō sunt in ptāte nra. Et ita intelligēdū ē respectu quoz̄cūq̄ aliorū vitiorū seu pctoz̄ de oīb⁹ ꝑmo ꝑmis motib⁹ naturalib⁹. vbi tñ delectatio seu ꝓsensus nō se adiūxerit. q⁊ tūc possz in pctm̄ vel venīale vl mortale trāsire. Secō mō

potest ille dolor seu tristicia de bono alieno eē. se cundo ꝑmus motus. qñ scz fit in sensualitate/sine tñ completa deliberatione. etiã si tali dolore seu passione afficit. qđ ꝓprie contingit qñ ille secundo ꝑmus motus nõ ita cito ab initio remouetur sic posset. remouet tñ ante plenũ cõsensum. imo quodãmodo displicere incipit. Et tũc inuidia nõ est nisi veniale pctm̃. Et ita (q bñ aduertat) intelligẽdũ est etiã generaliter in oĩbus alijs vitijs seu peccatis. Qui aũt dicant ꝑmo ꝑmi mot⁹ z secundo ꝑmi motus declarabit aliqliter infra. vbi de peccato veniali ageť. ¶ Tertio põt ille dolor seu illa passio in animo accidere q nihilomin⁹ ꝓpter aliquã aliam intentionẽ trahit extra suaz ꝓpriam rationẽ. suãq ꝓpriam naturã. vtputa qñ dolor ille seu tristicia de alieno bono/insurgit alicui ex bona ratiõe seu causa. sicut qñ aliqs de bono seu ꝓsperitate alteri⁹ dolet. vt quia efficit potens vel alias. quia illud videt in alteri⁹ detrimẽtum z ꝓiudiciuz redundare. vel scz anime ꝓprie met illius qui illud bonũ habet vel reipublice. vt aliquarũ bonarũ ꝓsonarum que affligi nõ merẽtur. Et talis dolor seu motus/bon⁹ est. nec pctm̃ est cũ mai⁹ bonũ magis sit appetendũ ¶ Quarto modo potest ille dolor seu tristicia de bono alterius accidere z haberi ex certa scientia cõsensuq deliberato voluntatis. z sine iusta ac rõnabili cã Et isto modo inuidia ẽ semꝑ pctm̃ mortale ¶ Et ꝑ ista potest etiam clare videri qñ detractio ẽ peccatum mortale vel veniale. Nã si malum de aliq dicať ad bonũ finem ꝓ impediendo scz q malus alteri faciat. vel ꝓ sua correctione. vel rõne officij quod incũbit. vel phibendo testimoniũ veritati vel hmõi. z tũc detractio nõ est peccatũ. dum tñ puersa voluntas ex deliberato ꝓposito nõ se adiungit. Si vero dicať malũ de alio ex quadam solum leuitate loquẽdi. sicut sepe contingit/ z malũ quod dicit nõ vergat in magnũ damnũ seu ꝓiudiciuz illi⁹ de quo dicit aut sue fame. z tũc detractio est pctm̃ veniale. Posset tñ illud damnũ seu ꝓiudiciuz tam graue eē q illa leuitas loquẽdi nõ excusaret. quia vnusquisq maxime in talib⁹ gravibus z respectu aliorum debet ponere custodiã ozi suo.

¶ Quando ira sit peccatum mortale z qñ non.

Ira ex suo genere est pctm̃ mortale/quia iuxta supius vbi de ira actũ est. Ira ẽ immoderatus animi mot⁹/cõcitans ad penam ꝓuocanti inferendã. Hic aũt mot⁹ ꝟtrariať charitati. que vt habeť. j. ad Coz. xiij. Nõ irritať. nõ cogitat malũ. ¶ Ira tñ vt etiã supza aliqualiter tactũ est /multipliciter cõsiderari potest. Uno modo ꝑt importat seu denominatur ꝓ zelum quo quis contra vitia moueť z ipsa detestať. Et hec ira nõ est peccatũ sed magis ẽ ꝓ fectionis. imo ꝑ istũ modũ potest etiam sibimet quis irasci. Quid em̃ (vt dicit glosa sup illud ꝑs Irascimini z nolite peccare) est hõ penitẽs. nisi sibi ipsi irascẽs. Alio modo põt ira considerari ut dicit z importat quandam erga ꝓximum affectus remissionem. ꝑ quaz scz homo nec de malo ꝓximi dolet nec de eius bono gaudet. licet etiaz nõ doleat de bono. nec gaudeat de malo eius. E est ei z erga eũ indifferẽs. Et hec spes ire nõ est mortale pctm̃. sed ẽ imꝑfectio quedã charitatis. Nisi tñ vbi ꝓximus eēt in extrema necessitate. q tunc sub pena peccati mortalis teneť hõ sibi succurrere si potest. Alio modo potest ira considerari put dicit z importat quandã impatientiã actualem absq tñ reali appetitu vindicte. Et taľ motus etiã deliberatiuus/est solum pctm̃ veniale. Quia sicut patet ex supradictis ire descriptionibus nõ habet completã rõnez ire. Alio modo potest ira considerari put dicit z importat actualẽ impatientiã/etiã cum appetitu vindicte. Et hoc multipliciter contingere põt. Qñq em̃ hoc a naturali complexione seu dispositiõe ꝓcedit sicut ẽ in melancolicis z in senib⁹. In q̃bus ꝑm Ysm̃ cõmunue mouet natura. ꝓpter quod semꝑ turbulenti existunt. Et talis ira nullũ est peccatũ. cũ sit motus naturalis. Qñq etiã est hoc z ꝓcedit ex apprehensione subito z nõ ꝓfecte deliberato. Et talis ira nõ est nisi veniale pctm̃. sicut alij ꝑmi motus. Qñq aũt est hoc z ꝓcedit ex voluntate deliberata consensuq ꝑfecto. Et talis ira est semꝑ peccatum mortale.

Quãdo acedia sit peccatum mortale. z quãdo non.

Acedia ex suo genere ẽ veniale peccatum. Quia ꝑm supius tacta/acedia in effectu nõ est nisi tediũ de bono spũali laborioso. Hoc aũt de se nõ opponitur charitati. sed solũ dicit quandã feruoris charitatis diminutionẽ. in qua feruoris charitatis diminutione cõsistit oẽ pctm̃ veniale. ¶ Multiplicit potest tediũ de bono spirituali contingere. Uno modo ꝑt est solus mot⁹ naturalis laborẽ abhorrens. z talis motus nullũ est peccatũ. quia talis motus nõ est in nostra ptãte. Alio modo ꝑt est motus appetitus de ope spũali laborioso contristati. Et talis motus etiã si appetitus ille sit deliberatiuus. nõ est nisi pctm̃ veniale. quia cooperatus in illud qđ de sui natura nõ ẽ nisi veniale peccatum/nõ est nisi veniale. Alio modo põt illo tedium de bono spũali laborioso tale eē/taliterq vtra motũ naturalẽ motumq appetitus transire. q ꝑ illõ homo illa adimplere dimittit que sue salutι vel ex vi ꝓcepti vel alias necessaria sunt. et tunc est peccatum mortale. Ꝑ Poteſt adhuc istõ tedium in grauius transire z tantũ esse q ex omissione ipsi⁹ boni spiritualis laborioſi difficultatem

ipsum aggrediendi homo in quandā sue vite displicentiam inducit ⁊ exinde in desperationem cadit. Et tale tediū est peccatuz mortale. accedit ad peccatū in spiritū sanctū. Et adhuc grauiꝰ immo grauissimū si illud tedium illaꝯ displicentia vite intantū crescat ⁊ ꝓcedat. ꝙ quis sibiꝑsi manus iniꝯciat ac se occidat. nam tūc talis similr erit iude q se ꝑ desperationē laqueo suspēdit.

Quando auaricia sit peccatum mortale.

Circa auariciā aūt/que iuxta supiꝰ dicta/ē imoderatus modus habēdi Est cōsiderandū/qiste imoderatus amoz consistere pōt. vel in appetēdo. vel in acquirendo. vel in retinendo. Si in appetēdo. ḃ iterum quinq modis contingere potest Uel em appetunt aliena appetitu completo et deliberato ac absoluto qui etiam in actum ⁊ opus si adesset facultas transiret ⁊ ꝓcederet. ⁊ tunc est mortale peccatum. Uel appetunt appetitu similiter cōpleto. deliberato ⁊ absoluto illicita. vtputa hō se intiens ⁊ cognoscens. vel sentire ⁊ cognoscere debēs illud bñficium ecclesiasticū vel illud officiū sciēter appetitu q deliberato ⁊ absoluto appetit. ⁊ tunc etiam est peccatū mortale. Uel appetunt ꝓdicta scz aliena vel illicita. appetitu etiam cōple to ⁊ deliberato. sed nō tñ puro ⁊ absoluto. sed cōditionato. vtputa si talia sine dei offensa ac iniuria ꝓximi haberi ꝓssent Et tūc vel nullū est peccatum vel est veniale. siue talis ꝓditio actualiter exꝓesse addat siue habitualiter intendat. Nō tñ intelligendū est. dūmodo scz ꝑ tales appetitus seu desideria/hō non se vane pascat ac ꝓdat seu intermittat facere illud bonū ad quod aliūde tenetur. Uel nō generet in corde suo aliqs malos motus seu habit⁹. quos qñ voluerit remouere ñ possit. quia tūc posset esse mortale pctm. Uel appetunt nō necessaria ⁊ supflua: etiā q̄uis nō aliena nec de sui natura illicita. appetitu nimis ardenti. ⁊ tali ꝙ mens ex hoc quodāmodo suffocata/impedit omino a cōsideratiōe diuinoz. ac eoz que ad suā salutē spectant. Et hec ē illa ꝓnitiosa cura seu solicitudo que in euāgelio phibet. ⁊ est pctm mortale. Uel appetunt seu desiderant non necessaria ⁊ supflua. nimio appetitu sed tñ tali q ē infra dei amoz ē ⁊ timoz ē. quia talia sic appetens nec ꝓpterea deo displicere vellet. nec etiā impedit a cōsideratione eoz q̄ ad suam salutē ꝑtinent. ⁊ hoc est nisi pctm veniale. Quinimo possit talis amor seu appetit⁹ ita moderatus esse ꝙ non esset peccatū. imo talem ꝓncipaliter finē ⁊ intentionem habere ꝙ esset meritorius Si vo respectu tertij mēbri ꝓncipalis amor ille habēdi imoderatus cōsistat in retinēdo. hoc iterum potest quiq modis cōtingere. Uel em sciēter ⁊ animo retinēdi retinent ea que q̄s restituere tenet. vtputa q̄a cōtra voluntatē eius ad quē spectat/ detinere se scit vel credit. ⁊ tūc est peccatū mortale. Et intelligit quis animū retinēdi habere/qñ nō habet ꝓpositū ⁊ voluntatē restituendi vel cōcordandi tē poze ⁊ loco. licet facultas sibi suppetat vel qñ sibi suppetet. Uel retinent illa que ad necessitatē alicui⁹ ⁊ suoz. siue ꝑsisam siue ꝑm sui stat⁹ vel dignitatis vel facti quod iuste manutenet cōgruētiam ⁊ condecentiā faciūt ⁊ spectant. ⁊ tunc nullum est pctm. Uel retinent supflua siue sit respectu necessitatis ꝑsise retinētis. siue necessitati cōgruentie sui stat⁹ ⁊ dignitatis ⁊c. vt supza tactū est. Et hoc tempe extreme necessitatis alicui⁹ de qua noticia habet. ⁊ cui de ꝓdictis supfluis succurri potest ⁊ nō succurrit. ⁊ tūc etiā est peccatū mortale. Quia homini in tali necessitate cōstituto/tenet homo succurrere nō solum de sibi superfluis. verū etiā de sibi necessarijs. respectu q̄dem manutenētie sui status vel dignitatis ⁊c. Ꝙz nō de his que simpliciter ⁊ ꝑsise ꝑ sua vita necessaria sunt. quia in tali casu homo magis tenet ꝓpzie sue vite succurrere q̄ aliene. Uel retinentur supflua modo statim declarato supza. declarato etiā extra vel citra extremā necessitatē alteri⁹ cuiuscūq. Sed hoc fit ex quadā insatiabili cupiditate ⁊ ardoze habēdi. Cui⁹ insatiabilitatis seu ardoris signū euidens ē. ꝙ quis res potius penes

se putrescere ⁊ depire dimittit. cz q vtilit alijs liberaliter distribuit ⁊ dispensat. ⁊ tūc etiam est pctm̄ mortale. Vel retinent superflua ex imoderato seu inordinato amore habēdi. Nō tm̄ ita irascibili ⁊ ardēti sicut statim supra tactū est. sed soluz quadā imoderantia seu inordinatione. que modicum nō tm̄ in totū a medio vtutis .s. largitatis deficit ⁊ declinat. ⁊ tūc est pctm̄ veniale. Nisi tm̄ vt supra statim dictū ē apparet hō in extrema necessitate cōstitutus cui succurri posset ⁊ deberet. Ex p̄missis apparet q auaricia ex suo genere est pctm̄ mortale. Etiā vt in supioribus tactū est ab apto idolatrie compat. Nō qz sit de specie illius peccati. cū nō habeat aliquē actū eius. sed ḡa aliquid idolatrie simile facit. s. creature fruendo potius cz creatori. vt lati⁹ supra vbi de auaricia agit declaratū est.

b Quando gula est peccatum mortale ⁊ quādo nō.

Gula ex suo genere ē pctm̄ veniale. ḡa appetitus comedēdi vel bibēdi ex sua rone nō subiacet dnio volūtatis. Circa tm̄ istud gule pctm̄ quod iuxta in superioꝝ dicta. est imoderat⁹ edendi appetit⁹ seu immoderata cibi auiditas. Est aduertendum q ḡnz modis potest iste imoderatus appetitus cōtingere seu cōsiderari. Uno modo ꝑut ē solū modo naturalis. sic naturaliter homo comedere ⁊ bibere appetit dum famescit ⁊ sitit. Et hic appetitus nō est peccatū. imo nec etiā delectatio naturalis que ipm appetitū in ipsa cibi sumptiōe consequit seu cōmittit ē peccatū. ⁊ hoc inqz tū ordiatur supra defectū nature cōtrariū. quia h̄ naturalia sunt. nec in ptate nra consistūt. Et ideo nec in talibus ē meritū vel demeritū. Vel illi appetitui seu desiderio naturali qui quodāmodo necessitatis ē. supadiungit quidā appetitus delectationis ⁊ voluptatis in cibo. ⁊ tūc est solū peccatū veniale. Et hoc verū est nisi ille appetitus edēdi vltra ꝓgrederet. sic scz q ꝓpter illā delectationem seu voluptatē que sic sibi supadiungit fieret sine quacū cz necessitate trāsgressio p̄cepti ecclesie vel superioris. vtputa q solueret ieiuniuz p ecclesiā indictū. Vel religiosus cōtra ꝓhibitionem in suo ordine sub p̄cepto factam comederet carnes vel hmōi. nā tunc esset pctm̄ mortale. Et notanter dr̄ sine necessitate quia si hmōi trāsgressiones ex necessitate fierent. vtputa nimie senectutis vel nimie iuuētutis. vel infirmitatis. vl̄ laboris necessarij ⁊ hmōi. tūc nō eēt pctm̄. imo posset illa necessitas talis eē q quis hmōi p̄cepta obseruādo peccaret. In talibus tm̄ obseruantijs ad quas homo ex ecclesie p̄cepto vel voto vel iniūctione penitentie tenet. ⁊ ꝓpter necessitatem aliquam eas adimplere nō potest. bonū est petere licentiam a suo ꝓlato. vel a suo curato. vel a suo cōfessore. Vel nisi ille appetitus edendi eēt cum tanta libidine ⁊ ardore q homo nimio ⁊ finali affectu illi delectationi cibi inhereret. ita vt ꝓponeret amori ⁊ timori dei. ⁊ tūc ē pctm̄ mortale. Vel nisi qn̄ ille appetitus vel illa delectatio intalem cōsuetudinem ducit q facit totā vitā hominis talib⁹ delectationibus occupari ⁊ deputari. Et hic posset esse pctm̄ mortale. Immo sunt talia ita pctō mortali vicina q ebrietas ab apostolis inter mortalia pctā computat. Ebrietas in qn̄cz est peccatū veniale. vt qn̄ vltra necessitatē quis accipit sed hoc ē p̄ m̄ mēsurā imperceptibilem. Nō vo egredit quis a mensura ꝓceptibili. q scz p̄ rōnem bene ordinatā discerni pōt. Et h̄ in tali mensura ex qua euertit status mētis. hocz ē frenata quadā libidine fit. vt scz qn̄ hoc dei amori ⁊ timori ꝓponit. tūc ebrietas est peccatū mortale. Si quis aūt aliū inebriat ita scz eum ad potū inuitans vt intendat statū mētis ei⁹ euertere. ct h̄ facit in ei⁹ nocumentū peccat mortaliter. Quia tunc magis sibi aufert cz si auferret aliqd̄ tpale. qz vsum rōnis ei tollit.

Quando luxuria sit peccatum mortale. ⁊ qn̄ nō.

Luxuria ex suo genere ē peccatū mortale. quia est contra illud p̄ceptū decalogi. Nō mechaberis. Circa tamen istud pctm̄ luxurie que iuxta in supioribus tacta ē libidinosa quedā circa act⁹ venereos concupiscētia est aduertendum q cōcupiscētia ipsa luxurie dupliciter cōtingere seu considerari pōt. Uno modo ꝑut ē solū i cordē. Alio modo ꝑut etiam ab extra cōsistit in opere. Primo modo ꝑut ipsa concupiscētia in solo primo motu consistit. ⁊ tūc nō est nisi veniale pctm̄. Pro quo iterū sciendū ē. q differētia est inter p̄mos motus virtutis generatiue. ⁊ p̄mos motus virtutis nutritiue. Nā p̄mus motus in virtute generatiua ē semp pctm̄. nō aūt sic ē in virtute nutritiua. qn̄ potētia cōcupiscibilis nō tantū corrupta est in virtute nutritiua sicut in virtute generatiua. Secōo modo potest ipa cōcupiscētia cōsiderari ꝑut ipm motū naturalē sequit sensus in delectationē licet nō in opus. ⁊ sic ē peccatū mortale. Et intelligit h̄ siue ille cōsensus in delectationē sit respectū suūpsiusmet siue sit respectu alioꝝ. vtputa q̄n̄ homo cogitando (vt interdū cōtingere pōt) ad delectationē quā aliqui alij i actu venereo habēt delectat in se. ⁊ in illa delectatione habēda ex deliberatione cōsentit. etiā si forsan ex se nō vellet illū actū venereū exercere. Et notanter dicit cōsensus in delectationē. q si delectatio vt qn̄cz fit insurgeret. ⁊ in illā delectationem homo ex deliberatione nō consentiret. non esset tunc nisi veniale pctm̄. Tertio modo ipa cō

cupiscentia cōsiderari pōt put etiā ex ōliberatōe ꝓsentiē in opus. ⁊ tūc ē mortale peccatū. etiā si p tunc nō trāseat in actū ab extra. ¶ Respectu vō secūdi mēbri ꝓncipalis. s. put concupiscētia luxurie cōsistit ab extra in ope. hoc iterū contingē pōt dupliciter. Uno modo put ipa cōcupiscētia trāsit ⁊ ꝓgredit in actū venereū: cōpletum ⁊ ꝓsummatū. ⁊ tunc cōstat esse pctm̄ mortale. Alio modo put ipsa cōcupiscētia transit ⁊ ꝓgredit in alios actus disponētes ad ipm actū venereū. vl ipm circūstātes seu cōcomitātes. Et hoc iterū cōtingere pōt tripliciter. vel em̄ hoc fit p visum. vl p linguā. vel p tactū. Si ꝓmo modo vt qñ ꝙs ad sa cōcupiscētia ab extra visu pascit. vt qñ ꝙs animo ⁊ sine cōcupiscēdi mulierē/in ipam ꝓspicit et attendit. ⁊ tūc est peccatū mortale. Nam illud vt dicit Aug⁹. nō est titillari. sed plene libidini consentire. Juxta illud Matth̄. v. Qui viderit mulierē ad concupiscendū eam iā mechatus ē eaz in corde suo. Et notāter dicit ad cōcupiscendū eam qm̄ si aliquis mulierē inspiceret vt rem pulchraz ⁊ nō in deterius ꝓcederet. tūc quum vl nullū eēt peccatū. vel solum eēt pctm̄ curiositatis. Si vero ꝓcedo istorū triū vltimorū modorū fieret. vt quando quis mulierē ꝓpter libidinē ꝓcareē vel colloquia familiaria secū habet. vel p verba adulatoria ⁊ deceptiua/attrahere conat̄. ⁊ tūc est peccatū mortale. Si vō ꝓtio istoz triū modoz vltioz fiēt quod fit p oscula amplexus: hmōiqz mulierū cōtrectationes. Et tūc etiam est pctm̄ mortale. ⁊ tāto grauiꝰ ꝙto magis p talia libido accendit ꝓpter nimiā aꝓximationē ad ignem. Et vocat̄ ab aplo turpitudo. Nō tm̄ ita accipi debet. si prestigere mulierē/sino ⁊ osculari. nō libidinis intētione. sed ex necessitate/seu quadā honestate vt inter dum fit. nō esset peccatū. dūmodo nihil sit in intētione corruptū. ¶ Remissa etiā oīa intellige. nisi p sacramentū matrimonij cum debita moderatione. debitisqz circūstantijs. supra vbi de peccato luxurie actū est aliqualiter declaratis/excusarentur.

De peccato in spiritū scm̄ ⁊ diuersis ipsi⁹ pcti acceptiōib⁹.

Expedita igit̄ iuxta ordinem in b̄ tractatulo exponendoꝝ declarationē q̄rte diuisionis peccati mortalis. que (vt supra tactum ē) p septē vitia capitalia sumit̄. ipsoꝝqz septē vitiorū capitaliū explicata natura. venit nūc aliqualiter circa vnā ꝑticulam tertie diuisionis peccati mortalis supra etiā ꝓsitę tangendū. s. in spiritū scm̄. ¶ Circa quod sciē/dum est/q̄ licet oīa essentialia. oīnibus trib⁹ ꝑsonis sanctissime trinitatis equaliter cōueniāt cōmuniter tm̄ attribuit̄ seu aꝓpropriat̄ ꝑsone patris potētia. ꝑsone filij sapiētia ⁊ ꝑsone spūs sancti bonitas. Et ex hinc insurgit. q̄ illi qui peccant ex infirmitate que ꝓprie contrariat̄ potētie/dicuntur peccare in patrē. id ē. cōtra pr̄em. Qui em̄ peccāt ex ignorantia que ꝓprie cōtrariat̄ sapiētie. dicūt̄ peccare in filium. Qui em̄ peccāt ex ꝓpria malicia que ꝓprie oponit̄ bonitati/dicunt̄ peccare i spm̄sanctū. ⁊ est ꝓprie peccare ex ꝓpria malicia qñ voluntas scit ⁊ pōt alicui malo resistere. et tm̄ ex sola malicia illud eligit. Ex quo clare aꝑet pctm̄ in spm̄scm̄ grauiꝰ esse alijs peccatis. que in patrē ⁊ filium cōmittunt̄. cū maius sit ⁊ grauius peccare ex ꝓpria malicia. q̄ ex infirmitate vel ignorantia. De qua ipsi⁹ peccati in spiritū sanctum grauitate/latioꝝ fiet infra declaratio. Et quia generaliter oīa peccata tam in superioribus declarata q̄ alia. vel ex infirmitate. vel ex ignorantia. vel ex ꝓpria malicia cōmittunt̄. non fuit necesse specialē de ipsis qualitatibus peccatorū tractatum facere. nisi solum de illo peccato in spiritum sanctū/qđ vltra alia peccata quādā specialitatez quādāqz grauitatē importat. ¶ Circa qđ peccatum ꝑ clariorī nature eius declaratiōe ⁊ intellectu. ⁊ eo maxime quia multi frequēter de ipso loquunt̄ qui ꝓpriam ei⁹ naturā nō intelligunt. est aduertendū/q̄ triplex de isto pctō in spm̄sanctū repit̄ positio seu acceptio. Aliqui em̄ vt Hylari⁹ Anb̄. Hiero. ⁊ Cryſ. ponūt ⁊ dicūt pctm̄ in spiritū sanctū esse. qñ ad lr̄am aliqua blasphemia cōtra spm̄scm̄ dicit̄. siue spūssanct⁹ accipiat̄ ꝓm qđ est nomen essentiale toti trinitati cōueniēs. quelibet em̄ ꝑsona spūs est ⁊ sanct⁹. siue put est nomē speciale vnius in trinitate ꝑsone. Et ꝓm hāc acceptionē distinguit̄ in euangelio Matth̄. xij. blasphemia in spiritū sanctū. cōtra blasphemiā in filium homis. vbi exemplū de ista blasphemia habetur de iudeis qui illa que xp̄s in virtute spūssancti opabat̄/attribuebant ꝓncipi demoniorꝝ ⁊ ideo dicūt̄ in spm̄sanctū blasphemasse. ¶ Augustin⁹ ⁊ aliqui eum sequētes dicūt ⁊ ponūt peccatum in spiritū sanctū esse finalē impenitentiam qñ sc̄z aliquis in peccato mortali vsqz ad mortem inclusiue ꝑseuerat. quia vt dicunt talis in spiritū sanctū blasphemare videt̄. quod quidā dicūt nō solum verbo oris fieri posse. sed etiā ꝓbo cordis ⁊ verbo operis. Nec vno solū. imo multis ⁊ multotiens. Et dicūt q̄ verbū sic acceptum dicitur esse blasphemia cōtra spiritū scm̄. quia est contra remissionem peccatorū que fit p spm̄sanctū qui est charitas patris ⁊ filij. ¶ Alij ⁊ tertij ponunt ⁊ dicunt peccatū in spiritū sanctū esse. qñ ex certa malicia. id est. ex ipsa deliberata electione mali peccatur. quod ex improba voluntate liberi arbitrij ꝓcedit. quia vt tactū est peccāt tunc contra bonitatem que attribuit̄ ⁊ aꝓpropriat̄ spiritui scto. ¶ Et in ꝓposito ꝓsenti ꝓm cōmunē vsum loquē di ⁊ ponēdi accipit̄ isto tertio modo seu ꝓm ista tertiam acceptionē. Quia capiendo iuxta primā

acceptionem seu primum modum ponendi. magis ꝓprie est peccatū speciale ad infidelitatē ptinens que oponit cōfessioni fidei. Iux̄ vo scōaz acceptionem seu scōm modum ponēdi. potest ad oīa vitia ptinere ⁊ in oīm genere peccati cōtingere. etiā in peccatis a ꝑncipio ex infirmitate vel ex ignorantia cōmissis. imo pōt cōtingere hoiez in pctō mortali mori vel ex incuria. vel negligen' tia penitendi. vel subito. vel ex improuiso. Et iō iuxta hanc tertiā acceptionē seu ipm tertiū mo- dum ponēdi fiet hic declaratio de ipo pctō in spi ritū sanctū. Circa quod iterū ꝓ veratiōi intel lectu' est aduertendū q̄ nō oīe pctm quod ex cer ta malicia cōmittit / dicit eē pctm in spm̄scm. ꝓ' ut hic ⁊ cōiter accipit. Dupliciter em̄ cōtingē po test aliquē ex certa malicia. id ē. ex ipa electione mali peccare. Uno modo ex inclinatiōe habitus vitiosi seu assuefactiōe. imo ꝑm aliquā circūstan tiam ex ꝓpria sciētia ⁊ deliberatione q̄ tñ nō pec careť in spm̄scm. imo illud (vt tactū est) in q̄libet genere peccati cōtingere pōt. Alio mō pōt q̄s ex ꝓpria malicia peccare ex eo scz q̄ ipe sciēter ⁊ ꝓ ꝓtemptū abūcit ⁊ remouet a se illud quod in eo poterat electionē seu continuationē peccati, ipe/ dire. Et cum oīa que peccati electionē seu con tinuationē impedire possunt ⁊ impediūt / sint ꝓ / prie effectus spūssancti in hoie. ideo ille qui vt ta ctum ē ipa sic peccati electionē seu continuatiōez impedientia a se sciēter ⁊ ꝓ cōtemptū abūcit ⁊ re momet. dr̄ ex ꝓpria malicia ⁊ in spm̄scm̄ pecca re. Et ita ꝓprie accipit in hoc ꝓposito etiam ꝑm cōmunē acceptionē ex ꝓpria malicia peccare ꝓ- ut adhuc inferius latius declarabit. // Hui⁹ au tem pcti in spm̄scm̄ ꝑm Aug⁹. ⁊ cōmunē accepti- onem ponunt eē sex spēs. s. desperatio. ꝑsumptio. impenitentia. obstinatio. impugnatio veritat' ag nite. inuidentia fraterne gr̄e. Quarū numer⁹ seu sufficientia sic sumit. Pctm in spm̄scm̄ put (iux̄ supra tacta) hic. ⁊ cōiter accipit / sit ⁊ cōmittit ꝓ remotionē seu ꝓtemptū eorū ꝓ que homo ab ele ctione peccati seu ꝓtinuatione qō idē ē in effectu pōt impediri. Illa aūt que sic hoiem ab electiōe pcti impedire seu retrahere pñt ꝓcedunt seu ori- unt vel ex pte diuini iudicij. vel ex pte donorum dei. vel ex pte ipsi⁹ peccati met. In iudicio autē diuino duo insunt. s. iusticia ⁊ miscōia. Respectu miscōie ex q̄ ꝓsurgere habet spes ex cōsideratiōe scz diuine miscōie peccata remittētis ⁊ bona pre- miantis. Qui hanc spem que hoiem ab electione peccati retrahere ⁊ impedire habet a se ꝓ cōtem- ptum remouet ⁊ abūcit nō sperās scz deū pecca- ta debite penitēti remittere velle. peccat ꝓ pmaz speciē pcti in spm̄scm̄ que ē desperatio. Respectu vo iusticie ex q̄ ꝓsurgere debet timor ex ꝓsidera- tione scz diuine iusticie recte ⁊ rigide pctā puniē tis. Qui hunc timorē qui merito hoiem ab electi one ⁊ cōtinuatione pcti impedire ⁊ retrahere hz a se ꝓ cōtemptū remouet ⁊ abūcit sperans scz sez ꝑsumens gloriā sempiternā sine meritis vel etiā sine penitētia adipisci. peccat ꝓ scōam speciē pec cati in spm̄scm̄ q̄ est ꝑsumptio. Et intelligātur h sane iuxta declarationē statiz tactā. Nā pctm̄ de sperationis ⁊ ꝑsumptionis put h sumit / nō cōsi- stit in h q̄ quis dei miscōiā vel iusticiā nō credat quia tūc nō ptinet ad ad pctm̄ in spm̄scm̄ put h sumitur. sed potius ptineret ad peccatū infideli- tatis. Sed cōsistit in hoc q̄ ipa dei miscōia vi'u/ sticia ꝓtempnit seu vilipendit. Respectu aūt scōi mēbri ꝑncipalis scz donorū dei quib⁹ homo a peccato retrahit ipsa duo ꝑncipaliter sūt. Pri mū est agnitio veritatis fidei que maxime hominē habet ab electione peccati retrahere seu impedi- re. quam qui a se sciēter ⁊ ꝓ cōtemptū abūcit ve ritatem. s. agnitam ipugnando vt licenti⁹ pecca re valeat. peccat ꝓ quintā spēm peccati in spūm scm̄ que ē ipugnatio veritatis agnite. Aliud do- num dei ab electione pcti impediēs seu retrahēs est auxilium interioris gr̄e diuinitus collate. con tra quam ponit sexta spēs peccati in spm̄scm̄. s. inuidentia fraterne gratie. dū scz aliquis nō solū ꝑsone fratris seu ꝓximi inuidet. q̄nimo inuideret am gr̄e dei crescenti ⁊ apparēti in mundo. Re spectu vo tertij membri ꝑncipalis. i. peccati in se duo sunt ꝑncipaliter que hoiem a peccando ipe- dire seu retrahere possunt ⁊ debēt. Primū est in ordinatio. turpitudo ac vilitas actus pcti in se. Cui⁹ debita ꝓsideratio / solet in hoie penitentiaz inducere de pctō cōmisso. Et ꝺ hoc homo peccat p tertiam speciem pcti in spm̄scm̄. s. p impeniten tiam. Scōm est puitas ⁊ breuitas boni seu dele- ctationis quā aliq̄s in pctō querit ⁊ iuenit. Cui⁹ cōsideratio inducere solet hominē ad hoc q̄ ex⁹ volūtas in pctō nō firmet. Et contra hoc peccat hō p quartā spēm pcti in spm̄scm̄ scz p obstinati onem. Et intelligant ista duo sane. nō em̄ h sumi tur impenitētia ꝓut dicit pseuerantiā in peccato mortali vsq; ad mortē inclusiue. quia iam nō est speciale pctm̄. s quedā peccati circūstātia q̄ est cōtingere posset in quolibet pctō vt aliqualit̄ su- pra in scda acceptione peccati in spm̄scm̄ tactum ē. Sed accipit hic impenitētia ꝑm q̄ importat p positum nō penitēdi ⁊ est ꝓprie respectu ꝑterito rum. Similit̄ obstinatio nō capit hic ꝓ pseuerā tia seu cōtinuatione in pctō. sed q̄n hō suū ꝓpos tum in hoc firmat q̄ vult peccato inherere. tē ꝓ prie respectu futurorū. Iuxta illud Nullⁿ ē qui agat penitentiaz. i. agere velit super pctō suo dicēs quid feci q̄tum ad pmū. Omnes cōuersi sunt ad cursum quasi equus impetu va- dens ad ꝑlium q̄tū ad scōm. Est etiā aduerte dum q̄ Bern̄. in lib. de ꝑcepto ⁊ dispensatione ponit. q̄ nolle obedire / ē resistere spiritui sancto. Glosa etiam ordinaria Actuū. vij. dic̄. q̄ simula ta penitentia / est blasphemia spūssancti. Scissima

etiam recte cōtra spiritūsanctū cōmitti videtur. nāq; p eum ecclesia vnit. Que tria nō videnť sb sex speciebus peccati in spmscm supra declaratis comphendi. Sed qui bene cōsiderat pdicta tria sub ipis specibus effectualiter cōtinenť z comphendunť. z ad ipa reduci pñt. Vtputa nolle obedire ptinet z reducit ad obstinationē. Pilatio penitentie ptinet z reducit ad impenitentiā z sb ea continet. Scisma ptinet z reducit ad inuidentiā fraterne gratie. per quam grām membra ecclesie vniuntur.

Quare irremissibile

Est etiam notandū q; pctm in spmsanctū dr cōiter irremissibile iuxta illud vbū christi. Qui peccauerit in spmscm. nō remittet ei in hoc seclo. neq; in futuro. Nō sic pōt intelligi. Et fm omnes tres acceptiones peccati in spmscm supra positas Juxta em scdam acceptionē que ē Aug. clarū est q; finalis impenitētia quā ponit pctm in spmscm realiter est irremissibilis. quia nullo modo remittitur. Nūo em remitteret pctm mortale in q vsq; ad mortē pseuerat. Nō em hic in hac vita cuz de eo nulla penitētia habita z facta sit. nec etiā in vita futura. vbi nullus locus ē misericordie. sed pure iusticie. vbi etiā quis meritorie penitere nō potest. Scdm aūt alias duas acceptiones scz pmaz z tertiā dicit etiā pctm in spmsanctū irremissibile. Nō quia nullo modo remittit. sed q̄tū ē de se z sui natura/habet meritū nō remissionis. mereť q; q; nō remittat. Et hoc dupliciť. Uno mō q̄tū ad penam. Alio modo q̄tū ad culpā. Q̄tū enim ad penā certū est. q; qui ex ignorātia vel infirmitate peccat minorē penā mereť maiorēq; quodāmodo excusationē habet vñ eius pena minui debeat. q; qui ex certa malicia peccat. Ut grā exemplī. ad ꝓpositum. verbi xp̄i supra iuxta pmā acceptionē in spmscm allegati iudei q̄ blasphemabant in xp̄m tanq; in filiū homis/vocando eū voracem vini potatorē z publicanorū amatorē. maiorem excusationē habere poterāt ꝓpter infirmitatem carnis quā in ipo xp̄o aspiciebāt. z sic minorem circa hoc penā merebanť. ideo dicti sunt a xp̄o blasphemasse in filiū quod remissibile ē. Sed qñ ipam diuinitatē que etiā erat in xp̄o blasphemabāt. curationē. s. infirmitatū. electiones demoniorum. illuminationes cecorum. z aliorū opa miracu lorum que sunt ꝓprie opa diuinitatis. z nō nisi p spiritūsanctū fieri poterāt. attribuendo diabolo. nullam excusationem habebant vñ pena eorum minui mereret. Et ideo tūc dicti sunt a xp̄o blasphemasse in spiritūsanctū. Quod peccatū nō fuit ad ſrām eis remissum. neq; in hoc seculo neq; in futuro. imo fm expositionē Cryſ. p illo pctō pena passi sunt z in p̄senti vita p Rhomanos et in futura vita apud inferos. Q̄tū aūt ad culpā dicit peccatū in spiritūsanctū irremissibile ex ipa dispositione remittēdi. Sicut enim aliq̄s morbus corpalis fm sui naturā incurabilis dicit. qñ in se habet illud p qđ tollunť ea ex q̄b⁹ morbus curari pōt. vtputa quia tollit virtutē nature vel inducit fastidiū cibi z medicine. licet deus sua gratia z miraculo posset illuz morbū curare. ita suo mō iste morbus spūalis qui peccatū in spiritūsanctū dicit fm suā naturā incurabilis z irremissibiľ dr ex eo scz q; de sua natura excludit z abijcit ab homine illa p que fit peccatorū remissio. Nō tn propter hoc intelligenda est omnino p̄clusa via sanationis z remissionis. fm oipotentiā z miscōiā dei p quā aliq̄ tales quasi miraculose spūaliť sanantur. licet raro z difficulter. De nullo eteniz q̄diu durat hec vita despandū est. ꝓsiderata. s. oipotētia z miscōia dei. Q̄z ꝓsiderata natura z ꝓditiōe peccati. aliq̄ filij diffidentie dicunť vt habeť per ap̄m ad Eph. v. Q Sūt alij alio modo istā irremissibilitatem peccati in spiritūsanctū exponētes. sed effectualiter iuxta ea q̄ supra nōta sunt. Notant eni q; hoc nomē irremissibile tripliciter sumi pōt. Uno mō negatiue. s. q; nullo modo remittit pōt. Et isto modo peccatū angeli z damnatorum irremissibile dicunt. Alio modo p̄tiatiue qđ scz ex se cōgruētiā nō habet q; remitti debeat. licz ex cōgruētia diuine bonitatis remitti possit. Et hoc mō oē peccatū mortale irremissibile dicūt. Tertio modo ꝛrie. s. q; ex se importat z includit dispositionem ꝛriā ad remissionē. Et h⁹ mō peccatū i spiritūsanctū irremissibile dicūt. quia importat ex se z includit dispositionē ꝛriantē gr̄e remittēti peccatum. p despationē scz vel p̄sumptionē aut alias eius spēs. Et iux̄ istū modū ponēdi capiūt etiam numerū seu sufficientiā sex specierū peccati in spiritūsanctū supra enumeratarū. h⁹. s. mō. In remissione eni vt dicūt tria cōcurrere hz videlz. ip se remittens. ille cui remittit z dispositio remittēdi in eo cui remittit. In ipo remittēte duo sunt. scz miscōia z iusticia. Cōtra p̄mū quorū peccat p despationē. ꝛ scdm p p̄sumptionē. In eo cui remittit duo esse cōuenit. s. dolorē de cōmisso. z ꝓpositū vlteri⁹ de nō cōmittendo. Cōtra p̄mū q̄rū peccat p obstinationē. Cōtra scdm p finalē impenitentiā. Dispositio xo remittēdi in eo cui remittitur duplex ē. s. cognitio veri. z amor boni. Cōtra p̄mū quorū peccat p ipugnationē ꝛitatis agnite. Cōtra scdm p inuidentiā fraterne gr̄e. Et accipit hic finalis impenitētia put in supioribus declaratū ē. nō q̄dē put iportat cōtinuationē in peccato vsq; in finē. nā sic in q̄libet pctō mortali ꝓtigere pōt. p negatiue. put scz dicit seu iportat ꝓpositum nō penitēdi. Et isto mō ē spēs pcti in spiritūsanctū. Q Breuiť vt iā tactū ē iste vltim⁹ modus ponēdi in effectu reincidit in ea q̄ supi⁹ dicta z declarata sunt. Sed ideo hic inseri placuit vt legētes capere possint quod eis magis sedebit et placebit.

De pctō actuali veniali. Et circa ipm in generali occurrētibus.

Expedita igit/iuxta inceptū huiꝰ octaui tractatꝰ ꝓsentis libelli ordinē/declaratiōe duoꝝ ꝑncipaliū mēbroꝝ ꝑme diuisionis peccati supra tacte ⁊ posite scz peccati originalis. ⁊ peccati actualis mortalis. Nūc de alio tertio mēbro ꝑncipali eiusdē diuisionis. s. de pctō actuali veniali/aliq̄ dicēda veniūt Et primo q̄d sit ⁊ vñ dicat. Scōo de diuersis eius noibus seu appellationibꝰ. Tertio de aliqbꝰ ipsiꝰ peccati effectibus.

Quid sit peccatuz veniale ⁊ vnde dicatur.

Peccatū veniale ſm Aug⁹. ē q̄ licet pnam mereat. nō tñ hoiem vsq̄ ad reatū ꝓpetue mortis grauat seu obligat. sed facile indulgeť. Ꝓpter q̄ ad maiorē declarationē sciendū est q̄ licet diffinitio Augu. in supioribus pctō mortali attributa. s. quod ē dictū vel factū vel cōcupitū cōtra legez dei seu legem eternā. pctō actuali in generali seu tāq̄ generi/ab aliqbꝰ attribuat. ⁊ sic ſm eos posset etiā peccato veniali ſm tñ maiꝰ ⁊ minꝰ cōpetere seu cōuenire: Scōm tñ btm Tho. ꝑma scōe sue summe. illa diffinitio sic supra pctō mortali attributa magis ꝓprie ipsi pctō mortali cōuenit. Nā in eo ē pfecta rō pcti. quā ꝓprie dicta diffinitō ꝑportat Nā vt dicit idē doctor q̄ pctm̄ veniale dicat peccatum. h̄ solū ē ſm impfectā rōnē pcti. imo in ordine ac respectu ad pctm̄ mortale pōt eo mō peccatum veniale dici pctm̄ sicut accidēs in ordie ac respectu ad subam dr̄ ens. i. ſm impfectam rōnē entis. Pctm̄ em̄ veniale ex se nō fit seu cōmittiť ꝫ legē. Nā hō ingꝫtū venialiter peccās/nō facit qđ lex ꝓhibet. nec ꝑtermittit illud ad qđ lex ex ꝑcepto obligat. q⁹ iam nō peccaret venialiter ſ mortaliť. Ideꝫ facit ꝑter legē. q⁹. s. nō obseruat modum rōnis quē lex intēdit. Et iō vt dicit idē btūs Tho. diuisio peccati in mortale ⁊ veniale. nō ē diuisio generis in spēs. que eēliter rōnē ipsiꝰ generis participent. sed solū ē diuisio analogi in spēs. s. rōnez generis ſm ꝑius ⁊ posteriꝰ ꝓticipātes. Ꝓpter q̄ adhuc notādū q̄ duplex est regula humane voluntatis. Una ꝓpinq̄ que ē ipa hūana rō. Alia ē ꝑma regula. s. lex eterna q̄ ē q̄si rō dei. Et p comparationē ad istas regulas sumiť ⁊ attendiť rectitudo voluntatis. ⁊ oīs cōmēsuratio cuiuscūq̄ actꝰ. q̄ tūc dz eē. vt volūtas ñ decliet a suis extremis. s. a deo ꝑncipio ⁊ a deo fine. Ut videlicz oīa a deo se hr̄e cognoscat ⁊ in deū oīa referat. aq̄ rectitudine ⁊ cōmēsuratiōe si diūtat/incōmēsurata ⁊ deordinata erit. Et ex h̄ hz actꝰ hūanꝰ q̄ sit bonus vel malꝰ. ex eo. s. q̄ debitā hz cōmēsuratiōez vl̄ ea caret. Et q̄topl⁹ recedit ille actꝰ a debita cōmēsuratiōe: tāto efficiť peior ⁊ deterior. Et hinc (vt tactū ē) sumiť rō pcti mortal⁹ ⁊ pcti venialis. ſm scz diuersitatē inordinatiōis q̄ cōpleť rōnem pcti. Duplex em̄ ē inordinatio. Una ꝑ subtractionem ꝑncipij ⁊ finis ordinis. s. dei. Et h̄ inordinatio facit pctm̄ mortale. qñ. s. anima ꝑ pctm̄ deordinat⁹ vsq̄ ad auersionē ab vltimo fine. q̄ etiam ꝑncipiū ordinis ē. ⁊ cui ꝑ charitatē vniri debem⁹ Alia inordinatio ē. qua saluato ipso ꝑncipio ⁊ fine ordinis: fit inordinatio solū circa ea q̄ sunt circa ipm ꝑncipiū ⁊ finē. Et hec inordinatio facit solum pctm̄ veniale. qz tūc aīa nō deordinat⁹ ꝑ peccatum vsq̄ ad auersionē ab vltimo fine. q̄ vt iam dictū est etiā ipm ꝑncipiū ipsiꝰ ordinis ē. Et dat ipse btūs Tho. exemplū de inordinatiōe completionis que ꝓtingit in aliquo animali. Nā si illa ꝓportio que ꝓtingit in aliquo animali. Nā si illa ꝓportio ordinatio ꝓcedat vsq̄ ad destructionē vitaliꝰ ꝑncipij. tūc sequiť mors. Si vo saluo ꝑncipio vitali/ sit solū quedā inordinatio humorū. tūc solū q̄dā ē egritudo Dr̄ ergo pctm̄ veniale a venia. ex q̄ surgit q⁹ aliq̄ rōnē huiꝰ imponētes dicūt. triplici cōsideratione seu respectu/aliq̄d pctm̄ dici veniale. s. ex euentu ex causa. ex genere. Ex euētu q̄dez quia realiter veniā cōsecutū est. Et hinc ē q⁹ dicit Amb⁹. q⁹ oīne pctm̄ intelligēdo etiā de mortali. q⁹ peniteutiā fit veniale. Sed ista ꝓsideratio seu acceptio peccati veniaľ larga ē. nec ꝓpposito ꝫpto bene ꝓueniēs. Ex cā vo. quis illud pctm̄ licet sortan ex suo esse mortale exīstat. hz tñ in se seu ipso ꝑplicit. ſ ex q̄dā cā indirecta. Quia scz hz in se seu importat aliq̄d/suā culpā diminuēs. vt sunt peccata q̄ infirmitate vel ignorātia cōmittunť respectu eoꝝ que cōmittunť ex ꝓpria malicia. Et ista adhuc cōsideratio seu acceptio nō ꝓpruit nō ꝓpposito. Ex genere aūt. q⁹ illud pctm̄ de se nō tollit ordinem ad vltimū finē. ⁊ sic nō mereť penam eternā. Hz q⁹ aliquā inordinationē ⁊ obliq̄tatē a regula ꝑportat / mereť pena ſ tpalē. vt iā sati ſ ex/positū ē Et ſm istā acceptionē/intelliguntť ea q̄ iā h̄ de pctō veniali tractata sunt ⁊ tractabunť. Nā ſm ipam cōsiderationē seu acceptionē/ distinguiť ⁊ diuidiť pctm̄ veniale ꝫ pctm̄ mortale. dicit cōiter dr̄ q⁹ pctōrū actualiū/aliud ē mortale aliud veniale. Que differentia seu distinctio int̄ pctm̄ mortale ⁊ veniale/sumiť ex obiecto seu ex ꝓte obiecti. Cū em̄ vt iā supra aliq̄liter tactū ē. volūtas peccātis ferť in aliqđ qđ ſm se repugnat charitati que est ꝑncipiū vite spūal⁹. ⁊ ꝑ quā hō ordinatur ad vltimū finē. s. deū. tūc illud pctm̄ ex suo obiecto seu rōne sui obiecti hz q⁹ fit mortale ex genere suo ꝓtra deū directe. vtputa ꝫ ei⁹ ꝓpriam dilectionē ⁊ honorem vt sunt infidelitas. hereſis blasphemia ⁊ hmōi. Siue sit cōtra deū indirecte vtputa ꝫ dilectionē ꝓximi. quā vult ⁊ ꝑcipit. sicut homicidiū adulteriū ⁊ silia. Cū vo volūtas peccātī ferť in id qđ in se ꝓtinet q̄ndā inordinationē q̄

ñ nõ ꝛriaꝫ dilectiõi dei ⁊ ꝓximi sic̃ sunt ꝙbũ ociosum rſus supflu⁹. ⁊ alia hmõi. tũc illũ pctm̃ ex suo obiecto seu rõne sui obiecti/nõ hz qđ sit mortale ex genere sed solũ veniale. Et ꝫ ē idē in effectu cũ illo qđ cõiter dr̃/ q pctm̃ mortale ē libido seu voluptas in creatura supra deũ. i. pl⁹ q̃z deo vl̃ eq̃ vt deo. ⁊ veniale ē cõplacētia seu voluptas in creatura infra vel citra deũ. i. q nõ pl⁹ q̃z deo nec eq̃ sic̃ deo. qz. ſ. nõ vellet q̃s illi finaliꝫ adhere re. vel ꝓpt̃ illud deo displicere. aut scienꝫ ꝫ ei⁹ p cepta ⁊ mãdata q̃cq̃z facē. Ad 2do ampliori isup ē qñ vitia capitalia mortalia ⁊ qñ venialia existãt declaratiõe ē sciẽdũ. q qz act⁹ mozales/nõ solum recipiũt rõnem boni ⁊ mali ex obiecto seu rõe obiecti. sed etiã ex aliqua dispositione seu intentiõe agentis: qñq̃z cõtingit q ille act⁹ qui alias ex suo genere ſcz rõne sui obiecti/eẽt pctm̃ veniale ex pte dispositionis ipsi⁹ agentis efficiꝫ mortale. Vel quia ipse agens in illo cõstituit suũ finẽ vltimum Vel quia illud ad aliquid aliud ordinat quod ex suo genere pctm̃ mortale existit. Vtputa gra exẽpli. Si iuxta supra tacta/aliquis de dilectiõe alicui⁹ boni cõmutabilis/quã citra deũ hr̃et/intantum trãsiret. q illi tali bono cõmutabili/tanq̃z ibi suum vltimũ finẽ cõstituẽs adhereret. iã illud q alias ex suo genere nõ esset nisi veniale pctm̃. ex ipsius agẽtis dispositione seu intẽtiõe fieret mortale. Vel in alio exemplo met supius posito. vbi ꝺs ꝙbũ ociosum qđ de suo genere nõ ē nisi veniale. ordinaret ad adulteriũ cõmittendũ. tũc verbum ociosum eẽt pctm̃ mortale. Et fm ꝫ ꝓpe hanc tur effici mortale. supra/ vbi de pctõ mortali actũ ē/specificati. Similiter etiã ex opposito cõtingere põt q ille actus qui alias ex suo genere. ſ. ratiõe sui obiecti esset pctm̃ mortale. ex pte seu dispositione agentis fit veniale. ꝓpter hoc ſcz q actus est impfect⁹. i. nõ pfecte a rõne q̃ ē pmũ actuũ mozalis̃ de subitis seu pmis motibus infidelitat) vel blasphemie ⁊ alijs exẽplificari posset. Vel etiam iuxta in supiozib⁹ tacta de inuidia. q̃ ex suo genere/rõneq̃z sui obiecti ē pctm̃ mortale. cũ sit dolor ⁊ displicẽtia de bono alterius q̃ recte ꝛriaꝫ chari tati. Si tñ in motu impfecto ⁊ nõ plene rõne deliberato cõsistat. manet solũ pctm̃ veniale. Et sic ꝺ pluriꝫ⁹ exemplificari posset de qb⁹ magr̃ in loco iã allegato. vbi qñ vitia capitalia. mortalia vl̃ venialia existãt actũ ē. Qđ aũt tam in supiozib⁹ q̃z in sequẽtib⁹ vbi de pctõ mortali ⁊ de pctõ venia li agiꝫ/addiꝫ ꝺ nomẽ actuale. cũ tñ plura sũt peccata tã mortalia q̃z venialia. q̃ in nõ faciendo seu omittẽdo ꝓsistũt. q̃ cõiter pctã omissiõis appellantur. rõ ꝓncipalis fuit/ad clari⁹ denõndã dr̃az inꝫ pctm̃ originale. ⁊ pctm̃ non originale qđ cõiter p actuale ab originali distinguiꝫ. qz nõ nisi actu ab extra vel ab actu quodã interiori voluntatis cõmittiꝫ. quod nõ sic est in peccato originali. vt satis in supiozibus declaratum est. Circa q̃ peccata omissionis q̃ztũ ad pſentem materiam ſpectat/ ẽ aduertendũ q omissio eozũ. ſ. ad que homo tenetur. quia alias ꝓprie nõ esset omissio. aliqñ ꝛtingere põt/ex sola inaduertẽtia seu obliuiõe. vtputa gra exempli. Cum aliqs hora debita qua tenetur ire ad ecclesiam/obliuiscꝫ ire. ⁊ talis omissio nullum vel modicũ est pctm̃. quia iã extra actum volũtatis est. Adhuc si illa obliuio ex aliqua alia causa vel occasione. siue ꝓpinqua siue remota p cedente. circa quã hõ ꝓuidere poterat ⁊ debebat cõtingeret/esset maⁱ⁹ pctm̃ circa illa/ q̃z circa ipaz omissionem in se. Aliqñ ꝙo cõtingere põt omissio ex aliquib⁹ alijs causis seu occasionibus/q̃ tñ nõ sunt in ptãte hois. vtputa in exemplo iam cepto. Si aliquis ꝓpter grauẽ infirmitatẽ/vl̃ alias cõtra suam voluntatẽ detent⁹ seu impeditus/nõ iret ad ecclesiam hora qua tenẽ. ⁊ tũc ipsa omissio nõ habet rõnẽ pcti. imo nec ꝓprie in isto casu debet dici omissio. Aliqñ aũt cõtingere põt omissio ex causis vel occasionibus. que subiacent voluntati hois. ⁊ tũc omissio habet rõnem peccati. Quia tũc semp oportet q illa causa seu occasio i q̃ztũ ē volũtaria/habeat aliquẽ ad min⁹ interiorem actũ volũtatis. qđ põt ꝛtingere seu ꝛsiderari dupliciter. Uno modo qz ille actus interior voluntatis directe ferꝫ in ipam omissionẽ. vtputa i exẽplo iã tacto. Aliqs hora debita q̃ teneꝫ/omittit ire ad ecclesiã/solũ qz vult nõ ire vitãs laborẽ vel hmõi. ⁊ tunc talis actus voluntatis ꝓprie ⁊ de p se ptinet ad omissionem. Voluntas etenim cuiuslibet peccati ꝓprie ⁊ de p se ad illud peccatum pertinet. eo q voluntariũ ē de ratione pcti. intm̃ vt dicat Aug⁹. pctm̃ adeo voluntarium eẽ q si nõ sit voluntarium/pctm̃ nõ est. Alio mõ cõtingere seu considerari põt qñ ſcz ille actus volũtatis nõ ferꝫ directe in ipsam omissionẽ. sed ferꝫ in aliquod aliud per qđ contingit omissio illi⁹ ad quod quis teneꝫ. Et iste vocaꝫ actus exterior et de per accidens. Quod iterũ dupliciter cõsiderari potest. Quia vel illud in quod sic ferꝫ ipsa voluntas/est ipsi omissioni coniũctũ. vtputa continuando exemplũ iam ceptũ. Aliquis omittit ire ad ecclesiã hora debita qua teneꝫ qz tunc vult ludere vel bibere. ⁊ ludit vel bibit. certuz est q ille act⁹ ludendi vel bibẽdi illa hora. est act⁹ cõiunct⁹ illi omissioni. Vel illud in quod voluntas fertur non est ipsi omissioni coniunctum. sed est pcedẽs ⁊ remotum/ vtputa Aliquis vult diu vigilare ꝺ sero ⁊ vigilat/ex quo cõtingit q omittit ire ad ecclesiam hora matutinarum certum est q ipe act⁹ vigilãdi de sero/nõ ē cõiũct⁹ ipi omissioi. Ex quibus patet q licz ipa pctã omissionis de per se et simplr cõsiderata/possint esse absq̃ aliquo actu

ab extra.respectu tñ actuū tam interiozū ipsi⁹ vo luntatis ⁊ de p se/q̄z exteriozū ⁊ de p accidēs nō sunt sine aliq̄ actu. Et exinde actualia dici possūt Per iam hic tacta pōt quisq̄ apud se ꝓpendere qñ peccata omissionis sunt mortalia vel venialia vel grauia vel leuia.cōsideratis scz obligatione qua ḡs ad aliq̄d faciendū tenet.⁊ necessitate vel vtilitate illius ad quod sic tenet.⁊ causis seu occasionibus ex q̄b⁹ omissio ꝓtingit

De natura primoruz

motuū ⁊ quādo peccata existant.

Quia vo oñe peccatū actuale siue mortale siue veniale/cōiter a p̄mis motoribus oztum habet.imo ipi p̄mi mot⁹ inter pctā venialia cōputant. In oñi em̄ temptatione est cōiter iste successus.q̄ primo insurgit p̄mus motus.quē sequit delectatio.⁊ exinde cōsensus. Ordo em̄ temptatiōis hic cōiter ē q̄ p tria successiue in pctm̄ inducimur.s.suggestione.delectatione.cōsensu.ita q̄ p suggestionē que siue ab extra.vt a diabolo ⁊ mūdo.cuiusmodi temptatio nō est pctm̄ sed materia exercēde vtutis.siue ab intra vt a fomite.qui nobis in est/p cedat:excitat p̄mus motus.⁊ ibi temptatio ichoatur.p delectationē ꝓgredit.⁊ p cōsensum consummat.que tñ cōsummatio intelligat de cōsensu in actum nā aliquē ē repire cōsensum in delectationē/in quo licet cōsistat pctm̄.nō tñ ibi ꝓprie dicit temptatio cōsummari.vt latius ifra declarabit. Ideo p clariozi intellectu tam tā dicto num q̄z etiā dicendozū/venit aliquid de ipsis p̄/mis motibus delectatione cōsensu/in generali tā gendum. Ꝓzo quā sciendū q̄ aia sensibilis duplicē habet potentiā. Vnā apzehēsiuā.aliā motiuā. Apzehēsiuā iterū diuidit in apzehēsiuā de foris.⁊ in apzehēsiuā de itus seu ab intra. Vires apzehensiue de foris seu ab extra sunt q̄nq̄ sensus pticulares siue exteriozes.s.visus.audit⁹ gustus.odozat⁹.tactus. Et sunt vires apzehensiue passiue.quia sensatio fit in ipsis sensib⁹.ab intra suscipiēdo ⁊ nō ab extra mittēdo. Et sunt isti sensus/solum ꝓceptibiles rerū singulariū.⁊ non vniuersaliū. Et habēt oñes vnā oziginez/ sensu cōi. a quo veluti linee a centro exeūt. Et ad causanduz i eis debitā sensificationē.quattuoz opoz tet cōcurrere.s.obiectū p̄ns.mediū deferēs.⁊ dispositū ozganū cōueniēs ⁊ sanū.⁊ actualem animē intentionē. Et in multis cōueniunt ⁊ differūt adinuicē.que p materia p̄senti nō ē necessariū exprimere. Vires aūt apzehēsiue ab intus/sunt q̄nq̄ potētie iteriozes aie sensibilis.que sunt sensus cōis.imaginatio.estimatio.fantasia ⁊ memoria. Et sunt etiam oñes iste q̄nq̄ potētie passiue quia ab intus suscipiēdo apzehēdunt ⁊ patiunt a fozmis rerū singulariū. Et sunt etiā circa pticularia tm̄. Et ē sensus cōis potētia q̄ oīm sensuū pticulariū obiecta apzehēdit. Nā alij sensus sili tudines suozū sensatozū ad sensum cōmunē reducunt.quo mediāte.de singulozū ꝓprietatib⁹ iudicant ⁊ discernunt. Quia p̄m iudiciū sensus cō munis/apzehendim⁹ nos videre q̄n videm⁹.et audire q̄n audim⁹.⁊ sic de alijs. Virt⁹ aūt imaginatiua/ē potētia apzehēsiua.in q̄ imaginationes rerū sensibiliū reseruant. Ista vtus plus abstrahit q̄z sensus.q̄m sensus nō accipit fozmā rei nisi ipa re p̄sente. Imaginatō vo fozmā rei resuat.re etiā ipa absente. Et in h̄ differt a sensu cōi q̄ sensus cōis indiget p̄sentia rei exteriozis sicut sensus pticularis.imaginatio vo nō. Ista vtus vocat thesaurus fozmarum.quoniam sicut dictum est fozme rerū a pticularibus sensibus recte in ea retinent ⁊ seruant. Et de istis duab⁹ potentijs sufficiant que dicta sunt summatim.p intellectu dicendozū tetigisse. Qui ampliozā ⁊ etiā ō alijs trib⁹ potētijs quesierit/ad ipm̄ recurrat.

De vi sensibili motiua spiritualiter.

Vis sensibilis motiua/q̄nq̄ mouet spiritualit.q̄nq̄ cozpaliter. Q̄n mouet spūaliter/dr appetitiua.que etiā dupl⁹ mouet.s.aut diligēdo aut odiēdo. Ita ꝓta q̄ diuidit in cōcupiscibilē.⁊ in irascibilē.p q̄s aia appetit bonū vel insurgit cōtra malū. Et exin de oziunt quattuoz affectiōes.s.gaudiū spes dolor.timoz. De sensualitate. Sensualitas cuiz est vis anime sensibilis motiua.⁊ ad idez mouet ad q̄d vis cōcupiscibilis ⁊ irascibilis.⁊ ab eis differt Primo q̄z semp appetit q̄ delectabilia sūt cozpi.⁊ que ei nociua sunt refugit. Cōcupiscibil⁹ vo ⁊ irascibilis/bñ versant ⁊ mouent.etiam circa bonū vel malū nō delectabile nec nociuū cozpi pozi. Scdo quia sensualitas/magis cozpi ꝓiungit.⁊ magis ad carnē depssa. Et sic in brutis ita in homie/suo ꝓprio motu mouet nec aliq̄ legi stringit.q̄n semp in appetitu rerū ad cozpus pertinentiū/moueat. Nobil⁹ tñ ē in hoie q̄z in brutis q̄z in hoie ei cōuenit aliqualiter subiectā ee ⁊ obedientē volūtati ⁊ rōni. Scz ꝓcupiscibilis ⁊ irascibilis/ꝓiungit rōni.⁊ put sunt in hoie rōne frenātur ac regunt vtutib⁹ q̄ in ipis fundant.vt temperātia q̄ ē in ꝓcupiscibili.⁊ fortitudine q̄ ē in irascibili. Vis sensibil motiua/mouēs cozpaliter diuidit in vtutē naturalē.in vitalē.in animalē. Prima.s.naturalis motiua ē humozū mediantibus arterijs q̄ radicant in epate.⁊ h̄ p spm̄ naturalem. Scda.s.vitalis/ē motiua pulsuū mediantib⁹ arterijs q̄ radicant i cozde.⁊ h̄ p spm̄ vitalē. Tertia.s.aialis ē motiua mēbrozū mediātib⁹ neruis. q̄ radicant in capite.⁊ h̄ p spm̄ aialē. Et p̄m isto rū diuisitatē vt videt dr spūs natural vitalis.⁊ aialis.q̄ tñ vn⁹ ⁊ idē ē in subā.lz p̄m compationē dictozū motuū/diuersificet in ratione.

De aliquibus potentijs anime rationalis.

Est insup sciendū q̄ ꝯtū ad pñtē materiam spectat ⁊ sufficit/potentie anime rōnalis ꝑm ꝓ̄bm ꝓncipaliter seu ꝓma quā theologi intellectū vocant. ⁊ in motiuā quā theologi affectū noiant. Tūc em̄ potētia aie/intellectus dicit/qñ est ap̄prehēsiua. Et volūtas dicitur q̄ñ est motiua. Item sciendū q̄ aia q̄uasdā vires habet/sepatas a corpe. ⁊ ꝑm q̄s nō innitit corpi. licet eis vtat vtente corpe. vt sunt velle et intelligere. Quasdā vero habet ī sepabiles a corpe quia scz aia extra corpus/earū opationē exercere nō pōt vt sunt vires sensibiles de quib⁹ supra. Habet etiam aliās quo ad se dūtaxat vt sunt rōs voluntas. liberū arbitriū. Aliās ꝯo habet q̄bus corpi ꝓmiscet. vt sunt vis naturalis. vitalis. ⁊ animalis. de q̄b⁹ supra tactū est.

Vis motiua aie rationalis diuiditur.

Est insup sciēdū. q̄ vis motiua aie rationalis/diuidit̄ ꝑ impatiuā. in cōsiliatricem. in affectiuam. et consiliatricem et affectiuam simul. Prima est liberum arbitriū ⁊ sinderisis. scda ē ratio. tria ē volūtas. q̄ta dr̄ ipse itellect⁹ practic⁹. De tribus ꝓmissis solū exigit materia pñs facē mētitiōes

De libero arbitrio

Liberū arbitriū ꝑm Aug⁹. dicit facultas rōnis ⁊ volūtatis. qua eligit bonū gr̄a existētie ⁊ malū gr̄a desistētie. In q̄ diffinitione ponit ratio vt cōsiliarius ⁊ volūtas ⁊ impans. Ratio em̄ dicit aliq̄d ee bonum vel malum. ⁊ voluntas facere vel nō facere impat. Ex qua etiā diffinitione ac etiā ipa liberi arbitrij denominatione/clarū ē q̄ liberū arbitriū/rationē ⁊ voluntatē comꝓhendit. Arbitriū est ipsi⁹ rōnis. libertas aūt ē ipsi⁹ volūtatis. Est ꝑsiderari pōt. Uno mō simplicit̄ ꝑm se ⁊ suā eēntiam. ⁊ volūtatem. Et isto modo cōsiderādo nō ꝓprie sibi cōpeteret diffinitio supra posita. nec ꝓpe tūc deberet dici vis aie rōnalis impatiua. Alio mō/do pōt ꝑsiderari ꝑm q̄d ⁊ ꝑm q̄ndā relationez. ⁊ tūc aliq̄ mō addit vltra rōnē ⁊ volūtatē nō q̄dem ee. ꝑ solū q̄ndā liberā ⁊ naturalē aptitudinē ⁊ facultatē ꝑ currētie rōnis ⁊ volūtatis ad aliquē actū. ⁊ tūc ꝓpe sibi cōpetit diffinitio ꝓdicta. q. s. ē facultas siue ꝑ sensus volūtatis ⁊ rōnis. Et ꝓportat seu dicit illa facultas/qōdā dōnū ad aliq̄d disponendū ⁊ faciēdū q nō ē rōnis tm̄ nec volūtatis tm̄. nisi alia cōcomitāte ⁊ ꝯdicēte. Sic̄ ꝑ qōdam exēplū. ex ꝓcursu vtutis man⁹ ⁊ vtutis ocli/resultat potestas scribēdi. ad qō tm̄ altera ipsarū vtutum ꝑ se nō sufficeret. Sic ex cōcursu rōnis ⁊ voluntatis resultat quedā libertas/siue quoddam dominiū ad aliq̄d disponēdū ⁊ faciendū. ad qō altera/ipsarū ꝑ se nō sufficeret. Et istud ꝓpe dicitur liberū arbitriū. ⁊ tūc ꝓprie dr̄ vis motiua aie rationalis impatiua.

De sinderisi quid est

Sinderisis/est vis motiua seu potētia naturalis/anime rationalis/q̄ sp nata ē figi in supiorib⁹/naturaliē mouens ⁊ stimulās ad bonū ⁊ abhorrēs malū ⁊ in istis nunq̄ ē errās. nec ꝑm sinderisim ē peccare. Et dicunt aliqui sinderisim ee cōsciētiā vel ꝓsciētie iudiciū. Et dr̄ etiā vis impatiua. q⁹ sp ō se impat ⁊ inclinat ad bonū.

De ratione quid est

Ratio dr̄ ipa vis motiua aie rōnalis cōsiliatrix ⁊ discernit cōferēdo inf̄ bonū ⁊ malū. ⁊ inf̄ bonū ⁊ melius. compando scz vnū ad alterū. Et dr̄ simil cognitiua ⁊ motiua. Cū em̄ iudicat aliq̄d ee bonū vl̄ malum. ⁊ ibi sistit. tūc dr̄ cognitiua. Si ꝯo vlterius ꝓcedat iudicādo aliq̄d bonū vt scz fiat. vl̄ malum vt euitet̄/tūc dr̄ ee motiua. Si ꝯo adhuc amplius ꝓcedat ⁊ nō solū iudicat aliq̄d ee bonū vt fiat. ꝑ cū ꝑ etiā illō fieri ap̄petat. tūc iā trāsit in liberū arbitriū/qō cōꝓhēdit rōnē ⁊ volūtatē. vt ꝑ dictū ē. Hec vis aie. s. rō diuidit̄ in ptē supiorē ⁊ in ptē iferiorē. Pars supior/cōiter rō supior noiat. Et ps inferior rō iferior. Et licz iste due ptes idē sint in re ⁊ eēntia. diuersificant̄ tm̄ ꝑm rōnē suarū opationū seu officiorū ac etiā suarū dispositionū sic̄ diceret̄ de eodē oclo nūc/sursum nūc deorsuz aspiciēte. Supior/em̄ ps rōnis seu supior rō diuinis ⁊ eternis intēdit. iferior ꝯo de trāsitorijs iudicat ⁊ ea disponit. Itē supior ps rōnis innitit ⁊ rōcinat ꝑ leges seu ꝑ rōnes diuinas ⁊ eternas. vtputa b̄ ē faciēdū vel nō faciendū q⁹ de⁹ ꝓcipit vel ꝓhibet. Nec hz motū circa res trāsitorias ⁊ tpales nisi inq̄ntū ad eas ꝑ modū cōsilij rōes eternas ⁊ diuinas deducit. Inferior ꝯo ps innitit ⁊ rōcinat ꝑ leges ⁊ rōnes hūanas. vtputa tale q̄d faciēdū ē vel nō faciendū. q⁹ honestū vl̄ inhonestū ē. Vel quia reipublice expedit vel nō expedit. Itē superior ps regit ⁊ hinc vocat supior. inferior vero regitur ⁊ hinc vocatur inferior. Supior pars comparatur homini ade. ⁊ sibi cōmunit attribuit cōsensus. q⁹ dū ratio ad supiora cōuertit/purgat ⁊ illuminat. dū q̄s rōnes eternas ꝓspicit/in bono fortificat ⁊ vigoratur. Inferior vero ps compatur mulieri eu ꝯ q⁹ dū rō ad b̄ inferiora conuertitur/

ꝛ circa res coꝛpales versaꝫ. iam ꝑ sensualitatem cui cõiuncta est/molliri incipit ꝛ sepe ab eis allicitur ꝛ trahiꝫ. Videt em̃ sibi semp pomũ poꝛrigi. id ẽ. illecebram/q̃ ẽ carnalis ꝓcupiscẽtia ꝛ delectatio/vicinam habet.

De voluntate ꝛ quadam eius diuisione.

Voluntas dicit vis affectiua motiua. imo inter motiuas ꝑcipua. cum sit generalis motrix omniũ viriũ. Cum em̃ intellectus apꝛehẽdit aliq̃d vt bonũ/vel vt cõueniẽs. volũtas virib⁹ affixis ipis oꝛganis sensuum/impat. sicut est visui ad videndum auditui ad audiendũ. ꝛ sic de alijs sensib⁹. Similiter in motu locali volũtas impat virtuti animali motiue mẽbꝛoꝝ. ꝛ virtuti que ẽ in neruis. ꝛ ita mouet ad ambulandũ ꝛ currendũ ꝛ hmõi similia. Inter potẽtias anime nlꝫ ẽ liberioꝛ. quia nec obligaꝫ oꝛgano. nec cogiꝫ obiecto ꝓpter qõ dic̃ Aug⁹. q̃ nihil adeo in nostra ptãte est/sicut volũtas. Et diuidiꝫ in voluntatẽ naturalẽ ꝛ in deliberatiuam. ꝓxima scz naturalis dirigiꝫ ꝑ sinderesim. Secũda ꝓo. s. deliberatiua dirigiꝫ ꝑ rõnem Et sunt idẽ in eẽntia. sed differũt in modo apetẽdi seu volẽdi. Naturalis em̃ semp inclinat ꝛ istigat ad bonũ honestũ. ꝛ remurmurat cõtra malũ quia cũ ꝑ sinderesim dirigaꝫ. imutabiliter apetitus eius ad beatitudinẽ inclinaꝫ. Deliberatiua vero post rõnis deliberationẽ/aliq̃n adheret bono aliq̃n malo. ꝛ put apetit facere ꝫ vel illud dicit deliberatiua. Et ꝑm iudiciũ rõnis ꝑ quam dirigiꝫ põt ad malũ inclinari. qz sepe ꝓtingit rõnem in deliberãdo deficere.

℟ An pꝛimi motus sint peccata ꝛ que.

Ptis sic ꝑsuppositis videndũ nunc occurrit de ipsis pꝛimis motib⁹ an. s. sint peccata ꝛ que. Dõ in effectu ẽ quere re. an in sensualitate possit eẽ pctm̃: cũ ipsa sensualitas hmõi motuũ ꝓncipiũ sit ꝛ subiectum. Circa quod vaꝛij sunt modi dicẽdi. sed q̃tum ad hunc tractatũ sufficit/tangeꝫ cõioꝛ. ꝓ cui⁹ declaratione est adhuc vltra supius nõta sciendum. q̃ sensualitas in hoc ꝓposito/duplicit cõsideꝛaꝛi põt. Uno modo in se ꝛ simpliciter. et isto modo sensualitas in furiosis ꝛ infantibus sicut ꝛ in alijs hominib⁹ esse dicit. imo isto modo considerãdo/in ea (vt dicit Aug⁹. vtq̃ supꝛa tactũ ẽ) cũ bꝛutis cõicamus. Et isto modo accipiendo/in sensualitate nullo modo põt eẽ pctm̃ Alio modo põt sensualitas consideꝛaꝛi nõ ita simpliciter. sed quodãmodo respectiue/put. s. ẽ q̃dãmõ ad rõnẽ oꝛdinabil ꝛ ab ea ꝓsuasibil. Et isto mõ ꝓsideꝛando. qñ ꝓtingit sensualitatẽ ad illicitũ moueꝛi. ꝛ sic q̃dãmõ a regl̃a iusticie deoꝛdinaꝛi: tl̃is ei⁹ deoꝛdinatio. hz rõnẽ pctĩ. inq̃tuz tñ pctm̃ dic̃ ꝛ ipoꝛtat q̃ndã rõnẽ vitij q̃ndãq̃ deoꝛdinationẽ/q̃ põt esse via ad op⁹ ꝓhibitũ ꝛ vitupio dignũ. Nõ ni inq̃tũ pctm̃ dic̃ culpã. qz act⁹ vitiosus/ea sola rõe dr culpa q̃ ẽ a volũtate. Et iuꝛ hũc duplicẽ modum ꝓsideꝛãdi verificaꝫ illõ qõ a nõnullis/dr. q̃ ẽ alq̃s act⁹ ꝓpꝛi⁹ sensualitatl simplr ꝓsideꝛate/q̃ nõ ẽ ꝓpꝛi⁹ act⁹ sensualitatl inq̃tũ hũana. Est etiã sciẽdũ q̃ vt ex s̃ tactl satl elici põt/triplex ꝛatio tũ ad hãc materiã spectat/repit eẽ mot⁹ seu apetitus. s. naturalis sensitiu⁹. ꝛonal. Mot⁹ aũt aie put ꝫ accipiꝫ/nihil aliõ ẽ/q̃ aie iclinatio in aliq̃d. ꝛ iõ illis aie virib⁹ seu potẽtijs/q̃b⁹ iclinatio ñ conuenit/nõ attribuiꝫ ꝓpꝛie mot⁹ Inclinatio aũt est in apetitu/q̃ mouet in aliq̃d agẽdũ vel habẽdũ. ꝛ tõo act⁹ apetitiuarũ ꝛ virtutũ. aie mot⁹ ꝓpꝛie vocaꝫ. nõ aũt act⁹ virtutũ apꝛehẽsiuarũ. Mot⁹ igit seu apetit⁹ naturalis ẽ q̃dã ꝛ imaginatõ ꝓgnit seu causat. ꝫ ipa q̃litatũ naturaliũ dispositio q̃bus naturales aie vires/suas actiões exercent. Occurritq̃ iste mot⁹ repẽte ꝛ q̃si ꝫbito. vt ex ꝛe exemplũ in repẽtino motu seu apetitu cibi. vt alteri⁹ delectabilis. Hic mot⁹ in nullo rõni subiacet. nec obedit. sed nec voluntas sup eo qõcupiscet. nec obedit. sed nec voluntas sup eo qõcupiscẽt. hz dñiũ. cũ naturalis sit. ꝛ sit extra genꝰ mꝛis seu moꝛale. ꝛ iõ nec in eo pctm̃/eẽ põt. Et hz effectualiter in sensualitate sit/ꝑmo mõ ꝓsideꝛata. nõ tñ comuniter noiaꝫ mot⁹ sensualitatl. ꝫ mot⁹ naturalis ex eo (qz vt tactũ ẽ) ad naturaliũ q̃litatũ actiones cõsequiꝫ. Et vocaꝫ iste mot⁹ ab aliq̃b⁹ ꝓmo ꝓm⁹. Mot⁹ aũt seu apetit⁹ sensitiu⁹ ẽ/q̃ ex ꝓcedẽti imaginatione/ vel ꝓcedẽti motu naturali ꝓsequiꝫ. ꝛ vocaꝫ iste mot⁹ scõo ꝓm⁹. qz ẽ ille motus/q̃ ꝓmo post motũ naturalẽ/de q̃ statim supꝛa insurgit seu occurrit. Et attribuiꝫ iste motus sensualitati scõo modo ꝓsideꝛate. inq̃tũ. s. hũana est ad rõnẽ oꝛdinabil. Et isto modo sumendo sic describiꝫ. ꝓm⁹ mot⁹ ẽ mot⁹ sensualitatl ꝫm ipullmm fomitl. tẽdẽs ipetuose ad fruitionẽ creature delectabil. hmõi ꝓmi mot⁹ sensualitatl/q̃dãt nõ in ptãte sunt. ꝛ q̃dãmõ nõ. Si em̃ q̃libet eoꝝ/singlatim ꝓsideꝛet. sici ptãte nr̃a fũt. qz q̃libz eoꝝ possum⁹ ꝓuidẽdo decliare ꝛ ipedire ne insurgat. Si aũt oẽs simul ꝓsideꝛeꝫ. nõ fũt in ptãte nr̃a. qz licz ipedire possum⁹ ne iste vl ille insurgat: nõ ẽ tñ ptãte nr̃a facẽ q̃n aliq̃s insurgat. imo dũ vnl obuiare nitimur: ex alĩa pte põt alĩ⁹ mot⁹ surrepere. eim̃ põt eẽ simultãtio volũtatl retinẽtis ꝫ dilla in actu. Ut dari põt exẽplũ ꝺ nauta q̃ singla fozami na sue nauis obstruẽ põt ne ꝑ illa aq̃ intret. ꝫ ñ põt oia simul obstruere vt aq̃ nusq̃ intret. Et ratiõe qa huiusmodi ꝓmi motus sensualitatis sic̃ sunt pctã. ita sunt pena pctĩ. s. oꝛiginaꝫ. ꝛ iõ merito dicuntur venialia. quia hoc ipo venia digna sunt.

De tertio motu seu apetitu scilicz raõnali di cẽk infra: vbi de delectatione ꝛ consensu tangeꝫ.

Est insup notãdũ. q̃ triplex in re pectu ad ip-

sam voluntatē repitur differētia actuū. ⁊ intelligē siue interiorū siue exteriorū. vt etiā motus interiores cōprehendant. ¶ Aliqui eñ sunt sup q̄ bus ipa volūtas nullū habet dominiū. neq; completum neq; incōpletū. imo q̄netiā eos singillati considerādo. nullo modo sunt in ptāte nostra. vt sunt actus quos volūtas nō solum non imperat. sed nec impedire aut rep̄mere pōt. vt sunt primi motus naturales. de quibus supra. Et in talibus nullū est peccatū. nec veniale nec mortale. Et ratio est. quia nullus act⁹ ponit̄ in genere mor⁹ seu moralis. nisi habita cōsideratione ad voluntatē q̄ que est p̄ncipiū omniū actuū moraliū. Et hinc ē/ ibi dicitur genus moris incipere. vbi primum dominiū voluntatis inuenit̄ quibus volūtas dominiū quoddā habet/nō quidem completū ⁊ pfectū sed incompletū ⁊ impfectum. vt sunt actus qui nō p̄ imperiū ipsi⁹ rationis p̄cedūt. sed tñ pōt eos voluntas si voluerit impedire ⁊ rep̄mere. nō quidē ne insurgant. ℔ ne cedant. quales sunt actus q̄ p̄cedūt apprehensionem rōnis. Et istorū actuū dicit̄ voluntas cā nō quidē de p se. quia nō impat. sed de p accidēs quia nō impedit cū impedire possit. Et isto modo dicit̄ volūtas causa primorū motuum. Et in talibus si deordinatio cōtingat. rōnem pcti habz nō quidem peccati pfecti ⁊ cōpleti. vt est peccatum mortale. sed tantū incompleti ⁊ impfecti q̄le est pctm̄ veniale. ¶ Alij sunt actus in quib⁹ voluntas completum ⁊ plenum habet dominiū. vt sunt actus qui ex eius impio p̄cedunt. ⁊ qui non solum apprehensionē. sed etiam deliberationem rationis sequunt̄. Et in istis consistūt actus ꝑtu tis vel peccati mortalis. nisi ex electiōe p̄cedat. Electio aūt nō nisi ex impio volūtatis p̄gredit̄. Et ideo nō potest esse virtus vel peccatū mortale: nisi in illis actibus qui ex impio volūtatis p̄cedunt. Et hmōi actuū dr̄ volūtas eē causa de p se ⁊ simplicit̄. quia vt tactū est ipsos impat. Et ō istis actibus latior in sequētibus venit faciend⁹ ℔mo. Et ℔m hanc distinctionē intelligi ⁊ accipi debet/dū scriptum repit̄ q̄ oñe pctm̄ est in voluntate. nō em̄ est intelligendū q̄ sit in voluntate tanq̄ in subiecto. sed tanq̄ in causa vt tactū ē de p se ⁊ simpliciter vel de p accidens. ¶ Ex p̄cedentib⁹ clare liquere pōt/qñ p̄mi motus seu motus sensualitatis peccata sunt. ⁊ quē. ¶ Motus aūt seu appetitus naturalis/qui dr̄ p̄mo p̄mus nullo modo est pctm̄. quia vt satis supra declaratum est. volūtas nullū sup eū dominiū habet. ne q̄ cōpletū neq; incōpletū. nec est in ptāte nostra. ¶ Motus seu appetitus sensitiu⁹ qui secūdo p̄mus dicit̄ ⁊ p̄prie sensualitati attribuit̄. cū talis mot⁹ vt tactū ē/ipa sensualitas sit p̄ncipiū ⁊ subiectū. pctm̄ est sed veniale. Pctm̄ quidē tū p̄pter quādā inordinationē quādā q̄ delectationē an/ nexam que in eo est. tum quia quodāmodo volūtarius est. nō quidē ℔m se. sed quia a voluntate q̄ sup eo dominiū licet incompletū habet. ⁊ q̄ semper ℔m iudiciū rōnis moueri debet. ip̄m dum p̄sentit/nō statim rep̄mit. Vel sez inq̄tū potest impediendo. vel nō sentire deliberādo. vel cogitationē in aliud diuertēdo. Veniale quidē. quia illud dominiū quod sic sup hmōi p̄mū sensualitatis motū ipsa voluntas habet: nō est dominium cōpletū/nec est in ei⁹ plenaria ptāte. illud ad qō sic ille motus seu appetitus sensualitatis inclinat a se statim abīcere. ⁊ ideo in eo nulla pōt esse ratio peccati mortalis. sed solū venialis. ¶ Aliā rationem quare in sensualitate modo quo supra cōsiderata/pōt esse pctm̄. sed nō mortale assignant alij. que licet in effectu in idem cū supra tacta redire videat̄/ad maiorē tñ declarationem. ⁊ q̄a frequenter diuersi intellectus diuersis rōnibus moueñ/visa est nō debere omitti. Et est ista. q⁹ aliq̄ vitiat ⁊ deordinat mortale peccatū. ⁊ aliter veniale. Mortale em̄ viciat ⁊ deordinat deordinatione pfecta ⁊ cōsummata/respectu finis vltimi. q̄ deordinatio consistit in auersione ab ip̄o vltimo fine q̄ ē deus. ac eius contemptu cum deliberato cōsensu. que oīa solius sunt rationis. cuz (vt sepe in supiorib⁹ dictū ē) ei⁹ sit actus humanos regulare. ⁊ in finē vltimū dirigere. Deordinatio vero peccati venialis/nō est deordinatio pfecta et cōsummata sed solū inchoata. nō em̄ habet peccati deordinatio in potentia inferiori consummari sed solum inchoari ⁊ in potentia supiori fit consummatio. Et hinc est q⁹ in rōne que ē potētia superior/consistit pctm̄ mortale. In sensualitate q̄ ē potētia inferior/nō cōsistit nisi veniale. ¶ Et intelligañ p̄dicta etiā de primis motibus/actuuz p̄hibitorū quorū. ſ. delectatio ⁊ cōsensus/⁊ a fortiori actus exterior/de suo genere sunt aut eē p̄nt pctā mortalia. Nā de alijs. quorū delectatio cōsensus ⁊ act⁹/de suo genere nō sunt nec eē p̄nt nisi pctā venialia: ridiculū eēt querere/⁊ nō bñ sanum dicere ⁊ ponere/eorū p̄mos mot⁹ q̄ in sensualitate sunt/pctā mortalia esse. ¶ Ex q̄bus oīb⁹ liquet q⁹ ip̄e p̄mus motus sensualitatis/non habeat rōnē mortalī pcti. pōt tñ ad pctm̄ mortale p̄currē. imo vix sine eo pōt pctm̄ mortale cōmitti Licz aliq̄ alik̄ dicē ausi sint/distinguentes circa b⁹ duo genera pctorū. ſ. spūalia/q̄rū aliq̄ p̄tingē dicūt circa obiectū ap̄hēsuz a sensualitate/⁊ a tali b⁹ rōnē iferiorē sine sēsualitate ñ peccare/ vt exēplificāt i odio felicitat⁹ alienei se. Aliq̄ vo p̄tingē dicūt. ñ circa obiectū a sensualitate ap̄hēsū/⁊ i tlib⁹ rōez iferiorē sine sensualitate peccare posse vt i debita curiositate scie. Carnalia āt sp dicunt circa obiectū sensualitat⁹ p̄tigē. ⁊ iō i his rōez iferiorē nūq̄ sine sēsualitate peccare. ℔ q̄ bñ radicē⁊ originē cuiuslibz pcti iuestigare volūit. ꝛpiet nullū eē pctm̄/i q̄ ipsi⁹ sensualitat⁹ mot⁹ non p̄currat

imo ḡn in eo ꝓpinque vel remote inchoet. Octo aũt cõiter assignant rationes seu cause/quare homo ꝓnior est ⁊ ꝓcliuior ad malũ ꝙ ad bonum.

Prima causa est.quia vt dicit sapiẽs corp' qđ corrũpit/aggrauat animã:eam.s.trahẽs ad malum.⁊ nõ sic erigens ad bonum. Secũda causa ẽ quia vt dicit Aug'.plus valet malũ inolituz ꝙ bonũ insolitum.quod sic exponi põt ꝙ plus valet id ẽ.fortius est ad mouendũ scz ⁊ attrahendum malũ inolitum.id ẽ.naturale ⁊ innatũ.ꝙ bonum insolitũ.id ẽ.nõ cõsuetũ. Tertia causa ẽ. quia naturaliter facili' est descendere ꝙ ascendẽ. imo magis trahit vnũ deorsum ꝙ decem sursum.

Quarta causa est.quia cõmuniter ea que nos ad malũ incitant ⁊ inducunt.nobis ꝓsentia sunt. Finis vo ⁊ ꝓmiũ virtut' nobis absens ẽ. Quinta causa est.quia plures circũstãtie ad bonũ actũ requirunt/ꝙ ad malũ.imo bonum fit nisi ex concursu omniũ circũstantiarũ ad illud debitarum. malũ vero cõtingit ex defectu vnius. Sexta causa ẽ.quia cõtinue ad nostrũ ꝓncipiũ scz ad nihilum tendimus. Septima causa est.quia fomes qui nos ad malũ mouet ⁊ ꝓnos facit/semp intra nos ẽ.gloria vo quam querim' extra nos. Octaua causa est.quia vires anime ad diligẽdum tẽpalia/sunt actiue.ad ea vero q̃ sunt gratie ⁊ glorie sunt quodãmodo materiales ⁊ passiue. Virtutes etem ꝓ modũ acquisitionis haberi nõ possunt.sed solũ ꝓ modũ receptionis. qz malum ex nobis ipsis ⁊ ꝓ nos facere possumus Bonum vero facere non nisi gratia dei adiutrice valeamus.

De natura delectationis ⁊ an sit peccatũ ⁊ quod.

Expeditis his que circa primos motus sensualitatis dicẽda occurrebant: venit aliquid de delectatiõe tangendum an scz sit pctm̃ ⁊ quod. Vbi quo intelligendo expediens est aliquas ex multis ⁊ varijs delectationũ diuisionib' ⁊ spẽb'. que ꝓ nonnullos assignari solent ad ꝓsentẽ materiã sufficit/declarare. Vna igit̃ int̃ ceteras diuisio ponitur.ꝙ delectationũ/alique sunt corpales ⁊ sensitiue.alie sũt spirituales seu itellectuales. De lectationes corpales ⁊ sensitiue dicunt̃.que i appetitu sensitiuo ⁊ de bono sensibili seu bono ꝺm sensum fiunt. Spũales vero seu itellectuales sũt que in appetitu intellectiuo ⁊ de bono intelligibili seu bono ꝺm intellectũ consistunt. Certũ ẽ em̃/delectationẽ/frequẽter apprehensionẽ rõnis seq. apprehendẽtis scz aliquid tanꝙ bonũ ⁊ cõueniẽs ad quã ratiõis apprehensionẽ/nõ solum cõtingit cõmoneri appetitum sensitiuũ per applicationem ad aliquam rem pticularem. verũetiam appetitũ intellectiuũ.qui ꝓprie nihil aliud est ꝙ volũtas. ꝓ applicationẽ ad aliquid intelligibile. ⁊ ꝺm ꝺ in appetitu intellectiuo est delectatio.sicut ⁊ esse potest in appetitu sensitiuo. Sed inter hmõi ist̃orum appetituum delectatiões/multũ interest. Nã delectatio appetitus sensitiui/semp est cũ aliq̃ trãsmutatione corpali. ⁊ isto respectu ꝓprie debz accipi ⁊ intelligi/dum cõmuniter dicit delectatio qdam passio esse. ꝙuis etiã ⁊ de delectationib' intellectualibus ita intelligi possit.sed nõ ita ꝓprie. Quod tm̃ in vtrisq̃ delectatõnibus intelligendũ est capiẽdo passionẽ nõ ꝓprie ⁊ stricte.put.s.cõuenit passionibus corruptiuis ⁊ in malum tendẽtibus. vt egritudines.tristicia.timor ⁊ hmõi. Sumpte large ⁊ quodãmodo impropprie.put scz dicit aliquam corpalem alterationẽ seu anime affectionẽ. Delectatio vo appetitus intellectiui.de se semp est sine transmutatione corpali.quia ꝓprie nihil aliud ẽ/ꝙ simplex motus volũtatis/se ad aliquid cõplacẽter applicãtis. Et hinc dicit Aug'.ꝙ cupiditas ⁊ leticia/nihil aliud est ꝙ volũtas in eis cõsentiens que volum'. Vnde me delectationes scz corpales ⁊ sensitiue/licet a corpe ⁊ sensu denominent̃:sunt tm̃ delectationes toti' compositi. Nã in eis est tam corpis ꝙ anime delectatio. Corpis quidẽ ꝓpter apprehensionẽ sensus qui ẽ virtus in organo corporeo/⁊ qui nõ nisi mediãte organo corpis apprehendere põt/ex qua apprehensione dũ (vt tactũ ẽ) fit de bono ⁊ cõuenienti ꝺm sensum/sequit̃ quedã volutis appetitiue quies in eo quod amat seu optat/⁊ hinc creat̃ illa delectatio corpalis. Anime vo tam ex eo ꝙ oĩes hmõi vires appetitiue ⁊ apprehensiue in ea consistũt.ꝙ etiam ꝓpter apprehensionẽ ipsius rõnis que similiter illud idẽ quod ꝓ sensum tanꝙ sibi bonum ⁊ cõueniẽs apprehensum ẽ/etiã tanꝙ bonũ ⁊ conueniens toti corpi apprehendit. Si em̃ rõ nihil apprehẽderet/tũc ꝓprie nõ esset delectatio/vt esse dare exẽplũ in infantib' ⁊ in insensatis/quorũ licet sensus suũ obiectũ tanꝙ sibi bonũ ⁊ cõueniẽs apprehendere possit/⁊ ex hinc (vt tactũ ẽ) sequi dam virtutis appetitiue in eo qđ amat ⁊ delectat/quies.quia tm̃ in eis ratio nihil apprehendit nec dijudicat/⁊ sic nec se delectari intelligũt aut cognoscũt/ideo ꝓprie delectari nõ dicunt̃. Et tm̃ est in effectu quod ꝓ aliqs dicit.ꝙ ad ꝓpriã delectationem.tria habẽt cõcurrere.scz duo/quorum ẽ cõiũctio seu applicatio delectabilis/vtpura appetentis/⁊ illius qđ appetit̃/⁊ tertiũ est hmõi coniunctionis seu applicationis cognitio. Ex quo surgit/ꝙ cõmuniter dicit̃ delectationez ꝓprie sine cognitione fieri.nec ꝓprie delectationem. vt iam exemplificatũ ẽ. Nec mirũ si in hmõi delectationibus totius compositi seu totius hominis/dicant̃ sensus ⁊ ratio ꝙuis diuerse sint eorũ operationes circa idẽ delectari. Nam certũ est/ꝙ idem põt ꝓ sensum ⁊ ꝓ rationẽ apprehẽdi.ita cõtingere põt illud idem ꝺm sensum ⁊ rõnem conuenire. ꝙ sensus ⁊ ratio circa

illud idem delectabuntur. sed non fit eodem modo. Nam sensus in eo in quo delectat/solum delectat in cōtum illud apprehēdit tanq̄ bonum et cōueniens. ⁊ sic delectabile in sensu. ratio vo in illo eodem delectat sed solū in cōtum illud apprehendit in rōne boni vel cōueniētis ad regimen et sustentationē totius corpis. Et intelligant predicta de inferiori pte rōnis seu de inferiori rōne q̄a superiori rōni/delectatio nō attribuit. sed soluz cō sensus in actū. qui deliberationē sequit. vt latius infra tanget. Secūde vo delectationes. s. spūales ⁊ intellectuales/sunt delectatiōes soli⁹ anime quia in eis nulla ē necessaria apprehēsio seu opatio sensus. vt facile est cōsiderare.

De alia diuisiōe delectationis

Alia diuisio repit. quia delectatiōnū alique sunt spūales. alie carnales. Nec hic accipitur spūalitas ⁊ carnalitas put statim supra. in cōtum scz solam anime vel corpis delectationē importet. sed vt capit apostolus distinctionē faciēs inter hoiem spūalem ⁊ carnalem. ſ. ad Cor. iij. ⁊ in pluribus alijs locis.

De delectatione spirituali

Delectatio spūalis put hic accipit est. q̄ est in deo creatore. vel ppter deū. In creatore do scz ⁊ cōtēplando suā immensitatē. maiestatē q̄dē. q̄n scz homo in eo directe delectat cōsiderādo scz ⁊ cōtēplando suā immensitatē. maiestatē et virtutem. ⁊ bonitatē ⁊ hmōi. Juxta illud ps̄. Memor fui dei et delectat⁹ sum. Et illud Delectare in domino. dabit tibi petitōes cordis tui

Propt deū vo. q̄n scz alq̄s in aliq̄ bono alio a deo. siue sit intellectuale siue corpale debite delectat: nō tñ illic sistendo. sed delectatōem illam pure in deū reflectendo. vt si q̄s (exēpli gracia) in scientiab sibi data delectaret. iquātū se p eam in deū. ad laudēq̄ suā ⁊ sui nōis exaltatōez pficē posse sperare. vel in aliq̄ re mag̃ pulchra vel ad miribili. manuducēdo p illud intellectum suū in ammiratōem ⁊ delectatōem infinite potencie. sapiēcie et bōitatis dei. Juxta illud ps̄. Delectasti me domine in factura tua ⁊ in operib⁹ manuum tuarū exultabo. Et de hmōi delectationib⁹ nō ē hic longioz ptrahēd⁹ sermo. tum quia materiam istam a carnalibus constituunt. de q̄bus hic tractādum venit. tū quia hmōi delectatōes spirituales nō solū pctā non sunt. sed meritorie. imo tāte esse possent q̄ ad magnā pfectōez hominē ducerent.

De carnali

Carnalis vero delectatio q̄ put hic sumit ⁊ a spūali de qua statim tactum est distinguit/ pt iuxta supra tacta tā de bono intelligibili. i q̄ de bono sensibili esse duplex itez cōtum ad hūc tractatū sufficit reperit. Una naturalis alia voluntaria. Naturalis put a volūtaria distinguitur ⁊ stricte capiēdo (nā large sumēdo delectatio etiā volūtaria naturalis dici pt) est cū vnaq̄q̄ vis aie/in suo obiecto q̄ tanq̄ sibi bonū ⁊ cōueniens apprehendit delectatur/ vt puta ratio in cognitōe veri/ visus in coloribus maxie medijs. Auditus in sonis mediocribus et sic de alijs. Et licet talis delectatio vix vnq̄ haberi possit/q̄n in ea sit aliq̄s concursus rōnis et voluntatis. imo vel supra tactū est nō ppie alias delectatio dici deberet. tamen (vt in sili superi⁹ de ꝑmo motu in sensualitate dictū est) in se considerata nullā importat seu respicit rationis vel voluntatis opationem imo proprie nihil aliud est q̄ quedam naturalis virtutis appetitiue quies in aliq̄ bono sibi ꝓuenienti amato seu desiderato vt posset poni exemplum de delectatione que habetur in calefactiōe post magnū frigus/ vt potu post vehementem sitim. Et hui⁹ modi delectatio sic ꝓsiderata/ de se nec laudabilis nec vituperabilis ē. Quia vt frequenter supra tactū est. q̄ actus dicuntur virtuosi vel defectiui hoc hñt a ratione ⁊ voluntate inquantum scz ab eis imperantur vel consenciuntur. Volūtaria vero delectacio est ppie que appēhensionez rationis consequitur. Cum enim ratio aliquid tanq̄ bonū conueniēs apprehēdit/causat in ea q̄dam motus seu appetitus ad illud sic apprehensū quē cōsequitur delectatio. q̄ proprie nihil aliud ē nisi quedā voluntatis complacencia. in eo q̄ sic ipsa ratio apprehendit. Et hic motus seu appetit⁹ rōis est ille motus seu appetitus qui rationalis nominatur. de quo supra vbi de primis motibus sensualitatis actū est/fiebat a motu seu appetitu naturali ⁊ a motu seu appetitu sensitiuo. distinctō. Et licet hmōi delectatio voluntaria vt statim supra tactū est possit etiā large sumendo naturalis dici hic tñ solūmō ꝓsideratur inquantū a ratiōe q̄ vo luntatem regulare habz. iuxta q̄ ifra lati⁹ declarabitur. impatur aut consentitur. et inq̄ntū ipsa voluntas in cui⁹ libertate erat apprehensionez et motum rationis seq̄ vel non seq̄. ppter q̄ hmōi delectatio voluntaria appellat. ad ipsā etiā mouetur et inclinatur. quia sub ista cōsideratiōe et nō alias venit hic de hmōi delectatione. an scz peccatum sit et quod inuestigandum. Nunc igit ad ꝓpositi cepti declarationem accedēdo/huius modi rationis apprehensio. et exinde. delectatio volūtaria cōsequens aut est debite regulata debitecq̄ mensurata. vt scz sit in rem licitam et quātum dz. et qūo debet. vt exēplificari posset de delectatione etiam ise bonarum operationum. imo etiam ad magis materiā declarandam/in actu venereo. in legitimo tñ matrimonio/ ⁊ cū debita circūstantijs. vel delectatiōe cibi ⁊ pot⁹ ⁊ hmōi. etiam post apprehensionē rōnis cōtingentibus. ⁊ talis delectatio nō est peccatum. Nec em̄ possibile esset aliquē humanitus. sine aliqua sensibili ⁊ cor

porali delectatione viuere. ¶ Aut hmõi delectatio voluntaria sic rationis apprehensionẽ consequens/nõ est debite regulata ⁊ moderata. imo ẽ fectiua ⁊ inordinata. vtputa quia est in rem illicitam. vel quia debitã mensurã aut debitũ moduꝫ excedit. quod ex vitio fomite mouẽte ꝓcedit. ꝓpter quod ⁊ vitiosa dicit. Et hoc iterũ contingere põt dupliciter ¶ Aut eñ illa rationis apprehẽsio ⁊ ex hinc delectatio voluntaria ex ipa consequens est ⁊ fertur circa aliquid quod ex suo genere solum est pctñ veniale. ⁊ tunc siue ratio superior vere vel interptatiue (iuxta quod infra latiꝰ declarabit) consentiat. siue nõ. hmõi delectatio ẽ se nõ est nisi veniale pctñ. vt esset in verbo ocioso. vel risu superfluo. ⁊ hmõi. Notanter dicit de se qꝛ ex circũstantijs posset effici mortale. vtputa ꝓpter nimiã libidinem aut contemptũ. aut quia cũ intentione in aliquod aliud quod de suo genere esset pctñ mortale. put supra in pluribus locis. maxime vbi mentio facta est qũo peccatum veniale possit mortale effici. satis declaratũ ẽ. ¶ Aut illa rõnis apprehẽsio/⁊ ex hinc ipsam consequens delectatio est ⁊ ferꝛ circa id quod de suo genere est mortale peccatum. Et hic magis aduertendũ venit. Tum qꝛ de hmõi delectatione maiꝛ ẽ difficultas/qũo ⁊ quod peccatum sit. Tum qꝛ circa eam maiꝛ ẽ diuersitas positionũ doctoꝝ. qui tñ licet in suis modis ponendi diuersi videanꝛ. effectualiter coincidunt. Est igit circa hoc distinctio aliquoꝝ bene cõmunis. Quia si hmõi delectatõ nõ est morosa. tunc nõ est nisi veniale peccatum. Si vo morosa fuerit: est peccatũ mortale. Intel/ligentes vt dicunt de mora cõsensus in delectationem ⁊ nõ de mora tempis. Notãter dicit in delectationẽ. quia de consensu in actũ/nullum esset dubium. ¶ Sed istud latiori indiget declaratione. Tum quia iste modꝰ ponendi innuere videt esse aliquã delectationem morosam mora temporis. que nõ est morosa mora consensus. De q̃ tñ/an sit peccatũ ⁊ quod: nõ satis videt exprimere. Tum quia sic simpliciter dicere consensum in delectationem esse peccatũ mortale. nõ est vsq; qua q; verũ. eteñ (vt infra videbit) est consensum in delectationẽ sub aliqua qualitate repire. qõ non erit nisi peccatũ veniale. ¶ Et ideo ꝓ ipsa declaratione q̃tum ad pẽsentem tractatũ sufficit facienda. est aduertendũ q; iuxta positiõis supra dicte effectũ. positionẽq; cõmuniorẽq; huiusmodi delectatio que sic circa id qõ de suo genere peccatũ mortale existit ẽ ⁊ ferꝛ/in triplici differẽtia repit. Una quidem nõ morosa. nec mora tpis. nec mora consensus. Alia morosa/mora tempis/ sed nõ mora cõsensus. Et alia morosa mora consensus/ quod tamẽ intelligendũ venit de cõsensu deliberato. ¶ Est insup aduertendũ q; cõmuniter peroñes doctores peccatum delectationis põcipue morosũ/rationi attribuit ⁊ in ea dicit esse. Tum eñ (vt sepe supra dictũ est) ratio sit directiua humanoꝝ actuũ/⁊ nõ solum exterioꝝ. sed etiã interioꝝ passionum. quotiẽscũq; ratio/in illarũ interioꝝ passionum directione deficit/merito dicitur peccatũ in ipsa ratiõe (in q̃tũ earũ directiua) esse sicut etiam quãdo deficit in directione exterioꝝ actuũ. Cum igit (vt etiã supra tactum est) delectatio sit quedã anime passio. ⁊ ꝓ cõsequens eius directio ⁊ regulatio/ad eius rõnem ptineat ⁊ sit circa ipam delectationem. nõ posset ꝓprie in directio cõtingere/q̃n ex defectu rationis procedat. clarũ est oñem indirectionẽ que circa delectationem cõtingit/rõni debere imputari. Et hic dicit peccatũ delectationis in rõne esse. imo ãplius. cum delectatio licet sit in vi appetitiua tanq; in primo ⁊ primo principio. sit nihilomin' etiaꝫ in ratione tanq; in principio motiuo. habeatq; ipa ratio (vt iam in effectu tactũ est) nõ solum directionem circa seipsam. sed etiam circa oñia obiecta inferioꝝ anime virtũ/que ꝓ eam dirigi possunt. consequẽs est. indirectionẽ ⁊ irregulationẽ. q̃ circa delectationẽ contingit. cum nõ nisi ratiõis consensu vel defectu contingere possit. debere ipi rationi imputari sicq; peccatum delectatõnis in ea esse. ¶ Est ilsup ad maiꝛ ẽ sup ꝓpositi cepti declarationem aduertendũ. q; licet ꝓprie loquẽdo/ peccatum delectationis põcipue morose/que (iuxta supra tacta) dicit ipse consensus in delectationẽ possit etiã ad rationẽ superiorem dici ptinere. Tũ primo quia vt in superioribus satis tactum est/licꝫ ipa ratio superioꝝ ⁊ inferioꝝ fm rõnem suarũ opationum ⁊ officioꝝ diuersificentur. sunt tñ idẽ in re ⁊ essentia ⁊ sic vix possibile sit/rationem ipsam inferiorem circa aliquid ⁊ gratia materie de qua sermo. circa delectationes concurrere. quin etiam ipsa ratio superioꝝ effectualiter ꝛcurrat. Tũ secundo. quia ipsa ratio superioꝝ/que regulis legis diuine ⁊ eterne que superioꝝ ẽ innitit/regulare habet ipam rationẽ inferiorẽ. que solum regulis legis humane que inferioꝝ est intendit. Et ideo vt est possibile/ipsam rationẽ inferiorẽ circa indirectionem delectationis deficere q̃n vere ſcz imperando. vel interptatiue ſcz reprimere negligẽdo/ ipa ratio superioꝝ consentire dicat. Tum tertio qꝛ nihil est de quo ratio inferioꝝ que (vt tactum est) regulis legis inferiorꝭ intendit/iudicare possit. de quo nõ etiam ipsa ratio superioꝝ que regulis legis superiorꝭ/⁊ ad quã leges alie reduci habẽt innititur/iudicare etiam valeat. Quicquid eñ (vt communit dicitur) iudicio rationis inferiori subiacitur. subditur etiam iudicio superioris ⁊ non econtra. Et hinc (vt iam tactum ẽ) ipe cõsensus in delectationem si facta inquisitione circa ipsum per leges diuinas ⁊ eternas homo in eo pseuerauerit/ ad ipsam rationem superiorem dici possit ptinere. Tum ꝓprie delectatio ipsa in ipsam q; delectationem consensus/solũ rationi inferiori attribuit.

Consensus vo in actū seu actus executionem/ ip si supiori rōni. Et ratio est quia rationi superiori (vt magis infra declarabit) ppter supmitatem legis cui innitit/reseruat iudicium finale z supre mū de eo qđ in actibus humanis vltimū occur/ rit.quale est ipse actus seu ipsius actus executio vlterior pgressus. Ipi vero rōni inferiori q̄ non intendit nisi circa legem inferiorē cōuenit etiā iu dicium.sed nō finale.imo solū quoddā pambulū respectu aliquorū que ad ipm actum seu ipsius actus executionē ordinant.quales sunt ipa delectatio.z in ipsam delectationē consensus. Et ido ipsi rationi inferiori attribuunt z nō supiori. Etiam ppie delectatio z cōsensus in delectationem nō sunt actus diuersi fm genus.qui diuersitatez potentie exigant.sed differunt solum p deliberatum z nō deliberatū sicq̄ nō est incōueniēs vtrū q̄s rationi inferiori attribui. Et insup aduertēdum q̄ magna respectu terrenorū seu humanorū actuū/est inter motus supiorис rōnis z motū inferiorис rōnis z ex hinc volūtatis/varietas. Ap ptehēsio nāq̄ inferioris rōnis que(vt sepe dictū est)de se z p se ipsis actibus z negocijs humanis disponēdis z regulandis intēdit dupliciter se habere pōt.z fm hoc etiā dupliciter potest eaz motus volūtatis sequi. Uno modo simpliciter z absolute. Cum scz ipa ratio subito aliquid apprehēdit.z extinde statum/sine aliqua discussione/illud sic p eam apprehēsum/tanq̄ bonū vel malum cōueniens vel nociuū.delectabile vel nō delectabile z hmōi/dijudicat. Si igit talem subitā ratiōis apprehensionē/indiscussamq̄ dijudicationē/vo luntas in vnū vel aliud se inclinando sequat/tūc dicit voluntas nō deliberata.z motus seu appetitus nō deliberatus. Alio modo inquisitiue. cū scz ipa ratio/postq̄ aliquid sic vt pfert apprehendit de illo sic p eam apprehenso/an vt tactum est bonū vel malum.cōueniēs vel nociuū. delectabile vel nō delectabile existat/ratiocinādo inuestigat.tunc si talem apprehensionē z inuestigationē voluntas sequatur.dicit voluntas deliberata et motus seu appetitus deliberatus. Rationē vero supiorem.quia vt etiam supra tactū est actibus z negocijs terrenis z humanis de se z p se ipsis z nunq̄ in obiecta inferiorum aie virium que p ipam etiā dirigi habēt ferē.nisi soluz in q̄tū de ipsis rōnes diuinas z eternas consulit. quod clarū est fieri nō posse:nisi p modum inuestigationis z deliberationis.nunq̄ respectu ipo rum actuū z negociorū terrenorū z humanorum sequit motus aliquis nisi deliberatus. Et notāter dicit hic dum de ipsa rōne supiori fit mentio/respectu obiectorū inferiorū anime virium/ac negociorum terrenorū z humanorū.|Naz respectu sui ppij obiecti/aliquādo bñ habet subitū z inordinatū motū.qđ nō est pñtis speculationis declarare. Quia etiam sepe qđ in supioribus dictum est.in subsequentibus forsan repeti continget/rationē ipam ad aliquid moueri z se applicare vel consentire.quod tñ ppriū videt esse volūtatis:est aduertendū.q̄ cum ipsa ratio(vt supra tactum ē)sit virtus nō solum cognitiua.z sic deliberatiua.verū etiaz motiua.impare est ei⁹ actus nō tñ absolute.sed presuppositio actu ipsius voluntatis p modū cuiusdā motionis. Nec em cuz iuxta supius tacte diuidit ratio in supiorem portionem z inferiorem.accipit ratio prout distinguitur cōtra voluntatem.sed p tota parte anime intellectiua.que intellectum z voluntatem comprehendit. Imo amplius.isti duo actus. scz ratiōis z voluntatis(quod bene notandū est)se inuicem puenire ac sup se inuicem ferri possunt.frequent q̄ pueniunt z ferunt. Aliq̄n etem ipa ratio ꝺ volendo ratiocinat z deliberat.z ipsa etiam voluntas/aliquando de ratiocinando volitionē habet seu ratiocinari vult. Aliquādo etiā cōtingit motum voluntatis a motu rationis pueniri z moueri.z tunc motus ille voluntatis/dicit motus rationalis.z ecōuerso etiam motū rationis a motu voluntatis pueniri z moueri. Et tunc motus ille rationis/dicit motus voluntarius. Ideoq̄ aūt sic in istis casibus dicunt seu apellant isti mot⁹ quia semp virtus priozis actus seu motus/remanet in actu seu motu sequenti. Et fm hoc in ratione inuenit peccatū.vel put eius defectus est voluntarius.vel put actus eius est pncipium actus voluntatis. Impare tamē est essentialiter actus ipsius rōnis.iuxta quod supra tactuz est. Dupliciter aūt hmōi imperādi actum ipa ratio exercere potest z solet. Uno modo absolute p modum cuiusdam intimationis seu denunciationis.z q̄si per verbum indicatiui modi.vtputa tale q̄d faciendum est vel non faciendum.bonum est tale q̄d facere vel nō facere z hmōi. Alio modo p modū cuiusdam motionis seu incitationis.z quasi p verbum impatiui modi.vtputa fac hoc vel non fac hoc. Et licet vt iam in supioribus aliqualiter tactum est ipsa ratio in ipsis actibus humanis seu passionibus interioribus p huiusmodi moduz directionis.intimationis vel incitationis/sit imperans z pmum mouens.ipsa tamē voluntas q̄ ad exercitium z executionem actus/est primum mouens in viribus anime. Ex sic pnotatorum seu psuppositorum effectu/colligi potest :q̄ circa hmōi delectationū de quibus hic agit que. s.circa illud sunt quod ex suo genere,peccatū mortale existit directionē ipsa ratio interduz supior. interdum inferior.z consecutiue ad eam ipsa volūtas seu voluntatis motus.sex modis seu sub sex qualitatibus habere potest. Uno modo vt abūciens seu recusans. Alio mō vt preceps vel subi-

ta. Alio modo vt reprimens. Alio modo vt inadvertens. Alio modo vt negligens. Et alio modo vt expresse consentiens. Qui sex modi seu sex q̄litates/applicari possunt: imo effectualiter correspondent/tam principali distinctioni trimembri superius ad hoc propositum posite. q̄ etiam' aliquibus positionibus ⁊ distinctionibus bene cōmunibus nonnullorū doctorum in hac materia loquentium. Ex quorū omnium ad inuicem applicatione ⁊ declaratione. sufficiens q̄tum ad p̄sentem tractatum spectat/resultabit ipsius materie declaratio ⁊ intellectus. Nunc igitur ad ppositum. cuz sensualitas/illecebra. id ē. carnali ⁊ voluptuosa delectatione/rationem inferiorem tangere ⁊ pulsare incipit. seu (quod idem est) illecebra in appetitu sensitiuo vel prout iterdum iuxta quod in supioribus monstratum est contingere potest in appetitu intellectiuo insurgere incipit.

Vt abiciens seu recusans.

Aut ratio ipsa inferior/stati q̄ huius modi sic insurgentem illecebram seu carnalem et voluptuosam delectationem percipit ⁊ agnoscit eam ex consideratione ⁊ applicatione ad legē seu regulam humanam. vtputa quod est contra virtutem moralem. ⁊ sic vitiosa vel inhonesta. vel huiusmodi omnino a se abiicit ⁊ repellit. vel forsan vtraq̄ ratio cōcurrenter scz inferior ex ipsa. (vt statim tactum est) consideratione ⁊ applicatione ad legem ⁊ regulam diuinam ⁊ eternam. quod concurrenter fieri potest/omnino abiiciunt ⁊ repellunt. Et tunc in vtroq̄ istorum duorum casuum/dicit ratio/primo sex modorum supra tactorum seu sub prima qualitate se habere. scz vt abiciens seu recusans. Qui modus seu qualitas se habendi: cōmunius ipi rationi inferiori attribuitur. q̄ istud cōmunius ipa ratio iferior ex seipsa facit. Et tūc nullum est in ratione peccatum. Imo nec tunc' p prie dici debet delectatio. sed potius quedam delectationis oblatio. ⁊ quedā passio seu pena peccati originalis. Et si peccatum aliquod existat. hō solum est in primo motu sensualitatis. de q̄ satis in supioribꝫ actum ⁊ declaratum ē.

Vt preceps vel subita.

Aut hmōi sic insurgentis illecebre seu carnalis ⁊ voluptuose delectationis apprehensionē sequitur quidam preceps ⁊ subitus ⁊ ante quācūq̄ prehabitam deliberationem ipsius ratiōis inferioris in ipsam illecebram seu carnalem delectationem consensus. ex ipsius rationis ppr̄ vitium fomitis corruptione/proueniens. quo casu ppie surreptio fieri dicitur ⁊ appellatur. Et tūc ratio/dicitur secundo sex modorum supra tactorum seu sub secunda qualitate se habere. scz vt p
ceps vel subita. qui modus seu qualitas se habe
di (vt clarum est) soli rationi inferiori attribuen
dus est. Correspondetq̄ iste modus seu ista qua
litas primo membro p̄ncipalis distinctionis tri
membris superius ad hoc propositū posite. Nā
talis illecebra seu carnalis delectatō/sic i se ⁊ p̄m
se considerata/nō est morosa. nec mora temporis
nec mora consensus. Estq̄ tunc peccatū solū ve
niale. Q̄ autem primo talis illecebra seu carna
lis delectatio sit non morosa mora temporis/ap
paret/ppter subitam ⁊ precipitem ⁊ sic minima
predicti consensus ipsius rationis inferioris du
rationem in eam. Nam si circa eam/ratio ipsa in
ferior vltra predictum suum subitum ⁊ precipit
consensum. vel ipsa forsan ratio superior aliter se
haberet. vtputa vel magis immorando/vel ex
pressius consentiendo. iam tunc/ex isto modo scu
ista secunda qualitate recederetur/⁊ ad aliquem
aliorum quattuor modorum seu aliarum quatu
or qualitatum transiretur. vt statim infra decla
rabitur. Et ideo hic notanter additum est. sic in
se ⁊ p̄m se considerata. Q̄ etiam talis illecebra
seu carnalis delectatio sit non morosa mora con
sensus (capiendo tamē cōsensum prout iuxta du
as distinctiones superius in hac materia positas
⁊ maxime iuxta primam capitur ⁊ capi debet. cū
dicitur consensus in delectationem peccatū mo
tale esse. scz pro consensu deliberato) apparet/re
spectu etiam vtriusq̄ rationis. Et p̄mo respe
ctu inferioris. ppter talis sui cōsensus subitatē
⁊ precipitationē. quibus ipa ratio inferior a re
currendo ad ppr̄ium suum actum qui est delibe
rare ⁊ ratiocinari. ⁊ sic a debite in se circa talē sic
insurgentem illecebram seu carnalem delectatio
nem deliberando legesq̄ ⁊ regulas humanas q̄
bus innitit consulendo impeditur. Et sic proprie
consentire saltem deliberate consentire/ dici non
debet. Imo q̄ talis subitus motus seu talis q̄li
tas se habendi ipsius rationis inferioris/consen
sus dicatur ⁊ appelletur: hoc est valde improprie
⁊ imperfecte. ⁊ valde large. Sed ideo ita dicatur
quia cum ipa ratio (vt sepe tactum ē) sit virtus co
gnitiua ⁊ sit deliberatiua. vix est possibile/ipsam
rationē inferiorem sic circa talem illecebram seu
carnalem delectationem quātācūq̄ subito ⁊ pre
cipitanter cōmoueri ⁊ se applicare. quin aliqualiter (vt adhuc magis infra declarabitur) diiudi
cet. ppter ipam diiudicationem quodammodo
consentire dicatur. licz impropie ⁊ imperfecte.
vt supra declaratum est. Et ppter istud dum vt
prefertur in supioribus de consensu in delectati
onem. prout hic intelligitur peccatum mortale ce
notanter ⁊ expresse ad differentiam istius subiti
⁊ precipiti rationis inferioris consensus. additū
ē illud verbum deliberato. Quod etiam secū

dotalis illecebza seu carnalis delectatio/non mo
rosa fit moza consensus/respectu ipsius rationis
supiozis patet.quia cum ipsa ratio inferioz/ p ea
que iam dicta sunt:dicatur a recurrendo ad suuz
pzopzium actum qui est deliberare ꝛ ratiocinari
ꝛ sit a debite in se circa talem sic insurgentem ille
cebzam seu carnalem delectationem deliberan=
do.legesq; ꝛ reglas humanas quibus innititur
consuleudo per talem sui dicti consensus subiti=
tatem ꝛ pcipitationem impedita.a foztioz ꝛ per
amplius a recurrendo ad iudicium rationis su=
periozis impedita.dici ꝛ reputari debet.ꝛ ex cō=
sequenti etiam ipsa ratio supioz que ab inferiozi
ratione consulta non fuit similiter debite circa ta
lem sic insurgentem illecebzam seu carnalem de=
lectationem deliberandi.ad legesq; ꝛ reglas eter
nas quibus innititur ꝛ que altiozes sunt/recurrē
di tempus ꝛ occasionem seu motuum non habu=
isse dici ꝛ reputari debet.¶ Et sic ipsa ratio supioz/
nullo modo nec vere nec interpzatiue consentiēs
dici ꝛ reputari debet.

B ¶ Vt reprimens

Aut huiusmodi illecebzam seu carnalem ꝛ volu=
ptuosam delectationem sic insurgentem ipsamq;
rationem inferiozem pulsare/ꝛ iam forsan attra=
here incipientem/ratio superioz ex se:ex conside
ratione legis seu regule eterne/ vtputa pzecepti di
uini vel offense dei/statim reprimit.ꝛ tunc dicit
ratio/tertio sex modozum supza tactozuz seu sub
tertia qualitate se habere.scilicz vt reprimens.q̄
modus seu qualitas se habendi/ipsi soli rationi
superioz/ attribuendus est.¶ Cozrespondetq; eti/
am iste modus seu ista qualitas/primo membzo
ipsius principalis distinctionis trimembzis supe
rius ad hoc ppositum posite.¶ Nam tunc talis il=
lecebza seu carnalis delectatio/nō est mozosa.nec
moza tempozis.nec moza consensus.¶ Est etiā so=
lum peccatum veniale.¶ Qz aūt talis illebza seu
carnalis delectatio/non sit mozosa moza tempo=
ris.patet de se ex dictis.quia statim a ratione su=
pezioze reprimitur.¶ Qz autē non sit mozosa mo
ra consensus/capiendo tamē consensum ,put sta=
tim supza tactum est.pzo consensu scilicet delibe=
rato.ꝛ qui in hac materia mortale peccatum| dici
tur.patet quia licet ratio ipsa inferioz/a tali sic in
surgente illecebza seu carnali delectatione pulsa=
ta fuerit.ꝛ forsan vt contingere potest/eam quo=
dammodo acceptauerit ꝛ retinuerit.nec resistere
de se.se disposuerit.¶ Et ppterea quidam imper=
fectus ꝛ indeliberatus eius consensus interueni
se dici potest/propter quod peccatum est venia/
le.attamē quia regulationi superiozis ratiōis sic
(vt tactum est) talem|insurgentem illecebzam seu
carnalem delectationem statim reprimentis illi=
co obedit.secq; ab ea regulari pmittit.non dicitur
ppzie ꝛ deliberate cōsentire.¶ Etem ratio inferioz
interdum statim ꝛ immediate nō recurrendo scz
p tunc ad leges ꝛ regulas humanas quibus in=
nititur/potest a legibus seu regulis diuinis ꝛ eter
nis regulari ꝛ cōneri.¶ Quia ꝛ si eis pncipaliter ꝛ
vt regulans nō intendat.p directum tn ꝛ vt fm
eas regulata intēdere pōt ꝛ sepe intēdit.

Vt expresse consenti

ens ¶ Aut huiusmodi sic insurgentem illecebzā
seu carnalem ꝛ voluptuosam delectationez post
ipsius ratiōis apzehensionē/ipa ratio supioz nō
solum nō reprimit.imo in eam expzesse consentit
Et tūc dicit ratio vltimo sex modozū supza tacto
rum seu|sub vltima qualitate se habere.s.vt expz
se consentiens.¶ Qui modus seu qualitas se habē
di/ vtricq; rōni diuersis tamē respectib⁹ vt ex sta/
tim sequentibus apparebit attribuend⁹ est.¶ Incq;
tum etem exinde causat peccatū mortale.impu=
tari ꝛ attribui debet rationi supiozi ¶ Incq;tū vero
iuxta materiam pzsentem cōsensus in delectatio=
nem dicit.debet rōni inferiozi attribui ¶ Cozrespō
detq; iste modus seu ista qualitas tertō membzo
ipsi⁹ pncipalis distinctionis trimembzis supius ad
hoc ppositum posite.¶ Naz tūc talis illecebza seu
carnalis delectatio/q̄tūcūq; modicū teneat/ sic=
q; forsan nō mozosa sit moza tempis/ est mozo sā
moza cōsensus.¶ Estq; tunc peccatū mortale etiā
si desit plena voluntas pficiendi actum.imo vbi
forsan expzessa volūtas nō pficiēdi adesset.¶ Pa
xime si ferat ille cōsensus in ipam illecebzam seu
carnalem delectationem/tanq; in rem aut opati/
onem seu actū sup quo vel circa quē/illa illecebzā
seu carnalis delectatio sic insurgit ꝛ versat.et q̄
talis illecebze seu carnalis delectatio eēt pncipa=
le obiectum,inxta quod|modicū infra/magis de=
clarabit.¶ Nam tūc pmo est verus ꝛ expssus rati
onis|supioris in ipam illecebzam seu carnalē de=
lectationem cōsensus qui semp in talib⁹ delecta /
tiōibus que circa ea sunt.que ex suo genere moz=
talia existunt.iuxta tamē modificationē statiz ta=
ctam est peccatum mortale.¶ Nam semp in talib⁹
ꝛ circa talia.delectatio mozosa.moza talis cōsen=
sus tale peccatū est qualis eēt ipe realis actus.
¶ Quia tunc ratio supioz sic expsse in talem illece/
bzam seu carnalē delectationem que ē in creatu /
ra pzsentiēdo/se a vera delectatiōe que ē in ōo cir=
ca quā solum intēdere deberet sciēter auertit.qō
sine contemptu facere nō pōt.cum nunq; expzes
se(vt in supiozibus monstratū est)in aliquid cir
ca tales res carnales ꝛ terrenas cōsentire possit.
consentireq; dicatur/nisi deliberata.¶ Deliberata
autem facere non potest.quin leges ꝛ regulas di
uinas ꝛ eternas quibus innititur/consuleret vel
consulere omiserit ꝛ neglexerit.¶ Et sic vere vel in
terpzetatiue contempserit.¶ Et etiam tunc in talez

illecebram seu carnalem delectationem ipsi⁹ rationis inferioris consensus expressus. quia in talibus carnalibus ⁊ terrenis p ipam rationem inferiorem apprehensis. ⁊ circa que se applicat nunc ratio supior que vt supra dictum est: de se ⁊ ex se circa talia nō intendit ꝓprie consentire dicit. nec consentire pōt: nisi ipa etiaz ratione inferiori realiter deliberata ⁊ consentiente. Sed bñ ecōtra cō tingere pōt. Imo ꝓprie loquēdo talis expressus ipsius rationis supioris in talem illecebrā seu carnalem delectationem cōsensus/nihil aliud est/ q ipa ratio supior. dictam rationē inferiorem in hmōi illecebram seu carnalem delectacionē delectari ac ipsam/ab ea nō reꝑmere seu retrahere. ac cum ea in tali delectatione concurrere vere ⁊ expresse deliberata consentiat. Et hinc ē q licet interdum ꝓ ut iam in supioribus tactū est/ipsa ratio supior in illecebram seu carnalem delectatio/nem vere ⁊ expresse seu interpretatiue consentiat tunc talis illecebre seu carnalis delectationis/que tunc vere/mora consensus morosa est morosa dicit peccatum possit ad ipsam rationem superiorem dici ptinere. quia tñ ipa supior non ꝓprie ex se nec ad se hoc facit. illud etiam nō nisi ipa similiter ratione inferiori deliberata ⁊ cōsentiente ꝓprie facere possit. hinc est q peccatū morose delectationis/cōmuniter ⁊ ꝓprie dicit ad rationem inferiorem ptinere. ꝓut ample in superioribus declaratum est. Et hic est talis ꝓprius ⁊ deliberatus ꝙsensus. de quali taz iuxta sepe dictas duas distinctiones in supioribus positas: q etiam cōmuniter intelligit dū dr ꝙsensus in delectationem. pctm̄ mortale esse.

¶ Vt negligens

Aut hmōi sic insurgentem illecebram seu carnalem ⁊ voluptuosam delectationem post ipsi⁹ rationis apprehensionē/ipsa ratio supior non reꝑmit. sed nō etiam expresse in eam consentit. Et respectu istius casus potest se ratio duplici modo seu sub duplici qualitate habere. Uno modo seu sub vna qualitate qua talem illecebram seu carnalem delectationē quā sic ratio supior nec reꝑmit. nec etiam in eam expresse cōsentit/ratio inferior post sufficientē deliberationē debitā q adaduersionem ꝑiculi ⁊ peccati quod exinde imminet ⁊ incumbit/retinet ⁊ circa eam immorat. nec eam ipa ratio supior ex diuine ⁊ eterne legis ⁊ regule consideratione est diligens reꝑmere. Et tūc dicitur ratio quinto sex modorum supra tactorum seu sub quinta qualitate se habere. s. vt negligēs. Qui modus seu qualitas se habēdi/licet q plurimum ⁊ p̄ncipalius (vt ex statim sequētibus apparebit) rationis inferioris in eo cōsensus occurrat ⁊ opetur attribuendus est supiori rationi. ꝙa p istum modum seu per istam qualitatem se habendi rationis supioris/causatur peccatum mortale. quod alias non esset. Ad quod respondet q enam iste modus seu ista qualitas tertio mēbro principalis distinctionis trimēbris superius ad hoc ꝓpositum posite. Nam tunc talis illecebra seu carnalis delectatio quātūcūq modicū forsan vt in simili supra dictum est teneat sicq nō morosa sit morosa tempis/est morosa mora consensus. Istaq tunc (vt iam dictum est) peccatum mortale etiaz si desit plena voluntas pficiendi actum. imo ꝓut supra in simili dictum est. vbi forsan expressa voluntas non pficiendi adesset maxime si vt ibi etiam dictum est/talis retentio ipsi⁹ illecebre seu carnalis delectationis in ipsa ratiōe inferiori/et negligentia reꝑmendi in ipsa ratione superiori esset tanq in rem aut opationem seu actum/ quo vel circa quem ipsa illecebra seu carnalis delectatio insurgit ⁊ versat. ⁊ talis illecebre seu carnalis delectationis esset ꝓncipale obiectum iuxta quod modicum infra magis declarabitur. Tunc eiñ est vtriusq rationis in talem illecebrā seu carnalem delectationem consensus/scz expressus ipsius rationis inferioris. quod patz de le ex dictis/ipsi⁹ etiā rationis supioris. licz nō verus expressus. interpretatiuus tamē ⁊ equiualens. attenta tali deliberatione piculi q ⁊ peccati aduertentia seu animaduersione. quia qui auisatus et deliberatus ꝓhibere potest ⁊ non prohibet/ consentire videt. Qui quidem consensus interpretatiuus ⁊ equiualens ipsius rationis superioris quādo est circa ea vel sup eis que de suo genere peccata mortalia existunt/est semper peccatum mortale. quia licet tunc nō sit expressus dei ꝓtemptiuus: factiuus. seu actiuus ⁊ positiuus. est tamen interꝑtatiuus. ꝓmissiuus. ⁊ equiualens. ꝓmittens/scz post talem sufficientem deliberationem. talem q aduertentiā seu animaduersionem. piculi ⁊ peccati ⁊c. teneri a ratione inferiori/illaq statim respui aut reꝑmi debuerant. Etcñ ratio superior/quotiēs nō dirigit seu cohibet aliquem actum. vel aliquam passionem interiorem alicui⁹ peccati mortalis. ⁊ hoc post sufficientem deliberationem ⁊ aduertentiam talis piculi/talis q peccati quod sic imminet ⁊ incūbit. huc tūc de lege seu regula diuina/⁊ eterna actu cogitet siue non dicit cōsentire ⁊ contemnere. sed diuersimode. Nam cū de ipsa lege seu regula diuina ⁊ eterna actu cogitat. tunc vere ⁊ realiter contemnere dicitur. vereq ⁊ realiter contemnit. Cum ꝓ de ipa lege seu regula diuina ⁊ eterna actu non cogitat. quia hoc non nisi ex sua negligentia ⁊ omissione ꝓuenire potest. cum de ea in tali casu cogitare deberet. per omissionem ⁊ negligentiam ꝙ ptemnere. cum talis omissio ⁊ negligentia in ipsa ratione supiori post sufficientem deliberationem/nullo modo/sine vero ⁊ effectuali contemptu. licz in

terpretatiuo/esse ⁊ contingere possit. ⁊ hic etiam effectiue/a interpretatiue est talis consensus de q̄ li tam iuxta sepe dictas duas distinctiones in superioribus positas. q̄ etiam communiter intelligitur dū dicitur consensus in delectationez pctm̄ mortale esse.

Ut inaduertens

Alio modo sub alia qualitate respectu istiusmet casus statim tacti/potest se ratio habere. q̄ scilicz huiusmodi sic insurgentem illecebram seu carnalem delectationem/quam sic post ipsius ratiōis apprehensionem/ipsa ratio superior nec reprimit nec etiam in eam/expresse consentit/ipa ratio inferior retineat. ⁊ circa eaz immoretur. sed hoc fit añ sufficientem deliberationem. debitamq̄ aduertētiam seu animaduersionez piculi ⁊ peccati. quod extinde immunet ⁊ incūbit. imo q̄ sic dictam illecebram seu carnalem delectationem ipa ratio/inferior retineat ⁊ circa eam immoretur facit quasi suspensa ⁊ nō bene aduertens. nec debite/ad suū pprium actum qui est deliberare ⁊ ratiocinari/recurrens. seq̄ leuando leges seu regulas humanas quibus innititur consulens. vel si forsan ad dictum suum proprium actum recurrerit. seq̄ leuando seu regulas humanas consulerit/non tamen plene naturam ⁊ grauedinem ipsius pericli ⁊ peccati ex se cognoscit ⁊ aduertit. Exteniz (iqō est) ratio ipsa inferior/bene potest circa talem illecebram seu carnalem delectationem: sicut ⁊ circa alias interioris anime passiones/quādoq̄ vsari ⁊ minorari. considerando ⁊ ratiocinando in se/q̄ tale quid accōmodū est vel conueniens corpori vel huiusmodi. Q ipa respectu talis illecebre seu carnalis dlectationis aut alterius interioris anime passionis/nō recurret ad suum proprium actum qui est deliberare ⁊ ratiocinari. Nec se elevabit/considerando ⁊ attendendo circa piculuz ⁊ peccatum. quod in sic illecebre seu carnalit̄ delectando. ac circa talem illecebram seu carnalem delectationem vel aliquam aliam interiorem animi passionem immorando/imminet ⁊ incumbit. Vel si forsan ad dictum suum proprium actuz recurrat/seq̄ circa dictum piculum seu peccatū cōsiderando ⁊ attendendo/leuet. non tamen ex se naturam ⁊ grauedinem ipsius periculi ⁊ peccati plene cognoscet ⁊ aduertet. Ut tunc iu isto scilicz casu dicitur/ratio quarto sex modoꝝ supra tactoꝝ seu sub quarta qualitate se habere scilicz vt inaduertens. Qui modus seu qualitas se habendi/ipsi soli rationi inferiori vt ex statim subsequentibus apparere poterit attribuendus ē. Cui respondet q̄ iste modus seu ista qualitas secundo membro principalis distinctionis trimembris super hoc ad propositum posite. Nam tunc talis illecebra seu carnalis delectatio dicitur morosa mora temporis. ⁊ non morosa mora consensus. Estq̄ tunc solum veniale peccatum. Q enim morosa sit mora tpis. patet de se ex dict. ⁊ ex natura casus qui ponitur scilicet propter immoratiōnem ipsius rationis inferioris circa eam. Nam si ipsa ratio inferior circa ipsam nō immoraretur sed eam ex se sola/aut concurrēter cum ratiōe superiori/statim a se abūceret. iam ipsa ratio/se nō isto quarto modo seu sub ista quarta qualitate. ē primo modo seu sub pma qualitate supra posita (vt satis ibi declaratum est) se haberet. Vel si a ratione superiore sola talis illecebra vel carnal̄ delectatio/statim reprimeretur. iam ipsa ratio se nō isto etiam quarto modo seu sub ista quarta qualitate. sed tertio modo seu sub ista tertia qualitate supra etiam positis (vt etiam ibi satis declaratum est) se haberet. Sed q̄ talis illecebra seu carnalis delectatio sit non morosa mora consensus: capiendo tamē consensum prout sepe supra tactum est in hac materia capi. dum scz ponit cōsensus in delectationem. peccatum mortale esse. Hoc satis etiam respectu vtriusq̄ rationis patz ex iam statim dictis. ⁊ etiam per aliqua eoꝝ que in superioribus/in declaratione secūdi modi seu secunde qualitatis se habendi ipsius ratiōis tacta sunt. Nam primo/respectu ipsius inferioris rationis. licet per talem eiusdem in dictam illecebraz seu carnalem delectationem/immorationem videatur ⁊ dici possit quidam eius improprius ⁊ imperfectus in ipsam illecebram ⁊ cetera interuenire consensus propter quem est peccatum veniale non tamen debet talis consensus proprius perfectus ac deliberat⁹ dici aut reputari. quia vt ex iaz dictis apparet/añ sufficientē deliberationē debitamq̄ piculi ⁊ pcti adūtētiā seu aiadūsionē. ⁊ sic añq̄ (vt iā dictū ē) ipa rō inferior ad suū ppr̄ium actū q̄ ē deliberare ⁊ rōcinari debite recurrēt/legesq̄ seu regl̄as hūanas q̄b⁹ innitit̄ ꝓsuleret. vel forsan añq̄ naturā ⁊ grauedinē ipi⁹ piculi ⁊ pcti plene cognoscēt ⁊ aduēteret. talis ei⁹ imoratio talisq̄ iproprii⁹ ⁊ ipfect⁹ ꝓsensus ꝓtigit. q̄ oia tñ dictam ipi⁹ rōnis inferioris imorationē dictū q̄ iproprīū ⁊ impfectū p̄cedē debuissent. ⁊ oīno necessaria sunt anteq̄ talis ei⁹ imoratio talisq̄ cōsensus dici possit diciq̄ debeat ver⁹ ⁊ pfect⁹ esse. extinde pctm̄ mortale cōtingere posse. Nec etiā in isto casu respectu ipsi⁹ superioris rōnis debet talis illecebra seu delectatio morosa/mora cōsensus reputari. Quia vt sepe in silī supra tactū ē. ex q̄ ipa rō inferior q̄ sic circa talem illecebrā seu carnalē delectationem immoretur/facit quasi suspensa ⁊ nō bñ aduertens nec debite ante talē imorationez ad suum ppr̄ium actū qui ē deliberare rōcinari. recurrens seq̄ piculum seu pctm̄ qō iminebat ⁊ incumbebat considerando ⁊ attendendo. legesq̄

seu regulas humanas quibus innititur consulē-
do eleuans a minori debet dici ad iudicium supe
rioris rationis que altior ⁊ sublimior est eam scz
consulendo recurrisse ⁊ se eleuasse. Et sic non mi
rum si ipa ratio supior/que de se ⁊ per se circa ta
les actus carnales ⁊ terrenos nō intendit/nec se
semp ex seipsa circa eas leges seu regłas diuinas
⁊ eternas consulendo applicat. quasi suspensa/et
non bene aduertens ⁊ sic indeliberata ⁊ p conse-
quens nec vere nec interp̄tatiue consentiens de-
bet in hoc casu dici ⁊ reputari. Etiam vt iam ta-
ctum est natura istius quarti modi seu istius q̄r/
te qualitatis se habendi rationis/vt videre clarū
est/hoc de se habet ⁊ importat. cum exp̄resse im/
portet rationem inferiorē circa talem illecebram
seu carnalem delectationē ante sufficientem deli-
berationem debitā q̄ aduertentiam seu animiad
uersionem periculi ⁊ peccati quod exinde immi-
net ⁊ incūbit/immoratā esse. Nam si poneret ip-
sa ratio inferior sic post sufficientem deliberatio-
nem/debitā q̄ aduertenciam piculi peccati imo-
rata fuisse. iam vt in simili statim tactum est: non
iste quartus mod⁹ seu ista quarta qualitas se ha
bendi ipsius rōnis esset. sed vnus duorū modo/
rum seu qualitatum immediate explicatoruz. scz
vel sextus vel quintus. Et intelligaⁿ hec om
nia hic statim supra p̄dictorum sex modorū sex
qualitatum se circa delectationem habendi ipsi⁹
rationis tractata p̄ncipaliter de consensu in dele
ctationem cogitationis. id ē. que habet cogitan-
do. Nam talis cōsensus (vt sepe supra tactū est)
principaliter ad rationem inferiorē pertinet sicut
ad ipam ptinet cogitare. id ē. actus ipse cogitati
onis. ⁊ etiam ad ipm quod est cogitare vel nō co
gitare inquātum accipit vt ad illam actionem or
dinatur. Quod notanter dicitur. Nam est quē-
dam alium consensum in delectationē reperire.
scz in delectationem actus seu opis. maxime duz
ille actus seu illud opus est in fieri. qui consensus
in talem delectationem sicut ⁊ ipe consensus in il
lum actū seu op⁹/ad solā rōnē supiorē spectat et
nō ad inferiorem.

Utrum consensus in

delectationē sit semp pctm̄ ⁊ quod.

Quia in supius tractati ⁊ specialit̄ mo-
dicum supra/in declaratione sex mo-
dorum seu sex qualitatum/se circa de-
lectationem habendi ipsius rationis/
sepe de consensu in delectationem facta est men-
tio/interdum q̄ tactum quomodo consensus etiā
verus ⁊ deliberatus. ⁊ etiam ipsius rationis su-
perioris in delectationē/non semp est peccatum
mortale. Pro hui⁹ necnon aliquorum ex prece-
dentibus maiori declaratione. quinq̄ rememo-
randa ⁊ aduertenda veniunt. Primum q̄ om
nis delectatio habet aliquid ꝓprium ⁊ p̄ncipale
obiectum/circa quod fert̄ ⁊ versat̄. Nec em̄ alit̄
vt clarum est possit delectatio causari ⁊ haberi.
si nō circa aliquid p̄ncipaliter ferrētur ⁊ versa-
retur. Secōm quod etiam iuxta dictū philoso-
phi/omis delectatio siue sit in appetitu sensitiuo.
siue in appetitu intellectiuo. siue (vt modicum su-
pra tactum est) sit in cogitatione solū. siue in actu
seu executione actus/aliquā opationem cōsequi
tur. Etem̄ (vt in supioribus declaratum est) om
nis delectatio/ex trium concursu causari habet ⁊
causat̄. scz ex boni ⁊ conuenientis per viam appetitꝰ
uam adeptione. ⁊ ad eam applicatione. put scz ta
le bonum ⁊ conueniens/sentitur vel qualitercūq̄
q̄ p̄cipitur. que duo sunt. scz ipm bonum ⁊ cōue
niens quod sic sentitur ⁊ p̄cipitur. ⁊ ipa vis ap-
petitiua que sic illud sentit ⁊ appetit ⁊ tertij. scz co
gnitionis talis adeptionis ⁊ applicationis. Nunc
igitur ad ꝓpositum clarū est istud fieri nō posse.
quin p̄mo (vt iam tactū est) ibi sit aliquod ꝓpriū
⁊ p̄ncipale obiectum. s. illud bonū ⁊ cōueniēs qđ
sic adipiscit̄ ⁊ applicat̄. ḡnetiaz scdo ibi sit aliqua
opatio scz tam illa ipsius boni ⁊ cōuenientis ad-
eptio ⁊ applicatio q̄ sine aliqua opatione fieri nō
pōt. q̄ etiam ipsius actualis talis adeptionis et
applicationis cognitio que etiā quedā opatio est.
imo ipa ꝓpria opatio etiā de se quodda bonū et
cōueniēs est. Exempli gra. Delectat aliquis in
visione alicui⁹ rei pulchre. vel in gustu alicui⁹ rei
sapide seu saporose. vel in rememoratōne alicui⁹
magni honoris habiti. vel aliqua simili cogitati-
one clarū est in tali delectatione tria cōcurrere. s.
Primo ipam rem que sic delectabiliter videtur
vel gustat̄ vel rememorat̄ vel cogitat̄. ⁊ illa ē illi
us delectatiōis ꝓpriū ⁊ p̄ncipale obiectū. Secdo ip
sam vim appetitiuā. q̄ p q̄ndā opatiōem virtuta
talē visionē. gustationē remēoratione vl̄ cogita-
tionē/illā rē tanq̄ suū obiectū cōplaccēter adipi-
scit̄ ⁊ sibi applicatū hz ⁊ in eo q̄etat̄. Et tertio co
gnitionē illi⁹ adeptiōis ⁊ applicatiōis. q̄ si nō/in-
ueniret nulla ꝓpe eēt delectatio vt sat̄ in supiori-
bus exp̄lificatū ē de ifantib⁹ ⁊ isensat̄. Ex qbus
itex videri pōt. qūo delectatio q̄libz pōt ad duo
compari seu referri. vl̄. s. ad illd ꝓpriū ⁊ p̄ncipale
obiectū circa qđ vl̄ in q̄ sic versat̄. vl̄ ad illā opa-
tionē quā sic ꝓsequit̄. Tertiū aduertendum. q̄
etiā ipe ꝓsensus in delectationē/q̄ multū āpli⁹ q̄
ipsa sola delectatio ponit ⁊ importat. quicq̄ (vt i
superioribus pluries tactum est) ipi rationi sem-
per attribuitur. consequitur etiam si interueniat
quandam aliam ipsius rationis operationem sci
licet quandam dijudicationem seu ratiocinatio
nem. Nec enim (vt clarum est) ratio ipsa in dele-
ctationem aliquam consentire posset. nisi pri⁹ ei⁹
apprehensionem de ea quodammodo dijudica-
ret seu ratiocinaretur. Ista autem dijudicatio

seu ratiocinatio/nõ est aliud nisi quidam ipsius rationis actus interior ⁊ in mente existens/qui p prie fieri nõ potest nisi p modũ cuiusdam cogitationis seu meditationis. que in hoc ꝓposito ꝓ eodem accipiuntur ⁊ reputant. Et hinc est ꝙ talis ipsi⁹ rationis dijudicatio seu ratiocinatio/ de frequẽter ⁊ quasi cõmuniter cogitatio dicitur ⁊ appellat. imo vt modicũ supra tactũ est/ quãdo cõsensus in delectationem ꝑncipaliter/ratiõi inferior attribuit. intelligendũ est de delectatione q̃ est in cogitatione ⁊ non de illa que est in actu seu actus executione. ¶ Quartũ aduertendũ ꝙ q̃ ꝙ contingere potest. ꝙ aliqua opatio erit metipsum ꝓpriũ ⁊ ꝑncipale delectationis obiectum. si cui⁹ posset esse aliqua alia res ab extra. quia forsan illa opatio (vt iam tactum est) accipiet a ratione vt bonum ⁊ finis in aliquo aliquis delectando requiescat. iuxta exemplum iam positum. cogitabit aliquis de aliqua magna complacentia quã alias habuerit/vel in visione alicuius rei pulchre. vel in gustatiõe alicui⁹ rei sapide vel hmõi. ⁊ in ista cogitatione seu rememoratiõe delectabit. certum ⁊ clarum est ꝙ ista delectatio habet ꝓ suo ꝓprio ꝑncipali obiecto/illam opatiõez que sic cogitat ⁊ rememorat. illam/visionẽ vel illam gustationem vel hmõi. ¶ Quintuz aduertendum ꝙ amplius contingere põt scz ꝙ illamet ꝓpria opatio quã de facto ipsa delectatio consequetur/erit ꝓprium ⁊ ꝑncipale illiusmet delectationis obiectum. scz vis anime appetitiua cui⁹ est ꝓprie delectari in illam opationẽ sicut in quodam sibi bonum ⁊ cõueniens complacendo reflectetur. Vt gratia exempli/ iuxta casum iam ꝫ tacitum. Cogitabit aliquis rememorãdo de aliqua magna complacentia quã alias in aliqua re vl̃ in aliqua opatione habuerit. ⁊ in ista cogitatiõe seu rememoratione delectabit nõ quidem ꝙ illaz delectationem quã sic habebat reflectat in illaz rem seu in illam opationem de qua sic cogitabat. sed in ipsam ꝓpriam met cogitationem quam sic habebit. vt puta quia delectabit ex eo solũ ꝙ sic cogitat. vel quod sic rememoratur. certum ⁊ claruz est/ꝙ in isto casu/ista delectatio habet ꝓ suo ꝓpo ⁊ ꝑncipali obiecto ipsammet cogitationem circa quã versat. ¶ Nunc igit predicta ad ꝓpositum applicando. Triplex repit cuiuslibet delectationis/ꝓpriũ ⁊ ꝑncipale obiectum. Aut eñ delectatio sic aliquã (vt semp fieri iam iactũ est) opationem sequens. Et vt sermo p aliquod pricula re exemplum ⁊ ꝙ iuxta supra tacta cõmunis contingit/clarius ꝓcedat/ponat. iuxta casum iã pluries supius tactũ. ꝙ aliquã cogitationẽ cõsequatur ¶ Aut igitur talis delectatio habet ꝓ suo ꝓprio ⁊ principali obiecto/aliquaz rem ab extra que tunc forsan cogitat. Aut habet ꝓ suo ꝓprio ⁊ ꝑncipali obiecto/aliquam aliã opationem quã

si rem que cogitat. Aut habet ꝓ suo ꝓprio ⁊ ꝑncipali obiecto ipsammet cogitationẽ circa quam actualiter versat. ¶ Si primo modo ꝙ scz delectatio illa sic cogitationẽ aliquam consequens ꝓ suo ꝓprio ⁊ ꝑncipali obiecto habeat rem aliquã ab extra que cogitat/sic scz/ꝙ licet talis delectatio circa illã cogitationẽ versẽt. nõ tamen ex ꝑncipali ipsius cogitationis intuitu. nec in sola reflexione ad eam. sed ꝑncipali intuitu/ꝑncipaliq; reflexione/in ipsam rem que sic cogitat. Et tũc q̃ talis delectatio ⁊ etiam consensus in actum peccatum sit ⁊ quale/satis ex eis que modicuz supra circa naturam ipsius delectatõis tractata sunt/ꝓpendi potest considerando scz (vt ibi tactum est) an talis delectatio sit naturalis. an voluntaria. ⁊ an sit sit circa rem licitam aut illicitaz. ⁊ an sit moderata aut ĩmoderata. ⁊ an talis consensus sit verus ⁊ expressus. aut interꝓtatiuus ⁊ equiualens ⁊ an sit ipsius rationis supioris vel solum inferioris. ⁊ hmõi que ibi diffuse explicata sunt. ¶ Si vero secundo modo. ꝙ scz illa delectatio ꝓ suo ꝓprio ⁊ principali obiecto habeat aliquaz aliam opationem que cogitatur. sic scz ꝙ q̃ꝫuis vt iam statim tactuz est/talis delectatio circa talem cogitationem versẽt. non tamẽ ex principali ipsi⁹ cogitationis intuitu. nec in sola reflexione ad eam/ sed principali intuitu principaliq; reflexiõe in ipsam aliam opationem que sic cogitatur. Et tunc si talis opatio sic cogitata que est ꝓprium ⁊ principale obiectum illius delectationis/sit de se peccatum veniale. tunc consensus etiam verus ⁊ deliberatus in talem delectationem que sic circa talem delectationem versatur non erit nisi veniale peccatum. Si autem illa opatio sic cogitata que est ꝓprium ⁊ ꝑncipale obiectum illius delectationis/sit peccatum mortale. tunc etiam cõsensus verus ⁊ deliberatus in delectationẽ que sic circa talez cogitationem versatur/etiam si tunc (iuxta quod modicũ supra ꝺclaratũ ẽ) nõ assit volũtas deliberata ꝑficiendi actuz si facultas adesset erit peccatum mortale. quia ꝙ homo in cogitatione talis opationis principaliseius intuitu/ꝑncipaliq; reflexione in eam delectet/non cõtingit nisi ex eo ꝙ ei⁹ affectus seu appetitus est in illam opationem sic cogitatã inclinatus. Et iõ etiã ꝙ in talẽ delectationem cõsentiat/nihil aliud est q̃ꝫ ꝙ ipse ex deliberatione eligat seu in hoc cõsentiat: ꝙ affectus suus seu appetitus in illam opationẽ sic cogitatam inclinatus pmaneat ⁊ psistat. Nullꝰ eñ delectat nisi in eo qõ suo affectũ seu appetitui est cõforme. Qui autez aliquis ex deliberatione eligat seu cõsentiat ꝙ affectꝰ suꝰ seu appetitus his q̃ peccata mortalia sunt conformetur/est peccatũ mortale. Et ideo talis consensus in talem delectationem que circa cogitationẽ opatiõis peccati mor-

mor

tale. ¶ Si vero tertio modo q̄. s. illa delectatio p̄ suo p̄prio ⁊ principali obiecto/habeat ipam met cogitationē circa quā actualiē ꝙsaē. sic. s. q̄ ipa delectatio circa talē cogitationē feratur in se p̄ncipaliq̄ ipsius cogitationis intuitu p̄ncipaliq̄ reflexione in eam. vtputa iuxta supra tacta. q̄ quis in talem cogitationem ex eo solum q̄ sic cogitat delecteur. ¶ Et tunc quia talis cogitatio etiam si versetur circa rem aut opationez que de se peccatum mortale existat: nō est tamē de se peccatum mortale. imo vel veniale tantū. Vtputa. cū aliquis vt interdum contingit/ vane ⁊ inutiliter cogitat. vel oīno sine peccato. vtputa cū aliqs vtiliter. sicut p̄ dicendo vel disputando de tali re vel opatione cogitat. ideo consensus etiam verus ⁊ deliberatus in talem delectationem/nō est peccatum mortale. sed solū iuxta quod iam tactū est. vel veniale tantū vel nullum. ¶ Quia q̄ homo etiam ex deliberatione suum affectum seu apetitum in his que de se peccata non sunt. vel nō nisi venialia eligat vel consentiat esse inclinatū. non potest esse peccatū mortale de se. nisi alie circūstātie cōcurrerent. quia cogitatio quecūq̄ sit in se ipsam solum reflexa: nisi alia vt iam tactū est concurrerent/nunq̄ de se ⁊ p̄m se est peccatū mortale. ¶ Et quia istud nōnullis posset aliqualiter intricatum seu obscurum videri. Ad clariorem intelligentiam exemplificant doctores respectu duorum vltimorū membrorū istius distinctionis h̄ immediate supra posite de cogitatione fornicationis. Item vt dicunt cogitans de opatione seu actu fornicationis. sic cogitando/duobus principaliter respectib⁹ delectari potest. Aut em̄ sic cogitando/in ipsa sua cogitatiōe delectabitur in respectu ⁊ reflexione ad ipsum actū seu ipsam operationē fornicationis. quam sic cogitat. sic scz q̄ principali intuitu talis opationis fornicationis. principaliq̄ reflexione in eam in tali cogitatione delectat. Aut sic cogitando in ipa cogitatione delectat/solo respectu solaq̄ reflexione in ipam suā cogitationēmet. ex eo solum scz delectacūs q̄ sic cogitat. Si primo modo: tunc cōsensus deliberatus in talem delectationem que sic sup tali cogitatione fornicationis versat/etiam si desit volūtas deliberata p̄ficiendi actum/est peccatū mortale. quia talis cōsensus iuxta quod statim supra declaratum est/nihil aliud est q̄ q̄ ex deliberatione quis eligat seu cōsentiat q̄ affectus suus/seu appetitus p̄maneat et p̄sistat inclinatus in fornicationē. quod est peccatum mortale. cum fornicatō de se peccatum mortale existat. Ex deliberatione etem̄ (vt sepe supra tactū ē) eligere seu consentire q̄ affectus suus seu apetitus p̄maneat ⁊ p̄sistat inclinatus in aliquid. seu cōformeē alicui qō ō se peccatum mortale existit. est peccatum mortale. Si secūdo modo delectet cum talis cogitatio de se ⁊ p̄m se non sit peccatū mortale. imo/ vt supra tactum est possit vtiliter vt pro predicando vel disputando de fornicatione haberi. sic nec etiaz cōsensus deliberatus in talem delectationem/ est peccatum mortale. vel veniale tantum. vel forsan nullum. quia vt etiam sepe supra tactum est/ ex deliberatione eligere seu consentire affectū sum seu apetitum esse inclinatum in aliquod/seu conforme alicui. quod de se ⁊ p̄m se peccatū mortale non existat. non est etiam mortale peccatum. ¶ Et propter ista in declaratione vltimi sexorum seu sex qualitatum se circa delectationem habendi ipsius rationis supra positorum/notanter addita est illa clausula. maxime si feratur illecebram seu carnalem delectationem/tanq̄ in rem aut operationez/seu actū supra quo vel circa quē ipa illecebra seu carnalis delectatio sic insurgit et versatur. ⁊ qui talis illecebre seu carnalis delectationis esset principale obiectum vt est ibi videre. Et intelligantur sem per in oīnibus p̄missis iuxta quod late in mo dicum supra tactis declaratum est. consensus verus ⁊ deliberatus esse. quando scilicz ratio superior in huiusmodi delectationibus expresse consentiendo concurrit. vel eas post sufficientem deliberationem debitamq̄ aduertentiam seu animaduersionem periculi: ⁊ peccati quod inde imminet ⁊ incumbit reprimere negligit. ¶ Et hec quo ad ea que circa materiam delectationis ⁊ consensus in eam. an scilicet ⁊ quando: ⁊ qualia peccata existant/ex dictis doctorum quantū ad hūc tractatum spectare ⁊ sufficere visum ē/recolligi ⁊ elici potuerunt.

De consensu in actuz p̄

an sit peccatum. ⁊ quod.

Q Ualia vero p̄out in superioribus vbi de hac p̄senti materia scilicet de natura p̄morum motuum delectationis ⁊ consensus in actum peccati/tractari incepit/tactuz est: licet iam proximie monstratum est possit circa consensum deliberatum in delectationem peccatum mortale formaliter incurrere ⁊ contingere. Imo communis iuxta tamen modificationes modicum supra positas/ incurrat ⁊ contingat. non propter ea tamen in tali consensu in delectationem adeo ē completa temptatio quin vlterius progredi possit scilicet vsq̄ ad ipsum consensum in actum exteriorem. imo in ipso solo consensu in actum exteriorem dicatur temptatio supleri. vltraq̄ progredi non posse. cum non videatur quid vltra consensum in actum exteriorem ipsa temptatio operari posset. propter istud ⁊ etiam seruando ordinem p̄dispositum post expositionem ⁊ declarationem naturet q̄litatis ipsorum p̄morū motuū. ipsiusq̄ delectationis

tiõis. venit aliqualiter de natura ⁊ qualitate ip-
sius consensus in actum tractandum ⁊ declaran
dum. ¶ Circa quod primo rememorandum ve/
nit. q iam modicũ supra scz de ipa delectati one
⁊ de consensu in eã. cui pti rõnis attribuant tra-
ctatum est aliqualiter tangi icepit. s. q ꝑsensus i
actũ seu actus executõnẽ/semp rationi superiori
attribuit. ꝑm tñ q in ipsa ratione voluntas includ
dit. ꝓpter quod iuxta supius tacta cõsensus ille
voluntarius dicit. Et causa ẽ. qz iam ibi etiã aliq
liter apiri incepit. Cum em cõsensus in aliquid /
de se importet vel ꝓsupponat quoddã iudiciuz de
eo in quod sic cõsentit. nec em aliter cõsensus p/
prie in aliquid fieri possz. nisi p pri9 de illo in q sic
cõsentit/eiusq qualitate ⁊ natura quodãmodo
iudicatũ esset. ⁊ in oñi iudicio (qõ bene conside-
randũ venit) vltima sententia ad supmũ audito-
rium seu iudicatoziũ spectet ⁊ ptineat. cum insup
(vt etiã sepe supra tactũ est) omniũ negociozum
seu opationũ humanarũ iudiciũ/ad rõnẽ siue su-
periozẽ siue inferiozem spectet. ꝑm tñ respectum
ad duplicẽ regulam ꝑm quã oñes opatiões hu-
mane (vt sepissime etiã dictũ est) regulari habẽt
scz vel regulam legis humane que sumit ex reb9
creatis quas naturaliter homo cognoscit. cui re-
gule ratio inferioz innitit. vel regulam legis diui
ne que sumit ex rebus eternis ⁊ increatis ad ãs
homo spũaliter inclinat. cui regule/ratio supioz
innitit. ⁊ ita sit q ipa regula legis diuine. sit supe
rioz. imo supma/⁊ p cõsequẽs supmum auditori
um ⁊ iudicatoziũ. vltimaq sententia ad illã ptem
rationis ptineat. que sic ipi regule legis diuine q
supma est innitit. que est ps supioz seu ratõ supe
rioz. Cum ꝓterea de plurib9 semuicem cõsequen
tibus occurrit iudicandũ/finale iudiciũ finaliszq
sententia sit de illo quod in tali consecutione seu
cõcursu est vltimũ vltimoq occurrit. Et in nego
cijs humanis vltimũ quod sequit ⁊ occurrit / sit
ipe real9 act9 seu ipi9 act9 executio. Et p ꝑns iudi
ciũ de ipo actu/seu act9 ipsi9 executiõe. sit iudiciũ
finale sentẽtiaq finalis/⁊ sic ad supmũ auditoziũ
seu iudicatoziũ ptinẽs: sequit manifeste q ad ip
sam rõnem supiozem ad quã sic (vt tactũ est) iudi
cium supremũ finaliszq sentẽtia negociozum seu
opationũ humanarũ spectant iudicium de ipso
actu seu ipsius act9 executione spectat ⁊ ptinet. ⁊
p cõsequẽs etiam cõsensus in ipsum actũ seu ipsi
us actus executionẽ qñ interuenit. cũ non nisi vt
tactum ẽ post iudiciũ supremuz ac finale/de ipso
actu habitum/interuenire possit. Ex quo iterum
sequit q (vt etiã in supiozibus sepe est tactum) q
tiensciq talis ipsius rõnis supiozis cõsensus. si-
ue verus ⁊ exꝑssus. siue equiualẽs ⁊ interꝑtati-
uus in actum aliquẽ qui ex suo genere vel aliqua
circũstantia pctm mortale existit. interuenit. tal'
cõsensus est pctm mortale. Quia semp talis ipsi
us rationis supiozis in talem actum peccati cho-
sensus/etiam si ipse reals actus iuxta tñ modifi-
cationẽ modicũ infra tangendam/nõ procederet
seu subsequerẽ/est tale peccatum quale esset ipe
realis actus. Et rõ iam quodãmodo in superiori
bus tacta est. ex premissisq sumi potest. ¶ Et pri
mo respectu consensus. veri ⁊ exꝑssi ipsius rõnis
superiozis. Nam ipsa ratio supioz ad quam / vt
sic statim tactum est/talis consensus in huiusmo
di actum qui de se ex suo genere vel ex aliqua
circũstantia peccatũ mortale est ptinet. nullo mo
do in dictum verũ ⁊ exꝑssum consensum inclina
ri posset/quin prius de ipso actu eiusq natura et
qlitate deliberauerit ⁊ iudicauerit. alꝫ vt s tactũ ẽ:
nõ esset verus ⁊ expressus consensus. Deliberare
aũt ⁊ iudicare maxime circa tales actus huma
nos non potest. nisi regulam legis diuine ⁊ eter-
ne cui sic innititur/consulat. Consulta aũt regu /
la legis diuine ⁊ eterne/in talem actum qui sic de
se ex suo genere vel ex circũstantia aliqua pec-
catum mortale existit/consentire nõ potest. quin
ipam regulam ⁊ legẽ diuinã ⁊ eternam/actu ⁊ re
aliter contemnat ⁊ spernat. seq ab ea totaliter et
ꝑm habitũ auertat. Actu autẽ ⁊ realiter/regulaz
legis diuine ⁊ eterne contemnere ⁊ spernere/seq
ab ea totaliter ⁊ ꝑm habitũ auertere nõ põt quin
peccatũ mortale existat. Sequit ergo ꝓdicta simꝫ
adaptando ⁊ applicando q ipsa ratio supioz in ta
lem actũ peccati mortalis vere ⁊ exꝑsse consenti-
re nõ põt/quin peccatũ mortale existat. ¶ Respe
ctu 2o consensus ipsius rõnis supiozis equiualẽ
tis ⁊ interpretatiui hoc idẽ patet. quia talis act9
qui sic de se/ex suo genere vel aliqua circũstan
tia/peccatum mortale existit. cum de ipso supre-
mum ⁊ finale iudicium vt sepe supra tactũ est ad
ipam rationẽ supiozem spectet ⁊ ptineat. cõmitti
nõ põt. nec in realem executionẽ deduci. quin ip
sa ratio supioz/negligẽs fuerit ipm impedire. vo
luntatemq respectu illius regulare ⁊ reprimere
⁊ per consequẽs/quin etiam regulam legis diui-
ne ⁊ eterne actu ⁊ realiter si tunc de ea actu cogi-
tabat. vel per modum cuiusdaz inexcusabilis ob
missionis ⁊ negligẽtie. si tunc de ea nõ cogitabat.
cum in tali actu cogitare debuisset. contempserit
⁊ sprezerit/ac se ab ea totaliter. ⁊ ꝑm habitũ auer
terit. Et ex hinc dicit beatus Thomas prima se-
cunde sue summe. q ratio superioz in ipsum actũ
peccati consentire dicitur/non solum quia ꝑm ra
tiones eternas semp moueat ad agẽdum. sed etiã
quia ꝑm rationes eternas non dissentit.

¶ Ad propositum etiam istozum dicit Augl. de
trinitate. Non potest peccatum efficaciter perpe
trandum mente decerni. nisi illa mentis intentio
penes quam summa potestas ⁊ membra in opus
mouendi vel ab ope cohibẽdi (loquẽs de ratiõe
supiozi ꝑut etiã volũtatẽ iuxꝫ qõ iam dictũ ẽ iclu
dit) male actioni cedat vel seruiat. ¶ Prout hec
latius modicum supra. et specialiter in declara/

tione ḡnti sex modoꝝ seu sex qualitatum se circa delectationē habendi ipsi⁹ rationis declarata sunt. Que ibi tacta / possunt ad hoc ꝓpositum / respectu consensus ipsius rationis supioris in ipm actū applicari. Et adhuc ꝑmpli⁹ ꝛ efficati⁹. cum nō tanta culpa ipi rōni supiori imputari habeat. nec faciliter tam graue peccatū insurgat / dū ipsa vere ꝛ expresse aut equiualēter ꝛ interp̄tatiue in delectationē que in sola cogitatione cōsistit ꝛ versatur cōsentit. sicut qñ vere ꝛ exp̄sse aut equiualenter ꝛ interp̄tatiue in ipsum actū peccati cōsentit ipsiusq; actus executionē. ¶ Notanter in premissis vbi respectu cōsensus ipsi⁹ rōnis supioris in id quod de se ex suoq; genere vel aliqua circūstantia est pctm̄ mortale. de auersione a regula legis diuine ꝛ eterne / facta est mentio. addita sunt ista verba. totaliter ꝛ ꝑm habitū. Eteñ auerti a regula legis diuine ꝛ eterne (put iam in supioribus vbi p̄cipue de hac p̄senti materia nature peccati venialis tractari incepit aliqualiter declaratum est) dupliciter contingere pōt. ¶ Vel scz totaliter. i. ꝑm habitum. qui ꝓprie in hoc ꝓposito nihil aliud est / q̄ quedā inordinatio mentis ꝛ intentionis dispositio / ponēs seu constituēs alterū finem. Quod fit ꝛ cōtingit in oñi actu qui de se suoq; genere aut aliqua circūstantia / habet ꝛ importat / quod peccatū mortale existat. licet forsan ꝓ tunc talis inordinata mētis ac intentiōis dispositio / nō attenderet nec occurreret. Et ex hic etiam (vt iam satis declaratum est) cōsensus rationis supioris in talem actum / est mortale peccatū quia sine tali auersione / nō pōt in talem actū inuenire. ¶ Vel cōtingit talis auersio / nō totaliter id ē. nō ꝑm habitū sed in actu solum. i. p illo actu qui fit seu exercet respectu cui⁹ est bñ aliqualis a regula ipsius diuine ꝛ eterne legis inordinatio. sed nō tanta nec talis mētis ꝛ intentiōis id dispositio / q̄ aliū finem ponat seu constituat. Et sic est q̄ contingit in omni actu / qui de se ex suoq; genere seu aliqua circūstātia / nō habet seu importat qō peccatū mortale existat. sed solum veniale. Nam si illud vsq; adeo ꝓcederet / q̄ illa auersio iuxt qō expositum ē / esset totalis ꝛ ꝑm habitum. aliū q; finem ponens ꝛ cōstituens. statim a natura peccati venialis excederet ꝛ in naturā peccati mortalis transiret. vt ibi satis expositū ē ꝛ exemplificatuꝫ Et ex hinc similiter cōsensus rōnis supioris in talem actū / qui sic de se ex suoq; genere aut aliq̄ circūstantia nō habet q̄ sit peccatū mortale. sed solum veniale. nō erit etiam nisi pctm̄ veniale. qz sine illa totali ꝛ ꝑm habitū auersione ꝛ cū sola quadam inordinatione. pōtest in talē actum interuenire. vt satis ex dictis concipe est. ¶ Et intelligātur p̄missa q̄ scz cōsensus ratiōis supioris in actū qui de se ex suoq; genere aut aliqua circūstantia pctm̄ mortale existit / est pctm̄ mortale. Etiam si (vt iaz supra tactū est) actus ille in quē sic ipa ratio supior cōsentit / realiter ab extra nō subsequeretur seu adimpleret. Si tñ ꝫ nō ex ꝓte ipsius rationis supioris ipsiusq; voluntatis. vtpote sep⁹ dictum cōsensum iam sic in illum actuꝫ seu illius actus executionē p̄stitū amplius auisantis ꝛ immutantis. sed ꝓpter defectum possibilitatis facultatis vel alicui⁹ alterius opportunitatis aut circūstantie / contingeret. Nam licet tunc / realiter ex effectu / talis actus nō subsequeret ꝛ adimpleret. ꝓposito tñ ꝛ affectu / q̄tum ad incursum peccati mortalis / subsecutus dicit ꝛ adimpletus. Et hic cōiter dicit q̄ voluntas ꝑ facto reputat. Iuxt istud ꝓprie intelligendū venit illud dicti Matth. v. Oñis qui viderit mulierē ad concupiscendum eā / iam mechatus est eaz in corde suo. ¶ Ex oñib⁹ sic supius circa hanc p̄sentem materiam / nature ꝛ qualitatis primoꝝ motuum. delectationis ꝛ cōsensus in actum peccati tractati / quodāmodo epilogando habet qū o ꝑm⁹ motus primo ꝑmus ipsius sensualitatis qui naturaliter nullum est peccatū. Secūdo vo ꝑm⁹ motus eiusdem / qui ex fomite ꝓcedit / peccatum veniale existit. Delectatio aūt siue mozosa siue nō mozosa: mora tempis. Dū tñ nō sit mozosa mora consensus / ꝑ rōnem scz supiorem vere ꝛ realiter / aut interp̄tatiue ꝛ effectualiter deliberati. quod cōtingit in secundo tertio ꝛ quarto sex modoꝝ seu sex qualitatum se circa delectationem habendi ipsius rationis supioris supius declaratis etiam si dicta delectatio sit ꝛ feratur circa ea que de se ex suoq; genere vel ex aliqua circūstantia / peccata mortalia existunt. est solum peccatum veniale. Delectatō vero mozosa mora consensus / ꝑ rōnem scz supiorem vere ꝛ exp̄sse aut interp̄tatiue ꝛ effectualiter deliberati quod contingit in quinto ꝛ vltimo p̄dictoꝝ sex modoꝝ seu sex qualitatum se habendi ipsius rationis ꝛc. Necnō etiam cōsensus in actū. qñ tñ (vt sepe supra tactū est) sunt ꝛ feruntur sup his que de se ex suoq; genere aut ex aliq̄ circūstantia peccata mortalia existunt sunt etiaz peccata mortalia. Et ad istud ꝓpositum / per modum exempli applicant doctores licet diuersimode. temptationem que fuit in ꝑmis parentibus. ex q̄ dictis / pōt sensualitas ipa / serpēti compari. Ratio vero inferior vt iam in supioribus tactū est / mulieri eue. Et rō supior viro ade. Cum igit in ipsa ꝑmo motu. secundo tñ ꝑmo / ipsius sensualitatis illecebra insurgit. quod nō nisi ex fomitis corruptione ꝓuenit. ꝛ quasi cum serpens / comestionem pomi eue suggessit. ideoq; tūc pctm̄ solū veniale est ꝛ leuissimum. ¶ In delectatione vo nō mozosa mora consensus / qui scz consensus sit ꝑ rationem supiorem vere ꝛ exp̄sse aut interp̄tatiue ꝛ effectualiter deliberatus. quātūcūq; ista dicta delectatio sit forsan mozosa mora temporis / quātūcūq; etiam ipsa ratio inferior iuxta predictos scōm tertium ꝛ quartum sex modoꝝ seu sex

qualitatum se habendi ⁊c̄. vl̄ circa talem delecta
tionem, nō bene aduertat. vel subito aut im ꝑpe
etiam in eam consentiat. tunc mulier sine viro/ ip
soq; ignorāte/comedere dicit. Ideoq; tunc solū
peccatū veniale est. quia q; in delectatiōe pecca=
tum mortale interueniat/a consensu viri scz ratio
nis supioris: ꝺo ⁊ expresso aut interp̄tatiuo ⁊ ef
fectuali ⁊ nō alias ꝓcedit. In delectatione ve
ro morosa mora cōsensus interp̄tatiui ⁊ effectua
lis. qñ scz ratio ipa supior iuxta quintum sex mo
dorū predictorū seu sex qualitatū se habēdi ipsi⁹
rationis. ⁊c̄. talem delectationē rep̄mere negligit
tunc mulier sola/sed tñ viro sciēte comedit. ⁊ tūc
licet vir nō comedat ꝓpter illū tñ eius consensuz
interp̄tatiuū ⁊ effectualem/peccatū mortale effi=
citur. etiā si (vt sepe dictū est) desit voluntas ꝑfi=
ciendi actū. ⁊c̄. Quia mulier bñ potest sine viro
comedere. mortaliter aūt sine viri cōsensu vero ⁊
test peccare. In delectatione vero morosa/mo
ra cōsensus veri ⁊ exp̄ssi. qñ scz ratio ipa superi=
oris iuxta vltimū sex modorū p̄dictorū seu sex q̄li=
tatū se habendi ipsi⁹ rationis. ⁊c̄. vere ⁊ expresse
cōsentit. tunc vir nō solū consentit. ꝫ sicut ⁊ muli=
er comedit. ⁊ etiā si desit voluntas ꝑficiendi actū
⁊c̄. est pctm̄ ⁊ graui⁹ q̄z in casu precedenti. Gra=
uius etēm est in talē illicitā delectationē vere ⁊ ex
presse ꝛsentire. q̄z nō rep̄mēdo/interp̄tatiue ⁊ ef
fectualiter cōsensum p̄bere. In cōsensu ꝺo in
actum peccati seu ipsi⁹ act⁹ executionē/qui (vt la
te supra declaratū est) soli rōni supiori attribuit:
eſt ac si vir nō solū sicut ⁊ mulier comederet. ꝫ q̄/
dāmō ac si iuberet ⁊ p̄cipet. ⁊ tunc etiā si iuxta su
perius tacta. talis actus realiter ab extra nō pro
cederet ⁊ sequerē/est peccatum mortale. Et ad=
huc graui⁹ q̄z in casibus p̄cedentibus. inq̄tū scz
(vt etiam supra monstratū ē) grauius est in actū
peccati seu ipsi⁹ act⁹ executionē q̄z in solā ei⁹ dele
ctationem cōsentire. Vel alit̄ dici posset q; scz
in delectatione morosa mora consensus veri ⁊ ex
ꝓssi ipsi⁹ rationis supioris (de q̄ statim supra)
vir ñ comedit sicut mlier. sed solū comestioni mu
lieris cōsentit sicut supra dictū est: fieri in delecta
tione morosa mora consensus interpretatiui ⁊ ef
fectualis eiusdem rationis supioris. Estq; ꝓpt̄
hmōi cōsensum verū ⁊ expressum/pctm̄ mortale
sed graui⁹ vt iam tactum ē q̄z in tali cōsensu inter
pretatiuo ⁊ effectuali. inq̄tū. s. grauius est vere ⁊
exp̄sse in aliquod malū consentire q̄z interpretati
ue ⁊ effectualiter. Sed in cōsensu ipsi⁹ rōnis su=
perioris in actū peccati seu in ipsi⁹ act⁹ executio=
nem. etiam si vt statim dictū est talis act⁹ realit̄
ab extra nō ꝓcederet ⁊ sequerē. vir nō solū con
sentit sed sicut ⁊ mulier comedit. ⁊ tūc est tempta
tio de se cōsummata ⁊ pfecta. Et intelligātur he
exemplificationes iuxta supius declarata. qñ. s.
hmōi delectatiōes/cōsensusq; in actum sunt ⁊ fe
runtur sup his que de se ex suoq; genere aut ex
aliqua circūstantia peccata mortalia exīstunt.

Et hec quo ad talem materiā nature p̄morum
motuū delectationis ⁊ cōsensus in actū. ordinis/
q; ⁊ ꝓgressus temptationis. inq̄tum de eis ad ꝓ
positum hui⁹ octaui tractatus isti⁹ libelli tractan
dum occurrebat/dicta sufficiant. Qui latiora vi=
dere voluerit habet vt in supiorib⁹ in simili ta=
ctum est/doctores plurimos. tā mgr̄m in. ij. sentē
tiarū q̄z alios sup dicto passu tractātes. q̄z etiam
btm̄ Tho. p̄ma ⁊ scōa scōe ptis sue summe.

De tribus ad grauitatem peccati cōferētibus. ⁊

Quia vero iam recēter/⁊ etiam in supi/
oribus maxime in declaratione natu/
re ⁊ qualitatis peccati mortalis/dictū
et mōstratū est. qūo nonnunq; act⁹ ali
quis q̄ de sui forsan natura ex suoq; genere pec=
catū nō esset/vel forsan veniale solum/ex intentio
nis corruptione/vel rōne remorsus cōsciētie seu
aliqua alia circūstantia/pōt peccatū mortale effi/
ci. Eapropter ⁊ etiā ad clariorē semp cognitiōez
distinctionis seu nature peccati venialis a pecca=
to mortali/circa cui⁹ declarationē p̄sens p̄ncipa=
liter materia versat. visum est expediens de his
tribus hic summatim aliqua pstringere. De in=
tentione ac fine actionis seu opationis. De eē seu
natura ⁊ qualitate ꝓsciētie. De natura q̄litate ac
numero circūstantiarū.

De intentione ac fine actionis seu opationis.

Circa p̄mū est aduertendū q; intētio
in generali ꝓut hic ⁊ in materia mora=
li. s. virtutis ⁊ peccati sumit̄ sic descri=
bitur. Intentio est actus volūtatis in aliquē finē
tendentis. ꝑ aliquid vel aliqua ad illū finē ordina=
ta. Dicit̄ em intentio quasi in illud tentio. Nam
intentio sp respicit aliquid vt finem ſm. s. q; illud
est terminus volūtatis. Ex quo clare apparet q; i
tentio de se importat ⁊ denotat q̄ndā distantiam
illius quod sic intendit̄. Et ideo qñ volūtas ferit̄
⁊ intēdit imediate in aliquid etiaz si illud sit finis
vltimus quē tunc sibi cōstituit. terminusq; ipsi⁹
voluntatis que ꝑ tunc habet̄. nō dicit̄ tñ ꝓprie
esse intētio. sed qñ affect⁹ seu volūtas in aliq̄d tā=
q̄z finē vltimū quē sibi tūc cōstituit. vel tanq̄ ad
illū finem ordinatū ferit̄ ⁊ tendit. nō imediate sed
mediantib⁹ alijs ꝑ que in illud in qō sic ferit̄ ⁊ tē=
dit nitit̄ puenire tunc ꝓprie est intentio. Ut gra=
tia alicui⁹ exēpli. ferit̄ ⁊ tendit p̄ncipaliter affect⁹
alicui⁹ seu voluntas in suā finalem salutē. ⁊ pro=
pter ipsam facilius assequēdam intendit corpus
suū domare ⁊ spūi subijcere ⁊ hoc cōgruentius ⁊
cum saniori cōsilio ⁊ auxilio facere possit/iutēdit
religionem aliquā intrare. ⁊ ꝑ hoc faciendo ad

aliquē locū talis religiōs ire. Iste talis respectu salutis sue qui est vltimus finis/quē tūc sibi cōstituit. respectu etiā domationis sui corpis ac ingressus religionis. qui sunt fines medij ad illū scz finē vltimū ordinati/dicit ꝓprie habere intentionem Respectu vo additionis talis loci illius religionis. licet sit quedam volūtatis dispositio. nō tñ ꝓprie dicit esse intentio Ex p̄cedēti intentionis in generali descriptione clare ⁊ facilit elici potest descriptio intentiōis recte. p additionē scz istoꝝ verboꝝ debitū ⁊ debito modo. Et etiā intentionis puerse seu corrupte. p additionē oppositoꝝ seu cōtrariorū vboꝝ scz indebitū ⁊ indebito modo. Sic tñ q̄ in descriptione intētionis recte/ illa duo verba scz debitū ⁊ debito modo cōiuncti accipiant. cum ipsa duo ad hoc q̄ intentio sit recta necessario habeāt cōcurrere. In descriptione vero intentionis puerse seu corrupte illa duo vba opposita scz indebitū ⁊ indebito modo/accipiantur diuisim cū alterū eoꝝ ad hoc q̄ intētio puersa vel corrupta existat p se sufficiat. Item (vt sepe dictum est) plura necesse ē ad virtutē cōcurrere q̄ ad vitium. imo p defectū vnius eoꝝ que necessario ad vrtutē requirunt/transit in vitium.

Sup quibus quātū ad intelligentiā nature et effectus intentionis respectu eoꝝ que iaz in hoc octauo tractatulo huius libelli circa materiam peccati mortalis ⁊ peccati venialis tractata sunt et tractabuntur spectare et sufficere videtur. subijciunt hic alique regle notabiles. Prima regula est. Ex fine pncipaliter intēto. id ē. respectu finis vltimi/qui pncipaliter in aliquo actu intendit. actus ille attēdi. cōsiderari ⁊ iudicari hz. ad hoc scz q̄ dicat ⁊ iudicet bon⁹ vel malus: meritorius vel demeritorius. Jux quod intelligi et applicari potest dictū christi. Matth. vj. Si fuerit oculꝰ tuus simplex totū corpꝰ tuū lucidū erit. Ubi iuxta Aug⁹. p oculū significat intentio. Et intelligit hec regula de his maxime actibꝰ/q̄ alias ex seipsis sunt indifferētes. id est. qui de suo p prio esse/ ꝓpriaq̄ natura/sine cōcursu alteriꝰ cause seu alterius circūstantie/nō habēt q̄ sint boni vel mali. Ut gra exempli leuare festucā de terra vel mouere manū. Nam si tales actꝰ de ꝓpio suo esse ꝓpriaq̄ natura haberēt q̄ essent boni vl mali: aliter esset dicendū. vt clare p regulas sequentes videri poterit. Scda regula Actus de seipso malus/ex fine bono pncipaliter intēto nō efficitur bonus. Ut gra exempli. Furari vl dep̄dari q̄ sunt actus de se mali etiā ea pncipaliter intentione ad hunc q̄ pncipaliter finē fiant. vt exinde in dei honore fiat elemosyna. nō ꝓpter hoc boni efficiunt Tertia regula ⁊ opposita. Actꝰ de seipso bonus/ex fine malo pncipaliter intento /efficit malus. Ut gratia exempli. De elemosina vl oratione vel predicatione que pncipaliter ꝓpter vanam gloriam. mundanā. vel ꝓpter lucrum temporale habendū. ⁊ adipiscendū vel hmōi fieret. Et ratō diūsitat⁹ istaꝝ duaꝝ regulaꝝ ex descriptione intentiōis recte ⁊ intentiōis puerse seu corrupte intentiōis recte ⁊ intentiōis puerse seu corrupte apte supra positis alijsq̄ etiā ibidē dictis clare apparet. Quia ad intentionē rectam/duo requiruntur. s. q̄ tendentia/voluntatis sit in finem debitus ⁊ q̄ sit p media ad illū finē debito modo ordiata Ad intentionē vero puersam seu corruptam sufficit defectus vel malicia in vno istoꝝ scz vl q̄ finis pncipaliter intentus sit de se malus. vt ponit tertia regula. Vel q̄ media p que ad illum finem tendit sint de se mala vt ponit secunda regula.

Quarta regula. Una ⁊ eadem pncipalis intētio finalis. id est. in aliquē finē pncipaliter tendēs plures actus se inuicē consequētes etiam diuersimode ⁊ distanter ab inuicē factos/pōt in bonus ⁊ ad meritū. vel in malū ⁊ demeritū informare. Ut gratia exempli. Respectu intentiōis recte intendit aliquis vnū solidum p deo in elemosynaz tendit aliquis vnū solidum p deo in elemosynaz p duodecim sibi inuicē succedētes dies elargiri. ⁊ dare sic scz q̄ qualibet die dabit vnū denarius. Si a casu cōtingat istū hominē dationē aliquoꝝ istoꝝ denariorū p aliquibus istoꝝ duodecī dierum obliuisci ⁊ intermittere. ⁊ in alios/dies reparare ⁊ facere. donatio ista / nihilominus sic in alijs diebus facta ꝓpter primā pncipalem intentionē erit meritoria. de intentiōe vero puersa /facilius est dare exemplū cum facilitꝰ contingere possit.

Quinta regula Finē sub fine seu intentionem sub intentione/pōt quis ad meritū vel demeritū seu meritorie aut demeritorie quod idē est/ponere cōsentire ⁊ habere. dictoscz fines seu intentiones. sic sibi inuicē subordinatos/potest vna et eadem pncipalis ⁊ finalis intentio/in bonū vel malum meritū vel demeritū informare. Ut gra exempli. Respectu principalis ⁊ finalis intentiōis recte. intendit aliquis ire ad forū ad hunc finem/q̄ ibi emet medicinas. ipsas aūt medicinas ad hūc finem emit/vt ab aliqua infirmitate curetur. Ad hunc vero finem ab illa infirmitate curari desiderat. vt aptius ⁊ melius deo seruat. Clarū ⁊ certū est/q̄ in isto casu/oēs iste p̄cedentes/volūtates ⁊ intentiōes: que sic circa istos diuersos fines ferunt ⁊ tendunt: p illā pncipalem ⁊ finalem intentionē/aptiꝰ ⁊ melius deo seruiēdi. in bonus ⁊ ad meritum informant. ⁊ ꝓpter eā/bone ⁊ meritorie existunt. imo in tali casu qñ scz voluntas in aliquos fines seu intentiones sic sibi inuicem ad alios quem pncipalē ⁊ vltimū finem subordinatos pncipaliter ꝓpter ipsum pncipalem ⁊ vltimū finem refert ⁊ tendit. licet illi fines seu intentiones/plures sint ⁊ diuersi. nō tñ ꝓprie debet dici nec ꝓprie est nisi vnꝰ ⁊ idem ipsius voluntatis motus. Et ideo liguntur hec in ista regula dicta. etiam si tempore realis executionis seu ad inpletionis illoꝝ actuum sup quibus sic dicte p̄cedentes volūtates seu intentiones ferunt ⁊ tendūt: illa pnci

pālis ⁊ finalis intentio nen realiter ⁊ de facto in mente habereť. Utputa quia ꝓ tunc/ vel non occurreret vel nō attenderet. sufficit em̄ q̄ p̄cesserit ⁊ in habitu habeat. Ut verbi gr̄a in exemplo statim posito detur q̄ ille talis qui sic ab aliqua infirmitate curari deliderat/ vt aptius ⁊ meli⁹ do seruiat tpe quo emit medicinas ad hoc vt a dicta sua infirmitate curari possit, ⁊ tempe quo p̄dictis medicinis ad dictā suā curationē emendis ad forum vadit/ et illā pricipalē et finalem intentionē aptius ⁊ melius deo seruiendi non realiter ⁊ de facto in mente habeat. q⁊ tunc forsan vt dictū est vel non sibi occurrit vel non attendit nihilomin⁹ tñ/ cum ꝓ prius habuerit ⁊ adhuc in habitu (vt p̄ suponit) habeat. illa p̄ncipalis ⁊ finalis intentio aptius ⁊ melius deo seruiēdi/ istos actus emedē di medicinas ⁊ eundi ad forū. seu volūtates ⁊ intentiones que sup his ferunt informabit ⁊ bonos ⁊ meritorios efficiet: ac si tunc illam pricipalem ⁊ finalem. intensi⁹. aptius. ⁊ meli⁹ deo seruiendi in mēte realiter ⁊ de facto habuisset. ¶ Respectu ꝯo p̄ncipalis ⁊ finalis intentiōis puerse seu corrupte/ facilius (vt statim in regula pcedēti tactuz est) dari pōt exemplū. ¶ Intelligank etiā p̄dicta respectu tñ p̄ncipalis ⁊ finalis intentionis recte/ actuū q̄ bonorū ⁊ meritoriorū. dū tñ inter dictos actus seu fines/ sic sibi ad vltimū finem p̄ncipalit intentū subordinatos. ⁊ sup q̄bus hmōi p̄cedentes voluntates seu intentiones sic ferunt ⁊ tēdūt nō interueniat seu intendat aliquis act⁹ seu finis ex seipso: suaq̄ ꝓpria natura/ illi fini sic p̄ncipaliter intēto quo ad meritū deformis ⁊ oposit⁹. ⁊ q̄ voluntatē seu intentionē que sup ipm̄ ferť ⁊ tendit posset puertere seu corrūpere. Ꝯo q̄ aptius declarando/ ponitur sexta regula. ¶ Sexta regula Quocienscūq̄ inter plures act⁹ seu fines sibiuicē ad aliquem finē vltimū alias exse ipo bonū et meritoriū principaliter intentū subordinatos interuenit. seu intendit aliquis actus seu finis ili fini sic p̄ncipaliter intento ex seipso suaq̄ ꝓpria natura quo ad meritū deformis ⁊ oppositus. voluntatēq̄ seu intentionē que sup ipm̄ ferť ⁊ tēdit puertens ⁊ corrūpens/ talis actus seu finis medius sic interueniens. nō informať ad meritū p illā p̄ncipalem intentionē illius finis vltimi sic deseruiendi ipso meritorij. q̄n pot⁹ ipsam p̄ncipalem ⁊ finalē intentionē oīesq̄ alios fines seu intentiōes p̄cedentes. etiā alias ex seipsis bonos ⁊ meritorios deformat ⁊ quodāmodo deprauat. Verbi gr̄a. Intendit aliquis ire ad aliquā domum ⁊ ad hūc finem in illam domū vult ire/ vt ibidē luxurietur efficiať. ad hunc vero finem vult sanior effici/ vt aptius ⁊ melius deo seruiat. Iste finis vltim⁹ p̄ncipaliter intentus aptius ⁊ melius deo seruiendi qui alias ex seipso bonus est ⁊ meritorius / illam voluntatem seu intentionem que sic sup illū actū luxuriandi ferť ⁊ tendit/ ⁊ a minori illum actum si a casu cōmitterеť. cum ex seipo suaq̄ natura sit illi vltimo fini sic p̄ncipaliter intento quo ad meritum/ deformis ⁊ oppositus ad p̄dictam voluntatem seu intentionem que sic sup eum ferť ⁊ tendit. puertens ⁊ corrūpens. nullo modo ad meritum reformare potest. quin potius illa pertersa corrupta voluntas ⁊ intentio/ ipam vltimā ⁊ p̄ncipalem intentionē ac oēs alios fines ⁊ intentiones ꝓcedentes deformat/ ⁊ quodammodo depraуat pampliusq̄ ac grauius faceret actus si a casu cōmitterеť. ¶ Et ratio horū ē. quia vna voluntas seu intentio ex seipsa puersa seu corrupta. plures voluntates seu intentiones alias ex seipsis bonas deprauare potest/ sed nō ecōtra. Una etem̄ bona voluntas seu intentio non potest plures ex seipsis malas/ bonas efficere. imo nec plures bone etiam se inuicem cōsequētes/ vnā ex seseipsam malā/ bonā efficere possunt. Quia vt i superioribus sepe dictum est. ad bonitatē ⁊ rectitudinem alicui⁹ voluntatis seu intentionis plura necesse habēt concurrere/ q̄ ad eius maliciaz seu corruptionem. imo ad eius maliciā seu corruptionem sufficit defectus vnius eorū que ad bonitatem ⁊ rectitudinem cōstituendā necessario requiruntur. ¶ Intelligank etiam ea que sic statim supra: tam de actuum interiorū ipsius voluntatis. q̄ etiam actuū exteriorū exinde cōsequentiū per p̄ncipalem ⁊ finalem intentionē quo ad meritum vel demeritū. informatione dicta sunt. qñ huiusmodi p̄ncipalis ⁊ finalis intentio. tales actus interiores voluntatis/ ⁊ a fortiori ipsos act⁹ exteriores si exinde consequank/ precedit vel cōcomitatur. Nam si hmōi p̄ncipalis ⁊ finalis intentio tales actus subsequereť: aliter veniret dicendum. ¶ Etem̄ vt iam statim innui visum est. triplici q̄z tum ad hanc materiā cōcernit potest ipa intentō siue de recta/ siue de puersa ⁊ corrupta accipi velit/ respectu supra dictorum actuū. tam scz interiorum ipsius voluntatis q̄ exteriorū inde consequentium. consideratione cōprehendi. Uno mō vt eos p̄cedens. alio modo vt eos cōcomitans. alio modo vt eos subsequens. ¶ De intentione aūt/ p̄dictos actus p̄cedente. qūo ⁊ quādo eos q̄ ad meritū ⁊ demeritum informare habeat ⁊ iformet. satis in supioribus tractatum ⁊ declaratum est. ¶ De intentiōe vero/ hmōi actus cōcomitante/ hoc idem scz qūo ⁊ quādo eos informare habeat ⁊ informet. Ex superius etiam tractatis clare elici ⁊ concipi pōt. Etem̄ si intentio tales actus p̄cedens ipsos quo ad meritum ⁊ demeritum iuxta tñ modificationes ⁊ declarationes supra etiā tactas informare potest ⁊ qñq̄ informet. hoc idē non dubium. iuxta eadem tamen modificatiōes facere poterit ⁊ valebit intentio ipsos actus realiter ⁊ de facto concomitans. ¶ Quo vero ad intentionem tales interiores voluntatis actus. ac

etiam exteriores exinde ꝓueniẽtes subsequentes seu supaccedentẽ/aduertẽda sunt que sequunt. Et ꝑmo ꝯtum ipsos actꝰ interiores volũtatis in se ⁊ absolute cõsideratos ꝓcernit/ꝙ intentio huiusmodi interioris actus volũtatis/subsequens seu supaccedẽs/nullo modo ex seipsa põt eos ꝙ ad meritũ vel demeritũ informare. id ẽ. meritorios vel demeritorios efficere/nisi quatinꝰ illi actꝰ interiores voluntatis/cũ illa subsequẽti seu supaccedenti intentione reiterant. Vt gratia alicuius exempli ad clariorẽ semp intellectũ. vt aliꝯs vult ⁊ in mẽte disponit ire de rhoma in hieru salẽ. ⁊ ꝓ hoc sibi equum ⁊ alia necessaria ꝑparat. nõ ꝙdez ꝓ tunc nec ꝑ prius relatione seu reflexione qua/ cũ ꝙ habita in deum. sed forsan (vt interdum cõtingit) sola causa societatis vel alia. vult postmodum iste dictã suam voluntatẽ seu ꝓpositum qõ sic habuit/in deum referre. vt scz illud ꝓpositum ⁊ voluntatẽ quã sic de eundo in hierusalem simpliciter habuit. habuerit intentionẽ deo seruiẽdi ⁊ complacẽdi. Ista intẽtio sic sibi supueniẽs: nullo modo põt ex seipsa illũ actum interiorẽ voluntatis seu illud ꝓpositum quod sic ꝑ prius de eundo in hierusalẽ habuit/informare. sic scz ꝙ eiꝰ bonitas seu meritum/ex ista subsequẽti ⁊ supaccedenti intentione dependere possit. nisi iterũ illuz interiorẽ actũ voluntatis seu ꝓpositum/cum ista intentione subsequẽti/ille homo reiteraret. sic .s. ꝙ illam voluntatẽ ⁊ ꝓpositũ quod sic de eundo in hierusalem simpliciter habuit/rehaberet intẽtione deo seruiẽdi ⁊ complacẽdi quod si faceret/ ⁊ a casu in dicto suo ꝓposito sine sua culpa impediret/iste actus volũtatis sic cum ista intentione subsequẽte reiteratus meritorius esset. vbi prior ⁊ ꝑcedẽs nõ fuisset. Et ratio clara est. quia iam ille interior actus voluntatis seu illud ꝓpositum/ sic istam intẽtionẽ subsequẽtẽ ꝑcedens tempe ꝙ ista intentio accedit/est ꝯsi in factum eẽ. ⁊ ꝙdammodo in ꝑterito ⁊ nõ esse. quare nisi reiteraretur nullo modo videt ꝑ subsequentem intentionem informari posse. Quo vero ad ipsos actus exteriores. ex ipsis. s. interioribus actibus volũtatis ꝓueniẽtes. hmõi actus/sub duplici specie/ duplicique qualitate ꝯtum ad hanc materiaz ꝑtinet cõsiderationi occurrũt. Sunt etenim aliqui respectu ꝓxime speciei. simplices in se. id ẽ. qui de sua natura etiam si quẽdam successum habeant. non tñ ex pluribus ⁊ diuersis aliꝯs actibꝰ de se cõpletis vel longo tractu temꝑis subsistere seu cõstare habent. vt gratia exempli. Dare vnã elemosynã celebrare vnam missam. ⁊ hmõi. Alij vero sunt ⁊ secunde speciei. compositi in se. id ẽ. qui de sui natura ex pluribus ⁊ diuersis aliꝯs actibus de se cõpletis. vel ex longo ⁊ in diuersa tempa tractu sbsistere ⁊ cõstare habẽt. vt gratia exempli. Viu in religione viuere. in longam ꝑegrinationem ire. ⁊ hmõi. Rursus possunt ꝑdictarũ duarũ specierum actus sub duabus diuersis qualitatibꝰ (vt tactũ est) considerari. Vel scz ꝓut sunt in factum esse. id ẽ. ꝑfecti ⁊ completi. Vel ꝓut sunt adhuc fieri. id ẽ. iam incepti ⁊ nõdum ꝑfecti seu completi. De quibꝰ magis ꝑ exempla subinserta liquere poterit. Ꝓmissa igit ad ꝓpositum applicando dici potest. ꝙ actus ꝓme qualitatis. s. ꝙ sunt in factum esse. id ẽ. ꝑfecti ⁊ completi. cuiuscunq; ꝑdictarum specierũ existant. siue scz simplices siue compositi. intentio subsequẽs seu supaccedẽs nullo modo põt ex seipsa quo ad meritũ vel demeritũ informare. Nec taliũ actuum bonitas seu malicia ex dicta subsequẽti seu supaccedenti intentione dependere. Ratio clara ẽ. quia tales actus cum ꝑfecti ⁊ completi ⁊ sic transacti sunt. nõ sũt amplius in eẽ. quod aũt amplius in esse nõ existit nõ potest amplius ꝑ aliud subsequẽs informari nec ab eo quoquo modo dependere. Nec etiã iuxta modicum supius tacta/ posset actus interior voluntatis/respectu taliũ actuũ exteriorũ sic trãsactorum. cum illa subsequẽti seu post accedẽti intentione reiterari. Vt gra exempli. ⁊ ꝓmo de actu simplici. Dedit aliquis cuidam indigenti vnum florenum. nihil tũc nec ꝑ ante/respectu istiꝰ dationis de deo cogitans. sed quia forsan ille indigens vicinus suꝰ erat vel alias sibi gratus. Si supaccedat isti vel subsequat intentio ꝙ illũ florenum voluerit dedisse ob dei reuerentiã ⁊ honorez/ista intentio sic subsequẽs seu supaccedens/nullo modo quo ad meritũ potest ex seipsa illũ actum. s. illam dationẽ illius florẽi informare. ꝙ. s. eã meritoriam faciat. quia iã illa datio añ accessum isti⁹ supueniẽtis intentionis: trãsijt. nec est ampli⁹ in esse sicut nec põt informari. Nec etiã respectu eiꝰ posset actus interior voluntatis cum ista subsequẽti ⁊ supuenienti intentione reiterari. De actu ꝓposito similiter exemplificari põt de illo qui de deo nihil tũc. nec ꝑ antea respectu huius cogitans. nec tũc quicq̃ in deũ deflectẽs seu referens iuerit de rhoma in hierusalẽ. Si eñ talis/cõpleto dicto suo viagio/ velit illud in deũ referre intẽtionemq; dei honoris feciſſe. ista intẽtio supueniẽs nullo modo potest illum actũ sic completũ scz illud viagiũ quo ad meritũ informare. Nec etiam posset actus interior ipi⁹ volũtatis respectu eius cum illa subsequenti ⁊ supaccedẽti intentione reiterari iuxta quod satis declaratũ est. Act⁹ ꝓpositi secunde qualitatis qui scz sunt adhuc in fieri. id est. iã incepti ⁊ nõdum cõpleti. quod sic notanter dicit. Etenim si nõdum incepti eẽnt. intentio supueniens nõ posset respectu eorum dici subsequens. seu post accedẽs. si etiaz cõpleti eẽnt. iam supra declaratum est. quid talis intentio operaret. Hmõi igit actus ꝓut in seipsis in suoq; eẽ totali considerant/intentio subsequẽs seu supaccedẽs põt ex seipa quo ad meritum vel demeritum finaliter quid informare. ⁊ Fm quid etiam nõ informabit

Scom quid em̃ nō infozmabit. quia. ſ. pars illi⁹ actus ſi ſit actus de ſe ſimplex. oñes etiā alij ſingulares actus ex quibus vna cū alijs ille totalis actus ſubſiſtit ⁊ conſtat ſi ſit actus cōpoſit⁹ q̄ dicam intentionē ſic ſubſequentē ⁊ ſupaccedētem pceſſerint. nullo modo quo ad meritū vel demeritum poterunt ab ea infozmari. Scom quid aūt infozmare poterit. quia illuz totalē actū in ſe. nec nō ptem de eo reſtantē ſi ſit actus ſimplex. ac omnes etiā alios ſingulares actus ex quib⁹ ille totalis actus ſubſiſtit ⁊ cōſtat ſi ſit actus cōpoſitus/illaz ſupaccedentē ⁊ ſupuenientē intentionē ſubſequentes/meritozios vel demeritozios efficeret. Ut gr̄ia exempli. ⁊ p̄mo de actib⁹ ſimplicib⁹. Vult aliquis ⁊ diſpo nit celebzare miſſam. tunc nec p an/tea reſpectu huj⁹ celebzationis cōſiderationem ſeu relationē in deum habēs. ſed vel forſan p̄pu doze vitādo. vel alia cauſa. Celebzat iſte vſq̄ ad ep̄lam. poſtmodū vanitatē ſuā conſideraſ/compunxit ⁊ intentionē ſuā reſpectu huj⁹ celebzationis in deum referre incipit. ſic. ſ. q̄ intentione hozis ⁊ reuerētie dei celebzare vult. Iſta intentō ſupueniens ⁊ ſupaccedēs: iſtū actum ſimplicē q̄ eſt adhuc in fieri/ſm quid infozmabit. quia. ſ. ipſum in ſe necnō ptem que de eo poſt illā intentio nem ſupuenientē agenda reſtabat. ac etiā omnes alios ſingulares act⁹ ex quib⁹ ip̄e totalis act⁹ ſubſiſtit ⁊ cōſtat. meritozius efficiet. ⁊ maxime. quia etiam reſpectu eozū/actus interioz volūtatis cuz illa ſupaccedēti intentione reiteratur⁹ eſt. ſm q̄d etiā iſta intentio iſtum celebzationis miſſe actum nō infozmabit. quia ptē que de eo ante acceſſum dicte ſupueniētis intentiōis acta erat. ſ. oñia añ ep̄lam dicta. nullo modo infozmabit. nec meritoria efficiet. quia iā nō ſunt in ſe nec etiaz reſpectu eozum poteſt actus interioz ip̄i⁹ voluntatis cum illa ſupueniēti ⁊ accedēti intentiōe reiterari. De actibus vo compoſitis pōt ſimiliter exemplificari. ⁊ p̄imo de actu cōpoſito/quo ad longum ⁊ ad diuerſa tempa tractū ſeu ſucceſſum. iuxta exemplum iam ſupius poſitum. de illo qui cauſa ſocietatis vel alia vadit de rhoma in hieruſalem. per actaq̄ quarta⁹ ⁊ quinta pte itineris/mutat intentionem ⁊ ppoſitum ⁊ in deū reflectit. iſta intentio ſic ſupaccedens ⁊ ſupueniens/iſtum totalē actū quo ad quid infozmabit. ſ. quo ad totalem actuz in ſe. ⁊ quo ad oñia que de eo poſt acceſſuz dicte intentionis agenda reſtabāt. vtputa reliquū itineris. labozes picula ⁊ expēſas quas amodo ſuſtinebit ⁊ faciet. quos meritozios efficiet. Quo ad quid etiā nō infozmabit. q⁹ ſcz illam ptem itineris ante facti: labozeſq̄ picula ⁊ expenſas p̄ p̄i⁹ habitos ⁊ factos, nullo modo pōt ex ſe meritozios efficere vt iam ſtatim de celebzāte miſſaz declaratum eſt. Poteſt etiā ſemp ad maiozē declarationem/de actu ex diuerſis ſingularibus actib⁹ cōpoſitō/ſimiliter exemplificari de paupe. qui ſola cauſa victus lautioris habenda/vel alia nō de ſe meritoria: intrat religionē. ⁊ ibi ſub tali intentiōe aliquādiu vtputa quattuoz aut q̄nq̄ annis viuit pluresq̄ actus ad regulā ptinētes/nō mutata p̄ma cauſa ſeu p̄mo ppoſito ſui ingreſſus facit ⁊ ex equitur. Cognoſcit iſte defectum ſuum. compunctuſq̄/ppoſitum ⁊ intentionem ſuam mutat. omniaq̄ in deum referre incipit. ⁊ intentione bo ſeruiendi ⁊ ad regulam ſuam amodo in dicta religione vult viuere. Iſta ſubſequēs ſupaccedenſq̄ intentio/iſtum actum viuendi in religione ſm quid infozmabit. quia ſcz quo ad ip̄m actum in ſe ac etiam oñes alios ſingulares actus. qui poſt illam ſupaccedentem intentionē fient. q⁹ eos meritozios. ⁊ iſtum vere religioſuz qui p̄ius ñ erat efficiet. Quo ad quid etiā nō infozmabit. q⁹ omnes alios ſingulares actus p̄cedentes. meritozios efficere nō pōt. Nec etiā reſpectu eozum. cum trāſacti ſint poteſt actus interioz volūtatis cū iſta ſupaccedenti intentione reiterari. Et ad iſtō p̄o poſitum reſpectu. ſ. iſtozū actuū qui ſic in fieri exiſtunt ⁊ intentionis ſupaccedētis/ſatis ptinere vi deť illud beati Gregozij in omelia. Reſtat vt q̄ſq̄ ille eſt qui ad ſupnam patriā tendit/nequaq̄ ſe a vitijs p̄ mundi huj⁹ honeſtate cōtineat. Qui ⁊ ſi quedā aliquādo bona p̄ honeſtate inchoat/in eius intentione nō debet p̄manere. nec p̄o bono ope/p̄ſentis huj⁹ mundi gloziā quereré. ſed totam ſpem in redemptozis ſui aduentu cōſtituat. ⁊c. Ecce mentio de bonis inchoatis/⁊ de mutatione intentionis ⁊c. Et put in ſupiozibus exēplificatum eſt de infozmatione ipſozū actuū quo ad meritū. ſimili modo exemplificari facile eſt de eorū infozmatione quo ad demeritū cum eadem quo ad hoc ratio exiſtat. Reſolutio finalis eſt iſta/q̄ intentio actus/tam interiozes ip̄ſi⁹ voluntatis. q̄ exteriozes ex ip̄is p̄cedentes. qui realiť ⁊ tranſacti ſunt. ſubſequēs ſeu ſupaccedens/nullo modo poteſt ex ſeip̄a eos quo ad meritū vť demeritū infozmare. q⁹ vo dicať actus interioz voluntatis cū intentiōe ſubſeqnēti ſeu ſupaccedenti reiterari ⁊c. Jam p̄prie loquendo illa reiteratio eēt nouus volūtatis actus. ⁊ ſic reſpectu eius poſſet ⁊ deberet dici intentio cōcomitans ⁊ non ſubſequēs. Sed iſta p̄ mediocribus ⁊ ſimplicib⁹ et quo magis cōſcientiarū ſcrupuli cognoſci ⁊ q̄ tari valeant vt ſepe tactum eſt/ita late ſpecificari ⁊ p̄ exēpla declarari libuit. Notandū inſup et poteſt poni vt ſeptima regula. Septima regula/q̄ actio cozpozalis poteſt etiam meritozie ad aliquem finem tempalem referri. dūmodo finis ille tempalis. in deum finaliter referať. Actio vo ſpiritualis vt p̄dicatio oratio ⁊ hmō. nullo mō pōt meritozie ad finem tempalem referri. etiam ſi illō tempale finaliter in deum referať. Et hoc eſt i effectū quod dicit Aug⁹. Debemus māducare vt euāgeliſemus. nō aūt euangeliſare vt māducem⁹

Aduertendū ꝓterea ꝙ etiam ꝑ modū cuiusdā regule ⁊ hec ꝑ octaua poni potest. Octaua regula ꝙ si in aliquibus actibus seu actionibus / ad diuersos fines sibi inuicē subordinatos tendentibus / ꝑmus vel medius finis seu ꝓpinquior intentus ponat seu cōstituat aliquod tpale. ordo talis ē puersus. actꝰ ꝙ hmōi sic ad istos fines ordinati demeritorij. Ꝑñ tñ etiam meritorie licitū est / duos fines in aliquo actu cōstituere ⁊ intēdere. vnū scz tempalem. ⁊ aliū eternum dūmodo illud qđ ē eternum. sit ꝓncipalis ⁊ vltimus finis intentꝰ. et nō ecōtra. Ut gr̄a exempli de istis duobꝰ mēbris Optabit aliquis sufficiēs ⁊ idoneus sed indigēs bñficiū ecclesiasticū. vt scz habeat vñ vitā suā sustentaret. ⁊ vt etiam maiorē habeat occasionez ⁊ facultatē deo debite seruiendi. Hic sūt duo fines licite intenti. vnus tempalis ⁊ alius eternus. Si igitur iuxta primū membrū huiꝰ notabilis seu regule / finis ꝑmus seu ꝓpior sit ipm dei seruitiū debite facere. ⁊ finis vltimus ⁊ ꝓncipalis sit sustentationē vite habere. tunc ordo est puersus ⁊ actꝰ ad hos fines ordinati de se quo ad salutem eꝝnaz acquirendā / demeritorij. Si vo cōtrario mō procedat intentio. sic. ſ. ꝙ finis ꝑmus seu ꝓpinquior sit sustentationē vite habere. ⁊ finis vltimꝰ ac ꝓncipalis / sit ipm dei seruitiū facere. tūc ordo est rectus ⁊ bonus. actusq; ad hos fines debite ordinati / quo ad salutem eternā acquirendā meritorij.

Et hec quo ad materiā intentiōis ac finis actionis ⁊ opatiōis quātū huic tractatui ꝯgruere visum ē / dicta sufficiant.

De esse natura ⁊ qualitate conscientie.

Quo vero ad esse seu naturam ac qualitatem conscientie. est ꝑmo sciendu. ꝙ cōsciētia put ꝓprietas vocabuli de se satis cōnotat / duo dicit ⁊ importat.

Primo dicit ⁊ importat scientiā. ⁊ ꝑm hoc cōscientia dici potest quidā habitus naturalis. non solum cognitiuus. sed etiā motiuus. Mouet em̄ ⁊ inclinat animā ad bonū ꝓsequendum. ⁊ malu fugiendum. Et isto modo incꝫtū. ſ. sciētiam dicit ⁊ importat / habet se vt supius. cōiungit q̄ ipsi ꝑmo habitui naturali / supioriq; lumini ratiōis qđ synderisis dicit. ita ꝙ ꝓpter hoc aliq. vt Hieronimus ⁊ alij ipsam synderisim put in supioribus tactum est / cōscientiā seu consciētie iudiciū dicē voluerint. Et tūc cōsciētia de se semꝑ recta est. nam tūc circa vniuersalia agibiliū sicut ipsa synderisis versat. Secūdo vo dic̄ ⁊ importat ꝓscia ⁊ magis ꝓprie. quādā acceptionē seu acceptationē exptē rōnis. Etem̄ ꝓscia ꝓprie loquēdo nihil aliꝰ ē q̄ aplicatio quedā seu ordinatio scie ad aliquē actū. scia aūt in rōne est. qđ satis denotat hec prepositio cū. dr̄ em̄ cōsciētia quasi cū alio scientia. Et tūc cōsciētia ꝓprie loquēdo magis ē actus q̄ habitus seu potētia. Istoq; modo se habet vrin ferius: magisq; cōiungit rōni simplici. imo tūciori citur quoddā dictamē rōnis. Et hoc modo non semꝑ de se est recta. imo frequēter errorē recipit quia tūc cum. ſ. sic ipsi rōni simplici cōiungit̄ habet circa pticularia ⁊ ꝑ modū cuiusdam cogitionis seu inquisitionis versari. in quibꝰ frequenter error ⁊ errare contingit. Que clarius ꝑ exemplum nōnullorū doctorū concipi ꝑñt. Formant em̄ quēdā quasi consciētie silogismum. Cuiꝰ synderisis maiorē ꝓponit quasi generalem ⁊ vniuersalem sic. Nullum malū est faciendū. Cui cōsciētia se iuxta primā sui importationē seu cōnotationem / ipi synderisi cōiungēs sine quacū q̄ difficultate assentit. nec tūc errat. Quia circa hmōi maiorem. nō est error. Formatꝫ deinde ratio sb ista maiore vnā minorē / ad aliquē casum seu factū pticulare descendēdo. sic. Et hoc ē malū. Cui minori cōscientia se iuxta scdam sui importationem seu cōnotationē ipi rōni cōiungens assentiat. pōt errare ⁊ pōt nō errare. Infert demū ꝓscientia ex illis duabus ꝑmissis cōclusionem sic. Ergo sb nō ē faciendum. Que cōclusio similiter erit falsa vel vera. put scz ipa ratio ⁊ consciētia se illi coniungēs in illa minore errauerit. Dr̄ etiā cōsciētia prout magis ꝓprie et magis cōiter sumit̄. ſ. duz magis rōni simplici coniungit̄ / dicat quādam aplicationem seu ordinationē sciētie ad aliquid. sicq; actum quēdā q̄ habitū seu potentiā ipotet. patet ex his que ipi cōsciētie attribuu nt̄. ſ. testificari. accusare. remordere. reꝑhendere. excusare. instigare. stimulare. remurmurare. incitare. ligare. retrahere. Que oīa (vt clarū est) cōsequunt quādā actualem applicationē alicuiꝰ cognitiōis seu sciētie ad ea que agunt̄. Que quidē aplicatio tripliciter habet fieri ꝑm diuersitatē trū temporū videlicet ꝓteriti ꝑsentis ⁊ futuri. Uno etem̄ modo ⁊ respectu ꝓteriti tempis habet dicta aplicatio fieri. dum. ſ. recognoscit aliquid factū vel nō factum esse. Et ꝑm hoc cōsciētia de hoc q̄ sibi vt in malo cōmisso vel in bono omisso aut ecōuerso consciа est contra mentē. testificat eamq; vt accusat. remordet. ⁊ reꝑhendit vt etiaz excusat. Alio mō respectu ꝑsentis tpis habet dicta applicatio fieri. dum. ſ. aliq̄d faciendū imminet vel occurrit Et ꝑm hꝰ ꝓscientia ꝓprie de illo in bonū vel malum ꝑm iudiciū rōnis ꝑ applicationē scie seu cogniti/onis ad illud iudicātis / sibi consciа ē mentē ipam facē vel nō facē. instigat ⁊ stimulat ⁊ recalcitrat. Alio mō ⁊ respectu futuri tpis hꝫ dicta applicatio fieri dū. ſ. cōscia ad aliq̄ in futurū faciēda / vel non faciēda. put sibi de eis ꝑm iudiciū rōnis ꝑ applicationē sciētie seu cognitionis ad illa iudicātis. consciа ē mētē ipam incitat ⁊ instigat vel retrahit. Plures a diuīsis doctorib⁹ assignant̄ ꝓscie descriptiones. Una a Joh. damasceno ꝙ ꝓscia ē lex itellectꝰ nri. Alia a Basilio. ꝙ ꝓscia

ē rōnale iudicatoriū. Alia q̄ ē cognitio ſuūpſius uus. Alia q̄ ꝓſcia ē habit⁹ mētis. boni ⁊ mali diſcreti quid faciendū vel nō faciendū. animi deliberatione firmata. Ex iſtis cōſcie diffinitionib⁹ ſeu diſtinctionibus. que in effectu bñ reſoluēdo in idez coincidūt. colligi pōt q̄ ꝓſcia reſpicit ⁊ cōcernit/ tam facta q̄ faciēda. imo oia ꝑta reſpicit. vt ſatis declaratum eſt.

De conſcientia indi-

ſcreta. Notare ſolent aliqui. conſciam nimis larga/ ⁊ etiam nimis ſtrictā cauendam fore aliqs rōnes aſſignātes. Una. ſ. q̄ ꝓſcia nimis larga generat p̄ſumptionē. Nimis vo ſtricta deſpationē Alia q̄ ꝓſcia nimis larga frequēter illud q̄d ē malum dicit bonū. Nimis vo ſtricta ecōtrario ſepe damnat ſaluandū. Q̄d nō put verba iacēt de ſe ſic ſimplr accipiendū ē. ꝫ p quādā denotationem ⁊ maxime in indifferētibus. q̄. ſ. vt ſepe tactū ē/ ñ hñt ex ſe ſuoq̄ genere q̄ ſint bona vel mala. meritoria vel demeritoria. Etē cōſciētia larga/ cōiter ⁊ de pluribus q̄ frequētiſſime occurrūt nullū remorſum hz. ⁊ ſic plura ſepe facit q̄ ſic faciendo nō peccat. In q̄b⁹ tñ ſi remorſum hret/ peccaret. Exinde plura pcta euitat q̄ alias incurreret ⁊ cō mitteret. Cōſcia vero nimis ſtricta ecōtrario cō muni⁹ ⁊ quaſi de oīb⁹ ⁊ frequētiſſime ſine cauſa remorſum hz ⁊ dubitat. Et cū pīma ncēr io facere habeat. plurima facit. que ſic cū remorſu faciendo peccat. in q̄b⁹ tñ ſi remorſum nō hret/ non peccaret. Exindeq̄ plura pcta incurrit ⁊ cōmittit/ q̄ alias nō incurreret/ nec cōmitteret. Circa qđ ac etiā circa plurima tā iā dictorū q̄ dicēdor bñ notandū ⁊ aduertendū venit. Q̄ aliud eſt conſcientia. aliud timor ꝓſcie. Q̄d in effectu ē dicere q̄ magna ē dña inē hre de aliq̄: ſeu facē ꝓſcientiā ⁊ intelligat formatā. ⁊ hre ſolū timorē cōſcientie que aliq̄ ⁊ bñ cōiter ſcrupulū cōſcientie vocant. Cōſciētia etē̄ put iā dictū ē. ſ. formata ē q̄ñ finaliter. i. poſt diſcuſſionē ⁊ deliberationē/ ex diffinitiua ſentētia rōnis iudicat ⁊ firmat aliq̄d eē faciē dum aut ꝓſequēdū. vel nō faciendū aut vitādū. Et ꝫ talē ꝓſciētiā formatā facē/ etiā ſi erronea ſit. ſic. ſ. q̄ rō in ſic diſcutiendo deliberādo ac diffiniendo errauerit ē pctm̄. Timor vo ꝓſcie ſeu ſcrupul⁹ ē. q̄ñ nō ſic finaliē. i. poſt diſcuſſionē ⁊ deliberationē ex diffinitiua ſnia iudicat ⁊ firmat aliq̄d eē faciēdū aut ꝓſequēdū. vel nō faciēdū aut vitādū. ſed mens inē dubia vacillat. neſciēs q̄d ſit melius. nec ad q̄d potius teneat. Nō tñ q̄ mō vellet omittere q̄cq̄d ſciret eē placitū diuīe volūtati Et ꝫ iſtū timorē ſeu ſcrupulū ꝓſcie facē/ nō ſp eſt pctm̄. licz piculoſus valde ſit. ⁊ q̄tū fieri pōt abij ciendus ⁊ extinguēdus. Cauſe iſtorū inferi⁹ ſub iungent. Ꝓzo q̄ ſciēdū q̄ inē cetera q̄ ſup p̄ſen ti materiā ꝓſcie p doctores tractant. due ſolēt ꝛz

diuſimode formari ⁊ determinari q̄ſtiones. Ex q̄rū determinatione/ tā ſtatim dicta/ q̄ adhuc inferius i hac eadē materia dicēda: q̄ etiā plura alia que in h̄ tractatu circa materiā pctorū mortalis ⁊ venialis tractata ſunt/ ⁊ adhuc forſan tractabūt clari⁹ intelligi poterūt. Prima igit queſtio ſic tractari ſolita ē. Vtrū cōſcia errās obliget. Secūda vtrū cōſciētia errās/ excuſet. Circa pīmā iſtarum duarum queſtionum.

Vtrum ſcz cōſciētia

errans obliget: qđ vt ponit btūs Tho. pma ſcōe ſueſūme ē idē in effectu q̄ querere. vtrū volūtas a rōne errāte diſcordās/ ſit mala ⁊ peccet. Cōfortiter ad aliq̄ ſupra tactorū/ triplicē diſtinxerunt nōnulli actuū q̄litatē. videlicz q̄ aliq̄ ſunt de ſe ex ſuoq̄ genere ſeu natura/ boni. Alij ſunt de ſe ex ſuoq̄ genere ſeu natura mali. Alij ſunt idifferentes. ſ. q̄ de ſe ex ſuoq̄ genere ſeu natura nō habēt q̄ ſint boni vel mali. vt leuare feſtucā de terra. vt mouere manuz Dicūt ḡ in effectu. q̄ reſpectu actuū duarū p̄marū qualitatū/ ſi rō vel cōſciētia de iſpis iudicet ⁊ dictet v̄m verū eorū eē. ſuāq̄ ꝑ ppriā naturā. vtputa q̄ aliq̄d qđ de ſe ex ſuoq̄ genere ſeu natura bonū eſt ratio iudicet vt bouum ⁊ exinde cōſcia dictat hoiem teneri ad illud faciēdum. vel aliq̄d qđ de ſe ex ſuoq̄ genere ſeu natura malum eſt ratio iudicat vt malū. ⁊ exinde conſcientia illud dictat eſſe p̄hibitū ⁊ ſic nō faciendū Null⁹ ē ibi error imo rectū iudiciū. Eadē etenim rōne p̄cipiunt bona ⁊ p̄hibent mala. Ꝫz ſi ratio vel cōſcia de p̄dictis actib⁹ iudicet ⁊ dictet ꝫ verum eorū eē. ſuāq̄ ꝑ ppriā naturā/ vtputa q̄ aliq̄d de ſe ex ſuoq̄ genere ſeu natura bonum ē: rō iudicat vt malum ⁊ exinde ꝓſcia illd dictat eē p̄hibitum/ ⁊ ſic fugiendū. vel aliq̄d de ſe ex ſuoq̄ genere ſeu natura malū rō iudicat vt bonū. ⁊ exind cō ſcientia dictat hoiem teneri ad illud faciēdū. tūc ibi ē manifeſt⁹ error. taliſq̄ rō ⁊ cōſciētia dicit errans. Et eodem modo reſpectu actuū tertie q̄litatis. ſi rō vel cōſciētia de eis dictet ⁊ iudicet ꝫ verum eorū eē ſuāq̄ ꝑ ppriā naturā. vtputa/ q̄ aliq̄d de ſe ex ſuoq̄ genere ſeu natura ē indifferēs. ratō iudicet bonū vel malū. ⁊ exinde ꝓſcia dictet hominē teneri ad illud faciendū vel p̄hibitū ⁊ ſic ñ faciendū. Eſt etiā ibi error. ꝫ nō tātus. eritq̄ talis ratio ſeu ꝓſcientia errās. ꝫ nō tm̄ ſicut in caſu pcedēti. Juxta que dicūt inſup predicti q̄ ratō vel conſciētia circa actus tertie qualitatis errans ſcz qui de ſe ex ſuoq̄ genere ſeu natura ſunt indifferentes. ſiue ſit in p̄cipiēdo ſiue in p̄hibendo obligat. ita q̄ voluntas a tali rōne taliq̄ conſciētia ſic errante diſcordans. id ē. cōtrariū illi⁹ qđ ſic iudicauit ⁊ dictauit faciens eſt mala ⁊ peccat. Ꝫz ratio vel conſcientia circa actus duarū p̄marū qualitatū errans iudicādo. ſ. ⁊ dictando ea que de ſe ex ſuoq̄ genere ſeu natura bona ſunt vel neceſ/

saria ad salutem mala esse ⁊ sic phibita ⁊ fugienda. vl'ea que de se ex suoꝝ genere seu natura mala sunt bona esse ⁊ sic ex debito faciēda non obligat. Unde in talibus voluntas a tali rōne taliꝝ conscientia sic errante discordans. cōtrariūꝝ illius quod sic iudicat ⁊ dictat faciēs. nō ē mala nec peccat. Et rō pōt esse. quia nllo modo videri pōt q aliquis ad id qđ de se ex suoꝝ genere seu natura malū est/possit ⁊ maxime ad hoc p errorē rationis ⁊ cōsciētie teneri seu obligari. cum illud potius ex seipso phibitū videat. Ergo cum ad tale quid ꝺs obligatus nō existat. imo ecōtrario videat ab illo phibitus/videt q illud nō faciendo nulla ratione peccare posset. imo potius mereat. Similit nec ab eo quod de se ex suoꝝ genere seu natura bonū est. posset quis ⁊ maxime adhuc p errorē rationis ⁊ cōsciētie vt tactū est phiberi. cū potius ex seipso faciendū videat. Ergo cū a tali phibitus nō existat. imo potius ad illud videat obligatus. videt q illud faciēdo nulla rōne peccare possit. imo potius mereat. Nō sic aūt est in indifferētibus que de se ex suoꝝ genere seu natura nec bona nec mala existunt. Et ideo facilī ex aliqua occasione seu circūstantia. vtputa ex iudicio rōnis ⁊ dictamine conscientie pñt bona vl' mala effici. ⁊ exinde ad talia quis teneri ⁊ obligari vl' ab eis phiberi. vt satis declaratū est. Ex istaz positionē istūꝝ modū dicēdi ptim approbat ⁊ p
x tim impugnat beatus Tho. lib. supra notato. In quātū em̄ ponit q ratio vel cōsciētia circa actus de se suoꝝ genere seu natura indifferēs errans/obligat. volūtasꝝ a tali ratione taliꝝ ꝫscientia sic errante discordans mala est ⁊ peccat/eā approbat. Sed inquātū vero ponit q ratio vel conscientia/circa actus de se ex suoꝝ genere seu natura bonos vel malos errans nō obligat/nec volūtas a tali rōne taliꝝ cōsciētia sic errāte discordās mala ē ⁊ peccat/ipam impugnat. monstrās q idē est dicendū de rōne vel conscientia circa actus ꝺ se ex suoꝝ genere seu natura bonos vel malos errante. ſ. q obligat. ⁊ q voluntas a tali ratiōe taliꝝ cōsciētia sic errante discordās. mala ē ⁊ peccat. Sicut dicit de illa que circa actus de se ex suoꝝ genere seu natura indifferētes errat. Et causaz hui⁹ ex sequētibus. effectualiter assignat. Certū est em̄ q ppriū obiectū volūtatis ⁊ a quo ac ꝼm quod ipsius volūtatis bonitas ⁊ malicia dependet ⁊ accipi debet/ē illud qđ sibi a ratione obiicit seu suponit. Nō quidem ꝼm q illud ex seipo de suiꝝ natura est. ꝺ ꝼm illā qualitatē in bonitate vl' malicia ꝼm quā ab ipa rōne apprehendit ⁊ ipi, voluntati obiicit seu ꝓponit. Etem̄ (vt frequētius supra dictū est) ratio voluntatē mouere hz ⁊ mouet ꝼm sui obiecti apprehensionē ⁊ ꝼm illud quod apprehendit. Certū ē insup (vt iā modicuz supra satis declaratū est) q ratio. etiam qđ bene notandum ē. credendo forsan se debite volūtati diuine cōformare. licet tñ tūc erret. potest qñꝝ aliquod obiectum apprehendere ⁊ voluntati obiicere seu ꝓponere ꝼm aliā qlitatē quā illud qđ de se ex suo genere seu natura nō habet. sic q nō solum contingere pōt in actib⁹ de se ex suoꝝ genere seu natura indifferētibus. sed etiam et eodē modo in casibus qui de se ex suoꝝ genere ⁊ natura sunt boni ⁊ mali. Clarū est em̄ q eodem modo pōt ratio aliquid quod de se ex suoꝝ genere seu natura bonum est apprehendere. ac voluntati obiicere seu ꝓponere vt malum ⁊ ecōtra sicut illud qđ de se ex suoꝝ genere seu natura indifferēs ē potest vt bonum vel malum apprehendere. ac vt tale volūtati obiicere seu ꝓponere. Cū ergo ꝓdicta magis ad ꝓpositum applicando ⁊ gra alicuⁱ⁹ exempli/ratō aliquid quod ꝺ se ex suoꝝ genere seu natura bonum est apprehendit vt malum/⁊ sicut malum. ex p cōsequēs dictante cōsciētia fugiēdū/ipsi volūtati obiicit seu ꝓponit. iam illud efficit ⁊ est ꝓprium obiectum ipsius volūtatis. Nō quidē sub ratione boni ⁊ tanꝝ bonū cuius de se ex suiꝝ natura bonum existat. quia nō est vt tale ab ipsa rōne apprehensum ⁊ vt tale ipsi voluntati obiectū seu ꝓpositū. Sic sciētia ipi volūtati obiectum seu ꝓpositū ꝺ ē vt videtur in isto casu ꝓpriū obiectum voluntatis est malum ⁊ fugiendū. cuius vt tactum ē illud vt tale apprehendēdo ac vt tale ipi voluntati obiciendo seu ꝓponēdo: ipa ratio ipsiusq cōsciētie dictamen errauerit. Si nūc ergo ipa voluntas tali rōni taliꝝ cōsciētie dictamini cuius errantis tali cōtradicēdo in tale suum obiectum feratur ⁊ se applicet. certū est q ferī ⁊ se applicat in obiectum malum ⁊ dictante conscientia fugiendum. ⁊ p cō sequēs ē mala ⁊ peccat. cū volūtarie ferri ⁊ se applicari in malum ⁊ fugiendū: sit peccatum. Nec inspicitur q vt sepe dictum est. illō in quod ficta voluntas fertur sit de se ex suoꝝ genere seu natura bonū. Quia vt in tale ipsa voluntas nō fertur nec ferri potest in ipsum. quia vt tale non ē suum ꝓpriū obiectum. ⁊ per consequens etiā nec ab eo vt a tali potest aut debet ipsius voluntatis bonitas dependere ⁊ attendi. Cum iuxta supra tacta ipsius voluntatis bonitas vel malicia/a suo ꝓpriū obiecti: nō quidē vera eētia seu natura ſi qlitate sub q̄ a rōne siue recta siue errāte apprehendit. ipsiꝝ volūtati obiicit seu ꝓponit. dependere habeat ⁊ attēdi. Et similiter ꝺ eadē rōne dici pōt de illo quod de se ex suoꝝ genere seu natura malum ē. si rō illud vt bonū apprehēdat ⁊ vt bonum ⁊ p cōsequēs ipa dictante cōscientia debitū ⁊ faciendum ipi voluntati obiciat seu ꝓponat. Nāz illud ꝓpriū ipsius volūtatis obiectū/nō quidē sub ratiōe mali ⁊ tanꝝ malū cuius de se suiꝝ natura malum existat. q non ē vt tale ab ipsa ratio-

ne apprehensum. nec vt tale ipi voluntati obiectū seu ppositū. Sed sub rone boni ⁊ tanq̄ bonum de p accidens. ⁊ p cōsequēs debitū ⁊ faciendum quia vt tale ē ab ipa rone apprehensum. ⁊ vt tale dictante etiā cōscientia ipi voluntati obiectū seu ppositum. Et ideo si volūtas tali rōni taliq̄ con scientie dictamini cōtradicēdo/tale suū obiectum facere ⁊ adimplere recuset. clarū est q̄ bonū ⁊ dictante cōscientia debitū ⁊ faciendū recusat. q̄ vt tale est suū ppriū obiectū. ⁊ sic est mala ⁊ peccat. quia volūtarie quod debitū ⁊ faciendū est. recusare/pctm̄ est. Et si in casibus p̄dictis op̄onēdo diceret q̄ voluntas sic tali rōni cōsciētie dicta mini errāti cōtradicēdo bn̄ mouet. quia fert ⁊ se applicat in bonū ⁊ aufugit malū. ⁊ sic nō est mala nec peccat. imo bona est ⁊ bn̄ facit. patet clare responsio ex statim dictis. Nō em̄ sequit si voluntas in illud quod de se ex suoq̄ genere seu natu/ra bonū est ferat ⁊ se applicet. vel illud quod ō se ex suoq̄ genere seu natura malum est aufugiat. q̄ ppterea bn̄ faciat ⁊ bona sit. nisi illud faciat sb debita qualitate ac debito modo. sic scz q̄ si in illud qō bonū est ferat ⁊ se applicet. hoc faciat sub rone boni ⁊ tanq̄ in bonū. vel si illud qō malum est aufugiat hoc faciat sub rone mali ⁊ tanq̄ malum. nō em̄ quo ad deū seu quo ad meritū vel demeritū inspicit tm̄ illō quod fit. sed sub qua q̄litate ⁊ quo modo seu animo illud fit. Hūc ad ppositum in casib⁹ supra dictis. licet em̄ vt ibi satis deductū est volūtas quo ad primū casum feratur ⁊ se applicet in illud qō de se ex suoq̄ genere seu natura bonū est. nō tn̄ hoc facit rone boni ⁊ tanq̄ in bonū. quia vt tale nō est suū ppriū obiectum nec sibi vt tale a rone ppositum. sed fert ⁊ se applicat in illud sub rone mali ⁊ tanq̄ malum. Quia vt tale ē suū ppriū obiectum sibiq̄ vt tale a rone ppositū ⁊c. Et si licet in bonum ferat ⁊ se applicet/nō tn̄ facit sub illa bona qualitate nec bono modo seu animo. sed sub mala qualitate ⁊ malo modo maloq̄ animo. ⁊ ideo talis volūtas nō est bona nec bn̄ facit. sed ē mala ⁊ male facit ⁊ peccat. Et idem de secūdo casu respectu illi⁹ qō de se ex suoq̄ genere seu natura malū est. sed rone errā te apprehendit ipsiq̄ volūtati obijcit seu ppōnitur vt bonum. Nam licet tunc voluntas aufugiat illō quod de se ex suoq̄ genere seu natura malum ē. nō tn̄ illud facit sub rone mali ⁊ tanq̄ malum q̄ vt tale nō est suū ppriū obiectum nec sibi vt tale a rone ppositū. sed illud aufugit sub rone boni ⁊ tanq̄ bonū. quia vt tale est suū ppriū obiectum. sibiq̄ vt tale ab ipa rone pposituz ⁊c. vt satis ibi deductū est. Et ideo talis voluntas nō ē bona nec bene facit sed mala ⁊ male facit ⁊ peccat

Ad ppositum p̄dictoz̄ duoz̄ casuū p clario ri eoz̄ intellectu/pnt iuxta effectū dictoz̄ ipsi⁹ beati Tho. poni duo exempla. Primū exemplū respectu pmi casus. credē in xp̄m ē p se bonū ⁊ necessariū ad salutē. ꝑ volūtas in ꝺ bonū nō fertur nisi ꝑm qō sibi a rone obijcit ⁊ ppōnit. Si g̃ ipsi volūtati a rone errāte ppōnat vt malum. ⁊ sic dictante cōscientia nō faciendū. ⁊ nihilomin⁹ ipsa volūtas tali rōni taliq̄ cōsciētie dictamini contradicēdo. in illud ferat ⁊ se applicet. clarū est q̄ illō feret ⁊ se applicabit sub rone mali ⁊ tanq̄ malum ⁊ nō faciendū. Nō q̄ de se suiq̄ natura malum sit ⁊c. ꝑ est malū ⁊c. de p accidēs ex tali. s. apprehensione rōnis que vt malū ⁊c. illud apprehēdit. ⁊ vt malum ipi voluntati ppōnit. Et sic talis volūtas de se erit mala ⁊ peccabit q̄ voluntarie in malū ⁊c. ferri ⁊ se applicare malū est pctm̄. Et ad ꝺ ppositū dicit pbus. vij. etꝺ. q̄ p se loquendo ille incōtinēs est qui nō sequit rōnē rectaz̄ sed de p accidēs. Ille etiā incōtinēs est qui nō sequitur rōnem falsam. id est. erroneā. Scōm exemplū respectu secundi casus. fornicari de se ex suoq̄ genere seu natura. est quoddā malum. ꝑ volūtas in istō malū nō fert nisi ꝑm q̄ sibi a rone obijcitur ⁊ ppōnit. Si g̃ a casu ipi voluntati a ratione errante ppōnat vt bonū ⁊ necessariū ad salutem ⁊ sic dictante cōsciētia vt debitū ⁊ necessario faciendū. ⁊ nihilominus ipa voluntas tali rōni taliq̄ conscientie dictamini cōtradicēdo illud aufugiat facere q̄ recusat. clarum est q̄ illud aufugiet ⁊ facere recusabit sub rone boni ⁊ necessarij ad salutem ⁊c. ⁊ tanq̄ bonū ⁊ necessariū ad salutem nō quia de se suiq̄ natura bonum sit ⁊ necessariū ⁊c. sed est bonū ⁊ necessariū. ⁊c. de p accidēs ex tali. s. apprehensione rōnis. que vt bonū ⁊ necessarium. ⁊c. ipi volūtati ppōnit. Et sic talis volūtas de se erit mala ⁊ peccabit. q̄ volūtarie bonū ⁊ necessariū ad salutē aufugere ⁊ recusare facere malū ⁊ pctm̄ est. Nō tn̄ (vt oīa sane intelligantur) innui credat p p̄dicta. q̄ volūtas in casu istius vltimi exempli/tali rōni taliq̄ rōnis dictamini sic erranti se conformando/bn̄ faceret. sed solū q̄ etiā cōtradicēdo male facit ⁊ peccat. qō quō fieri possit inferius latiꝰ declarabit. Concludit igit finaliter ⁊ simpliciter ipe b. Tho. p⁹ multa hicinde p eū allegata. q̄ ois volūtas a rone siue recta siue errāte discordās/sit in illis seu circa illa q̄ de se ex suoq̄ genē seu natura idifferētia sunt/siue ei bis ⁊ circa ea q̄ de se ex suoq̄ genere seu natura bona vel mala existūt. semp mala ē ⁊ peccat. Ex q̄bus ⁊ p que satis effectualiter ad p̄mā duarū p̄ncipaliū q̄stionū s̄ formatarū p affirmatiuaz̄ rndē videt. q̄. s. ꝓscia errās obligat. Nō tn̄ respectu volūtatis a rone ⁊ ꝓsciētia errāte seu erronea discordātis sic intelligendū ē. q̄ licet talis volūtas sp de se sit mala ⁊ peccet. non propterea tamen vt statim aliqualiter tactum est/sequitur q̄ quotiencumq̄ tali rationi et conscientie sic erranti; concordat ipsa voluntas bona sit ⁊ bene faciat. Est etenim dare casum in quo voluntas rationi ⁊ conscientie erranti seu erronee discordando ⁊ cōtra id qō di

ctarent faciendo esset mala ⁊ peccaret. Et nihilominus etiam cū eis cōcordando ⁊ faciendo qđ dictarent mala esset ⁊ peccatū cōmitteret. Utputa quādo ratio ⁊ cōscientia vt ē in vltimo exemplo statim supra posito errando dictarēt aliq̄d quod esset contra deū eiusq̄ legem ⁊ p̄cepta. Discordādo vero facit contra dictamen rationis ⁊ cōscientie in quo est semp: saltem interp̄tatiue dei ꝓtemptus. Et hic est ꝓprie casus in quo cadit pplexitas. ⁊ ex inde etiā dum ad dictā primā questiōez supra positam respondēdo dicit. q̄ conscientia etiam errans semp obligat. nō est intelligendum q̄ semp simpliciter obliget ad faciendum ⁊ subsequendū illud quod ipsa dictat. sed sub distinctiōe ad faciendum. s. ⁊ sequendū illud quod ipsa dictat. vel ad se deponendum vt clarius inferi⁹ ex dicēdis patere poterit. ¶ Ꝓro quo clarius intelligendo. ⁊ quia materia ista frequēter occurrit. nec clare ab oīibus ꝓut bene expediret intelligitur: vtile visum est positionē circa hoc dñi Bona uenture quā ad dictam primā questionē effectualiter. licet sub alijs terminis respondēdo ponit ꝟ applicare. Format em̄ questionē sic. Utrū teneamur ad oīa id quod cōscientia dictat esse necessarium ad salutem. Et sub p̄dicto titulo questionis formatetiā tres alias q̄stiones q̄ subalternas. q̄s p idem quasi mediū soluit. Et sunt he in effectu. Utrū oīis cōscientia liget? ⁊ vtrum liget ad omne qđ dictat? Utrū homo sit pplexus q̄n cōscientia sibi vnū dictat ⁊ lex diuina dictat cōtrarium? Cui sit magis ob tempandū. vel cōsciētie dictamini. vel p̄cepto p̄lati. cum sibi inuicē obuiant et cōtrarientur? ¶ Circa quarū quattuor questionū dissolutionē. ponit dictamē conscientie/triplici respectu ad tria genera actuū cōsiderari posse. sat ad ꝓpositū distinctiōis supra posite. licet ꝟ alijs verbis. Et intelligatur vt ponit de dictamine cōscientie p modum p̄ceptionis vel ꝓhibitiōis nō p modū cōsilij siue ꝑsuasionis. qđ ꝓprie est dicere qđ intelligendū est de conscientia formata ⁊ nō de solo timore seu scrupulo cōscientie. quorum satis supra notata est differētia. ¶ Aliq̄n etem̄ conscientia dictat ea que sunt ꝼm legē dei. aliquādo dictat ea que sunt contra legem dei. aliquando dictat ea que sunt p̄ter legē dei. ¶ Q̄n aūt cōscientia dictat ea que sunt ꝼm legē dei. ipa simpliciter ligat ad faciendū illud qđ ipa dictat. imo cuz in isto casu homo tā ad ea que sic ꝓscientia dictat sit p legem diuinā ligatus ⁊ obligatus: cōsciētia que sic illi legi cōcordat/nō solū ligat imo ⁊ ligatum ostēdit. ita q̄ in effectu duo ligamina concurrunt. Et talis cōsciētia nullo modo est deponenda seu abijciēda. imo toto effectu sequēda. ¶ Q̄n vero cōscientia dictat ea que sunt cōtra legē dei/ ipa etiam conscientia simpliciter ligat ⁊ obligat n̄ quidem ad faciendum quod ipa dictat sed ad deponēdū. Quia cū talis ꝓscientia erronea errore repugnāte legi diuine q̄diu ipa manet/ponit ⁊ tenet homine extra statū salutis. ⁊ ideo necesse est eam deponere. quia siue tunc homo faciat qđ ipa conscientia dictat siue ei⁹ oppositū. peccat mortaliter. Faciendo etem̄ in isto casu qđ ipa cōscia dictat facit cōtra legem dei. qđ claruz est p̄tm̄ mortale esse. Faciendo ꝟo oppositū illius qđ ipa cōscientia dictat adhuc peccat mortaliter. nō rone ꝺꝺ opis quod tūc facit. sed q⁹ malo modo facit. Facit em̄ in contemptū dei. quia licet illud qđ tūc facit de se nō displiceat deo/facit tamen actū displiceret deo: cuz faciat illud qđ sua cōscientia sibi displicere dictat. Sic ergo facit qđ deo displicere credit. credit. faciēdo aūt quod deo displicere credit. deum cōtemnit. quia deus nō tm̄ attendit ꝺꝺ homo faciat. sed quo animo faciat. ⁊ sic mortaliter peccat. ¶ Et bene circa tam ꝟ q̄ in supioribus dicta ⁊ tractata aduertat. q̄ quotiēscūq̄ fit mētio q̄ volūtas a rone ꝓponēte ⁊ dictāte ea que sunt ꝼ legē seu p̄ceptū dei discordans mala est et peccat/ ⁊ intelligat ꝓut intelligēdū est. q̄n nō clare euidēter cognoscit vtrū illa que sic ipa ratō ꝓponit ⁊ dictat sint cōtra legem seu p̄ceptū dei. imo intelligi debet vbi talia que sic ipa ratio ꝓponit et dictat/credunt eē ꝼm legem ⁊ p̄ceptū dei. Nam si clare cognosceret q̄ rō humana ꝓponeret ⁊ dictaret aliquid cōtra legē seu p̄ceptū dei. tale rōne null⁹ teneret seq̄. nec tūc rō esset totaliter errās. ꝟ potius quasi maliciose agēs ⁊ corrupta. ꝟ quādo rō errās aliq̄d qđ ē ꝼ legē ⁊ p̄ceptū dei ꝓponit et dictat vt dei p̄ceptum ac sue legi cōforme tunc est vere errans. Et tunc dictamen talis ꝑsonis contemnere. est idem q̄ dei p̄ceptum contemnere saltem interp̄tatiue vt satis supra declaratum est. Item dum in supioribus fit frequēter mentio de eis que de se ex suo⁹q̄ genere seu natura bona vel mala sunt. ⁊ de eis que sub ratione boni ⁊ mali ap̄henduntur/intelligatur semper de bonis vel malis ꝼm legem ⁊ p̄ceptum dei. Utputa quia de se vel ex aliqua circūstantia talia sunt vel vt talia ap̄henduntur. Quia alias nec virtutes nec peccata/ ⁊ per ꝓsequens nec merita nec demerita essent. Et sic nō ꝓprie ad materiā p̄sentē iactarēt ⁊ cōgruerēt. ¶ Q̄n aūt cōscientia dictat ea q̄ sunt p̄ter legē dei/ipa cōsciētia ligat ⁊ obligat. ꝼ nō simplicit̄ imo ꝼm ꝺꝺ ⁊ sub ꝺꝺ distinctione seu alt̄natiua. Scōm ꝺꝺ em̄ ligat vel ligat. q⁹ q̄diu manet/sub distinctiōe seu ꝺꝺ alternatiua ligat ⁊ obligat. quia ligat ⁊ obligat ad faciendū quod ipa dictat vel ad se deponendum. Ita q̄ homo in isto casu tenetur talem conscientiam deponere. vel adimplere qđ ipa dictat. Ut pote si conscientia dictat quod necessariuz est ad salutē leuare festucam de terra vel nō portare capucium in ecclesia. oportet vel istam conscientiaz deponere vel quādiu manet festucam de terra leuare aut capucium in ecclesia non portare. Et

ratio huius est. quia cum talia sint preter legem dei. nullus ad ea facienda vel nō facienda de corum natura obligat. sed cū circa ea accedit dicta men conscientie/iam homo ex tali dictamine obligat ad ea facienda vel nō faciēda. cū pri⁹ nō obligaretur. quia cōtra dictamē cōscienrie facere. ē peccatū. Cum igit q̄diu manet tale cōsciētie dictamen maneat talis obligatio. oportet eam necessario adimplere alias esset pctm̄. Cū vero tale cōsciētie dictamen depositū ē/tūc sublata ē illa obligatio que ad talia faciendū vel nō faciendum erant scz indifferētia. ⁊ tūc ea facere vel non facere similiter indifferēs est. ⁊ sic nō est aliquod pctm̄. Cūc ergo iuxta effectū dictorū ipsi⁹ dñi Bonauēture p̄dicta ad solutionē ip̄arum quatuor questionū p modū cuiusdam epilogi applicā do. respectu p̄me ⁊ p̄ncipalis questionis/ptz ex p̄dictis/q̄ nō semp tenemur ad oīne id quod cō scientia dictat eē necessariū ad salutem. ⁊ tamen q̄diu manet peccamus si nō facim⁹ illud qđ conscientia dictat. Ergo nō tenemur facere illud qđ ipsa dictat. Quia (vt ex p̄missis patz) illā obligationem alio modo euadere seu tollere possumus scz talē conscientiā deponēdo. Respectu vero secūde questionis patet ex p̄dictis q̄ oīnis cōsciētia ligat. sed nō semp ligat ad oīne qđ dictat. In eis em̄ que dictat p̄m legē vel p̄ter legem: ip̄a vtiam dictū est ligat ad id qđ dictat. in p̄mis quidem simpliciter in secūdis vero sub distinctiōe. s. ad id quod dictat vel ad se deponēdū. In eis vero que dictat cōtra legē dei/ipsa ligat ⁊ nullo modo ad ea que dictat. sed simpliciter ad deponendum. Respectu aūt tertie questionis patz ex p̄missis q̄ licet hō in casu dicte questionis possit dici ypocrisus ad temp⁹ q̄diu. s. talis cōscientia simanet. simplicit̄ tñ loquendo nō ē nec debz dici ypocrisus. quia pōtimo tenet talē conscientiam deponē. p aliquē modorū infra tactorū. Respectu q̄rte q̄stionis patz ex p̄missis q̄ qñ plat⁹ p̄cipit ea q̄ sunt p̄m legē dei vel p̄ter legē dei. magis sibi obediendū q̄ dictamini cōsciētie. imo in his casibus talis cōsciētia que tali p̄cepto prelati cōtrariat simpliciter ē deponenda. quia iā in his casibus cōtra p̄ceptū p̄lati facere: eēt cōtra legez dei facere. De p̄imo nō est dubiū cum tūc p̄m legē dei. hoc idem patz. quia p̄ceptū p̄lati iam ea que sic p̄ter legem dei erant/facit p̄m legē dei eē. De vero p̄lat⁹ p̄cipit ea que sunt cōtra legē dei / magis est obediendū dictamini cōsciētie q̄ p̄lato qz in hoc casu manifestū est q̄ cōtrariū illi⁹ quod p̄latus p̄cipit. s. illud quod tūc cōsciētia dictat / est p̄m legē dei. Et sic iuxta supra tacta/ad illud faciendum sunt quasi duo ligamina. id ē. ligamen legis dei ⁊ ligamē cōscientie. Ex pte vo p̄cepti p̄relati nullū est in hoc casu ligamen. quia simpliciter nō obligat. quia cōtra legē dei p̄cipit. Et intel ligat hoc iuxta modicū supra tacta de dictamine cōsciētie formate. q̄ scz clare ⁊ euidēter cognoscit vel finaliter in animo iudicat ⁊ firmat/tale p̄ceptum p̄lati esse cōtra legē dei. quia si solū esset timor vel scrupul⁹ conscientie. necesse esset alit̄ ⁊ magis p̄ p̄ius cōsulere ⁊ discurrere. anteq̄ tale p̄ceptum p̄lati cōtemneret. Triplex aūt modus cōscientiā deponēdi repit. Primus est ex se ipso. p fortem scz ⁊ feruentē meditationē ⁊ discussionem casus incūbentis. ac rationū circa ip̄m occurrentiū. diligens q̄ studiū opinionū ac sententiarum doctorū. Et hoc q̄ñ homo noticiā legis diuine lumēq̄ sciētie ex seipso habet. Secūdus od⁹ est p discretā ⁊ diligentē inquisitionē ⁊ investigationem a frātis ⁊ peritis/ipsi⁹ legis diuie. Et maxime eis quos q̄s peritiores ⁊ magis p̄bate vite/iudicio suo cōmode repire poterit. Et interdū iuxta grauedinē casus/vehementiā q̄ motus seu dictaminis ipsi⁹ conscientie/plures ac frequēter. ⁊ hoc q̄ñ hō de se nescit de dicta sua cōscientia casu q̄ sibi icūbente/iudicare. vtputa q⁹ noticiam legis diuine nō habet. In his duob⁹ modis necessaria oīno est humiliatio spūs. ac quedam sui intellectus captiuatio. vt scz pie velit̄ credere ⁊ consentire obedireq̄ eis q̄ per se legit. vel ab alijs audit. Juxta dictū ap̄li. Captiuātes omnem intellectum in obsequiū christi. Hoc est dicere q̄ quilibet in credēdis plus debet consentire si dei q̄ sibi. ⁊ in agēdis plus credere alijs q̄ sibi. Tertius mod⁹ est p cōuersionē mētis ⁊ recursum ad deū. eius q̄ consiliū. p humilem ⁊ deuotā ac frequētem oratiōnē. vbi ⁊ quādo deest consilium humanum. Juxta illud sacre scripture. Cum ignoramus quid agere debeamus/hoc solum habemus residui vt oculos nostros dirigam⁹ ad te q̄uis ⁊ hic mod⁹ nō debeat ab alijs duobus precedentib⁹ deesse. imo cū eis cōcurrere. Qui autem alio modo/vt frequēter apud plures contingit cōscientiā suā deponit/magna p̄icula ⁊ pl⁹ q̄ plures forsan credant incurrit. Tuncq̄/nō est p p̄ie cōscientie depositio. sed contempt⁹ grauis / ⁊ supba p̄sumptio. Beat⁹ em̄ homo q̄ semp ē paūidus in eis. s. q̄ ad salutē ptinēt. Ex istī tribus modis cū nōnullis supius tractatorū/possunt notari octo ex ob⁹ causari ⁊ p̄uenire solet ip̄i⁹ cōscientie error. Primū ē ignorātia. q̄ñ. s. q̄s nescit q̄d sibi eligēdū vel declinādū sit. Secūm est negligētia. cū q̄s. s. negligit p̄sciam suā discutē. vt si post discussionē se expedire nesciat: negligit tunc ab alijs q̄rere. Tertiū ē supbia. q ñ. s. q̄s nō hūiliat intellectū suū vt meliorib⁹ ⁊ sapiētioribus se credē velit. Quartū ē singularitas. q̄ñ. s. hō suum p̄prium sensum sequēs/nō vult se alijs p̄formare. nec seq̄ vias cōes bonorū. ꝯ qđ li. nūerorū scribit

extrema castrorū cōsumpsit ignis. ¶ Quintus est affectio inordinata. que sepe inclinat conscientiam ad id qđ homo tūc appetit. ⁊ sic facit eam a sua rectitudine deuiare. Jux̄ dictū Senece. Perit oīe iudiciū / cū res transierit in affectū. ¶ Sextum ē pusillanimitas. ppter quā. s. quis frequēter timet ea que fm rectū iudiciū rōnis timenda nō sunt. ¶ Septimū est pplexitas. qñ. s. homo se inter duo peccata positū esse credit ⁊ vtrūq; declare q̄n. s. in vnū incidat iudicat impossibile. ¶ Sz ad verū (vt ex supra tactis satis patet) pplexitas p prie loquendo nihil est simpliciter. sed fm qđ. tñ pōt esse aliquis pplexus. Fm. s. cōscientiā erroneam. sed statim vt etiā supra tactū est / eam deponendo pōt liberari. ¶ Octauū est humilitas. cordis q; puritas. Unde Greg⁹. Bonarū mentiū est ibi culpas agnoscere vbi culpa nō est. ¶ Septē prima sunt mala ⁊ reprehensibilia. ⁊ error ex eis pueniens valde piculosus. ¶ Octauū vo laudabile; ē. error q; ex eo proueniens / pi⁹ ⁊ meritorius. imo nec error pprie dici debet. sed quedā humilis suorum defectuū sueq; fragilitatis recognitio. duz tñ nō sit nimius. ¶ Respectu secūde duarū q̄stionum p̄ncipaliū qua. s. querit.

Utrum conscientia errans seu erronea excuset. quod iuxta eundē beatum Tho. vt de prima questione p̄ncipali in simili dictum est. est idē in effectu q; querere. vtrū voluntas rationi erranti seu erronee concordās / sit bona: veniunt iuxta intentionē ipsi⁹ beati Tho. cōsideranda que sequunt. ¶ Primo (vt frequēter in superioribus dictū est) bonū ⁊ malū in moralibus ⁊ magis clare ad ppositum ceptum loquēdo. / quo ad meritū ⁊ demeritū / cōsistit in actu in quātū est volūtarius. ita q; bonitas vel malicia alicui⁹ actus / ab ipsa voluntate seu volūtatis imperio dependet. quia si actus esset inuoluntarius nec meritori⁹ nec demeritorius esset. Et hinc ē illud sepe allegatū beati Aug⁹. q; oīe peccatū voluntarium est adeo. q; si voluntariū nō eēt: peccatum nō eēt. ¶ Aduertendū est insup q; quo ad ppositum / p̄sens ignorantia sub duplici qualitate inuenit. Una est que causat inuoluntariū. id ē. q dum cōtingit seu occurrit / reddit seu efficit actuz inuolūtariū. ⁊ hoc pprie indirecte. quia sz p̄uat hominem a cognitione que p̄exigit ad hoc q; aliquid voluntariū existat. Alia est ignorantia q̄ nō causat inuoluntariū. i. que dum contingit seu occurrit / nō ppterea actum inuoluntariū reddit seu efficit. que inferi⁹ magis declarabunt. Ex q̄bus duobus clare sequit q; illa ignorātia que dū cōtingit seu occurrit reddit seu efficit actū inuoluntarium. tollit a tali actu oīem rōnem boni et mali moralis / meritiq; ⁊ demeriti. Illa vero que dum occurrit nō reddit seu efficit actū inuoluntarium. dictam rōnem boni ⁊ mali meritiq; ⁊ demeriti nō tollit. Patet ex predictis q; vt iam statim dictū est / talis ratio boni ⁊ mali meritiq; ⁊ demeriti / a volūtate dependet. ¶ Est p̄terea p̄dictorum ⁊ aliquorū subsequentiū intellectu notandū q; ignorantia triplici modo seu sub triplici respectu se potest ad actū volūtatis habere. Uno modo antecedēter. Alio modo concomitanter. Et alio modo p̄sequēter. ¶ Antecedēter aūt se habet ignorantia ad actum voluntatis / qñ nō est volita / seu vt ita dicaī voluntaria. ⁊ tñ est causa volēdi aliquid quod alias homo nō vellet. s. si talis ignorantia nō esset. vtputa qñ homo ignorat aliquā circūstantiā actus quā scire nō tenebat / ⁊ ex hoc aliquid agit quod nō faceret si illā circūstantiam sciret. Ut ponit ipe btūs Tho. exemplū de illo diligentia de hincinde circūspiciendo adhibita / ignorās aliquē transire p viam / p̄oīcit sagittā / q̄ transeuntē interfecit. Jn isto em casu / ista ignorantia istius circūstantie / sz transitus isti⁹ hois / nō est volita nec voluntaria / quia iste p̄oīciens sagittam bene voluisset transitū illi⁹ hois scire / ⁊ tñ est causa volendi quia alias iste homo nō voluisset / sz p̄oīciēdi illā sagittā / quā alias nō p̄iecisset. si. s. illā circūstantiā transitus illius hominis sciuisset. Et ita de multis alijs que frequēntissime occurrūt. Et hec ignorantia sic antecedens simpliciter causat inuoluntariū. id ē. dum cōtingit ⁊ occurrit actū inuoluntarium reddit seu efficit. ¶ Cōcomitāter aūt se habet ignorantia ad actum voluntatis / qñ est de eo met quod agit. qđ si etiā sciret / nihilominus ageret. ita q; ipsa ignorantia nō inducit ad volendum vt illud fiat. sed solū cū tali facto cōcurrit. ita q; simul cōtingit illud eē factum. ⁊ esse ignoratum. Ut iuxta exemplum beati Thome de illo qui querit hostē occidere. ⁊ alio suo occidere firmauit: cōtingit q; casu vel a nemore vel alias istum hostē sagitta vel lancea occidit sed dum eum occidit. credit occidere ceruum. In isto em casu ista ignorātia q; tūc hostis ille ibi est / ⁊ q; tūc occidat. cōcurrit cū ipso facto. s. cum ipsa occisione. ita q; simul cōtingit illum hostez occidi ⁊ occidi ignorari. nec ipa ignorantia q; sz ille hostis ibi esset / inducit istū occisorē ad eum occidendum. quia; ita bñ cum occidisset. si ibi tunc eū esse sciuisset sicut occidit qñ ignorabat. Ut talis ignorantia dum cōtingit seu occurrit nō reddit seu efficit actum inuoluntariū. quia nō causat aliquid qđ sit repugnans volūtati. id ē. q; quod volūtas si sciret impediret facere / quod tūc facit. vt satis ē cōsiderare in exemplo statim posito. Sed talis ignorātia si bene aduertat bene causat seu efficit actū p̄ isto instanti quo fit nō voluntariū. sic sz q; p illo instanti quo sic volūtas nō habeat actum aliter volitionē illum actū faciēdi vt etiā patz in dicto exemplo statim posito. Clarū est em q; ille occisor p illa hora qua illū hostem sic a casu occidit. nō habeat actualiter voluntatē eū occidendi

quia tūc ibi eū eſſe ignorabat. imo ceruū ibi eē et ceruū occidere credebat. Nec ſequit q̄ ſi talis ignorantia reddat ſeu efficiat actū nō voluntarium q̄ ꝓterea eum reddat inuoluntariū. Magna etenim inter iſta duo eſt differētia. Reddere etenim ſeu efficere actū nō voluntariū/eſt facere q̄ volūtas ꝓ inſtanti quo ille actus fit/nō habeat actualem volitionē eum faciēdi. Reddere vero ſeu efficere actū inuoluntariuz eſt facere q̄ voluntas actualem ſeu habitualem volitionē habeat illuz actū nō ꝓficiēdi. que valde inter ſe differunt. Magna etem differētia eſt inter nō velle facere. et vel le nō facere. Primū ꝓdictorū vt iam tactuz ē bñ agitur. Se ſcōm nō cauſat nec efficit. Et ratio eſt quia idem nō pōt eodē inſtanti eſſe actualiter volitū et ignoratū. ſed bñ pōt eodem inſtanti eſſe habitualiter ſeu diſpoſitiue volitum et ignoratum. Cōſequēter aūt ſe habet ignorātia ad voluntatem. in cōtum ipa ignorantia eſt volita ſeu voluntaria. Quod duobus modis ꝓtingere poteſt Uno modo directe. Alio modo indirecte. Directe quādo actus voluntatis ferē in ipam ignorātiam. ſicut cum aliquis vult ignorare. vt excuſatione peccati habeat. vl vt a peccādo nō retrahatur Iuxta illud Job. xxj. Scientiā viarū tuaruz nolumus. Et hec dicit ignorātia affectata. Indirecte vero iterū dupliciter contingere pōt. Uno modo cū aliquis actu nō conſiderat quod ꝓſiderare debet et pōt. Et hec dicit ignorātia male electionis. vel ex paſſione aliqua. vel ex malo habitu ꝓueniens. Alio modo cū aliqs noticiam quā de aliquib⁹ deberet habere nō curat acquirere. Et ꝑm hūc modū ignorantia vniuerſaliū iuris que qs ſcire teneē/voluntaria dicit. quaſi p negligētiam ꝓueniens. Cum em nō niſi ꝓpter negligentiam habeat. voluntarie haberi videtur. Hūc igit pdicta ad ꝓpoſitum ſolutionis pdicte ſecūde queſtionis ꝓncipalis iuxta intentionē eiuſdez beati Thome applicādo. Si rō vel cōſcientia erret erroze voluntario. qui ſcz nō cauſat inuolūtarium. vtputa quia ꝓuenit ex ignorantia. vl cōcomitante. que ſcilicet cū actu cōcurrit nec ad ipſum ꝓficiendū inducit. vel cōſequēte q̄ ſcz volita ſeu voluntarie ē. vel directe ꝓpter negligentiam vtputa quia ē erroz ſeu ignorantia circa id quod quis ſcire teneē vel conſiderare debet et pōt. tūc talis erroz rōnis vel conſciētie/nō excuſat ḡn voluntas tali rōni vel cōſcientie ſic errāti cōcordās ſit mala. Si aūt ſit erroz q̄ cauſat inuoluntariū vtputa ex ignorantia antecedente: que ex ignorātia alicui⁹ circūſtātie abſq̄ oī negligentia cauſat ꝓueniens. tūc talis erroz rōnis vel conſcientie/voluntatē. tali rōni vel cōſciētie ſic errāti concordantē excuſat. vt nō ſit mala. vtputa gra alicui⁹ exēpli. Iux eundē btm Tho. ſi rō et ꝓſcia alicui⁹ adeo errēt q̄ ſibi dictēt q̄ poſſit ad vxorē alicui⁹ accedere. volūtas tali rōni et ꝓſcie ſic errāti ꝓcordans/mala ē nec excuſat/eo q̄ erroz ille ꝓuenit ex ignorantia legis dei. quā ſcire teneē vel inquirere. Si aūt rō et conſcientia pdicti hominis in hoc errent/ q̄ aliquam mulierem quam loco ſue vxoris de nocte ſubmiſſam ignorat/credat eē vxorē ſuam. et illa muliere debitum repoſcente/velit eā cognoſcere/excuſatur voluntas eius vt nō ſit mala. Quia erroz iſte ex ignorantia alicui⁹ circūſtantie ꝓuenit. que inuoluntariū cauſat. et ſic excuſat

¶ Poſſunt alia multa exempla concipi et ad ꝓpoſitum applicari. imo frequēter occurrūt caſus diuerſi in hac materia. Pro ampliori adhuc tā pdictorū/q̄ materie in ſe declaratione expedi/ens viſum eſt determinationē triū queſtionū. q̄s ſup ſcdo ſententiarū tractat dñs Petrus de tharanthaſia/ordinis pdicatorū/olim Innocēti⁹ papa. v. hic iuxta effectum dictorū ſuorū breuit ſubnectere. Prima queſtio ē. Utrū ignorātia ſit peccatum? Utrū ignorātia excuſat peccatū? Que ignorātia excuſat peccatū? Circa primā queſtionē/notandū ꝑmo ꝑm eum venit/q̄ cum culpa ſit defectus volūtarius/eius rei que debet ineſſe/ipſa ignorantia in q̄tū caret voluntario caret culpa. ſed inquātū habet de voluntario/habet de culpa. Cum inſup vt etiam dicit priuationes p habitus cognoſci habeant. vtputa iuxta ꝓpoſituz ceptū loquendo. ignorantia p ſcientiā. aduertendū venit q̄ triplex q̄tum ad materiā p̄ſentem ſpectare videt repit ſcientia. Una eſt imptinentiuz ad ſalutem. Alia vtiliū ad ſalutem. Alia neceſſariorum ad ſalutem. Imptinentium ad ſalutē vt ſcire geometriā vl ariſmetricā vel hmōi. Utiliuz ad ſalutem. vt ſcire epl̄as Pauli. actus apoſtolorum et hmōi. Neceſſariorū ad ſalutē. vt ſcire. xij. articulos fidei. decem p̄cepta legis. ſeptē pctā mortalia et hmōi. Et intelligant hec ſm ſtatus et grad⁹ ꝓſonarū. quia aliquid ē neceſſariū ad ſalutem ſcire reſpectu vnius/quod ſolū eſſet vtile reſpectu alterius. Aliquid etiā eſt neceſſariū vni ad ſalutem ſcire explicite. quod ſufficeret alteri ſcire implicite. et ſimiliter de pluribus. Reſpectu quorum p oppoſitū triplex. etiā repit ignorantia. ſcz imptinentiū ad ſalutē. vtiliū ad ſalutem. et neceſſariorum ad ſalutē. Prima ſiue ſit volūtaria ſiue inuoluntaria. nō eſt pctm. Secūda ſiue etiā voluntaria fuerit ſiue inuoluntaria. nō eſt de ſe pctm. licz homo eā ꝓtemaēdo peccare poſſet. Tertia vero ignorātia. ſ. neceſſariorū ad ſalutē. iterum triplex repit. Una. ſ. oīno inuoluntaria. Alia omnino volūtaria. Et alia ptim voluntaria. ptim inuolūtaria. Prima eſt in eis qui ſcire nō p̄nt. vt ſunt infantes pueri et hmōi. et hec nō eſt in culpa. et p cō ſequens nec peccatū ſed ſolū eſt quedā pena in q̄tum ſcz ignorantia: ſcientie carentiā. et ſic quādaz imꝑfectionē dicit. Secūda eſt in eis qui ſcire poſſunt. ſed nolunt. Et ſic ignorantiā velle hr̄e vidē

tur ⁊ affectare. Et hec ꝑprie nō dicit pena cuz sit volita. sed est culpa ⁊ peccatū. nō rōne quidē ignorantie in se. Ignorare etenī de se nullū est peccatum. sed rōne puerse volūtatis ignorandi ea q̄ quis scire tenet ⁊ que sibi necessaria sunt ad salutem. Nec enī malum actum culpe velle/solūmodo peccatū est. sed etiam velle malū pene ordinātis ad culpam. q̄lis ē ignorantia eorū que sciri debent. est peccatū. Tertia ignorantia ē in eis q̄ scire possunt ⁊ bñ vellent/sed scire negligūt. Et hec ptim est pena ptim culpa et pctī. Pena quidez inq̄tum. s. talis ignorantia que/vt tactū est q̄ndā impfectionē dicit. nō ē ꝑprie volita. imo q̄dammodo displicens. Culpa ꝯo ⁊ pctī inq̄tum ex defectu hominis. sua. s. negligētia venit q̄ ipse scientiam eorū que scire tenet ⁊ que sibi necessaria sunt ad salutem/nō habet cum hr̄e posset. ⁊ sic q̄dammodo voluntarie hanc ignorantiā hr̄e videtur. nō quidē volūtate efficiente vt in p̄cedenti. sed volūtate omittente que licet nō ꝑprie ⁊ vere effectualiter tñ ⁊ interp̄tatiue volūtas est. Et ex his patet solutio p̄dicte p̄me questionis.

Secūda ꝯo p̄dictarū trium questionū/eisdem quasi mediis p̄m p̄fatum doctorē dissoluit. Ꝓ̄mo enī ꝓ̄mo illud iam sepe supra tactū. q̄. s. oīe pctī inq̄tū est voluntariū intantū ē pctī. Ex quo infert q̄ illud quod diminuit de volūtario diminuit de pctō. Deinde illā triplicē differētiam ignorātie in determinatiōe questiōis p̄cedentis positā/effectualiter resumit dicendo. Ꝓ̄ma ignorantia oīno inuoluntaria que dicit ignorātia inuincibilis quia vinci nō p̄t. vt que ē in pueris et a natura insensatis a toto. id est. totaliter excusat pctī. Secūda ꝯo ignorātia. s. oīno volūtaria que dicit ignorātia affectata nullo modo excusat pctī. quia vt p magistrū sententiarū dicit. Et si talis ignorātia excuset inq̄tū ignorātia ē. aggrauat tñ inq̄tū ē affectata. Vñ tñ aggrauat q̄tum excusat. Et circa hanc ignorātiā quia de ipsa frequēter verbū occurrit/aduertat. quia nulla ignorantia de se est simpliciter affectata. Et enī omes homies iuxta p̄m/naturaliter scire desiderant. sed est bñ aliqua ignorātia de p accidēs affectata inq̄tū. s. sciētia dei opposita credit debere hoiem mouere seu inducere ad aliq̄d quod ipe nō vult ⁊ quod sibi displicet. Tertia ꝯo ignorātia. s. ptim volūtaria ⁊ ptim inuolūtaria. quia. s. vt satis supra tactū est a volūtate omittēte. nō aūt a volūtate efficiēte seu aprobāte ꝓcedit. excusat a tanto. ꝫ nō a toto. i. nō totaliter excusat pctī. ꝫ bene grauitatem peccati diminuit. Ita q̄ pctī p talem ignorantiā cōmissum/nō est de se ita graue/sicut eēt si talis ignorātia nō haberet. Et intelligat hoc ꝺ ignorātia que p aliquē modū dat causam ipi peccato. sic. s. q̄ si ipa nō esset/pctī illud nō cōmitteretur. vel nō eodē modo cōmitteret. Nam ē alia quedam spēs ignorantie oīe generaliter peccatum cōcomitans de quo nihil ad p̄sens ꝓpositū.

Circa ꝯo tertiā ⁊ vltimā p̄dictarū triū questionū. q̄ omum distinguendo dicit p̄fatus doctor. q̄ duplex est ignorantia. Quedā est facti quedam ē ꝺ iuris. Ignorantia facti dupliciter cōtingere p̄t. Aut. s. adhibita diligentia. ⁊ hec excusat a toto. quod exponat vt supra. Vt exemplificat de concubitu Jacob cū Lya p̄mogenita filia labani. quē cōcubitum talis ignorantia excusauit. Aut talis ignorantia facti contingit nō adhibita debita diligentia. ⁊ hec excusat a tanto. sed non a toto. qđ etiā vt supra exponat. ⁊ exemplificat de factō lamech dum/occidit Laym. cum tñ feram putaret occidere. Quod factū talis ignorantia nō excusauit a toto sed bene a tanto. Ignorantia aūt iuris vt iam aliqualiter in superioribus declarati est sub/duplici qualitate repit. vna vincibilis. alia inuincibilis. Vincibilis quā. s. vt etiā supra exposuimus ē quis vincere/p̄t. iterū dupler repit. Una affectata. q̄n. s. iuxta etiam supius notata aliquis ea que iuris/sunt que scire tenet ⁊ scire potest. scire nō vult. imo illam eorum ignorantiam quodāmodo ne a peccato retrahat se habere complacet. Et hec ignorantia in nullo se excusat. nec. s. a toto nec a tanto. Alia dicit simplex. cum. s. iuxta etiā supius notata aliquis ea que iuris sunt que scire tenet/bene scire vellet. sed cū scire possit negligit. Et hec ignorantia excusat a tanto sed nō a toto.

Ignorantia ꝯo inuincibilis sub duplici etiam qualitate repit. Una innata. alia incidēs. Innata oīno excusat. ⁊ a tanto. ⁊ a toto. vt infantibus ⁊ a natura insensatis. Incidens vero iterum duplex/est ꝑm. s. q̄ dupliciter contingere p̄t. Una nāq̄ incidit sine culpa. Alia vero incidit ex culpa. Prima que. s. sine culpa incidit. vt q̄n gra ex empli homo dando opam rei licite/efficit furiosus. ⁊ hec quādo totaliter ligat seu impedit rationem seu vsum rationis excusat a toto. alias non. De secūda vero incidēti. s. ex culpa. vt q̄n homo p̄stitit causam sue ignorantie/duplex est opinio. Una est/que ponit q̄ si talis ignorantia rationes seu vsum rōnis oīno ligat seu impedit. tūc peccatum quod sequit excusat. Ut gra exempli. Furiosus qui p suam culpam incidit in furiam. ex vi illius furie occidit/hominē. talis enī non peccat. quia vt animal brutum in solo impetu mouetur ⁊ nō ratione. Alia est opinio que ponit q̄ talis ignorantia non excusat a toto. sed bene a tanto. Unde in casu p̄cedenti talis furiosus vt dicit minus peccat. q̄ si furiosus non esset. peccat tamē. Prima opinio ꝓbabilior videtur. Propter dubium tamen/talibus si sanentur debet ꝑm canones penientia iniungi. Et hec quantum ad naturam seu qualitatem conscientie dicta sufficiant.

De natura qualitate et numero circūstantiarum.

6 Hunc de natura ⁊ qualitate ⁊ numero circũstantiarũ aliqua dicẽda veniunt. Etsim/vt supi⁹ tactũ est ad cognoscendam differẽtiam nature ⁊ qualitatis peccato/rum taꝫ mortalis ꝙ venialis.nõ modice confert hmõi circũstantiarũ naturã cognoscere diligẽter ꝙ dum casus occurrũt cõsiderare ac debite attẽdere. Et hinc est ꝙ cõmuniter ꝑ doctores tres assignant cause ꝑncipales ꝓpter quas hmõi circũstantiarũ consideratio/nõ solum ad scientiã moralem:sed valde ꝑncipaliter ad scientiam theologicam ptinet qualis nõ dubiũ est sciẽtia regimis instructionis ⁊ directionis animarũ maxime i foro penitentiali.que vt dicit ⁊Greg⁹.in pastorali. Ars est artium . scientia scientiarum . Prima causa est quia hmõi scientia theologica cõsidera re habet act⁹ humanos.ꝟm ꝙ per eos homo ad beatitudinem salutẽ ꝙ eternã ordinat. Dme aũt quod ad aliquẽ finem ordinat oportet eẽ illi fini ꝓportionatum. Actus aũt humani fini ꝓportionant ꝟm quãdam cõmensurationez que fit ꝑ debitas circũstantias. ratiõabiliter ergo ad ꝑdictã scientiam theologicam ptinet.ipsarũ circũstantiarum consideratio. Secunda causa est. quia ipa etiam scientia theologica,considerare habet act⁹ humanos.ꝟm quod inuenit in eis bonũ ⁊ malũ melius ⁊ peius . Hec aũt in ipis fictibus humanis frequẽtissime ex circũstantijs repiunt .ꝟm ꝙ ipas circũstantias vt infra declarabit diuersificant .rõnabiliter ergo ipsarũ circũstantiarũ consideratio'ad hmõi theologicã scientiã ptinere dicitur ⁊ ptinet. Tertia causa quia ipa etiã scientia theologica cõsiderat actus humanos ꝟm qõ sunt meritorij vel demeritorij .quod quidẽ conuenit actibus humanis ad quod requirit' ꝙ sint voluntarij. Actus aũt humani frequentissime iudicari habẽt voluntarij vel inuoluntarij ꝟm cognitionem' vel ignorantiam circũstantiarũ. Rõnabiliter igit circũstantiarũ cognitio ad hmõi scientiam theologicã ptinere dicit ⁊ ptinet. Ad declaratõnem igit materie pticularius descendendo.circũstantia sic describit .ꝙ est accidẽs actus humani. Et intelligatur ista descriptio de nõ accidenti qõ ineſt rei vt sua qualitas.sicut albũ dicitur accidens rei albe.sed intelligatur accidẽs ꝙsi cum alio simul in eodem subiecto cõcurrẽs ⁊ existens.extra tñ substantiã ipsius cũ quo sic cũcurrit ⁊ existit. Sic em circũstãtia dicit accidẽs act⁹ humani.quia cũ actu humano simul in eodẽ subiecto cõcurrit ⁊ existere põt. Est tñ extra substantiam ipsius actus humani nec est de eius substãtia. Quod satis nomen de se importat ⁊ cõnotat

b Dicit etiã circũstantia quasi circũ aliquid stans. Circũstantie aũt ꝟm quas vt supra tactum est actus hmõi iudicari habẽt boni vel mali/ meliores vel peiores/meritorij vel demeritorij ⁊c. ⁊ ꝑ cõsequẽs ad beatitudinẽ salutẽ ꝙ eternã ordinati assignant a Tullio in sua rhetorica septez.que cõtinent in isto versu.Quis.quid.vbi.quib⁹ auxilijs.cur.quo.quã Item iuxta qõ ipe tulli⁹ dixit In actibus humanis ad eorũ bonitatẽ seu maliciã debite dinoscẽdã ꝑdicta ꝙsiderãda veniũt.s. ꝙs ẽ ꝙ fecerit ꝙd ẽ qõ fecerit.vbi fecerit.ꝙb⁹ auxilijs.instrumẽtis vel medijs fecerit.quare fecerit quo fecerit.quã fecerit. Pbus aũt in tertio ethicorũ addit octauã circũstantiã.s.circa quid ꝙz tullius eam sub illa circũstantia quid:cõprehendit. Hic tñ ipsaꝝ circũstantiarũ fiet declaratio ꝟm numerũ ⁊ positionem philosophi. Numer⁹ autẽ seu sufficiẽtia istarũ circũstantiaꝝ sic sumi potest Circũstantia em vt iam dictũ,est dicit quasi ex ſb stantiã actus existens.sed tñ ipm actũ aliq̃ mõ attingens. Triplici aũt modo seu respectu põt circũstãtia actum ipm humanũ attingere. Uno mõ inq̃tum attingit ipm actum in se. Secõdo modo inquãtũ attingit causam ipsi⁹ actus. Tertio mõ inquãtũ attingit effectũ ipsi⁹ actus. Respectu ꝑmi modi dupliciter põt ipa circũstantia ipm actum in se attingere. vel ꝙ modũ.s. cuiusdam mensure seu cõmensurationis ⁊ sic erũt circũstantie respicientes seu cõcernẽtes locũ ⁊ temp⁹.que denotãtur ꝙ hec duo verba in ꝑdicto versu posita.s.vbi ⁊ quãdo. vel ꝙ modũ qualitatis ipsi⁹ actus. ⁊ sic erit circũstantia respiciẽs seu ꝙcernẽs modũ agẽdi quo.s.actus ipe factus est.que denotat ꝙ hoc verbum qũo. Respectu vo secũdi modi.s.respectu cause ipsi⁹ actus.cũ omniũ actuũ ⁊ affectuuz humanorũ quattuor sunt cause ꝑncipales.s.efficiens.materialis .formalis.⁊ final.q̃druplex circa istas quattuor causas accipit seu occurrit differentia seu qualitas circũstantiarũ. Circa enim cãm'efficientem/alias accipit seu occurrit circumstantia ipsius agentis que denotat ꝙ hoc verbũ quis. Circa causam materialez accipit seu occurrit circũstantia circa obiectũ que denotat ꝙ ꝯb⁹ verbum quod addit pbus.s.circa quid . Circa cãm formalem accipit seu occurrit circũstantia circa causam'coagentẽ seu coopantẽ seu concurrentẽ. que denotat ꝙ hoc verbũ quibus auxilijs. Et intellige vt iam tactum est. vel instrumentis ⁊c. vt hmõi que faciunt ad formã actus. Circa causam finalem accipit seu occurrit circũstantia circa ꝓpositum ⁊ intentionem agentis. que denotatur ꝙ hoc verbũ cur.id ẽ.ꝓpter quid qua de causa ⁊c. Respectu vero tertij modi.s.respectu effectus ipsius actus accipit seu occurrit circũstantia. circa illud quod ex tali actu cõtigit ⁊ secutũ est.q̃ denotatur ꝙ hoc verbũ quid. Hec igit sunt circũstãtie ex quibus vt pluries tactũ est.actus humani quo ad bonitatem vel maliciam :meritum vel demeritum ⁊c.iudicari habẽt nec plures reperiuntur q̃n ad aliquã ꝓmissarũ sint reducibiles Et ad maiorem instructionem mediocriũ ⁊ simplicium quibus. vt supius tactum est nõ tanta scientia vt

librorū facultas suppetit/expediens iudicatū est de predictis circūstantijs aliqualiter exemplificari. vt exinde in similia facilius manuduci possint ꝛ seruando ordinem vsus supra positi. ¶Respectu igit primi verbi. s. quis. certū est q ceteris alijs paribus grauius peccat sacerdos q̄z simplex clericus. ꝛ grauius clericus q̄z simplex laicus. ꝛ grauius vir q̄z femina. ¶Respectu scōi. s. quid. certum est q ceteris alijs paribꝰ homicidiū ē grauius peccatū q̄z furtum. ꝛ adulteriū q̄z simplex fornicatio. ¶Respectu tertij. s. vbi. certū est q ceteris alijs paribus furtum vel pcussio. vel fornicatio que fieret in ecclesia vel alio loco sacro. ē grauius pctm̄ q̄z si fieret extra ecclesiā ꝛ in loco nō sacro. ¶Respectu quarti. s. quibus aūxilijs instrumentis vel medijs ꝛc̄. certū est q domū ad p̄dandum intrare p falsam clauem. vel seram apire p instrumenta subtilia. vel p subordinationē famuli aut ancille ceteris alijs paribus/est grauiꝰ peccatum q̄z a casu inuentā aptam vel p foramē muri nō obstructū intrare. ¶Respectu quinti. s. cur seu ꝓpter quid. certū est q latitare in nemore vel alio loco suspecto. seu cōducere societatē aliquaz intentione aliquē vel aliquos occidendi ceteris alijs paribus est grauiꝰ peccatū q̄z p̄dicta facere intentione sola deprędandi. ¶Respectu sexti. s. quō. certū est q ceteris alijs paribꝰ grauiꝰ ē pctm̄ hoiem ex ꝓposito deliberato ꝛ p insidias q̄z subito motu subitoq; incursu occidere. Et grauiꝰ ceteris alijs paribus veneno in conuiuio q̄z gladio apte inuadēdo occidere. ¶Respectu septimi. s. quādo. certū est q domū p deprędādo de nocte intrare. ceteris alijs paribus ē grauiꝰ peccatū q̄z de die intrare. Et fornicari die sancto pasche. vl alio solēni ceteris alijs paribꝰ grauiꝰ est pctm̄ q̄z die nō solēni. ¶Respectu vo octaue circūstātie p ꝑm addite. s. circa quid. certū est q machinamenta ꝛ deceptiones tendē ꝛ parare vel ad inducendam mulierem religiosam vel vxoratam i fornicationem ceteris alijs paribꝰ/est grauiꝰ peccatum q̄z machinari ad inducendam vnā aliā oīmino solutam. sic de similibus. ¶Addunt aliq; vltra oīnes p̄dictas circūstantias vnā aliam scilicz Quoties. Circa quaz dupliciter dici pōt. Uno modo q cum iuxta p̄mū triū modorum actū humanum attingendi supra tactorum/ipa circūstātia. quoties. videat actum in se attingere p modum cuiusdam cōmensurationis temporis. potest rationabiliter intelligi ꝛ comꝑhendi sub illa circūstantia. qñ. Nec em̄ debite ꝛ sufficiēter pōt sīue in cōfessione sīue alias. quātitas seu grauitas peccati p illā circūstantiā. qñ. pquiri ꝛ hꝑi. vtputa. s. quo tpe. qua die. qua hora. ꝛc̄. pctm̄ factum sit. Quinetiam effectualiter dicti peccati quantitas ꝛ grauitas p dictā circūstantiam quoties pquirat/ꝛ habeat. vt gra exempli. Contingere potest imo frequenter cōtingit q homo pluries idē peccatum. vtputa fornicationem. vel furtum cō mittet. vna vice tempe quadragesimali ꝛ die solenni. Et alia vice. alio tempe. ꝛ die non solenni. Et sic de similibus valde quotidianis. Si igitur debite ꝛ sufficienter ab isto pquirat ꝛ sciat quando tale peccatum cōmiserit. satis etiam scietq; quotiens ipse cōmiserit. Alio modo dicit q ꝓprietas ista circūstantia. quoties/nō est nec dici debet circūstantia. quia ꝓprie nec actum in se/nec causam ipsius actus/nec effectū ipsius actꝰ respicit. imo nec peccatum in se quoquo modo aggrauat. sed solum ꝛ ꝓprie quādā reiterationem peccati pluralitatem peccatorū dicit. vt clare apparere potest p exemplum quod de ipsa iuxta similitudinē p̄cedentium circūstantiarū poni pōt. Certum est em̄ q ceteris alijs paribus grauius est peccatum ter aut quater mulierē de fornicatione vel adulterio solicitare q̄z semel. Et grauius ter aut quater insidias ad aliquē occidendū tendere ꝛ parare q̄z semel. Sed ꝓprie ista nō vnum ꝛ idem peccatum sunt. imo plura. ꝛ ꝓprie quedā reiteratio peccatorum. Notanter aūt in p̄missis exemplificatiōibus addita sunt illa verba. Ceteris alijs paribꝰ. Nam circa casus p̄missos ꝛ similes/possent etiaz alie circūstantie contingere seu occurrere. que de se aliter qualitatē ꝛ grauedinem peccatorum ꝓ dictorū disponerēt ꝛ causarent. Quaz quod bene aduertendum est ex concursu plurium circūstantiarū circa aliquem actum/potest maior eius bonitas vel malicia. maiusq; meritū vel demeritum causari. Per p̄dictas etiam exemplificatiōes poterit faciliter discretus ꝛ intelligens de casibus q̄ sibi vel in ꝓpria ꝑsonis aliorum. vt puta in cōfessione aut alias cōtingere possunt diiudicare ꝛ discernere. Nam vt sepe in supioꝛibꝰ tactū est p hoc q̄z etiā clarius dando intelligi hic de ipsarum natura ꝛ qualitate circūstantiarū ꝑ cipaliter actū est. Ex cōcursu alicuiꝰ aut aliquaz circūstātiarū actus qui alias de se ex suo q̄z genere seu natura non esset nisi veniale pctm̄/imo forsan actus meritorius. efficitur peccatum mortale vt pluries exemplificatuz est de verbo ociosō. occasioneq; seu prouocatione risus. ꝛ de datiōe eleemosyne que de se ex suo q̄z genere est actus meritorius. Quibus si addat ꝛ concurrat circūstātia illa respectu cause finalis seu intentionis actꝰ/de qua supra sup illo verbo Cur. Utputa q fiāt ad ꝓuocandum seu inducendum mulierem in fornicationem/efficiuntur peccata mortalia. Et similiter de alijs iuxta suum genus ꝛ naturam ¶Et b quo ad naturam. qualitatē. ꝛ numerū circūstantiarum. quātum huic tractatui congruere iudicatum est/dicta sufficiant.

De diuersis nomi-

bus peccati actualis ꝛ venialis.

Quo vero ad diuersitatē nominū q̄ peccato actuali veniali p nōnullos ſm diuersas eius ꝓprietates. opationes et effectus attribui ſolent/ē aduertendū q̄ ſicut in ſupiozibus vbi de ipſo peccato veniali agi incepit/dictū eſt. diffinitionē beati Aug̃l. q̄ peccato actuali mortali ſupra vbi etiā de ipſo peccato mortali tractatū eſt. ex eo q̄ in ipſo eſt perfecta ratio peccati attribuit̄/ſolere p aliquos pctō in generali ⁊ tanq̄ generi attribui. ⁊ ſic q̄dammodo ſm tm̄ maius ⁊ minus/poſſe ipō peccato veniali cōpetere ⁊ cōuenire. ita de nominib⁹ nominū q̄ diuersitate dici pōt. q. ſ. in ſupiozibus peccato mortali in ſe plura ⁊ diuersa noia attributa ſūt que bene cōmuniter peccato in generali ⁊ tanq̄ generi attribui ſolēt. ⁊ ſic quodāmodo ſm tamē maius ⁊ min⁹/poſſent etiā ipi peccato veniali attribui ⁊ cōuenire. Ideo ad clarius semp̄ natu ram ⁊ qualitatē peccati venialis cognoſcendum recitabunt̄ hic aliqua nomina ipſi peccato veniali attribui ſolita. In quoꝝ aliquib⁹ cum ipō peccato mortali cōuenit intelligant̄ q̄ prius ⁊ principalib⁹ ipi peccato mortali competere. cū in eo vt tactum eſt pfecta ratio peccati cōſiſtat. ⁊ ſecūdario ac minus p̄ncipaliter. imo q̄ quandā largam acceptionem ipi peccato veniali. cum ſm beatuz Tho. nō ꝓſiſtat in eo pfecta ratio peccati. imo ſolum quedā impfecta Poteſt igit̄ primo peccatum veniale nominari. ⁊ interdū ab aliquib⁹ nominatur macula. ⁊ hoc quia maculat animā Nō quidem iuxta beatū Tho. intelligat̄ nō ꝓprie loquendo ſed ſolū ſm quid. in q̄tum. ſ. peccatū veniale impedit nitozem qui eſt ex actib⁹ virtutum Quia nō diminuit nitozē habitualem. nec em̄ habitum charitatis ⁊ aliarū virtutū diminuere habet. ſicut facit pctm̄ mortale Poteſt etiam nominari reatus ex eo q̄ ad penā obligat. ſed ſ etiam vt iam ſtatim tactū eſt intelligat̄ largo modo ⁊ quaſi impꝛopꝛie. quia ad penā eternā p̄cise non obligat. vt facit pctm̄ mortale. ſed ſolū ſub diſiūctione. Vel ſcz ad penā eternā vel ad penam purgatoziā. vel ad penam p̄ſentialiter ſatiſfactoziam Quod capitulo immediate ſequēti/ vbi de dicti peccati venialis effectibus ageſ/latius declarabitur Poteſt etiam nominari p̄uaricatio in q̄tum. ſ. mandatū dei reſpicit q̄ trāſgrediendo p̄uaricatur. Sed ſimiliter vt prius itelligat̄ largo modo ⁊ quaſi impꝛopꝛie. q̄m̄ pctm̄ veniale non facit directe cōtra legem dei ⁊ mandatū. ſed bene p̄ter. vt late in ſupiozibus expoſitum ē Poteſt etiā nominari peccatū put ⁊ de facto nomia ſ. in q̄tum. ſ. eſt q̄uerſio ad bonum cōmutabile ſed vt etiā tactū eſt hoc largo modo ⁊ minus p̄ncipaliter. Quia illa q̄uerſio ad bonum cōmutabile/nō eſt cum totali ⁊ habituali auerſione a bono incōmutabili. ſicut eſt in peccato mortali. Naz in iſto peccato veniali/nec̄ plus nec̄ tantū diligit ip̄m bonum cōmutabile ad quod ſic fit conuerſio ſicut bonū incōmutabile a quo fit auerſio. vt bñ ample ⁊ pluries in ſupiozibus declaratum eſt.

Poteſt etiam nominari nefas in q̄tum. ſ. eſt illicitum p̄ſone ꝓpetranti. Sed vt frequēter dictū eſt: hoc etiam eſt largo modo ſumendo ⁊ quodā modo impꝛopꝛie. Plura alia poſſunt ipſi peccato veniali ſm diuersas eius opatōnes ⁊ effect⁹ nomina attribui. interdum etiaz p aliquos attribuuntur. ſed ſupra dicta ſatis ſit tetigiſſe ⁊ declaraſſe. Sunt em̄ ea que magis ꝓprie ſibi cōuenire vident̄ ⁊ cōmuuius aſſignant Peccata venialia intelligi p lignum fenū ⁊ ſtipulam aliqui volunt. inter quos ſepe p̄fatus beatus Tho. ſup illo quod. ſ. ad Coꝛ. iij. dicit apl̄us. Si aliqui ſup fundamentū ſpūale edificant aurum. argentū lapides p̄cioſos. Alij vero ſupedificant lignum. fenum. ⁊ ſtipulam. Et q̄ ille qui ſup fundamentū ſpūale ſic lignum fenum ⁊ ſtipulam edificat ſalu⁹ erit. ſic tm̄ quaſi p ignem. id eſt patietur penam ſ nō eternam. intelligi p iſta tria vltima volūt peccata venialia. Quod tm̄ ſm eundē doctoꝛem ꝓprie intelligi habet de ipſis peccatis venialibus que admiſcent ſe ꝓcurantibus terrena. Nam aliqua interdum peccata venialia ſe viris ſpūalib⁹ admiſcēt. ſed quia leuiſſima ſunt/nō purgant̄ p ignem. ſed frequētiſſime p ip̄m feruoꝛē charitat̄ Talia igit̄ peccata venialia/ſe terrena ꝓcuranti bus admiſcentia. ideo p lignū fenum ⁊ ſtipulam ſignificant̄. quia ſicut p̄dicta tria in domo cōgregantur/nec tm̄ ad ſubſtantiā edificij ꝑtinent/imo comburi poſſunt. edificio nihilominus itegro remanente/ita etiam peccata venialia multiplicari in homine poſſunt/manēte ſpūali edificio. Et tūc p iſtis patit̄ ignem. vel ſcz temporalis tribulationis in hac vita. vel purgatoꝛij ſi ipſis nōdū purgatis decedat. ſed tamē ſalutem cōſequetur eternam Dicunt̄ aūt hmōi peccata venialia ſuperedificari ſpūali fundamento nō quaſi directe ſup ip̄m. etem̄ ſup bonum ⁊ ſpūale. malum ꝓprie edificari non poteſt ſed ſup. id eſt. iuxta. ſicut in ſimili ibi in p̄s. dicitur. Sup flumina babylonis. ⁊c. id eſt. iuxta flumina babylonis. Notāter etiam ⁊ bene ad ꝓpoſitum aliquoꝝ infra tangendoꝝ dicunt̄ hmōi venialia peccata ſic p lignum fenū ⁊ ſtipulam ſignificata ſpūali edificio ſuperedificari. Nam ſi ſpūali edificio ſupedificata eſſent. homo talia habēs nō eſſet ſaluus ſic quaſi p ignem. Unde cum peccato mortali ⁊ veniali ſimul decedens. habet quidem lignū fenum ⁊ ſtipulam. ſed nō habet ſpirituali fundamento ſuperedificata. Et ideo talis nō erit ſaluus ſic quaſi p ignem. q̄a ſimpliciter ſaluus nō erit Et important tria p̄dicta tres modos ſeu tres gradus adherentie et grauitatis ipſoꝝ peccatoꝝ venialiū. tresq̄ modos ſeu gradus purgationis eoꝝz. ꝓpter quod generaliter oīa peccata venialia complectunt

ꝛ cõcernũt quia nullũ est qđ nõ sit alterius predictorũ trium modorũ seu graduũ adherẽtie ꝛ grauitatis. Et ꝙ nõ ꝑ aliquẽ dictorũ triũ modorum seu graduũ purgationis etiã purget. Lignũ etenim ꝙ respectu istorũ triũ diutius in igne manet significat maiora. Stipula que citissime cõburit minima. Et fenũ quod inter ista duo se ꝙsi medio criter habet. significat mediocria.

De diuersis effectib⁹ peccati actualis venialis.

Plures possent peccati venialis effect⁹ enumerari ꝓut plures existunt. ex q̃ bus tñ ꝑ doctores cõmuni⁹ assignant qui sequunt. Un⁹ q̃dẽ quia ad penam obligat. Nõ aũt vt statim supra tactũ est ꝙ ad aliquã triũ penarũ ꝑ peccatis infligi solitarũ scz eterne vel purgatorie. vel in ꝑsenti seculo satisfactorie ꝑcise ꝛ determinate obliget. sed bñ sub disiunctione ad alteram. s. earum. Nam de peccato veniali hic. i. in hoc seculo/ vel satisfactione hic nõ facta in purgatorio si cum eo peccatũ mortale nõ existat/ vel in inferno si cum eo etiam peccatuz mortale existat/ satisfieri oportet. Et si hic in foro scz ecclesie ꝑsentis homo satisfaciat. leuiter satisfaciet. Si vo in foro purgatorij satisfacere expectet. grauiter valde puniet ꝛ satisfaciet. Si vo in foro inferni eum satisfacere oporteat. ꝓo ipo etiam veniali grauissime puniet quia eternaliter. Si tñ vt tactum est mortale cũ ipo venialiter existat. id est. ꝙ homo cum ambobus decesserit. Et ad ꝓpositum istarũ trium punitionũ seu satisfactionũ dari solet exemplum de mensura vini que in vno forsan loco valebit solidum vnum. si ꝓgrediatur vlterius. repietur valere solidos duos. si vo ad/ huc vlterior fiat ꝓgressus repiet valere solidos tres. Pena tñ in inferno ꝓ veniali illata/ incomparabiliter minor est q̃ ibidem ꝑ mortali illata. Unde dici solet ꝙ pena in inferno ꝑ mortali illata/ est sicut soliditas. Illata vero ibidem ꝑ veniali ẽ sicut superficies. In purgatorio aũt ꝑ veniali illata est sicut linea. In ꝑsenti vo seculo ꝑ veniali illata est sicut punctus. Unde sicut ista quattuor sunt ad inuicem imꝓportionabilia. ita inter q̃ttuor penas supra dictas imꝓportionabilis ẽ differentia. Secũdus effectus peccati venialis est ꝙ animã maculat. Quod sic (iuxta quod statim supra tractauimus) intelligat. ꝙ. s. nitorem illũ anime qui ex actibus charitatis ꝛ vtutũ nascit seu ꝓcedit respectu illius in quo incidit ꝛ impedit. Et sic ꝑ indirectum: maculam quandã in anima inducit. Unde iuxta aliquos doctores potest exẽplum poni de imagine picta. que aliquãdo denigrari potest intantũ vt nullo modo videri possit. Aliqñ vo sic solum obscurat vt videri q̃dẽ possit sed nõ plene discerni. Quoꝛoper quã similitudinẽ dicit beatus Gregoriꝰ. ꝙ pctm̃ veniale obscurat mortale vero obtenebrat. Respectu aũt istⁱ⁹ macule dici solet ꝙ in saluandis/ oĩe peccatum veniale in ꝑsenti vita a gratia finali. id est que in fine habet: alias saluandi nõ essent. delet. ꝛ hoc ꝑ accidens. Ꝑm aliquos quãtũ ad culpã. sed nõ q̃tum ad penam. imo pena illa in purgatorio soluet. Delet aũt gratia finalis. s. que in morte habet peccatum veniale in ipsa dissolutione anime ꝛ corporis q̃uis etiã forsan nõ sit ad illud modus cõtritõis ꝓ tunc directus. ꝛ hoc ex ꝛtute complexionis cui fuit status. Et ꝑm hoc intelligit verbum Augⁱ. q̃ dicit. ꝙ in purgatorio põt esse absolutio a pena ꝛ nõ a culpa. quod etiã similit ab aliq̃bus doctoribus dici solitum est. Sed modo communiter tenetur: cum peccatuz veniale ab hinc deferatur a multis quod etiã q̃tum ad culpaz in purgatorio purgari possit. Un exponendo illud qđ dñs ꝺ q̃busdam peccatis dixit ꝙ nõ remittunt nec ꝫ nec in futuro: dicit Greg⁹ ꝙ venialia dimittent in futuro. Quod si intelligat ꝙ remittent q̃tũ ad penam. tunc expositio sua in effectu nulla esset. Nã etiam mortalia q̃tum ad penam que ꝑ eis soluta nõ est ibidem purgant. Ideo clarũ est ꝙ Greg⁹ intelligere voluit ꝙ venialia in purgatorio q̃ etiam ad culpã purgent. Tertius effectus peccati venialis est ꝙ feruoꝛẽ charitatis minuit. sicuti videt de aqua in ignem ꝓiecta/ ꝙ licet ignẽ nõ extinguat feruoꝛẽ tñ illius minuit ꝛ tpat. Quartus effectus peccati venialis ẽ ꝙ potẽtias anime in bonis laxat. sicut ꝑ exemplum quãdo imponitur onus super equum/ efficitur ꝛ reddit minus ꝓmptus ꝛ expeditus ad ambulandũ. Quintus effectus peccati venialis est. quod retardat a gloria. Nã cum homo decedit ꝛ posset si in eo nõ essent venialia/ statim ad celum euolare post mortem/ ꝓpter ipsa venialia cogetur ad temꝑ in purgatorio expectare. Nunq̃ enĩ facies dei ab aliq̃ videbit. donec soluat minimũ etiam peccatorum venialium quadrantem. Oportz enĩ quẽlibet ita mundum añ introitum paradisi esse. sicut fuit in innocentia baptismali. Sextus effectus peccati venialis est ꝙ bona glorie celestis diminuit. Non quidem illa que iam debent ꝛ que iam habet ꝑ meritum reposita. Sed illa q̃ de/ mo ibi habet ꝑ meritum reposita. Sed illa q̃ deberẽtur si venialia nõ fierẽt. Nam illo medio tempoze q̃ peccata venialia fiunt possent aliqua bona fieri. que cũ nõ fiant de tanto ipa gloria censet effectualiter q̃ est diminuta. Ꝓpter etiã illorum venialium ꝓpetrationem/ oportet opa quedam bona ad solutionẽ ꝛ purgationem hmõi venialium facere ꝛ cõuertere ꝙ que valde accrescere potuisset ꝛ accrescere debuisset cumulus ꝑmij eterni. Septimus effectus peccati venialis est/ q̃ venialia sepe sunt occasio mortaliũ peccatorum. Et hoc inter alios quattuor modos. qui in supradictis ꝛ in sequentibus vbi de septem peccatis mortalibus tractari incepit/ late expositi sunt. vbi monstratũ est ꝙ

actus qui de se ex suiq; natura est solum de genere peccati venialis: pōt vl' ex ꝓsciētie remorsu vl' ex complacētia vel ex pclīuitate. vel ex pgressu. peccatum mortale effici. ¶ Hoc aūt etiā singulariter aduertendū est. ꝙ sicut ad remissionē peccati mortalis exigit desertio actus peccandi cū voluntate firmoq; ꝓposito in posterū abstinēdi. sic similiter peccatū veniale in ꝑsenti vita nō dimittitur/nisi etiam actu ⁊ ꝓposito deseratur. ¶ Et h quo ad totalem materiam nature qualitatis ⁊ effectus peccati actualis venialis/ac circa eam occurrentiū/quātū hunc ꝑsentem isti⁹ libelli octauum tractatū cōcernere iudicatum est/dicta ꝑ ciant.

De secunda ⁊ vltima

diuisione peccati in genere seu tanq; generis que sumit ꝑm ipsi⁹ peccati cām materialem.

Expeditis his que respectu ꝑme diuisionis peccati in genere seu tanq; generis que scz ꝑm quādā peccati qualitatem ⁊ quātitatem sumebat ⁊ sumpta ē/dicenda occurrebant. Nūc de secūda ⁊ quo ad hūc tractatū vltima ipsius peccati etiaz in genere seu tanq; generis diuisione. que. s. ꝑm ipsius peccati causam materialem sumit/aliqua etiam dicenda venient. Nec hic accipienda venit ipa causa materialis ꝓprie vt in rebus corpalibus/seu materialibus fieri posset. sed solū ꝙ quādā similitudinē vt hic cā materialis dicat illud in q̄ sit seu causat ipm peccatum.

Prosecutio ⁊ declaratio ipsius diuisionis.

Diuisio igit ē ista ꝙ peccatorū alia sūt cordis. alia oris. alia operis. vl' ꝑm alios aliq̄s operationis.

¶ De peccatis cordis seu cogitationis.

Peccata cogitationis seu cordis sunt h Cogitatio. delectatio. cōsensus. desiderū mali. volūtas puersa. infidelitas. suspitio. indeuotio. ꝓsumptio. desperatio. timor male humilians. amor male accendēs. prudentia carnis. suspitio. inuidia. ira odium. timor seruilis. exultatio in aduersis primi. dolor de eius ꝓsperis. contemptus pauperū. ꝓtempt⁹ peccatorū. psonarū acceptio. pfidia. affectus carnalis parentū. inepta leticia. seculi tristicia. impatientia. auaricia. solicitudo temporaliū. supbia. p plexitas. obstinatio. malicia. tediū boni. accidia. inconstātia. penitētia penitētie. dolor ꝙ amplius nō est male factum. hypocrisis. amor inordinat⁹ placēdi. timor displicēdi. verecūdia de bono operatum. vana gloria de bonis nature/ vel fortune vel gratie. verecūdia de paupibus amicis. ꝓtemptus āmonitionū. imisericordia

¶ De peccatis oris seu locutionis.

Peccata oris seu locutionis sunt hec. Crebra iuratio. periurium. blasphemia. nomen domini irreuerenter assumere. veritatem impugnare. deuz detrahere. iudicare. contra deuz murmurare. irreuerēter horas dicere. detractio. adulatio. mendaciuz vituperium. maledictio. infamatio. contentio. cōuiuatio. impugnatio veritatis agnite. impugnatio charitatis fraterne. seminatio discordie. pditio. falsum testimoniuz. mala consilia. derisio cō tradictio obedientie. inuertere facta bona. in ecclesijs placitare. ad irā hominē ꝓuocare. reprēdere in alio quod ipse facit. vaniloquiū. multiloquium. stultiloquium. verba ociosa vel supflua. vel curiosa proferre. iactantia. verborum politio peccatorum defensio. clamor. risus. cachinnus. turpiloquiū. lenocinium. cantilenas seculares cātare. in cantu diuino magis studere vocem frangere q̄z deuote psallere. murmurare. verba secularia proferre. in iniusta causa aduocare. malum cōmendare.

¶ De peccatis opis seu opationis.

Peccata autem opis seu opationis sūt hec Bula. luxuria. ebrietas. sacrilegiū symonia. sortilegia. violatio dierū ſsollennium. indigne cōmunicare. votorū fractio. apostasia. dissolutio in officio diuino. scā dalisare sub exemplo malo. proximū corrumpere. ledere hominem. vel in rebus vel in psona vl' in fama. furtum. rapina. vsura. deceptio. ludus. venditio iusticie. exactiones indebite. ac telonea iiusta. auscultare mala. ioculatoribus dare. necessaria sibi subtrahere. supflua sumere. vltra vires quippiam aggredi. consuetudo peccandi. recidiuatio. simulatio. tenere officium ad quod nō sufficit vel quod sine peccato non agitur. ¶ chorizare. nouitates inuenire. maioribus rebellare. minores opprimere. delinquere visu. auditu olfactu. tactu. gustu. lucta. osculis. muneribus. nutibus. mandatis. scripturis. circūstantias ꝙ aggrauātes admittere. que sunt tempus. locus. modus. numerus. persona mora. sciētia. etas. seipm ad peccandum cogere seu inducere.

¶ De peccatis omissionis.

Peccata omissionis que etiam vt faciliter debite consideranti apparere potest/ad tria respectu quorum ꝑcedens diuisio sumitur/vel scilicet ad cor seu cogitationem/ vel os seu locutionem/vel opus seu operationem ꝙ pertinēt sunt hec. ¶ De deo non cogitare. ipsum non timere vel non amare. gratias sibi de beneficijs non agere/opera que fiunt/ad ipsum non referre. de peccatis sicut deberet non dolere. ad gratiam recipiendam non se preparare. gratia acce-

pta nō vti neciam cōseruare/ad inspirationē diuinam nō se cōuertere. voluntatem suā/ voluntati diuine nō cōformare. ad oratiōes dicendas nō attendere. oratiōes debitas omittere/ea ad q̄ ḡs vel voto/vel p̄cepto vel officio tenet negligere. cōmunionē ⁊ cōfessionem semel in anno nō expetere. parētes nō honorare. seipm nō cognoscere. ⁊ reprehendere. cōscientiā suam negligere. ecclesias ⁊ p̄dicatiōes fugere. temptationib⁹ nō resistere. penitētias iniūctas negligenter facere. ea que statim facienda sunt differre. bonis ꝓximi nō cōgaudere. ⁊ malis eius nō cōdolere. iniurias non remittere. fidem ꝓximo nō seruare. ⁊ bñficijs ei⁹ nō correspondere. delinquētes nō corripere. litē non sedare. ignorātes nō instruere. afflictos non consolari. ammonitionib⁹ nō acquiescere. Pauca ⁊ forsan nulla alia repiri posse credunt peccata. que nō sub p̄dictis effectualiter cōprehendantur ⁊ includant. vel ad ea reducibilia sint.

¶ Ñ peccata p̄dicta mortalia sint vel venialia

Quando aūt peccata predicta mortalia vel solum venialia existant/facile ē ex supius tractatis cognoscere examinando. s. sit apud se. sit apud aliū/modos ea faciendi ⁊ cōmittēdi. intentionēq̄ seu finem ꝓpter quem sunt. ac remorsum conscientie. qui de ipis habet. cum alijs circumstantijs circa ea occurrētibus. de quibus late supius actum ē

¶ Et hec quo ad secundam ⁊ vltimam ipsi⁹ peccati in genere seu tanq̄ generis diuisionem dicta sufficiant.

¶ Quare multa in h̄ cōpendio p̄cipue in octauo tractatu/late ⁊ plane dicta sunt ⁊ exposita.

Potuissent nōnulla in hoc libello ⁊ precipue in octauo ⁊ vltimo tractatu i materia scz peccatorū tractata breuius et compendiosius dici. sed vt frequēter in supioribus tactum est/libellus iste nō scientificis. libros q̄ faciliter ꝓcurare valentibus compositus est. sed mediocribus ⁊ cōmunioribus. ac eis quibus nō faciliter librorū copia suppetit. ¶ Quib⁹ expediēs ⁊ forsan necesse fuit ea que hic dicta sūt ⁊ maxime circa difficiles materias/ p reiterationes ⁊ latas repetitiones. necnon materialia que dam exempla quasi palpando ⁊ p quādā manuductionē dare intelligi. Alioq̄n non facile forsan futisset pluribus comphēdere. Sicq̄ p̄dicta apō eos nullū fructū nullū q̄ pfectū afferre potuissent

¶ Remissio ad doctores.

Quātū ampliora videre voluerit/ vt clarius de p̄missis materijs informari/ habeat frequēter allegatos doctores beatum Thomā ⁊ alios in supioriḃ⁹ notatos. Et pcipue in eorū libris ⁊ tractatib⁹ supi⁹ etiam designatis.

¶ Explicit compendiū theologie.

Epistola domini Johannis de Gerson ad quēdā epm sup opusculo triptito plebibus publicando.

Reuerende in xpo pater: ac dñe metuēde. ¶querit dñs p ꝓphetā Esaiā. Propterea inq̄t ductus est ppls meus in captiuitatem. quia nō habuerunt scientiā. ⁊ nobiles ei⁹ interierunt fame ⁊ multitudo eius siti exaruit. Hec scientia: non alia accipienda est q̄ cognitio legis dei ⁊ suorū mandatorum ad salutē cōsequēdā necessaria siue ꝓficiens. de qua itidem sciētia verū est illud apl̄icum. ignorās ignorabitur. nā cū qualibet alia ignorātia pōt stare salus. ¶ Et qm̄ multi sunt ex simplicib⁹/q̄b⁹ non p̄dicat verbū/aut nō taliter p̄dicat q̄ ad p̄faram scientiam deueniant. agente hoc vel ignorantia vel negligentia p̄dicantiū. cōmodū fore existimaui/si velut in tabula quadā tenorē nostre legis et suorū p̄ceptorū rememoratione sententioso. compendio depingerē. aut velut in breui speculo cernentibus obijcerem. q̄tinus ipi h̄rent curati minus instructi aliquod solidum ⁊ aptum quod in toto vel p ptes diebus dñicis ⁊ festiuis legē posent suis plebibus vt scirent ⁊ intelligerēt ad q̄d ⁊ ꝓpter quid ⁊ a quo facte sunt. quid in sup credere. quid agere ⁊ quid obmittere diuina legere. et forsan simile opus attēptatū ē iam a peritioribus. ⁊ salubriori breuitate cōpositum. ¶ si ita est certe nō inuideo. Ymmō reuerēde pr̄ dignet aladucere vra pastoral solicitudo. siue isto mō siue alio fiat. q̄ singul⁹ die⁹ dñic⁹ ⁊ festiuis diuie legi teneant ⁊ ꝓpter vram diocesim vbilibz publicet. ne p ignorātia ei⁹ plebs vra peat ⁊ ducat in captiuitatē pcti. Peterea a speculatore q̄ nō denūciauerit iteritū vt gladiū/sanguis req̄rat. ℔ libet denūciatiōe talis ¶ Mittit ⁊ rebelles soli in suo sanguie depeant ¶ Mittit aūt mea deuotio opusculū p̄fatū. q̄ si dignū ad h̄ putet/ potit vra liberal charitas cū pauco scripto rū labore ⁊ leuib⁹ expēs bñ exposita facē illud multiplicari/ ⁊ correctū ad singl⁹ curatos vros destinari cū edicto ō publicādo vt tactū ē i absentia ymonū ⁊ q̄tū gra dei eos adiuuerit exponendo ¶ Beniq̄ si q̄d addēdū aut rescindendū aut corrigendū ee dictauerit vra prudēs dñatio iuris suo id facē fas hēbit. Scio tn̄ q̄ p⁹ multā a me ⁊ multi alijs pitionib⁹ exaiationē nihil deh̄bēdi quod videat posse a beniuolo iterprete salua fidei ⁊ morū puritate sustineri. ¶ Et adhuc longe ampliora potuerāt ℔ breuitas moderne amica desidie secta ē. Bñ valete scriptum parisius.

Opusculum tripertitum eiusdē de p̄ceptis decalogi. De cōfessione ⁊ arte moriendi.

Christianitati/suus qualiscūq; zelator ꝓsperū ad virtutes/vitijs ꝺpulsis incremētū. Salubre duxi sequēs opusculū triptitum de ꝓceptis.de ꝯfessione.de scientia mortl/breuitate qua potui tradere.quattuor ꝑsertim christianorū generibus ꝓ futurū. Primo sacerdotibus ⁊ curatis illitterati atq; simplicibus qui cōfessiones audire debent. Secūdo indoctis quibuscūq; ꝓsonis secularib⁹ aut religiosis/que ecclesie solitis ꝼmonibus aut ꝓdicationibus/ꝓ diuinorū ꝓceptorū noticia/inēe essenō possunt. Tertio pueris ⁊ iuuenibus qui a rudimētis infantie circa fidei nostre generalem tenorē ⁊ ꝑncipalia puncta primitus debēt eruditi. Quarto ꝓsonis domos dei ⁊ hospitalia loca frequētantibus ⁊ infirmorū solicitudinē gerentibus. Quo circa ad hui⁹ doctrine publicationē quadruplex ꝓsonarū status debet vigilare. ꝓxi mo ꝓlati quos inferiorū curatorū regimē de ꝓximo ꝓquo cōcernit/quibus insup curatorū ignorantia/crassa diuine legis ⁊ insufficiēs eruditio simplicis ꝑsōe imputabit in ꝓctm. Secōdo parētes ꝓ filijs apud scholarum rectores instare deberent. Tertio domorū dei ⁊ locorū hospitaliū gubernatores ⁊ magistri. Illi quarto generaliter. qui in ꝯ bis aut factis ⁊ aliꝫ signis/alios ad peccandum induxerūt.quicq; ex officio alios docere debuerāt/ ⁊ id agere neglexūt. Hi/nāq; sumptib⁹ suis ⁊ dilgentijs/ꝓ hui⁹ aut similis doctrine publicationē debēt aliorū correctionē ꝓcurare. Sēm agere/peccatorū quedā. Sē ē satisfactio. hoc op⁹ miscōie/dono ꝓhominati q; doctrina hui⁹ libri inscribāt tabellis affigāt tota vel ꝑ ptes. in locis/cōmunib⁹. vtpote in parochialib⁹ ecclesijs.in scholis in hospitalibus.in locis religiosis. Veniq; expediens videret vt sup hoc fierent a ꝑncipātibus edictū /aut ab ecclesie ꝓlatis indulgentie conferrent. Autor vo seipsum exonerat apud te xp̄ianitatē sanctissimā.agat quilibet qui in te ⁊ de te gloriat qđ bonum esse cognouerit. Gloria sit altissimo ꝺo in cui⁹ noie/ꝓsens aggredior opus.ad salutem fidelium animarū ordinatū/ad eruditionē ꝓcipue rudis ⁊ idiote ꝓpli ⁊ eorū quibus cōsuetis ecclesie ꝼmonibus ⁊ ꝓdicationibus min⁹ interesse aut informari cōcedit. In quo veluti tabella quadā ⁊ compēdio breui/tenorē fidei xp̄iane/lucide poterunt inspicere/⁊ diuina ꝓcepta ꝓhibitionesq; vt ex his quid agere quid ve fugere debeāt/possint distinctius agnoscere. Cōtinet aūt ꝑns tractatulus.capl̄a.xviij.quorū quodlibz in duas vl̄ tres vl̄ qttuor ꝓticulas conuenienter subdiuidi posset.

Primum capitulū affirmat mundū a deo fuisse creatū. Et q; ipe deus vnus sit ⁊ trinus. Cur etiā aut ad quē finem/homo creatus sit.

Firmissime credendum est ⁊ nullatenus dubitandū/q; solum vnus ē deus/oīpotens/oīa/sciēs/⁊ oīem ꝑfectionē habēs/in trib⁹ ꝑsonis distinctis/que sunt pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus. Aut mūdū creauit ⁊ creatū regit et gubernat sola sua liberrima volūtate ⁊ dignātissima bonitate. Speciali aūt ꝓuidentia humanā gubernat ⁊ dirigit creaturam/dans viris ⁊ mulieribus animas imortales creans eas tpalit cūc eas corpibus infundit ⁊ ad imaginē ⁊ similitudinem suā formans eas. vt creatus hō/suum conditorem/deū cognoscat diligat/veneret ⁊ ei⁹ preceptis in hac mortali vita obediēs/ꝓ opa bona ⁊ meritoria/vitā tandē imortalē beatitudinis plenam/in anima ⁊ corpe ꝑpetuo cōsequat. ⁊ ita sit bonis angelis sociatus ⁊ in loco malorum angelorum siue demonum substitut⁹. Qui demones ꝓpter peccatū in has inferiores ptes terre corruerunt/damnationis sententiā sustinētes. Cū quibus etiā iustissime damnabunt hoies iniq; diuinis ꝓceptis inobediētes/⁊ more bestiali quasi nō haberēt animā rōnalem/suis voluptatibus seruientes.

Scōm capl̄m ostēdit humanū gen⁹ ꝓpt̄ ꝓmorum pentū trāsgressionē ⁊ ꝓctm multiplicē incurrisse/miseriam.

Fidei veritate credendū est/ꝓmos parentes nostros/Adā ⁊ Euam/qui ad tam nobilem finē cōsequēde beatitudinis creati fuerant/clausisse paradisi ianuam ⁊ beatitudinis introitū/toti sue posteritati generis hūani. Am ꝑ ꝓctm inobediētie/donum iusticie originalis quadā hereditaria possessione ꝓ se ⁊ suis posteris acceptū a deo/ipsi ꝓditores ꝓdiderunt. Quo dono gratuito originalis iusticie conseruato/nos omnes a culpa immunes fuissemus. ⁊ ab oīi miseria famis ⁊ sitis aut infirmitatis absoluti ⁊ ab alia qualibet penalitate liberi/adeo q; omnis alia corporalis creatura nob pacifice subiecta fuisset. ⁊ tandem absq; morti pena in paradisum fuissemus translati. Hoc autem dono ꝑ peccatum primorū parētū vt ꝓmissum ē ꝓdito/nos moriendi necessitatē ⁊ vniuersam q̄m patimur penam atq; miseriam incurrimus/ quia nascimur in peccato originali/scz in predicte originalis iusticie carentia.contra quod peccatum/ tanq; remediū efficax a christo institutum est baptismi sacramentū.

Tertiū capl̄m declarat q̄liť a ꝺo redēpti fuim⁹ q̄s etiā sit generalis tenor xp̄iane fidei ⁊ credēdo.

Omnipotēs dñs ac pijssimus (a singulis nostris ꝓximis) nolēs humanū gen⁹ tot ⁊ tantis subiectū miserijs in eternū pire ⁊ a regno paradisi i ꝑpetuū exulare/ꝓcurē

te iusticia simul ⁊ miscōia/his remediuz decreuit adhibere. Voluit siquidē idem pissim⁹ pater vni genitū filiū suum absq; coꝛruptione carnē sumere ⁊ hoiem fieri intra intemerate virginis Marie immaculatū vterū. Tātaq; ⁊ tam mirabilis vnio facta est duarū naturarū diuine ⁊ humane in vna psona filij dei/vt vere deus homo diceretur ⁊ homo deus. Ipe ē ihesus christ⁹ saluatoꝛ noster pariter ⁊ redemptoꝛ. Qui antea quidē a patriarchis ⁊ pphetis denūciatus nouissime in fine tempoꝛū/in hac vltima mundi etate/concept⁹ et natus/a pastoꝛibus est cognitus/a trib⁹ regibus oriētis adoꝛatus/a simeone sene ⁊ alijs q̄plurib⁹ p̄dicatus/⁊ á beato Johanne baptista digito demonstratus. Idem deus ⁊ dñs noster ihesus xp̄s circiter annoꝛū triū spacio/legem diuinam xp̄ianāq; religionem p̄dicauit ⁊ docuit/eam innumerabilibus miraculis confirmādo/quā ⁊ in scp̄turis quattuoꝛ euangelioꝛū nobis p̄ suos ministros exhibitā/obseruandam reliquit. Ordinauit insuper septem sacramēta ecclesiastica/que sunt baptismus/confirmatio/oꝛdo/eucharistia/penitentia/matrimoniū/vnctio extrema. Ipe postremo vt nos redimeret ⁊ saluaret/sub pontio pylato/suplicio crucis/acerbissimā sustinuit passionem ⁊ moꝛtē. sepultus deinde/⁊ tertia die resurgēs/spacio dieꝛū. xl. discipulis suis veritatē sue resurrectionis declarans/frequēter apparuit/⁊ tandem videntibus apostolis celos ascēdēs/sedet ad patris dexteram in excelsis. venturus est postremo idem dei filius ihesus christ⁹ in fine mundi p ignez finiēdi ⁊ in melius immutādi. iudex generaℓ hominū cunctoꝛū in anima ⁊ coꝛpe/resuscitandoꝛū. redditur⁹ singulis p̄mia meritoꝛū/bonis siq̄dem celeste regnū phennis beatitudinis/peccatoꝛib⁹ vero penale supplicīū ignis eterni. Hec est generalis tenoꝛ oꝛthodoxe fidei xp̄iane/quā firmiť credere teneť catholicus quilibet ratione vtens absq; curiositate/pure atq; sinceriter sine falsitate/⁊ certitudinaliter reiecta dubietate/⁊ nolens plus sapeq; oꝛtet sapere/sed occurrētibus difficultatum dubijs/humiliter se submittat credulitas simplicium intemerate fidei sancte matris ecclesie/sapientū p̄latoꝛum ⁊ doctoꝛū ac omnium ⁊ sanctaꝛū qui in testimoniū hui⁹ inuiolate fidei vsq; ad moꝛtē dimicaueꝛūt. Cōtra hanc fidē illibatam/grauissime peccāt heretici scismatici. ido/latre. soꝛtilegi. incantatoꝛes. ⁊ magici. ceteriq; artibus a lege diuina p̄hibitis vtētes. aut demonū inuocatoꝛes. ⁊ generaliter qui articulos fidei nostre/totaliter aut in p̄te/palā vel occulte deridem. Illi p̄terea qui nō credūt deū oīa iustissime regere sua liberrima volūtate. ⁊ poti⁹ asserētes oīa nature vel foꝛtune vel fato subijci. Preterea maloꝛū quēadmodū bonoꝛū finalez saluationē affirmantes. Illi denicq; qui nostroꝛū actuū imputabilitatem ad meritū vel demeritum negant q̄ dei p̄destinationem vel repꝛobationem dicunt operi nostroꝛū tollere libertatem. Hoꝛū similes contra fidem oꝛthodoxam sunt eꝛꝛoꝛes innumeri p̄cedens ex intellectu supbo humiliare se deo recusante. aut ex falsa p̄hia vel potius melancolia fantastica. aut demū ex voluptuosa carnalitate rationis iudicium ⁊ affectus pietatē subuertente.

Quartū capitulū manifestat quid deus nobis obseruandum p̄cepit enumerans decē p̄cepta decalogi.

Sigit (vt in supioꝛibus habitum est) deus optimus atq; iustissim⁹ nos homines vltra supꝛaq; iꝛrōnales creaturas adeo excellēter condiderit ad imaginem suā. s. dans memoriā intellectum atq; voluntatem vt cognoscam⁹ eū seruiam⁹ ⁊ amemus. Misericoꝛdissime p̄terea redemerit. passione q nobis talē pferendo qualem nec ipi p delictis nostris sufferre vellemus: pfecto iustissimū ē/vt ipi deo fideliter seruiamus tanq; subiecti supmo domino. sicut filij naturales patri legitimo. ⁊ veluti serui ex dominio peccati. carcere. moꝛteq; redempti. saluatoꝛi liberalissimo. Attento q nobis eiusdē p̄cepta seruantibus/glozia inexcogitabilis abdem p̄mittiť. transgressoꝛibus vero/inestimabilia toꝛmēta reseruanť. Cognoscens nihilominus ipse pissimus pater nostrā fragilitatē ⁊ exiguam potentiā. nequaq; requirit a nobis oīe seruitiū qđ p̄m iusticie rigoꝛē exigere posset. dedit q̄n potius certū numerū p̄ceptoꝛū/quoꝛū obseruatio sibi sufficiens esset. que etiā legis decalogo ꝓpriē tur. Quapꝛopter/ad hec p̄cepta sciēda ⁊ intelligēda teneť quilibet p se vel alium diligentiā apponere p cōseruatione vite spūalis/quantū p vite coꝛpalis sustentatiōe poneret. ⁊ eo maioꝛē quo i/ mortalis anima/est coꝛpoꝛe p̄stantioꝛ. sine quoꝛum noticia/nullus potest conuenienter peccata vitare aut ab eis resurgere. ⁊ quoꝛuz ignoꝛantia ex desidia pꝛoueniens non excusat sed accusat et condemnat. Sunt autem hec decez p̄cepta his metris comprehensa. Vnum crede deum. nec in/ res vane per ipm. Sabbata sanctifices ⁊ veneraꝛe patres. Non sis occisoꝛ fur. mechus. testis iniquus. Alicinq; thoꝛū res q̄ caueto suas.

Quintū capitulum est de explanatione primi p̄cepti.

Primū p̄ceptum est. Diliges dominum deū tuū ex toto coꝛde tuo ex tota mente tua. ⁊ ex tota virtute tua. Hoc ē non voles scienter rem quācūq; amare plusq; deū. ppť qđ dei amoꝛē pdas. Hoc āt p̄ceptū q̄uenient ab hoie fuať ⁊ nō alie/si legēdei ⁊ alia p̄cepta/opib⁹ ipleat. Quisq; em̄ mortaliter peccat p̄ceptū h̄ infringit. qz volūtatē suā/diuine voluntati oppositū p̄cipienti/ anteponit. Spāliť aūt cōtra hoc p̄ceptum agunt hoies ingrati p̄tra diuina iudicia ⁊ oꝛdinationes aut regimen eoꝛ

se vel alias creaturas murmurãtes. quasi nõ eẽt deus oĩno iustus bon⁹ atq; misericors⁹ z totus amabilis atq; desiderabilis. ¶ Illi itẽ qui in fo-
tiam. ¶ Illi ꝓterea qui vrgẽte infirmitate aut ne
cessitate aliqua sortilegos cõsulũt z diuinatores.
uentes pomis inscriptis. aut breuib⁹ cartulis si
ue cedulis collo suspẽsis. aut caracterib⁹. z alijs
quibuslibet vanis credulitatib⁹. ãsi deus ipe nõ
esset vsq; quaq; bon⁹ potẽs z sapiens ad eis suc-
currendũ ꝯtũ sit eorũ necessitatib⁹ expedies. Fa
ciat igit hõ in necessitate cõstitut⁹ ꝯtũ põt. pcu-
rans remediũ naturali industria. nõ tẽptãdo de-
um qđ graue pctm est. aut noua miracula expe-
tando desiderãdoq;. Reliquũ vo qđ nature vi-
res excedat/deo plena fide cõmittat. z indubitã-
ter deus q̃ nosci omia. q̃q; optimus ẽ. illõ qđ op
timũ est cõmodissimũ q; fuerit hoi conferet. sepe
equidẽ infirmitas pauptas aut alia quis tribula
tio/ẽ hoibus vilior ꝯ nimia ꝓsperitas q̃ facilit
abutimur. Scit nãq; pater quid filio ꝓsit. magi-
ster quid discipulo cõueniat. z medicus patienti
de remedio cõpetenti nouit melius quidẽ. ¶ Hec
cant insup cõtra pceptũ hoc illi q̃ mũdano q̃daz
timore irrisorũ aut oblocutorũ verba formidan-
tes/diuinis pceptis obedire verent. Qua ppter
etiam grauissime peccant hmõi irrisores. psonas
diuino seruitio deditas in statu religionis virgi-
nitatis aut viduitatis cõstitutas. aut studio the-
ologie deputatas/affectione carnali a bono ope-
re retrahentes. ¶ Hoc rursus pcepto nobis pre
cipit honor z reuerentia sanctis exhiberi. specia
liter ꝓgini marie. z bono ãgelo custodi nostro vt
nihil turpe/ipo videte z ꝑsente faciamus qđ pre
sentibus hoibus agere recusarem⁹. q; deniq; san
ctorũ reliquias loca sancta. z beatorũ imagines
debemus venerari. nõ ꝑ ipsis. sed quia videdo
eas/honorem impẽdim⁹ reb⁹ repsentatis p eas.
iuxta ritũ sancte matris ecclesie. alioq; pctm ido
latrie cõmittit/imaginẽ pm se adorãdo: credẽdo
ipam imaginẽ pulchrã siue turpem/nouã aut ve-
terem/plus aliquid hre ꝓ tutis z quicq; numinis
includere vel diuinitatis. ¶ Huic pcepto pluri-
mum cõtrariat nimi⁹ honor/dñis tempalib⁹ aut
magnatibus/adulatione siue malo aliquo fine/ex
hibitus. ¶ Omis etiã simulatio vel hypocrisis ad
inanem hoim gloriã aut fallacẽ deceptionẽ ordi-
nata. ¶ Immoderat⁹ item amor pentũ erga filios.
z generaliter auri z argenti aut alicui⁹ creature.
sic q̃ homo ibi sistat. z in eis cõfidentiam ponat.
Nõ em ꝟ omia ab infernali morte nos poterunt
liberare. solus qđpe deus est verus z fidelis ami-
cus. qui i extrema necessitate/opẽ pstare põt. vñ
debet: adorari z diligi.

¶ Capitulũ sextũ de secũdo pcepto.

Secũdũ pceptũ ẽ. Nõ iurab⁹ ꝑ nomẽ di
tui/inuanũ z sine ca. ¶ Cõtra pceptuz
hoc ꝓncipaliter agũt q̃ sciẽter qđ falsum
ẽ vel falsum eẽ credũt/iurãt: piuriũ cõ
mittẽdo. Valde nãq; ꝟ graue pctm ẽ. cũ de⁹ assu
mat tanq; testis falsitatis. z q̃ artificiose iurat fal
sum artificiose deierat. quãq; em ꝑ loco et tpe cõ
uenienter ꝟitas possit subticeri/nõ tñ dici falsum
sciẽter z piuriũ cõmitti. ¶ Peccãt etiam grauit
ꝫ pceptũ hoc q̃ turpia faciũt turamẽta. deũ blas-
phemantes. z animas suas iurãdo demonib⁹ de
uouẽtes. qui de humanitate xpi z sanctis/inho-
neste loquunt. Contra quos omes sic piuros et
blasphemos/statute sunt leges punitiue. tã a ter
renis ꝓncipibus q̃ a plat⁹ ecclesiasticis. vnde do
lendũ est q; ꝓpter negligentiã ipsorũ ad quos pe
nas exequi ptinet/nõ sortiunt effectũ. ¶ Cultũ
vero diligẽterq; pmissa deberẽt attẽdere hi q̃ cã
lucri de facili iurãt. quẽadmodum mercatores z
mercatrices. Illi etiã q̃ absorpti passiõe aut ebri-
etate in ludis frequẽter inhonestis siue ꝓhibitis
vt est taxillorũ ludus enormit iurãt. z generalit
quicũq; puersa cõsuetudine aut inclinatiõe pue-
ri iramentũ emittũt. In talibus q̃ppe sepe piu-
rium cõmittit. ꝓpter qđ etiaz tales alicq; peiores
sunt in hoc saracenis aut iudeis z minus deũ ho
norãtes. ¶ Ad hoc aũt genus peccati piurij scz.
reducit votorũ fractio. federis z solutio fidei ma
trimonial. Et generaliter infidelitas. qua in alte-
rius ꝓiudiciũ secretũ illi⁹ reuelat. siue p ꝓfessiõez
ipsi⁹ siue alio modo secreto cognitũ. lege nãq; di-
uina z naturali/secretũ teneri debet qđ in secreto
acceptum est nisi alia via fuerit sibi detectum.
¶ Postremo ꝫ pceptũ ꝟ reductiue peccãt. q̃ vo
uent aut ꝓmittunt ea q̃ sunt de se illicita. q; si pro
missa talia/ope cõpleant. grauiꝰ inde z dãnabili-
us peccant.

¶ Capitulũ. vij. de tertio pcepto.

Tertiũ pceptum ẽ. Tu obseruabis dies
t dñicos z festiuos ab eccl'ia tuari pce-
ptos. ¶ Hec obseruatio aut veneratõ
multipliciter accipiẽda ẽ. Primo q̃
dem. vt q̃libz xpian⁹ illo die dñico vt festiuo/le-
gitio ipedimẽto cessante/missaz audire teneatur.
¶ Secdo vt q̃libz/eo die abstineat ab oĩ labore
aut mercatiõe. z alio quis laboriosо ope. ꝫm ritũ
z ꝓsuetudinẽ pie quã ihabitat. q̃m ꝓsuetudinez
plat⁹ spũal' loci illi⁹ cogũscẽs/nõ ꝓhibet. q; si apõ
aliquẽ sup tali ꝓsuetudie suãda. aut alijs casib⁹/
dubietas occurrat/ꝓsulat ille superiores z pitos.
ne p ãplã nimis aut strictã ꝓsciaz/i pctm cadat.
Tertio accipiẽda ẽ ꝟ obseruatõ vt vn⁹ q̃q; illo die
ppriã vitã z ꝓsciaz discutiat. ꝺ cõmissis crimib⁹. a
do veniã petẽs. Recogũscẽ dz tũc xpian⁹ mltipli-
cia bñficia sibi a deo pstita. ñ i alicq murmurando
aut sibi guerrã de bonis suis faciẽdo: ꝫ gras refe
rendo. Debet tũc audiri verbũ diuinũ z spũal' do-

ctrina: pacifice atq; reuerenter/absq; irrisione aut impedimento quocūq;. Dedicet ꝑterea quilibet ꝯ coram oculis cordis q̄tum pōt constituat mortem sibi de ꝓpinquo imminentē. infernū at/q; paradisum. mortē etiam ꝓphetarū hominū qui in hac vita ꝑfuerunt. facta etiā memorabilia scōrū ꝯ sanctarū. Dicat pater noster. Aue maria. Credo. ꝯ alias si quas didicerit orationes deuotas. Penitētias iniunctas sibi/diligēter ꝑficiat. Reqrat insup diuinū auxiliū intercessione mediante sanctorū ꝯ sanctarū a quibus velut paup ꝯ mendicus elemosynam spūalem postulet. nūc ad vnū nunc ad alium se cōuertēs quousq; bonum aliqd spūale. in saccum sue pauptatis congesserit. Preterea doceat quilibet curā aliorū habēs/filios aut filias ꝯ alios seruitores/diebus solēnibus ꝯ festiuis/similia facere. horū em̄ omissio'/culpabilis ē defectus. Predictis tn̄ nō obstantibus/licite potest homo diebus dn̄icis ꝯ festiuis/aliquā re/creationē ꝯ spaciamentū vel ludū honestum causa solacij assumere/plusq; alio tempe. dūmodo/ꝑ pctm̄ mortale nō offendat deus comedendo bibendo corisando aut alium ludū exercendo. Qq; frequentissime in talibus ludis/grauia peccata cōmittant. quēadmodū iniuria. rixe. dissensiones. desideria carnalia. opa. verba ꝯ carmina luxuriosa. cōtra deū ꝯ equitatem iusticie. adeo. vt sepius die dn̄ico minus malū eēt arare q̄ talia ꝑpetrare. Cōtra ꝑceptū hoc peccant grauit impediētes ꝓdicationē aut diuinū seruitium verbis aut factis intra ecclesiam aut extra. Quicq; circa eucharistie sacramentū/irreuerētes sunt. aut erga alia ecclesiastica sacramēta. sicut baptismi. ꝯ matrimonij celebrationē quidam sunt irridentes ꝯ sacramenta cōfirmationis ꝯ vnctionis extreme suscipe contemnētes. Ceterū cōtra idem ꝑceptum/valde grauiter delinquunt hi qui in certis solēnitatibus anni/irreuerētias multas ꝯ abominabiles ꝑpetrant. Illi etiā qui talia faciētib' dāt cōsensum illi ꝑsertim qui ex officio possent ꝯ deberent talia impedire. nec excusari possunt/ludi ꝑtextu. Asserit nāq; veridicū ꝓuerbiū. Non patitur ludū. fama. fides. oculus.

¶ Capl'm. vij. de quarto loquit ꝑcepto.

Honora patrem tuum et matrem tuam. est quartū ꝑceptum. Hoc aūt accipiendum est/nō tm̄ de patribus carnalibus. sed et ꝺ ꝑlatis ecclesiasticis. ꝯ curatis nostris. q̄ nos in xp̄o regenerauerūt. ꝯ generaliter de alijs ꝓpositis ꝯ superioribus. magistris. s. bn̄factorib'. ꝯ terrenis ꝓncipibus. Cōsimiliter etiā de mortuis ꝯ defunctis intelligendū ē quo ad ꝺ q̄ ꝓ ipsis deum rogare tenemur. Cōtra ꝑceptū hoc graviter peccant hi. qui sine causa rōnabili/suis superioribus quibuscūq;/detrahunt. aut maledicunt. ꝯ eos ꝓdunt. vel mortē eis optant. quēadmodū mali filij. pentū mortē frequēter desiderāt vt eorum hereditatem possideant. Trāsgrediunt etiā ꝑceptū hoc. qui cōtemnūt ꝑcepta sancte matris ecclesie. veluti excōicationis sententiā pulpendentes. Et ieiunia indicta ab ecclesia. sine causa rationabili soluētes. cū tn̄ ea obseruare ꝑssent. sine sui corpis notabili grauamine. Sicuti etiaz libertatuz ecclesie violatores. que libertas ecclesie cōcessa est. nō tam fauore ministrorū ecclesie. q̄m intuitu diuini honoris. nō em̄ ꝓpter malicia ministrorū ecclesie/debet a quoq; fideli ꝓtectus ꝓlatic' aut ecclesiastic' diffamari aut ledi. nec pdit virtutem suam baptismus aut missa celebrata siue alio sacrm̄/ꝓpter malicia ministri (q̄q; aliqui ecclesie ministri mali sint) debitū reddere. missam audire. decimas ꝯ oblationes ꝯ alia iura reddere/ordinata pro sustentatione ecclesie ministrorū. qui vacando diuino seruitio/toti reipubli ce seruiūt. plurimis aliorū hominū. ꝓpter tēporales ꝯ necessarias occupationes/ab hoc ministerio ꝓpeditis. qui sic ecclesie debitum reddit liberario ꝓpeditis. qui sic ecclesie debitum reddit liberario ꝯ immunis deo nō hominibus seruit. Horro ꝑceptum hoc infringunt qui leuiter nimis ꝯ insipienter/redarguunt terrenos ꝓncipes sup eoꝝ actibus publicis siue cōstitutionibus ꝯ statutis. nō attendentes sepius eoꝝ onera ꝯ sarcinas graues/quas subditus popul' non pōt nec debet cognoscere. qua ꝓpter nec eos de facili iudicare debet. multa potius examini diuino reseruantes coram quo sunt ipi ꝓncipes a ctuū suoꝝ rōnē reddituri. Veniq; soluunt hoc ꝑceptū qui nolūt iuuen

iudicia publica, multipliciter vexant: etiã quod suũ est requirẽtes. ¶Potest nihilomin⁹ homo qõ suũ est in iudicio publico repetere. ⁊ ordine iuris seruato/emendã rationabilẽ sue damnificationis requirere. absq; hoc q; odiendo primũ mortalit peccet. q̃q; sepe/p pace ppria ⁊ tranquillitate/ ⁊ attenta primi indigentia/eligibilius eẽt omnẽ emendã absq; lite publica remitti. ¶Vulgo nanq; dicit. In denario litis/nõ est obolus amoris.

¶Cultũ vero is qui ledit aliũ/debz attendere q; ex alterius mutilatione vel occasione siue lesio ne quacũq;/cõtingit interdũ lesuz cũ suis heredi bus depaupari. in quo casu ledens quẽadmodũ fur aut latro. ad omniũ bonoz̃ pditoz̃ restituti onem tenet. ¶Preterea contra p̃ceptum b̃ gra uiter peccant/qui quoquo modo impediũt ex cõ mixtione viri ⁊ mulieris/fetũ nasci. aut abortiuũ procurant: seu pcussione violenta vteri. aut nimia ingluuie. aut ppter angustiam vestimentoz̃ ad lasciuiam ordinatã. aut aliam quãcũq; negligen tem fetus custodiam. ¶Si ferus iam erat anima tus/grauius peccatũ est: tũc em̃ vere homicidiũ ppetrat. ¶Insup cõtra p̃ceptũ b̃ specialiter pec cant inuidi. detractoz̃. odio pleni ⁊ iracũdi. tũc p̃cipue cum inter affines ⁊ alios guerras aut di scordias implacabiles excitãt. exquib⁹ mala plu rima oriunt adeo vt is qui litem mouit/eã cũ vel let nõ sciret aut valeret sedare. vñ ⁊ apud deum damnoz̃ inde puentiũ/reus constituit. ¶Oc currit deniq; contra p̃ceptũ hoc dãnabilis ⁊ hoz renda cõsuetudo in aliquibus obseruata puin/ tijs. qua p vnius delicto/tota ipsius pgenies in mortem ⁊ psecutionem pquirit. ¶Hoc tandem p̃cepto interdicit omne duellum mortale. aut toz neamentum. quibus mortis verisimiliter iminet periculum.

¶Capitulum decimũ de sexto loquit p̃cepto.

¶Extũ p̃ceptum est. Nõ furtum facies Et est furtũ vel latrociniũ rem alienã rape siue tenere. alio cui⁹ est/ignorãte. sic q; ipi hoc cognoscẽti displiceret.

¶Hoc p̃cepto districte phibet omnis iusta mer catio. ¶Cultura quelibet terre aut lab oz infidelis: ⁊ fallax quodlibet aut mendosum artificiũ. Fict⁹ etiam diete laboz. Et reruz venialium inutilium quolibet pzo vtilibus venditio. siue venditoz ea rum eas emẽdo deceptus fuerit siue nõ. Nõ em̃ quia deceptus sum/licite possum alium decipere ¶Prohibet item hoc p̃cepto omnis vsura. falsa aduocatio aut patrocinatio. placitatioq; vel lis/ nõ rite assumpta. fraudulẽta pcuratio aut iniu stum iudicium. Et generaliter omnis decept̃ ma nifesta aut falso coloze velata qua q̃s alteri dam num facit quod sibi nollet fieri. ¶Aggrauat au tem pctm̃ b̃/furti vel latrocinij/ex circũstãtijs lo q; ⁊ tempis. psone ⁊ similibus. quẽadmodũ si rẽ sacrã/in loco sacro. aut tempe oroni deputato/q̃s auferat. Si etiaz psona damnificata paup fuerit ⁊ in se vel suo statu aut in suis heredibus ex hoc graue detrimentũ patiat. ¶Requirit aũt ad p sone sic aliũ damnificãtis absolutionẽ/vt ablata ⁊ damna/ex integro/damnificato restituat. Em iu dicium boni viri quẽadmodũ citius ⁊ cõmodius poterit. Quod si facultas nõ sit omnia reddere. saltem qõ poterit restituat. ⁊ si damnificatus ig noret/ablata nihilomin⁹ in pios vsus ⁊ elemosy nas distribuat/Em iudiciũ supioris. ¶Hoc etiaz p̃cepto phibet omnis simonia. que est sacroz̃ ve nalitas. ¶Pluralitas item beneficioz̃ absq; ratio nabili causa. Et formatio vel vsus false monete. ¶Itẽ rẽ aliquã ad certos terminos ad credẽtiã plus iusto vendere. Et omnis cõtractus illicitus. ¶Preterea phibet hoc p̃cepto omnis detractio ⁊ diffamatio qua alterius fama bona/omni argen to p̃stantioz alteri iniuste tollit. Debet equidem sic diffamans/alteri famã alatam restituere q̃tũ pot. publice q̃nq; veritatẽ cõfitendo. ⁊ se male fe cisse asserendo. Et multo magis. si cõmunitatem aut totũ aliquez statum/iniuste diffamauerit.

¶Insup hoc p̃ceptum infringũt qui a subditis suis vltra iuris equitatẽ ⁊ reipublice necessitatẽ/ tempalia bona violenter diripiunt. qui etiã iniu stas leges aut p̃cepta condunt/cõtra deũ ⁊ eccle siam. qui in eo facto excõmunicationẽ incurrunt ¶Amplius b̃ transgrediunt p̃ceptum adultere mulieres: illegitimos filios ad legitimoz̃ heredi tatem succedere facientes/quecq; virozũ suozum bona/eis ignorãtibus sumptuose nimis psumũt Cõsimiliter delinquũt filij parẽtũ bona eis nesci entibus/inutiliter exponẽdo. Seruitozes etiaz ⁊ dispensatozes dñozũ suozum aut magistrozũ bo na infideliter ministrãdo. Ecclesiastici viri/eccle sie bona/luxuriose aut pompatice. aut ea in the sauros cumulando. Illi item q̃ terminos agrozũ dilatant/primos defraudando. Qui tributa iu ste instituta/soluere renuunt. Et hi quib⁹ cõmis/ sa est testamẽtozũ executio. elemosynas ⁊ cetera legata in piudicium defunctozũ implere differen tes. aut soluere recusantes. ¶Plurimi sunt hozum modozũ similes. q̃ ex p̃cedẽtib⁹ inoderatis sum ptibus pueniunt. cũ quis multipliciter vltra red ditus ⁊ puentus ppzios/sumptuosum gerit sta tum. sumptuosus nãq; statu⁹/sumptuosas requi rit expensas. ¶Postremo cõtra p̃ceptũ hoc gra uissime peccant. hi qui pecunia aut p̃ce violenta. pentes ppinquos aut seruitozes/pncipaliter in tuitu seruitij/ecclesie bona occupare pcurant. cũ pertim ecclesiastica bñficia dignis ⁊ sufficiẽtib⁹ debeant. ⁊ pure nõ symoniace conferri debeant. Alioq̃n in beneficio nullũz ius acquirit. nec a cri mine liber eẽ pot q̃uscq; bñficiũ simplicit resignet symoniace pmotus ⁊c.

¶Capitulum vndecimum. Septimum cõtinet preceptum.

Septimū ꝓceptū est. Nō mechaberis/ nec luxuriosus eris. ¶ Hoc ꝓcepto inhibēt sub pena peccati mortalis. oīs societas ⁊ carnalis cōmixtio viri ⁊ mulieris excepta matrimonij lege. Hui⁹ nāq; oppositum asserere/est error cōtra fidem. ¶ Prohibetur etiam ꝓcepto hoc. tam in matrimonialiter cōiunctis q̄m in solutis. oīs luxuriosus attract⁹ mēbrorū genitalium: quo nō seruāt naturalis ordo inditus a natura. vel nō rite copulant ꝓtes ad generationem a natura deputate. Et tanto peccatū hoc grauius ē. q̄nto a naturali ordine longi⁹ recedit. siue inter ꝑsonas solutas. siue (qđ crimen aggrauat) cōiunctas matrimonialiter. Siue fuerit huiuscemodi attactus in se vel in alia ꝑsona. aut respectu bestie in altera specie. p̄turpissimā ⁊ illicitam cōplacentiā cōsummatus. Si deniq; speciāliter attactus ipe innaturalis/ ꝓueniat a fedissima vilissimaq; delectatiōe que mollicies vel pollutio dicit. Si quis aūt in his vel aliquibus horum culpabilis est. sufficiēter itelligere pōt/ quid isti modi generales loquēdi significēt. nec em̄ ꝑticularius extra cōfessionē est abominabilis h̄ immundicia explicanda. nec caste aures pure ⁊ innocentes horū ꝓius ignotorū noticiam acquirāt ⁊ scandalisent. ¶ Sunt etiā casus isti enormiū cōtra naturā peccatorū. ꝑlatis maioribus. epis. s. ⁊ suis penitētiarijs ad absoluendū reseruati. q̄rū aliqui ꝑm leges ignis pena plectunt. Nec potest aliquis quotcūq; bona aut elemosynas opetur/ in eternū saluari/ si pudore motus/ hec peccata reticeat. vel adeo celet vt nō possit cōfessor peccati speciem distincti⁹ ꝓpendere. ¶ Peccati nāq; ꝓpetratio/ debuit maiorē pudorē inferre q̄m ei⁹ reuelatio: ꝑsertim in cōfessione. ¶ Incidit aūt homo in horrendū peccatū hoc varijs de causis. Aliq̄n quidē ex sola malicia alteri⁹ impellētis. sicut iuuenes aliqui puersi/ alios innocētes frequēter decipiūt. Aliq̄n ex nimio ocio. Frequēter ex sumptione nimia potus aut cibi: potuū ꝑsertim aut cibo ruz excessiue nimis supcalefactiuorū. ¶ Sepe ex inhonestis verbis. aut aspectib⁹ radicatis aut fixis. Q̄nq; ex diuturna cogitatiōe circa carnalem actū/ vel cōmixtionē viri ⁊ mulieris. aut inordinato appetitu carnalis cōmixtionis cuz tali vel tali ꝑsona. Interdū etiā ex puersa doctrina pentum ꝓuitorū aut ancillarū. siue (quod magnū facin⁹ ē) magistrorū. cū quib⁹ iuuenis aliq̄s ꝙuersatur aut nutrit. Vel postremo ex sola peccātis malicia. ¶ Ceterū ꝓpter detestandū peccatū h̄ olim mūdus ꝙsumpt⁹ ē vniuersali diluuio. ⁊ q̄nq; ciuitates sodome ⁊ gomorre/ igne celesti succense: vt habitatores earū. viui descēderent in infernū ꝓpter idē pctm̄ h̄/ qđ diuinā exclamat vindictā veniunt sepius fames. guerre. pestes. mortalitates. inundationes aquarū. pditiōes regnorum. ⁊ alie multiplices clades ꝓut scripture testant.

Principale vero ⁊ efficax cōtra pctm̄ h̄ ⁊ generaliter aduersus luxuriā remediū. est sobrietas victus malorū vitare consortia ⁊ ociū. malas et noxias cogitationes statim repellere ne figant i corde. ex toto conatu ꝓces ad deū. virginem Mariam. sanctos sanctasq; dirigere. cogitatiōes suas aliorsum diuertere ⁊ interdū corpalem penam libenter assumere. quēadmodū quidā perit⁹ linguam ꝓpriā mordens ⁊ temptatiōem alloquēs spuendo dicebat. phy. phy. phy. horrēda immūdicia. ⁊ tu nequissime demon ausus es mihi hāc illusionē ꝑsentare. ¶ Hui⁹ deniq; peccati luxurie/ plurime sunt alie species ꝑm varios hominū status. quēadmodū carnalis cōmixtio affinium. parentum. aut aliarū religiosarū. Itē ꝑsonarum viduarū aut virginū cōstupratio. ⁊ quādoq; rapt⁹ violentus. ex quib⁹ infinite clades oriunt. vt q̄ ꝑsona aliqua in via pditionis constituitur. aut ꝓpetuam incurrit infamiā. vt seipam occidat aut infantem ex stupro natū continuo nō baptiza tuz iugulabit. aut deniq; totus vnus status aut cōmunitas infamiā aut ruinam patiet. ¶ Sentimus postremo hui⁹ peccati in somno fantasias ⁊ illusiones. tunc tm̄ est peccati piculuz cū q̄s antea vel post in vigilia. in nocturna fantasia vel pollutione delectatur.

¶ Capitulū. xij. de octauo canit ꝓcepto.

Octauū ꝓceptū est. Non falsum testimonium dices. Hoc ꝓcepto/ oīe mendacium ꝓhibet illud quod in alteri⁹ perniciem cōmittit. ex si iuramentū interueniat/ grauius peccat. quia ꝓiur⁹ ē. Nunq; em̄ ꝓsalute etiam hominis corpali vel spiali/ debet quis piurij cōmittere. siue coram iudice siue se/ orsum. Periurij vero quod q̄s in iudicio publico cōmittit/ est casus ep̄o ad soluendū reseruatus. ¶ Cōtra ꝓceptū hoc grauiter peccant/ qui in cōfessione mēdaciter pctm̄ celant. aut aliū iniq̄ accusant. ¶ Insup cōtra ꝓceptum hoc agunt/ q̄ delectabiter nimis/ adinuētis nouitatibus aut aliorum diffamationibus/ aures credulas prebēt. occasionem inde peccati assumētes. asserētes nimia leuitate de ꝓximis mala. ¶ Zelotipi ꝓterea vel suspicioſi/ ꝓximos ⁊ act⁹ eorū/ male ⁊ sinistre iudicātes aut interꝑtantes. adeo vt ex hmōi credulitate falsa/ iniusta bella vt lites sepi⁹ moueant.

¶ Capm̄. xij. nonum ambit ꝓceptum.

Nonū ꝓceptū est. Nō cōcupisces uxorem ꝓximi tui. ⁊ similiter nec femineas res ꝓximi tui cupiscat. ¶ Hoc ꝓcepto districte ꝓhibet oīs mot⁹ vel gest⁹ ex eroz mal⁹. q̄ trahit ali⁹ vel solicitat ad pctm̄ luxurie. siue ꝑ internunciū. siue ꝑ missionē litterarū. siue ꝑ minas violētas. siue etiā ꝑ mūera. ꝑ ꝓmissiōes ꝑ mēdacia. aut fictas adulatiōes. aut in superfluo vestimētorū ornatu. inordinato aspectu vel tactu. verbis turpibus. aut deniq; attactu quolibet

luxurioso. sicut frequēter cōtingit in amplexibus ⁊ oscul̄is. Sciendū est nanq; q; oīs concupiscentia carnalis cōmixtionis p̄ter matrimoniale vinculum. etiā solo voluntatis cōsensu plenarie ꝑpetrata/est mortale pctm̄. vbi carnalis copula minime subsequet̄. Quidē vera est hec regula magistralis. Oīs cōpleta voluntas siue bona siue mala/p facto reputat̄. Mala volūtas p facto reputat̄. In q̄ peccati genere/peccare pōt ꝓsona matrimonialiter alteri copulata/quemadmodū ⁊ soluta. vt si mulier/alteri⁹ q̄ viri sui carnalem societatē cōcupiscat. Oīs etiam consensus plenarius ⁊ deliberat⁹ quo ḡs in turpib⁹ ⁊ carnalibus cogitationib⁹ delectat̄. vbi etiā deest voluntas: actū exteriorē ꝑpetrandi. ſm plures doctores est mortale peccatū. Patet igit̄ ex p̄missis q; oīes amplexus oscula ⁊ cōsimiles attactus: p̄ncipaliter ex luxuriosis cogitationib⁹ p̄us enumeratis p̄cedentes: sunt grauia delicta. tantoq; grauiora si ꝓsone fuerint affines. aut religiose. vel eiusdē sexus. ⁊ qō enorm⁹ est. si in talibus attactibus vel osculis/talis nō seruet̄ honestas. qualis i publico seruaret̄. Quēobrē si quis in p̄missis attactibus vellet alteri vim inferre. deberet alius ex aduerso quēadmodū p vite corpo ris tuitiōe viriliter resistere. siue verbis siue facte/ꝓnis ipm in hoc iuuare valētibus ⁊ ad hoc astrictis/reuelando. Alioq̄n talis quisquis ille ē nō sinceriter suam diligit castitatē ⁊ honorem.

Capl̄m. xiij. decimū declarat p̄ceptum.

Decimū p̄ceptū est. Nō concupisces rē p̄rimi tui. hoc est alterius cuiuscūq; Et intelligit̄ h̄ concupiscētia p̄hiberi quēadmodū supra vt in sexto p̄cepto de furto ⁊ latrocinio explicatū est. Prohibet̄ em hec cōcupiscētia ⁊ voluntas mala. cū mala volūtas (vt paulo ante dictū ē) p facto reputat̄. Tali nāq; cupiditate cadit frequēter homo in inuidiā ⁊ in impatientiā sui stat⁹ ⁊ dei blasphemiā. apō se nō recte cogitans/bona tēpalia seiustius meruisse. q; talis suus vicinus. q; idcirco de⁹ iniust⁹ ē. ⁊ sibi nō nisi frustra ⁊ inaniter seruiēdū ē. q; si i cōmodū aliq̄d aut damnū alteri contigerit/ stultus ille letat̄ ⁊ gaudet asserens/ p suis demeritis ⁊ occulta malicia/hoc eidem accidere. Cōtra preceptum hoc reductiue peccāt/operū misēdie: tā cor̄palium. q; sp̄ualium seu elemosynarū/retento res/veluti/paupibus indigētibus cū facultas adest. ⁊ occurrēte euidēte necessitate/nō subuenientes. ⁊ specialiter parētes. pp̄rios. quos pudendū est mēdicare. aut deseruiētes esurire aut egere/ p mittētes. Cōsimiliē peccāt q; fruitorū suorū sanguinis vel lucrū iustū/iniuste retinent. qui elemosynarū p̄textu. aut fundationis ecclesiarū/ occupant iniq̄e aliorū bona. dicētes p̄p̄rietarios nisi diuites esse ⁊ eisdē abuti. nec eis ꝑterea instituenda fore. Cōdēnat eos nāq; approbata pauli regula/affirmans nō esse facienda mala vt inde bona eueniant. Nec quoquo modo p pctm̄ offendendus est deus. ei⁹ trāsgrediēdo p̄ceptū/quelecūq; bonū inde puenire cōtigerit.

Capl̄m. xv. ostēdit qualiter in his decē p̄ceptis velut in mūdo q̄dā speculo. facies p̄scientiarum nostrarū/debem⁹ inspicere.

Hec igitur sunt decem legis diuine p̄cepta/supius enarrata in quibus quasi speculo quodam polito terso ⁊ mūdo/religionis christiane veritatem plegere. ⁊ totius vite nostre ac animarū conscientiarūq; nrārū pulchritudinē atq; feditatē/ possumus distincte cōspicere. Ibis mediantib⁹/ cognoscit homo vite sue decursum. qualiter diuina p̄cepta seruauerit. q̄tumq; deuiauerit. q̄b⁹ modis ſm varias peccatorū species deū offenderit. q̄liq; deniq; peccatorū confessio habēda sit. Q; si p̄dictorū aliquā a quoq; nō plene intelligant̄. consulat sup̄ his sapiētes/potissime aūt deuotos viros Oīs nāq; ꝓsona postq; ad annos discretiōis peruenerit/si cōsensu volūtario plenario ⁊ deliberato horum alicui p̄ceptorū/p cōtemptū inobediēs extiterit. dilectioni dei/amorē creature p̄ponendo. extra salutis statum efficit̄. ⁊ in damnatiōis piculo statuit̄. nec gratū aliquid deo dignū beatitudinē opat̄. Quāq; si temptatione grauē aut diuturnā ire siue luxurie vel alteri⁹ peccati quis incidat. si ipa temptatio homini displiceat. aut eidem hō resistat. vel nō plene ⁊ deliberate consentiat: mortaliter non peccet̄. imo sepe nullo modo peccat. sed magnū erga deū p̄miū meret̄ tēptationi viriliter resistendo. Hic iam p̄spicere clarū est. quibus vijs ⁊ modis decē hec p̄cepta infringant̄. septē mortalibus ⁊ capitalib⁹ peccatis. que sunt sup̄bia. inuidia. ira. auaricia. gula. luxuria. ⁊ acedia. Quinq; itē exteriorū sensuū ministerio qui sunt visus auditus. olfactus. gust⁹ ⁊ tactus. Sicq; q̄squis in his decē p̄ceptis speculi vite. se diligēter intuet̄. recte se cōspicit. vere se cogñscit. seq; puipēdit. ⁊ his obediēs discrete sapit.

Capl̄m. xvj. explicat q̄liter triplicē vitatē ore vel corde ꝓfitēdo. a statu peccati mortalis ad statum gratie resurgimus.

Licet nihilomin⁹ noster misericordissimus p̄r de⁹. ⁊ cognscēs nram fragilitatē p̄maximā. ⁊ ad malū p̄nitatem. multiplicib⁹ vijs mortali vita durāte paratissim⁹ ē nob delicta remittē ⁊ gram ꝓferre/ si dūtaxat veracit̄. ⁊ ex corde sibi tres sb̄scptas veritates p̄rigam⁹. Prima vitas ē. Dñe sic vt sic ꝫ vram bonitatē peccaui. q̄ mihi displicet. rone cui⁹ ⁊ penitētiā ago q; vos offendi. q̄ tot⁹ est̄ venerād⁹ ⁊ colēd⁹ q̄q; mādatū vrm trāsgressus sū Secda vitas ē. Dñe bonū habeo ꝓpositū ⁊ desiderū vro iuuamie medītate. mihi i futurū p̄ca/

uendi ne incidam in pctm. ⁊ occasiones pctōrum iuxta possibilitatē virtū/euitādi. ¶ Tertio ꝓpitas ē. ꝑñe bonā habeo volūtatē/pctōrū meorū confessionē integraliter faciēdi/p loco ⁊ tpe/ſm verstrū ⁊ sancte matris ecclesie mādatū ⁊ ꝓceptum. ¶ Has ꝓpitates q̄squis qualicūq; loco ⁊ tpe sinceriter nō ficte aut mēdaciter/ex corde ꝓnūciauerit/secur⁹ existat sein salut⁹ ⁊ gr̄e statu ꝓsistere. ⁊ vitā eternā mereri. q̄uis oīa enarrata ꝑ⁹ crimina cōmisisset. ¶ Si etiā talis absq; alia cōfessiōe continuo decederet in absentia sacerdotis. dolemiendo aut alio quouis modo/morte subita prevētus idē finaliter saluaret. acerbissima purgatorij pena mediāte. ¶ Ex quo notādū ⁊ salubre cōsiliū elicit. vt xp̄ianus q̄libet / singulis diebꝰ bis aut semel/sero ⁊ in mane. aut saltē festiuis diebꝰ/redeat ad cor suū cōscientiā examinās. an tres p̄missas ꝓpitates/ꝓferre valeat cum cordis/sinceritate. sicq; intra statum salutis se/eē ꝓfidat. ¶ Nō si eas pura mente fateri nō valet/obstāte volūtate peccādi. q̄ actualiter delectat/aut iniquo ꝓpositō quo q̄s occasiones pctōrū vitare renuit/quemadmodū illi qui peccatis/carnalib⁹ mersi resurgere nolūt. aut vsuras suas aut iniustas mercatōes ⁊ lucra continuant. vel iniuste retinēt alienum. ¶ Quicq; alteri⁹ odio ⁊ vindicte desiderio flagrantes/in nocēdi ꝓposito ꝑseuerāt. certissime sciant hi ⁊ cōsimiles/nō ep̄m aut papā/tales absoluere posse. ¶ Quāq; talib⁹ salutare ꝓsiliū dek/vt p seipsos vel alios/bona q̄ poterint opent. orādo vel elemosynas dando. quo deꝰ cordā illuminet/⁊ ad bonū dirigat ⁊ ꝙuertat. ¶ Nullū ē em̄ bonū adeo exiguū quod nō tandē deꝰ eterna vel tpali⁹ mercede remuneret. ¶ Multoq; melius ē tpale bonum ⁊ minimū/q̄ oīno nullū ꝓmereri. ¶ Saluberrimū ē etiā laudabilē ꝓsuetudinē illesam ꝟuare. ne eaz semel dissoluēdo/nunq; in eā nū forte resumat.

¶ Caplm. xvij. ostēdit q̄s sit⁹ ꝓfessionis mod⁹ et dat circa ꝟ vnū breue documentū.

B

Quotiēscūq; accedit hō ad ꝓfessionez pctōz explanādā) ꝟ ē de necessitate semel in anno/circa solēnitatē paschalē aut cū mortis iminet piculū/aut in sacramentorū susceptione. ¶ Ad frequētiorē em̄ ꝓfessionē/regulariter nō tenemur/q̄q; sep⁹ cōfiteri. multū ꝓdest ad augmētū/gr̄e. ⁊ distinctionem cognitionē. ⁊ explicationē pctōrū) debet p̄meditari ꝓfessur⁹/q̄d aut in q̄ delicerit. cū examie diligēti ꝓsciam discutiēs. ac si magnū inde tpale bonum reportaret. ¶ Accuset se postmodū pctōr hūilit/nō irrisorie. veracit nō ficte. vitupādo se nō laudando. pure recte atq; sincerit. ¶ Facta imptinētia dimittēdo. discrete insup vt nō reuelent hi q̄s consortes ⁊ socios habuit in pctō. ¶ De his em̄ ꝓfessor inquirēs/grauit etiā peccaret. nisi forsan sodales hmōi/cā petēdi ꝓsiliū ad eoz pellēdā violētiā/cōfitēs detegeret. aut fortassis ad explicādā peccati ſpeciē/necessitas eos mānifestari posceret. vt si q̄s cū sola sorore carnalit cōmixt⁹ fuit. in q̄ casu q̄rēdus est ꝓfessor ꝑsonā in cōfessione detectaz ignorans. ¶ Sup talibus aūt ad absoluendū epōre seruatis aut supiori. remittat sacerdos inferior/cōfitentē ad p̄latū vt supiorē/eum potentē absoluere. Nisi forsitan cōfitenti mortis piculum imineret. aut magnū aliq̄d scandalū ex hoc oboriri vel peccati reuelationē sequi coniectura ꝓbabili formidet. ¶ Hoc vo ꝓ regula certa ⁊ documento salubri teneat: vt nunq; ꝓ pctō secreto vel occulto/pnia publica penitētibus iniūgat. nec penitentia imponat/quā nequeāt aut nolint sufferre. ¶ Nō debet rursus ꝓfitens iniūctā sibi pniaz familiariter reuelare. quo ꝓtingit interdū/pctm̄ suū ꝓprium. aut cōfessoris dicta aut interrogata nimia leuitate detegere. ¶ Hec em̄ oīa secrete ꝓfessionis integritatem cōcernūt. nisi (q̄d ablit) pctōr penitentem ad malū aliquod hortaret. ¶ Est ꝓtertio ea vtile ⁊ efficax remediū/diligentius retinendū ab his qui ꝙuersa inclinatione vel consuetudine incidunt in aliq̄d enorme pctm̄. a quo nō defacili retrahunt. q̄. ſ. seipsos ad penā aliquā pecuniariam/vel aliam/vsq; ad certū temp⁹ ꝓfixū/cum certo rōnis moderamine cōstringant. quotiēscūq; in id pctm̄ incidere cōtigerit. ¶ Si cūt nāq; sepe⁹ insipiētes aliq̄/se a peccato ire. luxurie. ꝑiurij. et si quod est simile/abstinere nō posse. qui m̄ hocipso salubri remedio velut mendaces facillime confutant. cum vnius albi vel franci/in emēda cuiuslibet trāsgressionis eis inflicta pena. ipos a ꝓpetratione iniusti opis retraheret. ¶ Unde manifeste cōuincit eos diuini p̄cepti ⁊ ꝓpie salutis intuitu/a consuetis vitijs abstinere posse. nisi ficta⁹ ⁊ puersam haberēt voluntatē. ⁊ tales velut fatui/veritati nō credunt/nec obediūt: quousq; supplicia luant. ⁊ delictorū suorū seram ⁊ infructuosam penitentiā agāt. ¶ Fitq; iusto dei iudicio vt q̄ peni tere de cōmissis cū p̄nt non volūt: cum velint nequeant.

¶ Caplm. xviij. cōcludit nō eē quēq; ab alio ad peccatū impellendū. ꝟ ad bonū poti⁹ opandū.

Postremo q̄cūq; agat hō in ꝑsona sua. supme caueat/aliū ad male agendum solicitare. aut verbis aut factis. exemplis vel consilijs aliquid agere/q̄ de se sit occasio ruine peccati. ꝑspecialiter cor̄am iuuenibus aut ꝑsonis inocētibus. ¶ Hoc em̄ ꝓpriū est singulareq; demonū officiū. quēadmodū bonorum angelorum interest ꝑspecialiter hominēs ad bonum ducere. ¶ Comptū est etiā frequēter accidere. q̄ homines aliorū ad malū impulsores vix aut nunq; delicti sui cōdignā penitentiā assecurantem ꝑficiāt. quia nequeūt eos corrigere/ad bonum/quos deceperūt. iam forte damnati sunt vindictam a deo postulantes. eternāq; eis maledictionē iugiter imprecātes. ¶ Sicuti ex oppositō

iam saluati aliorũ doctrinis ⁊ factis aut opa dili
genti (qua nullum deo opus ad sacrificium acce=
ptius esse pōt. ⁊ ad peccata delendũ validius) p
suis adiutorib⁹ p̃ces indeficiēter effundunt.
¶ Curet etiã ꝓptereà fideliũ quis. iuxta cognitõ
nis ⁊ vtutis a deo sibi cõcessarũ facultatẽ/moni=
tionibus/⁊ exemplis aliũ ad bene agendũ incita=
re. pater filiũ. doctor discipulum. ⁊ sapiẽs instru
at ignorantẽ. ¶ Rogemus tandẽ ꝑ mutua pace
⁊ vnanimi inuicẽ charitate. quo post mortez coꝛ=
pozis huiꝰ pennis beatitudinis/ptícipes simus:
quã nob ꝓcedat deꝰ. vnꝰ essentialiẽ. ⁊ psonaliter
trinꝰ q̃ ẽ bñdictꝰ in secula seculoꝝ amen. ⁊c.

Secunda pars huius

L opusculi. De confessione.

Quisquis a moꝛ

Quisquis a moꝛte peccati ad salutis ⁊ gr̃e statũ vo
let resurgere. quodq; vt actus sui ⁊
intentiones ad vitã eternam vtiles
sint ⁊ meritoꝛie/necesse ẽ. q̄ delicta
sua recogitet ⁊ cognoscat. dolens de cõmissis. at=
q; ꝓponat auxiliante deo a peccato mortali sibi
ꝑcauere ⁊ abstinere in futurũ. Firmuꝫ ꝑteres ac
sincerũ ꝓpositũ habeat/cõpetentiꝫ loco ⁊ tem/
poꝛe peccata sua saltẽ mortalia distincte ⁊ integra
liter confiteri. ¶ Quod vt cõmodius fiat/priusq;
cõfitens crumina sua reuelaturus accedat/ipe cir
ca ea matura moꝛosaq; diligẽtia p̃meditari tene
tur: quasi magnũ aliqd emolimentũ tempale inꝺ
reportare se crederet. vt cõplete magis ipa cõfes/
soꝛi suo ac lucidius exp̃mat. ¶ Quia ꝙ plurimi
simpliciũ/ob negligentiã aut ignorantiã nõ excu=
santem sed potius accusantẽ/modos ⁊ spẽs ne=
sciunt peccatoꝝ/p̃sens cõfecta est tabula. quã
inspiciẽtes cõfessuri/cogitatione preuia/instructi
sufficiẽter ad salutem poterũt sua pctã cognosce=
re. memoziterq; tenere. ⁊ ꝓfessoꝛibus vtiliter re=
serare. ¶ Procedit aũt tabula hec/ꝑm numeruꝫ
⁊oꝛdinem/peccatoꝝ moꝛtaliũ. que sunt. superbia.
iuidia. ira. auaricia. acedia. luxuria. gula. ¶ Cõ
fessurus ergo/tuã primitus conscientiam exami=
nans interroga te.

Circa peccatum superbie.

Si vanã tui laudẽ ⁊ ꝓpriã excellentiaꝫ
quesiuisti aut optasti. ¶ Propter bona
foꝛtuita ⁊ caduca. diuitias. s. aurum ⁊
argentũ terrenaq; possessiones. Aut
ꝓpter naturalia bona. s. coꝛpis pulchritudinem
foꝛtitudinẽ. iuuentutẽ. ⁊ silia. ¶ Seu etiã ratiõe
gratuitoꝝ donoꝝ. sicut ẽ dei cognitio vl̃ affectꝰ
deuotio ¶ Si alios cõtempsisti ꝓpter alicuꝰ bo
rum bonoꝝ p̃cedentiũ defectũ ¶ Si aliq̄ opa fe
cisti: vt inde mundanã laudẽ accipes. vel vt alij
temeliozem q̄ ipe sis/reputarent/⁊ multo magꝭ
sib̃ feciſti ꝓtextu hypocrisis ficte. q̄ vt alijs eẽs
exemplar in bonũ. vt eos a malo retraheres.
¶ Si nimiũ ptinaciter innisus es opinioni pꝛo/
pꝛie vel credulitati. alterius cõsiliũ cõtemnendo.
specialiter in materia fidei ⁊ christiane religionis
ex|hac em̃ radice/pullulãt hereses sortilegia ⁊ fal
se credulitates. ¶ Si p iactantiã aut inanẽ gloꝛia=
am opa bona recitasti. vel te alijs p̃sentibus icul
pasti/vt ob hoc humilis ⁊ deuotus credereris.
¶ Si gloꝛiatus es coꝛde aut oꝛe de malo. vt qd̃
alium defraudasti. vel ei iniuriã intulisti. quodq;
p te ⁊ tuos complices/ad male agẽdũ potens exi
stis. ¶ Si supioꝛibus tuis inobediẽs extitisti. et
eos cõtempsisti. p̃cipue carnales parẽtes ⁊ spiri=
tuales. ¶ Si intra confessionẽ mentitus es. pec=
catum tuũ aut eius speciẽ mũdano pudoꝛe celan
do. talis em̃ confessio/inutilis est. sed ⁊ nouũ cri=
men incurris. ¶ Si peccatoꝝ tuoꝝ excusatiões
quesiuisti. aut minuisti/culpam tuã socijs aut cõ/
plicibus imponẽdo. ¶ Si te p inobedientiam et
cõtemptum excõmunicari pmisisti. aut leuiter ni
mis excõmunicatis ptícipasti ¶ Si in iudicio pu
blico vel alibi ob pudoꝛẽ veritatis reuelande. ꝙ/
iurium cõmisisti. ¶ Si a bonis opibus aut ꝓbis
abstinuisti/ꝑpter obloquentiũ quoꝝndã fatuoꝝ
timoꝛem ¶ Si indignando cõtempsisti pec
catoꝛes/paupes ignoꝛãtes. impotentes aut infir=
mos. eos p̃cipue qui tibi genere ꝓpinq̄ sunt. aut
si eosdem irrisisti. ¶ Si signis aut verbis/contẽ
ptisti eos qui studẽt deuotiõi. ¶ Si p̃sumptiõe
motus/aggressus es ardua/scientiã tuã aut potẽ
tiam excedentia. aut tuo statui vl̃ studio idecẽtia

Circa pctm̃ inuidie.

Si de alteriꝰ incõmodo letatꝰ es. cuz ei
infoꝛtuniũ aliqd̃ cõtigerit. aut si/diffa=
mationẽ seu psecutionẽ incurrerit.
¶ Si de bonis alteriꝰ doluisti. q; be=
ne famatus/bonus/pulcer/sapiẽs/eloquẽs/ꝺuo=
tus/aut religiosus existat. ¶ Si malũ alteri ꝓp
tasti. vel bonã famam ipsiꝰ minoꝛasti/verbis ini
quis dẽ eo publice vel secrete manifeste aut frau=
dulenter ꝓlatis. eius verba ⁊ opa. sinistre iudi=
cando. aut in peioꝛem ptem frequenter interpre=
tando.

Circa pctm̃ ire.

Si diu cũ consensu/iram contra pꝛimũ
tenuisti/cum desiderio vindicte vl̃ ap
petitu nocẽdi p te vel p alium verbis
aut factis. ¶ Si ira vl̃ odio cõtra quẽ
cũq; cõtumelias ptulisti. aut in rebus nocumen=
tum p̃buisti. vel irrisisti ¶ Si eũ pcussisti. vulne
rasti occidisti. Et attendat diligẽter an lesus sa=
cerdos aut clericus extiterit. ¶ Si a lesis a te vl̃
iniuriã passis/veniã petere renuisti cum p̃sertim
equales tibi foꝛent. aut in nullo subiecti. ¶ Si ar
ma inuasiua ad nocendũ tulisti. ¶ Si alteri moꝛ=
tem siue lesionem illicite minatus es etiã apposito
iuramẽto ¶ Si secretũ alienum reuelasti. Si hu

militer a te veniã petentibus/indulgentiam dene gasti. ¶ Si motus ira/iurasti nequiter vel piurium cõmisisti. aut si deũ blasphemasti. ludũ aleaꝝ aut alium exercẽdo. ¶ Si odio vel rancore potiꝰ q̃ iusticie zelo/placitationibꝰ vel litibꝰ/aliũ vexasti. ¶ Si alteri maledixisti p̃sertim parentibus aut propinquis.

¶ Circa pctm̃ auaricie.

¶ Si alio nesciẽte vel nolente retines illõ quod est suũ. ¶ Si furtũ rei sacre aut eccl'iastice vel alterius cuiuscũq; itra eccl'iã vel locum sacratum cõmisisti. ¶ Si cõtra deum ingratus indignaris q̃ nõ tibi sicut ⁊ ceteris puenerint diuitie. nec ad votũ prospere succedũt omia. si ob hoc immemor dei bñficiorum sibi seruire cõtemnis. ¶ Si cõmunia bona dñorũ vel parentuz/laute nimis in vsus ꝓprios sumpsisti. aut mercẽnariorũ ⁊ fuitorum iustũ lucrum/nõ eisdem tribuisti. ¶ Si falsas ⁊ iniustas mercaturas exercuisti ⁊ modum inquiras. ¶ Si falso ⁊ mendaci artificio vsus es modũ querere. ¶ Si symoniã in te vel in alio ꝓpetrasti. ¶ Si cõmutatione vsuraria cũ alio cõtraxisti. aduertaꝫ modus. ¶ Si fine lucri piurus fuisti. ¶ Si ludis ꝓhibitis vt ẽ taxillorũ ludus/auaricia motus te imiscuisti. ¶ Si festiuis diebꝰ spe lucri/manualẽ laborẽ aut mercationẽ p te vel aliũ fieri consensi/sti. ¶ Si cõmissa tibi in testamẽto vel aliter legata vel elemosynas/pficere ⁊ distribuere neglexisti. ¶ Si opa miscõie ⁊ elemosynas occurrente necessitate oblationes ⁊ decimas/pficere aut solue re contempsisti. ¶ Si ficta adulatiõe vel intentione/pecunias extorquẽdi aliũ decepisti aut etiam irrisisti. ¶ Si parentũ vel mariti bona eis insciis abstulisti. ¶ Si ꝓprias ⁊ alienas possessiones/inutiliter cõsumpsisti. ¶ Si alieni damni/causa vel occasio voluntarie ⁊ gaudẽter extitisti/vt lucruz inde vel cõmodũ reportares/vt exempli gr̃a si inter duos rixam moues/vt ex eorũ mutua lite aut verbere vel occisione/emendã iudiciariã aut patrocinij lucrũ feras. ¶ Si famẽ aut pestilentiam optas/vt p eam diteris. aut de parentum morte gaudes/vt suã hereditatem accipias. aut si periuras. aut aliũ ad piurandũ impellis/vendendo et emendo. ¶ Si in artificio quocũq; inutiles adinuenis nouitates vt ditatus abundes.

¶ Circa peccatũ accidie.

¶ Si missam ⁊ horas vel aliud diuinum officiũ seu seruitiũ omisisti celebrare/ad q̃ dicẽda tenebaris. ¶ Si in festis specialiter ab eccl'ia obseruari p̃cepti aut alias/p tristiciã negligentiã vanitatẽ aut ociũ/eccl'iasticũ officiũ p̃dicationes ⁊ ꝑmones audire cõtempsisti. ¶ Si cõcessum tps/diebꝰ p̃sertim festiuis in ꝟbis aut factis ociosis/inutilit ꝯsumpsisti/aut eccl'iasticũ officiũ/ꝑmõibꝰ garrulis turbasti. ¶ Si idẽ p̃stitũ tps/excessiue dormiẽdo in lecto tuo demorãdo vl' aliꝫ/male occupasti. ¶ Si p negligentiã aut incurtã/scãs hr̃e meditationes mortis iudiciorũ ⁊ bñficiorũ dei erga te p̃termisisti. ¶ Si p bñfactoribꝰ tuis/viuis ⁊ defunctis/p ces fundere neglexisti. ¶ Si cõmissorũ tuo regimini ⁊ cure/nõ recte solicitus extitisti. ¶ Si negligenter de peccatis cõtritus es aut cõfessus. vl' an cõfessionẽ circa pctã tua p̃meditationẽ hr̃e noluisti. ¶ Si pctõrũ tuorũ oblitꝰ es. vel iniũctã penitentiã. minꝰ debite p fecisti. ¶ Si q̃libet vota vel ꝓmissa infringẽdo trãsgressus es/⁊ attendaꝫ modus. ¶ Si deniq; p̃ceptorũ ecclesie fuisti transgressor. vt si publicã eucharistie sumptionem vel aliorũ sacramentorũ susceptionẽ distulisti. ¶ Si nõ recte ipa sacr̃a susceptisti vt si nõ ꝓmissa debita integrali confessione.

¶ Circa pctm̃ luxurie.

¶ Si morosas cogitatiões circa carnales actũ/cũ cõplacẽtia ⁊ delectatiõe nociua/in corde tenuisti. ¶ Si cogitationibus talibꝰ vel aspectibꝰ aut ꝟbis aut signis aliquibꝰ/motũ carnis excitasti. nec eidem sufficiẽter restitisti. ¶ Si huiꝰ peccati occasiones nõ fugisti. aut qõ deteriꝰ ẽ/easdẽ ꝓcurasti. ¶ Si p tales tẽptatiões vel motꝰ in luxuriosum cõsensum cecidisti/affectãdo exteriꝰ opus si posses/vel auderes pficere. ¶ Si attactũ aliquẽ inhonestũz vel pruritũ in mẽbris pudẽdis exercuisti/ex quo carnalis delectatio secuta sit. ⁊ modꝰ diligent aduertaꝫ. ¶ Si taliũ pctõrũ/erga alios causa vl' ne occasio fueris. verbis. oscul'. amplexibus aut alijs signis. vel forte picturis ⁊ figurationibꝰ inhonestis. ¶ Si dormiẽdo hanc carnalẽ delectationem vel pollutionẽ incurristi. Si cũ alia ꝑsona carnalẽ cõmixtionẽ incidisti. Et attendaꝫ cuiꝰ grad' vel conditiõis foret ꝑsona. aut vxorata alterius. aut ꝟgo. si genere ꝓpinqua. ⁊ in quo gradu si sanctimonialis religiosa. aut in sacris ordinibꝰ cõstituta. si tibi cõsensit aut ei violentiã intulisti. si deniq; eiusdẽ tecũ sexꝰ aut alterius erat. ⁊ exprimatur modꝰ. ¶ Si luxurie pctm̃ ope ꝯsumasti aliorũdie q̃ nata dictauerit. ¶ Si mrimonij legitimã honestatẽ nõ obꝟuasti. rõne opis in se vl' circũstãtiarũ. q̃ magl in ꝯfessione certis sunt interrogationibus cognoscẽde q̃ ꝟbis vel scꝑturis q̃buslibet inpublico referande. ¶ Si diebꝰ festiuis minoribꝰ aut minꝰ solẽnibꝰ/talia pctã ꝓpetrasti. aut fossas in sacratis locis. ¶ Si abortiuũ ꝓcreasti. aut fetum ex vtero nasci ipedisti. aut ob strictura vl' obmẽtorũ. aut p agitatõez corpis imoderatã vl' choreis vel alijs plurib' iusitatiozib' mõis. ¶ Si dissoluti ⁊ ihonesti aspectibꝰ ⁊ chorcis aut gestibꝰ inordinate compositi/vel innata pulchritudine/aut fuco mendaciter colorata/vel deniq; vestimẽti superfluis alios ad malũ allicere voluisti aut te ꝯcupisti ab eisdẽ affectari. ¶ Si tibi mrimonialit ꝯiucte ꝑsone/carnalis copule debitũ/ifirmitate aut alio legi-

timo impedimẽto cessante/denegasti.

¶ Circa peccatũ gule.

Si ieiunia/ab ecclia obꝑuari mãdata/ trãsgressus es. cessante infirmitate. impotẽtia vel alia rõnabili cã. ¶ Si ex nimia cibi vel potꝰ sumptiõe/ebrietatem incurristi. ¶ Si ob eandẽ causam/studiũ laborem mercationẽ vel aliud opꝰ ad qđ agẽdũ tenebaris omisisti. Si p nimios sumptꝰ in potibꝰ & cibis/ te vel tuos heredes/indigere aut mẽdicare coegisti. ¶ Si denicꝫ nimis auide/aut abundãter/cibum sumpsisti. vel delicata fercula curiose ꝓpetrasti. aut horã comedẽdi ꝓueniisti. sic qꝫ ex hꝭ ꝑceptũ alicui cõmodũ sequereꝭ. ¶ Per hꝭ aut omia q̃ de septez ꝓctis mortalibꝰ tã explicata sunt põt hõ congoscẽ qđ dei vel ecclie soluereꝭ vl grãde aliqđ corpis i qđbꝰ modis ãnqꝫ sensuũ exteriorꝫ ministerio/ cem legi ꝑcepta. ꝫ miscẽdie opa. & duodeci nr̃e fi= dei articulos/deliq̃rit. vt nõ sit opꝰ/ hꝭ posteriora ꝓ ꝓpria ꝑsona p molliciẽ ꝓpetratũ sit. siue in alio cõmissum qui eiusdez se= xus existit. vel in ꝑsona alteri⁹ sexus si fiat in alijs

¶ Circa peccatũ gule.

Si ieiunia/ab ecclia obꝑuari mãdata/ trãsgressus es. cessante infirmitate. impotẽtia vel alia rõnabili cã. ¶ Si ex nimia cibi vel potꝰ sumptiõe/ebrietatem incurristi. ¶ Si ob eandẽ causam/studiũ laborem mercationẽ vel aliud opꝰ ad qđ agẽdũ tenebaris omisisti. Si p nimios sumptꝰ in potibꝰ & cibis/ te vel tuos heredes/indigere aut mẽdicare coegisti. ¶ Si denicꝫ nimis auide/aut abundãter/cibum sumpsisti. vel delicata fercula curiose ꝓpetrasti. aut horã comedẽdi ꝓueniisti. sic qꝫ ex hꝭ ꝑceptũ alicui cõmodũ sequereꝭ. ¶ Per hꝭ aut omia q̃ de septez ꝓctis mortalibꝰ tã explicata sunt põt hõ congoscẽ qđ dei vel ecclie soluereꝭ vl grãde aliqđ corpis i cem legi ꝑcepta. ꝫ miscẽdie opa. & duodeci nr̃e fi= dei articulos/deliq̃rit. vt nõ sit opꝰ/ hꝭ posteriora ꝓ ꝓpria ꝑsona p molliciẽ ꝓpetratũ sit. siue in alio cõmissum qui eiusdez se= xus existit. vel in ꝑsona alteri⁹ sexus si fiat in alijs mẽbris q̃ natura ad generationẽ deputauerit. vel si denicꝫ in alia specie admissum sit. Talia nã q̃ crimina grauiora sunt q̃ sit esus carniũ in sa= crosancto die veneris. vñ & de eis tenet pctõr ex= ꝓresse cõfiteri /sub pena eterne damnationis.

¶ Quarto qꝫ ꝑsona cõfitens/debet hr̃e voluntarium ꝓpositũ omia pcta sua iuxta vires integraliter explicandi. & ad interrogata ꝓveritatem sine mendacio respondere nec ad sui excusationẽ q̃cquid celare. Item celare etiã debet pctm̃ alteri⁹. nisi fortassis aliter/suum pctm̃ reuelare nõ possit vel nisi ꝑsonam talẽ ad suũ cõmodũ spũale ꝓfessori detegeret absq̃ ꝓiudicio cuiuscũq̃. ¶ Si platus supior vel penitentiari⁹ nõ singula pcta cõfitentis integraliter sed solos casus reꝛuatos audire voluerit reseruet peccatoꝛ alia delicta minori sacrdoti ptãtem sup his habendi confitenda.

¶ Quito qꝫ null⁹ iniũctã pniaz recipe dz/nisi q̃m ꝑficere voluerit. quã & celare tenet yna cũ alijs a cõfessore ꝓlatis/aut interrogatꝰ nisi forsan qđ ab sit idem cõfessoꝛ cõfitentẽ vbis aliquib⁹ ad malũ inducere vellet. ¶ Sexto qꝫ si grãde quid alicui restituendũ sit. & is ignoret cui debet restitui. vel etiam si votoꝛũ cõmutatio aut relaxatio faciẽda sit. cõsulat ꝓlatus supioꝛ vel aliꝰ hoꝛũ ptãtez habens/nõ tm̃ sacerdos inferioꝛ. ¶ Septimo qꝫ superpctis in generali supi⁹ numerat/ si casus spe/ ciales occurrãt/ vel numer⁹ delictoꝛũ. tenet hꝭ cõfitens explicare. tũc ꝑsertim qñ ꝓticularitas casꝰ vel numer⁹/specialẽ hret annexã maliciã mortalem. vt cũ qs decẽ francos abstulit pauꝑi/ vxorẽ & filios habẽti/ vel in loco sacro grauiꝰ pctm̃ ẽ q̃ furtũ ꝑcise in generali cõmisisse. Et pariformit̃ in alijs casib⁹/ ꝓticularitas exꝑmat. put ꝓfitẽs meminerit ꝑm bñplacitũ cõfessoꝛis. omissis circũstãtijs alijs ad pctũ grauitatẽ imptinẽtib⁹. ¶ Octauo qꝫ si ꝑsona ꝓfitẽs in peccãdi ꝓposito ꝑseuerat vel de nouo pctm̃ iterare dispoſuit. aut qꝫ ablatũ alteri/ꝑm facultatẽ suã nõ vult dimittere vl restituere. aut qꝫ a carnali pctõ luxurie recusat abstiere vel qꝫ nocẽdi iniquũ ꝓpositũ retinet. null⁹ hãc ꝑsonã a pctis ꝓfessis põt aut debet absoluere. q̃= q̃ tali ꝑsone salubr̃ cõsulat/ vt bona q̃ poterit interim ꝑficiat q̃tin⁹ eã deꝰ in viã rectã dignet illustrare. ¶ Nono noteꝭ qꝫ pctm̃ qõlibet tãto peiꝰ ac deteri⁹ ẽ. q̃to plurib⁹ intulit nocumẽtũ. ꝓpterea si qs fuerit alteri⁹ ruine cã & occasio. vt innocẽs. ꝑsertim iuuenes aut puellas suo consilio. hortatu vl alio quis modo solicitãdo ad peccatũ agat huiꝰ rei districtã penitẽtiam. & ꝓcuret decem ptoꝛũ a se correctionẽ. aut emẽdationẽ. totꝰ viribꝰ ꝓcurando & p se & alios eos ad viã vitat & sanã doctrinam reducendo. In hoc em̃ cõsistit portio ꝑncipalis sue satisfactionis & penitentie. ¶ Decimo qꝫ si quis post conscientie sue examinationem diligentem. ipse peccatoꝛum quoꝛundam etiam mortalium a se commissoꝛum non reminiscatur &

tunc p solam generalem cõfessionẽ de ipsis absq; alia speciali saluabit. si tñ ea pus oblita/postmodum ad memoriã redierint/ea specialiter certi tẽpore ⁊ loco confiteri tenet. Qua in re piculosum est cõmissorũ a se delictorũ mortaliũ/p negligentiam atq; desidiam immemorẽ fieri.

Absolutio

Forma absolutionis sufficiẽs requisita pro pctõ de quib⁹ cõfessor intendit ⁊ põt absoluere cõfitentẽ. Ego absolvo te a peccatis tuis. In noie patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti Amen. Et si cõfessio fiat de excõmunicatione tm̃modo. dicat sic. Ego absoluo te ab excõmunicatione tua. In noie patris ⁊ filij ⁊ spũssancti Amen. Et si cum hoc fiat absolutio de pctõ ꝓpter quod lata est excõmunicatio/vt de alijs/addat forma prior. Additiones quedã alie ꝯditionales aut inuolute/tutius dimittunt.

Tertia pars hui⁹ opusculi de scientia mortis.

Sweraces fideles q; amici cuiuspiam egroti/curam diligẽtius agant/p ipsi⁹ vita corpali fragili ⁊ defectibili cõseruanda exigunt a nobis. multo forti⁹ de⁹ ⁊ charitas p salute sua spũali solicitudinẽ gerere specialem. In hac em extrema mortis necessitate/fidelis ꝓbat amicus. Quippe nullũ est opus miscõie maius siue cõmodosi⁹. quod ⁊ tanti apud deũ meriti ⁊ amplioris frequẽter estimat/quẽadmodũ psone nr̃i saluatoris iesu xp̃i si in terris nobiscũ degeret/impensum fuitium corpale. Quãobrem cura fuit p̃senti scripto cõprehendere breuẽ quẽdam exhortationis modũ habẽdũ circa eos qui sũt in mortis articulo cõstituti. valeatem etiã generaliter oñib⁹ catholicis ad artem ⁊ noticiã bñ moriẽdi ꝓquirẽdã Cõtinet aũt hoc opusculũ breue/quatuor pticulas. s. exhortationes. interrogationes. orationes ⁊ obseruationes.

Prima ps cõtinet q̃tuor exhortationes

Prima est.

Amice dilecte aut dilecta. ꝑsidera nos oñes subiectos eẽ potẽti manui dei ⁊ ipsi⁹ volũtati. oẽs nos cuiuscũq; conditionis aut stat⁹/reges/p̃ncipes/diuites/⁊ paupes/mortis tributũ soluere necẽ ẽ/venimus in mũdũ pegrinorũ more. vt ex eo trãseam⁹ nõ vt mansionẽ in eo stabiliamus. q̃n potius vt bñ ⁊ meritorie viuẽtes ⁊ deo seruiẽtes/horribiles⁹ inferni penas euitem⁹. ⁊ gloriã eternã habeam⁹.

Recognosce diligẽter cũ gratiarũ actiõe/a do tibi cõcessa bñficia. q; tibi etiã in hac extrema hora/sui cognitionẽ dederit. nec te morte subita pre ocupauerit. gratias p his ⁊ alijs innumeris do nis nũc eidem refer: ad suã infinitã misericordiã confugiens. ⁊ de cõmissis a te criminibus venia humiliter poscẽs. Solicite cogita te i via tua plurima delicta ꝓpetrasse quib⁹ penã ferre meruisti vñ ⁊ hui⁹ infirmitatis. ⁊ mortis penas patienter tolerare debes/rogãs deũ vt p̃ntis doloris/acerbitas/remissionẽ opet̃ peccatorum. ⁊ purgatorij horribilis cruciat⁹/in hãc afflictionẽ tuã/p suam misericordiã cõmutet̃. Tolerabili⁹ ẽ nãq; hic pati sentialiter q̃ in futuro puniri. ⁊ si sic corde pri to/patiẽs penã necessariã tanq̃ voluntariã feres ⁊ oñem penã ⁊ culpã remittet de⁹. certusq; para disum introibis. Alioq̃n p impatientiã/eternam penã ⁊ damnationẽ incurres. Sup oñia i hac extrema hora cõstitut⁹/meditare circa tuã spiritualem salutez. nunq̃ em̃ fortassis infuturũ huius meditationis occurret oportunitas. oñem aliam solicitudinẽ/⁊ rerũ terrenarũ curam relinque. q̃s relinqui necesse ẽ. que etiã nec ab inferni ꝑcipiũ coruentẽ eripe valent. Plena fide te deo cõmitte. ⁊ ei qui oñipotẽs bonus ⁊ sapiẽs est te ⁊ tua tuorũ regenda p̃be. Oñem ꝓterea cogitatũ tuũ in eum dirige. astãtes solũmodo ⁊ supstites vogans. vt p salute tua deũ p̃cib⁹ exoret.

Secda pticula sex habet interrogatiões.

Dilecte aut dilecta. Vis tu mori ⁊ viue re in soliditate fidei x̃piane respectu dñi ⁊ dñi nr̃i iesu x̃pi/tanq̃ ver⁹ fidelis et obediẽs scẽ mr̃is ecclie fili⁹? Rñdeat volo. Petis a deo veniã pctorũ tuorũ/cõmissorũ ⁊ omissorũ. que ꝺ eiusdẽ amorẽ. maiestatem atq; bonitatẽ fecisti. Nec eũ put debebas honorasti? Rñdeat peto. Habes ne lincerũ ꝓpositum ⁊ explicitam voluntatẽ/vitam tuam in melius cõmutare atq; corrigere si vita comes supfuerit? Rogas etiã deũ/vt tibi gratiã p̃stet h̃ propositum cõtinuandi verãq; cõtritionẽ habendi. Es tu cõscius tibiꝑsi/alicui⁹ pcti mortalis vel criminis/de q̃ nõ sis ꝓfessus. Optas ne etiaz corã tuũ illuminari/ad oblitorũ criminũ siqui sint/habendã noticiã. ⁊ si tu libenẽ cõfitereris ea. Vis ablata p te/restitui integralit̃/q̃tũ ad id teneris/iuxta tuarũ facultatũ valorẽ. etiã vsq; ad omniũ bonorũ tuorũ cessionẽ ⁊ renũciationẽ. vbi alias satisfactio fieri nõ valeret. ⁊ corã deo ⁊ hominib⁹ veniã iniurie petis. Indulges ex corde oib⁹ q̃ tibi nocumẽtũ itulerũt/ob reuerẽtiã ⁊ amorẽ dñi nr̃i iesu x̃pi a q̃ ⁊ veniã speras. Petis sim̃iter idem geri tibi ⁊ remitti ab his q̃s verbis aut factis lesisti. Ad has oẽs p̃missas interrogatiões/affirmative respondeat: volo.

Tertia pticula breues ministrat orationes.

Primo dicat infirmus ex corde deum orans. Deus meus pissime pater miserere mei. Deꝰ meus pissime pater. In manus tuas com-

mendo spm̃ meũ. ¶ Pat̃ misericordiarũ/miscẽiam fac̃ huic paupcule creature tue. Adiuua me nunc etiã in hac vltima necessitate. Succurre dñe iam anime egenti ⁊ desolate. vt nõ a malignis spiritibus captiuet̃. ⁊ a canibus infernalib⁹ deuoret̃. ¶ Dulcissime iesu ob honorẽ ⁊ virtutẽ tue benedictissime passionis/iube me recipi itra nũerũ electorũ tuorũ. Saluator meus ⁊ redemptor meus. reddo me totũ tibi/nõ me renuas/ad te venio:nõ me repellas. Dñe paradisum tuũ postulo. nõ ob valorem meorũ meritorũ sed in vtute ⁊ efficacia tue benedictissime passionis p quam me miseruz redimere voluisti ⁊ mihi paradisum p̃cio tui sanguinis emere dignatus es. ipm mihi conferre festinа. ppter quẽ nec tue diuitie/aut potentia mi/ nuet̃. nec ipe paradisus angustior aut minor in/ uenit̃. ¶ Salutet postmodũ beatissimã vginez Mariam dicẽs. Regina celorũ. mater misericor die. cõfugiuz peccatorũ. reconcilia me vnigenito filio tuo eius clementiã p me indigno peccatore i terpella. vt ob amorẽ tui/mea remittat crimina p ducens in gloriã suam. ¶ Angelos de hinc preci bus inuitet inquiens. S. pũs celorũ/angeli beatissimi/assistite queso mihi migranti ex hoc seculo ⁊ potenter eripite me ab omibus aduersariorũ insidijs. ⁊ animã meã in vestrũ consortium assumite Tu p̃cipue angele bone custos meus. ¶ Post h inquiratur ab infirmo/cui sanctorũ vel sanctarũ/ magis deuotus extiterit/vt illi p̃cem offerat dicẽ do. O gloriosissime sancte vel sancta/singularez in te dum viuerẽ/spem ⁊ confidentiam reposui/ succurre nunc mihi in hoc extremo necessitat⁹ articulo laboranti. nunc anxior supza modum. tempus nunc instat ⁊ hora. iam in adiutorium meuz intende.

¶ Quarta ps quasdam obseruatiões edocet. vt sciat̃ quals p̃dictorũ vsus habendus sit.

Si patiens/nõdum eucharistiã aut extremam vnctionẽ suscepit. interroget̃ an eadẽ sacramẽta deuote parat⁹ ẽ recipere. ¶ Si etiã sup interrogationibus p̃missis. verisimiliter appareãt rnsiones patientis nõ vsqz quaqz sufficiẽtes existere. remediuz apponat̃ ẽtũ id cõmodi⁹ fieri poterit. vel per ministrationẽ sacramentorũ cõfessionis. eucharistie aut extreme vnctionis. vel eidẽ manifestando periculum qõ incurrit/nõ plene satisfaciẽdo petitionibus/sup fide sua ⁊ salute ꝓscie platis. ¶ Monea tur vt decedat tanqz verus ⁊ fidelis christianus ¶ Attendat̃ si infirmus ipe/excõmunicatõis vinculo astrictus teneat̃. ⁊ ppterea summittat se totis viribus ordinationi sancte matris ecclesie vt absoluat̃. ¶ Si moriturus plixum tempis spaciũm. ad suã recollectionem habeat. nec morte festina p̃ueniat̃/legende fozent coam eo ab astantibus/hist̃ozie ⁊ orationes deuote. in quibus sanus ⁊ viuens amplius delectabat̃. vel recensenda essent diuina p̃cepta vt pfundius meditetur si quid aduersus ea negligenter oblitum delinquerit. vel similis cozã ea instructio reticeat̃. ¶ Si patiens vsum loquendi perdiderit habet tñ sanam ⁊ integrã noticiã ad interrogatiões sibi factas vl orationes coram eo recitatas/signo aliquo exteriori vel solo cordis cõsensu/respondeat. hoc enim sufficit ad salutem. ¶ Presentet̃ infirmo/imago crucifixi vel alterius sancti quem sanus ⁊ incolumis/specialiter venerabat̃. ¶ Si nõ omia p̃missa dici breuitas sinat/p̃ponende sunt oones. illa pser̃tim que saluatori nostro Jesu christo dirigit̃. ¶ Nullatenus aut minime si fieri possit/ morienti amici carnales. vxor/liberi/ vel diuitie/ad memoriam reducant̃. nisi inc̃tũ id exigit patientis spũalis sanitas ⁊ dũ alias cõuenienter omitti nequit. ¶ Nõ det̃ infirmo nimia spes corpalis salutis cõsequende. ingerat̃ potius eidez/pma monitio supius explicata. Sepe nãqz p vnã talez inanem ⁊ falsam cõsolationẽ/⁊ incertã sanitat̃ corpozee cõfidentiam/certã incurrit homo damnationem. Quinimo hortandus est patiens vt p contritionem/ ⁊ cõfessionẽ/anime sanitatem p̃curet: q⁹ ⁊ ad salutem corpis (si sibi fuerit expediens) valere poterit. ⁊ inde securior atqz quietior erit. ¶ Quia vo frequẽter corpalis infirmitas/ex anime languore ortũ habet/papa p expressam decretalem cuilibet medico corpis/districte p̃cipit. ne cuiqz egroto/corpozeã cõferat medicinã priusqz de spũalis medici cõfessoris. s. requisitione/eundem monuerit. Hinc expediens videretur. vt in quibuslibet pauperum hospitalibus/vel domibus dei/statuto firmaretur. ne quis ibidem eger suscipi posset/qui nõ p̃mo ingressus die/cõfessionem faceret/vel idoneo sacerdoti ad hocipsuz deputato/paratus confiteri se cõtinuo p̃sentaret. si cut in domo dei parisius/laudabiliter obseruatur.

¶ O opusculum triptitum finit.

Tractatum sequentẽ

de differẽtia pctorũ venialiũ ⁊ mortaliuz/edidit idez xp̃ianissim⁹ doctor dñs Johes de Gerson/ p grundã psonarũ laicarũ simpliciũ eruditiõe/ i idiomate ppio. s. lingua gallica. Ex p alioz eruditiõe/alt⁹ ãdã/ipm trãstulit a gallico in latinuz.

Incipiũt Rubrice cõsiderationũ tractatus sequẽtis.

- j Declaratio generalis q̃d ẽ pctm̃ mortale aut veniale.
- ij Quo in omnibus peccatis reperiri potest pctm̃ tm̃modo veniale.
- iij Qñ vana gloria/ẽ pctm̃ mortale aut veiale
- iiij Qñ superbia ẽ pctm̃ mortale aut veniale.
- v Qñ iudicare ẽ pctm̃. ⁊ quale.

vj Qñ ꝓtēpt⁹ supiozū/ē pctm̄.ꝛ quale.
vij Qñ inuidia ē pctm̄.ꝛ quale.
viij Qñ ira ē pctm̄.ꝛ quale.
ix Qñ acedia ē pctm̄.ꝛ quale.
x Qñ auaricia ē pctm̄.ꝛ quale.
xj Qñ gula ē pctm̄.ꝛ quale.
xij Qñ luxuria ē pctm̄.ꝛ quale.
xiij Be mentiendo.
xiiij Be iurando.
xv Be correctione fraterna.
xvj Qñ ꝫ ꝓsciam facē/ē pctm̄ mortale ꝛ qñ nō
xvij Quō de duob⁹ malis/min⁹ ē eligendum.
xviij Qñ ignorātia ē pctm̄.
xix Be ꝓfessione/plura documēta.
xx Be peccatis q̄ fiūt in mercantijs.
xxj De bona credulitate fidei nr̄e.
xxij De excōmunicationib⁹.
xxiij Qñ vitari ꝺz sacerdos de audienda eius missa ꝛ quādo non.
xxiiij Quale malū facit veniale pctm̄.
xxv Exemplū generale declarans q̄d ē pctm̄ mortale aut veniale.

¶ Prologus ī tractatū sequentem.

Quibñ ꝓsiderat bonitatem dei erga nos. causam habz magnifice regratiādi ꝛ laudandi deū. Cū em̄ de iusticie rigore/ deberemus ei seruire quotidie meliori modo q̄ possem⁹ sine cessatione nihilomin⁹ nr̄e cōpatiēs fragilitati ꝓtētari voluit certū nobis dare numerum mādatorū. ꝛ in certo tpe. Que si cōplemus/ gr̄am ei⁹ habeamus ꝛ sufficit ei ꝛ acquirim⁹ paradisum. Beli⁹ tñ faciētes/ ampli⁹ ꝛ magnificē tius remunerat. Necessitas ē igit̄ scire mandata obligantia ꝛ q̄ nō. Alias em̄ vel transgrediemur ea p ignorantiā vel in custodiēdo ea/ habebimus magnā nimis de trāsgressiōe dubitationē. ꝛ dubitabimus vbi dubitandū nō erat. p qō pderemus totā ꝓscientie tranquillitatē/ putādo nō peccatū esse pctm̄. ꝛ ecōtra de pctō qō nō eēt pctm̄. Et q̄uis nescirez in om̄ib⁹ casib⁹ dare regulā spēalem qñ vn⁹ act⁹ pctm̄ fuerit mortale ꝛ qñ non. tñ dari pñt aliq̄ documēta in generali/ p que iudicari melius pōt de facti specialib⁹. Propt̄ qō studui scribere vob ꝓsideratiōes aliqs breues/ ad sciēdum qñ peccat̄ mortalit̄. ꝛ qñ nō. in plurib⁹ casib⁹. In om̄ib⁹ em̄ casib⁹ ad longū eas tradē/ graue esset aut ipossibile. Imo ꝺz qō vob scribā/ plene nō intelliget/ sic credo/ ppt̄ suā breuitatē/ nisi habeatis q̄ vob declaret. Volo g̃ vt de his q̄ nō intelligetis diligēter inquiratis.

¶ Consideratio prima.

Declaratō generali q̄d ē pctm̄ mortale aut veiale

Inter alia mādata dei/ aliq̄ sunt q̄ facē debemus sub pena pdendi gratiam suam. incurēdiq; ppetuam mortē. Et sunt illa/ que debitā deo conseruant subiectionem ꝛ inter homines societatem. sicuti est amare deum oñi tpe ꝛ loco ꝛ nō odire eum. Sicuti est nō occidere primum suū innocētem. ꝛ nō auferre ei sua violenter. Alia ꝓcepta vel constitutiones ꝛ ordinationes sunt. que non obligāt nos. nisi ad penā tempalem. quia transgredi ea nō dissipat subiectionem/ deo a nobis debitā/ nec societatē quā tenemur habere ad homines. Contra p̄ma facere ꝓcepta/ peccatū mortale est. ꝛ cōtra alias ordinationes/ peccatū est veniale. Aucādmodum videtis g̃ rex aliqua ꝓcipit sub pena mortis aut capitis. ꝛ aliqua sub pena tempozali. vtpote argenti. vel carceris ad tempus.

Consideratō scōa. Quō in om̄ibus peccatis/ est inuenire peccatum veniale tm̄.

Aliquādo ꝓterit̄ ꝓceptū ex deliberatione ꝛ certa scientia ꝛ consensu expresso. aliqñ nō sic. sed p ignozantiam vel ex primo motu absq; pleno consensu. Et in hoc casu/ non est aliquod ita strictū mādatum/ q̄n aliquādo transgredi possit nō peccando mortaliter/ p eo q̄ cōsensus est id quod p̄cipaliter fugit peccatū. Hinc apparet q̄ nō nominant septem peccata mortalia. s. supbia/ inuidia/ ira/ auaricia/ acedia/ luxuria/ gula/ ideo q̄ om̄is supbia aut omnis ira ꝛ sic de alijs/ sit peccatum mortale. imo sepe ē veniale/ sicut statim dicam.

Consideratio tertia. Qñ vana gloria ē peccatum veniale aut mortale.

Vana gloria de se nō ē nisi pctm̄ veniale. quia opus aliq̄d si ē vanū nō ē ppter hoc mortale. Dz vana gloria/ pctm̄ ē mortale/ ppt̄ vanā duaꝝ cāz. s. ppt̄ finez ppt̄ quē vana q̄rit̄ gloria. aut ppt̄ materiaz aut opus. in q̄ querit̄ vana gl̄ia. Ptū ad p̄mā causam est sciendū/ q̄ queri pōt gl̄ia p altera quatuoz causarū. Primo ad vitādā infamiā falsam vt si diceret q̄ ego sum latro. bñ possum ꝛrū aliter/ ꝛ velle q̄ sciat q̄ ego sum ali⁹ q̄uis ꝺ fieret nō possit sine laudatiōe mei. Et sic nō est peccatū solūmodo nā habeat intentio corrupta siue admixta. sicut facillime contingit. Imo q̄q; tenemur querere seu velle ita laudari ꝛ est pudētia ꝛ iusticia. Secūdo laus seu gloria/ queri pōt propter aliquo spūali ꝓfectu ad gloriā dei ꝛ ad edificationem ꝓximi. sicut sanctus paulus semetipm̄ laudauit. Et qui bñ scit hoc/ tpe ꝛ loco ꝓuenientibus facere/ sine alia intentiōe mala admixta/ magnū ē meritum. nō aūt peccatū. Tñ difficile ē q̄ homines qui nō sunt ꝓfecti ꝛ in humilitate fundati. sciant ꝺ bene facere/ specialiter in publico. Facilius fit hoc in secreto inter amicos in colloquio/ qui se mutuo diligunt deuote ac pure. et bona

sua facta reuelant inuicē. qñq; p habendo ꝓsilio aut ad dandā cōsolationē. ¶ Tertio queritꝫ talis gloria/ppter auaritiā vel q̄ habeaꝫ maiōr licentiā/vel via/male faciēdi ⁊ decipiēdi. ⁊ sic ē peccatum mortale. quia finis est pctm̄ mortale. Similiter est p oīa. ¶ Quarto vana gloria queritur ⁊ laudatio/p fine aliquo qui nō est nisi veniale peccatū. sicuti qñ captaꝫ aliqua leuis placētia/i laudatiō/p fine aliquo qui nō est nisi veniale pec de alicui⁹. ⁊ hoc estꝫ pctm̄ veniale. nisi aliud malū se admiscear. Hoc dico ppter illum qui p tempe illo/ordinare deberet laudē suam ⁊ regratiari ꝺo vel ad aliū pfectū ad quē teneaꝫ p tūc. ⁊ ipe hoc omittit. Scōa causa ppter quā vana gloria esset peccatū mortale/est ppter opus vel materiaz/p quā vana queritꝫ doxa. ¶ Et fit hoc trib⁹ modis Quia vel opus est malū de se ⁊ peccatū mortale. ⁊ ibi nō est dubiū quin querere gloriā pessimū est Peccatū mortale. sicuti querere gloriā de occidendo ꝓbum hominē. de igne imposito. de rapiēdo feminas bonas/exprobrare alteri. vel vindicādo se iniuste de altero. ¶ Aut opus de se bonum est vt ē facere elemosynas/ieiunare/orare. Et ibi attendere oportet qūo vana queritꝫ gloria. Vel scz p fine p̄ncipali. ⁊ hoc est peccatū mortale. qz ꝑm rectam rationem/opus bonum nō debet ordinari in pe⁹ opus sicut in finē p̄ncipalem. quēadmodum peccatū mortale ꝑm doctores ē/si quis p̄dicet p victu habēdo p̄ncipaliter. ⁊ tñ vnū ⁊ alterum ponēdi p̄ncipalem intentionē in illa laudatiōne. Amplius etiā caueri debet istud tā in spūalib⁹ q̄ tēpalibus/p tanto q̄ p̄ciosiora sunt. ¶ Postremo opus bonum p̄t esse indifferens. hoc est dictū qꝺ de se nec bonū est nec malum vt est habere tunicā nouā. diuitias aut pulchritudinem. Et in his rebus habere gloriā/de se non est mortale peccatū. Et dico notāter de se. quia alias possunt esse p̄icula que caueri debēt. vt. s. si mulier quedā scit/q̄ p tunicas suas/dat aliis occasionem peccādi. aut p suū pulchrū sermonē. aut p nimis ostēdendo suā pulchritudinē. aut p bñ chorāre/ipa teneaꝫ dimittere. Qñq; ecclesia phibz tales opa sicut torneamēta. aut choreas. in certo tēpore ⁊ loco. Nō dico ego cauendā oīem occasionem p quā aliꝫ peccare posset. quia fieri nō p̄t. sed nihil fieri debet ad hunc finē quod p stultam placentiam aut fatuū desideriū aut aliter/aliꝫ peccet. Et si scit p certo/q̄ daꝫ cā alteri ita peccandi q̄ debet/deformare ⁊ defigurare se aut vestire ꝺ sacco/aut nuncq̄ ire pl⁹ ad ecclesiā: q̄q; sciat q̄ alii qui stulti/stulte eā cōcupiscūt. tñ sic dictū ē. displicere ei debet. ¶ Per ꝫ q̄ dicta sunt p̄t sciri quando hypocrisis aut iactantia/sunt peccata mortalia aut nō. ¶ Vtū ē de inobedientia aut de iudicando aliū speciales faciā considerationes. Et de contemptu ⁊ dedignatione ⁊ superbia que habeaꝫ erga deū. sicut lucifer ⁊ pharisei.

¶ Consideratio quarta. Quādo superbia est mortale peccatū aut veniale.

¶ Superbia erga deū/haberi p̄t p hoc/ q̄ putaꝫ haberi gra quā ds nō habet. L. aut p hoc q̄ quis putat eā/aut vult habere de seipso. s. p suam sapientiā. aut fortitudinē. aut pulchritudinē. Aut p hoc q̄ putat eam bñ meruisse erga deū. quasi deus ita teneatur facere. ⁊ q̄ aliter faciēdo/iniuste faceret. Aut p hoc q̄ quis putat ⁊ vult habere gratiam a deo quasi p se solo ⁊ de hoc ipe superbit. sicut peccauit pharisēus qui reddebat gratias deo de bonis suis. quod bene factū est. sed in hoc ipse deficiebat q̄ gaudebat q̄ alij nō habebant illa vt publicanus. Et hoc signū erat q̄ putabat clare q̄ bona sua essent de se. nō aūt de deo solūmodo. Alias em̄ nō se pl⁹ glorificasset q̄ si bona illa fuissent i alio. ¶ In tribus vltimis casibus superbia semp ē peccatū mortale/si assit deliberatio ⁊ plenus cōsensus. quēadmodū semp intelligo qñ de pctō mortali loquor ⁊ añ ⁊ post. In p̄mo casu est p̄sumptō que p̄t esse peccatū veniale solū. Solū dico quā do ipa cōtingit p ignorantiā. aut ipm putare nō est certū neq; affirmatū. Exempli gra. Aliqs p̄t cogitare q̄ cōfessus sit. aut bñ penituerit. quia. s. ad hoc satis bonas habet apparentias: q̄q; forte nō sit ita. Est itaq; securius/nō se simpliciter assecurare in talib⁹ quin semp habeaꝫ rōnalis timor diuinorum iudiciorū ⁊ humane fragilitatis. Et in hoc peccauit sanctus Petrus q̄ tenebat q̄ moreretur p christo iesu ⁊ plures alij cōformiter: q̄ putant q̄ cōtra temptationes/mirabilia facerent ¶ Est etiā bene cōsiderandū ⁊ aduertendum/in hoc peccato ⁊ in aliis/q̄. s. aliquādo recte iudicatur ⁊ dicit̄ q̄ oīa habeant̄ a deo ⁊ sine ipo nihil valeret. ⁊ tñ totū fit in cōtrariū. p eo q̄ volūtas nō est iudicio rōnis cōformis. Et dici p̄t talib⁹/ q̄ ipi seipsos ꝓpio ore cōdemnāt. Si em̄ dic̄ q̄ totū habes a deo. cur gloriaris tu ⁊ despicis aliū acsi de teipso haberes. Hoc apte videm⁹ in luxuria. qz hō iudicat ⁊ bñ scit/q̄ talis res ē pctm̄ ⁊ tñ facit. Attendū est itaq; q̄ rō ⁊ volūtas/semp sint cōcordes in bono. ⁊ totū ꝓsperabit̄.

¶ Consideratio quinta. Quādo iudicare alium est pctm̄ ⁊ quale.

¶ Iudicare aliū/venit de superbia ꝺ p̄t aūt hoc iudiciū fieri de opibus alteri⁹. vel de ipsamet psona. Et hoc fit duobus modis. Vno modo p certitudinem. altero p p̄sumptionē leuem solūmodo ⁊ suspitionē ¶ Iudicare alium firmiter esse malū erga deū ⁊

iuste damnandū. pctm̄ ē mortale cōtra bonitatē
ſpūſſancti. quia in vno momēto/ſpūſſanctus pōt
hominē facere bonū. ſicut ꝑ paulo fecit. ⁊ marie
magdalene. ⁊ multis alijs ⁊ pōt hō eadem hora
penitere. Eſtq; ſtultū ⁊ iniuſtum iudicare de hoc
quod neſcitur/quod citius iudicari debet ad bo-
num q̄ ad ꝑmalum. Judicari de opibus/pōt
eſſe qñ opa de ſeipſis ſunt talia q̄ ꝗcūq; mō ipſa
nō p̄nt bene fieri. nec p bonā intentionez nec alio
modo. Et tibi pōt bene p certo iudicari q̄ ſūt ma
la ⁊ q̄ alter male fecit. Si opa ſunt indifferentia.
vel talia q̄ p̄nt bene ⁊ p̄nt male fieri. iudicare p
certo q̄ mala ſint. niſi aliter appareat/eſt peccatū
mortale. quia tamcito imo citius iudicari debet
bonū q̄ malum qñ fieri poterat bene. In h̄ tñ
caſu ⁊ in alijs/haberi p̄nt ſine mortali peccato ali
que ſuſpitiones ⁊ iudicia leuia. quā q̄ bonum ſit
eas cauere. Et caueri debet bñ ne in tali caſu ꝗs
malū loquaꝫ/aut diffamet alium/p tales leues p̄
ſumptiones. ⁊ ſpecialiter in affirmādo eas plus
iuſto. aut cōtra bonū alterius. Sicuti ad faciēdū
mori hoiem: cōuenit certiſſimū habere iudicium
⁊ ſimiliter in exulando ſiue relegādo extra patriā
hominē. vel in auferēdo ſibi bonam ſuā famam
notabiliter. In quo tñ damno nō eſt tale piculū
Scōm ea que hic ⁊ ꝓus antea dicta ſunt / ſciri
pōt qñ habere dedignationē de ꝓximo/eſt pctm̄
mortale aut nō ⁊ etiā p ea que dicenꝫ de inuidia ⁊
ira. Et ſciendū q̄ iudicare ſuos ſupiores .mul
to peius ē/q̄ de alijs.

Conſideratio ſexta. Qñ cōtemptꝰ ſupiorū eſt
peccatū ⁊ quale.

Contemptus ſeu deſpectus ſupiorum
⁊ p hoc nō obedire/eſt ſpeciale pecca-
tum ſuꝑbie. Et eſt ſemp mortale quā
do ex certa ſciētia fit tranſgreſſio man
datorū ſuorū ſupiorū/p̄ncipaliter ⁊ ſolūmodo p
eo q̄ ipi hoc p̄ceperunt. quia ibi ꝓpꝛie eſt cōtem-
ptus. Aut qñ nō reputanꝫ. nec fit vis de p̄ceptis
eorū. ac ſi ipi hoc nō p̄cepiſſent. ⁊ p hoc nō obedi
tur. Qñ tñ trāſgreſſio fit mandatorū a ſupiorib⁹
datorū/ p aliqua fragilitate aut p alia cauſa: nō
eſt hoc nominandum pctm̄ p contemptū. Et h̄
valde conſiderandū: ſpecialiter inter religioſos.
⁊ generaliter erga oīa p̄cepta facta p homies:
nō p deum ſine medio. Sepe em̄ trāſgredi ordia
tiones eorū ⁊ regulas/nō eſt peccatū mortale Et
dicere aliter/eēt minus durum. Ꝙz tñ qñ cōtem-
ptus accedit qualis dictus eſt/non erit excuſatio
mortalis peccati. In hoc in loco ſcire debetis /q̄
nō tenemur obedire ſupiorib⁹ noſtris/niſi in ca
ſibus in quibus/ipſi ſunt nobis ſupiores'. ⁊ in q̄
bus dei ordinatione aut nr̄a volūtate/nos eis ſū
miſimus. Quia ſi ep̄us meus p̄ciperet ingredi re
ligionē. ego niſi vellē nō facerē. niſi publicū feciſ/
ſem pctm̄ p qđ hoc meruiſſem. Similiter dico de
abbatibus. De dominis temporalibus. De pre
⁊ matre.

Conſideratio ſeptima. Qñ inuidia ē pctm̄ ⁊ qñ
Inuidia de ſe ē pctm̄ mortale quia con
traria ē charitati. quia de bono dolet
alieno ⁊ gaudet de malo. Tñ conſi
derandū eſt q̄ inuidia aliqñ ſurgit ex
motione naturali. quēadmodū aliqui ex natura
ſua corrupta. ſunt inuidi ſicut videmus inter ca
nes. Et ſimiliter de alijs vitijs. Et talis mot' in-
uidie nō eſt peccatū. quia nō eſt in nr̄a poteſtate.
Et ſimiliter dico de oīnibus motibus quos a na
tura habem⁹. Et hoc intelligendū eſt qñ conſen
ſus nō iungit. Secūdo inuidia ſubrepit p̄ deli
berationē quādā. nō tñ pfectam nec plenā ſeu cō
pletam. Et hec appellaꝫ p̄mus motus. qñ nō au-
ferꝫ q̄cito quis facere poſſet. quā q̄ auferaꝫ an
q̄ habeaꝫ plenus conſenſus ⁊ incipit diſplicere.
⁊ hec nō eſt niſi veniale peccatū. Et ſimiliter ē in
oīni peccato generaliter. Tertio dolor de bono
alterius. pōt cōtingere ſine inuidia. videlicet qñ
dolor hmōi ideo eſt. quia tale bonū enenit ad da
num alterius bone p̄ſone. aut populi qui non de
meruit. vt ſi malus habeat ptātem grandem: p
quam mala faciat/pōt haberi triſticia p eo q̄ ta
lem habet ptātem. Quarto dolor ille de bono
alterius accidit ex volūtate deliberata ⁊ certa ſci
entia: ſine cauſa bona. ⁊ hec eſt ſemp pctm̄ morta
le. Ꝑ hoc bene poſſumus ſcire qñ detractio
eſt mortale peccatū aut nō. Detractionē dico de
altero male dicere p odiū vel inuidiaz. Quia ma
le dicere de alio p̄ fine bono/ad cauendū ne fac-
at malum. aut p eius correctione. aut cauſa offi-
cij facere vel dare teſtimoniū veritati. nō eſt pec-
catum. ſi alia mala volūtas nō admiſceaꝫ. Et h̄ ſi
fit ſolum p facilitate loquendi. ſicut ſepe contin
git. ⁊ malum quod dicit/nō cedit ad magnū dā-
num poſſet eſſe tale/ q̄ facilitas loquēdi nō excu-
ſaret. Quia cauēda eſt leuitas dicēdi qñ ad dam
num grande alterius cedit. Conformiter vide
re poſſumus qñ deridere alterū aut maledicere.
peccatum ē mortale. aut nō fm malū quod inde
venit et intetionm faciētis/ ⁊ iram quam alter in
de ſuſcipit. aut poteſt recipe veriſimiliter. aut ra
tionabiliter.

Conſideratio octaua. Quādo ira eſt peccatū
⁊ quale.

Ira de ſe eſt mortale peccatū. quia ira
eſt deſideriū vindicte ⁊ male volendi
alteri/quod eſt charitati cōtrariū. Tūc
ſicut in ꝓhabitis ira ⁊ hic debet conſi-
derari/ q̄ qñq; ira accidit p bonā cau-
ſam ⁊ ad bonū finem. qđ fit/qñ qui s iraſcit. ꝓpter
vitia/nō aūt cōtra p̄ſonam. Et ſic etiam iraſci de-
bemus cōtra ꝓpꝛia vitia ⁊ cōtra aliena quilibet
iuxta ſe ⁊ fm ſtatū ſuum. ſicuti iudices qui debēt
punire malos de ſuis malefactis. Et quilibet tē
pore ⁊ loco debet ſe opponere aduerſus mala q̄

videt fieri/siue p ꝑces siue p bonas exhortatiões aut p similes modos. ¶ Ira aliqñ nō est nisi pua derak ei nec bonū nec malū/ ⁊ est hic defectus aut nulla affectio amoris erga aliū. vti qñ nō desi diminutio charitatis. Nec ē pctm̄ mortale nisi qñ aut diminutio charitatis primus videk in extrema necessitate. quia tunc adiuuand⁹ ē sub pena mortalis peccati si fieri po test. ¶ Qñqz ira nō accidit nisi ex cōplexiōe natu rali/sicut hoies antiq ⁊ melācolici/sunt de sua na tura iracūdi/ ⁊ ira talis nō est pctm̄. ¶ Ira qñqz venit p subitū motū ⁊ impfectā deliberationē et nō est nisi veniale pctm̄. Sed si venit p cōsensio nem pfectā/pctm̄ erit mortale. ¶ Nihilomin⁹ ira nō dicit qñqz desideriū vindicte/sed est quedam impatiētia de facto alterius/absqz h̄ q desideret ei malū/hoc nō est ꝓprie ira/nec ē mortale pctm̄/ si impatiētia nō sit talis q ex toto impediat rōnē ⁊ opationē aliorū bonorū. ¶ Ulteri⁹ ꝓsiderādū est: q põt bene desiderari q malefactus alterius puniak p iusticiam ⁊ p iudices ad hoc ordinatos ⁊ ad finem q quis gaudeat iure suo ⁊ hoc non est peccatum/tm̄ se nō admisceat mala voluntas/h̄ ē q nō plus desideret damnū alterius/ q̄z recupa re iura sua. ¶ Et ꝑm hoc q dictū est/iudicari po test/qñ minari vel vilipēdere alterū p iram: ē pec catū mortale/aut nō/ꝑm. s. q̄ p talia facta recipit vindicta/ ⁊ nocek primo. ¶ Etiā quo modo ma ledicere alteri p deliberationē imprecādo ⁊ optā do ei malum grande/est pctm̄. Et quo modo etiā blasphemare despicere/ac denegare deū/ ⁊ scōs ⁊ scās ei⁹/cā ire sue/est blasphemia ⁊ villanū mor tale pctm̄. si ꝓsona tūc scit aut scire debet h̄ q̄ di cit ⁊ facit. Be iuramēt] dicek in sequētib⁹.

¶ Cōsideratio ix. Qñ acedia ē pctm̄. ⁊ quale.

Acedia ex se nō est mortale pctm̄. q⁹ nō dicit nisi tediū boni spūalis. sicqz nō ē nisi diminutio feruoris charitatis.

¶ Pt tedium hoc est de bono spūali la borioso/tūc ē naturale. Natura em̄ refugit labo rem. ⁊ hoc nō est pctm̄. quia motus iste nō est in nostra ptāte. Et si cōsentik tali motui/adhuc nō est nisi veniale pctm̄. ¶ Pro generali] quippe regu la tene q cōsensus ad id quod solūmodo ē venia le pctm̄. nō est nisi veniale pctm̄. ¶ Ez si tediū ē tale q p ipm̄ omittik fieri hoc. ad qđ quis tenek p ꝑceptū: clarū est q ibi est mortale pctm̄. ¶ Aut si tediū est tale q displiceat etiā viuere. ac p hoc ca dat quis in desperationē sicut faciūt hi q̄ seipsos occidunt. pctm̄ est mortale. ¶ Penes hoc cōside rari põt qñ acedia dicendi horas/ ⁊ audiēdi mis sam/peccatū est mortale aut nō. Quia si ꝗs tenek dicere aliquid p ꝑceptū aut p votum/ ⁊ p ꝓpo diam omittik/peccatū ē mortale. Si tñ ps dimit titur vel omittik pua. vel si fiant aliqui leues de fectus/p hoc q nō bñ attendik: nō oportet dice re q semp sit mortale peccatum. Et q̄uis bonum sit attendere. tamē si quis de certo ꝓposito nō im pedit se ab attendendo: faciēdo aliquid qđ totali ter auferat intentionē/siue hoc fiat p cogitatiōez siue p opus: nō oportet reincipe. nec est mortale pctm̄ q̄uis d̄ alio cogitek. Ez si p certā deliberationē in dicēdo horas/quis ꝓcipit se impediri ab attentiōe/ ⁊ ita vult remanere. ita se impediri/co gitur reincipe. quia sic solunedo nō quitak quis. quipe quia tollik bonū ꝓpositum quod in p̄ncipio habeak ad seruiēdum deo. ¶ Estq̄z sciendu q quelibet ꝓsona xp̄iana/de rōnabili etate/debz audire missam dn̄icis die⁹ ⁊ festis ꝑceptis nisi habeat excusationē rōnabilem. ꝑm ordinationez ⁊ cōsuetudinē patrie. vbi ipa est ⁊ quā plati volunt ⁊ ordināt/ ⁊ sufferūt ⁊ pmittūt.

¶ Cōsideratio. x. Qñ auaricia ē pctm̄. ⁊ quale.

Auaricia est inordinat⁹ appetit⁹ habendi aliquid. Et fit hoc qñqz in retinendo. qñqz in acquirēdo. qñqz in desiderando. ¶ Aliquid desiderak q̄nqz modis. ¶ Primo bonū alteri⁹. ⁊ taliter q auferrek si fieri posset. ⁊ ibi est pctm̄ mortale quia ē furtuz cogitationis. ¶ Secdo desiderak aliquod illicitū p certam scientiā ⁊ deliberationē cōpletaz. vti. s. aliquis nō dignus desiderat ꝓposituram. aut eē iudex. de quo sentit aut sentire debet q ad hoc ē indignus. ⁊ ibi est mortale pctm̄. ¶ Tertio potest appeti bonū alterius vel res nō licita/p voluntatem nō absolutam. sed sub conditione exp̄ssa vel itellecta. vt dicēdo: vellem hoc vel hoc/si possem habere absqz offensione dei/aut sine damno alterius. vel si essem dignus. Et hic nō est pctm̄ vel ē venialle peccatū. Nec oportet q semp cogitek cō ditio: sufficit q intelligak. Est etiā intelligenduz q p tales optationes aut desideria/nō omittak fieri hoc q ꝗs facere tenek de bonis alibi. ⁊ ne generenk in corde mali motus. qui postea auferri ñ possint. sicut cōtingit in isto peccato auaricie. et plus in peccato luxurie. quia in tali casu potest eē mortale pctm̄. ¶ Quarto desiderat res nō necessarie ⁊ superfluitates p desideriū nimis ardens. et tale quod mens impedik totaliter ad cogitandū de ꝓpria salute. ⁊ ibi est cupido vl solicitudo pessima/que ē in euāgelio phibita. ⁊ ē pctm̄ mortale. ¶ Quinto desiderak p amorē nimis magnū nec tn talem q quis vellet offendere vel omittere ad cogitandū de ꝓpria salute ⁊ ibi est pctm̄ veniale. Et põt amor sic esse tempatus/q nō erit peccatū imo meritum ꝑm bonum finem intentū. ¶ Aua ricia in acquirēdo ē multis modis. ¶ Acquirik em̄ aliqñ p iniusticias ⁊ fraudes ⁊ vias illicitas. ⁊ ibi est peccatum mortale. quādo ars qua acquiritur/est peccatū mortale. sicuti in piurando. aut transgrediendo mandata dei. sicuti est de stultis mulierculis. vti est de vsurarijs. ⁊ falsis mercatoribus qui mentiuntur ⁊ iurant suas merces alias esse q̄z sint. vti in ludis phibitis. Quēadmodum etiā qñ omittik fieri debitū diebus dn̄icis de au /

diendo missaz p mercando: nisi aliud excuset. vti esse pōt in aliquibus casibus. ¶ Acquirit aliqñ p media que nō sunt nisi venialia pctā. vt p vba ociosa ⁊ locosa' ⁊ mēdacia ad risum dños puocā tia. ⁊ potest esse ibi sepius veniale dūtaxat pctm̄. Et si aliqui facerēt sicut fistulatores aut ioculato res aut sicut qui similia exercent/ad lucrandū vi te necessaria quia aliam artē nō sciunt: nō auderez dicere q eēnt extra statum salutis. Quia domini ad auferendū eorū melancolias que eis supueni unt occasione magni oneris quod portāt capiūt inde solacium ⁊ deductionē in talib⁹ rebus ⁊ tali/ qñ etiam popul⁹. ¶ Hic posset audacter ēmo fieri de mercantijs quādo peccat in eis ⁊ quādo nō ⁊ de modis cōmittendi vsuras. sed causa breuita tis transeo illa faciliter/ad p̄sens. ¶ Auaricia est in retinendo. quia si retinet alienum scienter ⁊ ꝯ placitū eius cui⁹ res illa est. taliter q si ipe sciret/ nō sibi placeret/⁊ nō habet voluntas restituendi tpe ⁊ loco. Sed si res talis est ⁊ istiusmodi homi nis/q certam habeo confidentiā q ille cui⁹ res ē nō haberet displicētiam q ego habeā. ⁊ me cum illa iuuarē. Vel q ad p̄sens nō habeo cōmodita tem restituendi sine aggrauatione magna ⁊ alter de hoc nō damnificat granditer. ⁊ habeo volun tatem restituendi tempe ⁊ loco. ibi non est in reti nendo peccatū mortale. ¶ Secūdo retineri pōt id quod necessariū est p se ⁊ p suis ēm q requiri tur ad statū ⁊ dignitatē ⁊ alia que iuste exercent ⁊ habent. ⁊ hic nō est pctm̄. ¶ Tertio retinētur superflua ⁊ que nihil pficiunt ad necessitatem ⁊ ad statū hominis/⁊ ibi sepe est peccatum mortale ⁊ specialiter quādo hoc fit p ardens desideriuz ha bendi vel acquirēdi/quod satiari nō pōt. Et hui⁹ signum est q plus eligit q res putrescat ⁊ vaste tur. q̄ q tradat ad vsum ⁊ fructū. Sed tñ amor retinendi talia nō necessaria pōt esse ita puus. q nō erit nisi peccatū veniale. Et specialiter si tunc nō occurrat vel compareat paup qui sit in pericu lo mortis/nisi ei succurrat. quia tunc tenet aliqs iuuare primū tam de superfluis q̄ de his que sūt necessaria ad statum. nō autem de his que sūt ne cessaria simpliciter ad victū. quia melius debeo me amare et vitā meā q̄ alterius. Et ibi data ē ge neralis regula/qñ dari debet elemosyna sub pe na peccati mortalis. tunc scz/quādo videt alius in piculo mortis/nec videt quō ei succurrat per alium. Tunc em̄ tenet quis occurrere sub pena peccati mortalis/si facere pōt sine periculo tali in quo aliter est/quod nominatur extreme necessi tatis.

¶ Consideratio. xj. Qñ gula ē pctm̄ ⁊ quale.

Gula ē desideriū aut appetitus deordi natus. in manducando. Et ē de se ve niale. ¶ Et pōt euenire ḡnq̄ modis. Aliqñ appetitus est solum ex natura quādo naturaliter desiderat manducare ⁊ bibere. quādo fames aut sitis habet. ⁊ in hoc non est peccatum nec in delectatione que naturaliter est in manducādo. q: h̄ nō ē in nr̄a ptāte. ¶ Secōdo vi tra desideriū h̄i ūgit q̄ñq̄ desideriū voluntariū ⁊ placentia in delectatione. ⁊ ibi est peccatum ve niale. ¶ Tertio quādo fit transgressio alicui⁹ mā datorū dei/vel ecclesie. sicut ieiuniorū statutorū. p gulā sine causa rōnabili. Quādo ñ p̄sona grā diter se grauaret in ieiunando. s. vel ppter ei⁹ fe nectutem/vel infirmitatem/aut nimiā inuentutē aut ppter laborē qui est ei vtilis ⁊ necessari⁹ vel quia nō habz vnde pascat vna vice. aut quia ha bet infantem quē lactat ⁊ nutrit. In casib⁹ istis ⁊ similib⁹ nō tenet p̄sona ieiunare. imo peccaret si quādo si ieiunaret. quia aliqñ ḡuaret naturā suā ⁊ complexionem nimis. ¶ Quarto quando tale placitū habet in māducando q̄ p̄ponit diuino amori. hoc est dictum q potius fieret trāsgressio mandatorū dei/q̄ q abstineret a manducando. ⁊ ibi est peccatū mortale. sicut si aliquis ppter su um gulosum manducare. vult rapere alienum. aut nō vult ire ad ecclesiā quādo ad hoc tenetur aut quādo scienter omittit facere aliquod mandato rum dei/ppter nimiā suam repletionē aut inebri ationem. ¶ Et hic scit quādo ebrietas est pecca tum ⁊ quādo nō. Quia si quis cadit in ebrietatē fortuitu. p potationē maiorem q̄ sit rationale/vel fortius vinum q̄ putauit: peccatum est veniale. Si aūt p̄sona bñ pcipit ⁊ vidit ⁊ scit malū qō ac cidit ex inebriatione: ⁊ nihilominus p gulositatē inebriat se scienter/ipse peccat mortaliter. Et sili ter facit ille qui alium p maliciam inebriat. aut p inebriati malo. s. vel ad decipiendum vel ad ifa mandum. ¶ Est q̄ considerandum q si persona tenetur p votum aut p generale p̄ceptum ecclie. aut p penitentiam/ieiunare. ⁊ accidit sibi vnum aliquod de supra memoratis impedimentis/per que grauaret/bonum est q petat cōsilium de nō ieiunando a suo p̄lato. vel ad minus a suo cura to. aut cōfessore. si competēter fieri pōt ⁊ requiri ad habendā maiorē securitatē.

¶ Cōsideratio. xij. Qñ luxuria ē pctm̄ ⁊ quale

Luxuria de se est cōtra mandatuz dei. ¶ Et fit multis modis. Quia aliqñ non ē nisi in p̄mo motu cogitationis. ⁊ ibi ē peccatum veniale. quia cōsensus nō ē p̄fectus. ¶ Secundo pōt haberi cōsensus ad de lectationē que ē in ope luxurie quod esset pecca tum mortale. ⁊ ibi est peccatū mortale. Et similit accidit in alijs peccatis. vt aliquis posset tantus delectari in cogitādo qūo suus inimicus haberet magnū dolorem aut infortuniū/q̄ peccaret mor taliter posito q hoc maleficium non vellet facere suo inimico. Similiter p̄sona potest cogitare de delectatione quā habent illi qui peccant p luxuri am ⁊ in hoc habere beneplacitum p deliberatio nem p̄fectam/q̄ peccabit mortaliter posito q no

bit tale opus facere. Aliud esset si quis accipet de lectatione in his q̄ de se nō sunt nisi veniale peccatum, quia consensus in pctm̄ veniale/nō est nisi veniale peccatum. Tertio pōt haberi cōsensus ad opus carnale/extra matrimoniū. ⁊ ibi est semp peccatū mortale. Quarto aliq̄n nō soluz tenet mala volūtas in corde. imo etiā nutrit ipa a foris in videndo ⁊ loquēdo vel tangendo se vl aliam psonā. ⁊ ibi semp ē mortale pctm̄. sicuti voluntas ex qua sequit opus. est pctm̄ mortale. Ecce videtis quot peccata mortalia fiūt sepe/q̄n tenetur mala volūtas: ⁊ specialiter in choreis ⁊ in alijs iocunditatibus seculi. Aliter dicendū foret si nō habeat mala voluntas ab intus. quia vidēre pulchritudinem mulieris/fieri pōt sine peccato: vel q̄ nō erit nisi pctm̄ curiositatis. Debet etiam cauere psona. feminā dico/ q̄ nō det causam peccandi alteri p̄ visum. aut transitum suum. aut sermonē. aut tactū. quia ibi esset peccatū. posito q̄ nō vellet peccare carnaliter. quia etiam caueri debent picula que eueniunt p̄ malos motus qui inde exurgunt. Quinto cogitari pōt ō peccato carnis ad confitendum. vel ad cauendum: vel soluum per conditionem. dicendo si non eēt cōtra mandatū dei/talis res fieret aut talis. ⁊ ibi sepe nō est pctm̄. vel nō est nisi veniale. Ex tñ q̄ talis cogitatio nō inflāmet se nimis. De hoc peccato scripsi diffusius alibi in vno tractatulo noia speculum anime.

Q Consideratio. xiij. De mendacio ⁊ quale peccatum est.

Mentiri ad damnū magnū alterius/ est peccatū mortale. Mentiri p̄ iocū aut ad vtilitatē suam vel alterius/sine dāno alterius ē peccatū veniale Et sciendum q̄ bñ potest celari aliqua vitas sine mendacio ⁊ sine peccato. Ex tñ ome mendaciū/ē mortale ⁊ peccatū. quia fit abusus loquele q̄ ordinata est ad hoc manifestandū qđ est in corde. ⁊ pnci paliter ꝓpter h̄. quia si daret licentia mentiēdi si ne peccato/destrueret tota fiducia societatis que est inter hoies. quia nescirēt q̄n veritas diceret. ⁊ q̄n nō ex quo mentiri posset licite in aliq̄ casu. Ptū ad opa bñ pōt fieri aliquid ad aliā intentionem q̄ ad eam ad quā accipiūt vidētes: ad celandū se in certis casibus. sicut faciūt q̄ insidias apparant ⁊ faciūt in bellis.

Cōsideratio. xiij. De iurādo ⁊ q̄n ē mortale.

Iurare falsum/sciēter. in oī casu ē pctm̄ mortale. siue in rebus serijs. siue in iocis. Sed si p̄ inaduertentiā aut facilitatez loquēdi peterat/pōt esse veniale pctm̄. q̄m q̄ mala cōsuetudo nō excusat eos q̄ p̄ ipam piurant. Ibi vides q̄ grande malū est assuescere se iurationib⁹. Et accipit iuramentū ad intentionē ei⁹ cui fit. ⁊ fm vsum cōem intelligendi quia q̄ arte iurat falsum. arte piurat. Et q̄ tū ad iuramentum de futuris/psona statim piurat tunc cum habet voluntatē firmā/nō implendi. vel quia nō cōplet de facto.

Cōsideratio. xv. De correctione fraterna.

Nostenemur sub pena mortalis peccati/corrigere bonis sermonib⁹ vel alit/ nostrū/primum q̄n scit q̄ malefacit. ⁊ certū tenet q̄ p̄ illā correctionē que ei fiet ipse se cōtinebit. ⁊ aliter nō. Sed si estimat q̄ nihil ꝓficiat. ⁊ q̄ forte peius faceret vel psequeretur vel odiret is qui talem instrueret. tūc nō tenemur primum corrigere. nisi simus iudices. vl publica officia habentes. quia esto q̄ malefactor trascat. aut nō. ipe est puniēdus. nisi eēt q̄ forsitan ꝓpter hoc/maior malū aduenire ret reipublice ⁊ bono cōmuni. Et intelligitur etiam hoc. quando publica sunt peccata.

Consideratio. xvj. Q̄n/facere contra conscientiam/est pctm̄ mortale aut nō.

Quecūq̄ psona que firmā habet cōsciētiam de aliquo q̄ sit pctm̄ mortale. ⁊ illa ꝓscientia ipa hoc facit/peccat mortaliter/q̄tūcūq̄ res illa sit non mala. Sed tales false consciētie sepe refutari debent. ⁊ auferri ad iudiciū magis sapientiū. Et est intelligendū quod dicit/de cōscientia firma. quia ꝓpt quasdam faciles dubitationes que habent ⁊ q̄s nō est facile auferre q̄n̄q̄/nō oportz q̄ h̄ qđ dictū est/habeat locū. ex q̄ habet fortior cōscientia ad contrarium.

Consideratio. xvij. Quādo de duobus malis minus est eligendum.

Quotienscūq̄ p̄ suū factū aliq̄s cadit i tales laqueos/q̄ effugere nō pōt absq̄ peccando. tūc debet omittere et cauere/ne faciat id qđ de se est pei⁹. Quē admodū si quis iurasset occidere alium. ipe debz nō tenere suum iuramentū. ⁊ nō occidere alium. Et similiter dico de oībus iuratiōibus ⁊ de omnibus minis. ꝓmissionibus ⁊ votis p̄ que peius fieret ea seruādo q̄ omittēdo ꝓpter supueniētes casus fortuitos. vel quia facte sunt stulte et improuide.

Consideratio. xviij. Q̄n ignorātia est peccatū et quomodo.

Ignorātia accidere pōt/aut p̄ negligentiam nō volēdi apponere laborē ad sciēdū id qđ debet sciri. aut ad finē q̄ liberi⁹ peccet ⁊ iocundius. Et iste ignorātie non excusant pctm̄. imo aliq̄n graui⁹ efficiūt. Alia ignorantia q̄n quis fecit suā diligentiā fm statū suum ⁊ suū intellectum ad sciendū id quod sciendum erat/⁊ tñ nō scit totū hoc quod expediuit sciri ad suū statū. Et talis ignorātia/excusat ex toto peccatum. sicut ignorantia facti. Si aliquis putaret manducare pisces in sexta feria: ⁊ dant ei carnes

in similitudine piscium. talis manducando nō peccat. nisi aliter sciat. Et similiter in pluribus casibus. quia ignorantia de se nunq̄ est pctm̄. sed negligentia & ꝓtēptꝰ sciēdi facit pctm̄.

¶ Cōsideratio. xix. De ꝓfessiōe multa documenta

¶ Nos tenemur confiteri postq̄ peccauimus mortaliter tm̄modo in casib⁹ que sequunt. Videlicet vna vice in pascate ꝓpter ordinationē ecclesie. Secūdo qñ recipi debet sacr̄m eucharistie. & ꝑm quosdaz oīa sacramenta. baptismo excepto. Tertio qñ quis est in piculo mortis ꝑm verisimilē ꝓiecturā & humanā dubitationē. sicuti in piculo grauis infirmitatis. aut belli aut maris. Quarto qñ habetur confessor qui absoluere pōt de peccatis. & putatur siue credit q̄ nunq̄ habebit. nisi forte nūc. vt accidere pōt in casibus ꝑlatis reseruatis. Quinto qñ firmaz habet quis conscientiā quā nō deponit q̄ debet cōfiteri. Et est hoc intelligendū quā do haberi pōt ꝑsbyter talis qui possit absoluere & qui nō sit qui cōfessionē reuelet. nec hortet confitentem sibi ad malū faciendū. Quia in tali casu fieri debet ac si nō haberet talis sacerdos. etiaz si esset ipe ꝓpius curatus. Et q̄uis materia ista ꝺ cōfessione sit bñ vtilis ad diu tractandū: tñ ego breuiter transeo/dicendo ea que sequuntur.

¶ Primo de pctō veniali nemo tenet confiteri. q̄uis sit bene factum & pfectio. Et similit dico ꝺ circūstantijs & conditionibus/que de se non sunt peccata mortalia. ¶ Item celari debet peccatum alterius in confessione/sicut confitens vellet q̄ celaret suum pctm̄. & non debet obediri cōfessori q̄ hoc vellet inquirere. & specialiter si nō sciret bene q̄ confessor vellet ꝓficere alteri & nullo mō nocere. sicut fit qñq̄ ad trahendū alium a suo pctō singulariter extra confessionem. nisi forte in casu q̄ ꝓpium pctm̄ dicit nō posse ꝓsbytero cuicūq̄ sine accusando. ¶ Item qui nō habet contritionem. hoc est ꝓpositum & desideriū abstinendi a pctō. talis nō absoluit. & debet postea integre cōfiteri. & etiam de ista fictione. se simulasse. s. quasi habuerit bonā contritionem. Et ꝑm aliquos sufficit q̄ nō habeat ꝑsens volūtas peccandi. ¶ Item bonum est breuem facere confessionem. sine faciendo longum ꝓcessum & sine dicēdo longam ālī fabulam. Sufficit q̄ cōfessor sufficiēter intelligat hoc q̄ cōfitens fecit. & q̄ omittat id quod ad grauitatem peccati nō ptinet. Et specialiter hi qui sepe confitent. auisare debent hoc de quo ꝓbñt specialiter conscientiā & hoc ipm̄ dicere & residuū in generali & breuiter. nisi forte aliter fieret/ad habēdum cōsiliū aut consolationē. ¶ Item cōtingit q̄ aliquis ignorat de aliq̄bus factis. Vtrū faciat vl nō. nec etiam scit vtrū mortaliter peccat aut non. & in tali casu potest cōfiteri sub conditiōe dicēdo Ego dubito de tali facto aut de modo facti aut ꝺ intentione. ꝓ quāto ego peccaui ego cōfiteor. q̄ in confessione mentiri nemo debet. nec affirmat̄ de quo est dubium. Tñ bonū est & securū de talibus penitere. ac si quis certus eēt. ¶ Item si q̄s sentit se ꝓ frequēter confiteri q̄ minozem ex ꝺ habeat deuotionem/occasione consuetudinis/talis debet abstinere ad aliqꝺ temp⁹. Et similiter dico de recipiēdo sacramento cozpis dñi nostri Jesu christi. Sed qui se sentit ꝓficere ex hoc magis et magis/ & habere maiozem cōsciētie pacem/potest oīni die cōfiteri & oīni die cōmunicare. ¶ Item nemo ꝑsumere debet q̄ possit aut sciat se ponere in statum talem ꝓ diligentiam confessionū/q̄n sem̄ per inueniat de puluere defectuū venialiū. Itaq̄ i ipsamet cōfessione peccat venialiter. Itaq̄ i vacuum talis fatigaret se: qui nimis vellet de talibus defectibus confiteri/ & circa eos immozari. Quia etiam quitat homo multis alijs modis q̄ confessionem. vti est dicere pater noster aut ꝑcutere pectus suum.

¶ Cōsideratio. xx. De peccatis que fiunt in mercantijs.

¶ In mercantijs caueri debēt alique condiciones specialiter. Videlicet q̄ nihil iuretur ab aliquo/nisi quod tenere velit. et nisi teneat. quia aliter piuratur & peccat mortaliter qui scienter facit. Et est hoc dura res ꝓ nostris mercatozibus de francia. ¶ Item q̄ vitetur mendacium (& specialiter ad damnum alterius) in laudando suas merces multo plus q̄ iudicent eē laudande. Item si in mercibus siue venalibus sunt magni ꝺefectus qui sciri non possunt aut ꝓcipi/siue recipiendo siue tangendo. nō debēt celari. nec vendi debēt. ac si ꝓdictos defectus nō haberent. Aliter em̄ fieret deceptio alterius/grandis & aliter q̄ quis rōnabiliter vellet q̄ sibi fieret. ¶ Item q̄ ꝓ mercantijs suis q̄s nō ꝑdat seruitium dei ad quod tenet ꝓ ꝓceptum dei & ecclesie. & specialiter ꝑm patrie consuetudinem in qua est. & quā ꝑlati sciunt & sustinent. ¶ Item q̄ custodiat bona fides ꝑm q̄ merces constiteris ꝓ quāto vendi possint. saluo sufficiēti lucro ꝑm labores factos & ꝑm tps qꝺ currit. Et q̄ ꝓpter simplicitatem alteri⁹ aut bonā fidē nō fiat ei per. ¶ Item q̄ nō vendat carius ad credulitatem q̄ ad argentum. Nisi forte haberet damnum magnum in nō habēdo argentū. Et in casu isto & in oīnibus similib⁹ debet homo suā examinare cōscientiam. Quia si iudicat q̄ plus diligeret suam pecuniam vel etiā minozē. q̄ expectare & pl⁹ habere/ ꝓpter damnū qꝺ recipiet. ego teneo/q̄ rationabiliter pōt vendere carius/ ꝑm damnū quod scit aut intelligit se habiturū. Propter qꝺ i multis casibus sciri pōt/qñ erga deū sit vsura & quādo nō. q̄ intentio est que facit pctm̄ erga deū q̄d quid sit de iudicio ad homies. Propterea si q̄s carius vendat ad credulitatem siue expectantiaz/ et ꝓpter hanc causam/nō vellet statim solui/ vsura

est. Ite ad cauendū piurationes ⁊ mendacia ⁊ alia peccata/ego cōsulo. seruari consuetudinez q̄ rundā bonorū ⁊ fideliū mercatorū hoc est. nō superferre suas merces. sed eas vendere ad vnūm verbū. Et qñ videbit hec cōsuetudo/citi⁹ ⁊ bre/uius emet. ⁊ fiet placitum deo.

Cōsideratō. xxj. De bona fidei nr̄e credulitate

Quilibet homo q̄ habet rōnē ⁊ discreti onē/debet p exp̄ssum credere articulos nr̄e fidei ⁊ vitates que ei cōmunit dicant ⁊ annunciant. tam p vsum sancte eccl̄ie. vti est in colendo festa ⁊ p autores approbatos ⁊ p suum curatū. Sicut ē q̄ est vn⁹ solus deus in trib⁹ p̄sonis. qui oīa creauit. et q̄ habet iustū ⁊ sapiēs regimen totius mūdi. Et cō formiter de alijs articulis ⁊ veritatibus. Nec debent simplices homines magnas facere inquisiti ones de talib⁹ veritatibus. sed eas credere humiliter. quia pessima supbia ē nō velle intellectū suū summittere ad credendū ⁊ se inclinandū/in id q̄ deus p̄cepit. Cōtra hoc faciūt illi qui murmurant de hoc q̄ deus facit vni ⁊ nō alteri. ac si sit iniustus. aut nesciat quid faciat. Cōtra hoc faciunt sortilegi ⁊ sortilege. Et si eueniat q̄ inimicus tibi afferat vel mittat tibi fantasias ⁊ cogitatiōes cōtra aliquas vitates fidei. ⁊ tu sentis q̄ eas repellere nō potes. nō reputes ⁊ contemne eas. tm̄ cura q̄ bonū habeas desideriū ⁊ voluntatez credendi id q̄ credendū est ⁊ p̄m quod teneris. Et ista bona volūtas reputab̄ tibi p facto. ⁊ erit tibi meritoria. Nec hoc dico q̄n etiā rogare debeas deum q̄ libereris de tali temptatione. Et etiam hr̄e cōsilia sapientū. Quā q̄ frequēter nō sit aliō consiliū/q̄ quod dixi sicuti alia vice planius scripsi de temptationib⁹ blasphemie. Et sicut fuit dictū sancto anthonio qui aliq̄n posuerat se ad pē sanda diuina/iudicia: quō vn⁹ est bon⁹ ali⁹ ē mal⁹ quō tot ⁊ tā ta ē quātitas dānādorū respectu saluandorū. Et similiter de alijs iudicijs dei. Et tūc dictū fuit ei Anthoni anthoni de te cogita. ⁊ deum dimitte cōuenire cū suis creaturis. Satis em̄ sapiens bonus ⁊ potens est/ad faciendum id q̄ faciendum est. etiā absq̄ hoc q̄ tu doceas eum. aut introeas secreta ei⁹. Sicuti ei dicebat. fac bñ ⁊ bene habebis.

Consideratio. xxij. De excōmunicatione ⁊ de remedio eius.

Quelibet p̄sona/ que sciēter se p̄mittit excōmunicare/⁊ non apponit q̄ cito pōt remediū p̄ sua absolutiōe. ipa peccat mortaliter p cōtemptu sui p̄lati. et cū hoc p̄dit bona que fiunt in sancta eccl̄ia/quod ē p̄ditio horribilis. Et ē h̄ intelligēdū vsq̄q̄ peniteat ⁊ p̄fiteat. ⁊ habeat suā absolutionē ad mīnus a deo. Dō tūc fit. qñ q̄s ab eccl̄ia excōicatus ē. nec pōt quienē apponere remediū ad habendam suā absolutionē. ita statim. ⁊ inclamat misericordiā a deo. Et tūc nō ē expulsus habēdi ptez suā de bonis q̄ fiūt in eccl̄ia sctā generaliter. q̄q̄ adhuc nō debeat intrare ad officiū diuinum. nec alia sibi p̄hibita facere quousq̄ suā ab eccl̄ia habeat absolutionē. Et debet vitari oīs hō excōicat⁹ ab eccl̄ia q̄ ē notoriatim excōicat⁹ ⁊ denūciatus. ⁊ p h̄ scit q̄ ipe ē excōicatus. excepto in quibusdā casib⁹ vti seruitor pōt fuire dño suo excōicato. vti etiā pōt eis fieri p̄mo p correctiōe eorū vti in casu extreme necessitat⁹ ⁊ sic de alijs casib⁹

Cōsideratio. xxiij. Quō sacerdos vitari debz ne missa eius audiat.

Vitari nō debet sacerdos in suis missis aut alijs officijs. nisi sit excōicat⁹ p suum nomen ⁊ talis denūciat⁹. Alias q̄ tūcūq̄ sit pctor ⁊ tenens concubinas/ aut alia faciens mala/quia exquo p̄lati supiores in ecclesia dei/h̄ sustinēt nemo tenet tales vitare. Et si sunt aliq̄ iura q̄ vident dicē eos vitādos/illa sic vt p̄missum est intelligēda sunt. Aut defecerunt ⁊ nō tenēt/p nō vsum. ⁊ ad pei⁹ cauendum ⁊ ne hoīes frequēter eleuent. ⁊ faciliter ꝫ suos curatos ꝫppria autoritate Tñ hic nihil affirmo ⁊ ex causa. De h̄ alibi largi⁹ scripsi.

Consideratio. xxiij. Quod malum facit peccatum veniale ⁊ vndevenit.

Quāuis pctm̄ veniale nō auferat gr̄am dei tñ p ipm̄ veniūt plura ⁊ magna dāna ppt̄ q̄ cauēdū ē ⁊ abstinenduz ab eo ꝑm posse. Quia p ipm̄ acquirit pena ⁊ p̄dunt plura bona alia q̄ fieri possent. ⁊ grandia merita que lucrari possent. ⁊ ruit citius i peccata mortalia. Et vere bonus filius/nō soluz cauere debet patrē suum. p̄dendo vel tradēdo offendere/vnde p̄dat amorem patr̄. h̄ etiā custodit se ⁊ abstinet se facere quicq̄d nō est ad placitū p̄ris Quis itaq̄ in pluribus casib⁹ vti dictū est/posset aliquod malum fieri absq̄ mortali pctō vl̄ absq̄ pctō aliq̄ qz. s. ad bonā intentionē. ⁊ ppt̄ bonū finē fit: sicut dixi in desiderādo laudē mūdanam aut de volendo alteri malū tempale. nihilomin⁹ bonus seruus dei. plurimum imo plus dubitat ⁊ timet decipi ⁊ defectū cōmittere in talibus casib⁹ q̄ in illis que clare ⁊ manifeste sunt mala ⁊ q̄ bene fieri nō possunt. Scit em̄ inimicus q̄ bon⁹ dei ꝑuus nūq̄ cōmitteret aliq̄d q̄ sciret/aut q̄ i ap to clareret ee malū. ⁊ ideo conat coopire malum sub vmbra ⁊ similitudine boni. Portat em̄ qñq̄ querere falsam laudē sub vmbra vitandi infamiam vel p̄ficiēdi alteri. Et inde veniunt male iactantie. ⁊ vane excusationes. Cōformiter in corrigendo aliū vel inquirēdo. vel desiderando malum alterius sicut tetigi supius. Ecce in cōclusione videtis q̄ nihil est securitatis in hac vita. q̄ nō ē nisi tēptatio. Propterea humiliare debem⁹ nos in timore tempato cū spe sub dei nr̄i boni patris gubernamine ⁊ expectare q̄ semp erimus in

temptatõne vsq; ad vltimam mortis horã. sicut affirmat sancta scriptura. Et scũs Anthoni⁹ hoc dicit. ⁊ nos videmus ad oculũ q̃libet die. Et h̃ ẽ sufficiẽs causa tenẽdi nos q̃tidie in custodia nr̃i. in vero timore ⁊ humilitate. sicut captiui suã sententiam qualibet expectãtes hora ⁊ nõ sciunt q̃lis futura sit. vel qualis sit. in iudicio dñi sui.

¶ Consideratõ. xxv. ⁊ vltima. Generale exẽplũ declarãs q̃d ẽ pctm̃ mortale aut veniale.

Ad melius itelligendũ omem supra dictam materiã/accipiam aiam nostrã/ compando eã p exemplũ vni regine. ⁊ deũ regi alicui/sponso eius. ⁊ inimi/cum traditori regis. ⁊ temptationes ad sit̃tudinem nũciorũ ¶ Pono ergo q; regina francie sit cũ rege in camera sua sicut ei⁹ sponsa ⁊ amica singularis. veniet aliquis gartio aut famul⁹ nunci⁹ missus ab regis inimico /ad loquẽdum regine ad inducendũ ⁊ inclinandũ eam vt dimittat regẽ et se donet inimico eius. Dit p exemplo rex anglie Regina põt sex modis aut statib⁹ se hr̃e erga nũcium qui querit eam dehonestare ¶ Prim⁹ status est talis. q; nec velit nec dignet recipe talẽ nũcium q̃ eam requirit dehonorare nec audire verba eius. nec recipe ipsius dona. imo faciat turpẽ malum ⁊ durũ vultũ et expellat eũ foris domum suã turpiter. Vah de te. ⁊ vah de tuo dño. fuge hinc fuge. in mala hora veneris. Et q; regina statim reuertat̃ ad regẽ suũ sponsuz ⁊ dicat magnã turpitudinẽ ⁊ iniuriã quã suus inimic⁹ requisierit ad faciendũ ⁊ petat ab eo vindictã ⁊ de tanto teneat se regina ppius ad regem ⁊ firmi⁹ in eius amore. semp requirẽdo adiutoriũ eius cõtra t̃les infideles nũcios quos nec videre dignat̃. ¶ Secũdus status põt eẽ q; regina nõ refutabit statim audire talẽ nunciũ qui forte apportat ei donaria ex pte hostis regis aut aliquas placentias habebit. tñ displicet eidem regine q; venit. ⁊ p̃diligeret q; nõ fierent sibi tales p̃sentationes seu dona nec dicerenk tales nũciatiões. Et non recipit eas ex toto. imo conat̃ tandẽ ⁊ nũciũ refutare ¶ Tertius status ẽ q; regina libẽter videbit talia xenia ⁊ dona ⁊ audiet ꝟba nũcij qui eã solicitat ad ihonesta ⁊ ad dimittendũ suũ sponsum regem. ⁊ consentire suo hosti. q̃q̃ nõ vellet assentire dicto nũcio in hoc q̃ ille ab ipa petit. nec ire de facto ad hostem regis. sed tñ bene placet ei q; talia verba sint sibi dicta. ⁊ tenet colloquiũ suũ itra camerã i p̃sentia regis cũ dicto nũcio. Nec curat ipa de recurrendo ad regẽ/ad petendũ adiutoriũ suuz. cõtra tales infideles suasiones. ¶ Quart⁹ est q̃n regina p verba cõsentit ⁊ facit ⁊ conat̃ ad hoc q; faciat voluntatẽ regis anglie ⁊ recipit dona ⁊ bonũ facit vultũ nũcio eius ⁊ ex hoc incipit ex toto dimittere sponsuz suũ regẽ francie ⁊ dat seipsaz hosti eius. ¶ Quint⁹ stat⁹ ẽ q̃n regina nõ est ꝓtenta solũ cõcordasse ad id quod ab ea rex anglie petit ⁊ recepisse suum nunciũ cũ bono vultu. ꝑ etiã pgit ipm̃ quesitũ sponte/ ppter oduũ quod iã cõcepit cõtra suũ sponsum. ⁊ malũ amorẽ. ⁊ stultũ. quẽ habet ad hostẽ. Que etiã nititr̃ facere ei⁹ voluntatem ⁊ vltronea requirit eũ. sic̃ gartia effrõs vel effrenis ⁊ stulta femina exposita. ¶ Sextus status ẽ q̃n regina taliter est fixa ⁊ traducta in talem statum sic̃ iam dixi q; p quãcũq; rem q̃ ei dici possit aut fieri/ipa tñ nõ vult indeabstrahi nec q; cussionibus nec blandimẽtis factis sibi a suo sponso nec p duricias quascũq; rex anglie ei faciat in suo seruitio. nec p verecundia. nec minis nec p q̃cũq; reque sibi posset accidere. imo est obst. nata ¶ Inter istos sex stat⁹/p̃mus bonus ⁊ vtuosus ⁊ laudeplenus. custodiẽs fidem regine ⁊ fidelitatem ⁊ amorẽ eius ⁊ p hoc magis diligit regem ⁊ diligit̃ ab eo. ¶ In scõo/regina custodit fidelitatem suã erga dñm suũ/sed in hoc deficit: q; nõ pdilit foras ita statim: ita dure nec ita turpiter prout nunciũ qui eã querit ad dehonorationẽ. sic ipa deberet. ⁊ in hoc est sepe pctm̃ veniale. ¶ In tertio statu/regina peccat grauiter cõtra dñm suum. qm̃ in ei⁹ p̃sentia/ipa libẽter audit ꝟba adulatoria eius. ⁊ eorũ accipit munera ⁊ recipit malas placẽtias. q̃q̃ nõ velit abscedere de facto cõsentiendo ad habendũ societatẽ ad eos. Et in h̃ sepe est mortale pctm̃ ⁊ pdit gratiã dñi sui. Quia nõ debet ipa bñplacitũ accipe/nisi i ipo. nec sepone ad piculum habẽdi cõsensum ad op⁹ ¶ In tribus alijs statibus/semp pdit regina gr̃am dñm sui ⁊ pei⁹ in q̃nto q̃ in q̃rto statu. ⁊ pei⁹ in se minim̃ xto q̃ in q̃nto. Quia in tali casu/regina est incorrigibilis ⁊ occidenda vel ardenda sine remedio. ¶ Per hoc exemplũ/si volum⁹ bñ pensare/possumus melius videre in qualibet temptatiõe q̃n pdimus gr̃am dei p mortale pctm̃ ⁊ quãdo non. ¶ Scire em̃ debemus q; quelibet tẽptatio/nũcius est inimici infernalis/qui nos req̃rit ad ei consentiendũ ⁊ vt aia nr̃a pdat ⁊ rũ pat fidelitatẽ suam quã deo ⁊ dño suo debet ⁊ spõso. Et fm̃ q; aia resistit aut plus aut min⁹. Fm̃ hoc ipa custodit melius aut pei⁹ fidelitatẽ ⁊ gr̃am amici sui. Et consideret diligẽter iste mod⁹ in q̃libet pctõ habẽdi se aut resistere scz. aut ꝓsentire. ⁊ inueniet q̃libz isto rum sex statuũ esse possibilis. ¶ Sciatis etiam q; terti⁹ stat⁹ ẽ difficilior ad bene cognoscendũ. p eo q; ẽ inter duos stat⁹. quorũ vn⁹ est pctm̃ mortale. s. quart⁹ ⁊ alter nõ. ¶ Et est sciendũ q; quãdo aliq̃d ẽ p̃hibitũ sub pena peccati mortal. ⁊ aliquis hoc nõ vult facere p exteri⁹ opus. ⁊ nihilomin⁹ pfectũ ꝓsensum habet in corde/q; vellet tale opus facere si tps pateret. ⁊ locus aut non obesset verecundia/talis peccat mortaliter. Si vno habet talẽ ꝓsensum pfectũ. ⁊ nihilomin⁹ libenter rememorat̃ diu in cogitando tale factũ q̃d est p̃hibitum. ⁊ accipit complacentiã magnã ⁊ inozinatam. peccat etiã mortaliter. ꝑ tñ nõ ita grauiter

sicut ante. Si aũt opus aut factũ tale sit/ qđ non sit phibitum sub pena mortalis peccati/generali ter quẽadmodũ mlier aliqua maritata posset cogitare de marito suo qui esset absens ⁊ acciperet complacentiã in memoria societatis eius. aut sicuti aliquis cogitare posset ad cibum quẽ mãducaturus est in ꝓndio ⁊ habere complacentiam sine tali pctõ mortali. Quia cõplacẽtia aut delectatio nõ est pctm̃/nisi in hoc qđ ẽ phibitum aut quod de se trahit ad phibita. Alterius ꝓsidera in exemplo ꝑus posito/qũo regina desiderare põt cõtingere esse in amore regis dñi sui. Et ido ipsa odit oñia suo amori cõtraria. Aut ipa nõ diligit eum. imo magis timet penam ⁊ iram regis. et vellet ꝙ nõ esset ꝑsens aut mortuus. ad finem ꝙ alibi posset quere complacita sua. In primo statu sunt boni/qui amant deum ꝓpter suã bonitatem sicut boni filij suũ patrẽ. In secundo statu sunt illi qui solũmodo ꝓ timore damnatiõis abstinent a malefaciendo. ⁊ vellent deũ nõ habere potestatem aut voluntatem eos puniendi etiam contra sua mãdata facientes.

Explicit tractatus ꝓcedens.

Tractatus eiusdẽ de arte audiendi confessiones.

Et si virtus quã assuefactio gignit/certius ꝙ res opeꝛ/non nihil tñ ꝓdest artis traditio / apud eos qui nondũ pfecti sunt virtute. Hoc in arte qualibet pspicuũ ẽ Et qm̃ ars artium est regimẽ animarũ/ pticulariter in confessionibus audiẽdis. Studui quasdã generales ꝓsideratiões/ tradere breuiter ⁊ distincte. qs eẽ pficuas/ex peritia doctrice cognoui Induxit hoc agere me nõ mediocriter/ꝙ paucos hactenus reperi q̃ pfecte vnq̃ ⁊ integre cõfessi fuerũt. causa existẽte in multis vl negligẽtia vl ignorãtia ꝓfessorũ.

Prima cõsideratio. Prouideat añ oia cõfessor purus eẽ qui purgãdis animabus inuigilat. Spem ꝙ sui laboris et pficiẽdi circa alios/nõ in ppria sed diuina virtute reponat. Meminerit iugiter. qm̃ nec ꝙ qui plantat nec ꝙ qui rigat ẽ aliquid. sed qui incrementũ dat ꝝps. Et ꝙ nisi spũs cũs cordi assit audiẽtis/tuanũ laborat lingua loquẽtis vel confessionem audiẽtis. Oret igit crebro (put sapiẽs de corpali medico consulit) q̃tin⁹ dirigat op⁹ suũ a deo vt eiusdẽ virtute roꝛeꝛ ⁊ crescat.

Cõsideratio II

Collocet se confessor in arce seu specula rõnis abstrahens se metip̃m q̃tum potuerit ab hoie exteriori tam in se q̃ in alijs. vt spiritu ambulet ⁊ nõ carne. ne forte illectus formis corporũ. fiat ipe laqueus pditionis sibijpsi. totus in animarũ pspicienda qualitate spiritualiter inuigilet. non attendens discretionem sexuũ vel formarum. Alioq̃n qđ ei ꝓdiderit si vniũ sum mũdũ lucret. aie vero sue detrimentũ patiat.

Consideratio III

Compleat erga quẽlibet sibi confitentem: soliciti confessoris officium. nihil precipitanter aut in solo transcursu peruolans. sed morositate peruigili/omnia plene examinans dijudicansq̃ memorie quoq̃ confitẽtis que dicenda imponenda ve fuerint ea diligenti repetitione reponens infigat. Quipe eligibilius est paucos audire complete q̃ multos imꝑfecte cum conscientiarũ scrupulis nõ tam expedire q̃ impeditos plerũq̃ relinquere. Imitet in hoc deum cui⁹ pfecta sunt opera. Nallem nãq̃ si curatus essem/multorũ differre confessiones post pasca/etiam vbi quidã nõ rediꝛent/ q̃ ꝙ cecos cecus seducerẽ. dũ ꝓ ve absolutis ipi nõ recte absoluti se gereꝛẽt.

Consideratio IIII

Ostẽdat confessor operibus in confessis nihil q̃rere preter salutem animarũ suarum ⁊ solutionẽ liberam a laqueis peccatorum. vt nihil agat ad questum. recolens illud. Gratis accepistis gratias date. Nihil ad mundanam ostentet gloriaz. Pauperibus eque sicut diuitibus se tradat ⁊ offerat. turpibus ⁊ pulcris. indoctis vt doctis. nisi forte ꝓ quãto maioꝛ inde fructus honoꝛq̃ dꝰ sperareꝛ sequi. Poꝛoderit supra moduz hec sinceritas recte intentionis vt velut magnes aliqs spiritualis/ferrea etiam populi/corda virtuosius ad se trahat.

Consideratio V

Expedit vt confessor zelans animas/ obtineat a prelato/subditorum suam in casibus reseruatis potestatem seu relaxationez/precipue nisi sint casus publici ⁊ scandalosi. Reperiuntur itaq̃ paucissimi qui non inciderunt in aliquem talium casuum qui episcopo reseruantur. Scientes vero ipsi confessi seipsos non debere remitti deinceps ad alteruz/magis se ꝓnos ꝓmptosq̃ reddũt nam vni confessionem suam libentius ⁊ citi⁹ detegunt. Confessor etiam similiter eos ꝓsumit liberius interrogare de singulis. plenius quoq̃ sanare simul ⁊ semel ipsos absoluendo confidit.

Consideratio VI

Scias confessor omnia peccatorum genera ⁊ species/tanq̃ medicus doctissimus spiritualiũ egritudinum. Preterea qualiter homines diuersorum statuum ⁊ variozuz officiozum peccare possunt/nullatenus ignoꝛet. Et quã q̃ ad hec cognoscenda/facti sunt tractatuli. attamẽ aliqua sunt q̃

nō tuto cōmittunt scripto aut vbo publico/ ppt euitandum quozundam scandalum. sed ea secre/te discant ipi quozū interest b nō nescire. sicut me dicos/mozbozū varietates cōuenit nō ignozare. Aliter nempe quo pacto sibi cōfessos prudenter ac diligēter interrogabit instruetq; ꝓfessoz: ad su ozū rememozationē criminū. hoc maxime ēi pec catis carnis extra ordinarijs. qlia exptum est vix vnq; dici in cōfessiōe a culpabilib' in eis. nisi cau tissima arte p̄moneant. interrogent capiantur q; Et certe necesse est: vt ꝓfessoz habeat artē hāc ob stetricandi spūalem: ad educendū colubrū talem pestiferū tozтuosum ꝛ virulentū ab aīa ipsi'. aut ipa sine dubio piclitabit ꝛ vt crebrius eterne mo rietur. Nec reputo audiēdos in hac re/eos qui ni hil interrogandū aut inquirendū esse dicūt a con fessis. p̄sertim cum hoc ipsum velint requirant q; cōfessi. Alioq̄n nō satis cōsulit verecūdie ignozā tie ꝛ fragilitati peccantiū. nec iplē illud scpture. Alter alteri' onera poztate. ꝛ sic'ia.

¶ Consideratio VII

Cōiecturet cōfessoz post interrogatiōes quasdaz p̄ambulas sup etate. statu conditione. studio. vt officio cōfessi. Utrū ipe verecūd' sit ꝛ nimio pu/dore detentus. quia forte puer est vel femina vt exilis complexionis. Apud tales p̄ ceteris p̄sua dendum est p̄mitus ꝛ figēdū in aio. quēadmodū cōfessio secretissima ē ꝛ oīscieti deo mag/q; ho/mini sit nō ad/reuelandū aut accusandū q̄ri pctā sua. b ad euitandū ꝛ absoluendū ꝛ ppetue quittā dum. Callē ꝓfessoz ē mozi q; aliqd dicēdozū de tegē. Tollat/igit oēm talē suspitionem. Nec/foz mident q; ppt dicēda/cōfessoz sit eos postmodū habitur' odio. aut ꝓēptur' accusatur'. imo tene rius eos diliget sic filios charissimos. ꝛ q̄ sue fidei se totos cōmiserunt.

¶ Consideratio VIII

Laboret cōfessoz p̄sertim erga iuuenes ꝛ puulos hre ꝓfessionē eozū generalē. qz vix aut nunq; ite gre cōfitent. nisi forte p̄docti a tali ꝓfessoze qualē describim'. q̄netiā illud cēt vtile apud grādeuos rurales ꝛ simplices ꝛ femīnas. Q si nō p̄nt leuit' i duci ad b poterūt ab eis fieri interrogatiōes tles Utrū facta ē tibi cōscia de talib' pccatis ꝛ d̄ ta li etate ꝛ de societatib' talibus: Et p̄m rnsiones poterit aiaduertere prudēs ꝓfessoz si plena fuerit talis ꝓfessio. Et si nō/tūc nitat eā pficere ꝛ cōfitē tem ad hoc inducat.

¶ Consideratio IX

Precaueat sūmope ꝓfessoz/ne sit auster' ab initō tristis ꝛ rigidus. mox em̄ p hmōi claudit os ob stinati pctōris. Primo sit affabilis locutio. etiam si aliq̄n ita res exigat super pctis. q̄sq; familiari tas q̄dā ꝓtracta sit. de/hinc/ostēdat q̄te iniq̄tat ē ꝛ hypocrit pessime/q̄q; velle celare in ꝓfessione coz̄ deo ꝛ quēadmodū b agē ē ip̄m turpit fallē. Esse q̄ melius dicat/si nō ꝓfessus abscedere ve lit. q̄ fringere cōfessionē imp̄fectam.

¶ Consideratio X

Querat sacerdos a ꝓfitētib'. nōne velint expur gari penit' ab oīni suo crimine. Et q̄ nisi b velit fas h̄nt recedēdi ne tps icassum imo noxe detine ant. Si volūt d̄nt igit iuuare se. ꝛ b meli' ꝛ celeri us fieri neq̄t q̄ si ad interrogata vitatē plenā rnde rint. Si vo deph̄endunt velle mētiri ꝛ celare (vt sepe fit) p discretū ꝓfessoz ē arguant vehemēter ꝛ acriter. ꝛ cōpellant venīā statim q̄rere sup hmōi mēdacio. Ad̄ postq̄ fecerint: rursus blāde ꝛ leni ter moueant nihil deinceps mētiri aut celari. Si vo bis aut ter rursus mētiti fuint/poterūt remitti ꝛ differri vsq; ad tps alterū. iniūgēdo vt meli' sibi puideāt. Sepe sit vt in altera confessione li bentius apiant oīa. dū putāt mēdacia p̄ioza ma gis imputāda eis ad inaduertentiā q̄ in malicias

¶ Consideratio XI

Aplaudat ꝓfessoz dicētib' vitatē sup delicti su is q̄tomagis enormissima ꝛ abominānda videbū tur. Collaudent de vitate. de religiōe. de timoze dei. de zelo ppie salutis de ꝓfidētia ad sacerdo tem ꝛ ꝓsil'ib'. Et q̄ audacter pgant ad alia nil he sitantes. Fit aliq̄n nō inutilis q̄stio/si fuerint ali as de talib' ꝓfessi. Et si nō. qualiter inde ampli letari d̄nt ꝛ deo gr̄as agere q talē eis tribuit voli tatem ꝛ opoztunitatē. Cōuenit q̄ vt p ꝓfessoz gr̄as p̄tiat' agē moneāt. p' mod' ne tēdāt ad alia

¶ Consideratio XII

Jubeat/cōfessoz/ne cōfessi. crimina detegāt alioz. nominādo eos vel signis certis notificando. nisi forte pctā talia sint/q̄ nullo modo aliter p̄nt apiri. vt si sozozē vnicā/frater male cogūerit. aut vir vxo rem. Nō sit p̄terea curiosus in inq̄rēdo pticula res circūstātias pctōrū/q̄ nō multū augēt vl' vari ant grauitatē in eis. qm̄ nasceret inde aliq̄n vt tē ptatio piculosa vel turpitudo nimia aut suspitio retardatiua ꝓfitēdi. Nihilomin' vtile iudicamus p̄serenatiōe ꝓsciētiarū illozū q̄ cōfitent (qz forte postmodū grauiozib' vrgerent stimulis q̄si non bñ ꝛ integre pctā sua ꝓfessi fuissent) vt pleni' ex plicēt oīa q̄tū ꝛ q̄sq; iudicauerit ꝓfessoz expedi re.

¶ Cōsideratio XIII

Arguat ꝛ reph̄endat acriter ip̄e ꝓfessoz pctā enor mia/postq̄ ista plene cogūerit ꝛ oīdati q̄sta punt tione pctōr dign' ē. Attn̄ cauēdū ē ne rurs' pctōr fugere possit ad denegādū ia ꝓfessa. sic pluries fieri reptū ē etiā p' ꝓfessionē cōpletā p̄us. Idcir co habeat certissima explicatio pctōrū. Benig per in fine māsuetus atq; benignus infundēs/sole q̄quid in cōfessione dixer/it sacerdos/sit ip̄e sem um cōsolationis ꝛ passionis ꝛ bone spei. P̄or in super aliquando dicere confessoz. ex quo talia et talia confessus es que sunt grauissima. noli de inceps celare aliquid. sed omnia dic. vt te simul expedias.

¶ Consideratio XIIII

Procedat ꝓfessor in inquisitione peccatorum et specialiter peccati carnalis (qđ a multis cũ summa difficultate vix pōt extorqueri) ¶ primo pedetentim ⁊ a generalioribus incipiat ⁊ que nullam aut paucam videnť includere culpā. qui si peccatoꝛ vult mentiri aut fugere/sepe deꝓhendiť p tale repliť oppositum/qualia si statim neget. cōstat eum timere dicere grandiora. ¶ Hoc modo noui plures fuisse deꝓhensos/qui interrogati negabant se vnquā passos mēbri pudendi calefactionē/vel puritum vel erectionē qualēcūq. vel temptationē vllius uicti fuerunt de hoc mendacio/querebať nonne illud erat turpe sic admittere? quid agebas tu? et sepe respondebāt illud quod querebať credētes ex modo loquēdi cōfessoꝛis q illud nō ꝓputaret ad culpam sed ad laudem.

¶ Consideratio XX

Sciat cōfessoꝛ generalitates istas esse ⁊ similes. Fuisti vnq̄ a tempe quo cognouisti te/in societatibus famulorū aut sociorū ⁊ specialiter in lecto. si sic. audisti vnq̄ malum (vt sepe fit) loqui sibi ō impudicicia ⁊ mulieribus: si sic. loquebaris tu simiter ⁊ si mala desiderabas: si sic. vtrum ꝓvolueriť vnq̄ alter q tangeres eum inhoneste vel ipse te. Si sic. fiat ꝓcessus vlterioꝛ sub velamine tali/q intelligat an cōmissa fuerit ibidem mollicies sine pollutio. Et hoc pctm/bñ cōmittiť etiā añ pubertatis annos. Imo ⁊ semp imputať in vigilia. dum completa transit delectatio. etiam pollutione non existente.

¶ Consideratio XVI

Poterit cōfessoꝛ dum inhoneste loquēdū erit dicere. Amice nō cures si loquoꝛ turpiter qm̄ oportet oīa in ꝓfessiōe dicere/longe aliter dicere/aut certe silere extra cōfessionē. Et dicanť talia satis cōstanter ⁊ quasi ꝓscita aut ꝓsciāť. aut q non reputanť ita grauia. Nec aspiciaťfixe vultus confitentiū sed diuertat cōfessoꝛ vultū quasi non curans aut fere narrans fabulam. dicēdo sic. Ego bñ video tu fecisti sic ⁊ sic. cōsequēter dic ḡ totuz in hoc dñi. ego tibi indulgeo si nō alias feceris. ⁊ si diceres oīa mala mūdi nō inde peiꝰ hꝛes. dic ḡ audacter. Imo ⁊ q̄ri poterit si velit cōfitens vt sup oibꝰ diligēter interrogeť. ⁊ si sic ꝓbinferať q ⁊ ḡdicat in oībꝰ veritatē.

¶ Cōsideratio XVII

Accidit aliq̄n licet rarissimū sit apud circūspectū ⁊ puidū ꝓfessorē/q apiunť q̄dā spēs pctoꝛ carnaliū aut q̄dā circūstātie viles/q̄rū pctoꝛ nō ē cōscius aut culpabilis. Et binc forte scandalisabiť vel docebiť deinceps agere sil'ia. lz ꝓ certo nō viderit ꝓpt̄ istud ita eē timendū. quēadmodū aliq̄ tra tur q̄ sciunť ⁊ agunť ab eis. Nec iq̄rēda eē iudicamꝰ q̄si nesciāt. ꝓ qz forte ea nō tā ḡuia eē creduť q̄ta sunt apud deū. aut q aliť nolūt manifestare ea. Attñ in ꝓ casu dz cū summa detestatiōe pctm̄ tale dānare. q̄si nō caderet etiā in hoiem tale aliq̄d agē. Dz q illō dicebať ad expiendū discretionē pctoꝛ. an sciat distinguē inť ea q̄ fecisset ⁊ nō fecisset. Dūt em̄ q̄dā male rñdētes affirmatiue ad oīa que cōfessoꝛ interrogat.

¶ Consideratio XVIII

Pergat cōfessoꝛ vt diximus a generalioribus ad specialioꝛa. a minꝰ turpibꝰ ad turpioꝛa. ⁊ ꝓ q̄si a causis generalioꝛibꝰ ad effectꝰ earuz ſpēales. vt habito q aliq̄s conatꝰ fuerit se aut aliū sociū luxurioſe attrectare/q̄rať q̄diu. ⁊ q̄ sepe. ⁊ cum q̄t accidit. ⁊ q̄to tpe in tota vita. Et si aliq̄ erant ex suo genere ⁊ finaliter in qua pte coꝛpis cōpleta ē libido sua vel alteriꝰ. Demū ad alterā hmōi pctī spēm peioꝛē succesſiue poterit inq̄sitio ptrāsire.

¶ Consideratio XIX

Cōgruit put exptus sum: q puuli ⁊ adolescētes masculi ꝓius interrogent mō dicto de cohabitatione sociorū ⁊ famulorū tanq̄ de his q̄ ꝓma facie minꝰ hoꝛrent. quia minꝰ ꝛsolita sunt. ¶ Postmodū q̄rať de cohabitatiōe mulierū. Et ꝓmo si vnq̄ in etate. v. vel. vj. annoꝝ vel eo circa /iacuerunt cū ancillis sic̄ mos ē puerorū. Et sic cōformiť inq̄rať ad p̄dicta. ⁊ certe repient hoꝛrēda. Cōsequēter inq̄rant nō solū de ancillis ꝓ de genere ꝓximoꝝ. ad q̄lia nō descēdiť nisi q̄si subito ⁊ a latere. dicēdo sine mutatiōe vultꝰ. O bone video q tu simiſiť fecisti cū talibꝰ ⁊ talibꝰ. Et si sic (vt heu sepe fit) ꝓpuſq̄ dearticuleť aliq̄d ampliꝰ fiat ꝓctica ꝓsideratiōis vndecime p̄cedētis de collaudādo pctōē dū pctm̄ apuit. ¶ Postmodū suadeať ꝓ bono suo dicere circūstātias oīes in ꝓticulari. sicut de ancillis p̄dixit. oñdēdo q pudoꝛ ille. ad magnū meritū sibi cedet. futurāq̄ opabitur cōscientie trāquillitatē/ex q̄ nunq̄ alteri deinceps reuelare cōpelleť. Estimo aūt. q feminis/cōuerso oꝛdine faciende sunt interrogationes. ꝓius. scz de cohabitatione mutua secū. ¶ Postmodum cū viri/ aut puulis. aut adolescētibus. sed expientiam talem nō habeo.

¶ Consideratio XX

Repḧēdet forte aliq̄s audaciā hāc ꝓfessoꝛi/q tlia p̄sumit apire/q̄ vix credibilia sūt ⁊ fere icogitabilia/nisi ab exptis aut aliūde doctis/ Pētiat aliꝰ qđ voluerit ego cozā do testoꝛ me plēs tlibꝰ remedijs induxisse ad ꝓfessionē. q fatebāť nūq̄ etiā i articlo mortis/ fuisse tlia dicturos cuicūq̄. Laudabant tñ deū totis/ viscerib⁹ gr̄as agētes q ita se apuerāt. q dā ⁊ paucissimi/ retroire volebāt aliq̄n ꝓ tādē redierūt. fatētes illusionez eē demōis q claudē os semel aptū rursꝰ satagebat. aliq̄n ita ꝓfessi ppt̄ omissionē hmōi irrogatōis rursꝰ ad ꝓfitēdū inducti/aptū mihi fecerť iudiciū/q̄ ncēria sit hmōi inq̄sitio.

Consideratio XXI

Iudicabit aliqs se talia nescire vel nolle inquirere. quia forte est vt chyrurgicus timidus ⁊ inexptus pallescēs aut spasmū patiens in aspectu fedorū dirorūq; vulnerū. Fatebor cautelā esse necessariā ⁊ nō leuiter debere fieri descensum ad talia abominanda nisi cōfessata p̄cedentia/videant velut inferre talem cōclusionē. Et si quis nesciat vti cautela tali. dimittat cōsulo ne ⁊ sibi noceat ⁊ peccatorē si semel negauerit neq; deph̄ensus fuerit/scādaliset ⁊ vix in futurū conuinci queat. Quale vo debeat vniuersale remediū tradi apud oīes/nondum scio. qm̄ p̄dicationes generales/nō sufficere satis puto. In hac tm̄ interi sum snia/q; tales casus secreti/ p puulis. xiiij. ānor ⁊ infra. ⁊ p mlierib⁹/ neq; q̄z reseruari deberent. Alioquin nō video q̄n multi ex hoc defectu confessionis integre/pditi sunt. Ad nullos vero ampli⁹ q̄z ad p̄latos spectat remedium etiam damnatio si claudant regnū celorum. aut p negligentiā aut p hmōi rigidiorē obu̇ationem occultorū.

Consideratio XXII

Videret saltem expediens q; in qualibz cura notabili/curatus si discret⁹ eēt/aut alius loco sui vicarius/aut alius vice adiutor/ordinaret q̄si penitentiarius in talibus ⁊ circa tales. Eēt insup diligens audire cōfessiones puulorū iuuenū/ quocū q; tempe vellent ⁊ sibi vacarent. euocando nunc vnuz nūc aliū. quia puecte etatis homines ad h̄ forte nō possent induci. Prouideret tm̄ qūo caute ⁊ circūspecte ambularet qui talis eēt/ne p culpabiles seducētes hmōi puulos/psequerent eū directe vel indirecte p malicias exquisitas ⁊ forte confingendas p puulos. quā q̄z securitas maxia. circa hoc eēt puritas cōscientie ⁊ intentionis. Et q; neq; vgo neq; signo aliquo/qūolibz reuelaret que dicerent. ⁊ ad nō reuelandū vijs oīibus induceret: neq; daret penitentiā p quā possent paruuli de quocū q; notari apud eos circa quos conuersant. Deniq; circa hoc meli⁹ videt/hr̄e plures cōfessores minus discretos in penitētijs iniūgendis/q̄z reseruando casus multos discret/paucis ⁊ ad hoc hoiem ducere pudore cogente. ne talibus paucis cōfiteant in eternū. sicut tolerabili⁹ est sumere penitentiā in purgatorio/q̄z vt infinita patiant in inferno.

Consideratio XXIII

Remanet aliqn̄ in sacerdote scrupulus sup confessione peccatoris q; s. non dixerit oīa ⁊ h̄ habet. vel qz scit aliūde q̄z p ꝓfessionez. vel qz tenet certa p̄ncipia ex iā ꝓfessatis/q; tale pctm̄ cōmisserit aut alijs modis. Quo casu vel remittat peccatorem p auisando se vt dictū est. vel si absoluat/ p̄dicat sepius iterū ⁊ iterū q; si celet aliquid/confessio sua ⁊ absolutio penitus inualida ē ⁊ irrisoria. Dici deniq; poterit vt si mallet alteri cōfiteri pergat in noie dn̄i. tm̄modo fiat integra cōfessio sua. Sufficit h̄. nec aliud exq̄rit. aut redeat si velit alias cū ꝓuisione meliori.

Consideratio XXIIII

Petat cōfessor a peccatore si ꝓponit amplius abstinere cum auxilio dei deinceps a peccatis. Item si caret odio contra aliū. Item si vult realiter dū poterit alienum restituere. Item si occasiones cer- tas peccatorū vitare ꝓponit vt cōcubinatū ⁊ vi- ras. ⁊ similia. Si aliquod istorū defuerit/nō va- let absolutio. neq; tradi debet si hoc pct⁹ nō ve- lit facere. Suadeat tm̄ sibi agere interim bona q̄ poterit. vt deus illuminet cor ipsius. Idem dicimus de reuocatione seductorum malis consilijs ⁊ moribus p eum ⁊ de diffamatis iniuste ⁊ similibus nō requirēdo tm̄ vltra illud qō verisimiliē fieri pōt ad talia reparanda.

Consideratio XXV

Iniūgat cōfessor penitentiā nō aliā q̄z de consensu peccatoris ⁊ ō qua speret impletionē. Nisi forte peccata eēnt publica ⁊ scandalosa. p quib⁹ ad reparationē cogi deberet inuitus. Ceterum potest aliqn̄ dare penitentiā de nō peccando tali vel tali crimine p certum tempus futurū sub pena aliq; vel pecuniaria vel corpali/efficaciter soluenda. aut sub debito redeundi ad confessionē infra bi- duum post ꝓpetrationē delicti aut aliquod hui⁹ modi. Cōmoneatur tamē ipe confessus ne penitē- tiā hanc vel aliam qualibet acceptet: si nō eam p- ponat se firmiter impleturum. Agnouerit enim se in purgatorio q̄z in hoc mūdo grauio⁹ omnia soliturum. Ceterum de celando penitentiā suam ⁊ ea que in confessione acta dictaq; fuerit. ⁊ de nō respondendo ea curiose interrogantibus monetur. Deniq; reliqua multa tradi potuerāt quorum nōnulla iam cōscripsi. ptim latino eloquio. ptim in gallico. in varijs tractatulis. Et alij doctores longe ampliora vtiliora q̄z. At vero h̄ interim pro sui breuitate ne fastidio sint/sufficiant. Et quia si quis ad opus hoc saluberrimū bona fide ꝓcesserit/ille plus exercendo orando q̄z legēdo erudietur atq; pficiet.

Finit.

Tractatulus eiusdē

doctoris de confessione molliciei.

Quidā magister in theologia parisius per expientiam multam ⁊ studiū diligēs cū auxilio dei pia sedulitate iuocato cōperit hec que inferius scribunt plurimū efficacia ee ad extrahēdū cordibus ꝓfitētiū p̄serti iuuenū/sanie abominabili pcti

illo detestabil/qđ dr mollicies/ꝛ ꝑter illā q̄ con
tra nature iura transit in psonā alteram. quia
nisi cōfessor sit solers ꝛ circūspectus circa inquisi
tionē hmōi peccatorū/vix aut raro poterit extra-
te fateant. Lector aūt obscenitatē materie ac
verborū/excusatā habeat/ob necessitatem doce-
dorum remediorū. Igit post aliqua colloquia ō
aliis materijs aut vitijs/familiariter ac affabilit
/nō austere facta/descendat gradatim ꝛ quasi ab
obliquo cōfessor ad inquisitionem hmōi peccati
sic dicendo.

Dice recordaris q̄ vnq̄ in puericia
tua circa .x. aut .xij. annos/tua vrga vl
mēbrū pudendi fuerit erecta. Si dicit
q̄ nō statim cōuincitur mendacij. ꝛ q̄
vult fringere ꝛ timet capi. quia cōstat hoc omīb⁹
puer nō vitiatis corpe/dum calefacti sunt in le
cto vel alias sepe cōtingere. Idcirco magl ac ma
gis appetere debet vrgeri vt dicat vitatem. Itez
cōfessor si ille sit iuuenis p̄cipue. Amice. Nunq̄d
istud erat indecēs? Quid ergo faciebas vt nō eri
geret? Et dicatur hoc vultu tranquillo/vt appa-
reat q̄ illud quod querit/nō sit inhonestū. vel si-
lendum sed q̄si remediū ꝫ p̄satā erectionis p̄ten-
sam inhonestatem. Si nolit rn̄dere plane/petat
p̄sequēter. Amice nunq̄d palpabas aut fricabas
virgā tuam/quēadmodū pueri solent? Si oīno
dicat q̄ nunq̄ tenuit in statu tali vel fricuit/n̄ po
test vltra p̄gredi/nisi ammirando ꝛ dicēdo/q̄ nō
est credibile/hortando q̄ sit memor salutis sue/q̄
est cora deo. ꝛ q̄ ē grauissimū in cōfessione menti
ri. ꝛ similia. Si vo dicat q̄ tenuit ꝛ fricuit. Ami-
ce bene credo/sed p q̄tum spacium? p horam vel
dimidiā. ꝛ vtrū tamdiu q̄ virga nō plus erigere
tur/ꝛ pferat hoc quasi cōfessor nō reputaret ꝺ i
solitū vel pctm̄. Si rn̄deat cōfitēs q̄ ita fecit/tūc
habet intentū. q̄ talis veraciter cōmisit peccatū
mollicíei/etiam si ꝑter etatē nō fuerit subsecuta
pollutio qm̄ ibi est cōplementū delectationis ille
cebrose/ꝛ fortitan pdidit virginitatē saltem ani-
mi. ꝛ magis pdidit: q̄ si p illa etate iuisset ad mu
lieres. Forte tn̄ ꝑbabiliter dici pōt. Q̄ p peniten
tiam virginitas repat in nō polluta. sicut de mē-
tali corruptione/q̄ fit in cōsensu intrinseco ee dici-
mus/dū corpalis defloratio seu pollutio nō ē sub
secuta. Istis igit habitis/debet tūc vehemen
ter increpare ꝛ detestari vitiū illud/ꝛ ostēdi qua
liter dicat audacter alia/qm̄ istud ē pessimū. Quo
facto poterūt hri faciliter alie circūstātie. Et si in
dimissione virge post cōfricationē. aliqs humor
etibat. vel si fricuerit virgam alterius socij sui.
aut si aliquis fricuerit suā/ꝛ cōsequēter descēdē-
do ad species magis speciales pcti zodomitici

Cōsiderabat ꝓterea idem mgr̄/vt similes in-
rogationes paucis variatis/fierent etiā puectis
viris aut femīnis/quia p experientiā crebrā/rep ꝛ
mult⁹ adultos infectos fuisse tali vitio q̄ nunq̄
cōfessi sunt p ꝓpus. Aliq̄ ex pudore ꝓmo ꝛ postmo
dum ex obliuione. Aliq̄ sp ex pudore/ita etiaz vt
dicerent se habuisse ꝓpositū nunq̄ confitēdi Ali
q̄ q̄ nunq̄ (vt dicebāt) talia fuerāt ab eis a cōfes
soribus suis inquisita. Rursus ꝑter experien-
tias plurimas cōsulebat idē mgr̄/vt puata bone-
state ꝛ modestia/q̄ posset puari/pueri monerent.
Nūc a ꝑentib⁹/nūc a mgr̄is maxime ad ptē/ꝛ q̄si
ex indirecto ne vnq̄ se fricarent vel palparent in
pudēdis suis/asserēdo grauitatē peccati ꝛ qūo p
talia possent ꝛginitatē pdere ꝛ dānari perpetuo
Multos q̄ppe cognouit se per ignorantiā excu-
santes/dicētes se nunq̄ audiuisse vl sciuisse/q̄ ta
lis tactus esset pctm̄/ex quo nō habebāt volūta-
tem cognoscendi carnaliter mulieres. Valent in
sup ista ad aliud/qm̄ post ꝑpetrationē peccati/ci
tius confiterent sicut ꝛ de mulierū copula cōfite-
rent etiā verecūdissimi pueri. Demū videbat
eidem magistro/nō adeo timēdū esse illud q̄ qui
dam timuerūt/ne. s. pueri docerent mala agere.
Videmus em̄ q̄ ex corruptione nature/pueri eti
am triennes vel q̄nquēnes. vehemēter sunt incli
nati talia agere. quia sentiunt ibi quēdam p̄uri-
tum incognitū/dū stat erectio/arbitrant q̄ licitū
esse/q̄ se fricent ibi. ꝛ se palpent ꝛ tractent/sic in
alijs locis dum p̄urit⁹ inest saltē nō aduertunt.
Quo fit vt ex consuetudine crescat cum etate de-
lectatio. Ac ꝓinde labunt in ꝓpria dictā mollici-
em vel zodomā/ex actu tali qui p̄imitus ab eis n̄
putabat illicitus. Postremo nō reuocabat in
dubiū ipe mgr̄ quin tolerabil⁹ esset aliquos for-
san ex tali doctrina doceri ad male agenduz de p
accidens/q̄ ita passim damnabiliter vitiū inole
re/ꝛ absq̄ cōfessiōis necessario remedio ꝺrelinq̄-
re. Preterea consulebat vt nec p iocuz nec ali-
ter/pueri aut puelle oscularentur/aut nuda ma-
nu tractarentur nec diu figerentur oculi in eoruz
decore. et loquendo cum eis dicerentur verba sa
lubria casta sobria ꝛ modesta/nec reciperentur so
litarie/nisi forsan in sacro loco in visu omnium. ꝛ
breuiter hic ab omni specie mala singulariter ab
stinendum. Sunt enim quasi parue stipule p q̄s
nōnunq̄ diabolus grandem suscitat inflammati
onem. q̄uis ab initio quandoq̄ non apparet.
Ceteruz sibi placebat plurimum consuetudo
patrie illius vbi pueri cubant soli. Abhorrebat i-
sup q̄ iuuenes dolicapaces pueri aut puelle aut
iuuenes cum senioribus/quātumcūq̄ propinq̄s
in genere eodem lecto ꝑterentur. aut q̄ se inde p
ludum vel alias in nudo pertractarent. cogno-
bat enim que ex talibus horrenda facinora pro-
dierant. Tandem monebat confessos sibi su-
per hac feda (de necessitate tamen ad remedium
tractanda) materia de aliquibus. Primo q̄ si
aliquem sociorum suorum cognoscerent nunc vl
in posterum tali vitio infectum /reprehenderent

eum secrete vt desisteret ⁊ confiteret/ ostēdendo peccati turpitudinē ⁊ detestationē/ex dictis confessorū vel alijs/⁊ ex legibus publicis/que penā ignis infligūt/⁊ ex horrēda fulminatione quinq; ciuitatū ⁊ similibus. ¶ Secūdo vt sobrie viuerēt abstinēdo a specieb⁹/⁊ vino forti ⁊ multō ⁊ alijs inflāmatiuis ad venerē. ⁊ sup oīa caueret a societatibus puersis/vbi colloquia praua/⁊ gest⁹ impudici fiunt in lecto absq; dormitione. Item dicebat p̄ summo remedio occurrendū esse principio temptationis/ſm omniū doctorū doctrinam quotidie exptam ⁊ p̄ similitudinē de inflāmatiōe materiali. ¶ Ad hoc agendum dicebat expedire certas orationes quasdā puas/ quasdā magnas. memoriter hr̄e. que statim dicerent p̄cutiēdo pectus vel lesionē etiam corpalem alicui inferendo vel aqua frigida se spergendo. vel surgendo a lecto ⁊ similia. Solebat inducere exempla sanctor̄ vt b̄ndicti Anthonij Bernardi sancti Thome. ⁊ aliorū patrū/que cōmemorare longū ē. Illa tñ in p̄mptu scire magnā habet vtilitatē. ¶ Iné alia sibi placebat multū id quod agebat quidā iuuenis in p̄mo temptationis occursu quasi eā videret facialiter diabolū spuebat in terram/dicendo pfy pfy miser damnate demon. q; ego tibi cōsentiam/q; sic offendam deū meū ⁊ patrē meum/⁊ de templo suo faciā sterquiliniū fedissimū /absit absit/abi hinc in malā horā. ⁊ similia. Aliq; p̄terea ad animā suā. qñq; ad corp⁹ qñq; ad angelū. nūc ad deum/nūc ad aliquē sanctorū /collocutionem ⁊ querelā rei tali congruā meditantē p̄ferrebat. aut animo reuoluebat. ¶ Orationes ⁊ cōmendatē ad hoc cū magna fide ⁊ conatu ⁊ humilitate et p̄funda recognitione p̄prie fragilitatis/sunt hec dicēde. aut similes. Cor mundū crea in me deus Ure igne sanctispūs. Sancta virgo virginū ora p̄ me. Ad sanctos alios ⁊ sanctas. Exurgat de⁹ ⁊ dissipent inimici eius. Saluū me fac deus qm̄ intrauerunt aque vsq; ad animā meā ¶ Deniq; locum p̄cipuū in peccato hoc habet antido tū illud qd̄ in alia scedula explicatū est/de imponendo. s. saltē ad grauē penā in casu recidiuationis/ibidē videat/vel aliter exoret ille a quo solo hō habet vt sit continēs q̄ ⁊ donū hoc negare nescit/fidelit orantibus/q; tam cōtumelioſum nature humane p̄ nobis ab eodē assumpte facinus dignet radicitus extirpare/qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Finit

Tractatus de remedijs contra recidiuū peccati ſm exercitium ⁊ doctrinam eiusdē m̄gri Johis de Gerson.

Habet hoc propri[um] ars quelibet/vt faciliori cōpendio [ad] finem ducat optatū. Ammirari pre terea nemo debet/si in animarū regimine/qđ est ars artiū/expti in ea/facilioza sciunt ⁊ dant remedia/cōtra morbos vitiorū/p̄sertim in foro cōscientie. Ubi maxime locus habet illa christi formidabilis sententia. Si cecus ceco ducatum p̄bebat/ambo in foueam cadunt. Placuit idcirco scripturā mandare/breuem se habēdi formā. quā quidam magister in theologia parisien/fide morib⁹ ⁊ doctrina probatus obseruabat/⁊ obseruare consulebat p̄cipue cōtra recidiuū in peccato vel peccandi ad que confessus se nimis sentit inclinatum.

¶ De p̄teritis itaq; dabat satis tolerabilem penitentiam/attentis moribus ⁊ etate confitentis. ⁊ nō nisi de consensu suo/ vt esse sine camisia vno die in hebdomada/p̄ annum vel tres abstinere aut vti cilicio ⁊ similia. Item q; p̄ma vice confessionis alicui⁹ peccati inuererati seu detestabilis ob recordationē facte gratie q; virtū illō detecti erat aptum ⁊ sanatum/iniungebat. vt toto tempore vite sue confessus diceret qualibet die pater noster/⁊ aue maria. semel in mane/⁊ semel in sero. Aut miserere mei deus. vel simile aliqđ. Et i illi si cadebat obliuio aut impedimentū legitimū. bñ volebat vt alio die posset fieri simile vel equum lens. Sed ad p̄uidendū futuro casui ⁊ recidiuo in morbū peccati/qui semp est deterior/maiorem opam dabat ⁊ studiosius iuuigilabat sic agendo. Ut simul etiam de p̄teritis penitentiā daret. multum resistere peccato cōsueto/penalitatis multum habet ⁊ meriti. Iniungebat igit nō ppetuo ſ ad tempus certū. longi⁹ aut breui⁹/ſm voluntatem ⁊ dispositionem confitētis q; idem confitens pro qualibet vice qua incideret tale peccatū quod volebat ex toto sanare: aliqua de subsequētibus adimpleret. vel oīa. ſm tres satisfactiōis partes. Primo q; in casu illo teneret vno die sequēti ieiunare. Secūdo per tres dies in pane ⁊ aqua ieiunare. Tertio si foret sufficeret certū psalmorū numerū. Tertio si foret iuris daret in ecclesiā certum iocale. aut aliud bñ carum sibi aut summā pecunie. ſm qualitatē delicti. Quarto infra illū uitiarū suarū. infra tres dies. Quinto nō trium dierū spacium/teneret cōfiteri. Quinto nō nunq; addebat q; si quis vehementer temptaret facere peccatum tale ⁊ oīno deliberaret intra se sic agere. nihilominus antea teneret dicere ſb iuramento septez ps̄. aut flectere genua pluries ante imaginem crucifixi. aut beate virginis. aut alicuius sanctorū. priusq; opus illud nefariū ppetraret. Sic eā forsitan miserebit deus. ⁊ orando sic vt humiliando se/faciet in temptatiōe dīa. Compescet ⁊ mitigabit maris fluctus suscitatos. Compertum est remedia hec/cū adiutorio diuine gratie. esse efficacissima tam in foro penitētie q; extra. ſi velit homo bona fide/⁊ nō illusorie/cōuerti a via sua mala ⁊ saluari. Sic etem fieri videmus in foro exteriori publico vt pene certe taxentur ad rebelles compescendum. Sic dñe. sic in chamo ci

freno maxillas eorum ꝓstringe/qui non approximant ad te. ⁊ cōpelle intrare si vocare parum est ferrū patiar/ ⁊ ignes. Ut valeas aio mīta ferēda tuo. ¶ Causam ꝺo vtilitatis penitētie talis/ reddebat a ꝓiori idē magister. Nām inquit ſm Augustī. ⁊ expientiam. Incōtinēs añ tēptationē bñ deliberat ⁊ eligit. ꝙ aduenīēte ⁊ vrgēte tēptatiōe. vincit labit ⁊ succūbit. Turbat q̄pe iudiciū rationis ⁊ obnubilat. ꝓpter tractū motūq; sensitiuū appetit⁹. ita vt nō posset hr̄e cogitationē de ꝺo. honestatē pfectā ⁊ integrā ⁊ solidā. quēadmodū siquis somnolentia quadā/ sero p̄mat. ¶ Est ꝓterea saluberrimū vt p aliqō terribile pñs/ aut quasi p̄sens/ ipse terreat. ⁊ quasi sopitus suscitet viuificetq; ad nō consentiendū tēptatiōi. Necq; eñ alicꝺ ē tam acri temptatione pulsat⁹. in carne vel aliter/ quin ex toto vel magna pte desisteret ab implētione tēptationis sue/ si ꝓ certo crederet q; in corpe velin mēbris vel bonis/ graue dānum statim eēt incursurus. Vigilaret siquidē tūc ratō intra se. ⁊ fortī voce clamaret. quid cogitas q̄d tibi vis. quorsum tendis? Nunquid vis ꝓ quadaz leui tēptatione aut delectatione sordida/ que subi o in penā ⁊ fastidiū cōuersa erit/ hoc vt illud sibi re detrimentū. Nō tibi sic expedit. Inter h̄ aut si milia ꝟba/ resilire incipiet a cogitatiōe maligna ⁊ auertet paulatim oculos rōnis ab ea. Fiet quoq; istud cū adiutorio rōnis/ ⁊ cū confessione pctōrū vel alijs cōgruis remedijs/ vt cessēt illud miserabile temptationis incendiū. quia ⁊ cessabit cogitatuū sordidorū sufflatio. ¶ Deinceps rñdebat idem mgr̄ ad duas obiectiones fieri possibiles. ꝙ niam timor ille seruilis/ videt euacuare meritum resistēdi pctō. Et illic p̄terea: trāsgressionis peri culum. ¶ De ꝓmo dicebat. ꝙ exquo pena ista/ vltro imposita erat. ⁊ ꝓpter deū/ ex illa radice p̄ma ria bona germinabat pullulabatq; meritū. Nuāuis em̄ nō ita sincera atq; laudabilis sit hmōi resistentia ⁊ cessatio a pctō in casu p̄dicto quēadmodum est in ꝟtuoso/ qui p̄cise ꝓpter deū pctā deserit/ nihilomin⁹ resistētia talis/ bona est ⁊ saltē inductiua virtutis. Sic̄ de timore seruili/ respectu timoris casti/ doctores determināt. ¶ Qq; ibi non sit timor trīmodo filialis. ꝙ in sua radice p̄maria/ filialis ⁊ castus/ Resultat insup meritū ex aptatiōe sequēti. dū gaudebit incōtinēs trāsacta tē ptatione nō cōsensisse pctō. Demū qualit̄ ibi cēt timor simplr̄ filialis. cū posset ꝓfessus ab ista libe rari pena nō implēdo penitētiā. attñ iplet. q; deo ⁊ sacerdoti suo/ vult obediēs eē. Et hic sumi pōt grata ⁊ pulchra ꝓsideratio ꝓ sponte vouētib⁹ ac religionē intrātib⁹. ¶ Ad alterā obiectionē dicebat sīliter fieri posse ad improbationē oim religionum. oimq; votorū salubriū. si sic ois pnie susceptio/ periculosa eēt. Sic ⁊ de⁹ ⁊ sup̄iores in suis p̄ceptis ⁊ legib⁹ culparent. Euitat etiā piculū sufficiēter ꝙ hoc q; nō nisi ꝓsensu habito cōfessi/ ⁊ ad tps nō ꝓpetuo/ tales pnie siue obligatiōes impōnunt. Siue igit̄ fiat p tps ista transgressio/ aut si diabolo purgente fieret/ pene solui pñt ⁊ ita hō a noua trāsgressione liber erit. imo ⁊ op⁹ bonū facilet. ꝙ si transacto tpe statuto/ remediū videret inefficax aut in deteri⁹ vertat. poterit omitti. Si vero sit vtile sicut sperandū est/ rursus valebit iterari. Denicꝺ ⁊ si salubre antidotū/ ob egrotātis inobedientiā pestiferū fiat. medicus culpa caret.

¶ Subinde p̄dictus mgr̄ aliud adūciebat documentū. Itaq; si videbat pueros aut alios simplices/ minus cogitare p̄cepta dei. ⁊ ex hoc liberius peccare. reddebat eos magis timidos ⁊ cautos cōtra peccatū/ p̄ pmissiones exp̄ssas in manibus suis factas/ de cauendo deinceps de tali vel tali pctō. p̄ hoc em̄ pmissionē in baptismo factam de obseruatione legis xp̄i/ tanq; abolitā a memoria/ vel trāsgressam/ renouabat. ⁊ p modū cuiusdā recognitionis/ iterū pmittēdo repabat. Sic moyses ⁊ Josue/ respectu filiorū israel. Sic plerumq; hoies post p̄mā cōfederationē/ fedus antiquuz retractāt ⁊ ineunt. Necq; arbitret aliquis pmissionem talē patere discrimini aut fractionē ei⁹ esse casum specialiter reseruatū/ qm̄ nullū ibi votū est cum nō nisi respectu illorū que alias eēnt licita et quibus confitēs implicite vel explicite pmissiōez talē facit aut renouat. ſ. ꝙ ꝓtra dei p̄cepta de cetero mortaliter nō peccabit. Erit attñ trāsgressio de p accidens deterior/ quia ⁊ cognitio diuini precepti iam sibi effecta ē lucidior. ¶ Rursus idē magister puidebat diligēter/ ne cōfessus su⁹/ esset deinceps occasio p̄marie corruptionis aliorū p̄serti tuuenū. ⁊ q; sibi sufficeret damnatio p̄dictoq; ꝓpria/ specialiter in pctis grauioribꝰ ⁊ abominandis. imo nec nominandis palam. Ne pias aures polluant occurrebat/ diligēter puidendo. vijs oibus. cōminatiōe penarū ⁊ obligatiōe/ ne cōfessus trāsiret in deteriorē spēm/ ex societate seu cōicatione puersa/ ⁊ explicabat qñq; ꝑticulari⁹ sic̄ clam ⁊ secrete fieri pōt/ dū videbat oportunū. ¶ Valebat em̄ cōfessum suū dimittere/ ⁊ tolerare in sua libertate quo ad peccata aliqua min⁹ grauia. q; ita eundē vrgere ab oīi pte/ vt ad deteriora labere. Añ aūt ⁊ qualiter illud fiendū ē. magis docebit ꝟtus ⁊ ars ⁊ vnctio sanctis⁹ps ⁊ circūstantiarum oim ꝑticularū consideratio q; script⁹ aut ꝟbis possit edoceri. ¶ Postremo dabat cōsilium idem mgr̄/ vt cōfitētes nō refugerēt/ sed p dono maximo reputarēt/ hr̄e ꝑitos cōfessores/ morib⁹ ⁊ sciētia ⁊ longo exp̄imēto ꝓbatos q̄ q̄rerēt non q̄stū ꝓpriū/ ꝙ sincero corde salutē aiarū/ ⁊ itez p cōgruis remedijs ꝫ singula vitia. laudauit plurimum/ summā scz de vitijs ⁊ ꝟtutib⁹. laudabat denicꝺ p bonis effectib⁹ generādis/ libēter cōuersari cū viris bonis ⁊ deuotis. q; vox diuina ē. Cū sco scūs eris. Eorū itaq; colloquia/ sunt ignita ve

hementer/ꝛ stimulantia ad ꝟtutem. Sed ꝛ sanctoꝝ patrum vite ꝛ exempla frequēter ꝛ attente lecta. vehemēter ꝓficiunt/ad infundendū cordibus nostris diuini amoris affectum/vt deum in oīnibus ꝛ sup oīa diligentes ꝓmissiones suas que omne desiderium supant seq̄mur. Amen.

Reterea ille circūstantie que habētur ꝓ hunc ꝟsum/inquirende sunt in confessione a cōfessore. Quis/q̄d vbi/quibus auxilijs/cur/qūo/quā do. Per quis intelligit an sit iuuenis vel senex/clericus aut laicus. solutus aut ligatus. Per q̄d an sit res sacra vel nō Per vbi an sit in loco sacro vel nō. publico vl̄ ꝑuato. Per quib⁹ auxilijs an cū pugno baculo aut gladio. Per cur/qua intentione an rōne vindicte inferēde vel iniurie repellende. Per qūo an ꝑcusserit aliquē fortiter/vel remisse. Per quādo intelligit an in quadragesima aut in alio tpe scō/vl̄ aliter. Tempus. locus. modus. numerus. mora. scientia. etas.

Finis

Responsio eiusdē super questione sibi facta ꝓ vicarium dom⁹ carthusie/de statuto ordinis eiusdem q̄ cōmissi ad confessiones audiendas/nō absoluant a mortali certo. ꝫ remittant ꝑfitentē ad supiorē suū.

Confessio sacramētalis fundat in solo iure diuino ꝛ euāgelico sup illo. Quōcū q̄ligaueris sup terram ꝛc. Confessio sacramētalis sicut nō potuit instituui nisi a solo deo: sic nō destitui pōt ab homīe puro. Alꝫ papa posset nō obligari ad cōfessionē sacramentalem. Confessio sacramētalis nō obligat ad venialiū confessionē de ꝓ se. ꝛ de necessitate salutis. quia nō tollunt charitatem. ꝛ ideo sine confessione talium/stat salus. Confessio sacramentalis/nō debet extendi ꝓ homines puros. vt aliq̄s peccata venialia confiteat nisi velit. Seq̄tur ex p̄cedētibus. Imo nec debēt fieri reseruationes nisi in grauib⁹ culpis. Pōt aūt dici grauis culpa que trāsit in opus cū cōsensu. ꝛ deliberatione ꝓfecta. aut cū graui scandalo aliorū. Confessio sacramētalis non obligat de ꝓ se. vt hō bis confiteat idem peccatū etiā mortale. nisi ꝑfitens velit. Ratio quia lex diuina nō obligat nisi semel confiteri. ꝛ hoc ꝓ se. ꝛ nisi velit homo. Confessio sacramētalis nō debet coartari ꝓ reseruatōes casuū p̄sertim occultorū/contra vl̄ ꝑter legē euāgelice libertatis. sed dandus est locus timori altissimi. Alioq̄n timeat illa phariseorū culpatio. Alligant onera grauia ꝛ importabilia humeris hominū. digito aūt suo nolunt ea mouere. fit rursus aliq̄s vt qui nimis emunget eliciat sanguinē ꝛ fiat causa fictionis. Confessio sacramētalis/tali ꝛ tanto claudi debet sigillo secreti/vt nec verbo nec signo/qūolibet reueleat/aut reuelari ꝓbabiliter estimet. Facit ad hoc expressa determinatio ecclesie. cum naturali rōne. Cōfessio sacramentalis de peccatis occultis/raro ꝛ cautissime debet remitti ad supiores/habētes iurisdictionem coerciuam in publicis quales sunt abbates ꝛ priores in religionib⁹. quia facilis oriꝫ suspitio apōcorrectos publice. q̄ occulta confessio per eos facta ledat. Sed etiam debēt instrui cōfessi. q̄ confessio secreta de publicis/nō liberat eos. quin possint aut debeant publice punitioni subiacere.

Cōfessio sacramētalis/pōt q̄n q̄ rōnabiliter et fructuose dimitti de venialib⁹. pōt etiā aliq̄n fieri fructuose. Qualiter ꝫ ꝛ q̄n. doceri debet ynchoatus ꝑ spūssancti/cum cōsilio xp̄iane ꝓdentie. Confessio sacramētalis/pōt aliq̄n repeti fructuose de mortalibus iam cōfessis. sed obligatio pluries illa confitēdi pōt reddi vitiosa. quia nimis onerosa. Confessio sacramētalis pōt sepe fieri ꝫ contra dītione. tam ꝓpter ignorantiam facti. quia nescit sepe homo quid ꝛ qualiter fecit. q̄ ꝓpter ignorantiam ꝟis. quia nequit in pluribus a venialibus mortale discerni. Cōfessio sacramētalis/facta sub conditiōe modis tactis aut alias legitime posita est habere seu recipe absolutionē absoluta/sub hac forma. Ego absoluo te/in nomīne patris ꝛ filij ꝛ spūssancti. Que forma sufficiens est ꝛ secura cum intentione debita confessoris ad absolutionem de peccatis. imo ꝛ excōicationib⁹ in foro cōscientie. Nec oportet imo sepe nō expedit/multiplicare sermonē absolutionis. Ut dicēdo si ꝛ in quātū possum. ꝛ dicendo de contritis peccatis ꝛ oblitis. ꝛ de tali vel tali excōmunicatiōe. si ꝛ mēq̄ tum indiges. cum silibus. que addita plus officiunt sepe vel ꝓturbant/q̄ ꝑficiant vel serenent. Sup hoc notet hec doctrina. Absolutio sacramentalis pōt delere peccata que nōdum erāt contrita. sed solūmodo attrita. Rursus oblita peccata nō delent ꝟtute absolutionis sacramentalis. q̄n homo postmodū teneat illa cōfiteri dū redeat ad memoriā. sed si nō redeunt. nihilomin⁹ homo saluabit si fecerit sufficientē diligentiā recordandi. cum deus nō obliget ad impossibile. Est ligatur additio frustra cum dicit de oblitis. Similiter cum dicit de contritis pōt esse noxia. Similiter male exprimit si ꝛ in q̄ntum possum ꝛ debeo. Sufficit em̄ q̄ intentio sit bn̄ regulata. Datz ad extremum q̄ noxia sit obliuio peccatoꝝ quia nō delentur ꝟtute confessionis sacramentalis ac deinde virtus clauiū que remittit magnam ꝑtem penarum debitarū. ad hmōi peccatorū delectionem nō sic efficaciter applicat. put fit circa pcta que sacramentaliter ꝛ exp̄sse sunt confessa.

Adhuc de eodem statuto

Tez ad' questionē sibi factā p vicariū carthusie sup statuto carthus'/ de absolutio/ ne a pcō mortali ⁊ de cōsuetudine ordis sup hoc Rñdit. sub correctione ⁊ cū reuerentia loquēdo. nō apparet q talis refuatio sit ꝓueniēs. nec cōsona euāgelice libertati. quia non tenemur cōfiteri de venialib'. Et quo ad mortalia distinguēda/ nō est dabilis regula generalis ⁊ infallibilis p humanā sapientiā. Propterea timoratarū. ꝓōt tñ fieri reseruatio de certis mortalibus manifestis. ⁊ que trāseunt in opus exteri⁹ us. quia de cogitationibus/ noxium est aut inutile reseruationē adhibere. ¶ Item idē ad quēdā carthusien. sic scribit. Recepi q in ꝓstitutiōibus vestris nō dicit q oīs mortalis culpa sit maiori reseruata in foro confessiōis. sed q grauis culpa. Et certe tolerabilis ⁊ salubris ē hec cōstitutō si bñ fuerit declaratum qualis culpa debeat merito grauis reputari. Et ita saluat honor patruz constituentiū. Et nihilomin' euitat onus imporbeat aut posset inter ꝓtatio q̄d ē ḡuis culpa: puto tabile sup ceruices peccātiū. Qualis aūt fieri denotatū fuisse competent in vltimis scriptis licet i cultis dño Osualdo rñdendo tali questioni. Si desolis venialibus debeant absoluere cōmissi a pioze: ¶ Item nota q null' tenet cōfiteri pecca ta venialia lege diuina. nisi sit ad hoc specialit ob ligatus p votum vel pticulare statutū. quale nō debet leuiter fieri. Et q̄nq̄ magis expediret cessare a confessione taliū q̄ nimiā incurrere solicitudinem. que plus impediret aliq̄n/ q̄ fructus ꝓfessionis iuuaret. Alioq̄n etiā cōfessione facta. oporteret sepe iterū confiteri. ⁊ sic deinceps sine ēmio attento quod vix facimus aliquid vbi nō possumus rōnabiliter formidare de peccato veniali.

¶ Finit.

Sequitur auisamentum eiusdem p modū confessionis in religionib' nō lapsis audiēdi.

Sicut expediens esse suasi pro patrib' carthusi. ⁊ celestinis/ vt eorū supiores haberēt a dño papa: latissimā absoluēdi i foro penitentiali licētiā. sic apparet mihi q cōfessores ordinanti p singulos cōuentus habeant magnā ⁊ amplā ptātem absoluēdi nedum de venialibus solis/ quia talis esset irrōnabilis ⁊ intolerabilis restrictio. sed etiā de mortalibus ꝑsertim occultis. nō q absoluerēt de quocūq̄ mortali. Ñ aūt deberēt remittere ad supiorē ⁊ q̄n non relinquerēt arbitrio confessoris iuxta qualitatez confitētis. Attento ꝓmo q̄ cōsultius est penitentem mittere in purgatoriū cū pua penitētia. q̄ cū magna nō implenda vel forte nō alias cōfitendo detrudere in infernū. Rursus attento. q nō obstantibus tot decretis sup penitētijs iniūgendis cōmuniter est doctorū sententia q oīes penitentie in foro sacramētali sunt arbitrarie intelligēdo de peccatis occultis. Ceterū p manifestis regule ⁊ disciplīe in religionibus ordinate possunt rationabiliter exigi ⁊ ab inuitis. Et hic habet locū q dicit in terrore aliorū. ⁊ ne facilitas venie incentiuum tribuat delinquēdi. ⁊ nullo modo de occultis que penit' nō cōfiteret nisi vellet. licet in ꝺ se damnaret. sed tam horrendo discrimini nō occasio ꝓstanda. cū tam misera ve ve ve sit ⁊ totiens experta fragilitas humane conditionis.

¶ Finit.

Distinctio magistralis ⁊ breuis. eiusdem de modo excōicationis ⁊ irregularitatū ⁊ absolutionis ab eisdem. f

Excōmunicationū tot sunt genera quot cōicationū. ⁊ consequenter iudicant irregularitates que dicūt impedimēta ad cōicationes legitimas exercēs ¶ Cōicationū alia est naturalis. alia ciuilis. Naturalis est hec vita corpalis. cui mors opposita pōt dici excōmunicatio. Ciuilis ē multiplex. Quedam fm leges spectantes ad communicationē tempalem p̄sentis vite. de qua spectat ad dños legistas Alia est ecclesiastica fm canones ⁊ instituta. que spectant ad animā/ in ordine ad vitā eternam. ¶ Ecclesiastica communicatio de qua magis ad ꝓpositum spectat/ cōsiderat dupliciter. Uno mō ad deum. Alio modo ad primū. ¶ Cōmunicatō ad deum/ est status seu vita gr̄e gratū facientis. cui opponit generaliter oīs excōmunicatio que cōtrahit ex mortali peccato. sic q nequeat talis excōmunicat' exercere legitimos actus/ p̄sertim sacramētales sine peccato. ¶ Cōicatio ad primuz seu publica: tractat ⁊ intendit p canonistas: duz loquunt de excōicatione ⁊ irregularitate. ¶ Est aūt excōmunicatio seu irregularitas/ sub duplici differētia. Quedā est oīno sine peccato. quedā ex pcō existēte vel p̄sumpto Exemplū ꝓmi sicut bigamia. sicut iudiciū latum in causa sanguis ex officio. sicut seruit'. sicut lepra. vel mutilatio. vel officiū vile. ⁊ silia. que distrahūt ⁊ impediunt ab exercitio diuinarū ministrationū. necnō ⁊ ab ordinū susceptiōe repellunt. Exemplū secūdi sicut excōicatio late sententie ab homie vel a iure. ꝓpter cōtumaciā verā vel p̄sumptam. ¶ Et hec ē acceptio cōmunissima. que subdiuidit in varias spēs velut' innumerabiles. Tñ in generali. Quedā est refuata pape. sic etiā irregularitas q̄ ꝓtrahit ex hmōi excōicatiōe. dū q̄s se miscet in diuinis excōmunicatus. recipiēdo vel exercēdo sciēter a ꝓposito. ¶ Altera est irregularitas que nō ita refua-

tur. sed eā tollere pōt sacerdos simplex. sic̄ in excōmunicatione minori/ que suspendit hominez a celebratione. quēadmodū fit siquis pticipauerit scienter cum excōmunicatis. nō tm̄ in crimine. sed ex quadā verecūda pietate. ⁊ in casib⁹ nō concessis. Casus aūt pticulares hmōi suspensionum ⁊ irregularitatū querēdi sunt a iuristis ⁊ ab institutis religionū seu cōmunitatū. quia consurgunt ex sola cōstitutione positiua. ⁊ aliqñ sine crimine licet nō sine rōne. ꝓpterea cōdemnabilis est contemptus. Quoinde qualis debet esse forma absolutionis sup excōmunicationibus ⁊ irregularitatibus in foro exteriori ⁊ publico. sciaṫ a iuristis qm̄ in foro cōsciētie/ nō requiriṫ certa forma. nec de necessitate sacramēti. nec de necessitate precepti. Sed sufficit dicere vt supra. Ego absoluo te in nomine p̄ris ⁊ filij ⁊ spūssancti. Amen. cum intentione absoluendi. Expedit aūt vt hec intentō sit latissima que ferat sup oñi casu in quo potest cōfessor absoluere tam de sententijs q̄m de peccatis. Et ita sufficit hec forma ꝓ oñibus sine multiplicatione verboꝝ. Adde q̄ absolutus in foro exteriori de excōmunicatiōib⁹ tenet nihilominus causas excōmunicationū sacramētaliter confiteri vt q̄ verberauerit clericū ⁊c̄. Nō em̄ fit publice sacramentalis cōfessio ad quā obligat ius diuinum. Ex quibus oñibus colligi pōt/ q̄ multa a plerisq̄ addunt fruſtra in absolutione sacramentali. ad absolutionē penit⁹ nihil faciētia. In hoc em̄ q̄ confessor quilibet cū intentione actuali vel habituali dicit ego te absoluo in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. oñia cōprehendit. s. auctoritate mihi cōmissa vel qua fungor/ hāc em̄ condi tionem p̄supponit ipa absolutio. Item a peccatis tuis mihi cōfessis supflue addit. q̄m de nō cōfessis nō absoluit. Item et restituo te vnitati sc̄e ecclesie ⁊ sacramētis eius. Si em̄ absolutus est. ex se quia fidelis c̄. iam restitutus est. Cetere condi/ tiones patent supra. Clerū vt supra tactum c̄. si quis fuerit a iure. vel ab homine suspensus aut maiori excōmunicatione innodat⁹ seu irregularitate irretit⁹ notoria aut contumaci aut certe illa q̄ sedi ap̄lice est reseruata. ⁊c̄. in taliū casuū absolutione p̄scriptus est mod⁹ videlicet in sacris canonibus vt eo mobo noduz religent quo q̄s fuerat alligat⁹. Et hec absolutio simpliciter sacerdotis transcēdit ptātem saltem ex iure positiuo. Similiter eodē iure eius ptāti ablati sunt casus episcopales aut aliorū superiorū. Siliter ⁊ in institutiōibus religionū ꝓpter artiorē sui status custodiaz que peccata seu casus soli p̄lato reseruant q̄uis de p̄ se quilibet sacerdos ab eisdem posset absoluere dūmodo vltra suam ptātem p̄ncipalem nō excederet. Patet quoq̄ q̄ multa ⁊ in ipsa absolutione superiorū casuum criminū excōicationū irregularitatū. ⁊c̄. ab ipis p̄latis adijciant superflua ⁊ nihil ad absolutionē spectantia. Nam etiā in talibus sufficit ad cōem formā addere solūmō clausulam vel clausulas a iure institutas. quibus irretitus enodet seu a nodis absoluat. vt dicēdo autoritate summi pontificis vel gratie aut priuilegij cōcessi aut dati ⁊c̄. Ego te absoluo a tali excōmunicatione irregularitate interdicto suspensione quā tali vel tali sentētia incidisti ⁊c̄. sicut cōgruit ⁊ autoritas concessa aut ꝑtus gr̄e apostolice seu p̄uilegij se extenderit. Quod aūt additū inq̄tum gratū in conspectu diuine maiestatis fuerit ⁊c̄. nihil facit ad rem.

De iniunctione pn̄ie

Sed de iniunctione penitētie diuise sūt opiniones suas rōnes adducētes. an ante absolutionē vel post absolutionē iniungenda sit penitētia que cōfessionis indiuidua comes est. ad hoc em̄ cōfessio fit q̄ vulnus inflictum detegaṫ. ad hoc penitētia inūgitur vt vulneri detecto salutare remediuz adhibeaṫ. Et licet incerte sint p̄uidentie nostre. nec q̄ lance diuino iudicio nostre ponderent offense. tamen abundanti misc̄dia ac pietate ipsius hoc cōcessum est fidelibus. vt sacramento confessionis ac remedio penitentie etiā minus sufficiētis iam saltem a mortis eterne sit ereptus supplicio q̄ fuerat damnandus etiā si ob modice penitētie iniunctionem longius sit cruciandus. quib⁹ tm̄ cruciatibus etiā multiplex remediū sue sponse aliunde p̄uidit christus cui⁹ ꝓpriū est misereri ⁊ cui⁹ misericordie nō est numerus. De illo aūt an ante vel post absolutionem iniungenda sit penitentia nihil videṫ obesse homini simplici ⁊ contrito seu dolenti corde ad confessionē veniēti ⁊ ad satisfactionem parato. In ipa aūt iniunctiōe penitētie similiter occurrit reprehensio sup multiplicatione verboꝝ. penitētie in nullo suffragantium. Vnde cum eī cōfitens cauere debet ne aliquid immisceat quod tm̄ sacramentū excusatione indebita. importunitate importuna. ostentatione falsa. fallatiōe fraudulenta ac ceteris quibuslibet malis violet fructumq̄ eius tollat. ita nō min⁹ ipe cōfessor locum dei tenens atq̄ eius gerēs vices sacramēto confessionis reuerentiā exhibeat. ⁊ei⁹ verba statera sancta sunt ponderāda ne ⁊ ipe in tali loco addicat quicq̄ quod eum verboꝝ subtilitate nec nō multiplicatione aut insolita forma plationis polleat ostentare magis ceteris cōfessoriib⁹ idoneū intelligentē doctioremq̄. his em̄ ac siliꝫ cōditionibus plerisq̄ ꝓhnefas cōfessoribus nō solum fama ⁊ fauoꝛ a lingua sed etiā a manu crescit pecunia. ⁊ cathedra moysi quā dñs laudauit. ista atq̄ alijs modis vertiṫ in cathedras numularioꝝ ⁊ colūbas vendentiū. quas idem ipe euertit ⁊ de templo eiecit. Post simplicē igiṫ confessionē ⁊ verā vt p̄supponiṫ simplex etiam fiat absolutio aut cum timore ⁊ magna cautela ad superiorez si

oport et remissio iuxta supi⁹ dicta. demũ post absolutionẽ vel ante (quod ad pñs nolumus deuenire/eo q̃ nõ obstet huic sacrõ) simplex etiam fiat penitẽtie iniunctio.

Hoc notabile quod sequit multũ cõcordat cũ dictis domini Joh. Gerson ita q̃ videt etiã ab ipso positum.

Nota forma absolutionis a peccatis sufficiens z necessaria est. Ego absolvo te. Sed satis cõueniẽter ꝑmittit auctoritate ecclesie a qua cõfessor accipit potestatem absoluẽdi in susceptiõe ordinis. Sed qr illa ptãs est retenta in manu superioris nisi cõmittatur. ideo dicit z ordinis. Et si loco hui⁹ clausule ꝑmittat auctoritate qua fungor/nõ est vis. Idem eñ valet. Beniq̃ nota q̃ satis cõuenienter apponit in forma supra dicta/a peccatis tuis. ad dõnotandũ de quo fiat absolutio vel de quibus.

Nam dicatur a peccatis tuis z a circũstantijs eorũ. hoc scõm/totaliter est superfluum. Quia aut a peccatis tuis. Si nõ. nõ cadit sub absolutione. Itẽ q̃ dicat de cõtritis. periculosum est z potest esse damnosum. quia nedũ contrita sed etiam attrita peccata possunt ꝑ absolutionẽ deleri/ꝑ gratiam post aduenientẽ. Ut melius post declarabitur. Hoc aũt quod est cõtritũ/omino excluderet attrita. sicut album nigrum. z. Beniq̃ h ẽ injice re scrupulum desperationis ꝑsertim in mortis articulo positis existẽtibus. Nulli eñ cõstare põt si vere de peccatis conteratur. Cuz igit audit se absolui a cõtritis incipiet dubitare z vacillare sup sua absolutione. maxime cũ inimic⁹ in mortis articulo totis posse insistat ad deijciendũ hominẽ a sua spe z fiducia z sepe dolor corpis est vehemẽs. ita q̃ homo nullam deuotionis grãm seu cõtritionẽ attendentem sentire possit. sicut etiam z in sanitate hominis sepe sine culpa sua ꝓpter multas rõnes aufertur grã deuotionis. Tollit igit ꝑ hoc/fiducia vel minuit. z datur occasio ruine seu desperationi. Et si eñ vere ita sit q̃ absq̃ cõtritione peccata/ñ deleant. tñ homo sepe veraciter cõterit vel in ipsa absolutione contritio ꝟtute sacramẽti infundi tur. z hoc hominẽ vt ꝓdixi latet. z cũ audit a contritis/capit occasionẽ musitandi z dubitandi. et ꝑ consequẽs piclitandi z. Ex si dicat de oblitis. similiter est superfluum. quia nõ põt confitens de peccatis oblitis absolute absolui. q̃n etiam teneat confiteri si in futuris recordet. Nec vaalet dicere que libẽter confitereris siue que velles confiteri si eorũ haberes memoriã. quia staret q̃ cõfitens vellet q̃n confiteret. z nõ vellet q̃n recordabit. Aut forte voluntatem habet bonã in generali de cõfitendo oñia que occurrũt. quã non haberet de cõfitendo si in speciali aliqua occurrerẽt sicut manifestũ est z declarari posset ꝑ syllogismũ incõtinẽtis extra passionẽ existẽtis. Et hoc diffuse declarari põt tempe suo. Item male exꝑmit si z inq̃tũ possum z debeo. quia si nõ potest/non debet se ingerere ad audiendũ. Et si forte occurrit casus sibi imptinens. debet remittere ad superiorem. Sed z sufficit q̃ intẽtio confessoris sit bñ regulata. Nec est idem dicere. si z inq̃tum possũ z dicere. Autoritate mihi cõmissa. quia ꝑm⁹ modus loquẽdi/est dubitatiu⁹ z ꝑ cõsequẽs piculosus. vt iam statum supra dictũ est. secũdus aũt assertiuus. Et debet intelligi autoritate. i. ꝑ autoritatem. Nota illa ptícula In nõie pa. z fi. z. ad dit ad denotandũ q̃ a deo est qõ absoluit. Vt qr oñia sacramẽta fiũt in ꝟtute fidei trinitatis z passionis iesu xꝑi dñi nostri. Nec ẽ (vt Thomas dicit in tertia ꝑte summe) de substãtia absolutiõis. sed relinquit arbitrio sacerdotis. qui cũ sit vt instrumẽtaliter cõcurrẽs z. siue vt minister absoluat. cõuenienter apponit illud quod ptinet ad ꝑmam autoritatẽ dei. s. vt dicat. Ego te absoluo i nomine pa. z. Quia tñ hoc nõ est determinatus ex verbis xꝑi. Quodcũq̃ ligaueris sup terrã z. sicut in baptismo/talis appositio ibi. z nõ in baptismo relinquit arbitrio sacerdotis.

Aliud notabile eius dem vt videt de ꝑmis motibus et ꝓsensu.

Notandũ q̃ sunt motus ꝑmo ꝑmi. Et sunt motus secũdo ꝑmi. Et sunt motus qui cõsistunt in cõsensu. Motus ꝑmo ꝑmi sunt tres in quib⁹ nõ est aliq̃d pctm̃ mortale vel veniale. quia nõ attingunt voluntatem nec vt libera est nec vt natura. Primus est titillatio in carne siue suggestio facta. excitans ad libidinem. Secõs est delectatio in appetitu sensitiuo tm̃ circa illud quod caro suggerit. Tertius est desiderium improuisum ꝑsequẽdi illud in op⁹. Motus aũt scõo ꝑmi sunt illi, qui attingunt volũtatẽ vt natura est nõ vt est arbitrio libera seu liberatiua. Et sunt tres. Primus est mot⁹ delectationis in voluntate. cõdelectãdo appetitui sensitiuo. Secõs est consensus subitus volũtatis in delectationẽ. Tertius ẽ cõsensus subitus seu desiderium ꝑsequẽdi in opus. In his ẽ tm̃ pctm̃ veniale. Ita q̃ in primo gradu est ꝓncipiũ peccati venialis. In scõo mediũ. In tertio limes seu terminus. Isti sunt cõsensus in q̃b⁹ cadit pctm̃ mortale de peccato saltẽ q̃d cadit sub ꝓhibitiõe. Primus ẽ ꝓsensus interꝑtatiu⁹ in delectationẽ. q̃ fit q̃n ex delectatione volũtatis/intm̃ absorbet rõ/vt nõ possit intendere iudicio. z volũtas negligit mouere rõnem ad iudicandũ z ꝑmittit tps transire quo possit deliberare. Secõs est cõsensus ver⁹ in delectationẽ. habito etiã iudicio rõnis in oppositum certo. Tertiꝰ ẽ ꝓsensus in op⁹: ver⁹ z deliberatus. etiã si opus nunq̃ sequat. q̃d q̃dẽ per se est pctm̃ mortale. Inde ait saluator. Qui viderit

mulierē ad ꝓcupiscendū eā. statim mechat⁹ est eā in corde suo.

Opusculum eiusdem

sup absolutione cōfessionis sacramētalis.

GRatia tibi ⁊ pax. frat charissime. Petis ꝑmo. si apud aliquē doctorē repiatur forma autentica absolutiōis sacramentalis. Rñdeo ꝙ sic. Et de hoc videat summa cōfessorū. vel Bertelina sup hoc verbo absolutio ꝑma questione. Utrū forma absolutionis debeat fieri sub modo indicatiuo. Et ꝑm illa que repiunt ibidem patebit satis rñsio. Ad illud quod scdo petis. s. que sit forma sufficens?

Deinde ad tertiū quod queris vnde tot varietates in forma ista absolutionis? Rñdeo/ ꝙ ex ignorantia vel negligentia sufficiēter inquirēdi que agenda sunt circa sacra. Sed cur plus inquis circa istā formā ꝙ circa alias? Rō vna est quia alie forme/ dicunt publice ⁊ iueniunt scripte sicq; legunt. Hic aūt occulte ⁊ absq; libris ⁊ arbitris fit negocium. Potest ⁊ alia ratio dari. quia act⁹ confessionis ⁊ absolutionis/ est quidā act⁹ iudicialis vbi videtur sufficere ꝙ sacerdos iudex/ explicet sententiā suam quibuscūq; verbis. dum tn̄ intendat absoluere. sicut dicimus in matrimonio ꝙ cōsensus interior amborū. significat⁹ exteri⁹ qualibuscūq; verbis. imo ⁊ signis. sicut in muto. sufficit ad matrimoniū cōtrahendū. Deniq; ꝑ solutione aliorū quesitorū ⁊ declaratiōe ꝑmissorū/ scribam tibi modum quo vtor in hmōi absolutionibus/ Unde si nihil dubitat de excōicatiōe cōtracta. Dico ꝑmo ꝙ modū impcationis que d cō gruo ꝑmittit. Dñs noster iesus xps te absoluat. vel parcat tibi deus. vel dum mora maior ē. Ubi sereat tui omps de⁹. ⁊c. Deinde subiūgo cū intētione interiori absoluēdi/ q̄tum possum ⁊ ꝑm autoritatem mihi cōmissam. Et dico. Ego te absoluo a peccatis tuis In noīe pa. ⁊ fi. ⁊ s. s. Amen.

Nec oportet aliud addere. nec istud ꝑnomen alijs nec istud adiectiuū oñ⁹ b⁹. nec istud oblitis nec illud cōtritis. Imo pōt nocere si ponit ꝑ adiectiuū cōtritis. cū vtus sacramētalis absolutionis valeat sup pctā solū attrita. licet nōdū contrita. Et ita est additio quodāmodo distrahēs que ꝑsupponit contritionē ꝑcessisse que nō semp prequirit vt dictū est. Itē nec oportet addere q̄ntum possum ⁊ adhuc min⁹ istud inq̄tū debeo. qz sepe sacerdos nō tenet aut debet absoluere. ⁊ ita est additio distrahēs. Itē nec oportet addere autoritate mihi cōmissa ⁊c. oīa em̄ talia sufficiēter fiunt ⁊ valēt ꝑ intentionē interiorē quā habet sacerdos vel habuit in volēdo absoluere. Unde ꝑ regula teneat ꝙ forme sacramētorū debent eē absolute/ ⁊ nō conditionales. Et si opponat ꝙ in baptismo dicit qñq; Si tu nō es baptisat⁹ e. t. b. ⁊c. Rñdeo ꝙ illa cōditio nō se tenet nec tenē debet ex pte forme sed solū referēda est ad explicationem intentionis quā habet sacerdos. quā intentionē ideo explicat ne putet velle baptisare puerum iam baptisatum. ⁊ ita facere iniuriam sacramento. Unde apud deū sufficeret intentio interior sine tali explicatione. nisi quia sic ecclia voluit fieri cā dicta. Simile esset in dubio quod aliquis haberet de hostia posita ante eum dū celebrat et nescit plane si consecrata sit iam vl nō. vtputa ꝙz nescit si ꝑtulerit sufficiēter ꝛba/ ⁊c. Tunc si necessaria sit securitas amplior/ sufficiet ꝙ homo cū intentione ista ꝙ nō intēdit consecrare istam hostiā si sit consecrata. dicat verba consecrationis. quā uis talis repetitio nō sit passim faciēda. nec cēt inducenda hoc assuescendum. Addat ꝙ predicta forma absolutionis sacramētalis sufficit in quacūq; absolutione ꝑ peccatis siue fiat confessio post vnā solutione ꝑ peccatis siue fiat confessio post vnā absolutionem iam datā siue nō. Nec oportet dicere Absoluo te ab isto peccato ⁊c. sed sufficit sicut prius. Deniq; tutius obseruat breuis ⁊ sucincta forma absoluendi ꝑ dicta. q̄ dum sunt tot additiones que vel sunt superflue vel qñq; distrahentes aut impeditiue. Ceterum quo ad absolutionem de excōmunicatione. Respondet ꝙ in foro publico nō sacramētali/ nulla certa forma redditur sufficit ꝙ ille qui habet potestatē iudiciariā significet intentionem suā qua vult talem absolutum esse. Quoad foro quo ad sacramentalē absolutionem/ que vlterius requirit/ ⁊ circa cui⁹ omissionem multi deficiunt ꝑcisa forma nō ita requirit sicut in alijs sacramētis. Unde ista forma sufficat cum intētione interiori sicut ꝑus explicabat. Ego absoluo te ab excōmunicatione vel excōmunicationibus. ⁊c. Et pōt addi. licet nō sit necessarium ístud. Et restituo te sacramētis ecclie ⁊ orationibus diuinis In noīe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti

Uerū quo ad minorē excōmunicatiōnē que cōtrahit ex pticipatione cum excōmunicatis sufficit eadem forma. Sed quo ad excōmunicationes largo nomine dictā que cōtrahit ex quolibz peccato mortali quod sepat hominem a deo. puto ꝙ nō requirit specialis formula sed sufficit alia que dicta est ꝑ peccatis. Amplius vo quo ad irregularitates cōtractas celebrando in excōmunicatione vel alio tali modo/ sicut habet in constitutionibus decretalium. forma nō est certa ⁊ ꝑcise requisita. cū sit quidaz actus iudicialis magis quo dammodo q̄ ordinis. Nihilomin⁹ pōt cōgruelic dici sicut etiā pñtariorū vsus habet. Ego absoluo te ab irregularitate vel irregularitatib⁹ si sint plures. ⁊ restituo te sacramētis ecclie. ⁊ dispenso tecum. Et ꝑ ponūt ꝑ futuro tpe vt hō legitie possit celebrare vel vti sacramētis. Deniq; addit In noīe ꝑpa. ⁊ fi. ⁊. ss. Amen. Tandem ad id quod inquiris si sit expediēs in iniūctione penitētie dicere. Oīa bona que facies/ sint tibi pro generali penitētia? Respondeo ꝙ sic quia ꝑ hunc modū

oīa talia bona. habent vim satisfactoriam. licet nō tantūdem sicut si specialiter iniungerent & faceret. & hoc ꝓpter obligationem maiorem & obedientiam inde sequētem. Sed nō esset securū specialiter iniungere talia vel talia oīa sic debere fieri. ꝓpter ꝑiculum trāsgressionis & culpe seu inobedientie inde cōsequētis.

Tenor questionis de

qua fit supius mētio in summa confessorum lib. iij. ti. xxxiij. q. xcj. Ꝟm quottationē libri mei sic se habet. quia post confessionem cōtriti pectoris. regulariter debet subsequi absolutio sacerdotis. q̄ro an forma absolutionis in sacramento penitentie debet dici sub modo indicatiuo. Respondeo Ꝟm Albertum in scriptis sup quarto sententiarū dist. xvij. Dicēdum ꝙ sic ꝓpter sacramenti certitudinem. sed ꝙ precedit dēpcatio hoc est de bene esse sacramenti & nō deesse. Unde conuenienter dicitur. dōs te absoluat & ego autoritate qua fungor absoluo te a peccatis tuis in nomine patris & filij & spūsancti Amen. Et hanc formam exposuit magister Johānes de verziaco in scolis in lectionibus suis. Thomas etiam in vltima parte sum me sue. q. lxxxiij. ar. iij. ꝓcedat cum hoc. dicē. em mittit oratio misereatur tui oīpotens deus. & dē ne effectus sacramenti impediatur ex pte penitētis. Itē quia sacerdos nō ꝓpria autoritate absolui sed quasi ministeꝛ cōueniēter aliquid apponitur. ego te absoluo in nomine patris & filij & spūsancti Amen. Uel ꝓ virtutem passionis christi. Uel autoritate dei. sicut Dionysius exponit. iij cap. celestis hiera. Quia tamē hoc nō est de mia tum ex verbis christi sicut in baptismo talis apposito relinquit in arbitrio sacerdotis. Sequit alia questio. vtrum requirit impositio manuū sacerdotis in sacramento penitentie? Respondeo Ꝟm Tho. vbi supra. arti. iiij. dicendū ꝙ nō. quia ꝓ sacrm nō ordinat ad cōsequēdū aliquā excellētiam grē. sed ad remissionē peccatorū. Hagi etam in hoc sacro cōpeteret crucis signatio. q̄ manus impositio. In signū ꝙ ꝓ signū crucis xpi. remittit peccata & tm nō ē de necessitate sacrī. Ꝟ ibi

Quesisti īsuper si ho-

R mo absolutus a pena & a culpa. Ꝟm formam solitam conferri in articulo mortis mortiēs in illo statu. euolet statim ad celum? Rndeo ꝙ a radice videnda eēt hic tota materia de indulgētijs. ad ꝑplendū. ꝓ qua videant doctores in. iiij. sententiarū. & alie summe. dico tm q̄tū spectat ad ꝑsens. ꝙ absolutio illa solet dari de peccatis contritis & cōfessis. Si ḡ pcta sint q̄ nō sunt sacramētaliter cōfessa. sic sunt pcta oblita nō oportet ꝙ d illis Ꝟm formā absolutionis dē indulgentia. Ex quo patet q̄tum expedit nō dari obliuioni pctm sed illa expresse confiteri habita copia sacerdotis. patet vltra ꝙ in absolutiōe sacramētali nō oportet dicere absoluo te a peccatis oblitis. Uerum ē tm ꝙ quia deus non obligat ad impossibile si peccata oblita non veniant in memoriam. facta diligentia sufficienti. & homo conterit in generali de illis tunc homo saluabit. sic tamen quasi ꝓ ignem Secus aūt est dicunt iuriste. de absolutōne de excōmunicationibus. etiam de oblitis. quia nō oportet ab illis iterum absolui dum habens potestatē generalem vt papa vel legatus. & c. absoluit generaliter ab oīmbus sententijs: quod est tutū petere & habere. Addatur ad p̄missa. ꝙ potestas ꝓlatorum in dando indulgentias nō est nisi quedam potestas dispensationis que debet esse rationalis & ad edificationem & ideo si dent sine causa rationabili has vel illas indulgentias vtpote ꝓ solo intuitu fauoris humani. vl alio tali modo nō oportet ꝙ indulgentie tantū valeant q̄tuz sonant. Propterea fatue sunt & superstitiose quedā intitulationes de indulgentijs. xx. mille annorum vel tali modo qui dixerit quinq̄ pater noster. aīe talem imagine &c. Et esset ꝓ prelatos ꝓuidendū quia cedit hoc in contemptū & irrisionem indulgentiarum nec continet veritatem. Unde plena indulgentia vix solebat dari. ꝓ passagio terre sce Constat tm ꝙ factum ꝓ quo sunt indulgentie. magis priuilegiatum est. q̄ aliud ceteris paribus.

Addat preterea. ꝙ forma dandi indulgētias sepe varia est. q̄nq̄ em̄ datur sub certis conditionibus vt si sint confessi & contriti. & si dederit manus adiutrices. q̄nq̄ dat existentibus in gratia. vel infra mensem habuerint gratiā. ita q̄ tunc dū habent gratiam recipiunt gratiam. sine alio actu confessionis. vel sacramentalis absolutionis. Un dare indulgentias nō est ꝓprie absoluere a peccatis. sed ē de penitentia debita relaxare vl in toto vel in parte. Et ita patet ꝙ non requiritur. certa forma verborum. sicut in sacramento sed sufficit explicare Ꝟm intentionē pape dantis. ꝙ dant tali tales indulgentie.

Queris vlterius

Utr̄ absolutio a pena & culpa ꝓ articlo mortis fiat in vita possit dari illi q̄ n ē tūc moriturꝰ. Rndo circa hoc nec̄riū ē cogīscē q̄d & quo papa itēdit dādo indulgētias iux illd ꝙ vltio addebat i solutiōe alteriꝰ dubitatōis. q̄ si itēdit ꝙ solūmō valeāt indulgētie ꝓ illo q̄ moriturꝰ ē & ꝓ hora q̄ ē moriturꝰ. tūc q̄tūcūq̄ det idulgētia a sacerdote. illa n hz effm nisi ꝓ hora mortis Un & si ille postmodū moriat in pctō mortali effectꝰ idulgētie impedit Ꝟi āt moriat i gra forte tūc ꝓma idulgētia sortiet effm etiā si sacerdos dfuit dās istas idulgētias Addit forte q̄ nescit h̄ fieri itēto pape ꝓferēti Un q̄uis sacm extreme vnctōis. n debeat dari nisi i articlo mortis n̄ ille suscipiēs nō moriat ꝓ tunc nihilominus

erit vere inūctus sacramētaliter. ⁊ iñ in'altera vice articuli mortis poterit inungi. nō eñ dicit articulus mortis. quia p illum vel in illo hō moriatur sed quia fm ꝓbabilē cōiecturā humanā/non est in dubio mortis/⁊ ita nō oportz expectare horam extremi suspirij. Est igit tutū consiliū in datione hmōi indulgentiarū a pena ⁊ a culpa ꝓ articulo mortis/q in quolibet tali articulo ꝓut expressum est. petat infirmus sibi dari indulgentiā talem fm pape intentionē ⁊ q cōferēs sic dirigat intentionē suam. ⁊ dicat verbis quib⁹ valet post q̄z absoluerit eum sacramētaliter. mō debito tam ab excōicationibus q̄z peccatis. do tibi plenā indulgentiam de peccatis tuis. habēdo vt dictū ē. intentionē ad gr̄am a papa expressam/siue explicetur siue nō illa intentio.

Vlterius ad illud q

A quesisti si versus ille: dirupisti dñe vincula mea. ⁊c. dictus semel vel ter in morte habeat efficaciā qualem quidā ponunt ⁊ imponunt Aug⁹. dixisse? Rñdeo ꝓ regula circa talia que sunt innumerabilia q nunq̄z attribuenda est aliqua virt⁹ supnaturalis/talibus rebus quibuscūq̄z. nisi hoc trahi possit ex scriptura sacra. vel reuelatione diuina ⁊ oppositū credere/habet quādā speciem superstitionis/plus vel minus. fm naturā opis vel assertionis. Non oportet tñ q sp sit pctm̄ mortale/ imo habet sepe excusationē licet apud simplices ⁊ pios qui nō ponunt spez in talibus nisi ex ꝓtute diuina/quā reputant deū talib⁹ rebus indidisse ac inde subleuant spem suam. ⁊ imaginationē habent fortiorē. q̄uis instruendi crebrius. tā p fmones q̄z aliunde vt spem suā poti⁹ figerēt in auxilio dei/⁊ scōrū imediate. q̄z talia adinuēta quererent Nihilomin⁹ cōdescendēdū ē q̄ñq̄z fragilitati ⁊ debili deuotioni hominū. ⁊ pace fidei/qui nequeūt sic ferri in deū imediate. Et ex h̄ pñt excusari nouenarie que fiunt cū certis obseruātijs q̄s credūt simplices eē necessarias ⁊ q alioq̄n nihil valeret ꝙcq̄d ageret. vt si solū eēnt octo dies vl si. xj. eēnt similiter si dek candela longitudis illi⁹ q̄ offert q pl⁹ ꝓdest q̄z longior/⁊ ita de sil'ib⁹ innūer. Nō ē igit q̄libet talis obꝛuātia ꝓdēnanda. ⁊ extrahēda tā q̄z ipia/ꝙ poti⁹ studendū ē vt illud qō fit: fiat intētione pia ad deū ⁊ sub spe auxilij sui/ab ipo ⁊ nō altero q̄libet ꝓsequēdi. Sic pie pōt dici/ꝓsus pri or ⁊ sil'ia fm de assertiōe certa/q habeat vim hmōi ꝙ q deuotio dicētis h̄ mereat adiuuāte gr̄a dei. et spes interim sua vigorosi⁹ eleuat.

Ad aliud cum querit

si quis sacerdos absoluat aliquem bona fide. credens h̄re ptātem absoluendi illum. qui tñ in veritate nō habeat ptātem debeat postmodū facē cōscientiam illi quem putauit absoluere. Et si sic q̄d ageret si iam mortuus extiterit? Respōdeo q ta lis nō est absolutus sacramentaliter. saluabit iñ ex quo bona fide processit ⁊ cōtritus est/nisi post modum dum venerit ad noticiam suam veritas cōtemplit confiteri. Sacerdos autē tenet sibi facere conscientiam dum resciuerit ⁊ hoc si cōmode de possit fieri alias non. nec oportet q si non fecerit alteri conscientiam de hoc quia nō cōmode ꝓ aut potuit. sit in piculo damnationis/confiteri tñ de ignorantia aut negligētia tutū erit.

Aliud quesisti si dicē

do officiū diuinum occurrat cogitatio deuota circa aliud q̄z sonant verba seruitij/sit vtilius inflectere cogitationem illam vl continuare. q̄z reducere se infra terminos ⁊ limites ꝓuitij? Rñdet q talis aut est exercitatus iam circa illam cogitationem. ita q transit apud eum in contemplationem. id ē q faciliter ⁊ absq̄z impedimento potest fm illam seipsum eleuare. ⁊ fm illam videre. velut in lumine claro ⁊ impturbato. ⁊ ita poterit talis in'contemplatiōe semet exercere etiam tempe seruitij. quia cum oñi facilitate ⁊ absq̄z impedimēto reuertitur nis ad ea cogitanda que dicunt in seruitio. transibit in hoc nunc in illud. Si vero cogitatio que occurrit sit insolita ⁊ egeat grandi ⁊ forti attentione nec possit trahi ad familiarem cogitationem ⁊ facilem. nisi cum diuturna meditatione tunc in hoc casu videtur tutius ⁊ consultius cogitationem illam differre. vsq̄z post tempus seruitij. quādo fer uitium est impositum sub diffinito. Et fm hoc videtur intelligi illud dictum beati Bern̄. in vna omel. super cantica/vbi vetat: ne quicq̄z aliud ꝓ pore seruitij cogitetur. etiam si salubre aliquid occurrerit. ⁊c. Vl placuit imprecatio litteris tuis inserta qua petis. vt oñes nos deus in sua pace custodiat/⁊ a turbatione mundi ⁊ hominū in abscōdito faciei sue misericorditer abscondat. Est accōmoda p̄senti tempestati que minat ingentes horrendas q̄z bellorū plus q̄z ciuilium opiniones/ q̄z cie quorum/nō est refugium tutius ⁊ melius/ q̄z ad deum recurrendo/ꝓ patientiam ⁊ humiliatio nem magnam. Nam in qualicūq̄z angulo mūdi qualis securitas/qualis ve pax sperabitur: dispo sui manere stabiliter in loco meo parissius ⁊ illic p stolari/que domini voluntas, de me fiat/ nam locorum mutatio quid proficeret non satis inuenio Expectamus autem prebendam ampliorem ⁊ fa ciliorem ac vberiorem in ecclesia illa magna: nostris parisien. sed paradisi/ad quem tendimus. diuersis vijs. alius sic/alius vo sic. iuxta vocantis dei varios ⁊ imperscrutabiles modos. Faciat igitur quilibet per bona opera/ vocationem/suam certam ne ab expectatione nostra/nos confundat deus. Tu nominatim frater charissime hoc egeris/auxiliante gratia dei que iugiter tecum sit/⁊ fructū afferre faciat in patientia/in q̄ sola possidem⁹ animas nostras. Lege. xlv. capi. hieremie prophete

de verbo dñi ad Baruch Et bñ vale memor mei in orationib⁹ tuis. Nec pacē quesieris extra/ sed assidue tecū habita ⁊ libero animi ꝓtemptu/ru/ mores fuge. nō solū ne incipias nouus autor hr̄i: sed ne te gratis impleāt ⁊ vexēt. Pñm inuoca / et timendum est/illū time qui pōt corp⁹ ⁊ aiam pdere in gehennam ignis. Ammodo dū dubitationes hmōi morales pulsauerint animū tuū/ vel tuorū recurre diligēter ad sūmā ām habes. s. bertelinā quia illic repies rn̄siones fere de oīb⁹ talibus. aut saltem inquirēdo pficies/exercens ingeniuz. ⁊ noua quotidie addiscēs/ vetera ꝓfundi⁹ in meneris remanda ⁊ satis facere curabimus. Explicit epla mgr̄i Johis Gerson. missa fratri suo celestino. ⁊c. Ex p̄dictis apparet q̄ forma sufficiēs ⁊ secura absoluēdi in cōfessionib⁹ vbi non habet regularitate postea q̄ p̄missa est cōgrua qua imp̄ milis/est ista. Ego absoluo te a peccatis tuis. In noīe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. amen. Nec oportz alia addere. imo tutius ē dimittere/quia talia vel sunt supuacua ⁊ nugatoria/ vel distrahētia ⁊ pl⁹ nocumēti quā securitatis ⁊ vtilitatis afferentia. Ubi aūt dubitat verisimiliter aut certitudinaliter scit de excōmunicatiōe vel irregularitate/ forma habet in supiozibus. nec fingat aliquis nimis leuiter scrupulos in materia cōscientie. sed exptoꝛ ⁊ sapientū consilio vtat. alias nunq̄ ad solidā aliquā deuotionem ꝓueniet ⁊c. Que sequuntur in p̄dicta lr̄a nō habent/sed cognoscēs ego q̄ ad capitulum. xlv. hieremie de baruch me remittendum igit̄ q̄ baruch qui scriba erat: p̄uidēs ruinam/calanitatem que oīpressura erat iudeos de hierusalem in qua p̄ tūc erat qñ nabuchodonosoꝛ ret babylonis/oppugnauitt eam/ ⁊ timēs pluꝛimū inuolui cōmuni ceterorum clade/cepit intra seipsum querulosis planctibus cōtristari. quem dñs pie ⁊ paternaliter redarguēs q̄ in tanta hominū multitudine in captiuitatē adducēda. ipe si bi requiē ⁊ gaudia quereret/ p̄dixit ip̄m baruch/ multa cū ceteris passurū corpaliter/ ꝑ nō sine grā eius/quocūq̄ pgeret cōpromisit. q̄ quidē illi sufficere debuit. Unō hic habet in dicto cap̄lo. xlv. hieremie. verbū qđ locutus est hieremias ꝓphe ta ad baruch/filium nerie/cū scripsisset ꝛba hec i libro ex ore hieremie anno. x. Joachim/filij iosie regis iuda dicēs. hec dicit dñs de⁹ rex israel ad te baruch/dixisti vt misero mihi qm̄ addidit do/ minꝰ dolorē dolori meo/laboraui cū gemitu meo ⁊ requiē nō inueni. Hec dicit dñs sic dices ad eū ecce quos ego edificaui destruo/⁊ quos plantaui ego euello/⁊ vniuersam terram hāc. ⁊ tu queris tibi gaudia. noli querere. quia ecce ego adducam malum sup oīem carnem dicit dominꝰ. ⁊ dabo tibi aiam tuam in salutem/in oīb⁹ locis ad quēcūq̄ perrexeris. Hec ibi. Super quo verbo ait glosa ordinaria in hunc modum. Rudis adhuc tolerantia passionum quas experturus erat Baruch expauit captiuitatis calamitatem / que tempore Joachim imminebat. Unde conqueritur dolorem additum dolori suo/ cui responsum est a deo/ q̄ supflue quereret sibi pacem cum totꝰ populus sub fasce tribulationum laboraret. Signat autē eos qui pressura tribulationū vel persecutionum. quibus in p̄senti ecclesia grauat. pusillanimitate titubant querentes consolationem que solum in futuro plene promittit. Unde vos aūt contristabimini. sed tristicia vestra: vertetur in gaudium. Hec ibi. Igitur hoc exemplo eruditi/rogemus in spiritu humilitatis ⁊ animo cōtrito obnixius patrem misericordiarum/ dominum nostrū vt si ꝓpter delicta nostra que penas acerbissimas demeruerunt flagellari nos decreuerit saltem misericorditer corripiat/ conseruās anias nostras/ab oīi murmurationis ⁊ impatientie periculo. quatinus in presenti castigati salubriter ⁊ non mortificati digni sim⁹ q̄ in eterna beatitudie cū sanctis oīb⁹ ꝓsolemur. Amen.

De absolutione defūcti carthusien.

Sequit responsio ad interrogationem carthusiensium aliquoruz. Ad videndū si defunctus possit absolui sicut dicit fieri apud carthusien. dum inhumatio celebratur. Notari potest distinctio magistralis q̄ quadruplex potest intelligi absolutio. Quedā est sacramētalis i foro conscientie. Quedā iuridicialis in foro eccl'e Quedā satisfactoria. Quedā depcatoria. Cōstat q̄ defuctus nō potest absolui sacramētaliter sicut nec pōt confiteri qm̄ a mortuo perit confessio ⁊ ad hoc pōt reduci illud dictum petri quodcūq̄ ligaueris sup terrā. ⁊c. non dicit sub terra. Rursus quia si defunctus sit in gloria/nō idiget Si sit damnat⁹ nō ē capax/si sit in purgatorio ipse alit saluabit Constat ꝓterea q̄ defunctus si fuerit excōmunicatus in foro ecclesie vel exteriori ⁊ penituerit potest absolui/ ⁊ quo ad corpus et quo ad animam sicut frequenter practicat. Et in hoc casu potest officians dicere absoluo te. nō in primo/nec in sequētibus expedit. Constat rursus/q̄ per modum satisfactionis/potest defunct⁹ existens in purgatorio recipere absolutionem a pena sua multipliciter. Uno modo dum particularis persona applicat meritum sue satisfactionis pro defuncto. Alio modo dum hoc facit vna cōgregatio particularis: vel caput congregationis. Tertio modo si papa velit communicare de

thesauro ecclesie/ per modū indulgentie/ quoniā isto modo potestas pape ⁊ claues ecclesie pñt se extendere ad defunctos in purgatorio/ saltē indirecte cui⁹ declaratio posset longi⁹ extendi. sed hic omittit. Fundamentū dat in articulo simboli sc̄orum cōmunionē. In quo fundat valor suffragiorum p defunctis factorū p viuos. Constat de niq; q; p modū dep̄cationis ⁊ impetrationis pōt defunctus existens in purgatorio frequēter absolui iuxta doctrinā cōem omniū doctorū/ ⁊ vniuersalem ritum eccl̄ie/ que p defunct̄ instituit orationes atq; suffragia. Et inde est illa oratio cuz similibus/ absolue quesum⁹ dñe. Juxta quē modū absolutionis/ fiunt in ecclesia quotidie absolutiones generales ante missam. ⁊ in completorio. dū post cōfiteor dicit̄: absolutionē. ⁊c. Et isto modo nulla est difficultas in p̄dicta obseruatōe carthusien̄. vel aliorum qui dicunt absoluere defunctos/ si nō vtant̄ nisi verbis dep̄catorijs. Quia vt intendunt impetrare absolutionē defuncti p̄ dep̄cationē vel etiam p satisfactionū suarum applicationem iuxta tertiū membrū. Si vero fiat absolutio p verbum p̄sentis temporis ⁊ indicatiui modi/ vt dicendo ego te absoluo ⁊c. Potest hic loq̄ndi modus/ pie intelligi vel interp̄tari/ tanq̄ sit dep̄catorius. aut q; fiat iuxta sc̄m membrū distinctiōis absolutio quedā iudicialis de excōmunicationibus/ si que forsitan cōtracte sunt p transgressionem statutorū religionis vel alio modo.

Cui cōsonat quod inquirit̄ a circūstantibus dum corpus debet inhumari/ vultis q; absoluat̄. Sic etiam apud seculares q̄nq; nō humaret̄ corpus/ nisi ep̄us vel curatus mandaret ⁊ creditores consentirent. Cursus posset addi q; ex indulto apostolico. intelligat̄ fieri largitio quedā indulgentiarum. p quas absoluat̄ defunctus a pena/ qua ligatus est in purgatorio. Sed hoc indiget maiori declaratione. quia nec certū est de tali priuilegio vel indulto seu de forma eius. Et que causa mouisset papā ad concedendum tales indulgentias carthusiensib⁹ plusq̄ alijs q̄uis austeritas religionis videret esse causa rōnabilis talis indulti.

Et post scripturā p̄missor⁹/ datū est intelligi q; p̄or magnus⁹ ⁊ cōsequēter alij/ fungunt̄ autoritate legati pape circa suos. Et istam cōcessionez iudico rōnalem/ p tollendis scrupulis/ qui plures insurgunt apud timoratos in dei seruitio quā alias. Et vt afflictis p̄ro timore dei sua p̄osit afflictio. Unde licet defuncti nō sint habiles facere q̄ communiter instituunt̄ p̄ p̄ceptione indulgentiarum vt q; cōtribuant ieiunēt orent. pōt tn̄ papalis autoritas cōcedere vt si p̄ earū suis viui talia faciāt p quibus dant̄ indulgentie p̄osint ipsis.

Finit.

Super absoluēdi po

2 testate ⁊ q̄lit̄ expediat fieri refutatōnē pctōrum.

Glorificate deū qui dedit p̄tem talem hominib⁹. Matth. xiij. a

§ Nō verbū q̄uis l̄raliter sit ō⁹ testate sanationis morborū i corpore/ tn̄ p̄incipalius intelligitur p mysteriū/ de p̄tate clauiū/ soluendi

tium pestes peccatorū in mēte. Hec aūt potestas clauiū que circa corpus xp̄i mysticū cum mēbris suis que sunt fideles exercet̄. resident in sua plenitudine ⁊ fonte apud papam/ de hinc ad p̄elatos maiores vsq; ad minores quos curatos appellamus deriuat̄ ordine hierarchio/ diuinit⁹ non humanitus instituto ad edificationē eccl̄ie/ ⁊ salutez p̄rorum/ quā xp̄s expediēs iudicauit. Et q̄n expedit viam penitentie p claues eccl̄iasticas necumis apiri p contemptu/ nec improbe coartare sine fructu. Videndū est p̄cipue de p̄tate curatoū que quotidie p̄acticat̄ qualiter sit ⁊ qualit̄ nō limitanda iuxta qualitates tēporū ⁊ locorū ⁊ multiplicationem transgressionū/ ⁊ possibilitatem remediorum. Qua sup re/ placeat attendere p̄posiciones. nō declaratiōes/ qui sequunt̄.

Omnis casus qui nō inuenit̄ a curatis remot⁹/ censendus est eis cōcessus in foro conscientie respectu ⁊ditoris rum. Omis casus cui⁹ refutatio ad supiorē/ vt nō deceret vel nō expediret/ curatis ē relinquēdus. Omis casus pure secret⁹/ nec scandalisans/ p̄rtim vbi mum relinquēdus videt̄ esse curatis. p̄sertim vbi nō est spes maioris imo deterior⁹ effect⁹/ vt quia peccator nunq; iret ad p̄latum. nec forte noto cui q̄z (put sepe fit) auderet cōfiteri.

Omis casus excōicatiōnis late sententie per hominē/ ⁊ nominatim in hanc vel illam p̄sonam publice pōt a curatis rōnabiliter reseruari. Casus excōicatōnū etiā late sentētie p iura vel hominez ⁊ ⁊ sub q̄dā generalitate nulla p̄sona notata videtur posse p̄cedi curatis vt absoluāt/ cū iiūcta satisfactiōe faciēda/ q̄tū iura p̄mittūt. ⁊ q̄es reipublice. cū cleri p̄uilegio pati pōt. Casus carnalū lapsuū p̄sertim i sexu m̄liebri ac puerili/ q̄ secreti iūt. videt̄ curat⁹ dimittēdi/ ⁊ p̄ roze futuri iudicij/ cōmixtiōe bruto⁹ excepta. si nō desp̄atio timeat̄ in remittēdo. Casus voto⁹ cōmunū ⁊ sepe futuro⁹ cū absolutōe ⁊ p̄teriti ⁊ cōmutatōe p futuri videt̄ curat⁹ ⁊ linq̄ndi/ maxie si sint secreti ⁊ si p̄lā inutilis apareāt aut modicū fructuosi/ p̄nt eñ p̄lati talia cōmittē rōne p̄tat⁹ sue sup̄ior⁹ ⁊ ciuil̄ q̄ in omi. voto ciuili supponit̄ non excepta sed inclusa ⁊c.

Casus restitutionū incertarū ac modici p̄cij/ possunt curatis dimitti/ secus in certis. secus in magnis p̄cijs. secus in defraudationibus notoriis ⁊ scandalosis ⁊ vsuris. Casus heresum occultarū ⁊ mentalium. Casus sil̄iter blasphemiarū letui motu ire p̄olaturum. Casus piuriorū quotidianorum non iudicialium. Casus sortilegiorum sine hoz⁹oze ac lesione p̄oximorum ac sacramentoz⁹ abusione. Casus sacrilegij parui. Casus offen

sionis parentum sine lesionis enormitate pñt cu-
ratis dimitti. Casus aborsuum vel in ventre.
vel extra qui veniunt omino pter intentionē pa-
rentum/dimittēdi sunt curatis/maxime si sunt se
creti/nec primos scandalizant/qm̄ p talib⁹ nul-
lo modo danda ē penitētia gravis/pser̄tim publi
ca. Que nō pia sed crudelis vbi loquimur ē cen/
senda. nec excusat sed accusat hoc loco dicere q
dat ad terrorē aliorum. Casus habentes i de-
cretis patrū/suas penitētias limitatas/nō sunt p
terea sic semp/imo nec frequēter obseruāda p cu
ratos in absolutione cōferēda qñ secreti sunt. De
cus de publicis/oportet certe vt penitētie sint p
circūstantijs arbitrarie. Tuti⁹ quoq; dimittere
penitentē ire in purgatoriū cum pua penitentia/
quā hic implere vult q̄ cum magna non implen-
da ducere. in infernū. verbū est memoriale guil-
helmi parisien⁹. Casus enormes publici t scāda
losi tam ecclesie toti q̄ primis locis t vicinis/pos
sunt vtiq; maioribus platis reseruari/q̄s casus fa
cile erit cognosci p curatos.

Casus reseruati prelatis/possunt audiri p eos
aut eorū vicarios t absolui dum tñ penitētes bo
na fide ponant reliqua confiteri suis habētibus
potestatem. imo q libēter oīa confiterent/vni t
eidem si simul idē confessor vel vellet vel posset
absoluere. Tunc em̄ ēvnitas cōfessionis ex bona
fide. q̄uis esse videat diuersitas in cōfessoribus
t tpe vel actione. Lugduni. xxiij. marcij. CCCC. xxij. sub correctione.

Finit

Incipit epistola eius-
dem ad quēdā epm̄ sup moderatiōe casuū reser-
uādorum in foro penitentie.

Pontificali di-
gnitati/suus qualiscūq; zela-
tor: claues bñ vti. Pastoris autoritas/in casibus reser-
uandis quo ad forū ꝓscientie
sicut t alia q̄libet potestas/da
ta est platis in edificationē ec
clesie/nō in destructionē. sicut dicit apostol⁹. t in
fauorē populi xp̄iani. p salute nō p questu aut si
mili cōmodo cōsequēdo. Cōstat aūt certissime p
plures exptos in cōfessionib⁹ audiēdis tpe isto/
q reseruatio stricta quorundā casuū/pser̄tim in
graujoribus t occultis spēbus peccati carnalis.
retrahit innumeros a confessione taliū peccato-
rum/sicut sunt pueri t puelle/t mulieres verecūdissi-
me/t rurales idiote a quib⁹ vix potest extrahi cō
fessio talium peccatorū quātūcūq; cōfessor sit so-
licitus/humilis morosus t discretus. q̄ si remit-
tant ad platum vel penitentiariū de longinquo
vel in publico refugiunt t horrēt. Expertūq; est
milliesies/q̄ non vadūt. sed nec ducēti nec trecen-
ti. imo nec mille penitentiarij sufficerent aliqñ in
vna diocesi ad tales casus plene audiendos/ab-
soluendosq;. Denicq; quid prodest t certe obest
primū/addē secūdiā sup secūdiā. onera guia su
per onera. t difficultatem confitēdi talia peccata
super difficultatem. que tāta est vt vix credi pos-
set. Et hoc pcipue quādo peccatū secretum est. t
tale q̄ auctor perpetue celabit ipm̄ si velit. vt nec
episcopus nec alius/inde punitionē. vel noticiaz
inueniat. Si diceres. talis si nō reuelabit damna
bitur. fatemur quidem. sed obuiandum eēt huic
damnationi modis oīmbus potiusq; addēda sit
occasio. nunquid requirit sanguinis locus id est
damnatio ab illis qui occasionem dederūt ꝓcipue
platis maioribus? Sic certe t ipsi satisfaciēt
pro isto vsq; ad vltimū quadrantem/euntes in
eandem damnationem. cum sint prelati ad saluā
dum gregem dñi positi t pascendum non occidē
dum aut scandalisandum. Expertum est itaq;/q̄
hic terror reseruationis/nullos aut pauciss̄imos
cohibet sic peccare. innumeros autem sic retra-
hit cōfiteri ꝓpter dictas causas t etiam alias. q̄-
niam mulieres ꝓcipue tali modo retrahuntur.
Primo timentes notari a maritis cum tales con-
fessores adeant. qui cum zelotipi sint statim sini-
stram contra vxores suas sumerent occasionem
vnde surgerent iurgia lites discordie t amoris i-
terruptio. t cetera que pessima procurarent mala.
vtinam non sepius mortem. Secundo quia sepi-
us a talibus confessoribus exactionant in dādo
pecuniam ceram. aut similia. vel iniunguntur pe
nitentie publice. vnde iterū a suis maritis notarē
tur. vnde quoq; inciderent pericula. Tertio q̄ ve
recunde nō auderent cōfiteri magno prelato aut
famoso doctori sicut bene alijs. saluo illo q̄ sit bo
nus t idoneus. Et plures causas retrahētes. q̄s
ab expientia colligere potest. Similiter t in vir/
cause tales aliqualiter estimande sunt t similes.
pcipue si aliquis incidisset casum episcopalem id
circo quia nocuisset epō. aut ecclie sue quō iste in
duceret ad confitendū epō. aut suo cognito vi-
cario. Aut forte q̄s cōsiderās questū/pecuniale
forē apud cōfessores tales/vt fit cōiter vñ/scāda-
lisatus se a cōfessione retrahit. t mille talia que i-
numeros retrahunt a confessione. Et h̄ intelligē
dum de peccatis occultis. Secus ē in peccat/ pu
blicis quibuscūq;. Talia sola ꝓm quosdam do-
ctores/olim iura condita reseruabant. Ad quid?
Nimirū vt taxaretur pena grauis t publica p su
periores talibus. in exemplum t terrorem aliorū
Sed in occultis/ cessat hec ratio. quoniam pro
talibus nulla penitentia iniungenda est: quam
nolit confitens recipere. Quoniam iuxta memo-
rabile dictum Guilhelmi parisien⁹ salubrius est
cōfessum/cū pauca leuissima penitētia acceptata
relinquere in manu dei puniendū in purgatorio.
q̄ cū magna nō adiplēda detrudere ipm̄ i ifernū

Prouideat igit deinceps solicitudo tua pia ⁊ pōtificalis dignitas. Noli claudē regnū dei. caue onera grauia ceruicib⁹ debilib⁹ ⁊ casur⁹ alligare. Quāobrē taliū casuū occultorū refuatione. qui prohdolor vix veniūt ad cōfessores quoscūq; licet celeberrimi sint. Postremo si nō placet casus oēs occultos, quia de publicis nō loq̄mur relinquere passim cuilibet cōfessori/ vt p oēm etatē pfitentiū ⁊c. saltē hoc expedire videt. primo q̄ nullus casus iudicaret eē refuatus quo ad constitentes minores. s. qui nō compleuerūt decimumquartū annū. quia nō habēt pfectū vsum rōnis nec faciliter resistūt temptatiōib⁹ suis. vel malicijs alienis nec leuiter audent coā psonis autenticis ⁊ extraneis cōparere. q̄tominus nō audent de tam pudēdis confiteri. Cōsulendū ē insup verecūdie etiā parentū si crebro vel publice vt de longinquo ad penitētiarios mitterent. Et expedit deniq; faciliter ⁊ cito relinquere ptātem super occultis casibus curatis ⁊ ordinarijs ⁊ generaliter oēm⁹ qui bona fide voluerint ⁊ sciuerint pficere animab⁹. nō ad questū vel subuersionem imo tales diligent inq̄rēdi eēnt. ⁊ inducēdi ⁊ rogandi/ad laudem dei ⁊ salutē populi cōfessores ⁊ pdicatores p cōdescensionē bonitatis. in h̄ tpe pessimo. q̄n nimis expimur heu illud Ieñ. Corruperat oēs caro viā suā. Vnde horrendū ē vbiq; flagitiorū naufragiū. in quo saluat arca penitentie/ cui⁹ arce introitū/ ideo plus expedit ampliare/ q̄ nimia artitudo sua/ phibeat eos q̄ ad igrediendū allici/ imo iuxta pabolam euangelicaz q̄si compelli debuerūt. Expediret insup in speciali/ dū pax vniuersalis habebit dño ppitio/ q̄ libet de quacūq; obediētia fuerit/ habeat licentiaz generalē ⁊ exp̄ssam: q̄ possit absolui ne dū iurisdice s̄ sacramētaliter a q̄cūq; discreto sacerdote. super oēm⁹ in oēm cuētu qui peccauit circa materiam hāc contendentiū de papatu. Dirigat omnia deus qui est bñdictus in secula. Amen.

Finit.

In exemplari isti dialogo titulus nō erat inscript⁹ ex negligentia. s̄ vt mihi videt dialogus ē discipuli dubitātis ⁊ sciscitantis. ⁊ mḡri respondētis ⁊ explanantis. ⁊c. magistri Johis de Ferson de potestate ligādi ⁊ soluendi.

Discipulus.

Dm christ⁹ dederit ptātem ligādi ⁊ soluendi/ p̄ncipaliter petro ⁊ simul oēm⁹ ap̄lis ⁊ successoribus. Querit vñ dicat h̄ ptās? Ad hoc dicē cognitio nr̄a rōnalis incipit a sensu. sic impositio nominū sumpta est a rebus exterioribus. Dr aūt aliquis ligatus corpaliter quādo nō pōt exercere cōueniētes opationes in toto vel in pte. vt ligatus pedes ⁊ man⁹/ nō pōt opari manualiter nec ambulare. Dr aūt solui dū soluitur vincula. ⁊ reddit sue libertati qua possit libere vti mēbris suis. Tractū ē inde nomē ligatiōis ad spūalia. ⁊ sic nomē solutiōis vt absolutōis, vt dicat anima rationalis ligata: q̄n nō pōt vti libere legitimis actibus cōueniētibus sue cōditiōi. Sic dicit somnus ligare sensuales aut intellectuales opationes/ quas vigilia soluit. Dz magis ad inquisitionem tuā: supior iudex ita dicit p sententiā ligam iudicialem penalē/ ligare subditū/ dum tollit ab eo liberam facultatem aliquid ciuiliter exercē di. Absoluit vero dum facultatē hmōi restituit.

Dic placet q̄d ptinus ad cōpendiū dicā. Si dic si ptās pdicta ligandi ⁊ soluēdi sunt claues ecclesie. vel claues de quib⁹ dictū est Petro. Tibi dabo claues regni celorū. Dr Tuis dicit ferētia multiplex assignari possit. accipiunt in alīq; sinonime p doctores iuxta pfatā trāsumptionem. Dz sicut clauis materialis apit ⁊ claudit sic spūalia suo modo. Dz q̄a vis bzeuiari sīmonī neq; de clauib⁹ hmōi pfectū habere tractatū: necesse ē ppter alia que de ptāte ecclesiastica latius habes tractata. Coartabit hic etiā nunc sīmo, de ptāte ligandi ⁊ soluendi iudicialiter/ p sententias latas/ ab homine vel a iure/ iudiciali seu iuridica Et describit in p̄mis quid ē sentētia. Sententia in genere sm phicam nominū impositionē. ⁊ modos significādi grāmaticales imo metaphisicales dicit esse determinata acceptatio alteri⁹ ptis contradictionis. Et deriuat a sentio tis. quia sententia sentit. nec ptinet nisi ad vrentes rōne. Differt aūt a consilio sicut conclusio ab inquisitione. ita sentit. nec ptinet nisi ad vrentes rōne. Differt aūt a consilio sicut conclusio ab inquisitione. ibi. Etb. sm phm. Vnde consilium est questio vel inquisitio resolutoria sup medijs aptis ad consecutionem finis intenti. Sententia vero est determinata acceptio alterius ptis/ que in disceptatione vel consilio versabatur. Et hoc aliquando facit homo solus secum sup propr̄ijs agibilibus Inde est illud apud Job. Sententiaz labia mea puram loquentur. Et apud comicum. stat sententia. Et in prouerbijs. Sapiētior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias. cum multis similibus. Vnde nominatur liber sententiarum. Attamen ⁊ sepius et rei nostre vicinius/ sententia dicitur conclusio preconsiliata per plures in iudicando. Et conuenit sinonie cū iudicio quod fertur post consilium. iuxta verbum christi/ ponentis gradus/ inf penas/ ire debitas. Qui iracundus fratri suo inquit reus erit consilio. q̄ aūt dixerit fratri suo racha. reus erit iudicio. qui autem dixerit fatue: reus erit gehenne ignis. Est ita q̄ sm glosas minus graue q̄ pena vertatur ad hoc in consilio q̄ dum determinato subiacet iudicio. deinde omnium grauissimum q̄ iudicij fiat executio. Et est sententia sic accepta/ decretum

vel dictamen vel iudiciū supiozis: q̄ q̄ vult le/
gitime subditū suum p penam ligari vel a pena
liberari ꝓpter deum. ℞e tali sentētia ⁊ iudicio
iubet dñs in Exodo. ℞ec in iudicio/plurimoz̄
acquiescēs sentētie vt a vero deuies. Et in Ec/
clesiaste. Quia non ꝓferf cito contra malos sen
tentia. filij hominuz absq̄ vllo timoze ꝓpetrant
mala. Et in euāgelio Joh. Nolite iudicare fm
faciem sed iustum iudiciū iudicate. ¶ ℞e
iudicio ⁊ iusticia repletur ipa sacra scriptura. ac
perinde potest vbertus agnosci quid sit iudicia
lis sententia. ⁊ quemadmodū sententia idez est
cum iudicio. Sententia autē duplex est quedaz
ligans vel obligans. alia soluens vl absoluens.
Claret insup quomō sententia ferri debet legiti
me. id est conformiter ad legem p̄ptim diuinam
Et q̄ in obscuris aut dubijs p̄uium sit ꝓsilium.
Et vt p̄oculis deus sp habeaf tanq̄ finis om/
nis finis ¶ Sed oritur questio consequenter si
quilibet iudex qui potest ferre sententiā iudicialē
tem. ¶ Potestas de qua loquimur non
est potestas solius ordinis que respicit corp⁹ cri
sti verum. ⁊ que dicif equalis apud omnes q̄ p
caracterem sacerdotalē habent potestatē conse=
crandi verum corpus xp̄i non plus papa q̄ sa/
cerdos infimus. ℞ec vo potestas iudicialis seu
iurisdictōnis in ecclesia/respicit corpus xp̄i mi=
sticum. Cuius potestatis plenitudo residet pe/
nes summū pontificem ⁊ est in ipo tota/potesta
tiue. Ceteris vo p partes deriuaf iuxta determi/
minatōnem legitimam/istius fontalis ⁊ p̄me po
testatis. ⁊ hoc ne cōfusio sit in ecclastica policia
sed sit figurata ad exemplar ciuitatis ierlin tan=
q̄ descendēs ab ea fm Apocal. Joh. Dicendū
est igif. q̄ daf aliq̄bus potestas ligandi iudicia
liter in multis casibus ⁊ ipis phibef absolven/
di facultas. ¶ Satis animaduerto casus
multos. Sed nunq̄d potest papa concedere fa=
cultatem alicui sacerdoti. sit ille Johannes q̄ p
sonam aliquā singularē vtputa martinū/absol
uere possit ab omnibus sententijs tam a iure q̄
ab homie latis? ¶ Utiq̄ potest. ¶
Consequent querif. si p cōcessionem hanc gene
ralem/possit martinus absolui generalif ab om
ni vinculo sentētie penalis late tam a iure q̄ ab
homie. Et vt compendiosius inquiraz. poterit
ne martinus absolui ab irregularitate quam cō
traxit/quia celebrauit excōmunicatus? ¶ Vi
detf p̄ma facie q̄ sic. nisi certitudinez aliquis
ostenderit repugnantē. cum beneficium p̄inci/
pis sit latissime interp̄tandum: pene vo restrin/
gende. Et vt manifestius fiat istud q̄ dicimus
loquamur interim de sententia iudiciali lata ab
homine. Et ponamus q̄ martinus delat⁹ fuerit
suo iudici/celebrasse missam. ipo stante excōmu
nicato. ac p̄inde ferat in eū sententiam q̄ est irre
gularis: ⁊ ad celebrandū deinceps inabilis.
¶ Casus iste quotidianus esse potest. ¶
Vicem nūc interrogantis accipio. ¶ Poterit ne
martinus taliter ab homis sententia ligatus ab
solui p Johannē sacerdotem? ¶ Cuz liga
re ⁊ soluere sint correlatiua ad inuicē si martin⁹
potuit ab hois sententia ligari vinculo irregu/
laritatis. quō non poterit ab hois sententia per
papam solui vel absolui. quēadmoduz possz de
excōmunicatōnis sentētia ab homie lata talif li
berari. alioq̄n quid importaret concessio tal'am
ple facultatis q̄ ab omibus sentētijs tam a iure
q̄ ab hoie latis/possit Johānes absoluere mar
tinum? ¶ Scis ne q̄d in opposituz possit R
ex iuribus introduci? ¶ Accepi quosdam
dicere/q̄ irregularitas non cadat sub forma ab
solutōnis/sed sub forma dispensatōnis. q̄niam
irregularitas non semp indiget absolutōe. cum
absq̄ peccato contrahaf aliq̄. sed tunc dispen
satio locū habet/si gratia tali fiat. ¶ Vnō
est vsq̄quaq̄ absurdū illud quod isti dicūt. Ni
hilominus oportet theologos simul cū canoni/
stis conuenire in acceptōnibus istoz̄ terminoz
ligare ⁊ soluere. Et scire quid dicaf sententia a
iure. q̄d ab homine lata. a qua dat facultatē ab
soluendi dñs papa in concessione que dicta est.
Cum vo sicut p̄dixisti absolutio referaf ad liga
tionem/concessio loquēs de absolutōe a senten=
tijs iur| aut homis/intelligi debet de sententijs
penalibus atq̄ ligantib⁹. Et hoc iam notauim⁹
sed recepimus ꝓstringendo fmonem de senten
tijs a iure vel ab homie latis. q̄ sunt sentētie pe
nales inflicte vel late ꝓpter culpam verā vel p=
sumptam. ꝓpriam vel alienam ꝓpter sentētias
penales. que q̄nq̄ ferunf sine culpa illi⁹ in quez
feruntf. sed non sine causa. Quod dicif. patet in
excōmunicatis ꝓpter obedientiam deo ⁊ ꝓprie
cōscientie faciendā vbi latet ecclesiam veritas.
¶ Aparet q̄ in hac descriptōe sententia⁹
cōsentire debeat canonista. Talibus em̄ senten
tijs ligati indigent absolutōe que soluat seu tol
lat vinculū. Nam q̄d est absolutio nisi a vincu/
lo liberatio? siue talis absolutio fiat p nomē dis=
pensatōis sentētie siue p aliud nomē equalens.
vt p habilitatē seu p restitutōz ad ꝓpem statū.
¶ Dicet fortassis canonista q̄ iter libera
tionem a vinculo irregularitatis p dispensatōz
⁊ inter liberatōz p absolutiōem hoc inter est. q̄
absolutio reponit solūmō hoiem in statu salutis
eterne tollendo q̄cq̄d obest consecutōni salutis
eterne/quemadmodū fit in articulo mortis duz
penitet hō. etiā si nullū posset hre sacerdotē. Di
spēsatio aūt restituit ad ea q̄ sunt diuinitatis ad
bñ esse in vita morali vel ciuili vel meritoria.
¶ Sequeref ex hac interp̄tatōe: q̄ martī=
nus absolutus ab oibus sententijs tam ab hoie
q̄ a iure nō absolueref in casu p̄noiato/ab irre=

gularitate sententialiť inflicta p homiem imo a sententia interdicti vel qualiscūq; excōmunicationis: sic q; possit libere suscipe postmodū corpus xpi. cū non sit de necessitate salutis. imo nec vti sacramento vnctōis extreme. nec tenere bñficium eccl'asticum. nec audire missas in ecclesia nec post mortē habere sepulturā sacrā. ¶ Patet ꝟ sequela. qm̄ talia non sunt de necessitate salutis absolute facienda. Est tamen vsus eccl'asticꝰ in oppositū. maxime de ligatis p sentētias excommunicatōis. dum em̄ absoluunť / libere possunt postmodū nedū corpus xpi suscipe. ꝟ missaz celebrare vt prius. ꝛ bñficijs gaudere eccl'asticis. Cur non ita fieret / si a sententijs irregularitatis a iure vel ab homie latis / absoluāť casu nostro?

¶ Fortiter instas. attēto q; in absalutōe iuridica / non est necessaria certa forma ꝟborūz quemadmodū dicimus de absolutōe sacramentali a peccatis. Huc accedit q; absolutio iudicialis a vinculo penarū / potest fieri circa absentem vel circa non petentem. imo in inuitū ꝟm m'tos ferē seu relaxabiť. dum sententia penal' pl' inueniť nocere sibi ꝛ reipublice / cū̄ pdesse. ¶ Sed occurrit ad hoc dictum / absurditas altera q; melioris esset conditōnis sententia penalis a iure vel ab homine lata ꝓpter peccatū illi' qui ligatur / cū̄ si absq; peccato ꝓprio / vinculum aliquod vtputa irregularitatis cōtraheret. Quid em̄ est irregularitas nisi quoddam impeditiuū vinculū / ne sit aliq̄s idoneus ad aliqd̄ opus legitimū vtputa ad officiandū eccl'e. sicut excōmunicatio ligat ꝛ religat a sacramentoꝝ pceptōne si sit minor. ꝛ a ciuili cōmunicatōne si sit maior. Acta in casu p̄missō / martinus culpa ꝓpria excōmunicatus absoluiť. ꝛ absolutus poterit exercere sicut p̄us tales actus legitimos q̄ nō sunt omnes de necessitate salutis / non sic aūt poterit absolui ligat' vinc'o irregulatat' / absq; culpa sua. ¶ Vide si q̄dam talia poteris inuenire / i quibus fauorabilius agiť quo ad aliqua cum peccantib'. quatinus vbi supabūdauit delictum ibi supabundet ꝛ gratia. Exemplū sumitur familiare ꝓposito nostro. Itaq; si vir infidelis p̄us homicida baptiseť. soluiť ne dū a culpa homicidij sed ab irregularitatis etiā vinculo cōsequente homicidiū. vbi si duas habuisset vxores legitimas successiue vel vnā non virginem baptismus nō tolleret hoc irregularitatis ligamentum. Forte sic in ꝓposito. si martin' absoluitur ab omnib' peccatis confessis. ꝛ cum ꝟ ab omibus sentētijs tam a iure cū̄ ab hoie latis teneret q̄ si p sequelaz absolutio irregularitatis sic excōmunicatōis ex q̄ sumpsit occasionaliter vinculum irregularitatis dū ligatus se diuinis immiscuit. Non aūt est concubinatio vel ꝓsecutio tal' / in irregularitate que non tam ꝓtracta est ex sententia penali cū̄ ex cōstitutōe legis aut statuti. ¶ Habent ista ꝓbabilitatē. sed nō euacuant totā difficultatē nostre dubitatōis spēali ter quo ad inuestigatōez descriptōis seu q̄d nominis sententie p̄ꝓtim a iure late. Ecce recipimus duas constitutōes iuris que dicunť decreta vel decretales. vna dicit sic. Si q̄s suadente diabolo / manus miserit violentas in clericū / sit excōmunicat' ipo facto. altera constitutio dicit. Si q̄s celebrauerit excommunicat' / sit irregularis ipo facto. ¶ Respōdi iam q; quelibz scientia / terminos suos habet. sed inferioz scientia debet resoluere suos terminos quādo surgit ambiguitas / ad terminos sciētie supioris. q̄ sit simpliciores. Sic em̄ methaphisica resoluit terminos oim scientiarū iunctis logica grāmatica ꝛ rhetorica. Cum igiť theologia sit superioz ad omēs scientias. etiam ad metaphisicā naturalē ꝛ ad ius omne / canonicū ꝛ ciuile. debet resolui vel interꝓtatio sumi p theologiaz / p̄ꝓtim in his que salutem respiciūt. ¶ Perspicuum est etiam mihi in exemplis inductis modo per te.

¶ Priuilegiat' ita q; p papam / de cuius potestate ꝓncipaliť est ꝟmo p̄sens / iure dicit' absolutus ab aliqua lege generali' p̄us ip̄m ligante. similiť ꝛ dispensatus. Et hoc siue dispēsatio sit legis moderatio siue sit tōtius totalis ablatio Rursus ille qui abilitat' / absoluiť ab inabilitate vel irregularitatis vinculo. Rursus ꝺū infamis restituiť ad famam. absoluiť. Obsecro domine illa iunioz Sara dū oꝛauit. Quid ꝓficit a vinculo imꝓperij absoluas me. Quid ꝓficit ea de ꝟuitute: nunq̄d non est vinculū magnum: nū quid est liberatio grandis absolutio vinculi ꝟuitutis? Seruitutis inq̄ vel q̄ pensat vel que esset si non esset iudex concedēs libertatem. Dū papa dispēsans cum irregulari / posset ita dicē. Soluo te vel absoluo te a vinculo irregularitatis / vel ab irregularitate. Et ita de qualibz alia iuris pena. sub penali sententia a iure lata vl' homine. ¶ Supesse nihil video circa ꝓcessionem in martino factam q; absolui possit ab omnibus sententijs tam a iure cū̄ ab hoie latis autoritate summi pontificis / q̄n sententia irregularitatis cadat sub hac ꝓcessione. que ꝓcessio veraciť est q̄dam absolutio. Martinus em̄ p̄us ligabatur ne posset ab alio cū̄ a summo pontifice absolui: nūc ꝟo potest absolui a quocūq; sacerdote quē elegerit. ꝛ ita solutū est vinculū ab eo sententiato. Finit. vbi reꝟuať tales casus soli pape.

Accipe sub cōpēdio

ꝓpositōes octo sequentes ad elucidatōnez premissorum.

¶ Prima ꝓpositio.

Omnis sententia tam a iure cū̄ ab hoie lata / deriuať a snia p̄mi iudicis dei. ꝛ hoc mediate vl' immediate. approbatiue vel

missiue. Repitur inde dictū de deo q̄ sententia eius fuit hec vel illa. Dicit exp̄sse Greg⁹. q̄ deus mutat sentētiā non ꝓsiliū. cui⁹ ꝓbi intelligendus est. II Omis snia tam a iure q̄ ab hoie lata/ptinet sub duplici differentia. Quia q̄dam est solius dei. q̄daz creature rational' sub deo. ⁊ ꝑ vl'a beatis sicut sunt angeli. vl' de viatoribus sicut sunt p̄ncipes ⁊ p̄lati. vnō dicit de Nabuchodonosoz q̄ egressa est snia ab eo/vt interficerent omnes p̄ncipes babylonis. Sūt insup ꝓcordantie tales m'te. III Omnis snia tam a iure q̄ ab hoie lata/dici pōt iudicial'. ⁊ ꝑ vel in foro ꝓscie interioris. vl' in foro coercentie iusticie exterioris. Dicit em̄ snia iudi/ciū. q̄si ꝓclusio seu determinatio iudicij. IIII Omis snia iudicialis humana dici pōt ciuil' vel eccl'astica. ⁊ hoc ꝑm diuersos fines p̄rios ⁊ p̄n̄sentem. p suo conuictu tranquillo. ecclesiasti/ca ꝓ vitam futuram. V Omis snia iudicial' ecclesiastica fundat' in verbo x̄pi dicentis ad petrum ⁊ ap'los. Quecūq̄ ligaueritis sup terram ꝑ hūs immediate fundauerat p̄tātem excommunicationis iudiciarie dicens. Q̄ si eccl'am nō audierit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus.

VI Omis snia iudicialis ecclesiastica/ sufficienter explicat' p hec duo verba ligare ⁊ soluere vtendo terminis istis non ad l'ram sicut ligātur boues ⁊ asini. sed ꝑm transsumptōnem corpora ad spūalia. ita q̄ snia iudicialis ecclesiasti/ca describi pōt q̄ est snia ligans vel absoluens i ordine felicitatis eterne. VII Omis snia iudicialis eccl'asticia vel a iure vel ab homie lata/dum cōcedit' vt possit absolui/p̄supponit q̄ ipsa ligauerit vno vinculo penali vel plurimis.

VIII Omis snia iudicialis eccl'astica diuersis nomibus potest explicari vl' ferri ꝓ arbitrio iudicis p̄ptim sup̄mi qui est papa. Dicit dicendo dū ligare vult. Volum⁹ talē esse ligatū vel excomunicatum quo ad oēs actus legitimos ciuiles vel eccl'asticos. Volumus talē esse irregularem. inabilē. infamē. ⁊ ita de talibus penaz vinculis. Aut dū vult soluere dicendo. Dispensamus cum tali. abilitamus talem. restituim⁹ talē fame sue. ꝓcedim⁹ tali vt ꝑmoueri possit ad ordines non habitos vel in habitis mistrare. Et ita de mille loquendi modis qui final' resoluūt in hec duo ꝟba ligare ⁊ soluere. Supest ex istis concludere q̄ interpretatio doctrinal' theologoz/fauet cōcessioni p̄dicte q̄ dum papa cōcedit martino vt habeat facultatē eligendi confessorem q̄ possit eum absoluere ab oibus p̄ctis de q̄bus ꝓfitebit'/ ⁊ a sententijs tam a iure q̄ ab hoie: comꝓhendit' in hac absolutiōis facultate irregularitas ꝓtracta vel a iure vel ab hoie. q̄a non contrahit' nisi ꝑ snīam ab hoie vel a iure latam. alioq̄n darēt' snie tā excōicatōis q̄ interdicti a q̄bus nō posset p̄dictus martin⁹ absolui ꝟtute ꝓcessionis sue. Q̄ si sic. petit' regula generalis. q̄ casus in q̄bus ⁊ in q̄bus nō fieri valeat absolutio/determinet. Finit.

Sequitur ab eodem

domino cancellario facta resolutio sup casu sub sequenti circa irregularitatem.

Quidam hūs cultellū paruū in vagia alterius maioris repositū. eduxit eū non dolose neq̄ ad vsum illicitū. quē cultellū dū vnus sociozū vellet accipere ⁊ ipe reniteret'. Contigit vt illa hora ⁊ loco q̄dam retrozsum apropinq̄ret/ ⁊ impigeret i illū paruū cultellū vt oculus suus ꝓfigeret' talit' q̄ cecatus fuisse dicit' tandem oculus ille. Queritur si dicenda est inde contracta irregularitas in tenente cultellū? Rñdet' p aliq̄s ꝓsideratones. Prima ꝓsideratio. Considerandū est p̄mo p dissolutōe casus/q̄ in talibus sepe aliter iudicat iurista. aliter theologus. q̄z p̄m⁹ magis inspicit forum ꝓtentiosum ⁊ extrinsecū. ꝫ theologus magis attendit forum ꝓscie ⁊ intrinsecuz quo ad deū. II Considerandū est ꝓsequenter q̄ hoc duplex forū/accipit suam distinctōez ꝑm q̄ actus moral' hz considerari dupliciter. ꝫ est dicere ꝑm materiā vel ꝑm formā act⁹ moral'. Materia actus moral' dicit' ipe actus de genere cū circūstantijs suis generalibus. nō habito respectu ad finē vel intentōnem agentis. forma ꝟo est ipa intentio finis. III Considerāduz vlterius q̄ materia actuū moralium/ attendit' i triplici differētia. Nā q̄dam sunt actus de genere suo simpl'r mali. qui. ſ. confestim noiati/inclu dunt secū maliciā sicut dicit p̄bs. vt sunt furtuz fornicatio. homicidiū. Alij sunt actus de gene/re simplicit' boni. vt dare el'ynam. honorare parētes. Tertij sunt indifferētes de suo genere. vt leuare festucam. fricare barbā. ⁊ sil'es. IIII Considerandū rursus q̄ istozū tripliciū actuuz p̄mi sic se habent q̄ non sunt susceptibiles bone forme moral'. sicut materia indisposita in naturalibus non est susceptiua forme naturalis ⁊ vite. ita q̄ ꝓpter nullam bonā intentiōz: p̄nt tales actus boni effici. secundi ꝟo actus p̄nt fieri mali q̄uis sunt in genere suo boni. dū accedit intētio puersa. sil'r ⁊ tertij. V Considerandū ē ꝓsequenter ex istis quō possit esse variū iudiciuz sup eodē casu/inter iuristā ⁊ theologum. q̄z iurista ꝓsiderat factū in se ⁊ circūstātias exteriores de q̄bus pōt iudicialit' apparere. ⁊ apud eum tenet ista regula q̄ idē est de his q̄ nō sunt ⁊ q̄ non apparēt. Cōstat aūt q̄ intentio facientis quā hz interi⁹ in corde nō cognoscit' in se/nisi forte p q̄/dam signa seu ꝓiecturas extrinsecas. theologus aūt intuet' coz in foro ꝓscie in q̄ credit' ꝓfitēti taz ꝑse q̄ ꝫ se coz̄ deo. VI Cōsiderandū dein

ceps applicando ad ꝓpositū nr̄m etiā omia sil̄ia. q̄ iurista cōsiderās actū mozalez cū circūstātijs extrinsecis de q̄bus pōt iudicial̄r ꝓstare fert cō formit̄ iudiciū ad illas iux̄ dicta. Cōtingit autē frequent̄ q̄ tal̄ act⁹ sic ꝓsideran⁹/sit de scō l̄ tertio genere: q̄. s. pōt ex intentōe fieri vel bon⁹ vel malus. Exemplū in ꝓpositō. tenere cultellū/ de se nō est malū. sil̄r q̄ aliq̄s velit cultellū recipere nō est de se malū. Rursus q̄ aliq̄s accesserit retro vel ꝓpe nō est de se malū. Et ex istis sequit̄ q̄ lesio oculi q̄ secuta est/non est de se mozaliter mala. imo staret q̄ sicut p̄cedens act⁹ seu circū/stantie. ita ⁊ iste resultans/facti fuerunt cū mag̃ charitate ⁊ beniuolētia ex intentōne boni finis apud deum. c̄uis de illa intentōne nō appareat apud mōm. imo forte magis de oppositō. VII

Consideradū insup ꝑ maiozi elucidatōe. q̄ sicut apud pḣos naturales distinguit̄ duplex genus causaꝝ. ita ⁊ apd mozales. Nā q̄dam sunt cause p se alie p accidens. Cause p se dicunt̄ ad q̄s natus est seq̄ natural̄r ⁊ cōit̄ tal̄ effectus. Ex cause dicunt̄ p accidens ad q̄s nō est ordinatus vel natus seq̄ tal̄ effectus. aut si sequat̄ ħ est ex ꝑ ⁊ frequent̄ ⁊ ꝓter intentōz agentis. sicut dicitur scō phisicoꝝ. ⁊ inducit̄ a Boetio de ꝓsol. pḣie describendo casum ⁊ fortunā. VIII

Consideradū iuxta ħ in casu nr̄o q̄ tal̄ lesio vl̄ excecatio oculi/nō est de p se nata seq̄ ⁊ vt in pluribus/a talibus causis. iō dz fuisse mere casualis seu fortuita/⁊ ꝓter intentōz agentis ⁊ de p accidens. iō de se non est imputādus tal̄ effect⁹ agenti/quo ad deū ⁊ ꝓscie forum. saltē q̄tū ad pcūm q̄ non est nisi voluntariū. IX

Considerandum nihilomin⁹. q̄ iurista ꝓtentiose agens/nec credens intentōni/arguet ex circūstantijs q̄ intētio fuit puersa ⁊ damnāda: p aliq̄s ꝓiecturas Una est si tal̄ dabat opam rei licite Altera si hostis erat p̄sone lese. Altera si nō apposuit sufficiētem cautelā: ne p̄sona illa ledere⁊. ħ poterat sat/ aduertere q̄ ex actu suo sequere⁊ tal̄ effect⁹. Ex si omēs iste ꝓiecture ⁊ sil̄es cessent in ꝟitate/nec fuerūt in intentōe nec esse debuerūt. theologus stabit iudicio ꝓscie apud deū. X

Cōsiderādum est exemplū in similib⁹. Ecce q̄ iacob coḡuit Lyam q̄ non erat vxor sua. ⁊ tñ excusatur a peccato. c̄uis possit videri q̄ dabat operaꝝ rei illicite sine apositōe sufficiētis cautele. Quare? Quia certe potuisset attulisse lumen dicet aliq̄s ⁊ inspexisse lectū. ⁊ ita sciuisset q̄ lya nō erat rachel. ac ꝓinde videre⁊ ignorātia nō inuincibilis esse. q̄ ⁊tiq̄ poterat vinci mō tacto vel simili.

XI

Consideradū est igit̄ ꝑ intellectu hui⁹ q̄ est dare opam rei illicite. ⁊ huius q̄ est ħre ignorantiā inuincibilē. q̄ ista iudicanda sunt ex causis p se nō a causis p accidēs. Añ in exēplo ꝓmisso Jacob dz habuisse ignorantiā facti inuincibilem nō q̄ non posset vinci etiā p industriaꝝ humanam. sed q̄ fecit sufficient̄ illa q̄ in talibus sunt ꝓsueta obꝟuari. ⁊ ad que tenebat̄ ꝑm mo/ralem certitudinē. imo vid⁊ q̄ peccasset ⁊ inuerecunde egisset afferendo lumē. fuisset̄q̄ merito de zelotipia vel nimia suspitōe culpādus. Rursus q̄uis ille concubit⁹ cū lya esset res de se illicita. tñ Jacob nō dz dedisse opam rei illicite. q̄ putabat ex erroze facti illam esse rachel. Sicut dicus aliq̄s aut alius si ex pietate vellet inspicere oculū alicui⁹ ꝑ extrahēda spina ⁊ a casu alio/ q̄s pelleret medicū vel lesum/sic q̄ spina plus figere⁊/⁊ inde cecitas sequere⁊. tal̄ medicus nec peccare nec irregularis esse quoḡ mō dicere⁊. ꝑ ꝟtim in foro ꝓscie. alioq̄n sequerent̄ q̄tidie irregularitates infinite. si ex q̄libet cā p accidēs deberet aliq̄s irregularis iudicari. XII

Cōsiderādum est vigilant̄ sup similibus casibus ex eadem radice ꝓuenientib⁹. ꝑ quā radicē debēt iudicari ꝑm artem verā nō ꝑm cuiuslibet fantasiam. ꝑdonam⁹ cozā oculi bellum aliq̄ mortiferum licitū tñ. vbi mille hoies trucidant̄. Attendamus sil̄. quot ⁊ q̄ti sunt viri eccl̄astici. quoꝝ actōnes potuerūt dici cause p accidēs tal̄ cedis alter dedit consiliū q̄ patria defenderet̄ vi armata. alter p̄dicauit ⁊ hortat⁹ est milites viriliter agere. alē pecunias aut cibos mistrauit aut forsan arma dedit. ⁊ talia sine nūero potuerūt fieri etiam p eccl̄asticos. absq̄ q̄bus auxiliatoribus vel hortātib⁹/forte bellū non fuisset. XIII

Consideradū igit̄ q̄ hec ꝓsequētia non valet. Ista fuit cā p accidens mortis vel mutilationis alicuius hois. g̃ ipe est homicida vel irregularis. Sil̄r fieret applicatio ad materiā excōmunicationis ꝑ tollēdis multoꝝ scrupulis in participatione vel ꝓsilio. ħ melius sepatim poterit declarari. XIIII

Concludendo sub correctiōe melius sentientiū videt̄ q̄ ex p̄dicto casu sic cōsiderato/nō est dicenda irregularitas fuisse contracta neq̄ peccatū cōmissum. Corollarium ꝑ regula. Elici tandē pōt ex p̄missis p modū regule. q̄ irregularitas cōtrahit̄ ex homicidio vl̄ mutilatōe ⁊ non aliter/q̄n occidens vl̄ mutilās fecit actū ex q̄ nata est de p se vl̄ vt cōmuniter ꝓbabiliter seq̄ mors hois seu mutilatio siue tal̄ actus sit licitus: put in iudicibus ⁊ belligerantibus ꝑ republica siue sit illicitus de genere vl̄ ex intentōe. Videt̄ em̄ q̄ ista notificatio sit sufficiens tam apud theologū q̄ apud iuristam. Nisi forte iurista aliq̄s ponat aliquam hmōi irregularitatem fundatā a legislatoze/ ꝓpter soluz terrozez incutiendū hominibus. ⁊ nō rōe delicti. nec ratione misteriȳ. quo casu talis difficulē poterit distiguere casus aliq̄s general̄r. per q̄s dicere⁊ contrahi irregularitatem ex homicidio. et per alios omnino similes vel grauiozes non contrahi.

Finit.

Casus quidã pulcre

z vtiliter resolutus p Joh. de Gerson.

Quidaz scholaris parisien audiuerat ex fama volante q falsarij litterarum apostolicarũ vel de iure vel als de facto erant excõicati. Scholari isti pa/ rissius exhibita est de curia romana vna grã expectatiua in q erat incorrectõ in ortographia vnius vocabuli vbi p lrã e ponebat lrã o. Scholaris iste erat scrupulosus z timebat corrigẽ vocabulũ illud ppter censurã applicam. nihilominus correxit ipm solũmodo discõtinuando litterã o z faciẽdo de ipa e p leuẽ tractũ canipuli. z erat ad cautelã z p pacificatõe scrupuli/ cõfessus est cuidaz idoneo sacerdoti. q sacerdos dixit sibi q talis correctio non erat falsatio lre applice sed emẽdatio. Ex quo tpe scholaris iste fuit satis pacificatus in sua ꝓscia. Tandẽ labentibus aliqbus tribus scholaris iste pmotus est ad sacerdotium z celebrauit fere p trienniũ. nullũ faciẽs scrupulum de ista materia/ donec studendo summã cõfessorũ inuenit ibi q sequunt. Hostien. li. v. R. de. de crimine falsi. §. ij. qliter. sub. §. porro ꝺ homo in magno nec in modico audeat qs manum imponere. etiã vnicã lram vel punctũ vnicũ corrigendo. exceptis officialibus qbus ꝺ cõmissuz ẽ ipo facto sniam excõmunicatõis incurrit. q non p aliquem circa sedem apostolicã relaxari. Qua ppter queritur vtrũ ppter istã ꝓstitutõz dictus scholaris incurrerit sniam excõicatõnis z ꝓsequenter irregularitatẽ immiscẽdo se diui/ nis: De ista qstione qdam ad pauca aspiciẽtes vel nimis ruditer sentientes dixerũt pmo sup ꝺ vbo. manũ apponere. deinde sup ꝺ vbo corrigẽdo. Superiores tñ litterati qbus est epikeya moraliter cõmissa iudicialr vel doctrinalr/ necnon theologi/ pticulariter licentiati. z in foro ꝓscie habentes gnomicam. ꝺ est vtutẽ superiorẽ interpretatiuã leges diuinas z eternas. dicerẽt iudicio meo q hec vba debent intelligi put includũt in sua ratione seu significatõe formali deformitatẽ z malitiam ꝺ est q talis apposicio vel correctio facta sit ex malicia vel ꝓtemptu. Alioqn cadũt puri literales z rudes in incõuenientia z absurditates plurimas vt q recipiẽs bullã apostolicã z manu ꝓtractans z eã scholaribus suis exhibens et eam punctuans p exemplari incurreret hãc sẽtentiam/ z ita de similib inconuenientib/ q parmenides nunq vidit iuxta vbum aliorũ. Und ponit q ꝺ fiat suadente diabolo/ z sicut in apocalipsi z in symbolo nyceno. z in dion. de diuinis nominibus. dum ponit q nihil liceat addere vel diminuere/ dicunt expositores concordit intelligendũ esse q hec additio vel diminutio nõ fiat ad corruptõnem ꝑncipalis intellectus spũssancti. ita accipiendũ est in ꝓposito. Addẽdo q ex cõmunicatio nullo mõ fieri põt nisi in ꝓtumacẽ. Nullus aũt est contumax nisi agat ex ꝓtemptu dei z eccle. Sic aũt ꝓtemptus nõ sit nisi a sciẽte vere vel interptatiue. z qui dũ scit nõ est paratus audire eccl'am Doctores theologi nominati doctor subtilis in quarto: reprobant ex hac radice tantã multiplicatõnem excõmunicationũ/ ꝑticulate snie. attendentes q ptas eccl'astica data est in edificatõnem non in destructõz z laqueum in extricabilem animaruz. Quis em diceret q aliquis ꝓlatus ex motu capitis sui ferens excõmunicatõnem de rebus indifferentib/ vel etiaz bonis de genere vt q leuans festucam vel dãs homini el'ynam. excõmunicatõez incurreret ipo facto. tolerandus esset z audiendus: Sic in ꝓposito. qz ꝓsus indifferens est tenere bullaz pape bene vel male. s. ad reuerẽtiã bñ. vel ad ꝓtẽptũ male sic ad alios fines bonos vel indifferentes. bñ vel indifferenter. Attento deniq q non est cõtemptus verus vel interptatiuus vbi nõ est obligatio sciendi/ put euenit in constitutõibus pure positiuis apud maximam hoim multitudinẽ vbi ignorantia excusat/ ꝑticulariter apud deũ. Alioqn quilibet esset obligatus esse summus iurista imo plus q̃ summus q sciret omes ꝓstitutõnes summorũ pontificũ z aliorũ scriptas z non scriptas. Possent z expediret hec incõuenientia latius deduci z imponentes iugum graue hominibus qõ nec ipi digito mouere volunt. nec eorũz patres z filij ferre potuerũt. Hoc vnum ad presens quesitum dico q circũstantijs attẽtis non est habendus scrupulus. tanq̃ de excõmunicatione late sentẽtie. que deinceps ꝓhibere debeat a celebratõe missarũ z similiũ. Nihilominus qz abũdãs cautela nõ nocet/ si discreta nõ fatuat sit/ habeat scrupulosus talem animi prepara/ tionem q vbi etiam aliter aut securius agẽduz sibi monstraret ꝓponit hoc se facturũ. z

Finit.

Item ab eodem dño

cancellario circa materiam excõmnnicationum z irregularitatum ẽ.

Prima cõsideratio.

De contemptu clauium

Contemptus cla
uiũ eccl'asticaruz/causat ꝗsi formalit
z ꝑncipalit excõicatõis vl' irregulari
tatis detrimẽtũ. Sic em̃ solent cõmu
niter domi iuriste dicere q irregularitas cõtra-
hitur/dum aliqs excõmunicatus/se immiscet sa
cris:in ꝓemptum clauiũ. Fundat autẽ hec cõ-
sideratio ꝑncipaliter ex illa lege euãgelica mat.
xviij. Si peccauerit in te frater tuus ꝛc̃. Sequi
tur. Dic eccleſie. Si eccl'am non audierit: sit tibi
sicut ethnicus z publicanus. II Cõtempt⁹
clauiũ/potest interuenire multipliciter in aliq̃.
Uno modo directe z causal'r z hoc ꝓprie dicit
fieri ex contemptu. quãdo ſ. cõtemptus est cau-
sa actõis ꝑncipalis. ita q non fieret actio nisi es
set ad cõtemptum clauium. quemadmodum si
quis dicat episcopo excõmunicanti. Ego in de-
spectum vestri/z vestri p̃cepti nihil agam illius
quod iubetis. Alio modo fit contemptus impli
cite. quia videlicet est ꝓtumax in obedientia. q̃
uis non ex inobedientia vel ꝓpter non obedire
sed ꝓpter aliquid aliud delectabile vel vtile/ali
quis peccat contra prelati iussionẽ. Tertio mõ
dicit contemptus interp̃tatiue. omnis volũta-
ria transgressio cuiuscũq; p̃cepti. z isto modo
reperitur contemptus in omni peccato p̃sertim
mortali. directe vel indirecte. vere vel interpre/
tatiue III Contemptus primo modo/ ratio
nabiliter demeretur excõmunicatõnem z con/
sequenter irregularitatem. Similiter z secũdus
dum iungit contumacia. Sed tertius contẽpt⁹
non semp est excõmunicatõnis eccleſie/ nec con
sequenter irregularitatis/demeritorius. Dicit
eccleſie notanter. quia omnis peccans mortalit
est a deo z apud deum excõmunicatus. sed non
semper ꝑ eccleſiasticam sanctionem. IIII
Contemptus/neutro modorũ p̃dictorum dicẽ-
dus est interuenire/contra p̃ceptum aliquod
prelati/quando manifeste z notorie prelat⁹ ab/
utitur in huiusmodi p̃cepto/clauium potesta-
te. z hoc dum scit z cognoscit ille qui nõ obedit.
nec aliunde generat in se vel in alijs scandalosũ
contemptum clauiũ. Quoniam in hoc talis nõ
est inobediẽs clauium potestati sed erroneo cla
uium abusui. V Contemptus clauium ma
gis inenit quo ad culpam in prelato talit vt p̃
mittitur abutente sua potestate. q̃ in non obe/
diente. si compatio recipiatur abusiua. Est igi-
tur quandoq; meritoriũ/z honorificatiuum ec/
cleſie potestatis/q tali prelato in faciem resista-
tur cum apositõe inculpate tutele. quemadmo
dum restitit Paulus Petro. VI Contem-
ptus clauium quandoq; posset inueniri in vno
qui non pareret sententie sui prelati. vbi z quã-
do alius in eadem sententia non obediens/nul-
lo modo contemptus esset reus p̃sertim apud
deum. Cuius ratio est. quoniam vnus reputat
sententiam iustam. aut quomodolibet obedien
dum illi. alius vero nõ: sed scit certitudinaliter
aut probabilitate sufficienti/suum prelatum ma-
le uti/in preiudiciũ clauium z in destructionem
ecclesie. VII Contemptus clauium
inuestigari ex potestate legitima z usu legitimo
potestatis illius. qui precipiendo excommuni/
cat vel irregularitatem comminatur. Alioquin
prelati possent inducere qualemcũq; vellent su
per alios seruitutem. si suis sententijs iniquis z
erroneis semper esset obediendum. Et ita patet
q hoc commune dictum/sententia prelati vl iu
dicis etiam iniusta timenda est. indiget glosa.
Alioquin non est generaliter verum. si timen/
da dicatur quia est sustinenda nec repellenda.
immo in casu pati illam/ esset asinina patientia
z timor leporinus z fatuus. VIII Contem/
ptus clauium plus habet piculi erga personas
sumi pontificis. q̃ erga inferiores. Cum ab abu
sibus inferioribus patet recursus ad papam q
apellatõnis subsidium. Et si dicatur q ita po-
test a papa fieri apellatio ad concilium genera-
le. Dixerunt olim ante conciliũ generale pisanũ
z Constañ. q hoc nullo modo licebat. z allegãt
iura sua pro se valde (sicut eis videtur) expressa
Sed constanter nunc asseritur: q est hereſis da
nata per constitutõnem expressissimã z practica
tam in cõcilio predicto Constañ. prout alibi dif
fusius est ostensum. Respondetur igitur aliter
q non pro leuibus causis vbi etiam liceret/ po/
test aut debet pro apellatõnibus prosequendis
passim concilium celebrari/ sicut habetur recur
sus ad papam. IX Contemptus clauium
non incurretur in multis casibus quibus pape
mandato non obediretur. Dum scilicet abutit
enormissime z scandalosissime/potestate sua: in
destructõnem non in edificatõnem. sicut tamen
dicit apostolus ideo potestatem datam esse. Ex
emplum si papa vellet thesauros eccleſiarum di
ripere aut hereditates vsurpare. aut in seruitu
tem abiectam/clerum cũ suis bois redigere. z iuris
bus suis spoliare sine causa. Quis diceret ista
debere tolerari? Quis nõ censeret posse dici pa-
pe. cur ita facis? Quis nõ assentiet/ in facie sibi
resistendum? X Contemptus clauium
non semp inenit apud illos/qui nedũ non obe
diunt sententijs excõmunicationum promulga
tis p papam vel suos sed etiã non est iudicãda
esse apud illos/ q̃ per potestatẽ secularẽ/aduer-
sus tales pretensas sententias tueri se procurãt
Lex enim naturalis dictat vt possit vis vi re/
pelli. Constat autem q tales excommunicatio-
nes non debent dici ius sed vis z violentia. cõ-
tra quam fas habet liber vel homo vel animus
se tueri. XI Cõtempt⁹ clauiũ z ꝓsequẽtes
cõmunicatõ vl' irregularitas/nõ incurrit/dum

in ꝓmissis casib⁹ dicit aliqs iurista vel theolog⁹ iuxta ꝓsciam suã q hmõi snie/nõ sunt timẽde vl tenẽde. ⁊ h ꝓsertim si obseruet informatio seu cautela debita/ne seqt scandalũ pusillor. q estis terra. Verũtamẽ expellẽda ẽ taliũ stultitia/p informatiões idoneas. q si nolint acqescere. ipsi iã sunt iudicãdi de scãdalo nõ dato sed accepto. h est de scãdalo phariseor ⁊ ex malicia. nõ pusillo rũ ⁊ ex simplicitate vel ignorãtia. XII Contempt⁹ clauiũ dicẽdus ẽ magl foueri q tolli/dũ debentes abusui clauiũ resistere/diuidũtur int se ⁊ impediũt se. vel p stultitiã vel p ignauiã. ne cõi ꝓsensu/fiat ambulatio i domo dñi. dũ alij fauent abusib⁹. alij tollere volũt. Veritas ẽ q ois via fauorabilis ⁊ hũilis temptãda est cũ summo pontifice/dũ male informat⁹/fert p se vel suos/iustas sn̄ias: q desistat ⁊ reformet. sed si nihil p fert hũilis sedulitas: arripiẽda ẽ virilis ⁊ animo sa libertas. Finit.

Item ab eodẽ de cor

Quis induratione.

Cor durũ male habebit in nouissimo. Duricies ista/quõ causet. ⁊ q̃d ẽ illõ apli/de⁹ cui⁹ vult miseret/⁊ quẽ vult indurat: nõ est mediocris q̃stio: Siq̃dẽ ds nemi nem deserit nisi pus deserat p auersionẽ ab eo q pctm. Ex desertiõe facta/cadit hõ in pfundũ et ꝓtenit. Contẽneti vo/de⁹ nõ dat gr̃az sed resistit ac pinde nõ emollit cor/nec liquescit ad gr̃e susceptionẽ. Eandẽ pena dãnatiõis infligit. ⁊ obduratio ꝓfirmat. Causa igit obduratiõis ẽ voluntas auertẽs. ⁊ h initiat. voluntas resistẽs. et h ꝓtinuat. Culpa ꝓmerẽs. ⁊ h ꝓfirmat. De⁹ gratiam nõ dãs. ⁊ h nõ liberat. De⁹ iuste puniẽs. et hec ordinat. Finit.

Opusculum de indul

Quecũq alligauerit/ sup terrã/erũt ligata ⁊ i celis. Et quecũq solueritis sup terrã/erunt soluta ⁊ i celis. Mat. xviij. Collata ẽ autẽ ptãs h dic ꝓmissa/dũ post resurrectionẽ christ⁹ apparet discipulis suis insufflauit i cos ⁊ dixit. Accipite spũm sctũ. q̃rũ remiseritis/ retẽta sunt. Jo. xx. Specialit aũt ⁊ ex cellẽt data ẽ ista ptãs clauiũ eccl̃ie ꝓmissa p⁹ petro ibi. Tibi dabo claues regni celor. Mat. vj. Dũ post resurrectionẽ ter interrogat⁹ de dilectiõe dixit christ⁹ sibi ter rñdẽti q eu diligeret. pasce agnos meos. pasce oues meas. Fuudauerat autẽ dñs christ⁹ ptãtẽ alligãdi iuridice p excõicatiodat deniq; sup ꝓmissis/ptãs ois/indulgẽtias cõferẽdi. Sup q̃b⁹ q⁹ varij varie tradiderũt. Pla cuit seq̃ntes ãnotare pauculas ꝓsideratiões.

Prima ꝓsideratio. Ptãs clauiũ ecclesie/iudicialis ⁊ forinseca/nõ extẽdit se simplicit ⁊ directe/ad remissionẽ culpe. Rõ q⁹ req̃rit sacmentalis ꝓfessio ⁊ absolutio que nõ fit in publico ⁊ iudiciali foro. II Ptãs clauiũ iudicialis ⁊ publica/nõ extẽdit se ꝑncipalit ⁊ directe ad diminutionẽ pene/nisi illis quã inflixit aut infligere potuit/cuiusmodi sunt pene excõicationũ. ⁊ q̃rum cunq irregularitatũ. inhabilitationũ circa legitimos act⁹ ecclesiasticos aut ciuiles. Rõ quo ad partẽ que excipit ⁊ affirmat. q⁹ cui⁹ est ꝓdere huius ẽ destruere vel interptari. Ex negatiua patz p idem argumentũ a fr̃io sensu deductum III Ptãs clauiũ ecclesie sup indulgẽtijs ꝓcedendis modis q̃b⁹ ꝓsueuit vti ecclesia vel ecclesie plati/a summo vsq; deorsum/p q̃rationẽ dierũ ⁊ ãnorũ/psupponit necessario remissionẽ vel indulgentiam i foro secreto ꝓscie seu ꝓfessiõis sacramẽtal de facto vel i voto seu ꝓposito. ⁊ sep⁹ in facto. iuxta tenorẽ bullarũ q̃b⁹ inserit h clausula. vere penitentib⁹ ⁊ ꝓfessis. nisi collator indulgẽtiarũ/intẽdat satis esse q hõ sit in charitate cõtritus. s. cũ ꝓposito tpe ⁊ loco cõfessionez facẽ actualem. Esset aũt ista fauorabilior interptatio sine cõfessione q̃libet. IIII Ptãs clauiũ ecclesie/sacramentalis ⁊ foro cõscie/ eminẽtior ẽ vtilior ⁊ eligibilior i collatiõe indulgẽtiarũ q̃ ptãs sola iudicialis. Rõ patet ex ꝓcedẽtib⁹. qm̃ sine cõfessione sacramẽtali de facto vel i voto seu ꝓposito/nulli dies indulgẽtiarum vel a pena vel a culpa sortiunt effectũ. V Solus papa supm⁹ christus cũ pr̃e ⁊ spũsancto/pot dare plenaria auctoritate indulgẽtiã oĩmodã a pena ⁊ culpa. quam dũ cõfert/dat inũerabiles ⁊ infinitos indulgẽtiarũ dies. Rõ q⁹ vel absoluit ⁊ quitat totã penam debitã pctõ mortali. siue sit originale siue actuale. Et h q̃dẽ est infinita extensiue atq; durative. Aut si mutat christ⁹ penã illã debitã mortali eknam/in tpalẽ: patz adhuc q hmõi remissio se extendit ad infinitos dies indulgẽtiarũ/si tales dicere possum⁹ dies infinitos vel eknos. Juxta illud. Dies eknos i mẽte habui. VI Sol⁹ papa christ⁹/gratis ⁊ absq; merito alio q̃ suo/facit hmõi cõmutationẽ pene ppetue in penã tpalem vel i plenã absolutionẽ. Rõ. q⁹ si talis remissio fieret ex merito illi⁹ cui remittit/ipsa nõ eẽt iã pure gratuita. sed q̃dãmodo debita vl ex opib⁹ vẽ dita. nos aũt h intelligim⁹ de merito condigno. VII Solus papa christ⁹/in iustificatiõe impij ꝑus natura infundit gr̃am q̃ remittat culpam. Pr̃i⁹ insup dimittit reatũ pene ekne p infusionẽ hmõi gr̃e/q̃ hõ mereat a pctõ resurgẽ/vel ab h reatu liber eẽ. Quocirca nõ satis aduertebant q̃ dicebãt pmũ actũ ꝓtritiõis post pctm̃/esse plus incõpabilit meritoriũ/q̃ aliquẽ posteri⁹ elicitũ. Fundantes se i hoc q ꝓtritio merebat liberatio

nem a pena eterna. ⁊ ꝓsecutionē vite eterne. non ita ꝓsequentes merebant hmōi remissionē. quia iam facta erat. VIII ¶ Solus papa christꝰ potest illam tot dierū ⁊ annoꝝ mille miliū indulgētiam ꝓcedere/qualis posita repitur in diuersis ꝓcessionibꝰ summoꝝ pontificū vel aliorum/sub varijs tpibus locis ⁊ causis. Et forte talis enormitas ꝓcessionis ab aliq̄bus questuosis aut alit male motis/conficta est. IX ¶ Indulgentiaꝝ concessio rationalis/pſuponit in ꝓferente auctoritatē a christo fundatā. ⁊ in euāgelio vel ex ipso explicatam. ¶ Pꝛesuponit idoneitatē ⁊ adimpletionem conditiōis apposite in indulgentijs. vt q̄ sit verus ꝓtritus ⁊ ꝓfessus. ⁊ faciat hec aut ista ⁊c. ¶ Pꝛesuponit tertio causam ꝓcessionis seu distributiōis hmōi indulgentiarū legitimā. claue scilicet ecclesie non errante. neq̄ christo reprobāte. vbi non certa ⁊ cuidens noticia requirit. sed estimatio bone fidei ⁊ ꝓbabilis cōiectura. quem admodū in distributiōe thesauri materialis. de fisco regio vel ecclesiastico/papa vel rex vel aliꝰ distributoꝝ attenderet. X ¶ Indulgētiarū cōcessio ꝓ tot milia nedū dierū sed ⁊ annoꝝ/videt difficulter saluabilis post remissionē eterne pene et cōmutationē in tpalem. ¶ Constat enī q̄ nec homo singularis in hac vita potest aut debet ad tot annos obligari penitentiā agere. cum non victurus sit per millesimā partem tot annoꝝ. ⁊ nemo ad impossibile obligat. ¶ Constat pꝛeterea q̄ dux mūdus finem habebit/cessabit purgatoriū. ⁊ ex ꝓsequenti dies penarum suarū. XI ¶ Indulgentiarū concessio non extendit se ad penas ex coꝝruptione nature contractas per pctm̄ oꝝginale. ¶ Certum est enī q̄ papa non absoluit a siti. a fame. ab infirmitatibꝰ. ⁊ a morte. ¶ Extendit igit se hmōi absolutio ad penas supradictas ⁊ infligendas/iusto penitētialis satisfactiōis iudicio ꝓ peccatis actualibꝰ/vel hic vel in purgatorio. q̄m in inferno nulla ē redemptio. ¶ Vtrū vero claues ecclesie/se possint extendere non solū sup terraꝝ sed sub terra i purgatorio/maxime quo ad remissionem pene aut venialis culpe aut excōis pꝛius late dū viueret reꝰ nūc existēs i purgatorio: sunt opiones ad vtranq̄ partē pbabiles. ¶ Et fauoꝝabile est dicere q̄ sic. saltem per indirectum. ꝓpt cōmunionē in charitate. ¶ Sed neq̄ debet aliquis sic inniti indulgentijs concessis in toto vel i parte a pena ⁊ a culpa q̄n studiosius sit satisfacere per se ⁊ alios hic in vita. XII ¶ Indulgentiaꝝ ꝓcessio/nō est puipēdēda seu ꝓtēnēda/ꝫ ampletēda deuote i fide spe ⁊ charitate dñi nostri iesu christi qui potestatem talem clauiū ecclesiasticarum dedit hoibus. ¶ Constat enī q̄ fructuosioꝝ est ⁊ acceptabilioꝝ deo ⁊ hoibus operatio: talibus innitens indulgentijs/q̄ altera: ⁊ hoc ceteris paribus/non innitens. ¶ Consiliuꝫ est igitur solum ⁊ sanum q̄ absq̄ curiosa discussione de precisa vel euidenti ⁊ certa q̄tificatiōe seu mensura tione hoiusmodi indulgentiarū studeat hō pius tales acquitere ꝓm qualitatem sue vocationis. ¶ Pondus autem valoris illi relinquere/qui omnia facit ⁊ fecit/in numero. pondere ⁊ mensura. ¶ Postremo concedentes indulgentias/taliter et in intentione ⁊ in verbis vel in scriptꝰ suas cōcessiones moderent. vt nec diuine iusticie cū misericordia derogetur nec scandalum maxime pusillorum pꝛebeatur vel ne facilis concessio malo-ris indulgētie pꝛo mimis vel exiguis causis/pariat in arduis ⁊ legitimis pꝛo ecclesia vel republica negotijs detrimentū. XIII ¶ Si quis petit pro se ⁊ perseuerant ⁊ pie. hoc est ad salutē ⁊ ex charitate efficax est eius oratio. ¶ Patet hoc ex gula magistrali que fundatur super hoc verbo christi. ¶ Si quid petieritis patrem i nomine meo dabit vobis. XIIII ¶ Si quis petit indulgentiaꝝ peccatoꝝ fieri sibi in hac vita potius q̄ in purgatorio/rite petit ⁊ pie. quoniā pena purgatorij longe grauioꝝ est ⁊ minus habens/imo nihil habēs de merito. ¶ Reducitur ad hoc petitio psal. notāl de triplici foꝝo iudiciali seu punitiuo. ¶ Dñe ne in furoꝝe tuo arguas me. quo ad infernū vbi regnat horrenda ⁊ quodāmodo furiosa iusticia propter effectum/non ob iudicantis affectum. ¶ Neq̄ i ira tua coꝝripias me. quo ad purgatoriuꝫ vbi sedet iusticia quodāmodo rigoꝝosa ⁊ irata. ¶ Miserere mei dñe quoniam infirmus sum. quo ad pſentem vitam vbi sceptꝝ tenet ⁊ thꝛonū gratie dulcis misericordia. XV ¶ Si quis petit indulgentiam peccatoꝝ suoꝝum fieri in hac vita ex charitate ⁊ perseueranter/obtinebit vtiq̄ ⁊ morietur statim euolabit ad celum. ¶ Sequitur ex pꝛecedētibus quia vel per martyriū vel alijs modis deo cognitis/purgabitur in hac vita ⁊ longe mitius q̄ in altera puniretur. simul ⁊ pꝛemiū essentiale/ per patientiā merebit augmentari XVI ¶ Si quis petit dilationem satisfactiōis sue fieri nō in hac vita sed in purgatoꝛio/potest hoc contingere culpabiliter pꝛopter debilitatem fidei de pene purgatorij. aut quia nimis amat delitias ⁊ bona res vite presentis. vel asperitates exhoꝝret. Si vero veniat hec petitio/ex ꝓsideratione fragilitatis pꝛopꝛie/⁊ debilitate sue patientie in aduersis/ne succumbat ⁊ peccet. tolerabilis videt esse timoꝝ iste licet imperfectus sit ⁊ non oino excusabilis quia quodāmodo diffidit de deo q̄ non tolerabiliter secum ageret neq̄ q̄ daret debitaꝝ patientiam. ¶ Colligitur autem ex hac consideratione quadruplici/ratio moralis ⁊ theologica. Cur viri sanctissimi/tot flagellis atteruntur in hac vita. quia confidentes in dei misericordia/q̄

faciet eis cum temptatione prouentum / petunt hic puniri ꝛ non in finez peccata scilicet etiam venialia differri purganda .quorum deus petitionem exaudiens/commutat sententiam ꝛ penam purgatorij in penam temporalis huius exilij/ꝛ in augmentum essentialis premij scilicet cum acceleratione paradysi . Hinc ē illud Augustini . Hic vre.hic seca. vt in eternum parcas . Notetur de Mauricio imperatore.qui elegit hic puniri et proditorie occisus est. Sic aliqui iusti/viuunt et moriuntur ignominiose quo ad mundum .sed mors iusti subita/quam precessit bona vita. non minuit merita si moriatur ita. Propterea nil temere iudicandum. Certissimum signum indulgentie salutaris est/bona facere ꝛ mala pati. Lugduni anno.1427.sexta die octobris.

Subduntur alie considerationes eiusdem pro amplificatione materie super indulgentia peccatorum.

Consideratio I

Eligibilius ē orare pro viuis q̄ pro mortuis.vt liberē-tur a culpa ꝛ perseuerent in gratia.Accipitur autem oratio nomine generali/ pro omni adiutorio spirituali quale intelligitur fieri tribus modis. Per amicabilem intercessionem.per meritoriam actionem. per recompensatoriam satisfactionem. Patet igitur consideratio qz mortuis sunt extra terminum vite.qui si sint in purgatorio vel in celo/non indigent liberari a culpa / maxime a culpa mortali ꝛ sunt in gratia confirmati.damnatis vero non prodessent. Consideratio II

Eligibilius est orare pro mortuis existentibus in purgatorio vt liberentur a pena q̄ pro viuis. Ratio est.quia plus indigent.quia minus se iuuare possunt. Recompensabunt preterea cum eis bene fuerit in gloria quando habebunt vocem in celo. Benigꝝ non potest pro ip sis esse talis oratio frustra cum sint in gratia .cū ipsi. Multi rursus ita fieri meruerunt dū erāt in via.bona sua largiendo. Et ita de pluribꝰ cautis seu motuis . Pro amicabilis intercessio: spectat maxime ad sanctos in gloria qui sunt extra statum merendi ꝛ satisfaciendi. Sed meritoria actio pertinet ad solos viatores. Recompensatio similiter satisfactoria spectat ad eos tam p viuis q̄ pro mortuis qui participes esse possunt Expedit demum/vt omnis oratio nostra/ecclesie communioni se coniugat. Consideratio III

Eligibilius est homini viatori procurare sibi iuuamen spirituale in vita sua vt liberetur a culpa ꝛ pena/q̄ expectare per fundationes aut alia pia testamentorum legata post mortem q̄ talia sibi fiant. Sequitur ex cōsideratiōe predicta .qz post mortem ista non proderunt sibi ad melius nisi q̄ liberetur a pena si sit in purgatorio . Nūc autem dum viuit/sibi prodesse possunt ad liberationem culpe ꝛ inuentionem gratie. necnon vt in gratia finaliter perseueret . Rursus ex alio quia liberalius ꝛ difficilius est dare in vita q̄ relinq̄re post mortem distribuendum Consideratio IIII

Eligibilius est ceteris paribus agere opꝰ satisfactionis ex charitate pro viuis aut mortuis/q̄ opus solum meritorie actionis aut amicabilis intercessionis. Patet quia satisfactio includit tria simul ꝛ non econtra. Juncto q̄ opus meritorium simul ꝛ satisfactorium/non minus meretur de premio essentiali vel augmento gratie ex hoc q̄ est satisfactorium pro certa liberatione a pena/q̄ si non esset alicuius pene deletiuum'. alioquin non expediret satisfacere si in diminutionem glorie(que incomparabiliꝫ melior est q̄ a pena liberatio) verteretur . Additum est ceteris paribus.quoniam opus meritorium nō penale ꝛ per consequens non satisfactorium. vt sic posset fieri cum maiori charitate ꝛ circumstantijs alijs meliorantibus actionem/q̄ liberatio a pena non equivalerꝫ augmento gratie in presenti vel glorie in futuro Transferentur he considerationes ad omne genus suffragiorum etiaꝫ illorum que habent efficaciam ex vi operis operati/vt in sacramento misse. Concluditur insuper ex premissis q̄ non semper eligibilius est acquirere indulgentias pro liberatione a pena vel satisfactione/q̄ alijs operibus vacare/dum possunt fieri cum maiori charitate. Et ita dicere tur de operibꝰ vite actiue. vt de ieiunijs aut alijs afflictionibus penalibus. ꝛ tamen satisfactorijs.

Patet iterum fatuitas illorum: qui solo intuitu laute sustentationis habende/se onerant operibus satisfactorijs pro alienis. Secus si ex magna ꝛ sola charitate proximorum/ hoc faciunt. Et dum sentiunt se vtilius ꝛ accomodatius iuxta vocationem suam occupari circa talia opera q̄ circa puras ꝛ altas meditationes ꝛ excessus mentales: qui paucorum sunt valde. Aut subin de quia sunt obligati propter receptionem sustētationis corporalis per fundatores vel alios/taliter exerceri Collige ergo q̄ indulgentie peccatorum/proueniunt multis modis. Primo est satisfactio propria voluntarie facta . Secundo est satisfactio propria in confessione suscepta . Tertio satisfactio per alium pro se persoluta in corpore vel in donis presertim cum autoritate commutantis. Quarto per indulgentias ecclesie seu prelatorum. Quinto p̄ cōicationem suffra

giorum cõmuniũ sicut in monasterijs ⁊ ecclesijs Sexto per patientiã in aduersis cum obsecratione ꝙ in partem sue purgatiõis ꝓuertantur. nam dñs in tribulatiõe peccata dimittit. Septimo ꝙ omne opus ex charitate factuz/cuius spectet ad ꝓtemplationẽ. si iungatur intentio vel oratio/ꝙ valeat ad indulgentiã peccatoꝝ. Sic enĩ dictuz est de maria magdalena quia dimissa sunt ei peccata multa. quia dilexit multum. Et ad seruum. Omne debitũ dimisi tibi quia rogasti me. Vals octauo vehemẽt omne opus misericordiꝫ primis impensum ꝑm opera misericordie/tam spũalia q̃ corpalia/quoꝝ quelibet ad septenariũ redigunt. Sic enĩ dictũ est. Date ⁊ dabit vobis. dimittite ⁊ dimittet vob. Postremo pietas gratuita dei/sanctoꝝ q̃ suoꝝ ꝓuenit ⁊ ꝓfert sepe indulgentiã qualem nullis p̃cedentib⁹ meritis habemus innitẽdo eis. Hoc sp supposito ꝙ supmus papa dñs noster iesus christ⁹ has indulgẽtias certificabit ⁊ ꝓfirmabit. Qui nos semp diriga ⁊ ꝓseruet in operib⁹ mandatoꝝ suoꝝ. Qui cum deo pa. ꝛc.

Explicit opusculũ de materia indulgẽtiarũ

Gloſa. Clar⁹ in eccl̃ia. Notatur hic triplex cõditio cõcurrere debẽs in largitione indulgentiaꝝ non prodiga. Et nõ veniãt in contẽptuz. ꝙ sint ad publicũ ꝓfectuz. ꝙ nõ sonẽt turpem questuz Ans quo ad scõaz causaz paup ex cadẽ charitate dat denariũ sicut diues dat talentũ. Iz meritũ essentialis premij sit eq̃le in ambob⁹ non tñ oportet hoc de p̃mio accidẽtal i remissiõis pene debite peccato. Et in hoc potest esse cõditio diuitis melioꝝ. iuxta illud Redemtio animę viri ꝓprie diuitie. Fundat etiaz positio ꝙ actus exteriores possunt addere sup meritũ interi⁹ ⁊ essẽtiale meritũ accidentale mltis modis et causis hic omissis. videtur modus loq̃ndi i forma absolutionis cautus eẽ. Iz nõ multũ clarus dũ addit in fine extum claues eccl̃ie se extendunt Et bõ. adeo forte dicitur propter tres causas modo dictas.

Versiculi super materia indulgentiarum.

Arbitrio papa ꝓprio. si clauibus vti
possit. Cur sinit vt pena pios cruciet?
Cur non euacuat loca purgandis animabus
tradita? Sed seruus esse fidelis amat
Deserit ergo fidẽ male dispẽsans. Neq̃ prudẽs
clauibus vsus inest. Dans capiẽsq̃ tremant
Profectus certe est magnus bñ clauibus vti
Quando fit hoc semper vnctio sola docet
Charus in eccl̃esia thesaurus ⁊ vtilis assit
quẽ dat larga manus. ꝓdiga crimen habet
Ciuibus angelicis neq̃ hic mandare viatoꝝ
cõmendare potest orat vt eccl̃esia
Impie peniteas. tunc indulgentia fiet
Infinita tibi: pena breuis supereſt
Pena tamen grauis est cautus releuare studeb
Diuitijs sparsis muneribusq̃ pijs.
Dans aliquod munus vis indulgentia prosit:
Proderit. ⁊ nulla dona deo pereunt
Paucula sunt dona. sunt de rebus perituris
Accipies celis premia perpetua.

Responsa eiusdem cancellarij parisien. ad q̃stiones q̃ttuoꝝ sibi per quẽdã familiarem motas. Quarũ prima est ista. An male loq̃ de alijs in eoꝝ absentia/sit semp peccatũ? Qua determiat ꝙ tres ꝓclusiões. Secunda questio si q̃s ficte ꝓfiteat. an iterũ teneat de oib⁹ ꝓfiteri? Hãc determiat ꝙ distinctionẽ de q̃druplici fictiõe. Tertia. si habeat suspicio ꝙ illo q̃ ꝓfitet ⁊ nõ sufficienter discusserit ꝓscientiaz suam. An talis possit absolui nulla ingẽsitiõe sibi facta de peccatis vnde suspicio habet? Qua solvit similit̃ per distinctionẽ. Quarta questio de altaribus fractis de cingulis sacerdotũ non benedictis ⁊ de casulis resarcitis ⁊ sic de similibus Utrum sit peccatũ cum talib⁹ ⁊ in talib⁹ missam celebrare? Ad quam respondet ꝙ autoritates.

Prima questio

Querit an male loqui de alijs in eoꝝ absentia sit semp peccatuz? Videt ꝙ sic. quia null⁹ vellet ꝙ hoc de se aut sibi fieret: ergo nec debet hoc facere de alijs aut ꝓtra alios. ꝓseq̃ntia tenet per illã generalem regulã diuini iuris ⁊ humani. Quod tibi non vis fieri alteri non feceris. Sed in oppositũ arguit. quia si sic: tunc fere totus mũdus esset in periculo dãnatiõis perpetue et iam multi religiosorum. Nã cõit cũ hoies ꝓueniũt declinãt facilme ad loq̃ndũ de absentib⁹/⁊ vtinaz tam cito de eoꝝ bonis sicut ꝓdoloꝝ de eoꝝ malis. Nonnunq̃ tñ aliq̃ loquunt de mala vita policiã regẽtib⁹. ⁊ occurrũt sex fines generales. Quib⁹ fit ad destructionẽ ꝓsentiũ ⁊ id audientiuz. vt caueant similia facere. Quib⁹ fit ad pñiũ cautelã ne. s. ex ignorãtia decipiant ꝙ malã aliorꝝ societatem quos p̃sumũt bonos. Quib⁹ etiam fit ad vtilitatẽ absentiũ vt videlicet pñtes eis referãt ꝓ ipsoꝝ correctione ⁊ emẽdatiõe. Quib⁹ fit ex quadam compassiõe amicabili. vt. s. seipsum ⁊ audientes referens prouocet ad orandũ instantius pro alioꝝ peccatis ⁊ eoꝝ ꝓuersione. Quib⁹ etiã fit ex sola curiositate ⁊ assueta loq̃citate ⁊ quadã libidine loquẽdi de alijs. Quib⁹ autẽ fit ex odio vel inuidia ac ꝓ diminutiõe fame aliene ⁊ ex animi indignatione.

Dit ergo prima cõclusio. Primis q̃ttuoꝝ modis põt esse nõ solũ licitum/imo ⁊ meritoriũ/referre mala absentiũ. dummodo tamen non intendebat principaliter aliq̃ finis q̃ aliquis prenotatorũ quattuoꝝ. Et si nõ misceatur alia intentio fermentata ⁊ sibipsi mentiens. atq̃ dum bene ꝓuideatur ne sint falsa q̃ dicuntur. aut in malo vltra q̃m in se sunt per rem tem ampliata. aut forsan sinistre interpretata. ac etiam ꝙ non plus noceat talis locutio absentib⁹ et eorum fame q̃ ꝓsit ꝓsentib⁹ ⁊ eorum edificationi. Quoniam ꝓ paruo bono consequendo non est magnum malum cõmittendum.

Subiungam⁹ etiam secundã conclusionem.

¶ Secunda cõclusio.

¶Sale loqui etiã de absentibus ad solũ satisfaciendum ꝓpꝛie loquacitati ⁊ libidini loquendi de alijs/qui est quitus modus seu finis inter ꝑsolatio vt sic tempus sine tedio transeat/ vix aut nunq̃ excusaꝝ a peccato ⁊ sepius transit in mortale peccatũ. Tale eñ ꝝbum non solũ ocio natõnem sumus redditurꝰ ratõz)sed ⁊ cõmunit mus ex tali ꝝbo occasionẽ ⁊ ratõem magne dãnificatõnis aliozũ/in sua fama. Etiã ꝑ ꝯ cadunt sepissime tam loquentes q̃ audientes. vel in indignatõnem contra eos de q̃bus fuit oblocutio vel in falsam testificatõnem ꝓpꝛiam tam cozdiq̃ ozis. dum vicz cogitatio interioꝛ pensans corã se posita aliena mala. ⁊ sua ꝓpꝛia q̃q̃ si/milia aut maioꝛa/palpans tumet ⁊ inflaꝝ dicendo. ¶Gras tibi ago dñe deus q̃ non sum ego talꝰ qualis iste de quo tanta mala referũt. Et sic mico phariseo false iusto/fit peccatoꝛ/ quem ipe iudicat si non deterioꝛ.ei tñ ꝓpter suam supbiam similis.qꝛ etiã peccatoꝛ vt alius.et si alio modo Et hoc pharisaicũ/viciũ tam in loquẽdo q̃ i audiendo concipiꝝ facilime.⁊ sit saltẽ affectu. etiã si ratio videaꝝ iudicare aliter.⁊ id oꝛe mãifestaremime attemptet. ¶Si quis autem queret signum quõ sciet. quãdo ex bono fine loquaꝝ aut malo. de malis ꝓpꝛimi? ¶Respondeꝝ q̃ dum loq̃tur aliquis ad bonũ istius cuius mala cõmemorat. vtputa vt in se ⁊ audientibꝰ ꝓuocet mentez ad oꝛandũ ꝑ talis emendatõe/ necessariũ est vt sentiat tunc in se quandã ad eundem de quo fit sermo compassionem piam dulcemq̃ misericoꝛdem⁊ charitatiuũ affectum. Et etiam requiriꝝ vt non nimis longum texat ꝝmonem de taz materia ⁊ despicabili. ¶Sicut pia mater nõ delecaꝝ in narrando longe mala filij sui. nec ettaz dicit illa nisi ex necessitate. vtputa ipi medico aut illis qui eius saluti poterũt ꝓdesse ⁊ malaz adiacens auertere. ¶Sic itaq̃ narrando suspiratalte.tristaꝝ.dolet.⁊ abꝛeuiat ꝝmonẽ q̃tũ ꝑuaz let ⁊ q̃tuz vidꝛ sufficere ad oñsionẽ infirmitatiq̃ sibi tante tristicie causa existit. ¶Sed duz quis loquiꝝ malaz de alijs ex loquacitate/ sunt signa opposita.quoniã tunc sentit indignatõnem animi contra eos de quoꝝ malis loquiꝝ.⁊ cũ quadam amaritudiae fellis coꝛrodit ⁊ moꝛdet ipos absentes ⁊ verbis suis venenatis linguaq̃ sua sicut gladius acutꝰ acuata/lacerat sine miscõia. sine aliq̃ cõpassione.nec ponit finem ꝝbis suis. q̃ satiari neq̃t eius voꝛax inuidia. q̃n licet crudas oẽs carnes ⁊ totũ sanguinem eiꝰ quẽ deuorat q̃tum in eo est/absumpserit. Et q̃uis cõsciẽtia sua sibi clamet q̃ talia agendo/ neminem edificet imo ⁊ nonnũ q̃ audientes scandalizet/ non tamẽ adhuc cessat/quin q̃tum tempus patitur venenum suum totaliter effundat. ¶Itẽ signũ est non fallax.cũ sic loquendo malũ de absenti/bus eos coꝛrigere minime curat. Hoc autez sciri ex eo potest.qꝛ ꝑsentibus non cõmittit vt absentibus charitatiue ea que ipe inuide refert denuncient.imo persepe postq̃ ad coꝛreuertiꝝ/ timet ne id faciant etsi factum foꝛet/non equo animo sustineret.non quia doleat de alterius iniuria ⁊ sua ꝓpꝛia culpa/sed magis de sua vilificatione et detractionis nota.nollet eñ detractoꝛ reputari.q̃q̃ esse non vitet. ¶Item signũ efficax videtur. vt loquens malum de alijs interroget coꝛ suum coꝛã cozdiũ inspectoꝛe deo cui mẽtiri non potest.q̃uis posset mentiri iniquitas sibꝫi.⁊ quaꝛat an vellet q̃ alius sic loqueꝝ de se coꝛam alijs ea intentõe ea foꝛma. ⁊ sic de alijs circũstantijs qualiter ipe loquitur de alijs. Et ni falloꝛ vt frequẽtꝛ respondebit sibi coꝛ suum si mendaciter veritatem tamen supꝛimere noluerit/se hoc nequaq̃ velle. ¶Signum ergo mali ẽ. Hoc clauo retundiꝝ nonnullozũ excusatio falsa ⁊ friuola/qui cum locuti fuerint ad libitũ suum de ꝓximoꝛum suoꝛũ malis/audent si super hoc obiurgenꝝ dicere/etiam quãdoq̃ constanter licet mendaciter/se hoc feciſſe non mala intentõe neq̃ animo cuiq̃ nocendi.⁊ nullo modo ex inuidia. Et si rursum interroganꝝ. An ergo ex singulari id egerint dilectione ⁊ amicicia ⁊ ad magnum ꝓfectum aut cõmodum absentiũ? et an similia dilectõnis ⁊ amicicie signa velint erga se cõsimiliter fieri?laqueis perplexitatis ita capti ⁊ irretiti sunt: vt vel manifestum contra suã cõscientiam pꝛoferre mendacium vel verbum iniquum ⁊ dolosum iniuste dixisse contra ꝓximuz fateri coganꝝ.quoꝝ vtrũq̃ maluz est. ¶Malum igiꝝ ⁊ valde malũ multũq̃ piculosum ẽ homini esse ꝓmptum ad loquendũ malũ de absentibus. Etiam ceteris malis que inde sequuntur circũscriptis mens tam loquentis q̃ audientiũ impeditur a melioꝛibus ⁊ salutaribus postmodum ex hoc etiam inuita. Cum enim post fuerit oꝛandũ ⁊ deo seruiendum/ ad mentem redeunt placeat vel displiceat. cum quadam quasi vio/lentia que ꝑus incaute cõmisit vl admisit cũ mala cõplacentia. O quãto cõsultius est itaq̃ loq̃ de bonis aut de peccatis ⁊ malꝰ ꝓpꝛijs/ q̃ ita rode re dente canino alios. Vix deniq̃ ꝑuaꝝ mensura q̃n misceaꝝ mendaciũ. ⁊ malũ augmẽtatur ⁊ ad partẽ semꝑ trahaꝝ deterioꝛẽ. ⁊ pene in nullo excusetur aut alleuietur/ vt sic fiat supꝛa mo/

dum peccans peccatum quasi vnū aut simplex peccatum nō sufficiat in perniciem ipsius obloquentis.

Conclusio tertia.

Loqui malū de alio ad finem sextū .s. directe ex odio ꝛ inuidia sp est peccatū. Et qñ notabl'r ledit p hoc aliena fama. ꝛ dum loquēs h̄ aduertit in sua conscia/aut aduertere posset est ḡuius peccatū sepissime q̄ furtū. aut q̄ foret esus carnium in die veneris vel ieiunij eccl'e magni cui⁹ cūq; Salubre itaq; consiliū est ad vitandum tam grande piculū aie. vt hō discat ꝛ assuescat ita honeste loq̄ de absentibus sicut loquēdū esset si ipi p̄sentes essent. ꝛ psonal'r de se ꝑmonez pla tum audirent. Itemq; vt hō sp timore dei habeat p̄ oculi cordis/q̄ vtiq; vbiq; est pñs. ꝛ in cuius conspectu loquit quicūq; loq̄t. Non soluz aūt h̄ sed ꝛ cor intuet. ꝛ reddet tpe suo vnicuiq; iuxta opa sua. Oret ḡ necesse est q̄libet vt ponat dñs custodiam ori suo. Sz ꝛ audiētes caueāt sibi ne sint prurientes auribus. vt delectet eos audire aliena mala. qz iuxta beati Hiero. sniam verissimam. Eque reus est qui detrahentē libēter audit sicut is q̄ detrahit. imo nōnūq; ampliori reatu ꝓstringit/ ꝓpter p̄stitam alteri occasionē. Si em ipe non libenter audisset/forsitan alt tacuisset. Et vt amplius ptimescamus tam piculosum lingue viciū aduertendū q̄ cōit ꝑm docto/res compat nō solū furto sed ꝛ homicidio. imo ꝛ p̄ferunt hac rōne. Quia in homicidio occidit corp⁹ vnū. In detractōis vo vicio occidūt aie plēs. qz aia detrahentis. aie detractoꝝ libenter audientiū ꝛ qñq; etiam aia eius cui detrahitur Itez nōnūq; facilius satisfit p homicidio corporali ꝛ furto/q̄ hmōi homicidio ꝛ furto spūali. .s. detractōe Rō qz in ill' q̄titas damni estimari p̄ot. ꝛ sic correspondēs emenda subsequi. In istis aūt neq̄t. cū non satis cōstare possit in quot hoim cordibus mediate ꝛ imediate detrahens bonam opinionē ꝛ famā eius cui detraxit occiderit atq; furtiue bonuz fame(qđ inter oia alia corpalia ꝛ huius vite bona multū est p̄ciosum) subtraxerit. vñ ꝛ difficulter satisfacere ipsi leso p̄ot. Cum tñ iuxta beatū aug̃l. peccatū nō dimittitur nisi ablatū restituat. Quomō aūt restituet cū ignoret q̄tum debet. Itemq; inter cetera peccata istud quodāmodo est inhumani⁹ et bestialius. qz lupinum. Dicit nāq; q̄ nisus nisum non comedat. nec canis canē. nec bestia aliq̄ bestiam sue speciei. ꝑ bñ alterius. Sola lupa excepta(q̄ vt aiunt) cū fame premit lupū comedere non veret. Sic ꝛ detractor hō hoiem sue nature consortem/tanq̄ lupa rapacissima dentib⁹ detractōnis rodere comedere ꝛ occidere nō erubescit. In h̄ a lupa differens q̄ illa comedit carnes recentes. ipe aūt qñq; carnes fetentes ꝛ iam putrefactas. quādo videlicz non tantū viuis sed ꝛ dudum iam mortuis/dentes mordaces/ detractoriē iam infigit. O abominandū malum et valde odiendum. Bene ergo sapiens vocat detractores deo odibiles. Cum tamen scriptuz sit de deo: nihil odisti eoz̄ que fecisti. In signum magne detestatōnis (haud dubium) peccati detractōnis dicitur deus odire detractores qui nichil odire solet eoz̄ que fecit. Aut restat dicere q̄ detractores non sunt sua factura. non quidez ꝥm essentiam sed ꝓpter singularem eoz̄ malicia. Unde ꝛ hac de causa beatus Augustinus vir scientia ꝛ vita vtiq; ꝓclarissimus/ ad tantum detestabatur hoc viciū/vt circa mēsam vbi cōmuniter de facili lingue peccatuz (iuxta beati Gregorij de diuite epulone sententiā) se immiscet hec metra ꝓut in eius legenda reperitur/scripta haberet. Quisquis amat dictis absentum rodere vitā. Hanc mensam indignā nouerit esse sibi. Et vt facto comprobaret quod scripto statuerat. Cum quidam episcopi (ꝓut ibidem legitur) ad eius mensam cepissent incaute laxare lingnam in detractionem absentum/ aiebat. Nisi cessarent/ipse illa metra delere vellet ꝛ de mensa recedere. Hinc etiam est q̄ religionum fundatores considerantes multipliex i lingue vicio pendere anime periculuz/sanxerūt puidissime ꝓ summo remedio. iuge ꝓ loco ꝛ tempore suis sequacibus silentium. certas penas in robur sanctionuz suarum contra transgressores adiycientes. Et clarum est experiētia docente q̄ vbi censura hec silentij seruat artius ibi religio viget laudabilius ꝛ ꝓfectius. Ꝓro q̄q; custodia oris cuiq; sit necessaria ꝓpter cauēda mala ꝓtacta/specialiter tamē h̄ oportuna est religiosis ꝛ sacerdotibus christi. quoꝝ ora non diabolicis ioculatōnibus sed diuinis die noctuq; laudibus repleta esse debent. maxime etiam ꝓpter illa tremenda sacrosancta corporis ꝛ sanguinis christi misteria. que ipsorum ora quotidie quasi tangere habent Demum male loqui volens loq̄ de alio/debet ꝓmo considerare seipsum/fragilitatem suam. ꝛ ꝓpriol defectus. ꝛ quomodo indiget etiam misericordia dei ipe ne cadat. sicut ille cecidit de quo loq̄ intendit. imo iam similiter ꝛ forte plus grauiter cecidisset/nisi diuina gratia se ꝓseruasset. Nemo quipe sanctus aut innocens/ viribus suis. Ꝑdenset quoq; si ipe esset in statu aliorū vt alii faciunt faceret ꝛ quādoq; peius. Occasiōe peccandi nanq; que valde multiplex est data/ difficile est non peccare. imo singulare dei donū tuc peccatū posse vitare. Nam si hō q̄ nō nisi se ꝛ liguam suam regere habet/ita sepius deficit occasione se offerente/ vt cadat tam facile in peccatū

detractõnis et cetera mala. nec põt esse domin⁹ suꝰ ꝓtius. q̃d rogo hic estimare pie debebit de ce teris q̃ non solũ se/ꝫ ꝛ alios multos diuersorum pietatis ꝛ fraterne charitatis in eo fuerit ꝓ his talibus si non oia punctualiꝫ ad rectũ dirigunt magis deuote orabit q̃ detractorie lacerabit. Regratiabaꝫ ita q̃ deo. qz se in tuto locauit. et compatieꝫ fratribus (qz oẽs vnũ habemus pa trem in celis) tam varijs ꝛ multis periculis etiaz non tm̃ ꝓ se. sed ꝓ cõi salute expositis. ¶ Beni q̃ timeat nihilomin⁹ sibi vsurpare diuinũ iudi cium. cũ non vereꝫ iudicare alienũ suũ q̃ domi no suo stat aut cadit. Stabit aũt poti⁹ qm̃ potes est dñs stabilire eũ. ℔ eñ pie dz p̃sumi magis q̃ ꝓdemneꝫ. ¶ Talia innumera sunt in sacris scripturis. Et ex dictamine etiã plura sunt silia iuris tam diuini q̃ humani. q̃bus hõ se iuuare ꝫ tam pestiferũ viciũ lingue poterit. pariꝫ ꝛ mu nire. q̃ ꝛ diligenꝫ dz aduertere. ꝛ in effectum de ducere ne forte alꝫ frustra sit q̃cq̃d boni agit. Aduertat etiã q̃ licet totũ pene humanũ genus peccato lingue cõiꝫ picliteꝫ. pauci tñ sunt q̃ de/ bite inde conteranꝫ cõfiteanꝫ ꝛ satisfaciunt. imo regiunꝫ nõnulli adeo mẽtis oculo ceci/ q̃ detra ctões adulatões calũnias ꝛ ceteras manifestas oris dãnandas neq̃tias. nõ reputant apud se p peccatis. q̃ si forẽt de laicorũ numero lr̃as igno rantiũ/ viderenꝫ vtiq̃ excusandi. nunc aũt excu satõnem nullã hñt de peccato. qz ꝓdoloz ꝛ lit terati ꝛ clerici ꝛ qñq̃ habitu religiosi sunt. Timere q̃z deberẽt merito hoies. ne si abutãtur lingue sue bñficio ad deũ laudandũ/ ꝛ ꝓpam sa lutem opandũ/ sibi cõcesso. in extrema sua neces sitate vicz in horrende mortis hora/ vsus debi/ tus tã nobiliꝫ doni/ iusto dei iudicio eis sbtrahaꝫ cũ eo ymaxime indigebũt/ ad ꝓfitendũ peccata sua/ ꝛ ad exponendũ necessitates suas/ ꝛ ad cõ/ mendandũ alias suas deo ꝛ sctis suis ꝛ eoz ami cis ꝛẽ. ¶ Longi⁹ q̃ intendebam⁹ ꝛ forsan duri⁹ q̃ debueram⁹/ de vicio lingue disseruim⁹. Sed nemini displiceat/ nullus sinistre dijudicet. pro cõi bono factum est. coram deo loquimur. nulli in contemptũ.

¶ Finit.

3 **Secunda questio**

Queriꝫ si q̃s ficte ꝓfiteaꝫ/ an teneaꝫ de oi bus cõfiteri? ¶ Rñsio ℔ p̃suponẽda ẽ ẽdam fictio est pniciose mentiens. Quedã dolo se dimidians. Quedã patenꝫ inficiẽs. Quedaz insufficienꝫ discutiẽs. ¶ Fictio triplex põr im/ pedit ne ꝓfessio vel p̃tensa absolutio valeat ip̃i sic fingenti: q̃n oporteat vel necessariũ sit iteruz de oibus sacramentaliꝫ ꝓfiteri. Quarta vo fictõ põt inueniri licz nõ bõa/ nõ tñ sicut põres eq̃liꝫ mala. vbi licet absolutio nõ cõfert gr̃am nec pec cata deleat/ ꝓfert tñ cessante fictõne. nec oporte/ bit de sic ꝓfessis/ itez cõfiteri. ¶ Cõueniũt in ℔ satis doctores. qz cõiꝫ doctores dicũt q̃ vnum pctm̃ mortale nõ deleꝫ sine alio. alꝫ nãq̃ seq̃reꝫ q̃ gr̃a staret simlr̃ cũ peccato mortali. Dentiẽs aũt in ꝓfessiõe pniciose/ peccat mortaliꝫ. Decus aũt est de mendacio qõ ex genere suo alꝫ eẽt so lum veniale vt vicz miscendo quandã leuez cir cũstantiã falsam vel excusatõz friuolã. ¶ Fictõ aũt scda. s. dolose dimidiãs. dz q̃ tacet solũ ad ce landũ suũ pctm̃ vni certo sacerdoti. attñ ꝓpoit ℔ certo alteri ꝓfiteri ꝛ ℔ facit in fraudem integri tatis ip̃i⁹ ꝓfessionis. vicz ne vlꝫ reputeꝫ si ℔ pec catum tali detegeret cui iam forsan alia pꝛa de/ texit grauia ꝛ reꝛuãs ℔ cuidã alteri q̃ prioza ne scit. vt fallaciꝫ reperiaꝫ apud humanũ iudiciuz peccatoz puus/ q̃ coram deo est peccatoz magn⁹. ¶ Si aũt ℔ dimidiatio fiat absq̃ dolo. vtputa iusta rõe. cũ vlcz ꝓfitens hz aliqs casus ppꝛ q̃s excõicatus est. vel qui alꝫ supioꝛi sunt reꝛuati. ꝛ ille supioꝛ verisiliꝫ non audire vult alia nisi ea sola q̃ sue autoꝛitati reꝛuata sunt specialiter. vꝫ etiam dũ confitẽs q̃tum in eo est patus eẽt om nia ꝓfiteri vni sacerdoti/ ꝛ idem etiaz patus est oia audire/ ꝫ non eadẽ hoꝛa. Aut etiã dũ confi/ tens hz aliqd̃ peccatuz de quo p̃sumit ꝓbabiliꝫ q̃ si tali sacerdoti confitereꝫ tale peccatum/ ip̃e forsitan inde scandalisareꝫ. s. sacerdos. vel in fi de vel in moꝛibus. vel ideo qz forsan tangit per sonam sacerdotis. put casus poterit occurrere possibiliꝫ. ꝛ confitens ꝓ tunc non habet alium ad manũ cui cõfiteaꝫ integraliꝫ. aut si haberet/ nõ tamen bene auderet ꝓpter suspitões sinistras cauendas/ alium ꝓ tali vice accedere. Hmõi fi ctio dimidians. qz non fit dolose. imo nonnunq̃z religiose ꝛ prudenti discretõne/ non reꝛobaꝫ a doctoꝛibus cõmuniꝫ. Licet eñ confessoꝛ vices gerat dei in audiendo cõfessiones: nõ tamen ob hoc est deus vl̃ angelus. sed homo. vnde nimi rum vt homo potest scandalisari. ¶ Fictio ter/ tia que est patẽter inficiens/ sit dum confitens re tinet adhuc ꝓpositum actualiꝫ iterum peccãdi. nec habet ꝓpositum iuxta cõfessoꝛis volũtatez iniuste ablata restituendi ꝛ satisfaciendi alijs ꝓ ut foꝛet satisfaciendũ. Et hec fictio relabiꝫ et co incidit in duo membꝛa fictionis prioꝛa Ratõ qz vel hic est celatio peccati mortalis. s. si non con fitetur hoc ꝓpositũ peccandi. vel est pniciosum mendaciũ. s. si dicit se penitere ꝛ dolere pecasse/ cum manifeste oꝓpositũ ostendant signa sua exq̃ non vult satisfacere iuxta sacerdotis iudicium. Et sic fictio huiusmodi/ quasi eadem est cuz pri ma vel secũda. ¶ Fictio quarta que est insuffi/ cienter discutiens/ potest ꝓtingere multipliciꝫ. Primo ignoꝛando. s. factũ qz non fuit sufficien ter recogitatũ. Scõo ignoꝛãdo si factũ sit pctm̃ saltem mortale. Tertõ ignoꝛando pꝛesupposito

ꝑmo q̄ sit peccatū mortale/si sit taliter et exp̄sse ꝓfitendū. Quarto ignorando si disp̄licentia peccati sit p̄ncipaliter in ꝓfitente nō rone culpe ꝫ ratione pudoris ⁊ pene. Quinto ignorando si motus in detestatōz peccati sit satis intēsus vel nō. Sexto ignorando si ponat obex absolutōni/ p̄ ppositum non abstinendi a peccato. Quibus p̄missis itaq̄ p̄suppositis dicendū est ad q̄stionez q̄ ꝓfessio non est ꝓpter aliquā istarū sex fictionum: quartā fictionem q̄ insufficienē discutit respicientiū/iteranda. Nec etiam est iteranda ꝓpter fictionem secundā/ p̄ ea parte cum additur Si non dimidiat dolose. Sed sub respectib⁹ dimidiat ibidem supius expressis. Alias vo ⁊ ꝓpter p̄mā ⁊ ꝓpter secundā ⁊ ꝓpter tertiā fictionem est de necessitate salutis/ vt de omibus ite/rum sacramental⁹ ꝓfiteat/ ipe sic ficte confessus. Nec aūt non sit iteranda ꝓfessio ꝓpter secundā fictionem p̄ ea pte vbi nō dolose dimidiat/necnō ꝓpter quartā fictōnem/ cū suis sex specieb⁹ hui⁹modi est ista. q̄z ipa confessio obtinet ⁊ habebit effi caciā vel in absolutōe sacramētali vtute clauium eccl̄e. vel postmodū cessante fictiōe hmōi. sicut fit etiā q̄n̄q̄ in baptismo. Et ita ꝓcedat satis sanctus Vbo. cum ceteris doctoribus.

Finit.

Tertia questio

Querit si habeat suspitio de illo q̄ confiteꝫ/ q̄ non sufficienter discusserit cōsciam suā An tal⁹ nichilomin⁹ debeat aut possit absolui: nulla inq̄sitōne facta vñ suspitio habeꝫ? Respondeꝫ ſb̄ distinctōe. Aut em̄ confessor non est curatus. ita q̄ cure officio minime teneat illum audire. Si sic tunc p̄t querere dilatōnes vt ambo interim melius deliberent. vel ip̄m simpl⁹r remittē ad aliuz ꝓfessorem. Si aūt confessor ipe sit curatus/ ⁊ p̄ consequens debitor audiendi hmōi ꝓfessionē tunc adhuc est distinguendū ꝑm q̄litatem p̄sonarum. Nam si ꝓfitens sit adultus ⁊ discret⁹ potest fieri vnū e duobus. ſ. vel vt petat ab eo si velit moueri p̄ inq̄sitōnes de statu ꝓscie sue/libenter ⁊ sine scandalo. ⁊ si tunc appareat ex rñsione sua q̄ non fiat scōm: dicendo vicz q̄ dz esse certus/confessionē suā vel absolutōez nil valere: si scienꝫ aliq̄d p̄tm̄ celauerit. nec est intentio absoluentis nisi sub hac ꝓditōe tacita vel expressa scz. Si tu ꝓfiteris. ⁊ aliq̄d p̄tm̄ tuū celaueris scienter/ego nō absoluo te. Et tuti⁹ est vt h̄ ꝓditio teneat mēte tacite q̄ exp̄mat ore apte/in absolutionis forma. Si vo p̄sona ꝓfitēs sit simplex et humil⁹ita q̄ satis appareat velle libenē informari sine aliq̄ turbatōe ⁊ recalcitratōe: tūc omnino piū est/salutare ⁊ meritoriū/ vt ꝓfessor ipe talez instruat. Solū vt h̄ fiat pedetenti prudenē ⁊ discrete nec dure ꝫ blande ⁊ dulciē. Nec aduertaꝫ etiam si scandalū aliq̄n fame p̄prie etiā exteri⁹ inde videaꝫ oriri posse. Nō em̄ possumus imo nec debem⁹ oibus scandal⁹ vitandis occurrē sp̄ saltē actiuis. put exēpla sufficientia habem⁹ in saluatore nr̄o cui⁹ q̄uis p̄fecta sunt opa/nichil/ominus tñ pharisei nōnū q̄ in eis scādalisati sūt.

Quarta questio.

Querit de altarib⁹ fractis. de cingul⁹ sacerdotū nō bñdictis. ⁊ de casul⁹ re/sarcitis ⁊ sic de silibus Utrū sit p̄tm̄ in et cū talibus celebrare missaz? Rñsio ꝑm sententiā beati amb. ad aug⁹. q̄ in oibus talibus q̄ sunt iuris pure positiui p̄t teneri ꝓsuetudo patrie seu p̄uincie aut dioceꝫ in qua h̄ conuersatur: q̄ñ p̄latus immediatus ⁊ alij cū quozū scitu p̄babiliter talia fiūt tolerāt hmōi. Est em̄ cōsuetudo circa talia positiua/int̄ p̄zes optia. etiā q̄d tudo circa talia positiua/int̄ p̄zes optia. etiā q̄d q̄d in ꝓstitutōib⁹/etiā redactis in decretalibus vel decretis vel etiā synodalib⁹ aut iurispitorū decisionib⁹ inueniaꝫ. Leges em̄ instituunt cū promulganꝫ. ⁊ vigorē h̄nt/ dū mozib⁹ vtentiū approbanꝫ. Alioq̄n ꝓstitutiones positiue/nō essent nisi in laqueū ⁊ offensiones ⁊ scādalū. nedū infipietiū ꝫ ⁊ sapientiū. Aduertendū tñ q̄ nō facile est circa singularia sp̄ decerueꝛe p̄ regula q̄ſi generali. q̄ ꝓsuetudo debeat dici sufficient⁹ com̄ p̄bata vel tolerata est supiozes /p̄ſtim vbi non habeꝫ sufficiēs scia seu cognitio q̄d etiam sit de iure pure positiuo. Facit p̄ hac rñsione totū illud q̄d dicunt doctozes de obligatōnibus religiosoz̄ in suis votis ⁊ regulis quemadmoduz de h̄ alibi latius tractū est.

Sequunt questiones

alie cum responsionibus earū ab eodem cancellario datis.

Dubitabat nup aliquis/an delectatio cordial⁹/ q̄renda sit in fuitio dei/ tam practico q̄ speculatiuo? Dico enīz tal⁹ delectatio esse fornicatio seu libido q̄dam spūal⁹. q̄ non deū ꝓpter se solum q̄rit/ zelo amicicie pure gratuite ꝫ ꝓpter se. Exēpluz de officiantib⁹ clericis alicui eccl̄e. ꝓp̄ distributiones horarias seu q̄tidianas. Exēplū aliud de spōsa q̄ nō diligeret spōsuz ꝓp̄ aliud nisi ꝓpter delectatōz oscul⁹ cū similib⁹? Quz videt ad oppositū ꝓdio illud psal⁹. delectare in dño. ⁊ dabit tibi petitōes cordis tui. Rursum illō ps̄i. delectatio ꝓfuat opantē boiem in opatōne. Exite rum signū acq̄siti hitus. est delectatō in opatōe Detex deus reddēs cām p̄lo israelitico maledictionū suaz dicit q̄ nō fuerit deo i gaudio cordisq̄ leticia. Et alibi. Gaudium dñi/ fortitudo vra. Cui⁹ sn̄e ꝓfirmator fuit Antoni⁹ di. q̄ vnica rō quincēdi inimicū/ē leticia spūal⁹. Et h̄ ferē adeo in eo viguisse vt ab ig̃rantib⁹ eū p̄us i vultu cerneret. Rñsio nihil ē hoi tutū in hac vita

cū nec ipa vel vtutū (sicut dr in prosa) tuta sit vi
ctoria. Itaq; nihil est quo non contingat abuti.
Et si non formaliter sed obiectaliter. Sunt h verba
theologicis nota. Profecto cōstat q delectatio
in deo sincera z casta laudabilis est sicut allegatū
est. tantūmodo iungat humilitas z pietas sine
insolentia. Sed addebat inq̄rens q nullam pōt
sensualem vel spūalem delectatōnez admittere.
q̄n tristicias incompabiliter maiores inueniat si nō
in delectatōe diuine recordatōnis se iugiter ex/
erceat. z hoc sciens querit in dño p meditatōez
delectari. Respondet q h agendo dei sepit vi/
as istas spinis z quasi claustro ꝓcludit/ne vaga
ri libeat extra se. cui consonū est illud de cāticis
Sicut liliū inter spinas. q sūt ibi q̄si sepes ab ex
tra ne dissipator introeat. z ab intra ne exeat va
ga. i. vane acta. Itaq; melius est sibi facere deū
delectatōr forte minus castā q̄ honestum sit/ q̄
mūdi. carnis z diaboli delectatōnibus inherē.

¶ Rursus inferebat q fastidio sibi sunt omēs
mūdi circa primos occupatōnes q̄tumcūq; vi
deant pie vel honeste. quē admodū si sponsa ni
hil aliud querat nisi q impetret illud de cāticis
initiū. Osculet me osculo oris sui. Querit itaq;
solū amare z amari. Sed mirandū esset nimis si
non has amoris delitias corripet aliq̄n pi⁹ spō=
sus flagello nunc interi⁹ nunc exteri⁹. exponen/
do vicz eam aliq̄n piculis. sicut oportet q nycti
corax q̄tūcūq; domiciliū quod eū ptegat a con
tradictōe aliarū auiū custodiat/aliq̄n veniat in
agrum p necessitate cibi vel pullorū. Passer ita
q; solitarius in tecto/cogit ad inferiora descen=
dere/sicut moyses de montis caligine ad pl'um
rebellantem. ¶ Quid igit finaliter concludendū
est. nisi q sapientia diuinitus inspirata / que est
vnctio docens de omibus z gra dirigens more
sessoris z eq̄tatus dei z quadrige aminadab. id
est spōtanei z currus dei q̄ decem milib⁹ multi/
plex est/sufficienter hoiem in deo sperantē z de sa
lute sua solicitū edocebit. Etiam si tal' solus con
cludat in cella aut si solitudinē de⁹torū exēplo
marie egiptiace/z pauli pmi heremite/z marie
magdalene: cū similibus ceteris/solitari⁹ inha/
bitet.

¶ Explicit hoc opusculū de delectatōe q̄renda
in diuino officio ad instantiam fratris symonis
bastardi de salinis p tunc ꝓuentual' celestinorū
lugduni. ¶ Sequunt alie questiones.

Queritur quādo cō=

mittit peccatū mortale in voto obedientie? Re
spondet q maiores p̄cipientes aliq̄d subdit/ su=
is non intendūt ligare aias eorū nec debent. Et
iō si q̄s aliq̄d sibi iniunctū a maiore/ex negligen
tia aut incuria/non sic adimpleret aut differret/
non ppt h peccaret mortal'r. Secus si h ageret
ex ꝓpōsito. Dicit aūt q̄s ꝑpe peccare ex ꝓpōsito:
q̄n facit aliquē actum. motus p̄ncipaliter ex h q i
iunctū est sibi oppositū. Ac si diceret. Quia p̄ci=
pitur mihi h. ego in ꝓtemptū p̄cepti faciā illud.
q̄si. s. vellet ostendere suā falsaz libertatē. z hre
illam velamē malicie. ¶ Item q̄rit vtrū iunior
ambulās in via aut eq̄tans cū seniore/debeat si
bi obtpare in oibus? Rndet q simpl'r sine aliq̄
interrogatōne iunior dz obtēpare suo seniori in
omnibus. nisi manifeste p̄cipiat ꝫ p̄cepta diuina
Supponit q iunior reputet merito seniorez me=
morem salutis sue. z sufficiēt aduertat ad id qō
facit z q habeat recordatōz illorū q̄ habēt i or=
dine. Nec⁹ vbi deesset aliq̄d istorū. qz posset hu=
mili vbo vel signo reducere ad memoriā vl' ad=
uertentiam seniorīs.

¶ Querit rursus vtrū sit vtili⁹ fratri in cella se
denti/vacare lectōni. q̄z oratōi vel meditatōni.
aut ecōuerso. Idē Rndet q nō solū attendēdū
est ad illud qō magis pficit p pñti. q̄z etiaz ad il
lud qō disponit ad futuros ꝓfect⁹. Et qz assue=
scere meditatōi forti z vehemēti/plus pficit i fu
turū/ppter habitū quē acq̄rit hō/ vt postmodū
facilit meditet imo etiā ꝓtēplet q̄n voluerit eti
am solus etiā in officio. etiā sine libr'. ꝓsulenduz
est q frat assuescat meditatōi. vt nō sp oporteat
eū hre libros añ oculos suos. Sed ipe cogitatō
nes solide/sint libri sui.

¶ Item q̄rit vtrū q̄s posset hre certitudinē q
deus remiserit ei peccata sua. saltem quo ad cul
pam. z si nō hz certitudinē/q̄to tpe oporteat ea
deflere? Rndetur q nullus de h certus esse pōt
nisi p reuelatoz. qz scriptū est. Nēo scit an amo=
re an odio dignus sit. Hz q̄n q̄s ꝓfessus est pro
suo posse. z dolet de pctis suis. z proponit dein=
ceps nō peccare. iste credit esse in statu gre. z de
bonitate diuia pie ꝓfidere pōt q ei de⁹ remiserit
pctā sua. saltē quo ad malū culpe. Et in tali sta=
tu exns/pōt accedere ad cōionē z missā celebra=
re. ¶ De scdo rndet q q̄s in religiōe exns ex q̄
p modulo suo z posse ꝓfessus est pctā sua q̄ fecit
quoz recordabat. z ꝓtrit⁹ satisfecit ad voluntā
tem eccle. i. maioris sui. q̄ spēaliter eius curā hz.
z ꝑponit ampli⁹ nō peccare. tuti⁹ est vt de cete=
ro nō reflectat oculos suos ad pctā sua singula=
riter ꝓsideranda/z maxime carnis. q̄ ei possent
plus obesse q̄z pdesse. ß ꝓfidēs de misericōia dei et
bonitate/studeat pficere de die in diē/ascēdēdo
de vtute in vtutē. vt tandē possit videre deum
deorū in syon. Cū vo ab elatōe temptat'/ tūc ad
ei⁹ memoriā reducere pōt generat'r pctā sua /nō
discurrēdo p singula vt inde humiliet. z gtias
referat creatori suo. qui eripuit eum de tot ac tā
tis periculis. in quibus aliquādo extitit z pmā=
sisset. nisi eum bonitas dei q̄ neminem vult p
ire subleuasset z liberasset. Apud patrum nar/
ratōnes/data est varia responsio ab vno patre.
modo vni. modo alteri. sm q pspexit/ q̄ iste ex

recordatõne ꝓteritorũ/humiliaret ⁊ ferueret in amore. alter non satis purificatus/temptaret et rediret ad carnem.

¶ Querit si fratri alicui pturbato aut occupato in diuꝫis ꝓceperit aliq̃d senior. ⁊ ex surreptõne responderet ei iunior. Sinite me. ego nihil faciam vobis. verũtamen statim compungit dolens. ⁊ adimplet ꝓceptum senioris qđ pauloañ dura respõsione renuerat. Querit inq̃ an sic respondendo mortaliter peccet? Respondet ꝓ vna vice aut duabus aut tribus/non peccat mortaliter. ℔ si ex consuetudine habeat sic respondere/peccat mortaliter. qz debet resistere consuetudini male. ℔ exquo frequẽter recidiuat sic. signuz est q tali vicio est habituatus. ⁊ nõ cadat ex surreptione. Respondẽt in simili doctores theologi q sicut ꝑma ebrietas nõ est peccatũ mortale. ita nec secũda/similit nec tertia. nec centesima. nisi addat circũstantia in vna ebrietatũ sequẽtiuz: que cõuertat eã in peccatũ mortale. puta q nũc aduertit inebrians se piculum mortale quod incidit ex ebrietate. ⁊ tñ deliberat q se inebriabit Aplicet ad ꝓpositum.

Utrum quis non habens specialem missam dicendã/debeat celebrare ꝓ toto ꝓ̃o indistincte. aut ꝓ sibi cõiunctis specialiter?

Qđ si ꝓ toto ꝓ̃o/quibus plus ꝓficiat. aut sibi coniũctis aut ceteris? Respondet q debet sufficere charitati celebrantis/ ⁊ inquisitõi/ q bñ agat. sine scrupulosa tali nimia inq̃sitione quid plus ꝓsit hoc vel illud. Scit em̃ deus ponderare meritũ suum/ ⁊ omnẽ actõem. habeat ꝓ regula q vbi celebrãs magis eleuat intentõnez suam charitatiuã in deũ ⁊ ꝓximum/illic ceteris paribus plus ꝓficit. Ac si diceret/domie miserere oim sicut scis ⁊ potes. ⁊ scis me ⁊ vis debere orare. Veniq̃ non põt ꝓfigi regula generaꝫ/ q̃n aliq̃s plus afficiat homo dum orat ꝓ vno. q̃nq̃ plus dum orat ꝓ pluribus. Item nulla ẽ missa que possit aut debeat celebrari quin omẽs cõprehendat. quos eccla comprehendit. Q si ꝓtraxerit valorem ad aliquos ꝓticulares/ hoc debz facere non ꝓiudicando huic eccle statuto. Debemum ceteris paribꝫ salubrius est conari ad orationem generalem ad deũ ꝙuertendo se ad euz/ q̃ in particularibus fantasijs/circa homies occupari.

Item querit vtrũ in memento in missa/sit tutum facere memoriã spẽales ꝓ pluribus/ ꝓpter cogitatões que possunt oriri ex ꝓsonarũ recordatione? Respondet cõsulendo ꝓ tutiori/ q melius esset antea quis accedat ad altare/ q faceret suũ memento speciale. hoc est q dicat in corde suo/ q orare intendit ꝓ tali ⁊ ꝓ tali. Et tunc quãdo erit in suo memẽto in missa/cum his q̃ cõtinent in memento missaꝫ sufficit cordialiter dicere/memento dñe horũ ꝓ quibus teneor et decreui orare/ ⁊ horũ q̃ ꝓ me orant. Nisi sit aliqs frater mortuus ꝓ quo oportet facere spẽale memento in speciali. Et hoc est tutũ ꝓ filium/etiam vbi non fecisset homo ꝓ illo die aliq̃d recenter memoriale ꝓ amicis/ ℔ haberet sufficiẽter in habitu/ꝑtim vbi celebrans est in publico/ ⁊ vbi ꝓbabꝫ estiat/ q̃ tale memẽto dearticulatũ nõ fiãmaret ad deuotõz spẽalẽ/ ℔ potꝫ inq̃etaret/ ⁊ ad reliq̃ dicenda in missa/minꝰ redderet idoneꝰ

Queritur vtrum de cogitatõibus vanis aut noxijs qui supueniũt in canone aut in memẽto ibidem resistendũ sit? Respondet q non debet tũc se occupare q̃s circa illas/sed vltra ꝓcedere. Hoc est tutissimũ ⁊ necessariũ consiliũ/ etiã vbi cogitatões viderent esse de cõmodis rebus et expedientibꝰ/qz debet eis tunc dicere saltem facto/venitis importune/non habeo nunc horam aut locũ respondendi vobis/expectate tempus aliud dum vacabit. Porro quo ad cogitatões fedas/noxias ⁊ blasphemas/siue sit hõ in missa siue alibi. ille potius vincunt ꝓtemnendo nec respondendo eis q̃ pugnando. Scio quendam q̃ ad occursum taliũ/solitus est in animo subridere/quasi subsannans/ nec curans immissiones istas fedas ꝓ angelos malos/ que inde ꝓtinus euanescunt.

Utrum liceret extrahere muscam vl̃ araneã vel aliud hmõi de sanguine cũ cocleari paruo. aut aliquo alio/non cõsecrato? Respõdeo q sic ꝑtim vbi non posset aliq̃d tale extrahi cõmode cum digito cõsecrato/vel cum patena/aut aliq̃ tali. Utrum si caderet aut inueniret in sãguine/musca aut festuca aut pilus aut filum aut aliq̃d tale q̃d posset impedimentũ aut nocumentũ ꝑstare sumenti sanguinẽ deberet extrahi. et q̃d inde fieret? Respõdet q posset extrahi. ⁊ lauari retur bene/ ⁊ lotio sumeret si non esset veneno/sa ⁊ musca ⁊ festuca combureret. aut ipa vel cinis eius poneret in loco abdito vt in altari vl̃ pisscina. Utrum grauiter peccaret ille q cuꝰ neglectũ talia inuenirent in calice? Rñdeo q tutiꝰ est facere cõscientiã ⁊ confiteri/ ⁊ est peccatũ magius aut minus ꝓm q negligens debuit adhibere maiorem cautelã.

Utrum quãdo ponitur vinũ ⁊ aqua in calicem si (vt sepe contingit) resiliat gutta vna vel amplius/ ⁊ remaneant intus inter labiũ calicis ⁊ fundũ debeãt post cõsecratõnem tales gutte dici cõsecrate? Respondeo q non ꝑtim si sacerdos nõ intendit nec intendat cõiter consecrare nisi illud vinũ qđ est in fundo calicis. Potest tamen illa gutta sumi ante ablutõz sub intentõe generali/ si cõsecrata est vt cõsecrata/si non: vt nõ cõsecrata. Et cautum est/vt sacerdos sit solicitꝰ ab initio vigilare ut

ca talia/ꝛ circa panez ne mice cadant ab hostia ꝛ ne tales gutte remaneant. si autē sacerdos dū aduertit ante consecratōnem tales guttas intē/ dit eas cōsecrare/ipe sunt cōsecrate. Similiť si habeat in ꝓncipio intentiōem consecrādi. q̄cq̄d est consecrabile/sunt totū consecratum est.

Utrū si quis omittat vel dubitat omisisse ali q̄d in consecratōne an debeat solum reincipere ad id quod omisit/vl omisisse se credit/aut si ab inicio debet reincipe. ꝛ quid de illis q̄ assuescūt reiteratōnem? Respondeť q̄ non est leuiter re iteratio facienda/ꝛ malum est cōsuescere p̄ťiz in ꝫbis sacramentalibus/nō debet iteratio fieri nisi cōstet certitudinaliter q̄ verba non sunt dicta. Si aūt dubitatio sit ꝓbabiľ tunc fiat reitera tio sub conditōe implicita/sicut sit dum dubitatur de aliquo si fuerit baptisatus vt dicať sic in corde. Ego nō intendo cōsecrare hanc hostiam ꝛ tunc dicat ꝫba ꝛc̄.

Utrū si quis sine lumine dicat missam aut si deficeret lumen in media ꝑte misse. Et maxime a consecratōe vsq̄ in finem incurreret ex cōmunicatio? Respondeť q̄ debet facere conscientiaz tam sacerdos q̄ minister. non tñ est sentētia ex/ cōmunicatōis sup hoc lata.

Utrū necesse est accendere facē seu thorchiā in consecratōne vel cōmunicatōne populi? Respondeť q̄ obſuetur vsus loci ꝛ tempis. ꝛ simiter in dando pacem in missis que nō sunt mozuozū. Non puto tñ q̄ aliquod istozū sit p̄ceptū obligās. nec omissio debz reputari peccatū moztale. nisi fieret scienť ex contemptu. vel cū scandalo populi pusillozū.

Utrū hostia si sit in modico maculata/ vel p fozata/vel detruncata ꝛ non rotūda vt mor| est q̄d fiet? Respondeť q̄ talis nō debet assumi in ꝓncipio/ p̄sertim vbi necessitas nō vrget. ꝛ p̄t alia haberi. Sed si sit iam sumpta ꝛ non potest alia peti consequenť sine scandalo. dimittať ipa ꝛ fiat conscia postmodū de neglectu.

Utrū si quis dicat missam/ita q̄ null⁹ ibi sit/ nisi is qui iuuat eum/teneať ad confiteoz dicere ꝛ vos fratres vel misereať vestri? Respondeť q̄ sic/q̄ ille vnus gerit vicem totius populi.

Item quantū spaciū requiriť post ꝓceptiōez sacrameti ad digestionē eius/ita q̄ si ex infirmitate vel aľs hō euomerit iam nō esset necesse colligere quod euomuit? Respondeť q̄ citius aut tardius fit digestio/ꝫm qualitatem cōplexionū Sed est certa regula/q̄ si appareāt species i vomitu/ille debent colligi/ꝛ sumi vel tanq̄ corpus ꝓi in vase mundo ꝓuari. alioq̄n si nullo mō appareant species/ponať vomitus in piscinā/ vel comburať.

Quam potestatē habet abbas de iure/in absoluendo subditos? Respondeo q̄ habet potestatē ordinariā plenariā/ nisi ꝓ quāto superior suus. ſ. papa vel epūs inuenitur limitasse eam/ꝓ iura scripta vel aliť. ꝑōt insup potestatem suam subdelegare.

Utrū abbas possit absoluere nouitios siť ꝓfessos? Respondeo puto q̄ sic.

Utrū illi qui| sunt adhuc in laico habitu anteq̄ habent habitū nouiciozū/ vel anteq̄ habeāt consensum q̄ ercipianť ꝓ nouicijs possint absolui vt supra: Respondeo puto q̄ sic. si habeant ꝓpositum temptandi ordinē ꝛ religionem sine fraude. Ista tñ questio ꝛ precedens magis spectant ad iuristas. vel ad eos que sciunt iura positiua ꝛ cōsuetudines in religionib⁹ approbatis.

Utrū abbas potest delegare suam potestatē ꝛ vsq̄ ad quē numerū descendendo? Respondeo q̄ potest delegare quibuscūq̄ vult/p̄t etiā q̄bus delegat dare potestatē q̄ eligent ꝛ nominent. tot ꝛ tales/quot ꝛ q̄les voluerint/ꝛ ipe auctoritate sua delegat eos. Et hoc stat cū illa regula/q̄ subdelegatus subdelegare non p̄t/ verus est ita q̄ sua auctoritate.

Utrum vicarius abbatis/in absoluendo habeat silem potestatē sicut abbas? Respōdeo q̄ sic si sibi contulerit/licet ipe directe subdelegare non possit.

Utrū p̄ores ꝛ maxime in illis religionibus q̄ non habēt nisi vnuz abbatē/q̄ toti religioni p̄e est/habeant potestatē sicut abbates. Et vtrum possint delegare ꝛ q̄bus? Respōdeo q̄ p̄iores habent ptātem ordinariā/sicut curati prochiales. sed illam ptātem habent limitatā sepe ꝓ suū abbatem vel epūm vel papā. possunt tñ subdelegare in illis casibus q̄ eis auctoritate ordinaria relinquunť.

Utrū sacerdotes seculares eo iure q̄ sunt sacerdotes possunt absolui ab alijs sacerdotibus secularib⁹ q̄busq̄ .ſ. de casibus cōmunib⁹? Respondeť q̄ non ꝫm iura scripta/sed cōsuetudo i ualuit in oppositū scientib⁹ p̄latis ꝛ tolerātibus ꝛ ita videnť consentire/ꝛ dare licentiā. Sed de religiosis secus est q̄ non possunt audire seculares sine licentia suozū maiozū.

Utrū sit celandū quicq̄d dicť in confessione sub sigillo cōfessionis? Respondeť q̄ peccata ꝛ eoz circūstantie/ꝛ ea ꝓ que posset haberi cognitio peccatozū/sunt de sigillo cōfessionis ꝛ de necessitate celanda. Alia etiam sunt celāda/tāq̄ secreta/si dicanť bona fide ꝛ intentōe/ nec tendūt ad subuersionē ꝫ edificatōez.

Utrū confitens possit dare licentiā confessori suo. reuelandi q̄cq̄d qō ab eo audierit in ꝓfessione/siue tangat confitentē/aut aliū quempiā. siue etiam ꝓ pace aliquozū ad inuicē reformanda/aut ꝓ ammonitōe alicui⁹ seu correctōne aut hmōi? Respondeť q̄ ꝓprie loquēdo nō potest dare licentiā/q̄ confessio reueleť. Sed p̄t dicē

extra confessionē. ⁊ adhuc cautela magna ꝺuanda est in tali reuelatōe/ ⁊ expedientius est/ ꝙ ipsemet confitēs dicat qꝺ dicendū est/ ⁊ p̄sertim si sit dicendū in publico. Rursus dū tangit peccatum alterius secretū/ confitēs nullo modo debz reuelare nisi ad bonū ip̄ius sicut vellet sibi fieri ⁊ ꝙ dicat tali ⁊ tale/ ꝙ p̄desse debeat nō obesse

Utrū p̄ piculo vel damno tempali vel magl spūali/ confitentis aut cōfessoris aut alterius p̄sone singularis aut pluriū vel vnius ⁊ totiꝰ cōmunitatis euitando possit aliq̄d sub sigillo confessionis auditū reuelari/ dato saltem ꝙ confessor diceret cōfitenti ꝙ talia non recipet sub sigillo cōfessionis/ aut quid sup hoc sit faciendum? Respondeꝯ ꝙ nullo modo etiaz p̄ saluādo vno regno licitū est confessionē reuelare. qz non sunt facienda mala ⁊c̄. Nec sufficit dicere post auditionem cōfessionis ꝙ cōfessor nō capit in confessione/ exquo iam audiuit. Secus si a p̄ncipio diceret sic. noli mihi cōfiteri. qz non volo tenere secretum illud qꝺ dixeris. Et tunc iaz non essz cōfessio sacramental'/ de cuius ratōe est ꝙ sit secreta/ nisi aliter ⁊ aliunde sciaꝯ.

Q Utruz si quis peccauerit occulte sic ꝙ tale peccatū tangat vel scādaliset cōmunitatem: siue peccatū sit graue siue leue Utrum peccans teneaꝯ seip̄m publicare. Et hoc tangit religiosos? Respondeꝯ ꝙ si peccatū sit de se publicū. sicut hic supponiꝯ licet p̄sona sit occulta. tunc si p̄ p̄latum interrogeꝯ de dicendo veritatez/ ip̄e debet illam dicere tam de se q̄ de alijs in casu tali. Et in hoc non p̄dit se: sed obedit legi dei ⁊ suo superiori qui cogunt se reuelare Potest tñ talis culpabil' p̄lato suo interroganti in publico coram alijs sic dicere: domie quod scio paratus sum vobis dicere ad partē. Si aūt factum esset occultuz de se: ⁊ p̄sona aliqua esset publice diffamata vel accusata. ip̄a si⁹ dum interrogaꝯ a superiore teneꝯ dicere veritatē. Si autem factū est occultū ⁊ p̄sona non sit diffamata: tunc taꝯ p̄sona interrogata p̄ suuz superiorem nō teneꝯ se reuelare. ⁊ potest dicere. dñe: non debetis me sup talibus interrogare. exquo non sum diffamatus vel accusatꝰ vel denūciatus. Si autem superior vrgeat eum p̄ iuramentū ⁊ sub pena excōmunicatōnis ip̄e non teneꝯ obedire nec penam timere. Sed si p̄ tales euasiones et responsiones ip̄a p̄sona veniat in suspitionem superior vel audiētū ꝙ ip̄a aliq̄d sciat: hic est maior difficultas. Et plane si sit res cognita in confessiōe soluz: dicunt doctores ꝙ absq̄ scrupulo potest dicere ⁊ iurare. domie ego nihil scio de istis. Et hoc sic intelligiꝯ/ ꝙ nihil scit tali modo vel scientia. quali mō potest superior ⁊ solū debet interrogare. Si autē posset similit' in alijs pure secretis ita respōdere sine mendacio: ego nō audeo diffinire. Videreꝯ tamen alicui par ratio/ ⁊ par verbi intellectus.

Utrū in casu p̄dicto possit p̄latus p̄cipere. si q̄s sciuerit accuset eum. aut si talis teneaꝯ obedire?: Respondeꝯ sicut ad p̄ozem in omni casu. Et addo ꝙ superior in tali inq̄sitione pure secretoz ꝙ iter peccat/ ⁊ esset puniendus ꝙm excedit metas officij sui. ⁊ violat q̄tum in se est iurisdictōnem dei/ qui sibi soli secreta reseruauit punienda

Utrum si quis malicioſe accedat ad p̄latum suum cōfitens peccatū suum de quo credit se nō posse publice puniri. qz ei secrete confessus est. Si vo ante confessionē peccati vel post venit ad noticiam p̄lati tale peccatū p̄ confitentē vel per alium/ possit p̄latus ip̄m peccatum reuelare. et publice punire peccantē. ⁊ p̄cipue si publice accusetur? Respondeꝯ ꝙ sic/ sed obſuet p̄latus ne scandalum oriaꝯ/ ⁊ hoc faciet ostendendo p̄ us q̄liter scit modo publico vel aī confessionez vel post peccatū confessum. celando tñ q̄ aliq̄d sciat in cōfessione. Imo si per hoc innuat ꝙ p̄latus reuelet confessionē/ ip̄e est grauissime puniendus. Utrum si maior solus aut vnus vl duo alij socij sciant peccatū alicuius. an possint aut debeāt adducere tale peccatū ad publicum iudiciū? Respōdeꝯ oportet adminus esse duos testes/ ⁊ qui sciāt ex certa cognitiōe. non ex solo auditu/ vl ꝙ ip̄e reus confessus sit publice. pōt etiam in hoc casu p̄ iuramenta ⁊ aliter molestari ille qui est publice diffamatus de aliquo facto vel vbi factum est publicū licet p̄sona sit occulta ītinus publice veritas cognoscatur.

Utrū reuelator cōfessionis remittendus sit ad superiorem/ ⁊ ad quem ⁊ si in omi casu. id est si semp? Respondeꝯ ꝙ hoc tutius est vt remittat ad terrorem. quoniā peccatū est enormissimum ⁊ pessimū ⁊ reputarem minus malū apostatare plures a religione p̄fessa/ licet non sit talis pena in canonibus statuta/ ⁊ vix posset dari pēa sufficiens. Jura tamen instituūt/ ꝙ taꝯ retrudatur in artum monasteriū ⁊c̄. non ꝙ iura cogant p̄fitere ri religionem/ sed cogūt carcerem pati/ vl talem penitentiam.

Utrū si quis non publice sed singulariter et probrādo tamē. ⁊ hoc extra confessionē/ vl etiā in confessione peccatū dixerit in confessione auditum sit puniendus. ⁊ quomō? Respondeꝯ ꝙ ex charitate ⁊ in confessione/ potest sibi obijcere peccatum cōfessum/ seruata discretōne. sed sepe non expedit vbi confessus scandalizareꝯ ⁊ male caperet/ ⁊ forte retraheretꝯ a confessione alīs facēda. Extra vo confessionez nunq̄ fiat exprobrando/ nec etiam admonēdo. nisi forte in quodā generali. Et hoc adhuc vix potest bene fieri Propterea tutius est dimittere/ ⁊ semp ostendere ꝙ de peccatis confessis nihil sciat aut cogitet. Reperiaꝯ alia via monendi q̄ ista/ ⁊ cogitet q̄libet

quid sibi vellet fieri aut nō fieri in hac parte.

Vtrum si confitens obliuiscaꝫ penitentiaz debeat iterum confiteri? Respondeꝫ q talis debet confiteri de penitētia oblita. Et quia nunc penitentie sunt arbitrarie/ videꝫ q non oportet confiteri peccata ꝓtera/licz doctores antiqui dixerint oppositum.

Vtrum si quis non compleat penitētias sibi iniunctas ex negligentia ⁊ torpore. vel ex mala uolūtate. aut forte quia nimis graues sunt/ suf/ ficiat iterum confiteri/ ⁊ non iterum facere ꝑmas penitentias? Respondeꝫ q confessor potest ꝑm suam discretōnem relaxare. ꝑsertim in penitētijs datis ꝓ peccatis occultis/ non ita de publicis. Nec videꝫ recurrendum esse de necessitate ad ꝓrem cōfessorem aut supiorem. Et ꝓcipue quādo tales penitentie date sunt non ꝓ supiorē sed ꝓ equalem. alioqn tutum est recurrere ad superiorem vel equalem/ ꝓ relaxatōe vel commutatōne. ⁊ hoc quo ad penitētias faciendas. Quz tam de omissis puto q confessor qui habet potestatem absoluendi/ potest ꝑm arbitriū suū dare nouam penitētiam/ ⁊ non iniungere completio nem illius que omissa est.

Vtrū expediat sepe aut in omibus confiteri eadem peccata. ſ. aut ꝓpter pleniorem indulgētiam acquirendam que ex maiori cōfusione cauſari potest/ aut ꝓpter maiorem humilitatē? Respondeꝫ q boc bene fieri potest ꝓpter aliquam causarū ꝓdictarū. aut aliam similem. vel ꝓpter habendū consiliū. Et caueaꝫ in tali narratōe cu riositas. ⁊ specialiter in peccatis carnis.

Vtrum si q̄s cōmiserit plura peccata similia eiusdem generis aut speciei/ que tamen non in/ ducunt ad aliud peccatū graue. id est que nō habent circūstantias graues. Vtrum sufficiat de quolibet genere aut specie generaliꝫ confiteri. ⁊ non in speciali de omibus? Respondeꝫ q sufficit. ꝑsertim si dicaꝫ numerus peccatorū dū sciꝫ aut dum nescitur explicet taliter q cōfessor possit satis cogitare multitudinem peccatorum vt dicendo q vnum annum vel q mensem inci/ di in tale peccatum/ totiens quotiens tempta/ bar ⁊c. quia quo ad quodlibet speciale descēde re non oportet. nec sepe expedit ꝓpter audien/ tem ⁊ loquentem ⁊ temporis amissionem.

Vtrum si plures non simꝫ sed vn⁹ post alium aut duo tantū simul/ viderint quēpiaz peccare possint eum ad publicū iudiciuz adducere? Respondeꝫ q si duo simul viderint idem factum. eodem tempe ⁊ eodem loco/ possūt testificari vt in publicuz veniat. Secus si sint diuersa tempa ⁊ diuersi actus successiue ⁊ vnus vidit ꝓ⁹ aliuz ⁊ non simul. qz tunc non sufficit testimoniuz ad conuincendum.

Vtrū ꝓpter ꝑsentiam heretici scismatici vel alteri⁹ excōmunicati debeat quis cessare ab oratione vel in missa sistere/ in quolibet passu fuerit vel in officio diuino? Respondeꝫ si taꝫ assistens sit notorie excōmunicatus ⁊ denūciatus. et hoc constat illis de choro vꝫ ecclesia. talis celebrans debet cessare. ⁊ significare palam causaz sue cessatōnis/ nisi excuseꝫ q timorem cadentem in cō/ stantem virū. Si autē excōmunicatio sit occulta nec fuerit denunciatio facta/ talis non debet cessare a celebratōe publica/ ꝑsertim iam inchoata. qz nec debet alū ꝓpalare.

Si quis petit ꝓbationem religionis/ ⁊ tunc inueniꝫ strabo aut debilis/ aut insciꝫ aut in aliquo inabilis/ ⁊ hoc bene tunc notaꝫ/ ꝓmittiꝫ tamē sic q annum/ post ꝓ petit ꝓfessionem ⁊ nullū aliud habz impedimētum q̄z ꝓus vtrū possit repelli? Respōdeꝫ q sic. etiam gratis non assignata alia ratōe.

Item nouitius interrogatus an habeat aliquod impedimentū ꝓ quo non possit ꝓfiteri: respondet se non habere/ ⁊ mentiꝫ/ ⁊ sic consentitur sue ꝓfessioni imo de facto ꝓfiteꝫ/ inueniꝫ tamen postea quia impedimentū habeat/ vtrū talis ꝓfessio valeat aut non? Respondeꝫ q taꝫ nouitius ligatus est intrare religionē istam vel aliam. Sed de cōuentu maior est difficultas/ qz ꝑsupponitur q non cōsensit nisi sub conditione/ q nouitius non haberet aliqō tale impedimentum/ quod expresse nominaꝫ/ ⁊ in statutis ordinis ponit. Et ita videꝫ q non stante tali ꝓditōe consensus non tenet. Sunt tamē argumenta ad oppositū de conditōibus appositis matrimonio que dimitto. Consulerē tamen q talis tam professus exterius ⁊ diu toleratus non expelleret/ nisi necessitas vrgeret ⁊ hoc ꝓpter scandalū vitandū/ ⁊ charitatem nutriendam.

Si dispensator aut ꝓcurator monasterij/ vel alius cui forte date sunt pecunie ꝓ emendo aliquid ꝓ cōmuni. aut ꝓ quauis alia causa cōmunitatis/ ipe emat ꝓ se vel ꝓ alio cultellum vel graffium aut filū aut acum absq̄ licētia generali aut speciali aut ꝓmissu ꝑsidentis. vtrum talis faciat contra votū paupertatis/ ⁊ reputeꝫ ꝓprietarius/ peccaueritq̄ mortaliꝫ tanq̄ transgressor voti. Et similiꝫ dico si dederit vel acceperit ab extraneis? Respondeꝫ ꝓ distinctōnem. quia vꝫ talis ꝓcurator estimat ꝓbabiꝫ ⁊ rationabiliꝫ q supior suus vellet bene si sciret. q illa fierent de q̄bus queriꝫ. Et in hoc casu non videꝫ talis ꝓcurator ꝓprietarius vel trāsgressor voti. Si autem credit aut credere debeat ꝓbabiliꝫ ⁊ rationabiliter q si supior talia sciret/ ipe nō approbaret sed displiceret sibi/ ⁊ hoc displicentia graui. tunc taꝫ est fur ⁊ transgressor voti.

Vtrum q̄s renuere debeat officiū quodcūq̄ sibi iniūctū a maiore/ ꝓpter aliquod impedimē

tum ipius officij? Respondet q reuelatis excusationibus suis maiori suo si idem psistat in sua volũtate: obtempet sibi ꝓfidẽdo de diuio adiutorio. Et h etiam hz ex regula/ q si impossibilia iniungunt alicui fratri ꝛc. ꝓesupposito tñ q ñ habeat rõnalis existimatio de maiori/ q ex imperitia vel malicia pcipiat illud/ ꝛ q illud qđ iubet sit de ill' que ptinẽt ad regulã/ ꝛ ad que se extendit potestas maioris: alioqn nõ dz obedire. Dicit aũt rationalis existimatio qñ ratões pbabiliores habent ad sic credendũ q̃ ad oppositum/ dũmodo non fabricet sibi tales ratões/ inordinata vel indisciplinata affectio. Quert quõ intelligat ista autoritas beati Tho. de aq̃no/ q ꝓsensus delectotõis peccati mortal'/ ẽ peccatum mortale? Respondet q si qs temptatus fuerit de aliq̃ peccato mortali/ si delectat i eo delectatõe morosa ꝛ placeat sibi illa delectatio/ ratione deliberata. ita q nõ vellet q temptatio recederet. ꝫ q delectatio duret amplius. posito q nõ vellet actual'r cõmittere peccatuz/ h est exercere peccatũ suum ad ex̃/ peccat mortal'r. Et h respõsio ꝓbata est ꝛ in multis alijs casibus hz locum eadem autoritas. Propterea cautissimũ est/ ista tim abigere tales recogitatiões opez carnaliuz tam aliorũ q̃ suoz/ q̃uis sit aliqñ in tali recogitatõe viciũ quoddam curiositatis noxie. quam nõ oportet esse peccatũ mortale/ potiꝰ q̃ sit delectatio carnal'/ ꝛ h curiositas cõmunis est apud quẽlibet ex sensibus/ vt oculus nõ saturat visu nec auris auditu ꝛc. Et põt magis dici delectatio hmõi sensual' q̃ carnal' seu libidinosa.

Expliciunt questiones.

℣ Eiusdem de peccato veniali duplici.

Nota q dupl'r dici põt peccatuz venale Nam aliud est veniale solũ ex genere. sicut ỽbum ociosum. aut mendaciũ iocosum. Aliud est veniale ex h q non fit cũ deliberatõe pfecta. ꝫ in ꝑmo motu vel q̃dã surreptõe quemadmodũ nullũ est peccatum adeo mortale q̃n p defectuz pfecti ꝓsensus possit remanere infra metas solius venial'. Et quo ad ista peccata venialia verissima est regula bti aug̃. vicz q nulliuz pctm̃ est adeo veniale/ q̃n mortale fiat dũ placet. Sed de ꝑmis venialibꝰ nõ oportet. imo sanctꝰ Tho. dat ꝓ regula q ꝓsensus in actũ venialem. supple de genere/ non est nisi venial' sicut mentiri iocose etiã ex deliberatõe vel frãgere si/ lentium. qđ solũ impositũ est p modũ disciplie. ꝛ delectari in istis/ nõ est nisi veniale. Si aũt delectatio fundaret sup h qđ est peccatuz. i. q qs delectaret in h actu/ sub hac rõe q̃ ꝓhibet et displicet deo/ tũc ipa delectatio pctm̃ mortale esset Sed h esset diabolica placentia. q̃uis possz forte sine pctõ mortali qs in h casu delectari in hoc q habeat talem libertatẽ sic agendi nesciẽte suo superiore. aut alia tali ratiõe. Finit.

Eiusdez de correctõe

Correptio ꝓximi.

Si peccauerit in te frater tuus corripe ipm ꝛc. est in ꝓcepto. Si tamẽ iste ꝓditões ꝓcurrant. Spes est certa pcti agnitio. qz ex sola suspitõe non dz fieri. Scda est mãsuetudo in corripiẽdo. qz corripiens cuz ira magis ꝓuocat ad peius q̃ corripiat. Tertia est q alio non sit tanta aptitudo ad corripiendum. qz si ipm fratrem peccantẽ videat aliq̃ eque boni ut ipe vel meliores/ ꝛ ei forte magi familiares cut ego vel meliores/ vel ꝓbabil'r supponere possum/ q vel ꝓlatus suus/ ꝓbabil'r supponere possum/ q aliqs istorũ corripiat ipm. Si aũt certum esz q oẽs negligerent eũ corripe tunc teneret quantũ ad banc conditõnem ꝛ alijs ꝓditõibus ꝓcurrentibus. Quarta est spes ꝓbabil' de correpti correptõe que si nõ sperat sed peiozatio timeretur. correctio fieri nõ dz. Quinta est q pctm̃ sit mortale non tm̃ veniale. Sexta q nõ sit spes habendi maiorẽ oportunitatẽ tpis ad corrigendũ seu corripiendũ. Istis sex ꝓditõibus nõ ꝓcurrentibus/ licet ꝓcepto ligẽt/ non tñ ligat ad exequendum. i. corripiendũ. sed põt differre sine peto q̃ usq; he sit' concurrant. h tñ non dico de plato ꝫ de fratre q̃ ꝑsidentiã non hz in illũ q̃ peccauit. Et obligatio huius ꝓcepti est affirmatiua ligans sp ꝫ non ad sp. sed tm̃ p tẽpe necessitatis/ qđ est qñ omnes ille ꝓditões supradicte concurrunt. Quare non est timendũ homi bone voluntatis de hac transgressione/ si p se habuerit dictas ꝓditões. Item ex vi ꝓcepti secreta correctio vel admonitio. debet ꝓcedere denũciatões q̃tinus ipa correctio cadat sub ꝓcepto/ exceptis his quatuor casibus in q̃bus nõ est necessarius. ꝓximus qñ frater venial'r non mortal'r peccat/ qz de veniali non est ꝓceptuz. Scdo qñ corripiens fratrem. ex sua secreta correctõe peiozez fore formidat. Tertius qñ licet sit spes correctionis p secretã ammonitõz tñ moza piculũ hz/ tũc omissa ꝑuata correctõe statim denunciari debz. Quartus qñ corripiens sine ꝓpria culpa corrigere nõ valet. qz dicit Greg⁹. Ꝓfecti magnimis laus est/ ꝓpeti exterius fortit̃ ꝛ interi⁹ clemẽter Nam sunt nõnulli in ipa familiari ꝓuersatione qui corrigi nequnt sine culpa corrigẽtis atq; ꝺ cum vel corrigentẽ inq̃nant/ vel non omi modo h agentes aggrauant/ magna misterij dissimulanda dissimulatõe toleranda. Quare sciẽdũ in his q̃ tradidit dñs ꝑuãda Aliqñ est precipue forma tenenda vt in sacramẽtis ꝛ in talibus nõ licet recedere a scriptis ỽborũ formis. q. i. ꝑis ỽtus sacri ꝓsistit. Aliqñ finis intẽtus magis dz attendi q̃ forma ỽborũ vt cuz dñs dixit curato

alepra Mat. vij. vide nemini dixeris. ⁊ tñ ille diffamauit eum. qz magis attendebat ꝑpter q̄d dixerit q̄ q̄d dixerit. ¶ Siꝫ h magis dz attēdi ꝝborū. Si qñ ꝯ videaꝫ frater peccās salubrius corrigi ꝑ aliumq̄ pōt ⁊ vult ꝓdesse q̄ ꝑ se. secu rę pōt ei iudicare. vnde etiā ꝑlato dici pōt pec catuz fratris/nō ꝑmissa monitōe. vl̄ secrera coz rectōe/non tm̄ iudici. ꝫ tanq̄ amico peccantis ⁊ ꝗ ei magis pōt ꝓdesse q̄ alius ꝑcipue ꝑpter ca sus ꝑtactos. ¶ Itē pctm̄ de quo frater peccās fuit secrete cozreptus seu admonit⁹. ⁊ de quo se emendauit/pōt dici ꝑlato ꝑcipienti ꝑ obedien tiam. Ita tñ ꝗ si denūciās solus pctm̄ nouerat soli ꝑlato dicat. Si aūt ⁊ alij nouerāt/nō coram ꝑlato reuelet. ¶ Cauēdū ne quis aliq̄d siniſtrū alicui de aliq̄ loquaꝫ / nisi vel vt ille de quo loquiꝫ/ab illo cui loq̄ꝫ emēde tur. vel ne ille cui loquiꝫ ei familiaritate iungaꝫ ⁊ ab ipso cozrūpaꝫ. ¶ Cozreptōz aut ꝓdicatōez non dz dimittere ꝑlatus ꝑpter ſubſannatōnem vbi sunt aliq̄ boni inter/malos. vel. q̄uis omnes sint mali/spes tñ sit de cozrectōe. alꝫ debet tacē. vel potest ad aliū locum transire vbi fructū pos sit facere.

¶ Finit.

De contumelia et cō

Contumelia ꝑprie loquendo (uicio. importat deh onorationem alicui⁹ i hoc ꝙ aliās illud qō est ꝫ honorem alicuius deducit in noticiā eius ⁊ aliorū. ⁊ h ꝙ ꝝba. extē so tñ noie/dz etiaz esse in factis ¶ Conuiciū au tem est deh onoratio alteri⁹ ꝑ ꝝba māifestatiua vicioꝝ eius culpabiliū vel naturaliū.

De peccato mortali.

Peccatū mortale ſm Aug⁹. est dictū vel factum vel ꝯcupitū quod fit ꝫ legē dei. ¶ General temptatio fit tribus modis suggestione. delectatōe. consensu. Suggestiōe extrinseca fit in dicto vel facto homis vl̄ diabo li. ⁊ hoc omni culpa caret ⁊ macula/si ei non cō sentitur. Intrinseca est delectatio in ꝑmis moti bus. ⁊ hec macūlā habet sed nō crimen. ¶ Con sensus in delectatōz mortalis peccati sicut ē fos nicatio est mortalis. Quod sic est intelligendū. Vaz q̄ sic delectaꝫ. aut aduertit aut non. Si nō aduertit. non est mortale Si aduertit. aut cito auertit se a cogitatōe aut non. Si cito auertit se/ tunc est ve niale: q̄uis iterū ⁊ iterū in idem redeat. Si aūt non auertit se a cogitatiōe tali quam bñ scit esse mali. tunc aut aduertit ꝑiculum peccati mortaꝫ quod est ibi aut nō. Si non. adhuc est veniale/li cet maius ꝓze. Si aūt aduertit ꝑiculum quod est ibi nec timet: ⁊ scienter ⁊ volūtarie manet in tali cogitatōe seu cogitatōnis delectatōne: tunc peccat mortaliter.

¶ Finit.

Tractatus de paruu

lis trahendis ad xp̄um eiusdem mgr̄i Johānis de Gerson Cancellarij parisien.

Sinite paruulos

venire ad me ⁊ nolite ꝓhibere. taliū enim est regnum celoꝝ. Supremus legislator noster ⁊ doctor xp̄us sufficientem pre buit instructōnem. tum doctrinis. tū operibus ⁊ exemplis. ad vniūsalem eccl̄e decursum ꝑ omni statu ⁊ gradu regulandū. Ita em̄ recta fides hz. Et qm̄ portio eccl̄e non vilis est puerozuz ⁊ adolescentiū cetus/noluit idem xp̄s ipos absq̄ congruis institutōnibus ptergredi q̄netiam ali quoꝝū tunc ꝑsentiū ⁊ oim ꝑ hoc futurozū: min⁹ benīuolam indignatōnem vel insipientiam ru dem vel altā plus q̄ satis erat inflatāq̄ sapiam compescuit eozū q̄ ꝓhibebant sibi paruulos of ferri cōminando offerentib⁹. Sinite inquit par uulos venire ⁊c. Et tanq̄ ab eo quereret cur h̄ ita sineret: subiunxit causam ꝑcipuam ⁊ diui nam dicens. Taliū em̄ est regnū celoꝝ. Et in Marco sic habet textus. Discipuli aūt commi nabaꝫ offerentib⁹. qō cum vidisset: indigne tu lit Et ait illis. Sinite puulos venire ad me ⁊ ne ꝓhibueritis eos. Sequiꝫ. Et complexans eos ⁊ imponēs man⁹ sup illos bñdicebat eos. Que ꝝba si cum suo pōdere sententiaꝝ ꝑsideremus ingentem ꝑsus acerbe mozdacisq̄ inuectōnis materiā habebimus in eos q̄ puulozum salutez ⁊ accessum ad xp̄m/ꝓpediūt. Et ita ꝑfecto au dire digni erūt q̄ tales sunt. Sed absit ois ama ritudo reꝓhensionis. ꝑcul esto omis substoma chatio ꝑteruiens. imitemur puulozū simplici/ tatem. de puulis locuturi. nihil h ꝓtentiosa ani mositate declamemus. Attendam⁹ potī⁹ q̄ mo desta increpatōe in discipl̄os vsus est xp̄s/ etiā duz indigne ferebat. Sinite inq̄t par. ve. ad me Contemperem⁹ deniq̄ ſmonem ꝑ paruul̄. nō magnope pensantes rudia ⁊ vulgata verba si opus est balbutire/more nutricū ⁊ matrū. bleso ore ſmonez cum puulis dimidiantiū. dūmodo sic intelligaꝫ illud qō dicere volumus satis est. Tum ad animandū docendūq̄ puulos venire ad xp̄m. Tum ad tollendū viarū scandala ma gis q̄ ad quēpiam satirica dicacitate acriter co arguendū ¶ Sub paucis igiꝫ consideratiōib⁹ quatuoꝝ numero. ordine lucido distinguaꝫ ꝓze sens opusculū. Prima consideratio erit de par uulis quanta necessitate/cū sui ⁊ eccl̄e vtilitate veniant ad xp̄m. Secunda consideratio loque tur de scandalizantibus puulos. dum eos va/ rijs modis non sinūt venire ad xp̄m. Tertia sb subiungeꝫ de laudabili studio eozū q̄ reducunt paruulos ad viam que ducit ad xp̄m. Quarta ponetur apologetica ꝑ baculo mee defensiōis

ꝛ simul exhortabit paruulos p me indignuz ad christum venire. Submitto tamē omnia/autoritati beniuole supiozis mei in hac pte. Et ne q̄ sensum ꝓpium/neq̄ prudentiā/neq̄ iudiciū p̄ponam amicoꝝ meoꝝ spūalium cōsilio. vt sit zelus meus hac humilitate tempatus. ne vt sic currens incurram. Ubi vo isti mecuz senserint. reliqua omnia que hoies aut carnales aut mali uoli ad pauca aspicientes enūciauerint/contemptur⁹ sum leuiter/sciens cuz hiero. q̄ p infamiam ꝛ bonam famam peruenit ad christum.

✠ Prima consideratio

De paruulis q̄ta necessitate cum sui ꝛ ecclesie vtilitate veniant ad xp̄m.

Bonum est viro cum portauerit iugū ab adolescentia sua. Jugū illō intelli ge quod christus asseruit esse suaue ꝛ onus leue. Huius sentētie vitas fundat p̄mo in augmento diuine gratie. que tribuitur exercentibus se ad eā/tanto abundantiꝰ q̄to citius ac diutius hō egerint. Ubi vo maioꝛ est grā in aīma/magis est ipius fotrix nutrix cō fouatrix atq̄ roboratrix. Et e regione plerumq̄ fit iusto dei iudicio vt q̄ grām dei vel neglexerit vel repulerit. abutens donis dei ꝛ talentis summi patrisfamilias in p̄mo etatis vigoꝛe dum fas erat. postmodū ad eam veniendi nequaq̄ recursus habeat. Sed absq̄ dei gratia quis saluabitur? quis subsistet? q̄s non potius in p̄ceps vel i damnum ruet? Si tu in puericia cū deū nōdum offendisti/nec p̄meris fasce peccatoꝝ/ne q̄s (vt dicis) ascendere ad vtutes/q̄d fiet dū hosti fueris. dum grandis criminū sarcina/ceruicē sene/ctutis curuabit ꝛ p̄met? Porro quis nesciat p̄mitias florentis etatis sicut ꝛ in plātis ꝛ vineis ꝛ rebus ceteris acceptiozes existere ac pinde obsequia puulozum gratioza esse q̄ senū debilitatoꝝ. qui non vicia deserunt sed a vicijs relinquunt. Optima quecq̄ dies miseris mortalibus eui p̄ma fugit. ait egregius poeta. Amplius si consuetudinis vtus attendit. q̄ ab Aristotile (vocem expientie pferente) vocat altera natura. pspicuum erit/nihil mala consuetudine onerosius amarius atq̄ deterius/ꝛ bona psuetudine nihil facilius suauius diuiniusq̄ Propterea psentiūt p̄bi omnes ꝛ poete cum theologis/nō parū referre/iuuenes sic vel sic assuefieri. Adeo in teneris assuescere multū est. ait vgilius. Hic iubet Tullius. Optimam formā viuēdi eligendam esse quā iocundā reddet consuetudo. Nō male fers/assuesce: feres/ait naso. Et flacc⁹. Figit equum docilem/tenera ceruice mgr̄ Ire viā quam mōstrat eques. venaticus ex quo. Tēpore ceruinam pellē latrauerit aula. Milita i siluis catulus nunc adhibe puro pectore vba puer. nūc te melioꝛibus offer. Quo semel est imbuta recēs ſuabit odoꝛem testa diu. Postremo si maximam vim consuetudis/puerse leges ꝛ scrilege supstitiones ostendūt vt Auerrois commemoꝛat/similit ꝛ vicioſi moꝛes. put conqueritur aug⁹. ꝛ aliozū plurimi. quis dubitabit assuefactionem in vera religione ꝛ castis moꝛib⁹/p⁹ habere vtutis: q̄n adiūgit ꝛ opitulat sicut prediximus gratie diuinitus inspirate/prepotens auxiliū. Quo circa/mea crebra mens exhoꝛruit dum sonabat iuuenum subuersiuus ille vsus. Angelicus iuuenis sentibus sathanizat iane. Plane non video q̄ de sathanizante iuuenis sperandū sit in senectute. q̄n puersis inclinationibus accesserit puersioꝛ consuetudo/sathanizans iuuenis ꝛ vicijs obnitens/in senio sathanizat. Sed blasphemū hoc puerbium adinuenit errās vulgus vt reliqua m̄ta. Ad q̄d itaꝛ Ad patrociniū vti q̄ p̄dittissimoꝝ nequissimoꝝq̄ paruulozū suozū. quozū maioꝛ incompabiliter est copia. q̄tinus non tam eos coꝛrigeret ab erroꝛe viarū suarū/ q̄ non irriderent a psectis tijs timoꝛatis ꝛ bñ institutis (q̄ pfecto sunt rara auis in terris) q̄bus ineſt verecūdia malis obstans conatibus. Et heu ita iam est. In puerilis laudat inuerecunda frons. Procax vultus. Impurū os ꝛ blasphemijs ꝛ obscenitatibus aptum. Lubricitas in oculo. In gestu oīs dissolutio. Sed vere q̄les ex talibus paruul⁹ pdeant viri atq̄ senes/psentit nimiū christianitatis q̄s diana calamitas. Nō fallebat ergo sed circūspectissime considerabat q̄ affirmauit/reparatō nem moꝛum eccl'asticoꝝ si quera fieri/inchoandum esse a puulis. Quia em̄ min⁹ coꝛrupti/minusq̄ tenaciter infecti sunt/capaciores inueniūtur doctrinarū salubꝛiū. Etsi hoc fortassis nō sit tis ad pfectum. Istud em̄ notasse viꝺ Aristotiles dicens eos ineptos auditoꝛes moꝛal⁹ sciētie. nolens p hoc negare ipam eis vtilez eristere. nisi dixerimus eum sibimet contrariū. Paruuli quipe apti sunt ad accipienda bonoꝝ⁹ stuꝺiozum exoꝛdia quādo nōdum falsas opiniōes altius imbiberūt. quando nondum radicit⁹ hērent pniciose adinuentōnes in eis. Utres sūt recentes pro liquoꝛibus optimis. Nouelle plantatōnes que sequunt leuiter quo ducentis manus deflexerit. Omnia hec secus in senibus plenis dierum maloꝝ: quos citius frangas q̄ flectas. Si potest inquit Hieremias mutare ethiops pellem suam. ꝛ pardus varietates suas ꝛ vos poteritis benefacere cum didiceritis malum. Nec si iuxta deductōnem hanc reparatio eccl'esie ꝛ eius cultura inicianda esset a paruulis (sicut esset) Ubi preꝺoꝝ efficacius sanctissimum opus exercebitur q̄ in celeberrima ciuitate parisiensi? Ubi sunt enim paruuli qui per vniuersalem dispergent christianitatē. Esse quoq

poterunt aliorum doctores instructoresq; commodissimi. maxime domesticorū. ¶ Ex hac prestis inimicari ecclesie/ ⁊ ꝑparare omia antichristo in demolitōem eius/ q̄ facto aut verbis claz vel palam obuiātē voci xp̄i dicenti. Sinite paruulos venire ad me ⁊c.

Consideratio II

De scandalizantibus puulos dū varijs modis eos non sinunt venire ad christum.

Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis minimis qui in me credunt expedit ei vt suspendat mola asinaria in collo eius ⁊ demergat in profundum maris. Christus hoc dicit. dubitare nefas est. Nec oportet in hoc verbo vti dūtaxat mistico intellectu. transferendo ad pusillos spirituales. quādo litteraliter etiam potest intelligi de pusillis etate. Et accipitur forte ꝓncipalius ⁊ ꝓpius de eis. tanq̄ scandalum periculosius longe sit ipsoz q̄ aliorum credentium. quoniam teste Oratio. Talis quilibet est cereus in vicīū flecti. ⁊ dum semel corruptus est/ non eque leuiter ad virtutis formam ⁊ characterem reducit. Propterea maxima debet puero reuerentia/ ne scilicz quicq̄ fiat impudicū prauum ⁊ obscenum in offensionem sue puericie. Ad hoc redit verbum christi premissum. Sinite paruulos venire ad me ⁊c. Omnis quippe scandalizans paruulos/ suo accessui ad christum obuius est. Huius denicq̄ iussionis/ vtrobicq̄ similiter fere causa ponit a christo paruulorū videlicz dignitas. Nam pri⁹ dictum est talium esse regnum celorū. Hic asserit ang̃iaz angeli eorū semp̄ vident faciem patris sui qui in celis est. Nunc supest enumerare modos scādalozum paruulis obstantium. Est enim scādalum dictum vel factum minus rectum/ prebens alteri occasionem ruine. Omnis idcirco peccare vel cadere faciens paruulos in via mozū gradientes ad christum/ scandalizat eos. Hoc autē dupliciter fit. Nūc opere nūc sermōe. Et vtrobicq̄ dupliciter directe vel indirecte. Indirecte quidem scandalizat aliquis. dum non prohibet scandalum. quando sua autoritate. vel officio/ posset et deberet. quemadmodum negligentia naute submergit nauez. Aut certe volēs q̄s/ piam prohibere scandala impeditur seu contumelijs apertis seu detractionibus occultis seu damnis ⁊ alijs diaboli mille machinamentis. Utrunq̄ istud scandalum prebuisse visi sunt discipuli. dum ⁊ prohibebāt paruulos venire ad christum ⁊ comminabant offerentibus. At vo tiam. indignatio christi subsecuta/ apertū dat q̄ irrationabiliter hoc egerint ⁊ non ꝓm scienudicium. Quos videns Jesus inquit euangelista indigne tulit. An operis huius parua tibi videtur indignitas que ad indignationem commouere potuit dignantissimam Jesu mititatē? qui ipsum benignitatis fōtem valuit quasi turbare serenum. Non interim memini litteris expressum/ q̄ factum aliud indigne tulerit christ⁹ Qui etiam ipa publicanorum ⁊ peccatorum facinora mansuete ferebat/ dum indignabatur falsa phariseorum iusticia acclamans. Cur cū peccatoribus ⁊ publicanis manducaret. Caute/ mus vtrunq̄ scandalum fratres ne cadat indignatio christi super nos. Nam indignatio principis mors. quantomagis dei? Scādala quidem operum ⁊ verborum que palam et directe tenduntur adolescentum pedibus/ nemo nō intelligit. Sunt enim qui gloriantur non solū cum malefecerint ⁊ exultant in rebus pessimis/ sed diabolica peruersitate socios quot possunt facinoribus suis accumulant. quasi scilicet ad nil aliud intendere videantur/ q̄ ne soli pereant. aut ne parum comitati/ detrudantur in infernū Talem olim catilinam passa est romana respublica. ⁊ nunc plurimos experitur ecclesia. Excecauit enim eos malicia eorum. vt a fide discedāt. ⁊ vt dati in reprobum sensum/ agant ea que pri dem Apostolus ad Romanos scribens enumerauit/ et (quod vix vllus credere poterit) longe deteriora et abominabiliora. Nec sufficiunt sue damnatissime perditissimeq̄ perditioni/ extranei ⁊ prouecti/ ipsi nulli proximitati sanguinis nulli innocentie ⁊ angelice puritatis etati/ nulli parti sanctissime parcunt. quin omnia fedent/ omnia commaculent execrandis flagicijs. Tanta est nimirum libidinose voluptatis effrenatio tam fas omne nefasq̄ confudit furor inflammatus ⁊ profundatus vicioz. ita vt recte sensit Origenes qui nichil referre posuit. inter demoniacum ⁊ alium passionibus suis agitatum. nisi q̄ amplius addo. demoniaco enim pena sola est hec vexatio que alteri ad culpam detestabilem imputatur. Miremur ergo si nostra tempestate plus solito/ sensus ⁊ cogitatio hominis/ prona sunt in malum ab adolescentia/ quādo cum primaria corruptione nature fugunt paruuli quasi lac/ personalem vt sic loquar saniem peccatorum. Adde q̄ multorum parentum ⁊ magistrorum cura/ vel nulla vel vltima est/ de paruulorum suorum moribus et eorum disciplinata custodia. Quid ergo stupendum: absq̄ ductore positi in via lubrica et tenebrosa (quos angelus domini malus persequitur) cadunt ex facili. Vtinam negligere eos solum esset. ꝓponūtur ante oculos suos talium operū dictorumq̄ nefādorū exemplaria. imo et picturarum ignominiosarum ⁊ scripturaꝝ lasciuarū simulachra. ad q̄ aspicientes/ q̄d non nisi prauū opentur? Audi satiricū. velocius ⁊ citi⁹ nos cor

rumpũt exempla domestica/ magnis cũ subeãt animos autoꝛib⁹. Preterea q̃d aget filiꝰ/nisi qđ viderit pr̃em faciẽtẽ? Ad qđ retoꝛqueꝫ puerbialr illđ eglogici carmis. Patrez sequiꝫ sua proles. Ita euenit vt iam desit in multis remedij locus qꝛ q̃ fuerant vicia/moꝛes fiũt. iuxta Senece ꝟbum. Nonne q̃so scandala hec tibi esse pessi/ma videnꝫ p puulis p̃cipitandis in via moꝛtis? Et ve talibus palã scandalizantibꝰ non iã vnũ sed mltos ex pusillꝭ xp̃i quos nõ sinunt veire ad xp̃m. At ꝟo si scandalizantes in obscuro ꝛ in occulto rectos coꝛde deteꝛioꝛes sint/nõ moꝛ diffinio. Isti sunt (vt diximꝰ) qui ponũt scandalũ non immediate ꝛ apte añ pusillorũ pedes/ ꝫ velut a latere. Nam ductoꝛibus eoꝛũdem ꝛ instructoꝛibus insidiant eos subsannãt ꝛ infamant et calumniant. q̃si non deuotõne ꝛ religiosa pietate cõmunicent paruul⁹ in doctrina/sed vel curiositate. vel hypocrisi vel fictõe aliq̃ Hec ẽ vulpina imo diabolica calliditas. q̃ ex obliquo insidians ꝛ moꝛdens vt colub/non sinit puulos venire ad xp̃m. In q̃ peste minus est remedij q̃ in p̃ma. q̃to minus expelli potest hostis occultus q̃ aptus. Tales cõpescere debuisset illa sapientis p̃ceptio. Noli p̃hibere bñfacere. Si potes ꝛ ipe bñfac. O quis capiet nobꝭ has vulpes paruulas q̃ demoliunt vineas ꝛ flozentẽ oꝛtũ eccl'e calcant? subintrant em̃ ꝛ repunt ex occultis. nec illas deꝑhendes nisi p vestigia. Et q̃ sunt ꝟ vestigia? Conculcatio certe flozũ q̃zũlibz ꝛ pulcerrimoꝛũ. ꝛ euulsio salubꝛiũ plantationũ. ꝛ q̃ rarissimꝰ cultoꝛ accedit q̃n culpet. Ex quo poꝛtento ex boibus fiunt vulpes. ꝛ q̃ voluptate (dicam potius malignitate) ista agũt? Respondetur de nonnull⁹ eos forsan timere se detegi. Alios toꝛquet liuoꝛ edax. si qđ nõ agũt fiat ab alijs Alios fidei religiõisq̃ ꝓtemptus exagitat. apđ quos pietas omis/nõ nisi fatua q̃dam ꝛ anilis stoliditas iudicat. Reliquos nihil hoꝛũ/ sed sola tepiditas deuotõnis euomi digna/ vexat ꝛ lãguidos excruciat. Fuge mundo ab his scandalis. expedit autoꝛibus magis moꝛi: qm̃ tot aiarum peuntium a via dei rei sunt/ q̃t clam vel palam scandalisant ꝛ pdunt. p̃ꝛtim dum nõ sinũt puulos venire ad xp̃m.

ꝛ Consideratio III

De laudabili studio eoꝛũ q̃ reducunt paruulos ad viam q̃ ducit ad xp̃m.

Qui ꝓuerti fecerit peccatoꝛem ab erroꝛe vie sue/ saluabit aiam eius a moꝛte. et opit multitudinẽ peccatoꝛũ. Ex hoc ꝟbo habere potuit Greg⁹. nullũ esse deo acceptius sacrificiũ q̃ zelum aiaꝝ Q si tãta solicitudinis iq̃etudine. si tot vigilijs ꝛ curis immoꝛtalibus/ p media vite pricula q̃rũt hoies saluare res vanas iamiam pituras: si colligere satagũt viles terrenarũ opum sarcinulas/ q̃s aplus arbitrat vt stercoꝛa. Et dñ hec agũt/laudanꝫ vt industrij vt diligentes vt officioli ꝛ vtiles reipublice. Videte oꝛo quanta est vel inertia vel infelitas de animarũ immoꝛtalitũ salute non cura re xp̃ianos/ imo qualis est illa impudentissima puersitas/ eos inculpare/ vijsq̃ nunc aptis nũc occultis p̃repedire/ qui puulos ducere satagũt ad chriſtum ne coꝛruant in baratrum. Sed oportune ꝛ importune/ diebus festiuis ꝛ pfestis extrahit aliquis bouem asinũ a fouea ꝛ luto/ et non p̃hibeꝫ. Qua ratione coarguiꝫ aliquis tã q̃ importunus ꝛ stolidus/ si iugi studio omniq̃ tempoꝛe trahere conet animas ad chriſtum. animas infixas in limo profundi vicijs obꝛutas. ca tenatas peccatis vinctas in mendicitate ꝛ ferro Quodcũq̃ potest facere manus tua instãter operare. iubet Salomon. Et rursus mane semina semen tuum. ꝛ vespere ne cesset manus tua. quia nescis quod magis oꝛiatur/ hoc aut illud. etsi vtrũq̃ simul melius erit. Contemnũt amatoꝛes repꝛobi/ verba quelibet hominũ/ duz male cupitis fruantur amoꝛibus. et zelatoꝛ chriſti/ ad leuem flatum vocis cuiuslibet/ velut ad motum leuem trepidabit arundinis vmbram. Spiritualis domus dei. templa ꝛ lacraria spiritussancti viuentia/ ciuitates sanctoꝛum. regna celestia in terris/ passim succendũtur/ rapacibus et infernalibus flammis omniũ viciozũ/ ꝛ opitularino stra lentescet inertia Moꝛo quantis extollerentur fame pꝛeconijs. ꝛ medicus gratis ingerens operas suas sanandis egrotis. ꝛ aduocat⁹ sine questu patrocinãs. ꝛ artifex omnis sue artis vtilitatem nil retribuentibus impartiẽs? Quãlis igitur erit inter chriſtianos non iusticia sed insania. si medicus spontaneus animarũ. aduocatus ꝛ artifex salutis earum/ inculpatur exibilatur pꝛohibeꝫ Paruuli nominatiz tot/ quotidie pessimis alloquijs vrgenꝫ ad malu⁹/ ꝛ nullus vltro contradicit nec ꝟrutum patres agit p incitamentis ad bonum. Beniq̃ paruuli dira fame spiritus excruciati/ petunt panem/ ꝛ nemo erit qui frangat eis. quinetiam obstabiꝫ frãgẽtibus Non ita docuit chriſtus nonꝭ egit Nam in congregandis animabus/ compauit se galline. qua nullum aliud animal erga fet⁹ suos (vt Augustinus ait) magis infirmaꝫ pietate. demittunt ale. plumeq̃ hirte fiũt/ rauceſcit vox q̃rula. obliuiſciꝫ ipa cibi. ꝛ incredibili supꝛa vires animositate pullos tuetur. Et nos qui chriſti sectatoꝛes dici volumus/ in hoc opere toꝛpescimus. obseruabimus tempoꝛa. mensibus totis quiescimus? absit. Inueniũtur autez modi plures reponendi paruulos in via ducẽte ad xp̃m. Un⁹ est p̃dicatio publica. Alij⁹ ãmonitio secreta. Alij⁹ mgr̃alis discipliatio. Reliqu⁹ ꝛ ꝫ xp̃iane religioni ꝓꝛius/ est cõfessio Sentiat

aliis q̄d voluerit/ ego in simplicitate mea iudi/ eo confessionē. si mō recte facta fuerit/ esse dire/ ctricem efficacissimā ad xp̄m. ¶ Aperiunt enim q eam morbi peccatorū intimi. si docte prudenť ⁊ morose pscrutatus omnia fuerit confessor ob= stetricandi scientiā habens ad educendū ex ani ma colubrū tortuosum ⁊ ad ejiciendū virus pe= stilens a corde. quo manente nullius vnq̄ par/ uuli spūs crescet in xp̄o. sed iugiter morbidus ⁊ languidus imo penitus emortuus ⁊ sepultus ia cebit in sterquilinio peccatorū. Ac pinde nullū opus vite/ nullum motū ducentem ad christum ꝓduceret ex se. ⁊ sanies p sanguine ꝓcresceret. dum spina peccati confixa maneret in vulnere. q̄etiam misera conscientia stimulis mortis in= trorsus exagitata oberrans raperet alior̄sum p vias difficiles ⁊ adinuentōes desidertorū morti feras. ¶ Addo q alibi nulla pōt fieri monitio accōmodatior q̄ in confessione. nulla ꝓferri me dicina aptior egritudinibus viciorū. Et vbi q̄/ so potest adhiberi pseruatio cautior p futuris? ¶ At no fatebiť q aliquis ita se habere. sic tñ fa= tebiť/ q non nisi semel in anno vel ad multum q̄ ter/ opus istud circa eundem puulū exerceri cō= gruat. Ad qđ nouissime respōsum est. dū de di= ligentia mundanorū p̄mo habebať. q̄ q̄ nō ob= stimus isti sententie velut quotidie suadeam? eundem cōfiteri. Utinā vel semel in anno puuli complerēt vnicam debita integritate confessio= nem. Sed qm̄ multi sunt: ⁊ temp? illō pasce bre uissimum est/ vt non vacet curatis ⁊ special̄r pe nitentiarijs/ inḡre re sufficienter ad fundum de omnibus. expedit vt q̄libet paruulorum (imo ne esse est) semel recenseat cū prudenti confessore totū vite sue decursum. nō in transitu. neq̄ strā gulato ore. ꝑ diutine ⁊ perfecte. ¶ Resultat ex hinc triplex pfectus. In puericia siq̄dem multi seducti pl? q̄ diabolica rabie/ multa faciunt vel patiunť enormia nefanda q̄/ qualia vel loq̄ ne/ sciunt vel non audēt/ nisi p̄moniti ⁊ interrogati de q̄bus tunc edocenť. ita tñ ne mala nescita ma le doceanť. nisi forsitan cū detestatōe vehemen tissima si ita res inciderit ⁊ funditus expurgāť. Sedo sciūt p futuro q̄ ⁊ q̄liter ꝓfiteri tenenť. in struunť q̄z nil in ꝓfessiōe mentiri vl̄ celare dein ceps. Tertio q̄tanť suauius in ꝓscia. duz ad p terita delicta postmodū in grandeuiori etate ve recundius ꝓfitendi vident se nō astrictos ⁊ q p ptāte ⁊ discretōe ꝓfessoris nulla postmodū scru pulositas exoriť. nec ad supiorem remittuntur. Nemo puos hos fructus esse iudicabit/ qui co= gnouerit quanta est vis tyrānica pudor̄ in qui= busdam. ⁊ plus in femis. qñ p̄ptim horrida ipo q̄ etiā cogitatu abominabilia facta/ miserā aiam ꝓstupr̄auerūt vsq̄ ad vticem sil̄ cū corpe. Quis ds hec scire potuerit fatebiť opinor fere non mi nus esse si tales aperiant os ad confessionē inte= gram/ q̄ si natural̄r muto repareť vox ad loquē dum. ¶ Licet aliq̄s mihi vel alteri opas suas circa puulorum monitōes ⁊ confessiōes impen denti Stulto labore cōsumeris. Cur ita? Quia nimirū. vel fingunt vel mentiunť vel mox reci/ diuant ad vomitū. ¶ Sed respondemus p̄mo ad vltimū. q̄r grandeuis etiam vt pbyteris/ q̄ti dianus est reditus ad peccatū. Nec ꝓpter h̄ de sinunt ꝓfiteri. Nunq̄d sentinā nauis exhauriēs idcirco deserit opus. q̄r redit tantūdem aque q̄ tum expulerit? ꝓpugnamus cōtra vicia ait Bene. non vt vincam? sed ne vincant. Si quotidie manus sordidanť. non minus abluimus illas. q̄r ⁊ si redeant: sordes non ea tenacitate cohere/ scunt. ꝓrorsus mentiri nonnūq̄ aut celare se par uulos non ignoro. in ipo p̄ptim aggressu cōfes/ sionis. Utinā nec adultis h̄ adesset viciū. sed pe detentim extorqueť veritas. cum bonis moni= tionibus. cum interrogatōnibus artificiosis le= dulisq̄. Et si non tūc vel subito. fiet h̄ in poster dū inualuerit timor dei. ⁊ eorū carnes ꝓfixerit. ¶ Si quosdam despexerit deus ita vt eos corri= gere possit nemo put sapiens loquiť/ nihilomi= nus plures emendanť ⁊ si vel sic sola aima i mē se vel anno saluať/ non pdita est occupatio. cha ritas operiet multitudinē peccator. ¶ Quisq̄s igiť memor est delictorū iuuentutis sue ⁊ alior̄ plurimorū sicuti mihi cōscius sum: efferueat ad opus hoc quod tegit peccata. ⁊ tegendo remit/ tit. conuertat impium ab errore vie sue. et libet animam eius a morte. Vos p̄cipue rectores ⁊ p̄ ceptores paruulorū disciplinam erga eos sedu lam conſuate. Hoc em̄ bona fide ⁊ pia fraterna q̄ deuotōne/ non q̄si iubens aut de vobis aliter sentiens cōmoneo. Ipos q̄z non dico non ꝓhi/ bete venire ad xp̄m sed ducite. ¶ Et qm̄ nullū aimal facilius/ q̄ paruuli a paruulis: mutua cō tagione ledit. vestrum sit studiū /circūspectōne vigili ꝓspicere quis ex numero discipulorū ve= strorum praue fedeq̄ sit infectus. Unica praua pecus inficit omne pecus. Et vni? adolescentis sordidi mores/ plures ex consortio sanos inqui/ nant. Cum puerso puerteris denunciat ꝓpha. Et de q̄busdaz ait. Cōmixti sunt inter gentes ⁊ didicerūt opa eorū ⁊c. ¶ Si furta etiam modica opum tempalium dū sentiretis fieri/ cauta inq̄si tione ⁊ solicitudine phiberetis/ vel corripiēdo vel ejiciendo culpabiles. Attendite q furtum aliud nullum damnosius. nullumq̄ execrabili? sacrilegium/ q̄ tollere p̄ciosas paruulorum ani mas: q̄ tēplū dñi sāctū (qđ ipi sunt) puersis se/ ductionibus violare fedare demoliri subuertē. Quāobrem viciosos etsi non omnes ejicere po= testis (Semper em̄ bonis mali cōmixti sūt). Il los saltem notate: qui nefanda pernicie: palam nocent ceteris ¶ Sed dicetis. Tales nulli sunt nullos inuenimus? Utinā nulli. vtinā vel solus

pauci. At vereor ne aliter compertū habeatis. si diligentie vestre oculos ad hanc rem studueritis apire. Et certe fieri poterit. vt vnius publica correctio/plurimos deinceps a peccādi libertate compescat. ⁊ talis peccādi: qualis nec aperte nominare pudor sinit. Discedent fortassis ab illius regimine qui ꝺ egerit nōnulli/dicentes q̄niam durus est ꝺ homo. Sed sperandū est tuz in diuina ꝓuidentia. tum in bona fama eius inde secutura: q̄ alij meliores ⁊ numero plures ſō intrabunt. Nihil em̄ ꝟtute amabilius. nihil qō magis alliciat ad sui consortiū. Denicz monitos omnes volumus cautos esse/ne quibuslibz imꝓroperare valeat puulorum aliqs verbum ꝓphete. In via hac qua ambulabam/ absconderunt ſupbi laqueū michi. Et rursus. Juxta iter scandalū posuerunt mihi. Quo pacto sic: impediendo. ſ. eorū aliquem/vel adiutores suos/ ne ꝟbum compleat domini quo ait. Sinite paruulos venire ad me ⁊c.

℟ Consideratio IIII

De apologetica ꝓ baculo mee defensionis ⁊ sit exhortabitur puulos ꝓ me indignum venire ad christum.

Si occupatus fuerit homo in aliq̄ delicto. Vos qui spūales estis hmōi instruite: in spū lenitatis considerās teipm̄ ne ⁊ tu tempteris. Exptissim⁹ mox fuit q̄ dicit. Ars artium est regimen animarū. Quā q̄z ita nihil sine arte nostri temꝓis hoies ⁊ sacerdotes attemptare ꝓsumunt. ⁊ ceci cecos ducūt Ideo si ruina multiplex immineat/ quis ammirabit? Adeo taz indignū vidz apud mltos/si qs ex theologis/aut famatus in lris/vel eccl'astica dignitate ꝓditus/ad hoc se op⁹ inclinauerit. ꝓ/ Ftim circa paruulos. Nō mihi (qz in talib⁹ esse putor mometi alicui⁹) in fabulā ⁊ imꝓouerbiū cesserit. Et sane mihi vident discipuli domi adhuc tunc celestiū parum capaces/hac insipiētia laborasse/ꝓhibētes paruulos offerri xp̄o reputantes vicz indignum esse si tantus mgr̄ et doctor eorū xp̄s/huic hūilitati subiaceret. Cōuincit aūt ipos sic sentientes/tam exemplum xp̄i q̄z ꝟbum p̄missum apostoli In q̄ vult alioz instructores esse spūales ⁊ spū lenitatis ꝓditos ⁊ cōsiderantes seipos ne temptent. Tales ꝟo q̄z rari sint cogitare stupor est. Da mihi aliquē ⁊ dicaz q̄ spūalis est/q̄ spūal'r oia diiudicet/ q̄ didicerit ex eis q̄ passus est cōpati. q̄ querat nō q̄ sua sūt/ ꝺ que iesu xp̄i. quem totū repleuit charitas. hūilitas ⁊ pietas/ vt nullū in eo locū vanitas ⁊ cupiditas inueniat. cuius ꝓuersatio in cel' sit. q̄ tāq̄z vnus ex angel' dei: nec bñdictōe nec maledictōe moueat exēplo eorū. neq̄z ex misterio/occupatōnis sue inferioris/supna deserat. nec sordes contrahat pestiferas. Alioq̄n q̄d sibi ꝓderit si vniuersum mōm lucret ⁊ aie sue detrimētū patiat nō audiens iubentē. Bibere aime tue placens deo. Tal'denicz q̄ null'stimulet aut alliciat formis corꝓorū. ſ abstract⁹ in sublimi arce ratōis/ iu sola aiaz ꝓspicaci q̄litate ꝟsetur. Quādiu ei ista tibi deerūt/ ⁊ repente vl'suspitōnib⁹ inꝺcta ꝓtractus eris infamia. carnal'es nō spūalis. nec berīs vel nimis terreberis vel gl'a turgesces. aut vel nimis terreberis vel gl'a turgesces. aut dum satis idoneus q̄ alios instruas in spū lenitatis. Quo fit. vt ad ꝺ res redeat. vt inculpari poti⁹ de temeritate q̄z de nimia hūiliatōe debuerim/dum officio spūalium virorū memet immiscео. volēs puulos instruere p̄occupatos i peccatis tanq̄z si testudo terrestris/se pennatis aut bus ꝓsociet. Qz q̄d agam? Sentiūt alit' q̄dam ex homibus etiā beniuol'. Cōminant vel michi vel puulis/ne accedant ad me. ⁊ ꝺ alia m'tiplici rōe signant multiplici id arbitrant recte facere. Allegant quipe disparitatē morū mihi cū puulis. Allegant officij dignitatē occupandā ad maiora. Dehinc causant loci ⁊ tpis importunitatem. Postremo metuūt rei inuetudinem ab emul'calūniabilem. At ꝟo tractem⁹ pauca ō singul'. Dicūt ⁊ verū est/magnā esse disparitatē morū debitorū mihi ad mores puulorū. Nihilominus si ꝓdesse voluero/ vt meos mores suis contēperem ⁊ ad sublueandū tacentes / altiores me depmā necesse est. Nō bñ ꝓuenīt nec eadē sede morant: maiestas ⁊ amor. Attamē sicubi deest amor/q̄d ꝓderit instructio. dū nec libent' audient. nec dictis credent. nec imꝓatis obedient. Quare maiestatem oportz omnez exuere. ⁊ ꝓ paruul' paruulū se facere. seclusis tm̄ vicijs. et ꝓtecta longe omis impudicicie nota. Adde q̄ natura esse ꝓtumacē testat. Bene. magis ducit q̄z trahit. Habet p̄terea ꝺ ꝓprium generosa indoles (quod ⁊ irratōnabiles ⁊ bestie ⁊ aues docent) vt blandicijs q̄z terroribus magis capiat deflectaturq̄z. Denicz paruuli verecūdissimi/q̄ pacto detegerent peccata sua turpia/apud eum quem vel odirent vel timerent. Apud eū rursus uolum secretū ⁊ amicū. hoc autē ꝓfuaderi neq̄ qūi non p̄us eis ꝓsuasisset se eis fidum esse. benibit: si non modeste arriserit ridentibus. congratuletur ludentibus. collaudet studia eorū bona si non vitet acerbitatem ⁊ cōuicia in increpatōe sua cum omni lenitate ⁊ māsuetudine. ita vt nō odisse eos sed fraternaliter dilexisse sentiatur. Propterea tollens condescensionem affabilem ⁊ comicam a viro cum paruulis/ vt efficaciam sue confessionis ⁊ commonitōnis euacuet/ consequens est. Ꝓsuasum sane habeo: sic egisse olim apostolum. Alioq̄n quomō fact⁹ fuisset omnia ad omnes vt christū lucrifaceret. si puulos excipias/ad quos non factus sit paruulus. Qua autoritate p̄terea mandasset patribus de filijs humane tractandis/neq̄z ꝓuocādis ad ira

cūdiam ne pusillo animo fierent/si paruulorum velut indigna horruissz cōsortia. ¶ Sed q̄d argumentis nitimur cum hoc ipm ab apostolo expressum sit. Facti sumus inq̄t paruuli in medio vestrum: tanq̄ si nutrix foueat filios suos. Ponderemus iterum obsecro qua ratiōe iubet apostolus instruere p̄occupatos in delicto aliq̄ in spiritu lenitatis. Et videamus si hoc nō p̄us egerit z docuerit legislator noster christus. Luz em̄ p̄clamans inuitasset. Venite ad me omēs q̄ laboratis z onerati estis. subiunxit p̄ read h̄ ne cessaria. Discite a me quia mitis sum z humilis corde. ¶ Plura in vetustis patrum historijs ad hanc rem traduci possent testimonia. In quib⁹ nihil efficax ad correctōem emendatōemq̄ mul torum repertū est/quemadmodum est lenitas. Nihil em̄ hominū melius est facilitate z clemen tia ait Comicus. Nōne iohannes ille diuinorū conscius z cōscriptor secretorū latronis z homicide p̄ditissimi manū osculatus est. vt euz lucra retur: Quis egregiū doctorem Augustinū tan ambrosij. Qua virtute: vtiq̄ beniuolētia et miti tate. Cepi inq̄t aug⁹. de eodē. cepi amare hoiem in me. O prudentissime mū z verū dei sequacem/ ambrosiū. Non dixit augustino. tunc pestiferis opinionibus inflato. Recede a me peccator es. hereticus es. blasphemus es. Quanto minus hec z similia de paruul⁹ fidelibus ad eum cōcurrentibus/ira feruescēs vomuisset. ¶ Porro si recogitemus q̄ nihil erat in operib⁹ christi vacuum/z sententiarū maiestate carens/iudicabimus ipm nō mediocrem rem intendisse/dū vorissimos phibentes eos. Hebinc eos accedētes cabat paruulos ad se/cohibens discipulos charbat eos? Et O p̄issime iesu. quis vltra post te verecundabit esse humilis ad paruulos? Quis tu mescens z elatus de sua vel magnitudine vl scientia/paruitatē deinceps paruulorū/ignorātiā aut imbecillitatem audebit aspernari: quando tu qui es deus benedictus in secula/in quo sunt omnes thesauri sapiētie z scientie dei absconditi/vsq̄ ad castissimos paruulorū amplex⁹/ brachia mansuetus inclinas atq̄ circūligas? Procul ergo/ procul ex hinc omnis elatio. seorsū sit/indignabunda quelibet paruulor effugatio vincit hoc insigni exemplo christi nostri. humanitas illa humilis in socrate a philosophis collaudata. qui non erubescebat post curas publicas/laxare animū ludendo cum paruul⁹ arundinee etiam cruribus supposita. Si vidissent eum cathones cōsortij nostre etatis/quali eū cachinno derisissent. q̄q̄ non ita laxamus ad paruulos colludendi licentiā/vt nō abhorrendaz pro clamemus omnē in gestu aut verbo vl tractu petulantiam aut impudicitiā. Rursus alia rō est humiliatōis sue in obsequio dei sicut dauid saltans ante arcam totis viribus z nudatus. et vilis in oculis suis celebrat. Alia ratio dum queritur sola mentis recreatio. Prima semp optima est. z vix excessum recipit. nec video vbi alit locum habeat congruentiorē illud ecclesiasticum etiā a Tull⁹. in de officijs approbatū. Qtomaior es humilia te in omibus. Hinc xp̄s statuto paruulo coram discipul⁹. q̄bus hāc hūmilitatis normam verbo z exemplo inculcare volebat. Qui maior est inter vos/erit sicut minor. Et rursus i loco quem tractamus quisq̄s nō recepit regnū dei velut paruulus/nō intrabit in illud. ¶ Ecce,corā deo. q̄ non mentior/plures audiui a triennio p̄fitentes paruulos/z quosdā eorūz grandiusculos. qui fatebant se nunq̄ peccata sua fuisse dicturos alteri: non sic eis condescendenti z diligenti interroganti. instante etiā mortis articulo q̄tūlibet damnari debuissent. Agnosce ergo quid efficacie lateat in ipa cōdescensione benigna. Et quid operet interrogationū admonitionumq̄ discretio cauta z sedulitas artificiosa magis vo in his dei virtus inuocata sperata p̄piciaq̄. Quosdam p̄terea noui viros expertos qui iam a multis annis confessionuz auditores fuerant/ p̄testantes se vix aut nunq̄ repisse aliquem certis infectū vicijs qui p̄us illa cuiq̄ alteri detexisset. Nec id adhuc fecissent. nisi magē circūspectōnis z lenitatis spūalis arte/cepissent eos z pia quadā fraude vtiliter circūuenissent. Qua sup re/quedam alia scripsisse me memi et ad viciorū cognitōem p̄cipue taliū nuper vnus editus est in gallico tractatulus. ¶ Expediam⁹ nos breuius in reliquis tribus calūnijs. Naz q̄ allegatur dignitas officij mei aut etiam gradus magistralis: iam satis factum arbitror. Q autez supadditur/meam occupatōnem in maioribus esse debere. Nescio p̄sus si quicq̄ mai⁹ esse potest in quo paruitas mea p̄ficere valeat q̄ deo dante virtutem a faucibus canis infernal z ab ipsis gehenne portis/animas eripe z tales paruulorum animas/quasi plantare aut rigare. p̄tem non indignaz horti eccl̄astici. paruulos loquor p̄sertim in studio vt eis det incrementū christ⁹. Sed asserunt me in p̄dicatiōibus publicis/ista magnificenti⁹ opaturū. Id quidem forte pomposius. sed meo iudicio non efficacius neq̄ fructuosius. Confudit p̄dem ipe xp̄us supbiaz nostram. que non vult nisi multos habeat auditores os suum apure sapiētie: quādo cum mulier/cula samaritana z sola diuturno sermone cōfabulat⁹ est. Nullo pacto tamē abnegauerim ea me irrationabl̄r dimissurū esse que necessitat sunt in officio cācellariatus. dū illi indign⁹ deseruio p q̄talibet vtilitate secutura i alijs. Sz vbi cessat necitas (vt plerq̄ cessat) q̄s occupatioz mea tā

salubrem inculpabit. quãdo me tunc. forte vel ludentem vel ociantẽ coarguere p̃sumeret nemo?

¶ Amplius de loci ⁊ temp̃is importunitate q̃ tertia est calũnia/ quedam respondimus in priori consideratõe. quanq̃ locus aptior ⁊ ab omi suspitione remotior esse nõ possit q̃ publicus in eccl̃a. Hoc euitat ꝑ ̃bialem illã notã. ¶ Qui male agit odit lucẽ. Fit quoq; iussio christi vt luceãt opa vestra bona coram hom̃ibus. ⁊ sit lucerna eius posita sup candelabrũ. Nõ si scandalizantur aliqui interp̃tantes hoc ad pompã vl̃inanẽ iactantiam/ glorĩuncuiaz/ hypocrisim vel papelardiã vel aliud hm̃oi. viderit quid dicãt. Profecto scandalũ tale est acceptũ ⁊ nõ datum. phariseorũ non pusillorũ. ac ꝓinde ꝓtemnendum. q̃ niam neq; actus neq; locus p̃fert ex se aliquam spũalis ruine occasionem. Porro nil mirandũ si radius boni operis. qui sanis gratissimus est. sit lippis liuidis aut inflatis oculis. odiosus molestusq;. Xp̃i bonus odor sumus acclamat apostolus. Sed q̃d subiungit. Alijs q̃dẽ odor mortis in mortem. Alijs autẽ odor vite in vitaz. Ceterum quisq; attenderit q̃ multa est messis dominica ⁊ operarij pauci (de oparijs loquor idoneis. Nam alij innumeri sunt ⁊ fruges cõsumere nati ait (Horatius) videbit q̃ nullus dies nulla hora nullus locus ab hac opatõne secludi deberet. ¶ Postremo ꝑ quarta calũnia non inficior rem q̃ me aggressam apud p̃decessores meos fuisse insolitã/ comicum me solaꝫ puerbium. su? cuiq; mos ẽ. Si nõ licẽt cuiq; aliq̃d p̃clare nouitatis arripe male iret respublica. imo tam nõ iret sed liberius corrueret. Neq; tñ est istud negocium p̃sus insolẽs vel extraordinariuz si de licentia ⁊ mãdato episcopi diocesani q̃ est dominus messis sue/ q̃dam deputent ad messem hãc nunc lõ nũc illo modo colendã. Sed ⁊ si licẽtiaz hanc quesierim/ tutaꝫ me illa xp̃i sentẽtia. Rogate dñm messis vt mittat oparios i messez suã Itidem esaias ꝓtegit q̃ petenti quem mittam ⁊ quis ibit nobis. Dixit. Ecce ego sum mitte me. Nihil est em̃ in actis istis meis: quicq; vel irregulare vel illegitimũ. qz supiorum potestas accessit ⁊ qz nullus paruulorũ audire p̃sumpsi sic nec facere ꝓpono/ absq; p̃ceptorũ sub quo informantur noticia. Veniq; nõ parua cura scholarum ⁊ scholariuz parisius cõmissa est/ saltem in multis/ cancellario eccl̃e parisien. tum iure officij. tum de mãdato apostolico. Quid vo curam hanc magis decere pot. q̃ religiosa bonorũ morum disciplina. ¶ Sed repetentes amici quod dictũ est. Calumniabunꝫ inquiũt aduersarij/ nouitatem istã vel de curiositate vel de fictõne vel de infructuositate vel de nimia leuitate aut aliquo hm̃oi. Hec non michi noua sunt q̃ amici charissimi. Omia dudum p̃cogitaui ⁊ mecũ ipse pegi. Nam qualis vnq; fuit actio homis co/ gniti/ que vel reꝑhensione vel sinistra aut stulta interp̃tatione caruerit. Obsecro tamen ꝑ illã quam expectamus salutẽ ⁊ obtestor corazs pauẽ do tribunali iusti iudicis dei. q̃m nemo nouit q̃ sunt homis nisi spũs homis qui in ipo est. quatinus iuxta regulam xp̃i. in hac re a fructibus meis me cognoscant. Et si quid in doctrina vel opatõe/ falsum impudicũ nefariũ ve deꝑhendetur/ non refugio/ iudicer tũc lupus rapax in vestimento ouiũ. Si auẽ fructus operis boni cernuntur extrinsecus. non damnek postulo arbor intentõnis de malicia intrinsecus. Altoq̃ peccatum incurrik temerarie dijudicatõnis fraterne. ⁊ scandalũ ponik paruuk. quorũ aduentus p̃ ꝰ ad xp̃m nõnunq̃ impedik. Portabit q̃sq; tãb erit/ onus suũ imposterũ. ego liberaꝫ extitero. Et animaduertãt p̃cor obꝑuatores mei quãuz fiducie gerat animus meus in hac causa sibi bene cõscius qñ ipos etiam tot paruulos (quoruz cõditio est. nil facile celare) testes habeo ⁊ inco. Sed hec hactenus ad alios. ¶ Pũc ad paruulos conuersus/ eos sapientie xp̃is cõfidens/ exhortabor. vt si quis puulus est veniat ad me nihil erubescat. nihil trepidet. nihil exhorreat. Audiat quisq; illa erit bona saltem q̃dam mea nita ex ore meo. si idipsum arrogo michi. Iure meo id possum nõ in me sed in dom̃io. Inducaz ad bonũ si potero. nominati iter cetera ad recogitandũ omnes annos suos in amaritudie animẽ sue. Et ad scopandũ spũm suũ scopa liguea ꝑ me. Et ad hoc tñ vel aliud nullũ cogam inuitum ꝓzie. Porro nihil de tacendis inq̃ram/ neq; ꝓsua/ debeo/ imo ꝓhibebo sociorũ vel aliorũ secreta ꝑdere. Nullus insup suspectam habeat fidẽ mea in obꝑuando tam signo q̃ verbo sigillũ cõfessionis integrũ. Scio q̃tum ꝓuilegiatũ est vellem vt confessi/ tanta se ⁊ me discretõe celarent neq; ꝑ quosdã inducerenk ad opositum/ curiositate ꝓaua fatuaq;. ¶ Sed extimescet aliq̃s/ penitẽtie austeritatem. Plane hoc. qz nullam nõ vltro sustinendã impono. Palo em̃ exemplo Guilhelmi parisiensis/ cũ ꝓaua penitẽtia volũtarie complenda/ mittere hoies ad purgatorij/ q̃ cũ inuita non facienda/ p̃cipitare in infernũ. Quis quis aderit peccatorũ suoꝝ quanq̃ grauissimo rum cõscius/ dicat cũ dauid nil omittens. Peccaui. Dixi subiũgam. peccatũ tuũ transtulit a te deus. non vltimum in penitẽtia punctum habuisse crediderim si ꝑfecto ore abominata est iniquitas hoc est ad vomitũ confessionis deducta. ¶ Alius fortassis estimabit me eũ ofurũ vl̃ꝑzeturuz postea/ cuius scelera cognonero. Certe nihil minus. amabo eũ potius vt filiũ in xp̃o charissimum. vt eũ p̃terea quem timere deũ. et bonum purgatũq; factum sciuero. vt euz subinde qui mee fidei se ita totũ cõmiserit/ vt ea proderet mentis vulnera indecora: que charissimis forte

parētibus nequaq̄ ostendisset. Et ita sentio in corde meo scit veritas q̄ dulcius afficior atq̄ mā suetius ad illos quos e magnis & grauib⁹ crimi num piculis eruditos esse conspicio/q̄ ad alios minus sauciatos. Nullas denīq̄ vindicatōnis aut odij reliquias vnq̄ in animo residere pmise rim/p confessione cuiuscūq̄ delicti. etiaz si pro pria moꝛs parentum delictum illud esset. Scio tamen q̄ non potest a confessis/omis repēte pu doꝛ abijci. Sed hoc neq̄ necesse neq̄ vtile est. vincet tandem illū pudoꝛem ratio. & ista interiz confusio ad non mediocrem pene dimissionez p ficiet. Nonquerē alius & dicet frigidus sum & indeuotus. quid mihi pdest confessio. Et sa/ ne esto. ita sit. tanto diligentius accedere conue nit ad ignitū eloquiū dei vehemēt. Accede ad hunc ignem calesces plus satis. Video sepe mł tos frigidos i inicio: qui etiam colloquiū tale su per actibus suis vel hoꝛrent vel rident/ & disce dunt calentes consolati & vbertim flentes. Obtigit mihi crebꝛius talis mutatio. Olim quoq̄ circa soꝛores germanas. dum eas ad celi batum ppetuum inducerem: tale aliquid carna le patiebar. turbabat nonnūq̄ me & rōes meas omnes/tumultus vulgaris cōsuetudinis. inso lium mihi pponebaē id quod agere moliebaē mea deuotio. Fluctuabam & nutabam. & pene q̄rebam dissoluere sanctitatem ppositi ac retro pedem flectere. Quousq̄ tandem deo pꝛopicio cōuertebam oculos a terra in celū. a moꝛte hac ad vitam/a moꝛtalitate ad eternitatē. & conside rabam in ipa ratōnis arce & fidei lumine. q̄niaz vanitas vanitatū & omia vanitas. Sic respira bam solidabar firmabarq̄. Quo magis hoꝛtan di sunt omnes: vt hoc mō. nō populari rumoꝛe vel consuetudinis erroꝛe sed pure veritatis cō/ siderationē/id quod iustum est & religiose factū ¶ dijudicent. nec q̄d animus in p̄senti sentiat. sed q̄d sentire debeat attendāt. Ceterum solitus fuiz nec tacebo/confessos mihi specialiē instituē read quatuoꝛ obseruanda. Nam quo ad crimi naq̄ ceteris detestoꝛ in eis os mendacijs & piu/ rijs detractionibusq̄ deditū. Phanus q̄z violē tas & rapaces. Tactus denīq̄ libidinosos max ime mōstruosos. damnatosq̄ legibus. Ppri/ mum obꝑnandum est vt summope sibi caueant ne deinceps sint occasio ruine & damnationis aliorū. quoniā istud est ꝓpꝛium demonis offi/ cium. Hō iussum est. Si non caste. tamen caute hoc est secrete & solitarie sine lesione vel scanda lo cuiuscūq̄. Secundū est. vt seductos olim abeis/aut suos in malū complices/studeāt quā/ tum discrete potuerint ad emendatōnem redu/ cere. imo & alios p eis. quatinus & ipi qui pus demonum/nunc p boc angelorū fungāē officijs Tertiū est vt si peccauerint de cetero (pꝛout est humana fragilitas) semp tamen adhibeant tempe & loco ipm ꝓfessionis antidotū. q̄ nichil esse valituꝝ obtestoꝛ iterū & iterū. si non fuit in tegra & sufficienter explicans atq̄ dinumerans cognita ꝓfitentis peccata. tam circūstantijs in xime eis que peccati spēm mutant. Quartuz est. Indico nempe singulis non obligatoꝛie sed exhoꝛtatoꝛie sepius. vt teneant facilem quādaz obꝑuatōnem p omni tempe vite sue. tam pꝛo re memoꝛatōne & quadam satisfactōne peccatoꝛū integre simul confessoꝛū/q̄ p cautela aliqua fu turoꝛū. Vtoꝛ vo cōmuniter hoc modo. vt dicāt singul' diebus bis Pater noster & Aue maria se mel de mane & semel de sero. cum totidem pstra tionibus ad terram. si & vbi cōmode fieri potue rit. Raro autem muto in hoc p magnitudine & varietate criminū diuersitatem hmōi obserua tionuz. quoniā vix istud fieret & in alijs peniten tijs secretioꝛibus potest scrupulosius varietas talis tradi. Q si in hoc innocentes cū nocētibus exequem/non cōqueraē innocentes. quia non minus obligati sunt q̄ ne similes essent nocenti/ bus/ipe ꝓhibuit manutenuitq̄. Hanc vero quadruplicem institutōnem p paruulis/metro ludens comꝑhendi: vt eas altioꝛi mente repo/ nant. Non ope aut verbis. alios coꝛrupis vnq̄ Sit satis ipa tibi pditio ppria. Si quos pdide ris monitis actis ve nefādis. Discrete ad rectū moꝛ reuocare stude. Nō pudoꝛ obsistat/tua q̄n confessio plene. Crimina scita notet. vł nocet il la tibi Tu de confessis gratus: tu ne recidiues Signo aliquo facili/iugiē esto memoꝛ Ad ex tremum vsq̄quo paruuli diligitis infantiam? Ut quid diligitis vanitatem & q̄ritis mēdaciū? Venite fidēter. nulle viarum insidie. nullus la tet anguis in herba. Cōmunicabim⁹ mutuo bo nc spūalia/quia tempoꝛalia vestra nulla requi/ ro. Ego vobis doctrinam. vos michi oratiōnē impendetis. imo oꝛabimus p inuicem vt saluē mur. Sic angelos nostros vicissim letificabim⁹ in quoꝛum solennitate hec scribo. Sic foꝛte. nec iam foꝛte. sed certa spe misericoꝛdiam inueniē⁹ apud patrem nostrum. dum obediem⁹ voci sue in accessu nostro ad eum. ego pꝛouocando/ vos exequendo. Nec deerūt pij/gratie & deuotōnis amplexus/in pꝛesenti miseria consolatoꝛij/post modum glorie consummate perpetua vnitas sē sequetur. Ad quam nos omnes/qui spiritu par uuli esse debemus/inuitat ipe iesus spūali collo cutione & afflatu iugiter inspirans & dicens Si nite paruulos venire ad me.

Incipit opusculum

eiusdem de ꝓtractibus ad instantiā p̄oris & con uētus domus carthusie in sabaudia. Anno do/ mini. M.cccxx. Mense Januarij.

Incipit pꝛoemium.

S Qui volũt diuites fieri incidunt in laqueũ ⁊ temptatõnem diaboli/et desideria multa ⁊ inutilia ⁊ nociua. que mergunt homies ad interitum ⁊ pditõz. Radix em̃ oim malorum est cupiditas quam q̃dam appetentes/errauerũt a fide. ⁊ inseruerunt se multis doloꝛib⁹ Tu vo o homo dei hec fuge. Hec est apostolica ammonitio conformis sententie christi. Nõ potestis deo seruire ⁊ mammone. Vz ve filijs Adam post peccatũ. quos oportet transire per viam contractuũ ciuiliũ. vbi meum ⁊ tuum perstrepunt ⁊ altercant. Vbi dolos fraudes laqueos deceptõnis/spergit ⁊ abscondit inimic⁹. duz iniqua rebus p̃cia suadet imponi. dum non satt attendũt homies quod ait Guido carthusien̄. Rationalis creature vera pfectio est. vnamquã q̃ rem tanti habere quãti habẽda est. sicut pluris est anima q̃ esca: fides ⁊ equitas q̃ pecunia Quo fit vt spirituales etiam dei homies vix euadunt pricula. licet nolint diuites fieri. licet dicant ex sentẽtia/habentes alimenta ⁊ quibus tegamur/his contenti simus. Incumbit siquidez eis/vel p se vel p suos/ambulare viaz que dura est ⁊ anfractuosa contractuuz. plena laqueis. et funibus circũplexa peccatoꝛũ. Vz tales igit q̃d agent/qualiter obedier̃ apostolo iubẽti. Tu vo o homo dei hec fuge? Nunq̃d debuerãt put alibi loquit extra mundũ exisse. nedũ animo ꝑ corpoze qui nec fodere valent. ⁊ mendicare erubescunt. ⁊ de altario viuere habẽt Actuero pꝛouidit idem apostolus dũ pꝛioꝛibus verbis continuo subiũxit. Sectare autem iusticiã. Hec est em̃ que cõmutatõnem omnẽ equo p̃cio mensurat numerat ⁊ ponderat. Justiciam vo docet ipsa sapientia. p quam se teste/legum conditoꝛes iusta decernunt. Hinc illa sapientissima Salomonis oratio. Dirige sapientiam de celis sanctis tuis. vt mecum sit ⁊ mecum laboꝛet. Vbi sit ⁊ ipsa nobiscum volentibus inq̃rere que sit via regia cõtractuum ciuiliũ ad euitandas offendiculoꝛum tendiculas Commouit hoc attempta re petitio quoꝛũdam hominũ dei casum offerẽs pplexum apud eos quos exaudire charitas iussit ⁊ inclinauit sapientia pollicens, qui elucidãt me inquit / vitam eternam habebunt Erunt autem partitões due. Pꝛima resoluet materiaz contractuum ad terminos iuris diuini ⁊ naturalis. sub q̃ntuplici quaternario cõsiderationũ Altera sub totidem ppositionib⁹/particularem casum qui petitus est attinget ⁊ absoluet.

Explicit pꝛoemiũ. Incipit tractatus.

Sequit prima pars

pncipalis. Incipit pꝛimus quaternarius.

Consideratio I

C Ontractuũ bonitatẽ aut maliciã/docꝛinaliter inuestigare volentib⁹/necesse est in pmis cognoscere q̃d nois. ⁊ quid rei. quid .s. sit ꝓtract⁹. ⁊ de cõtractuum ipẽbus. Vz Tradit hoc aristotiles esse pmum ⁊ pꝛium in omni disciplina siue sciẽtia q̃m ignoꝛantes terminos/defacili palogisant. Potest autẽ contractus ita bꝛeuiter describi Contractus est cõmutatio ciuilis legitima. Cõmutatio ponit ꝑ genere. Ciuilis addit ad differentiam mutationũ naturaliũ. quas considerat pbia natural. contractus em̃ spectat ad ethicaz siue moꝛalem philosophiã. Subiũgit legitima id est legi cõformis/ad dr̃am ꝓtractuũ illicitoꝛ vel illegitimoꝛũ . Vz Innẽta est aũt cõmutatio ciuil⁹ post peccatũ. q̃m status innocẽtie habuisset omia cõmunia Rursus cõmutationum ciuiliuz multiplices sunt spẽs. Una est venditio. altera est emptio habentes se coꝛrelatiue adinuicem. venditio in agente ⁊ emptio in recipiente. Locatio ⁊ ꝓductio. sic̃em habentes coꝛrelatõez Mutuatio actiue ⁊ passiue sic̃r se hñtes coꝛrelatiue. Datio liberal⁹ ⁊ receptio gratuita. Potest iterũ extendi cõmutatio ciuil⁹ ad matrimonialẽ ꝓiuctõnem maris ⁊ femine. de q̃ nihil ad pꝛsens Constat igit q̃ ꝓtractus est spẽs iusticie. nedũ put est general⁹ ꝛtus. sed spẽalis. ⁊ spẽali⁹ illiud que dicit iusticia cõmutatiua. Propterea si debeat plena resolutio fieri necesse est puenire ad diffinitõnem iusticie. ꝑ dr̃as intꝛmedias. Unde qz cõmutatio ciuil⁹/ non hz fieri nisi p translationem dominij vel vsus vel vtriusq̃: consequẽs est vt sciat quid sit dominiũ. ⁊ q̃d dr̃s. ⁊ q̃r sunt species dominij? Vñ dominiũ ptãs est ppiqua assumendi res alias vel vt alias/in sui facultatẽ vel vsum licitum ꝫm iura vel leges/ratõnabiliter institutas.

Consideratio II.

C Ontractus er quo est cõmutatio ciuilis legitima. ⁊ legitimũ dicit q̃ est conforme legi. necesse est cognoscere quid sit lex/quales insup ⁊ quoꝛ sint eius species. fundat vt pcedens. Leguz nempe alia est pure diuia. alia est pure natural. alia canonica. alia pure positiua. alia ciuilis pure ⁊ ipsa positiua. Sunt ⁊ alie mixte ex aliquibus pꝛedictis legibus. Vz Ignoꝛatis itaq̃ vel non considerats hmõi diuisionibus et diffinitõnibus/nõ põt haberi certa ⁊ pfecta resolutio. notificãs diffinitoz ꝓtractus. Quid pterea dicat meum. q̃d tuũ. neq̃ ꝑ ꝓsequẽs q̃s ꝓtractus sit licit⁹ vel illicit⁹. licit⁹ vt illicitus ineq̃ de se vel suo genere aut ex solis accidentalibus circũstantijs. q̃ non cadunt sub arte. Sed quoniã alibi tradita est ꝛõ compendio ista resolutio/ illam ad pꝛesens non repetimus.

Consideratio III

Contractuum diuisio/species ⁊ sufficientia/sic haberi possunt. ⁊ expedit agnoscere. Aut em̄ p ꝓtractum transfert dominiū. aut solus vsus. ¶ Si ꝑmo modo hoc est duplicit. qz vel fit mediante ꝑcio. ⁊ sic sunt due spēs cozrelatiue. emptio ⁊ vēditio. Vel fit sine ꝑcio. ⁊ ita sunt due spēs cozrelatiue mutuatio actiua ⁊ passiua. Vnd mutuuz dicit quia de meo facio tuum. Potest addi tertia species. que ꝓprie non est contractus sed est liberal' datio seu donatio vel elemosyna. Additur quarta species que dicit campsio seu cambium. vbi fit translatio dominij de aliqua re ad aliam rem. remanentib⁹ ambabus in sua essen/tia. vt vini ad frumentū vel vestis a sotularem. vel pecunie ad pecuniā/cuius hec species reducatur ad emptōnem vel venditōnem. Vel si solus transfert vsus/redit ad locatōnem vel conductionem. cōmodatōem vel accōmodatōnem ¶ Si aūt contractus sit talis ꝟtute cuius transfertur vsus rei/retēto dominio. hoc cōtingit dupliciter. Quia vel hoc fit sine ꝑcio mediante. et sic sunt due species cozrelatiue. cōmodatio ⁊ accōmodatio. Aut fit mediante ꝑcio/ ⁊ sic sūt due species cozrelatiue. locatio ⁊ cōductio. Potest addi tertia species que dicit censualis pensio vl' emphiteosis. vel datio ad firmam. Adderetur quarta species que est impigneratio. nisi q ibi non est ꝓprie translatio. sed tantūmodo depositio ꝓ securitate mutui vel cōmodati vel credi ti. ¶ Deniq; notari potest: q in aliq̄bus rebus non est dominiū sepatum ab vsu vt in pecunia numerata cuius dominiū est vsus. alioquin frustra essz. Ut insup ecōuerso i cibo. cuius vsus ē ipa rei consumptio/ Et ita ꝓprie non sepat hic vsus a dominio. Vnde consurgit nō parua turbatio apud aliquos nihil habere se dicentes in ꝓꝑio vel in communi.

Consideratio .iiii.

Contractuū diffinitōnes in speciali tales possunt elici ex p̄missis. ¶ Venditio est contractus: p quem fit translatio dominij alicui⁹ rei de vno ad alteruz/ꝑcio legitimo mediante. Ita q ibi est merx ⁊ ꝑcium. ⁊ emens ⁊ vendens. Nec refert si sint plꝰes emētes vel vendentes vt in cōmunitate. Et dicitur merx aliq̄ pecunia. aliquādo ius ipam recipiē di. aliq̄ est ꝓprium corpus/serui alicuius. Mutuatio est cōtractus p quem fit translatio dominij ad alterū/nullo ꝑcio mediante. nō quidem ad semp vel p semp. qz iam esset liberalis donatio. ¶ Campsio est cōtractus p quē fit trāslatio dominij vnius rei ad alterā. sic q vna est p cium alteri⁹/nec differt merx a ꝑcio. Et inde cōsurgit dra ab emptōe ⁊ venditōne cōmunit' dicis. vbi ꝑcium ⁊ merx distinguunt. Bonū est trāslatio rei ab vno in alterū liberal' ⁊ irreddibil' non em̄ pactio est vel intentio/ q fiat redditio. qz iam non esset donum pure gratuitū. ¶ Rursus cōmodatio est ꝓtractus p quez fit trāslatio vsus rei de vno ad alterū nullo ꝑcio mediāte re tēto dñio. ¶ Locatio ē ꝓctus p quē fit trāslatio vsus rei de vno ad alterū/aliquo ꝑcio mediāte retento dominio. ¶ Censual' pensio vidz mixta ex venditōne ⁊ emptōe. locatōe ⁊ ꝓductōe. qm̄ fit ibi q̄dam translatio dominij rei ⁊ vsus sui ad tpus solum. vel cū certis modificatōibus appositis. ¶ Possent ex his elici descriptōes illicitorum ꝓtractuū. posset etiam fieri ꝟbum de p̄missis p metaphoꝛā ⁊ translatōnem ad spūalia. vt dicimus regnum celoꝛum emi. ⁊ q deus recipit ad vsuram/sed omittimus. ¶ Postremo q̄niaz susceptio ꝓsentis opusculi. ꝑncipaliter est nō de quolibet cōtractu plene loqui. sed ad inuestigādum quis ꝓtractus vere dicat vsurarius. vt radicitus ⁊ apte possit cognosci/curabim⁹ causas aliquas remouere/ꝓpter quas posset videri aliq̄bus q contractus aliq̄s esset vsurarius vel illegitimus siue nō licitus. loquentes p̄cipue de legitimo vel illegitimo ꝟm legem pure diuinaz vel pure naturalem. ꝓsupposito lapsu generl humani seu peccati. Et p̄mo de vēditōe ⁊ emptiōe fiat ꝟmo ⁊ hoc in secūdo quaternario nostraruz considerationum.

Incipit scōs quaternarius.

Consideratio. V.

Venditōnis ⁊ emptōnis ꝓtractus/nō ideo p̄cise dicit illegitimus. qz sit vtilioz vni parti q̄z alteri vt vendenti q̄z ementi vel econtra. ¶ Posset aliq̄s opinari ꝓtrarium. qz contractus species est iusticie cōmutatiue. que respicit equalitatem rei q̄ vendit'. ad rem que emit'. vt ꝟetur equalitas iusti p̄cij. ꝓpter quam eq̄litatem. facilius obseruandam. inuenta est moneta vel numisma l' pecunia. sicut pulcbre deduxit ꝓbus ⁊ facile ē aduertere ꝓsideranti distantias locoꝛū ⁊ varietatem. nunc abundantie. nūc indigentie in reb⁹ cōmutādis. Nihilominus apparet veritas nostre considerationis in ꝓctica vulgata ⁊ approbata p omnes fere natōnes. dum vendunt' ⁊ emunt' redditus ꝓpetui vt decem denarij reddituales ꝓpetui/p centū vel ducentis in pecunia numerata. Constat in hoc casu quotidiano/q ifra. xx annos emens poterit recipe totam pecuniā tradita: remanente sibi sua possessiōe ex integro. imo facta fortassis meliozatōe. ¶ Sunt alij casus ostendentes veritatem hui⁹ ꝓsideratōnis. ꝑ hic vnicus ad p̄sens sufficiat. Vnde textus Lc. xix. sic habet. Qui vendiderit domum suaz intra muros vrbis/habebit licētiā redimēdi donec vnus annus impleat'. si non redemerit et anni circulus fuerit euolutus/ emptoꝛ possidebit

eam. ⁊ posteri eius in ꝑpetuum ⁊ redimi nō po terit etiam in iubileo. Notenꝫ hec tria. ꝓmo q̄ venditio ꝑpetua licita est. Secundo q̄ vēditionem non inficit cōditio redimendi. Tertio q̄ si emptor post decem vel viginti annos velit vē dere illud quod emit suo venditori qualicūq̄ p̄ cio. non tenetur fructus medij tempis deduce re in p̄cij recompensatōnem.

¶ Consideratio. VI.

Enditionis ⁊ emptōnis cōtract⁹ non ideo p̄cise dicitur illegitimus / q̄ res vendita potest ad certum tempus re dimi seu retrahi lege super hoc cōsti tuta. ¶ Dicentes oppositum / condemnarent su premuz legislatorem deū in legibus suis iudicia libus / datis p̄ moysen populo iudeorū sicut est textus apertus Leui. xxv. mox allegatus. vbi patet q̄ vendens hereditatez poterat redimere imo ⁊ sine redemptōne reuertebaꝫ hereditas in anno iubileo. Cuncta inquit regio possessionis vestre / sub redemptōnis conditōne vendetur. Hec autem lex inducit hic / non q̄ obliget p̄ nūc populū christianum / nisi p̄ quanto nouiter insti tueretur p̄ legislatorē legitimū / in ista patria vt̄ in illa. sicut ⁊ factum est de multis legibus iudi cialibus legis antique. quemadmodū preterea leges ciuiles non artant in foro eccl'astico. nisi p̄ quanto p̄ legislatorem ecclesiasticū firmate sūt. Sufficit aūt ad ꝓpositum monstrasse p̄ licitā le gem veterē veritatem nostre considerationis. q̄ scz de lege pure diuina ⁊ naturali / contra quas agere nusq̄ fas est. non habeꝫ q̄ de ratōne ven ditionis licite sit q̄ non valeat redimi res vēdi ta. sic q̄ non interponaꝫ conditio redimendi le ge publica vel priuata voluntate.

Consideratio VII

Enditōnis ⁊ emptionis contractus / nō ideo p̄cise dicit illegitimus / quia pactum potestatis redimēdi rem vē ditam ad tempus certū vel incertum vendēs ⁊ emens interposuerūt. ¶ Sequit ex p̄ cedenti. quia si iusta lege publica / potest huius / modi cōtractus fieri non repugnat legi diuine vel naturali q̄n ita fieri possit lege vel ꝙuentōne ꝑuata quicūd sit alicubi de ꝓhibitōe positiua.

¶ Consideratio. VIII.

Enditōnis ⁊ emptōnis contractus / non ideo p̄cise dicit illegitimus iure diuino ac naturali / dum ꝓpter liber tatem redemptōis vendite rei. res ip sa minoꝛi p̄cio vendit vel emitur. ¶ Deducit ꝑmo p̄ institutōnem legislatoris publicaz si fiat ex hoc mensuratio p̄cij ꝑm ampliatōem domi nij sup rem emptam. Constat em̄ q̄ in casu con / sideratōnis / cedit res empta / ipi emptori in mi / nus ampluz dominiū / q̄ si non posset redimi. et econtra venditor non ita plene denudat se tōta liter a dominio sue rei quam vendit. Si igit̄ po test p̄cium augeri / dum ius vel dominiū est pin guius latius ⁊ vberius / dominio diminuto: po test ⁊ p̄cij diminui. ꝓ quo facit̄ textus Le uiti. xxv. qui sic habet. Quanto minus tempus numeraueris: tanto minus emptori constabit. ¶ Confirmaꝫ ex consideratōne contractus qui est locatio vel conductio vbi fit translatio solū? vsus retento dominio. Quis em̄ nesciat tempus ri vel augeri p̄cium / iuxta tempis ⁊ vsus cōmo ditatem maiorem vel minorē? ¶ Elicit̄ ex simil sis hec veritas: q̄ non est de intrinseca ratōe vē ditōnis aut emptōnis / q̄ fiat sine lucro alterius partiū / ⁊ sine spe vel pacto redemptōnis seu re tractōnis p̄ vendentem aut eius cām habētes.

Sequit nunc videre

quid de iure positiuo sit vel esse potest de ratōe contractuum. Et hoc in tertio quaternario con sideratiōnum.

Incipit tertius quaternarius.

¶ Consideratio. IX.

Rbitrio legislatoris / subiacet contra ctuum modificatio: limitatio vel am plificatio. ¶ Deducit ex hoc. Quod legislatorem spectat legum institutio Formalis autē ratio contractuū / consistit in cō formitate ad leges. sicut patet ex diffinitōe con tractus que est cōmutatio ciuilis legitima. id ē conformiter ad leges facta. ¶ Vnde contractus matrimonialis de quo minus videt / cum sit de iure naturali. subijcit tamen arbitrio legislatoris scz pape vel ecclesie. alioq̄n non posset fundari illegitimatio quorūdam ꝓsonaruz ad matrimo nialem contractum. Imo ⁊ arbitriū tale legisla toris extendit etiam ad forum cōscientie ⁊ peni tentie. vt non quilibet peccator possit se cuilibet sacerdoti se subijcere / ad consecutōem sacramē talis absolutōnis. ¶ Consideratio X

Rbitrio legislatoris fas est. quando expedit ⁊ decet / contractus aliquos nunc validare nunc inualidare. p̄ pozum. locorū. ꝓsonarum ⁊ aliarum circūstantiarum / variata qualitate. ¶ Deduci tur ꝑmo p̄ exemplum legislatoris supremi dei. qui licet multa iudicialia statuerit in antiqua le ge p̄ regimine populi iudaici: nichilominus sic tempauit illa iudicia tempore legis euangelice / q̄ illa cōmisit illis quibus ait. Qui vos audit: me audit. Et p̄ apostolū suuz. Omnis anima po testatibus sublimioribus subdita sit. Et ad hoc est sententia concors omniū doctorū. imo tot ecclesie. Vnde qui diceret hoc argumentuz esse validū. Lex antiqua iudicialis sic vel sic dice bat p̄cipiendo vel ꝓhibendo / ergo taliter nunc

agere christiani tenent falleret. quonia hec consequentia/nedum falsa est sed hereticalis. Ex quo sequit hec veritas q dum redimitur heres ditas vendita/non est necessariu deducere fructus medios pceptos. nisi hocalia lege q̄ antiqua fuerit institutum.

Consideratio XI

Arbitrio legislatoris humani non est possibile quoslibet cōtractus ita suis legibus moderari quin subsequi possit multiplex abusus. Sunt ad h̄ auctoritates iuriu plures t experimento quotidiano cognoscimus. Non tamen frustra conat legislator ad moderatōnem contractuu dum facit quod in se est/ad pclusionem abusuum. condendo leges vniuersalr positas. que quales esse debeant Isidorus ponit. Nihilominus obseruandum est illud comicu. Ne quid nimis. Et illud sapientis. Noli esse iustus nimis. Videmus em in pluribus q multiplicatōes institutionuz t penaru sic inuoluunt populos/q fit eis iuguz intolerabile t inuolutio laqueoru. Exemplum datum est alibi in materia symonie. t hic potest accipi in materijs vsararu/quibus dum querit aditus precludi/condemnant multi contractus qui fm legem dei non sunt vsararij nec illiciti. t essent vtiles tam reipublice q̄ psonis. Exemplum est pterea de casibus in foro penitentie. t similibus alijs de quibus alibi.

Consideratio XII

Arbitrio legislatoris conuenit neduz leges in contractibus ponere. sed positas interptari. non tantu doctrinaliter vt iurispiti possunt sed autorita tiue t iudiciali. Est itaq legislator tanq̄ lex viua director et epykeyes. dum t vbi puenit circa leges difficultas ex circustantiaru varietate que sunt innumerabiles. nec cadere possunt sub arte vel lege quia p accidēs sunt. Hinc est illud vulgati autoris. Ipe etiam leges cupiunt vt iuuent regantur. Elicitur ex his altera veritas q vbi sup bonitate vel malicia quoru̇dam contractuum/difficultas talis exorit qualis nō potest doctrinaliter determinari/recurrendum est ad arbitrium vel interptatōnem legislatoris. pserneduz humana sed diuina in scrinio pectoris et tim supremi t ecclastici qui censet habere iura. vbi papa deficeret/cōcilium generale habet supremum iudiciu iuxta veritatem in generali cōcilio Constan. determinata t in hac lege diuina immobilit fundatam. Si peccauerit in te frater tuus t̄. sequit dic ecclesie. Subiungam' in speciali de vsurario contractu sub quarto considerationum quaternario.

Incipit quart' quaternarius.

Consideratio XIII.

Vsurarius contractus/repugnat legi diuine t naturali: sic q ex suo genere malus est. nec potest bene fieri. Exemplum de mendacio ponunt aliqui Et ad hoc est sententia cōmunis doctoruz. Ari t philosophus naturale iudiciu sequēs posuit contra naturam esse vt numus numum pariat. In psalmis quoq t pphetis satis innuit. Si quis ad beatitudinem velit introire/q pecuniā suam nō det ad vsuram. Christus denicq dixit. date numu nichil inde sperantes. Et ad hoc sunt cōgruētie plures date p doctores propter inconuentia que reipublice prouenirent ex vsuris si licite dicerent. Unde t homo nascit ad laborem. sicut habet in Job. Est ergo contra naturam homis vt sine labore velit viuere. quod fit in vsuris. Nam t adam in statu innocētie positus erat in paradiso vt operet t custodiret illum. Et post peccatu dictum est illi. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Quinetiam recipientes ad vsuram dum pecunia ꝓmptam inueniūt/facilius cōsumunt t exponūt t ocio vacant t tandem graui pauperie p os alienum cōsumunt. Verūtamen iste t cōsimiles ratōes deducentes ad inconuentia non vident sat cōuincere volentem pteruire Quia poneret ex aduerso multos casus/in quibus magna vtilitas t quasi necessaria sequeret: tam in dante q̄ i recipiēte. sicut allegant aliqui de mēdacio officioso. Et alij de simplici foznicatōne. Dicerent insup verbum christi nō esset pceptum s cōsilium Similit ad illa que subiungit t ꝓmittit dum p/dictum verbum dixit. Date mutuū Nihilominus veritas ista tenenda est tāq̄ ex fide t ecclesiastica determinatōne sicut t de mendacio. qd non possit bene fieri. quia p doctrinam oppositā qualis fuit apud grecos multos/si admitteret officiosum mendaciu/tota scripture sacre (sicut dicit Aug'.) vacillaret autozitas. imo depiret fidelitas t fidelis conuictus apud homies. Non em oportet ꝓpter vtilitates que p accidēs possunt accidere/ea dicere bōa que p se t de suo genere mala sunt. t que confestim nominata (sicut Aristoteles loquit) sunt inuoluta malicia. sicut furtum quod est contrectatio rei aliene/ bñ fieri est impossibile. q̄uis furtum possit fieri non furtum: accedente consensu domi. Similit diceret q vsurarius contractus inualidus est p legem supiozem diuinā. t ita illegitimus est vt sit fur/to simil: dum pecunia vltra sortem recepta con/trectat inuito domio saltem ꝓncipali. s. deo quecunq sit voluntas recipientis ad vsuram. q̄ verisimilit est inolūtaria p se. sed volūtaria p accidens. sicut est in ꝓiciente merces/imminente naufragio. t sicut consensus in matrimoniuz p metum cadentem in constantem virū. qui cōsentit ne mentiat vel moriat. Est em consensus iste

inualidus ad matrimonialem contractū. Similiter diceret de vsurario contractu. Quāuis nō sit euidenter ostensum quin maneant difficultates satis multe.

Consideratio XIIII

Vsurarius contractus/ sicut in antiq̄ lege toleratꝰ est. ita possit in noua p̄mitti/sed sub certis modificatōibus. Non q̄dem vt esset licitus ꝑ ne deterius eueniret. Exemplū de libello repudij i antiqua lege p̄misso. qui nunc̄ fuit licitus. Sic p̄mittebant dare ad vsuras nō p̄ximis suis ꝑ alienis. c̄uis sup hoc sit varia doctorū locutio. propter verbum Ambrosij. Vnde textus Deuter. xxiij. sic habet. Nō fenerabis fratri tuo ad vsuram. nec fruges nec quamlibet aliam rem. ꝑ alienis. Exemplum p̄terea de meretricibus. que tolerantur/non approbādo quod faciūt. sed nō puniendo. Quo circa posset inquiri si tolerātia talis sufficiat vt vsurarius faciat lucrum supra sortem esse suum. sic q̄ non teneat ad restitutōz licet peccet/sicut meretrix non tenet ad restitutionem pecunie lucrate p traditōnem fedi vsus sui corporis/inuito domino. s. deo. Responsio forte danda esset ꝑm duplex forum. s. conscientie intrinsecum. et extrinsecuz duplex. vnū ecclesie aliud secularis politie.

Consideratio XV

Vsurarius contractus habet fieri p̄cipaliter in mutuo pecunie. Dicitur enim vsura quasi vsus eris. Mutuū vo dicit. quia de meo facio tuum. Et hoc p̄cipue cōtigit in pecunia/in qua dominiū et vsus rationabiliꝫ distingui non possunt/quoniam vsus pecunie/est eius consumptio. et ita dominiū tranfit cum vsu. Propterea manifestatur iniquitas vsurarij. quia de pecunia que nō est sua sed alterius facta p mutuatōem/suscipit incrementū pecunie. quam exigit vltra sortem. vel aliud emolimentū ex pacto. Utrum autem sine pacto cōmitteret vsura saltem in foro conscientie. distinguendū esset p varietate casuum et intentionum. Constat em̄ q̄ recipiēs mutuuz tenet p legem amicicie et beniuolētie suo mutuanti quandā amicabilem beniuolentiam quam potest intendere et expectare ille q̄ mutuum dat etiam p exhibitionem exterioris boni vel officij vt q̄ in casu simili recipiet ab illo mutuum vel aliud amicicie bonum. Nec mirum cū in simplici et liberali dono sic inueniat. dum tamen p̄ncipalis intentio sit donare. etiam vbi spes redonationis vel redditōnis nulla esset. Sic ad p̄positum de mutuo vbi nihil spe randū est iuxta ꝓbum christi. suple p̄ncipaliter vel ex pacto. q̄niam pactum de recipiendo/est pecunia mensurabile. et ita mutui contractꝰ inficit.

Consideratio XVI

Vsurarius contractus nominat̄ alicquando talis apud doctores vl̄ populum vel legislatorez. qui proprie et ex suo genere/non est vsurarius.

Occurrit exemplum simile de symonia de q̄ solet fieri distinctio q̄ quedam symonia est prohibita quia mala. et quedam mala quia prohibita. que distinctio sanū et scientificum requirit intellectum. quia iuxta veritatem/nihil est malum nisi quia prohibitum. Propterea papa nō potest facere de non symonia symoniā. licet non symoniam posset punire vel prohibere/ sub pena vere symonie debita. Sic in ꝓposito dum legislatores attenderūt contractus varios fieri/vendendo vel emendo/locando vel cōmodando in detrimentum reipublice/et in fraudem et fauorem vsurarū p̄prie dictarum/ prohibuerūt hmōi contractus illicitos et p̄niciosos reipublice/ sub penis vsure debitis. p̄cipue dum satis constat ex operibus de mala et fraudulenta intentōne contrahentium. vbi si constaret vl̄ cōstitisset legislatori/de bona et simplici et pura intentōe contrahētium/aut non tulisset tales leges. prohibitorias aut a suis legibus istos tales excepisset tāq̄ verus epykeies et director legis.

Sequitur videre de

potestate legislatoris in moderandis contractibus lege positiua sub quinto considerationum quaternario.

Incipit quintus quaternarius.

Consideratio XVII.

Iusta lege potest institui in aliqua patria: vt nulla fiat venditio reddituū ꝑpetua/quin possit redimi. vno modo vel alio. ad tempus vel ad semp.

Apparet hec veritas ex dictis in sexta cōsideratione. p textum legis antique. que tunc vtiq̄ fuit rationabil̄. et cuius simil̄ potest nouit institui. Si quis autē dixerit in antiqua lege cautum esse vt dum redemptio fieret/deducerētur fructus recepti medio tempe et ita debere statue re lex iusta/que redemptōnem hereditatis vendite concederet. Fatendū est q̄ hoc posset. attamen si non fiat. nihilominus poterit esse iusta. si p qualitate patrie et reipublice/cuz circūstantijs ceteris/videat expedire. vt videlicz succuratur et vna pte indigentibus pecunia pmptetur et puideat ex altera pte/ne distrahant hereditates et instabiles fiant de psonis in personas. et de heredibus ad non heredes/ p̄ꝫtim in feudis

Propterea repetit vt in plurib⁹ nullam esse venditōnem maxime hereditariā/q̄n lege statutum sit vel consuetudine firmatuz/vt saltem in

fra annum ⁊ diem/ venditor vel primus suus/ possit retrahere p simili summa. nō deducti etiā fructibus interim receptis. Qua in re firmatur vnum dictum pus ⁊ memoriter habendum/ q̄ non est de intrinseca ratōne venditōis vl' emptionis/impotentia vel nō facultas redimendi.

Consideratio XVIII

Iusta lege potest in aliqua patria p̄hiberi/ne dat in contractu venditōis ⁊ emptōnis/pactum inter partes/ de facultate redimendi. Posset alicui p̄ma facie videri repugnantia istius dicti ad precedens. quia si lex iusta potest dari de facultate redimē di. quomō non erit fas partibus pactum facere Sed responsio facilis est si cōsideretur intentio legislatoris ad p̄hibitionem taliū pactorū personalium. ne videlicz data libertate/abutantur in fraudem vsurariā. Interest em̄ legislator/ ne quilibet passim abutatur re sua. Vnde et apud paganos/etiam philosophos. stoicos nomina/ tim etiam apud massilien̄. qui sentiebāt (licz eronee) homiem seip̄m licite posse occidere/ propter infortuitum vel euadendum vel cauēdum Lex erat: ne hoc quisq̄ faceret sine iudicio publice autoritatis. Sic in ppōsito ⁊ similib⁹ multis dici potest/ q̄ aliqua licent lege publica/ que non licent autoritate propria.

Consideratio XIX

Iusta lege potest institui preciū rerū venalium tam mobiliū q̄ immobiliū tam censualiū q̄ non censualiuz. feudalium ⁊ non feudaliū. vltra quod preciuz non liceat venditori erigere. imo nec emptori dare. maxime p̄uata voluntate. Cum itaq̄ preciuz sit in contractibus tanq̄ mediū adequatiuum: ⁊ difficile sit tale mediū semp̄ inuenire. ppter affectiones varias ⁊ corruptas hominū. prorsus expediens est: vt illud mediū capiatur. prout sapiens iudicabit. sicut loquit Aristoteles de mentione q̄ legislator. Nullus autem debet censeri sapiens cipue quantū possibile est/iustum p̄cium statue re. quale non licet transgredi/ p̄uata voluntate/ que debet coerceri vel ligari put reipublice deposcit vtilitas. Et vtinā p̄cia sit omib⁹ rebus essent imposita. que madmodū videmus in pane ⁊ vino/ q̄ euitarent altercatōnes nedū inutiles sed p̄iure ⁊ impie. quas experimur fieri quotidie inter ementes ⁊ vendentes. quod nō fieret si vnico verbo ⁊ absoluto statim diceret preciū. vt vlna talis panni/tantū valet. modium bladi tantū valet/hec canda vini/est huius precij. hic caseus tanti. ⁊ ita de similibus. tunc daret p̄ciū qui vellet qui nollet/abiret altercatōne dimissa Difficile est fatemur. sed tam salubriter factibile apud homines bone voluntatis. quibus ex h esset pax ⁊ gloria deo.

Consideratio XX

Iusta lege potest institui aut permitti tanq̄ licitū ⁊ expediens in certis casibus p̄o qualitate p̄sonarum/ q̄ fiat venditio ⁊ emptio legitima. cum expressione pacti de redimendo. ⁊ p̄o certo p̄cio etiam minori q̄ res emeretur vel venderet sine tali pacto. Ponamus exempli gratia et rei quā agim⁹/ duas aut tres generales circūstantias q̄ nō fingunt sed reperiunt in multis partib⁹ Constitutum est a legislatore ⁊ consuetudie seruatum in vna patria. q̄ nemo vēdat censum annualem ppetuum/ quin possit redimi totiens q̄ tiens. Statutum est p̄terea certum p̄cium. vt p denario quindecim. Hoc totum licet. vt p̄z ex p̄dictis. Sunt in illa patria sicut esse debent/ ecclesiastici plures/ nolentes mēdicare. sed de redditibus in cōmuni vel p̄prio viuere. et hoc vtiq̄ licitum est iuxta determinatōez christi ⁊ apostoli. ⁊ obseruatōnem totius ecclesie. Dign⁹ est enim operarius mercede sua. Veniq̄ detrahentes ecclesiastice dotationi. ppter hoc damnati sunt vt heretici. etiam nouissime in concilio cōstañ. Et hec est causa que martyrem Thomam fecit. Addamus consequenter sicut res habet q̄ non inueniūt ecclesiastici p̄nominati/ possibilitatem per se vel par alios/ assignatōnes quorūcunq̄ reddituū/ nisi facta pactōe de facultate redimendi. nihilominus plus cuperēt inuenire si possent etiam cum maiori p̄cio. cum insup etiaz simplici intentōne. vacua ab omni questu. nedū vsurario sed quomodolibet illicito vel illegitio Queritur quid agenduz sit apud eccl'asticos huiusmodi? Si nolint emere/ propter scrupulū vel ne videant dare scandalum in fauorem vsuriorum. ipi patient famem nec subsistent. sed necessario dispergent. ⁊ ita nec missa ⁊. nec aliorum obsequiorū diuinorum cultus/ remanebit. Istud autē inconueniēs/ nullus legislator ecclesiasticus vel secularis/ pie diceret tolerandum/ saltem de ecclesiasticis ab antiquo constitutis ⁊ approbatis. quorū fundatio seu dotatio/ ⁊ si fuisset a p̄ncipio sufficiens. delapsa est in diminutionem intolerabilem. nec sua sed temporū malicia Si vo concedat/ q̄ vtiq̄ possei contractus emptiouis modo qui dictus est/ esse licitus imo legittimus. id est lege constitutus. tunc habemus ppositum. Resoluentes igit materiam ad paucos ⁊ claros terminos/ et dimissis ex industria allegationibus vt veritas nude ⁊ apte se manifestet in pace cordis ⁊ in lumine ratōnis quod ē lumen vultus dei signatum sup nos. Cōcludamus ex p̄missis. q̄ fas est vnicuiq̄ vti re sua p/ ut sua est. patet ex terminis. quia est predicatio

diffinitionis de diffinito. vel econtra. Aut sic. fas est ⁊ licet vnicuiq; tanto iure vti re sua pro/ ut voluerit: in emendo. vendendo. locādo. dan do. mutuando ⁊c̄. ⁊ capitur vti. contra abuti. Patet istud ex terminis. quia detur casus in q̄ quis non potest vti re sua: tam respectu casus il lius non est sua. Vel sic. fas est vnicuiq; tanto vti re sua/ quāto iure res est sua. Vel sic. fas est vnicuiq; vti re sua sicut voluerit. nisi pateat p̄ hibitio legitima. in quo casu iam res non dicit esse sua. Hinc dictuz est ab alijs q; nihil tam na turale. q̄ vt quilibet vtatur re sua Et fundatur in lege naturali de dilectōne proximi. Et in his duobus mandatis quecūq; vultis vt faciāt vo bis homies. ⁊ vos facite illi. ⁊ quod oderis ab alio tibi fieri: alteri ne feceris. Nullus enim vel le debet q; impediatur ab vsu rei sue: nisi lex dei sit ad oppositum in hoc vel in alio casu immedia te vel mediate. Dicitur immediate ppter legez euangelicam. dicit mediate ppter leges positi uas rationabiliter latas/ p gerentes vicem dei.

Sequitur secūda ps

p̄ncipalis que ponit casum actum in quodā mo nasterio exponens circūstantias ⁊ singula que in emptōne reddituum per acta dinoscuntur.

Post materiaz

p de contractibus resolutam per diffinitōnes ⁊ diuisiones ⁊ mo/ dos significādi metaphisicales ⁊ theologicos/ vsq; ad gen⁹ge/ neralissimum quod est iusticia. ⁊ hoc sub vigin ti consideratōnibus. descendendum videt ad p ticularem casum. Deinde circūstantie notabun tur. quo facilius ⁊ verius possit factum vel vn de ius oritur sciri. Traditus est autem tal' ca sus. Communitas alicuius terre/ licentiā habet a domio suo/ de certa impositōne facienda sup bis. que vendūtur infra suos fines. vt pro qua/ libet duos denarios. ⁊ q; super huiusmōi obuē tiōibus/ possit certum annuuz censum vendere addita tamen facultate redimendi preciuz quo q; statutum est q̄ndecim pro vno. Quoddā mo monasterium emit ab hac cōmunitate/ ius reci piendi centum florenos. annuatim pro duobus milibus florenoruz. in numerata pecunia dat. ⁊ adiecta facultate redimendi. Questio est si di/ ctus contractus sit vsurarius vel al's illicitus?

Nunc igitur circūstantias explicemus.

Prima circūstantia est ex parte ementium. quorū vita rationabiliter presumere facit q; nō in fraudem vsurarū vel illiciti questus/ vellent inire contractum aliquem scienter vsurarium. etiam pro morte temporali. Secūda q; para ti fuerunt ⁊ sunt stare iudicio peritoruz. sicut ex ab initio. ⁊ consequēt consuluerūt plurimos. taz viua voce q̄ per scedulas ⁊ scripturas. quo rum fuit consilium/ q; licitus erat eis contract? suus. imo fortassis esse potuit q; ille vel simili erat eis debitus. ne desolaret monasteriuz. cui succurrere debituz habent. nec aliter inuenīūt. Tertia circūstantia est q; vltra p̄cium solutū per dominū patrie constitutum legitime/ tradi derunt quartam partem. ⁊ quantum dedissent pro redditibus ppetuis. Et supponit q; augmē tum precij fuerit de consensu domini vt vere vt interpretatiue. Quarta q; venditio tam effi cax fuit ex parte eorum tam in voluntate q̄ in opere translationis: q; nullam sibi retinuerit fa cultatem retrahendi precium datum. Quin ta circūstantia est paupertas ementium. imo de solatio si non inuenirent venales redditus. q̄s mallent esse perpetuos. sed non inuenīūt obstā te circūstantia patrie. in qua prohibituz est lege superioris domini/ ne fiat venditio reddituum perpetua. sed semper cum facultate redimendi. Sexta q; si vellent procedere vsurario titulo plano vel palliato/ reperirēt pro pecunia data in precium venditōnis/ longe ampliozem cēsuz annualem. vt si posuissent in cambio vsurario mille francos/ habuissent cētum francos annua tim vel amplius. vbi non habent pro duob⁹ mi libus francis nisi centum francos. Et hinc patz neq; fraudem vsurariam cōmittere. neq; scan dalum vt ab alijs cōmittatur/ dare quod bñ no tandum est. Deinde possent induci ex parte vendentium/ certe circūstantie seu cause. pro iu stificatione legis condite que dicta est. ne scilicz distrahant hereditates de heredibus ad nō he redes. aut ne cōmunitates/ ppetuis redditibus onerate/ tandem depeant. Addita est preter/ ea limitatio precij/ sicut potuit rationabiliter in stitui. Data est insup licentia cōmunitati vendē ti de qua loquitur casus/ q; imponeret duos de narios pro libra ad euitandum fortassis grauī incōueniens de diminutōne monetarū. sicut ex perimur esse grauiozem. q̄ impositōnes seu vel ctigalia. que sunt nerui reipublice ⁊m ciceronē. Amplius non est leuiter p̄sumendum/ q; vel domin⁹ patrie illius vel communitates/ sint im memores salutis sue. quin bona intentōne ⁊ bo no fine/ fecerunt ea que fecerunt vel obseruant. ex quo de se non sunt illicita. sed possunt bene et salubriter fieri. q̄uis etiam possent abusus com mitti. sed super illis non est habendū iudicium temerariū per alios. specialiter per ecclasticos. Illud apostoli potius obseruandum est nichil inquirentes propter conscientiaz. Et illud chri sti. Nolite iudicare. Et illud iuris Quilibet pre sumendus est bonus. cum similibus multis.

Eliciuntur ex predictis circūstantijs/propositiones que sequuntur. Et consequenter regulę sequūt p modum conclusionū rectificantes emptionem ⁊ distinguentes a mutuo. pro declaratione materie.

Sequuntur propositiones.

Prima ꝓpositio est.

Predictus contractus/non est mutuus/nec per modum mutui. Patet ex quarta circūstantia. ꝑncipaliter iūctis alijs.

Propositio II

Predictus contractus/non habet speciē mutui vel fauoris vsurarij. Patet ex omnibus circūstantijs. ꝑsertim tertia ⁊ sexta.

Propositio III

Predictus contractus non est vsurarius. patet ex precedentibus. ⁊ ex vsure descriptōe. que scdm doctores nō nisi in mutuo inuenitur. Unde si fiant alij contractus illicitis modis etiam peiozibus q̄ fit vsura. non tamen vsurarij dicendi sunt

Propositio IIII

Predictus contractus/non est illegitimus lege diuina vel naturali. Et ita si debeat illegitimus dici/oportet legem ostendere positiuaz ⁊ irritantem huiusmodi contractum. que nondum palam ostensa est. Et si quis dixerit contractuz esse ꝓhibitum lege diuina vel naturali: ostendat illud sibi enim incumbit probatio. sed attendat vbi reperiat.

Deinde sequuntur propositiones in casibus alijs particularibus. vnde sumi possunt rationes vel similitudines/ad iustificationem nostri casus. Et sit hec ꝓpositio quinta in ordine.

Propositio V

Si quis bona intentione velit vendere vel emere rem aliquam ꝑmo simpliciter. deinde da gratiam q̄ res vendita vel empta possit retrahi ad tempus vl̄ ad semper. hoc potcrit fieri nedum licite sed meritorie. Patet ex terminis. Et si quis dixerit/magnum tempus lapsum requiri vt hec fiant. primo venditio. deinde facultas redimendi. animaduertat quāta sit celeritas voluntatis humane. ꝑsertim in hominibus spiritualibus ⁊ abstractis ita vt coniuncta realiter/ possit intentionaliter diuidere ⁊ precisum a vi li separare. sicut in odio ⁊ amore peccantium/ peccatum separat a peccante. peccans amatur. oditur peccatum. quantomagis hoc fieri potest: sicut in proposito ⁊ maxime quo ad forum conscientie et ad deum.

Propositio VI

Si quis prestet pecuniam alicui per mutuuz vsq̄ ad certum terminū cum adiectōne pene q̄ nisi soluat in illo termino/ obligabitur soluere pecuniam vltra sortez. hoc in casu poterit bona intentione ⁊ charitatiue fieri ⁊ pena recipi. Patet in censibus pluribus tali pacto soluendis. Est autem bona intentio si mutuans mallet habere pecuniam suaz in termino q̄ alter incurrat penam in differendo. quia forte tunc indiget pecunia sua ⁊ remanere vult indemnis.

Propositio VII

Si quis necessitate compellatur recipere ad vsuram aliquam pecuniam. ne forte damnificetur in quadruplo vel in rebus siue in vita. talis potest sine peccato recipere ad vsuram. Doctores in hoc conueniūt. saluantes q̄ mutuum recipiens/ non communicabit cum vsurario in peccato suo. Et ita erit hic contractus vsurari⁹ ⁊ vsure peccatum in vno tantum contrahente. Notetur declaratio per simile/ad diuinam prouidentiaz. que bene vtitur malis alienis. Si autem ex hac radice ⁊ priorib⁹ possit iustificari casus noster ex parte ementium. quicq̄d fuerit de vendentibus poterit intelligens iudicare.

Propositio VIII

Si quis vendat bladum vel vinum vel aliquid huiusmodi ad credentiam pro maiori precio q̄ esset venditurus in prompta pecunia/ ⁊ ꝺ̄ faciat ex sincera et pia intentione succurrendi proximo: non vexandi eum. quin mallet minorem pro/rem promptam pecuniam. non videtur contractus illicitus esse vel vsurarius in foro conscientie ꝓpatet ex lege charitatis ⁊ ex iure dominij. Nisi forte diceretur/q̄ superior lex/inualidauit omnes contractus tales/propter speciem mali vel sequelaz. sicut non est in potestate cuiuslibz transferre pecuniam suam in alterum per sortez taxillorum propter huiusmōi inualidatōnem. ⁊ ita diceretur de multis contractibus. Quia (sicut dictum est) decisio finalis. vnde aliquid dicitur meum vel tuum/dependet ex legibus/ne/dum diuinis sed positiuis. ꝓpterea ꝯsilium habendum est nedum a theologis sed a canonistis qui si discordare videantur: lex euangelica seu theologica tanq̄ architectonia/iudex erit vl̄ epikeies seu gnomica vel interpretatiua.

Rursus addantur ꝓpositōnes duodecim. facientes ad elucidatōnem tam casus propositi. q̄ aliorum in materia contractuum. Si prius hāc regulam ex predictis elicuerimus. Contractus qui de suo genere ⁊ circūstantijs debz esse gratuitus sicut est mutuum non inficitur si recipiatur aliquid velut vltra sortem/altero quatuor modorum. videlicet si fiat. aut pro saluatōne sui interesse. aut pro negligētie punitōe/aut gratia beniuolentie/aut pro sola ꝓprie vexatōis redemptione.

Propositio IX

Censualis contractus/de se ⁊ de suo genere licitus est in multis casibus. Patet in fundationibus ecclesiarum. Patet in concessione quam quis facit de re sua. Patet cum aliqua ecclesia eximit̃ a iurisdictõne episcopi. Patet ex vsu q̃tidiano. Patet denicq̃ per confessionem aduersariorũ. qui leges suas ⁊ iura ad hoc multipliciter introducunt. Sed omittit̃ allegatio. quia ne scientibus leges ⁊ canones/vana esset. scientib⁹ autem supflua vel arrogans videret̃. maxime cum nõ sit p̃sens intentio aliena dicta capere cõtentiosa argumentatõne. nec positiuis iuribus p̃ncipaliter inniti: sed diuinis.

Propositio X

Censualis contractus si fiat ad vitam non exeo redditur de se ⁊ ex suo genere vicios⁹. Pone supponit̃ autem q̃ ⁊ intentio sit recta. sicut eẽ potest conformiter ad legem diuinam. et p̃ciuz cõueniens. iuxta patrie mores ⁊ leges. Attento q̃ ibi est probabilis incertitudo lucri vel damni. quam iuriste multũ notant. Concurrunt etiam conditõnes venditõnis ⁊ emptõnis. quoniã pecunia est p̃cium quod vendens recipit. Jus autem recipiendi annuatim certum redditũ in pecunia vel alia re/pecunia mẽsurabili/ibi ẽ merx Pecus forte esset q̃ censualis redditus annuat̃ futurorũ annoruz simul ⁊ statim solueret̃/vbi fraus esse potest. Concurrit hec eadem ratio p iustificatõne reddituũ perpetuorũ. quia non si/mul eueniũt. Res autem minus valet dum ex/pectatur in longum q̃ dum p̃sens obtinet̃. Dicunt igitur concedentes hãc partem/mirum vi/deri si possunt licite emi redditus in perpetuum ⁊ nequaq̃ ad tempus vel ad vitam. cũ ibi possit esse verus venditõnis ⁊ emptionis ꝓtractus iuxta consideratõnes p̃me partis.

Propositio XI

Censualis contractus/ꝓpter spem lucri maiorem vel ꝓbabiliorem in vno contrahentiũ q̃ in altero/non ideo redditur vicios⁹. Fertur h̃ esse legis autoritas/allegata etiam p canonistas q̃ res tantũ valet quantũ vendi potest. ⁊ q̃ licz in contractu se decipe. sed theologi quibus ad certam regulam loqui fas est: nomen deceptionis pro licito non libenter assumerent. cõueniũt tamen in h̃ q̃ non omnis excessus lucri vl̃ damni reddit lucrantem ⁊ lucrari sperantem reũ peccati p̃sertim mortalis. alioquin non salua esset nmnis caro. Attento q̃ equalitas iusticie/commutatiue de re ad rem sicut de pecunia ad pecuniam in cambio vel de precio ad preciũ/non est punctualis vel indiuisibilis. sed multam habz latitudinem. infra quam potest magis vl̃ min⁹ dari de precio/sine iusticie lesione imo ⁊ sepe sine restitutõnis obligatione. Quãuis de restitutione varius apud doctores sit sermo. dicenti/bus aliquibus/q̃ nisi sit defraudatio vltra medium iusti precij. defraudans non tenetur ad restitutionem. Et in hoc satis concordant omnes dicentes verum esse in foro exteriori ꝓpter infitationem legislatoris. sed de foro conscientie: nulli dubium quin defraudans teneatur confiteri. Utrum autẽ obligeat restituere non est ita clarũ nec concordatũ apud omes p̃sertim theologos Non enim uidetur necessariũ q̃ vbi cõcurrunt mutue voluntates vendentis ⁊ ementis vt res suas cõmutent in alterutrũ: q̃ furtum cõmittatur vel rapina iuxta illud. Scienti ⁊ consentienti non fit iniuria neq̃ dolus. Precipue dum sciens ⁊ volens/est sui iuris in sua re. quod dicitur ꝓpter pupillos ⁊ similes. Et dum consensus non est lege irritatus. sicut in deceptõe vltra medium iusti precij Si preterea consensus sit ablatus. non solum conditionalis. aut fm quid. sicut Aristoteles loquitur de p̃jciente merces in mare. ⁊ de consensu metu mortis extorto. aut q̃ erroꝛem frandulentum inducto. quoniã ignoraã tia causat inuolũtarium vel in toto vl̃ in parte.

Propositio XII

Censualis contractus/non videtur ex eo redi de suo genere vicios⁹. quia redditur de nouo. vel ꝓpter hoc q̃ compitur in rebus vl̃ p̃sonis alijs a persona contrahente. puta quia emit emptor. Nu constitues tales redditus in tali possessionẽ vel seruo. Stante enim simili intentione. nihil videtur referre an census sit iam constitutus vel de nouo licite constituit̃. Ut si nouiter redditus aliquis ꝓpetuus emitur. non refert si statim constituat̃ census annuus decem florenẽ. plus q̃ si modo statutus/post decem annos alteri contrahenti venderetur. Exemplum aliud. si cõmunitas aliqua autoritate sui principis/mota rationabilibus causis/constituit certam impositõem sup rebus vendẽdis infra terminos suos: quid refert si statim eodem contextu constituãt centum florenẽ. annualis reddit⁹ super huiusmodi impositionibus vel si faciant hoc lapso decennio. Et quoniam in hac materia ⁊ similibus fm dictum Augustini. Tenere certum ⁊ dimitte incertum. conscientias multorum/p̃sertim simpliciũ ⁊ tinuoratoruz/scrupulis varijs inquietat molestat ⁊ in perplexitates quandam trahit additur sequens propositio.

Propositio XIII

Argumentum sumptum ex consilio vel dubio vnius doctoris. q̃ in illo dubio

contrahere sit peccatum mortale / non est effi/
cax. sed temerarium et negandum. ¶ Oportet
enim incertitudinem esse non tantūmodo scru/
pulosam leuem ꝛ formidolosam. sed valde pro=
babilem. prius q̄ agere ea stante / peccatuz mor=
tale iudicet. Sic enim dictum sapientis intelli=
gitur. Qui amat piculum peribit in illo. ¶ Ita
q̄ non quodlibet dubium facti / sufficit ad cau/
sandum peccatum mortale si quid agatur illo
dubio stāte / ergo nec quodlibet dubium iuris.
Assumptum patet in casu cuiusdam decretalis
Si mulier vxorata incipiat p nouaz informatio
nem dubitare an attineat viro in gradu prohi=
bito. quo dubio stante: querat vir debitum. q̄d
aget vxor? Si neget. est in casu transgressionis
iniuste si non attineat viro suo. si concedat / est i
peccato mortali luxurie. Ponatur alius casus
qui est creberrimus q̄ dubium sit apud docto /
res aliquos ex vna parte q̄ hoc debeat agi. di/
centibus alijs in pari numero q̄ oppositum fieri
debet. sicut in facto scismatis contendentiuz de
papatu / sepe fuit. Rursus in materia fidei cum
doctores dissentiūt / licitum est ante determina=
tionem ecclesie sepe tenere vnam partem vl̄ al=
teram. Rursus induci potest materia insolubi=
lium. vt si titius iuret se accepturum bertam in
vxorem. si p̄mum verbum quod dixerit / fuerit
verum. ꝛ nullo modo accipiet si fuerit falsum.
Tunc dicat hanc solam ꝓpositōnem. tu non ac=
pies me in vxorem. Querit̄ quid aget Titius?
si accipiat. piurus est. quia Berta dixit verum.
¶ Sed hec ꝛ similia dimittimus exercicio logi
corum. dicentes q̄ probabilis certitudo sufficit
in moralibus: vt non exponat se quis periculo.
vt dicunt doctores de celebrante missam. ꝛ simi
libus. vbi requirit̄ status gratie. q̄ sufficit ad ꝺ
probabilis coniectura. Quia certitudo alia fine
reuelatione nō habet̄. prout in moralibus dicit
Aristoteles sumendā esse certitudinem / grosse ꝛ
figuraliter. que certitudo non remouet in vna
parte omnem ꝓbabilitatem / vel opinionem al=
terius partis. licet magis declinet ad istam / vel
ad aliam. quod sufficit. imo scrupulosis ꝛ formi
dolosis cōscientijs sepe consiliuz est in oppositū
agere / ꝑsertim ex imperio ꝛ consilio doctorum.
¶ Propterea consiliū est / q̄ in materia morali /
non ita leuiter asserat̄ aliquid esse mortale pec/
catum. dum aliqs doctor dat cosiliū super aliq̄
actu q̄ non fiat maxime duz plures alij posse fie
ri bene dicūt. aut q̄ cadit sub dubio. put in casu
nostro notatum est. ¶ Vbi patet qualem labozin=
tum cōscientiarū timoratarū incurrimus si que
libet opinio vel consiliū doctorū / sufficit ad in/
certitudinem faciendā / cum frequent̄ opiniōes
nedum varie sed aduerse sint int̄ doctores. nūc
ꝓpter passiones animoruz / nunc ꝓpter varios
aspectus circūstantiarū. modo illarū soluz. mō
aliarū. modo omniū. vnde dictum est illud comi
cum. Quot capita tot sententie. ¶ Deniq̄ con=
silium est q̄ non ostendant tales scripture varie
conscientijs simplicium. quoniā inde nihil pro/
ficiūt / nisi ad maiorem inquietudinem cōsciētie.
Sufficiat eis cōsilium suorū superiorū. nec in ta
libus legendis aut discutiendis occupent se.
¶ Postremo iuxta predicta sumendus est intelle
ctus Augustini dum ait. Tene certum. dimitte
incertum. Superiores vo studeant ꝓuidere pa/
cifice securitati subditorū. nedum p consiliū iu=
r ispitorum scriptis aut verbis: sed efficacius p
autoritatem summi pontificis. vt vel tollat vel
moderet̄ vel interpretetur dubias tot ꝓplexita
tes / ex positiuis constitutōnibus ortas aut sal/
tem det facultatem absoluendi transgressores /
superioribus monasteriorū ꝛ ecclesiarū. vt quan=
do dederit domin⁹ spiritū compunctōnis / inue
niant ꝓmptum remedium. ꝛ non in desperatio
nis p̄cipiciuz ruant / pro difficultate papam vel
suam curiam adeundi.

Propositio XIIII

¶ Argumentū sumptum ex illa regula q̄ vbi
est eadem ratio / debet esse eadem iuris decisio:
non cōcludit in constitutōnibus positiuis. nisi
facta sit vtrobiq̄ similis constitutio. ¶ Pro
cuius intellectu est rememorandū / q̄ in agibili=
bus aliqua sunt quorū ratio depēdet immedia=
te ꝛ clare / ex p̄mis principijs moralibus. Alia
sunt sic elongata / q̄ non apparet ratio agibilita=
tis plus in vno q̄ in altero. nisi supueniat auto=
ritas constituentis ꝛ determinantis istam ꝑtem
plus q̄ alteram. vbi tunc locum habet illud sa/
tyrici. Sic volo sic iubeo. sit pro ratōne volun/
tas. Quemadmodū respondent grammatici in
terrogati. Cur istud vocabulum sic vel sic signi
ficat. quia sic placuit impositori. Et ꝓfecto tale
in operibus dei sepe oportet nos dare respon=
sionem. ¶ Nunc ad propositū / stat q̄ duo con=
tractus videantur similes ꝛ ad similes effectus
bonos vel malos inducentes: ꝛ tamen vn⁹ erit
lege prohibitus ꝛ alter concessus vel p̄missus.
Exemplum in contractibus. constat q̄ in vēdi/
tionibus perpetuorū reddituū / possunt proue=
nire plura damna ꝛ depaupatōnes per abusuz
vendentiū vel ementiū / q̄ sepe ventant per mu
tuum / cum exactōne leui supra sortem. ꝛ tamen
primus concessus est legibus alter prohibitus.
Et ita de plurimis sine numero iuribus positi=
uis. ¶ Quāuis posset assumpta regula concedi
in forma. quia iam non erit eadem ratio pro de=
cisione iuris. si vnum sit lege constitutum alter
non. facit enim disparitatem autoritas.

Propositio XV

¶ Argumentum fundatum in illa regula. dum
aliquid vna via prohibet̄ ꝛ altera / non conclu/

dit nisi dum probetur ipsum factum et non sola via. Exemplum ponatur: tam in materia symonie q̄ vsure. Martinus sacerdos vult lucrari decem francos. ⁊ petrus etiam. Martin⁹ recipit illam summā p sustentatōe vite sue. Petrus recipit tanq̄ p̄cium sue misse: sicut symon voluit emere potestatem dandi spūmsanctum. vt inde lucrarē. Martinus iuste habet decem francos Petrus iniuste. Ubi manifestum est. q̄tum operē intētio ⁊ directio cordis. vt aliqs euitari possit faciliter symoniā cum pari seu maiori lucro tempali/ q̄ p damnatam symoniam. Exemplum in contractibus. Petrus habet centum libras piperis vel alterius mercis. vendit consueto p̄cio p centum francis. hec est pura venditio non vsuraria. Johānes emptor volens habere pmptam pecuniā/petita dilatōe solutionis a Petro. vendit alteri mercatori stati suum piper emptum p minori p̄cio statim habēdo. vt p. lxxx. francis sicut sibi licitum est. Constat q̄ p istos duos cōtractus Johānes venit ad similem effectū: sicut fecisset p immediatum cōtractum vsurarium. quia habet .lxxx. francos pmptos p centum ad credentiā. Concedendū est tamen q̄ in istis contractib⁹/quorū quilibet est emptio ⁊ venditio vtrobiq̄ de se licita/pōt interuenire fraus in fauorem vsurarū. peior q̄ sit vsura de suo genere. non vsura tamen pprie dicta. Unde concludit sicut prius q̄tum sit in contractibus intentio ponderāda. p̄sertim i cōtractibus non phibitis exp̄esse p legem positiuam in se vel in suis circūstantijs. quia tūc intētio bona non sufficit ad rectificatōnem tal⁹ actus cum suis circūstantijs phibitis. vbi tamen posset rectificatio fieri in aliquo simili contractu nō prohibito iure positiuo. in eadez vel alia patria vel circūstantijs variatis.

Propositio XVI

Argumentū sumptum ex tolerātia pape vel ecclesie/ vel ex consuetudine vel p̄scriptōe ⁊ abolitione, locū habet in constitutōnibus positiuis vt positiue sunt. ⁊ non in pure naturalibus ⁊ diuinis. Ad habendam ꝟo plenā huius ppositionis intelligentiā/necessaria est cognitio quid sit de iure pure positiuo quid de iure diuio ⁊ naturali. Cuius rei ignorantia vel inaduertentia ꝓturbatōnem inuolutā ⁊ pniciosam/in doctrina iurij sepe facit. Sed q̄tum sufficit ad p̄sens (q̄ alibi traditum est) cōstat q̄ p easdez causas res ipa dissoluit p quas/oppositio mō se habētes exorta est. Constat p̄terea q̄ leges positiue tunc solum instituunt cum pmulgant. ⁊ vim obligationis habent dū moribus vtentiū approbant. Dicamus igit q̄ vbi papa vel eccla vel legislator/sciūt q̄ constitutōnes sue/vel nō publicā/tur sed dant obliuioni. vel non approbant moribus vtentium. sed passim fit in oppositū: cōstitutiones ille desinunt habere vim obligatōnis tā- q̄ abolite p non vsum vel consuetudinē oppositam. que est non legum omniū sed positiuarum optima interpres. Alioquin tolerantia pape vel legislatoris/esset sibimet repugnans ⁊ populis noxia. si vellet q̄ leges sue haberent vim obligatōnis. ⁊ tamen illas neq̄ publicaret neq̄ exequi mandaret. Fundāt in hac radice abolitōes constitutionum quasi sine numero positaruz in decretis. que etiam tradite sunt in cōcilijs generalibus. vt de ieiunando q̄nquagesimā. vl⁹ diez sabbati. vel q̄ sacerdos celebrans/habeat duos assistentes. imo plus/q̄ nullus p̄sumat eligere confessorem/nisi cum certa autoritate. cuz tamē passim q̄libet sacerdos secularis/audiat in ꝓfessione alterum sacerdotē. quia sic est (vt dicunt) consuetudo. que si dicāt corruptela/vix apō sacerdotes erit salutis status. Quid p̄terea de tot ꝓstitutōnib⁹ ⁊ regul⁹ positiuis/traditis pdē ⁊nō obseruatis. nūc i religiōib⁹ nūc i ecclijs cathedralibus ⁊ collegiatis. nunc in vniuersitatibus ⁊ cōmunitatibus. nunc in ipis etiam iuribus penalibus diceret. Nisi velint assertores oppositi/abiq̄ vlla miseratōe hoiez de oi statu p̄cipitare p laqueos transgressionum/in damnatōnis interitum: cum suis p̄latis atq̄ rectoribus. si cū tanta austeritate faciant artam viam domi. ⁊ pregrauent intolerabili iugo ceruices subditorū. verū de hoc alibi latius.

Propositio XVII

Lex ciuilis tolerans vsuras aliqs/non ideo semp dicenda est contraria legi diuine vel ecclesie. Ad hoc fieri declaratio quid spectet ad legez ciuilem. ⁊ quid ad canonicā. ⁊ q̄d ad theologicam. super qua re alibi traditum inuenitur. Quantum ꝟo spectat ad p̄sens satis est dicere q̄ legislator ciuilis/attendit consistentiaz reipublice ad consecutōnem pacifici conuictus inē ciues. vt q̄ non fiant furta. rapie. homicidia. ⁊ cetera humanū conuictum turbantia. Sed q̄ frequenter effrenata nequitia nō potest ex toto cōpesci: agit more prudentis medici: tolerat minora mala/vt peiora vitentur. Patū est iam exemplum de meretricibus ⁊ in antiqua lege de libello repudij. ⁊ de vsuris dādis alieno. sic est textus Deutero. xxiij. iam allegatus. et. xxviij. Fenerabis gentibus multis ⁊ ipe a nullo fenus accipies. Apparuit autē minus malū/q̄ vsure leuces fierent pro succursu indigentium. q̄ vt inducerentur p indigentiam furari rapere aut passim distrahere sua, bona, mobilia vel immobilia/vilissimo p̄recio/cum damno longe maiori q̄ esset moderata receptio sub vsuris. Nec inde iudei viuerent in ocio p oppressionem incredibilez christianorum quibus feneranē. Constat aūt q̄ hec tolerātia/consona est dictamini naturalis rātōis.

imo ꝛ diuine legis: ꝓsuppositio peccato. ¶ Con/ stat ꝓterea ꝙ papa sicut nō est immediatus do/ minus bonorū temporaliū ꝓsertim laicorum / nec nō debet passim irritare leges vtiles ꝓ dis/ pensatōne taliū bonorū constitutas. vtiles in/ quātū ꝯ ciuiliter / licet fiant cum peccato quod impe/ dit quo ad finem beatitudinis cōsequende. ¶ Suf/ ficit ꝯ papa vel ecclesia / significent vel ꝑdicent tales vel tales contractus illicitos esse / de iure euangelico ꝛ in foro conscientie. ¶ Si autem vltra/ voluerit papa ꝓcedere ꝓ irritatiōem etiam ciui/ lem omniū huiusmodi contractuū / ꝓ penam ex/ comunicatōis ꝛ aliter. sicut videt fecisse in qua/ dam constitutōne ꝛ concilio generali / nō est no/ strum os ponere in celum. Supponimus bonis/ rationibus ꝛ circūstantijs motum esse: et nolle/ moderatōnibus vtilibus obuiare.

¶ Propositio. XVIII

¶ Lex antiqua / ꝓhibens iudeis vsuras / proxi/ mis suis. sed de alienis ꝓcedens / inuenit apud/ doctores habere multiplicem intellectum. Di/ centes eñ sic vsuram esse illicitā ꝙ nullo mō/ potest bene fieri. sicut nec mendaciū / ponunt cō/ sequēter iudeos peccasse dando alienis ad vsu/ ram. ꝛ ꝙ deus sufficienter edocuit eos sup hoc ꝓ/ viros eleuatos ꝛ ꝓphēticos. cōmendantes eos/ qui pecuniā suam non dant ad vsuram. sicut in/ psal. ꝛ in Ezechi. xxviij. Non plus loquēdo de/ primo ꝯ de alijs. quia etiam omnis homo cen/ sendus est noster primus. Exponunt vlterius/ ꝙ dum permittit iudeis Deutero. xxviij. ꝓ be/ nedictōne ꝙ fenerabunt extraneis / fenus hac/ cipitur ꝓ supabundantia non ꝓ vsura. Vel/ dicunt ꝙ recipiendo vltra sortem / nō recipiebāt/ nisi rem que aliūde erat sua. ꝓpter tyrannidem/ occupantiū terram suam. sicut mutuati sunt va/ sa ab egyptijs. ¶ Pro quo dicūt facere ꝙbuz am/ brosij. ꝙ licet eos opprimere vsuris / quos licz in/ terficere. ¶ Sed sup hoc quia iam aliqua nota/ ta sunt parte ꝑma. ꝛ nimia subtilitas nō est sem/ per expediens in moralibus discutiendis / pro/ pter abuti volentes. Hec tetigisse sufficerit. ꝛ di/ cere ꝓ regula. ℞ omnis contractus q̄ ex suo ge/ nere vel ex circūstantijs debet esse gratuitus / si/ interueniat pactum de recipiendo vltra sortem/ efficitur vsurarius. sicut est in mutuo ꝛ commo/ datione. Et ꝓprie solus talis vsura nominat.

¶ Propositio XIX

℟ Lex humana statuens nullos redditus pos/ se vendi / nisi cum facultate redimendi / nō facit/ ꝙ cōtractus aliūde licitus sit vsurarius. aut so/ lum pigneraticius. aut ꝙ in redemptōe / debeat/ fieri fructuum ꝓceptorū deductio. ¶ Ponam⁹/ itaq; redditum vel fundū ꝑpetuum / quem ꝑ/ licebat emere ꝓ mille francis. Accedat lex dās/ in contractu simili facultatem redimendi. q̄ nō/ obstante / datur simile ꝑcium. imo forte maius. qualis queso possit in hoc casu esse ratio contra/ ctus vsurarij. aut ꝙ in redemptōne / ꝓcepti fru/ ctus debeant deduci plus ꝯ si in priori casu fie/ret venditio reddituū ꝑpetuorum post ꝓceptio/ nem fructuū decem aut viginti annorum. ¶ Nō/ est estimandum ꝙ legislator aliqs sit princeps. / sit cōmunitas. sit prelatus / vellet tali modo om/ nes contractus reddere vsurarios. ꝛ claudere/ viam hominibus ꝓsertim ecclesiasticis. ꝙ non/ possent vti rebus suis. nec habere sufficientem/ ꝓ dei seruitio celebrando sustentatōez. Alio/ quin lex esset nedum stulta. sed impia neꝯ ꝛ sa/ crilega. ꝛ ex cōsequenti per papam et ecclesiam/ cum omni seueritate tollenda. Sed non est ita ꝑ/ sumendum de legislatoribus ꝛ intentione sua. / quin vellent etiam quādoq; minus preciuz da/ri vel statui / ꝓpter illam facultatem redimendi.

¶ Quo circa possunt tam ex precedentibus ꝯ/ ex modo dictis / notari vel elici / morales quedā/ regule.

¶ Prima regula. Omnis contractus quo lici/ te venditꝫ vel emūtur redditus ꝑpetui / potest/ similiter esse licitus si eodem contractu similiter/ se habente / deꝫ facultas mutua redimendi. ꝓ/ sertim in foro conscientie

¶ Secunda regula. Omnis contractus qui ex/ suo genere debet esse gratuitus. potest ex circū/ stantijs quandoq; effici licite nec debitus nec ḡ/ tuitus. mutando speciem in genere moris. vt de/ commodatōne potest fieri locatio. Super his/ autem vnctio lex ꝛ ratio iudicabūt.

¶ Tertia regula. Omnis cōtractus / qui ex suo/ genere vel circūstantijs non recipit ꝙ sit vendi/ tio vel emptio ad ꝑpetuum. non videtur secure/ fieri / interueniente pacto de facultate redimen/ di. ꝛ hoc maxime in foro exteriori. secus est in lo/ catione ꝛ conductōne. que fieri solent ad tps.

¶ Quarta regula. Omnis contractus suspectꝰ/ habetꝫ / si appareat intentio probabiliter mala in/ contrahentibus. vt quia negociatōnem solam/ mercenariam / aut questum lucri turpis inten/ dunt. Juxta quod ponitur vicesima ꝛ vltima/ ꝓpositio principalis.

Propositio XX

¶ Ex carnis / contraria legi spiri/ tus ac perinde tyrannica / infectum habens et te/ nebrosum cordis oculum ꝓ cupiditatem et ava/ riciam / faciliter inducit in temptatōnem et la/ queos diaboli. quos sibimet multiplicat et inq;/ rit / ꝓ dena contractuum. ¶ Legimus hoc ꝑ/ dolor in experientie libro. ꝛ in scriptis doctorū / qui perplexos cupiditatis nodos / vix sciūt euol/ uere. quibus se malignis adinuentionibus cir/ cumuoluit. iunctis maxime tot excommunica/ tionis sentētijs. Accipit insuper de recte dictis/ ꝛ factis bonorum / scandalum sibi et offensio/ (in ordine. ꝛ

nem. cuius scandalum tale sit a recte docenti/
bus z ambulantibus/contemnendum. quia nō
datum est sed nequit acceptum. quale dicebat
xps scandalum esse phariseoꝝ. Non em minus
agerent que agūt/si ceteri quiescerent. Abij=
cienda est ḡ auaricia. vt mundus simplex z luci
dus haberi possit intentionis oculus in cordis
directōe/ fm regulas iusticie. qs sepe magis do
ceat vnctio q ratio. Orandus est idcirco de⁹ z
cum psal. dicendū. Inclina cor meū de⁹ in testi=
monia tua z non in auariciā. Cuius vbi latētez
energiam exptus est pdem vnus. put eodem te
ste cognitū est qui cum domica qdam in ramis=
palmarū/auaricie morsuz repēte in corde senti=
ret. ipe collecto in fide z spe deuotōnis spū/ defi
gens in imaginem crucifixi/ velut in fpēte moy
si mysticum ratōnis oculū. pfundi⁹ ingemiscens
silenti desiderio clamauit. Inclina cor meū de⁹
in testimonia tua z non in auariciā. Nec frustra
mox em sensit a corde. velut a qdā introrsuz ma
nu refellente/negociū auaricie pambulās in te=
nebris eijci. Eijciat z a nobis auariciā deus. vt
auertat (iuxta pphēticū sequens votū) oculos
nros ne videant vanitatem sed veritatem. q va
nitatem exsufflat. z absconsas errorū decipulas
producit in lucem.

Possumus aūt in hac luce veritatis sup=
addere moralia qdam consilia ne subin
tret apud eccl'asticos/spūs auaricie. tā=
to nequior q to palliatus z obumbratus acce/
dit sub specie non cōmodi ppij sed cōis. Tu
tius esse videt apud eccl'asticos viuentes ex do
tationibus fideliū/q recipiāt redditus iam assi=
gnatos q p nouiter emendis numeratam pecu
niam. Tutius insup esse videt apud ecclesia=
sticos viuentes ex dotatiōibus/pauciores esse
in numero monasteriorū vel psonarū vel eccl'a=
rum collegiatarū/q subire nimias solicitudies
z piculosas anxietates in corpe z anima: in red
ditibus compandis z augendis/maxime si spe=
ciem vsurarie vel simoniace prauitatis apō sim
plices habere videant. vt si fiāt de pecunijs col
latis/ pbabiliter venientibus ex rapinis. furtis
vsuris. z extorsionibus publicis. nisi fieri astet
hoc ppter restitutōnes incertas z vagas. Tu
tius est pterea apud eccl'asticos recipiētes vite
necessaria/ vt obsequio diuino deſuiant in mis/
sis z obitibus celebrandis: q eoꝝ intentio non
sit obligare se nisi q tum z quousq obuentōnes
date/suffecerint p sue vite sustentatōe competē
ti. vt vnctio z ratio iudicabūt. Tutius ad ex
tremū esse videt (etsi non necessariū sed iure sup
ponendum) apud ecclesiasticos viuentes vt di
ctum est q suam sententiā ita regulatā/exponāt
suis benefactoribus fundatorib⁹ z sustentorib⁹
qui si ex sincera charitate z non pomposa vani=
tate pcedunt/non retrahentur a pposito suo et
pfectius apud deum merebunt. Nihilominus
compatiendū est humane fragilitati. que raro
producit granum vtuose charitatis/sine multi
plici palea vanitatis. Quod sub alia metapho/
ra notauit Hieremias dicens. Omnes iusticie
nostre/tanq pānus menstruate. Propterea nō
ex operibus iusticie nostre. sed ex sola dei gratia
salus nostra.

Tertia ps que sequi?

tur postillat quendam tractatum conscriptū in
materia contractuū in valentia arrogonie. per
vnum doctorem canonicū sup his casibus q in=
cipit Contractus qdam. eo q idem videt habe
re zelum reipublice excessiue.

Doluerant pauciora etiam suffice=
re q scripta sunt sub duplici parti
tione/ pro decisione casus tradit
in materia contractuum. eoꝝ pre/
sertim quibus z p quibus script⁹
est statu pensato. Verum succreuit ex agitatiōe
solius recordatōnis precognitorū in lumine ra=
tionis feruor inspectōnis noue. doctorū neduz
theologie sed iurium. Et venit in mentē dictuz
triplex preclarissime memorie preceptoris mei
domini. Pd. Cardinalis Cameracen. Exper
tus sum inquit. dum in allegatōnibus iurium/
michi veritas impugnari videbatur. Si dimis=
sis glosis super glosas/recursus mihi fiebat ad
nudam textus litteram. mox apertior patebat
intellectus. fatentibus hoc idem et mirantibus
allegantibus in aduersum. Alterum eius dic=
ctum post determinatōnem quam aduersus sy=
moniam celebriter fecit hoc fuit. Homines inqt
si dirigeat intentōnem suam in spiritualiū da
tione vel receptiōe/multi sunt symoniaci q non
essent. Tertium eius dictuz est illud. Super
contractibus humanis qui psupposito peccato
sunt naturales atq necessarij/non debet leuiter
reprobatio fieri seu restrictio. vel ad vsurariam
prauitatem reductio. Quouit me pluries di=
ctum secundū/loqui et scribere/qualis esset ha=
benda directio cordis in actibus tam dandi q
recipiendi spiritualia. Quinetiaz dum fieret in
concilio Constantiensi querela de tollenda sy/
monia/similiter z vsuram. tanq pessimas in ec
clesia pestes. motus ex hoc secundo z tertio di/
cto exclamare nonnunq coactus sum. Deus
equissime. quis nesciat et symoniam et vsuram
modis omnibus extirpandas esse. Sed primi=
tus declarandum sub quibus casibus et quali=
bus intētionibus proprie dicta symonia vl vsu
ra committitur. ne damnetur iustus cum impio
ne preterea dotatōnes ecclesie z obuentōes om
ni iure debite/penitus eneruētur. quasi sint (vt
vulgus insipiens z malignum / et prout here/
tici criminantur) symoniace. aut ne similiter

detur vsure titulus/iustis ⁊ necessarijs ꝓtractibus. ¶ Nunc autē induxit ne dictū p̄mum: vt curiosius ꝛām quarūdam allegationum ꝓpꝛio ꝓsiderare intuitu. ne sine lege (vt aiūt) loqui vi deremur. vnde factum est vt ex allegatōnibus clarius eniteret ꝑs ꝓma. iuuantib⁹ ad h̄ theologicorum libꝛis doctorū. ¶ Redeat igit̄ ad discussionem/tractatus vehemēt̄ inuectiuus cō/tra censualistas. Sic em̄ nominat vtentes contractibus in casu ꝓposito vel simili ⁊ incipit. ¶ Cō/tractus quidam ⁊c. Ceterum autoꝛ non nomia tur nec opus est.

HAnc p̄mitus ꝑ parte/quam absq; vlla dubitatōne dicit esse falsaz ⁊ pessimam. nos vo veram ⁊ licitam. Ita tamen si cōueniamus in casu cum cīrcūstantijs nostris. ¶ Cōtractus inq̄t venditionis ⁊ emptōnis/est de iure gentiū ⁊ vtroq; iure canonico ⁊ ciuili ꝑ licito habitus. Sic est in isto contractu. qꝛ constituit̄ certus redditus annuꝰ qui est merx. ponit̄ etiam certum p̄ciū ⁊ sic sunt ibi substantialia. que complent contractum emptionis ⁊ venditōnis. Allegat ad maiozez ⁊ mi/nozem sicut ibidē potest inspici. ff. ⁊c. in legib⁹. ¶ Rursus secūdo arguit in effectu/dimissa pro titate vbozum. Predictus ꝓtractꝰ nō est mutuum. ḡ non est vsurari⁹. Probat ꝓsequentiaz ꝙ diffinitōnes vsure datas a doctoꝛib⁹. ꝙ est lucrum ꝓueniens ex mutui ꝓtractu. ¶ Rursus tertio notat allegatōnes plurimoꝛū doctoꝛuz ꝑ ytecensualiste sed qꝛ dicta non ponit. nihil h̄ eli ci potest certum: nisi libꝛis inspectis. ⁊ ex his q̄ dixit in solutōe istius ratiōis. ⁊ sunt glose supra capm̄. ¶ Constitutus. de reli. domibus. Rur/sus quarto sumit ꝙ p̄statōnes sunt approbate. nec reputant̄ vsurarie. ergo (inq̄t) ita dicenduz erit de p̄statione annua ꝓueniente ex dicto con tractu censuali. antecedens ꝓbat ꝑ multiplicatas allegatōnes. sed ꝓsequentiam vbi nodus ia cet linquit vt clarā nec allegat. quod euidenter ꝓbis est. ¶ Rursus q̄nto. annua pensio potest imponi de nouo ꝑ titulum gratuitum. puta ꝑ titulum legati et eadem ratōe ꝑ titulum donatiōis inter viuos. ergo multo foꝛtius potest imponi ꝑ titulum oneroſum. puta ꝑ titulū emptionis ⁊ venditōnis. Probat consequentiā quam concedimus ꝙ multa iura. ⁊ consequens simil'r. ¶ Rursus sexto descendit specialiter ad cōtractum qui dicit̄ ad vitam. iustificando illū ex dubio ⁊ piculo quod imminet circa vitam. ꝑ argumentum de vsuris. c. in ciuitate. et. c. nauiganti ⁊ istud similit̄ concedimus viso textu. ¶ Rursus septimo ꝓduxit ad idem ꝓbandum glosam Hostien. in summa. de vsuris. que sententialit̄ licitā dicit esse venditōnem rerū ad vitam certe ꝓsone vel ꝓsonarum ratiōe incertitudis etiaz si emptoꝛ inde lucraret. ¶ Rursus octauo non ꝑ modum ratōnis sed inuectōis contra censuali/stam dicit eū vicz inniti tolerātie vel dissimulationi romane eccl'e/tanq; valido fundamēto.

COnsequent̄ descendens ad ꝑtem oppositam q̄ fm̄ eum indubie vera est ⁊ diuino iudicio/conscientie ocio ⁊ ratiōis discutamini/audacter concoꝛdās/ ⁊ ita determinat idipm̄ de quo facit questionem.

Primū fundamentū

ponit. quia vbi est eadem rō. debet esse eadē iuris decisio. sed eadem ratio ꝓhibitionis q̄ est i vsura aperta ⁊ manifesta/occurrit etiam in/dicto censuali contractu. igit̄ ⁊c. Deduxit vtranq; partem/ꝑ ratōnes exempla ⁊ dicta doctoꝛuz sup q̄bus in responsione aliq̄ tangem⁹.

¶ Secūdum fundamētū sumit ex glosa magna domini Innocentij de vsuris. c. in ciuitāte. quā inserit ⁊ postillat. ⁊ ex ea concludit conclusionē vnam sub hac foꝛma. In casu quo ꝓtinaciter teneretur/ꝙ ideo Innocentius vsus est vbis cōsilij. quia dubium sibi erat an contractus essz illicitus vel non. Etiam in tali dubio fidelis christianus de necessitate salutis tenetur a tali contractu abstinere. nam in tali dubio contractum ipm̄ ineens/discrimini se supponit ⁊ sic moꝛtalit̄ peccat. ¶ Deinde nitit̄ iniustificare contractuz ad vitam. dicens non sufficere dubiū seu piculum quod imminet/ad iustificatōnem. ¶ Dein de obijcit contra se/in quarta conclusione ꝙ innocentius locutus est de facultate redimendi. Et respondet ꝙ verū est. sed magis improbasset si hoc intellexisset. ¶ Multis autez omissis placet inserere glosam Innocentij. ⁊ admittere diuisionem illius quadrimēbꝛem. ad quā discutiendam postmodū reuertemur. quia nisi fallat animus/multū ꝓnobis est. ¶ Glosa Innocētij ¶ Prima pars. ¶ Ex hac decretali (in/quit Innocentius) satis innuit̄/ꝙ si aliquis ꝑ certa pecunie quantitate/emeret aliquem redditum grani vel vini vel alium consimilem reddi/tum/perpetuo sibi ⁊ suis heredibus dandum a venditoꝛe ⁊ suis heredibus/vel etiam ad certū tempus vel ad tempus vite alicuius/ ꝙ licitus est huiusmodi contractus/dūmodo reddit⁹ annuus cōmuni estimatōne non excedat redditus quem haberet vel habere posset/si terraz de tanta pecunia emisset. Quidā tamen dicūt ꝙ quando in ꝑpetuum emit ꝙ nunq; potest esse illicitꝰ contractus. q̄tumcūq; sit magnus redditus respectu p̄recij. quia licet in contractibus/se decipere. ff. de mino. in cāe. iij. §. fi. ¶ Secūda ꝑs aliꝫ videtur ⁊ foꝛte melius: ꝙ si quis emit reditum constitutū ante contractum vel actōnem venditam siue constitutus fuerit in re/puta i domo vel possessione vel aliꝫ huiusmodi siue in ꝑsona puta serui vel liberti vel rustici vl' actio vl'

nomen. Item siue sit certus redditus. puta quia reddit decem. siue incertus puta qz reddit quartam partem fructuum q̄ pcipiunt de aliqua domo vel de opere alicuius psone. Item siue sit petuus contractus puta qz extēdit ad heredes vtriusq; contrahentiū. siue sit ad vitam homis siue sit ad certū tempus. puta vsq; ad q̄nq; annos. Item non refert si redditus sit in pecunia/ siue in alijs rebus siue in facto. Semp in omib⁹ p̄missis reputant contractus licitos. quia est ibi purus ⁊ licitus contract⁹ venditōnis. Nam est ibi p̄cium. s. certa pecunie q̄ntitas. Item ibi est merx. s. certus redditus vel canon vel annona. C. de sacrosan. ec. iubemus. in p̄n. in aut. de re. eccle. non alie.. Item actio. c. de heredib⁹ vl̄ ac. vendi. p totum. Sed hic videt esse cōtrariū quod dicit hec decretal. qz non est dubiū q; vsq; ad illud tempus. s. longum/ plus pcipiet de redditu q̄ sit p̄cium. ⁊ in actōe cōstat: q; plus est in nomine q̄ sit p̄cium. Solutio licet certū sit q; vsq; ad. xl. annos vel. l. vel vlteriores/ plus accipiet de redditu q̄ sit p̄cium quod dat. tamē hec certitudo non facit illicitum ꝯtractū venditōis. Cum hoc etiam sit in venditōe alicui⁹ possessionis. vbi certum est p̄m inferiores causas q; plus accipiet de fructibus eius q̄ sit p̄cium quod p ea datur. etiam sine expensis vel labore. dando eam ad vitā certum vel emphiteosim. Hic enīz tm̄ reprehendit/ quādo carius vendit mercem pter terminuz quem dat plixum emptori/ ad soluendū pecuniam. vel qz p minori emit merce/ cem/ qz statim dat pecuniam. ⁊ plixius tempus expectat mercez. q̄ penitus sunt illicita. qz hic solum vendit tempus p ipa pecunia. que venit et iustum p̄cium excedit. Quod ex eo apparet. qz si vtraq; pata esset p̄cium ⁊ merces/ p minori fierent. Et in casu nostro omnia sunt p̄sentia. nec vendit tempus. qz res ipe de quibus dicimus. scz redditus vel actio/ tantū valebit vel ad minus credit valere subsequentibus temporibus q̄tum modo valet. vel ad minus est dubiū. Et hoc sufficit ad hoc vt cōtractus sit licitus vt hic

Tertia pars. Idem intelligūt q̄dam. et si redditus vel nomen/ de nouo pter hoc constituantur in rebus vel psonis alijs a contrahēte. puta qz dicit emptor. Tu constitues tales redditus/ in possessione tali vel seruo. vel facies q; talis confitebit se debere tibi mille vsq; ad annū. ⁊ ego de illis mille/ vel magis p actōe p illā mlile competente/ dabo tibi quinquaginta. Nam dicunt omnes cōtractus istos licitos. qz nō est mutuum sed emptio. Item multi casus possūt euenire q; iste emptor amitteret in hoc ꝯtractu. puta si inops fieret nomen. Sed certe bene consulendum est omibus fidelibus q; ab hmōi contractu abstineant. s. q; de nouo pter hoc cōstitutum redditū vel actōnem emant.

Quarta pars. Illud aūt videt penitus illicitū q; ipe idem q̄ dicit emptor/ in se constituat redditū vl actōnem. qua se obligat ad plus dandū. vel in pecunia vel in spe/ q̄ accepit. Hec Inno.

Tertiū fundamentū sumit ex multis exemplis ⁊ allegatōnibus in hanc vnam sententiam cadentib⁹. Non dubiū q; is cōmittit in legem/ qui legis vba complectens/ contra legis nititur volūtatem. Vel sic. Contra legem facit: q̄ id facit quod lex p̄hibet. In fraudem vo legis facit q̄ saluis vbis legis/ sententiam eius circūuenit. Sed sic est in cōtractu censualiste: q; in vtroq; ꝯtractuum est idem effectus/ excepta nomis mutatione. Sicut deducit diffuse. comparādo conditiones vnius ꝯtractus ad alterum. p̄sertim vbi dat facultas redimendi. ⁊ maxime vbi constituit de nouo redditus vel annua pensio. Addito q; leges veteris ⁊ noui testamenti p̄hibentes mutuū sub annua pensione/ essent maxio lucrio/ si hoc foramen vsurarijs supesset/ q; nomen mutui mutaret in nomen venditōis et exemptionis/ p̄manentibus eisdē effectibus. Et allegat multa capitula iuris ⁊ sanctū Tho. ⁊ Joh. in summa ꝯfessoz̄. Jungens illam regulā. Cuz q̄d vna via p̄hibet alicui/ ad id alia admitti non debet. Addit verūtamen ex glosa regule. q; respectus p̄ncipaliter habeat ad p̄hibitū non ad viam. ⁊ hec est rational. modificatio. Queritur consequent a censualista. qua⁹ resultat vtilitas. si ex mutuo mille solid. non possit pensio vnius denarij recipi. ⁊ ex cōtractu censuali sumeretur plus q̄ centū.

Quartū fundamentuz assumit ex pte contractus querendo. quomō dum res aliqua vendit minori p̄cio cum facultate redimendi q̄ si ppe/ tuo venderet. talis contractus non censeat p̄/ generaticius ⁊ p consequēs in fraudem vsurarū exceptus/ sicut allegat glosam ordinariam Joh/ stien. Joh. An. q; talis cōtractus cōditional⁹ est vsurarius. quod sane inq̄t videt intelligendum cum pter pactum res venditur minori p̄cio. Et post oppositōnem sibimet factā/ declarat q; minoritas p̄cij se referat ad id quod ipsa res valeret casu quo ppetuo alienaret sine facultate luendi vel redimendi. Deinde allegat opiniones quoz̄dam iuristarū cū suis allegationibus. ⁊ exponens doctrinal⁹ ⁊ bene/ quid sit inter ius canonicū ⁊ ius ciuile. ⁊ quid sit de ratōne legis. Concludit q; magis credendū est peritis in arte iuris canonici. q̄ p̄itis in arte iuris ciuilis. Sed hec omittimus dicentes illud bucolicum. Non nostrū inter nos tantas cōponere lites.

Quintum fundamentū assumit ex vno casu legis. ff. de annua. le. l. iij. §. vl. De quo vid⁹ mirandum q; leges p̄cedentes vsuras/ dixerint cōtractum hic cōmemoratū esse vsurariū q̄ vel ei⁹ simil⁹ sepissime fit apud eccl̄asticos. Est autez ex

sus. q si p legatum vel donatõnem qui est titulus imponit de nouo certa annua pensio soluẽda titio/quo adusq; ipe donans vel legans diliberauerit p solutõem vel traditõnem certe sortis ꝓncipalis. Consequent inducit (7 sicut vidi colorate) q minus videret hic esse vsura q; ica fu censualiste. pſertim si det minus ꝑcium prꝛpter facultatem redimendi siue hoc sit in vno instrumento siue in pluribus. Nec hoc impugnare contendimus.

Pextum fundamentũ arguit. q si dilatio traditõnis mercis. facit ꝑcium diminui/cõtractus est vsurarius. De vsuris. c. nauiganti. a ꝓtrario sensu. Sed in ꝓposito diminuit ꝑcium. nec tota merx est ꝑsens. s. pẽsio cuiuslibet anni. Veritas est q instando ꝫ se 7 respondendo/fatet q ius petendi pensionem annuã/sit merx in ipo cõtractu. sicut in venditõne ꝓpetui redditus. Ex sp recidit in illud/q datur minus ꝑcium ꝓpt facultatez redimendi 7 aggrauat si de nouo merx ipa. id est ipm ius ꝓcipiendi constituit de nouo in ipo contractu: vbi contrahentes assignant et differunt tempus ꝓout volunt.

Postmodum istis totalit interim propositis 7 fundatis nitit responsuz dare validum ad affirmatiuã censualiste ptem. Cuius responsio duplex ad ꝑmũ stat in b solo q 7 si dictus ꝓtractus ex forma vocali/sit emptio 7 venditio. tñ quo ad rem et effectũ est mutuum vel reducit ad mutuũ. Respondet sit ad secundũ Ad tertiũ ꝯo fundamentũ ꝓ glosam de reli. domi. in. c. ꝓstitutus/ respondet dicendo tres esse contractus. Vnus est cum domi nus alicui rei/dominiũ illius cõcedit alicui abdicans a se ipm dominiũ/nihil sibi ꝑter certum censum annuũ retinendo. Et de isto (vt dic) loquitur hic glosa allegata cum doctoribus. Alt ꝓtractus est emphiteosis concordans cum ꝑdicto in modo ꝓstituendi. Sed in hoc differunt q in primo concedens nullũ sibi retinet rei dñium vel ius emphitheoticũ. sed in scdo retinet vtrũq;. Et vterq; est licitus. Tertius ꝓtractus de q nunc inquirit habet (vt dicit) ꝫ triuz modũ ad ꝑcedentem in hoc q ille qui est dñs ab initio ipse est q pensionem censualem supra se 7 supra rem suam cõstituit. ꝓpterea non sequit si ꝑcedẽtes contractus sint liciti q iste. Proinde respondendo ad quartũ fundamentũ. non negam (inquit) quin ex alijs modis 7 ꝓtractibus/annue ꝑstationes censuuz possint imponi licite. vt in fundatione eccle. vt in ꝓcessione quam quis facit ꝺ re sua. vt dum aliqua eccla eximit a iurisdictõe epi. 7 alijs modis sparsis in iure. sicut allegat. § sufficit nobis concessio fundamẽti. Rursus. concesso añcedente ãnti fundamenti q p titulũ gratuitũ. s. legati vel donatõis/potest annua pẽsio de nouo constitui. negat ꝓsequentia. vt simi litudo ad casum nostrum. qm in titulo gratuito nulla est suspitio de vsura. nec ad mutuũ vt ad effectum mutui reducibil secus hic. Rñsio ꝑterea ad sextũ fundamentũ stat in hoc: q in mutuo q̃tũcũq; ꝓbabile dubium vel ꝑiculum/ nõ potest concludere excusatõz vsure. de qua in. c. nauiganti. Secus est in cõtractu venditõnis et emptionis. de quo loquit illud cap'm. Cũ igit in casu censualiste de quo quert sit mutuũ vel ad mutuũ reducibile/non est similitudo. attento q ꝑcium vt in pluribus est valde paruum respectu magnitudinis pensionis. 7 ad tps est ꝓbabil satis duraturũ. Posset addi sed nõ tãgitur hic: q cõtractus talis dat occasionez machinandi in morte alterius vel eã optandi. s. illius qui recipit pensionẽ ad vitã. Alteri in respõsiõe ad septimũ dicit esse duos casus positos ab doctiẽ. Vnus est q licet emere possessiones ad vitam ipius emptoris. sed hoc intelligit vbi nõ constituit fructus de nouo. 7 merx iam creata emit. nec dat facultas redimendi. 7 ita nõ est similis casus ad nostrũ. Alter casus est cum quis tradit vel vendit oues alicui monasterio sb pacto q ꝓ qualibet oue recipiat duos solidos. cuz fructus cuiuslibet ouis valeat q̃tuor vel quinq; solidos. Sed post mortem tradentis/oẽs oues ad monasteriũ ꝓtinebunt. 7 hoc est licitũ ꝓpter incertitudinem mortis vel multiplicatõis ouiũ Sed secus est in casu censualiste qz est mutuum vel ad mutuũ reducit. Postremo respondet ad vltimũ ꝓ illud dictuz/de ꝑbendis multa per patientiã tolerant. que si deducta fuissent in iudiciũ/exigente iusticia nõ deberent tolerari.

Ece summati collecta est sentẽtia tractatus/q̃tum visum est sufficere ad intẽtionem nostrã que vsat/nõ ad impugtõez tractatus ꝓncipalt aut mordacit sed ad elucidationem veritatis/tam in casu ꝓposito q; in alijs nonnult in materia contractuũ. que ad ꝓscientiarum serenatõz 7 iuriũ faciũt intellectum.

Attentio prima

Attendat in ꝑmis q octo ratões facte pro censualista/militant ꝓ casu nostro. Nec resp̃siões date ꝓtriant. sed confirmãt ꝓpositũ. dum cõcedunt censuales redditus rõnabilit emi posse vel instituit/si non appareat de corrupta intẽtiõe vel ex modicitate ꝑcij. vel ex mala fama ꝓtrahẽtium. vt qz ꝓsueuerũt vsuras exercere.

Attentio II

Attendat q ꝑma ratio sua ꝫ censualistã/ fundans se in b q vbi est eadem rõ. debet esse eadẽ iuris decisio/soluta est ꝓ quartãdecimam ꝓpositionem scde partis. Et posset respondendo ad formã/concedi maiz in terminis si sit eadem similitudo penit. sed minz negabit. qm i vsura

apta ꝓhibitio legis diuine ⁊ humane est manifesta. non sic in casu censualiste. etiã vbi peccaꝛ qꝛ hoc esset occultũ. aliud manifestũ. ¶ Addito q̃ ꝑcepta non obligant vt fiant ad intentõꝫ ꝑcipientis nisi sub conditõe. ꝫ est si debeat finis assequi. altoq̃n bonozans parentes ꝓꝑ naturalẽ pietatem non referendo ad deuꝫ peccaret. Siꝫ ⁊ ieiunans si non efficeret deuotioꝛ. ⁊ ita bꝛeuiẽ de quolibet ꝑceptozũ ¶ Facit ꝓ hac respõsiõe textus exꝑssus extra de vsur. c. in ciuitate. vbi sic dicit alexander tertius scribẽs Januen. eꝑo In ciuitate tua dicis sepe ꝙtingere q̃ ꝗdaꝫ pip seu cinamomũ seu alias merces compant. q̃ tũc vltra decem libꝛas nõ valent. ⁊ ꝓmittunt se illis a ꝗbus illas merces accipiunt. xj. libꝛas statuto termino soluturos. ¶ Licet aũt ꝙtractus hmõi ex tali forma nõ possit censeri noie vsurarũ. nihilominus tñ venditozes peccatũ incurrũt. nisi dubium sit: merces illas plus minꝰ ve solutõis tpe valituras. ¶ Et ideo ciues tui saluti sue bñ cõsulerent si a tali contractu cessarent. cum cogitationes hoim/omnipotenti deo nequeant occultari ¶ Posset aũt hoc in loco fieri ꝓquisitio. cur contractus ꝫ cõmemoꝛatus exquo nõ est vsurariꝰ sit illicitus: ¶ Si dicaꝫ q̃ ꝓpter peccatũ maius et excessiuũ. ꝫ habet locũ in foꝛo ꝙscie/ sicut etiam viꝺ notare decretaꝫ. sed nõ in exteriori iudicio vbi res tantũ valet ꝑm legistas q̃tũ vendi põt. qꝺ intelligiꝫ nisi sit defraudatio plus medio iusti ꝑcij. qꝛ tunc ꝙtractus rescindiꝫ. vt inciuilis/ licet non vsurariꝰ. ¶ Si ꝙo dicaꝫ illicitus esse. ꝺa fit in fraudem vsurarũ. ¶ Respõdebit venditoꝛ. neq̃q̃. sed in fauoꝛem conꝙuatõis vel augmẽtationis ꝓꝑe sube. ⁊ sustentatõnis domesticoꝛum onerũ. ¶ Ecce quõ malignantibꝰ ⁊ volentibꝰ iniuste agere/non sufficiũt leges positiue ꝫ vsurarios late. q̃n potius sunt incidentaꝫ aliq̃n i damnum reipublice. in laqueum ꝙscie. in offensiões ⁊ scandalũ. ¶ Si aũt sentẽtie iuris/excõicationuꝫ vel interdictozũ/ligent abutẽtes talibꝰ cõtractibus/dũ fiunt in fauoꝛem vsuraruꝫ. licet nõ in se sunt vsurarij videant dñi iuriste an pene sint vsq̃ ad ꝫ ampliande. dũ non ꝙstat de intentõe.

¶ Tertia attentio

¶ Attendaꝫ sup secũdo fundamento ꝫ censualistam. vbi assumit glosam magnã Innocen. de vsuris. c. in ciuitate. q̃ ꝓma ꝑs/est euidenꝫ quo ad omẽs sui clausulas ꝑ censualista. ⁊ ꝑ dictis ꝓus in diuersis ꝙsideratoꝛibꝰ. Siꝫ ⁊ scda et tertia ꝑtes vsq̃ ibi. Sed certe bñ ꝙsulendũ est. ¶ Attento q̃ vbi dicit in scda ꝑte. Alijs videꝫ ⁊ fozte melius: non negat ꝓpozes bñ dixisse. ꝫ ponit sub dubio si sequentes melius dixerit q̃ loquuntur amplius ꝑ ꝑte censualiste. Et modus loquendi cõis/notat eũ sentire q̃ meliꝰ licꝫ alij bñ ¶ Deinde cũ dicit. Sed certe bñ ꝙsulendũ est. ¶ Patet ex mõ loquendi q̃ conformat se ꝟbis decretaꝫ. In ciuitate/ q̃ non loquiꝫ nisi ꝓpter dubiũ intẽtionis ꝫhentiũ. Et ex illo q̃ affirmat statii in q̃tionis ꝫhentiũ. Et ex illo q̃ affirmat statii in q̃ta ꝑte dicens. Illud aũt penitus viꝺ illicitũ/ q̃ idem qui ꝺ emptoꝛ in se ꝙstituat redditum ⁊. vbi notet lector de coꝛrectõe quam tractaꝫ fuit dicens ꝑ viciũ scriptoris factum esse/ vt dicatur emptoꝛ ꝑ venditoꝛ. qꝛ non possꝫ (inq̃t) bñ exemplificari q̃ emptoꝛ ꝙstituat redditũ in se. Sed ꝫ cognoscik inaduertentia magna. qm̃ emptoꝛ et venditoꝛ se habent coꝛrelatiue. ⁊ potest ille qui emit constituere se venditoꝛem ꝑ redditum vel actõꝫ qua se obligat ad plus dandũ/ vel in pecunia vꝫ in spe/ q̃ acceperit. Et ꝫ obsecro tu lector vigilanꝫ attende. ⁊ cognosces q̃ affectio nimia impugnandi censualistaꝫ/ fecit aliter sonare verba Innocen. q̃ sua fuerit intentio. sicut de sonitu campanarũ vulgariter exꝑimur. ¶ Deinde sub reliquis conclusis ꝫ censualistas ad vitã. et de regula ista. Qui dubio stante agit aliq̃d/ moꝛtaliter peccat. dictum est ꝓus ꝓpositõe tertie decime scõe partis.

¶ Quarta attentio

¶ Attendaꝫ ꝑ responsione ad tertiũ fundamẽtum q̃ censualista bonam habens intentõnes sicut habere ꝑsumiꝫ in casu nostro nõ agit ꝫ fraudem legis nec ꝫ legem. Nec illud quod inquitur que differẽtia sit si non possit recipi vnus denarius ex vsura/ ⁊ ex contractu censuali recipiẽtur plus q̃ centũ. ꝙcludit. Et patet responsio q̃ exempluꝫ datũ in materia de symonia. qꝛ sacerdos celebꝛans missas. potest recipe centũ fran/ cos ꝑ sustentatõe vite sue. Et non posset recipe vnũ denariũ ꝑ cõmutatõe misse ad denarium.

¶ Attentio quinta.

¶ Attendaꝫ circa quartũ fundamentũ qꝺ supponiꝫ illic esse fraus vsurarũ. tum rõe minoris ꝑcij. tum ex ꝙditõe ꝫhentium. Et ideo nihil cõtra casum nostrũ vel silem. qm̃ ꝑcium equaꝫ vẽditioni. nec fit ad vsurariũ questum.

¶ Attentio sexta.

¶ Attendaꝫ sup casu ciuili q̃nti fundamẽti illis qꝺ tactum est in recitando. q̃. s. illũ casum nõ vidi in textu legis. cuius supono bonũ intellectũ Vidi aũt dñm de palude q̃ fuit magnꝰ iurista ⁊ theologꝰ q̃ sup tertiũ sententiaꝝ di. xxxvij. vbi cõiter doctoꝛes theologi tractãt materiã de vsura ⁊ ibi requiraꝫ. hic in q̃ doctoꝛ ponit casuz legis. q̃ si petrus vendat cõmunitati aliquaꝫ domum vel hereditatẽ centũ francis/ potest statiz emere. x. libꝛas ad vitã sup eadem hereditate. Verũ est q̃ exhibitus est michi mõ textus legis ꝓdicte qui sic hꝫ. Si cui q̃ttas cerra legeꝫ. et q̃ ad ꝓstetur in singulos annos. certũ aliq̃d velati vsuras iusserit testatoꝛ ꝓstari/ legatum valet. Sed in vsuris hactenus valere ꝺz q̃tinus pbabilem modũ vsuraꝝ non excedat. ¶ Exꝫ tertio ptz ꝓmo q̃ facit ꝓ nobis. qꝛ dicit q̃ legatũ valet. Patz etiam q̃ nomen vsuraruꝫ hic non accipiẽ

put habet malicia sibi ꝓuolutā sicut est nomen furti ⁊ rapine. alioq̄n sibi ꝺiceret. sed accipiť glosat sanctus Tho. illud Deuť. xx viij. Fene/ rabis gentibus multis. Et in euangelio Lu. x= vsurā. Cuius sit ħ metapħorica locutio. sicut ibi. Fenerať domino q̄ miserеť pauperis.

Attentio VII

Attendať ꝑ sexto fundamēto. non sp veruz esse ꝙ si dilatio traditōis mercis/ facit p̄cium di minui/ ꝓtractus sit vsurarius. qz casus est oppo situs in termis. c. in ciuitate. ꝑus allegato. et tacto sit hoc factibile.

Attentio VIII

Attendať post discussionē aliq̄lem p̄dicti tracta ti ꝓsideratōnibus/ sunt doctores theologi in va rijs passibus/ ꝓsequenť ad legem euangelicam ⁊ naturalem. cū quibus legibus loq̄/ nō est sine circa materiā de iusticia nunc diuidēdo iusticiā in cōmutatiuā ⁊ distributiuā. q̄rendo ꝓsequenter de ꝓtractibus emptōis ⁊ venditōis. de vsura ⁊ similibus. Sicut poterit inuenire studiosus sine quotatōe ad quodlibet ꝟbū. qm̄ iuꝛ dictū Senece. Nō minus culpanda est nimia diligentia/ ꝙ pauca. cōfusionē em̄ generat. sicut ptz in pulluere. si ꝓterea causet turbatōz memorie. ⁊ intelligentie magnā inuolutōz q̄rať ab expertis.

Attentio IX

Attendať ꝙ ꝑ dictis in scḋa pte sub. xxiiij. ꝑ positōibus/ sunt doctores theologi q̄tū libros habui vt videre potui. Primo ad ꝓclusionē ꝓpoſ. q̄ theologus fuit ⁊ magnus inuestigator etiam iuriū positiuorū. li. ij. ti. vij. de vsuris. q. xxv. Cuius ħ ꝟba sunt in forma. Quid si venditor ꝓdiuz. taliꝓditōne adiecta. vt qm̄ soluať pretium a me vel ab herede meo/ rehabeā prędium ego vel heres meus. vel ꝙ vsq̄ ad tot vl tot annos possim rehabere. soluto p̄cio. nunq̄d ē vsurarius ꝓtract⁹. Rñdeť ꝑm Ray. §. vj. Itez q̄d ſt. Ad ħ dico ꝙ non est mutuū. ⁊ emptor faċ fructus suos sine piculo vsure. licet venditor iuxta venditōis formā postea recupet p̄dium. Et ħ i= telligas nisi in fraudem vsurarū sit facta taľ vēditio vel conditio. qđ p̄supponiť ex his cōiectu ries. s. ex eo ꝙ modicū est p̄ciuz respectu valoris rei. vt extra de em. et ven. ad nr̄am. Item ex eo q̄ aliq̄d ꝓsoluit vltra summā receptā. puta fuit vendita p centū/ ⁊ est in pacto ꝙ cū rescindetur venditio/ reddať. cxx. extra de pignerib⁹. Illo nos. Item ex eo ꝙ emptor cōsueuit exercē vsuras. vt in p̄dicta decretali ad nr̄am. Idē hosti. ꝟ. ix. Et Bern̄. in glo. sup. c. Cōquest⁹ ħ ecibi

Facit etiam Wilhelmus cōpilator optie summe de vicijs ⁊ ꝟtutib⁹. tractatu de auaricia ꝓte de vsura. Dum numerās ꝓtractū censualem inter vsurarios hanc assignat ratiōz. qz res longē ꝑminoꝛi p̄cio recipiť ad annuā pensionē ꝓpter pactum redimendi. Concludiť q̄ ꝑ argumentū a ꝛio sensu/ si non deť p̄cium min⁹/ non erit cō/ tractus vsurarius/ saltē ex hac radice. Ꝓpꝛo non legi theologos alios/ ponentes in forma casum nr̄m. sed ꝓcludiť rōnabilitas ei⁹/ ex alijs dictis suis atq̄ fundamētis/ ⁊ spēaliť si attēdať q̄d dicunt vsuram formaľr esse Be iuristi autem vidi plēs allegatos. q̄s originaľr nondū inspexi nisi Ber. glosatorē decretaliū. c. cōquest⁹. de vsuris. in glosa. ij. circa finē/ ibi Itē si vendo In q̄ glosa notat pecuniā numerataz posse dari ad pompā vel ostentatōz sicut etiā dari pōt ꝓpter impignoratiōe/ quo casu dicit aliq̄d posse sumi vltra sortem. Loquiť insup de p̄cio vltra sortē adiudicato in fauorem eccl̄e. Sanct⁹ Tho. sētit idem qđ ꝑus de pecunia numerata. Vñ patz ꝙ malignantibus vix pōt claudi aditus ad vsuram Poterūt em̄ fingere/ vel suū interesse vel aliq̄d sil̄e. Sunt alij ꝑ casu nr̄o allegati sicut dominus Hosti. in dicto. c. cōquestus. Sic. Io. boyc. q̄ p̄dictos recitat/ nec improbat Sic Ber. i summa. de vsura. in §. iij Ceterū de redditib⁹ ad vitā ꝙ liceant: tenet exp̄sse dn̄s de palude/ vbi ꝑus. allegans ⁊ respondens. Qui ꝓpterea tenet artem campsoriā licitā/ nō adducens aliā ratiōz q̄ ꝙ eccl̄a tolerat eā. Doctor iste ꝓterea ponēs opinionem durandi. q̄ sanctū Tho. insequitur. tenet illud qđ dictum est de receptōne mutui ad vsuram ita tñ ꝙ dans/ nō abneget a se ius repetendi/ sicut nec pōt ꝓpter interesse reipublice. Preterea doctor subtiľ in quarto ponit casuz sexte ꝓpositōnis/ secūde ptis nostre: aꝓprobans illum ⁊ laudās ⁊ addens ꝙ legitime p̄scribēs ꝛez ꝑus alienam/ non teneť in foro ꝺscie dū sibi constiterit eam fuisse alienā/ restituere/ faciente hoc legis autoꝛitate. ⁊ negligentia custodientiū res suas puniēte. Concordat p̄dictus de palude in quarto suo.

Attentio X

Attendať ꝙ sup casu ꝑticulari fuerūt inquisita pluria ꝓsilia pitorū/ etiā theologorū/ in varijs locis ⁊ collatōnibus nominati Cōstantie in reformatorio. ⁊ ad ꝑtem ⁊ in sceduľ subscriptis ⁊ q̄ vidit testimoniū ꝓhibuit ꝙ ꝓtract⁹ p̄dictus ⁊ sil̄es. sunt liciti Doctores aūt viuētes nō minoꝛez bñt autoꝛitatē/ doctrinaľr exponēdi sacrā scripturā vel interp̄tandi inra/ q̄z mortui Et q̄ non scripserūt q̄z qui scripserūt. Et iō frustra fit aliq̄n tot allegationū multiplicatio. Confesti vt vnus aliq̄d scripsit. ⁊ ꝓtemniť viuentiū cōsi=

lium. q̃ sepius attẽdere magis possunt circũstãtias ꝑticulares. ꝙm q̃s variari iudicium sepe nẽcesse est. quemadmodũ dicunt expientissimi medicozũ in homibus sanandis. q̃ regule generales tradite sub arte/ vix inueniunt ꝓcticables absq; exceptõe. Multomagis in moralib⁹ hoc euenit/ q̃to plures sunt mutatiões animozuz q̃ corpozũ. Propterea necessitatus est pbus dum mediũ ỽtutis inq̃reret dicere/ put sapiens iudicabit. Datet exinde quozũdam nimia humilitas vel vanitas. q̃ req̃siti dicere q̃d sentiant de aliq̃ casu mozali confugiũt statim ad allegatões sup allegatões/ ⁊ ad glosas sup glosas/ dimissis etiam q̃nq; textibus. aut ꝓncipijs vniuersalib⁹ ad q̃ debet resolutio fieri dicẽtes. Iste sic sentit. alter sic sentit. alter approbat eũ. alter sentit cum isto/ q̃bus recte dici põt. Sic non q̃ alij scripserunt. sed q̃d tuipe dicis vel sentis. Dicit em̃ aristo. vj. Ethicoz. q̃ iudicia prudentiũ ⁊ experto rum habenda sunt ꝑ ꝓncipijs. vbi etiam nullaz assignarent ratõz. q̃m ex multis expientijs ⁊ studijs euenit illud Cara (id est ꝓciosa) datur longo prudentia tpis vsu. Sic in medicina/ sic in oi arte. Uñ orta est illa maxima a sapiente et pbis posita. Cuilibet expto in sua arte credendũ est. Ubi aũt dissentiũt doctozes sup aliq̃ casu/ cuius vtraq; ps siue agat siue non agat/ potest inculpam ỽti/ put exemplificatũ est in. c. inq̃sitionis. extra de sen. excõ. Oportet tũc attendere ꝑticularius ad circũstantias tam ex ꝑte doctozũ loquentiũ. vt q̃ isti sunt plures ⁊ famosiozes sãctiozes q̃z ⁊ in dictis aljs solidiozes q̃ ex parte illius rei que non agenda/ vel agenda ꝓponit. Demũ ex fine ⁊ intentõne agentiũ. Ut ex omnibus eliciat de duobus ꝓbabilibus ꝓpositis/ q̃d illozũ ꝓbabilius habendũ sit. Dictum est insup de resolutõe facienda ad termios iuris diuini/ vbi humana iura dissonare ad inuicem ꝙ̃ charitatem viderent militare. Ita em̃ fieri necesse fuit ꝑ sedatiõe scismatis ꝑ concilij generat̃ ꝓuocatõz sine papa recepto ꝑ oẽs qui conuenerant ⁊ ꝑ iudiciũ concilij sup vtroq; ꝓtendentiũ de papatu. Non obstante ſrali sono decretoruz q̃ nec conciliũ euocari potest sine papa. nec papa põt a toto ꝓcilio iudicari. Sed hec bacte/ nus: ptestatõne subiuncta. q̃ nihil hic vel alibi temerarie loqui ꝓpositũ fuit. nihil cum ꝓscientia vel detractõis vel inordinati fauoris. ſamaricati/ cordis. nihil deniq; in fauorem illicitoruz contractuũ vel cõtrahentium. ꝑtim vsurarie prauitatis. quaz nouimus tam diuino q̃ humano iure damnatam.

Finit tractatus de contractibus.

Incipit tractat⁹ eiusdem de symonia.

Super materia symoniace labis in collatõe bñficiozum ꝑ papaz resoluendo materiã ad radicem scripture sacre. qua dimissa percurrere ramos opinionum particularium fine caret. ponitur hec vnica conclusio.

Symoniaca labes cõtra ius diuinum vel de symoniaca specie suspectũ est in conferente bñficium eccl̃asticum (etiaz si sit papa) exigere vel extoq̃re a bñficiãdo/ ꝓmpta pecuniam/ sub titulo ꝓmozũ fructuũ/ ac impedire possessionem ⁊ officiatõnem suam q̃usq; soluerit illam pecuniã. Deducemus cõclusionem hanc/ ꝓmo ex septem suppositõnibus fundatis in iure diuino. Debinc respondebimus septem obiectõnibus. Subinde septem considerationes vel doctrinas adijciemus.

Prima suppositio.

Ponit ꝓmo pro probatõe/ q̃ in beneficio ꝑsertim habente curam aiarum sunt hec duo. s. officiũ ⁊ bñficium. Beneficiũ aũt (sicut dici solet ⁊ verũ est) dat̃ ꝓpter officiũ. Unde ad ius ⁊ obligationem officiandi/ competit ius beneficiũ recipiendi. sicut infra docebit̃/ ex omni iure. Propterea nõ debz obligari quis ad officiandũ/ q̃ traditionem ordinis sacri vel al̃s/ nisi bñficium. i. ius recipiendi sustentatõz vite simul annectat̃.

Secunda suppositio.

Ponit̃ ꝓterea/ q̃ officiũ ecclesiasticũ q̃nq; sumit̃ pro iure officiandi. Quãdo q̃ ꝑ obligatõe ad officiandũ. Quando ỽo ꝑ ipso actu officiandi. Est autem huius modi actus sic describibil̃ q̃ est exerciciũ aliq̃s impensum ad vtilitatẽ alterius vel aliozũ/ ꝓcõsecutõne felicitatis eterne. ⁊ damnatõnis cuitatione. Unde ꝑ hanc vltimã clausulaz/ differt officium eccl̃asticum ab officio tempali vel ciuili. videlicz ratõne finis ꝓmi seu ꝓncipal̃ intenti. q̃niam finis ꝓmus officij ciuilis/ est felicitas seu tranquillitas politica vite ꝑsentis/ officium aũt eccl̃asticum habet finem altiozem/ videlicet salutem eternam animarum.

Tertia suppositio.

Ponit̃ insup q̃ hec tria pure sunt spiritualia. s. ius ad officiandũ quod dat̃ a superiore vocante vel eligẽte. quia nemo assumit sibi honorẽ ꝫm apostolũ. sed qui vocat̃ a deo sicut aaron. Sil̃r obligatio ad officiandum surgit ex consensu suscipientis ℔ ius vel̃ honorem. Similit̃ actus officiandi/ spũalis est ratõe finis vel obiecti. ⁊ vt frequent̃ ratõne ipsius met obsequij. sicut sunt baptisare/ ꝓdicare. ordinare. celebrare missam. absoluere. ⁊ ita de reliquis.

Quarta suppositio.

Ponit̃ amplius/ tanq; sufficient̃ et ex presse determinatũ de iure diuino ꝑ cri

stum ⁊ p apostolū/ q ad officiuz eccl'asticum sic trifarie sumptū/ p iure/ p obligatiōe. ⁊ pro ipso biliter sumptum. s. p iure. p obligatōne ⁊ p ip/ so ope. ¶ Unde bñficium p ipō iure sic potest describi. q est ius recipiendi sustentatōnez vite tempalis condecentē ratōne sui spūalis officij. ¶ Obligatio autē ad bñficium p̄standum/ con/ surgit ex obligatōe que est ad officiandū. Unde illi qui pure sponte ministrant spūalia/ non sem per obligant illis q̄bus fit hec ministratio. quin habeant curatos vel p̄latos ad hoc ip̄m eis mi/ nistrandū obligatos. alioq̄n duplici contritōne vl onere p̄merēt. ¶ Ceterū actus bñficij/ actui officij vel exercitio coꝛresponded. ⁊ hꝫ vtiq̄ de iu re diuino ⁊ inseparabili. sicut deducit ap'ls ex ml'/ tiplici radice sumpta. nunc a lege scripture. nūc a lege nature. Un sic ait vbi p̄us. Quis militat suis stipendijs vnq̄? Quis plantat vineā et de fructu eius nō edit? Quis pascit gregem ⁊ de la cte gregis non manducat? Nunq̄d ſm hominē hoc dico. an ⁊ lex hoc non dicit? Scriptū est em in lege moysi. Non alligab os bouis triturātis Nunq̄d de bobus cura est deo? An p̄pter nos hoc dicit? Nam p̄pter nos scripta sunt. q̄niam debet in spe q̄ arat arare. ⁊ q̄ triturat/ in spe fru ctus p̄cipiēdi. Si nos vobis spūalia seminam⁹ non magnum est si nos carnalia vestra metam⁹ Si alij potestatis vestre participes sunt/ q̄re nō potius nos? Sed non vsi sumus hac potestate. sed omnia sustinemus. ne q̄d offendiculū dem⁹ euangelio xp̄i. Nescitis qm̄ qui in sacrario ope rantur/ que de sacrario sunt edūt. ⁊ q̄ altario de seruiunt/ cum altari p̄ticipant? Ita dñs ordiauit his qui euangeliū enunciāt de euāgelio viuere. hec apostolus. imo per apostolum dominus.

¶ Quita suppositio.

Ponit rursus q in his que sūt symo/ niaca de iure diuino ⁊ non solum q: p/ hibita lege humana (vt ita loquamur more iuristarum) papa potest cōmittere symo niam/ qm̄ diuine legi subijcit sicut alius et dum trāsgredit illam/ grauius peccat q̄to maioꝛ ha betur. Constat aūt p̄hibitum esse iure diuio vt illud quod est vere spūale/ querat emi vl vendi sicut de Hyesi ⁊ de Simone mago scriptura sa/ cra palam tradit. Et sicut xp̄s ad discipulos lo/ quens determinat. Gratis accepistis gratis da te. Matth̄. x. Ubi in eodem capitulo determia uerat que dicta sunt de iure bñficij respectu offi cij dum ait. Dignus est operarius cibo suo. Et Luce. x. dicitur mercede sua.

¶ Sexta suppositio.

Ponitur vlterius q licet officio papa li. ratōne iuris ⁊ obligatōnis ⁊ opis spi ritualis/ competit beneficiū trifarie p̄o portionabiliter acceptum. nihilomin⁹ ip̄e papa non potest q̄buscūq̄ modis voluerit/ beneficiū illud exigere vel extoꝛquere. sed iuxta legē diui nam quod iustum est iuste exequat. ⁊ ab omni specie mala sicut iubet ap'lus. semet abstineat.

¶ Septima suppositio.

Ponit consequent illud iniustuz esse ⁊ tale q̄le nēo sibi fieri vellet: q de bñfi cio iure debito ip̄i petro/ ip̄e det pecuniā p̄us q̄ beneficio vtat ne forte vsurarius sit. Hic autem est in casu conclusionis cuius veritas ex his suppositōnibus simul cōbinatis videtur esse sufficienter ostēsa. Cuius deductōis applicatioz omittimus. que v̄tualiter ⁊ resolutiue stat in h̄. q ius suscipiendi tempalia q̄tūcunq̄ tempoꝛa lia videant/ est pure spūale: ratōe finis ⁊ obiecti p̄pterea beneficiū eccl'asticū. non magis potest vendi q̄ officiū cui necessario cōnexum est/ qua le tamen officiū/ non esse vendibile nemo nescit.

Obiectiones.

¶ Prima obiectio.

Sed opponitur ex radice multiplici primo sicut ex antiqua lege deci/ me decimarū debebant summo sa cerdoti a leuitis. Numeri. xviij. et Deutero. xvj. Sic non minus in lege noua de/ betur hec decimatio vel sufficiēs recompensatō facienda p inferioꝛes ip̄i pape. Hec autē recom pensatio videt rationabil q fructus primi anni a quolibet nouiter beneficiato p̄soluant. q̄niam in hoc papa seruit ecclesie/ ⁊ ita p̄pter hꝫ officiuz in p̄mouendo homies sibi debet p sustentati/ one condecenti status sui. ⁊ ad hoc taz p̄sone q̄ beneficia possunt onerari.

¶ Secunda obiectio.

Applius non minus potest papa reci/ pere vl petere pecuniā a beneficiato eti/ am p̄ius q̄ sit in possessione/ q̄ canoni/ ci ecclesie cathedral. qui tamen canonici/ de con suetudine recipiūt tam pecunias numeratas q̄ obligationem ante possessionis adeptionem.

¶ Tertia obiectio.

Applius non minus rationabilit. imo rationabilius potest papa recipere p̄ri/ mas annatas beneficioꝛū/ q̄ recipiūt vl p̄lati inferioꝛes vl ecclesie cathedrales vel ali que religiones. quod tamen ita fieri frequētius inuenitur.

¶ Quarta obiectio.

Applius beneficia multa traduntur ad firmam seu pensionem annuam vel in ti tulo/ ⁊ recipit quandoq̄ ps pensionis vel tota pensio p̄us q̄ sit de redditibus aliquid acceptum.

¶ Quinta obiectio.

Applius. quia non est p̄babile q p tot tempoꝛa tolerasset ecclesia in p̄mouen/ tibus ⁊ promotis/ talem exactōnem pe/ cuniarū/ si fuisset symoniaca de iure diuio. quia

non solum q̄ faciunt mala sed qui cōsentiunt facientibus ꝑm apostolum digni sunt morte.

¶ Sexta obiectio.

¶ Aplius videret ex his/q horribil cōfusio fuisset hactenus in ecclesia ꝓpter defectum tituli seu iuris in beneficijs. et consequent in defectu amministratōis sacmentorum ad populos/ꝓpter defectū vel suspensionem ecclesiastice potestatis in ministris.

¶ Septima obiectio.

¶ Aplius/qualit ꝓuideret sic promoti papa vel altero ꝓmouente / symoniam committente.

Sequuntur responsiones ad p̄dictas obiectōnes.

¶ Respondendo talibus obiecti dicimus ꝑmo q̄ inferunt & concludunt aliquas veritates. Vt q̄ officio pape debeat beneficium sufficiēs & cōdecens. Et q̄ ab inferioribus sibi debet subsidiuz. Et q̄ illud subsidiū potest vl potuit: debitis circūstantijs obseruatis accipi ꝑ fructibus inferiorum beneficiorū vbi nō est aliter facta pape sufficiens ꝓuisio. sicut ꝑma ratio satis hoc ꝓcludit tam ex iure diuino q̄ naturali/ꝑsupposito diuio Sed q̄ fiat exactio vel extorsio sicut conclusio loquitur/ratio non concludit.

¶ Ad secundam ratōnem.

¶ Deinde cum videt oppositus concludi ꝑ secundā rationē de canonicis. Respondetur q̄ lata est differētia. quoniā tales pecunie non exigunt a canonicis ꝓ beneficio vl officio. sed ꝓ cōmunibus oneribus supportādis. in quibus canonic⁹ ille ꝓticeps erit quo ad emolimē/tum cōmune. sicut ꝑ fabrica. ꝑ pane. ꝓ pueri de choro. ꝑ clientibus. ꝑ capa & similib⁹. Non negamus tamē quin apud aliquos/modus exigendi non sit vsq̄quaq̄ purus & decens. licz nō ꝓprie symoniacus.

¶ Ad tertiam rationem.

¶ Deinde tertia ratio concludit cōformiter ad ꝑmam. Deberet ergo simil esse cōformitas de non exigendo fructus añ perceptionem eorū. sicut nec exigunt ab illis de q̄bus est argumentū.

¶ Ad quartam rationem.

¶ Deinde possumus de quarta ratōe sicut de secunda dicere. & similit de sequentibus quo ad hoc q̄ valde multa (ꝓhdolor) fiunt & facta sunt habentia malā speciē tur/pis questus. & in multis symoniacam prauitatē sicut & alia vicia/regnare videmus passim apd homies. ꝓtutes autem raro. ꝓpterea dic lex antiqua. Non insequeris multitudinē ad faciēdū malū. hec enim est argumentatio pessima. Multitudo facit hoc. igit est licitū. quoniā oppositus cōsequentis frequenter & quasi semp stat cū antecedente.

¶ Ad quintam ratōnem

¶ Deinde respondet per hoc ad quintam. Addendo q̄ apud bonos ꝓscientiosos & eruditos/quos non excecauit malicia vel supbie vel adulatōnis vel auaricie. talis symoniaca pestis reprobata est. ꝑ pdicatōes & doctrinas. verbis & scriptis. & nouissime ꝑ sacrū concillū. s. Constañ. iudiciali seueritate damnata fuit in capite.

¶ Ad sextam rationem.

¶ Deinde ꝓ premissa patet ad sextam alijs responsio. Addendo q̄ aliqui & si nō omnes potuerūt habere verū titulum i suis bñficijs. & verū ordinem/sicut cōstat. et hoc ꝓpter excusatōnes alias ꝓbabiles apud alios tam ꝓlatos q̄ subditos. Subditos enim excusare potuit ignorantia iuris & facti. in q̄bus supplet mus papa christus supleuit & suplet in talibus defectum ꝓlatorū: stante bona fide subditorum

¶ Rursus promotos ꝑ symoniacam hanc exactōnem/potuit fortassis excusare respectus redemptionis ꝓprie vexatōnis. quemadmodum dicūt etiaz in simili theologi. q̄ vbi presbyt nolet baptisare puerū positū in articulo mortis nisi pecunia ꝓaccepta. nec aparet alius potēs vel scies baptisare ꝓpter defectū aque vel intinctionis. parentes pueri dare possunt pecuniā. nō ꝑdendem intentōne emendi baptisma. sed redimēdi vexatōnem suā & puero ꝓuidendi. Neq̄ ꝑ hoc dicendi sunt cōsentire peccato symonie hui⁹ curati. sicut in materia de vsuris potest alias accipere ad vsuram licite in casibus certis/ q̄uis aliteri nullo mō liceat dare. Vnō redemptio vexationis videt habere locū nō q̄dem in acq̄rendo ius nouū ad officiū vel bñficium huiusmōi spūale/ꝑtim apud conferentē. sed inuenit hīc locū dū tolli querit impedimentū quod apponit nequis iure suo vel re sua pacifice potiat vel vtat Sic fortassis excusabiles essent subditi respectu curatorum vl ꝓlatorū. dum compellūtur pecuniam ante tradere/q̄ res spūales eis debite conferant. sicut in exemplo ꝓtori de baptismo paruulorū. de sepulturis. de ministratōne corporis christi. de absolutōne sacramentali. de collatōe ordinum. matrimoniorū & similiū. Deniq̄ ꝓ responsione ad septimam ratōnem/ cōsideratio septuplex notabit. satis conformit ad ꝑmissa.

¶ Ad septimam ratōz. ¶ Prima ꝓsideratio.

¶ Symoniaca labes sicut de ꝑ se non est hereses. sic non aufert a papa necessario suam potestatem vel ecclesiastice potestatis plenitudinez. imo nec exercutōnem. ¶ Prima ps ideo manifesta est. quia stat aliquem esse symoniacū ex sola deprauatōe affectus q̄ auariciam remanente iudicio recto intellectus q̄ sic agere peccatum est. Non est aūt hereses sine deprauatōne intellectus q̄ errorem in his que recta fides tradit. ꝑōt nihilominus

ptõe iuris vel opis symoniacus omis haberi in fide suspectus. Patet altera ps/q̃niaz positiuis legibus suis/nõ est papa subiect⁹/vt tales sunt. Q aũt symoniacus snspendat ab om ni exercicio tanq̃ excõmunicatus ipo facto/porem non habeat imperiũ. Cum pterea sit b̃ monalibus vt supza ius hoc modo sumptũ Dic intelligenda est (put arbitroz) distinctio domi nozum iuristarũ. dũ dicũt aliquid esse symoniacum quia phibitum est in illo casu nõ posse papã cõmittere symoniã. plãe nulla ẽ ꝓpe symoia tractus iste rerũ spiritualiũ pzo re cõmensurabili numismate. do si des. vel do vt des. Nihilo/minus apponit in aliq̃bus contractibus non de symoniacis pena symonie. vbi vez est q̃ hoc ideo dicit symoniacũ quia lege humana prohibitum. sicut aliquis punit tanq̃ hereticus pre/sumptõe iuris positiui vel operis qui veracit est catholicus.

Secũda consideratio

Symoniaca labes in papa/conferendo pfaturam vel bñficium non tollit necessario ius ad bñficium/neq̃ potestatis ec/clastice suspendit executõez. Hec cõsidera nosequit ex antecedenti. qm̃ potest papa velle talit ꝓmotum/nõ incurrere sententias iuris positiui. etiam vbi verã symoniã cõmitteret: ꝓsentiendo symoniace ꝓmotioni sue. q̃uis apd deũ non euaderet omnem penam. Patet aliũde consideratio iuxta ea que dicta sunt circa sextã obiectõnem de redemptõne vexatõnis. vl etiaz vbi bona fides z simplex in ꝓmoto esset. ipm q̃ saluaret.

Tertia cõsideratio

Symoniaca labes/piculosioz est etsi non quo ad deum tamen quo ad foꝛũ eccle/siasticũ/in ꝓmotis p prelatos inferiores q̃ p papam. Hoc ꝑspicuum est in prece/denti consideratione. Attento q̃ omis symoniacus ipo iure excõmunicatus est/cũ relicis penis a q̃bus non liberat p ordinariũ/quemadmodũ de papa tactũ fuit.

Quarta ꝓsideratio.

Symoniaca labes/q̃uis posset excusari vel nõ inueniri circa receptõz pecuniaz vel eoꝛũ q̃ sunt numismate mẽsurabilia (quemadmodũ sunt obsequia vel fauoꝛes z ob ligatozie pmissiones circa spualiũ administratõz in ifis testimonialibus ꝓferendis z similibus.) Nihilomin⁹ expedit in his oibus vt obꝛuetur aplica regula. Quantũ fieri pot/ab oi specie ma la abstinete vos. Posset de ꝓma pte deductõ fieri p pluria. circa diuisos ozdines z stat⁹/circa religiosos ꝓuentus z seculares eccl'as/circa pla tos z officiarios suos/circa curatos z eoꝛũ vicarios vel subditos. Fiũt itaq̃ pluria p tales busmõi q̃ rectã hre pnt intentõz/licet modus faciendi scãdalis̃et. vt qz viꝺz fieri pactio de tpalibus. vel negacio spualiũ seu dilatio ppt tpalia vel ex aduerso fieri viꝺz ꝓpter tpalia spualium collatio exerciciũ vel frequẽtatio vt in missis dicendis/vt in hoꝛis lucrosis nõ alijs frequentandis. Caueat igit hec multiplex mali spes: p boni speciem apposita q̃tũ fieri dabit. qz nõ est nostrum posse scandalis oibus acceptis occurrere

Quinta consideratio.

Symoniaca labes/cõmodi⁹ euitari põt/p rectificatõz intentõis: desiderando. s. vel ponit: ne quis iure suo vel re sua pacifice accipiẽdo tpalia nõ vt sunt pciũ spualiũ vl cupiditatis nutrimentũ. b̃ necessarie sustentatõnis coꝛporal' adiumentũ. Sic itaq̃ saluabit illic nõ esse cõmutatõnez symoniacã. vbi tñ ocurrit b̃. do si des. l'do vt des. qm̃ he dictões ꝓditõales z causales. si vt. ppter z sil'es. nõ notabunt cãm ꝓncipalem. b̃ ꝓsecutiuã. z min⁹ ꝓncipalẽ. seu motiuã vel adminiculatiuã seu meritoziã vt ibi. Inclinaui coꝛ meũ ad faciẽdas iustificatões tuas in eternum ppter retributõz. Que vtiq̃ retributio referebat ad deũ ppter ppham sicut finis b̃ fine. Vbi aũt vnũ ppter aliud (sicut dicit pb̃s) vtroq̃ vnũ.

Sexta consideratio.

Symoniaca labes põt q̃ ad ꝓterita suscipere puisionẽ z medelã p b̃ sacrũ ꝓciliũ ppter serenatõz ꝓscientiarũ z aiaz salutẽ talit q̃ aboleant edicto generali q̃libz pene vl'snie iuris positiui ꝛ symoniacos edite cũ abilitatibus ad bñficia iam obtẽta. dando licentiã insup p p̃terito. vt q̃libet possit eligere ꝓfessoꝛẽ idoneũ. q̃ eũ sup oibus dubijs vel scrupul'/in foꝛo consciẽ absoluat. Videt fortassis b̃ puisio nimis lata vel laxa iuxta seueritatẽ eccl'astice disciplineꝰ sed habeat respect⁹ ad imensitatẽ miscoꝛdie dei. z humanã fragilitatẽ. q̃ mallet sepe saluti ꝓpe/q̃ bñficio vel statui renunciare z tolerabit apparebit ista puisio. aut si de necessitate puniẽdi sunt aliq̃ nimis notorie scãdalosi: nihilomin⁹ de salute cõitatis atq̃ pfimoz cogitet Conside. VII

Symoniaca labes poterit pro futuro ꝓseruatõnem habere. Cogitet p b̃ sacrũ conciliũ ne passim z licenter vt hactenꝰ introeat consuetudo leges debitas vl'iam instituas renouando mutando vel interp̃tando circa collatõnem omniũ spualium. tam a capite q̃ a membꝛis cum tali moderamie. q̃ neq̃ fiat strictioꝛ phibitio tempoꝛaliuz q̃ opoꝛtet in capite vl'in membꝛis. sicut factũ esse pluries existimãt in quibusdã. Neq̃ rursus pmittatur talis laxatio que vel veram symoniam vel scandalosaz symonie speciem introducat. hec autez particulariter sit eoꝛum qui ad hoc particulariter commissi sunt. Ceterum generale conciliũ in qua potestate possit leges huiusmodi p̃scribere ꝓsertim summo pontifici sine lesiõe plenitudinis

sue potestatis/ vtilis est practicatio. de qua si an nuerit deus/als ⁊ alibi videbit. ꝓcordando ple nitudinem potestatis papalis/ cum ipa plenitu dine potestatis concilij.

Rationabilem

Rationabilem contra symoniaz ⁊ symoniacos refor matōnem. offerunt ꝓpositōnes que sequunt quarū declaratio tam scriptis tam edi tis q̄ viua voce poterit aparere.

Prima propositio

Finis p̄ncipaliter intentus recipiendi tempozalia pro ministratōe spiritua lium/reddit hominem ꝓprie symoniacum in foro conscientie ⁊ ad deum. et si hanc intentōnem apertis ad extra mōstret indi cijs/censendus est in ecclesiastico foro symonia cus. vel de symonia vehementer suspectus.

¶ Secunda propositio.

Finis p̄ncipaliter intētus accipiēdi tem pozalia pro amministratōne spūalium tanq̄ ibi sit adequatio vera precij ad p̄ cium/sicut est in commutatōe tempozaliū ad in inuicem/reddit hominē ꝓprie symoniacum.

¶ Tertia ꝓpositio

Finis principaliter intentus vt p̄us red dit hominē proprie hereticū. si faclat h̄ ex depzauato intellectus iudicio. quasi tale aliq̄d possit de facto/aut debeat de iure fieri ⁊ hoc si pertinacia concomitetur.

¶ Quarta ꝓpositio

Obligatus ministrare spūalia sicut sunt sacramenta ⁊ beneficia ecclesiastica/po test rationabiliter ⁊ licite habere respe ctum ad tempale cōmodum: mercedem ⁊ p̄miū q̄uis minus p̄ncipale ⁊ secundarium.

¶ Quinta propositio

Obligatus ministrare spūalia ⁊ ministranſ ea/habet verū ius ⁊ potestatem recipi/ endi tempozalia. absq̄ hoc q̄ mendicet ea. Et sub hac intentōne (licet minus p̄ncipa li) potest vel potuit/obligare se ad ministrandū spiritualia. ⁊ pro mercede vel stipendio vt cibo ⁊ sua sustentatōne/recipere tempozalia. sicut ex emplificari posset in omni statu ecclesiasticoruz tam seculariū q̄ religiosorū. a maioribus ad in fimos.

¶ Sexta propositio.

Obligatus ministrare spūalia/ ⁊ mistrās ea/sub spe vel expectatōne vel intentōe q̄ recipiat tempozalia ꝓ sustentatōe mi nistri ⁊ mercede vel cibo operarij/non ideo con uincitur symoniacus. sicut nec ille qui dat tem/ pozalia sub spe recipiendi spūalia. imo staret q̄ peccaret non tradendo ea. sicut in casu/ministrās peccare posset abijciendo vel reprobando talia dona seu potius mercedem et stipendia

¶ Septima propositio

Ecclesiasticus ministrās ex debito sue p̄ lationis vel officij baptisma. confirma/ tionem. eucharistiam. confessionem. or dines. extremam vnctionem. sepulturam. ⁊ ita de reliquis spūalibus. non ideo conuincitur sy moniacus/si ante vel post ministratōnem/ reci piat tempozalia ab illis quibus ministrat spiri/ tualia.

¶ Octaua propositio.

Ecclesiasticus/officians ex debito benefi cio suo. sicut frequentando horas cano nicas. vel exequias mortuorū/non ideo conuincit symoniacus/si recipiat aut recipe in tendat/distributōnes tempozales assignatas il lis qui talibus assistunt officijs etiaz dum aliq̄s sub hac intentōe mercedis vadit ad aliquod of ficium ecclesiasticū als pro tunc non iturus. Ex empli gratia si cuilibet/ etiā religioso q̄ interesſz magne misse in eccla Constañ. quotidie distri/ bueretur vnus florenus. constat q̄ multi inter/ essent qui modo nō intersunt. nec als interesset. nec ideo symoniaci essent iudicandi.

¶ Nona propositio.

Ecclesiasticus prelatus aut alius confe rens beneficia ecclesiastica/non ideo cō uincit symoniacus/si recipiat a benefi ciatis aliqua tempalia.

¶ Decima ꝓpositio.

Extirpatio symonie/nō ita debet ꝓcura ri q̄ ducant homies in maioza pericula ⁊ scandala/p nimiā symonie restrictiōz vbi nō est vel potest non esse symoniacus/ si ha beatur intentiōis vera/directio. Necita q̄ eccle sie vel ecclesiasticorū dotatio/debita iure diuio/ euacuet vel fraudet/ sub hoc reformatōnis pre textu/ velut a demonio meridiano.

¶ Undecima propositio.

Extirpatio symonie/p̄mo facienda ē cor dibus hominū. ostendēdo qualit̄ in cor de velintentōe symoniaca p̄auitas cō/ mittit. ⁊ qualis debeat haberi cordis intentio/ dum in ministratōne spūalium fit vel expectat tpalium receptio.

¶ Duodecima ꝓpositio.

Extirpatio symonie/ab eccla sancta dei/ in capite ⁊ in mēbris/salubrius facieda est/inducendo homes ad timorem dei. et ad custodiā mandatorū suorū fm legem cuāge licam. q̄ p solam iuriū penaliū constitutōnem. quorū multiplicatio forsitan magis esset restrin genda/ q̄ augenda. multa em̄ reputāt vt punit tanq̄ symoniaca/que symonie ratōem ꝓprie nō includūt. ⁊ ita faciūt viā dñi artā magis q̄ opor tet.

¶ Ponitur ad declaratōnem p̄miſſ (tet. pozum ꝓ nunc/als posita hec vnica di stinctio. ¶ Resoluendo materiam de sy/ monia/possumus inuenire distinctōem quadru plicem/de intuitu vel respectu commodi tempa lis pro spūali. ¶ Potest enim intuitus ferri ad

tempale cõmodum. ¶ Primo tanꝫ ad ꝑcium rei spũalis. quasi sit adequatio valoris vni⁹ rei ad alterã/sicut est in emptõe ⁊ venditõe ciuilibus. ¶ Põt secũdo ferri intuitus ad cõmodum tẽpale tanꝫ ad motiuũ ꝑncipale dandi spũalia. vel ad finem vltimũ in quo sistit intuitus spũale confe rentis. ¶ Põt tertio fieri intuitus cõmodi tempalis/tanꝫ ad motiuũ minus ꝑncipale vl̃ ad finez subordinatũ sub vltimo fine. ¶ Potest q̃rto ferri intuitus cõmodi tempalis tanꝫ ad rem debitã iure diuino ꝓ sustentatõne illius qui spũalia ꝛ̃b misstrat. iuxta doctrinã xp̃i ⁊ apostoli q̃ dignus est operarius mercede sua. ¶ Tũc ad ꝓpositũ di cimus ꝓ responsione succincta ⁊ solida q̃ ꝑmus intuitus ⁊ sc̃s/sunt vere symoniaci. de iure di uino ⁊ humano. Et si cõcurrat error intellectus q̃. talia ꝑñt fieri. sicut in ꝑmo dicit̃ vel q̃ licite fiant sicut ponit̃ in vtroꝫ modo: tunc incurrit̃ heresis ꝓprie dicta ⁊ habẽdi sunt symoniaci ta les heretici ꝓprie dicti si sint ꝑtinaces. Dicim⁹ ꝙsequent̃. q̃ si ferat̃ intuitus tertio ⁊ q̃rto mo/ dis: ille põt esse licitus. imo laudabil̃ ⁊ meritoꝛi⁹ ac debitus. Hoc tñ attento q̃ obstuet̃ illud apo stoli. Ab omi specie mala abstinete vos. ꝛ̃b est q̃ administratio spũaliũ/facta sub altero tali intui tu/non appareat fieri ex mõ suo. intuitu ꝑmo vl̃ secũdo. vt si non exercent̃ spũalia: si non ꝓsu dent̃ tempalia. aut si turpiter exigant̃. ⁊ cũ scan dalo. ⁊ auaricie nota. in q̃bus casibus possẽt ha beri suspecti de symoniaca ꝓuitate sic agẽtes. ⁊ hoc ꝑsumptõne iuris vel facti. ⁊ possent i hoc casu ipi tanꝫ tales iudicialiter euocari.

¶ Finit.

Opusculum eius dẽ

de solicitudine ecclesiasticoꝝ. ad fratres celesti nos/continens. ix viij. particulas.

Quẽrit̃ responsio sup dubijs sequentib⁹ vnde crebꝛo solicitudines conscientiaꝝ in ecl̃asticis ⁊ religiosis oꝛiuntur?

¶ Primũ dubium. ¶ Si liceat ecl̃asticis maxi me religiosis/dũ cõferunt̃ eis tempalia/se ⁊ suc cessoꝛes suos obligare ad certa ⁊ determiata suf fragia in missis vel alijs officijs ecl̃asticis. sicut habet vsus cõmunis? Solutio ꝑticula. xiij. que ꝑsupponit alibi tractata de symonia.

¶ Secũdũ dubium. ¶ Si liceat omittere tales obligatõnes sine reatu peccati mortalis. ꝓseꝛ tim quando vident̃ grauioꝛes q̃ oꝓtet ex euẽ tu vel aliunde? Solutio particula. xij. et a. xix. vsq̃ xxij.

¶ Tertiũ dubiũ. ¶ Si melius esset q̃ conferen tes tempalia starent in sola generalitate ꝓ suf fragijs habendis. ⁊ si ad hoc ⁊ quomõ monẽdi sunt? Solutio particula. xvij. et. xviij.

¶ Quartũ dubium. ¶ Si in casu secundi dubij necessaria sit ⁊ secura dispensatio superioꝛis ꝓ lati vel pape vel ordinarij? Solutio particula xxviij. vsq̃ xxxij.

¶ Quintum dubiũ. ¶ Si liceat ecclesiasticis be ne ⁊ sufficienter fundatis recipe nouas obliga tiones cũ augmento fuitij? Solutio ꝑti. xxxiij.

¶ Sextum dubiũ. ¶ Si liceat sine augmẽto fuitij/ita q̃ non plures dicantur misse vel obitus ꝛ̃c̃q̃uis hoc intendant tempoꝛaliuz collatoꝛes? Solutio particula. xlix.

¶ Septimũ dubiũ. ¶ Si liceat admittere super fratres tã fundatos/alios qui habeãt speciales cellas ⁊ obligatõnes ad suos institutoꝛes alias q̃ reliqui fratres? Solutio cum. viij. ix. x. et. xij dubijs particula. xxxiij. xxxv. xxxvj.

¶ Octauũ dubiũ. ¶ Si liceat se obligare q̃ ois fructus spũalis in missis/⁊ alijs que obligat⁹ di cet/cedat in vtilitatem tempoꝛalia conferentis?

¶ Nonum dubium. ¶ Si tantũ ꝓsunt suffra gia dum fiunt ꝓ pluribus quantum si fierẽt ꝑ vno vel paucis. et ꝓsertim illi qui facit.

¶ Decimum dubium. ¶ Si debens vnam mis sam possit alios adiungere sine defraudatõe il lius qui missam petijt aut instituit.

¶ Undecimũ dubiũ. ¶ Si necesse sit sp̃ ꝑ spẽa/ libus fundatoꝛib⁹ oꝛões facere spẽales. maxie dũ ꝛ̃b instituerint licz nõ specificãdo modũ et q̃s modus tenebit̃? Solutio ꝑticꝛa. xxxix. cũ. v. se.

¶ Duodecimũ dubiũ. ¶ Si liceat ꝑ loco solen niori in sepulturis vl̃ ꝑ alijs põpis exeq̃az/ pa/ cisci ꝛ̃bo vel intentõe/de maioꝛi tpaliũ collatõe

¶ Tredecimũ dubiũ. ¶ Si discrete faciunt obli gantes se ad suffragia ꝑ alijs. q̃ inde min⁹ va lent vt videtur ꝓ seipis. ⁊ non est comparatio tempoꝛalis cõmodi ad spũale. Solutio huius et. xiiij. particula. xlv. cum tribus sequentibus

¶ Decimũ quartũ dubiũ. ¶ Si caute faciũt re ligiosi/q̃ leuit̃ admittũt ad ꝑticipatõz oim bene ficiozũ ꝑ illos q̃ benefaciũt eis vel qui petunt.

¶ Decimumquintũ dubium. ¶ Si obligatus ad oꝛatões vocales/sit absolutus ab obligatõe dum eas dicit sine attentione vel deuotõne vel affectõne aut solicitudine? nam attentio est que dam solicitudo. Solutio istius ⁊ sequentis par ticula. lv. vsq̃ ad finem.

¶ Decimũ sextum dubiũ. ¶ Si sufficit genera lis intẽtio qua vult ecclesiasticus vel religiosus oꝛare specialius ꝓ benefactoꝛibus q̃ ꝓ alijs super qua specialitate quãtificanda se refert ad deum/qui ponderatoꝛ est meritoꝝ?

¶ Prima particula

k

Olite soliciti esse. Matthei. vj Luce. xij. Jubet hoc supremus abbas noster Jesus xp̃us/in cu ius spũ salubꝛiter instituti cla mam⁹ Abba pater. Consonat apl̃s ei⁹ magn⁹ doꝛ i religiõe cri-

stiana dicens Chorinthijs/in persona omniu3. Volo vos sine solicitudine esse. Ez mox sbintulit vtilem 7 necessariã de solicitudine distinctõz ne vel sibijpi vel alijs pfortib9 suis/ptrarius videret. quorũ pmo frequent ad solicitudinem ꝫ desidez inertiã/exhortat. Ait em̃. Qui sine vxore est/solicitus est q̃ dñi sunt. quõ placeat deo. q̃ aũt cum vxore est/solicitus est q̃ mũndi sunt.

¶ Particula II

Ece habem9 solicitudinẽ 7 solicitudinũ. Una est dei. Altera mũdi. Una spũalis altera tempalis. Utraq3 siq̃dem bona. Alioqui culpata fuisset vxoratorum cuz sua solicitudine cõditio. ꝑma tñ melioz atq3 diuinioz/adeo vt vocatio dici possit. 7 dicat tam ꝟ q̃ ab apl'o. j. Corin. vij. Volo vos inq̃t sine solicitudine esse. Et alibi ad ¶hil'. iiij. Nihil soliciti sitis. Et p psal'. dñs. Vacate inq̃3 7 videte qm̃ ego sum deus.

¶ Tertia particula.

Elix ista solicitudo vacãs. 7 vacatio solicita. q̃lem hr̃e licet decet 7 expedit/ illos ꝑcipue qui celibes esse sine tribulanti iugo vxorum nedũ elegerũt ꝟ vouerũt. q̃les vos elegit 7 assumpsit abbas nr̃ xps (o pres 7 fratres celesti ni) quos ad pñs alloquit solicitudo dilectõnis mee quã suis impulit q̃stiuncula 7 stimul'/ zelus vester religiosus solicitus iuxta vbũ pphetic̃u. Michee. vj. Ambulare cũ deo suo.

¶ Quarta pticula.

Ensit itaq3 vester in dño timoz cui9 vis est ꝫm pbm reddere timentem solicitũ. Sensit inq̃3 quemadmodũ frustra fuisset assumpta solititudo vacãs deo/si q̃dam retrospectiõe seu tergiuersatõe cozrueret in mũdi solicitudinẽ 7 iam nõ tm̃ vana esset quasi finẽ nõ assequens vacatõis/verũ damnabil'iudicaret 7 reprobat/ si in damnabilẽ reprobãq3 solicitudis peccatricis foueã ꝑceps laberet. q̃lem dissuadet maxie ꝫmo ꝑpositus. Nolite ait xps soliciti esse 7c̃.

¶ Quinta particula.

Queret forsan nouitiorũ aliq̃s q̃sit et q̃/lis hec solicitudo culpabil' Nã de tolerabili mundanorũ satis insinuatũ est. 7 de quadã altera ocio sancto ꝓdiuisa videt ammonita sed non criminata fuisse illa marie sedenti ad pedes Jesu sozoz Martha martha inq̃t ihus solicitaes 7 turbaris erga pluria. pozro vnũ est necessarium. Atuero tota cõmonitõis xp̃i series/cũ expositoribus suis in illa phibitõne solicitudis sic Matheus 7 Lucas referũt dat intelligi solicitudinem malã esse q̃ nõ est pzudentis 7 sagacis puidentie neq3 necessitatis. ꝟ est vel diffidentie vel pfidie vel cupiditatis curiose 7 anxie de quibus nõ est mõ p singula differendũ.

¶ Sexta ¶particula.

℣ Eniam9 igit̃ p compendiũ stati ad pie solicitudis vestre in dño questiões. q̃ solicitudinem reformidant implã. dũ pia imo necessariam cogunt amplecti. Manet apud vos (o patres 7 fratres) pfundo cotde firmata monitio apostolica Hebreoz̃. iij. Sint mozes sine auaricie contenti p̃sentib9. Nihilomin9 alpis. j. Tim. vj. Habentes alimẽta 7 q̃bus tegamur his contenti simus. Pñ suades/o magne poz apl'e. placet id qd̃ apponis his contenti simus. Antemen alimenta 7 ea q̃bus tegamur oportet habere. Non aũt hocip̃m totũ/vel laboze nostro qui diuinis mancipamur officijs/vel hostiatim mẽdicando qui nequaq3 discurrere p vicos et plateas instituimus/obtinere fas nobis est. Sentq3 nichil equius ꝫm omnem legem esse deducit apostolus. ij. Thozi. ix. qm̃ qui altario deseruit de altario et viuat.

¶ Septima particula. VII

℣ Ide mundo a scandal'. ve scãdala spargẽtibus vbilibet demonijs. In via hac qua ambulabam conquerit ꝓpheta absconderũt supbi laqueum mihi. Et rursus. Juxta iter scandalũ posuerũt michi. Electa est ecce ta iter scandalũ posuerũt michi. Electa est ecce sub triplici religionis voto via pauptatis vt solicitudo noxia diuitiarũ/cruentãs 7 enecans vitaretur. Electa via castitatis ꝑpetue ꝫ solicitudinem alligantem vxori cum tribulatõe hmõi. Electa via derelictõnis ꝓprie voluntatis p obedientiã/contra solicitudinem tot dubitationum tot scrupulorũ/tot discriminũ. qualia ꝓpia vo luntas se dum ducere vult se seducẽs incurrit.

¶ Pudet heu pigetq3 recozdari quantis 7 q̃libus apud nonnullos detrimentis/omnia sunt i opositas exorbitatõnes euersa subuersaq3. Hã heu nimis aparet veritas pabole christi. q̃ mo do dum hec relegerent lecta est in eccl'a de imũdo spiritu. qui cum exierit ab homie. tandez redit 7 adducit septem spũs nequiozes se dum in uenit domum vacantem. non q̃dem vere sed solis simulatõne. sicut 7 solis extrinsece profes/sionis scobis ficte mundata est.

¶ Octaua ¶particula VIII

Et vtiq3 neq3 7 immundus spũs cupiditas. que radix omniũ malorũ 7 idolorũ fuitus ab apostolo. 7 mammona iniquitatis a christo. Sed nonne nequiozcitur est simulata paupertas que sub voti velo latẽs tota diuitijs inhiat. tota solicitudinibus earum pungitur. 7 intus 7 extra continuis miriq3 modis lacerat. cruentat dissipat. Cui nanq3 potest esse dubium solerter attendenti/ quin spirit9 auaricie neq3 iam secum adduxerit septem spũs id est vniuersitatẽ viciorũ nequiozes se. Simulata q̃pe (sicut ait aug9) eq̃tas/ duplex est iniq̃tas. non secus hoc loco. dic q̃ ficta et vota paupertas nõ est pauptas spũs. nõ paupertas vir/tut'. non amica bonis moribus fragilitas. sed

duplex iniquitas. qz ꝛ vere cupiditas est ꝛ simulatio. Nec hic sistit. Sed ꝓgrediens/istic voti fractoꝛ/fundatoꝛũ defraudatoꝛ/ꝓmoꝛũ factũ dictis ꝛ exemplis scandalisatões inuenies. Debitum subit illud ve xꝑi/dictum phariseis/ꝑ talibus in religione penit⁹ lapsa ꝛ sanctibus. ꝗles ꝫ solos plangimus. Circũitis mare ꝛ aridũ. vt faciatis vnũ ꝓselitũ. i. nouitiũ in religione. ꝛ cum facꝰ fuerit/facitis eũ filiũ gehẽne duplo ꝙ vos Ecclesiasti. v. qm̃ displicet deo infideꝫ et stulta ꝓmissio. ꝛ melius est nõ vouere. ꝙ post votum non reddere.

¶ Particula IX

Iste tandem aĩa siste calamũ quem indignatio tua rapit vltra longe ꝙ inchoando ꝓposueras. Et q̃ doctrinã bonaz datura es/distraberis satyra q̃ nulla vnq̃ oꝛoe nulla declamatõnis acrimonia/satis erit repꝛobãda. Reuertamur ad ꝓgressum finis intẽti/resumentes illud vñ arripuit nos malorũ recogi/ tatoꝛũ (ꝓtim apud noſ paucos nr̃i tꝑis religio/os) antius dei timoꝛ. xꝑiana q̃ pietas/ ꝛ miserratio fraternalis. Illud erat apire/q̃ pacto/pau pertas religiosa/vacaret absq̃ solicitudie victꝰ ꝛ vestitus. Inter ruenitũt fateoꝛ ꝛ vos interrogã do fatemi/plures crebꝛo pungitiui ꝓscientiarũ scrupuli: non sinentes timoꝛosos fratres impleꝛe cum pace ꝛbum xꝑi cũ apostolica monitõne. Nolite soliciti esse.

¶ Particula X

Ant aũt in genere/ tres in q̃stiõe victꝰ ꝛ vestitꝰ/neq̃ stimuli. vnꝰ symonie. aliꝰ vsure. alter fraudulentie. ¶ Solicitaꝫ nimirũ timoꝛata mens: ne fꝛte misceat se interdantem tpalia ꝑ spũalibus recipiendis. ꝛ econtra labes symoniace ꝓuitatis. ꝛ ꝫ vtiq̃ frequẽter (ve ve) ꝓuenit/dum nõ habeꝫ directio. duz lumen intentõis nr̃e que ꝺz oculus coꝛpis oim actionũ nostrarũ/est tenebꝛe ¶ Solicitaꝫ ꝑterea/ne in redditibus cõpandis. qz nõ sp inueniũtur ad ꝑpetuum/reddaꝫ ꝓtractꝰ vsurarius/ex adiecta ꝓditõe seu pactõe de facultate totiens q̃ tiens redimendi. ¶ Sup hac ꝛo duplici q̃stiõe solicita scrupulosaq̃/pñt haberi q̃dam opuscula nostra/nup edita. si tñ cum magnis taliuz tractatoꝛibus visa fuerint numerãda. ¶ Parti. XI.

Superest ad pñs inuestigare ꝛ inuentos tollere (q̃tũ iuuerit satoꝛ boni semis cultus) zizaniorũ fraudulentoꝛũ aculeos. quos latebꝛosa noctedũ doꝛmiũt ꝙ negligentiã hoies. ſupſeminat inimicus hõ sub obtẽtu consq̃stiũculas solicitudo/scire desiderat. ¶ Et qm̃ defraudatio directe ꝛiaꝫ iusticie. tot modis inuenimus defraudatoꝛ q̃t iusticiã fieri. oꝑposito rum q̃dem eadẽ est disciplina. ꝛr̃ aũt iusticia ꝛ tus ad alterũ vel sicut ad alterũ. reddẽs vnicuq̃ q̃ suũ est. ¶ Pꝛro iusticia ample sumpto vocabulo/compaꝫ ad deũ ꝛ ad ꝓximuz. imo ꝛ ad seipm̃ sicut ad alterũ. put in pnia fit. dum spũs carnem subijcit seruituti. Sic erit defraudatio. vna ad deũ. altera ad ꝓximum. tertia q̃si metaphoꝛice dicta ad seipm̃. Et ꝑmitus de ꝓximi de fraudatõe (qz notioꝛ est) videamus. ꝛ cõclusiones deinceps inseramus.

¶ Particula XII

¶ Conclusio ꝑma.

Olicitudo pia/ꝓferentis tpalia defraudatur si sua intentio a recipiente nõ fuetur. ꝫ em̃ ꝓprie sonat fraus ꝛ dolus/dũ ꝓtendiꝫ vnum ꝛ fit alterũ. Sic ꝺz de testatoꝛe q̃ fraudatꝰ est/si sua differaꝫ aut nõ impleaꝫ intentio. neq̃ tñ accipienda est de q̃uis intentõe. Nõ em̃ cadit sub obligatõis recta lege/neq̃ intentio si saluti ꝛria. si moꝛibus absona. si in deteꝛioꝛez exitũ/eius obꝟuatio sit ventura qualꝫ esset intentio palam symoniaca vel vsuraria. vel iuri ꝑiudicãs alieno. vꝫ deo sanctisq̃ suis/ nõ honesta.

¶ Conclusio scõa. ¶ Particula. XIII

Olicitudo pia ꝓferẽtis tpalia/dirigi ꝺz ad sustentatoz ministri illius tpalem faciendam/a quo spũalia req̃runꝫ. Iste si q̃dem iustus ꝓpus ꝛ verus est titulus suscipiendi spũalia. Et ꝫ supponaꝫ ex pñs tanq̃ deductũ sufficienter in materia de symonia cum de directione coꝛdis forma daꝛeꝫ. Atuero plerũq̃ fit/ vt mentiaꝫ iniq̃tas sibi. nũc ꝑ ignoꝛantiam affectatam ꝛ ideo culpabilẽ. nũc ꝑ negligentiaz que non tanta solicitudine q̃rit agendoꝛũ veritatez Expedit igiꝫ ad ꝑticulares descẽdere casus. nõ q̃dem ad oẽs aut singulos. hoc em̃ nob est ipossibile. qm̃ varij sunt sine numero. ꝛ ita varij ꝙ vna circũstantia q̃q̃ posita q̃q̃ deficiẽs/iudicium sapientis variare cõpellit ꝛ ꝫ cuz admiratione parũ sapientis. nec ad oia circũspicientis. Quesiuit vnus anachoꝛitarũ a quodam patre. ſꝛ debeo temptatões admittere aut prin⁹ eas abijcere: Admitte inq̃t. Accessit alter cum eadẽ petitõe. Abijce inq̃t nec admitte. Nõne ꝛria videri possunt. admitte. nõ admitte? Sic apud sapientem ꝓuerbioꝛ. xxvj. Ne respondeas stulto iuxta stulticiã suã. Et ibidem. Respõde stulto iuxta stulticiã suã. Sic in euangelio de mõstrandis ꝛ non monstrandis opib⁹ bonis habes.

¶ Particula. XIIII

Ua in re colligiꝫ/vnde tam frequẽs eroꝛ/in moralibus iudicijs venit. Sũt q̃ solintendũt generalib⁹ reguꝫ. vt sunt ꝓuerbia. ꝛ autotitates sanctoꝛ. Sũt q̃ ad sola singularia dant se totos nullã ad ꝑma ꝓncipia resolutõnez facientes. qz vel nesciũt. vel negligunt. aut toti litterales ꝛ sine spiritu/carnales sunt. vel excateos ꝓpꝛia malicia hec aut illa. Sunt alij

circūspecti simul ꝛ prudētes q̄ singularia caute colligunt. ꝛ sapient ad regulas resoluūt genera les. colligētes piter que fuerit rō date legis qñ q̄ p eleuatōnem mentis ad regulas diuinas. qñ q̄ ad humanas. ¶ Primū sit p ꝓtutē quaz vocat Aristo. gnomicā Alterū p epikeiā. quā dicere possum⁹ bonam eq̄tatem. Et qm̄ rarissimi sunt tales circūspecti (requirit em̄ cum eruditōe longus experientie vsus) nō expedit passim ab omibus q̄rere solidū p moralib⁹ consiliū. neq̄ sīr p sumere illud dare quisq̄ debet. p̄ptim non habita cum suis circūstātijs omnibus vera casus forma qui queritur. ¶ Particula. XV

Et certe frequens istic ab inq̄rentib⁹ folet interuenire defectus. Et cū ius ex facto oriat / quid mirū si in responsione fit deceptio? Non q̄dez sp ex respondentis. sed ex inq̄rentis vicio. aut crebrius ꝓpter fantasiā parum instructoꝝ. qui se palogisant decipiūt ꝛ sophisticāt. puantes casus aliq̄s esse silēs quos ex vnica qñq̄ circūstantia addita vel remota l̄ non attenta / ꝓstat ꝓsus esse dissimiles vel aduersos Exempla tacta sunt. Et apud medicinā dandā ptz ꝫ vicīū dū vnus sibi visus arrogant pitus i hac aut hac medicina danda. applicabit vnaz receptam ad morbos ex causis oppositis ortos. nō attendens q̄ aliud qō sanat calcaneuz: nō sanat sed excecat oculū.

¶ Particula XVI

Omittamus narratōes sup hac re vulgares. nec referamus q̄s iustā ꝓinde rationē vel nō valeant aduocari ꝓtendere dum casum omnē ad se delatum iustificandū decipiunt. Et veniamus ad alias ꝓclusiones cum suis modificatōib⁹. inuestigādo p̄cipue / de intētione sustentātis ministrū eccl̄e q̄ ꝛ qual̄ sit tenēda. ꝛ q̄ ꝛ qual̄ sit tenenda p eū q̄ sustentat̄ ꝛ recipit siue sit vnus siue sint plures / secularis aut religiosus. ¶ Et sit conclusio. iij.

¶ Particula XVII

Solicitudo pia conferentis tpalia si vult potest in sua generalitate suffragia req̄rere. Et sub hac intentōe sola stando / non min⁹ merebit̄ sepe apud deū q̄s particularius exigēdo. ¶ Non habet prima ps dubitatōez. ¶ Secunda ps / vtinā spūalibus oculis quales sūt oculi colūbini sponsi ꝛ sponse in canticis / aspiceret̄ qm̄ apud illos pspicua esset / q̄ cognoscūt oia bn̄ factorum oim q̄tūlibet occultoꝝ p̄mia reposita apud deū / ppter quem ꝛ in q̄ fiūt ¶ Verum pauci sunt spūales hmōi q̄ non miscere curēt ḡno purissimo caritatis illud seminādo q̄dā zizania vanitatis. Fitq̄ illud ꝙgilianū. Infelix lolium ꝛ steriles nascunt̄ auene. Audi ꝓfomit̄ illud euangelicū q̄ sil̄ exorte spine suffocauerunt semen ꝙbi ꝛ fructū boni opis. ¶ Cōclusio. iiij.

XVIII

¶ Particula

Solicitudo pia conferentis tpalia / pōt et debet ammoneri clam aut palam p p̄dicatoꝛes aut alios / sup p̄missa veritate / p directione puriori intentōis sue. Suadēda quippe sūt bona cum dissuasione malorū. Nihilomin⁹ obfuetur illud antiqui puerbij. Ne q̄d nimis. q̄ nimis emūgit / elicit sanguinez. Nimis exacuēs ferruz / q̄q̄ vel hebetat vel ꝓsumit ip̄m. Satagens deniq̄ totuz q̄cquid seuerit aut messuerit purū esse / non habens aliq̄d zizaniorū neq̄ pallearū. q̄dni frustra quidni stulte sepe conetur et damnose fatiget. Nunq̄d eligibilius est granū aliq̄d vel impurū / q̄ nullū colligere? Quocirca dicamus ꝓsequenter. ¶ Conclusio. v.

XIX

¶ Particula

Solicitudo pia conferētis tpalia / potest cum bona venia imo ꝛ cum gr̄a / ꝓditio nes certas apponere explicatiuas intentōis sue ¶ Sufficere in p̄mis debet ad ꝓsensum hui⁹ veritatis / vsus totius cōmunis eccl̄e. qui sic habz ꝛ recipit. cui si quis detrahit imprudenter se decipit. ¶ Sunt aūt tres ꝓditōes ppter quas pōt ꝓferens apponere limitatōnes certas. Una ꝓcernit psonam recipientem. Altera psonā conferentē. Tertia psonam affinem vel attinentez.

¶ Particula XX

Attende ꝛ videb expediens esse ꝓsone reciptēti / q̄ limitet̄ ad certa suffragia. quatinus reddat̄ anim⁹ eius magis solicit⁹ debitū soluere. ꝛ intentionem suā in deū dirigere. Quatin⁹ ꝓterea manet at eius conscia securioꝛ. quo poterit agnoscere q̄ obligatōe soluta / q̄tus manet. Nec quipiam dende sūt due ratōes iste. Quib⁹ addit̄ tertia. Constat nāq̄ apud deū q̄ nouit oia. qui ꝛ dicit Ego deus ꝛ non mutoꝛ. nihil esse necessitat̄ agire nostras intentōes ꝛ affectōes exponere / hoc q̄ requirit̄ ppter nos orantes. vt. s. exhibeam⁹ nos tales nobis p̄is / q̄lem cupimus esse deū nobis. pios. amicos. sedulos. compatientes. ꝛ ita ō reliq̄s affectibus. Sed q̄s nesciat / q̄ oraās plus mouet̄ ꝛ afficit̄ in seip̄o / dum ad ꝓticularia respicit. dū bn̄factoꝝ munera. dū obligatōes / dū intentōes / dum necessitates ꝓsiderat / q̄ in q̄das vniuersalitate se tenendo. ¶ Particula. XXI.

Videb rursus circa psonā ꝓferentis / expediens esse frequent̄ ꝛ necessariuz aliq̄n / suffragia limitare ꝓpio si ad illa suffragia teneat̄ vel ex voto. vel ex sacerdotis iniūcto. vel ex alterius testamēto. legato vl̄ mandato. Certū est pinde suffragia eccl̄e vel singulari psone / non tantum valere p mille aut omibus q̄tum si p vno fiāt. ꝛ h̄ ad p̄ns suponat̄ ex aliq̄ opusculū. Nec est ꝓtroversia q̄liscūq̄ apd̄ doctores de suffragio satisfactōis ꝛ redemptōis / sicut

exempla ciuilia ⁊ quotidiana conuincunt de de bente centum francos qui liberarer centuz pro se solutis. sed additis secū decem socijs in partipatōne liberatiōis: ppria eius tantūdem libe ratio tardarer.

¶ Particula. XXII

Videbis deniq; circa psonam affinem vt attinentem psone conferētis/ referre q̄ plurimum/si viderit ⁊ senserit p succes/ siones temporū ⁊ generationuz/ q̄ talis parens eius vel affinis talis fuit pie solicitudinis/ vt p se ⁊ suis talia fieri constitueret pietatis officia. Nonne mouer ac cōmouer ꝓinde/ p̄ces cū gratiarū actōne ⁊ laudibus ad deum referre? Non ne ꝓbabile est eidem animandū fore: vt quēadmodū ille fecit: ita ⁊ ipe faciat. Deductio latior patet aduertenti.

¶ Conclusio. VI

¶ Particula XXIII.

Solicitudo pia/conferentis tempoz alia potest cum bono corde nedum in suffragijs cōditiones apponere. sed cū hoc loco appensione insigniorū seu titulorū conscriptōne ⁊ honorabila sue sepelitiōis eligere: cū iuxta sui status qualitatem. sic de pompa funeralium dicer. ¶ Sequit hec conclusio per ductōnes. Et qm inueniunt sanctissimi patres talia curasse. Nam pie recogitata/ cedūt omnia ad honorem magnificū dei ⁊ ecclesie tam militā ns q̄ triūphantis. Et ad fidem spem quoq; resurrectōnis astruendā ⁊ incredulorū confutatōnem ꝓficiūt. ¶ Veritas est/talia omia conuerti ñc in bonam nunc in malam ptem. p facientiū p conferentiū. pro recipientiū. pro inspicientiuz. ꝓinterptantium. diuersa ⁊ aduersa qualitate. necq; omnino aliter inuenies in opatōnibus humanis extrinsecus exhibitis. Ad quod adduci potest illud comicū. Talia sunt omnia/qualis ē animus vtentis. Quemadmodū de diuitijs aut pauptate dixit sapiens: q̄ substantia paupis ꝼm deus.

¶ Particula XXIIII

Fundamentū suscipit hoc loco saluberrimum illud christi pceptum ab aposto lo repetitū. Nolite iudicare. Quod vti q̄ de talibus ad vtrūlibet indifferentibus intel ligitur esse pceptum/ vt qui manducat: nō manducantem nō spernat. ⁊ ecōtra. Qui offert temporalia/nō offerentem nō spernat. Ihinc abbas pastor: dicinquit semp tibi. tu quis es. Et ne iudices quenq̄. Sic ⁊ saluabit humilitas. ⁊ curio sitas supba: piculosa temeraria ⁊ inquieta ꝓfūdetur.

Particula XXV

¶ Conclusio VII

Solicitudo pia conferentis tempalia de fraudat si non impleat obligatio vel pmissio vel conuentio secum facta. cessante causa legitima/non implendi. ¶ Conformit ad ꝑmam conclusionem est hec septima ꝓclusio Restat solum difficultas in assignatōne causaz seu casuum. q̄bus ⁊ qñ potest p̄termitti a recipiente/illud quod cōferens instituerat. ¶ Una causa est necessitatis. Altera maioris vel vrgentioris vtilitatis. Tertia p dispensatōnem supioris autoritatis. Que duplex est. vna supma pape: alia ordinaria prelatorum.

¶ Particula XXVI

Necessitas incūbit: nunc ex impotentia vel infirmitate recipiētis. nunc ex foztuitis demolitionibus eccl'arum ex dissipationibus hereditatū atq; reddituū: q̄bus sustētandus erat minister eccl'asticus. cuius bñficiuz quod dabat ꝓpter officiū si ꝓrsus deperijt/ nō videt astrict⁹ remanere fuitio. nisi fortassis obligatio remaneat aliūde.

¶ Particula. XXVII

Prio maior aut vrgentior vtilitas pro uenit quādoq; p tempis successuz. Vbi oportet (iuxta vbum iuristaruz) q̄ alia ratio reformet pactū. Nec est illud mirable insolitū. vel impossibile cum in iuramentis ⁊ votis generalr emissis de futuro/plerūq; sic eueniat. vt que generaliter ꝓmissa bona esse videbantur/ fiant in casibus ꝓticularibus/vel non obseruanda vel mutāda. quia noxia sunt. vel inutilia moribus. vel dissona eccl'asticis ritib⁹. seu boni maioris impeditiua. Supetūt exempla frequēter si quis aduerterit. vt si quotidie dicenda sit missa de requiez: veniet dies natalis domi. dies resurrectōnis eius. dies penthecostes. Cōueniūt parrochiani ad auditōz misse que tunc forte nō habet ab alio. puto nullus diceret tunc cantandum esse de requiem. ¶ Particula XXVIII.

Attenderent vtinā conferētes tempoalia/quid plus honoris ⁊ celebritatis affert circa diuinū religiōis cultuz ⁊ viderent q̄ aliquando fructuosius esset p suffragijs habendis/fundare die obitus sui/missas ⁊ alia fuitia/que de sanctis sunt aut de tempe q̄ si in solis funeralibus fuitijs sisterer. Quemadmodum si fiat vnum annuale iuxta ritū ⁊ significationem missalis. quotidie videt habere plus de uotionis in suscipiente. qm̄ natura sic habet/vt identitas vel assidua similitudo/causet fastidiū ¶ Nihilominus oportet iuxta ⁊ ppter p̄missa/ pias conferentium ⁊ recipiētiū conuentōes/nō leuiter abrūpere. sed tractare reuerent. ¶ Quis non est arbitrandū omēs huiusmōi cerimonia/les institutōnes. obligatorias esse sub pena peccati mortalis si transgrediant. quia nec de alijs constitutiōibus longe essentialioz⁹ ordini monastico/hoc est sentiendū. Contemptus autē nihil solicitus sup impletione taliū/crimen habet tam apud monasterium seu collegium/q̄ apud singulares. ¶ Particula XVIX

Ceterū de dispensatōe supioris additus est ꝑ tertia causa. qm̄ non oim est passim tales casus descindere sb̄ regul' generalibus emergentes sed ad ꝓlatos spectat interꝓtatio iuridica. ad doctores scholastica. ꝑsertim quādo potest esse rational' dubitatio de duplici casu ꝓpoꝛi. necessitatis videlicz ꝛ maioris vtilitatis. Grandis ꝙo nunc apiri possit discussio sup hac materia dispensationū ꝛ cōmutationū/tam in respectu dispensantiū/cꝫ in ordine dispēsationem querentiū ꝛ recipientiū que specialē postulat sepatumcꝫ tractatum. sicut ꝛ quedam alia/ cursim hic ꝓtransita.

¶ Particula XXX

Optamus vnum hic ꝛ nūc ꝑ expedienti tutius esse semꝑ assumere dispensatōez supioris seu cōmutatōem. que vt haberi cōmodius possit ꝓcurandum est ab autoꝛitate papali/ ꝑsertim in religionibus exemptis/ q̄ detur aliqs ab eo substitutus. sit de religiōe. sit alius qui facultatem habeat totiēs quotiens vi debitur dispensandi. ad quez facil' pateat accessus. Hoc consiliū in alijs etiam casibus conscientie scrupulosis/salubꝛe est. sint illi casus occulti. sint publici. sint super peccatis. sint super penis ꝛ irregularitatibus peccatoꝛū.

¶ Particula XXXI

Demum papa rite consultus/non se reddat difficilem concedere talia quādo et vbi non apparet fraus vel laqueus ista querentiū. non in velamen falsē libertatis malicie. sed serenatōem cōscientie ꝛ dilatatōz viaruz penitentie. Qua in re collgit ex consequenti de ꝓticularibus exemptōibus a ꝓlatis ordinarijs/ q̄ frequent noxie sunt. nedum ꝓpter ꝓiudiciuz iuris alieni. nedum ꝓpter cōturbatiōez ordinis eccl'astici ꝛ hierarchici. vez ꝓpter incōmodū collegij sic exempti. Cur ita? qz nimirum ꝓclusit sibi recursum facilem/ad ꝓlatum ordinariuz dum q̄siuit quasi libertatem excutiendo iugum suum.

¶ Conclusio octaua.

Particula XXXII

Solicitudo pia/tempalia conferentis si ordinauit missam esse dicendā (exempli gratia) die lune ꝑ seipō defraudat ꝑ recipientem sic obligatū/si det talem missam ꝑ altero. siue fiat sb̄ ex ꝓpoze. siue fiat ex obligatōe vel susceptōne subsequēti. Ratio ꝓspicua est ꝓ deductōnem ad impossibile vel inopinabile. Ꝺa si q̄dem ita esse/q̄ vna missa sufficiat ꝑ duob⁹/da bis obsequent q̄ sufficiat ꝛ liberabit. ꝑ tribus. ꝑ decem. ꝑ centū. ꝑ mille. ꝛ ita ꝑ quotlibz. et ꝑ toto mūdo. Ꝺab̄ vlterius q̄ nō erit melioꝛ conditio ꝓcurantis sibi missam peculiarē. Ꝺab̄ deniqꝫ q̄ ꝑ vna missa/potuerūt centū habite sub voto sub ꝓmisso. sub iniūcto ꝑ forum ꝓnie vl'aliter ius ticie/solui. Cur g̃ tot ꝑsbyteri. tot missē ꝓstituunt? cū vnus sacerdos cū sua missa vnica satis esset ꝑ omibus.

¶ Particula. XXXIII.

Vellet addere forsitan aliqs: q̄ recipiēs dū habebat ꝑpus ad sufficientiā ꝑ sustentatōne status sui vel ex bñficio vl' patrimonio vel pie collato/fraudat ꝛ peccat tam ꝓtem cꝫ: se cum tota rō conferēdi tpalia misstris ecclasticis/ videat esse/sua sustentatio non diuitiarū accumulatio. vt' ornatus pompatic'. Sed hec assertio durioꝛ est cꝫ oportet sup qua memini ꝑdem in q̄dam lectōe q̄siuisse. Deniqꝫ qual'er quanta sit mensuratio sufficiētie status. nō pōt sub arte tradi. Nam quod vni parū est/ sit alteri nimiū. imo fit in eodem) ꝑ varietate tempoꝛū ꝛ circūstantiarū. talis varietas q̄nqꝫ rationabil' q̄nqꝫ ꝙo culpabil'. dum q̄s accipit ꝛ ascēdit statum/sibi moribusqꝫ suis ꝛ meritis impꝛoportionatum. faciens sibi nō de necessitate virtutem ꝑ de vicio necessitatem. Adde q̄ recipiunt aliqñ tempalia/ꝓter vel vltra necessitatem ꝑsentem. aut non ꝑ solo statu recipientis. sed ad aliorum quidam piamqꝫ releuatōz.

¶ Cōclusio nona. XXXIIII.

¶ Particula

Solicitudo pia/ꝓferentis tempalia prandendo sibi missam iuxta casum ꝓpoziti non defraudat si ꝑsbyter recipiēs/adū ꝛerit alios in oratōnibus suis publicis aut secrete euangeliū recipit. Moderat hec cōclusio precedentem ritū simul eccle conseruat. ꝛ exercet caritatem. quā rursus a terrena cupiditate discernit. Deniqꝫ doctoꝛū conciliat apparentem in aliquibus discoꝛdiam/cuius aspectus ad diuersa huius ad hec illius ad ista/ vertebatur.

¶ Particula XXXV.

Queramus a conferente tpalia questiones aliqs. vt ex sua ꝛesponsione veritas magis emineat. Et ꝓmo vis o frater vt in missa quam ꝑ te dici cōstituis: nulla dicat̄ locis suis alia penitus oratio cꝫ ꝓ te: puto respondebit sicut ꝛ respōdere debebit/ q̄ hec fieri non ꝓhibet. Vlis rursus o frater q̄ in meme to tam ꝑ viuis cꝫ ꝑ defunctis nullus cōmendatus habeat nisi tu ꝛ tui? Respondeat oportz/q̄ hoc nō intendit. qm̄ institutōni eccle iam ipsere pugnaret. Vlis ꝓterea q̄ volentes ad offertoꝛium venire q̄tinus ipi missse ꝓticipes sint/repellant? certe nec sb̄ dicet si ritū eccl'asticuz plene cognouerit. Quid vis igit̄ tibi frater fieri ꝑ peculiari missa tua? Si rñderit volo. tota mea sit. tota cedat in spūalem vtilitatē meā. tota valeat ad remissionē peccatoꝛū meoꝛū ꝛ satisfactōis debite vel iniuncte redemptōz. Sed an sb̄ ita vilescit frater: q̄ sacerdos nihil sibi mereat̄. nihil̄ seipm iuuet. nihil ꝑ seipō satisfaciat/nihil demū rependat obsequij pentib⁹/nihil bñfactoꝛibus nichil cōmendatis. Sil'r ꝛ tu conferas nihil eccle tot

militanti. Nolo dicet ꝛ iure dicet. Quid sup
est igit: nisi referre ꝯtitatem suffragij deo que ꝛ
qualis tibi debita est nolito murmurare. sciet p
recto sciet ille qui montes ponderat in statera.
tua sil' dona mensurare. Adde q in oblatiõe
tua fortassis alij sunt meliozis conditõis vt par
ticipent/ꝯ tuispe. Quomõ petes: hoc inꝯ mõ.
qz de bouis eozũ. vno mõ vel alio male quesitis
facis elemosynã. facis fundatõem. dilatas pom
pam tuã. facere vis nomen tibi/ aut modesti⁹ sẽ
tie. benefactozibus. deniq vniuerse cõmuniõi
ꝛ responsionis typo conclusio declarata.

Conclusio decia.

Particula XXXVI

Solicitudo pia conferentis tempalia nõ
defraudaꝫ si iuxta consuetudinez eccle-
sie quaz ipe scit apponaꝫ vnus obit⁹ (ex
impli gratia) cum suo certo die fundato
oppositũ damnabis omnes fere cathedrales et
collegiatas ꝛ parochiales imo ꝛ monasteriales
eccias. Contradices insup rationi que non vult
vt cuilibet conferenti aliq̃d/ p suo obitu fiant sp
exequie speciales. qm̃ sepe modicum ꝛ insuffici-
eis est quod offerꝫ ad sustentatõez ministrozũ.
Et obligatio de obitu faciendo conditõnem re-
cipit (ꝛ si non semp explicet) implicitã. Itez nec
dies anni sufficerent si cuilibz soli cert⁹ dies obi-
tus aut etiam aliunde instituentis esset fuãdus
Si no talis conferens tempalia nesciret consue
tudinem ecclesie. put ipimet de collegio seu coz-
pore suo sciunt ꝛ ferꝫ intentio sua q obitus an-
nuatim fiat. p se solo tali die. nihil tamen expli-
cat sup hoc. tunc ad hunc bona fides ꝛ eqtas re
cipientium saluaꝫ in sua consuetudine. Si autẽ
fiat mutuus ꝛ expressus consensus inter dantez
ꝛ recipientem: non apparet q cõsuetudo militet
vt alter obitus coniungaꝫ. iuxta modũ septime
ꝛ octaue ꝯclusionum. Conclusio XI

Particula XXXVII

Recipiens/ defraudat crebzo semetipsuz
in receptõne tempozaliũ. Quis videa-
tur esse regula iuris/ q nemo sibijpi sic
necpolenti aut ꝯsentienti faciat iniuriã aut frau
dem. nihilominus inuenim̃ p metaphozã homis
ad seipm fraus sic̃ ꝛ iusticia. Et hꝫ ad pns suppo
natur. Et tangamus in facto modos aliquos.
Primo si mentiꝫ iniquitas sibi ꝛ prio. dum
non implet nec implere ꝓposuit que ꝓmisit. sat
est ei si pecuniã vndecũq collegerit. quasi dicẽs
sibimet illud metricũ. Pozomittas facito. q̃d em̃
ꝓmittere ledit: Pollicitis diues quilibz esse po
test. Ato dum lucrũ querit in bursa. damnuz
acqrit eternum in aima. sententia est Aug⁹.

Particula XXXVIII

Facit aliam sibi defraudatõnem sub int̃-
pretatõnis cuiusdam velo latentẽ. Dũ
se iudicem constituit in causa ꝓpria sue
obligatõnis. Cõmutans illam p voluntatis ar
bitrio. Aut dũ suffragia non plus agit p bene-
factozibus ꝛ fundatozib⁹ ꝯ p ceteris q̃buslibz
dicens sibi satis esse suam in generalitate sola in
tentõz continere. qm̃ sciet distribuere deus put
volet ꝛ q̃bus volet ꝛ ꝯtum volet. Exemplũ de
paupe/ debitis insolubilibus obligato: qui libe-
rat se cedendo cozã iudice suo oibus bonis suis
Posita vid: hec doctrina sub fine cuiusdaz opu
sculi de valoze ozatõis: addito de q̃dam Mela
nia nobili romana exemplo. Ueruz non ita sub
vniuersali regula ꝓmo factus est/ q̃n distinctiõz
discretionem q recipiat. Propterea dicam⁹ vi
ceuersa: casus aliquos: q̃bus expedit ꝛ quando
q necesse est: intentiõem ad ꝑticularia traducẽ.

Particula XXXIX a

Constat in p̃mis q licet de⁹ non egeat in
tentõe nostra vel ozatõe ꝑticulari: sicut
nec alijs bonis nostris vt alijs bñfaciat
nihilominus vult ꝓm ozdinez sue sapie dare ali
qua: dum spẽaliter ad ipm dirigamus ozatões
nostras. qualia non esset daturus sine ill': vt nõ
sint vacua sapientie sue opa: iuxta ꝓbum sapiẽ
tis. Constat insup q nouit deus ponderare
merita intentiões ꝛ cozda conferentium tempa
lia. dat tamen aliq̃ cõferentibus dũ fiunt ozatio
nes ꝛ suffragia postmodũ p ipis: que ꝛ q̃lia nõ
daret si dimitterenꝫ nec fierent. Patet in illis q̃
constituũt in suis testamentis aut aliũde certas
pecunias restitui vel dari paupibus. q̃ licet sic
ordinando possint mereri nõ tamen ꝓficit eis et
alijs tantũdem hec voluntas: non sequente effe
ctu sic̃ seq̃nte. qm̃ i casu maneret iste ozdinãs ad
huc ad restitutionem posterius obligatus.

Particula XL

Concedimus vltra q recipiẽs tempoza
lia potest habere aliquotiẽs ozatões fer
uentiozes ꝛ deo placentiozes: dũ non fa
cit eas in particulari p his aut illis psonis. imo
tradit Hugo de sancto victoze in suo de ozatõe
Et trahiꝫ satis ex verbis sancti anthonij: q oño
tunc est acceptissima deo: dum omniũ ꝛ suijpi⁹
obliuiscit. nec scit quid petit: ꝓpter quendam i
deo raptum ꝛ subleuatõnem vel ascensum. Nõ
autẽ modo loquimur de ozatõe tali. sed potissi
me de vocali. sup quam ꝛ de qua cadit vt pluri
mum obligatio: dũ p suffragijs tpalia cõferũt.

Particula. XLI.

Quamuis o vtinã psuasum haberẽt ho-
mines seculi: ꝯtum sit acceptioz ozatio
talis p deuotos silentes ꝛ quietos. quã-
tum pterea sua ad deum eleuatio etiam iocũdis
sima prozsus ꝛ suauissima plus impetrat apud

deum/plus eũdem placat/plus soluit de penis debitis.plus de meritoꝛ gratijs impetrat.q̃ so la talis exercitatio coꝛpalis in vigilijs supꝛa mo dum ꝛ canticoꝛũ multiplicatõibus/ q̃ sepe plus exturbant cerebꝛũ: ꝛ tedium gignũt/ q̃ deuotio nem inducant. Qualia p ꝓphetam notauit ali quãdo dñs dicens. Aufer a me tumuluꝫ carmi num tuoꝛũ. Non ideo tñ vt culpemus ita loqui mur.sed vt ratõnale fiat obsequiũ. Et bonovni melius aliud p̃ferat. Neq; sp animal homo pꝛe ualeat.ꝛ spũalẽ ordine non recto dijudicet. Q; quid? vt homies sunt(ait q̃dam)ita moꝛẽ geral pꝛiuilegiũ quoq; paucoꝛũ officia leges ꝛ institu ta non mutat plurimoꝛũ.

¶ Particla XLII

Hadamus q; in certis casibus/non expe diret/ vt recipiens tempalia haberet ad conferentes pticularẽ nimis aut frequẽ tem recogitatõnem. Doceat hoc exemplum ma gni patris Arseny.qui rogatus a quadã nobili matrona vt sui recoꝛdaretur. Oꝛa inq̃t deuꝫ vt deus deleat ex aimo meo memoꝛiã tui. ¶ Possũt itaq; tales aliq̃n recoꝛdatiões/plus oꝛantẽ suis fantasijs impedire/ q̃ deuotõnem augere vl̃ pu ram efficere/reuoluendo.

B Particula XLIII

Subiungamus ꝓsequenter/q; ex humi/ litate laudabili/potest fieri coꝛaꝫ tali ali qua cessio omniũ bonoꝛũ spũaliuꝫ i ma nibus suis ꝓpoꝛtionabl̃ ad foꝛum extrinsecuꝫ de tempalibus bonis ratõe debitoꝛũ. ꝛ b̃ ex cõ sideratõne tot exactoꝛũ/quibus obnoxij sum⁹ / ꝛ qui non p̃munt ꝛ quodãmodo suffocãt/ dicen tes ex omni parte Redde quod debes. vt sunt creatio. recreatio. redẽptio. debitoꝛũ totiẽs fa cta remissio. ¶ Preterea tam crebꝛa/nũc vno mõ nũc altero/immediate ꝛ mediate facta receptio Quo casu paup homuncio sic depbensus ꝛ an gustiatus/dicere põt ad deum. Homie vim pa/ tioꝛ responde p me. Tu inquã q̃ pcium nostruꝫ es.nostra iusticia nostra redemptio Redde cre ditoꝛib⁹ meis quomõ vis ꝛ scis. tantũmodo vi ta gratie in pauptacula hac me sustentes ꝛ satis ist.

¶ Particula XLIIII

Poro nullus debet in dubitatõem ver p tere/quin pticularis intentio ꝛ attentio directa deo p istis aut p illis sit efficaci oꝛ ꝛ laudabilioꝛ plerũq; ¶ Primo ex gratitudinis ꝛtute. ꝛ ingratitudinis euitatõne. Secundo ex augmento deuotõnis affectual.quam naturali ter habet parere bñficioꝛuꝫ recoꝛdatio si gr̃a dei coniungat. Dici solet ꝛ verum est/q; particula ria magis mouent.imo consiliũ est p duris ꝛ in deuotis: vt p cogitatõnes tales/semetipsos affi ciant ꝛ durum coꝛ emolliant. Tertio quia fit ob ligationis certioꝛ impletio ꝛ ad serenatõneꝫ con scientie satis valens dum experit̃ homo se facil se vel facere quod tenet̃ ex conuentõne. Demũ non impedit̃ ex hac particulari recogitatõe/ cet sio fieri general qualem notauimus. sed iuuat. XLV

¶ Particula

Conclusio duodecima

Recipiens tempalia potest iterũ defrau dare seip̃m dum maledictiõem incurrit qua dicit. Maledictus qui partem suam facit deteriorem. Alerũ est itaq; q; opus spiritua le factum p satisfactiõe non valet,tantũdez pro multis sicut p paucis ceteris paribꝰ. Obligãs igit̃ se ad satisfaciendũ p alijs/non tantundẽ fa cit p ꝓpꝛijs suis debitis in hoc mundo vel in purgatoꝛio: q̃tum si ꝓpꝛie liberationi totus in sisteret. Stabit ergo q; p receptõne sustentatio nis huius vite moꝛtalis laboꝛabit i purgatoꝛio penas luens multis annis. Quis in casib⁹ mul tis charitas ad ꝓximũ exhibita pie/recompen sare valet hmõi dilationem liberatõnis ꝓpꝛie in augmento premij vite eterne. Cum preterea fecit se homo pauperem ꝓpter deum ꝛ salutem ꝓpꝛiam/dum rursus fecit aliũ de sibi amicos de mãmona iniq̃tatis, dedit q̃z vt reciper ꝛ receptꝛ vt daret. XLVI.

¶ Particula

Quideret hoc loco materia de mendicita te coꝛpali/ vtruꝫ videlicz obligetur recꝛ piens elemosynã sub titulo mendicitat hoc est solo titulo ꝛ respectu naturalis defectus absq; alia recompensatiõe seu redditiõe mutua tempali vel spũali. alioq̃n non esset vera mendi citas sed cõmutatio qualis est in ceteris ecciesia sticis reddituatis. Vtꝛ inquã talis mendicans tutius ꝛ liberius viuat apud deũ ꝛ homines q̃ alij qui nolunt esse cõtenti solo hmõi pauptans titulo.sed obligatõem iuri diuino ꝛ naturali cõ sonam volũtarie coniungũt.imo consequenter laberet̃ hec inquisitio si stant isti duo tituli pari ter in eodem ꝛ p eodem: mendicare ꝛ oꝛationi vicem sub obligatõnis pacto rependere. Dein de ꝓfundius fodiendo aut agitando/pulcer ve ritatum thesaurus ꝛ fulgoꝛ apꝛaret oculi non in fectis.sed ad exitum ꝓposite conquisitõis/tam Imo festinat.

Particula XLII

¶ Conclusio.xiij.

Recipiẽs defraudat se dũ accipit officiuꝫ intercessiõis: ipe qui deo displicet ꝛ est in peccatis totus. Fuerũt qui dixerũt multa ꝛ terribilia circa materiã istam de peccatoꝛibus ecclastici/vt q; sunt fures ꝛ latrões in tractatõe ꝛ dispensatõe ꝛ receptõe tempaliũ/ q; nõ faciũt fructus suos/ꝛ q; tenent̃ ad restitutiõꝫ.nec pos sunt inde elemosynã facere.cũ multis similibus quoꝛũ aliq̃ sunt exp̃sse damnata que erãt de er roꝛe albigensiũ ꝛ waldensiũ ꝛ nouissime wick

lessistarum ⁊ huissitarū qui sumpserunt occasiones errandi ex odio ⁊ zelo non ꝑm scientiā. contra discolos mores eccl'asticorū quos intuebantur magis detestando ⁊ cum indignatōe. q̄ſ̄ miserando cum pia oratōe ⁊ modesta redargutōe arguendo ꝓterea ꝓ similitudines dispensationis tēpalium ad spūalia que non semp eisdē pedibus currūt.

¶ Particula XLVIII

Concedimus aūt q̄ eccl'astici peccatores possunt in multis casibus facere fructus ꝓfectōnem vite eterne/ non sunt digni pane q̄ vescunt. q̄uis insup nō ita satisfaciāt deo sicut ꝑtinet existens in peccato debēs decē solidos primo satisfacere sibi nec obligatus remanere. Nō ne posset etiam nomie alterius debitoris quasi mediator/solutōz hanc offerre. ¶ Possum⁹ ita iudicare de peccatoribus eccl'asticis: q̄ tam nomine ꝓpō qm̄q̄/ q̄ in ꝑsona eccl'e cui⁹ ministri sunt possunt se ⁊ alios adquitare. q̄uis non stat eos esse tales ⁊ saluari vel mereri.

¶ Particula XLIX ¶ Conclusio. xiiij.

Recipiens tpalia/ se defraudat ⁊ primū dum supinducit ad redditus iam cōsti/tutos/ nouas ꝓ alijs obligatōes/ priori/bus incompossibiles aut eaz distractiuas. Sūt qui sup ꝑtem fundatōz exempli gra decem fratrum sic recipiūt nouos/ vt fuitium nō hinc augeatur. Sunt q̄ recipiūt sub tali pacto/ q̄ in omnem euentū/ debeat sp fieri seruitiū ꝓ collatori/ bus vltimis/ etiam vbi deficerēt ea omnia q̄ tra diderūt. ¶ Constat in his casibus ⁊ similibus/ defraudari ꝑtes/ q̄liter ipi posteriores defraudantes/ nō vellent sibi fieri p eis ꝓsequentes.

¶ Particula L ¶ Conclusio. xv.

Recipiens tpalia dū defraudat se ⁊ primus/ dicit interp̄tatiue defraudare deū q̄m deus est ꝑnceps sup̄mus/ curaz habens hominū. ⁊ reputans sibi dñ vel male fieri quod eis fit/ ⁊ inde cōsurgit meritū nostrū apud eos. Facit ad hoc ꝑabola illa de opibus miseri cordie cōmemorandis in die iudicij. Uetūtamē appropiatius dicit aliquid in defraudatiōz dei fieri/ dum directe ⁊ immediate dimittit illud qđ ad gloriam suam celebrandā ⁊ recolendā fuerat institutum.

¶ Conclusio. xvj.

Particula LI

Recipiens tempalia p̄sertim cōmunitas ꝑ se ⁊ successoribus/ debet cum bona fide ⁊ sagaci discretōe diligent' in recipiē do considerare ꝑmo q̄d licet/ secundo quid decez tertio q̄d potest ⁊ expedit/ nedū ad ꝑsens ſ̄ etiā ad futurum. Euenit itaq̄ sicut in agētibus iter longum q̄ paruum pondus in se/ in ꝑncipio aut ꝑ pauco tpe sit tolerabile: qđ ꝑ successionē continuā reddit velut importabile. Sic de paruis ⁊ paucis suffragijs dum vel iungunt alijs vt ꝑpetuant/ possumus inuenire.

¶ Particula LII

Hode q̄ memoria hominū labilis est. q̄ ꝓterea supuenientes non defacili suam attentōnem aplicant ad insolita. q̄ in/ sup custodienda est q̄tum cōmode fieri pōt vni formitas apud fratres. sicut in cibis vestib⁹ alio q̄ cōuictu. sic in officio ⁊ cantu alioq̄ ritu. ⁊ ita de ꝓsideratōibus huiusmōi. ¶ Fiunt nihilominus frequenter obligatōes in oppositū. aut ꝑpter inaduertentiā inconsiderationem q̄ recipientiū. aut vrgente penuria. aut ꝓpter cōplacentiam conferentibus faciendā. aut q⁹ non audēt recipientes aponere ꝓditōnes ꝑ seipis licitas decentes ⁊ expedientes. ¶ Quare sic? quia nō placerent conferentibus. quales sunt carnales ⁊ spūalium non capaces maxime eorū que regularis disciplina constituit aut requirit. Beniq̄ fit hoc ꝓpter auaricia recipientiū ⁊ eorū turpez questum. qui casus/ palam statim hz culpā. siue fiat in augmentū ꝓter necessariū iam fundatorū cenobioruz. siue multo amplius si querat noua fieri fundatio ꝑ fas. pq̄ nefas ad faciendū sibi sub religionis augmento famā vbi potius ignominia dici debet. q̄ fedis innitit fundamētis.

¶ Particula LIII

Sunt alie intentiones vicioſe quas non oportet omnes hic numerare. sic̄ de publicis raptoribus. de vsurarijs. de obligatis ad restitutōnem certam. q̄ putāt ꝑ fundationes se quitare. qđ aptum est potius semet inuoluere. non aduertentes ꝙbū illud tremenduz sapientis. Qui facit el'ynam de substantia pauperis quasi q̄ victimat filium añ patrez. Cōstat aūt q̄ recipientes ipos/ par pena constringit. si non maior aliqñ. q̄to spūaliores ⁊ exemplares sapientiores insup ⁊ timoratiores esse debent. ꝓinde quo ad restitutōnes incertas tutior ē receptio. maxime dum supioris autoritas iūcta erit. Quis sit ꝫ in loco aliq̄d monstro sic̄ circa debentes restituere. cum sciant quibus ⁊ qualiter. quos citius induci videb/ dare centū titulo fundatōis alicui⁹/ q̄ decem restituere. Adeo ꝑna est vanitas diligere vanitatem. adeo cor humanum ꝓnum est querere mendaciū.

¶ Particula LIIII

Verum quia de ꝑteritis nisi ꝑ quāto faciunt ad cautelā futurorū/ non est consilium. Supest vnū inter cetera remediū generale iam tactum. videlicz supioris interpretatio. ꝓ futuris vo/ sedula ⁊ crebra recogitatio cum mutua collatōe seniorū. vt deinceps ab omi specie mala q̄tum possibile fuerit/ semet abstineant. q̄m deus non eget fraudibus aut dol' nostris. vt vel colat crebrius. vel abundantius

suos alat. aut cultores bos vel illos mltiplicet/ que multiplicatio non magnificet leticiaz. Sed dum facit de supfluitate aut superogatõe necessariam obligatõnem/affert inq̃etam ꝛ sepe damnabilem solicitudinẽ.contra ꝓassumptũ verbũ quasi ꝓthemate. Nolite soliciti esse ꝛc̃.

Particula LV

Addamus ad ꝓterita ꝓ vberiori doctrina de solicitudie: q̃ ꝓma ꝛ vera solicitudo est querere regnũ dei ꝛ iusticiã eius. ac pinde iuxta petri ammonitõnem.omnem solicitudinez ꝓjcere in deũ. qm̃ ipi cura est de nobis. Attamen in querẽdo regnũ dei et iusticiam eius que aliter in regula monachali vidr appellari opus dei opus diuini seruitij/ multe se scrupulozũ solicitudines ingerunt. tres nominatim Una,quoniã affligit q̃nq̃ supra vires corpus. Altera q̃ remanet ariditas quedam mentis. Tertia q̃ euagatio cordis compesci nõ potest. ac ex inde videt omnis fructus perdi vel peccatũ cõmitti.

Particula LVI

Vtrit hanc solicitudine scrupulosã verbum beati Bern̄.de modo psallendi .q̃ non satis vidr apud multos explebilis. ppter tres istas ratões. dicit em̄ sic. Moneo vos dilectissimi.pure semp ac strẽnue. diuinis interesse laudibus. Strennue q̃dem vt sic̃ reuerenter/ita ꝛ alacriter domio assistatis/ nõ pigri non somnolenti/nõ oscitantes/nõ parcẽtes vocibus.non pscindentes ꝝba dimidia.non integ̃ transilientes.nõ fractis ꝛ remissis vocibus mulierze quoddam balba denare sonantes/ sed virili vt dignum est/ꝛ sonitu ꝛ affectu/ voces sanctispũs depromentes. Pure ꝝo/ vt nil aliõ dũ psallitis q̃ quod psallitis cogitetis. Spũs enim sanctus/ illa hora gratũ non recipit q̃q̃d aliud q̃ debes: neglecto eo quod debes obtuleris . Psalmodiã non multũ ꝓtrahamus.sed rotunda ꝛ viua voce/cantemus Petrũ ꝛ finem versus/simul intonemus ꝛ simul dimittamus.punctum. nullus teneat sed cito dimittat. post punctum bonam pausam faciam⁹/nullus ante alios incipe ꝛ nimis currere ꝓsumat.aut post altos nimium trahere vel punctũ tenere.simul cãtemus sit̃ pausemus semp in auscultãdo. Hec ille.

Particula LVII

Conitemur expediẽs esse: ppter minus instructos ꝛ nimis litterales aliq̃ dicere Et ꝓmo q̃ hec est exhortatio non precepti o Moneo vos inq̃t. Sed tñ aliqua videtur asseri que diuinam obligatõz insinuant. vt illõ. spũs em̄ sanctus illa hora gratũ non recipit ꝛc̃. In quo dicto difficultas maior pendet . qm̃ de non parcendo vocibus nec remittendo.constat q̃ corpalis excusat debilitas. Illa ꝓcipue q̃ turbationem capitis in lesionẽ iudicij ratõis affert cui ꝑiculo supiores tota vigilantia tenent̃ i vniuersis ꝛ singulis occurrere.quo facto/nõ oportet in alia vexatõne vel corpali nimiũ pios esse. Sed de labore ꝛ dolore ꝛ de vexatõe corpali letari in spũ. ppter mercedem quam vnusquisq̃ recipiet ꝑm suũ laborem/ad quem homo nascit̃ sicut auis ad volatum.

Particula LVIII

Non parcentes inq̃t vocibus/ certe non ideo suadet vocem clamosam. Nõ tales que venarũ/que cerebri/que vitaliũ rupture sit. Nõ deniq̃ compẽdit debiliores. In qualiuz numero scribens Bern̄. sepe fuit ascriptus. Alioq̃n tanta scribere eum vel dictare/clamor ille continuatus non tulisset.

Partícula LIX

Quero de vocal oratõnis attentõe multi multa dixerũt multa scripserunt. tem ptauit ꝝo nostra solicitudo si posset hec difficultas/ad pauca claraq̃ resolui. Et occurrit nobis distinctio tal. Sunt in oratõe vocali tria. vnum ꝓ modũ materie. aliud ꝓ modum forme. tertiũ ꝓ modum finis qui cum forma sepe coincidit. Materia oratõis/consistit in verbis. Forma in sensu ꝝborum. Finis in eleuatõe mentis ad deum . Et hic finis dupler est. vnus fundatus conformit̃ ad sensum ꝝborum.qui potest dici finis ꝓximus.alius est fundatus vndecũq̃ ꝓ diuersa/licet non ꝛria. Ex qua distinctõe eliciunt̃ ꝓpositiones que sequunt̃.

Particula LX

Materia oratõis/cadit ꝑncipaliter ib̃ precepto. sic q̃ orans absoluit̃ .siue cogitet actualiter siue nõ/siue vagef̃ mente vel corpe. dũ ꝓferat oratõis ꝝba. vel ꝓferẽtes audiat.iuxta q̃litatem oratõis. Alioq̃n nõ esset salua omnis caro. Et patz exemplis ꝛ explanatõe ꝑceptorũ diuinorũ vt de ieiunio ꝛ honore parentum. que non ideo sunt peccata si nõ fiãt ex gratia Si non impleat̃ semp intentio ꝑcipientis et finis.sicut alibi patet latior deductio .Sic enim dicimus/q̃ agens opus penitentiale ꝑ ꝓfessõẽ impositũ.q̃uis hoc fiat in peccato/non tñ tenef̃ iterare. vt exempli gra dare iterũ ſex solidos. vt ieiunare. vel oratões certas repetere. verum est q̃ tal satisfactio/nõ est reconciliãs deo,ppter impedimentũ peccati. ꝛ tñ ratõe opis est adq̃tans hoc est ab obligatõne soluens.etsi nõ sit deo reconcilians tamen agens non ideo peccat. Quis sit in peccato.

Partícula LXI

Ensus oratõis/nõ cadit sub ꝑcepto. vt q̃ recogitet̃ semp vel intelligat̃. Patz de illitteratis ꝛ idiotis. Patz de canticis ꝛ tubis ꝛ organis. Patz de passibus obscurissimis

canticorū maxime ꝓphetaliū de quibus accipitur mystice ꝙ tenebrosa aqua in nubib⁹ aeris ⁊ iterū. Nubes ⁊ caligo in circūitu eius. Potz in cle ꝟba carnalia que plus incitarent recogitata mentes imꝑfectorum/ad lubricitatē (quia nondum spūalis sensus capaces sūt) q̄ ad spiritua lem deuotiōem. Sunt alie narratiōes quedam valde steriles in ſupficie litterali/habentes tam aliquid spūalis suauitatis/si nō apud illos. apō tamen alios ꝑfectos qui forti meditatiōe sciunt sugere mel de petra. oleū q̄ de saxo durissimo q̄ les inueniunt̄ paucissimi. Ceteris ꝟo/ quid nisi fastidiū vel nauseam vel mentis ariditat̄ taliū discussio ⁊ ruminatio sola ꝑferret vl̄ afferret.

¶ Particula LXII.

Propterea dicamus cōsequent̄ ⁊ confor miter ad sanctum Thomā ⁊ ratiōz: ꝙ finis in oratōe p̄ncipalis/est eleuatio mē/ indirecte. p̄ncipaliter vel occasionatiue. Orans ꝟo qui nō potest consequi finem istū p recogitationem attentā sensuum oratiōis particularis q̄ ꝑfert. ⁊ hoc ꝓpter aliquam ex causis tact]. qui tamen finis dicit̄ primus ⁊ quasi ꝓprius huic oratiōi. debet cum omni libertate spūs/ ⁊ absq̄ scrupulorū solicitudine/ contentus esse si finem vltimū/meditatōnibus alijs consequat̄. Felix ditatio cordis mei in cōspectu tuo semp. Aue/ ui oculos meos in montes vnde veni. auxi. mi. Felix si non dat̄ ei ꝓtemplando volare si potest vel repere vel more locustarū semet excutiendo vicissim saltus dare.

¶ Particula LXIII.

Quitio p̄missa cantandi Berñ. non repugnat huic ꝓpositioni ¶ Patz q⁹ sic afficiens se ad deuz p alias cogitatōnes non elicitas ab immediato sensu littere q̄ canit̄/ non facit aliud q̄ debet neglecto eo quod debet spūsancto p̄scriptum. ¶ Veritas est ꝙ ceteris paribus expedientius est affectiōz suam exercere iuxta ſram que ꝑfertur: ꝓpter quatuor i speciali ratiōes. Una est/scripture veneratio. in q̄ spūsanctus/semp loqui credendus est. Altera est ꝓticulariorz eruditio circa mysticos sb̄ arido lis nucleo: clausos sensus. Tertia est suauiorz assuefactio circa q̄tidianos cantus. Quarta ē maiorz stabilitio circa determinatos affectus q̄ circa vagos ⁊ iugiter nouos. Addat̄ oratio q̄ pertat reuelari sibi suauitatē mellei sensus in littere fauo latentis. ⁊ hoc p compressionē meditationis/que ꝓsus non fiet: nisi dederit deus paruulis intellectū aperiēs thesaurū suum aq̄ viue.

¶ Particula LXIIII

Deniq̄ plurimū confert si ꝑus ante tps orationis/fuerit cohibitio sensuuz exteriorū. qm̄ dñs ianuis clausis dedit pacem ⁊ spiritūsanctum discipul̄. ¶ Sit insup cōtinua muscarum inutiliū a facie cordis effugatio/mānforis attentionis. Non ita tamē q̄n aliq̄n̄ sit expediens nihilipendere suam importunitatez plus q̄ importunius eam abijcere conari. licet perditure sint ad horam suauitatem vngenti. Hoc cōfirmauit vnus patrū exemplo de retentione venti in pallio. alius de catuli latratu/ali⁹ de auicarum sibilo/alius de muliere litigante. ali⁹ de riuo qui violentior fit/obice posito. alius de cachinnantibus terrere pueros volentibus. alius de blasphemie spū/alius de ꝓritu curiositat]. q̄ non scalpendo curat̄ sed p rumusculos accenditur. Est aūt curiositas/studiuz ea sciendi que nos vel non decent vel nō expediūt vel nō edificant. Hanc compressit xp̄s in apostol⁹ die ascensionis. hanc in Petro q̄rente de statu Johānis q̄d ad te ait. Unde sub hoc metro cohibebat se vnus dicens. Clause q̄d ad te: sta. q̄s tu: duc cor in alta. Fac opus iniunctū. deinde vacato tibi. ¶ Placuit ad confirmatōnem p̄cedentiū ponere p expressum ꝟba sancti Thome sup. iiij. di. xv. materia de oratōe. q. ij. arti. iiij.

¶ Particula LXV.

Attentio inquit in oratōne potest esse triplex. Primo em̄ est attētio ad ꝟba quibus petimus. ⁊ ad petitōz ipam. ⁊ ad ea q̄ petitionem ipam circūstant. sicut est necessitas p q̄ petit̄ deus q̄ rogat̄. ⁊ alia hmōi. Et q̄cunq̄ harum attentionū assit/non est reputāda inattēta oratio. vnde etiam illi q̄ non intelligūt petitiōis ꝟba/ad oratōez attenti esse possunt. Sed tamē vltima attentio est laudabilior q̄ scda. ⁊ secūda q̄ ꝑma. Et qz anima nō potest esse vehementer attenta ad diuersa. ideo ꝑma attentio potest nocere vt minor sit oratiōis fructus si secūdaz euacuat. vel secūda si tertiā omnino tollat. ꝫ nō ecōuerso. Tamen attentio cōmunit̄ accipiēdo. id ē ad aliquod triū p̄dictorum non nocet. sed m⁹tū ꝑdest. hec ibi.

¶ Particula LXVI.

Oro circa finē opusculi possum⁹ addere distinctōnes magistrales de attētiōe ⁊ deuotōne ⁊ affectione que alibi seorsū notate sunt.

Prima distictio duodecim membrorum.

Deuotio in oratione q̄ñq̄ non admittit alias quascūq̄ cogitatōes nisi soli⁹ dei. ⁊ hoc est in p̄senti vita rarissimum. vbi vix hora vel dimidia sit in celo mentis silentiū.

¶ Secunda ¶ Deuotio quādoq̄ recipit alias cogitatōnes. sed ꝓtinentes ⁊ ordinatas. ⁊ soluz tales. ⁊ hoc est rarū ⁊ bonum.

¶ Tertia ¶ Deuotio recipit cogitatōnes impertinentes ⁊ q̄si supfluas. ⁊ h̄ est quotidianum.

¶ Quarta ¶ Deuotio recipit contrarias ⁊ aduersas cogitationes. vt sunt viciorum. ⁊ hoc ꝑiculosum.

¶ Quinta ¶ Cogitationum impertinentiuꝫ vna quandoq; est vehemens ⁊ suffocans actualē deuotōnem. sed non auferens virtualem nec habitualem nec vocē. ⁊ h̄ pōt esse virtutis exercitiū.

¶ Sexta ¶ Alia vehemens est tollens virtualem deuotōem. sic ꝙ iam virtus deuotionis nō imperat aut continuat oratōnem. sed consuetudo vel alia ratio. ⁊ hec non necessario tollit laudem ab oratione.

¶ Septima ¶ Alia est cogitatio vel affectio q̄s fluctuans/que nec excedit ⁊ suffocat deuotōem nec exceditur totaliter ab ea. ⁊ hec stat cū laude

¶ Octaua ¶ Alia est leuis ⁊ vento simil' licꝫ videatur importuna sed supaꝝ aut contemnitur. ⁊ hec non tollit laudem sed exercet mentem.

¶ Nona ¶ Cogitationum contrariarum. vna est absolute ⁊ directe contraria qua scilicet oraꝫs detestatur orare ⁊ deuotiōem habere. sed timore discipline prosequit. hec omnino vitupabil'

¶ Decima ¶ Alia qua orans habet displicentiam conditionalem/sic ꝙ non oraret nisi vouisset. non tamen detestaꝝ se vouisse sed placet. ⁊ h̄ est sufficiens atq; laudabilis licet non excellēs. ⁊ habet deuotōnem habitualem ⁊ originalem.

¶ Undecima ¶ Alia est viciosa circa peccata/ alia vt propter commotōnem ire vel illecebre. que non displicet nec acceptatur consensiue/ licet velit nolit homo sentiatur. ⁊ hec potest esse materia virtutis exercende. ⁊ ad expulsionē expediret quandoq; magis niti q̄ꝫ ad oratōis continuatōnem.

¶ Duodecima ¶ Alia victosa criminaliter/cui non sufficienter resistit. sed ei vere vel interpretatiue cōsentit. ⁊ hec est damnabilis. Quis autem dicatur verus/quis interp̄tatiuus. alibi dictum est. Consentire siq̄dem dicit aliquis malo dum non fecit quod in se est neq; facit vt vitet.

¶ Subiungitur alia distinctio de attentōe/ sub triplicitate multiplici.

¶ Prima triplicitas.

Attentio oratiōnis triplex est
- Recta habens alīd obiectum q̄ꝫ se.
- Reflexa habens ꝑ obiecto se.
- Coniuncta recipiens alias q̄ꝫ se.

¶ Secunda

Attentio oratōnis recta triplex.
- Generalis. vt qꝫ vult orare tota die.
- Specialis/ vt q̄a vult talem oratōem dicere.
- Indiuidualis qꝫ vult particulis singulis intendere.

Sic de affectōne posset esse distinctio.

¶ Tertia

Attentio oratōnis quolibet modoꝝ mox dictorum triplex
- Actualis cuius actus ineſt: mouēs imediate
- Virtualis cuius virtus ineſt/mouens actu celsante
- Habitualis vel aptitudinalis cuius solus habitus ineſt non sufficiens id mouere.

¶ Quarta

Attentio oratōnis recta ⁊ simplex rursus triplex
- Circa sola verba quasi materiam.
- Circa solum sensum q̄si formam.
- Circa solum deum quasi finem.

¶ Quinta

Attentio oratōnis reflexa sicut ⁊ recta triplex.
- Generalis.
- Specialis
- Indiuidua' vt supra.

¶ Sexta.

Attentio oratōnis reflexa quocūq; modoꝝ triplex
- Actualis
- Virtualis vt supra.
- Habitualis

¶ Septima

Attentio oratōnis recta ⁊ coniuncta seu mixta triplex.
- Circa contraria positiue.
- Circa opposita ꝑuatiue
- Circa velut indifferētia ad vtrunq;.

¶ Octaua

Attentio mixta circa positiue cōtraria triplex
- Consentiens
- Dissentiens
- Pigra vel dormitans.

siue sint a carne vel mundo vel demone/talia cōtraria.

¶ Nona

Attentio mixta consentiēs contrarijs triplex
- Absolute voluntaria.
- Conditionaliter voluntaria/ quia renititur sed vincitur.
- Interpretatiue voluntaria/quia tenetur esse vigil ⁊ non est.

¶ Decima

Attentio p̄ciua tiue opposita/triplex
- Tollens omnem circa verbum ⁊ sensuꝫ deū recogitationem
- Tollens duo p̄missorū ⁊ non verbum.
- Tollens trīmō vnū sensum. s. vel ꝑbū vl' deuꝫ.

¶ Undecima

Attentio iuncta velut indifferēs triplex

Totaliter interrupta actu virtute ⁊ habitu
Partialiter interrupta solo actu ⁊ virtute
Partialiter interrupta solo actu. nō ꝟtute nec habitu

Duodecima

Attentio oratonis qualiscunq; triplex ꝑm q; oratio est

Obligatoria sub pēa peccati mortalis.
Obligatoria solo consilio bone equitatis
Obligatoria solius causa societatis vt dum quis tenetur non orare vocaliter sed orantem attendere.

Tredecima.

Attentio oratōnis mixte ⁊ interrupte triplex.

Quandoq; per vnam aut tres dies vel mēsem ex cōsuetudie. ptz in pegrio
Per magnas moras sine reniſu fozti vel frequenti.
Per mozulas cum reniſu q̄ p saltū animi crebrū ꝫ muscas cogitationū ipoztūas

Decimaquarta

Attentio oratonis abigēt has muscas triplex

Quedam impossibil' ⁊ vana ⁊ conturbatiua
Quedam difficilis nec pzo tunc vsq; q̄q; necessaria.
Quedam facilis licet importuna tamen meritoria.

Decimaquinta

Attentio quelibet premissarū sub debito triplex

Circa verbū bona et nccia sit vt dicaī a se vel socio.
Circa verbum et sensuz bñ placens.
Circa verbum sensum et deum perfecta.

Et simsles fieri possunt distinctōnes de affectione qui dicitur affixio quedam.

Decimasexta.

Attentio quelibet premissaruz triplex.

Habitualis bona duz manet in attētione ex decē annis nō criminaliť inꝛrupta
Virtualis melioꝛ duz manet in operatione.
Actualis optima ceteꝛis paribus dum manet in toto homie toto coꝛde tota anima tota mente tota ꝟtute.

Decimaseptima

Attentio reflexa in bonum triplex

Facilis in contemplatiuo ⁊ spirituali qui volat libero velut celo.
Difficilis i meditatiuo ⁊ ratiōali q̄ nitiť surſū repēdo
Vaga vel inutilis in solo animali qui serpit i humo

Decimaoctaua

Attentio reflexa in bonum triplex

Rarissima pzio modo taz duratōne q̄ vsitatōe.
Rara secundo modo nec semper necessaria vel cauta in vocali ozatione
Quasi nulla tertio mō ⁊ sufficit q; cū asina hirſm talis ābulet ꝫn simplicitate q̄i vitula effraym docta diligē triturā. atq; muscas acres cogitationum q̄tum valz toleret. nec ita velit abigere p impatiam q; sessoꝛē suū spūmsanctū deijciat.

Decimanona

Attētio reflectēs se sup attentōnē preteritā in verbis ozatōnis vocalis in se vel cū socio/triplex.

Una que vehementer estimat verba nō protulisse
Alia que istud timet velut ad vtrunq;
Tertia que vehementiꝰ opinatur se dixisse vel alium se cum/q̄ omisisse.

Vicesima

Attentio reflexa iudicās triplex.

Pzio modo /compellit ad repetitōnem vei penitētiā secus de non attentōne circa sensum vel deum
Secūdo mō suadet repetitōnē ⁊ aliqñ cōpellit ꝓpter opoꝛtunitatē habitā.
Tertio mō dissuadet repetitōz potiꝰ q̄ impellat. ⁊ hꝫ ꝓpter innatā mētis euagatōz q̄ nō recoꝛdat faciliter eoꝛū circa q̄ nō actu reflectiť sic nec opoꝛtz.

Exhoꝛtatio conclusiua

Attendite vob igiť ⁊ attentōni vre in ozationibꝰ debitis ꝙ eccl'astici. vos p̄cipue p̄res ⁊ fratres celestini/ quoꝛū intuitu res hec agitur. Attēdite cū pia solicitudine q̄ pzauā expellat tā q̄ clauus clauū. Attēdite vt sciat vnusq̄sq; dominum dei nō plus nec minus sapiēs q̄ oportet. ⁊ hꝫ vtiq; nō poterit faciliť ꝙsummari cū pzauum sit coꝛ hois ⁊ inscrutabile nisi ꝑmo dei vinus et efficax assit. discretoꝛ cogitationū ⁊ intentionuz coꝛdis nr̄i. qō vt fiat ozādus est ⁊ in ipm tactandus nr̄ cogitatus. vt tandē ꝟbis aplicis cōcludamus. Nihil soliciti sitis. ꝫ in oi ozatōe cū gr̄arumactōe petitōes vre innotescant apd deū Et pax dei q̄ exuperat oēm sensum custodiat coꝛda vra ⁊ intelligentias vras in xp̄o iesu domio nostro. Amen. Finit.

Considerationes XII

eiusdē p volentibus condere testamētum.

Consideratio pzima.

De testamento condendo

Beatus ille seruus. quem cum venerit dominꝰ ⁊ pulsauerit ianuã eius/inuenerit vigilantem. Sic vigilabat q̃ dicebat Melior est depositio tabernaculi mei. Et alter. Anima mea in manibus meis sp Quales ꝓterea sunt qui mortem habent in desiderio. ⁊ vitam in patientia.

¶ Consideratio II

¶ Vigilat ille seruus/qui cogitat quotidie quomodo spũs suus redeat ad dñm qui dedit illum ꝑ integrã penitentiã. Qui ꝓterea non negligit eccl'asticam sepulturã. Qui denicꝫ non omittit ordinare bonorũ suorũ abundantiam. Quoniã in istis tribus consistere testamentũ reputamꝰ.

¶ Consideratio III

¶ Vigilans seruus licet ꝑncipalit̃ intendere debeat de/beat de spũ suo: ⁊ de corpe plus q̃ de exteriori possessiõe. Nihilominꝰ exterior possessiõis dispositio multũ facit ad hꝺ q spũs redeat liber ad dñm q̃ dedit illũ. Sic etiã dixisse fertur tpe nr̃o q̃dam nobil'moriens/qui post q̃ interrogauit si tpalia sua fuerant oia bñ dispositaꝫ solut' soluendis. Et respõsum esset ita esse. Conuersus ad dominũ dixit. Ecce dñe sum positus extra manus boim. In manus tuas cõmendo spũm meum.

¶ Consideratio IIII

¶ Vigilãs igit̃ seruus/q̃lia ꝓsiderare debeat circa dispositõz bonorũ tempalium suorũ maxime dũ diuitijs abundãs est ⁊ heredibꝰ caret/annotemus. Et in ꝑmis recogitet illud. Viuẽs viuens ipe ꝓfitebit̃ tibi. Et q in nullo maiorez de distributõe bonorũ suorũ q̃ in seipo gerere debet fiduciaz. Quia rursum sibi meritũ maius in de certiusq̃ resultat. Quadit denicꝫ rapacitatẽ tyrannicã aliquorũ q̃ solent post mortẽ diuituz/causas confingere ꝓfiscationuz/aut de facto tollunt illa que non fuerunt in tutissimis manibus collocata. Nimirũ qz nõnunq̃ insidiant viuentibus vt ipoꝝ diripiãt facultates ex fama diuulgatis. Unde ꝓsurrexit illud horridũ. Multi ꝑpter diuitias ꝑierunt. Dicebat vnus ex prudẽtibus seculi. Nollem habere centum mille francos. si sup hoc esse deberẽt fame ꝑ mõm. Multos certe saluauit inter medias tempestates/estimatio pauptatis que nihil ꝓsequentibus affert vtilitatis.

¶ Consideratio V

¶ Testaturus ante oia habeat gl'am dei ꝑ ocul' suis. non vanitatem seculi. nõ memoriã nominis ꝑtinus morituri. Meminerit sp ap'li dicentis. Oia in gl'am dei facite. Et illud ps'al. Non nob dñe non nobis. sed nomini tuo da gl'am.

¶ Consideratio VI

¶ Testaturus/ex isto ꝑncipio cõsideret non q vtilius sit reipublice seu bono cõmuni duz ordinat de rebus suis. sed q insup cedet amplius ad honorem dei. ⁊ cultus christiani.

¶ Consideratio VII

¶ Testaturus exinde consideret: q repatõ seu restauratio vel continuatio rerũ iam institutaꝝ ꝑ alios in collegijs. in cenobijs. in ecclesijs. in ꝓrochijs. in edificijs. plus cederet ad honorẽ dei ⁊ vtilitatẽ ꝓxi cũ minoribꝰ expensis. q̃ noue fũdatiões noie ꝓprio seu titulo faciende.

¶ Consideratio VIII

¶ Testaturus aduertat qm̃ deus q̃ pugillo cõtinet celum ⁊ terram/sciet ponderare q̃d ⁊ q̃tuz offerat ⁊ de quanto. Quemadmodũ q̃dam sanctorum patrũ respondit cuidaz nobili matrone ccc. solidos offerenti. ⁊ ingerenti respicere quãti essent. Quemadmodũ ꝓterea diffiniuit xp̃us de paupercula offerenti duo minuta.

¶ Consideratio IX

¶ Consideret testatoꝝ si vult fundare collegia vel ꝓzatus aut hospitalia. q ex talibꝰ modicis ⁊ imꝑfectis fundatõibus/plura sequunt̃ incommoda. sicut exptum est in religionibꝰ varijs. et nominati in collegijs studij parisien. Deliꝫ erñ regunt̃. ꝓtinuant̃ ⁊ ꝑmanent cõmunitates magne q̃ modice. Sit hꝺ in monasterijs. sit in alijs collegijs eccl'arum vel studiorũ.

¶ Consideratio X

¶ Consideret testatoꝝ si libꝝos habeat distribuendos: qualit̃ ⁊ quibus ⁊ quo distribuet iuꝫ q̃litatem recipientiũ. aut cõmittat distributõez seu venditõz si opus est illis de q̃bus confidit. quatinus vno (sicut dicit) ictu se expediat.

¶ Consideratio XI

¶ Consideret testatoꝝ iuxta verũ consiliũ euangelicũ xp̃i. Si vult edificare domũ aliquaz quo ꝑficiat eam. quia multi conati sunt facere nouas fundatões qui tot exposuerũt in domicilijs edificandis/q ꝑ habituris nihil relictũ est nec edificia ꝑfecta sunt.

¶ Consideratio XII

¶ Consideret ad extremũ testatoꝝ qm̃ deus bonorũ nostrorũ nõ indiget faciet ipe nutrire pauperes. faciet eccl'as. faciet collegia. faciet monasteria. faciet ꝙuentus ⁊ hospitalia q̃ ⁊ quomõ ⁊ vbi placuerit ei. ⁊ nõ gloriet̃ añ ipm stulta ꝓsumptio eis carnis. Vult nihilominꝰ ⁊ dignat̃ q coadiutorez eius simus. ad vtilitatẽ non suã sed nostram.

¶ Explicit.

Sequitur ep'la eiusdem sup testamento librorum suorum ad celestis

Venerabilibus patribꝰ ⁊ fratribꝰ celestinis Joh. de ꝑson sacerdos sacre theologie ꝓfessoꝝ gr̃a ⁊ pax ꝑ Thesaurizate vobis thesauros in celo dicit celestis nr̃ doctoꝝ christus. Est aũt sapia thesaurꝰ infinitus hoibꝰ. q̃ q̃ vsi sunt/ꝑticipes effecti sunt amicicie illiꝰ. Rep̃sentant hanc sapiam et docent in/

strumentalit libri sacri. Propterea disposui in senectute mea thesaurizare iux pauptaculaz meã de libris salutarib⁹. Talisum est aũt mihi cõ modius in celestinis velut in ḳbusdaz cel'aut ce lestibus habitacul' thesaurũ hunc reponere. ma xime qz duos in illa religione germanos habui pfessos. Suscipiat igit ppositũ meũ cũ bõa gratia deuotio vra patres z fratres charissimi re voceq celestes. Sit thesaurus iste perexiguus dũ venerit ad manus vras custodiendus in sacro quentu vestro apud auinionẽ. non quidem alienandus. sed nec prsus abscõdẽdus. imo cõmunicandus hinc z inde. put supioz industria ppria claue. vel armariolo ad hocipm specialit instituto. Peniq noia librozũ z tractuũ tam abaliis ca a me compositozũ/disposui colligere in speciali scedula dño concedente. ad quẽ effũdite pces p mea finali salute in gra z gla sempiter na. Scriptũ lugd. anno gratie. 1428. in nouembi/anno etatis dierũ vite pegrinatõnis mee qui parui sunt z mali sexagesimo ḳnto z incipiet. 66. annus die. xiij. decẽbis/ festo sancti Nicasij Remensis qua natus sum z renatus in dño iesu xpo in quo det idemipe/nos omes bene mori. Amen. Finit.

Epistola eiusdem ad

carthusienses. sup acceleratõe suffragiozuz sibi post obitum eius oblatozum.

Hcite vob amicos. Vocet b amatoz boim iesus/subdens causam finalez vt inḳt recipiant vos in eterna tabernacula. Causam vo materialẽ tangit esse mãmonam iniḳtatis nõ quin illa sit potioz q̃ de materia venit eḳtatis qual'est caritas gtuita ẽlem vos honozandi patres z dñi pcedere placuit bdem mihi vilico inutili q̃ fodere nõ valeo sed certe mendicare nõ erubesco cũ illo q̃ dicit: ego aũt mendicus sum z paup. Est itaq mihi pcopia p diuitijs z opibus/spũalis mendicitas. Put duduz sozoribus scribẽs late satis exposui Et qm̃ posui in mendicitatis mee sacculo. imo sacco pmaximo z inani/largitõz liberalẽ z grandem de pticipatõe bonozũ spũaliũ pciosi pdiui tisq ozdinis vestri/beneuolentissima caritas vestra. venit in coz meũ fiducia petendi ẽlemcũq acceleratõz me viuente suffragiozũ illozũ/q̃ post obitũ sunt oblata. Mouet me cõsideratio pcipua quatinus impetrẽt spiritales amici/ viue re z moz me in gratia dei. Non quin ozẽt deus vt transeat a me calix purgatozie penalitatis. si possibile est sm ozdinem diuine voluntatis. sed quia plane mihi gratia dei si comitetur vitam z obitum meũ. qua deficiente nulla esset vlterius redemptio. Mouet altera consideratio/ qz videt facilioz p patribus z domis paulatius q̃si p tempus z tempa distributio suffragiozum/ q̃ statim post obitum cõtinuata solutio. Peniq iustozũ assidua depcatio pderit spero mihi ad meritũ ppium cumulandũ in via/ qualiter esse non poterit extra viam/que meriti nulli⁹ statum habet. Rogo igit patres z in xpo fratres carissimi/vt caritas vestra ime magl ac magis abundet/vt in eterna tabernacula/ vobiscũ recipiar fiat fiat. Scriptum lugd. Vester alũnus in xpo Job. de gerson theologie profesor indignus z parisien. cancellarius.

Finit.

De anniuersario qd

sibi fieri pcurauit in eccl'a sancti Pauli lugduni gallie vbi z sepultus iacet reptum est quod seq̃tur in libello quodam manu sua ppria ꝓscripto sicut z pcedentes due epl'e.

In Omine patris z filij z spũssancti pr/mitus inuocato. Notum sit omnibus quozũ interesse poterit q̃ anno dom̃i. ccccxxviij. die. xxj. octobzis. Nos p. camerarius z capitulũ ecclesie sancti gloriosissimi Pauli lugd. concessimus z concedimus p pntes ex certis z legitimis causis. venerabili magistro z domino Johanni de Gerson sacre theologie pfessori z cancellario parisiensi et sacerdoti remensis diocesis. anniuersariũ panis z vini ppetuuz moze solito p nos annuatim in dicta ecclesia faciendũ z celebzandũ die. xiij. decẽbzis in crastina videlicz sancte Lucie qua die festum est celebze sancti Nicasij remensis archiepiscopi z in tali natus est mundo z renatus christo pdictus Johãnes vt dicit anno domini. m. ccccl xv. Concessimus pterea eidem Johanni liberaliter locum sepulture in nostris locis ad h deputatis nec iam occupatis eligendi p se facultatem. In cuius rei testimoniũ sigillum nostruz duximus pntibus apponendũ. anno z die quibus supza. Benedictus deus fiat fiat.

Finit.

Incipit testamentuz

ḳtidianum pegrini eiusdem cancellarij parisi.

Dispone domui tue quia morieris tu z nõ viues. Esa. xxxviij. Sic homo pegre profecturus in longinquaz regionem. solet condere testamentuz et copiam secum ferre. sic agere nos conuenit/ qui non habemus hic ciuitatem manẽtem sed futuram inquirimus. Sit igitur sub ozatõnis typo quotidianum pegrini testamentum.

Testamentum pegrini.

Pater. Ecce positus sum hic z nunc velut in articulo mortis. quoniã media vita in morte sum⁹. Compareo coz̃ curia misericordie tue. cui me sbmitto iugiter/ z adeo

cū fiducia thronum gratie tue/ vt misericordiaz
consequar z gratiā inueniam in auxilio oportu
no dum tempus est miserendi z hora cōparādi
Da ꝓtinue mentem sanā: da penitentiam ve
ram da saltem in affectu cōmunionē sacram .da
silr vnctionem sanctā. da remissionem plenam .
da sanctorū cōtra potestates cōtrarias consola
tionem. da in exitu vitam eternam. Et q̄niaz
nudus egressus sum de vtero matris mee. et nu
dus reuertam illuc. Tempalia tempalibus reli
quo ꝓut specificauero. Et reuertaī puluis i ter
ram suam vnde erat ꝓcedz ad ecclasticaz sepul
turam. Et spūs redeat ad deum qui dedit illum
Domine iesu suscipe spiritum meum.

Sequunt modo con

sideratōnes summarie p quatuor ptes. super q̄
tidiano pegrini testamento.

Prima ps pncipaī. Consideratio I

Estari suadet illud ad ezechiam. dispo=
ne domui tue. qz morieris tu z nō viues
Illud pterea quod ait Jacob. Justum
est zc. Ut aliq̄n disponam domui mee. Benecz
ne poccupatus homo Horaī intestat⁹/ z vt vi
gilans inuenaī. Nec pcrastinet. Quia qui nō
est hodie cras minus aptus erit. Et qui policeī
venīam petenti non dat securitatē cras viuēdi.
Secūda testando curare solent hoies de bo=
norum exteriorū relictōne. De sui corpis sepeli
tione. De sue anime cōmendatōne. Tertia.
tpalia vo liquunī. Vel ad certos vsus singilla
tim designādo vel ad aliquos vsus summatim
sine specificando. vel ad ea p derelictis saltez in
animi pparatōe reputando. Quarta. sepul/
tura aūt q̄n pcōstituiī. Preeligiī deo z homi
bus relinquiī Quinta testari volentibus ob
stant Spes z amor diu viuendi. sicut in diuite
cui dictum est. Stulte hac nocte animā tuam re
petent a te Horor mortem cogitandi. Juxta il=
lud. O mors q̄ amara est memoria tua zc. Re/
lus se z suos vel se vindicandi. Nec ablata resti
tuendi. Nec libidines suas deserendi. Sexta
tedando p dispensatōne domus conscīētie post
domum corporis z substantie corporalis ꝑdest
frequens mortis instātis recogitatio. Prodest
humilis a iusticia ad miscōiam appellatio etoro
Prodest diligens eorū que in morte fieri solent
ꝑdispositio seu puisio. Pro q̄bus attēdāī sedu=
la meditatōe. que sequunt Septima dat ita
q̄ viuax memoria mortis/ ꝓtemptū mūdi. vnō
facile ꝓtemnit omnia/ qui se sp cogitat morituz
Bat euitatōz peccati. vñ sapiens. Memorare
nouissima tua z in eternū non peccab. Bat sciē=
tiam z securitatē bñ moriendi. Nemo eñ ꝑm ve
getium id timet facere qō se nouit bñ didicisse.
Hicamb. nec mori timeo/ cū bonū dñm habeā?
Et aliuī. si aliq̄n moriendū est/ cur nō mō? Rur

sus memoria mortis ponit hoiem velut ad hoī
stium tabernaculi/ exemplo abrae. Et filiorū isrl
in castris. Et sicut ad os spelūce/ vt videaī dñs
exemplo helie. Et velut in orizonte mūdi futuri
ad introitū suuz/ z ad exitū carceris mūdi/ vt vi
deat hō quo tendere iugiī debeat. Hinc bñ iusī
sum est. vixeris hic z nunc velut hic z nunc mo=
riturus. Secūa ps pncipalis.

Clamamus in spūsancto/ abba paī. Ex
diuina institutōe z dignatōe. Ex creati=
one z recreatōe z gubernatōe. Ex amo=
re z reuerentia z p necessaria subuentione.
Scimus aūt paī mi. Pī ex q̄dam appropriatōe
exinamissibili (Nisi p hoiem stet) possessiōe Ut
pterea studeat hō deū tanq̄ filius imitari ne de=
gener sit/ diligere ne ingratus/ reuereri ne super
bus sit. Ecce veniet hora dicit xps. z nūc est
q̄n mortui audient vocē filij dei/ z hoc fit in mor
te cuiuslibet altero triū modorū/ ꝑm triplex dei
fortū vel iudiciū. Unū horrendū vbi sedet iusti
cia damnās. Alterū durū/ vbi sedet iusticia pur
gans. Tertiū pium/ vbi sedet miscōia indulgēs
Cōsiderabat dauid hō triplex iudiciū/ dum ora/
bat. Pñe ne in furore tuo arguas me. i ꝑmo. ne
q̄ in ira tua corripias/ in scōo. Miserere mei do
mine q̄n infirmus sum/ in tertio. Confozmiī ad
hoc triplex iudiciū/ audieī triplex vox filij dei i
morte. Una ad damnatōz. Discedite a me male
dicti in ignem eternū q̄ ꝑparatus est diabolo er
angeli eius. Altera ad purgatōz. Mittite eū in
carcerē donec reddat vltimū debituz vsq̄ ad
nouissimū q̄drantē. Tertia ad saluatōez. Veni=
te bñdicti pris mei ꝓcipite regnū qō vob ꝑatuz
est ab origine mūdi. Ecce notat certitudinez
z ostensiuā psentialitatē. Grandē in bono vl in
malo nouitatē. Aut ammiratōz stupozē z terri=
bilitatez. Et ꝑm h bñ dicim⁹. Ecce mors. Quia
nihil est morte certius Nichil psentialius/ q̄ ad
ineuitabilitatem z necessitatem rei. Quia nichil
in bono vel in malo plus nouū aut subitaneum
ꝓpter inchoatōz status immutabiī z eterni
nihil ammirabilius z terribilius ꝓpter incerti=
tudinē finaī iudiciī/ q̄n vltimū terribiluz mors
pīm eterna Positus est hō in articlo mor=
tis Per ꝓsideratōz intellectualē Per quendaz
sensum affectualē. Per pītiam effectualez. Vñ
z si aliq̄ sit dilatio: p nihilo z p puncto reputaī
In respectu eternitatis. In respectu ineuitabi=
litatis. In respectu q̄tidiane defectibilitatī Pre
sertim in senib⁹. Q̄n aduespascit z inclinata est
iam dies hui⁹ tpalis etatis. aut q̄n iam senij no
est in altera vigilia noctis sero aut media nocte
gallicantu/ aut mane. Q̄n de prio/ oz sol eterni
tatis iustis oriri. purgandis obnubilari. damnan
dis penit⁹ eclipsari vbi cadet hō a se p desperā=
tionē z sub se p damnatōnem z p abissalem ab
sorptionem.

Tertia ps ꝑncipalis.

Reueniēs igitur faciē domi/ ego pauculus ⁊ pct̄or/adeo cū fiducia ad thꝛonum gr̄e dei. vt misc̄diam cōsequr ⁊ gr̄az inueniam/in tempe opportuno. Dū adhuc tempus est miserendi/⁊ tempus acceptabile. ⁊ annꝰ benignitatis. Dum insup adhuc hodie cognominat ⁊ dies est salutis. Dū rursus est hora cōparendi in curia misericordie que superexaltat iudiciū seueritatis. Ad quā sicut ad supiorē ꝓuoco ⁊ appello ꝓfugio ⁊ compareo. Dū nondū accepi a te deus/tps iusticias iudicandi. sed hora est ꝑm Ezech ingemiscendi salubriter/ ꝑm pie/ remiam reuertendi susceptibl'r/ ꝑm xp̄m in arbitros comꝓmittēdi penitentiam. Adeo inq̄ cum fiducia. Quia xp̄s dixit/eū qui veit ad me non eiciam foras. Quia nostra soror ⁊ aduocata/mater est gratie/⁊ regina misericordie/ que defendit iura huius iurisdictōis ⁊ curie. quia rursus hier'm tota celestis/que est mater nostra assistit nunc ⁊ intercedit ꝓ confugientibus ad hāc curiam misc̄die. Adeo rursus h̄ ⁊ nunc cuꝫ fiducia ad thꝛonū gratie. Nām offero me volūtariuꝫ stare iudicio suo/⁊ parere iudicato. Offero me subiici velle legibꝰ huius curie/q̄ sunt dimittite ⁊ dimittet vob. put continet in euangelio scri/ptum. Offero me nolle discedere contumaciter ab hac curia ꝑm voluntatē supiorꝭ ratōis ⁊ vltro. q̄ād inferior sensualitas remurmuret. quā suplico violent etiam compelli ⁊ ligari atq̄ flagellari ne discedat. Quarta ps ꝑncipal'.

Postremo suplicatōꝫ formo septuplicez ad te deuꝫ patrem nostrū. Pria. Ba pater mi ꝓtinue mentem sanā. Ne seducatur fantasijs insanis ⁊ illusionibus. Ne absorbeatur curis aut cōcupiscentijs corpalibus Ne obsideat demoniacis oꝑressionibus. Scda Ba penitentiā veram. in ꝓtritōne ꝑ detestatiōꝫ peccati ⁊ amorem iusticie. In confessione ꝑ apti onem peccatorū/⁊ cuiuslibet necessarie circūstantie. In satisfactōne ꝑ exercitiū abstinentie oratōis ⁊ elemosyne. Tertia. Ba cōmunionem sacram realiter sacramentalit'. aut saltē spiritualiter ⁊ effectiue. Quarta. Ba vnctionez extremam In actuali sacramēto. In effectuali voto. Aut saltem in effectuali dono. Quinta Ba remissionē plenā. Ex tua immensa liberalitate. Ex clauiū eccl'asticarū ptāte Ex sancte matris eccl'e vnitate ⁊ charitate. Sexta. Ba sanctorū ꝫ potestates ꝫrias ꝓsolatiōꝫ. Dū acri⁹ insidiabunt nequissimi calcaneo meo. Dum tota malignitate accusabūt in mortis porta l' ostio Dum occurret forte vehemens aut noua peccatorum recordatio ⁊ infestatio. Tunc assis virgo benedicta/ in auxilio oportuno/ ⁊ vltima necessitate iuuans. Vel intercessiue ⁊ impatiue. Vt commissiue ⁊ impatiue. Vel etiam vt potes presentialiter ⁊ coopatiue/iuxta q̄ orat eccl'a. Maria mater gratie mater misericordie/tu nos ab hoste protege ⁊ in hora mortis suscipe. Assis et tu angele me⁹ adiutor ꝑcipuus. Assint ⁊ ceteri sancti/quos sepius ⁊ familiarius/ viuens ⁊ san⁹ inuocaui ⁊ inuoco. Ne queso deseraꝫ pauper vester/si forte virtus sua defecerit. si mens conturbata nihil cogitauerit. si corpus velut mortuuꝫ languerit. Sed confortate virtutem/illuminate mentem/seruate sensualitatez. Septima Ba in exitu vitam eternam que patria est/ad quam suspiro. Quam desidero et desiderare concupisco. Quam velut in caligine quadam aspicio /⁊ a longe saluto. Quam in lumine ratōnis ⁊ fidei contemplor: quasi celis apertis videns illic filiū hominis ⁊ inde frater meus est et ꝑsidiū/ amor ⁊ desiderium/susceptor virtus ⁊ premium. Beniq̄ redeat spiritus ad deum qui dedit illū. Tā q̄ ad donum eternitatis claritatis ⁊ felicitatis. Domine iesu christe suscipe spiritum meuꝫ. qui vtiq̄ tuus est/iure redemptōnis :adoptionis. gratuite desponsatōis. Ac perinde dat spem firmam/bonitas adoptantis. veritas promittētis Potestas coronantis ipsi gl'a in secula. Amen.

Finit.

Testamentum ꝑgrini metricum.

Gratia cui nomen ꝓfert insigne iobes
Aduēa cognomē gerson habere dedit.
Scire velit si posteritas quo tpe natus
Quoq̄ renatus sit/calculus iste docet
Mille quater centū vigintiquatuor annos
Quatuor adiciens dinumera domini
Sitq̄ decēbris lux mensis bisseptima .sextus
Et sexagenis inchoat annus ei.
Solus porro deus obitus scit tps ⁊ horam
Propterea secum ruminat ista frequens
Tu dispone tui domui morieris neq̄ viues
Plene testari ⁊ vigilans morere
Dixeris hic ⁊ nūc/velut h̄ ⁊ nunc moriturus
Orans dic redeat spūs ad dominū
Ecce nouū grande stupidū videt exul ⁊ horret
Mortis ad aspectū cor tremit/ecce venit.
Ecce pater mi nunc ⁊ h̄ articulus meus instat
Quo morior/pater ⁊ vt pater esto pius
Esto pius satis est dederis te/ diues abūdo.
Te sine deficio pauperior nihilo.
Tempus adhuc venie/sedes adeo pietatis/
Terret iusticia/subueniat pietas.
Mens vigeat. cor peniteat/sacra hostia pascat
Crux olei liniat. plenaq̄ sit venia.
Sancti q̄s colui viuens/morior: meus ad vos
Spūs aspirat/ferte iuuamen ei.
Que mortalia sunt mortalibus vltro relinquo.

Testamentum peregrini

Corpus humũ redeat/spũs ad dominũ.
Spũs iste iesu meus a te suscipiat.
Spes mea/tu iesus es/grã/non opa. Finit.

Aliud carmen sup eodem.

Anua morte patz celestis/t inde cupiui
Jugit/ad mortem posse venire piam.
Horz mortis ꝑ vite depẽdet ab illo
Cuius sunt manibus omnia deposita.
Viuite mauseolo dat his pulcroq; recondi.
Absq; sepultura depereunt alij
Plebeo recipit alios defossa parũper
Tellus insutos pauge lintheolo
Sunt t qui dicunt facilis iactura sepulcri.
Sunt quibus t pompa nulla placet tumuli.
Vestibus indutos sacris deuotio quosdam
Spectandos offert religiosa prius.
Presbyteros sanctus loculo deferre parato
Hos habet infodiens signa sacerdotij.
Complacet iste modus electio cara sepulchri
Libera si data sit ambitõe ꝑcul.
Arbitror exemplũ pietatis obinde daturũ
Vita fidel erat/christicolus morior.
Erubuit nunq; christum mea vita fateri
Quanq; peccator morte fatebor eum.
Iste mihi titulus/hec spes mihi sola salutis
Non ꝓfundat me spes mea christe Jesu.
Baptismus genuit xp̃o/nec erant meritorũ
Vestimenta mihi/Gratia pulcra dedit.
Gaudẽs gaudebo qm̃ deus induit istam
Desponsans animã clara monilia dans.
Taliter ornatã cupio tibi reddere sponsam
Xp̃e benigne tuo semine ꝑgenitam.
Neu ꝙras operum vestes/ꝓfusio vultus
Illa mei/sordent sanguine cũ sanie.
Qualis t ex vtero genitricis spũalis
Prodijt hanc recipe dum redit abba pater.
Hanq; redit p̃mo signata caractere sacro
Regaliq; supuncta sacerdotio.
Tradita signa fero fidei/vexillaq; belli
Mundi cũ carne demonijsq; feris.
Libera christicolũ resonat vox/armaq; toto
Spectanti mundo defero xp̃e tua.
Te duce blasphemos heresum falsosq; suasus
Credendo vici/pace fruens fidei.
Confiteor donũ fructumq; tuũ manifeste
Gratis nõ meritis retribuisse meis.
Paule fidem/neu quis insane magnificet se
Scripsisti donun solius esse dei.
Nescio si quod sit inter miracula maius
Scandala ꝑ tanta pace frui fidei.
Jure beatus erit in me non scandala passus
Xp̃s ait//signum qui fuit obloquijs.
Ecce fremunt/rident subsannãt/mortib⁹ vrgẽt/
Demon philosophi vis inimica potens
Talibus impulsum pstare fide requieta
Non homis/sed dic hoc opus esse dei.
Bella tot experti totiensq; ꝑicula passi
Felices quando non abiere retro.
Gratus eris domino fidei petra stabilitus/
Petri vox tua sit non aliũ petimus.
Coram patre suo xp̃o vocitante/fideli
Seruo dicet: tu meus euge veni.
Gaudia delitias euo benedicte perenni
Sedibus ethereis regna parata cape.
Concipe qui legeris tumuli causam faciendi
Edibus t sacris cur monumenta paro.
Lassa patet platea/ baptismi ꝓrima fonti
Riuus ibi/recolens funde p̃ces domino.
Viuere sis monitus velut h̃ t nunc obitũrus
Orans dic redeat spũs ad dominũ.
Perpetuo ꝓiuge iesu tibi federe mentem/
Celitus ad cenam dic benedicta veni.
Janua cui celi crudelibus ignibus vsto
Laurenti patuit hospes adesto meus.
Jungat se sociũ stephanus/q̃ vidit apertos
Celos/ patronus sit mihi p̃cipuus
Et paulus raptus ad ethera
Angelicus custos comitet/vterq; Johannes
Virgo Joseph/tota celica turba faue.

Biem natiuitatis t baptismi canit
Ars aie gerarde mee doctissime salue
Finis t initij do monimenta mei
Fausta dies rutilat tibi cõsecrata nicasi
Et tibi ego soror martyr t eutropia.
Luce sub hac mũdo natum me/ denuo natum
Fons sacer ex vtero ꝓtulit ecclesie.
Annus erat domi millesimus adde trecentos
Sexaginta tres/tunc data vita triplex.
Ire vita ꝑ fuit/iram gratia dempsit
Viuificans animã consocianscq; deo
Tertia vita licet est in spe/vita perennis.
Eterne vite gratia p̃ncipium est.
Vita pegrinus/vsu ratiõis ab orto
Quarta subest operũ/que vehit ad patriam.
Hec opex vita non pmanet absq; secũda/
Gratia viuificat nutrit t auget opus.
Quatuor hiuc vitas totidem dicas t amores/
Vita quadruplex est/ergo quadruplus amor.
Omnes ille meos q̃ viuificauit amores
Vendicat/ille habeat/continuetq; p̃cor.
Gratus ego p̃mos sp complectar amores
Qui si defuerint quid nisi mors superest?

Epistola cõsolatoria

Jobis Gerson Cancellarij parisien. ad Jobem
Germanũ suũ monachũ In cenobio sancti Pe
migij remensis sup morte alterius germani sui
nicolai ordis celestinorum t sororum suarum.
Epigramma.

Vnice. quẽ mihi dat frem nata secũdũ
Nri sint generis q̃ monumenta vides
Arnulpho charlier cui nupsit elizabet (olim
Gerson origo fuit/aduena voce sonãs
Votauit deus hos bissena ple/puelle

Septene numero/quinq; fuere mares.
Primus theolog⁹/monachi tres/mortuus alt⁹
Infans/7 nupsit filia sola viro.
Frater petre rapit te mors/7 te soror agnes
Infantes/viuit purus vterq; deo.
Egra iabina soror viuens mala sustinuisti
Iugiter hinc moriens reddita dona capis.
Cara soror raulina vale/que cõmeruisti
Consors esse Jesu/cuius eras famula.
Hospita paupibus 7 mystica martha fuisti.
Te vocat inde iesus/tu bñdicta veni.
Tempa complesti cõsummatus cito multa
Frater cordis amor tu nicolae mei.
Celos credo equidem tu celestinus adisti.
Celica spamans dum pegrinus eras.
Sors lugenda manet nob/qs vita superstes
Septem seruat adhuc/torquet 7 exilio.

Monice/cur q̃reris fratrẽ tibi morte pisse
An tua sit prudẽs ista querula inde
Spũs astra petit liquẽs miſabl'e corp⁹
Carcere seu tetro carne solutus abit.
Cui⁹ erat regimen grãdis labor/asper/amar⁹.
Blandicijs fallens excrucians stimul'
Assiduus pflictus inest/victoria rara.
Audi q̃ linguã nemo domare potest.
Quid faciãt aures/oculi? q̃d membra pudoris
Quid ve manus/gula/cor/vis q̃d adora petit?
Bruta sub imperiũ videas descendere freni.
Santa gubernacli dirigit arte rates/
Erigida ceruice caro sua frena remordens/
Se rapit/7 dominũ deijcit excutiens.
Oprime mille modis surget tñ vsq; rebell⁹/
Nemoq; pfecte supeditabit eam.
Intro sp ineſt membrorũ dira tyrannus
Fomentũ sceleris/omnis origo mali.
Illicit illecebris/acres exaggerat iras/
Pascet tristicias/gaudia spemq; metũ
Plurima lis/pax nulla diu/securaq; nunq;.
Inunc 7 tale plangito mancipiũ.
Mancipiũ quod obest aie/qõ sarcina dura
Quam crebro stimul' exagitare studet.
Longaude potius pregrandi fasce leuato.
Fratris spiritui monice si sapias
Dices quis nouit si spũs alta petiuit?
Ad baratri/ pcul hoc/ corruit in puteum?
Aut medio positũ si purgatorius ignis
Eurat/scoriam purificans scelerũ:
Certum te faciat vite respectus honeste/
Inde salutis spem cõcipe/te recreans.
Collige vel firmũ solamen in hac ratiõe
Lucenti speculo quam docet alma fides.
Omis in hac vita pegrinãs tendit ad illam
Celestis patrie ppetuam requiem/
Scis q̃ gaudendũ q̃to plausu iubilãdum
Tali dũ requie pfruitur morieris.
Si purgandus adhuc retinet letificeris/
Premia celorũ q̃ sibi certa manent
Nil vltra peccare potest/nullo discrimine vitaꝫ
Perdere celestem/fine suo stabilis/
Judicio dñi iusto si forte/quod absit
Perditus est/cur fles fletus/inaniter est.
Cor tenerũ forsan/pietas/natura ve pungit
Rumpi consuete fedus amicicie
Bos 7 iumentũ iuga se socialia plangunt]
Perdere/nonne magis est social'homo.
Te minus hinc miror raulinam flere sororem
Assiduis que te fouit in obsequijs
Eijce tristiciã seculi causat q; mortem
Vero solo sapiens crimine rite gemit.
Aspera sit sors/sit vel pspera/nil nocet vlli
Si p peccatum desit abusus ei.
Adde voluntati tua sit conformis oportet
Diuine/q̃d aget murmur in oppositum.
An bona mors fratris/carnalia vincla resoluẽs
Quo capet celum liber 7 emeritus.
Fraternal'amor dedit hanc morte/q; peste
Dum fouet infectos/contagione perit.
Hac de valle deus eduxit eum pperanter/
Alterius ne fraus hostica deciperet.
At varijs nostra ꝓsatur vita periclis/
Omne replet iter retibus 7 laqueis/
Tendim⁹ ad patriã suspiramusq; gementes
Quam raulina soror quam nicolaus habet.
Hactenus h̃ volui tibi frat' scribere/ quo mens
Fortis 7 equa suam nostra petet patriam.
Illic cernere nos/dare viuas reddere voces
Fas erit/7 quicq̃d cor petit/illud habet.
Oremus tandem p defunctis/ vt 7 ipi
Sint memores nostri cum bene fiet eis. Finis.

Tractatus eiusdem

de pparatõe ad missam 7 pollutõe nocturna.

Dubitatũ est apud me frequẽter et diu psertim post susceptum sacerdotium/si quis nocturno pollutus somnio a celebrando missam cessare deberet. Exptus sum sil'r m'tos pcim religiosos 7 nouissime quendã p ceteris tali dubitatõis scrupulo nõ parũ turbatos. duꝫ ex vna pte eos ad celebrandũ trahit deuotio. ex altera timor offense repmit. Tandẽ effectus sup hac re certior/tũ ex doctorũ sacrorũ lectõe/tũ ex pertor 7 vtuosor psultatõe 7 exẽplo. tũ postremo ex ipa rõis 7 expimental' cognitõnis attestatiõe/inducꝫ sum vt psideratões aliqs breues 7 nõ prolixus inutiles sup hac celebratõnis materia cõponerẽ. eas iudicio meli⁹ 7 sinceri⁹ sapientiũ suponẽdo. Cõsiderattonũ hmõi q̃dã erũt accessorie. q̃dã p directũ rñsiue. Precor aũt dari veniã si forsan impuri⁹ loquendũ erit. qm̃ morb⁹ talis est q̃ vix aliter detegi vix pulchrioribꝰ medicamentis sanari potest.

Consideratio prima

De ꝑparatione ad missam

Nullus habet certitudinem euidentem absq; dei reuelatõe spẽali q; sit sufficienter dispositus ⁊ dignus ad celebranda misse mysteria ꝑatet q; tunc posset aliqs euidẽter cognoscere se esse in gratia gratum faciente. ⁊ q; sufficienꝫ fecit quicqd requirit ad hoc q; deus sibi gratiam hãc infuderit. q; insup nullũ ponit obicem ex pte aliqua ad hmõi gratie susceptõz. Deniq; sciret euidenꝫ q; rite cõstitutus est sacerdos. ad habendũ potestatem nullatenus impeditus. ⁊ simllia multa q̃ sunt pure cõtingentia. ⁊ que sciri non possunt infallibl'r/ absq; dei reuelatione spẽali. Preterea quis nesciat posse fieri vt homo deꝰ in reprobum sensum ex demeritis ꝓcedentibus vt nõ videat peccata sua. ⁊ ita nihil sibi conscius sit, non tamẽ in hoc est iustificatus/ put apls formidando testat. Forsan est talis compatus ipi Amon supbo. q; ad cõuiuium hester venit/ reputãs hoc sibi ad honorem esse ꝓcipuũ/ quod sibi erat ad suspendiũ. Quis scit si auditurus est Amice quomõ huc intrasti non habens vestem nuptialẽ. Forsan deniq; tal'r annumeratus est inter illos de q̃bus ꝓpheta: non tam imꝓcatiue q̃ ꝓnunciatiue dixit. Fiat mẽsa eorũ coram ipis in laqueũ ⁊ in retributiões ⁊ in scãdalũ. Obscurenꝫ oculi eorũ ne videãt. ⁊ dorsa eorũ semp incurua. Effunde sup eos irã tuaz ⁊ furor ire tue comꝑhendat eos. Fiat habitatõ eorũ deserta. ⁊ in tabernaculꝫ eorũ non sit qui inhabitet. Videtis q̃z extimescenda sentẽtia/ si mistico sensu vtimur/ contra q̃sdam ad sacram eucharistie mensam accedentes indicaꝫ. ꝑtim cũ dicit. Obscurenꝫ oculi eorũ ne videant. Et consormiter ad illud apostolus intonat ⁊ minatur. Qui indigne inq̃t manducat ⁊ bibit/ iudiciuz sibi manducat ⁊ bibit. Et rursus. ꝓpter hoc inter vos multi infirmi et imbecilles ⁊c̃. Hec imbecillitas ⁊ hec dormitio/ magis ad animam q̃z ad corpus referende sunt puto. Constat autem q; hec omnia certitudinem euidentie tollunt ab aliquo sup sua ad celebrandũ dignitate.

Consideratio II

Ad digne celebrandũ/ ⁊ absq; temeraria ꝓsumptõne ⁊ imputabilitate ad nouũ peccatum/ non requirit talis euidentie certitudo sup celebrantis dignitate. Patz q; nullus tunc q̃z tũcũq; iustus ⁊ purus/ deberet celebrare. nec hoc posset absq; discrimine: si nõ fieret ei reuelatio spẽalis. Sufficit ergo certitudo tal'qualem in materia morali cõsueuimus expetere ⁊ cape. Que certitudo põt appellari certitudo moral'aut ciuilis. sicut prudenꝫ loquebatur ꝓbus. j. eth. iij. c. dicens. Disciplinari em̃ est/ intantũ certitudinem inq̃rere ꝑm vnũqq; genꝰ/ inq̃tum natura recipit. Ad hanc certitudinem moralẽ sufficit vt plurimũ q; homo accedẽs ad missam discusserit conscientiã suã sicut fecisset p magna re lucranda aut incõmodo graui euitando. ⁊ q; non sit sibi cõscius post hãc discussionẽ de peccato mortali/ aut de ꝓposito peccãdi mortaliter/ q; insup non cognoscat se aliud impedimentũ legitimũ p excõmunicatõez aut irregularitatem habere. Consentio traq; in h cũ Burario quarto sententiarũ di. ix. q. iiij. q; talis etiaz si esset in peccato mortali nesciens nec de eo expressam ageret cõfessionem/ reportaret vnum z duobus. Aut sibi remitteret tale peccatum virtute sacramẽti. qz videꝫ facere qđ in se est ad eꝰ deletõnem. non em̃ deus requirit vltra posse. Aut fieret sibi diuinitus illustratio ⁊ recognitio sui peccati. q̃tinus p penitentiam illud dilueret quemadmodũ multis cõtingere ꝓbatissimũ est q̃ in initio sui sacerdotij dum celebratõnem cõtinuant/ in rememoratõnem redeũt plurimoz̃ et occultissimoz̃ peccatoz̃. Sibi em̃ inueniũt grauilli qui nouiter ad frugem meliozis vite toto cordẽ se ꝓparãt. Pozro talia peccata in recordationem veniẽtia ex irradiatõe supioris lumis in profunda abysso aime: non ideo tales cõfiteri tenẽtur q; non ꝓus deleta esse potuerũt mõ ꝓdicto. sed sit hoc ad obediendũ ꝓcepto de confitẽdo semel quodlibet peccatũ nostrũ. quod ⁊ dum distincte cognoscimus.

Consideratio III

Non omnis scrupulus aut dubitatio de peccato mortali/ neq; oĩs indeuotio aut deordinatio aut nõ attentio/ impediunt de necessitate celebrantis dignitatẽ. Patz quia certitudo moral'qualem ꝓdiximus sufficere/ cõpatiꝫ secum vacillatõnem quandam animi aut hesitatõnem quandã vel suspitõz seu scrupulos q; homo nõ sit sufficienꝫ dispositus/ aut q; impedimento aliquo ligatus est. Compatiꝫ etiam deordinatõnem aliquã ꝑtim virtutiũ inferiozũ et legis tyrannice mẽbrozuz que non est sepe ꝭbitra nostre potestati. Ex qua causaꝫ indeuotio quedam quã non plena ⁊ actualis semp attentio. cõsequunꝫ. nec ob inde peccato maculari necesse est nec peccaꝫ. Et si q̃s ꝓposuerit q; dubitãs de aliquo an sit illicitũ ⁊ stante dubio/ illud agens peccat qz se discrimini scienꝫ obiicit: Respondeo cum dño Wilhelmo anthisiodoren. regulã hanc magistralẽ intelligendaz esse de dubio tali qđ est vehemens ⁊ magis aut saltez eque inducit mentẽ credere q; est moral'r illicitũ/ sic q; est licitũ. Secus est vbi mens plus inclinaꝫ ⁊ iudicat qđ est licitum q̃z illicitũ. Quis nõ habeat vsq; q̃quaq; certitudinẽ euidentẽ aut fixam. qz nec hoc ipm requirit. Sunt itaq; nonnulli ⁊ ples qui fortis sunt fantasie. q̃ ꝓterea sepe trepidant timore vbi iudicant etiam non esse timendum. Tales debent inniti cõsilio supioz̃ ⁊ prudentũ ⁊ contra talem ipoꝝ vacillatiõez audaciꝫ agant.

Sic enim plerūq; vincet. abibitq; ¶ Qui vero renuunt credere sapiorum ⁊ prudentum cōsilio ad tales scrupulos deponendum. ⁊ agendū cō ⁊ arrogantiam / pponendo iudiciū suum et pru dentiam / aliorum iudicio. Rursus talis vix aut nunq; deuotōnem habebit solidā. nec pacem cō scietur a talibus / ac pinde carebit loco aie sue / hospite illo de quo prophetа dixit q; in pace fa ctus est locus eius. Dicūt doctores alīq; quibus assentio: q; aliqñ non est tam meritorū credere sicut velle credere. nec dolere sensualr de pecca tis / sicut velle dolere ⁊ nō posse. Desiderium pau perum exaudiuit dñs. inquit pphеta. pparatio nem cordis eorū audiuit auris tua ¶ Deus ita q; iudicat nos ⁊ nostra / pm sapientis rōnis arbi trium voluntatē ⁊ iudiciū ⁊ non pm ea que no bis inuitis atq; contradicentib⁹ / portio sensuali tatis inferior aduehit ⁊ pducit ālia sunt volubi litas imaginationū ⁊ fantasiarū. stimulus insu per carnis illecebrosus ⁊ vindicatiuus / facil / tationes pterea timide ⁊ incerte sup agēdis aut sup eis credendis que nostris nequaq; sensibus attingimus ⁊ similia ¶ Decipiunt in hoc mlti ex simplicibus / distinguere nescientes inter ea que portio anime superior agit p consensum et ea que portio anime inferior patit absq; superiori affensu. Parent idcirco sepe alijs salubre consi / lium / qui nesciūt illud pstare sibi. Quare sic cer te obturbam hanc passionū simul irruentiū tu multuantem ⁊ rixantē ¶ Quocirca memoran dum est beati Bernī. sup hac re psilium Erat ex discipulis eius quidam / tantis inquietatus scru / pulis / vt ad celebrandū nullo pacto auderet ac cedere. Dixit ei deuotus ⁊ circūspectus Bernī. post q; hoc accepit. Vade frater ⁊ in fide mea ce lebres. Obediuit discipulus. ⁊ scrupulus omis sus tam illius patris industriosa fiducia / q; isti⁹ fratris fidelis obedientia ¶ Dicet alīq; ex sim plicioribus. vtinā talis mihi esset abbas aut pre lator impetranti. Nunc vo dū superioris mei par tem sapiam inspicio / nō audeo meam conscian tiam dicis ⁊ sapis / erras ⁊ desipis. Nō em cōmisi sti tec ⁊ salutem tuā / in manus hois / quia prudēs est ⁊ plurimū litteratus aut deuotus. sed quia ti bi est pm regularem institutōnem ppositus ⁊ p latus. Quā obrem obedias sibi non vt homi. sz vt deo iubenti. si tamen nō cōtra deum. Et sepe tā to erit obedientia tua placentior deo / tibiq; fru ctuosior / q; to est indignior ille cui pter deum subiici non refugis. Caueas ad extremū: ne dū queris securitatē nec illam adipiscaris / in gue ruas diudicatōis ⁊ pſumptōis foueam.

Consideratio IIII ℣

Contingit vt possit aliq̄s eodem tempore ad celebratōz laudabilr accedere. pos set nihilominus ab eadem laudabiliter abstinere. Quo casu. pmū de se laudabili⁹ est q; scom ¶ Patet pma ps. qñ aliquis est sine sci entia peccati mortal aut alio impedimēto. ⁊ nō est obligatus, ex officio vel aliter celebrare. Tūc habet vtrūq; in sua potestate facere licent atq; laudablr. vt vel cum centurione dicat. Dñe nō sum dignus tē. vel cum zacheo dñm fidenr iu tet ¶ Secunda ptem pbo cum durādo. iiij. sē tentiarū di. xij. q. vj. Celebratio quippe est de p se opus bonum. abstinere aūt ab ea si sit bonum magis est in ordine ad indeuotōez suscipiētis q; de p se. Rursus celebratio habet efficaciam ma gnam ex vtute opis operati. ppter quā non tā / tundem valet voluntas sola celebrandi / sic par voluntas actu celebrans Addit itaq; opus hoc exterius / aliq̄d bonitatis ad bonitatē volūtatis ppter meritū passionis christi. ppterea dici so / let opus priuilegiatū. Amplius ille q; celebrat in opis executōe magnam adipiscit deuotōis pin guedinem ⁊ diuinius solet occupari. Ducit in / super a vtute nobiliori sic agendo / vicz a charitate ⁊ dilectiōe huius sacramēti / q; nō celebrās qui timore potius se cōtrahit ¶ Si q̄s dixerit vacatōz a celebratōne ideo fieri / vt ipa postmo / dum reuerenti⁹ ⁊ deoti⁹ q; to rarius impleat. Fatemur posse sic euenire. Sed ex aduerso con tingere potest / q; talis subtractio / remouebit ha bituatōz ad bonum cui⁹ effectus est pm phm de lectabil. Signum inq̄t acq̄siti habitus est dele / ctatio in ope. Euenit insup plerūq; illō dictum Nasonis. Qui nō est hodie cras min⁹ apt⁹ erit. ¶ Distraberis hodie / parū deuotus es. paruz recollectus. plurimum temptatus a carne. mun do vel demone. Credo eq̄dem. Sed agnoueris q; nō dormiūt q̄ te psequunt. ⁊ cras ijdem erūt aduersitates tibi hostes. tuecq; deuotōi insidian tes. quales sunt hodie. Quo circa nō irratōabi liter consulit sapiēs. Quodcūq; pōt inq̄t man⁹ tua instant operare. Nescis em qñ tale tps ad lau dabilit celebrandū tibi pcedetur q̄le mō habes Et si vtrūq; habeas / vtrūq; melius est. Esto / fu eris in hac vel illa re defectuosus: cur nouū defe ctum in nō celebrando supinducis? ¶ Es frigi dus sum dicis aut tepidus. Sepe suscipit initiū celebratōis hoiem parū deuotū ⁊ frigidū / quez in fine calescentē dimittit ⁊ feruidū. Corp⁹ chri sti ignis ē spūalis. accede fiducialr ad hūc ignē cal esces facilius. Audiamus orantē amb. ⁊ deū alloquentem. Graue est q; ad mensam tuā mun do corde ⁊ innocentibus manib⁹ non venimus sed gulus est si qz peccata metuim⁹ / sacrificium non reddimus. ¶ Refert narratio sanctorū pa

trum de quodam euagrio/q̃ non nisi sel'in anno cõmunicandũ esse censebat.cõtra quem scti patres repugnabant argumentãtes q̃ aut dignuz se putabat ⁊ dispositum q̃ sel' in anno cõicaret. ⁊ ita p̃sumptuosus erat. aut indignũ se tũc fatebatur ⁊ nihilominus accedebat. Cur nõ ita poterat alius silr pluries hec sacra conficere: quan q̃ de se/se sciret indignuz? Si fas est itaq̃ sel' in anno cum timore dei celebrare. cum eodẽ timore poterit sepius simil'esse ad celebrandũ licẽtia

Fuerũt nec ignoro sanctorũ aliqui: quos certa ratio compescuit ne celebrarẽt in eternũ. Ex pticularia hec facta quorũdam/ venerãda magl sunt pia interp̃tatõe/q̃ in exemplũ agẽdi trahẽda. Postremo nõ suz nescius diuersa esse dona ⁊ vocatões in diuersis/ put spũssanct⁹ voluerit. ⁊ alius indisponit̃ p interruptõz celebrationis. ⁊ sese vix postmodũ recolligit. ali⁹ ex eadem frequentatõne reddit̃ indeuotior. ⁊ ex tali familiaritate pmptior ad ptemptum. Quorez suam interroget vnusquisq̃ psciam ⁊ tunc p experientiã ⁊ prudentioris alicui⁹ psiliuz id quod oportuni⁹ cõpererit exequat̃. Hic dicebat egregius doctor aug⁹. quotidie celebrare/nec laudo nec vitupero. Spe tñ ⁊ alij psulũt sic viuere vt q̃tidie digni simus accedere.

Consideratio V

Nulla/pollutio inchoata ⁊ pfecta in somno/peccatũ est mortale. Notz ex famosa aug⁹. regula q̃ peccatũ adeo voluntarium est/q̃ si nõ esset volũtariũ nõ essz peccatũ. ⁊ intelligit̃ de actuali. Rursus ista est exp̃ssa determinatio eiusdem .j. de ciui. dei. c. xxv. loquẽtis de violenta corruptõe vginis alicui⁹ Quanto magis inq̃t absq̃ culpa est in corpe nõ psentientis/si absq̃ culpa est in corpore dormientis? Dicentes oppositũ/ꝺdicunt non solũ theologi/ce sed etiam phice determinatõi. nec habent q̃d respondeãt si fiat eis argumentũ de furiosis ⁊ infantibus ⁊ alijs nõ vtentibus rõe q̃s p tunc nõ peccare noua transgressione. Psors est oim sapientium recte/sentẽtia. Notant̃ dicim⁹ si pollutio inchoata sit ⁊ pfecta in somno/ qm̃ posset aliq̃s vigilans/impurũ hre desideriũ se polluẽdi quo vigente/caderet in somnũ/in q̃ sua pollutio compleret̃. Possz silr pollutiõz in somno ceptam/exꝑgiscens male cõsummare Cõstat in his casibus/radicem pollutõnis esse liberã atq̃ flagitiosam/ ppter quã illud opus obscenuz imputabit̃ ad culpã. Atuero si vtrobiq̃ fuerit i p̃ncipio ⁊ fine/carentia vsus rõis/ ⁊ psensus liberi ar. erit vtiq̃ tal'actus (etiam si vigilando cõpleretur) absq̃ culpa mortali. Palam est rõ qz lib tate carebit. Poterit forsan aliq̃s peccare p⁹ modum: complacendo sibi in tali voluptate p/ brosa quam habuit. Nõ obinde tñ redderetur por actus pollutõis culpabiliť vicios⁹ Posz etiam aliquo mõ placere ꝑm sanctũ Tho. nõ qz voluptas est. sed qz sanitatem ⁊ nature affert et oneratõz absq̃ sui qui patit̃ pcuratõe vl' assensu Beniq̃ non psulunt sancti/ q̃ debeat vio lenter fluxus ille dum euigilando sentit̃ iã effluens/coerceri. qz vel esset frustra conatus ille. vl' nature supra modũ grauatiuus. Cõfirmatio oim ista est. q̃ actus exterior nullũ peccatuz est nisi denominatõe extrinseca. plus q̃ vrina que non dr ppie sana. Si nullũ sit igit̃ in animo p ptunc actus exterior vicios⁹. Necq̃ tñ negabimus ꝺn p crapulam aut damnabilẽ illecebram vigilie/possit aliq̃s in hanc illabi fordicie. ẽ culpam tunc vigilia non somnus hz. q̃q̃ ⁊ crapla ⁊ cogitatio voluptuosa/letali crimie sepe careãt. ⁊ possunt añ somnũ dilui penitendo.

Sexta consideratio

Pollutio corpalis in somno ptingere/potest non solũ absq̃ peccato mortali pcedente. imo ⁊ ex merito. Notz ex diffinctione famosa data p Greg⁹. ⁊ alios tam theologos q̃ naturales. Euenit itaq̃ nonnũq̃ hecim mũdicia ex infirmitate aut debilitate nature. ex onerare se volentis. aut retinere non valentis. Nanq̃ est pterea aliq̃s fluxus fere tal'in vir/ alibus/q̃lem femine patiunt̃ in menstruis ⁊ fit cũ nulla aut tenuissima voluptate etiam vigilando Fit aliq̃n insup aliq̃s fluxus tãta lubcitate et facilitate in q̃busdam viris aut feminis/q̃ solo aspectu aut alloquio aut leui cogitatõe puocatur Quis q̃ dixerit apud tales inuitos ⁊ renitentes aut nullo mõ psentientes ab initio vsq̃ ad finez peccatũ mortale cõmitti Non oim vna est complexionis armonia. Quosdaz videm⁹ e naso leuissima aut nulla occasione defluere sanguinem alios cũ violentia multa id nõ pati scimus. Ego gnoui hoiem septuagenariũ seculare ⁊ valẽ crapulosum/q̃ nunq̃ se pollutũ fuisse dormiẽdo testabat̃. ⁊ h̃ in alijs mirabat̃. Aliũ vidi religiosũ ⁊ sobriũ/q̃ p decenniũ ⁊ amplius/fere quotidiana hac passione vexabat̃. Quidã vix somniant dormientes/ alios somnia fugit̃ exagitãt. Sed omittam⁹ hec ⁊ similia. quorũ determinatio/medicos plus aspicit ⁊ silr remedia. q̃q̃ michi fatsus fuerit vnus ex medicis famatissim⁹. se p̃dez ad medendũ tali nocturno fluxu in alijs studuisse diligent̃ h̃ frustra laborasse. Nos aũt moralia seu theologica loquentes declarem⁹ quo pacto possit ex merito p̃cedente pollutio nocturna cõtingere Propio q̃dem ex arta abstinentia in pane ⁊ aq̃. h̃ euenire pspicuuz fecit experientia. Amplius volens aliq̃s h̃ vitiũ carnis/ꝺdicando detestari. nonne sup illo cogitare possz. aut silr cõfessiones audiẽdo: posset vtiq̃ ⁊ cũ merito mag

Nihilominus occurrere videbit in somno nonnūq̄ p̄cogitatarū impudiciciarū simulachra. ⁊ ip̄m ex illis sicut in alijs ad pollutōz p̄citari posse ꝺs negauerit. Addunt sancti p̄res quoꝝ fuerit oculus mentis aptus ⁊ tersus/ad fallaces insidias demonis intuendas/nōnūq̄ has sordes fieri illusione sua. vel ad terrendū ⁊ inq̄etandū timoroſe p̄scie puritatez. vel p̄ boni opis (vt celebratōnis) impedimento. vel vt vigilāti placeat/qđ somnians ptulit. vel vt abstinentiā picu/losam ⁊ indiscretū vite rigorem suadeat. ⁊ in insaniam p̄cipitet. vel vt deo ꝓpicio ⁊ pmittente deuotam mentē sic exerceat ⁊ ex tali fedtiate stimulatam in humilitate custodiat. ¶ Hoc in loco suo sunt dicta Greg. memorāda. ¶ Primū est q̄ sepe tales illusiones seu pollutōes/animꝰ nesciens ptulisse magis dolendus est q̄ fecisse. Secundū q̄ bonarū mentiū est ibi culpā agnoscere vbi culpa non est. sic tñ agnoscat culpa/vt nō indiscrete impediat opatio iusta neq̄ corpoꝛl debita sustentatio deseratꝝ. Ne p̄terea aliq̄s p̄sciēciam sibi fabricet ⁊ nutriat erroneas. ne cadat i tassis aliq̄s hesitatōnes varias/dū ad comedendum vel dormiendū accesserit. dicetq̄ sic. pollueris si b ⁊ hoc non omiseris. si nō tibi p̄cauebis. contemnat talia necesse est q̄ discrimen magꝭ iminere circūspicit/si non parē cum alijs viuēdi formam p̄udenꝫ insequiꝫ. Scrupulosis g̃ ꝓtra scrupulos agendum est. ⁊ fixo opis pede certanꝫ ¶ Hac arte p̄udenꝫ vsus est ille q̄ turba/to cuidam iugiter sup repetitōne horarū suaruz si non assidue ⁊ actualꝫ attenderet ad eas. Iniū rit pniam hanc/ad tp̄us/ne quōlibet horas seꝫ dictas iteraret. Neq̄ em̄ requiriꝫ actualis sem/per attentio. sufficit habitualꝫ seu ꝟtualis nō interrupta scienꝫ ⁊ a ꝓposito p deliberatam attētionem circa aliud penitus incompatibꝫe. ¶ Hil lesurgunt apud alios tales scrupuli/more canū oblatrantes ⁊ lacerare minantes/ip̄os ambulātes p̄ viam mandatorū dei. quos euincere ⁊ cōpescere melius q̄ p̄ ꝓtemptum neq̄mus. Tātū modo sit ꝓtemptus iste timoratus. ⁊ regularit non abscꝺ p̄uio alterius p̄ticularis cōsilio. alioq̄n timor immoderatus/facit casum aut p̄cipitat inconsulta p̄sumptio.

Consideratio VII

Nulla corpis immūdicia de p se impeditiua est celebratōis. sed bñ de p accidēs ratōe cōcomitantie alicuiꝰ vel sequele i anima. ¶ Hanc ꝓsideratōz deducit Bonauen. in iij. sen. di. xij. q. iij. Et ptz satis p̄ma ps ex verbis si bene ppendaꝫ dicendi rō. ¶ Mat. xv. Non lotis manibus manducare/nō coinq̄nat hoiem. ⁊ ratio est. qz nulla passio talꝫ aut immūdicia exterior de p̄se peccatū est. aut de necessitate pctō coniuncta vel inducēs ad peccatū. ¶ Preterea q̄lis est immundicicia sordidior ⁊ abominabilior corpalis vt corpalis est/q̄ sanies leprosorum. h tñ nō ipedit celebratōz. p̄ticularē si fiat in occulto. Idē fētiūt doctores de mēstruis mlꝭ. ⁊ de fluxu ꝑpetuo virorū aliquorū. Scōa ps declaraꝫ distinguendo. qz q̄dam immūdicia corpalis cōiuncta est immūdicie spūali p̄m veritatem/sicut in vigilia habent fornicantes. Alia est cōiuncta tali immūdicie spūali/tantūmō p̄m quandam similitudinem aut conformitatē. put est i somnijs sordidis ⁊ impuris. q̄n non pctm̄ est. sed simili/tudo peccati. Alia videmus immundiciā q̄ horrorem ⁊ abominatōz quandā/visa vel recogitata generat. vt in leprosо ⁊ alijs plurimis. q̄uis nullam sciamus ineſſe pcti veritatem aut effigiē ¶ Postremo alia indifferēs. sicut in pedib⁹ luto/sis aut facie puluerulenta ⁊ sudante. ¶ Tꝛia et secunda generāt vt frequenꝫ in alma hebetudinem quandā/discrasiatōz ⁊ deordinatōz atq̄ indeuotōz. q̄n sicut gustato spū desipit ois caro. sic ecōtra. ⁊ amplius gustata carne desipit spūs ⁊ fit carnal' ad tempus. longius aut breuius p̄m diuersas habituatōes atq̄ cōplexiōes. De his in figura dictum est antiq̄s. vt taliter immundi/sepenꝫ ab alijs vsq̄ ad vesperā ⁊ vestimentorū lotōz. ¶ Hoc Greg⁹. sic exponit. vt nisi p̄us ignis temptatōnis recesserit/reum se q̄si vsq̄ ad vesperam cognoscat. Cōstat em̄ nullas tales institutōes que cerimoniales erāt atq̄ figurales vllatenus ad obligatōes nostras trahendas esse: nisi iudaisare velimus. ¶ Propterea vespa i hoc loco ⁊ lotio materialꝭ non ad lr̄am accipiēde sunt sed tamdiu reputet se hō immundū vt ex castra sanctorū misteriorū secedat/q̄diu tales in eo vigent peccati reliquie. hebetudo. s. mentis carnalitas ⁊ deordinatio atq̄ indeuotio. ¶ Purgantur alij tardius. alij confestim lugent. humiliati et p̄m ptis. lachrymis diluūt ⁊ exterminant quicq̄d carnalitatis contretū erat. ⁊ omne ei⁹ vestigium/breui lamento delent ⁊ abolēt. ¶ Sordes tertie ꝓpter scandalū vel horrorem. quoꝝ vtrū q̄ de p accidens nocere p̄ōt deuotioni aie ¶ Sūt de p accidens celebratōz impedire dum videlicet scandalū vel horroꝛ ⁊ ex cōsequenti indeuotio celebrantis aut assistentiū vehemenꝫ p̄sumūtur accessure. Secus vbi sunt hoies exercitati ⁊ pfecti. apud quos tale nihil timendū est.

Consideratio VIII

Possibile est absq̄ vlla rep̄hensiōe ⁊ cuz merito aliquem somnū pollutū/sacro/sancta misteria contingere atq̄ celebrare. ¶ Patet ꝓsideratio ex deductōe p̄cedentium. Ad dignam itaq̄ celebratōz sufficit p̄paratio talis: que non relinquat ꝓsciam peccati mortalis. aut impedimenti legitimi. ⁊ que deuotiōez atq̄ reuerentiā ad sacramentū penitus nō excludat

Sed pollutum modo dicto possibile est ista i se sentire/nō longe post talem passionē. imo q̄ humilior deuotior ⁊ ordinatior ⁊ reuerētior/ ad sacramentū accedet. Constat em̄ q̄ obscenitas humoris istius cū suis reliquijs/nō ꝑpetuo durāt. nec ꝑpetuo a celebratōne impediūt. ⁊ si dat̄ spacium .xxiiij. horar̄ sicut Albertus determinare videt̄/poterit aliq̄s vna hora purgatior effici q̄z alius in centū. Cur non ita fiat ad celebrandum similit̄ aptior? Horro si timeat̄ reuersio talium illecebrarū ⁊ passionū tempe celebratōis. Pōt vtiq̄ ⁊ in omibus contingere. vel ex aspectibus solis p̄ozibus. vel ex corruptela nature. vel diabolica operatione. Hec nostra cōsideratio maxime locū habet in religiosis viris ⁊ cotemplatiuis. quorū est ad deum facil̄ conuersio. ꝑpter fortem habituatōnem. ꝑpter etiam carnis subiectōnem dū vigilant. Raro aūt apud seculariter viuētes aut nouam bñ viuendi formā inchoantes/tal̄ repentina seu leuis recollectio deuotionis inueniet̄. Cessare eos idcirco aut tardius accedere ad sacramentū hoc reuerendissime tractandū/conuenit. Habet ꝑterea locuz nostra cōsideratio/vbi illusio demonis nostram deuotionem impedire volentis/ꝑspicit̄ aliq̄bus indicijs. neq̄ cedere debem⁹ eidem sed obniti pot⁹ Vbi subinde timet aliq̄s sacerdos de scandalo si non celebret. Vbi deinceps tenetur aliq̄s celebrare vel ex suscepto officio. vel ex cōmissione. vel mutua vicissitudine ⁊ conformitate ad reliquos cum q̄bus viuit. quemadmodū sunt religiosi pene omēs. Attendendū hic q̄ nullus palam tenet̄ ꝑprium defectū vel infirmitatē occultos ꝑdere. vt plurimū cauti⁹ est atq̄ discretius cōtegere? Prodit aūt seipm talis non celebrans. scandalizat frequent̄. ⁊ cogitatōnes varias ascendere facit in corda aliorū. Nolo tamen ꝑiudicare nec possum nec debeo p̄ dicta mea quibuscūq̄ institutōibus religiosorū ſ aliqui sint ad oppositum. verū est nempe illud apostoli. Unusquisq̄ in suo sensu abūdet Sz dixi. interim q̄d mihi dicendū posse videt̄ si nuda cogitetur veritas apud habentes libertatem legis cristi. Opponat forsan aliq̄s de fornicarijs q̄ similiter in breui possent recolligere se ⁊ ab omnibus peccati reliquijs animaz extergere. possent igit̄ statim celebrare. Opponeret alius de coniugatis. apud q̄s possibile est peccatū in sua ꝓiunctione non cōmitti. q̄ tñ de cōione sepandi videtur. Ad hec dicere possumus. Prio ad vltimuz q̄ doctorū famosorū sentētia est/tales coniugatos si accedant ex deuotōe/p̄ptim diebus solennibus/non peccare. quādo vel affectu prolis gignende. vel reddendi debiti/aut incōtinētie vitande causa cōmixti sunt. nec obstaculum aliud est. Ad p̄mum nō aliud ꝑ nunc dicimus: nisi q̄ rarissimum b̄ esset. de his aūt que vix aut nūq̄ eueniūt/doctores parū tractant. Si tñ imminet graue scandalum ꝑ omissione. li ꝑterea grādis contritio cōcurreret. si deniq̄ magis ex lurreptiōe diabolica aut vehementi temptatōe tale flagiciū apud se rarū cōmisisset. audeat q̄ profundius sapit/talem ꝓhibere. fateor nō audeo. In hoc casu ⁊ alijs (sicut ꝑspicuum est ex p̄missis) relinquendi sunt multi sue conscie ⁊ iudicio circūstantijs omnibus quas prudentia circūspicit indagatis.

Consideratio IX ⁊

Precipue ex diuino munere ⁊ non ex nostra industria seu ꝑparatōne reddimur digni misteriorū ꝑticipatōe sacramētorum. Hec cōsideratio si cū sapore intimo ma sticetur humiliabit nos vehemēt̄. Et profecto humilitas sola est que disponit ad dignificatiōz ⁊ ꝑparatōz p talis tantiq̄ hospitis in anime ce naculo susceptōe. Scio hoiem qui talit̄ in veritate comperit/nunq̄ potuisse ad quietam ⁊ serenam dispositōnem celebrandi ptigisse/ q̄usq̄ diffidens de omni sua industria ⁊ laboze ⁊ solicitudine ⁊ ꝑparatōe p confessionez aut al's/immo lauit in ara cordis/bouem suppbie. dixitq̄ in animo cōtrito ⁊ humiliato cum Daniele. Bñe nonte. sed in tuis miseratōnibus multis ⁊ magnis. Et rursus cum ppha. Ego aūt in mltitudine misericordie tue introibo in domū tuam. adorabo ad templuz sanctū tuum in timore tuo. ⁊ similia q̄dam quorū aliqua scriptis inseruit. Plane industria nostra ⁊ ꝑparatio quales agere cōuenienter possumus/requirūt̄. eis tñ si innitimur fallimur ⁊ cadimus. aut tanq̄ si q̄s baculo arundineo sustentet̄/vacillamus. neq̄ habitamus in adiutorio altissimi. dum nr̄is meritis fidim⁹. vt in peccatorū sola recordatōe torquemur. Nimirum si tūc in ꝓtectōe dei celi nequaq̄ commorem⁹. Fuit cuidam p somniū ostensa visio tal̄. Precipitar⁹ in cloacam erat. ⁊ a quodā baculo stercorib⁹ in fixo sustentari ne pfundaret̄ satagebat. Attuero baculus ille fundotenus demittebat̄ assidue cū fetore intolerabili. sentiēs ille piculum/tota mente ad dñm conuersus/relicto baculo/ ꝓfesti erectus est. Sane conscia nostra q̄tūlibet munda est cloaca q̄dam plena stercorib⁹ fedis defectuū quotidianorum. baculus ille/nr̄a est industria q̄ quam emergere q̄rimus. sed ꝓculdubio q̄usq̄ leuemus oculos in celū vnde veniat auxiliū nobis/quousq̄ fiduciā nostram totā in deum iactemus/q̄nto plus innitimur solo nr̄e industrie baculo/tanto in ꝓfundiorem abyssum nr̄e prauitatis demergimur ⁊ nō nisi fetorē tetrū ⁊ horridū reportamus. Quid q̄? (diceret aliq̄s) ēptabimus ne deū: aut pleni ꝓscia peccatorū/indeuoti

sordidi distracti ⁊ distempati/ad sacramentum hoc salutiferū sub spe misericordie solius accedamus? Dixi iam. vt agat nostra industria qđ poterit. vt sit absq; conscientia peccati mortalis. Sed in illa nequaq; speremus. alioquin superponimus fiduciam in homine ⁊ carnē brachiū nostrum. Agnoscamus q; omnes iusticie nostre sunt vt pannus menstruate aut velut leprosi faciem. super quibus stillamus quotidie sanie peccatorum. Qua fronte igit qua ve audacia/ infere. Caueamus ne potius irritet. Plane sic est. Si mille annis valeret alias se disponere ad dignitatem celebratōnis/ nec sic q se attingeret. Quid idcirco in breui mozula facere poteris cō memini. si dignus est accedere. si sufficiēter preparatus. hesitat p̄mum. tremiscit reformidatq; Tandem sic respondet sibi p̄pi. Interim quātuz in me est nihil deo ppicio de certo mihi sum cōscius sup peccato mortali. aut peccandi propo/sito. peccata etiam venialia non cōfessa nequa/q; obsistunt. Scio etiaz ex aduerso q; iustus est dominꝰ. ꝗ si velit exquirre vehementer debita mea. si iniquitates obseruare. si mecum in iudicio cōtendere. neq; sustinebo neq; potero respōdere vnum p mille. quantūlibet lotus fuero/ac tritus/confessus/lachrymosus. Quid ista sunt? ve mihi si non cum misericordia magna valde/ diiudicer. quid scire possum/ si forte lateant me vicia mea. merui q̄dem excecari/ qui visu meo spūali p̄mitus supza modum abusus sum. dum videns bonum id adimplere cōtempsi. Hoc vnum scio q; apud dominū misericordia est/ et copiosa apud eum redemptio. q; pietatis eius fontem nulla potest nostra iniq̄tas euincere vel siccare. q; si decreuerit saluare/nemo est qui cōdemnet. Precipit vt sperem in eo. ⁊ me totū in suas manus p̄iciam. obedio vt possum. Nō est crudelis aut mendax. venientē ad eum/ non eiciet foras. puolutum suis pedibus nō indignābitur abiiciet. Puenit me demum in benedictionibus dulcedinis/dum mihi displiceo. Spero eq; dem ipe qui cepit pficiet. ⁊ illuminabit abscondita tenebrarū/ne vnq; obdormiam in morte.

Fornicata es o anima mea cum amatoribus tuis. Iubet pius sponsus p os ppheticū vt reuertaris modo etiā te suscipiet. Etsi millies abscesseris contempseris. irriseris. te venientē non repudiabit. penitentē non aspernabit. Si quis ex hominibus talia diceret/ crederes ⁊ aspirares ⁊ accederes. deus hoc dicit. deus hoc pollicet. imo deus hoc impat. ⁊ tu diffidēs non accedes. Non est aliud consiliū o anima mea. In sua igitur veritate non/tua vanitate fidēs/volūtarie si bi sacrifica. Immunda es accede mundanda ad fontem puritatis incontaminabilez. Lasuris accede pascenda ad panem viuificū ⁊ indefectibilem. Egrotas erit hoc efficacissimū tue inualitudini medicamentū. Fluxum pateris nec sanari potes a medicis tuis. s. exercicijs. tange plēa fide cum emozroissa Martha ym Ambro. fimbziam vestimenti iesu. sacrosanctā videlicet hostiam. vt purgeris. Si pcussam te sentis a ypen tibus puersarum temptationū: quid restat nisi vt serpētem christum eleuatū inspicias? Si dicis cum ppheta. Quoniā vnica et pauper sum ego. particeps esto sacrosancti huius mysterij/ habetis christū comitem fidum ⁊ hospitem di/tissimum. Lecam te fortassis debilem ⁊ claudaz cōquereris. memineris quoniā tales ad cenam magni regis inuitant ⁊ intrare compelluntur. Lubrica sum inquies ⁊ instabilis. sed hic panis cōfirmat cor. Tristis es ⁊ anxia. sed vinum hoc letificat. Inquietant te ⁊ turbāt plurima. adhere ei qui turbidos fluctus sedat. qui est pax nostra. qui ait. In mūdo pressurā. in me pacem habebitis. Peregrinaris a dño. sed in fortitudine cibi huius ambulabis vsq; ad mōtē dei. Quid ergo tandem formidas Quid expauescis o anima mea. Quare ⁊ quousq; cōturbas me? Spera in deo ⁊ liberabit te. enutriet te. non confundet te. Suspirabūda forte queris. vbi est deꝰ tuus. In hoc certe cōuiuio. in quo christus sumitur. recolit memoria passionis. mens implet gratia. ⁊ future glozie nobis pignus datur. Ere/de hoc bona ⁊ simplici fide. nec curiosa discusseris existentie moduz. sufficiat tibi q; non est hic modo aliozū corpozū/suis locis commēsuratorum. ppterea vane ne dicam stulte querūt alias vbi caput. vbi pedes. qualis situs. qua/ad hostiam partiū coordinatio. vbi christus esse dicitur. quare ⁊ quomō? Quoniā facta est in eiꝰ corpus transsubstātia panis: omipotenti ☧ tute diuinitatis. Si nō hoc comphendis. neq; pfecto q̄tulamcūq; rem aliam/quo ad infinitas eiꝰ habitudines ⁊ ppzietates com phendis. da locuz fidei vt meritū habeas. ⁊ eam quam sine merito das nature fidez: da cū laude reuelatozi ⁊ in eiꝰ obsequiū volens te captiua.

Consideratio X

Non ppter timozem cōtaminatōnis corpozis christi/illud cū mundicia corpōza li monemur cōtrectare. sed ad indeuotionem aut scandalū in nobis vel alijs deuitāduz Consideratio ista/pax etiam instructis manifesta est. valet tñ nō mediocriē apō scrupulosos: vt si forte corpoza aliqua sordicies/ipis nolentibus aduenerit. recogitēt ad christi corpus nihil hanc attinere. seruata in animo mūdicia ⁊ reuerentia sanctitatis. Fuerūt qui/dixerāt ipsam hostiam cōsecratam nullo mō in ventrē nostruz

comedendo demitti. ꝫ statim in celum rapi ꝫ ex pientiam quotidianã atq; catholicã veritatem que ponit corpus xpi vere comedi. Fefellit eos hmõi ꝓsideratõis obliuio dũ putant indignum sentire vt corpus xpi vel hostia sacra in fetulentum stomachũ nr̃m deueniat. quasi vicz pollua tur aut fedeꝫ/plusq; radius solaris aut spualiũ substantiarũ aliqua. Dicant ꝯ si sic iudicant more carnaliũ iudeorũ/aut paganorũz cur xpi corpus in maternis visceribꝫ ꝫ secundina pellicula mensibus noue obꝺuatum ꝫ obuolutum fuerit? Debet vtiq; rõ corrigere sẽsuale iudiciũ ne blasphemiam impiã reputemꝫ ipam rei sincerissimã veritatẽ. Caueamus a tali spurcicia recogitãda p timorem crebrũ. qm̃ inficit hec rememoratio plus q̃ purget. Assuescat hõ spualr spualia diiudicare ꝫ sentire. sic em̃ multis ꝫ varijs fantasmatum inquietantiũ impudicitijs semet absoluet. Sic ea minus curabit q̃ reuera minꝫ curanda sunt. corpales loquor sordes. Sic deniq; magis in ꝓscie q̃ corporis puritate confidet. Cõcludamus tandẽ epilogãtes. vt nemo celebratu rus/euidentẽ sibi querat certitudinẽ sup dignificatione sua. vexareꝫ in cassum. habeat illã q̃ dicta est ꝓparatõz ꝫ sufficit. Non ꝓfidat in multitudine ꝓtutis sue ꝫ in repetitõe confessiõis aut deuotõis aut recollectõis serenitate. ꝓõt enim fieri vt ꝓfessio crebra sup venialibus/obsit de p accidens. Quõ sic? Dicam Reddit q̃pe aiaz plus iusto solicitam ꝫ pauidã ꝫ omia etiam minima timentẽ. vt de ipa etiam cõfessionis imperfectõne trepidet ꝫ vrgeaꝫ iterũ confiteri. Habo tñ documentũ p quod nulla ꝓfessionis mltiplicatio inq̃etationis causa erit. Si vicz fiat nõ tãq; reputeꝫ p tunc ad salutem necessaria aut ad celebrationis illi⁹ dispositõz req̃sita. Sed qꝛ est opus bonũ ꝫ ꝑuilegiatũ. ad indulgentiã q̃z/aut gratie augmentatõz non parũ ꝓficiens. Porro diligat anima deũ aliq̃n necesse est ꝫ se in manꝫ eius ꝓiciat. alioq̃n se expelli a facie domi et repelli/iugiter timendo. ꝫ habendo deũ de seueritate suspectũ. iugiter recurua erit ad cõmodum suũ nec vnq; ad alta se subuebet. Quamobrem ascensura in montem aima/ꝫ gaudiũ suũ immolatura cũ abraam/reliquat inferius asinũ suum cũ pueris suis. Rudiat ibi asinus. pstrepẽt pueri. feda sint illic oia. nichil ad se q̃ in mõte stat (ꝫ est in ꝓtice rõis) ptinebit. Non imptinenter hoc loco visionẽ inseremꝫ quam. b. Petro Celestino mõstrasse memoraꝫ/ille q̃ docet homies etiam p somnia sciam. visum est eidẽ patri sopo ranti/q̃ aulam regiã ꝓcellentissimã cũ asino suo inuitatus ascenderet. Hic asinus tributũ vẽtri p viam soluit. exhorruit vir purissimus ꝫ abominatus est hãc non iniq̃tatem sed inq̃natõnem ꝫ ꝓgredi formidãs regredi moliebaꝫ. quousq; benignie ammonitꝫ est voce de throno lapsa. nihil ad sui vel aule regie spualis ꝓtaminatõnem ptinere id q̃ se non ꝓscio/naturalia necessaria q̃ suus asellus corpulẽtus ꝫ irrõnabiliꝫ expulerat

Q Plane sic est. ꝫ dicam amplius. Euenit non/ nũq;. vt turbatões pugne deordinatões ꝫ fedi/tates inferius sensualr agitate succrescere faci/ant supius meritum nostrũ sicut ecõtra magna vtrobiq; serenitas/supbie ventũ omia fũditus euertentem. repente nonnũq; inducit. Tantum mõ exinaniat se aima q̃tum poterit. nec ob aliõ ꝓtemplationi vel studio aut quieti cuilibet insistat nisi vt apud se exaltetꝫ deus. ac ꝓindemagis ac magis humilieꝫ. ꝫ in suã paruitatẽ imo nihilitatez resiliat. ꝫ resiliens cadat. ꝫ deꝰ suscipiet eã. Hec via tuta est regia ꝫ secura. Hemus fidem loquẽdi omẽs pariꝫ audiamus. Deũ time de te desperãs. in se fidens. ꝫ mandata eius obserua. quod in te est non omittens. hoc est omis homo.

Finit.

Incipit tractatꝰ eusdem de pollutione diurna.

Scripsi ꝑdem aliqua sup ꝓparatõe ad missam sub decem ꝓsideratõibꝰ. occasione sumpta ꝓncipalr ex materia pollutiõis nocturne. Nunc aũt de pollutionibꝰ q̃ videnꝫ accidere vigilando. q̃sita sint a me aliqua. q̃ solent timoratas ꝓscias plurimũ turbare. sicut frequenꝫ ex diuersis ꝓsonis vtriusq; sexus/tam in ꝓfessione q̃ ex potui ꝓpende re. ꝓpter ꝓsului nedum doctores in scripti eorũ sup hac re. sed etiã colloquiũ habui cũ exercitatis ꝫ discretis in ꝓfessionis materia. imo ꝫ a me dicis hmõi multiplicis ꝫ varie pollutõis causã inq̃siui. Deniq; ꝓparet se lector audire caste/id qõ ꝓ castitatis cognitõe/necessitas cogitapire.

Primum notabile

Presupponenduz est igiꝫ in ꝓmis q̃a corpe humano/defluit multiplex humor. p meatus mẽbrorũ pudendorũ q̃ generationi deputata sunt. An⁹ est vere seminaꝫ. alius vere vrinaliꝫ. aliꝰ quodãmõ medi⁹. qui põt apellari saliuaꝫ vel sputaꝫ. alius addiꝫ humor ꝑtim in mlerib⁹ q̃ noiaꝫ mẽstrualis. ꝫ huic simil q̃q; masculo accidit ex infirmitate. Porro facile est satis cognoscere patientib⁹ secundũ ꝫ vltimũ flurũ q̃. l. ille ẽ vere virginalis vel vere menstruaꝫ. Hz em̃ suã distinctiõz ꝫ colore ꝫ liq̃ditate ꝫ talib⁹/exeũt ꝑterea vt cõmuniꝫ sine mlta delectatõne in mẽbris genitalibus. ꝑtim nisi ꝓiunganꝫ alie cause delectatõis sicut infra docebiꝫ. Cetez humor ꝓpe semiaꝫ ꝫ humor ille mediꝰ/nõ ita facilr secernunꝫ: propter similitudinẽ in albedine ꝫ viscositate seu tenacitate ꝫ q̃dam spissitudine. hñt nihilomin⁹ distinctas ꝓpetates ꝫ diuersos ortus ꝫ meaꝫ vnõ

defluũt quod dearticulati⁹ cognoscere/ spectat ad medicos. ¶ Est itaq; hũor seminal' supfluũ vltie digestiõis. supfluum nõ in q̃litate ꝑ in q̃ntitate. Ipñs em̃ natura sufficiẽtẽ cibũ ꝓ alimẽto corporis/mittit ex oibus mẽbris qđ supest/ad vasa genitalia. nũc pl⁹. nũc min⁹. Et q̃n supabũdat ipi natura conat expellere tandez illđ supfluũ. qđ fit vl' in actu generatõis seu ꝓcubit⁹. vl' ꝓ euaporatiões sil'es sudorib⁹. vel ꝓ aliq̃s fedas distillationes. q̃nq; in somno cũ somnijs q̃nq; sine somnijs. aliq̃n cũ delectatõe aliq̃n impceptibl'r. nonnũq; in vigilia sil'r q̃busdam eueit. tã volũtarie ꝙ inuolũtarie modis valde ml'tis. nũc ex vicio nature. nũc ex vicio medi⁹/ sit ex q̃dã supfluitate alimẽti/ nedũ i q̃titate/ꝑ z in q̃litate. qz. s. inept⁹ est nutritõi. inept⁹ sil'r generatõi. velut in saliua videm⁹ z alijs supfluitatib⁹ defluẽtib⁹ a cerebro. tã ꝓ os q̃ ꝓ nares. ¶ Immiscet aũt se tal' hũor medi⁹ aliq̃n cũ vrina ꝙ no fit cũ delectatõe z sensu. q̃n/ na. q̃n vrina q̃nq; cũ inordinatõne q̃dam exit. Puto etiam nihilomin⁹/ ꝙ vix aut nũq; causat iste fluxus hũoris medij talẽ modũ delectatiõis z ꝯcussionis q̃si toti⁹ corpis/ speal'r in pudẽdis. necita pstringit aut obnubilat in suo exitu iudicium rõis/ sicut venit in hũore vere seminali. q̃n tãz libidinose delectatõis/ nisi ꝓ infrigidatiõz aut aliũde corrupt⁹ sit/ ꝓportionabilior inuenitur. ¶ Horz insup hũor iste medi⁹/ ꝙ ex leuioribus causis aut maiori facilitate mouet ad exitum q̃ seminal'. pẽtim in ml'erib⁹. adeo ꝙ ex leuissimo motu corpis de loco ad locũ vel inclinatõe/ absq; aliq̃ cogitatõe z absq; sensu ꝓueniat. ¶ Ex effecta ꝙ ꝓcipiẽt. ꝓ sordidatõz quandã viscosaz in carne sua vl' in pãnis. ¶ Euenit aũt facili⁹ z nõ sine aliq̃ sensu ꝯcomitante vel ꝓuio. dũ ꝓsonã dilectam siue pulcrã siue turpẽ/ siue iuuenẽ siue senem/ siue secularẽ siue religiosaz z q̃nq; deuotã aspiciũt aut tangũt aut ei arridẽt aut ꝓfabulãt. aut iocant etiã vbi nibil de ope carnali volunt aut putant nedũ dicam pagere ꝑ nec cogitare.

Secundum notabile

Attendendũ est scđo ꝑncipal'r circa hãc materiã q̃ delectatio seu cõmotio libidinosa/ prurit⁹ seu titillatio/ pueit in mẽbris que loq̃mur frequenẽ absq; fluxu quocũq; Sũt em̃ fumositates aliq̃/ q̃s medici vocãt spũs z de supcalefaciũt z inflant z distendũt venas z neruos in mẽbris ill'. fitq; stimulatio q̃dã z prurit⁹ vel titillatio que dũ querit extingui vl' sedari ꝑ attrectatõz amplius sentit. z q̃nq; cõplet̃ur delectatio libidinosa sine q̃uis fluxu. ¶ Potz hoc in parua adhuc etate. q̃ nõdũ apta est seminatõi ꝓpter defectum semis vel artatõz venarũ. ¶ Suscitat aũt hmõi prurit⁹ ex talib⁹ fumis seu spiritibus tam ab intrinseco ꝙ vina fortia z species maxime aũt ꝙ imaginatõnes libidinosas z turpes. q̃ ab extrinseco. ꝙ allocutõnes prauas. aut ꝙ aspect⁹ lubricos. aut tact⁹ impudicos. per se vel aliũde ꝓuocatos. ¶ Dõ si ꝙ cõplementũ delectatõis ex talibus absq; oi seminatõe/ corrumpat vere ipa ỽginitas. iux sententiã quorũdaz mgroz. ¶ Heu phdoloz q̃ in paucis maneret virginitas cogitare stupor est. nisi forsan in pueris z puell'/ hanc excuset defectus sufficiens iudicij ratõnis. ¶ Dicendũ est ꝓterea ꝙ non ois prurit⁹ circa mẽbra pudenda debet iudicari ꝓprie libidinosus. nec etiã cessatio eius vel extinctio ꝙ fricatõnez aut alit'/ dz apellari luxuriosa delectatio. ¶ Videmus itaq; quõ in aliis mẽbris crebro prurit⁹ sentim⁹. quez vnguibus scalpendo (vt iuxta vulgare loq̃r) sopim⁹ vel extinguim⁹. Est aũt hec passio nõnũq; ita vehemẽs. vt etiã cũ vulneratõe carnis ꝙ vngues z effusione sanguinis/ vix recedat. q̃ passio/ si mẽbra illa geniталia inuaserit/ cadit ꝓtus in magnã angustiaz q̃ ꝑ pati cogit'. nedũ ꝑ hmõi prurit⁹ remedium q̃rit (q̃le fieret in aliis mẽbris) ipe in pollutõnes fedas z vere libidinosas atq; culpabiles ꝓlabatur. ¶ Tradũt insup medici ꝙ in mẽbris ill' aliq̃n euenit q̃dam passio/ ꝙsurgens ex q̃busdã fumis/ distendentib⁹ venas membrorũ istoz z neruos. adeo ꝙ sedari non pot. etiã ꝙ vsum carnalem vel aliã attrectatõz. quemadmoduz narrat Iuuenal' de quadam matrona nobili rhomana. Est igit' in ꝑ casu vl' simili⁹ tã q̃ de vera egritudine ad medicos recurrendũ. ¶ Deniq; ptz ex istis ꝙ pueri z puelle cũ sobrietate atq; disciplina in cibis z potib⁹ atq; societatib⁹/ custodiẽdi sunt/ ne ab intrinseca cã vel extrinseca/ ꝙ suescãt hr̃e libidinosas hmõi cõmotõnes peccati in sua carne. ¶ Illoq; ꝓ pruẽt ex ꝙsuetudie velut in quãdam necessitatẽ ꝑ agẽdi. ꝑcipue dum etas grandior aduenerit. delectatio insup improbior z vehementior sentiet. ¶ Qua in re cõfessores vel parentes cõmonitõz aliquã debent facẽpueri z puellis. vt a talibus abstineãt. nec a se nec ab alijs turpit' se tractari pmittant. ¶ Attendat q̃libet discretus ex pmissis quid agenduz. z videat ne dum nimiũ seruat' loquendi pudicicia. sequat' operum maior inordinatio. z cõfessio de talib⁹ nulla fiat. ¶ Attẽdat ex aduerso. ne dum prohibitio sit expressa/ ipa conatum adaugeat. verũ nãq; est illud poete. ¶ Nitimur in vetitum. ¶ Horro. si parentes prohibent filias suas/ ab osculis virorum z adolescentulorum/ similiter z filias a puellarũ contrectatõnibus/ cur non poterunt filios coartare ỽbis aut verberib⁹/ ne seipos aut seipas inuicem male cõtrectẽt. cum sit vtiq; ꝑ flagitiosius q̃ alterũ. z eo plus habens piculi q̃

minor est illic verecūdia ⁊ licentia maior? Sileo hic de stultis. imo nefarijs parentibus erga suos ⁊ suas nimia familiaritate cōuiuentib⁹. Sileo de ceteris/ vel fuis vel ancillis vel alijs/ qui pniciem hanc contagiosissimā inducere sb quadam ludi specie non verent. Ue vemundo ab hac corruptōne viarū omnis carnis.

Tertium notabile

Attendamus tertio pncipaliter q in theologico vel morali negocio/ dum inqsitio fit de aliquibus effectib⁹ vel operibus/an sint vel qualia sint peccata/facienda est resolutio pncipalis ⁊ final' ad libertatem cōsensus vel dissensus in talibus Et inde peccatum dicente Augustino .adeo est voluntarium. quod si non esset voluntarium non esset peccatum. Et iuxta cōmunem doctrinam actus exterior sup interiorem nihil addit malicie vel mortalis culpe. Ea ppter circa pollutiones vel fedas distillatiōes ex mēbris genitalib⁹ plus inspicere cōuenit originem moralem q̄ naturalem. licet cōsideratio naturaliuz/ pficiat ad moralitū cognitōnem pleniorē. quemadmodum circa iram. inuidiā. gulam. ⁊ circa alia vicia p̄cipue carnalia que materiā vel fomentū trahūt a corpore satis patet.

¶ Quartum notabile.

Presupponamus igit quarto p decisiōe materie pntis ac similiuz conformiter ad doctrinā aug⁹. de pcessu temptatōis in nobis sicut in Adam fuisse scriptura commorat. Et dicamus q cōmotio libidinosa/ consurgit p statu nature corrupte. nobis etiam inuitis. Et sepissime etiam puenit omne iudicium ratōis. neq; p consequēs subest arbitrio aut cōsensui libero. iuxta Aug⁹. dicentē. Non est in potestate nostra q̄bus visis tangamur. sed est i potestate nostra/ respuere vel acceptare. Intellige similit de auditu ⁊ olfactu. de tactu ⁊ gustu. Prouenit aūt hec inuolūtaria puentio ex corruptione nature p peccatū originale p statu nature lapse. p statu no nature pmitus institute ⁊ integre/ talis puētio viciosa nequaq; contigisset. Fuisset em regnū homis taliter ordinatuz q rō suum dominiū supra sensualitatē absq; vlla pre uentiōe vel rebellione huasset ¶ Propterea reputat omnis cōmotio talis libidinosa/ pueniēs iudictū ratōis esse peccatū saltem veniale: q̄nia ipsa consurgit pter vel cōtra iudiciū domie ratōis. Verificat pinde dictū illud sapiēt⁹. Nullus est absq; peccato/ etiam infans vni⁹ diei. prouentū q̄pe in quolibet filio Ade non puilegiato cōmotiones hmōi/ pter vel cōtra iudiciū rōnis Et ita sumendo large peccatū veniale absq; tali diu viuere non valemus. Dicit aūt talis commotio voluntaria: magis a peccatrice volūtate pmi homis q̄ a ppria. ppterea si debeat ppie appellari peccatū etiā veniale/ oportet vt aliquo mō ppria voluntas sit in causa.

¶ Quintum notabile

Hunc quinto accedēdo ad inuestigatiōz pncipalis dubij/ quādo talis cōmotio libidinosa est peccatū mortale ⁊ q̄n non. q̄m de veniali attentis pmissis/ non est facienda pscrutatio scrupulosa vel dubia. Consideremꝰ qualit ad illam cōmotōnem seu temptatiōem se habeat libera volūtas. ⁊ hoc fieri pōt multipliciter. ¶ Voluntas vno mō se habet pure positiue tam directe q̄ indirecte. hoc est absq; omni actu suo volitiuo. p omi differētia tēpis. q nec añ voluit/ q illa cōmotio fieret nec aliq̄d dispo/nens p se ad illā voluerit dū fit. aut postq̄ facta est nō aduertit. ⁊ ob h̄ circa eam non ꝓsentit vel dissentit. aliūde forsitan occupata vel in somno. ¶ Volūtas alio mō se habet pure positiue. tam directe q̄ indirecte. h̄ est cū actu volitiuo l'noli-tiuo. sic q antea voluit deliberate/ vel noluit q illa cōmotio fieret. aut dum fit vel facta est placz sibi vel displicet deliberate. sic q habet ꝓsensuz vel dissensum liberū in tali cōmotōe. acceptādo illaz vel deacceptande. cū aduertētia q ita vult vel q ita nō vult. ¶ Voluntas alit se habet circa cōmotōem illā libidinosam q̄si medio mō. sic q neq; se habet pure puatiue nec volendo. l. illa nec nolēdo. Et similit se nō hz pure positiue volendo deliberatiue illā vel nolēdo ⁊ ad eā actualiter se quertendo. sed hz se quasi dissimulando vel dormiendo vel nō curando. ita q nec exīsse nec actualiter ꝓsentit in illā cōmotionem libidinosam. nec dissentit exīsse. sed dissimulat ⁊ dormitat dum attendere ⁊ vigil esse teneret aut dū aduertit piculum. nec tamen obuiare vel resilire conatur.

Sextum notabile

Quo circa dicamus sexto cōsequenter. q p distingui solet in volūtate duplex ꝓsensus. Unus cōpletus deliberatus ⁊ directus. alter incōpletus vel interptatiuus ⁊ indirectus. ¶ Primus fit dū volūtas sufficienter ⁊ actualit aduertit p iudiciū rōis reflectētis se super se q sic vel sic agit. vult nihilomin⁹ sic agere ⁊ hic ꝓsensus est cōit satis notus. etiā apud pa-rum eruditos vel in moralib⁹ vsitatos. q⁹ plen⁹ est ⁊ direct⁹. Alterū no ꝓsensum quē dicim⁹ interptatiuū difficilius est aduertere Nā fit mltis modis. Unus modus est q̄n rō no ꝓsensum quē dicim⁹ circa aliq̄d repmendū vel repellēdū dū ia insurgit actualr. & omittit ⁊ negligit repellere q̄st tacens. Juxta illud vulgatū. Qui tacet consentire videtur. Sic nauta negligens/ dicitur causa submersionis nauis. Notanter vero dicitur quando ratio debet esse peruigil circa aliquod

rēpmendum. qz si actus esset indifferēs/ vl talis circa quem ratio non deberet laborare ad repellendum seu rēpmendum. qz. s. nō imminet piculum peccati p silentiū suum/ tunc nō dz volūtas in tali silentio ꝓsentire. vñ potius aliqñ deberet dici dissentiens. sicut fit in temptatōib⁹ blasphemie z multis alijs. q melius vincunt silēdo siue nō aduertendo qꝫ puguādo z directe ꝛ conādo. Sic in ciuilibus qñqꝫ verū est q q tacet nō stati videt ꝓsentire. imo verius dissentire iudicatur Alia regula dicit. q tacet nō concedit nec negat Amplius ꝯo fit ꝓsensus iste scōs nōnūqꝫ indirectus. qñ. s. voluntas aliqd vult vel agit ad qd solet sequi aliquid dō est peccatū. vt cum aliqs inebriat se volūtarie ad quod dormitio. z ex dormitōe omissio surgendi ad officiū diuinum ad quod obligat. Dicit hec omissio surgēdi volūtaria indirecte. s. ex ꝓmario ꝓsensu: mō dicto Actus ꝯo ꝓsequentes inde/ tantū habent de vicio/ qꝫuz de ꝓsensu in ꝓncipali actu ꝓuio. nec amplius. si non adderet alius cōsensus Ꝓpositum dō est peccatū. vt cum aliqs inebriat se volūtarie ad quod dormitio. z ex dormitōe omissio surgendi ad officiū diuinum ad quod obligat. Dicit hec omissio surgēdi volūtaria indirecte. s. ex ꝓmario ꝓsensu: mō dicto Actus ꝯo ꝓsequentes inde/ tantū habent de vicio/ qꝫuz de ꝓsensu in ꝓncipali actu ꝓuio. nec amplius. si non adderet alius cōsensus Ꝓpositum dō est peccatū. vt cum aliqs inebriat se volūtarie ad quod dormitio. z ex dormitōe omissio surgendi ad officiū diuinum ad quod obligat. Dicit hec omissio surgēdi volūtaria indirecte. s. ex ꝓmario ꝓsensu: mō dicto Actus ꝯo ꝓsequentes inde/ tantū habent de vicio/ qꝫuz de ꝓsensu in ꝓncipali actu ꝓuio. nec amplius. si non adderet alius cōsensus Ꝓpositum dō est peccatū. vt cum aliqs inebriat se volūtarie ad quod dormitio. z ex dormitōe omissio surgendi ad officiū diuinum ad quod obligat. Dicit hec omissio surgēdi volūtaria indirecte. s. ex ꝓmario ꝓsensu: mō dicto Actus ꝯo ꝓsequentes inde/ tantū habent de vicio/ qꝫuz de ꝓsensu in ꝓncipali actu ꝓuio. nec amplius. si non adderet alius cōsensus

Septimum notabile

Dicamus vltra septumo. q circa actū carnalem aut aliquē hmōi actuz/ ꝓpositum volūtati/ ipa se potest habere multipliciter Uno mō quia ꝓsensimoz humanus impediret Alio modo quia licet refugiat z horreat consentire in opus tale nefarium. ipa nihilominus versat z reuersat in animo suo cogitatōnem de illo. Et hoc iterū potest fieri multipliciter Uno modo vt delibe/rate plene z directe/ in hac cogitatōe delectetur z hoc peccatum est in illo cui prohibitus est carnalis concubitus. secus in vxoratis. Si em aliquis actus prohibitus est ꝓhibetur consequenter delectatio de actu illo. Similit si actus permittit/ permittit simul delectatio cōsequens directe z de p se/ ad illū actum. Notanter additur de p se z directe. quoniā inspicere mulierē nō est de p se peccatum. sic nec delectatio de p se consequens actum illū. sed de p accidens ꝓsurgit ex

hzo delectatio illa libidinosa in incontinente: q niam continens nō haberet. Hec autem regula multum notanda est/ cōtra scrupulosos ex vna parte. z ex alia parte cōtra piculum. et ꝓ licitis etiam caute dimittēdis. Cogitat alio modo talis circa carnalem delectatōnem/ vt eā posset satagendo z conando quasi p vim vel industriam repellere. z nō semp expedit. sicut nec pugnare cum venenoso ꝯpente/ dum aliter potest declinari Cogitat alio modo ex quadam sola curiositate. que sepe noxia est z criminalis.

Cogitat alio modo quia non aduertit piculū imminere sibi ꝓ tali cogitatōe. sed in exercitiū ꝛtutis sibi conuertit. z hec esset virtuosa. si caueatur sufficienter piculum Cogitat alio mō quia vult z cogitur de hac materia docere alios vel de ipius conditōne plenius edoceri. z si hec agit cum apositione inculpate tutele. non peccat mortaliter. etiam vbi pollutio sequeret Sic diceret cum homo cogit audire confessiōes. aut equitare. z siqua sunt similia Deniqꝫ voluntas quādoqꝫ se habet ad actum talem ꝓpositz quodāmodo neutralit vel suspensiue. quia non expedit circa hec deliberare. vt si sit loci et temporis importunitas. aut si ꝓponatur sibi quid mallet. vel in actum illū cōsentire vel perpetuo ardere. tute facit si non deliberet de vtraqꝫ parte. ꝓpter piculum incidendi vel in ꝓsumptionem falsam si eligeret ꝓpetuo ardere. vl in peccatum mortale si eligeret in actum illum cōsentire. Hec est cautela conueniens multum z expedies aduersus interrogatōnes que vel int⁹ vl exterius curiose fieri solent vel ꝓponi. vbi periculum imminet quicqd eligat. z ita relinquitur verificatio illius ꝓuerbij vulgaris. silere meli⁹ est qꝫ stulticiam dicere. Sic agebat qui dixit Et factus sum sicut homo non audiens z non hns in ore suo redargutiones.

Octauum notabile

Ueniamus nunc octauo ad respondēdum quibusdam interrogationibus q fieri possent in hac materia de pollutione que fieret vigilādo. z ꝓpositiones aliquas annotemus. que ad materias alias deducte/ pbere poterūt occasionez cognoscendi veritatem de peccatis.

Propositio I.

Nulla pollutio diurna vel nocturna/ plus habet de peccato qꝫ fuerit de cōsensu circa illam in libero arbitrio. Sic de ira inuidia gula z similib⁹ dicitur. Hoz ꝓpositio ex tertio notabili. Unde si nullus fuerit consensus verus vel interpretatiuus. directus vel indirectus. pfectus vl imꝑfectus. nullum ꝓsus erit pollutio illa peccatū

De pollutione

Ista est expssa Aug'. snia de ciui. dei loquentis de corrupta per violentiam. Dicit enim q illa delectatio nullū est peccatū in corpe dissentien/tis sicut nec in corpe dormiētis. Et Bonauē. dicit eum loq etiā de peccato ppe veniali. Si autē fuerit alē istorū ꝓsensuū/tunc iudicādus erit de q̄litate ⁊ q̄ntitate pcti pportionabl'r ad ꝓsensuz. Nō sensus itaq verus plus hz culpe q̄ interpretatiuus ceteris parib⁹. ⁊ ꝓsensus direct⁹ pl⁹ q̄ indirect⁹. ⁊ ꝓsensus plenus pl⁹ q̄ impfectus. imo ꝓsensus ver⁹ duz impfect⁹ est ex fragilitate vel ignorātia/sepe reputaē solū veniaℓ. q̄ si pfectus esset mortaℓ diceret. Sil'r ꝓsensus indirect⁹ nō plus causat in sequentib⁹ actibus de malicia/q̄ ipe sit malus. Et ita pollutio veniēs ex solo consensu in crapulā venialē/dicenda est solū venialis. Exemplū de incestu loth ꝑm doctores. Et hꝫ valet ad materiā de pollutōe nocturna cogīscendam. imo si iā pctm̄ sit deletū p pniam. nō oportet sequētes actus esse nouas culpas ex ista rōe.

Propositio II

Nulla pollutio diurna dz ppe dici mollicies. nisi fuerit p ꝓsensuz libez/vno mō vel alio prouocata vel extorta. Ndz ex pcedenti qm̄ sicut nō fuit pollutio hec in ptāte patientis. ita nec pctm̄. mollicies aūt sonat in pctm̄. qm̄ dicit apl's. q neq molles regnū dei possidebunt.

Propositio III

Nulla taℓ pollutio dz reputari casus reputatus sub noie molliciei. imo nec pctm̄ vt dictum est. Ndatz qz nō est mollicies. ⁊ magl dolendus est qui hmōi est/tale aliq̄d ptulisse q̄ egisse vel voluisse. sicut ꝓtingit in erectōe pudē di cū renisu volūtatis. Additū est sub noie molliciei qz forsan in casu posset supior casum talem sibi ad horā vel quo ad aliq̄s reſuare. non quia peccatū sit. ꝫ vt magis instrueret ⁊ instrueret si sit peccatū vel disponens ad peccatū seu ad peccati piculum. ⁊ si sit pollutio ppe dicta. Hoc tm̄ generaℓr ⁊ p sp fieri durissimū essz imo stultum.

Propositio IIII

Nullus fluxus ex mēbris generatōni deputatis/reputandus est de se pollutio vel mollicies/si nō fuerit vere seminaℓ. Ulñ fluxus vrinaℓ vel menstruaℓ vel alteri⁹ hūoris medij nequaq̄ appellādus est mollicies siue pollutio. Et ex ꝓsequēti ptz q nec isti casus reseruari deberēt sub noie pollutōis. sicut ppositio ꝓcedens exponebat. Dz dictū est in ppositōe q isti fluxus nō sunt reputādi de se mollicies. qm̄ de p accidens vel ppter adiunctū aliq̄d/pōt secus euenire. sicut ppositio sequens docet.

Propositio V

Nulla pollutione vel fluxu contingentibus/stat hominē grauiori ⁊ inordinatiori feditate/animam suam maculare/ q̄ facit alius vere pollutus aut p molliciem. imo p fornicatōnem. imo p adulterium vel sacrilegiū vel incestum supatus. Deducitur hec ppositio q illa que de causa delectationis ⁊ pruritus in secūdo notabili pdiximus. vnde ⁊ ppter hoc/spado dicit deflorare v'ginē. Dicunt insup tam pueri q̄ puelle/ante annos nubiles exardescere in inuicem. Dicunt etiā frigidi ⁊ maleficiati/non potentes seminare/nefarijs nequissimisq̄ nonnūq̄ illecebris/semet inq̄nare. ⁊ eo flagicios'ius ista fiūt p contrectatōnes illicitā aut aliter/quo diutius durat viget et arescit/absq̄ sedatōe p effluxum semis hec ignominiosa labes passionis.

Propositio VI

Pollutio vel fluxus qui vel nihil habuerunt de cōsensu nec p cōsequens de peccato/non impediūt hominē de p se a celebratōne. Dicimus de p se. quia de p accidens aliter est. vtpote quia patiens scrupulosus ⁊ timidus est in hac parte ⁊ faciens sibi conscientiam inquietam ⁊ dubiaz. Aut quia patiens sentit se ex hac feditate dissrasitum in animo ac delectū. aut quia neḡt sufficienter cogitatōnes lubricas aut turpes inde cōsurgentes/depellere. Unde notandū q sic imaginatōnes volūtarie ⁊ lubrice/ disponūt maxie ad huiusmōi fedas cōmotiones: Sta viceuersa somnia nonnūq̄ de nocte/vel cogitatōnes in vigilia ꝓueniūt ex huiusmōi cōmotione ⁊ carnali istmulatiōe quemadmodum iratus aliter ⁊ alia cogitat q̄ mitigatus. ⁊ timens q̄ secur⁹. Dicamus ꝓterea circa ꝑncipale q de illo de quo loquimur. licet inuolūtarius fuerit in patiendo remanet tamen in anima/quedam carnalis delectatio. quoniā sicut gustato spū/desipit caro. ita gustata carne. id est carnali voluptate etiaz intus/desipit omis spiritus. id est omne spūale exercicium. Addunt alij innitentes dictis Bonauenture ⁊ similiū dicētes impedimentū generale esse. eo q requirit ad celebratōnem/mundicia: nedum spūalis a peccato. sed corporalis abhuiusmōi fedo humore. Hoc qualit̄ habeat veritatem/putamus aperuisse/ dum in tractatulo de pollutōne nocturna loqueremur. Ulñ dñs Petrus de palude eruditus in legibus tā canonicis q̄ ciuilibus parit̄ ⁊ diuinis/dicit de pollutione nocturna. Si causam non habuerit culpabilem q debet homo cessare a celebratōe. debet inquā de ꝓsilio non de p̄cepto. sic q peccet mortaliter si celebret. Sic videt loqui Aug⁹. de q̄ die cōmunicantibus. q nec laudat nec vituperat. sed eos suo sensui ⁊ deuotōni derelinq̄t. Unde si alter cōiugum reddens debitū non arcet a cōmunione ꝑm Bonauentu. videt q illa macula corporaℓ non impedit cōmunionem. imo nec impediret celebratōnem in sacerdote greco. qui si militer vxori reddere debitū tenet postulanti.

Propositio VII

Sicut non omis illecebrosa cogitatio cõsurgens in animo etiã cum aliq̃ cõsensu dubio vel interp̃tatiuo vel imperfecto. Sic nec omnis pruritꝰ vel titillatio vel stimulatio/ꝓsurgens in mẽbris genitalibꝰ ex hac ille/cebra/impediũt a celebratõe: Sic nec fluxus intempestiuꝰ vel dum renitẽt. nec plene ꝓsentit in illum. Primam ptem vt arbitror cõcedũt oẽs. De secũda vo pte simile est rõ si ꝓpositio p̃cedens attendat. Consiliũ tñ est in hac pte. vt vitent dili genter occasiones. ⁊ satagat hõ ne morosã ⁊ sensualem cogitatõz in se. qualemcunq̃ sic figat de aliquo ⁊ circa aliq̃d/q̃n eam dũ vult possit euelere. Itaq̃ accõmoda te rebꝰ, dic̃ Seneca ⁊ nõ da.

Propositio VIII.

Cogitatões carnales ⁊ nõ fluxus inde sequentes absq̃ ꝓsensu volũtario. vicũ tur plerũq̃ salubrius tutius ⁊ efficaciꝰ/ ratio se habet circa illas p modũ non curãtis. vel diuertentis volũtatem ad alia. q̃ si soliciteꝫ tristeꝫ. turbeꝫ. ⁊ coneꝫ tales expellere. Note tur in hoc loco tractaculus i gallico de remedio ꝓ temptatões blasphemie compositus Auget tum. ac pinde nutrit cogitatões hmõi. imo multiplicat ⁊ efficaciores reddit ad fluxũ cõsequendum. Nõ si dissimulauerit neq̃ curauerit plus q̃ de alterius humoris naturaꝫ fluxu. conquiescet. Possit aptari circa rem hanc exemplum de timentibus q̃ trabem in alto positam nunq̃ absq̃ casu transirent quã audaces p ꝓsuetudiem aut aliunde tota securitate transilirẽt. Fit autem diuersio taꝫ multipliciter. Quãq̃ p impressio/nem signi sancte crucis in pectore vel in fronte. quod aliqui reputant efficacissimũ sicut illud signum est triũphale atq̃ salutiferũ summe p̃terribili dicente Antho. Fit hec diuersio aliquãdo p confessionem aliquã corpalem in lingua vel alibi. Quãq̃ p quandam exprobratõnem ⁊ allocutiõz secum suarũ cogitationũ. tanq̃ esset aliq̃s apparẽs temptatoz exterius sic dicẽdo. Phy phy de vobis cogitatões vilissime. pcul hinc abite in malam borã veneritis. sum alijs occupatus. Non do vob auditũ. nõ visum. discedite ab hic Syrenes vsq̃ in exitiũ dulces. Fit ⁊ hec diuersio nonnũq̃ p irrisionẽ quandã taꝫ illusionis ꝓsumptuosꝰ. ⁊ nudam. ⁊ supra modum p spem ⁊ implorato gentis tam multiplicit in animo ⁊ turpiter. Fit deniq̃ p vitatõnem ocij. p confessionem puraz diuini auxilij sine quo continens nemo plane esse potest.

Propositio IX

Difficile est vel impossibile absq̃ diuina reuelatione/ cognoscere generaliter ⁊ certitudinaliter radicem ⁊ causaz pollutionis diurne si videlicet pueniat ex consensu vero vel interp̃tatiuo. aut consensu directo vel indirecto. aut a consensu pleno vel imperfecto. aut si absq̃ vllo consensu superioris rationis vel inferioris puenerit. Iuuato ꝓpositionem hanc considerantibus esse notam. Ex quo consequenter inferꝫ/ q̃ quia beatus est vir qui semp est pauidus. ⁊ q̃ bonarũ mentiũ est facere conscientiã vbi de necessitate nõ esset aliquãdo facienda. expedit de talibus cõfiteri. ⁊ non sine consilio prudentum ⁊ expertorũ talia nihilipendere vel contemnere in seipis. Talis aũt confessio sit pura ⁊ deuota. in qua manifestet se homo ⁊ occulta cordis sui sacerdoti discreto ⁊ prudenti vel experto. qui nouerit qualitatem morbi discernere. ⁊ cõsilium salubre cõfitenti tribuere. Cm conditões eius ⁊ particulares circũstãtias. ⁊ cui merito fides adhibeatur omnimoda a confitente. Hoc de confessione pura facienda. non tm̃ in p̃senti materia locum habet. sed in omni morbo spũali est efficacissimum remediũ.

Expedit autem q̃ post consiliũ acceptum a prudẽtibus expertis ⁊ deuotis/ dimittat homo scrupl'os ⁊ timores nimios. alioq̃n caderet in superbiam spiritus nolens captiuare intellectum suum ad consiliũ seniorũ. Caderet nihilominus in pusillanimitatem/ quandam ⁊ inquietudinez spiritus. que non posset sufficienꝫ recipere illuz cuius in pace factus est locus. Nec ascenderet vnq̃ talis anima in pfectõnis sublimitatẽ. Debet vo supior ⁊ expertus/ cuius in hac re queritur consiliũ a subditis. postq̃ explorauerit oia. dicere diffinitiua ⁊ solida responsione. tu facita qm̃ si medicus in medendo vacillauerit/ qualis in egroto speranda erit secura stabilitas? Hinc tragicus ait. Qui dubiam salutem dat afflictis negat.

Propositio X

Ad obuiandum piculis ⁊ scrupl'is qui consurgunt ex fluxu fedo diurno: cõsiderande sunt diligenꝫ cause et radices. vt eis agnitis fiat diligẽs ⁊ discreta p̃uisio. Discretam vo dicim̃ p̃uisionẽ: que nec velit abscindere causas cũ maiori detrimento piculi ⁊ scãdalo/ q̃ sit hmõi fluxus. q̃ q̃nq̃ nõ est nisi venial'. p̃ptim dũ humor ille est medius quẽ diximꝰ. nec ex aduerso p̃mittit ea licentiose fieri q̃ de se culpãda sunt/ ⁊ resecari facil'r possũt cuiusmodi sũt lubrici aspectꝰ. visus inepti. societas plus q̃ decet amicabil'in se gerẽs delectatõnem. ⁊ si nõ de p se libidinosam. piculosam tñ et plus equo sensualẽ. q̃ nihilominꝰ aliqñ sub officijs aliq̃bus spiritualis edificij/ vt est confessio

vel lectio vel eruditio/colorare. imo verius ob/scurare se conat. Sed ꝛ caueat aliorsum supior sibi a suspitõibus nimijs ꝛ a q̃dam (vt sic loq̃r) inutili zelotipia circa subditos se ꝓtineat. nõ indicens. ieiunia excessiua. vl̃ separãs eos ab inuicem inutiliter. ꝛ spũalia colloquia vel officia/ vetans. Serua deniq; comicus illud. Ne q̃d nimis. Et illud sapientis. Noli nimiũ esse iustus. qz qui nimis emũgit/elicit sanguinẽ. Difficile est fateor in hac re se aurea mediocritate tenere. sed spũalis oia dijudicat velut in aere splẽdido radiante sole. velut p̃terea in fonte lucido ꝛ illimi. iudicat insup omnem diẽ. Carnalis vo iudicat velut in aere tenebroso sole non radiãte aut velut in fonte turbido ꝛ limoso. non discernens de grossis etiã reptilibus venenosis immixtis velut p̃terea in domo caliginosa vix attrectando discernẽs hec ab illis. Iudicat postremo vix inter diem ꝛ noctem. ꝛ ita frequẽtissime sese fallit ꝛ impingit in die velut in tenebris. Qz saluare illũ debet/spũalis ductrix man⁹. Qđ si renitit/si ducem spernit/si p̃mõstratoꝛ sibi. si poꝛ ꝛ abbas suus mauult esse/dũ it p tenebras ꝛ abrupta portabit q̃dem ille damnatõz suam ꝛ dux liber euadet.

Propositio XI

Pollutõz corpalem q̃nq; p̃cedit ꝓsensus q̃nq; comitat. q̃nq; sensus est circa eam nõ ꝓsensus. q̃nq; vo sensus eam opat. ꝛ ita fit nõ solũ cum ꝓsensu vel sensu. ꝫ ex ꝓsensu Altimũ horũ ḡuius est. ꝛ reddit ꝑpe pollutõnem culpabilẽ Deniq; tria ꝑma/licet nõ reddãt ꝑprie ꝛ de p se pollutõz culpabilem. sunt tñ ipa culpe ꝛ peccata. Alterũ vo q̃n. s. pollutio fit cuz sensu non tñ cũ ꝓsensu/non est de p se peccatum imo frequent auget meritũ tanq; materia vtut dum resistit violentie passionis. q̃ dũ sentit ipa magis et magis allicit ꝛ impellit. quare sil̃r resistẽtia habet plus vtutis Addam⁹ q; etsi pollutio corpalis ꝛ vere seminal diurna vl̃ nocturna/nullo mõ debet scient extorqueri etiã p sanitate vel alleuiatõe corpis vel iudicij ratõis cõsequẽdi Si tñ dũ sine tali ꝓsẽsu ꝑcurãte eã l̃ extorquẽte/ꝑueit. ipa placeat ñ qz dilectõ ẽ. ſz qz alleuiatõz corpis opat. hec von iudicat esse peccatum. Videat tñ hõ p̃tim nouitius/ne hmõi cõplacentia se seducat. ꝓtendens vnum. ꝛ agẽs alterũ. Salubrius est itaq; cogitatones ꝛ iudicia circa rem hanc diuertere q̃ habere.

Propositio XII

Pollutio diurna vel nocturna dũ sentit effluere/non dz violent ꝓhiberi si ꝑbabiliter estimet q; hmõi violentia frustraret. nihilomin⁹ p exercitatiõe vtutis/ꝛ p euasione piculi videt expediens vt hõ conet ꝓhibere q̃tum sentit vel experit cõmode fieri posse Am̃ ꝛ si hec retentio nocere debeat corpi ꝑde/rit anime. Natura deniq; postmodũ vno modo vel alio/talem humorẽ a se eijcit. Patz in mulieribus puerperis. q̃bus siccant mãme dũ nõ elicitur lac. alioq̃n semp fluere paratũ est. Sic pollutiones iste/imo ꝛ pruritus/tutius non vtendo vel nõ exercendo/sed abstinendo vincũt. Sciũt experti etiam in pruritu sensuali Hec autem pollutio etiam in vigilia/si in p̃ncipio vsq; ad finem habeat iugiter ratõz ꝛ voluntatẽ renitẽtes q̃tum potest/iuxta casum negotij/voluntas reputabit nedum nõ peccasse mortaliter/sed multipliciter meruisse. Juxta illud btẽ Lucie. Si me inuitam coꝛruperis/mihi castitas duplicabitur ad coꝛonã. Potest aũt casus diurne pollutõis euenire circa eos qui habent de necessitate audire cõfessiones. vel aliqua talia cogitare vel agere/ad que sequit aliquãdo renitẽtibus eis totoꝛe posse. ꝛ sibi p̃cauentibus ab initio vsq; ad finez/talis passio feditatis. Quod si q̃s dicit/ omittat talis qui tam fragil est ꝛ lubricus/audire ꝓfessiones. ꝛ p̃dicare ꝛ similia. Respondet q; in multis casibus non oportet hoc fieri. ꝑpter necessitatem consilij ꝛ euitatõem scandali. ꝛ obligationem officij. Sed quales sunt isti casus non pot generaliter arte determinari. Referamus ꝫ ad illud quod sapiens iudicabit circũstantiarũ cõditione pensata. Consulo tamen vt auditurus confessiones in huiusmõi piculo accedat p̃parat⁹ cum timoꝛe ꝛ tremoꝛe. Auertat insup q̃tum potest faciem seu oculũ carnis ꝛ non minus oculũ mentis/ab aspectu sensuali illius qui loquit vel confitet. sed ascendat in arcem rationis. Illicq; recogitet animã illius velut egroꝛãꝛ sauciam. quia caro non ꝑdest quicq;. Deniq; celebꝛaturus/si potest officiũ hoc differre p⁹ missam suam/tutius agit. quoniã recens huiusmõi fluxus plus impedit celebꝛatõem q̃ vetus. Cõstituat se p̃terea confessoꝛ in illo statu coꝛporis in quo minus sti mulabit. vt stet. vel flectat genua. vel alicubi se ꝑsternat. Sit insup sermo suus dum ad talia ventum fuerit/bꝛeuis ꝛ rigidus. p̃sertim vbi confitens paratus est nõ rentente verecũdia/sponte totum virus euomere. Sed vbi p affabilitatem quandam oportet a cõfitente nimis verecũdo/nuditatem sue feditatis extorquere/ꝑfecto maius inest piculum Sed si caritas ad hec feda scrutanda descendat nõ curiositas aut lubricitas/iuuabit caritatis auctoꝛ deus. faciens cum temptatõe ꝓuentum Nouentur ad intellectum pleniorem p̃missoꝛum p̃timo summa cõfessoꝛũ titulo. iij. li. iij. de bigamis vbi querit quomõ perdit vginitas. Item tractatulus quem ascribunt aliqui sancto Thome sed magis apparet ex stilo ꝛ materia q; sit bonauenture qui incipit. Quoniam fundamentum ianua. ꝛ est vtilis multum.

Finit.

Dialogus sophie et nature sup celibatu siue castitate eccleſiasticoꝝ ꝙ eundem cancellarium compositus Lugduni Anno domini. M.cccc.xxiij.

Dialogus apologeticus. ꝙ celibatu eccleſiasticoꝝ. cuius collocutores sunt Sophia ⁊ natura. continet actus quatuor ꝓcipales. Primꝰ inuestigat finem humane conditōnis. qui nō est ꝑncipalis vt generet. sed vt felix viuat. Secundus ratiocinādo concludit ipi nature/ ꝙ castitas moralis. nedum matrimonial'/ sed etiam virginalis atq; vidualis/ in multis est laudabilis Tertius hoc idem deducit de heroica castitate. qualem nature discipuli/ vel coluerunt vel beatificauerūt vel consuluerūt. Quartꝰ speialiter insistit circa diuinalem castitatem. quatenus imponit ecclesiasticis viris vltro. cum ꝓpetua matrimonij negatōe cum dedicatōe ad deū cum celebri rebus sacris aplicatiōe. vbi tandez nature pax est cum sophia. Colloquit in primis sophia (que ⁊ sapientia fronesis aut theologia dicit) naturam. quam ex inspectiōe cuiusdā dialogi/ ꝙ egregium militem/ dominū Guilbertum Bayguet nouiter editi indignatam sensualium/ ex constitutōne concilij niceni. Est igit ꝑncipium vbꝝ suoꝝ/ veritas euangelij.

Sophia.

Primus actus.

Sint eunuchi qui seipos castrauerūt ꝓpter regnum celoꝝ. qui potest capere capiat Matth. xix. Ne murmuraueris igit aduersus castitatem soꝛoꝛ natura. quoniā summus magister ⁊ dominꝰ noster/ ꝓtulit hoc vbum in grande ꝓconium voluntarie castitatis. Natura Quis potest o sophia capere verbuz istud? Quis cum verbis summi patris nostri cōcordare/ qui ꝑma mei constitutōne dedit legem talem. nedum hominibus sed animātibus omnibus/ vt crescerent ⁊ multiplicarent nec dubium ꝙn per generatōnem? Crescite inqt ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram. Hinc dictuz est a discipulis meis philosopis: ꝙ sum ego natura vis insita rebus. ex similibus similia ꝓcreans. Eunuchoꝝ vo quis generat. quis multiplicat. quis denicq terram replet? Nonne duz sponte id fecerint/ meis imo diuinis legibus se quasi ꝓuaricatoꝛes opponunt? Nonne fiūt inuti le lignum non afferēs fructum. ⁊ ꝓpterea iure maledictuz? Sophia Molito putare soꝛoꝛ natura/ sumus em vnius patris filie. qui deꝰ est vnicus. Non putaueris inquā deum/ nostꝛe patrem. dissensionis esse spūm in quo sit est et non qui dictis suis dissonus sit in lege ⁊ euangelio. Natura Requaq; ita prorsus errauerim. sed inde rapioꝛ in admiratōnem. quo modo fiet istud quod tu dicis? vt cum mea lege stet in euāgelica veritate laudabilis ⁊ vltronea castratio eunuchoꝝ/ qui terram replere non possunt?

Sophia Vide ne sis tu ⁊ tui/ illoꝝ de numero de quibus magister meus iesus christus vtiq; deus tuus ꝓmisit/ ꝙ non omnes capiūt verbum istud. Deinde facta distinctōne de triplici modo eunuchoꝝ/ subiūxit de vltimis. Qui potest capere capiat. Forsitan ⁊ tu capere non potes. Natura Cur illud nō potero te doctrice/ quam fateoꝛ meam esse magistram? Sophia Si magistrā me recognoscis. te discipulam exhibe. te credulam ꝓbe. Nam oportet omnem qui discere vult/ credere: in tuis etiā disciplinis. quanto plus in meis. que superant in multis/ tui facultatem ingenij. q̄uis in nullo vero tibi sim prorsus contraria vel aduersa. Ex est veritas que supergredit veritatē. Prima cernitur in lumine fidei seu reuelatōnis/ descendētis a patre luminū. Alteri conspiciende/ sufficit tuū lumen naturale. Non aliter in doctrinis iudicaq; in operibus. qualia sepe esse cognoscis effecta supra vires tuas. vt ꝙ sol stetit. ꝙ virgo pepit. Quibus ideo miraculoꝝ nomen indidimus. quia non potes iporuz contingere rationem.

Natura Si penitus ita sit vt nullo pacto capere valeam quod inq̄ro quid oꝛo nisi silere relictum est ⁊ ponere digitū oꝛi meo? Sophia Bene speraueris. quere cum humili pietate/ nō animositate ꝓterua. Donaboꝛ tibi ostendere concordiā euangelij cū lege celibatus cū matrimonij castitate. cum fecūditate gratie celibatū. Natura Gratum id effeceris mihi. Ecce tibi me discipulam exhibeo docilem. dicito que vis. Sophia Querenduz in primis est/ ne nos ꝓpꝛie vocis ignorantia seducat/ quis sit intellectus huius tue. imo diuine legis. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram. Natura Nimir ū talis. vt ꝙ copulam maris ⁊ femie/ species in se remaneat per ꝓpagatōem indiuiduorum continuā Sophia Oportet ne quippiam aliud attendere. ꝑsertim circa genꝰ humanum quod ratōe regi debꝛ? Natura Quis vis attendat aliud Sophia Est ne prꝛecoꝛ finis altioꝛ hominis q̄ vt viuat hic in terris more bꝛutoꝝ ⁊ se ꝙ generatōnem multiplicet Natura Si sit alius tu cōmone vel edoce. Sophia Recte petis. quoniā ignoꝛato fine cuiuslibet rei/ nihil solidū de eadem fieri potest. Dixerunt itaq; discipuli tui. ꝙ ꝑm exigentiam finis cetera debent moderari. Est em causa causaruz mouēs alias omnes. sicut efficientem formalem ⁊ materialem. Cum ergo scire/ sit rem ꝙ causam cognoscere. supest in hac conquisitōe nostra/ vt

ꝑma potissimaq; causaꝝ non lateat. ℭ Natura ℑ Superest agnosco. ℑ Sophia ℭ Sumamus in ꝑmis a fine compendium. ꝓut suadet discipulus tuus plato. ⁊ dicamus q; finis homis est cognitio intuitiua ⁊ fruitio summi boni/in vita ꝓpetua. Quid refugis? Quid attonitam te stupor inuadit? Sentio te nō cape mortales fieri immortales. nec terrenos in celestes cōmutari. Verūtamen deus/noster cōmunis pater ita sanxit. ita mihi meisq; sua diuinitus illustratōne retexit. Respiraueris autē. Ego familiarius interea tecum agam. scisciтās a te quem esse finem ꝓpriuz hois vt homo est/discipuli tui (quos dicūt philosophos) posuerūt. quem finem apellauerunt felicitatem. Et ne gratis p diuerticla tot opinionum vagabunda perres/volo mihi narraueris sententiā illam que tibi probabilior estimatur et verior. ℭ Natura ℑ Faciam vt petis. gratiam habens tali cōdescensioni beniuole. Nam ad illa que ꝑmisisti prerupta modo scandere vires non sufficiūt. ℭ Sophia ℑ Conualesces tandē me duce meoq; lumine. sicq; potens fies. Dic interim de petito. ℑ Natura ℭ Magnus inē meos cultor Aristoteles nec a mearū semitis rationum deuiās hac ⁊ illac. more plurimorū/cōclusit ⁊ constituit in ethicis suis. felicitatem hominis in contemplatōe ꝑme cause. quoniā illa est operatio optime potentie hominis/circa optimuz obiectum suum. Hinc quid stoici. quid epicurei quidq; platonici senserint de fine hominis/sum ꝑmpta referre. ℭ Sophia ℑ Sta. Sufficit ad ꝓsens hoc vnicum ꝓ re quam agimus verbum Aristotelis tui. quoniā ꝓ omnia consonū est mihi meisq; disciplinis. Sed altiora nostra migrare non valuit. deficiebat sibi creaturarū scala. ꝓ quam semp enisus est ad veritatem. non habēs ex te natura/viam alteram. ℑ Propterea me dedit deus filiꝰ hominū q̄tenus deducerem eos ab illa felicitatis arce in qua stetit Aristoteles/ad ꝑncipium felicitatis eterne supra modū sublimioris. quam christus noster credendaz/p me meosq; infallibili reuelatōne firmauit. ℭ Natura ℑ Sit ita. Quid valet tandem iste circuitus ad rem ꝑmo ꝓpositaz/de cōcordia castitatis eunuchorū sponte castratorū/cū mea lege de multiplicatōne filiorū. quales vtiq; gignere nequeūt q̄ manere volunt aut forte cogunt eunuchi vel castrati. put apud tuos quos eccl'asticos nominant/copiam videmus ingentem. ℭ Sophia ℑ Certe p omnem modū rite ꝓcessimus. dū finez inuestigauimus humane ꝓditionis. q; finis est qui rebus omnibus necessitatem legis imponit. Ad quem nō aspicientes/circa humanuz genus delirant intolerabilit. simile de hominibus vt de iumentis ⁊ brutis ferentes iudiciū. ℑ Natura ℑ Perge vltra. ℭ Sophia ℑ Pergo docēs ex cōcessis tuis. q; laudabilis nedum mihi ⁊ tibi tuisq; castitas esse debet. Non dicam in omnib⁹ et singul'. alioq̄n ꝓiret successio. sed in nonnull' nec paucis. ℑ Natura ℭ Biroz si poteris ⁊ ostendere. ℑ Sophia ℭ Ostendaz ne dubites. desit tantūmodo auida temerarie ꝓtradictōnis ꝓpria. ℑ Natura ℭ Deerit spondeo.

Secundus act⁹ principalis.

ℭ Sophia

Nobis de castitate locuturis. oportet ne fallat equiuocatio cognoscere taz descriptiue q̄ diuisiue conditōem castitatis. Est antē castitas/virtus moderatiua passionū partis concupiscibil'. circa venereas voluptates. sicut sobrietas circa delectatōnes gustus in cibis ⁊ potibus moderatur. Hoc aristoteles tuus. hoc tota discipulorū tuoz scola pclamat. ℑ Natura ℭ Nec reclamo i q̄ vadis. ℑ Sophia ℭ Castitatem sic descriptaz triplicamus seu triplicit diuidimus. in castitatem moralē heroicā ⁊ diuinalem. Et q̄dem de moralī quia notior est/ꝓ ea erit sermo. deinde de heroica. postremo de diuinali tractabimus. ℑ Natura ℑ Placet vt vis. ℭ Sophia ℑ Castitas moralis quemadmodū cetere morales virtutes/consistit in medio. Est em̄ virtus/habitus electiuus in medio cōsistens quo ad nos. vt sapiēs iudicabit. Coniecturaꝝ ꝓ no medium castitatis. vt nec excedat castus nec deficiat circa venereos actus. Hm sex circūstātias in generali. q̄ sunt ꝑsona. locus. causa. tpus. modus. materia. vt fiat. s. per quem oportet. cur oportet. vbi oportet. quādo oportet. quomō oportet. ⁊ circa quod oportet. alioq̄n laude carebit. Quis. q̄d. vbi. quādo. cur quomō cernere debes. ℭ Natura ℑ Et quo pacto plus in homie q̄ in ceteris animātib⁹? Cur non hominibus/mee legis instinctus ꝑmum insistus/sufficit. vt mⁱtipliceⁿ ⁊ crescat ⁊ repleat terram. ℭ Sophia ℑ Cur non ita q̄ris rationem. Quare deus omia subiecit sub pedibus hominis oues ⁊ boues vniuersas insup ⁊ pecora campi volucres celi ⁊ pisces maris. ⁊ nō cuiuis animātium ceterorū. si parem estimas legez vtrozq; Sed plane datum est ⁊ insitū hominibus liberū arbitriū/quo reliqua carēt omia. Est aūt liberū arbitriū/facultas ratiōis ⁊ volūtatis. quasi liberum de ratōe iudiciū. Hinc dominiū accepit super irratōnabilia q̄libet. quasi fuilia sub libero Hinc semetip̄m p illud liberū arbitriū regere debet sub quo est appetit⁹ suus sensual' vt dominetur illius. Hinc illa cōsurgit aurea mediocritas debita suis actibus. Hic deuiando p plus ⁊ minus debito/iure culpaꝝ. Tu ꝓ no natura p te solā deo patre summo/regis ⁊ dirigis omia/quera tioni huiusmōi non habent sibi coniunctā. Atte denicq; plus agunt q̄ agant. nec in suis motibus nibus crimen habēt. sicut nec ꝓpriam q̄ reganē

consiccam obtinent ratõnem. Propterea neq castitas neq sobrietas neq generaliter virtus aliqua moralis reperiunt in brutis. nisi forte p metaphoricã locutiõm. vt turtur casta. castꝰ ele phas. canis prudens. leo fortis. mansueta colũ bas nominant. Et ex opposito p similitudinez vi ciorum. superbus equus. astuta vulpes. vorax lu pus. suis luxuriosa. Natura Animaduerto que dicis. neca meis sunt aliena pncipijs. Jam insup velut a longinquo quid moliris odoro Sophia Itaq molior ostendere q castitas p petua non tibi semper est aduersa. Natura Imo certe iuxta deductõnem tuam z descriptõ nem/nulla mihi castitas sicut nec virtus aliqua moralis existimanda est contraria. Sophia Recte sentis z concludis. Unde summum mu ras ergo si sint eunuchi qui se castrauerunt pro pter regnum dei? Natura Nunqd non iu/ re conqueror de talibus quisse totos z pro semp ab officio generatõnis abdicant? Nõne peccãt in extremoz altero qui tanq agrestes vel insen sibiles/omni dant operatiõi veneree repudiuz? nonne subiectũ ppium speciemq destruunt. Sophia Quid si palam ex concessis tuis mõ strauero tale aliquid fieri posse multis casibus cum tuis legibus z virtute? Quid si videas eqs ad libidinem pnissimos/ex equaruz vsu debili tari. quibus abstinẽtia totalis/dat sicut z multi alijs/robur z incrementũ vsq in senectam et se nium? Adeo vis estimatiua circa venerea fanta siam q abstinentia magis ledit. Sed querenda sunt rursus aliqua: quatinus sufficiat pcessus lucidioꝝ. Concedis absq scrupulo q opus gene rationis non est passim ab homibus exercendũ nisi quãdo oportet z vbi oportet. z de reliquis tia circũstantijs? Natura Concedo. Sophia Oes igit oportet regulas ad istaruz co gnitiõem circũstantiarum/quales tui discipuli (aristoteles potissime) tradiderũt. Etsi nullus eorũ ad supmam puram z liquidam conspexe/ rit veritatem. quia tuo lumine non meo (quod supnaturale est) suum exercebant mentis intui tum. Propterea diuersas in sectas z scisinata/ partiti sunt. quarũ multas/tuus coarguit Ari/ stoteles. Et q mulierũ debebat esse cõmunitas in vsu: more brutoꝝ quoꝝdam animaliuz. Ne ges sunt omnia talis intempate conditionis. sed sociali quodam indiuidualiq vinculo mas z femella coniungunt. sicut in auibus plurimis cernere ẽ. Dicebãt alij debere passim hoies cũ fe mis in publico misceri velut canes. Jnõ cinici. i. canini dicti referunt. Laudauerũt alij piugiuz sed hoc pacto ne plures essent vnius. aut q con cubinatus non inde tollet quasi culpabilis. q uis honoris legitimi minus habẽs. Addiderũt nonnulli fornicatiõem soluti cum soluta nõ esse peccatuz. imo crudeliter agi questi sunt contra genus humanum/si no liceret vti libere/ ppio corpore/sine cuiuspiam iniuria/querendo volu ptatem. Sileo de barbaris nationibus recto ra tionis iudicio carentibus. vel ppter indispoſi tionem corporis vt cernim⁹ in naturaliter fatuis. vel ob puersionem cõsuetudinis. Non loquar de bestialibus. non de melancolicoꝝ mille spe ciebus/in subuersione recti iudicij. Veniq no lo totam hic z nunc materiã (que latissima est) de castitate prosequi. Satis mihi fuerit centruz illud attigere. circa quod nostra pñs collocu tio versat z voluit. Quod vt fiat compendio/ sius. conueniamus pcor in aliqua positõne vel certissima vel pbabiliore. Alioqn vagari p om nia satagentibus nusq finis Natura Con ueniamus assentio. memor sponsionis mee prio ris/discipulam me docilem/non pteruã esse vel le Sophia Modeste facis. Coarteꝰ idcir co sermo noster ad illos z p illꝰ inter quos est h z nunc nostra conuersatio. ad christianos loq. qui nullo pacto damnant cõiugia legitima/ sed honorant z colunt. tradentes p relatione parti generatiue/circũstantias sex debitas q cõcubi tus ille tibi nature consonus/concessus insuper imo iussus est a summo patre nostro deo q sit in ter illas psonas quas ipe coniũxit exemplo pri morum parentũ/dans mulierem in adiutoriũm viri/ vt relinqueret patrem z matrem. z adhere ret vxori sue. Itaq iam sunt duo in carne vna ad opus cõmune filiorũ. vt crescant z multipli/ cẽtur z repleant terram. Natura Et si sint plurime natõnes/nescientes vel non admitten/ tes relatõnem huiusmõi sic artatam. nihilomi⁹ terminis his concludi nõ recuso. quia multipli catõnem generis humani non annullãt. videnꝰ potius honestare ipam/per sacra coniugij fede ra castitatem Sophia Honestant certe/ p pagatiõemq filiorũ reddũt eis vtiliorem/q va gus incertusq concubitus. Qua in re statiz col ligo/ non tibi displicibilem esse castitatẽ/coniu gij limitibus astrictam. eo q fecunda est huius modi castitas/generãs quãdo oportet z vbi. cũ ceteris circũstantijs. Natura Nullo pacto displicet. Sed qualis me molestat castitas intel ligis. videlicz/que se totam eunuchisat z castrat que valefacit omni concubitu/quo sine/ prolifi/ cat nullus. Talis est castitas illa/ quã nominãt ⁊ginitatem. Hec/ ppetuam carnis integritatez omis expertẽ actus coniugalis semp retinẽ glo riatur. Alteram dicũt vidualem/differentem in hoc a ⁊ginitate/quia iã experta venereos act⁹ vel in coniugio licite. vel illaudabiliter extra cõ iugiuz/nihilomin⁹ habet hoc cum ⁊ginitate cõ mune/nunq generatõni filiorũ intendere velle. Sophia Distinxisti subtiliter triplex gen⁹ castitatis moral. cõiugalis. s. virginalis atq vi dualis. extenso nomine qualiter expressisti vi/

dualem accipiens. Nobiscum vo conuenis de castitate coniugali. nodum de vginali ⁊ vidua-
li mecum sentis. Et hoc supest vt probem⁹. hic axis est. hic cardo ꝓsentis discordie Natura
Sic esse concedo. Sophia Teneamus q̄ p̄missa sunt omnia/ ptinus in concordiam venie
mus. Natura Tenebunt. Sophia Si dedero tibi casus plurimos ⁊ apud multos ho-
mines/quibus non potuerūt ipi coniugalibus vti cōmertijs vel de facto vel de iure toto tem/
pore vite sue. consequens est vt castitas in eis ꝓpetue continentie a generatōne filiozū perma-
neat. Natura Consequens est. Sophia Atuero facilis est antecedentis deductio tribus
modis in generali. Unus est facti. alius iuris. ⁊ tertius electio conditiōis meliozis. Et quidē
hunc tertiū modum/ sepatim post tractabimus nunc de duobus p̄mis pauca de tot exempla tā
gemus. Quis impedimēta facti negauerit/ que se coram assidue ponunt. vt corporal castratio.
vt inualitudo ⁊ naturalis frigiditas. ⁊ incarce-
ratio perpetua. vt defectus apte mulieris. Sic
viceuersa de femineis obstaculis. Natura
Nunq̄ istos negauerim casus/ quos nobis ocu
lus indicat. Sed quid nobis de necessitate/ cum
loquimur de virtute? Sophia Multuz p
omnem modū. quando fortis ⁊ solers animꝰ fa-
cit de ipa necessitate vtutem. quando detrimen
tum vertit in meritum. Rursus vbi defuerit ali
quādo necessitas huiusmōi naturalis que facti
dicit/ concurrere potest altera que iur| est. quā-
do de iure non de facto negatur omis ab homi
ne mare vl femella coniugalis associatio. ac per
inde prolificatio. Exempluz in seruis empticijs
quos nubere domi vetant. Exemplum de pau-
peribus ⁊ egenis nō habētibus vnde tolerarēt
onera coniugij vel prolem conuenienter educa-
rent. Exemplum de leprosis/ pie nolentib⁹ pro-
geniem similiter eis inficiendā gignere. Exem/
plum de fedis ⁊ turpibus/ tam visu q̄z victu nō
satis tolerabiliter in matrimonio conuictur| Ex
emplum de viduis ⁊ viris ⁊ femīis habentib⁹
pueros iam vix educabiles ab eis. quibus beni
uolentia ꝓuidenti nolunt supinducere copulaz
nouercalem. Quidni casibus omnibus istis ⁊ si
milibus/ eligatur castitas ꝓpetua seu virginalis
seu vidualis? Quanq̄ mala que premunt banc
inducant. nihilominus ideo voluntaria dici po
test atq̄ moraliter laudabilis. quia volūtas in-
ducta voluntas est. quemadmodū tuus osten-
dit Aristoteles de pjciente merces in mare ne
pereat. Postremo si passim casus inueniunt in
omni sexu etate gradu/ quibus potest imo debz
vacatio fieri ab actu generatōnis ad temp⁹/ nūc
magnum nunc maius quādoq̄ maximum/ cur
non poterit hoc cōcedi cadere posse p totū tem-
pus vite? Habes igit demonstratam tibi quam
passumpsimus ꝓpositōnem/ q̄ laudabilis sepe
est ex circūstantijs castitas seu vginalis seu vi-
dualis generationi nunq̄ vacans. Natura
Negare non valeo: nisi memet in ꝓcessis ne
gauero. Verūtamen mea non tollit exinde que
rela sup illis quos a talibus impedimentis libe
ros (qualia nominasti) voluntas (nescio q̄)/ pō-
tanea (nisi potius obstinata vel agrestis vel in-
naturalis dicenda est) remouet ab actu procrea
tionis liberozū. Hoc est cur de tuis ecclesiastici
stomachabar/ ob niceni cuiusdam cōstitutiones
cōcilij de ꝓpetuo talium celibatu. Sophia
Senseram. volui tamen vti circulocutionibus
iunget insup ratiocinatio de castitate heroica
post moralem pus q̄z de diuinali. quaz adeo gra
uem censes. verbum fiat. Benivolam te dederis
ꝛ attentam ⁊ docilem. Natura Laudabis
videns.

Tertius actus principalis.

Sophia

Recorderis oportet eorum que prior
actio cōclusit de fine conditōis huma
ne. Natura Mimiruz ille est con
templatio p̄me cause fm deductōem
aristotelis mei: q̄uis de felicitate politica ⁊ yco
nomica quedaz alia sed non aduersa tradiderit
reponens eam in tranquillo conuictu ciuiū per
se sufficienti. ⁊ in dispositōne bona domus.
Sophia Loquamur interim de felicitate mo
nastica seu speculatiua homis vt homo est. ad
quam practica/ seu politica vel iconomica tan/
dem habet ordinari. Natura Age put vis
etsi cur ita facias/ nō satis agnosco? Sophia
Agnosces. nam interrogo te si felicitas homis
(qua nihil ei melius. nihil optabilius nihil ho-
nestius vtilius delectabilius est) acquirit sepe
melius p castitatem heroicā q̄ p copulam cōiu
galem/ castitas talis erit p̄ferenda seu amplectē
da. Jam em̄ dictum est q̄ fm exigentiam finis/
media sunt acciptenda. que nullam prorsus ha-
bent bonitatem/ si nō ex fine. quemadmoduz ve
ritas conclusionū in speculabilibus/ depēdet ex
p̄mis principijs. Est em̄ finis p̄ncipium p̄mum
in practicis. Natura Clelles exponeres q̄d
p nomen heroice castitatis intelligis. ne proces-
sus forte fallat. ignoro. Sophia Recte cu-
pis ⁊ iam pauloante reliqueram inſinuandum
quo pacto castitas nedū de facto vel de iure po
terat iugiter amplecti. per non paucos. sed q̄ b
fieret seu fieri ꝓsuaderet/ conditōnis electio me-
liozis. Et hic stamus/ pensandam dicentes hei
roicam castitatē. ex duobus maxime. primo ex
fine felicitatis. debinc ex electōne cōtinentie ꝛ
ginalis seu vidualis ad semp ⁊ p semp. ꝓpter
adeptiōem faciliozem huius finis. possem dicti

ꝛ exemplis cultoꝝ tuoꝝ/deducere. Nihil cre
do plus obesse veritati vel acquirende vel spe
culande(potissimum de causis altissimis)q̄ vo
luptatem veneream/q̄ contractū illum coꝛpo
rum sine quo vxoꝛ cum liberis haberi nō potest
vbi foꝛbetur ꝛ absoꝛbeꝫ ratōnis iudiciū. vbi ni
hil virile.nihil altum/nihil celeste/mens que ta
li se dederit passioni/sinit meditari. Quid igit
si senserit adolescens vel tuo vel diuino mune
re vel alterius cōmonitōne/ꝑpetuam huius fu
roꝛis carentiam conferre plurimū felicitati ca/
pescende/ad quam conditus est homo. Nonne
poterit consulto velle iugiter cōtinere/moꝛtifi
cando tyrannicā huius moꝛibundi coꝛpoꝛis ra
biez.ne reuocet aut retrahat aut deturbet ad al
ta tendentez? Natura Ecce in modico sua
des continentiam/sicut ꝛ felicitatem omnes ho
mies debere complecti. Sic perinde qualis po
terit supstes esse posteritas? Sophia Nō
hec foꝛmidaueris.quia sicut non omniū est he
roicos esse id est diuinoꝝ/ꝛ sup cōmunem homi
num conditiōem eleuatos/ita nec taliter castos
existere. Propterea dicit magister noster ꝛ do
minus Qui potest capere capiat. Non est omit
tenda laus libertatis/non liberaliū collaudatio
studioꝝ/foꝛmidando ne serui remaneant nulli
ne ꝓterea mechanicis nemo dedit? inueniaꝫ ex
ercitijs. Rara sunt excelsa omnia. semp quoq
vilū aut mediocriū maioꝛ erit numeꝛus. suasio
ne optimoꝝ non extante. Natura Atuero
difficilis. ne dicam impossibilis est hec heroica
vel hoꝛrida castitas? Sophia Difficilis est
fateoꝛ.sed tendit ad ardua virtus. Difficilis. ſz
apud plurimos adolescentes ꝛ adolescentulas/
inuenta est. Benigq̄ non ego sola cum meis/sed
tui/virtutē heroicam posuerūt.quasi supꝛa ho
minem.sicut in solitarijs bene compositis. sicut
econtrario deꝑmit sub homine incomposita so
lludo. Solitarius quipe/vel deus vel bestia.
Natura Recolo dicta meoꝝ. Sed mode/
ratus venereoꝝ vsus/quin aptus sit ad virtu
tis ꝛ consequenꝫ felicitatis adeptionem/non pa
lam cognosco. Nec intemperatū laudo. sed nec
ꝓfsus nullum aꝓbare valeo ꝓpter diuinā
sui similis generatōnem.imo ꝛ ꝓpter vrgen/
tem mei iuris necessitatem. Et quidē ꝓpterea
separo semen a supfluo tertie digestiōis. ego de
bitis in vasis illud condo.ego meatus ei conue
nientes adapto. Benigq̄ mulcebꝛem indidi desi
derabilemq̄ supꝛa modum delectatōnem . que
continue stimulat.que si non effluendo sedetur
ledit ꝛ molestat.aut aliquādo moꝛtificat. Hic ē
omniū cōmunis amoꝛ. vincens omnia. de quo
Virgilius noster. Omne adeo genus in terris
hominūq̄ ferarū. Equoꝝq̄ genus pecudes pi
ceq̄ volucreſ. In furias ferrumq̄ ruunt amoꝛ
omnibus vnus. Sophia Declaraueris et
aggrauaueris quantūlibet volueris nunq̄ ob
tinebis/vt impossibilis heroica castitas iure pu
tetur apud homines ſtrennue volūtatis quos
equus amauit.non falsus iupiter.sed deus ve
rus. ꝛ quos ardens euexit ad ethera virt?.quā
virtutem mei gratiam dicunt atq̄ charitatem.
Fassus est quipe meoꝝ vnus. vt sciui inquit.
quia non possum aliter esse continens nisi deus
det. ꝛ hocipsum erat sapientia/scire cuius esset
hoc donum/adij dominuz Natura Quid
mihi nunc de miraculis que solis innitoꝝ legi/
bus meis? Sophia Neq̄ sane leges tue di
uinum secludunt auxilium.sine quo iuxta pla
tonis tui verbum/nulluz rite fundatur exoꝛdiū
Nihilominus agam tecum proximius. dicam
vnde fortassis tu stupeas tuiq̄ mirent. Na/
tura Expecto Sophia Facili? est apud
hominem qui bona voluntate zelat castitatem/
illam ꝑpetuam q̄ interpolatam sine vicio custo
dire Natura Papape quid ais? Sophia.
Id quod audis. Quod vt melius accipias/cō
stituo duos homines/vnum vxoꝛatū.alium ce
libem. continebit dico celebs facilius ab omni
voluptatis illicite sensu deliberato vel experi/
entia.q̄ vxoꝛat? vtetur moderate/sine quauis
impudicicie maculantis culpa. Natura
Vellem certis id aꝓbatōnibus confirmares
Sophia Sumuntur ratōnes ex considera
tione sextuplici.ex allicientis ablatōne.ex febri
li similitudine.ex pruritus curatiōe.ex humoꝛ
desiccatiōe.ex iocunda consuefactiōe.ex virtu
tum associatōne. Natura Nolo moꝛeris ꝑ
singula.sed te ad pauca resolue Sophia
Fiet. Difficultas cōtinendi causaꝫ ex imagi
natiua virtute/ꝓsentante obiectū apetitui tā
q̄ delectabile.vel directe quia mulcet. vel indi
recte.quia tristicias stimulantes aufert. Cuius
rei signum est.q̄ imaginatiōe cessante super ve
nereis actibus/cessat ꝛ eoꝝ concupiscentia vel
apetitus. Perspicuū fit hoc in irrationalibus
quantūcunq̄ ꝓnis ad luxuriam sicut i equis
thauris ꝛ canibus. Hoc expressit Virgili? tuus
in geoꝛgicis de custodia equoꝝ.docens eos se
paratim ab equabus alendos esse.ꝛ causaz red
dit cum experientia dicens. Carpit enim vires
paulatim vritq̄ videndo femina Natura
Negari non potest sensu repugnante. So/
phia Ceterū causaꝫ imaginatio vel actuatur
ex duobus. Vnum est obiectum exterius placi
bile.perceptū visu tactu vel auditu vel etiaz ol
factu. Hinc naso ꝑtis equus/ vise semper ad
hinniet eque. Hinc magoꝝ vnus apud athe
nas adeptus est modico nasi adiumēto vt odo
ramento regnum.ait valerius. quoniā equum
suum ex memoꝛia odoꝛis eque/mouit ꝓmus ad
hinnitum. Alterū imaginatōnis excitatiuz.
est humoꝛ seminalis querens exitum. Qui si ne

getur/stimulat vt vrina superabundans. vt va
por colericus ꝛ igneus. causatq; pruriginez cir
ca partes alias. non minus circa genitales cali=
da ventositas prurit irritat ꝛ vrit. ℣ Natura
Voluit hoc ꝛ ingeniauit summus auctor meus
puidens ne desiderio ꝓpagatonis p generatio
nem sui similis/langueſceret. Nam vt comestio
saluat̄ indiuiduū: sic speciem/carnal̄ commixtio
℣ Sophia ℭ Voluit fateor. sed ita voluit i ho
minibus/vt motum huiusmoi/ratio sibi data re
geret. Quod ꝛ effecisset absq; omni difficultate
rebellionis/si nō suo primitus creatori ratio re=
bellasset. ℭ Natura ℣ Transcēdit hec assertio/
limites meos de peccato tali. perge quo cepisti.
ℭ Sophia ℣ Nemo dubitauerit quin cōiuga=
tus habeat obiectum ꝑncipaliter ꝛ iugiter alli/
ciens. quod est vxor sua/plus q̄ celebs habere
conatur ℭ Natura ℣ Quis hoc negat? Sz pre
sto simile est remediū. per vsum consortis legiti
mi. ℭ Sophia ℭ ꝓsesto est. sed an plus equo
succendat inflammet ꝛ ardeat/inebriet ꝛ abduc
at/viderint coniugati. Dicit enim Satiricus.
Quid enim venus anxia curat? Inguinis et ca
pitis que sit distantia nescit. Quot inde deus al
tissime/quot intemperantiarū fedissimarū ꝛ in=
concessarū bulliant riui. quot flagicia. quot con
tumelie. quas turpe nefasq; dicere/sepius erum
pant/tu nosti omniū cognitor occultorum? Ce=
lebs interea rebus honestis intendens ac intēn=
tus nocteq; dieq;/poterit auertere tales qualeſ
isti patiunt̄ inflammationes. ℭ Natura ℣ Ces=
sant he passiones dum explent̄ ℭ Sppbia
Si cessauerint ad momentū. protinus acriores
irruunt ℭ Quia libidinis vsus/ non satiat sed
irritat/more febrilis ardoris. quem pot̄ nutrit.
auget ꝛ inflammat. ℭ Sic pruritus in corpore/
scalpendo dum mori videt̄ augetur. ℭ Sic fōs
lactis in nutrice/sugendo continuat̄. qui dimis=
sus aresçit. in alios versus humores et exitus.
℣ Natura ℭ Sic ingeniaui multis in rebus et
modis. Sentio deniq; similem tibi de semis hu
more argumentatōem sumere velle. ℭ Sophia
Jure sentis. ac proinde cernis/causas incōtinē
tie precipuas/longius a celibe fieri q̄ a coniuga
to. que sunt obiectum alliciens extertus ꝛ semē
interius ex abundantia stimulans ꝛ exituz que=
rens. quod in celibe per sudores aut aliter sine
quauis impudicicie culpa defluit exit aut euane
scit. ℭ Quid q̄ consuetudo/vim tuam habet o
natura. ꝓpterea Licero tuus bene consulit.
Optima inquit forma viuēdi eligenda est. quā
iocundam reddit cōsuetudo. Sunt qui venere=
as voluptates etiam licēter exhibitas/aspernā=
rentur vt viles ꝛ indignas vt nauseam spiritui
dantes. quoniā gustato spiritu desipit omis ca/
ro. ait Gregorius vnus meorū. Talis olim no=
ster Augustinus: qui ꝑ us Ambrosij statum bea
tum p̄dicabat/ nisi q̄ celibatus suus onerosus
sibi videbat. At nesciebam inquit quales quan
tasq; suauitates sentiret ipe/bene olentis casti/
tatis. sententia est si verba non teneo. ℣ Pis ac
cedit ℣tutum aliarū comes ipis caste viuentibus
societas. que longe sunt a solicitudine cōiugato
rum/curarum cessatio mordaciū. celestis cōuer=
satio. sobrietas. frugalitas. studium liberū/col=
loquens cum toto seculo secum/presens ego so=
phia in allocutione tedij sui. Rursum habet su=
per se iugum christi suaue ꝛ leue/ putrescere fa=
ciens iugum multiplex ꝛ ferreum mundi. Non
vlla sibi parturientiū fastidia. non educatio cō=
tumaciū sepe liberorū. ꝓstremo. locum istum
multi mei ꝛ tui/sup oneribus coniugij/ copiosiſ
sime vehemēterq; prosecuti sunt. p̄cipue noster
Hieronymus. qui laudes nunc viduitatis nunc
virginitatis ꝛ aduersum Jouinianum nuptias
equātem celibatui. vbi quicq̄d ex historijs ꝛ sen
tentijs veteruz cum sacris litteris exhauriri po
test/induxit. Quo fit. vt repetitōne nostra (quo
niam habent̄ in promptu) non egeant. nec re la=
tent. ℣ Natura ℭ Ballem laterēt meq; omēſ=
q;. presertim in hoc q̄ laudē virginitatis/in im=
properium reprobatōem q; vertit nuptiarum
Nec defuerūt qui tale quid ipsi: duz viueret op
ponerent. ℭ Sophia ℣ Opposuerūt. Sz respo
dit coniugium sanctum ꝛ nuptias sanctas esse.
de quibus hic dicenduz non est per singula.
Natura ℭ Si talis esset omniū celibum condi=
tio/qualem descripsisti. Tolerabilem mihi non
nego fore quandam ipōrum multitudinem. dū
plures aliorū intenderent quātum sufficeret ge
nerationi filiorū. Atuero de mille vix vnum ta=
lem inuenies amplius. quia laudem fundas he
roice castitatis ex fine. quia preparat ad cōtem=
plationem altissimo veritatis. quid de tot meis
de tot tuis eleuatissimis ꝛ doctissimis/ vsq; ad
prophetie spiritū viris. quos scim̄ vxores ha=
buisse ℭ Sophia ℭ Non tollimus omnem ab
vxoratis cognitōnem pspicuam veritatis/illaz
specialiter que lucet in speculatiuo intellectu. q̄
lem tui vel solam curiosius inuestigant. Aman
tes veritatem magis vt lucētem. q̄ vt redargu
entem ꝛ corrigentem mores peruersos. quos
non ita deserere curauerūt ℣ Propterea tradit̄
sunt velut ingrati/ in reprobum sensum ꝛ obſ
scuratum est insipiens cor eorū ꝛ in stultū finem
deducti sunt. Dak altera conditio non declara=
tiua vel speculatiua ꝛ illustratiua vt precedens
sed in experimento consistens ꝛ affectu quaz ne
mo nouit nisi qui accipit. Et hec si datur vxora=
tis. profecto fit dum vacant ab amplexib̄. ꝛ ra
rissime fit. quia nec tunc cōfertur prophetie spi=
ritus. neq; suauissimus odor ille/ sapientissima
q; iocunditas. quam ego sapiētia cōfero fm no
men meum/quod plus sumitur a sapore qui est

gustatio spiritus affectual/q̃ a sapere quod respicit intellectum. Porro si pauci sunt celibes/t electi t eleuati perfectiq̃: multo rariores sunt. ceteris paribus. nuptũs dati qui sine contaminatione se custodiant. ¶ Natura ¶ Foues meam aduersus continentes querimoniaz. dum contenendi difficultatem causas. mecum quoq̃ sentis que dixi. vix vnum vel vnam de mille reperiri. ¶ Sophia ¶ Imo verius debilito compescoq̃ dum castitatem in celibatu facilloreꝫ trado. dũ possibilem in omni etate sexu gradu ordine (q̃ uis difficilem) multis ipam predico. Alioquin peccatum haberent. aut ad impossibile tenerentur. Videant qui non credunt. si omnib⁹ in cõmune non vroratis detrahunt peruersa temerariaq̃ diiudicatõne proximorũ etiam in matrimonio coniunctorũ. quos t quas esse cõstat frequenter mutuo separatos per tempus t p tempora t dimidiũ temporis. vel distantia locorum vel impedimento morbor. aut religionis sacramento. Quos si continere dixeris eo tunc posse non t celibes tanto spacio saltem/poterunt idez. imo promptius ex deductis. Eos vo si suspicatus fueris p incontinentiam supari/damnas omnes/teq̃ ipam tuosq̃ domesticos parentes t alienos. Itaq̃ regrediendũ est ad hanc veritatem q̃ sub ratõnis imperio/est sensualis appetitus. t carnalis executio. difficultate vel inclinatione nitente in contrariũ non obstante. Ad quod astruendũ/ valet responsio ipocratis s̃m quod aliquos vel s̃m alios socratis. quez dum physionomia inspecta diceret physonomus corruptorẽ esse puerorũ/discipulos volentes irruere in euz compescuit dicens. Sum. sed contineo. ¶ Natura ¶ Modeste ciuiliter q̃ persuades. Sz quid de multitudine dicis vrorũ? ¶ Sophia ¶ Nolo putauerit aliquis multitudine vroruz (dum etiam legaliter multis fas esset vti) libidis ignez furorem fomitem tyrannidem excutere. sed crebius in malum augere. Docet hoc spurcissima saracenoruz secta/quos a fedissimo a te q̃ natura damnato masculorum concubitu/ pluralitas vrorũ non auertit. sed inuertit. peruertit t sub uertit. Quid insuper de romanis scripserit apostolus noster in epistole pncipio. quid ipi poete sui cecinerũt. quid historici narrauerũt/de multo hoc vicio/cognitum est. Quo palam fit. venereum furorem plus cedendo fugiendoq̃ vitari q̃ vtendo. Habet proinde castitas heroica/deũ finem. querens expeditum a mille solicitudinibus animũ. quibus nequaq̃ caret coniugium. Fit proximior deo. fit auxilij sui capacior. Eam idcirco licet decet/et expedit amplecti. ¶ Natura ¶ Cur non vtuntur corporali castratiõe/qui mentalem eligunt seruare perpetuã? Tunc itaq̃/nec ipsi peccarẽt concupiscendo feminas. nec eas in peccatum traberẽt. t a suspitõnis macula de consortio mulierum/manerent immunes? ¶ Sophia ¶ Altum aliter sensit vn⁹ de meis dicens q̃ concupiscentia spadonis/ deuirginauit adolescentulam vginez. Apud comicum insuper dicunt amatores esse mulierum maximi. verum nihil posse. Adeo verus est sermo magistri nostri: q̃ ex corde procedunt adulteria fornicationesq̃. torpeat q̃uis corpus. Ceterũ. nefas est autoritate ppria se castrando mutilare. sicut t se occidere. precipue dum non seruat inde totum corpus sed debilitat alterat viciatur/ vnõ consequẽter anima passiones morbidas subit. t in morbis tetras. Neq̃ in hoc origenis mei probatur exemplum vel zelus non scom scientiam castitatis/se carne castrantis ¶ Natura ¶ Quid ergo agat igit aduersus stimulos carnis integer corpore/si talia patiuntur mutilati? ¶ Sophia ¶ Arbitrium in eis liberũ cum timore dei configet carnes eorum. sagittis gratie potentibus. cum carbonibus virtutũ desolatorijs. si q̃rantur bona fide t toto corde/ remedia furoris huius. que plurima sunt. t precipuum fuga itineris ocij. quod vidit qui ait. Ocia si tollas/perire cupidis arcus. Assit sobrietas. familiaritas absit. ¶ Natura ¶ Certe. non meum est audire modo generatõnem cohibentia. cuius est incentiua procurare. Te transfer ad alia siqua supersunt. que post aliquantulã si vis pausatõem prosequere.

Sequit quart⁹ actus

pncipalis istius dyalogi apologetici Sophie ipsius scilicz t nature. tractãs de castitate diuinali ꝛc̃.

Quartus actus prin

cipalis. ¶ Sophia

Hactenus o natura soror pausatuz est? ¶ Natura ¶ Satis ¶ Sophia ¶ Terminemus ergo quod superest ¶ Natura ¶ Terminemus. expecto ¶ Sophia ¶ Hactenus in actiõe superiori triplici/ versata est oratio nostra quasi pparatoria p quarto hoc (qui t vltimus est) actu potissimum intentio. non supgressi sunt termini capacitatis tue Nunc in altiori supra non contra te regione colloceris oportet. vbi de christianorũ moribus ac ritibus agendum est. qui non tua traditõne sed mea/p deum t ex deo supnaturali sunt reuelatione susceptí. ¶ Natura ¶ Hoc tanto mihi facilius erit quanto causam vnam esse pstantissimam optimam t suprem̃ non dubito. Est enim vox mea apud omnes talem esse quaz appellant deum. de qua post inquisitõnem solertissimam/ dixisse fert Aristoteles meus. Inueni te causaz pmam. fac me tibi placentem. Genũ que gens tam effera/que natio tam barbara/que non aliq̃

religione teneaꝫ? Atuero quis ⁊ qualis sit ver⁹ cultus/p reuelatõem specialem aliter q̃ ex creaturis meis accept⁹ fateor supra me est. nõ (vt bñ dicis) cõtra me est. ¶ Sophia ¶ Da te interim mihi meeq̃ fidei. credens vt intelligas vnicum christiane religionis verum esse cultũ dei nostri ¶ Natura ¶ Credo. quatinus ad intelligẽtiaꝫ docendorũ p te pateat via. ¶ Sophia ¶ Collocabimus ergo p̃ncipium docendorũ/ vbi dictorum finis fuit. Istam quippe legem esse diuinitatis vt supremũ inferiorũ iungaꝫ p̃ncipijs superiorum/ tradit ille magnus olim tuus ariopagita Dionysius. quem p̃dicatio cũ miraculis meum fecit ⁊ extulit. ¶ Diximus de heroica castitate. quam non aduersam tibi nec impossibilẽ monstrauimus. ¶ Natura ¶ Monstrasti cõfiteor. ¶ Sophia ¶ Coniungũt huic in ascensu castitas diuinalis. put moralem heroica sibi sternit castitatem. ¶ Natura ¶ Castitas hec diuinalis q̃lis est et quid supaddit/ edissere? ¶ Sophia Rite petis. Et quidem ex finis consideratõe cognosces. ¶ Nam moralis castitas/ habet proximum finem se cõtinere ꝑm dictamen recte rationis p te naturam/ hominibus indite. ¶ Ast heroica tendit altius in p̃mam causam se reuoluens ⁊ exaltans. ¶ Diuinalis vo finem attingit eundẽ qui deus est. sed eminentiori modo. ppt̃ tria p̃cipue. Primo qz voto firmaꝫ. Secundo quia fide spe charitateq̃ dedicaꝫ christo. qui simul in vnum deus ⁊ homo est. dñs ⁊ p̃rimus. frater amicus ⁊ spõsus. Tertio qz sacrosanctis misterijs hec castitas aplicaꝫ. Propter hec tria plurimum distat hec castitas a castitate idolatrarũ Fuerũt quippe ẏgies inter eos demonijs vt feste ⁊ palladi ⁊ telluri nõ deo sacrate imo execrate. sic ⁊ apud diabolicos manicheos. ¶ Porro moralis castitas est velut incipientiũ ⁊ purgandorum. heroica velut proficiendorũ ⁊ illuminandorum. Diuinalis tertia tanq̃ p̃fectoꝝ in eterna beatitudine consummandorũ. Talis esse debet castitas ecclesiasticorũ p̃sertim sacerdotum
y ⁊ maxime p̃latorum. ¶ Natura ¶ Debz esse dicis. sed an sit/ tu videris o sophia. ¶ Sophia Nondũ agimus de castis. sed de castitate quaz absolute consideratã/ psonalis abusus non sordidat aut violat sed effugat. quemadmodum te naturam vicia quantũlibet enormia qualia nominaꝫ fieri ꝓtra te. non te polluũt. quin digna iugi veneratõne subsistas. ¶ Conuenio te nunc igiꝫ/ an p̃supposita fide laudabilis tibi sit huiusmodi castitas diuinalis. Quid differs? Quid musitas? Si castitatem heroicam/ ꝓuincit apertissima ratio te laudandã concedere. quo pacto supereſſet aliqua dubietas de p̃conio castitatis diuinalis qualis descripta est vota deo. dicata christo. dedita cultui sacro? ¶ Natura ¶ Vincor veris. nec effugium video. si non ad abusus culpandos querelam meam receperis. ¶ Sophia ¶ Abusus ego non minus q̃ tu culpo. criminor. abominor. damno. Verũtamen dic quales reperis intolerabiles in castitatez pfessis exorbitatõnes. Sunt quippe nõnulla q̃uis vicosa. locis temp̃ibusq̃ ⁊ psonis tolerãda. Alioq̃n tollanꝫ omnia bona/ tam tua q̃ mea necesse est. Quoniã nulla sunt q̃bus non contingat abuti. Cognoscit deus figmentũ humanũ. scit hominem circũdatos infirmitate: a summo vsq̃ deorsum. Ideo propiciabilis est sup malicia. ¶ Natura. Jure mihi tibiq̃ displicibilis esse debz tata multiplicatio indignorũ. tanta frequentatio p̃uaricatõnis votorũ. tanta contaminatio sacrorum mearũq̃ legum horrenda puersio. maxime cum videas ipa tot scelera/ flagicia/ iniquitates/ peccata/ delicta/ abominatiões/ quas vel nominare vel etiam cogitare turpe est in meum reuerti p̃ paginis debite p̃iudiciũ. Hinc regiones vacue derelinquunꝫ absq̃ habitatore. Hic cultꝰ tuus iste xp̃ianorum/ pene deperdiꝫ/ multiplicatis p generatõem hostibus suis ethnicis ⁊ saracenis ¶ Subinde quid obessz noue legi tue pluſq̃ veteri similiter tue. si honestissimo matrimonij sacramento/ ministri religionis vterenꝫ. Nunqd sapientior aut sanctior q̃ olim effectus est deus Fuerit ipe christus virgo. fuerit natus de virgine. virginali desponsata viro. fuerit p̃figuratus in virginitate Hieremie ⁊ helie. Suaserit ipe virginitatem paucis qui capere possent idoneis. Vnde queso p̃ceptum ortum est/ vt nõ solum tam sit castitatis consiliũ ⁊ hoc sine delicto iuuenilium personarũ ⁊ adolescentularum. imo puerorũ puellarũq̃ sub velo religiõis quorum quarũq̃ mille furores aut similiũ esse dicit Horatius. Quid de p̃uectioribus. quos incõtinentes fuisse p̃us/ ambigit nemo. nec forte posterius cõtinentes sperat vllus? Tincit indignas. rei/ meam certe cõquestionem. que lõge plus operibus se loquitur. se clamat ⁊ p̃dit. q̃ meis posset vocibus/ nisi sponte quis obsurdescat ¶ Sophia ¶ Si tam acerba fers animo sitate facinora vouetium castitatem. Respice queso/ respice trabes ingentes defectuũ in oculis/ atq̃ colluuiones fedissimas in omibus membris gentium quarationi vacantium ¶ Sed quia non apte prorsum probro diluiꝫ. ad id respondeo quod queris amarius. An sapientior fuerit christus filius in noua q̃ pater in veteri lege? Eadez crede michi. prorsus eadem fuit sapientia que ad p̃fectuz duxit imp̃fectuz. puericiam ad p̃fectõnis etatẽ timorem ad amorem ⁊ spũs libertatem. ¶ Porro cur non inspicis in sacerdotibus veteris legis quãta super alios sanctitatis/ quanta castitatis imponebaꝫ arratio? Vxorem non nisi virginez non nisi semel ⁊ vnicam: non repudiatam. non sordidam/ fas erat accipere. Vacabant ab vxo-

vum quolibet amplexu tempore vicis sue/ sub
moztis interminatõne. Si moziebaꝫ vxoꝛi ado
lescentia/ continendi necessitas incumbebat.
Et quoniaꝫ assidue nostri sacerdotes sacris oc/
cupantur mysterijs. quid diuinius/ q̄ vt conti=
nuꝫ polleant castitate? Vacant legi dei/ quā ab
eoꝝ populus oze requirit. Hec autē lex sicut
immaculata est/ immaculatum speculatoꝛes do
cꝛemq; vult. Quod si grecoꝝ christianoꝝ
opponitur cõiugium. Fortassis ideo p̄uati sunt
illa qua p̄diti fuerant legis peritia: ꝛ i varios
iam supza modum cozruerũt errozes/ dissonos
romane vereq; pietati. Quid q; apud eos vigēt
adhuc calogeri monachi celibes sub regula ma
gni patris Basilij quos fere solos de clero/ po=
pulus habet in p̄cio? Huc accedat q; ministri
gratie reuelate/ fiũt per electõem/ non heredita=
riam vt olim successionem. Debent insuper libe
riozes q̄ oli/ a seculari seruitute viuere. Debent
rursus in re familiari minus esse soliciti. dediti=
ores q̄ minus auaricie seu rapine/ thezaurisare vo=
lenti p̄o filijs ꝛ filiabus instar iude. quinimo p
nepotulis. quos vnus e põtificibus datos a de=
clesiasticis. querulus loquebaꝫ. Attēdo que=
so quemadmodū hec tria/ que sunt electio. liber
tas. vacatio. fundant rationabilitatē celibatus
perpetui sacerdotiū. Juncto q; nullus ad votuꝫ
sicut nec ad sacerdotiū cogitur. nullus añ difcre
tionis annos dum est arbiter sui. nullus qui nō
auxiliante domino sine quo nihil facere possu/
mus votum suum possit implere. Tantūmodo
voluntas bona assit cum gratia. nec ei desit vel
obsit/ arbitriuꝫ. Quod si cadāt aliqui/ p̄sto
ꝛ est per penitentiā subleuatoꝛ deus. Veniq;
onatura ne glozieris adeo magnificans mꝰtitu=
dinem hominū. quoniā melioꝛ est vnus timens
deuꝫ/ q̄ mille filij impij. Maxime si timoꝛ sit cō
iunctus anime continenti. cuius nō est cōdigna
pōderatio. que diligens mundiciā p̄opter gra=
tiam labioꝛuꝫ habet amicū regem deum. Adde
q; virginitas implet celum/ fecunditas carnalis
mundū. Veniq; tuus aristoteles policias in=
stituens/ notauit moderatā debere esse puerozū
multitudinē. Quod a nonnullis accipiē/ quasi
necandi sint supflui. Quod p̄cticasse grecos/
comicus aliquādo insinuat. Verum rectiꝰ intel
ligatur/ vt sit hominū pars/ generatōni nō intē=
ta/ vacans altioꝛibus. Soluiē perinde q̄dam
tua oppositio de virginitate. q; non mediū tenet
sed extremum. Tenet vtiq; mediū quo ad nos.
quoniā abstinet quando oportet ꝛ q̄tum opoꝛ=
tet. ꝛ vbi oportet. omniū circūstantiarū qualita
te pensata. put saptens iudicabit. Quāobꝛeꝛ
parce ire tue soꝛoꝛ natura. solerter animaduer/
tens. q; p celibatū salubꝛiter p̄uisuꝫ est statui ec
clesiasticoꝝ de beneficijs viuentiū. Quidꝰ si da
rentur vxoꝛes/ si liberi nascerent/ q̄s post eoꝝ
moꝛtem suas pasceret vxoꝛes ꝛ filios? Non suc
cessoꝛ in bñficio: qō sibi vix sufficit. Non alius si
non casualiē. Et ita mendicitate vilescerēt vt in
edia fameq; pirent. Attento ꝛ h̄ q; sacerdotes
multi/ sibi soli vix viuere satis habēt. q̄d si fami=
liam addideris sumptuosā. Natura parcā
ire o sophia. Vis igiē vt siccis oculꝫ. duro coꝛde
visceribus ꝯgelatis. sine cõpassione. sine pieta=
te p̄teream silentio. tuaq; mearūq; p̄uaricatōes
legum mꝰtiplicatas sup numerū. Sophia
Nolo eq̄dem. Sed pari federe tu mecū p̄uisiō=
nem implores accōmodam. Natura Nuē
inueniam miseꝛa consolatoꝛem? Quis tantis fe
ret opem maꝰ? Cur creata sum videre tanta ma=
la mee sublimis creature? Que nūc cladibus et
pestilentijs infecta depit. nūc bellijs hoꝛridis at
trita coꝛruit. nūc p non vsum vel abusum virtu
tis generatiue/ p̄sus naturaꝰ assime diuineq; et
pfecte/ quasi sterilitate cōsumiē ꝛ arescit?
Sophia Desup est p̄uidus sup omnia deus
cōmunis mihi tibiq; pater creatoꝛ ꝛ rectoꝛ. Spe
randuꝫ de sua miscōdia. cuius copie nō est nume
rus. petendū est eius subsidiū. q̄rēdū. pulsandū
Veniq; p̄ncipes p̄loꝛ dū erunt ꝯgregati cū
p̄ncipe summo/ vicario dei abꝛaam/ commonen
di erunt oꝛandi cōtestandi ferre p̄sidiū rebus la
psis/ hominū defectus reficere. deformata refoꝛ
mare. nominatim circa tot p̄paginis obstacula
non afferentia deo gꝛam. nō ecclesiastice religio
ni decoꝛem. p̄pter tria q̄ tue miscuisti querimo=
nie. Quoꝝ vnum est. nimia vouentium maxie
adolescentiū multiplicatio. Alterū celeberrima
votoꝝ sine fructu legitime p̄olis/ effractio. Ter
tium continuatio sacroꝝ. tueq; constitutiōis
abominanda subuersio. Natura Cur non
adijcis tollendū esse votum a sacerdotio. cū nō
sit ei diuina ꝛ essentiali vel inseparabili societate
cōnexum. quicq̄d sit de monachis? Sophia.
O quasi stet in non vouendo tota refoꝛmatio.
q̄si non peccent vxoꝛati. Sed nec refert magno
pere/ si votuꝫ nequaq̄ sit annexū essentialiē sa=
cerdotio/ postq̄ ita ꝯiunctum sibi est. vt omnis
illud suscipiens nedum voueat. sed votū etiam
solēniset. matrimoniū dirimēs iam contractum
non minus q̄ in monachis. Sed nec plus habꝫ
dispensabilitatis vnū q̄ alterū. nisi q; facta mo
nacho dispēsatōe/ desinit esse monachꝰ. q̄m sta=
tus importat tria vota de sui roē. Sacerdotio vo
ꝯcessa dispēsatōe voti/ sacerdos tm manet. Ut
vo hic non vsaē refoꝛmātio p̄ncipaꝰ. ꝑ alia
media qualiaꝰ nūc ꝛ h̄ apire non est consilium
Hoc dicimus q; de duobus maꝰ/ minꝰ est incon
tinentes tolerare sacerdotes/ q̄ nullos h̄re. Hic
abutimur bois dicꝰ sic vtiē ipe maꝰ nris ad electo
rū salutē noiati in sacmētoꝝ mistratōe. qō oli fi=
guratū est in pastu helie p̄ coꝛuos. in q̄bꝰ pctō=

rum nigredo figurat. ¶ Non expectet aliquis q̄ area domice ministratōnis tanta possit solicitatiōe purgari/quin plures sint palee viciosozū vt luxuriosozū. inter quos latent ⁊ fouent tanq̄ granapurissima cultozes castitatis. ¶ Quis scit si plures nunc ecclesiastici custodiant in celibatu castitatem illibatā/q̄ si iuncti cōiugio maritalem integre conseruassent? ¶ Quis nesciat in multis ⁊ de multis desiderabilibus facilius esse totaliter abstinere q̄ vsum moderari? Ali/dit hoc epicurus assertoz voluptatis. qui teste Seneca dicit. Vis diues fieri. Non diuitijs adijciendum sed cupiditatibus detrahendū. Similiter in omibus eiusmodi. Vis voluptuose viuere. nō voluptatibus adijciendū sed cupiditatibus ⁊ concupiscentijs detrahendū. adeo vt dicatur vel voluptuosum fieri non in exterioribꝫ situm est sed intra nos. ¶ Quid q̄ nō humana p̄sumptione regit ecclesia sed spiritussancti di/rectione put omnia tempus habēt? Fuit eccle/sia p̄mitus sine dotatōne temporaliuz. qualiter postmodū p Siluestrum ⁊ alios sanctissimos/ spūssanctus large dedit. Sic aliquādo per coniugatos regebat ecclesia: vt in antiq̄ lege. nunc per celibes in noua. ¶ Concludimus tandē nos interea contentos esse debere remediozū postu/latione. qualia qualiterq̄ tetigimus. vt trāquille concoz̄diterq̄ maneamus sozozio nexu iūcte/natura cum sophia. ¶ Natura ✠ fiat p̄coz ita.

✠ Finit.

Carmen contra pul=

chritudinem cozporis quomō sepe est occasio ruine in anima.

Pulcer alexi. decoz tuus vrget
Gloz̄ius vt tibi sis: Tamen audi.
Ne speciosa ligant velut auri
Vincula. retibus ⁊ nimis artis
Stringeris implicitus magis/exquo
Roboris est vegeti caro candens/
Passio liberioz viget omnis.
Subiuga fit ratio. iacet excors.
Te fleo. nam tua soz̄s miseranda. ✠ Finit

Opusculum eiusdez

cōtra impugnantes ordinem Carthusieñ. quomodo pauca in eis reperiant miracula q̄si exinde viliozes censendi sunt.

Miracula cōmuniter fiūt ad p̄bādā sanctitatem illius qui ea facit/ de q̄ non dubitat. Vel fiūt ad cōfirmandaz ⁊ conuincendā infidelitatē alicui? vel aliquozū. Ubi aūt p scripturā sacram vel euidentiā cōstat de sanctitate taľ p̄sone raro fiunt p illū miracula. qz iam habet aliqd̄ genus p̄batōnis sue sanctitatis. ✠ Sic ⁊ iuriste dicūt q̄ vno modo legitime vbi p̄stat de intentione partis/non requirit vel exigit. imo esset superfluum aliud genus p̄batōis. c. j. extra de p̄ba. ✠ Et ideo martyres de quozuz sanctitate nullus dubitat/raro fecerūt miracula respectu aliozū. specialiter in vita. Confessozes vo plura. in vita ⁊ in morte. ¶ Ex quo dubio antiqui tus confessozes vsq̄ ad Siluestrum papam publice non colebant vt sancti. nec aliquis in canone misse est positus. cum tamen v̄gines. imo et coz̄rupte mulieres sed tamē martyres ibi sint posite. sicut Perpetua ⁊ Felicitas. ¶ Inter ipos confessozes sanctos hec fuit differētia. ¶ Nam qui scripserūt multa ad fidei illuminatōnem/et magna scientia ⁊ doctria pollebāt/paucioza aut quasi nulla fecerūt miracula. p̄cipue in vita. q̄a habebant p̄batōnem sanctitatis in eminentia doctrine. Sic Augustinus Gregoz̄ius ⁊ similes. Unde cum in canonisatiōe sancti Thome de aquino opponeret q̄ non fecerat miracula in vita vel non multa. dictum fuit p papam. non esse curandum. Nam tot miracula fecit quot q̄stiones determinauit. ¶ Alia quoq̄ inter confessores differentia fuit. Nam aliqui vixerūt in bello in asperitate vite p̄seuerantes in pugna contra vicia ⁊ temptatōes. elongati a conuersatiōe hominū vsq̄ ad mortem. Alii quia oderūt p̄ em ⁊ matrem. possessiones ⁊c. ⁊ secuti sunt christū. portantes crucem p abnegatōnem sui ⁊ suozum iuxta euāgeliū/sufficit eis p sanctitatis testimonio verbum x̄pi. Sic ⁊ ✠ Paulus p̄mus heremita (respectu cuius Anthonius clamauit se solum monachi gerere nomen) nullum legit fecisse miraculuz. Zozuus aūt portabat sibi quotidie panem p diuinam dispēsatōnem. sicut ⁊ Helie. ¶ Et ne in tam lata materia diu immoz̄er. tā martyres q̄ confessozes. viri ⁊ mulieres fecerūt ⁊ faciunt miracula/multas ob causas. vt scilicz̄ p̄dicatio eozū ⁊ nomen Jesu christi in quo tm̄ est salus/efficax p̄oberet. Sic petr⁹ claudū ⁊ per illum octo milia iudeozū sanauit. illos int̄ anima istos in cozpoze ⁊ anima. Sic ⁊ ceteri apostoli non ad ostensionē sue sanctitatis. sed ad exaltationem nomis christi. Aliquādo ne p̄dicatio p̄pter ministros contemnat. eo q̄ inter homines cōmuniter viuūt. sāctitatisq̄ alia testimonia nō habent/ex doctrinarū excellentia. sicut nicolaus martinus. ceteriq̄ pastozes sancti. in popl̄o cōuersantes. ¶ Aliquādo ad confirmatōnez christianozum nondū plene in fide fixoz. quia defecili abscederēt. vel saltem in fide errarent. Alii quando in certis mundi ptibus maioza ⁊ plura fiebant miracula. Tum p̄pter loci vel hominū q̄litatem. qz ceteris paganis ⁊ infidelibꝫ erāt p̄pinqui. ⁊ sic per consequens difficilius inducendi ad fidem ⁊ pcliuiozes ad recessum. aut qz ex pagnis ppagati. ⁊ sic paternas consuetudines difficillime reliquissent/nisi crebris signis robo

ratiessent. vel propter eorũ stoliditatem ⁊ rudi-
tatem. tam in moribus q̃ ingenijs ac sensibus.
Alij vel alias innumeras conditiões deo notas.
Alij fecerunt signa in vita ⁊ faciũt. nec tamẽ ob
B sanctiores imo peiores ⁊ damnabiliores (etiã
euangelio teste) sunt ⁊ fuerũt. ¶ Multi dicẽt mi-
phetauimus ⁊ demonia eiecim⁹. ⁊ virtutes mul-
tas fecimus: Tũc respondebo illis. Amen dico
vobis nescio vos vnde sitis. Discedite a me om
nes operarij iniquitatis. Sic iudas traditor fe-
cit signa. quia cum ceteris potestatẽ accepit eij/
ciendo demonia ⁊c. Qui ⁊ reuertebant gaudẽ
tes. Ecce inquiũt christo. Etiam demonia i no-
mine tuo subijciunt nobis. ¶ Sed veritas eter
na/non esse in miraculis gloriandũ ait. Nolite
in hoc gaudere. In quo ergo magister hõe tuis
electis est gaudendũ: Gaudete quia nomia ve-
stra scripta sunt in celis. Unde iudas proditor/
C filij iudeorũ/ ⁊ vsq̃ hodie multi eijciũt demo-
nes/cũ tamen sint demoniacis forte deteriores.
Sed vt xp̃us ostendat nomis sui virtutem/ et sa-
crorũ verborũ que illi pferũt efficaciã. vl̃ vt de
uotarũ precũ in humilitate oblatarũ exaudito-
rem se monstret/hec fieri sinit. vel vt sanctorum
suorũ magnificet nomen ⁊ gloriã. in quorum ec
clesijs vel coram quorũ reliquijs ista fiũt. l̃ alijs
de causis sibi notis. ¶ Non ergo appetẽda sunt
miracula que cum malis habent cõmunia. ¶ Si
racula sanctum ostendũt. non aũt faciunt. Ubi
ergo nõ est necesse ad confirmatõnem fidei. vel
vbi homies essent ingrati. vl̃ vbi emendatio vi
te ⁊ dei gloria nõ subsequit̃. aut vbi sancti ex te
stimonio sacre scripture. austeritate vite cũ san
cta conuersatiõe. tempoaliũ abrenũciatõe. xp̃i
imitatiõe. siue alia causa p̃m deũ eorũ sanctitas
nota est. ibi (vt premisi) miracula p homies ex/
petere supfluum videt. Si vo deus faciat mi/
racula absolute. ipe nouit quare. cum etiã quo-
tidie eius mirabilibus plena est terra. ¶ Pro/
batio autem sanctitatis p miracula tantũ/pluri
mum est suspecta. quia (vt supra dictum est) ma-
gicartis ostentamenta sunt que a simplicibus q̃
D sisanctitatis miracula acceptãt. ¶ Deinde no
tandũ q̃ in legis tempe/p moysen fiebant signa
ingentia. quibus magi q̃dam/p incantatões fe-
cerunt similia. Decem plagis terra egypti fuit
attrita. Virga/moyses diuisit maria. eduxit a-
q̃s de petra. Domin⁹ populo suo de celo pluit
manna. Trãsiuit populus sub Josue iordanis
fluẽta. Sonitu tubarũ ⁊ clamore populi corrue
runt muri Jericho. Sol nõ occubuit duorũ die
rum spacio. Superq̃ hostes/lapides pgrandes
ceciderũt e celo. In mãdibula asini pcussit Sã-
son mille viros. Sitienti de molari dente eiusdẽ
mandibule/egresse sunt aque largissime. ¶ Tẽ
pore prophetarũ/ Helias mortuum suscitauit.
Pallio iordanez diuisit. Curru ⁊ equis igneis
raptus est Helizeus: eodez pallio helie/prefatũ
flumen pro suo transitu siccauit. Sale aq̃s dul-
corauit atq̃ fecundas fecit. Sitienti lignuz in
aquas/ferrum securis natauit. Naaman syruz
verbo domini in iordane a lepra mundauit. ei⁹
q̃ lepra Jezi adhesit. Mortuum puerum suscI
tauit. Eoq̃ mortuo/cum per hostiũ fugaz cada
uer a quibusdam in eius sepulchrũ piectũ esset.
sacrorũ ossium contactu reuixit. ¶ Innumera-
bilia sunt alia miracula post creatõem celi ⁊ ter
re. angelorũq̃ ex nibilo. ⁊ hominis ex limo. taz
tempore legis q̃ prophetarũ facta. sed illis tem
poribus erant apta. plurimaq̃ eorũ non solum
corporalit̃ exhibita. sed ⁊ magnis sacramentis
obumbrata. sicut etiam miracula christi que fe-
cit in terris in p̃sona propria. ¶ Hec autez anti
qua miracula quotidie in mysterio renouãtur i
ecclesia. que etiam tanto maiora sunt/ quãto nõ
corporalia sed spũalia. Primo maius est iustifi-
care impiũ/q̃ creare celum ⁊ terrã. vt dicit Au
gustinus. Item quotidie p dei gratiam ex nibi-
lo. s. peccatoribus fiũt angeli. ⁊ ex terrestribus
fiũt celestes. ¶ Hare rubrum p quod submersis
egyptijs transimus/baptisma est: christi sangui
ne rubricatũ. quo euasis vitijs/celum introim⁹.
¶ Manna non figurale sed reale edimus. Agnũ
paschalem christuz tollentem peccata mũdi/in
veritate manducamus. Visum auditũ gustum
ceteroscq̃ sensus ⁊ membra inuicem sanam⁹/cuz
ad verbum dei audiendũ. ad deum diligenduz
ad eius p̃cepta fuandum. ad elemosynas dan/
dum. peccata fugiendũ. celestia appetendũ. atq̃
ad cetera deo placita alternatim ꝓuocam⁹. ac p
hoc mortuos suscitamus. ¶ Hec sub breuitate
contra eos qui impugnant oidinez carthusien.
quia non fiãt in eis miracula. imo nec vellẽt. po
tius vo facientes occultarent. sicut sepe reptuz
est. Ad hõ aũt similit̃ dicit̃. q̃ nec habeant cano
nisatum nisi vnum. s. sanctũ Hugonem LincO-
nien. episcopũ. Respondeo q̃ nec idem/ex eoz
voluntate sed regis Anglie ⁊ suorũ instãtia est
canonisatus. q̃q̃ sanctissime fuit vite. magnis
miraculis claruerit. ⁊ procurator carthusie ma-
gne professusq̃ extiterit. ¶ Credendũ quoq̃ est
in infinitũ plures mortuos sanctos ⁊ q̃tidie mo
rI/q̃ hi sint qui canonisati sint. Neq̃ eñ antiq̃/
tus canonisabant̃. sz ex certissima vite sãctitate
colebãt̃. Vt. be. maria magda. Johs bap. apli.
ceteriq̃ plurimi. Sed ne passim populus in er-
rorem iret. ecclesie censura/ canonisatõnis mo-
deramen adhibuit. Nam populus falso rumo-
re vel simulato signo vel naturaliũ impressionũ
quo circa corpora occisorũ vel patibula de no-
cte ardent quasi candele. ignarus/ facillime se/
duci posset, vt latronem pro sancto honoraret.

sicut in aliquorũ sanctorũ legendis factum reperitur. Virgo maria/nullum legit in hac vita fecisse miraculũ: nec apostoli/in euãgelijs et epistolis. de eius sanctitate et vite excellentia/mentionem fecerũt. nisi sicut prophete cecinerũt virginem parituram christũ. Ita illi eaz peperisse christũ filium dei. Unde ex cõsequenti in hoc solo verbo q esset mater dei/omnem expresserunt excellentiã et supeminentiam totius puritatis et sanctitatis. sup omnem creaturã corporalem et spũalem. Querere ergo eius sanctitatem p miracula/non esset sane fidei. Nec miracula que p eam quotidie fiũt/ad probatiõem sue sanctitatis exhibentur. nec sanctitati eius aliquid addunt sed ad manifestandã eius erga nos immensam charitatem et pietatẽ/quam habet ad deuote eã implorantes et venerantes.

Contra impugnãtes

Carthusien. quomõ non sit ordo confirmatus.

Obuc plerics eosdem impugnant q modo pmo non fuerit confirmat⁹ eoruz ordo a sede apostolica. Est plane confirmatus et sepe. vt patet in pluribus ꝑuilegijs et ipis statutis. Tamẽ demus locum huic obiectioni. et sub paucis verbis dicamus sufficere ad confirmatõnem cuiuscuncz religionis collegij seu congregatõnis spiritual' vite sanctitatem. hoc est in seruicio dei virtuosam pseuerantiã. absqz etiam approbatiõe sedis apostolice. Et hec est approbatio seu cõfirmatio inuisibilis spũssancti et ipius victio que docet de omnibus. j. Joh. ij. Et hoc est quod dicitur Actuũ. v. ca. Si opus nõ est ex deo/dissoluetur Nec eccla pmitiua imo iã p multos ãnos adulta/his confirmatiõibus et approbatõnibus vtebat. Tandem ecclesia videꝫ confusionem in religionum multiplicatõne/et heresum pullulatõe/strictius admouens manum tãcz mater solicita/reprobauit omnes religiones. mendicantiuz quatuor exceptis. Necz amplius aliqua religio instituet nisi approbatiõe sedis apostolice. De religionibus autẽ antiquis nõ legimus aliquã approbatõnem expressam sedis apostolice. sed eorum vita sancta ecclesia sciẽte/et eis vt viris sanctis et approbatis cõmunicante/et multa et varia ꝑuilegia cõcedente/erat eorũ plena cõfirmatio.

Est autẽ carthusien. ordo ceteris omnib⁹ antiquior: exceptis Benedicti et Augusti. ordinibus. Fuit em circa annos. xx. ante ordinem Cistertien. et per centum. xxx. annos ante predicatores et minores/ceteroscz mendicantes.

Finis.

Tractatus eiusdẽ cãcellarij parisien. de non esu carnium carthusiensium. cõtra eos qui eosdem ex hoc statuto tãcz indiscretos et inhumanos iudicãt. ratiõibus approbans indispensabilem apud eos seruari soli tam carniũ abstinentiam.

Epistola

Gregio viro Johanni de gonnant. qui olim in seculo miles. nunc in christi militans illustrius. suus Johannes Cancellarius indignus parisien. trium/phum beatitudinis adipisci. Tua sicut optimo meminit prudentia/quemadmodũ ab incliti to ꝑceptore meo nũc episcopo Cameracen. petito postulasti/vt p tractatum aliquẽ ex iure divino et valida disputatõne compesceret ac refellere carnales/qui cecis oculis ac spumanti ore latrant in religionẽ carthusien. tancz irrationabilis sit et impia: ob perpetuã eorum de non esu carniũ obseruantiam. Attemptauit hoc agere idem ꝑceptor meus. cui in cancellariatus officio et in cathedra successi/immeritus. nõ tamẽ ad fundum difficultatis vsqz quaqz puenit. qõ agnouerim. plura em sibi iugiter supirruebant impedimenta. Quamobrez tui tucz petitionis non immemor/ tãdem aliquãdo sumpta occasione in vna ex lectõnibus meis conatus sum licet viribus imparib⁹/satisfacere pio et feruido religiõis tue zelo. Nõ si perfecerim id/quod optaui/gratias illi a quo omne donũ optimum et perfectũ. si minus attigerim/supleãt aut corrigant. imperfectum meũ tui fratres. patres mei. et alij pfundius sapientes. Bene vale. mei memor in oratõnibus tuis. Et si latini forsan eloquij nõ satis es idoneus auditor: nolito ?queri quoniã habes copiã interpretũ abundantez. ꝑ dictos patres loquor. quorũ genibus prouolutus/orationũ tuarũ suffragia/egẽs et mendicus expostulo.

Incipit tractatus

Grandis et mira est nobis Johannis abstinentia et sobrietas recitata cum dictũ est. locustas et mel silueſtre edebat. Sed horrere de facili solent abstinentiã qui voluptatibus defluũt. quoz deus venter est. et sobrietas ab eis austeritas inculpatur. ex sua infirmitate viciosa/in maloz radicata consuetudine/ alienam vitã metientes/iudicant mirabile esse aut superstitiosum aut indiscretum attenuare corpus duris ieiunijs. Cõcessis insup cibis quos deus (inquiũt) creauit ad percipiendum cũ gratiarũ actõe/irridẽt nõ ytentes Nõ aduertũt aut capiũt q̃ leta sit/ q̃ salubris et expedita/et ex bona cõsuetudine q̃ facilis et iocunda reddat. deuotorũ sobrietas. q cũ apto castigat corpus suũ et in suitutẽ redigit. Qui detestigat corpus suũ et in suitutẽ redigũt. mentez elemum corpali ieiunio/vitia cõpmũt. mentez ele-

uant. virtutes acquirunt ⁊ premia. Subinde ista est infamis palma vitiorū. ⁊ extrema quorū dam criminosorū impudentissimaq; puersitas. sancta polluere. calūniari bene acta. ⁊ que imi/ tari non possunt/saltem volūt ea detestari. Hic blandit iniquitas sibi. si de sanctitate confinxe/ rit probrū aliquod. si cōtra bene viuentes infa/ mes sentētias ptulerit. ⁊ aliene vite reprobatio nem/suam laudem ⁊ solamen esse arbitratur. Experimur hanc carnaliū hominū insaniā. tuz in multis. tum nominati erga venerabiles pres ⁊ fratres de ordine carthusieñ. apud quos repe ritur sicubi in ecclesia quicq; vestigij reliquerit bilis feruor ⁊ sua prope modū incredibilis cōti/ nentia. Hos nāq; carthusieñ. exagitant nonnū q; imbuti sapientia terrena animali ⁊ diabolica dicentes contra charitatez denegare sibij̄ pis p̄/ sertim in infirmitate positis/esum carniū. Vox ista. vox plane illorū est qui suspirabāt ad ollas carniū egypti. fastidito manna. Subijt itaq; pluries animū aliqd de hoc scribere vt tempta/ rem funditus eruere/ ⁊ cortice sublato medulli/ tus pscrutari/id quod difficultatem affert in p̄/ senti materia. Nūc tandez occasione sumpta ex cōtextu p̄sentis lectionis que de abstinentia lo/ quitur Johānis baptiste conabit idipm page/ re tenuitas ingenij mei absolute q̄dem ⁊ breuit. quoniā veritas lux est. ⁊ intuet nunq; melius / q; dum nuda breuitate monstrat. foliis autē fa/ leris verborū non magnope eget. obumbrāt ip/ sam quādoq; ⁊ offuscant veritatem potius q̄ il/ lustrent ⁊ expediant.

Erit igit triplex conclusio. vna directe responsat. due sequentes difficultatum nodos tangēt ⁊ euoluent. De difficulta/ tes p̄cipue ⁊ summatim due sūt. vna de casu ne/ cessitatis extreme. alia de infirmitatib⁹ ⁊ abbre/ uiatōne vite. Prima cōclusio. Potest ratio/ nabiliter in ordine carthusieñ. esse lex vel gene/ rale statutuz. vt nullus frat illius ordinis come/ dat vnq; carnes. imo ⁊ si petat q; sibi non mini/ strentur. Et ad hmōi obseruatōem fas est disci/ plinam grauem cōtra transgressores instituī Secūda conclusio. non obstat rationabilitati p̄/ fate legis vel statuti q; dabil est casus in q frat carthusieñ. etiam pfessus/obligare vesci carni/ bus ⁊ alius sibi mistrare teneret. Tertia con/ clusio. abbreuiatio vite corporal aut sanitat de/ bilitatio non auferūt rationabilitatem p̄fate le/ gis aut statuti.

Vadet p indirectū p̄ma conclusio quo/ niam nisi sic liceret general ordinasse. nullo mō sentiendū est q; tanti tpis cur/ sum. s. p trecentos annos ⁊ amplius talis fuisset lex inter ipos carth. pmulgata ⁊ fuata. inē ḡs/ tot hactenus flozuerūt summe religionis et exi/ mie discretōnis viri. in iure ciuili canonico ⁊ di/ uino/nō mediocrit instructi. Neq; insup tole/ rasset illud eccla. alioq̄n dedisset laqueuz suis fi/ delibus filijs. quoniaz eos damnabl̄r errasse sci/ uisset. neq; tamē eos ab erroze reuocasset. Allo/ quin p̄terea non laudassent vitam talium/ san/ ctissimi viri. quemadmodū deuotus ⁊ circūspe/ ctissimus Bern̄. ad fratres de monte dei ciusdē/ ordinis scribēs eos collaudasse repit. imo ⁊ ad/ abstinentiā multā inuitasse. oblectans fratres il/ los in horrendis frigoribꝫ magne carthusie ma/ nentes. Rursum p directū sic arguit. Licitū/ est vni vel pluribus p totā vitam a carnium esu/ p̄sus abstinere. qm̄ ita fecerunt plurimi lauda/ biliter ⁊ q̄tidie faciūt. Et apl's satis innuit dicēs/ Nō si esca scandalisat fratrem meū/non mandu/ cabo carnes in eternū. Nō non posuisset/ si non/ potuisset licite compleri. Potuit ḡ irrep̄hensibi/ liter fieri lex siue statutū/ q; illud licitū iugit seruaretur. qm̄ infra docebit nil obstare: q̄ minus illud fieri fas existat. Ceterū lex illa ratōnabi/ lis censenda est. que religioni cōuenit. q̄ discipli/ne congruit. ⁊ que saluti pficit. quemadmoduz trabit ex dictis Isid. Sed lex talis de nō come/ dendo carnes est hmōi. prout experientia lōga/ doctrix est. Etem̄ sub hac lege ⁊ p̄m eam religio/ si viri ⁊ disciplinati ⁊ de salute sua soliciti/ vixe/ runt vsq; ad senectam bonam ⁊ plenam dieruz/ incolumes in aīma ⁊ corpe/ plusq; in locis alijs/ plurimis vbi concedit esus carniū ad saturita/ tem. Deniq; cōstat eos imitatores esse antiquo/ rum pphetarum ⁊ heremitarū Helye ⁊ helizei/ ac Johannis baptiste. aliorū quoq; sanctoz pa/ trum/p egyptum olim degentium. Inter quos (prout refert Hieronymus in epla vna ad Eu/ stochiuz) non solum carnes sed ⁊ coctum aliqd/ comedisse/luxuria erat. Pro cōclusiōis hui⁹/ corroboratōne faciūt se omnia que scripserunt/ de sobrietate ⁊ abstinentia doctores catholici. que plurima sunt valde. nec egent hic inseri. Le/ gatur Hieronym⁹ in li. contra Jouinianuz. vbi/ ex vetustissimis gentiliū hystoriis/ sobrietatem/ stabilit. Videat idem in vitas patrū. Et Cassia/ nus in suis collatōnibus ⁊ institutis. Et perspi/ cuum erit qualit sanctorū patrū imo virginum/ ⁊ mulierū abstinentia fuit ⁊ i sanitate ⁊ infirmi/ tate constanter mirabilis. Habemus de venera/ bili Paula cui in vltima qua obijt egritudine si/ bi persuaderi non potuit vt vino modico vtere/ tur. Proinde discretores ciborū refellit Bern̄/ ardus in omelia. xxx. super Cant. Et multa in/ hunc modum relicta sunt a sanctis ⁊ celeberri/ me disputata. Deniq; veritas huius conclu/ sionis/ ex deductōne sequentium velut ex nu/ biū obiectaq; depulsiōe magis eluceset.

In secunda conclusione vnum supponi/ tur q; dabilis sit casus in quo frater car/ i

thusien. etiam professus/ obliget vesci carnib⁹ ⁊ alius sibi ministrare teneat. Supadditur ad hoc q̄ istud non obuiat rationabilitati legis añ dicte. Probat suppositū in casu necessitatis extreme quoniam dabile est casus infirmitatis/ vbi medicorū exptorum iudiciū/ ⁊ cōscia fratris infirmitatis ⁊ aliorū sibi ministrantiū/ dictabūt q̄ ipe egrotus absq̄ dubio morietur/ si non adiuuet p esum carniū. ⁊ edendo carnes cōualescat.

Nec satis esse videt ad negandū possibilitatem necessitatis huius extreme/ illud qđ scripsit quidam medicorū mgr Arnoldus de villa noua/ p dissolutōe dubietatis pposite. Ait em̄ q̄ in egritudine q̄libet curabili humidū radicale sufficiēter restaurari potest p vitella ouorū absq̄ esu carniū requisito. Hec euasio non vsq̄quaq̄ sufficit. nec difficultatis radicem euellit. Stabit itaq̄ q̄ languens de quo est ꝛmo/ omnē abominabitur vtilem cibū p̄ter carnes. aut ius earū. et p̄sertim vitella ouoꝝ fastidiet. ita vt comedere illa salubriter aut absq̄ vomitu nō valeat. Ez tamen ne cōtrouersia aut calūnie materia in longius ꝓcedat dabo casum possibilez vbi aliquis carthusien. etiā sanus morietur absq̄ remedio/ nisi carnibus vti ꝓsentiat. vtputa si deductus sit in manus tyrannorū. vbi vel ex neq̄tia vel aliūde/ nihil p̄mittet sibi offerri ad vescendū p̄ter carnes. Querendū est q̄ in hoc vel ꝓsimili casu necessitatis. an hmōi carthusien. tenebitur carnes comedere? ⁊ si sic. habet intentū. Si diceret aliq̄s q̄ potius eligere habebit mori fame. dicere eūdem oportebit ex ꝓsequēti/ in seip̄m manū iniciet ⁊ erit suimet occisor. Juxta illud vulgatum Ambro. Pasce fame morientē si nō pauisti occidisti. nec ad se minus q̄ ad alios p̄ceptuz b extendit. Preterea cōsuetudo aut ꝓstitutio generalis ecclesie de nō comedendo carnes i die veneris non obligaret ad sui obꝛuatōem in casib⁹ ꝓximis extreme necessitatis: imo nec excusaret aliquē ab homicidio. qui cum posset saluare vitam p esum carniū/ se vel aliū mori spontanee p mitteret abstinendo. Secludendo tamen sp casum grandis scandali in fide. de quo dicetur postea. Porro de votis idem est argumentum.

Est aūt fundamentū radicale p̄tacte ratōnis in b. quoniā a lege diuina/ nulla lex aut obligatio pure humana. potest absoluere aut excipe vl̄ instituere q̄ non obseruet. Sed hec est lex diuina Non occides. A qua lege/ non licit p aliquod aliud diuinū ius facta exceptio ista. vt p obseruatione cōstitutōnis aut obligotōnis pure hūane supuenientis eam transgredi liceret. ⁊ se mori sinere fas est. Unde reclusus aliquis/ qui vouit non egredi/ videns aliquem in extrema necessitate famis aut piculi mortis/ si non exeat et succurrat cum possit/ pro occisore criminabitur. quantomagis si sibimet in articulo mortis vl̄ta lis necessitatis subuenire contempserit. Pro inde ꝓfirmatio eorū q̄ dicta sunt sumit ex b q̄ nulla constitutio/ contra charitatem potest robur obtinere. quoniā lex pro charitate semp fertur dum bene fertur. quia est precepti finis ⁊ plenitudo legis ꝛm apostolum. Est autē contra caritatem cum in deteriorem vergit exitum/ se vel alium dimittere mori modis tactis/ quādo ex cessione diuina licitus ad vitam patet exit⁹ precepto superioris seu constitutio preiudicare posset precepto superioris. dei videlicet iubentis. ne quis se perimat. quod q̄ falsum sit nō videt nemo. Obiciet forte aliquis de machabeis qui prius elegerunt horridam mortem petere q̄ carnibus suillis vesci. Similiter de quibusdam alīs in veteri testamento ⁊ nouo. q̄ vt ad exemplum virtutis. vel ad euitanduz dei iniuriam. vel pro castitate seruanda. aut in vitionem inimicorū vt Samson. semetipos primerūt Sed ad multa istorū respōdet Augustin⁹ diffuse. j. de ciuitate dei. Cuius sentētia finalis est. q̄ nisi ex reuelatione diuina/ aut ex speciali instinctu dei dispensante (habet enim deus potestatem vite ⁊ mortis) non potest quisq̄ manus licenter sibi inīcere. q̄uis de castitate seruanda specialior est difficultas: que tangerur inferius De machabeis insuper alia est ratio. quoniam lex diuina ipsos tunc obligabat non comedere carnes porcinas. Ideo fatendum est/ q̄ citius mortem q̄ esum talem debebant eligere. Non em̄ transgredienda est lex dei pro corporal vite saluatione. Secus est nunc vbi talis legalis obseruatio cessat. Secus preterea vbi non ꝓsurgit obligatio nisi ex constitutiōe pure humana. Intelligite vigilanter q̄ dico de constitutōne pure humano. Fiunt enim quotidie leges de malefactoribus occidendis. sed non sunt solum humane. imo fundamētum p̄ncipale ⁊ autoritatis roboꝛ sortiunt a lege diuina iubente vt populus suus tollat malum de medio sui. ⁊ mēbrū quod scandalisat abscindat. Nolo tamen dicere: q̄ iudices possint pro quolibet peccato ad arbitriuz suum licenter mortem statuere. aut statutam infligere. sicut de furto mere simplici deducit quidam doctor. Ceterum lex diuina habet Non fornicaberis. non periurabis ⁊ similia precepta Adcirco quantumcūq̄ posset aliquis prolongare vitam suam per fornicationem aut per periurium/ nullus ad talia consentire deberet.

Sed instabit aliquis rursus ⁊ dicet q̄ omnia vota et leges omnes de quibus loquimur fundantur in lege diuina. in hac scilicet. Redde de altissimo vota tua. Et humane institutiones in illa autoritate prelatis data. Qui vos audit me audit ⁊ qui vos sper. me tē. Et iteruz. Que dicunt facite tē. Respondetur q̄ in talibus vo tis aut legibus positiuis ista semper exceptio

subintelligit. nisi vbi contra dei suppositis precep-
tum cuius finis est charitas/militarent. Inde
emersit consiliū istud. In turpi voto: muta de/
tuberet ab hominibus absq; omni exceptōne tali
expressa vel implicita/irrationabilitatem mani
festam ⁊ non tolerandā/ lex ⁊ votum ptinerent
Quo pacto sic? quoniā euenire possent casus/ q̄
legem dei in sui obseruatōne violarēt. put sup-
ponit declaratum esse satis. Et arbitror illō q̄-
in hac secūda conclusione suponi dicebat/dabi
lem esse. s. casum in quo frater carthusien. etiaz
pfessus/obligaret vesci carnibus ⁊ alis sibi mi-
nistrare teneret Et iste casus est necessitatis ex
treme. seu p infirmitatem seu p tempis aut loci
aut tyranndis importunitatē cōtigerit. Ista ta-
men necessitas quo pacto posset forsan nō semp
obligare ad vtendū carnibus pserti in casu grā
dis scandali: sequens conclusio declarabit.

¶ Nunc accedam? quod reliquū est in hac con
clusione argumētis stabilire. vt declaremus ea
que dicta sunt sup isto casu necessitatis extreme
nō obuiare rationabilitati legis vel statuti car-
thusien. de non comedēdo carnes. ¶ Pro quo
rememorandū est/ q̄ ad hoc nullū votū expres/
sum habent. sed est dūtaxat quedam ordinatio
siue institutio positiua. ne hoc quisq; eorū presu
mat attemptare. quod si fecerit/subiacebit disci
pline ordinis. ⁊ certas penas illic expssas susti/
nebit. Et ita fuisse olim institutū apud quosdaz
alios ordines. vt apud fratres pdicatores sub
pena carceris referente quodam accepi. ¶ Ad
de vnū circa quod psens difficultas versatur. ⁊
quod pcipue causat apud nōnullos scrupulum
Fateor itaq; q̄ nullus casus in ordinatōne pdi-
cta excipit. neq; casus infirmitatis neq; alteri?
necessitatis extreme. Que exceptio si facta fuis-
set/aponerēt plures digitū ori suo. q̄ nunc in or
dinatōnem talē oblatrant. ¶ Sed respōdeo: q̄
exceptiōz hāc addē nequaq; oportuit. imo nec
congruū fuit. Nō non oportuit ostendit primo
q̄ lex natural ⁊ diuina sufficienē excipiūt. Nun
quid leges omēs tam ecclastice q̄ diuine/ q̄uis fe
rantur vniuersalr. suscipiūt tñ exceptōz prout a
pho tradit. ⁊ ex earūdem inspectōe cognoscitur
illam vo exceptōz continuo ad legem subiungi
nulla est necessitas. sed nec eiusdem expssio req-
ritur. Que est ratio? Quia plerūq; hoc esset im-
possibile. Nimirū ⁊ plerūq; superfluū ppē nume
rosam ⁊ infinitā ytcularių circūstantiarū emer
gentium varietatē. ¶ Rursus exceptio q̄ suffi-
cienter datur intelligi aut aliunde satis trahit
non eget expmi. Sic est de casu extreme necessi-
tatis respectu legis aut constitutōis de qua loq̄
mur. Trahit quipe talis exceptio a lege diuia
⁊ naturali q̄tum sufficere debet. Quoniā per si
militudinem ad alias leges conditas/ vbi simi-
les subintelligunt exceptiones/instruit quilibz
etiam parum doctos ita posse ⁊ debere fieri cir-
ca institutōnem psentem/quantūcunq; genera-
liter lata sit. dūmodo illam que subintelligenda
est exceptōnem per expressa verba nequaq; ex-
cludat. Si enim diceret constitutio illa/ q̄ i nul-
lo casu/etiam cuiuscunq; necessitatis extreme li
ceret comedere carnes sub mortali peccato. nē/
scirem fateor constitutōnem istam ab iniquitate
defendere. Sed ita non esse docet textus insti/
tutionis quem inspexi. vbi nec obligatio fertur
sub pena peccati mortalis. sed solūmodo sub pe
na discipline ordinis. Nec etiam casus talis ne/
cessitatis extreme secludit. Interrogati siq̄dem
eorū aliqui excellentes viri per meipm/ q̄d age
rent vbi in deserto aliquo vel carcere nichil ha/
berent preter carnes ad vescendum? Respōde-
rent se comesturos fore absq; omni scrupulo pri
usq; se mori pmitterent. ¶ Audite narratōnem
Contigit vnum ex carthusien. dum equitaret/
in tantam semel famem ⁊ sitim incidere/ q̄ de sā
guine equi sui biberet ne periret. aliud quipe
quo tunc sustentaretur non habebat. Delatum
fuit hoc ad reliquos fratres/qui necessitatez cir
cumspecte attēdentes que legem non habet/eū-
dem absq; disciplina vel quauis pena velut in-
noxium susceperunt. maxime quia sufficienē cō
stare poterat omnibus de necessitate sua. alioq̄n
fortassis subiacuisset discipline ordinis. nō qui-
dem ex culpa propria. sed ad euitandum scāda-
lum aliorum. ne deinceps licentiam ⁊ exemplū
alij traxissent ad comedendum carnes pro libi/
to. Obseruisset autem frater ille/ illam disципli/
nam ordinis humiliter ⁊ innocenter tolerando
quemadmodū sentiunt doctores de illo qui per
ecclesiasticam censurā cogeret habitare cum il-
la que ad veritatem non est vxor sua legitima /
q̄uis ita decerneret ecclesia. que non de occul-
tis sed de manifestis determiat. Casus alibi est
expressus. Sic dico. q̄ non esset quādoq; incon
ueniens/innocentē carthusien. pro esu carnium
aut earūdem ministratōe/disципline ordinis ad
aliorum terrorē ⁊ regule inuiolabilitatez subia-
cere. ¶ Atuero dicit aliquis. Cur nō expressus
est ⁊ exceptus casus iste necessitatis extreme?
Dixi iam ⁊ repeto. q̄ illud fieri non oportuit vt
probaui. imo nec congruū apud eos fuit vt de-
duco. Sēsus certe hominis quia proni sunt ad
malum ab adolescentia quantūcūq; in freno et
chamo constringant. vix edomari possunt qui
effluant ⁊ effrenes fiant. Dum ergo paruula eis
aperitur rimula licentie aut frenum eis tantisp
laxatur/fiunt confestim occasione assumpta ex
ipa licentia deteriores. Omēs enim deteriores
sumus licentia vt comicus dicit. Quāobrem si
casus aliquis fuisset in institutōne prefata con-
cessus expresse de comedendo carnes, forniđ-

dum erat ne paulatim succedentibus tempori/bus magis ac magis dilatata fuisset ⁊ extensa huiusmodi licentia. ⁊ tandem plus ad voluptatem q̄ necessitatem deseruisset. Totum hoc declarabunt amplius sequentia. ⁊ expientia teste defenditur.

¶ Tertiam postremo conclusionem posui q̄ abbreuiatio vite corporal' / aut sanitatis debilitatio/non tollunt ratiōnabilitatem prefate legis aut statuti. ¶ Non penitus inutiliter tractandum hic esse arbitror ⁊ declarandum/quemadmodū licitum est agere multa siue tempalia siue spiritualia sint/q̄ que ⁊ in quibus/abbreuiat homo vitā suam. aut infirmitatis debilitatem incurrit.

Secludo tamen in p̄mis q̄ intentio talis hominis citius nature consumentis cursum. i. periodum etatis sue/non feratur/ directe ⁊ immediate sup eo qđ est abbreuiare vitā suā. vel corp' ī egritudinē trahē/tāq̄ sup fine p̄ncipali/aut q̄ ñ fiat p fine phibito ⁊ neq̄. quēadmodū multi desperatoꝝ ⁊ fortunas suas ferre ñ valētiū/ fecisse leguntur. ⁊ vt stoycorum errorē facere consulebat. In hoc siq̄dem casu tales grauiter peccāt ⁊ per leges merito deboneſtant. ¶ Hic habet q̄z veritatis locum illa Hieronymi sententia. q̄ nō refert si quis p immoderatā abstinentiā se paulatim interficiat/aut subito. ¶ His p̄missis probo quod assumptum est. Licere scilicet plerūq̄ abbreuiare vitam suam/in varijs occupationi/bus studijs ⁊ artibus. ¶ Ad oppositaz em̄ assertionem sequunt absurditates innuere. inter q̄s illa non mediocris est. q̄ quilibet teneret vacare studio medicine. aut medicorum consilijs atq̄ regiminib' cōtinue vti deberet. Quare sic: Cōstat nempe. q̄ ex ignorantia medicinarū p̄seruatiuarum ab infirmitate. ⁊ conseruatiuarū sanitatis. ex omissione insup medicinalis regiminis irruimus in crebras egritudines. ⁊ vite abbreuiationem incurrimus. ¶ Rursus quilibet obligaretur desistere ab operibus ⁊ actibus/ ex quib' veniunt cōmuniter debilitatōnes in corpore. et eiusdem corruptio velocior subsequit. p̄sertim dum tempora sunt intempata/ ⁊ ex nimio gelu vel estu feruido discrasiāt armoniā debite sanitatis. ¶ Quid p̄inde? Sic certe agricole/colere terram. opilio pascere gregē. vindemiator vuas colligere. ruralis falcare fenum vel segetes/ cursor legationem explere/desisteret. Et ita passim in omibus huiusmōi penalibus opibus ⁊ debite valitudini nō parū aduersis/valebit argumētum. ¶ Cetez posito isto: condemnarent omēs diuites qui delicatis ac p̄ciosis alimētis/non occurrūt morbis pauperū. si semp modis omnib' licitis ⁊ possibilibus/sit sanitas in se vel alijs de necessitate seruanda vel egritudo pellenda.

¶ Horro cui dubium esse potest quin militaris exercitatio secū plurima accumulet corporis incōmoda. nunc in ipo belli apparatu. nunc in tentorijs aut castris. aut sub diuo. demū in ipo hostili conflictu. Quis neget in his abbreuiare vitā multipliciter corpalem? Quid enumerem labores estus. frigora. famem. sitim. curas. vigilias ⁊ vulnera. quibus ipa plerūq̄ vita funditus extinguitur? Quis tamen dixerit ꝓpter hec repelli a militando reges ⁊ alios reipublice rectores tanq̄ iniuste agant ⁊ in seipos manus injciāt. ¶ Veniq̄ de ipis mercatoribus quid dicturi sunt nostre positioni aduersantes. de quib' ait Flacc'. Impiger extremos currit mercator ad indos. Per mare pauperiem fugiēs p saxa per ignes. Quis non videat q̄ tam ipi q̄ innumerabiles huiusmōi. hec ⁊ similia agendo patiendoq̄ vitam abbreuiant? Quis nesciat q̄ egritudinibus varijs atterunt. Verūtamen temporalia solūmodo numeramus/ ꝓ quibus adipiscendis ꝓseruandis. aut recuperandis non dico infirmitati sed vite piculo ⁊ morti/licenter nos exponimus. ¶ Concludamus igit arguentes a minori ad maius q̄ p bonis spūalib' acquirendis. seruandis. aut recuperandis seu restaurandis. vel p malis depellendis/non est quomōlibz illicitum vel irratōnabile similia perpeti. Nobis ipi carthusien. possunt subijci regule vel statuto/ad cuius nihilominus obſuatōnem / sequitur quādoq̄ abbreuiatio vite corporalis vel debilitatio sanitatis incurritur. ¶ Sed opponet forte scrupulosior aliquis ⁊ queret. si liceat omino medicinā spernere? Si ꝑterea in enumeratis tēporalibus exercitijs/fas sit qualitercūq̄ ⁊ quomodocūq̄ vitam cōsumere? Et si sic dicat sicut dictum fuisse videri potest: licebit cuilibz ablq̄ vicio temptandi deum/omibus se piculis mortis/ borum ⁊ mortis improuidū obiectare. Istō nondū quisq̄ dixit. Respondeamus dicentes. q̄ in p̄senti materia sicut ⁊ in reliquis omnibus obseruare cōuenit puerbium illud poeticum Terentio cōmemoratum. Ne quid nimis. Nō Horatius plus expressit dicens. Est modus i rebus sunt certi denicq̄ fines. Vltra quos citraq̄ nequit consistere rectum. Hoc dicit ꝓbus desirabens ꝟtutem esse in medio. non quidem indiuisibili. sed in certa latitudine prout est signus ad sagittam. ¶ Atuero qualiter accipiendum sit medium huiusmodi/si quisq̄ vlterius pergat inquirere? Respondeat pro me idem philosoph' q̄ medium illud est quo ad nos ⁊ vt sapiens iudicabit. Neq̄ enim potest aliter sub generali regula vel arte notificari tale mediū. Idcirco virtus quam multa gignit experientia: certi?q̄ ars sola/tale medium coniecturat. Et quia attendit particulares circūstantias omnes clarius et solidius operatur. quanq̄ ars ⁊ doctrina multas afferāt cōmoditatem. ꝟtutis exercitiū q̄entib'

¶ Sufficit ergo nobis ꝓnūc verificasse id qđ assumptū ē. ⁊ ostendisse/ ꝙ mediū sobrietatis ⁊ abstinentie in ꝓposito nostro non sic iudicabit a sapiente ꝙ omis debilitatio corpis ⁊ oīe discrimē mortis. seu male valitudinis/ euitet. ¶ Ex venia mus ad bona spūalia. bona virtutum. postꝙ locuti fuimus de bonis tempalibus vbi longe minus videret excusabilis ꝓ acquisitione earundē abbreuiatio quātalibet vite corpalis. Enumeremus ergo aliquas radices causas vel rōnes spūales/ ꝓpter quas licitū est vite huiꝰ morbunde detrimentum subire vel pati. ¶ Et ꝓmo quidem ad obediendū deo. Deinde ad satisfaciendū ꝓ pctō. Rursus ꝓ iuuamine charitatiuo ꝓximi. Ceterū ꝓ euitatione grauis scandali. Porro ad acq̄rendum virtutes in se vel in alio. Et ad extremuz ꝓ extirpatione vitiorū ⁊ carnis ad spm̄ subiectiōe. ¶ Constat em̄ quo ad primū ꝙ obediētia potest licite impare vt homo subeat mortē corpalem ꝓ fide sustinenda. exemplo martyrū. vel vbi deus homini reuelaret. quēadmodum de Samsone ⁊ aliis multis sentit. Augꝰ. de ciuitate dei. Habet em̄ deus vite ⁊ mortis imperiū. Addo adhuc ꝙ etiam vbi nō obligaret quis semetipsum ꝓdere qui querit ad necem qm̄ christianꝰ est. pōt tamen in casu/ publicis tyrannorū aspectibus ꝓsentare se/ ⁊ spontanee morti tradere se. in attestationem laudē fidei sue. Sic em̄ plures ex martyribus fe esse narrant. qui vel nō cesserunt ꝓsequentibus. vel eos cum potuissent/ nulla vi a se repulerunt. vt sancta legio Thebeorū. aut denicꝙ veritatem eis/ inuitis ⁊ furētibus/ vltra publicauerunt. Altamē necessaria est in hoc loco consideratio particularium circūstantiarum ⁊ vnctio spūs. docens qñ ⁊ vbi hoc fas existit. Si em̄ hoc fieri semper liceret nec fugisset christus. nec dixisset apostolis. Cum vos persecuti fuerint in vna ciuitate/ fugite in aliam. ¶ Secūda ratio sicut ⁊ sequēs irei accōmodabilior est quā agimus. Satisfactio/ tatio ⁊ iustitia/ sepe iubet multa fieri/ ꝓ que abbreuiationem sequi vite ꝓspicuū est. Videmus ꝫ in ꝑsica fozensi. ⁊ penitentia publica. tam in carceribus ꝙ in alijs vindictarū ⁊ punitionū modis i numeris. ꝓ famem. ꝓ sitim. nuditatem. ciliciū. verbera. exilium. reclusionē in aere pestilenti ⁊ fecu lento. ⁊ ꝓ similia horū ꝓ peccatis enormib⁹. In foro etiam penitentiali quotidianū est. Et ꝗs in dubium reuocat/ ꝗn liceat istas punitionū afflictiones/ deuota volūtate suscipe. ⁊ susceptas/ ꝓ satisfaciendo iusticie ⁊ deo ꝓ peccatis/ laudabiliter tolerare. Est quorūdam opinio de condemnato iuste ad mortē/ ꝓ suspendiū ꝓ carcere aut famem/ ꝙ pōt absq̄ delicto/ sibi fugere/ si nihil obstet euasioni sue. cuiꝰ oppositum/ nō improbabiliter tradūt alij dicētes ꝙ manere tenet. ne violet iusticiam ⁊ sententiā publicam in se latam. Nihil ominus quocūq̄ modo se habeat veritas de obligatione ad vnū istorum vel ad alterū/ neminem dubitare arbitror ꝗn condemnatus aliquis talis ad extremū suppliciū/ meritorie posset nō fugere cum pateret exitus liber ꝓ negligentiā custodiz ⁊ pōt vltro subire ⁊ expectare sententiā quā scit a se meritam ⁊ a iusto iudice fulminatā. Sed ⁊ videri posset nō esse penitus improbabile/ hominē criminosum/ posse adiudicari vt seipm̄ ꝓ se puniret quēadmodū ꝓ alios iustissime fit. siue ꝓ mortem siue ꝓ famis inediam. ¶ Ex hac consideratione forensis ⁊ publice iusticie/ rōnabiliter colligitur iustificatio religionis carthusien. imo ⁊ alterius austeriozis. Cur em̄ nō poterit aliquis pctō ꝛ suorū ⁊ flagitiorū conscius/ que demeruerūt mortem eternam. imo ⁊ tempalem si publicarentur. cur inquā nō poterit talem rigorem vite/ a suo iudice secreto cui ꝓfessus est impositum tolerare. aut cōsultū suscipe. quāq̄ multo minus puideat se victurum ⁊ infirmitatibus fatigandū. Legat Joh. heremita montis synai. qui climacus dicit. in illo gradu scale mystice. in quo de penitētia loquitur. Refert ꝓfecto stupenda. ⁊ forte magnalia miranda/ q̄q̄ imitanda sup voluntario carcere q̄rūdam deū placare sibi volentiū. Ex horū ꝓspectione sedula liquet/ q̄q̄ rōnabilis sit ꝓ peccatoribus/ carthusien. in viuendo seueritas. imo ⁊ ꝓ iustis. quatinꝰ deo satisfaciāt ꝓ peccatis ꝓprijs vel alienis. tempe misericordie. ne seuerius puniat incōperabiliter ille purgatorius ignis aut gehenna. ¶ Tertiā rōnē assignauimus charitatē erga ꝓximum. Potest nimirū charitas fraternalis imitatrix esse xp̄i. qui peccata nostra ipe tulit. ⁊ lāguores nostros ipe portauit. Sic venerabilis ⁊ scūs paulinus Nolane vrbis epūs/ ꝓ filio vidue duram seruitutē barbarorū sponte subijt. Sic venerabilis sanctulus/ ꝓ diacono morituro semet ꝓbuit morti discrimini. Sic denicꝙ olim fieri ⁊ nūc in ecclesia quotidie ꝓspicimus. Nam ⁊ ob hāc ꝓcipue rōnem/ fuerunt religiones institute ad satisfaciendū ꝓ peccatis fundatorū. ⁊ generalit̄ dim. Sunt nempe aliqui in statu plangentiū. sicut alij in statu actiuorū iuxta varietatē donorū ⁊ officiorum corporis xp̄i mystici que distribuit spūs scūs ꝓut vult. Si fas est ergo (sicut fas ē/ imo merces magna) ꝓ aliorū delictis satisfactionē in corpe ꝓ ꝓprio sustinere: licebit vtiq̄ cōsequēter vitaz in hoc exercitio breuiare. ¶ Laudat̄ imperatoris illius iusticia ⁊ charitas. qui ꝓ filio vidue ad execcationem amborum oculorū adiudicato/ oculi vniꝰ saluationē in filio ꝓprio/ alteriꝰ oculorū suorum iactura redemit. Collaudat̄ postremo illius amoris pax ⁊ vinculū insigne apud phos. vbi vterq̄ amicorū vicissim ꝓ altero cōcertabat occumbere. Simile de virgine q̄dā Anthiocena ⁊ milite tractat Ambrosius declamatorie. Cur ergo careāt pconio ipsi carthꝰ. cur nō magis attollāt laudibꝰ sup eorū charitate. qui q̄q̄ a ꝓprijs peccatis i-

munes 7 expurgati. nihilominus ferūt sup se crimina aliorū. in abstinentijs 7 infirmitatib⁹ plurimis. 7 quodāmodo animā suam p alijs ponunt. Collaudandi pfecto sunt obtrectatores eorū op probrio digni. pīsertim si ecclesiastici sunt. Nam que impietas est/ eos illud in alijs inculpare qō suum deberet eē officiū: exercere. ſ. semetipsos in talibus abstinētijs 7 si nō oīno taliter p salute fidelium 7 diuina placatione pīnerenda 7 aduersis potestatibus debellandis. Nā arma/clericor sunt ieunia planctus 7 lachryme. Ceterum in quarta rōne posuim⁹ euitationē scandali. Pro q̄ nō dico mala valitudo sed ipa etiā mors subeunda nōnunq̄ est. Audiam⁹ ap̄lm. Si esca mǫt scādalisat fratrē meum/nō manducabo carnes ī eternum. Sit fm hoc aliquis positus in vltima necessitate famis/coram idolatris. nō alijs cibis vesci pmittūt eum q̄ idolothicis. nunq̄d nō subibit talis pus mortē famelicus/q̄ comedat in scandalū sue fidei. apud idolatras. aut apud fratres xp̄ianos simplices. si ex hoc esu pati scandalum pbabiliter formidet? Puto insup ap̄lm magis ad euitationē scandali pusillorū q̄ ad ppriam corpor refrenationem aspexisse cū dixit. Castigo corpus meum 7 in seruitutē redigo. Cur b̄ agis Paule? Nec inquit cum alijs p̄dicauero. ipe reprobus inueniar. Nolo dicant auditores mei. Ipe plenus ventre/ de ieunijs p̄dicat. Ipe repleta bursa aut arca argento auro 7 vestibus plurimis/ frugalitatem nobis liberalitatēq̄/ 7 indumentorū pcitatē suadere conat. Medicus est/ curet primo seipsum. Videtis hic mgri 7 fratres/q̄ necessaria est amplior vite austeritas in p̄dicatoribus p̄latis 7 curatis q̄ in alijs. 7 si nō ob aliud: ad b̄ tñ quia alio q̄n efficax reddūt verbū suum. aut oblocutiones a subditis suis patiunt. Nec excusant penit⁹/q̄uis edomitam sentiāt carnē suā. aut si ob inde pati vite carnalis dispendiū ptimescant. Traducamus nunc ad rem que tracta rōnem hmōi. Sit aliquis carth⁹. vir pbatus/in vltima egritudie cōstitutus/a qua liberabit si carnib⁹ vtat. 7 sciat b̄ ipe seu p reuelationem seu p medicorū finalez attestationem. seu quia tale est suū dictamen cōsciētie. Aduertat nihilominus quēadmodū verisimile est/ q̄ comestione sua/ fratres alij vel p̄sentes vel absentes ad quos fama volauerit scandalisabuntur. tum quia insolitū est. tū q̄ nō sufficiēter erunt informati de casu necessitatis sue extreme. Veniq̄ quia temptabunt vehemēter ad exēplū illius assumere sibi carnes in cibos. etiā pter 7 extra necessitatē extremaz. Formidabit pinde vir hmōi non absq̄ rōne/ ne rigor ordinis paulatim laxatus/ tandē funditus euanescat neq̄ remedij locus habeat. Que rō? quia nimirū semel lapsa religio (vt experti scripserunt) nunq̄ aut vix reparī pōt. Noua facilius a fundamētis cōderet. p̄nt quēlibet sup b̄ certū reddere aliena facta multa rum religionū. que ab initio summe disciplinē fuerunt. sed p licētias 7 laxatiōes pmit⁹ modicas/ deinceps maiores/ in hanc tantā effrenationē corruerunt vt nihil plus abstineant a secularib⁹ nulla in silentio. in ieunijs. esu carnium. 7 alijs disciplinis diuersitas iueniat. intm quidē. vt apō multos stupor sit. si cum pfessionis sue 7 voti integritate 7 statu salutis/ tales viuere arbitrent. Sed relinquēs alios sibijpsis. Quero si carthusien. ille quē loquimur/ teneat aut saltem iure possit casu nostro abstinere a carnibus/ dū talia pie recogitat. reuoluit 7 formidat? Estimo plane neminē sane intelligentiū vnq̄ dubitaturū/ q̄n hoc possit 7 plures spero dicturos fore q̄ ad b̄ p scādalivitatione obligatur. Siquidē plus est anima p corpi mi q̄ corpus p ppriū aut esca. Quo plus ergo esti mande sunt tot anime p̄sentes 7 future. imo tota carthusien. religio, tota seueritas. totaq̄ disciplina. Ut q̄d pbatus vir/ p modicis vite diebus iam velit nolit pturis/ tale religioni sue discrimen afferret? Ut quid p̄terea p restauratione mēbra peremptis 7 paulopost necessario deserturi/ totum corpus mysticū in ceteris sanioribus mēbris detrimentum patiet? Nūo dabit totum vite florem p fratribus iste/ qui tāta cupiditate pticulā egrā 7 marcidam/ cū eorum nocumēto retinere conat? Non ē ad extremū fidus miles 7 strennuus ille/ qui plagas suas statiz refoueri aut sanari querit cum totius sui exercitus deordinatiōe piculo vel strage. Puto certe glorioſus ille confessor martirum/ nō fecisset in hac re scrupuluz. qui suadētes corpus in vltimo agone cōstitutū/ stramētis molliorib⁹ cōfoueri/ magna grauitate compescuit. Sinite inquiens fratres sinite. Ego si aliud exemplum vobis relinquo/ peccauī. Esto q̄ homo singulari voto ppetue alicui⁹ abstinētie cōstrictus/ esto si soluere illud p vltima necessitate deberet. Esto si militer q̄ carthusien. aliquis ad hoc tenētur vbi sufficiēter sibi cōstaret de nullo subsecuturo frmo vel ordinis scandalo? Nihilominus quia rarissime 7 quasi nunq̄ circūstantie tales pariter cōcurrunt apud carthus⁹. potuit cum oīm rōnabilitate ferri suū generaliter de nō comedēdo carnes statutum. Nouissime fmonem abbreuiātes/ tractemus simul postremas duas rōnes. acquisitio p nem. ſ. virtutū. 7 exterminiū vitiorū. ppter quas debilitare corpus/ 7 abbreuiare vitā/ plerūq̄ fas est. 7 aliq̄n necessitas. Proposuit salomō a vino abstrahere carnē suā. vt aiam suā transferret ad sapientiā. Daniel 7 ceteri pphetarū vt diuinis reuelationibus eēnt idonei/ pene supra vires corpus/ sub abstinētia macerabāt. Amplius transeūdunt in cōtemplationibus expti nō posse animas ab egypto tenebroſe carnalitatis/ nisi p desertum fortis/ contritionis carnalis. corpalemq̄ abstinētiā faciat nō solū a superfluis ſ a multis etiā licitis. Ad b̄ traduci pōt etiā illud Gregl. Nemo pōt ap

prehendere qđ supra ꝓm est. si ꝑus nescierit macare qđ est Bern. hoc in seipso ⁊ ꝓprio corpe expleuerat. qui ꝓpter hoc in egritudines ꝓpetuas inciderat. Hāc esse causam opinor ꝑcipuā: cur tā rara est raritas tpe nostro/eorū qui contēplationis arcem ascendant ⁊ illic stent. Exigit quippe ad hoc sobrietas nō illa tm̄modo q̄ ꝓuat mandata tū ⁊ peccatum eximit. sed mlto asperior ab initio atq; ridiculor. Tribulationes itaq; corpis dilatāt aiam ad supiora. ⁊ ad inferiora ne dilabatur stringunt. Sic nō inueniēs aia vbi sue affectiōis pes dilatet aut quiescat. qm̄ inundauerūt aque tribulationis sup terrā sensualitatis/regredi cōpellit cum colūba ad interioris arcam quietis. Qui vo ieiunij talis atq; tribulationū ceteraꝝ asperitatē/a se iugiter repulerit/mirabor si nō expers erit eleuate cōtemplatiōis. Et si nō assidue ꝓ ima serpet ei⁹ anim⁹. cōtent⁹ cōmuni modo cognitionis alioꝝ. sicut a cōmuni ritu viuendi vel ad temp⁹ non semet abducit. Videtis q̄ q̄tū seruit cōtemplatōis ꝟtuti in qua felicitatē ꝓbi posuerūt/ipa victⁿ asperitas. Porro quid aget fortitudinis ꝟtus. q̄d zelus animarū. quid spes. quid fides ⁊ charitas. vel vt ipe in hominib⁹ generent vel genite cōseruentur. augeant roborent. Estimo nō magnipēdent corpis iacturā/dūmodo ꝓ eam finis su⁹ beat. Ceterū attēde tibi quid debeas anime sanitati ⁊ curatioui a vitijs. qm̄ vt corpus redimas ferrum patieris ⁊ ignē inquit Naso. Si dicerent aliqui. ꝑ nō determino. q ꝓ euitatione doloris nimij aut deformitatis/fas esset alicui⁹ morbū mēbri incuratū relinquere. ex quo tm̄ morbo dimisso breuiaret vita. Hec abbreuiatio quāto rōnabili⁹ tolerabit ad euitandos dolores nō momētaneos sed ꝓ vitijs puniēdis sempiternos. Addam⁹ q̄ cōsuetudo naturā imutat vsq; adeo/vt venenum cibus esse possit. Multos iā audiui alteri⁹ religionis. quib⁹ in egritudine vsus carniū cōcedit̄ dicētes abominationē eis fieri ⁊ nauseaz si carnes gustent. Valūq; iugiter carere. tm̄ valeat in eis cōsuetudo. quā ꝓbs altera dicit eē natura. Esto deniq; q ex esu carniū ꝓueniret in casibus ꝑdicte necessitatis/ꝓlongatio qualiscunq; viuendi. q̄s nouit si deterior ex hoc postmodū egritudo ⁊ lassitudo sequet? Audi sile. Essent alique potiones quedā medicinales vtpote laxatiue satis idonee ꝓ ꝑsenti statu patiētis. dissuadēt illas fidi medici. ne ex vsu taliū/pigra ⁊ segnis i futurum reddat natura. Subinde credam⁹ exptis Asserentē ita q; audiui vnū de carthusiensib⁹ virū plane doctissimū. q; plures numero morerent aut egrotarēt in eorū religione/si carnib⁹ vterentur. Causam addebat q; vigilie ⁊ solitudo ⁊ quies ceteraq; deuotionis hmōi exercitia/digestiōez impediunt. ⁊ ita cruditatē quādā in stom acho relinquunt. Addo aliā quia vix aut raro/tempant ⁊ sobrie: inter hec gule incitamenta versarentur.

Nā cur ob aliud sapiens vn⁹ medicorū dixit/plures occisos gula q; gladio. Nō si nullus diceret/tm̄ experientia loquēte cogn̄scit. Cur aliunde ꝓpter ea religiosi ⁊ rurales a carnibus imo ⁊ a vino et a ceteris gule blandiētib⁹ cibis longe factis/senectam maiorē sepius attingunt q; alij voluptuose ⁊ opulēte talibus enutriti? Prepondērāt scio illeque animā reficiunt cause quas diximus vt defēdat sobrietas. tm̄ ita loquēdū fuit carnalib⁹ q̄ carnalia ꝑferunt. Ita eorū iniquitatem mentiri sibi docere debuim⁹. qui abbreuiationē viuēdi alijs obiiciunt ꝓ crimine/suā vitam frequētius o de⁹ quāto indecētius nequius ⁊ sordidius sua vorācitate ⁊ ingluuie mactant suffocant ⁊ necāt. Qm̄ in multis escis (iuxta sapiētis verbū) multa ē infirmitas. Et ꝑm ꝓprietatē virgiliani ꝟbi. mlt⁹ etiā viuos vinū somnū q; sepeliuit. Postremo quid eradicatio viciosarū libidinū in seipo feruētius fieri suadet. qm̄ nōnulli (quia occasionē ꝑstabat alijs luxurie sua pulcritudo) seipsos lacerabant in facie. aut cum suis piculis ingentibus exules aufugerunt? Vulgata est Joseph hist̄oria. necnō Benedicti Bern. ⁊ similiū. Reptus ē mihi insup vnus sanctorū patrū. qui vt elationē ex suis viribus cōsurgentē cōpesceret in anima/magnis a deo p̄cibus obtinuit. vt demoniace passioni corp⁹ subiaceret. Nō euagemur vlterius in hac materia latissima de acquisitione ꝟtutū ⁊ omissione vitiorū. stringat sermo ad ꝟtutem vnicaz castitatis. ⁊ questionē questione veluti clauū clauo retundamus. Quero ab aduersarijs si vouere liceat ꝓpetuā castitatem? Nō ita impudēter desipiunt vt hoc negent. Nō negabunt insup q̄n dabit sit casus necessitatis extreme: quo vel a tyranno aliquo vel ꝓpter abundantiā obsceni illi⁹ humoris putrescētis (vt fieri pōt) piclitabit vita eius q̄ vouit castitatem si nō sumat ab ope carnali remediū. Peto ergo si talis nō dico fornicari vl adulterari sed matrimonialiter vxorē assumere/⁊ eam carnaliter cognoscere possit ⁊ debeat. qm̄ h̄ agendo diuturnius viueret vt suponit? Si rn̄deat q; votū castitatis impedit matrimoniū cōtrahendū etiam in illo casu necessitatis extreme. Quero primo. Qm̄ hoc habet vt cū votū illud humana tm̄modo voluntate emissum fuerit. ac ꝓinde precepto illo diuino nō occides quo pacto pōt obuiare? Ita em̄ ꝑus argutū est in scōa cōclusione Rursus pōt sibi a papa cōcedi dispensatio cōtrahēdi qua dispensatione facta/nunq̄d ꝟxorari tenebit ꝓ licito vsu carnali saluatiuo vite sue. aut si poterit subire morte ne castitas sua virginalis aut vidualis depereat? Si ꝓmū nobis donent/cur n̄ ita dicē possum⁹ q; nō obstāte cā necessitat⁹ extreme aut supior⁹ autoritate/pōt ꝓpetuo voueri certa sobrietas sic⁊ castitas? Si vo dicāt iux cōiorē opinionē q; tl̄is etiā n̄ vouēs/possit licite pati mortē ꝓ ꝓpetuatiōe castitat⁹ ꝓpetue. q̄uis h̄ pati neq; q̄

obligeꝝ. Nellē desiderare vt nobis darēt dñersi tatis rōnez in castitate 7 sobrietate. quare ñ vtro bicꝫ erit similis hꝰ diuini p̄cepti trāsgressio. Nō occides. nūquid talis pseuerāter castꝰ in casu no stro/ita seipm perimere dicēdus ē iterp̄tatiue. qz ad vitā seruandā patet eidem licitus exitus p ma trimoniū. sicut de pseuerāter abijciēte carnes no bis opponūt. Diceret fortassis q nulla ē pon deratio digna cōtinētis anime ꝑm sapientē. Vin culum insup matrimonij nō tempale ē sed ppetu um 7 multa secū fert incōmoda. Tribulationē in quit ap̄lus habebūt hmōi. Nolo hic ptinaciꝝ cō tendere. nec in alterutrā ptez fixā ferre sniam. no lo. qm̄ q̄cquid dicaꝝ p nobis est. Nam si mors p castitatis ꝙtute tolerat/ vbi etiam sine delicto pa teret euadendi libertas/ fas ē p ꝙtutis adeptiōe vel ꝙseruatione/ vitā nō solum abbꝛeuiare. ꝙ etiaz vltro pdere. quod hꝫ pbandū assumebamus. Si vo mors/ vsq; quaq; declinanda eēt in casu neces sitatis talis. 7 tñ votū castitatis nō indiscrete fa ctum fuit quanq; talem casum nō exemerit/ con uincit similitudo q statutum de abstinētia a car nibus/ rōnabiliter factū vel latū ē. etiā si nulla sit exceptione p exp̄ssa verba vallatū. put in secun da cōclusione dicebaꝝ. Obmutescāt q̄ obtrec tatores q̄libet ꝫ sanctā carthusie sobrietatē. q̄n potius venerenꝝ ip̄am tanq; imitatricem Johā/ nis baptiste abstinentiā. ꝑm p̄sentē lectionis nr̄e textū. tanq; insup sanctorū patrū rep̄sentās exē pla atq; vestigia. Acceptet ꝓterea. tanq; satisfa ctoria p suis alienisq; delictis ex magno iusticie atq; charitatis zelo. Collaudet etiā velut pficiēs alijs exēplo 7 merito. Deniq; suscipiaꝝ q̄si gene ratiua ꝙtutū. tam moraliū q; intellectualiū 7 viti osarū cupidinū potenter rep̄ssiua. Hūc ad me dicos cōuersus obsecro 7 obtestor eos p salutem anime sue/ q̄tinꝰ artē suā que ē de medēdis corpi bus/ arti artiū q̄ ē regimē aiarū nequaq; ope vel cōsilio dānabili añponāt. sciāt 7 obseruēt: qm̄ sic aie corpꝰ/ ita medicina theologie 7 moralis scie/ sic architectonice. subijci equum ē ꝙuire 7 ancillari. Ad nullā idcirco sanitatē corpis/ medicꝰ aspirare ꝫ modis aut remedijs/ aie saluti ꝛrijs. alioquin abutiꝝ arte ꝓpria. 7 deū in se 7 in ꝓximo gūiꝝ of fendit. Cautū q̄ 7 ꝙtuti cōsonū dent suis egrotā tibus. p̄sertim religiosis ꝙsiliū. Laueāt neduz sa nare corpus alienū studeāt. sauciēt aiam suam et alienā. aut ne deo irato/ vtrū q; corpꝰ 7 aia peat. Si altissimꝰ e terra medicinā creauit sic affirmat sapiēs/ nō ipugnēt q̄so deū p donū suū. Audiant medici seiusdē sapiētis ꝙsiliū vt oret deū vt pro sperenꝝ in manibꝰ opa eorū. Dic em̄ ꝑm eiusdem pollicitationē/ disciplina medici p quā se suā q; ar tem deo subijcit/ exaltabit caput ei. Ad nouis simū nolo putet me aliquis p dicta q̄cū q; p̄ceden tia/ secludere velle discretiōis ꝙtutē in abstinētia vl ꝙuāda vel assumēda. Scio itaq; 7 sic p̄res de terminātq; ad deteriorē exitū 7 cui minꝰ ē reme dij trahit abstinētia indiscreta q̄ edacitas imode rata. Hec aūt discretiōis ꝙtꝰ nunq; melꝰ q̄ i bu militate 7 obediētia ꝙuaꝝ. dum videlicet ꝓprius sensus deseriꝝ 7 alieno p̄udentū 7 exptorū cōsi lio/ ꝓmpte paret atq; subijciꝝ. Hec aūt obediētia discretionis mater/ vbi melꝰ q̄ in religionū ꝓfes soꝛib⁹ locū hꝫ. Illic inuigilat supiozuz exercitata discretio. vt suā vnicuiq; ꝓ qualitate ꝓditiōis lo ci aut tpis abstinētiā limitet 7 mēsuret. ne qō pro diuino officio sancitū ē/ tollat illud aut nōbilit im pediat. Sciūt q; corpalis exercitatio ad modicū vtilis ē/ nisi ꝓ q̄to iuuat pietatē q̄ ad oia valet. Hz postulabit a me forsan aliq̄s minꝰ istructꝰ. q̄d potissimū in abstinentia ne ĩmoderata sit pru dens rector attēdit. Rñdeo q; nō laboꝛes. nō ve xationes. nō pinde abbꝛeuiationē istā vite corpa lis. tātūdē ꝙsiderat/ q̄tū ne sensus efficiaꝝ hebe tes ac stolidi/ ꝓ excessiuā in ieiunio aut fletu abun dantiā. 7 vt nō ex ꝙnti rōnis iudiciū euertaꝝ. sen sibus etem̄ vehemēter lesis/ leditur exinde rōnis vsus. ꝓpē ꝙnexionē mutuā ꝓ statu p̄senti sensus ad intellectū. Fit ꝙcedo quātuslibet abstinētieꝛi goꝛ. dūmodo sana 7 integra sensuū viuacitas et iudiciū rōnis impturbatū maneat. salua erūt oia Aduero si cōtra hāc sensuū 7 rōnis integritatē ali quis supioꝛ a subditis extoꝛquet abstinentiā etiā in die veneris scā. 7 si nō ꝓ impari potētia tolerā di (q̄m nō oia possumꝰ oēs) ille dissimiliter oneꝛa ab stinēdi diuidat singulis ꝓut opus hñt. Affirmo q; iā nō discretoꝛ ꝫ destructoꝛ. ñ tutoꝛ ꝫ toxtoꝛ ha bendꝰ ē. 7 tanq; puitiosa pesti declinādꝰ. Nā q̄d fit in subito lesa semel rōne ex sensuū ꝓturbatiōe? Reddiꝝ siq̄dē hebes. asper attonitus. 7 intractа bilis. velut animal brutū. nec iā rōnis vsu ducit, ꝫ furoꝛis 7 insipiētie cuiusdā bestialis ipetu circū agitaꝝ 7 raptaꝝ. Ruit postremo in hāc desparе ꝓditionis foueā. vt sibi sapiēs videaꝝ q̄ stolidꝰ ē se ducē eē vult q̄ cecꝰ ē. 7 q̄ ꝓpꝛij iops ē 7 salubꝛi ꝙsiliꝰ. alieno ꝓsus obedire recusat. Cur ita? q̄ nā ambulat i magnis 7 mirabilibꝰ sup se. Nāq; reue lationibꝰ insolit 7 miraculis faciēdis se cogitat idoneū. Nā somnia. iā fantasias oēs ꝓtestatas ꝓ visionibꝰ autētic acceptat. Nā deniq; nisi mi screaꝝ ex alto deꝰ ꝓprimꝰ ē coꝛruē e mōte illo ad quē angelꝰ ascēdit 7 descēdit diabolꝰ. Videt q̄ncēria sit in rectoꝛibus pia discretio 7 discreta pietas. q̄ subditos velut citharе coꝛdas nec molle scere nimis sinat nec lētescere p desidiā. nec supra modū tēdat ne rūpaꝝ ꝓ stoliditatē 7 insipiētiā. Opus ꝓfecto plenū difficultat. plenum pericu li 7 te vigilie. ꝫ meriti grādis 7 laudis excelse. nec deerit pie postulātibus vnctio spūs q̄ docet de oī bus. Ex his ad extremū ꝓpēdē fas ē/ q̄ periculosa sit idiscreti solitudo. qz cū ceciderint/ nō hñt sub leuantē. Decus in religiōibus bñ istituti repitur Hec habui q̄ dicerē sup q̄stione ꝓposita de ñ esu

carnū. quācz bzeuitatis amoz/ quedā intacta ⁊ q̄ dam impractata deserere cōpulerit. Hec est laudabilis ⁊ ab indiscretione libera sanctoz̄ patruz abstinētia. quā ⁊ si pctōz ⁊ secularis imitari ñ valeo/ aut nō satis volo. veneroz tñ in alijs. āmiroz ⁊ colo. venerandā insup colendācz libens denūcio ⁊ libera voce defendo. Spero equidē ex hac pia sedulitate/ fructū oationū suarū mihi pfuturum apud illū q̄ iussit ne grauarenf cozda nr̄a in crapula ⁊ ebzietate. dñm nostrū iesum xp̄m q̄ est bñdictus in secula seculoz̄. Amē. Explicit

⁊ Sequuntur quedam

pposiciones excerpte de lectiōe cācellarij paris. Anno dñi. M.cccex. apud scm̄ Victoz̄. occasione cuiusdam dubitationis in facto vni⁹ militis carthusiensis.

Conuertamus nūc fmonē ad decisionem p̄dicte dubitatiōis lr̄alis/ de vellicatione spicarū aliena ruz p discipl̄os xp̄i. an. s. illic furti vera ratio. ⁊ ex p̄nti ad restitutionē fuerit obligatio. Introducit hec dubitatio q2 lr̄alis est. Et vt inquisitionibus aliqb⁹ nouiter factis fiat aliqua satisfactio de obligatis ex furto vel mutuo. si p religionis ingressum sint imunes a soluēdo. Supponamus in p̄mo descriptione furti. Furtū est contrectatio rei aliene/ inuito dño. Hec ē succincta ⁊ generalis furti descriptio. cui⁹ declaratio patere poterit ex cozollarijs sequētibus Supponēdo q̄ dñū rez ē duplex. vnū diuinū. aliud humanū. Humanuz ē duplex naturale ⁊ ciuile seu politicū. De primo scriptū ē de deo. Dñs vniuersoz̄ tu es. De altero dicit apl̄s q̄ oia nr̄a sunt. Et xp̄s. Primū querite regnū dei ⁊ iusticiā eius. ⁊ h̄ oia adijcient vob De tertio scribunt ipe leges ciuiles ⁊ canonice sicut etiā scriptura sacra sepe cōmemozat. Primum fundat in titulo creationis ⁊ gubernatiōis rerū. Scdm in titulo charitatis ⁊ iusticie. Tertiū in regulis legis ciuilis ⁊ canonice post peccatum Dicam⁹ ē veluti cozollaria declaratione/ ⁊ declaratiua cōsecutiōe/ q̄ deo approbāte vel iubēte detentionem vl̄ cōtrectationē cuiuscū cz rei/ nulli cōmittit furtū ab eo q̄ talē se hr̄e scit approbati onem. Sic excusant filij israel a furto dū spolia/ uerūt egyptios. Et intelligit dū talis vtit ⁊ mouetur in hac spoliatione/ autozitate legis diuine. nō ppria libidine rapiēdi. Dicam⁹ vltra. q̄ in abusu cuiuscū cz rei contra legē dei/ cōmittit aliq̄ modo furtū. q2 fit q̄dā cōtrectatio rei aliene q̄. s. ē ipsi⁹ dei. inuito eo. i. cōtradicēte ⁊ vetante. Sequit q̄ q̄libet iust⁹/ pōt vti re q̄libet/ sine furto. et hoc vtendo fm leges ipsi⁹ charitatis. q2 fm eam ē dñs oiū oia possidēs ⁊c. Ba oppositū. iā fieret extra charitatē. in cui⁹ titulo fundat hoc dñium Sequit q̄ oīs pctōz q̄ abutit creatura/ dici p̄t fur cōtra quēlibet iustū. quia abutit re iustoz̄um ip̄is nolēti⁹ hūc abusum Sequit q̄ vtēs re q̄ a nullo p̄ tunc possessa est ciuilit/ nō ē ex eo fur censend⁹. q2 qđ nulli⁹ ē occupāti/ p̄cedit. Sequitur q̄ vtens re quā q̄libet hz p derelicta vl̄ tancz p derelicta fm interp̄tationē iur̄/ nō ē dicēd⁹ fur Et h̄ fundat rōnabilitas p̄scriptionis ⁊ iusta detentio rei que p̄ius fuit aliena Iusta inquā nedū in foro cōtentioso sed cōsciētie. Sequit q̄ vtēs re aliqua in casu necessitatis extreme/ nō eē cēsendus fur. quia nō fit hic contrectatio inuito domino fm iuris diuini ⁊ naturalis. imo ⁊ ciuilis int̄/ p̄tationē. Cōcedūt em̄ in casu necessitatis oia eē cōia put i textu p̄senti sufficiēter fundatū ē Sequit q̄ vtens re modici p̄cij q̄ q̄si p nullo reputatur/ nō debet censeri fur. quia nō iudicat q̄ dñs hoc nō velit/ aut nō vellet si hoc sciret. Attendit aūt modicitas p̄cij fm psonarū ⁊ rerū ⁊ tēpoz̄ ⁊ aliarū circūstantiarū qualitatē. aut fm iuris aut dictaminis recte rōnis interp̄tationez. q2 qđ vni parū esset alteri multū reputat Sequit q̄ apli nō cōmittebāt furtū in vellicatiōe spicarū. q2 res modici p̄cij erat. eos insup excusabat necc̄itas denicz dño sciēte ⁊ volēte h̄ fiebat. nam dñs oim ip se erat xp̄s. Sequit q̄ detentoz rei aliene/ duz nō habet rem in sua ptāte vt illā restituat. ⁊ vel vi alterius vel aliūde fact⁹ ē impotēs. ille nō d̄r tūc detinere inuito dño. Jus em̄ interp̄tat q̄ dñs ñ debet velle obligare tūc istū ad ipossibile p tpe q̄ ē sic impossibilitas. q2 nec de⁹ sic obligat ad ipossibile. legi aūt diuine debēt cetere p̄formari Et h̄ fundat qūo pōt absolui in foro cōsciētie q̄s obligatus ex furto/ absq̄ hoc q̄ statim restituat. duz tñ habeat ppositū de restituendo tpe ⁊ loco iux̄ q̄ aderit facultas in toto vel in pte. Sequit q̄ detentoz rei aliene/ si nō restituat illā dū restitutō cederet in p̄iudiciū ⁊ damnū manifestū creditor̄ nō ē fur appellandus. vt si nō reddat gladiū furioso. Nā restitutio que p charitate instituta ē/ contra charitatē militare nō debet Sequit q̄ detinens rem alienam/ detinet eā inuito dño fm iuris naturalis ⁊ ciuilis interp̄tationē/ dū hz suffici enter vñ statim reddat. differt nihilomin⁹ restitutionem in p̄iudiciū vel in damnū ei⁹ cui⁹ debitoz est. p̄tz q2 alteri facit qđ nō vellet rōnabilit sibi fieri. Itē q2 aliter piret illa q̄ maxīe h̄uāda p̄ferendacz ē ciuilis cōicatio/ si pateret via defraudādi creditoz̄es. ⁊ si nō redderet in casu tali vnicuiq̄ qđ suū ē. ⁊ h̄ in toto vel in pte. Hec aūt ē fundam talis rō q̄re doctoz̄es ⁊ leges ponūt/ q̄ fu⁹ ⁊ obligat⁹ rōcinijs publicis/ nō p̄nt libere p̄iteri ⁊ h̄ eadem in casu nr̄o se oñdit. nec valet allegatio d̄ diminutione status sui. q2 iā nō cēt stat⁹ p̄fuatio. ⁊ destitutio ⁊ destructio/ si ex bonis alienis fulciri q̄rerē. Sequit q̄ sic fama q̄ ē vita q̄dā ciuilis nō pōt sufficient pecunia mēsurari q2 sunt diū soz̄um generū. Et sapiēs bonū nomē plus amat cz

thesaurū. sic iniusta ablatio fame/nō ꝓprie ꝙtinetur sub furto ꝫ excedit ipm. Hoc ꝫ detractatores deo odibiles ⁊ ꝫ sparsores libellorū diffamatoriorū. Hic iferri posset de auferēte vitā liberi hois vel vxorē alteri⁹. ⁊ ita de reliqs. ppē qđ furtū ꝓprie nō dr̄ de illis ꝫ de re q̄ in possessionē cedē solita ē. Sequit q obligat⁹ alteri rōne furti vl rōne pecunie mutuate/nō pōt rōnabilit se reddē scienter ⁊ spōte ipotentē ad satisfaciendū vl soluendū. ptz qz aliter peccaret ꝫ legē tā naturalē q̄ diuinā ⁊ hūanā de restitutiōe ablatorū vel debitorū/ solutione ⁊ de reddēdo vnicui q̄ qđ suū ē. ⁊ ꝫ nō faciēdo alteri qđ sibi nollet fieri. Nec valet ꝫ allegatio q ad frugē meliorīs. ⁊ altioris vite vult ꝓgredi. qm̄ nō sunt faciēda mala/ vt bona eueniant. nec aliqs ditād⁹ ē cū iactura aliena. Q Dēq̄tur q obligat⁹ ꝓdicto mō/nō/vouet licite aliquid absolute vñ reddat ꝓpetuo ipotens satisfacē: nō habita licentia vel cōsensu illi⁹ cui manet obligatus. vel nisi aliūde pateat ꝓbabilit mod⁹ ad satisfaciendū pōt tñ vouere sub ꝓditiōe vt q̄tū i se fuerit. aut alio tali mō. Patet qz reputaret ꝫ sibi vl in fraudē vel in dolū. quēadmodū de Iuis exp̄sse leges ꝓdite sunt. Secus vbi nesciēter ⁊ q̄dā bona fide cogīscere. votū emittē qđ tūc apparebit dū ad insinuationē mali/ ptin⁹ resipiscet. Q Sequit q obligat⁹ vt dictū ē/nō ē admittend⁹ ad pfessionem faciendā in aliq̄ religione. nisi religio. p se vl alios/se obliget ad satisfaciēdū p sic pfitente. Et ita rōnabilis ē ⁊ stabili iure tam diuino q̄ naturali ⁊ hūano fundata ꝙsuetudo q̄ petit a pfiteri volentib⁹ si liberi sint ⁊ a debitis absoluti. Cōtra q̄m institutionē si pfessio q̄rat fieri p fraudē vel dolum pfitētis/religio manet libera vt posteri⁹ eundem abīciat. Si aūt religio sic ipm obligatū/p̄ce vel p̄cio sciēter admiserit. videt ad solutionē obligata iuris interp̄tatōe. ⁊ si facultas supetat ad ꝫ cōpellēda. p̄sertim si q̄cq̄ a pfitēte suscepit.

Sequit q talit obligat⁹ si voueat absolute vel pfiteat religionē/ipe nō ducit lege spūscti sic videt dicere Ray. ⁊ sui sequaces. Nec ē in hoc minor rō. imo forte maior de obligato ad psonā singularē. q̄ de eo q̄ reipublice ligat⁹ est. Patz quia spūscūs nō instigat ad pctm̄ ⁊ ad furtū ⁊ ad agēdum ꝫ p̄cepta decalogi vel legi natural. vñ ⁊ tal pfessio eēt oblatio deo de furto vel rapina ⁊ ꝫ ꝫb stātia paupis q̄si q̄ victimat filiū añ p̄rem. Et alibi. Ue q̄ edificatis syon in sanguinib⁹. Verū ē q obligat⁹ reipublice vel rōne vsurarū vl aliunde/ pōt i casu a gerēte officiū reipublice absolui vel licentiari. sic pōt fieri de obligato sub incerto. vbi restitutio vaga q̄ in pios vsus hz fieri sola req̄rit. Et hic fortassis fuit intellect⁹ aliq̄rū/q̄ oppositu ad ea q̄ dicun⁹ visi sunt posuisse. Sequit q obligatus modo dicto/vouens intrare religionem/ dz differre voti executionē/q̄usq̄ creditorib⁹ satisfecerit. Patz qz alias ipletio voti/ vergeret tūc in deteriorē exitū. sic dicūt doctores/de hīte patrē in nēcitate ꝙstitutū. cui ꝑus tenet ꝓuidē o necessarijs q̄ votū religionis vel emittat vl emissū adimpleat. Sequit q obligat⁹ mō dicto pl⁹im pedit stāte tali obligatiōe religionē intrare/q̄ obligat⁹ alteri solo voto vel iuramēto. Patz qz liqs iurasset sponte dare alteri centū florenos ⁊ vellet intrare religionē posset ꝫ facē nō soluēdo centū florenos. qz mutaret iuramētū vel votū in melius. Secus ē vbi cōsurgeret obligatio aliūde ex furto vel pecunia mutuata. Et sm ꝫ forte pñt ꝙcordari doctores aliq̄ qui videtur cōtrariari in hac materia. specialiter scūs Tho. scōa scōe. q. vlti. Sequit q obligat⁹ rōne furti vel cōmodati/si nō habeat vñ reddere de bonis. tenet ꝑ industriam aut laborē suum si pōt. acquirere vñ satisfactionem possit implere etiam vbi viuēdum eēt i statu longe inferiori q̄ status religionis existat. Nō tu longe inferiori q̄ status religionis existat. Nō em̄ omniū ē volare ad alta montana ꝙsiliorū/impeditis in hac vel illa occasiōe alis ad ꝫ req̄sitis. Alioq̄n cur nō sil'iter poterit Iuus rōcinijs publicis obligatus religionē libere ꝓfiteri. vel ad sacros ordines ꝓmoueri. qđ tñ oēs negant. ego nō satis intelligo dissil'itudinis rōnē. Sequit q si neq̄ de bonis suis/neq̄ de industria sua potest iste sic obligat⁹ vnq̄ satisfacere. vel in toto vel in pte ⁊ hoc ꝓbabiliter appareat. ipe pōt auctoritate vl de licentia iudicis publici/religionē itrare. Patet quia pōt cedere bonis suis eadem auctoritate. qm̄ inanis eēt actio quā inopia debitor⁹ excludit. Et ꝫ intelligendū adhuc videt: vbi ꝓsuetudo q̄ na est libera. ⁊ vbi nō currit lex vel cōsuetudo q nō habētes vñ soluant/luāt in corpe. Quēadmodū habemus in illa muliere. cui⁹ duos filios creditor rapuerat ad vendendū ꝓ satisfaciēdo sibi. Et sic forte accipit illud sapiētis. Qui fenerat⁹. mutuū/Iuus est fenerantis. Obligat em̄ ille ad laborandū etiā ꝓsonaliter vt pateat sibi facultas ad soluendū. Nec debet sibi fingere leuiter q̄ laborando patiat detrimentū salutis aie siue. Nam in religione forsitan ex obediētia magis habebit circa publica ⁊ male allicieda/laborē exercere militer nec valet allegatio q liber ē. ⁊ q̄ ꝓsona liberi hois nō pōt pecunia cōpensari. qm̄ talis ita su sic se seruū fecit. q̄ nō solū pōt in carcere trudi/ sed vita ꝑuari sicut suspendia docet furtū. Rursum notet historia vidue que venit ad helizeum dicens. Ecce creditor venit vt tollat duos filios meos ad seruiendū sibi. iiij. Regū. iiij. Sequit ꝫ q̄ sic obligatus vt dictū est/si facit aliq̄d vñ reliciet bonis sue successionis. aut si distribuat bona vñ paup ⁊ inhabilis ꝓpetuo ad soluendū remaneat. facit quidem stulte ⁊ iniuste apud deū ⁊ fm conscientiā. nihilomin⁹ apud forū publicū potest hec renūciatio seu distributio q̄nq̄ valida reputari. quia nec ferē iudicium tale nisi de manifestis. nec improbant illicea que nō pñt de fraude

seu dolo conuinci. Et hic est laque⁹ valde magn⁹ si talis nō inuenerit homines eē bone fidei illos q̄ bus bona sua credendo vel donando dereliquit postulat tm̄ equitas cōis ⁊ bona fides publica / vt talis apud iudices releuationem aliquā super hac querela si ad eos deducta fuerit/iueniat. Primo quia talis nō erat vsq̄quaq̄ liber vt faceret de re sua quod volebat. cum maneret obligatus ratione furti vel mutui. Deinde talis si pfessionez attēptauerit facere. nō eo ipo pdidit ius succedendi ad hereditatē iure ppinquitatis euenientem. cum pfessio nulla fuerit. ipo iure. p̄sertim re damante. ⁊ cōtradicente rationabili consuetudine religionis sibi notificata ⁊ expressa. ⁊ ex consequēte deficiente consensu mutuo religiosoz̄. quē ad hoc requiri nemo dubitauerit. Sequitur q̄ si obligatus hoc modo religionem vouet vt fraudet creditores suos facit quidem stulte ⁊ iniuste. videt nihilominus eidem cōsulendū q̄ vota religionis cū tum poterit etiā foris manēs impleat/ laborādo apud creditores ⁊ alios. q̄ liber fiat mūdo. ac deinde subiiciat collum suū xpi iugo. Prima ps nūc deducta est. ⁊ patet aliunde perspicua rone. qm̄ tota vna religio nō debet minori gaudere priuilegio/ q̄ aliquis ad religionem illā admittē dus. sed religio illa manet semp obligata ad solutionem debitoz̄ que cōtraxit. nec excusat eum p fectio vite iam pfesse ergo nec aliū excusabit pfectio vite pfitende. Adde q̄ olim fuit error q̄dam natus parisius vnius dicētis. q̄ p sustentatione vni⁹ pueri habilis ad litteras sacras/licebat spoliare diuites abutentes diuitijs ⁊ dari tali p spe pficiendi in re publica. Vide aūt si nō proximus sit error dicentium q̄ licitum est non soluere creditoribus debita ratiōe furti vel mutui / quatin⁹ homo transferat se ad vitam altiorē. hoc em̄ q̄d aliud est q̄ creditores rebus suis spoliare? Si aūt dixerit aliquis. nonne talis intrando religionem cedit bonis suis oīb⁹ ⁊ ita satisfacit. Addatur qui hoc dicit quid est cedere bonis. ⁊ sub qua recipiē qualificatione apud iudices. Putat em̄ cedens bonis suis/ q̄ si venerit aut venire potuerit ad pinguiorem fortunam/ soluet in toto vel in parte. ita q̄ quicquid lucrari vel habere deinceps potuerit. sit acquisitū suo creditori. q̄ si sp̄ se reddat impotentem videre facile ē q̄ peierat Talis sic obligatus si pfessus ē religionē / quā tū in se fuit. ⁊ hoc de consensu vxoris si fuerit maritatus/ remanet obligatus ad votū castitatis. remanet etiam obligatus modo dicto vt votū studeat ad effectum rōnabiliter deducere. ⁊ interim viuat sub regulis illius quā profiteri credidit religionis. quātum circūstantie rerum permittere videbuntur. Equum est preterea / vt creditores p̄sertim nō egentes/ reddant se benuolos exorabiles ad impletionem voti sui debitoris. ⁊ rependat deus vicem.

Explicit Anno .M.cccc x. crastino annunciationis Marie.

Adhuc eiusem super ⁊ eodem.

Presupositis veritatibus .xij. propositionum p̄cedentium scz. x. et xij. ⁊ aliarum decem sequentiuz. Presupposito insuper casu prout ponitur per fratres carthusien. cui⁹ initium est. Quidam Johānes olim miles secularis. Et finitur licet de ingressu quidaz dissentiant. Dico ego Johannes. Cancellarius parisien. indignus. ea que sentio de hoc casu. ⁊ de septem dubijs super ipso formatis. Scandalose infideliter ⁊ puerse agunt/ qui circa hanc materiam scienter variāt ⁊ corrūpunt male narrando casus veritatem. dū a doctoribus responsiones vel opiniones inquirunt. Patet quia imponunt maculam in gl'ia doctorum quātum in eis est. ⁊ tam seipsos q̄z alios in errorem ducunt. Hoc premisi. quia vidi quedam scripta/ nomini meo ascripta: que truncate recitata erant. ponendo partem vnam/ dimittendo alteram. Vidi insuper dicta quorundam magistroz̄ mihi notoz̄/ que nunq̄z fuissent ab eis posita/ si casus fuisset eis taliter. qualiter mihi p̄sentatus. Presertim in hoc q̄ dicunt illum militem posse repetere cōiugem suaz. nec in aliquo teneri ad religionis obseruationem in toto vel i pte Legi deniq̄z scripta quorundā que vident ido p̄ termissa. quia sonabant aliter q̄z inquirēs affectabat. Johes miles. nō videtur sufficienter satisfecisse deo ⁊ iusticie. dum resignando hereditatē suam in manu fratris non fecit petito prius assensu suoz̄ creditoz̄. vel saltē de autoritate illoz̄ superiorū (vt pape vl' alteri⁹) q̄ trāslationē poterāt validare. Hoc dictū satis innuit esse verū ex verbis ipsi⁹ dubij dū dr̄ q̄ min⁹ caute ⁊ minus ꝓsulte. ⁊c. Et videt esse cōtrarietas quo mox addit. modo tū meliori quo nouit. Poterat em̄ modus inuenire imo modos meliores. vt vendēdo totaz hereditatē ⁊ statim soluēdo. vl' qō de cōsensu creditorum fecisset dictā trasslationē. vel q̄ de autoritate pape aut p̄ncipis qui erga creditores habuissent forte autoritatē cōpellēdi eos ꝓsentire bone equitati vbi p̄terue agere voluissent aut aliq̄ tali modo. Et notet .xij. ppositio. Notentur etiā iura positiua de trāslatiōibus. Fratres carthusiē. cum reuerentia loquendo non videntur se habuisse satis caute ⁊ diligenter dū aīi pfessionem vel receptionem Joh̄. militis/ non interrogauerunt creditores suos. et de translatione predicta/ an esset valida non informati sunt. Notet .xvj. ppositio. Attēto eo q̄ dicūt iura/ ignorantiā. s. latā aut crassam reputari in dolum vel fraudē. videt q̄

iudex in foro exteriori reputabit ꝓdictos fratres
ꝛ Joh̄. militē cū fraude ꝛ dolo ꝓcessisse. nisi sufficienter fuerit informatus ex circūstantijs certis/
de simplicitate ꝛ bona fide ꝓdictoꝝ. vt ꝙ poterāt
rōnabiliter ꝛ debeant nescire modū alterū se habendi circa ꝓdicta. ¶ Notet eadem ꝓpositio. xvj.
Addito illo quod statuūt leges ꝛ consuetudines
laudabiles religionū/de modis examinādi aliqs
si fuī sunt. ꝛc. Et qūo pꝰ annū vel terminū/dns
pōt reptere fnū etiā vbi visus ē ꝓfessionē emisisse forte vna fide q̄ ad fori exteriorꝭ iudiciū. Et ꝓ
hec tria dicta videt eē sufficiēter rñsum ad ꝑmuz
dubiū fm duplex iudiciū. s. fori. ¶ Datet em̄ ꝙ ex
circūstantijs/rñsio trahenda ē/tam apud deū q̄m̄
apud hoies. Attendat ꝓcipue si creditores qui
mō cōquerunt/fuerūt negligētes ab initio de cōtradicēdo dicte cessioni vel ꝓfessioni vel si diligētes inuēti sunt. ¶ Staret in casu ꝙ ingressus fuisset
licitus/ꝛ ꝓfessio sequēs nulla eēt. imo inualida ꝛ
cassanda. Exēplū satis trahit ex ꝓcedētibꝰ vbi q̄s
probabiliter crederet ꝙ dominus suus cuius est
seruus. vt creditores omēs essent mortui. aut crederet probabilier ꝙ placeret eis/suꝰ ingressus. licet falleret. vel vbi aliq̄ tali ignorātia ꝓbabili laborāret ꝓ testificationē aliorū aut aliunde. ¶ Qua
ignorantia sic stante religionē ingrederet. ꝓz istō
in casu b̄. Examinet ḡ Joh̄. miles cū fratribꝰ carthusien. sup ignorātia sua mō dicto. ¶ Si fratres
carth̄. poterāt ꝛ volebāt in oēm euētū satisfacē ꝓ
Joh̄. milite/tūc manēt obligati nec ē facta fraus
creditoribꝰ. ꝛ ita ꝓfessio valet. ¶ Si aūt nec poterant nec volebāt satisfacere nec ꝓsentiebant receptioni Joh̄. militis/nisi sub ꝓditiōe implicita nec
explicita ꝙ eēt liber a debitis. tūc ꝓfessio nō ligat
fratres q̄n milite possint ꝛ poterint expellere. ¶ Ez
miles manet obligatus ad vota religionis q̄ncū/
q̄ ꝛ q̄ūcūq̄ potuerit illa cōplere. quia fecit qđ i
se ē de vouendo. Exemplū de seruo. qui post reductionē eius a ꝓfessione emissa ad dñm suum/
tenet si fiat liber/votū complere. imo etiaz stante
fuitute eius/tenet ad ea que pōt seruare de voto
religionis. vt caste viuere ꝛ alia facere ꝓ que non
ledit vel tollit debitū dño seruitiū. ¶ Notet. xxiiij
ꝓpositio. ¶ Notet hic distinctio ꝙ votoꝝ aliqđ ē
quod obseruatū nunq̄ vergit in deteriorē exituz
ꝛ illud semp est tenendū. Aliud ꝙ obseruatū q̄n
q̄ vergeret in deteriorē exitū. ꝛ ꝓ tūc nō obꝑuādum ē. sed ꝓ alio tpe nō vergeret in deteriorē exitū sua obꝑuatio. ꝛ tūc ligat. Et fm b̄ ptz qūo votum seruī obligat ꝛ qūo nō. Et ita de milite b̄ dubitatio ablata ē a dictis meis alias circa materiā
hanc q̄tum̄ vidi ꝓ copiam. ¶ Si reperiatur per
sufficientem examinationē/ꝙ fratres carth̄. receperunt ꝛ detinuerunt dictum Johannem militē
in fraudem creditoꝝ/ipi ꝛ eoꝝ monasteriū
censendi sunt obligati ad satisfaciendum creditoribus q̄tum possunt. ¶ Notetur ꝓpositio. xvj. Et
fm hoc facile est videre/quomodo dictus Joh̄.
nō potest edere carnes. nec vxorem repetere. ꝛc.
¶ Notet modus dispensationis quam aduersarij
ꝓtendunt habuisse qualiter in fine vult ꝙ redeat
obligatus ꝛc. ¶ Stante casu nostro videt ꝙ nulla spes sit in Joh̄. milite ad satisfaciendū creditoribus/nisi ꝓtendendo ius successionis ad causam
vxoris. ¶ Et cū successionē illam possit eque procurare cōuersando in monasterio carth̄. ꝓcuratores idoneos ꝛ iplorationē auxilij supiorꝭ sic ex-
tra/cōsulendum sibi videt/ꝙ maneat ꝛ viuat cōuersando monastice in claustro suo ꝓ salute anime
sue. scandala religionis sue ꝛ aliorū. necnō occasiones peccatoꝝ contra vota sua/caute declinando. alioq̄n videat ne amans periculum pereat in
illo. Utrum vero ipe Joh̄. miles sit nunc habilis
ad succedendum vel vxor sua. quia nihil hic inq̄-
ritur. nihil hic respondeo. ¶ Notetur. xxij. ꝓpositio sup hac re.

Sequitur scedula su?

per eadem materia.

Vniuersis ꝓsentes lr̄as inspecturis Johannes de bellomonte rector vniuersitatis magistrorū ꝛ scholarium parisien. studentium salutem in dño sempit̄.
nam. ¶ Notum facimus ꝙ anno dñi. M̄. cccc. xxviij. die M̄ aij. ꝓsentata ē nobis ex pte dñi Cancellarij eccl̄ie parisien. scedula q̄dā papirea continens casum quendā/cum responsionibus ꝛ declarationibus sup dicto casu/ꝓ eundem dñm cancellarium. ꝛ alios infra scriptos sacre theologie
dicte vniuersitatis ꝓfessores/cum subscriptionibus eorundem ꝓ eoꝝ manus ꝓpꝛias. Cui⁹ q̄dem scedule ꝛ subscriptionū tenor seq̄t in h̄ ꝛba
¶ Quidā olim miles secular' mil'i obligat' debiti
post cessionē oīm bonoꝝ suoꝝ quā fecit in pīna
dñi sui ac ꝓncipis terre/ea resignando in manus
fratris sui germani/ad opus ꝛ vsus creditoꝝ sui
suo cautione ꝓmissi/sb̄ sigilio ꝓfati ꝓncipis ꝛ sui
ꝙ de ꝓfatis bonis soluere deberet ꝛ satisfacē/creditoribꝰ eiꝰ videlicz militis quondā ꝓfati. ipse et
coniunx eius abstractionis vt asseruit vite deside
rio pari se voto licentiantes/religionē petierunt.
hec in monasterio sanctimonialiū vbi recepta ꝛ
solēnit̄ ꝓfessa ꝓ nouē fere annos hacten' mansit.
Ipe q̄z in monasterio carthusien. vbi fm formā
statutoꝝ ordinis carthusien. ꝛ in h̄ ꝛba interrogatus. Si liber es. si absolutus. si absq̄ incurabili morbo. si denicz de querelis satisfecisti? Respondit ad singula singillatim ꝙ sic. Sed adiuncto ad vltimā interrogationē. modo satisfactionis
vt premissum est supra. videlicet. via cessionis ꝓ
fate. Ad quod ꝓior monasterij rñdit in hec ꝛba
Scias ꝙ si aliquid horum de quibus interrogatus es celaueris/poter' etiā post ꝓfessionē expelli

Post ꝫ ꝑm formã ordinis ⁊ statutorũ ꝑfatorum/ tanꝯ nudus ⁊ paup suscep⁹/⁊ solẽniter profes sus ẽ/minime reclamãtibus creditoribus suis. ꝙ bus ꝓ tunc vel interim nõ fuerat satisfactũ. ⁊ hic ꝓ septem fere annos in monasterio ꝑseuerauit. Interea cõtingit fratrẽ ꝑfati quondã militis in fortuniũ quoddã incidere. vt videlicet ab hosti bus suis capet. vñ impotẽs videt factus ad exe quendũ quod ꝓmiserat de satisfactiõe ꝓ ffe suo milite ꝑfato. Post hec aũt/mortu⁹ est socer ipsi⁹ quondã militis/pater videlicet olim vxoris sue. Vnde ꝑsuadentibus quibusdã ꝙsanguineis ei⁹ ac ꝓpinquis/occasione vt eis videbat aliqualiter habita tanꝯ iure ꝓpinquitatis ac legitime succes siõis ex pte vxoris sue quondã ꝑfati/monaste rii suũ cõtra phibitionẽ ꝓdictis suis/ad petẽdum bona quondã soceri sui defuncti vt inde solueret debita sua exiuit. ⁊ ad sec̃m reuersus/habitũ su um dimisit. carnes comedit. ⁊ vota ꝓfessionis sue multipliciter violauit. Et notandũ ꝙ in ꝓria illa sec̃ in terra hollãdie gelrie ⁊ brabantie religiosi ta les succedũt parẽtib⁹ vel monasteria ꝓ eis. De quit in scedula memorata. Ꝓsuppolita vitate casus sicut ꝓmissum ẽ. quẽ casum sub alijs termi nis quidã alias apud multos de vnitate pari sien. variauerũt/dũ eorũ opiniones indurarẽt. ꝓ pter qd nõ est mirandũ si tũc vno mõ ꝙdã rñderẽt ⁊ nũc aliam dãt rñsionẽ. quia electis interim alle gationibus dicunt ea que sequunt ⁊ que va re putamus doctores infra scripti. Primo ꝙ mi les olim de ꝙ fit sermo/incõsulte satis religionem ingressus/⁊ incaute recep⁹ est. Ex hꝫ ꝑsertim. ꝙa cessio bonorũ suorũ/fuit incauta nec ꝯ sufficiẽs ꝓ liberatione sua a manu creditorũ suorũ. licz debu isset citius reclamasse. Secũdo ꝙ ꝓfessio quã solẽ niter fecit/nõ obstante ꝙ incõsulte ingressus ⁊ in caute susceptus sit ligat eũ de iure taz positiuo ꝙꝫ diuino ad vota religionis. Tertio ꝙ neuter cõ iugũ ꝑfatorũ/pot alterũ post diuortiũ ex mutuo cõsensu ⁊ approbatione ordinarij celebratum. ac ꝓ ꝓfessionẽ desup solẽniter factã/repetẽ. Quar to ꝙ sicut neuter pot alterũ repetere post diuorti um ac ꝓfessionẽ. sic nec bona que alteri eorũ siue monasterio ex pte ꝑsone interim acq̃sita sunt seu acquiri cõtigerit in futurũ: debẽt alteri seu mona sterio eius/tanꝯ alteri⁹ ꝙiugis coheredi deuire Quinto ꝙ ꝑfatus olim miles/nimis incõsulte ⁊ inordinate ⁊ illicite sic a monasterio suo recessit petuscꝫ ac periculosius reiecto habitu suo/forti re manet. ⁊ ꝙ de necessitate salutis oĩ tergiuersa tione ꝓposita. ꝙtocius reuerti tenet ad mona sterium: ⁊ sumpto habitu sub disciplina quã pro fessus ẽ degere regulari. Attẽto ꝓcipue ꝙ manẽ do extra monasteriũ/nõ ẽ idem miles habilior ad soluendũ. imo minus ꝯ intra manẽdo. Sexto ⁊ vltimo ꝙ attentis ꝑmissis/ꝓfessio olim militis ꝑfati quã fecit in religione/nõ obuiat directe ⁊ ꝺ ꝓ se obligationi ꝓxi/qua añ creditoribus extitit obligatus. ⁊ ꝓ ꝯs manet eis obligat⁹ vt añ. Sic ꝙ si ipe tempe receptiõis sue ad ordinẽ/aliq̃d se/ cum apportauerit. aut interim. aut in futurũ/mo nasteriũ ꝑfatũ de bonis ei⁹ ꝓcepit ꝓ tãto saltẽ/sp tenebit satisfacẽ creditoribus/monachi sui. donec plenarie eis fuerit satisfactũ. Sequit in scedu la. Hic sentio ego iohes de gerson cãcel. parisiẽ. indignus in cui⁹ testimoniũ me subscripsi in ꝑtis scedula ꝓpria manu. Attẽtis etiã additionib⁹ cir ca ꝓdicta. quas eadẽ manu mea scripsi anno dñi ꝳ.cccc.xxj. Maij. Ego petr⁹ de dyerreyo mgr in theologia. cõformit ad dñm Cãcell. i hac materia sentio. in cui⁹ testimoniũ hic me subscri psi. Ego Jordan⁹ mozini mgr in theologia cõ formit ad dñm Cancell. in hac materia sentio. in cui⁹ rei testimoniũ me hic subscripsi. Ego iohes Bachori magister in theologia/conformiter ad dominum Cancellarium in hac materia sentio/in cuius rei testimoniuz me hic subscripsi. Mihi frī Gulberno de bunulla sacre theologie imerito ꝓ fessori videt ꝙ dictus miles vereꝫsit ꝑfessus. nec põt vxorẽ repetere. ꝙn imo cogẽd⁹ redire ad mo nasteriũ. ⁊ ibidem viuere sub disciplina regulari In cui⁹ signũ hic me manu ꝓpria scripsi. Ego mgr Guilhelmus de ꝓanctis sacre pagine ꝓfes sor fateor ꝓ ꝑsentes ꝙ dictus miles de ꝙ casus su ꝓra ponit. vere ⁊ realiter est ꝑfessus. ⁊ obligatur ad obꝰuantiã regularẽ sui ordinis. ⁊ censend⁹ est religiosus. nec põt amplius repetere vxorẽ licite. ñ que tñ debita añ ingressum religionis dict⁹ mi les vel ei⁹ vxor cõtraxerit. dico ꝙ si sit possibili/ tas soluendi/ipa vel ipe tenent vel manualit laborãdo in monasterio. vl ex hereditate ꝑna que alicui eorũ possit succedere ꝓ mortẽ alicui⁹ ꝓxitũ soluere ꝓdictorũ. Sup hac materia plura pos sint allegari sed dimitto causa breuitatis In cui⁹ rei testimonium hanc determinationem propria mana scripsi. Ego Petrus baardi doctor i the ologia conformiter ad dñm Cancellarium ⁊ ad alios magistros in theologia qui in hac materia deliberauerunt. idem omnino ego sentio. Ego frater Stephan⁹ sacre theologie professor ac mi nister sancti/maturini parisien. ordinis sancte tri nitatis ⁊ redemptionis captiuorum. conformiter cum opinione magistri Johannis de/Persono Cancellarij ecclesie parisien. delibero. In/cuius rei testimonium signum meum manuale hic appo sui. Anno domin. ꝳ.cccc. Ego Petrus de nogento magister in theologia/sentio debitum ⁊ salubre vt/miles olim professus/redeat ad religio nem sub obseruantia regulari manens nihilomi nus creditoribus vt/premittitur vl conuentus/ p eo. hec propria manu. Ego Petr⁹ de Arrech magister in theologia cõformiter ad dñm cãcell. ꝓfatum in hac materia sentio. stante veritate ca sus eo modo quo posit⁹ ẽ in folio ꝓcedẽti. vna cũ

q̄busdā circūstantijs mihi p fidedignos oretenꝰ
exp̄ssis. vtpote q cessio bonorū. ingressus religio
nis amborū cōiugū ⁊ diuturna eorū mānsio in pfa
tis religionibus/nō latebant creditores ⁊ eis no
ta erāt hec oīa. neq; p tūc reclamabāt. q; q; etiā
bona dictorū cōiugū si fuissent debite collecta cō
seruata ⁊ distributa. videbant sufficere ad satis/
faciendum creditoribus infra satis cōpetētes ter
minos. ¶ Mihi dīco qui sacre theologie indi=
gno pfessori/videt/salua oīm correctiōe ac dicti
olim militi reuerētia. q ipi militi nūc asserēti. se fi=
gte intrasse religionē ad finē talem vt talē/nō ē cre
dēdū. nec ipe licite illā religionē sic egredi potuit
sicut de facto egressus est. ⁊ vltra q nec etiā vxo=
rem ⁊ bona successionis supius tacte pōt licite re
petere seu retinere noie ppio. scriptum manu p
pria ¶ Ego Matheus Roedor sacre theolo/
gie pfessor indignus/suppositā vitate casus pre
missi ⁊ circūstantiarū eiusdē in forma q̄ ponunt.
sentio cōformiter ad deliberationē dīni Cācellarij
supra positā. In cuiꝰ rei testimoniū hāc delibera
tionē meā ppria manu scripsi ⁊ noie meo signaui
¶ In quorū testimoniū nos Johes/rector vniū
sitatis p̄fate/p̄sentes lras sigilli Rectorie dicte
vniūsitatis apēsiōe/duximꝰ muniendas. Anno ⁊
die quibus supra.

¶ Finit.

Incipit tractatꝰ eiusdem mgri Johis de Gerson. de tempantia in cibis/potu/⁊ vestibꝰ p̄latorum.

Am in vna priori lectiōe absolui/sicut
potui: dubitationē non mediocrē/sup
abstinentia ppetua a carnibꝰ. an licita
sit apud solitarios religiosos/imitato=
res Johis baptiste in heremo. Vellez
nūc sub cōpendio maiori/siliter eluci=
dare qualis tempantia in cibis ⁊ potibꝰ/in vesti=
tu ⁊ ceteris. aut necessaria sit aut cōgrua p̄dicato
ribus ⁊ p̄latis/quorū est officiū/instar iobis/pire
añ faciē dīni ⁊ parare vias eiꝰ ad dandā scientiā
salutis plebi eiꝰ. ¶ Ad hāc dubitationē sub vni=
ca cōclusione respondeo. Expediētius ē ⁊ effica=
tius p̄dicatorē ⁊ p̄latū/declinare ad austeritatez
vite ⁊ pcitatē in vestibus in cibis ⁊ potibꝰ ⁊ pau=
citate seruitorū ⁊ sili'bus. q̄ hominibꝰ secularibꝰ
talibꝰ cōformari. Et in p̄mis si attendimꝰ vitam
xp̄i q̄ñra ē instructio/si p̄terea apl'orū ⁊ aliorum
sanctorꝝ exempla recogitamꝰ/plpicuū eē debebit
apud xp̄ianū id qđ dicimꝰ. Fateor inq̄t discretis
simus Aug⁹. fateor de p̄ciosa veste erubesco. nō
em̄ decet hāc pfessionē nō hāc monitionē. nō de=
cet ħ mēbra. nō decet hos canos ¶ Et arguo sic
in q̄sitiue. Pompā in vestibꝰ/in fercul'/in fuitori=
bus/aut q̄rūt ecc'iastici ad placendū deo. vl' vt p
ficiāt primo. vl' ad ecc'ie honestatē ⁊ autoritatē.
Quidā em̄ ad aliquā harū rōnū cōfugiūt.

An p̄mū vt placeāt deo. q̄m verū ē ill/
lud Hiero. nō tenera vesti/sed mundi
cia mētis/ornatū facit clericorū. Con=
stat insup plus placere deo opa pietā=
tis in quib⁹ p̄nt expendi ea que talis pompa req̄
rit. Si queris igit plus deo placere opa deo ma=
gis placentia facito. altoq̄n apud te mentit inq̄=
tas sibi. q ia nō soli deo magis p talia placere cō=
tendis. ⁊ vel tibi vel mūdo.

Equrūt eccl'iastici p talia pficere p
ximis ⁊ subditi/videāt obsecro ne tur=
piter fallant: ⁊ tota (vt aiūt) via erret
Plus em̄ scandalisat pompa clericoꝝ
ip̄os laicos. tā p̄ncipes q̄ alios q̄ edificet. Pl'
ad indignationē ⁊ murmur ⁊ inuidiā eos cōcitat
q̄ ad amorē. ⁊ plus augent in eis auaricia ⁊ sup
biam q̄ extinguant. Debet aūt esse officiū clerico
rum/monere subditos verbis ⁊ exemplis ad vir=
tutum exercitia humilitatē frugalitatem ⁊ sobrieta
tem. Porro nō habet opus ista ps allegationib⁹
scripturarū vt doceamus pompam eē in scanda=
lum laicorū. Interroget expientia ⁊ magna vo=
ce clamabit. Ita est. nihil veriꝰ est. Nā vnde fuit
tanta p̄ncipum ⁊ secularium deuotio apud antiq̄s
eccl'iasticos paupes ⁊ pannosos? Un̄ tantꝰ hos=
nor. tanta reuerentia. tantus cultꝰ? vtiq; q pom=
pas rīes nihilipēdebāt. Idcirco tā q̄ apō bonos
⁊ fideles dispensatores/copiosissime eis ministra
bant diuitie. qui post q̄ insoleſcere ⁊ eis abuti ce=
perunt/in cōtrariū versa est por largitio dico i di
reptionē ⁊ ptemptū. Audiui bis auribus vnum
ex p̄ncipibus nostri tempis p̄cellentem/coā quo
dum fieret sermo de refrenatione ⁊ moderatione
pomparū statuum in regno francie nimis exube=
rantiū ⁊ aliarū expēsarū ppt̄ q̄s nisi ꝓuisum fuit
fraudes rapine ⁊ iūsticie ⁊ odia ⁊ seditiōes salt̄
occulte fiūt ppt̄ que oīa teste sapiēte regnū de
gente in gentē trāsfert. Rñdit indignabūd⁹ p̄n=
ceps ille. incipiāt eccl'iastici apō q̄s tota pompa
ē. tota supbia ⁊ in vestibꝰ ⁊ in p̄rādijs ⁊ in oīb⁹
⁊ de singularibꝰ facta ē tūc narratio. vbi q ad ho
norē suū eccl'iastici vident agere/illa in magnā eo
rum ⁊ sue eccl'ie ꝓtumeliā ⁊ pbrū commemora
sunt. p̄rādia loquor ⁊ cetera pdigalitatis facino=
ra. ¶ Si vero dicant eccl'iastici/q talia nō agant p
ad supbiā suā vel excellentiā. ⁊ vt ꝓformen illis
apud q̄s viuūt. ⁊ vt erubescētia videt nisi hono=
rabiliter sint int̄ p̄rimos ⁊ alios imo q ampli' ē
vt scandalisent eos tanq̄ ip̄i sint auari vl' hypo=
crite ficti. nisi p̄m tpa tpaliter se habeāt. ⁊ mozib⁹
aliorū ꝓformes sint. Videāt obsecro sic dicentes
Primū ne cōtrarient huic p̄cepto. Nolite ꝓfor=
mari huic seclo. Ne p̄terea ip̄i quorū int̄est erro=
res aliorū corrigere in similes aut peiores ruant.
dum eos non emendare sed imitari volunt. Ita
ne videlicet si omnes superbi facti sunt auari dis=
soluti prodigi ⁊ reprobi/ip̄i eccl'iastici ne dissimili

tudine sua eos offendant paria vicia sectabũtur. Absit.imitãda potius est humilitas christi nõ ex horenda nec erubescẽda vilitas que ppter eum in suĩpsius deiectionẽ sustinet. Ceterũ cũ addunt sibi ꝑcauere ne de auaricia ⁊ hypocrisi notẽ tur si fuerint in talibus pompis ptiores ceteris. Esset hec euasio colorata/si nõ esset modus rõnabilis ⁊ pius ⁊ iustior.p quẽ hanc ab hominũ cor dibus estimationem abolerent. Fateor eñ ⁊ sic ẽ oportere viros ecclesiasticos tollere q̃tũ cõmode possunt/omem ab eis auaricie ⁊ hypocrisis suspitionẽ si ꝓsse subditis voluerint. Verũ quippe est illud Aug⁹.q bonã conscientiã deo.proximis vo famã bonã debẽt/⁊ in hoc cõdolend⁹ est ꝙ fam suã negligit. Quod siquis ex ꝓlatis sibi parce viuat/pompas omes abiicies vel abhorrens. thesaurisset nihilomin⁹ ⁊ extorqueat vñcũq; pecuniãs.reddit se nõ negabo cõtemnenduz longe amplius/q̃ si nõ dicã liberaliter sed ꝓdige ⁊ põpatice virtute polleat.nisi q tempantiã istam exteriorem moderatiorẽ ostẽdit iudicabitur rõnabiliter fermẽtatus fermento phariseorũ quod ẽ hypocrisis. Licet nempe istã pompam extrinsecus negligere.nõ ad humilitatem sed tenacitatez nõ ad virtutẽ sed ad celandũ qualicũq; modo vitiũ turpitudinẽ vel deniq; sic vt lucrosius atq; liberius subditos seducat.seductosq; licenti⁹ spoliet laceret ⁊ ꝓdat. Quid igit actur⁹ ẽ ꝓlat⁹ ne subditorum moribus pateat tanq̃ auarus seu tenax fortidus aut fictus/si nõ laute vel vsitata alitor ꝓdigalitate vixerit.si nõ ecclesiastica bona in vsus pphanos dissipauerit in vestibus ⁊ prãdijs.in familiarib⁹ ociosis ⁊ discolis.quid inquã actur⁹ est? Rñdeo sub vna ỹitate satis notanda Vir ecclesiasticus ꝑsertim curat⁹ vel ꝓlatus/nõ solum potest licite dare in publico elemosynas/su as ⁊ añ se tuba canere hoc est se manifestare cum facit elemosynã. Oz etiã ad hẽ agendũ obligatur ꝓloco ⁊ tempe/tanq̃ in exemplũ positus aliorũ ⁊ velut lucerna ardens sup candelabrũ vt omnibus luceat qui sunt in domo ecclesie sue. Si autẽ egerit hẽ/tollet omem suspitionẽ tenacis auaricie q̃m mõstrabit opibus/q sibi parcus ẽ/vt alijs fructuosius largiat̃.⁊ bona ecclesie recipit nõ vt rapar consumptor sed vt pius distributor. Cognoui vnũ qui plerũq; distribuebat aliqua in publico sub hac intentione: qui nõ dedisset in occulto. nec errare putand⁹ est. Oz errãt plane qui ꝓlatos rem in oculis hominũ ad euitationem vane laudis Nam ad dandũ publice ꝓceptum habent quod alijs ẽ consiliũ. Dicet statim aliq̃s sniam hanc ꝓdicere ỹbis xpi q̃b⁹ nos instruit dicẽs. Cũ| facis elemosynas/nesciat dextera tua q̃d faciat sinistra tua.⁊ iterũ. Noli tuba canere ꝟ da in abscondito ⁊ pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi Ita ẽ.sic iubet xps.iubet nihilomin⁹ vt luceant opa nostra bona.vt glorificẽt patrẽ nostrũ qui in celis est. Et fortassis inuicem aduersari putarentur hec duo mãdata/si nõ ex locutionis circũstantia pateret cõcordia. Vult quippe xpus vt opera nostra fiant ⁊ in absconditio quo ad intentionem nõ captande laudis ꝓprie.⁊ in publico ppt̃ augmentationem in primis diuine glorie.sicut dicit Greg⁹.q sic opus fiat in publico quatin⁹ intẽtio maneat in occulto. Scio ⁊ bñ scio/q istõ plurimum habet difficultatis apud nõ exercitatos in ỹtutibus.qui nõdum didicerunt humiliter sape ⁊ humane gloriuncule fauores despicere.ppterea apud eos qui nõ habẽt ex officio ꝓdesse ceteri plerũq; tutius est atq; cõsultius occultare bona sua ab oculis hoim.quatin⁹ candẽ tegere possint ⁊ cõseruare a surreptiõe ⁊ flatu inanis glorie apd deum.incredibili siquidẽ facilitate exufflat ventus supbie/elemosyne fructũ a manu dantis eam in conspectu aliorũ nisi fuerit man⁹ hec ꝓ humilitatem ꝓus solide clausa cõtra talẽ supbie ventuz Propterea videte queso in quãtis se pplexitatibus inuoluunt.⁊ qũo ponũt in rete pedes suos ꝓlati ꝑcipue qui aliorũ gerendorũ suscipiunt prius q̃ solidati sint in ỹtutibus.maxime in humilitate/qm̃ obligat eos susceptũ officiũ/ventilare et exponere opa sua bona ad aurã publicã.sicut elemosynas.ꝓdicationes.⁊ cetera pietatis officia. Sunt em̃ in loco cõstituti nõ acquirẽde pfectõis sed exercẽde. Ideo iussione apostolica ꝓhibetur neophicus ordinari/ne in supbiam elat⁹.⁊c. Eñ tales ꝓlati inexercitati/si agere ista temptauerint vix aut nunq̃ euadũt ꝑcipiciũ.foueã.s.elationis ⁊ tumescẽt supbie. Difficile q̃dẽ ẽ illõ bñ agẽ qõ nõ añ didiceris. Et si hoc in oĩ arte verũ ẽ/maxime tñ in arte artiũ que est bñ viuẽdi ad regimẽ animarũ. Ad hoc ꝓpositũ exponit Greg⁹. de q̃busdam ꝓlatis illud de Job ꝓallegatũ. posuit in rete pedes suos ⁊ in maculis suis ambulat. Ex ꝓdict cõcludam⁹ nõ oportere viros ecclesiasticos cõsumere bona ecclesie in pompaticis vsib⁹ / ad euitandã notam auaricie. Sunt quippe modi alij ꝓ quos melior ⁊ sanctior fama q̃ri põt. Honoro si vir ecclesiasticus in reliq̃s bñ vixerit pudice iuste ⁊ pie:nullo modo generabit suspitionẽ|de simulatione sanctitatis:sibi ꝓce viuẽdo augebit potius fama sua.⁊ erit odor bon⁹ bonis. Ceteruz apd quosdã malignãtiũ ⁊ oĩm q̃tũcũq; scẽ facta calumniantiũ linguisq; maledicis sp loquẽtiũ inimq̃ /nullus ꝑficere põt q̃n gloriã sequat inuidia ⁊ inuidiam mala detractio. Oz taliũ ꝓtemnẽd⁹ ipe ꝓtemptus nec ex timescendũ scandalũ.qm̃ ceci sunt et duces cecorũ ỹba xpi sunt ad apl̃os.

Extractem⁹ tertiã rõnem.quã aliq̃ põ pas suas excusare volẽtes/ ꝓfingunt. Agim⁹ iquiũt tlia.nõ qđ i corđ nr̃o sit supbia.ñ ad extollẽtiã oc̃lor.ꝟ vtimur his tãq̃ ñ vtẽtes.vt ecc̃ia p ꝟ cũ seruitorib⁹ suis honorẽ ⁊

honorã magis ⁊ magis reuereat. ⁊ sit ei⁹ efficacior autoritas. ¶ Verũ attendant sic dicẽtes ꝓmo ꝙ honor dari debet in testimoniũ virtutũ. nõ ppẽ exteriores diuitias vel ornatum. Inducũt ꝯ cãm erroris ad populũ. ꝙ ppter pompas mouẽt eos ad honorandã ecclesiaz cũ seruitoribus suis. qñ ppter virtutem ⁊ bonorũ futurorũ adeptionem potius debẽt venerari. Alioqn christus ⁊ eiusdẽ apostoli nõ sufficiẽter ornassent ecclesiã ⁊ honorassent. qñ talia in se contempserũt ⁊ alijs spernẽda suaserunt. Unde ⁊ iacobus inculpat eos qui honorando diuites in aureo annulo ⁊ veste fulgida/spretis paupib⁹ psonas accipiũt. Et Hern̄. ad Eugenium lib. de cõsideratiõe. Tu pastor precedis deauratus tam multa circũdat⁹ varietate. oues quid capiunt? Si auderẽ dicere/demonum magis q̃ hominũ pascua hec. Sic faciebat ꝑetrus. sic ꝑaulus suadebat. Itẽ ꝑetrus nescitur aliqñ pcessisse vel gemmis ornat⁹ vel sericis. nec tectus auro. vel vectus equo albo. nec stipat⁹ milite. nec circũseptus ministris. absq̃ hoc tñ credidit satis posse implere salutare mandatum: pasce oues meas. ¶ Rursus si viri ecclesiastici talibus vtunt̃ ꝓ solo honore ecclesiastici stat⁹: qua rõne dimittũt ipi tam magnã ptem sacerdotũ curatorum/in statu tam inculto q̃ infimo ⁊ plebeio. imo qua temeritate ipos spoliant ⁊ denudant ¶ Amplius dictũ est ꝙ apud seculares ꝓncipes ⁊ alios plus irridet̃ ista pompa/q̃ in honore vero tenea tur. imo ⁊ paupes min⁹ audent ad tales accedere ꝓ petendo consilio aut cõfessione faciẽda ⁊ sic de similibus. qui ⁊ videntes eos in ocio splen/dide conuersari/seipsos aũt egenos ⁊ pannosos laboribus iugibus atteri: remurmurant inuidẽt ⁊ detrahunt. quos si viderẽt in humilitate se gerentes. amarẽt. ⁊ eorũ aspectu/animequiores fierent tolerare paupiem sortis sue ¶ Preterea su/stentatio pomparum fieri nequit absq̃ multis expensis. que trahunt sepe ad quest⁹ mercẽnarios ⁊ rapinas iustas. ad fraudes ⁊ curas graues ad querelas insup mordacissimas subditorum. ppẽ infamẽ vitam seruitorũ turpissimorũ. quos ociũ multa mala docuit. ⁊ nefanda scelera perpetrare compellit. Scitis vero ꝙ in dños redundant excessus ⁊ improbitates seruitorũ. ¶ Ceteruz sicut qui tangit picem inquinabit̃ ab ea sapientis imo expientie testimonio. ⁊ qui fouet in sinu suo ignẽ ⁊ colubrũ/ardet ⁊ mordet̃. sic difficile ẽ apd multos pene impossibile. vt inter supbos tales cult⁹ ⁊ honores fozinsecos cõuersent̃ ⁊ nõ inde supbiant. Nam qui cõmunicauerit supbo/induet supbiam. ¶ Sed esto ꝙ ipi sint tanta stabiliti humilitatis radice/quales pfecto nõdum sunt: cur de ipa humilitate christi erubescũt i publico? cur supbiam ostendũt in ope quã nõ habẽt in corde? cur suis exemplis irritant ⁊ scãdalisant corda ꝓncipũ ⁊ secularium ad pmutandũ tales pompas et pdigalitates quas ab eis totis viribus effugare deberent ¶ Nullũ rursus regnũ est tam opulẽtũ qđ nõ ꝓ luxuriosam pdigalitatẽ ⁊ nutricẽ ci⁹ rapacem auariciã/ celeri labefactiõe dissoluat̃. quẽ admodũ tradunt Valerius ⁊ Tullí⁹. ⁊ si silerent tñ maximorũ regnorũ pditio in exemplũ hui⁹ est veritatis. Abyssus itaq̃ expensarũ/abyssum luxuriarũ. quo fit. vt eueniat illud pueri/decatum. qui sua consumũt/cum deest aliena sequitur. hinc fraudes. hinc doli. hinc iniusticie varietates. ꝑpter quod de gente in gentem trãsferr̃ ait sapiens. ¶ Vta deinceps mala pueniant ex comestionibus ecclesiasticorũ crebris atq̃ supfluis quis enarret? vnũ prandiũ ꝓ replendo ad grauedinẽ ⁊ nauseam/tres vel quattuor ventres. sepe centum paupes reficere sufficeret. celerius tñ consumus ⁊ pdim⁹ vnũ francũ in tali crapula q̃ damnus vnũ denariũ ꝓ elemosynis. Ibi detractiones ibi ebrietates. ibi tempis damnosissima perditio. ibi contra bonorũ vitã ⁊ oñem honestatem. imo sepe cõtra catholicam veritatẽ sub iocũdi typo/fames sentẽtie frequẽtant̃ ¶ Turpiter ista fierẽt apd seculares. turpi⁹ apd ecclesiasticos oẽs turpissime apud platos ⁊ theologos. Nõ nunq̃ inueniunt̃ adeo. vt iã de se puerbia quedã apud vulgus generauerũt sue ebrietatis vel crapule. Nazi ⁊ cibi aliqui ⁊ vina ꝑcellentia tanq̃ ab iuẽtoribꝰ aut cultoribꝰ denominant̃ sicut dicit̃. Nazi iacobitarum ⁊ vinũ theologozum ⁊c. Adde ꝙ plerũq̃ inuitantes alios ad cõuiuia/grauibus expẽsis ⁊ solicitudinibus iuitati vero magnis dispẽdijs ⁊ fatigijs fatigant̃. Ita refert Hcñ. dicens seremum de trãquillitate cum dicebat. nõ ad cenaz se iturũ ad eum qui ꝓ hoc sibi nihil debiturus esset ¶ Postremo quid sunt viri ecclesiastici nisi quidam elemosynarij bonorũ ecclesiasticorũ ⁊ ipoz nõ quidem dñi sed dispensatores. In quib⁹ ꝫ solum ꝓ se ⁊ suis habent quo cõtentari eos mãdat apostol⁹. alimẽta. s. ⁊ quibus tegant̃. Diffinit vtra Hern̄. ꝙ quicꝗd vltra retinet̃/rapina est imo sacrilegiũ. Dura ꝛo sentẽtia contra ecclesiasticos ⁊ eos qui thesaurisant. ⁊ qui in luxurijs varijs impudicitijs cõuersant̃ nihil dantes paupibus. ¶ Quo circa icidit nõ mediocris questio. si ecclesiasticus dispensans imo dissipans in vsus prodigos ⁊ iniustos bona ecclesie sue teneat̃ ad restitutionem. ꝑtim cum dictum sit autoritate Hern̄. cui ꝑiero. consentit. ꝙ quicquid ecclesiastici vitra parcũ vestitũ ⁊ victũ retinent/sacrilegiu est. Si sacrilegiũ est/vtiq̃ iudicat̃ pei⁹ furto. furtum vero restituendũ. nullus ẽ qui ambigat. Similes questionẽ formant alij de ecclesiasticis/nõ deseruientib⁹ suis bñficijs/in honorũ psolutione ⁊ aliorum obsequiorũ impletione ꝑpter quod datũ est bñficiũ. Nõne ea inquiunt restituere debẽt q̃ tñ ꝓceperint? Et forte ad primũ nõ potest dari simplex ⁊ absoluta responsio. Sunt itaq̃ aliq̃ bona

cõmissa fidelitati ecclesiasticorũ. ordinata tamen ⁊ limitata vel a iure vl'a fundatoribus/ad certos vsus pios, vt q̃ eẽus vni det hospitali tales red ditus vel numerũ aliquem egenorũ sustentare. q̃ casu nõ est dubiũ/q̃n omissio culpabilis istorũ ad restitutionem obliget quo ad deũz ⁊ sepe q̃ ad fo rum extrinsecum. Et in hoc est simile de elemosy nario. qui vltra stipendia recipit centũ libras pro distribuẽdo paupibus si prodige aliter exponat. peccat ⁊ restituẽ tenet. Si aũt bona talia sint data generaliter ⁊ indistincte alicui eccl'iastico: tam p sustentatione sua/q̃ p exercitio pietatis. tunc potest hmõi eccl'iastic' mediocriter vti illis bonis fm decentiã sui status etiã vbi nihil residui sup esset. Qualiter vero estimabit hmõi decentia sta tus/nõ potest sub vniuersali regula diffiniri. sed estimabit in certa latitudine. put sapiens iudica bit. Et q̃n nimis affic̃imur ad nosipsos ⁊ ad ex tollentiam oculorum nostrorũ/tutius est atq; sa lubrius cuilibet eccl'iastico/declinare ad frugali tatem ⁊ parcitatem status sui. vt aliq̃d relinquat paupibus. Tutius insup ẽ pauca sibi querere q̃ videlicet satis sibi esse debeat: q̃ in multis bñfici orum administrationib' velle abundare. quonia̅ peculdubio apud bene estimãtes/illa nõ sunt nisi onera ⁊ anime picula. vbi locum habet illa regu la. Cui plus cõmittit ab eodẽ plus exigit. Unde siquis habeat beneficiũ/quo rõnabiliter debeat cõtentari fm vtilitatem quã offert aut offerre po test ecclesie. ⁊ vltra hoc beneficiũ aliũ assumit/ip se cum hoc peccat q̃ p ambitionẽ accumulat sibi nouum onus ministrationis. que nũq̃ aut vix fit sine piculo infidelitatis alicui'. Nã nũc queritur inter dispensatores vt fidelis quis inueniat. Nõ si prodige dispgat bona hmõi/in alios vsus aut auare retineat: ipe vltra scandalum qõ alijs dat/ pfecto peccat grauiter. ⁊ nõ minus sepe q̃ sacri legus. Sed q̃ ad restitutionẽ teneat/nõ auderez diffinire/⁊ hoc ppter illam obligationem vagaz ⁊ incertam/tam in bonis q̃ in psonis ¶ Similit nõ estimo certum esse quo ad scõam questionem q̃ ecclesiastici nõ faciẽtes seruitiũ ppter qõ dat beneficium/⁊ si grauiter peccent/ad restitutionez sunt astricti Scio tñ q̃ tutius esset apud tales: vt decetero vel renũciarent pluralitati bñficiorũ su orum: vel parcius viuerẽt solito. quatin' in aliq̃ pñozes infidelis dispensationis offensas/delere valerẽt. Ita locum hic habet illud Aug'. cõsiliũ Tene certum/dimitte incertum ¶ Ita denic̃ cõ cludamus tum ex pñozibus eaulis. tum notatim ex hac radice/illam quã ab initio posuimus con clusionem. expedientius. s. esse prelatum declina re ad parcitatem ⁊ austeritatẽ vite in cibis ⁊ i po tibus ⁊c. ⁊ nõ erubescere pauptatem xpi. q̃ laxa ri. ⁊ñmodo bene viuat. In alijs affirmo q̃ pau pertas ⁊ vilitas/cum magis exornabit ⁊ honora bit/q̃ alios sua pdigalitas atq; superbia.

¶ Finit.

Incipit sermo eusdẽ de vita clericorũ habit' tpe q̃dragesimali ad cler'

Penitemini ⁊ credite euangelio. Mar. j. Euangeliũ hodiernum cui credi oportet/sub tali fine cõclusit christus vt diceret. Qui se humiliabit exaltabit'. Quid autẽ aliud est penitẽtia q̃ humilitas vera sub deo. placationẽ ei' po stulans cũ venia delictorũ. Penitemini ergo ih ẽ humiliamini sub deo offenso. ⁊ ab eodez placato exaltabimini. Ita em̃ credere euãgelio equũ est. q̃m qui se humiliat exaltabit'. Qui se humiliat in curia penitẽtie. exaltabit eũ curia misericordie. q̃ niam superexaltat misericordia iudiciũ. Damnati quidẽ sumus nos peccatores coram iustic̃ia. ad mi sericordiam appellare fas habemus q̃diu viui/ mus. tãdiu em̃ se dem tenet eadem misericordia. Quod si aduersarius ⁊ accusator noster diabol' qũolibet obniti voluerit. habemus te patronam clementissimã. te aduocatam sapiẽtissimam te au xiliatricem potentissimã virginem matrem. que ab oñi eccl'ia regina misericordie ⁊ aduocata nostra ꝓclamaris. Si igit' regina misericordie es sic̃ es. tuuz est causam miscõie tueri. ⁊ curie sue iura illibata seruare. Est aũt ius curie hui'. vt qui venit ad eam nõ eijciat' foras. sed ab accusatiõe sua subleuet' absoluet' q̃. Ecce pres ⁊ fratres quã ta nobis fiducia est de salute ⁊ exaltatione nostra si p penitẽtie apellationẽ ad miscõie forũ/causaz nostre prauitatis iam a iusticie rite damnatam de ducimus. Reducimus aũt si nosmetipsos accu samus iudicamuset damnamus. Si nosmetip sos iudicaremus inquit apostolus nõ vtiq̃ iudi caremur. Si iudicaremus penitẽdo/nõ iudicare mur penam patiẽdo. Nolum' certe damnari. ec ce vnicũ post peccata patet effugiũ Cõfugiamus ad curiam miscõie. ad illam penitẽtia nos deduc cet vbi p aduocata ⁊ patrona forore nostram ha bemus ⁊ matrẽ iudicis nostri. q̃ spernere nos nõ poterit. q̃m ipe caro nostra ⁊ frater est. Hanc ma trem adeamus p impetratione miscõie. Et vt de penitẽtie humilitate p nostra exaltatione viuaci fructuosoq̃ sermõe loquamur. supplicemus ⁊ di camus illud angelicum. Aue gratia plena domi nus tecũ ¶ Penitemini ⁊ credite euãgelio. No minatim huic euangelio. Qui se humiliat exalta bitur. Qui se humiliat p penitentiã exaltabit' per gratiã ⁊ gloriam ¶ Viri patres ⁊ fratres. Et si solum dñi nostri ielu christi imperiũ/subditis su is oñibus (⁊ quidẽ omnia sibi subiecta sunt iure creationis. repationis ⁊ cõseruatiõis) satis eẽ de beat ad obediendũ sibi/vt agant dignos peniten tie fructus. penitemini ait: nihilomin' apropria

te ad psonas nr̃as que ecc̃liastice dicimur. et q̃s sermonis nostri tenuitas cõmonere nunc accepit assumi posse video psuasionẽ nostrã ad penitendum ex tribus/more oratorio. A statu psone. a loco. a tempe. Ita em̃ agere Cicero. ita Aristote. ⁊ oratores ceteri docuerũt. S cõm que tria/tripti tam sup penitẽdi necessitate/orationẽ cõtexemus

S Prima quidẽ argumentatio a statu psone sumetur. Tales nos esse cõsidero viri patres ⁊ fratres. tales ⁊ in tali nos esse gradu statuq̃ conspicio/quos oportet penitentiã agere. nõ p peccatis nostris tm̃modo. sed p delictis alienis. Aliorum quippe peccata comedimus. aliorum quippe culpas bibimus. aliorũ defectus calciamus ⁊ vestimus. Peccata populi mei comedũt. Nõ sit cui q̃ ãirationi quod dicimus qm̃ ita fit/ dum elemosynis aliorũ talia nobis compamus. cibos/potus alimenta. Que nimirũ elemosyne ideo date sunt: vt penitentiam p conferẽtibus. ⁊ satisfactionem deo faciamus. Status ergo noster stat⁹ penitentiũ est. eorũ. s. qui vltro semetipsos ad penitentiam obligarũt. Quod siquis inter nos aliter sentit/ille pculdubio ppꝛij status ⁊ gradus ignarus est. quia ip̃m tanto magis penitere conuenit quãto minus penitet. ⁊ quãto magis eẽ sibi penitendum dissimulat vel ignorat. Hanc tñ veritatem plane durissimam. sed tñ predicandã ⁊ cognoscendam/multi in statu nostro in statu ecclesiasticorũ/vel dissimulãt vel ignorant vel sacrilega impietate cõtemnũt. alioq̃n nũq̃ tanta auiditate nunq̃ tãli p̃cipitatione ip̃rouida inhiarent ad elemosynas tales quales bñficia nominamus. vl̃ dignitates vel officia. quib⁹ annexa est talis obligatio p alijs penitẽdi ⁊ satisfaciendi. cũ tñ p nostri satisfacere delictis vix sufficiat vita nostra ⁊ vtinam sufficiat. Nunc quãta est demẽtia hominem tot culpis ppꝛijs obnoxium p̃ssum ⁊ obtutũ /suscipe(imo rape modis etiã indebitis)alienas offensas. ⁊ sup ceruices debiles apponere. Hoc q̃p pe fit(vt diximus)dum bñficia bñficijs cumulamus. nam pluralitas beneficiorũ ex elemosynis fundatorũ ad penitentiã p pluribus faciendam astringit. Nunc ꝯo heu cecitas heu insania/ nos bis obligationũ vinculis seruitutibus specialib⁹ misera colla subijcimus. quasi nõ iugum graue satisfaciendi p alijs sed libertas et absolutio videatur. Addamus adhuc q̃ status noster stat⁹ ecclesiasticorũ/penitns ẽ in exemplum ꝓuocantiũ aliorũ ad penitentiã. quasi vel liber vel speculum vel imago penitentie. Quod si p penitẽtia legatur in nobis petulantia. p cõtritiõe destructio et dissoluto. p satisfactione irritatio dei ⁊ vitiorum omniũ accumulatio: nos tot damnationibus digni reddimur. quot homines nostris exẽplis corruptissimis seducunt. Si damnãdus ẽ qui seipsum spontaneo peccato depꝛauat. nũquid non ergo damnator qui multos secum in interitũ trahit rapit ⁊ deijcit? Rursum statui nostro, co-
mes esse debet sacra scientia. hoc est sacrorum et sacramentorũ noticia. qualis cognitio/absq̃ penitentia nec pfecte cognosci nec efficaciter tradi potest. Hec quippe illa est sapientia aut ps est. ꝓ qua bene enunciatũ est. q̃ in maliuolam aiam/nõ introibit sapiẽtia. nec habitabit in corpe subdito peccatis. Itaq̃ sacerdos quilibet/angelus dicat̃ qm̃ dei nũcius esse debet ad populũ q̃libet in gradu suo. ⁊ legem eius. s. dei ab ore eius requirent.

Dedit illis regiones gentium inquit ꝓphetic⁹ sermo. ⁊ labores populorũ possederunt. vt custodiant iustificationes eius ⁊ legẽ eius requirant. Non dedit nobis dñs laborẽ aliorum vt in sudore vultus alieni/vescamur panem nostro. ⁊ nihil in re vultus alieni/vescamur pane nostro. ⁊ nihil in de officij nihil suffragij. nihil satisfactionis impenderemus p ceteris qui suis nos laboribus aluntur aluerunq̃. Eto minus ista data sunt. vt luxurieris supbe in pompis equis familijs. fedissime meretricularũ lenocinijs. Nõ ꝑterea cõmissa sint vt comessationes crapulosas ⁊ sumptuosas ociodissoluto. cum maxima tempis cõsumptiõe ⁊ omeratiõe corpis ac animarũ/quotidie sequeremur. Deniq̃ vt ditaremus carnẽ ⁊ sanguinẽ. imo q̃q̃ carneos ⁊ sanguineos homines/de bonis pauperum de patrimonio crucifixi. Sed vt custodiamus iustificationes dñi ⁊ legem eius inquiram⁹. Custodiamus inquã nõ diffamem⁹. dissipemus. irrideamus laceremus iustificatiões dñi. Et legẽ eius inquiramus nõ tradẽtes nos nostraq̃ institutionib⁹ mundi ⁊ legib⁹ Justinianis. sed legi domini que imaculata est cõuertens animas ⁊ sapiẽtiam p̃stans ꝑuulis. glosa humilibus quales sũt penitẽtes. Penitemini ergo. Postremo monet nos qui dicit. quãto gradus/altior(qualis ẽ noster qui sacerdotes dicimur. ⁊ qui genus electum regale sacerdotiũ christi dñi. imo ⁊ dij nomiamur) tanto casus grauior. cõsone ad illud satyricum. Oñe animi vitium tanto' cõspectius in se crimẽ habet/q̃to qui peccat maior habet. Porro si ca/sus noster grauior: cõsequẽs est vt resurrectio penitentias. fortior exigat. Conclamo igit̃ ꝑ corꝛ obtestor p euangeliũ sacratissimũ dñi nostri iesu christi. Penitemini ⁊ credite euãgelio'. quoniam qui ſe humiliat ꝑ penitentiã / exaltabit̃ ad gloriam. Hoc modo status noster status ecclesiasticus vꝛget nos magnis ⁊ certis rõnibus penitere. si nõ obtorpuimus. si nõ oñino pditi ⁊ christiana religione abalienati sumus. Rursus compellit ad idem. locus ip̃e materialis in quo cõuersamur. qui locus est ecc̃lia. Cõmonebat̃ ꝓ actus nostre orationis ordo/ vt similiter ex loco in q̃ cõuersamur qui locus est materialis ecc̃lia/robur eldem orationi nostre donaremus. Sed multi que stionibus agitat̃ animus ex his que dicta sunt.

Una si ecclesiasticici nõ penitẽtes p seipsis/ꝑficiant alijs p quibus eos diximus ad satisfacien,

dum obligatos. Videt q nō. p pdictum. ꝛ p illō Gregorij. Cum is qui displicet ad intercedendū mittit / irati animus ad deteriora puocat. Alia si ecclesiastici nō penitētes p alijs / faciunt bona ecclesie sua. ꝛ si ad restitutionē obligant: videtur em̄ q cōtra donantiū intentionē / bonis illis abutunt. nec laborant in vinea dñi. nec denariū habere merent. Altera si ecclesiastici omes tenē / tur ad studiū legis diuine. videt q sic p pdicta. quia ideo dedit illis deus regiones gentium ꝛ populos. vt cu. iusti. eis ꝛ legē ei⁹ exq̄rāt vt dcm̄ ē. Ad oppositā istorū oim̄ est argumentū. quia talia dicere ē ptem ecclesiasticorū longe maiorē ponere extra statū salutis. eāq̄ damnationis reā affirmare. Alie questiones sunt. vt si licet ex bonis ecclie aliquid sibi retinere vltra id qđ dicit apostolus. habētes alimēta ꝛ quibus tegamur his contenti sumus. Videt em̄ q residuū ē ecclesie ꝛ pauperum. quale auferre / sacrilegum ꝛ impium dicunt Hiero. ꝛ Bern̄. Annexa est huic questio. De ditatione parentū ex bonis ecclesie. De collatione bñficiorū indigniorib⁹. De multiplicatione beneficiorum vltra decentē sustentationem psone occupantis. De intrantibus distri / butiones ex solo introitu ad horas. De dantib⁹ se totos ad practicatiōes seculares ꝛ q̄nq̄ ad turpes questus. Et similes multas. quas omes dissoluere / breuitas affectata reclamat. Sed quattuor cōsiderationes ꝗsi totidē claues p aptione faciliori placet afferre. Prima cōsideratio. Ecclesiastici qui nō penitent sed cōputrescunt in pctis suis / nullum opus faciunt apud deū. p se vt alijs acceptū sibi ad cōsecutionē vite eterne. p quāto fructus suorū operū talis / ex corrupta radice procedit. que radix est eorum voluntas deprauata. Elongant quoq̄ magis ꝛ magis a deo. q̄m q̄ lōge a peccatoribus salus. Hoc intendebat dominus cum ait. Maledicam / bñdictionibus vestris / ꝛ sibi plurima in hanc sententiā. Secūda consideratio. Ecclesiastici q̄uis impenitētes impiētes tñ ea que ex institutione bñficiorū suorū iniuncta eis sunt. in horis dicēdis. ꝛ similibus. ipi faciunt fructus beneficiorū esse suos. saltem apud hoies nec ad restitutionē obligant. Obligant tñ in foro cōsciētie / aliter recompensare benefactorib⁹ ꝛ fundatoribus suis. pīsertim faciēdo sibi amicos de māmona iniquitatis. vt p alios supleant redemptionē ꝛ satisfactionē / quā ipi sine grā pmanentes / insufficiēter agūt. Valēt pterea hmōi bñficia / nō ex virtute psonarū. q̄m tales supponuntur esse in peccato mortali ꝛ p cōsequens dei hostes odiosi. sed ex psona totius ecclie. ꝛ ex offerentium deuota pietate valorē suscipiunt. qualem ꝛ q̄tū nouit deus. Tertia cōsideratio. Plus cōgruit ecclesiastici / noticia sacre legis q̄ alia. ꝛ multis / pa est de necessitate pcepti. sed magis ꝛ min⁹ p diuersitate officiorū curarū atq̄ dignitatum. Curati nominati tenent scire pcepta dei. ꝛ articulos fidei in quodam generali p denunciādo sb dictis. Materiā insup de sacramētis ecclie. put in cōmuni vsu practicat ꝛ versat. vt de mō baptisandi. de modo audiendi cōfessiones. ꝛ interrogandi. ꝛ docendi. ꝛ absoluēdi. ꝛ penitētias iniungendi. de modo matrimonia contrahendi. de modo sacre vnctionis. ꝛ de instructione illius q̄ laborat in extremis ꝛ sique sunt talia. Curati pro his sciendis si nō laborāt vel studendo vel audiēdo. an sint in statu salutis. ipi viderint. ego nō estimo. Quidā tractatuli sup his cōmunibus / cōfecti sunt. Quos saltem habere deberēt tales ecclesiastici. q̄m nec sumptuosi sunt in scribēdo. nec dispendiosi ꝛ difficiles i itelligēdo. De platis vero qui absentes sunt nihil hic diffinio. quēadmodum parati esse debent ad faciendū ꝛc. Quarta consideratio. Intentio ecclīasticorū in oīb⁹ suis actibus debet esse diuinus honor ꝛ eius obsequiū. ꝛ consequēter ex incidēti ꝛ quasi accessorie. ipi possunt tpalia desiderare ꝛ acquirere pro sustentatione decēti suorū statuū. decentē intelligite statū. put sapiens iudicabit. ꝛ nō put ambitio vel auaricia suadebit. Juxta quā cōsiderationem dat regula cōsequēter ad sciēdū si in celebrationib⁹ missarum. si in horis lucratiuis. si in alijs opibus suis. imo ꝛ si in multiplicatione bñficiorū ipi ecclīastici sint symoniaci. vel symonia. aut turpi lucro / notādi. Descēdere aūt ad singula omnino diffinienda / neq̄ facile est neq̄ possibile sub certa regula. ppter varietatē circūstantiaruꝫ. ex q̄bus / iuris variationē scit / nemo.

Pura dici potuerant. sed interim contenti / ꝛ ad secundā nostre exhortationis ptem transeūtes / ostendam⁹ ex loco in quo sumus / cōgruitatē penitendi. Locus noster viri pres ꝛ fres locus eccīie materialis in quo frequētius cōuersamur. nos admonet si nō obsurde scimus vt obediamus dicēti christo. Penitemini. ꝛc. Quāq̄ em̄ vallis hec miserie / locus sit vniuersaliter fletus ꝛ penitentie / vbi tanto magis flendū esse dicit Augustin⁹ q̄to minus fletur. nihilominus temploꝝ locus. sua quidē religione ꝛ qualitate cōmonere facit vt peniteamus. Quid itaq̄ aliud videntur pdicare imagines omes in ecclesia ante. quaquauersum. supra. subtus. ꝛ in lateribus. cantus in / super ꝛ pulsus. ea quoq̄ que leguntꝫ ꝛ fiunt omnia. nisi leuemus sursum corda. ꝛ nō mentiamur respondētes: habemus ad dñm. Leuare aūt sursum corda nequeūt sane ipi peccatores sine penitentia. ꝛ magna penitētia. Habent seculares homines seu militares seu plebei / loca sua in quibus exercent. plena multis spectaculis. vanitatibus ꝛ insanijs falsis / que penitentiā nō solum nō incitant sed pturbant. Aide foza negocīosa. abū dare infinitis piurijs. fraudib⁹. murmuribus in-

conditis.clamoribusq; dissonis. Vide curias patrocinātiū.intra quales/nota litigantiū magnilo quas linguas acutas ⁊ instructas vt narrent fabulationes sed nō vt lex tua dñe. De curis curialium quid aliud dicturꝰ sum/ q̄m quia tote cure sunt.⁊ tote cure vanissime.nec cure celestes. sed plerūq; scelestes? Nō discurram p singula taliū loca quozū plurima a sanctis doctoribus imerito, interdicta sunt eis qui penitentiā salubrē integro animo pagere moliunt. At vero nos ecclesiasticos continet locus sacerrimus.locus religiosissimus.locus totus penitētie salubris puocatiuus.si tamē in eo nō manemus sicut bestie ignari mysteriozū omniū que fiunt ⁊ cernunt. Si preterea cozpe existente in ecclesia/nō sit animꝰ in patinis.sicut est apud Terentiū. Si deniq; nō facimus de domo orationis /domum negociationis ⁊ spelunca latronū. Quo pacto fit? Certe aut cogitando aut garriendo secularia.aut distributiones diuinas tanq; nobis qui nō eas lucramur indebitas furtiue rapiendo.furtiue dixerim iudice deo.⁊ si nō mūdo.qui si eos soluit.nō tñ absoluit. Ceterū crux ⁊ crucifixus/nonne loquuntur vt penitentiā agamus.cum talem ipm christuz ante oculos statuāt.quo nullus vnq; acerbius doluit nō p suozum sed p nostrozū satisfactione pctōrū Sanctozū rursus sanctarū q; imagines idem suadent.ingerentes memozie nostre q; p multas tribulationes opozтet nos intrare in regnū dei vt ipsi.⁊c. Deniq; tūbarū sculpture.magnis nos vocibus ⁊ lamētis/ad penitentiā puocare non cessant.ingerētes quid illi sint.quid fuerunt q̄d de nobis meruerunt.quid exigunt vt suum/quozuz cozpa icinerata/tegit tellus? Si ad hos oēs ⁊ similes assidue clamozes nequaq; aperimꝰ aures mentis intimas/nō iam surdastri sed surdi sumus.imo ipis quas intuemur ⁊ calcamus imaginibus atq; simulacris assimilati sumꝰ que habēt aures ⁊ nō audiūt. Quid de ipso sacrosancti do/minici cozpis sacramento satis vnq; dicturꝰ sum malo nunc silere q; pauca dicere. De illis q̄ abutunt eo ad cumulū peccandi/quod singulariē datum est ad auxiliū subleuamēq; penitēdi. Hi sūt indigni tractantes illud quod sub questione ter/ribili increpat dñs p ꝓphetam. Quid est q; dilectus meus fecit in domo mea scelera multa.

Nō nos ita viri patres ⁊ fratres.sed in loco tali tanq; diuino ⁊ celesti audiamus vocem domini impantis vt amotis calciamētis nostre vetu/stat p penitentiā (suū est em hoc officiū)stem in tra hac que sancta est dicētes cū Jacob. Terribilis est locus iste.nō est hic aliud nisi domus dei ⁊ porta celi. Etem dñs est in loco isto.⁊ nos. ergo sancti sumus qui habitamus in sancto quibꝰ dei gratia cōcessit.si nō abutimur.illa vota ꝓphetica. Vnā petij a dño hanc requirā vt inhabitez in domo dñi. Et rursum. Quam dilecta tabernacula tua dñe virtutum.⁊c. Et iterū. Elegi abiectus esse in domo dei mei.⁊c. Ad quid? Ad penitētiā precipue. Penitemini ergo. Circa hec quadruplex occurrit cōsideratio moralis. Prima sanctius est ⁊ deo placentiꝰ ⁊ fructuosius regularitez orare deum in tēplis ⁊ locis sibi dicatis q̄ alijs. Valoz quippe orationū ibidem factarū cumulat ex oratione generali ⁊ loci maiestate ex qua fit deuotiōis maioz incitatio. Propterea nō absq; grā di rōne sedula religio patrū nostrozū/ pticularia oratoria vetabat.p̄sertim p missis celebrandis. Dixi in consideratione regulariter.quoniam accrescere valoz ipis orationibus aliūde q̄ ex loco sancto posset. Secunda cōsideratio omis blasphemia/que attribuit deo vel sanctis eiꝰ indigna vel turpia/vel verbo vel facto vel signo/tāto ere crabilius fit in ecclesia quāto locus plus sacer est. Que blasphemia/si fiat sub ludi specie/debet autoritate p supiozes seriose reparari. Nec consuetudo ad oppositum alleuiat imo aggrauat.q; verissime corruptela est.⁊ sacrilega corruptela.que in caput supiozū redundabit.si nō p suo officio remediare curauerint.maiozi quidem animositate quā p suis tempalibus decertarent. Tertia ?sideratio. Una ex causis quare ecclesiastici mali ⁊ impenitētes/pessimi sunt supza ceteros(put sepe exptum fuisse testatur Aug⁹. ⁊ tempa mea idem monstrant ad oculum)assignat conuenienter.quia tales ipi deo magis ingrati sunt dū abutunt eis omnibus que eos ad penitentiā puocare debuerant. Omnia em remedia p sua cozrectione vt sunt exempla sanctozum ⁊ predicatiōes ⁊c. conuerterunt in fastidiū ⁊ contemptum ex continuo auditu ⁊ visu.adeo vt tandem se esse credāt sapientes ⁊ prudētes pre alijs monitoribus suis quoniā impinguati sunt incrassati dilatati .ideo dereliquerunt deum factozē suum.⁊c. ⁊ humilitatem nostre religionis ⁊ suozū ꝓmulgatozū/ponunt in abominationē sibi. Qualis igit spes salutis esse potest. vbi que fuerant remedia/cōuertūtur in nauseam ⁊ venena? Quarta consideratio. Affectiones puerse que sepant a deo/damnabiliter fiunt vbiq; damnosius in eccl'ia. Negociationes preterea seculares/ fiebāt olim in templo hierosolymitano displicibiliter christo .B ex suo zelo subuertente cathedras numulariozum apparuit. Nūc displicibilius fiūt in tēplis suis.in quibus mysteria magis spūalia/conuenit celebrari. Hec de secūda pte sermonis.

Postremo fas p nobis est/nō solum ex statu psone/nec ex loci qualitate corroborationem addere nostre orationi pro persuadenda nobis penitentia vt iam fecimus sed etiam tertio ex tempis qualitate. Omitto

ꝑ tempus dñe vite misere huiꝰ ⁊ erumnose/ tempus lugendi est/ tempusq; penitendi. ¶ Nõ loquor de tempe hoc quadragesimalis abstinẽtie/ qõ in/ trauimus. quãq; multa dici ad rem competerent Tum de ieiunijs/ qua obseruatiõe cõplenda sunt ⁊ qui sunt quos pia necessitas excusat? ¶ Quali in sup delicti obnoxij sunt ecclesiastici trãsgressores ⁊ fundatores hmõi ieiuniorum. Tum ꝓterea de ieiunio quadragenario xp̃i quali qualiterq; fuerit completũ virtute. ¶ Sufficiat ad dolendũ lugendum penitendũq; cõtinuo/ aspectus huiꝰ tẽporis: imo huiꝰ tempetuose etatis nostre. in qua regnat luctuosissimũ absq; exemplo. imo nullis vnq; luctibus equandũ scisma. quod nõ vetusta te consumit vt oñia. sed in dies/ alti⁹ radices malas agit. ⁊ tanq; fama monstrũ horrendũ in dies vires acquirit eundo. Expectauimus pacem/ deplorat ꝓpheticus sermo. ⁊ ecce turbatio. Sic ecclesia insanabili quodã cancro depascit egrescit q; medẽdo. Sic suam hydram patitur qui ex successione fecũdior fit. Ipa insuper minotaurꝰ vix egressibili labyrinto circũdat. ⁊ more ferarũ habet in rete pedes suos. ¶ Nunquid nõ igitur tempus tale est in quo penitere ⁊ dolere cum ingenti gemitu ⁊ plangore assiduo cum lachrymis ⁊ rugitu coartamur nos ecclesiastici ⁊ dicere. Tu exurgens dñe misereberis syon. quia tempus miserendi eius quia venit tempus. Et iterum. Tempus faciendi dñe dissipauerunt legem tuam. legẽ charitatis vnionis ⁊ pacis. ¶ Prima consideratio. In oñi tẽpestate grandi ⁊ internitiõe/ vbi primũ incipit a sanctuario dei saluberrimum/ est iuxta Ezechielis visionem/ signari signo thau in frontibus. Illi quippe soli saluantur sic signati. Quale signum illos solos accipere notat predicta visio qui gemunt ⁊ dolent sup cunctis abominationibus que fiunt. hoc aũt ꝓ penitentiam fieri ꝓ spicuũ est. Ubi vero magis incepit ira dei a sanctuario suo q; hoc tempe misero quis legit quis audiuit? ¶ Penitemini ergo. ¶ Secunda consideratio. ¶ Quoniã facta est scissio ita vniuersalis in corpore mystico ex peccatis singulariũ persona rum ⁊ eorum peruersis moribus quomodo fit in corpore vero dissolutio eius ex vitio morbido ꝓtium ⁊ corruptis humoribus consequens est vt penitentialis medicina primum reciperet in membris sanitatem. presertim cum videatur hic eẽ digitus dei. cui humanum auxilium quasi penitus deesse sentitur. ¶ Quapropter impetrandum est diuinum: testimonio Josophat. ¶ Que impetratio ñ melioꝰ q; ꝓ penitentiam humilem acquirit. ¶ Quoniam sicut exaltatio ambitiosa ⁊ perdita multo/ rum ecclesiasticorum tam feda abiectione humiliauit ecclesiam/ ipa si queritur rursus exaltari vt ꝓ penitentiam humilem hoc fiat necesse est. Penitemini ergo. ¶ Tertia consideratio. Reuerentia pia ad matrẽ viget plus q; alias in filijs/ tempore necessitatis ⁊ conculcationis sue. vt humilientur ⁊ doleant ⁊ penitentie signa demõstrẽt presertim vbi per talia/ miserabilibus eiusdẽ matris necessitatibus subueniri conuenit. dũ singuli filiorum singula merita sua: sicuti quasdam donationes ⁊ redemptiones conferunt in commune ad redemptionem matris captiuate. Sic est in presenti tempore. ¶ Penitemini ergo. ¶ Quarta consideratio ¶ Scisma presens/ nõ ipedit veram penitentiam imo magis ad eandem faciẽdã animat ⁊ inducit tanq; ad primũ antidotũ ⁊ medium ꝓ portu salutis attingendo. Scio tñ nõnullos hinc inde posse inquietari a scrupulis ⁊ questionibus pluribus super casibus reseruatis. et sup potestate clauium. ⁊ alijs perplexitatum nodis quibus scisma presens respersum est. Scio nihilominus responsum factum eẽ anthonio. q; sola humilitas oñes diaboli laqueos secura ꝑterfugit. Humiliatus sum ⁊ liberauit me inquit ꝓpheta. Nulli vero absq; penitentia daꝫ post peccatum talis humilitas que rursus exaltet. Soli igitur bene penitentes securi sunt. q̃obrem penitemini ¶ Hec fortassis sufficere potuerant de necessitate penitentie nostre/ nisi reuerentia euãgelij hodierni cui credi oportet. ⁊ q; appropriate de ecclesiasticis loquitur/ cogeret nos sua maiestate vt aliquid diceremus. nec ipsum nostro silẽtio indigno transiremus. ¶ Ita q; euangelicus ℣mo. xxiij. c. Matth. vnde euangeliũ hodiernum cõscriptum est/ loquens in ꝓsona christi ad phariseos ⁊ scribas sui temꝑis: notat in speciali/ sub reꝓhensionibus quattuor. ⁊ octo maledictionibus. a quibꝰ debẽt ecclesiastici precauere. vt increpatio malorum. bonorũ sit instructio. ⁊ vt super malo cognito/ penitentia salubrior fiat. ¶ Prima reprehensio est dicere bona ⁊ nõ facere. hoc eniz quid aliud est q̃ se ꝓpria voce damnare ⁊ talem eẽ cui merito dicat dñs. Ex ore tuo te iudico serue neqũ Videte autem patres ⁊ fratres quãto amplius est delictum. neq; dicere bona neq; facere imo dicentibus atq; facientibus modis oñibus serio ⁊ ioco clam ⁊ palam contrariari. ¶ Secunda reprehensio est onerare subditos duris ⁊ multiplicatis ponderibus ꝓceptorum ⁊ penarum. digito autẽ suo nolle ea mouere. Quo in loco culpãtur illi ecclesiastici qui excommunicationũ ⁊ vexatiõum | et maledictionũ sententias accumulant supra merita. quo fine: ipi | viderint ⁊ q̃ consone ad euangelicam libertatem ¶ Tertia reꝓhensio est hypocrisis ⁊ superstitiosa in habitibus. quibus sanctitatem aut religionem ꝓferunt. qualia intus horrent ⁊ fugiunt ipi talit induti. qualiter induimur nos ecclesiastici oñes diuisi a populo. precipue dum in ecclesia ministramus. Sed sepe mentiuntur he vestes. dum aliud monstrant extra. aliud

tegunt intra. exterius sanctitatem interius vilitatem. Quarta reprehensio est ambire vanā gloriam. in locorū eminētia. ⁊ alto recubitu in cenis in saluationibus popularibus atq; forēsibus. in titulis ⁊ appellationibus. nomie magistri aut patris aut dñi. in quibus oībus corrupta affectio magis q̄ ipa actio que de genere bona est/ ⁊ bene fieri potest/ inculpatur. Poteſt em̄ aliquis oīa ista querere/ si status suus ⁊ vocatio/ exigant pro vtilitate reipublice ⁊ eccl'iastico honore. non pro singulari ambitione. Aliquis em̄ ex ecclesiastic/ cur nō fas habet alte sedere ⁊ salutari populari/ ter. ⁊ appellari vel mater vel pater. vel dominus si nō istis delectet? Hoc est si nō nomina tantum ⁊ famam sed res ⁊ opa ⁊ officia p nomina designata/ querit ⁊ implet. nō ad suam sed ad dei laudem magnificentiam ⁊ gloria? Sequuntur octo ve Ve primū est claudere viam celi peruersis moribus ⁊ exemplis. Hoc fit dum imperiti ⁊ simplices ex populo/ arguunt sibi licere ea que vident patres ⁊ pastores suos facientes. Secundum ve sub p̄textu longarū orationū viduas ⁊ simpliciores spoliare. A quo ve non immunes sunt hi qui obitus ⁊ seruitia multa in ecclesia pollicent. ⁊ ea vel nō exoluunt. vel impfecte ac negligēter exoluunt. Tertium ve traduci potest appropiate ad ecclesiasticos. querentes promotionē alicui' ad statum eccl'iasticum. vel contra eos q̄ affectu carnali vel alio faciunt eum' puersis exemplis ⁊ moribus duplo filium gehenne q̄ futurus erat in statu seculari. Quartum ve contra malos interpretes christi. ⁊ specialiter iuramentorū ⁊ votorū in quibus fallunt ⁊ fallunt ex sacerdotum ordine/ in cōfessionibus audiendis. Quintum ve contra eos qui decimas vsq; ad minimuz esse soluendas decreuerunt ⁊ grauiora ipsi derelinquunt. Judiciū scz misericordiam ⁊ fidem/ sic̄ apud quosdam in ecclesia plus puniretur transgressio vnius cerimonie ⁊ traditionis humane/ q̄ blasphemia in deum aut suorum preuaricatio mandatorum. Sextum ve mūdare diligenter id quod foris est in vasis quibus deo ministrat. vt est calix ⁊ conscientiā dimittere rapinis ⁊ immundicia plenissimam. Ut faciunt qui in conscie̅tia peccati mortalis/ ⁊ in continuo pposito nō relinquendi peccata sua/ neq; occasiōes peccatorū ministrare presumunt. Septimū ve contra hypocrisim eorum qui sanctitatē fingunt extrinsecis signis. intus aūt sunt hypocrisi ⁊ iniquitate. comparati merito sepulcris dealbatis. Quod si culpantur hi qui mali sunt/ quo vituperio digni videntur qui peccata sua p̄dicant gloriantes cum malefecerint ⁊ exultantes in rebus pessimis in piniciem ⁊ contagionē ⁊ scandala certa pusillorum Cuidā. improperiū dixit alius. Abi hypocrita. Cui acuta mordacitate rndit injuriatus. Tu this es vt nec hypocrita dici possis. Ita palā ⁊ in publico puersus es vt nullus fictioni locus relictus sit. Octauū ve est qui sanctis reuerētes esse videnť. colentes eorū sepulcra memorias atq; reliquias. ipi tamē eos nequaq̄ imitanť in sanctitate. imo p̄sentibus inimicanť ⁊ insidianť qui sanctorum vitam atq; mores quesierint imitari.

Ad que oīa ve subiungit horrenda conclusio. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Domus hec domus erat synagoge. cui succedit domus eccl'ie. quam iam pene desertioni vicinam intuemur vt olim synagogam. Auertat hoc pius ecclesie sponsus Jesus christ'. Auertet autem si fuerimus penitētes. si nos benigne intuitus fuerit ⁊ conuertet ad se. ⁊ tandem reponet in sue dimissimo habitac'o suo. ad quod nos p̄ducere dignetur qui sine fine permanet in secula seculorū. Amen.

Finit.

Sequitur ítez sermo

eiusdem factus in cena domini pro humilitate. valde notabilis.

Deo exiuit ⁊ ad deum vadit. Originaliter Joh. xiij. ⁊ i euāgelio p̄sentialiť recitato. Nos ⁊ mei similes qui a deo exiimus p peccatum longe nimis. Quia longe a peccatorib' sa- p orationis ⁊ pie inuocationis gressum. mox adhus. vadam' nūc rursus ad eū erit. quia ppe est dñs/ oībus inuocātibus eum in vitate. Cui' orationis nostre mediatricē te cō- stituemus/ o virgo beata/ virgo deo iunctissima. ad quā deus venit. ⁊ a qua fm corp' exiuit. Te nūc ob hoc salutātes ⁊ dicētes. Aue Maria.

A deo exiuit ⁊ ad deum vadit. scribiť vt supra. Alta verborū pfunditas. alta nimirū. ⁊ quis cognoscet eā? Sed ita loqui decebat conscīū secretorum dei. Hic tam sublimis volatus grādi aquile spūali homini videbat. cui ex sentētia dicē fas erat illud p̄bie apud Boetium. lib. iiij. metro primo. Sunt etem̄ penne volucris mihi. que celsa cōscendāt poli. quas sibi cū velox mēs induit. pero sa terras despicit. ⁊c̄. Mihi vo quid ni stupor mētis ⁊ digna admiratio debebat ad hanc sciam que mirabilis facta ex me est cōfortata est. ⁊ non potero ad eā? Quid nisi venerabundū quoddaz silentiū cōgruebat? Cōgruebat vtiq; silentiū potius q̄ elato sermone de diuinis obstrepe inē olores me raucū anserem. potiꝰ q̄ sordidis pedibus affectionū. manibusq; opationū. me sanctuarium verborū dei temerariū introire. Ex officij mei debitum ipi vos scitis. sed ⁊ frequens deuotionis vestre conuētus ⁊ prestolatio quippiā vel impfecte balbutire cōpellit. Ad deo inqt qui euāgelista ex

luit. Hiroz si nõ ptinus ad ℔ verbũ miramini. De quo nẽpe alio ist̃ dicit. A deo exiuit/q̃z deus verbũ z verbũ erat apud deum. z deus erat verbũ. Si eternaliter apud deũ/qualiter a deo exiuit. q̃modo eternaliter apud deum? Sed dices exitus iste verbi a deo/est ipa filij generatio. verũ est si est filij generatio sicut esse ꝓfitemur. vides q iste exitus prorsus est ineffabilis. De eo quippe scriptuz est. Generationẽ eius q̃s enarrabit? Esa. liij. ca. Propterea cur conarer eloqui qd̃ enarrari non potest/nõ esset illud sobrie sapere? Quid si quis loquat nõ iam hominũ sed angelorũ linguis q̃ pacto effari sufficiet deũ a deo exire/nõ localiter nõ dimensionaliter. non diuersitate substantie/neq; durationis varietate sed psonali tm̃ distinctione. Qui z regredi dicit ad deũ dum suũ rependens amorẽ patri/spirat z quodãmodo donat spiritũ sanctũ. donũ pstantissimũ z vtriusq; nexũ. Quẽ sileamus interim de secretis his celestibus z perscrutationem inuestigationẽ hui⁹ diuini exitus z regressus ad intra/nos vel ad scholam vel ad celebritatem beatissime trinitatis remittamus. Illic magis/discere est/quo filius egredit a patre vt imago pulcerrima a pulcerrimo vt verbũ sententiosissimũ. vt ars omniũ fecundissima. vt exẽplar distinctissimũ vt idea z forma quedã omniuz capacissima z actualissima z potentissima. Sic igit exiuit xp̃us a deo. eternaliter productiue. z ad deum vadit/spiratiua dilectiõe. Amplius vo cõsiderationi nostre/alius obijcit xp̃i a deo exitus. alius quoq; sui ad eũ regressus. nõ quidẽ intrinsecus psonaliter vt p̃us. sed denominatiõe q̃dam extrinseca. z idiomatũ mutua cõmunicatiõe. quã opata est humanitatis assumptio. Et q̃d est pcor hoc modo xp̃m a deo egredi: nisi eundẽ in ℔ calamitoso vallis lachrymarũ exilio/dignanter incarnatũ cõmorari. affligi. cruciari? Nihil quippe longinquius a deo poterat excogitare mens humana/q̃ impassibilẽ ad passionem egredi. inuisibilẽ videri. imortalẽ quoq; esse ptícipem mortis. Ast xp̃m regredi ad deũ/est ip̃m a mortuis resurgere Iam nõ morit̃ q̃m mors ei vltra non dñabit̃. ad Rho. vj. q̃ in patria z ciuitate z regno p̃ris i celestibus ad dexterã suã sedet in eternũ. cũ omnia subiecit ei deus. ad Heb. ij. hic ẽ ver⁹ iusticie sol qui orit̃ in natiuitate. occidit in passione. z ad locum suũ reuertit̃ in gloriosa ascensione. Eccs. i. Et quia habent pprias solẽnitates hec mysteria tuosq; ꝑmões. tantũdẽ dictum sit hic/quo xp̃us a deo exiuit p incarnationẽ z ad deũ vadit p glorificationẽ. Demũ repibilis est exitus q̃dã terrarius/xp̃i a deo/ꝑm animã q̃ cõmunis ẽ oib⁹ creaturis. Dicit itaq; diuinus theologus Johs. Quod factũ est/in deo vita erat. Vita erat. nõ quidez p ideptitatẽ realẽ z essentialẽ rei facte ad factorem vt manichei blasphemant. dicẽtes aiam eẽ ptem a deo decisam p actionẽ pncipis tenebrarũ. Sed vita erat/p idealem z viuificã/exemplarẽ seu archetipam cognitionẽ z virtutẽ producendi efficacissimam. longe excellẽtius/longe ineffabilius/q̃z in ipa/mente artificis/domus fabricanda vltima go pingenda/existat z suo modo viuat. Quid vero sint hmõi idee. z qualis sit earũ distinctio/non est hic disputandi locus? Multe doctorũ traditiones in vnam vitatẽ (si bñ capiant̃) reducibiles sup̃ pma sentẽtiarũ distinctiõe habent̃. Ab ℔ igit̃ esse ideali illud recte phibet̃ egredi/quicqd fit extrinsecus in eẽ suo reali. regredi aũt non nisi creature rõnali ppria datũ est. q̃z velit Boeti⁹/ oia in suũ regredi pncipiũ velut si flumina vnd̃ excũt reuertant̃. Eccs. j. Et qñ hoc? Añ repetũt ppios queq; recursus. reditu q̃z suo singula gaudent. Nec manet vlli traditus ordo/nisi q fini iũxerit ortũ. stabilẽq; sui fecerit ordẽ. lib. iij. De etro. ij. Hoc sit. dũ mot⁹ inditos nature sue/custodiunt. dũq; vices indultas pagunt: agendo patiendo monẽdoq; Catuero q̃z tũ tibi ẽ creatiõis egressus excellentior (o rõnalis spũs) tãto regressus tuus ad deũ ẽ/q̃to a reliq̃s oĩb⁹ a pfectiõe differentior. Tu nempe rõnalis spũs sic̃ capax z pticeps dei sol⁹ factus es p intelligentiã atq; rõnem. hinc ad imaginẽ dei z similitudinẽ fact⁹ affirmaris. Gen. j. Sic soli tibi ad deũ regredi concessum ẽ/p cognitionẽ z amorẽ. Dirigunt̃ cetera in cursibus suis z ab agente infallibili. sicut si videns alios cecũ ducat vt dicit Auerrois. Tu sola/videns videntẽ insequeris. Tu sola/cognitiue ad pncipiũ tuũ regrederis. vt fias vnũ ens cũ diuina eẽntia. tertia pte libelli de ornatu spũalium nuptiarũ. Alia inq̃t ꝓtemplatis ita coniungit̃ do vt fiat ip̃m illud esse vitale z ideale qd̃ eternaliter in deo ꝓhabuit. Quẽ errorẽ/ vna nuper epistola a me edita coarguit. Velim preterea cõmonuisse vt de hac materia caute legat̃. Berñ. ad frẽs de monte dei. lib. ij. Ceterũ aia humana pcipue ilia est inter omnes rationales spiritus/que nõ solum regredi ad deum sed oĩa alia in eum referre debet. Propterea eñ ip̃a corpori coniuncta z in imis certis ligata. ꝑm Platonicos. Propterea nexum duplicis mundi/tam spiritualis q̃z corporalis/opat̃. q̃si duas illas cathenas causarum aureã z argenteã/nectẽs. Deniq; idcirco i orizonte duplicis mũdi statuit̃ facies/ sua. put diuini theologi. z eleuati metaphisici edocuert q̃tin⁹ p ip̃am ea oĩa referrent̃ in deum cognoscẽdo z vtendo/que ab eo egressa sunt in creando. Hinc dixerunt Aristote. j. politi. z platonici. oĩa propter hominem. ipsum vero propter deũ fcm̃ esse. Hinc resurrectionis future necessitas concluditur. Alioquin naturalis instituti finis/ frustra esset. Sed de his alibi. Demum perspicuum est.

Reos solos ꝓpria appellatione homines dici debe re qui boni sunt ⁊ ad deū oīa referunt. ¶ Nūc ad christū redeo. Quia eū regressum hunc ꝑ intelligentiam ad deū ⁊ vsum/anima eius ꝑfectissimis modis exercuit. dum seipsam ⁊ rem quālibz alteram/sola per excellentiam in dei gloriam laudem amorem q reduxit. Hinc aptissima ratione. dixit euangelista noster de christo. q a deo exiuit ⁊ ad deū vadit. Exiuit dico ꝑm animam ꝑ creationis emanationē/⁊ ad deum vadit/ꝑ sui ⁊ aliorū omniū/in deum reuolutionem intelligibilem. Et sicut oīa a deo quodammodo accepit in sua creatione/dū ꝓpter ea facta sunt oia/sic oia refert in deum directiue ꝓportionabiliter satis ad ꝑmum exitum ⁊ reditum eternalem. ¶ Ad hunc finē olim egressus fuerat adam a deo in sui ꝑmaria creationē vt ad deum egrederet ꝑ speculationē ⁊ amorem. Sed ve peccato. homo cum in honore esset nō intellexit. compatus est iumentis insipiētib⁹ ⁊ similis factus est illis. ¶ Sequimur eum nos bestiales effecti. vitam pecudū eligētes. qui decli/uem animā iugiter ad terrena demittimus. q̄ porcino more versi ad infima vultibus adheremus. Vox est talium. Adhesit in terra venter noster. ⁊ iterum. Adhesit pauimento anima mea. ⁊ rursus. Infixus sum in limo ꝓfundi. Hinc exclamat satyricus. O curuas in terra animas ⁊ celestium manes. O q̄ suauior vox atq iocundior regredientis ad deum ⁊ gratias agentis/ꝙ de tenebris vocauit nos deus in admirabile lumen suū/ cui⁹ figuram gessit ꝑ petrus/a vinculis ferreis ⁊ carcere tetro liberatus. ⁊ eductus de custodia ad confitendum nomini dñi. Vere vincula ferrea cupiditatis nostre. Vere carcerē tenebrosum horriduz squaliduz ⁊ scenosum esse sordidū desideriū cordis nostri. ⁊ anima talibus immersa/quādo poterit liberis intelligētie alis ad alta subuehi ipa ad deum regredi quādo valebit. Hoc itaq fieri est impossibile nisi in manu forti ⁊ brachio extento illius qui eduxit vinctos in fortitudine. qui de stercore erigit paupem vt sedeat cum principibus. Qui contriuit portas ereas ⁊ vectes ferreos cōfregit. Hoc solo auctore sicut anima a deo exiuit sic ad deum vadit. quanq̄ donum hoc exercentibus se ad ipm ⁊ non nisi talibus / de lege cōmuni prestetur. ¶ Epilogantes ergo concludamus ꝙ est vnus christi exitus a deo ꝑ eternam generationem ⁊ habet suum regressum per spiritus spirationē. secūdo per humanitatis assumptionem. habet suum regressum per corporis glorificationez tertio per anime creationem. habet suum regressum per cōtemplationem.

Post sensum litteralem/theologicalem ⁊ methaphisicalem/supest vt thema nostrum p̄sertim primam eius ptem ad nos mores quoq nostros transferamus. Et dicamus/ꝙ duplex est moralis exitus anime a deo. Unus pessimus ꝑ superbiam. Alius optimus per humilitatem. ¶ Per superbiam exisse legitur filius ille ꝓdigus in regionem longinquam. Luc. xv. Quomodo exiuerunt Adam et Cayn. Genes. iij. ⁊ iiij. Quomodo egrediuntur fozas illi qui ima videt ⁊ loquuntur in idipsum scz contra deum. qualiter exierunt ⁊ exibunt. Discedite a me maledicti in ignem eternum. Mat. xxv. Lōginquus valde ⁊ pestiferus hic exitus. quia longe a peccatoribus salus. Exit⁹ iste a deo non est: sed super deum. sue voluntati propriam anteponendo. ideo dicitur elatio. Testis est illeq̄ est rex super oīes filios superbie. Job. iiij. Qui extollitur ⁊ erit super oīe quod dicitur deus. ij. ad Thessal. ij. Taliter egrediens fozas euanescit vt fumus nec regreditur sicut cozuus. nisi forte ꝑ impatientiam ⁊ rabidam obstinati odij latratione. nem. loquatur in idipsum in deū videlicet. ⁊ deum tibus suis in eum fremat ⁊ tabescat. ¶ Est ꝑ ea exitus bonus a deo per humilitatem. sed sub deum. ⁊ rursus ad deum. Non quidem locali distantia. nam quo ibit homo a spiritu tuo domine ⁊ quo a facie tua fugiet: Si ascenderit in celū tu illic es. ⁊c. Sed fit exitus iste ꝓpria quadam reputatione ⁊ intelligentia. quando anima ex consideratione intima diuine immensitatis / resilit in paruitatem suam. ⁊ se ad se contrahit ⁊ loco cedit. ꝓut ad aspectum magni alicui⁹ principis/ pauperculus seruus aut damnatus experitur. Hoc suo modo anima infirmitatis ꝓprie: imo cuiusdam nihileitatis conscia / ad cognitionem ꝑsentie diuinitatis imense horrescit. stupet pallet contremiscit. intratq fugiens a se velut in quādam desertam oīs impfectiōis egestatis sue regionē. qūo intrauerat Augustin⁹ qui dixit in lib. cōfessionū. Et factus sum mihimet regio egestatis. ¶ Nōne tibi Petrus miraculi stupore in captura piscium attonitus sic exire dñm voluisse visus est. Exi inquit a me dñe quia pctōr sum. Lu. v. Sic hodie manū christi beatā/volētem pedes eius ad lauandū tangere/ipe refugit dicēs. Dñe tu mihi lauas pedes. Velut si verbū ꝓdictum repeteret. Exi a me dñe. nō lauabis mihi pedes in eternū. ¶ O supadmirabilē hunc humilitatē. qz nunq̄ tum. Felix anima que taliter exit a deo. qz nunq̄ rectiori via ad deū vadit. nam correlatiua sunt ⁊ oīmode se habentia idem exitus iste a deo ⁊ ad eundem regressus. Sic vallis descensus ⁊ mōtis ascēsus. ¶ Dētior si nō ita se ꝓsequi testata sit Veritas. q̄ se hūiliat ait exaltabit. Lu. ix. ⁊ xviij. Hic Aug⁹ ait in epla q̄dā ad dioscoz. Nō aliā tibi inuenit quit ad capessendā ⁊ obtinēdā veritatis viā inuenies/q̄ q̄ que inuenta est ab illo qui gressuum nostrorum tanquā deus vidit infirmitatem. Prima est humilitas. secunda ē humilitas. tertia ē hūilitas

Quotiēs ꝫ interrogaueris/ꝫ dicā: ¶ Bonū est nos hic esse(o deuoti patres ac sapiētes viri)bonum est de humilitatis exitu sermonem audire. De qua vtinā cū humilitate ⁊ vt res digna erat loqui posset/arrogans ⁊ stulta ꝓsumptio cordis mei. ¶ Nam quale monstrū est/quale sacrilegium. vermiculum de humilitate loquētem. ⁊ ideo sup bire quia laudat humilitatem. ⁊ ideo exire a deo supra deū male p supbiam. quia suadet ab eodez sub eodem exire p humilitatem? ¶ Quis hoc crederet. si nō quia totiens exptum est? Sed inter laudandū humilitatem /surrepit supbia dum valde detestari querit. Ipa quādo nō introibit. quando nō castra cordis nostri subdola machinatiōe penetrabit? Ue ve filijs adam /ab hac terrifica p nitie. ¶ Sed ad humilitatē redeo. ad cui⁹ prēconium tria miracula/ei⁹ supra modū mirabilia :tri plex notificabit consideratio. Recte quidam de beato humilitatis exitu/totū hui⁹ collationis reliquū/contexerūt. vt alias pollicitus sum ostensu rum. Ex titulo humilitatis/ius tradi humilibus ad oīa conant possidenda/nō quidē ciuili lege sed diuina. Nam ⁊ mysteriū nō dicā diei hui⁹ solius/sed totius passiōis dominice/quid aliud ꝓncipalius eloquit/ꝙ imitande humilitatis exemplum? ¶ Propter quod saluator noster/carnez sumere hoc ē a deo exire ⁊ crucem subire voluit. vt oratio dicit ecclie. Ob hanc deniq; humilitatem cōcludit ꝑsens euangeliū. Exemplū enim dedi vobis vt quēadmodū feci vobis/ita ⁊ vos faciatis ¶ Tria humilitatis exempla sumemus/ꝑm tres vires anime. irascibilem rōnalem concupiscibilē Et tres virtutes theologicas. fidem spem ⁊ charitatem. Et tria diuinis ꝓsonis attributa .sapiētiam potentiā ⁊ bonitatem. Et iuxta tres stat⁹ ecclesie. ꝑlatos doctores religiosos Et ꝑm tres scripture autoritates. Prima humilem spiritu suscipiet gloria. ¶ Prouerb. xix. Secūda autoritas vbi humilitas ibi sapientia. ¶ Prouerb. xj. Tertia Deus superbis resistit. humilibus aūt dat gratiam. Jacobi. iiij.

Prima consideratio.

Humilem spiritu .suscipiet gloria .itaq; humilitas vera .nam est qui se nequiter humiliat. Eccli. xix. Vera inquā humilitas / dum feliciter exit a summa potētia ⁊ gloria ⁊ magnificentissima maiestate dei/in suam impotentiam ignominiam et seruilitatem infuendam sentiēdamq; efficit potētissima ⁊ gloriosissima ⁊ imperatrix liberrima/atq; monarchica sup oīa. ¶ Multis audire rōnem illam accipite. ¶ Perhibet Seneca/q; facilis ad diuitias/ꝑ contemptū via. Itaq; dicimus de potētia ⁊ gloria ⁊ reliquis que mundus offert. ⁊ que contemnendo fieri nostra testat Ambro. Uū vero melius q̄ ꝑ humilitatis egressum a deo/cōtemptus iste generat. quādo in compatione diuinitatis ꝓspicue cernit q; vanitas vanitatum ⁊ oīa vanitas :oīa mendacium. ¶ Quidni libeat exclamare cuz ꝓpheta. filij hominū vsq; quo graui corde vt quid diligitis vanitatem ⁊ queritis mēdacium? ¶ Quidni ꝓterea cōtempta vanitate ⁊ mendacio /faciat hec sublimissima humilitas /hec diuitissima pauptas /solum deū /gloriam suam. potētiam suam. opulentiā suam. ⁊ hanc arbitratur eē ꝑtem suam hereditatē ꝑclaram /⁊ portionē vberrimam in terra viuentium cum illo qui dicebat. Pars mea deus in eternum. Et in gallico sonantius dicit. Lest grande portion ⁊ bona parti. ¶ Porro quid ad ista conueniētius/q̄ vt hec humilitas sit glorioſissima /cui⁹ gloria solus de⁹ est. Hec vilificatio sit nobilissima /hec abiectio vbiq; famatissima. quia deus/fama sua nunq; abest. vt ꝫ ōniq; ipotētia/ꝫ fuit⁹. sūma sit potēria. imo oī potētia .sūmaq; libertas. Oīa possuz inq̄t apostolus in eo qui me cōfortat christus. ad Philip. iiij. ¶ Videat qui potest/q̄ta sit ex aduerso omnis supbe vanitatis. egestas impotētia ⁊ vilitas Nam qua rōne repleret vanitas satiaret egestas dominaret abiectio. consolidaret infirmitas. At tamē quid aliud sunt hec oīa nisi vanitas vanitatum ⁊ oīa vanitas ⁊ afflictio spiritus. ¶ Ex his ꝓspicuum est quo pacto vim irascibilem cui⁹ est in ardua tendere/ꝑficit hic beatus humilitatis exitus a deo. ex desperatiōe sui totali summā de xp̄o spem gerēdo. ⁊ ita ꝑm oēs alias suas ꝟtutes quas enumerat Guilhelmus parisien. reliquas. Ponit itaq; humilitas hec/solū deum spem suaz fortitudinem ꝓtectionē magnificentiā. ⁊ ita ō ceteris. Propterea fidenter ait. Dñs ꝓtector vite mee a/quo trepidabo. Etenim quo rueret. quo/modo mutaret aliud amplius quid conari posset que profundissima stabilitate/immobilitati penitus adheret? Quid eam aduersum violaret que altissimū posuit refugiū suū i firmissimo habitaculo tuo/qđ operatus es domine? Quo fugeret alibi? Quid aliud speraret? Quāobrem in remedijs humane instabilitatis ⁊ in certitudine casuum tam horrendorum procellis/figit nauem cordis immobiliter velut ancora quedam spiritualis ⁊ intelligibilis. Deniq; nō ponit carnem brachium suuz vt superbia que sperat in multitudine diuitiaruz suarum. vel temporalium vel spiritualium. ⁊ preualet i vanitate sua. Hec idcirco sibi cauet ab omni excellentia nimia. ab oīi quoq; defectu. vt ne extollatur presumptione/nec frangatur desperatione nō obstinetur obstinatione nec dissoluatur enerui mollicie/quemadmodum de his et alijs in omni materia virtutis si vacaret/fieri posset manifestum .si qualiter ardua mediocritate, via regia semper incedit doceremus. ¶ Sed ad dominantissimum ei⁹ imperiū venio. Quid eñ ē rebus dñari (put alias ꝓsecut⁹ sū latius) qđ eñ ē dñari reb⁹ inq̄ /nisi eis vti posse iuste vt placuit. Hoc

aũt cõuenit humilitati. omnia quippe assumit in
sut facultatem ⁊ vsum. dum ꝓpter deum se ⁊ om
nia alia contemnenda decreuit. Quo contemptu
sat̃ amplius (ne nos irrideant pharisei auari
hec audientes) ⁊ copiosius absq; vlla compatio-
ne contentat̃. q̃ ex nuda possessione ciuilis tituli
q̃ insup ex tendentia inhiante ad quasc̃ diuiti
as. aut eas ꝑ amorẽ amplectente. aut eis incuban
te ac mentetenus inherente ditaret̃. Sic de La-
thone preclare dictũ est a Salustio. q̃ quo pl⁹ glo
riam fugiebat/ eo magis assequebat̃. Ita procul-
dubio de diuitijs. ita de potentia seculi. ita ꝺ vm
bratili quolibet bono hui⁹ mundi sentire equũ ẽ
Ad quale igitur q̃tũc̃ humilitatis dominiũ
habere oĩa sub pedibus/ ꝑ generosum contem-
ptum. Oĩs locus quẽ calcauerit pes vester. id
est. affectio. vester erit ĩnąt dñs. Deut̃. xj. Quã
latũ iperiũ: nihil aliud a ꝺo magnipẽdẽ/ vl̃a nul
lis subijci nec̃ cõculcari. Hoc nõne est signũ ma-
gnum apparens in celo intelligibili ⁊ supmo anie
rõnalis. Mulier sc̃z humilitas/ amicta sole iusti
cie. Nam quid iustius humilitate/ que oĩem im
plet iusticiam. glo. Matth̃. iij. In capite ei⁹ co-
rona stellarum duodecim. oĩa. ſ. fulgore virtutũ
radians ꝓfectio. ⁊ luna totius humilitatis sb̃ pe-
dibus eius hoc est sub affectionib⁹ ꝓ ꝛẽptũ. Hec
est ditissima humilitas que docuit paulum scire
abundare ⁊ scire penuriam pati. habere oĩa et
abundare in oĩub⁹. ad Phil̃. iiij. Quasi nihil ha
bentem/ ⁊ oĩa possidẽtẽ. ij. ad Corinth̃. vj. Hec
exaltauit christũ summe humiliatũ in passiõe. et
dedit illi nomen quod est sup oĩe nomen vt i no
mine iesu flectat̃. ⁊c̃. ad Philip. ij. Ecce domia-
tionẽ omniũ ꝑ humilitatẽ. Proinde si h̃ iure suo
possidet regnum celorũ sicut ⁊ possidet. qm̃ ipso/
rum est regnũ celorum. Matth̃. v. quid a domi
natione sua relinquet̃ alienũ? Denicq; ad eius ob
sequiũ militant oĩa. seruiũt: ꝓsunt. obsequunt̃
Aduersa quidem. vt blasphemie/ iniurie/ ꝓsecu
tiones/ necessitates/ angustie/ ad exercitiũ ⁊ tute-
lam. ad medicinã quoq; ac necessariam custodiã.
Prosperis vero vtiq; ad modestam sobriamq; cõ
solationem. Dicam amplius. militãt ꝑ ea sui ho-
stes fortissimi. nam ex peccatis reddit̃ cautior fir
mior atq; validior. imo vide miraculum. ipa em̃
ex morte propria/ reuiuiscit sepius fortiorq; resur
git. Nam quis neget magnam esse humilitat̃ re-
cuperande rõnem/ humilitatem ꝓdidisse? Quin-
etiam oritur ex suo contrario quod est superbia/
nõ minori miraculo q̃ si frigiditatẽ calor gignat.
Humilitatis quippe nõ parua est occasio/ animam
contra deum suũ/ benefactorem suũ/ patrẽ suum/
dominũ creatorem redemptorem supbisse. Simi
lia vere nõ miracula sed portentuosa mõstra/ de
mon in filia sua supbia crebrius opatur. quia ex
morte ꝓpria ⁊ ex humilitate contraria ⁊ ex sordi
bus ⁊ aduersis sibi virtutibus pulcerrimis. dum
stulte gloriatur fedissimam trahit originem.
Ad vnũ igitur dicere est q̃ supbie exitus a ꝺo
supra deum sicut egentissimus est atq; pauperri-
mus in vilitate paupertatis. Oĩa mirum con-
uertuntur in suam inopiam ⁊ destructionem. no/
tatur. Sapieñ. iiij.) Sic m⁹ toplus beatus ille hu
militatis exitus a deo sub deum/ opulentissimus
est/ ditissimus est/ dominantissimus est in supmo
dominationis. quomniã sibi cooperantur in bo
num. mors. egestas. contumelie. imo ⁊ angelus
sathane ⁊ diaboli omnes cum stimulis ⁊ tempta
tionibus suis. Paulus ⁊ Job hui⁹ rei testes sut.
Peccata insuper ⁊ cetere pestes aduerse/ seruiũt
ei ⁊ tyriacam sibi efficacissimam conficiendo. quẽ
admodum testatur Augustinus qui mihi nõ cre-
dit q̃ expedit supbos in turpia quãdoq; peccata
coruere. Hac arte dominandi facit ipsa de oĩl-
bus sicut de obsequiosis seruitoribus profectum
suum sicut e regione superbia damnum acquirit
ex oĩbus. cui⁹ oratio etiam fit in peccatum. cha
ritas in odium. virtutis laus in opprobrium. diu
post hec oĩa/ exit a deo ingratissima prorsus ela
tione supra deum. Postremo hũilitas suo mo
do est ambitiosissima. cupidissima maxime cordis
⁊ altissimi spiritus. Cur ita? Quoniam dedigna-
tur impleri nisi summo honore. nisi summis diui
tijs nisi maxima gloria. Superbia vero vt pusil-
li cordis ⁊ puerilis ⁊ stulti/ paruissimis inhiat ca-
pitur afficitur ⁊ vexata torquetur. Nunc ad
statum prelationis qui potentie dei correspondẽ
ter ordinatur in ecclesiastica hierarchia/ applice-
mus que dicta sunt ⁊ inferamus q̃ absq; humili-
tatis exitu in sue paruitatis recognitionẽ actua-
lem vel habitualem/ non potest quis prelatus ha
bere euangelici dominij perfectionem. Itaq; per
uersus ⁊ diabolicus non ordo sed horror dicen-
dus est in ecclesia. vbi est sublimior qui et super-
bior. vbi qui maior est non fit sicut min or. quãq;
ita fiat aliquando/ vel ad subditorum punitionẽ.
Job. xxxiij. Qui regnare facit hypocritam pro-
pter peccata populi qualia nunc horrenda sunt:
⁊ abominanda supra q̃ credi potest. Aut ad pre-
sidentis damnationem sicut in iuda ⁊ multis ap-
paruit. ⁊ illis qui subditis incorrigibilibus pre-
sunt ad vtrorũq; exitium. vel ad contemplatio-
rum exonerationem ne talibus vilioribus occu-
pentur. Ita habemus q̃ pelles tabernaculi pro-
tegebant arcam testamenti. Est autem tri/
plex signum in prelato sue humilitatis. Fuga p̃-
lationis. fuga pompositatis. cura spiritalis.
Primum signum fuga prelationis dat prepa-
rationem animi promptissimam ad ſcedendum
sue prelationi. si et quando fuerit pro grege con
ueniens: quia dixit ex animo dum instituere/
tur/ nolens volo. Oppositum sentire cordeor
et opere est in prelato damnabilis superbia. ⁊ eo
damnabilior si nec aduersitatib⁹ nec infamijs nec

aliorũ ꝓsilꝫs nec ſb̃ditoꝝ ſcãdal'a p̃latiõis amato onẽ possit auelli ¶ Ve ab hꝫ signo ſupbie ¶ Si randum ſi remoto fundamẽto huiꝰ eccl'iastici. parietes fluuiosis riuis vbiq; desistunt. volumꝰ ſil los consolidare ⁊ vnire vt humilitatis fundamẽ tum iaciamus ¶ Scõm signũ humilitatis est fuga pomposítatis in se ⁊ suis. ¶ Oppositũ facere est damnabilis supbia: q̃tũcũq; sub honestatis specie aut eccl'ie vtilitate pallieť. Sed mediũ inquiunt optimũ ē: cõsentio. At quale mediũ? Certe ñ vt phariseice desipiens/sapiẽtia animali terrena ⁊ diabolica. sed vt xp̃iane sapiens determinabit ¶ Tertio signo/cure ſpũalitaſ/oponiť tota cura ⁊ occupatio/in puis ⁊ ludicris ⁊ tempalibꝰ seu lucris seu iurisdictionibus ⁊ practicoꝝ sola promotio atq; ſpũalium quoq; horroꝝ ⁊ desertio. ¶ Nũc ad statũ doctorum qui ſm canonẽ est q̃ſi pcipuus in eccl'esia/ ⁊ ad sapientiã diuinam cohe ſpondenter ordinať/aplicemus que dicta sunt. Apud doctores p̃sertim in sacris lr̃is/ille sapientior ē/qui pluri humilitatis sale. i. sapore/sapientiam suam condiuerit. Nõ dico pluri cognitione sed sapore. q̃q; sapor sit quedã cognitio. ſ hoc dixisse ferť Ptolomeus q; sapiẽtior est qui ⁊ humilior. ¶ Huic humilitati aduersanť tria signa. curiositas singularitas. impatiẽtia vel incorrigibilitas. ¶ Curiositas est dimissis vtilibus ⁊ edificatoriis p̃ se ⁊ populo: conterẽ ingenium ꝑdere tempus/in eis in q̃bus nõ est bonũ neq; finis. sic de mathematicis dicit Aristo. Aut quoꝝ finis solum ē scire vt ait Seneca. Aut forsan superbire vanescere ⁊ de ingenio alto ⁊ subtili p̃ ceteris gloriari. Hoc agere signũ est istinctus diabolici aut nature corrupte. ⁊ ibi ceciderũt omes q̃s sb̃ specie reuelationũ ⁊ instinctuuꝝ diuinorũ seduxit satha nas: trãsfigurans se in angelũ lucis. Hane. dum hinc inde multa legi/multa cogitaui multa audi/ ui ⁊ quedã exptus sum sup distinctione inter bonos instinctus ⁊ malos: inť diuinas reuelatiões ⁊ diabolicas illusiones. Deniq; inť bonas reuelationes ⁊ immissiones p̃ angelos malos: hãc in sitate comperi p̃cipuam distinctionẽ ⁊ indefectibile signum. q; instinctus bonꝰ semp est ad humilitatem ⁊ cũ humilitate. ¶ Malus vero/ad vanitatem quandã ⁊ cũ vanitate ad ipam excellentiam palam vel occulte. Qualiter aũt curiositas sciẽdi inutilia/vanitate careat. viderint curioſi. etiam q̃ pacto absq; tumida elatione ſpũs possit aliquis gesta legendas hiſtorias ⁊ miracula sanctorum/ nihilipendere/ego nõ intelligo. quoꝝ lectio magis ardens est ⁊ humiles ad imitationẽ poteť accendere/ inflammãs. ¶ Horro/singularitas'. secundũ ſi gnum ſupbie in doctis. aut de nouis ⁊ inauditis ⁊ pegrinis adinuentionibus. imo habet hꝫ miran dum singularitas q; ex ſupbia generat pigriciam silentiũ obstinatũ pusillanimitatem. duꝫ videt se nõ posse ceteros in loquẽdo vel docendo p̃cellẽ.

Hec est mater errorũ. ⁊ ductrix ambulandi i aduentionibꝰ suis. Deniq; impatiẽtia vel incorrigibilitas tertiũ signũ supbie ponit a sapiente. Doctrina inquit viri p patiẽtiam cognoscit. Errare quidem humanũ est. sed plane diabolicũ corrigẽtibus succensere nec acquiescere. ¶ Nũc ad religi/ gioſos ⁊ deuotos/ quales decet esse christianos oẽs qui sunt p̃fessi in baptismo sub vno abbate x̃o. quoꝝ status respicit ap̃priatam spũssancti bonitatem. inducamus que diximus. ⁊ inferamus. In christiana religione ille sanctior ē qui ⁊ humilior. ⁊ humilior qui sanctior. Huiꝰ humilitatis triplex signũ ē. confessio. cõpassio. ⁊ voluntaria sui deiectio. De reliquis videať deuotꝰ Bernardus de duodecim gradibꝰ humilitatis ⁊ supbie. Confessionem ideo posui p signo humilitaſ quia vix tẽpibus nostris fit aliqua cõfessio/ pure nude ⁊ integre. Ut quid ita? Certe ꝓpter hypocrisim ⁊ amorẽ vanissime fame nostre q̃ timorem mundanũ pturit ⁊ pudorẽ talem quidẽ ⁊ ita tyrannicũ. vt cogitare sit ingens horror. Ne p̃cipitantibus ⁊ volutãtibus semetipsos in passiões ignominie. in flagicia corpis extraordinaria. quia claudũt sepius os ad confessionẽ. ⁊ muti tendũt ad infernum. Nam ⁊ zodoma/ inter p̃tatur muta. Audiui a quibusdam/ q; maluissent tolerare dolores ptus. vel mortis eterne piculo se exponere q̃ aliqua de suis pudendis impudicitijs confiteri: nõ/ ob defectum fidei ⁊ credulitatis/ sacramẽti (vt dicebant) sed quia tãto pudore verarenť. ne salubriter loquerenť corã vno secretissimo sacerdote. que ipſi damnabiliter ⁊ quaſi palam impudenter opabanť cum alijs/ nihil celare sciẽtibus. Ceterũ compassio de peccatis aliorũ/ certissimuꝝ est humilitatis vere signũ. sicut ecõtra ꝓprium ē supborum alijs indignari. Vera iusticia inquit Gregoriꝰ compassionem habet. falsa indignationem. Si quis audit vel cognoscit aliorũ peccata multa vel magna ⁊ inde p̃cať vindictã. aut gaudet de inflicta. nõ secure p̃cať neq; gaudet. q̃n reuersus cognoscere debet se mlta punitiõe dignissima cõmisisse. q̃b' tñ petit idulgeri nõ irasci. Sic egit scus paul q̃ audiẽs pctm̃ fr̃is fleuit ⁊ dixit. Ille heri. ego hodie. Idcirco. vis aptã meritl vicẽ impẽdere (inq̃t Poeti') Dilige iure bonos/ ⁊ miserere malis. ¶ Nouissime subiectionẽ seu deiectionẽ posuimꝰ tertiũ humilitatis signũ. Nã ve hũilis ē/ qui ex va sui cognitiõe sibi vilescit. Hic se diuinis gratijs indignuꝝ compat. Hic laudes horret ꝓprias veluti insidiatrices tollẽ volẽtes ipsuꝝ in altũ/ vt lapsu ruinoze ruat. Propter deijcit se iugiť in trã sue fragilitaſ. put d' antheo gigãte fingit fabula. cui ex casu suo in trã vires augebãť: ꝙ in sblime leuatꝰ/ ab hercule strãgulatꝰ ē. Hic sei oẽm creaturã dñi peccasse fateť. in celũ ⁊ trã ⁊ oia q̃ in eis sũ. Nullã g̃ flagellatoꝝ ab eis reijcit nullã lesionẽ iniuriã nullã. hꝫ dñi q; iudicia dñi magna occulta velut tu

mentes sup se fluctus expauescit. Attendēs quō nec fortiū bellū. nec artificū gratia. ⁊ quod de cathenis ⁊ carcere trahit quis ad regnū ⁊c. ⁊ quod nemo scit an amore vel odio dignus sit. Eccs. ix

¶ Ad hec alta ⁊ longe diuinitora vere humilitatis monita capiēda/plus ꝓficit vnctio q̄ lectio. oro q̄ oratio. alta suspiria q̄ acuta ingenia. ⁊ super oīa frequēs fidelis ⁊ pia cōmemoratio passiōis christi. Qui a deo exiuit in mundū vt eas in schola sua doceret. ⁊ hodie dū regredi vult ad patrez verbo simul ⁊ facto cōfirmauit. ¶ Ad hoc enim lauit pedes discipulorū ⁊ dixit. Exēplum eī ⁊c. hui⁹ humilitatis nos ptic⁹ volēs.

⁊ Secūda cōsideratio.

Ubi humilitas/ibi sapiētia. ꝓuerb. xj. Anima quippe rōnalis/exiens a diuina sapiētia in suam insipientiam sapide cognoscendaz/sibi vtiq̄ stulta reddit. ac pinde diuinam illam sapientiā adipiscitur. quā iubet aplus. j. ad Corinth. iij. Siq̄s inter vos videt sapiēs esse stultus fiat vt sit sapiens. Hāc verā sapientiā dicit lactantius nō alibi querendā esse/q̄ in schola cui titulus est stulticia ita pater qm̄ sic placitū est apud te ait christus. ¶ O quis dabit nobis hanc stultam sapiētiam? De filijs hominū qui sapientes sunt in oculis suis ⁊ coram semetipsis prudētes. quia quāto magis sapientiā quesierint. tanto ipa longi⁹ fiet ab eis. Et ꝓfecto nisi fiant pauli. nisi crediderint captiuando oīem intellectū in obsequiū fidei/ipi non intelligent. Ostiū ad sapientiā verā/christus est. ⁊ idem sane humile. turgidus ⁊ elatus spiritu⁹/illud q̄ poterit introire? Attendamus obsecro q̄ tulum illud est q̄ extra deū egrediētes/scire conamur. ¶ Viderunt hoc phi Plato ⁊ Socrates: ⁊ oīs achademicorū schola. qui post q̄ defecerūt scrutantes scrutinio/vocē hanc suspirauerunt. Ō scio q̄ nescio/imo nec hoc scio q̄ nescio. Bonus erat talis exitus in insipiētiam suā cognoscendaz si nō supra deū excuntes/euanuissent in' cogitatōnibus suis. ⁊ si a deo sub deo egressi/redissent i id ipsum. deum vt deū glorificātes ⁊ grās agentes qui scientiarū dns est. ⁊ docet hominē scientiam ipi nō ita. ¶ Ast ver⁹ humilis/in se quidem stultus. deū constituit sapiētiam suā. cōsilium suum. ⁊ dū ꝓfundissime cōcauat. recipit in seipso velut in centro quodā speculi cōcaui intelligibiliter radiosas incidētias illustrationū supnarum. tā dei qui humilia respicit. q̄ aliq̄n intelligētiarū desuper effulgentiū. a quibus illuminat mirabiliter. siē a montib⁹ eternis. ¶ Hec intellige nō q̄ ver⁹ humilis querat soluz duci ꝑ reuelatiōes spirituales cōtempta rōne naturaliter indita sibi seorsuz hec ꝓsumptio. sed eandem rōnē plurimū obscuraz ⁊ nubilosam ac pinde in errorē quēlibet promptissimam/petit tergi mundari poliriq̄/vt in lumine hoc vultus dei signato sup eam/ostendat bona sibi. Preterea sensum alienū pfert suo/nō innitēs prudentie sue. Exinde cauet sibi ab illusione demonis meridiani transfigurātis se in angelū luc. qui nō aliter q̄ ꝑ hanc credēdi alijs humilitatem exufflat. Nō oēs aliter laquei sui/teste oraculo ad Anthonium euadunt. ¶ Veniq̄ videre est i hoc humilitatis exitu/pcipue in christo/stupēda diuine stulticie miracula. Vaz de pctō damnauit pctm. ⁊/de infamia famā. De ludibrio ⁊ ignobilitate/gloriosam nobilitatē pgenuit. Placuit insuper ꝑ stulticiam pdicationis destruere oīem sciētiam extollentē se contra deum. Hā cōtra scandalum iudeorū/irrisionē gentiū astutiam demonum/atrocitatē tyrannorū reclamantib⁹ vndiq̄ magno boatu phis. imo ꝑ eis sensibus: docuit paulos simplices/ea q̄ doctus Plato nescuit. q̄ Demosthenes eloquēs ignorauit. ⁊ sic docuit q̄ nihil certius teneatur q̄ ꝙ humili fidei stulticia creditur.

Tertia consideratio. ⁊

Deus superbis resistit humilibus aūt dat gratiaz. Jacobi. iiij. Ad quē respiciaz ait dns/nisi ad pauperculū ⁊ cōtritum spiritu ⁊/tremente sermones meos? Esa. lxvj. Itaq̄ anima q̄tū exit a diuina bonitate ⁊ pfectione in suam vilitatē deiectiones ⁊ impfectionē. tanto est pfectior. Noli mirari b. quia diuinis gratijs ⁊ donis eo est plenior/tanq̄ vallis abundans frumento virtutum. tanq̄ intelligibilis quedā abyssus fluenta sorbēs aquarum viuentiū. quasi vacuū quoddā spuale/ad q̄ replendum confluūt oīa. nec implere sufficiunt/si deus. ꝓm Augl. j. ꝓfes. ¶ Hanc pfectissimam impfectionē. hanc optimā (si sic dici pōt) peccabilitatem/sibimet ascripsit Paulus/dum se primum inter peccatores nominauit. ⁊ quia nō mentichatur ita vere sensit. Hoc plane magnū miraculum videre hoiem in vtutib⁹ oīb⁹ claresce re. ⁊ labozare plus oīb⁹. nihilomin⁹ se pmū inter homicidas ⁊ matricidas ⁊ oīes sceleratissimos cōputare. ¶ Dicere aliquid grandius meditor nescio. si potero iuuate me. puto imo certe credo. q̄ christus ⁊ maria/paulum in humilitate non paululum transcenderūt. Uellē ergo scire. Nunquid fecit hec humilitas vt christus ⁊ maria/se tātō verius inter peccatores primos nominarent. quāto humilius a deo in se exeuntes/suum impfectum lucidius cognouerunt? Poterat estimo sic intelligi (ac si nō horrerēt pie aures) sic dici. nō quidem de peccato/cōtracto absit. sed de labilitate ad peccandum. Vaz creatura rōnalis quelibet labilior ⁊ proniora ad casum ⁊ defectum/quāto in naturalibus ⁊ etiā gratuitis fuerit ꝓfectior/seclusa dei manutenētia speciali/quasi videlicet plus habeat creatura oīs/de vanitate ⁊ tendentia in nihilum/quāto plus de entitate. Signū hmōi cuidēs fuit in lucifero adam ⁊ alijs multis. quorū nobi-

litates ⁊ pfectiones/quid fuerunt eis/nisi pond⁹ grauius ad ruinã? Hoc sentit anima xpi. hoc maria eo pfundiori humilitate quo lucidius cõtemplant. Hinc Augustin⁹ vocauit mariã/puellam vilem ⁊ abiectam in oculis suis. Nam quo pacto maria ⁊ xpus ẏm aiam fixius se ⁊ oĩa dona sua stabilirent in dño. si quomodolibet fidẽdũ eẽ sentirent in viribus suis ⁊ in abundantia diuitiaruz suarum. Et si ꝓterea nõ seipsos computarẽt in illorum numero de quib⁹ ꝓpheticus sermo dicit. Verũtamẽ vniuersa vanitas oĩis homo viuẽs Si nõ insup iubentem audirẽt. Quãto magnus es/humilia te in oĩibus ⁊ coram deo inuenies gratiam. Eccl. iij. Demũ qui se humiliat si exaltetur quo maxime exaltabit qui maxime se humiliat? Christus aũt hũmillim⁹ est. ergo sibi ipsi ẏm humanitatẽ (vt sic cõsideratam) vanissimũ aliquod ens ⁊ inane reputatus est. recte quidem. vt nõ in se sed in domino gloriet. j. ad Corinth. j. Audis ne hoc o ꝓsumptio stulta cordis hũani. o stultissima inquã cordis humani ꝓsumptio. nũquid hoc attendis? Ut quid superbis terra ⁊ cinis vesica ventosa. cur inflaris: o pellis fragilis ⁊ cito rũpenda cur tenderis? Si queris honores superba ceruice/si sapientiã/si gram/tota (vt dicunt) erras via. Tu quo tibi maior: eo vilior: pauper ⁊ stultior efficieris. Tu phariseico more/diuitias tuas iactas/noli mirari si nihil elemosyne capis. ẏ humilitas egena ẽ. sibi dat. Alios iudicas. in alios indignaris. ⁊ vindictã optas. tu peccator maximus. sed humilitas benignissima ẽ. ignosci petit oĩibus. Tu ergo/cũ seueritate. humilis cũ misericordia. ⁊ sicut elegistis. iudicabimini. Tu principes es/tu ꝓpij freni impatiens/etiã in eis q̃ dei sunt. quasi man⁹ tua sit excelsa ad cõstituendum aliũ in bonum ⁊ nõ dns faciat hec oĩia. Humilis aũt exemplo di cũ tranquillitate mansuetudine ⁊ pace singula tractat in dño faciens ẏrtutem. Vtinã qui ẏrtutes cõgregat vel edificat/ sapet et intelligeret. qm̃ oĩes cũ humilitate cõnexe sunt. oĩes fundate. oĩes agglutinate. qua sblata/fugiunt oĩes nocent ⁊ oberunt. velut cedẽte fundamento cui⁹ domus oĩis inclinata recumbit. Amplius sola mens humilis secura ẽ. qui nõ habet vbi cadat. ꝓfundius q̃ in deum. illic experit pacẽ dei que exuperat oĩem sensum. Porro secura mens quasi iuge conuiuiũ. quãobrem leta ẽ semp ⁊ iocũda humilitas. sed cũ seueritate. imo ⁊ miraculose quodãmodo ẏm multitudinẽ dolorũ in corde suo cõsolatiões tue dñe letificãt aníam istam. Superbia ẏo/tumida ⁊ tumida ẽ/⁊ male trifis. vel peius leta. inquietissima quoq̃. quia ponit in ore hominũ famam quasi alterã vitã suam. nimirum si sepe discerpit laceraꝫ conculcaꝫ. deijcitur ⁊ si nunq̃ in eodẽ statu pmaneat. Nimiruz si difficulter humiliet. quia infamiã suam horret sicut mortem alterã. Quinetiã hoc ad humilitatẽ acquisitionem difficillimũ est/q̃ pugnant contra eam/nõ vnũ tm̃modo vitiũ aut duo/sed oĩia. et q̃ plus obstupesces pugnant ipe virtutes oĩes contra eã licet ex indirecto primo. imo ex ea q̃q̃ gignit monstrifico ptu/mens nostra superbiam. Quale igit patet effigium vbi ⁊ vitia ⁊ mortes vitiorum/ẏrtutes insup ⁊ mortes ẏrtutũ/habẽt manus contra eam. nisi caute ꝓuiderit. ⁊ nisi in timore dei instãter se tenuerit.

Explicit sermo fact⁹ a dño cancellario in cena dñi ꝓ humilitate.

Carmẽ contra tumidum cor ⁊ quid sanat illud.

Car te distẽdis vẽtosa supbia/quid te
Sufflas ⁊ tactas/dũ tibi vana places
Vidi ego vesicam modico turgescere flatu
Que pisis sonuit quattuor impositis
Hanc puer vn⁹ acu pupugit diploſa repẽte
Vilis ⁊ absq̃ sono flaccida detumuit
Quisquis adulantũ turgescis voce/sub isto
Discе tipo tibi quid mortis acumẽ aget
Te ꝓus ergo humilẽ ꝓpij cõpunctio cordis
Spina ve cõfigens/si sapis/efficiet
Nullus adulator peior tibi q̃ tibi fies
Si tibi blandiris teq̃ colendo tumes.
Lucifer hinc cecidit/nec mirũ. dũ videas nos
Turpes ⁊ viles/peste sub hac ruere
Pulcer quid faceres/q̃d in oĩi pte decorus
Oĩi cũ plenus sorde/supbis homo?
Dicis diues sum nec egens/nescis qr paup
Nudus/cecatus/vilis es atq̃ miser.
Porospa sors nutrix ẽ hui⁹ subdola pestis
Aspera sanat eam ꝓsperiore manu.
Unus vt e patribus ventoso corde careret
Demone vexari quesijt/obtinuit
Ergo q̃d aduersas tanto fugim⁹ studio res
Cõsulimus sortes/fidimus in medicis
Sz nolo tẽptare deũ dices/agis apte
Si tũ anteferes ꝓsidium domini
Angelicũ si subsidiũ/si spemq̃ fidemq̃
Cura nec humanis fit nimis auxilijs
Cura supflua fit/si plus si nõ vt oportet
Nec pro psone conditiõe statu.
Tu corpus refoue/tu cura sedulo carnẽ
Quid nisi cõfestim putre cadauer erit?
Spũs eternus datus ẽ tibi/iure colaꝫ
Atq̃ humilis/mitis/vilis/⁊ esto tibi.

Finit.

Sequit sermo de penitẽtia fact⁹ ꝓ eundẽ dñm cãcell. in cena dñi.

Si nõ lauero te/nõ habebis ptẽ mecum. Joh. xij. ⁊ in euãgelio ꝓsentialiter recitato. Amplius laua me domine ab iniquitate mea ⁊ a peccato

meo munda mea. quia coinq̃nauit me nimis / nè ad pnunciandũ sanctũ verbũ tuũ vir pollut⁹ labijs reprobus ⁊ incircũcisus inueniar. Male nimirum pſumit sordes alienas vel loquendo vel opando tergere qui totus peccati volutabro demersus est. Quãobrez tibi dñe ieſu / nõ tm̃ pedes affectionũ sed etiam caput intẽtionũ ⁊ man⁹ opationũ ad abluendum offero. Irroza desup distilla pluuiam voluntariã gratie tue. quatin⁹ per venam oris mei egrediatur verbũ plenũ virtutis. ⁊ bñ sonans. quo p auditũ suscepto. mũdi fiant omẽs ꝓpter sermonẽ tuũ. digni quoq; inuenia/mur habere ꝓtem que repromittit mundis corõ quia ipſi te deũ videbũt. Fiat hoc illa. intercedẽte mũdarum mundissima matre tua quam interpellamus ꝓpter hoc atq; salutam⁹ dicẽtes. Aue gratia plena. Si nõ lauero te. ⁊c. Dura valdeq; tremenda sententia. si nõ lauero te: nõ habebis ꝓtem mecũ. Attendat vestra deuotio que sit pars cui⁹ ablationẽ dñs cõminat ei qui lotus ab eo nõ fuerit. ⁊ agnoscet. quia hic summa pauptate miseria ⁊ calamitate pmitur. Quippe ps ista dñs est qui se mercedẽ magnã ⁊ omne bonũ nominauit. de qua gloriabund⁹ ꝓpheta totus exultauit dicẽs. Deus cordis mei ⁊ ps mea in eternũ deus. Pro qua insup cõmendat Maria quia optimã ꝓtez elegit que nõ auferet ab ea. cui pars hec vberria ⁊ maxima portio nõ sufficit / nimis auarus vl stolidus est. Quid est igit dñm dicere. Si nõ lauero te / nõ habebis ꝓtem mecum: nisi eũ dare patẽter intelligi. si nõ lauero te. nõ habebis me. sepaberl a me Porro quid vltra ꝓfecto reliquum est. nisi vt talis illotus / pijciat a facie dei / etiam a sorte sanctorũ. eatq; maledictus in ignẽ eternũ cum illis. quorũ (sicut apocalipsis scribit) ps erit i stagno ⁊ igne ardenti ⁊ sulphure. Ignis quoq; grãdo nix. glacies spũs procellarũ pars calicis eorũ. Si ps vero illotorũ tam horrenda tam intolerabilis dicit. de toto quid expectandũ censemus? Maledictus qui ptem suam hoc modo facit deteriorem. Terreat igit vnũquẽq; nostrum viri pres ⁊ fratres. terreat ⁊ erudiat hec formidãda nimis sententia. si nõ lauero te / nõ habebis ꝓtez mecũ. Primũ erat vt viuendo innocenter / custodiremus nos immaculatos ab hoc seculo. nũc vero quia polluta est nostra mens ⁊ conscia. supest vt lotio diuina nos emũdet. Sed vnde sordes in nobis? Undiq; prorsus. Polluit nos supbia inuidia ira acedia. ⁊c. Polluit nos sicut olim in lege immũdus cibus ⁊ hoc p malam delectationẽ Polluit nos immũdus morbus vt lepra p malũ cõsensum. Immũdus tactus in ope. Immund⁹ locus in puersa consuetudine. Polluit nos per omẽm modũ pars quã arbitramur nostram esse mundana cupiditas. que est pars vilis vana fragilis ⁊ damnosa. Talem ꝓtez figuratam habem⁹ in Nabuchodonosor. de quo Dañ. iiij. Cũ feris pars eius in herba terre. Cor eius ab humano cõmutetur ⁊ cor fere deꝝ ei. Attendite vilem societatem. quia cum feris carentibus sensu. Et nõ homo cum in honore esset nõ intellexit: comparf est iumẽtis insipientibus. ⁊c. Vide vilem possessionem quia in herba terre. Et quid herba terre nisi terrena felicitas. de qua ꝓpheticus sermo. Mane sicut herba transeat. mane floreat ⁊ transeat. vespe decidet induret ⁊ arescat. Veniq; cõsidera vilem cõmutationẽ ⁊ cor fere deꝝ ei. Fera ⁊ si nõ habet sapientiaz / retinet tm̃ crudelitatem. Sic illoti / bestie sunt in humana effigie latitãtes fm verbum Senece ⁊ Boetij. Seductionẽ omitto Sed vnde vobis lotio. Attendite quia lauat nos ab inquinamẽtis nostris magister ⁊ dominus noster ieſus christus. Effundam inquit lu per vos aquã mundã. Illioq̃n si nõ lauerit / null⁹ mundabit. nemo nõ priuabit ꝓte sua. Lauat autem. Quo lauat? ministerio penitentie salutaris. que velut lotrix sagacissima diligens ⁊ virtuosa preparat aquã in contritione. abluit in confessione extergit in satisfactiõe. Sic restituit pars nostra deus / in pfecta recõciliatione. Felix pars. qr velut pars beniamyn / supat in q̃nq; ptibus / partem immũdozũ. In bonis nature que repantur. In bonis fortune que possidenf. In bonis gratie gratis date. que multiplicant. Veniq; in bonis gratie gratificantis. ⁊ glorie beatificantis a q̃nis / gratie gratificantis. ⁊ glorie beatificantis a q̃ bus alij priuanf. Animaduertat vnusquisq; nostrum / quid dicat xp̃us quid ve intelligat ad nostrũ documentũ. si non lauero te. ⁊c. Ista dicebat mihi ipa meditatio mea contexere sermonez cõsequenter de lotione peccatorũ p ministeriũ penitentie / cui⁹ est hoc officiũ desup cõmissum p restitutione partis nostre. Offerebant se concorditie ⁊ distinctiones sine numero de scripturis / prodilatatione pſecutionis pmissorũ. tum ecce intermeditandũ ⁊ studendũ / irrumpe visa est secretus thalamum cordis mei. pestis improba / sciẽtia inflans curiositatis noxie germen. portentuosa matter eadem ⁊ filia. Monstrum heu horrendũ ingens. Hic ambulat in magnis ⁊ mirabilibus supse. Ponit in celũ os suum ⁊ lingua eius transit in terra. caput quoq; inter nubila condit. quia ibi tenebrosa aqua in nubibus aeris. Hec postq; animaduerterit pergere me vt de penitẽtia loquerer. pepulit me. ad cui⁹ impulsum cum tremissem ⁊ faciem cõuertissem. ipa me torua. indignabunda q; animositate suspiciens vt arrogans ẽ et tumida. Vbi inquit in malã horam tuã. quid cogitas. quid oriris. quid pusill⁹ iste ⁊ degener animus / obrepsit tibi vt famam negligere vt ꝓpemus / obrepsit tibi vt famam negligere vt ꝓpeream conflare non horreas infamiã. Quid me spectas ita. dum omissis considerationibus altis et subtilissimis speculationibus. materiam comminutissimam assumis. quasi in eadem iugiter cantile na nugatoria perseueres. quasi puerliter vulga

rissimum carmen afferas vel efferas. Linque hu
miles materias. nunquid desunt tibi mysteria/lõ
ge plus difficultatis ⁊ vere laudis habẽtia/ circa
sacramentũ altaris ⁊ bñdicte passionis. Illic tuũ
ingeniũ. tuam manifesta eruditionem. coꝝ viris
oñi doctrina supemineñter eruditis. An ignoras
vbi loqueris? Adde q materia de penitẽtia/ non
accuratũ stilum vel elaboratũ sed quotidianũ ex
igit. quod locutionis genus quasi sordidũ iã apꝰ
modernos dissolutũ floccidũ ⁊ nauseans cõtem
nitur: pertim in sermocinalibus extra scholam.
Nonne demũ habet in promptu quilibet materi
am hãc de penitẽtia/ꝑ doctores copiosissime per
tractatam. iiij. sententiarũ ⁊ in summis atq; tra
catulis cõfessoꝝ. Quisquis ea legere voluerit p
tinus intelliget. Preterea queso nõ te cassa labo
re fatiges. neq; turpẽ risum tibi suscites. Hoc
modo scientia inflans stomachando loquebatur
tum e sursum elapsa est sicut placuit altissimo cha
ritas edificans cuiꝰ introitũ decorẽ ⁊ aspectũ sci
entia inflans que ⁊ superbie spiritu ⁊ inuidie tota
verabaꝫ ferre nõ valens/mox abscessit tũc chari
tas sic orsa est. Te nõ fallat pcor. pcor non abdu
cat meretrix hec pessima. scientia inflans curiosa
vana garrula quietis impatiens. que sub specie
vana sꝰtilitatis/mẽtes sibi deditas euiscerat tor
quet. veluti quibusdã minutis muscularũ acule
is. Hec gignit prurituꝫ tũ nõ extinguit. Huiꝰ hec oc
cupatio est semꝑ discere ⁊ nunq; ad scientiã ꝟtu
tis. peruenire. arrogantioresq; oñibus hominibꝰ
suos efficere sectatores. Hanc defere. delectẽt te
vtilia magis q̃ subtilia/ad imitationẽ illius q̃ lo
quitur ꝑ pphetam. Ego deus docens te vtilia.
Nunquid nõ in tanta temporis egestate/in tanto di
scrimine rerũ/in tali mortis incertitudine docẽdi
sumus viuere potius q̃ disputare vel acute fan
tasiari. Quod tibi pcipit deus inquit sapiẽtia il/
la cogita semꝑ. Porro si quotidie peccãdo sorde
scimus. quid salubrius quid verecõsultiꝰ q̃ vt de
nostra lotione crebro loquamur. Anxie queramꝰ
assidue ptractemus. O quot sibi videnꝫ sapien
tes in oculis suis. quot lrati ⁊ docti qui hec neces
saria ideo nesciunt. quia velut facilia legere reti
nereq; despexerũt. quia insup temporis ingeniũ cu
ram in supuacuis contriuerũt. quia deniq; bonã
vitam que taliũ optima doctrix est. colere negle
xerunt. quos tandẽ si deo ppitio resipiscere con
tingat. si ad meliora studia mentẽ diuertere. pige
bit affirmo pudebitq; temporis acti. Quare? qꝛ fes
si ⁊ cõfracti nihil inueniẽt de vniuerso labore suo
nisi vanitatẽ arguendã ⁊ curam supfluam. senti
entq; vix se discipulos ideoneos ad illa/cogitãda
in quibus dudũ magistri esse debuerant. quod ⁊
falso crediderant. quia tam ceca semꝑ est tam in
solens/inflantis scientie arrogantia. Sentiẽt ad
extremũ nihil difficilius esse arte bñ viuendi. ni
hil plane subtilius. nihil sublimius atq; diuini.

Pergẽ igiꝫ vt cepisti. neq; sermonẽ de lotiõe pe/
dum anime hoc est affectionũ/qũlibet interrum
pe. hoc necessitas quotidiana. hoc instans pasce
festiuitas qua verus agnus dei cũ azymis sincer
tatis ⁊ vitatis. edendus est. Hoc ꝑsens societas
eorũ qui nõ se solos sed alios habebunt erudien
do lauare/flagitat ⁊ exposcit. Atuero tradita sũt
hec in libris theologoꝝ copiose. tradita sunt: scio
etiam veritas altera que nõ tradita est. nec vacat
oñibus oñia legere. ⁊ habet quid latentis ener
gie viue vocis actus ⁊ in aures trãsfusa fortiꝰ so
nat ⁊ tenacius memoratur. Charitas hec sua
dens/credite psuasit facile monitis suis obsequi.
Unde glorior in dño de cuius munere est mode
stum piumq; quodlibet ingeniũ. Remanserat tñ
scrupulus aliquis/si materiam hãc de penitentia
lotrice mentis optima/tractare conueniẽtiꝰ opor
teret vel declamatorio more vel scholastico. Pri
mum accuratius ⁊ venustius est. alterũ acutiꝰ. et
quodammodo verius estimaꝫ. Primũ magl ac
cõmodaꝫ affectui. scõm intellectui. Primum plus
allicit. Scõm plus instruit. Tandem ex circũstã
tia temporis ⁊ ꝑ auditorũ qualitate inductus sum
scholasticuz morẽ gerere. Quotidianus nãq; ser
mo est ⁊ scholis vsitatus. nec rursus egemus inꝺ
prete si intelliganꝫ etiam a parum intelligẽtibus
bñ satis est. Omittaꝫ ornatus. ni qui sponte pue
nerit. Dicamus in primis altius repetentes q
lauat nos christus ministerio penitentie salutar.
que penitẽtia haurit aquã ⁊ quodãmodo fundit
in peluim cordis nostri ꝑ contritionem. abluit et
sordes eiicit ꝑ cõfessionẽ. extergit, deliccat ⁊ clare
facit ꝑ satisfactionem. Hec tria ꝑ ordinẽ nũc egit
emũdator noster xps. misit aquã. lauit. extersit.
Hec dicendorũ summa ẽ hec tria notasse lego ps.
Dixi confitebor aduersum me. ⁊c. id est firmiꝫ ꝓ
posui. ecce contritionẽ. Iniusticiã meã dño. ecce
confessionẽ. Et tu remisisti impietatẽ peccati mei
ecce satisfactionem. Et rursum alibi. Iniquitatẽ
odio habui. hec est contritio. ⁊ abominatꝰ sum. h
est cõfessio que extra vomit abominabilem pecca
ti sordem. Et legẽ tuam dilexi. ⁊c. Hec est satisfa
ctio in custodia legis dei. Nunc ptractemꝰ tri/
plices huiꝰ officij cõditiones. quasi iter triũ dieꝝ
pambulantes. Et quia in paucioribus via magl
rem totam sub breuibus terminis atq; metapho
ris coartemus.

Itaq; ꝑ lotione nra ministrata: quã con
tritio nõ qualẽcũq; sed calidã. mũdã. ama
ram viuã crebram ⁊ cõtinue scaturientez
Juxta que quatuor/quadruplex ẽ de cõ
tritionis qualitate cõsideratio.

Prima consideratio.

Aqua cõtritionis sit calida. hoc fit ꝑ cõuersionez
in deum. fide spe ⁊ charitate subnixam. Sicut ho
mo auertens se a deo ⁊ conuersus ad creaturas/

sordes contrahit. sic econtra mundatur. Hoc est qđ dicitur a doctorib⁹. quia ꝯtuor req̃sita sunt in contritione. Conuersio ad deum. auersio a creatura. Infusio gratie. ⁊ expulsio culpe. Hunc calorem nō habet aqua illorum qui dolent de pctis solo timore pene. sicut fit in iam damnatis ⁊ in cō demnandis. sicut cōmuniter euenit in morte vbi affectio cōmodi que gelida est ⁊ nō iusti/domina tur. Quo circa sequit expediens eē preuenire horam mortis ad hau. ndum hanc aquam ⁊ calefaciendum/ex bona ⁊ quotidiana meditatione. Signū frigiditatis est/si homo crederet diu viure/vellet diu pmanere in peccato. Nō sic ille qui dicebat: se nō minus seruiturū deo si cōstaret certissime qđ mille annorū spacio protracturus esset vitam. Sic illa que cogitans de inferni suplicijs ⁊ de odio dei regnante in damnatis / suplicabat vt etiam si damnaret tñ deum diligeret. sic Job. Etiā si me occiderit/tñ in ipo sperabo.

Secūda considerato

Preterea sit aqua munda contritionis. Hoc dicitur ꝓpter eos qui cum suis lachrymis miscent ꝓpositum delinquendi vel in voluntate peccati hui⁹ vel istius manent vel a manifestis pcti occasionibus nō declinant. Hec turbida aqua est / nō mundans sed inquinās. Sed quereret ꝗs. Oportet ne contritum firmiter credere qđ de cetero non peccabit? Plane nō oportet. imo formidandū est de ruina. alioqn temeritas esset/qualis in petro. Siquidem aliud est ꝓponere ⁊ velle non peccare ꝓ futuro. aliud de hoc ipo pſumere Dixerunt in hac parte doctores aliqui qđ sufficit negatiue se habere. hoc est nō habere actuale ꝓpositū peccandi. pſertim cum addit confessio sicut dicūt de baptismo quādo nō oponit obex. Aliorum rationabilior ⁊ sanctis cōformior est sententia / quod oportet positiue detestari peccatū ⁊ de meliori vita ꝓponere. Compatitur autem propositum illō timorem ⁊ tremorem de casu. sed non amorez delinquendi.

Tertia consideratio.

Rursus tertio sit aqua contritionis amara. Hāc habere volebat qui dixit. Recogitabo tibi omes annos meos: in amaritudine anime mee. Notandum tñ qđ duplex est amaritudo talis Una est ex dictamine rōnis ⁊ sua deliberatione detestando peccatū. ⁊ hec est ꝑtus impans dolorem. Alia sequitur amaritudo in sensu si nō sit indispositō cōplexionis vel consuetudinis vel aliunde. ⁊ h nō semp exigitur. quia non semp est in potestate nostra flere sensibiliter etiā cum vellemus. imo ⁊ in aliquibus dolor iste posset esse minus ⁊ declinās ad excessum. sicut in mulieribus aliquib⁹ aut melancolicis/habentibus ex leui causa lachrymas / etiam vsqz ad turbationem cerebri ⁊ oculorū caliginem. Aliquando plus meritorium est velle flere ⁊ nō posse ꝯ fletibus abundare. hoc est quod dicitur. Bole qđ nō doles. Queret vlterius aliqs si contritionis amaritudo tanto esse debet vt homo mallet damnari vel annihilari ꝯ rursus peccare. vel etiam pdere oīa que habet/etiam corpus. Nolle inquisitiones tales curiosas et piculosas ⁊ ideo omittēdas o anima ⁊ dic ita. Tu scis fragilitatē meam. tu fidelis es ⁊ non pmittis me temptari sup id quod possum. id ē. nō cadere i tales necessitates hoc vel illud eligendi nisi dares ꝑtutē bene eligendi. Hoc mō fuat humilitas cū iusticia. vbi si fieret electio alterius partis/immineret alterum ex his piculis. s. pſumptio vel mendacium. Queres preterea si quis habēs filium ex adulterio/tenet dolere de tali filio ⁊ velle ipm non habuisse? Responsio qđ hic facienda est separatio filij ⁊ peccati. Diligendus est filius. odiendū est pctm. nec ē vna dāda electio in his reb⁹. Nota de matre magistri sententiarū.

Quarta consideratio

Postremo sit aqua contritionis viua. id est, crebro ⁊ quasi iugiter scaturiens. hanc optabat propheta dicens. Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lachrymarum. Hoc sic ipleb̄itur/si mox et semp vt fit actualis recogitatō de peccato: dolet homo detestans illud/modis ⁊ dictis. alioquin videt illud aprobare ⁊ nouiter delinquere. sic qui iustus est iustificabitur adhuc. ⁊ sordidus sordescet adhuc. Qualis aūt exigat cōtritio de venialibus? Dicitur qđ virtualis sufficit dum. s. quis in generali detestat oīe peccatum ⁊ ad deū conuertit Felix anima cui datū est habere talem aquā calidā mūdā amarā ⁊ viuā. Sed ve cordi nostro ⁊ similibus cordi duro sup adamantem ⁊ silicem quod nisi emolliat/male habebit in nouissimo. Quis dabit huic aquā in peluiz cordis mei? Percute domine iesu virga tua silicē hanc/vt fluant aque largissime. quēadmodū factum est olim pcutiente Moyse petram in deserto Legi de quibusdam tuis/qđ non habentes hanc aquā ad nutum. pcusserunt seipsos etiaz ꝺ bere ⁊ virga materiali vt inde consequent̄ te miserante cum plagis ⁊ sanguine pflueret riuul⁹ lachrymarum. Hec est vna ex industrijs pducendi hanc aquam Alteram industriam habem⁹ in figura Jacob/qui puteos impletos humo/⁊ limo sez philisteis replentibus/mūdabat. aut alios fodiebat. vt abiecta terra/ manaret libero cōductu vena purissima. O quotiens impletur anima nostra limo ⁊ terra. s. terrenis affectib⁹ ⁊ desiderijs, quibus obstruit pſens meatus anime/ne ꝓtritio nis aque fluant. Ceterum purgatio hec fit ꝑ emulsionem ieiunij ⁊ abstinentie amarum. sic xp̄us surrexit a cena. deposuit vestimenta. Tertia additur industria per adiutorium orationis. vt

si haurire aquam soli nō sufficim⁹. hauriētes no/ biscum aduocemus. quēadmodū egit ille q̄ a ma ria magdalene gr̄am impetrauit lachrymarum. Ad hoc figuraliter induceretur illud solini (si tn verū est) de quodam puteo p̄fundo. in quo duz deesset aqua/ aduenit virgo ad os putei. z suo cla more aquā eduxit. sic anima p̄ oratiōnē sicut axa suspirans impetrauit irriguum inferius z irrigu um supius. Utunt alij p̄ quarta industria/ cō sideratione miseriarum z calamitatum quas vi/ dent in primis. vt inde p̄ compassionem lachry= mas eliciant. Sic fit vt cōsequēter misereatur eo rum benignus z misericors deus. Cōsiderat ani mam p̄priam quasi sit in purgatorio. Hec indu / stria locum habet in consideratione passionis do mini nostri iesu xp̄i. De qua dicit Bern̄. q̄ nullū cor tam durum est qđ nō molliat si passio domi ni ad memoriam reuocet. Hic oculus xp̄i in hac consideratione petrum respicit z flet amare.

Quis det has vtinam aut similes industrias /pro ferret terra cordis nostri/ fluēta aque viue. ne eēt vel sit sicut terra sine aqua. Deserta inanis z va cua. terra inuia z inaquosa. terra monstruosa gel boe vbi nec ros nec pluuia cadit. Itaq̄ sine hac aqua incurrit illa maledictio christi. Si nō laue= ro te nō habebis p̄tem mecum. Prohibeat hanc altissimus.

Habita aqua per contritionem/ bonum erit initium vt fiat ablutio per confes= sionem. Fiat autem oportune. fiat in= tegre. fiat vere z non ficte. fiat a suo iu dice.

Fiat oportune

Hoc est tempe ordinato p̄ ecclesiam: saltez semel in anno. Et hic est p̄mus casus. Secūdus cas⁹ est ante susceptionē benedicti sacramenti. z ib ex/ tendere voluerūt aliqui ad oīem actū hierarchi cum ecclesie/ q̄ nō sine confessione deberet exerce ri. Sed ratio eorū nō videt concludere nisi de cō/ tritione. Nota si occurrat peccatū celebranti. Aliter casus est in piculo mortis s̄m p̄babilez cō= iecturam. alioq̄n homo se exponeret piculo pec= cati. quia tenet ad minus ante mortem confiteri. Cessante illa p̄babili coniectura/ licet differre cō= fessionem. Quartus casus si nunc habeat co= pia sacerdotis vl⁹ penitentiarij/ nec ē spes q̄ post modum aīn pasca vel/ mortē vel eucharistie debi/ tam susceptionē habeat. Confessio crebrior et si laudabilior sepe fit. nō tn amplius in/ obligatio= nem cadit regulariter. Dixi laudabilior sepe. q̄a contingere potest vt repetitio esset vitiosa. z qua si tota eneruans deuotionis vtutem sicut in scru pulosis tedios̄issimis/ nolētib⁹ acquiescere cuius= q̄ consilio. Dixi p̄terea regulariter nō cadere in obligationem. quia vel ratione cōscientie hoc di= cantis. vel status aut tribulationis aut necessita tis hoc exigentis. aut regule statuentis posset ob ligatio consurgere.

Fiat etiam integre sí=

cut integra est contritio de oīibus. sic confessio. Hic studiositas speculatrix de plurimis querit. Ad que respondere p̄t charitas edificans. Illa est em̄ que docet de oīibus. quippe sp̄ūsanctus charitas est/ qui docet oīem veritatem. Est etiā charitas finis legis. S̄m quā cetera debent mode rari. Querit ergo primo de venialibus? Dicit= tur q̄ nō est de necessitate cōfitendū. z hec cōside ratio docet tollere scrupulos multorū celebranti= um. quia venialia possunt aliter deleri q̄z p cōfes sionem. Querit de oblitis? dicit q̄ sufficit feci= se diligentiam moralem sicut p magna re fieret. Et sic vel deus indulget. vel alias reducet ad me moriam. Talis certitudo sufficit ad nō peccādi no uiter/ in celebrando vel ad cōfessionem nō inuali= dandum. Sed an deberet fieri reductō ad memo riam cōfitentis vel inquisitio? Dic vtiq̄ cum re/ cto moderamine. z sine curiositate noxia sicut ob stetrix oīa z medicus z iudex diligēter inuesti= gat. Alioquin a pueris puellis z laicis z idiotis/ qui nō habent reflexionem sup act⁹ suos/ vix ha= beretur aliqua pura confessio. Sciunt hoc expti. Hec est vtilitas p̄ncipalis cōfessionis. Animadū te tn̄ q̄ si oblita redeunt ad memoriā. illa cōfiten= da sunt eidem sacerdoti vel alteri/ q̄z q̄z essent di= missa. sicut de peccatis diximus in contritione de letis. Querit de dubijs? Dubia sunt in tripli= ci differētia. sicut homo estimare se deliquisse in hoc vel in illo. Aut enim credit magis q̄ pecca / uit mortaliter. in hoc facto vel in illo. z sic tenetur cōfiteri vel deponere conscientiā. Aut dubitat ex equo. z sic similiter obligat. Aut credit magis q̄ nō peccauit cum dubio tn̄ de oppositō/ z hoc di= ditur scrupulus. z p̄ hoc dubio nō tenet/ nisi ali/ unde teneretur/ qñq̄z expedit dicere qñq̄z z sep⁹ cōtemnere z contraagere/ p̄sertim habito consi= lio peritorū. Item in dubijs sub conditiōe cōfitē= do est z p̄t certa absolutio dari. Item in dubijs cōsurgentibus ex iurib⁹ z sentētijs positiuis/ po/ test nō cōfitentibus expresse absolutō admīstra ri. Querit de circūstantijs? Respondet q̄ que dam sunt peccata mortalia. que sc̄z mutant sp̄ēm vt furari in templo. ille sunt de necessitate cōfiten de. Quedā aggrauant peccatū notabiliter. vt ra pere centū. plus est q̄z decem. z tales si habent in memoria. dicende sunt. Quedam aggrauant tm̄ modo modum faciēdi. tales nō sunt dicēde de ne cessitate. imo qñq̄z omittende. vt in peccato car/ nis. nisi p̄ securitate maiori z dubio ne peccatum mutauerit speciē. Quedam alleuiantes. quedam impertinentes. Alleuiantes nō sunt dicēde nisi i du bio scandali sacerdotis. Impertinentes omnino dimittende sunt nisi p̄ro familiaritate cōtrahēda

Queritur de circūstantia psone cū qua fit peccatum? Respondeꝫ q̄ est regulariter tacēda: nisi vel vbi/nō potest aliter peccatū dici. vt si vir/abusus est ꝓpria vxore. Vel vbi potest ꝑdesse non obesse. tam dicenti q̄ audienti. q̄ persone illi peccatrici. Addūt aliq̄: q̄ si aliter nō potest dici peccatum quin cōfessor agnoscat psonam: pgēdum est ad alterum. Hoc estimo consilium esse/non ꝑceptum esse. nisi vbi posset obesse psone illi reuelate. Querit de casibus reseruatis. Hic est taz profunda difficultas/vt Burandus doctor exercitatissimus in istis. tractando hanc materiam dixit q̄ expediret habere super hoc papale consilium. Et difficultas (vt bene tangit) puenit ex re/seruationibus peccatorū/aliter q̄ fit in curia rhomana. quia nō reseruat curia rhomana vt dicī nisi quasdam irregularitates aut penas. Sicūt aliqui q̄ iura nunq̄ voluerūt reseruare peccata aliqua/nisi publica ad terrorē aliorum. Una mollicies reseuabit. adulterium mulierū/peccatum sacerdotum cōcubinariorum. Si ꝓlati oīes attenderent ꝓfunde quāta est difficultas q̄tū on⁹ dicere peccata sua secreta etia vni/ipi (credo firmiter) nunq̄ tale iugum imponerent leuiter ceruicibus subditorum. Unde innumerabiles precipitant in infernum. O mille penitētiarij non sufficerent in hac hebdomada: ꝓ conseruatoribus reseruatorū. Cognoui plures qui ꝑ bienniū vel triennium vix potuerunt induci ad confitendū quedam suorū peccatorū. Qualiter ergo talia dixissent vni ꝓlato vel penitentiario. ꝑsertim pueri/et puelle z mulieres verecūdissime. Dici nō potest quāt⁹ est in pudore tyrannus. Credentes terrere subditos occidunt. z demergunt tacentes in infernum. Ex hac materia z alias ꝑpendite/q̄nta difficultas est in materijs moralibus z theologicis vtilibus/in quibus homines ꝓ totam vitā exercitati/vix sciunt quid dicere. Quid igitur facient scholastici nostri temꝑis/qui materias tles nec cogitare nec legere sufficietenus dignant dicentes. O sciem⁹ talia cū vellemus. Velint ḡ tales aliquādo. alioq̄n nihil scient etiam quādo voluerint pauca scient. Sed dicamus ad id qō q̄ritur/qualiter se habebit peccator/habens casus reseruatos? Hec est certa cōclusio q̄ si habeat talem sacerdotem qui potest z velit eum absoluere nec inde scandalisef/tenetur totū dicere. Exempli gratia. Si vadit ad episcopū/z episcop⁹ vult totum audire: dicat. Si ad suū curatuz qui potest absoluere/simpliciter dicat. dum tn vtrobiq̄ sit securitas q̄ neuter scandalisabit. ꝑ ꝓnitatem ad peccatum. vt in materia fidei vel in peccato carnis. Sed querat tunc alios de licentia saltem petita. Si aūt epūs qui potest oīa absoluere/non vult nisi reseruata audire. z alius nō possit nisi ñ reseruata. z hō abest bona volūtas z bona fides in confitente. Nō auderem dicere q̄n posset peccata sua isto mō dimidiare. sicut ligatus duabus excōmunicationibus potest absolui. ꝓmo de vna post ꝑ decem dies ab altera. sicut etiā in diuersis diebus potest fleri vna cōfessio. Itaq̄ nō requiritur tanta vnitas hic sicut in alijs sacramētis. Et est ibi quedā vnitas in ministris istis duobus. sed vnitate scz vnius potētis sacramētaliter integre z ꝑfecte sup istius peccata. Nō audere ꝓterea aliquē grauare in onus sacramēti cōfessionis/q̄ talis tenetur suo sacerdoti qui nō pōt de oīnibus absolue re oīnia dicere. Scio tn q̄ tutius est z salubr⁹ (ꝑ nō quelibet potest faciliter induci) dicere peccata sua sic diuersis. quia (vt dicit scotus) talis confessio de vno peccato pluribus: nō vocat ex gene re suo esse secreta. quia isti duo qui audierūt/possent ferre testimoniū contra confitentē in foro cōtentioso. licet peccarent. tn valēt z testimonium. Itē nullus inuitus potest (vt videtur) cogi dicere bis peccatum suū in confessione. cum lex diuina nō cogit vel obliget nisi ad se confitendū. Et si religiosis oporteat pluribus confiteri. hoc est de eorum voluntate qui se regule sūmiserunt. Si dicit q̄ sic curatus sacerdos/nō cognosceret peccatorē z c. hoc argueret q̄ oīnia peccata dicenda rursus essent.

Tertio fiat vere scili-

cet nō ficte. hoc est in contritione z charitate. sm. ꝓbabilem cōiecturā. Utrū autem cōfessio que fit sine charitate liberet ne iteruz dicant peccata vel a ꝓcepto ecclesie est difficultas/vix inter scholasticos sufficiēter dissolubilis? Ostēdit hoc multiplex opinionū varietas. Dicit aūt dominꝰ Guilhelmus parisien. z alij cōmuniter/q̄ attritio que alias nō esset sufficiens/fit sufficiens vtute sacramenti. ꝓponendū est igit z dicendū sicut quidam in euangelio. Credo dñe. adiuua incredulitatem meam. ita penitentiario adiuua dñe impenitentiam meam. Querit si tali debeat dari penitentia? Respondeꝫ q̄ sic/nō absoluendo sed ad cautelam z ꝓseruationem ꝓ futuris vt deus cor illuminet. Cōsiliū Ambrosij. Age interim quicquid boni potes. z malum abbreuia. Quid si dicit se cōtritum. z putat cōfessor q̄ mētitur/vt scit alias unde. vel nō vult facere conscientiam sed excusare? Respondeo. q̄ ꝑdicere debet sibi: q̄ absoluto nō valet: si posuerit impedimentum z q̄ intento suā nō est eum absoluere nisi faciat que ꝓmittit z dicit. Attamē absolutio debet fieri absolute. Est aūt forma talis. Ego te absoluo ꝓmo ab excommunicatione. Itē ego te absoluo a peccatis tuis mihi confessis in nomine patris z filij z spūssancti amen. De confessionis secreto hoc tenendus ē ꝓmo. q̄ in nullo casu reuelanda est etiam in heresi. nec papa potest dispensare. Item nec de consensu confessi nisi dicat extra confessionem. Itez nec ad interrogationem cuiuscunq̄ iudicis ꝑ qō eūq̄ iuramentū. nisi homo sciuerit aut ꝑ testimonia. quia dicere tunc potest z ideo debet. Nō fa-

tuam cautelam aliquoꝛuꝫ. Item ꝛ si sola peccata sint ꝑtie de sigillo confessionis. tñ penitētie data ꝛ interrogationes rōnabiles hincinde ꝛ ꝑsone nominate sunt celande. Inquirētes aūt ꝛ reuelātes/grauiter peccant/ꝛ essent puniendi ꝓsertim vbi ex curiositate nō ex charitate discreta ꝓceditinquisitio. Item de ꝑsonis confessis expedit magis tacere ꝙ aliquid dicere vel laudando vel vituꝑando in generali vel speciali.

3 **Fiat postmodū a suo** iudice. Judex in confessione est vel papa vel epūs vel curatus vel aliquis legitime ab aliquo istoꝛū delegatus. Quer̄ cui sit expedientius confiteri? Respondeo ꝙ regulariter ꝛ ceteris paribus suo curato oꝛdinario. Primū ꝓpter obedientiaꝫ. deinde ꝓpter facilitatē habendi eū postmodū in periculis mortis. vel in sacramentoꝛū administratione. Quer̄ si confessi habētibus potestatem delegatam/teneanꝫ iterū peccata eadem semel in anno confiteri? Rñdeo ꝙ non: ꝑsertim vbi de cōsensu curati hoc factum ē. Ideo tutius ē petere licentiam. Expedit etiam vt talis in anno semel se ꝑsentet curato suo ꝑ sacro suscipiēdo ꝛ obediētia impendenda. alioq̄n curat⁹ posset negare eucharistiam. Quid si curatus nollet credere? Respondeꝫ ꝙ cuilibet in foꝛo conscientie seu cōfessionis credendū est ꝑ se ꝛ cōtra se. nisi in casibus publicꝭ qm̄ aliter curatus nō posset certificari. etiā nisi sibi fieret cōfessio. Quid si ꝓfessoꝛ erret/in absoluendo plus ꝙ pōt? Respondeꝫ ꝙ si peccatoꝛ erat bona fide/ꝛ nesciat impedimentum ꝓsecutus ē. Si aūt sciat/nō rite absoluitur. Si etiā postmodū sciat impedimentū fuisse/teneꝫ vt primū iterū confiteri. Dare vero regulam generalem/q̄ sic ꝛ qñ nō. est ꝓlixum nimis atq̄ difficile. Felix ablutio pedum ꝑ confessionē/que ita fit oꝛportune. integre. nō ficte. ꝛ secrete. ꝛ a suo iudice. Sed ve soꝛdibus abominabilibus aliquoꝫ ꝛ eluibilibus quos in aptum cōfessionis venire ꝛ palpari vel tangi/imo vel videri nō ꝑmittunt/ q̄t tuoꝛ pestes ꝓbe. pudoꝛ timoꝛ. ꝓsumptio. desperatio. De pudoꝛe habemus in Tobia cui volenti lauare pedes occurrit piscis volens eum deuoꝛare. Quid piscis in aqua latens/nisi pudoꝛ occultus. sed suffocandus est pudoꝛ talis. et ad multa tandem vtilis inueniꝫ. ad cibum. cōtra demonium. ꝛ ad visum. Applicationē nō ꝓsequoꝛ. Ceterum scabies sic latet in aliquib⁹/vt se sca/biosos non credant/dicētes quid ego feci? Cum ego fur vel homicida? Hoc contingit etiam illis qui deuoti reputanꝫ. quia latꝫ supbia subtile malum que nō ꝑmittit deuenire in cognitionē peccatoꝛum. cōtra quod oꝛabat ꝓpha. Illumina oculos meos. ꝛc. Exptus sum de multis ꝛ in multis/quinquies ꝑ quattuoꝛ aut tres annos fuerunt in pctis grauissimis. cuius fere quotidie confiteren̄ ꝛ vt erat sua opinio penitebāt. Quid ergo erit de nō recogitantibus annos suos in amaritudine anie sue si recogitantib⁹ sedule/talis cecitas eueniat? Quē nō exterreat quod dicit apls. Nihil mihi conscius sum ꝛc. Amplius ꝙ nō ꝑsumptio seu reꝓmissio nequissima decepit plures/habētes vocē coꝛuinam/cras cras cōuerti poteris cum voles. Hec voꝛ innumera hominū milia ꝛ pdidit ꝛ pdet. ꝙa qui nō est hodie/cras minus aptus eris. Poꝛstremo vidimus desperationē in iuda ꝛ cayn ꝛ quibusdam alijs. Migrat iudas. id ē. confessio suꝰ optimus/ꝓpter multitudinē ꝛ afflictionem seruitutis. quia scz quotidie fit reiteratio peccatoꝛum que iudas abluere tandē refugit ꝛ desperat. Abijciamus hec impedimēta. quia dñs ꝛ si rem grandem nobis diceret bñ facere debueramus quanto magis quia dicit cuilibet nostrū: vade ꝛ laua/re septies. i. ꝑfecte.

R Conuertamus postremo oculos nostre cōsiderationis ad extensionē que fit ꝑ manū satisfactionis. Hec quidē extensio habeat aspitatem seu penalitatē habeat rōnabilitatez. habeat claritatē. habeat celeritatem. Preposueram ꝺm hec quattuoꝛ q̄dam disserere salubria de modis iniungendi satisfactiones: vt nec graues sint nec iꝓportabiles. nec publice ꝑ peccatis secretis. Nec dentur inuitis aut si nō fieri credanꝫ. quia melius est cū pua penitentia ꝛ quasi nulla ducere homines in purgatoꝛiuꝫ: ꝙ cū foꝛti que nō fiet oꝓmere ꝛ detrudere in infernū. Nec exiganꝫ irregulariter iuramenta aut ꝓmissiones de hoc vel hoc faciēdo. Ez magis oīa in monitione atq̄ consilio. Peniq̄ saluberrimum est inducere homines vt aduersitates ꝛ labores huiꝰ vite accipiāt in patiētia ꝛ bona gratiarū actione. qm̄ ꝑ hoc poterūt efficaciter vt creboꝛ satisfacere de peccatis suis. ꝛ gratiarum augmenta ꝓmereri. fiat ꝛtus de necessitate. Pūt aūt soꝛdide transgressiones alique/que vix ad fūdum pñt extergi. Exemplificemus in quattuoꝛ. Primo. coꝛruptio aliorū in moꝛibus. Sup ꝙ accipite quid Berengarius moꝛiens in die ephie dixerit. Hodie mihi aparebit dñs meus ihesus xp̄s vel ad gloriā sicut spero ꝓpter penitentiā meam. vel ad damnationē sicut formido ꝓpter aliorum coꝛruptionē ꝙs ad viā vitaꝫ reducere nō potui. Moꝛreant ꝛ caueant hi ꝙ ad similitudinem demonū gaudent alios secū trahere ad interitū ꝑsertim iuuenes ꝛ pueros. tales nescio si potuerūt vnq̄ satis penitere. sufficere eis debuerat damnatio ꝓpria. Quid de malis exemplis magnoꝝ ꝛ lrātoꝝ virorū. Alterū est vitiū qđ vix suscipit satisfactionē ꝛ extensionē. s. iniustū bellū in tpalib⁹. ꝛ iniuste ꝓmotiones in spūalibus. vñ oꝛiuntur mortes tā tpales ꝙ spūales. O felices ꝙs deꝰ tollit extra necessitatē aut piculū talia faciēdi. vt nec iniuste militēt/aut militare ꝓsulant. Inferim⁹

adhuc tertio iniustam patrocinationē. que dolis ⁊ astutijs tollit hereditates aliorū. quia fit vix cō scientia vel restitutio sup istis. Et adhuc insanabilior est iniusta diffamatio que debitam vite ciuilis famā aufert. ¶ Postremo ponim⁹ pomposi tatem status vt p symoniam vel rapinā aut vsuram. quia vix pōt fieri cessio. vt descendat quis a statu alto q̄q̄ damnabilissimo/in bassum debitū ⁊ tranquillum. ¶ Tanta est humani cordis arrogantia. vt se ⁊ suos/plures damnari citius patiātur q̄ humiliari qđ si nō esset/nō tm̄ durasset hoc execrandū ⁊ exiciabile scisma pestiferū. ¶ Tādē epilogantes oremus vt lauet nos xp̄us. quatenꝰ ptem secus habeam⁹. Lauet aūt p ministeriū penitentie. Que hauriat primū aquam contritionis calidam mūdam amarā ⁊ viuā. Secdo abluat per manū confessionis opportune integre ⁊ nō ficte secrete ⁊ suo ordine hoc ē sub suo iudice. nec obstēt quattuor pestes pudor timor p̄sumptio desperatō. Extersio demū fiat que habeat aspitatem rōnabilitatem claritatem celeritatem. subtrahētes nos a vorāginibus peccatorū. que nos in alienas manus p iniurias p̄cipitant a quib⁹ vix vnq̄ possumus emergere. Sic mūdi erimus in cubili cōsciētie nostre tranquilli habentes ptem exuberantissimam cū christo hic p gr̄az ⁊ in spe. ⁊ postmodū in re p gloriam cui⁹ nos p̄tcipes efficiat. Amen.

¶ Finit.

Sermo eusdem cancellarij de dominio euangelico factus in cena domini.

OMnia dedit ei pater in manꝰ Joh. xiij. Originaliter in euāgelio p̄sentialit recitato. Pro impetranda gratia ⁊ virtute digiti dextre manꝰ dei qua apta omia implent bonitate. qua sb tracta/omia labefactiōe repentina dissoluuntur. te matrē gratie/te virginem inclitam/p cuiꝰ manus (teste Bernardo) dat nobis quicqđ dat. q̄ dues es in omes inuocātes nomē tuū: saluātes iplozamꝰ ⁊ iplorātes salutamꝰ dicētes Aue. ¶ Omia dedit. ⁊c. vbi supra. Apō vos o doctissimi ⁊ p̄cellētes viri/mihi p̄monē habēdū esse conspicio. qui certa iam ⁊ indubitata fide tenetis/q filio suo dño nr̄o iesu xp̄o dedit omia pater in manꝰ/ac pinde monarcham eū vniuersalez cōstituit. vt iure dixerit Matth. vltl. Data ē mihi omis potestas in celo ⁊ in terra. Hoc dilectus eius apl̄us cōtemplabat dum asseruit Apoc. ix. q habet in vestimēto ⁊ in femore suo scriptum. Rex regū ⁊ dns dnantiū. ¶ Ex quo iure xp̄us/ quo insup titulo monarchiā hanc accepit? Multiplici quidē ⁊ signant triplici. Primū iure hereditario diuine filiationis. Nam ⁊ si filius ⁊ heres arguit apl̄s Roma. vj. ⁊ Gal. iiij. Attuero de dopatre/vere vidit ⁊ enunciauit sancta illa mulier Judith. ix. appellans eū dñm vniuerse creature. Dñs igit talis erit ⁊ filius. Hinc postq̄ dns per pphām dixisset ad filiū. Ego hodie genui te/subiunxit p cōsequēti. Postula a me ⁊ dabo tibi gentes. hereditatem tuā ⁊ possessionē tuā. ⁊c. tanq̄ diceret illud Luc. xv. Fili omia mea tua sūt. Secundū ius monarchie vniuersalis in xp̄o consurgit ex titulo mutue dilectiōis eius ad patrē. Nā antiquū est p̄hice vitatis puerbiū. Amicorū omnia esse cōmunia. Filius em quia suo modo repdit omia patri. in donatiua spiratiōe supmi amoris qui spūssanctus est/coexistit readamatiōis vicissitudo vt ei pater donet omia. Amplius tertiū ius monarchie vniuersalis inuenit in xp̄o appropriate quo ad naturā assumptam ex titulo victoriose debellationis seu ciuilis acquisitionis ⁊ cōquestus. Victorem cuncta sequunt ait quidam. Nonne christus vt imperiosissimus victor/aereas potestates debellauit Sic notat apostolus ad Eph. ij. Nōne captiuā sub eis duxit captiuitatē quā ppria sanguinis precio redemerat ⁊ suam effecerat. Sicut ppha testat. Ascendens in altum ⁊c. Idem habet ad Eph. iiij. Quin etiā tota vniuersitatis machina que gratia hominis cōdita ē Im pōsm. ⁊ habet satis Deut. iiij. Ipa fuerat ad impiū crimen lese maiestatis diuine/ōrtior a ta. teste Cypriano. ⁊ a natiuo ōcore suo/plurimū deciderat. Juste nimirū vt in bonis ppter se conditis/homo pditor ⁊ puaricator plecteret. Sed audi quid sup hoc cantat eccl̄ia. Terra pontus astra mūdus quo lauant flumine. Ecce p xp̄i passionem lota ⁊ repata esse omia aqua emūdatiōis ac repationis ac pulcrificationis. Nōne inductus ē apl̄us dicere de xp̄o passo. q deus exaltauit illū ⁊ dedit illi nomen quod est sup omē nomen. vt in nomine iesu omē genu flectat celestium terrestrium ⁊ infernorū. in signū vniuersalis dominij. ad Phil. ij. ¶ Habemus ergo titulos enumeratos tres in xp̄o. diuine filiationis. mutue readamatōnis. ⁊ strennue debellatiōis. ppter quod rite dictum ē. q omia dedit ei pater in manus. Ita sentitis de christo o sapientissimi viri. Ita iugit pia fidei sinceritate deo ppitio sentiet. Quāobrē nec habeo necesse in psuadendo amplius verba perdere. aut opam consumere. nec istū solem veritatis pfulgidū ingerere debeo vobis ip̄m cernentibus. ⁊ de xp̄o scientibus q̄ oia dedit ei pat̄ in manus. Propterea traducat sermo nr̄ a lr̄a ad mysterium. a fidei soliditate/ad morū puritatē/⁊ a diuina filiatione naturali/ad p̄ticipatam filiationis adoptiue generationē. ¶ Pertractemus quo pacto spūs quilibet xp̄ianus/xp̄i frater ⁊ amic⁹/sit aut esse debeat p̄rinceps omniū. Contemplemur quāta ⁊ q̄ supeffusa liberalitate/omia dederit ho bis pater in manus si volumus. Quis pat⁹ pat illle q̄ possedit et fecit ⁊ creauit nos. Deut. xxxij.

qui a nobis pater agnosci/pater vocari/altissima prorsus ⁊ obstupescenda dignatione: voluit mo/ nuit atq; iussit. ¶Matth. vj. ¶Quid enī mirabilius quid ad audiendū iocundius? q̄ vt vnusquisq; fi delium instar xp̄i monarcha sit omniū si placet ⁊ ita est tamē. vnusquisq; spūs vere fidelis/monar cha est omniū ⁊ multiplici. nō vno sed triplici iu/ re ⁊ titulo ad exemplar christi. ¶Jus vnum/dat fi lialis adoptio. ¶Jus alterum dat triumphalis de bellatio. ¶Jus tertium readamationis vicissitudo ¶Frigite aures dilectissimi. hilarescat facies. sere= nent oculi. omīs exurgat affectio. gratiarum reso nent actiones. ¶Os lingua mens sensus vigor cō= fessionum iubilū benedictionem ⁊ laudem perso net. ¶Que ratio? ¶Que tantorū nouitas gaudiorū? ¶Magna valde preclara. insignis nihil supra. q̄a iam nō vno sed triplici titulo/xp̄ian⁹ monarcha est. christiano omīa dedit in manus/christianum fas est dicere potentissimum,. ¶Audebo dicere et omnipotentissimum ⁊ arguar blasphemie si nō h̄ apostolus similis nobis de se dixerit. ¶Omnia pos sum omnipotens sum. exponit Bern̄. in eo q̄ me confortat christ⁹ ad Philip. iiij. ¶Si parua est apo= stoli autoritas tibi/satis sit illa christi qui ait Cre denti/nihil est impossibile. ¶Matth. xvij. ¶Si quis adhuc hesitat ⁊ p libito nos fingere putat q̄ dici mus sup hoc vinculi dominio. ¶Audiat apostolū ad Rhoma. iij. ¶Qui p̄prio filio nō pepcit sed p nobis|omībus tradidit illum. quāto|magis etiaz nō cum illo nobis omīa donauit. ¶Ecce qualiter o fidelis anima/pspicuum habes apostoli testimo/ nium imo argumentum q̄ omīa dedit tibi pater in manus. ¶De quo patre idem scribēs. j. ad Tim. vj. asserit quod p̄stat nobis abunde omīa ad fruē dum. ¶Hoc dominiū Hieronym⁹ ad Paulinum scribens nō tacuit. credenti ait/totus mundus di uitiarum ē. infidelis autem etiam obolo indiget. ¶Sic viuamus quasi nihil habētes ⁊ omīa possi= dentes. ¶Sumptū ab apostolo. ij. ad Corinth. vj. ¶Hec aūt ⁊ similia multa /nūquid non obsecro monarchiam nostram/stabile diuine scripture fū damento confirmant. ¶Nōne palam ostendunt. ō fideli quolibet q̄ omīa dedit ei pater in manus.

¶Verum differamus de titulis quos posuimus esse tres. i. filialem adoptionem. triumphalem de bellationem. readamationis vicissitudinē. ¶Me= ditemur in exercitatione nostra si forsan ex p̄sen/ tis euangelice lectionis serie. triplex hoc ius inue nire poterimus. ¶Justum quidē arbitror vt euan= gelicum p̄sens mysteriū potius q̄ externa loq̄ mur/si possumus vt posuimus. ¶Triplex itaq; conspicio memoratum nūc esse mysterium. ablu= tionem humilitatem. sacramentalem refectionez ¶Primū est fidei purificantis. secundū spei corro= borantis. tertium charitatis reficientis. ¶Ablutio spectat ad titulum filiationis. humiliatio ad titū/ lum debellationis. sacramentalis refectio ad titu lum readamationis. ¶Fides corda purificans. ¶Actuum. xv. ¶Dat esse filiū dei. Joh. j. ¶Dedit eis potestatem filios dei fieri. ¶Si queris quibus de= dit? ¶his qui credunt in nomie eius. ¶Spes humi lians sub expectatione futurorum dat victoriam de hostibus quia spes non confundat ad Rho. ij ¶In me sperauit (inquit dom⁹ p̄ pphetā) ¶Libe rabo eum. ⁊c. ¶Charitas reficiente vnit deo p dile ctionem quoniā qui adheret deo/vnus est spiri/ tus cum eo. j. ad Corinth. vj. ¶Qui autez edit chri stum ⁊ bibit eius sanguinem/in deo manet ⁊ de⁹ in eo. Joh. vj. ¶Ac proinde vnus spiritus est cum eo. ¶Si vnus spiritus quāto magis vnus dom⁹ ¶In p̄mo se habet deus ad spiritū nostrum vt pa/ ter ad filium quē hereditat. ¶In secūdo vt dñs et rex ad militem quē coronat. ¶In tertio vt amicus ad amicū cui omīa cōmunicat ⁊ omīa dat in ma= nus. ¶Sed notandum est valde ne calumnient nobis supbi. quēadmodum ridet Horatius poeta stoycos qui se reges omniū appellabant. ¶Notan dum inq̄ q̄ heres quāto tempe puulus est/nihil differre videtur a seruo cum sit dom⁹ omnium ad Gal. iiij. ¶Similiter in hac pegrinatione ⁊ mili cia/spiritus noster quātūcūq; sit dom⁹ omniū. nihil differre videt a seruo. quoniā infantulus ē puerulus aut adolescentulus ⁊ minor annis. ¶Si= quidem quātūcūq; profecerit/quousq; excreue/ rit in virum pfectum/in etatem plenitudinis xp̄i more loquendi apostoli ad Ephes. iiij. ¶Nihil di= stare videtur a seruo. ¶Sunt fateor nonnulle in ipso profectu etatis distantie. ¶Itaq; aliquis dici valet infantulus sicut inciptētes. aliquis puerul⁹ vt proficientes. aliquis adolescentulus vt perfe= cti. ¶Sed nunq̄ pertingunt in hac regione ad ple= nam virilem etatem. crescant in deum moriendo necesse est. ¶Infantulos dicimus nouiter ablutos ⁊ renatos p baptismum aut penitentiam quo ad primum articulum vel titulum. ¶Puerulos maiu= sculos qui proficiunt ad vitiorum expugnationē quo ad secundum. ¶Adolescentulos deniq; q̄ cuz beniamin adolescentulo sunt in mentis excessu p liberam diuinorū contemplationem ⁊ fruitionē quo ad tertium. ¶Contra eos nihilomin⁹ contur= bantur sepe omnes insipientes corde/quasi serui sint viles pauperes ⁊ abiecti. cum sint genus ele ctum regale sacerdotium. regnum ⁊ sacerdotes fi lij ⁊ heredes. ¶Quibus omnia dedit pater in ma/ nus. ¶Collocat fundamēti nre collatōis ne pl⁹ inania/⁊ sonora q̄ va ⁊ solida videremur attulis= se. supedificare ppositū erat tres monitorias ora= tiones/cū suis p̄sideratiōib⁹ moralib⁹ ⁊ speculatiuis p̄formē ad trimēbrē pticipationē iuris p̄ expositā ¶Prima ora de iure i monarchatu/p ablutōez grē que regenerat. ¶Secūda ora de iure p humiliationē que triumphat. ¶Tertia de iure p refectionem sa/ cramentalem/que deo vnit ⁊ incorpat. ¶Ego autē animaduertens materiam hanc latissimam/quā

Sermo in cena dñi

non paterek ꝑsentis collationis breuitas exequi. cõtentabor de primo nunc de titulo/orationẽ cuz suis considerationibus texere. de reliquis si vita comes fuerit/in posterũ differere ꝓposui. ¶ Sic igit exordior. Noli precor o rõnalis spiritus. noli gratiam negligere quã offert tibi pat/ipe te monarchaz stabilire. ipe tibi oia in manus dare disposuit. tm modo laueris ab iniqtate tua ⁊ ab omnibus inquinamẽtis tuis ablutus emũderis. Audi (o rationalis spũs) ⁊ si grandem rem tibi precepisset pater. tu tñ facere debueras. qto magis quia dixit tibi: vt laueris septies. i. pfecte. ⁊ mundaberis a lepra peccati. ⁊ te heredem suuz/te monarcham omniũ constituet/⁊ oia dabit tibi in manus. Atuero si nõ lauero te inquit: nõ habeb ptẽ mecum. Horrenda nimis cõminatio. Non habebis ptem mecum. Et quã ptem. partez de qua ꝓpheta exultat gloriabundus dicens. Pars mea deus in eternũ. Pars hec est merces magna nimis. hereditas pclara. imo oĩe bonũ. ꝓpterea ñ te cõturbet nomen ptis quasi tue aliquid auiditati vel monarchatui derogek. qm si pars ista deus est sicut est. quis negauerit possessorẽ eius/habere dominiũ bonorũ omniũ aggregatiõe pfectum Vere felix ablutio cui ps talis tanta portio tam i signis pstatur hereditas. ¶ Attende tibi o fidelis spũs si primã baptismatis ablutionẽ i coinquinatam seruasti. tectum bene actũ est. lauari nõ eges mũdus es totus/filius ⁊ heres existis. Sed si rursus intinctus/es sordibus peccatorũ. si volutatus in sterquilinio/flagitiorũ/nõ despes. qm tibi relinquitur penitentialis ablutio ꝓ peccatis ⁊ ad gratiam regeneratio. Parua ne tibi videk ista patri dignatio. pua ne tam facilis ad hereditatẽ perditam reuocatio. Laua te ⁊ mũdaberis ⁊ mundar' heres eris. Caue caue. ne abutaris tante miscõie largitate. qm tanto detestabilior vtiq erit transP gressio: qto erat impletio facilior. ¶ Precingere igit fidelis spiritus. ꝑpara peluim cordis tui. que sursum patula sit/p celeste desiderium. ⁊ nõ eversa humi/p cupiditatem terrestriũ. Ejiciak ab ea oĩs aliena repletio. pstertim aceruus grandis/aut lapidosarũ aut lutosarum cogitationum ⁊ affectionum. alioqn aquam mundatiuam/qũo suscipet: qũo contineret: tota dilaberetur. tota foras efflueret. Hec aqua (si nescis) aqua est tuarũ piarum lachrymarũ hauriẽ ipa/a puteo contritionis. pfunde cauato p acutum ligonem meditationis. situla fidei illã ꝓtinet. corda spei sursum trahit. fornax ardens charitatis eaz calefacit. miscet cineres recordatio peccatorũ. Tale sibi lauacrũ quotidie ꝑparabit inclitus rex. Lauabo inquit p singulas noctes lectũ meũ lachrymis meis stratum meũ rigabo. Vult ecce xps pater nr lauare tibi pedes. noli ꝓhibere. sed dic cũ ꝓpetro. domine nõ tm pedes affectionũ/sed ⁊ manus opationum ⁊ caput cogitationũ. Lauas quotidiana solicitudine manũ corpalem aut tunicam/sit tibi q̃so cura vigilantior de anima tua/q̃ de manu vel tunica. Nõ sis oro piger ad lauandum animã tuam ꝓ cui⁹ lauatione/christi sanguis effusus est. Nõ vis habere immundã domum. immundum vas. immũdum seruum. immũdam caligam. immundã animã habere quare nõ refugis? Dit tibi carior anima tua q̃ caliga: monet Augustinus. ¶ Pastor confessor noster locũ tenet christi/ostẽdẽ illi sunt sordes nostre/quas p absolutionis manum tangit ⁊ abluet. ⁊ linteo satisfactionis absterget. ¶ Linteum istud satisfactionis triplici filo vel stamine contextũ est. Filum aliud est orationis. aliud ieiunij. aliud elemosyne salutaris. Vis ergo habere ptem cum christo. vis oĩa tibi in manus dari? Rñdebis volo. ⁊ valde volo. Ut ergo taliter munderis ⁊ in filium mundar' et tersus adopter' necesse est. Sed heu qualiter et amplius iudam reprobum imitank q̃ pluriml. q̃rum corda que demon occupat/nulla deuotiõis vnda subintrat. pditores sunt hypocrite sunt. furres sunt aut ⁊ sacrilegi. ecclesiasticorũ loculorum raptores. ꝓpterea quicquid exterius agatur circa eos/remanent intus sordidi. Nulla eos predicatio. nulla horrende damnationis interminatio nullum diuine dignatiõis ⁊ humiliationis obsequium. nullum beniuolentie signum/osculum vel alloquium. nulla postremo bonorum socieras/a pceptis facinoribus plus q̃ iudam absterrent aut reuocãt. Quãobrem nihil eis doloz de cõmissis. nihil ꝓfessio. nihil restitutio/sicut nec iude ꝓficiunt. Palam est ratio. Deest quippe spes venie. Palam est ratio. Deest quippe spes venie. que in dilectione iusticie ⁊ in nõ peccãdi deiceps ꝓposito collocak ¶ Nos vero salubriori credentes consilio (o pclari ⁊ eruditi viri) lauemur obsecro ⁊ tergamur interius a sordibus que sunt in pectoribus affectionum. quatin⁹ abluti efficiamur de seruis domini. de exulibus ciues. de abdicatis/filij ⁊ heredes. heredes quidẽ dei. coheredes autẽ christi. quibus perinde omnia dabit pater in manus: fiat fiat. ¶ Circa predicta mihi quattuor digne consideranda per modum quadruplicis pulcritudinis vitatis/inspicio.

Prima consideratio.

Ablutis per gratiã/omnia sunt communia. Ꝑ spicua est probatio ex premissis. Eorum nempe quilibet heres est et coheredes christi. Ꝑ hoc aliquis: miretur potius quando legit q̃ multitudinis credentium erat cor vnuz et anima vna Actꝝ. iiij. Si cor vnum ⁊ anima/imo vnũ corpus ⁊ vnus spiritus (prout loquit apls ad Eph. iiij) Quid conuenientius q̃ vt eorum sit vna proprius hereditas. vna dominatio. vnus castus principatus. Hoc mihi sensisse videtur ꝓpheta dum gratus clamat ad deum. Particeps ego sum omnium timentium te ⁊ custodientium. ⁊c. ⁊ titulum

subdit. ¶ Misericordia tua dñe plena ē terra. Hāc ꝟitatem agnouit egregi⁹ doctor Aug⁹. dum po/ suit/iure poli oīa esse cōmunia. ¶ Irridebit scio sentētiam istam aliquis homo qui nō capit ea q̄ dei sunt. Stultitia est eīm illi. j. Corinth. ij. Excecauit eīm eum cupiditas. que ad oblatrandū ora latat. Obijcit stomachans ⁊ sibi sapiens. Si iustis oīa sunt cōmunia. ipi nihil rape. nullū furtum facere poterunt. vtenī eīm re sua. Dorro nullus est eo ditior. Sed ⁊ nullus a iustis quicq̄ poterit auferre vel tollere. exquo res manebunt sue vbicūq̄ transferre eos contingeret. Sunt quippe domini omniū. Beniq̄ ius erit cōmune apd omnes sup vxoribus. seruis ⁊ ancillis ⁊ similibus. Sic in errorē Socratis relabemur ⁊ has absurditates ferre quis poterit? Sic palogisat aliquis homo. similiter ad illū dequo refert. Deneč. vij. de beneficijs. Quod si deorū sunt oīa/nihil erit sacrilegium. ⁊ ablatio quelibet nihilominus sacrilegium dicet. vbi deductio posita est/⁊ similiť solutio. vbi exp̄esse est senece sententia q̄ iustī omnia sunt cōmunia ⁊ pulchre deducit. Huic veritati sup cantica Berñ. attestat. ¶ Fallunt oppositum sentientes. quia solum attendunt acceptionem dominij politici ⁊ ciuilis/grossam atq̄ palpabilem. nihil de dominio naturali ⁊ originali. nihil de gratuito et euangelico cōcipiunt. ¶ Tradidit magnus Albertus ⁊ ita est quod dicici a pue ro: circa pticulares hominū actiones/ vix aut nū q̄ possunt aliquid subtile altum ⁊ abstractū concipere: oīa ad sensum referunt ⁊ expientiam qđ agere/maxīnū esse veritatis adipiscende impedimentum posuerūt plato in thimeo. Tullius in tusculanis questionibus. ⁊ Aug⁹. in de vera religione. ¶ Altius igit repetētes dicamus p elucidatione p̄cedentium ⁊ sequentiū: q̄ dñs qui vniuersitatis dñs est iure plenissimo creationis conseruationis ⁊ gubernationis. Deut. xxxij. Dominū. communicauit dominiū suum creaturis/capacib⁹ dominij. que ꝓpie sunt creature rōnales sole. q̄bus vti ⁊ frui competit rebus alijs assumendo eas in sui facultatē. Ad naturam sic conditam in ratiōe ⁊ arbitrio. ⁊ tali facultate/cōsequit dominiū qđ apellamus naturale vel originale. Hoc fundatū est in statu innocentie ⁊ promulgatū. Gen. j. Subij cite terrā ⁊c. Deturpatum ē p peccatum. sed restauratum ipi Noe post diluuiū Gen. ix. ¶ Ad hoc ⁊ sup hoc dominiū vt pfectū integrū q̄ sit/superaddenda fuit gratia ⁊ plena sanctis pūs cōmunicatio. Ex quibus resultaret titulus adoptiōis filiorum in quo clamam⁹ Abba pater. Ad Rho. viij. Iste ē titulus fecūdissim⁹ sup quem fundat dominiū gratuitum ⁊ euangelicū. p quod creatura rationalis habet ius ꝓpinquū sup res quaslibet inferiores ad vtendum eis debite ⁊ libere. p fine suo consequendo. ¶ Diximus ius ꝓpinquū ꝓpter predestinatos peccatores: habētes ius remotum ⁊ impedimentū p peccatū. ¶ Additū est sup res quaslibet inferiores. qm̄ ꝓprie dictū dominiū nō habet locum sup res excelsiores: q̄uis sub sensu aliquo tropico dici possit creatura rationalis hmōi habere dominium in deo per gratuitam eius cōmunicationē. ⁊ dignatiuaz condescēsionem ipsius: ad faciendum quicquid creatura rationalis/rationabiliter voluerit. quēadmodum dicimus amicorum idem esse velle ⁊ nolle. Taliter haberi ⁊ dari spūssanctus dicit ꝟm determinationem sanctorum. Et habet distin. xiiij. p̄mi sententiarum cum ibidem tractatis per doctores. Plus etiam videt concedere scriptura sacra Josue. xiij. vbi dicit q̄ stetit sol/obediente deo voci hominis. Hoc modo dicebat domin⁹ teneri p Moysen ⁊ alios sanctos/cū nequaq̄ ageret cōtra eorum votum ⁊ orationē. Sed ⁊ neminem esse qui sibi obsisteret conquerebat deus in prophetis. ¶ Deinde subiunctū est put rōnabiliter voluerit. qm̄ de rōne dominij ⁊ dominationis ē. q̄ nō potest quis irrōnabilit vti reb⁹ suis/manēs dñs. Alioq̄n nō esset dñs vsquequaq̄ pfectus ip se deus: cui repugnās est oīs abusus in suo dominio. Sed ⁊ nequit ab inuito tolli tale dominiū plusq̄ nequit a gratie titulo nisi prave consense/rit spoliari/ Hinc affirmat ap̄s q̄ neq̄ mors neq̄ vita neq̄ creatura alia poterit nos separare a charitate dei. Ad Rhoma. viij. quoniā etiā ipis diligentibus deū qui filij sunt p adoptionē ⁊ loti p gratiam/omnia coopantur in bonum. Sic omnia: vt oīs tribulatio/omnis rapina bonorum/ omnis aduersariorum insult⁹. Ipsa deniq̄ mors corpalis/seruiunt ⁊ militant p iusto tanq̄ p vniuersali monarcha. Dicam mirabilius ipe etiam infernus damnatorum/horrenda illa supplicia/ imo aliorum casus ⁊ peccata/ad vtilitatem eius agonisant prosunt ⁊ obsequuntur. Excedo mensuram veritatis/si non hoc asserat prophetа regius. Letabitur inquit iustus cuz viderit vindictā Ecce de pena qualibet/manū suas lauabit in sanguine peccatoris. Ecce de peccato vtilitas pue/ niens. Quod si adhuc tardior es ad credendum hec omnia. accedat apostolus ⁊ testimonium plane dicat. j. Corinth. iij. Omnia nra sunt siue paulus siue appollo/siue cephas siue mundus/siue vita siue mors. siue presentia siue futura omnia nostra sunt. Quid queris amplius. quale tibi vis testimonium aperti⁹. omnia nostra sunt etiā mors. Quo pacto sic dicis O ꝓpaule? quia nimirum p mortem quasi per militem officiosissimum iustus adipiscitur triumphum beatitudinis eterne. Justus insuper per aliorum tyrannidem et facinora perpetua securitate coronatur. ¶ Ita liceret ostendere (si vacaret) per singula. de vxoribus diuitijs. de agro. de celo. de terra et mari q̄ omnia sunt iustis ablutis per gratiam/ verissimo dominio ad oīem vsum licitum put con

gruit ⁊ ꝓficit consecutioni finis sui/iuxta promissionē christi. Matth.xix. Sic de fama vel infamia. vel de nobilitate vel de ignobilitate. de nuditate ⁊ abundantia deducit aplus.ij. Corinth. vj. vbi oīa talia vocat arma iusticie a dextris et a sinistris. Si arma. nonne adiutoria? Sz aduertite quia dixit arma nō simpliciter. sed arma iusticie. quia ex eius titulo robur habent. Nō oberrauit in hoc/a traditione supmi legislatoris nostri/ qui subtili verbo/monarchiam hanc fundauit in eodem titulo iusticie. Matth.v. Primum querite regnum dei ⁊ iusticiam eius/⁊ omnia adiicientur vobis. Iusticia regni/est gratia. ad quam seq̄tur possessio omniū. vt verum sit Matth.xiij. et Luc.xix. Qui habet scz charitatem ⁊ gratiā dabitur ei ⁊ abundabit. Habemus igit̄ patefactum q̄ ablutis p̄ gratiam oīa sunt cōmunia ⁊ oīa dedit eis pater in manus.

Secunda cōsideratō

Principalis nostra est. Pulcrior est dominatio/ fecundior atq̄ diuinior que ex titulo gratie. q̄ ea que ex titulo ciuilis aut politice iusticie oritur ⁊ accrescit. Premittemus quid p̄ dominiū ciuile ⁊ politicū importat̄ ⁊ quid p̄ gratuitū seu euangelicum ne p̄ ignota vagemur. Ciuile dominium ē ius fundatum in traditionibus humanitus adinuētis. introductum occasione peccati. incōmunicabile simul ⁊ ex equo pluribus dñis ⁊ abdicabile: seruata iusticia. Gratuitū vel euangelicum dominiū describit̄ p̄ tres oppositas conditiones. Nam ē dominiū fundatū in lege dei ⁊ ab eadem immediate constitutum/quotlibz dōs ex equo secum cōpatiens. ⁊ inabdicabile seruata iusticia.

Cōferam⁹ mutuo istas tres cōditiones cōtrarias. ⁊ que preclariores sint/faciliter agnoscem⁹. Gratuitum siquidem dominiū immediate cōstitutum est a deo ⁊ ante peccatuz. p̄supposito tñ q̄ adam fuerit in gratia. Ciuile nequaq̄. quoniā si nulla fuisset trāsgressio. si p̄terea nō esset; effrenis hominum cupiditas. cui etiam ipe deus non sufficit. plium tm̄ ⁊ tam grādis portio. nullum fuisz inter homines plus q̄ inter angelos/ciuile dominium. Alsum'est in adā ⁊ patebit in gloria. Qua propter radix infecta/est ⁊ origo talis dominij. Hoc apte in illius executione ⁊ retentione ⁊ acq̄sitione sapimus. q̄m vix aut nunq̄ absq̄ peccati sordibus acquirit: retinet dispensat, nunq̄ absq̄ curis vltricibus absq̄ anxietatibus plurimis. aut litibus inquietis aut piculis multis/suos detinet amatores. Compatitur insup̄ secum nequissimam seruitutem ⁊ pessimis sepe collatum ē. eis qui p̄ditores sunt veri dñi. rei criminis lese maiestatis in eū. sedicioſi in ciues regni. homicide sui. ⁊ indigni pane quo vescunt. Qualiter vo ⁊ q̄ p̄ prie tales se dños appellāt/ipi viderint. Hec⁹ est de dñio gre quod purū est. letum. scm̄. iocunduz quietum ⁊ securum. Fundatum denicp̄ in regulis diuine artis. nō vt ciuile dominium/in tragulis ditionibus hominū/q̄ncp̄ supuacuis/q̄ncp̄ necessimis. Ecdam differentiam assigāt predicatores/ q̄ dominiū ciuile simul ⁊ ex equo est inscriptio/ q̄ dominiū ciuile simul ⁊ ex equo est incōmunicabile pluribus. q̄q̄ diuersis modis. nō ex equo compatiat plures dominos. vt regem ⁊ burgensem vel militem. Consurgit aūt hec incōcabilitas ex ipfectione artatiōe grossicie ⁊ egestate talis dominij. Nō em̄ potest diuersis ⁊ multis eque plene sicut paucis in vsum suum cedere. Et aduerso gratuitum ⁊ euangelicū dominium/ cōpatitur secum quotlibet dominos/ ꝓpter sui spiritualitatem ⁊ cōmunicabilitatem ⁊ bonitatem/ ad exemplar supremi dominij. quod ex equo cōmunicat se plurib⁹ sicut vni. Hoc ē dominiū charitatis/latum nimis. Que charitas nō est ambitiosa nec appropriare sibi querit que sua sunt. j Corinth.xiij. Sic parētes primi nihil sibi vel ani casum appropriassent sed nec angeli vel beati. Sic deus absq̄ sui dominij detrimēto coassumit angelos ⁊ homines. in quos transfundit monarchialem potestatem. dans eis oīa in man⁹. Sic demum pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus tres persone ex equo pleniſſime sibi cuncta subijciunt. Ter. L testest abdicari ⁊ repudiari/seruata iusticia. Potest etiam ab initio tolli. Nam ꝓpter quid aliud q̄ti dic fiunt mercationes/emptiones/venditiones ⁊ alie cōmutationes. Propter quid aliud insup̄ strepunt ⁊ reboant odiose lites. rabiosa iurgia. probe contentiones iudiciorū forensium/pro repetendo aut tuendo rem suam. cui taliter dominans semet astringit. Et o deus equissime quāta est in hoc p̄cellentia dignitatis/in gratuito super ciuili dominio. q̄m sicut tu deus/tuū cōmunicas dominium absq̄ de p̄ditione ⁊ abdicatione sicuisto cuilibet/fas est compati secum q̄tumlibet plures dominos. ⁊ nihil deperdere. imo extensi⁹ habere dominiū. Propterea non habet necesse iustus contendere in iudicio ꝓpter hoc dominiū sciens omnia esse sua/ vbicunq̄ ⁊ quocunq̄ fuerint transportata siue collocata. Alurpare quoq̄ sibi fas est vocem illam philosophi cuiusdam ab incensa vrbe sua fugientis/⁊ nihil bonorū terrenorum secum ferentis. Omnia mea inquit mecū porto. seuiant tyranni. fortuna feror insurgat aduersus iusti corpus aut bona quelibet extrinseca nihil ab eo rapietur quin in suū dominiū ⁊ cōmodum reseruet ⁊ seruiat/etiam p̄ statu nature lapse. quia de statu nature integre vel glorificate/nulla ē dubitatio. Ampli⁹ nulla tale dominiū cōtrahit inops auaricia quo min⁹ feneret cū deo ⁊ primo. bona sua emit ⁊ vendit iuxta Esaie p̄ceptū ⁊ absq̄ auro ⁊ argēto ⁊ vlla cōmutatiōe supple ciuili. vnum cōpunctiōis ⁊ lac deuotiōis ⁊ cū deo negociat̄ de regno celoꝝ. Ex q̄ ⁊ quo negociat̄: ex nu

misimate pciosō ⁊ aureo charitatis. Sed de eo quod prius suū erat/quo pacto negociari dicetur. Quia certe illō quod suū prius erat vno modo efficit suū pluribus modis. tali negociationis fenore: quēadmodū speculū concauū/recipiens radiosam solis illuminationē/illam a se reflectendo sursuz. copiosiorē efficit ⁊ iterū iterūq; luminosiorē. Nō dissimiliter anima sancta/cōcaua p humilitatem/⁊ tersa p vite mundiciā. dono dei per gratam redonationem sibīpsi multiplicat. et in tali donandi meditatione/exardescit ignis chorus ⁊ splendidissimus diuine illustrationis atq; dilectionis. Sciūt expti quod loquimur. Sic plus absq; vlla estimatione acquirit liberal' charitas erogando/⁊ cōmunicādo. q̄ reseruando et appropriando possit auara sordidaq; tenacitas. De qua vere ⁊ pbice Hieronimus enūciauit ad Paulinū/q ei deest tam quod habet q̄ qō nō habet. Sic postremo fructū vberiorem placidiorēq; recipit iust' ex diuitijs alienis. ex auro ex margaritis ex equis thesauris ⁊ alijs q̄ plerūq; solus ciuiliter taliū dominator ⁊ amator. Hoc ex alto intuebat sapiens dū ait. Eccs. v. q qui diligit diuitias/fructū nō capiet ex eis. Fructus diuitiarū est redemptio anime ppie ⁊ sufficientia ⁊ satietas atq; securitas. Hos fructus magis capit iustus/alienas diuitias vel contemnendo vel pergas in dei laudem assurgendo. q̄ ppietarij. qui tm̄modo capiunt spinas curarū pungentium et tribulos anxiarū occupationū. Debet hec cō/sideratio plurimū compescere animū bene instituti ⁊ morigeratū/ab appetitu anxio/grandis possessionis aut amministrationis ciuilis. quoniam peccatorū maculis/contrectantes inquinant aut saltem peccandi periculis inuoluunt et innectunt. Non satiant homines. excruciant potius nouis cupiditatibus ⁊ curis superfluis. Et vbi sūt opes/ibi sunt ⁊ qui consumūt eas. Agnoscitis vt arbitror ex hac differentia triplici/quoniā pulchrior est dominatio/secundior atq; diuinior/que ex titulo gtie q̄ ea que ex titulo politice aut ciuilis/iustitie/orit ⁊ accrescit. Posset igit ecclesiasticus monarcha' absq; tali multitudine dominio rum ciuiliū/qualem aspicimus esse pfectior ⁊ chriisto similior qui dominij exercitiū/a se penitus abdicauit. Confundit postremo hec pclara veritas/stultā auaricīā nostram. cōfundit ⁊ crudelez inuidiā. Vere ⁊ ppie stultam dixerim auariciā. que gaudet sola appropriatione/eorum que diuinius habent cōmunia. Sed nonne crudelis/non ne monstruoso similis inuidia. que bona sua aut que sua eēnt si vellet/odit quia in alijs adesse conspicit mordet lacerat cōsumit ⁊ dissipat. Profecto siquis bñ pdicat/siquis gloriose opat'/siquis etiā miraculis claret: omnia hec mea sunt/omnia h ago in primis tm̄modo/vitam ⁊ titulum gratie/ iuidie culpa nō destruat. Similitudinez offerat apls. j. Cor. xij. Et ad Rho. similit. xij. de corpe vo i q̄ man' opat' p ocło. ⁊ de manu videt oculꝰ.

Superaddamus tertiam consideratione ostendente ex pmissis. Qualiter idem homo/est in vnum diues ⁊ paup. Vel vt apostolus loquit'. Nihil habēs ⁊ omnia possidens. sciens habundare ⁊ sciens penuriam pati. ⁊ in altissima paupertate supabundans. ij. Cor. viij. Hoc ita concipiendum est vt idem homo sit paup mundo/⁊ diues in deum. Sic enim loquit' christus Luc. xij. Nihil habens (saltem quo ad affectum) ciuilice ⁊ politice. ⁊ omnia gratuite possidens. Tales inueniemus omnes iustos/nolentes vti rebus fm traditiones humanas/defendendo eas in contentioso iudicio/ propter curas inextricabiles que dominium tale vt plurimum consequuntur. Matth. v. Sufficit ei/titulus gratie. ⁊ volenti tollere tunicam aut beneficiū/dimittunt ⁊ pallium. aut ipso facto si expendit aut sic agere promptus ⁊ preparatus est animus. j. Thimoth. ij. habentes alimēta ⁊ quibus teganī/his contenti sunt. Etiam si diuitijs oīnibus terrenis opulentissimi videantur. Erunt igitur tles (dicet nobis aliquis) soli religiosi ⁊ paupertatis professores. Nequaq; ita necesse est. Non oportz vt voto aut conuersationis mutatione res a se terrenas abijciant. Paupertas est introrsus in animo sibi bene cōscio que effugans tyrannidem/seuam cupiditatis/dilatat regnum charitatis. ⁊ ambulare facit in latitudine in innocētia cordis sui que est gratia. Hic attendite doctissimi ⁊ sapientissimi viri. hic intelligite. qua rōne priores argutie carnalium/facili distinctione soluunt'. Nam et si iusto oīa sūnt cōmunia ⁊ data in man'/nō oportet q in iure fori/aut/ad oīem vsum ciuilem/qui sibi frequēter abusus eēt. sed iure poli/⁊ ad vsuz cōformem pncipijs diuine iusticie. Animadūtite rursus obsecro quēadmodū oīs peccās/in eo q re aliq̄ puerse vtit'/iuriat' cuilibet iusto tāq; fur ⁊ raptor rei sue. Est em furtū/ptrectatio rei aliene/iuuito dño. Tractat aūt iust'/abutēdo re alia qua/rem illam que iusti est/ipo non consentiente nam consentiendo peccaret. Hec est radicalis ratio/cur fraternalis correctio/cuilibet iusto competit. quoniam de re sua agitur dum peccatur. In hoc vere comperi proprijssimum ⁊ philosophicū esse intellectum Jacobi dicentis/q qui in vno offendit/factus est omniū reus. Jaco. ij. Nam peccans in vno/peccat in oīes. tremēda nimis ⁊ va sentētia. Peccās in vno peccat in oēs. imo in ip/sum celum ⁊ oīa que celi ambitu cōtinent. Vis audire hoc ab ore vnius qui abierat in regionem lōginquā dissimilitudinis qui ad se reuersus a q̄ pulsq; longissime aberrauerat dicebat. Surgam ⁊ ibo ad patrem meum ⁊ dicam ei. Pat' peccaui in celū ⁊ coram te. Luc. xv. Si ratio placet/eam

accipe. Homo ita cꝫ p peccatum. se ⁊ res quibus abutiť surripit vi quātū in eo estrab alijs. abrum pens mēbra corpis mystici/⁊ integritatem vniū sitatis violans. Peruertit insup armoniā vniuer si velut corda discors in cythara. aut fistula muta ta vel stridula in organo. Infirmat exercitum vel exercitium spūalis militie tanꝫ fugitiuus ⁊ pro ditor. Subtrahit denicꝫ iuuamen ⁊ dilectionem ⁊ ptē regis vel regimis. ⁊ ordinē subuertit aliť cꝫ debet ad omia. Ut ecōtra/iustus pdest oībus veluti mēbrū viuax. ⁊ ps congruēs suo toti. sicut corda sonora ⁊ fistula suauis. ⁊ insup miles fidus atcꝫ vt adiutor fortis ⁊ rector omnīū solicitus sci ens qm plus abhorret gratia ocū cꝫ natura va cuum. Opponet confestim nobis argumenta tor aliquis subtilior, qūo iustis fit iniuria fraus ⁊ rapina ⁊ pctm in eos/si p ipsis militare omia pro batum est. Si ptercā Cryť. ⁊ Bene. validissimis rōnibus pbauerunt hoc q nemo nisi a seipso le ditur. itacꝫ insapientē nulla cadit iniuria. ⁊ ita p batum ē: consentio. Nō em fit iustis inuitis se in / iuria vel lesio/ex alijs improbitatibus. sed fieri queritūr aut fieret si nō omipotens sapiētie diuie ytus/de peccatis aliorum/bona p iustis eliceret Attingit em ipa a fine peccati nouissimo/vscꝫ ad finem primū/quod dns ē/fortiter/⁊ disponit om nia suauiter. facit quocꝫ vt Sm Gregorij qui in cunctis delinquunt/in cūctis feriank/ vt verū sit illud Sapiēn. v. Pugnabit contra insensatos or bis terrarū. Nunquid nō hoc iustissime? Toto si quidem orbe terrarū in dñi sui contumeliā abusi sunt ⁊ omia cꝫtū in eis fuit/iniuriā eius puersissi ma libidine cōtorserunt. Ita peccator/est ille alť bismael/cuⁱ manus contra omes ⁊ manⁱ omniū contra eū. Ita iustus est dns ⁊ rectū iudiciū suū. qm cōtra nos peccatores maledictiones sterilita tum ⁊ aliarum pestilentiarū multipliciū inducit. armādo creaturas/in obsequiū nostrū conditas/ ad vindictam. sicut tradit diffuse Deutl. xxviij. Et sicut tempe passionis ex horrore iudaici faci/ noris/tota vniuersitatis armonia turbata est.

Quereret ad extremū forsan curiosior aliquis si iustis ex equo sunt omia cōmunia: duo ttes ex/ tremū famis piculum incidant/nec habeant pre/ ter panem vnicū/p quem solus eorum poterit su stentari. cuius erit panis ille? Respondeo q iu re recto/occupanti concedeť. Horis vo / p alio pereunte/militabit. ⁊ seruiet in bonū suuz amplⁱ fortassis/cꝫ alteri panis comestio pficiat. quoniā in patientia sua possidet animā suā. securus in ce lo. cꝫ/ille in brevi moriturus odioso morbūdocꝫ corpe nō securus fuat Pergens vltra querere casu paululū variato. Si sit alter iniustⁱ. habeat tm titulū ciuilis dominij sup panē illū/⁊ iustⁱ neq cꝫ. in cuiⁱ vsum cedit panis ille. Videri pōt q iu sto. p titulū gratie in quo verius ius ⁊ deo placi dius sibi fundauit ⁊ quesiuit. Hz hec ⁊ similia sb tiliorīs idagatiōis/scolastico exercitio dimittētes

Donamus quartam

⁊ hanc extremā considerationē tempi huiⁱ domi nice passionis conuenientē. Monarchat ⁊ titulo gratie consurgens/fuit restitutus p christi passionem extensius ⁊ vberius/cꝫ fuisset añ pec catum. Extensius dixi. qm infernus damnatorū hominū ⁊ eorū multitudo atcꝫ peccata non fuis sent. Sunt tm de dominio iusti. ⁊ ei militant ad co ronam ⁊ gaudiū ⁊ cautelam. Accedant ad hanc monarchiam omia christi facta dicta ⁊ exempla. sacramenta insup omia. Postremo noue legi my steria Ad hunc sensum ausus est dicere Gre gorius. O felix culpa euc. Quare felix: nō intrin seca bonitate vt ceca emulatio culpabat. sed ex/ trinseca denominatione. quia talem ⁊ tantū habu it redemptorē. Aliter quippe nō fuisset deus ho mo. nō virgo mater. nō humana natura sup an gelos collocata. ⁊ similia multa. Sed neq fuisset iusto omia data in manus/altero duplici iure ⁊ ti tulo p̄memorato. titulo videlicet debellationis ⁊ conquestus. ⁊ titulo sacramentalis restitutionis

Verū sentio vos inclīti domini/finem loquen di rōnabiliter expectare. Parebo libens: ne pari am fastidiū. Expectare tamē prius oro patimini Utinam sapent ⁊ intelligerent quattuor has ve ritates pulcerrimas/ecclesiastici nostri tempo illos loquor improbos/qui spreto ⁊ calcato mo narchatu gratie ditissimo/cecos se ad inopem et languidum ciuilitatis titulū cōiecerunt. tot i fun ditus incubuerunt bñficijs sibi p fas per cꝫ nefas coaceruandis p discrimen certissimū ⁊ ꝑditionē animarū suarū ⁊ sepe alienarum. Preponunt fi liationē immūdā mūdi imo iugum ferreum dia boli / filiationi et iugo suaui christi. Prouocant in flagitijs spurcidis/et rapinis sacrilegis/ auda cter deum cum dederit omnia eis in manus. prae ut apud Job verbum est Extollunt sibi titu los caducos anxios ⁊ egenos. Ille huius ciuili tatis ⁊ possessionis. ille alterius. quibus adeptis dicit quilibet talium cum angelo laodicie. Ecce diues sum ⁊ nullius egeo. ⁊ nescit talis quid ex probrans Johannes subinferat/q miser est ⁊ mi serabilis ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊ nudus Cui mili tant omnia ad oppugnationem sui/non minus p spera et aduersa. In prosperis resoluuntur leg nicie et luxuria. In aduersis per impatientiam ⁊ murmur non subsistunt. Quare sic: Quoniam ti tulum gratie commodissimum ⁊ preclarissimum quo habito dantur nobis amnia in manus/ lon ge proijciunt O quisquis adest grossiori ge nerosiori superbia et ambitione dignus. Quis quis latius et insignius dominari querit. quis quis imperosius ardet gloriari. pergat huc fa cile. iter apertum est paruum. latum. pulcherri mum. Non necesse habet vt euagetur antiq aut turbetur erga plurima. tantūmodo lauetur ab in quinamentis suis. seruet gratie titulum. omnia

dabit ei pater in manus. In ꝑsenti quidē nō absq; discrimine belli ⁊ militie multe. Nam hic. vbi terra vbi guerra tanq̄ nihil differt a seruo sed ꝑstabit in futuro. Speret equanimiter cum pace ⁊ tranquillitate ꝑpetua. ad quā nos intromittat ille qui habet omia in manibus dñs nr̄ ihesus xp̄us q̄ est deꝰ bñdictꝰ in secula. Amen.

Finit.

Carmen de voluntaria paupertate.

O Pauperies iure beata
Que voce iesu celica regnas
Cū spiritui grata/nec horrens
Cum sufficiens leta q̄ degis
Diuina tibi gratia dat ius
Veri tituli. quo/dominatu
Pleno valeas oīa vti
Sub lege sua subdita que q̄
Primo statui nonne fuere
Si ꝓncipio quereres regnum
Horis dñi/cuncta sequent
Est paupies indiga panis
Mendicat egens fiat oportet
Pandit miseram se querulāq̄
Morbo senio torpore fractam
Heu paupies nomine solo
Que corde tumes ꝑdita luxu
Effrons graderis voca procaci
Buccis nitidis. veste fluenti.
Ceruice riges. naribus efflas.
Vis ex alijs viuere lauta
Qui nō dederit/murmura rodis
Discrimē habet fama negantis
Hos effugite credite mordet
Est paupies officiosa
Que parca sibi largiter amplas
Dispensat opes. vsibus aptans
Discreta pijs. curat/honesto
Frugiq̄ statu/plebe placere
Clamas decus hac/liuide pompas
Cedens ꝑprijs/altera/vinit
Cōmune tenens/more priorum
Gazas medias spernere prorsus
Nolo. fragilis terrat egestas
Heu sim ꝑ eam sordibus exors
Curis lacerijs corde molestus
Liber q̄ mimis corda tenere

Finit.

Sequitur alī sermo

Peundem cancellariū in cena dñi. ad ecclīasticoꝝ cautelam ⁊ eruditionem.

Tradidit iesum iudas simōis schariotis. Originaliter in sententia Joh. xiij Unde sumptū est euāgeliū ꝑsentialiē recitatū. De proditore iuda/de obstinato ⁊ incorrigibili/quo vtar nomine clerico vel ꝑdicatore vel apostolo vel sacerdote locutur? Conturbatus in meditatione mea cōtremui. totus horrore cōcussus sum. recogitans q̄ terribilis in consilijs deus sup filios hominū. Videns insup cum ecclesiaste opa dei mirabilia valde. q̄ nemo possit corrigere quē ille despexerit/Si claudit/quis aperiet? Si mittit crystallum obdurationis. a facie frigoris eius quis sustinebit? Si diabolus corsubintret. nonne sicut malleatorum incudem indurat illud. ita vt rideat vibrantes damnatiōis hastam. vertuntur sibi in stipulam lapides funde. nec acquiescit cuiusq̄ precibus. Judas in exemplo est. quem nec efficacissima ꝑdicatio/nec maledictio/nis eterne insinuatio ꝑ christū facta/deterrere potuit preconcepto parricidio. nec ꝓsideratio tue dignitatis o virgo beata/o mater pietatis/emollescere potuit vt misericordius ageret erga te ⁊ filium tuū benedictum. Maledictus furor talis quia pertinax. ⁊ emulatio. quia dura. dum tradidit iesum iudas simonis scharioth. Nuncautem o virgo serena ne sit in aliquo nostrū tale cor incredulum ⁊ durum. Cor a sathana occupatum Cor ad diuinas monitiones vel increpationes clausum. adimus cuꝝ fiducia thronū gratie tue supliciter exorātes/ vt irroratione eiusdem gratie percepta que cor emolliat vt abiecta oīa nequicia diaboli ce fraudis. nec cor induret. inueniat nemo nostr̄ ꝑditor filij tui. spernēs legis sue monita salubria Quod vt impetremus ꝑsentamus tibi illud euāgelicum. Ave gratia plena. ⁊c. Tradidit iesuꝝ iudas simonis scharioth. ⁊c. Semini meminerūt ⁊ ꝑsentiū (vt opinor) aliq̄ quē admoduꝝ hoc eodē vespere ducto semel in circulos suos annuales sole/tractauimus litteraliter thema ꝑsens/incipientes ab hoc verbo. Cum iam diabolus misisset in cor iude. ⁊c. Quam pticulaꝝ ex industria dimittimus circa quam p̄cipue mote sunt tunc q̄ stiuncule plures/quasi ex persona studiositatis speculatiue. quarum dissolutio vel ad scholasticum exercitium vel ad tempus alterum linquebatur. Quas etiam nunc vel repetere vel dissoluere nequaq̄ est animus. Satis adest materie plangere potius. ⁊ plangendo clerum nostri temporis ne proditor christi sit. admonere libet. vt clerus qui in apostolico ordine iude successor inuenitur nullo pacto fiat eiusdem imitator in crimine. quali crimine? Nimirum in eo quod narrat euangelicus sermo cōprehensus in verbis thematis. Tradidit. ⁊c. Hec totius nostre intentionis summa. Hic cardo circa quem dicendorum omnium volutetur oratio. Nam illos commonere qui vel foris sunt in alio ordine vel absentes/quid ad nos? Studemus igitur ostendere modos quibus et quot Judas tradidit Jesum. ⁊ ex eius damnatissimis proditorie fraudis operibus/sciam? nos de clero/ nos dicti per antonomasiam ecclīastici

a quibus ⁊ qualiter abstinere debeamus. ne si si/
mules fuerimus in execrando facinore. par nos i
⁊ uoluat horrenda damnatio ¶ Jactamus in pri/
mis hoc p dicendis fundamētū q̄ pditio ē frau-
dulenta lesio alicui⁹/sub amicicie vel officij simu-
latione. Et ita pditio/duplex est iniquitas. quia
⁊ odiū est ⁊ simulatio ¶ Proditor est qui simu-
lat officium/⁊ affert detrimentū. Vel proditor ē
familiaris inimicus. eo pnitiosior quo efficatior
est ⁊ ineuitabilior ad nocendū. De tali in puer/
bijs. Simulator ore decipit amicū suum ¶ Con
tingit aūt fieri simulationē amicicie vel obsequij/
tripliciter in statu ⁊ pfessione. in gestu ⁊ opatiōe
in affatu seu locutione. Hanc triplicē beniuolētie
simulationem si querim⁹ in iuda repimus erga ie
sum sicut his tribus modis in genere finxit se iu-
das sibi beniuolum. s. in statu vt quia aplus eius
fuit. in gestu vt quia osculum ei dedit. in affatu vt
quia eum rabbi nominauit ¶ Edificemus/si pla
cet sup hanc basim triplicem duos nostre collati-
onis parietes pncipales/traducēdo iude pditio-
nem/ad ecclesiasticorum omnium cautelam ⁊ eru
ditionem.

¶ Radidit itaq̄ iesus iudas simōis/scha
t riotis. Primū quia amicicia obsequi-
osam ptendebat in statu quā longe p-
iecerat ab affectu. De gestu aūt ⁊ affa
tu simsliter in altera pte videbimus ¶ Porro sta
tus iude/quadruplici titulo fuerat insignit⁹ Erat
quippe iudas clericus. hoc est in sortem dñi ele-
ctus. tanq̄ domesticus ei⁹. ⁊ heres Ad quid? Ut
dñs sua pars. suaq̄ esset hereditas. Cleros enim
grece/est sors latine. Erat pterea iudas ciuis san
ctorum ascriptus de ciuitate hierusalē. tanq̄ do-
mesticus cōmensalis ⁊ canonicus regularis sub
abbate christo. Erat rursus pdicator ⁊ apostol⁹
dño coopante ⁊ sermonē cōfirmante sequētibus
signis. Sibi quippe data erat potestas sup oēm
virtutem inimici. cōmunicata simul eloquia diuia
⁊ secreta celestia. Erat denicq̄ sacerdos dei altissi
mi institutus a christo ℞m ordinē melchisedech.
¶ In primo. filius iesu ⁊ heres. In scōo frater ⁊
conciuis ⁊ religiosus. In tertio amicus imo mal⁹
ppter spūalem ppagationem in aliorū cordibus
In quarto socius ⁊ cōminister ¶ Agnoscitis q̄-
lia ⁊ quot in statu suo ⁊ q̄ magnifica dilectionis
pignora iudas suscepat. Atuero quid p his oīm
bus retribuerit scitis. Tradidit quippe iesum pa
trem suum. fratrē suum. domesticū suū ⁊ abbatē.
Amicū ⁊ pontificem ⁊ sociū dignantissimum.

¶ Sed ad hec audita quis ex nobis nō indigne
ferat? Quis nō exhorreat tam inexpiabile piacu
lum? Quis nō sceleratissimū pdidissimūq̄ iudaz
iuste damnatū pnunciet? Verūtamē inspiciam⁹
nosmetipsos charissimi/qui vel clerici vel eccles/
astici dicimur qui pdicatores q̄ psbyteri. nō nos
fallamus adulatione ppria. Nō tergū vertamus
lucide veritati. fortasse videbimus q̄ hec de nob
fieri potest narratio ¶ Qualis narratio? Vtiq̄
q̄ inter nos sit qui tradiderit iesum exemplo Iu-
de schariotis. Tradiderit inquies. ⁊ quō potest
hoc fieri? Nōne xp̄us resurgens ex mortuis iam
nō moriē apostolo dicente. q̄ si nō moriē. neq̄ ad
mortem tradiē. Audi vero alio loco apostolum.
Tu o homo qui apostolū appellasti. Rursus in-
quit crucifigentes in se filiū dei: ⁊ ostētatui habē
tes. si crucifigentes. cur non pari more loquendi
morti tradentes. crucifigiē in mēbris suis. Cru/
cifigiē quātum in nobis est/dū causa sue crucifixi
onis peccatū iterat. Prodiē aūt/dū simulatore
colē/statu gestu vl affatu. Inhonorat ℞o pzauo
cordis affectu ¶ Esto dicet aliquis de clero. cru
cifigam christuz modo quo loqueris. Esto pdā
eum attamē longe est pctm̄ meū a sceleratissimo
facinore iude proditoris/ qui miracula testatissi-
ma christi vidit. nō ego. iesum pdicantem cōmo-
nentem deterrentēq̄ audiuit. non ego. Consors
apostolorum fuit nō ego. Desperādo se suspēdit.
gra dei. nō ego ¶ Appello te homo qui sic loque
ris p iuda te iustificans. Credis ne iudam vidis-
se ⁊ audiuisse q̄ dicis? Si nequaq̄. tu vane crimē
iude p hoc exaggerandū pnuncias? Si credis.
iam igiē miracula ℞iteris que vidit iudas. tu pe-
nam pditoribus eternaliter infligendā agnoscis
Amplius vero tu multitudinē testimoniorum ⁊
scripturarū p successionē tanti tempis hui⁹/ post
occubitū iude/plus agnoscere debuisti. Quod si
tam certissimis historijs fidem derogas/sed dicis
si miracula videro credam. Accipe responsionez
epuloni datam. nō si quis ex mortuis resurrexit
corā te/credes. Clarissima certa miracloz lux
puersos reproboscq̄ animos nō taz illustrauit ad
credulitatem q̄ radiando cecauit. Hoc fuit in iu
da. hoc in iudeis ⁊ hereticis pspicuum. Caue ti-
bi igiē. ne si iude p̄bueris te similem in vita. simil
in obduratione ⁊ reprōba morte iusto dei iudicio
relinq̄ris ¶ Quo circa p explicatiōe maiori qua
druplicē ℞sideratiōnē assumimus.

Prima consideratio.

Ad exemplum iude. Proditor est ecclesiasticus. q̄
spreta pte sua ditissima/egenam auaricia ℞secta
Ad quid? Ut vxorem imo adulteram. pessimaz nu
triat cōcupiscentiā suam. ⁊ fiat scharioth. id est.
mercedē accipiens. Auariciam hic intelligite af-
fectum inordinatū/male cupidū nō tm̄ pecunie/s
rei cuiuslibet transitorie. Multis audire conside-
rationis hui⁹ rōnem. Debuerat quippe pfecerā
ter clerus dicere id quod ab initio sue institutōis
iurta nominis interp̄tationē ptulit cum ppheta
Dñs pars hereditatis mee ⁊c. Et rursus. Pars
mea dñs in eternū. Hec sors hereditaria. h̄ yber-
rima portio. hec pars optima. nonne clero suffice
re debuerat. Nōne cum eodem ppheta gloziari
equum erat q̄n subdit. Funes. id ē. diuisiones/

ecciderũt mihi in p̃claris.etem̃ hereditas mea p̃=
clara est mihi. Valde p̃clara.quales opes.q̃ diui
tiarum copie satiabunt animã clerici.si de⁹ omne
bonũ.si merces magna nimis/ velut insufficiens
abijcit? Fit nihilominus stoliditate mirabili/ma=
gis vero miserabili/ vt clerus p auaricie cupidi/
tatem auertat a sorte sua deo suo.quẽ deserens ⁊
ab eius facie.passibus nõ tam corpis q̃ graue af
fectionis egrediens.primũ in se recuruus corruit
Stulta vere prauaq̃ mutatio.de deo in se. Nam
in se quid nisi vastum quoddã indigentie desertũ
inuenit aut sentit. Anima quippe sine deo.q̃d oro
est nisi horribilis quedã ⁊ inhabitabilis terra de=
serta inuia inaquosa vt̃ poti⁹ tenebrosissima que=
dam ⁊ profundissima miseriarũ abyssus? Ipse
terea clerus sic auersus a deo neq̃ iam cõsolatio⁹
nem aliquã.neq̃ refectionẽ aut satietatem ab eo
sentiens.quidni auertente deo faciẽ suam cõtur=
betur? Quidni ad tenebrositatis vespam veniẽs
famem patiat vt canes? Quidni querulus dicat
deo. Posuisti me contrariũ tibi. ⁊ factus sum
mihimet ipsi grauis? Itaq̃ fit sibimet regio ege=
statis.longinqua valde a peccatoribus sal⁹. Hoc
cupante igit regionẽ illam fame valida miserarũ
consolationum/falsorũq̃ bonorũ/ꝑditoq̃ gustu
uiui ⁊ veri boni/egredit iam homo ecclesiasticus
semetipsum/p exteriorũ quinq̃ sensuum portas.
quia nullibi peius hospitium/neq̃ amarius con=
sortiũ/q̃ in se ⁊ secũ inuenit.egredit fouas ⁊ con
gregat iniquitatẽ sibi. Egredit si forte videndo
audiendo/sentiẽdo/gustando/vel olfaciendo vm
bras aut picturas veri boni res sensibiles/afferat
sibi inde cõsolaciunculas aliquas quas subster=
nat anime sue egrotanti ⁊ saucie.ex quib⁹ pascat
concupiscentiam insatiabili auiditate vorace.cũ
filijs suis opibus carnis quasi totidem catulis fa
me rabidis. Sed exptus q̃ vere enũciauerit qui
dixit. Nõ saturat oculus visu/nec auris auditu
implet.repit cum Augustino omia miris amari
tudinibus respersa.quia iuxta satiricũ:plus alo=
es/q̃ mellis habent. Misera plane ⁊ digna sors.
vt electus clerus cũ cayn a facie dñi. vagus sit p⁹
concupiscentias suas.⁊ a ꝓtristantibus eum pro
fugus sup terram nõ viuentiũ in eternitate:⁊ mo
rientium in tempalitate. Deniq̃ cler⁹ sic auer=
sus a deo ⁊ cõuersus ad mundũ quid patit. Nõ
ne sentit ⁊ videt/q̃ amarum sit reliquisse dominũ
Sentit pfecto nisi sensum pdiderit. Nam adhe=
ret vni ciuium regionis illius.hoc est carni/q̃ de
mũdo nõ de supnis est vt spũs. Hec mittit eũ pa=
scere porcos sordidos brutales ⁊ furibũdos/desi
derio rum pessimorum.quibus dat siliquas ina=
nes voluptatũ. Sed quid dicit scriptura de a=
dolescente filio vnde pabolam sumpsimus. Cu/
piebat ventrem implere de siliquis quas porci co
medebant.⁊ nemo illi dabat. Onerat quippe ta=
lis cibus voluptatis/irritatq̃ famẽ non satiat.

Superest ergo/ vt quia satietatez in nulla re vna
repit/nitat euagari p varia ꝓpterea fit dispersus
multipliciter ⁊ inquietus semp hians semper ad
ampliora coaceruanda ne desit aliquid elaborãs
Semp nescio quid curte deest rei inquit satiricus
Finita sunt quippe oia. Anime aũt desiderius
⁊ os ⁊ venter.capaces sunt infiniti.ꝓpterea q̃c/
quid obiectũ fuerit nõ pl⁹ affert satietatis q̃ gut=
ta vna/gulpho vastissimo. Totus iste mundus
sensibilis/ad anime ventrẽ quid est nisi bolus exi
guus? nam si mille milia mundorũ adieceris /cuz
non implebunt. Patuit in alexandro in cesare in
alijs tyrannis. Ve misero mihi inquit alexander
cũ ex democriti sentẽtia inumerabiles mũdos au
disset/ego nec vnũ subiugaui. Idẽ de scientie cu
piditate. Exẽplum deinde senserũt qui tota stu/
diositate sua nihil aliud inuenerũt q̃ nihil scire ⁊
q̃ multa scire magna fatuitas. Porro quid mi
randũ si nõ satiat comedẽs in somnis. Vt loquit
Esaias.⁊ vt poete de toto fabulant. Sed et vm
bram ⁊ ventũ dentibus atterens ⁊ pascens/satu=
ritate qualiter implebit? Ideo bñ enũciauit qui
dixit aperitũ diuitiarũ esse infinitũ. Quidam et
tantalũ poete/⁊ cresum cũ innumeris diuitijs/hi
storia ꝓ exemplo posuerũt. Ecce cui assignata
erat sors vberrima sorsq̃ plenissima.dum derelic=
cta ea.vmbram ⁊ ventũ consectat tẽpalium cõ
modorũ vel lucrorũ.dum querit ea tanq̃ preciũ
quoddam hui⁹ cõmutationis dei cũ mãmona.ip
se neq̃ rem habet neq̃ p̃cium. Postremo cuz iu
da suspendit/strangulat q̃ laqueo tempalis soli
citudinis.intercipiẽtis spiñ vitalem gratie/ne in
teriora refrigeret.⁊ crepat medius ⁊ diffundant
oia viscera eius in terram. Fingo istud nisi assit
testis sapiens. Auaro inquit nihil est sceleti⁹ Se
quit. Proiecit em̃ in vita sua intima sua. Vul
tis accipe similitudinẽ vt dicit palpabilẽ ꝓ predi
ctis. Ponite ante oculos vestre considerationis
canẽ aliquẽ/mordicitus inter dẽtes gestantẽ frus
tum carnis.transnatet canis iste flumẽ aliqd̃/vi
deatq̃ vmbrã carnis in aqueo speculo.hic canis
vt auidum est animal/si hiando nitit vmbrã hãc
arripe vel glutire quid agit nisi vt verũ carnis ci=
bum pdat:elabit em̃/fundoq̃ mergit.nõ tamen
vanescente potitur. Aut si similitudo mag/pla
cet in hominibus. Recogitate aliquẽ in horto po
mifero positum.sup cui⁹ orti filices humi repẽtes
sup vrticas ⁊ vepres/iacianꝫ ab alto vmbre po=
morũ ex radiatione solis obiecta.q̃ta p̃cipitabitur
stoliditas in hoc homine/si spretis veris po
mis/ipse nitendo ⁊ serpendo pedibus manibusq̃
totus incũbat inhians apto ore sup hmõi vepres
⁊ vrticas/cupiens vmbratilibus pomis saturari
Quid ipse nisi vstiones puncturasq̃.quid nisi la
cerationes referet de toto conatu suo? Proficto hic est typus auari.qui spreto deo/ vero cibo
⁊ fructu/psequitur vmbras eius vmbratiles.sez

ea

diuitias/quas Jesus spinis quia cruentant ⁊ pũ gentibus curarũ aculeis vulnerant/comparauit. Itaq; nisi hec vmbra quasi somnialiter ⁊ vmbra tiliter fieret. sicut vnus poetarum dicit referente Fulgentio nõ cecinisset psalmista. Dormierunt somnum suum ⁊ nihil inuenerunt omes viri diui tiarum in manibus suis. Et rursus. Verũtamen in imagine ptrãsit homo. Minus quippe habet entitatis ⁊ pmanentie tempalitas eternita com parata/cũ somniũ auolans vel vmbra pertansi/ ens. si earum cũ tempoalitate cũtũlibet extensa fiat collatio. Talem (nisi me fallit estimatio) fo mauerant imaginem rerũ humanarũ duo philo sophi/Democritus ⁊ Heraclitus. quoꝝ alt mox vt ingrediebat solium domus/ridebat. ita nihil sibi serium vel ineptũ videbatur. Alter flebat/ ar bitrans omnia que gerebant miserrima. Talem Job talem ille qui introierat in sanctuarium dei imaginem pinxerat. Job dicit. Vidi stultum fir/ ma radice. ⁊ maledixi pulchritudini eius statim. Alter. Velut somnium surgentium domine ima ginem ipsoꝝ ad nihilum rediges. Cler⁹ vti nam sic sentiret ex intimis rerũ vanitatem. quod quia nõ facit tradit iesum. pretendens ex statu et nomine se habere solum deum in sortez hereditã/ tis a quo longissime piectus est p vitium cupidi tatis. Quod si vult regredi/formam habeat tam allegatam adolescentis. reuertat ꝺ exterioribus ad se. de se ad patrem. dicens. Pater peccaui in celum ⁊ coram te. Proditor nedum tui sed cuiusli bet creature. fac me sicut vnũ ex mercennarijs nõ mundi sed tuis. ne peream cũ iuda simonis scha riotis.

Secũda cõsideratio.

Ad imitatõnem iude. pditor est ecclĩasticus. qui corpaliter etiam ascriptus ad consortiũ ecclesiaz cq; sanctoꝝ/deserit illos corde nequã/transiẽs ad synagogam peccantiũ. Ibicq; symon existens. id est. merorẽ audiens. Hec fuit iniqua iude pro ditio. vt dum cum sanctis apostolis ⁊ maria ma tre iesu corpaliter versaret/ipse totus animo cuz iudeis/de traditione dñi sui/de desolatione cetus istius ptractaret. vt verũ sit illud p psalmistam. Etem homo pacis mee: qui edebat panes meos magnificauit sup me supplantationem. Imitã tur aũt eum qui sunt ex pte illius. quoꝝ conuer satio corpalis cũ catholicis/mentit fidem ⁊ deuo tionem/que longe sunt ab eis. Nõ em sunt fratrũ amatores sed spoliatores. fraudatores irrisores eoꝝ. etiam spiritualiter in moribus ciuiliter in fa ma/puersissimis machinationibus occisores Ita traditur christ⁹ in mẽbris suis. Ecclesiasticos ita q; quos auaricia puertit tam a deo. inuidia co mes auaricie suscipit. dum vident in alio qꝺ non habent. Fraus insup dolus detractio ira furtum sacrilegium. odium. tedium veri boni ⁊ similes vi tioꝝ pestes/tanq; latrones aliqui ⁊ pditores i ueniunt eos. Inuentosq; cecant alligant sauciãt trahunt distrahunt. Benicq extra viam virtutis eyciunt. Vix ad tempus relinquit pallium hypo crysis/tegens cadauerosam feditatẽ intrinsecus horridam/opimento quodã conuersationis exte riozis cum reliquijs velut in sepulcris dealbatis Signum plane est. vt qui talẽ tantãq; pontio nem deum fastidiunt: quicq auaricie tyrãnide di stractus a loco veteris pascue/a monte coagulato ⁊ pingui/corruit in desertum vallem q; toti⁹ egen statis ⁊ salsuginis. Ipse incidat in latrones cum illo qui de hierusalẽ descendebat in hiericho. ⁊ pace in mutabilitatẽ. de quiete in confusionem. Ita qui noluit esse socius apostolorũ. nec habere soliditatem fidei cum Petro/mititatem cum An drea. puritatẽ cum Johanne. ⁊ sic de reliquis nu cõsoꝝ pfidorũ. fit preda vitioꝝ. ⁊ qui prius nu triebatur in croceis. amplexat stercora ⁊ cum im micis dñi terram lingit. Occurrit vo interlo quendum venerandus ille cetus apostolicus/cui gratissima castissimaq; psentie tue serenitas. O virgo benedicta splendorẽ sanctãq; leticiam aspi rabat. quo magis execranda reddit iude prodito osa malignitas que cum tot sanctis sanctus cẽno voluit. Hic o iuda sceleratissime quid hec dogo cõ mensalis tua. familiaris tua. obsequiosa tua. Hic vt de reliquis sileaz. quid fecit tibi. quid molestie intulit? vt filium suum charissimum traderes ad morte/⁊ tam diram morte. Nũquid tibi dura fu it vel iniuriosa que benignitate nitebat apud om nes? Nequaq; prorsus ãn etiam pia credulitate suspicor ⁊ si euangeliũ sileat q; erga te plus officij plus beniuolentie monstrauerat exemplo filij/tẽ ptans si forte durissimã cordis tui nequiciã cuius nõ erat penitus ignara/molliri leniri vel fraterna vel materna correctione contingeret. Sentiebat te ad iudeos cursitare clam ⁊ redire. neq; sñi pro bat te. sed in bonam potius ptem trahens omnia forsan pcabat te rogabat hortabat vt inuidiam iudeorũ erga filiũ suum magistrũ tuuz tu mitiga res tu pacis cõsiliator fieres. Nec deerant quãti suspicari fas est/blandicie virginales cum grauI maturitate monẽdi p verba potentia gignere cõ passionem in cordibus beluarũ. An forte seorsuz te aduocãs alloquebat. vides o iuda charissime/ quo pacto magistrũ tuũ filiũ meũ/ querunt iudei pdere. Sciuisti. aderas em quando sustulerũt la pides vt iacerent in eum quando vix e templo vi uus euasit. Nunc precor te p socialem omniũ no strum conuictum. p si quid ipe totus bonus nos q; omes/bene vnq; de te meruimus. roga iudeos que ad pacem sunt. Is em ⁊ redis ad eos. ostẽde nihil esse in filio meo dignum morte. qui infirmos eorum curauit. qui doctrinis erudiuit qui solum dei honorem ⁊ gloriam viuendo predicandoq; q siuit. Cur in huius morte peribimus oẽs? Quis

ꝑ ex eius vita pendet mea. Quinetiã tu ipe qualem aliũ dominiũ vel mgrm habiturus es/in quo plus benignitatis gratie ⁊ fauoris expectas. Elegit te in fratrẽ in apostolũ. in amicũ pauit te. ministrauit tibi. potestate miraculoꝝ cum autoꝛita te ꝓdicandi dotauit te. dispensatoꝛẽ suum constituit te. Beniꝯ maioꝛa sunt que ꝓmittit. Ad hꝫ ⁊ similia virginis alloquia scire vellem. o crudelis sime iuda. que tibi facies. qui gestus. qualis pꝛoresponsione vel sermo vel nutus? Sed certe leue erat/te impudẽti simulatione velle fallere matrẽ qui filium dei putasti decipe: dicẽs. Nũquid ego sum rabbi. Et rursus. Si opoꝛtuerit me moꝛi te/cum/nõ te negabo. Nam teste Mattheo oĩes discipuli cum Petro similiter hoc dixerunt. Alij foꝛsan impꝛouide. tu ꝓditoꝛie. Cupiditas tua (o iuda) obuoluebat te/tanta noctis caligine. vt i lucidissimo die/turpitudinẽ tuã latere putaras nec eruhescꝛes. Nũquid nõ in ipa ꝓditionis hoꝛa/verba reuerende blandeꝯ salutationis ꝓtulisti/dicens. Aue Rabbi. Magistruꝫ vocas de quo nup ad iudeos tanꝯ de malefico ⁊ fraudulẽto diꝛeras. tenete eum ⁊ ducite caute. Animaduertitis o viri patres ⁊ fratres animaduertitis ꝯ ceca sit auaricia/que ita coꝛ inde firmauit occlusit/ꝯ vt egresceret medendo deteꝛioꝛꝯ redderetur. Quid nõ moꝛtalia pectoꝛa cogl auri sacra fames nam ad ipos etiam iudeos vltro cucurrit non solicitatus ab eis sed moꝛe emptoꝛis interrogans. Quid vultis mihi dare vt ego eum vobis tradã. Habet itaꝯ cogitatio auaricie radicata/suã ebrietatem. suũ furoꝛẽ. suamꝯ insaniam inexoꝛabilem ꝑcibus. inflexibilem consilijs. surdam monitis. demũ ad minas oĩes iamiam irruentes imp territam. Et putatis auaricie soli ꝓpriam hãc eẽ surditatem ad cõsilia? Putatis huic iude soli cõtigisse? Habet hãc incoꝛrigibilitatẽ comitem/hãc melancolicã insaniã/hoc demonium surduꝫ/affectio quelibet. vel passio vitiosa. dũ ꝓfundari radicariꝯ sinit. Hoc in philocaptis ad amoꝛẽ/hoc in vaniglorioſis ad gloriã pompas pꝛelationem. Hoc in inuidis ad odiosam malignandi libidinẽ quotidie conspicim⁹. Alioqn melius irent res humane pꝛesertim eccl'iastice si nõ salubꝛibus monitis/cõsilijsꝯ legum eternarũ/passiones vitiose. eꝛꝛoꝛose. stulte. furiose. vel dominationis. vel auaricie vel ambitiõis/obstitissent. Neꝯ tam diutur na contagione/scisma ꝑsens labefactasset ecclesiã si ꝓ extirpando solum scismate nõ ꝓ obsequẽdo passioni multiplici vitiose. fuisset insudatũ. Exitus vero qualis habebit̃/nescio. deus scit. Hoc vnũ fidenter assero. ꝙ pax ꝗm auara. supbia clerꝛ coꝛum/ꝑsertim in sblimitate positoꝝ exulare fecit ab ecclesie domo/nõ regredie ̃ ꝓ eandem viaꝫ auaricie ⁊ supbie/in regionẽ nostrã. Nõ muneribus/nõ terꝛoꝛibus solicitando animos contrariã ꝛium sed ꝓ viam liberalem ac benigne humilitatl

Alqua tñ ꝯ longe abierimus cogitare stupoꝛ est. querentibus oĩbus que sua sunt non que Jesu christi. nõ sine reatu ꝓditionis/cum iuda simõis schariotis.

Tertia consideratio.

Pꝛoditoꝛ est cũ iuda eccl'iasticus ꝓdicans ⁊ confitens Jesum vbis. opibus aũt negans. Judas interꝑtatur confitens. sed est confiteri deum oꝛe. negare vo factis ꝓm apostolum. Agnosce mihi domine Jesu. qm̃ hic contra meipsuꝫ ꝓphaturus sum/contra animã meam/nisi miserear locuturus. Heu quotiens ego cum meis similibus te Jesum/legemꝯ tuã oꝛe tractauimus? Quotiens aliozum languoꝛes ꝓdicando sanare. quotiẽs spiritus immũdos errozum ⁊ vitiozum ab alijs depellere. quotiens teipsum in eoꝝ coꝛdibus per semen vbi tui spiritualiter gignere temptauimus? Coꝛ aũt nostrũ longe erat a te. languidum. egrũ. vitijs obsessum. cui ex sententia dicere potueras illud puerbij. Medice cura teipsum. Illud insuper dictũ tum Peccatoꝛi. quare tu enarras iustitias meas ⁊ assumis testamentũ meum ꝓ os tuũ? Tu vo odisti disciplinam. proiecisti ꝛmones meos retroꝛsum. ⁊ cetera que sequuntur. Sic vias tulit secum lras ꝓprie moꝛtis. Sic fabꝛicato/res arce ꝓ saluando Noe cum suis pierunt. sic dicente Deñ. Turpissimũ est quod nobis obijci solet/vba phie tractare nõ opa. Sic dñm cognoscẽtes philosophi/neꝯ tamẽ eum sicut deum glorificantes non gratias agẽtes/dati sunt in repꝛobuꝫ sensum. ꝯto magis theologi christiani.

Nolo tamen insultent

ꝓdicatoꝛibus/canes muti nõ valentes neꝯ volẽtes latrare. quoniam si ꝓditionis rei sunt ecclesiastici qui loquentes bona/non faciunt. nunqd ob/secro gloriabuntur illi/nũquid excusabũtur/quorum officio annexa est obligatio predicandi? Ip si aũt bona neꝯ dicunt neꝯ faciunt. Itaꝯ dupli ci ꝯtritione conterenꝫ. quia ⁊ seipsos interimunt letali gladio/criminum. ⁊ alios silendo ociandoꝯ male ꝓdunt. Quanꝯ terribile sit valde vñ tãta surditas in auribus predicantium qui ꝓpriaꝫ vocem nõ audiunt. quo pacto non verẽtur ferre damnationis in seipsos sententiam. Quomodo ꝓsumunt deum (vt ita loquamur) edocere quali pena mulctandi sunt? Qua fronte nõ expauescũt seueriſſimum illud de euangelio imꝓperiũ. Ex oꝛe tuo te iudico serue nequã. Qd pfecto aliquãdo facilius est accusare vitia ꝯ vitare. facili⁹ laudare vtutes ꝯ implere. Beniꝯ. nõ oĩes q̃ scripturarum verba vel legunt vel loquũtur. foꝛmauerunt in seipsos veros ꝓprios ⁊ intimos conceptus eoꝝ que dicunt. nõ plus aliquãdo ꝯ pueri vel pice vel ceci de coloꝛibus. Pꝛopꝛij nimirũ ⁊ veri conceptus spirituales/per gustum intimũ

gustus vero intimus/per opis exercitium cuz de siderio vehementi/gignuntur formanturqz. Notsuit hoc qui dixit. A mandatis tuis itellexi. Et rursus. Gustate opando. z videte cognoscendo. Nã gust' ipse cognitio ẽ z expimẽtalis noticia. Sm Gregl. in omel.

Atuero ne miserabilis hec admiratio. hec fatuitas insensibilis. hec incorrigibilis insania/videaz apud arrogantes z emulos. ppria solts theologicis. communis est affirmamus omnibus hominibus quos non exceperit gratia saluatoris. Miraris tu z mirando detestaris z irrides/q theologus dicit aliqua de cõtemptu mundi z gloria futuri seculi/z ea interpretaris quod nõ credit que loquitur. Ostendam tibi plus vel eque mirandum. Quis pcor est ex hominibus qui nesciat se morituꝝ. qui nõ fateatur z dicat? Ego absqz vlla momenti interpolatione sicut reus fugio ad mortis suspendium. ego sicut vmbra ptereo. Nihilominus qz raros ex hominibus ostendas mihi/qui nõ talia z taliter operanz in acquisitione diuitiarum/in luxu seculi/in contentionibus z emulatiõibus z similibus insanijs quasi ppetuo victuri sint. quasi nõ protinus z repente velint nolint ab hoc vmbratili secko migraturi. Currunt ad mortẽ sicut vitulus aliquis saltans lasciuiens z ludens. Ita nihil mouet eos illud quod sciunt/quod loquunz quod pro certissima re pfitentur. Demior si nõ viderim hominẽ damnatum suspendio mox interiturum/cum socijs qui iam pendebant/fabulari in quadriga ridere iocari Deniqz, quotiens videmus homines hilari vultu cum risibus z cachinnis/recentia aliorum funera presentiaqz celebrare/Intra ecclesias. quotidianum tibi erit hoc spectaculum monstruosum. Desinant igit theologorum insanias/ipi qui nõ minus insaniunt/subsannare. Accipiet talis quilibet illud Horatij. Tu tandẽ maior parcas insane minori. Ceterũ. habet hoc vnum predicatio cõmonitioqz superba/quia sit interdum vt loquens alijs/seipm tandem aliquãdo audiat se instruat. se conuertat. quẽadmodum contigit vni ex sanctis patribus. z ita de proditorio peccatore/verus iustus exoritur carens spiritu obdurationis. Jam iamqz dissimilis Jude simonis schariothis.

Quarta cõsideratio

Proditor est ecclesiasticus suscipiẽs sacrum presbyteratus honorem z officium si perdite viuendo exhibet se diabolo execrabile mancipium quẽ oportuerat sanctis opibus esse dei sacerdotem et ministrum. Nimirum quãto status altior/tãto casus grauior. Pergebaz in sacerdotes nostri temporis declarare volens exaggerare proditionis sue nequitiam supra iniquitatez iude q ad pma Nã iudas mortalẽ istũ imortalẽ tradũt vendunt pstituunt fedant dilaniant crucifigunt. Sed affuit studiositas speculatrix familiaris nostra contra faciem mẽtis mee. Querelam inquit/hanc declamatoriam linque. Noli frustra niti z intendo odium querere. desine surdos imo obduratos supra petram quorũdam animos velle verbis emendare. Contereres eos potiꝰ qz emollires. habeto iudam in exemplum. Quãobrem his sibi derelictis dic obsecro te. solutionem ad dubitationes aliãs litterales/ex dictis habentes originem. Dic sit iudas quem apostatasse iam cõstabat a deo. vendiderat quippe eum nocte precedenti. Dic inquã si in hac cena/vere sacerdos est effectus? Respõdi vere effectum sacerdotẽ. Ita enim doctores sentiunt ex quo suscipere intendebat id qõ xpus dabat omibus aplis dicens. Hoc facite in meam cõmemorationẽ.

Dic igitur si potuisset corpus christi verum cõsecrasse? Respondi consequens esse vt hoc potuerit. Dic igit si supra corpus christi mysticum potestatẽ suscepat/sacramẽtaliter absoluẽdi? Respondi non suscepisse sicut nec Petrus nec apostolorum ceteri. vsqz post resurrectionem. Promissa fuerat antea talis potestas. sed post resurrectionem exhibita. sicut pontificatus summus. nisi dixerimus q ecclesia duos papas Jesum z Petrum tunc in carne mortali simul viuentes habuerit. Itaqz sacerdotalis ordo p sui complemẽto duas formas habet. habet qz duplicem caracterem. sicut duplicem potestatem. vnam sup corpus christi verum. super mysticum alteram. Dic consequenter cur Cyprianus z alij doctores plurimi quorum dicta recitãtur in decretis/posuerunt nihil fieri in sacramentis nihilqz conferri a scismaticis: qualis erat Judas? Hoc etiam in presenti scismate quidam dogmatisare scriberecz voluerũt? Respondi determinationem Augustini z ecclesie ad oppositum eẽ si simpliciter ita sentiebant Cyprianus cum suis. Est quoqz ratio manifesta. qm potestas in abdicabilis est humanit' que caractere idelibili stabilitur. Intelliguntur autem dicta Cypriani cũ ceteris. de scismaticis vel hereticis. qui vel nõ faciunt vel facere nõ intendunt/sm observationẽ formeꝫ materie ab eccl'ia traditã z a xpo institutam Vel dic. nõ pñt. glo. sine peccato.

Dic si iudas statim vt excidit a fide z a religione per apostasiam proditoriam vendẽdo Jesum iudeis: perdiderit ius in apostolatu. z vt clarior sermo fiat in simili. Dic si episcopus vl' prelatus aliquis/eo facto q errat in fide z pertinaciter: sit depositus? Respondi q z si prelatus hereticus dignus sit deponi. nihilominus nõ ẽ eo facto depositus. sicut aliquis qñ

cūq̄ sit dignus episcopari/nō est propter hoc eo facto factus episcopus.nisi p electionem humanam vel diuinam manifestam. Itaq̄ neq̄ deponitur inuitus nisi diuina vel humana auctoritate coagente. Alioquin incertissime essent ꝛ vage ecclesiastice potestates hierarchice. Signū huius manifestū habetur in iuda quem in honore apostolico Jesus tenuit.nec a consortio sepauit quā tumcūq̄ sciret illum apostatam in occulto. Sed nec virgo eum Maria/sui facinoris conscia/ deuitauit.

Dicigitur qualiter ille erit caput in ecclesiastica hierarchia qui nō meretur dici membrū?

Respondi potestates ꝛ gratias istas esse distinctas fm donum prelationis/ et donum charitatis seu fidei. Propterea potestas prelationis manere potest imo dari / desinentibus aljs.sicut abscedente charitate/manet sepe fides ꝛ spes. Error oppositus/magnam vt audio in anglia ritam dedit. Materia igit̄ sufficiens ad prelationem de facto vel suscipiendam vel recipiendam/est homo baptisatus viator intendens recipere id quod ecclesia conferre constituit. Dic cur dñs iudam quem casurū sciebat elegit in apostolum? Ego inquit duodecim elegi/ꝛ vn⁹ ex vobis diabolus est. Respondi questionem istam eē vnam de illis.quas intuens apostolus /reuerenti silentio preteriens honorauit exclamans. O altitudo diuitiarū sapientie ꝛ scientie.ꝛc. Hocvnū scimus q̄ in iuda nō causauit deus improbam voluntatem pditionis scelerate inesse malicie. Attamen ipse hac mala volūtate bene vsus est tanq̄ dei sapientia attingens a fine vsq̄ ad finem fortiter ꝛ disponens omia suauiter. Horripit hic stulta ambitio cordis humani.proruēs impauide ad culmina dignitatū.quem honorem/homo etiam vocatus etiā electus a deo/nō tute neq̄ sine multo cadendi discrimine suscipit.testimonio sunt iudas ꝛ saul plurimiq̄. Quis igitur manet exitus/ dū ingerit se q̄spiam p̄ce p̄cio nō vocatum nō electū vtiq̄ nō reprobatū.

Dicsi miracula fiebāt iuda vtiq̄ reprobo.quale erit p canonisatione sanctorū apud ecclesiam argumentum? Respondi ꝛ nō ficta coniuncta sit miraculis.resultant(vt determinat Gregor⁹ in dialogo) duo signa sufficientis sanctitatis ostensiua. Horro miracula sine vita quo ad hoc signum fallax. Propabat ingenio sitas studiosa multiplicare questiones hmōi supnumerum.cui ego valefaciens /noli inquā amplius me interrogādo morari. quoniā grandis admonitis scharibotis. Paruit illa.illa petens schola sticum exercitium. ego ad morale negocium redeo.ꝛc.

Enumeratis itaq̄ quattuor simulatiōibus sumptis ex iude statu vel professione p collationis pte prima / supsunt iuxta ppositum ab initio/ simulatiōes alie/quibus pditionem suā iudas vel tegere vel excusare conatus est/tam gestu q̄ affatu. Quatuor vtriq̄ notaueram quāq̄ plures inueniri posse nō abnuo. Has simulationes tum occupationuz turba irruens/tum amica breuitas preterire iubebat.quas nihilomin⁹ breui compendio non tam ambulare q̄ excurrere ppposui/octonarium sub q̄ ternario complexurus.ꝛ ad mores sub q̄druplici consideratione traducturus.

Prima consideratio.

Judas cū Jesu cibum sumpsit nedum carnalem sed sacramētalem.quod esse debuerat/nō mediocre federis argumentū. Omittamus iudam.clerum intueamur. ꝛ prohodoloz ecclīasticos similes inuenimus/comedentes patrimoniū Jesu.eū vero in suis paupib⁹ spoliantes.sumētes eucharistiam.sed eā venalem facientes. Hinc prouenit estimo tanta sup omēs homines in ecclīasticis q̄busdam cecitas.tam incorrigibilis obduratio iuxta impcationem pphete. Fiat mēsa eoz coram ipsis in laqueum ꝛc. Tolerat nihilominus ecclesia tales/sicut christus iudam agricola zizaniam. presertim in occultis ne/vel confessio prodat vel secretum.

Secunda cōsideratō

Judas tolerauit lotionem pedū a christo sibi fieri.quib⁹ pridie ambulauerat ad vendendum eū. Fuerat hoc signū mundicie ꝛ amicicie. q̄q̄ non emūdatioz interi⁹ sed sordidioz ꝛ odiosioz effect⁹ est. Tales aliquos videre in clero est:extendētes palā pedes affectionū / vel in cōpūctione vel in cōfessione tanq̄ christi manibus abluendos.sed remanent sordes in pedibus eorū. Quare? quia nolunt peccandi deserere p̄nitus voluntatem . sed eligunt vel inster quilinio libidinis computrescere. vel in alieni retentione rubigine consumi . vel igneo vindicandi zelo succēdi. Tales ꝛ si quotidie videant cōfiteri ꝛ celebrēt.irrisores sunt prodition⁹/nō penitentes idonei. Horū cuilibet dum osculant christū in sacramento/vel fratrē in ecclesia/dici potest ex sentētia. Juda.filiū homis osculo tradis. Et rursus ex psona ipsi⁹ christi. Amice ad quid venisti. Amicū intelligite nō moribus ꝑ natura. Vel ideo amicū nominat xp̄us . quia ad amicicia quēlibet peccatorē recipe si nō obstiterit parat⁹ est in hac vita.

Tertia consideratio .

Judas se curā pauperū gerere/officio gestu ꝛ vobo videri voluit. Erat quipe iudas loculos hns

inferēs ea que asportabant. Propterea indigne tulit effusionē vnguenti dicēs. Ut qđ pditio hec Hoc pterea velamine exitū suū a cena cooperuit cui⁹ intentioni accomodans xp̄s vocē ait. Quō facis fac citius. qđ ita acceptū eē ab aplis quasi ad vsus necessarios exisset tradit euangeliū. Sic a iuda ad ecclīasticos hui⁹ tempis deuoluam⁹ nr̄e cōsiderationis oculos/quot inspiciemus qui sub titulo alendi sustentandiq; paupes/reddit⁹ vberrimos in loculos beneficiorū reconditos habent. curant nullos. auferūt ea que asportata sunt. nō iam vt dent vxori z filijs. sed execrando sacrilegio in obscenioribus vsus vertunt. Currunt alij/discurrūtq; Barthā se iactantes. qui ociosorum Marie simiīū, vnctionē/hoc est deuotionē fastidiunt improbātq; dicētes. At quid pditō hec? Quasi videlicet ipsos/practica talia tractare/ingens amor christi z pauperū/nō lucrorū tēporaliū ardor agitaret. Tales/nihil magnū/nihil ecclīastico viro dignum deputāt: nisi quod lucrū affert tēporaliū cōmodorū / in pecunie vel nesciocui⁹ solicite iurisdictiōis dilatatione. Profunde apud eos inualuit illud. Spūalia sine tēporalib⁹ diu esse nō possunt. Et illud Oratij. O ciues ciues/querēdo pecunia primū. Virtus post nummos. pdicante ex aduerso iesu. Primū querite regnum dei. zc. Cū pterea xp̄s vt exemplo suo doceret nō magnipendendā esse apō ecclesiasticos plātos/tēporaliū curā. Ppe/iudā reprobū furem sacrilegūq; talibus prefecerit/nolens tali solicitudine cōteri sanctiores aplos. O deus o religio o fides o pietas. eloquar an sileā? Nunc heu spiritualitas oīs. vt animarū cura cōfessio vel pdicatio vel omittit vel pessimis sordidis infidis discolis. insciis/passim cōmittit. Et a quibus? Ab illis qui nō tute seruanda traderent talium alicui bona sua nisi sub quotidiana rōne. Ut que bona? nō dicam aurū/nō argentū/nō vasa p̄ciosa. dicaz poma. dicā cibaria vel alia vilia sua seu ludicra. Tam vilis est apud eos/tam nulli⁹ p̄cij animarū pditio p quib⁹ mortu⁹ est xp̄s. Quotidie vigilāter apud eos calcul⁹ ponit de expēsis. de morib⁹ vltima fit questio. vtinā vel vltima si iam nulla.

Ex hoc loco de loculis iesu grādis olim questionum z assertionū rixa pīsertim tpe Iohis. xxij. excitata ē. dicētibus plūmis/xp̄m habuisse aliqđ in cōmuni exp̄ssam eē in euāgelio vitatē. neq; mē dicasse aplos. nec pauptatē vouisse sicut nec castitatem. Erat em̄ iudas vxoratus nimirū sicut Petrus. Decertabāt alij tota animositate ponentes ex aduerso p hereſi dicere q; christus habuit aliquid in ppio vel cōmuni. Nā h̄ ē inquiūt euangelica pfectio/altissimaq; pauptas. Studiosos remitto ad scripta. nisi placet phariseicas ō pfectione contentiones magis spnere q; inspicē. pfectio xp̄iana ē dei dilcō. in q̄ q̄ feruētior ē h̄ z pfectior indicat. Quarta cōsideratio. Judas ad extremū referēs. xxx. argēteos/dixit. Peccaui tradens sanguinē iustū. Sz dicā hic quod sentio Vox ista nō penitētis ē s pditoris/pditionē suā cōplementū deducētis. Quo pacto inquies? Nō ne iudas h̄ z p̄fitet pctm̄ z ablatū restituit. z magistro suo/iusticie titulū ascribit. qūo vox ista pditionis erit nō cōtritionis? Ponat igit volo tu das mecū rōnē. Appello te o iuda. si iustus est ille quē tradidisti sic iustū nominas. verax fuerit necesse est. debuisti credere que docuerat te. q̄ ve pdicanda tradiderat. Docuerat aūt dñs di. Veniam aias nō pdere sed saluare. Jusserat isup q; fratri peccanti dimitteret pctm̄ nō tm̄ septies sed vsq; septuagies septies. Cur ḡ de tam veraci miseri/cordiq; doctore/desperas? Porro si tāta ē iniquitas tradidisse iesum/cur h̄ pus quasi dissimulādo quipēdebas? Hec plane fuit diabolica fraus q̄te possederat te volente. Ille em̄ pditor z homicida diabol⁹/pctā pusq; fiant quasi nulla eē suadet/vt pīsumat hō. dū vo ppetrata fuerint. illā nimis exaggerat vt desperet. Unde ē forsan q; in voce cayn erūpis o iuda pfide dicēs. Maior ē iniquitas mea q̄ vt veniā merear. Veniā merearis o iuda vis igit ḡram dei. vis ei⁹ miscōiam/meritis emi. vis eā operū tuorū mercede cōduci? Hoc pīsus ē qđ dico. tu a mercēnaria cogitatiōe tua nō discedis. Cōples eā potius dū iusticiā tuā cōstituē volens p merita tua. nō es iusticie dei subiect⁹. illi iquā iusticie cui vox tua, testimonium phibet dicens. Peccaui tradēs sanguinē iustum. s cor negat. suspēdiū cōdicit. Quō iust⁹ si sperātes in se. si penitētes/abijceret z damnaret? Sz q̄s eraz inquies q̄ facere possem irritū xp̄i dei dicentis. Ne tm̄ hoi illi p quē tradar. meli⁹ erat illi si natus nō fuisset hō ille? Cōmiatio h̄ erat o iuda q̄tin⁹ resipiscerēs. nō necessitati inductio. Alioq̄n petrus ncc̄itate peccasset. nec iam peccasset si necessitate. Alioq̄n pterea plūmis nunq̄ post pphetic⁹ minas sal⁹ patuisset. Mutasses voluntatē penitendo. mutasset sniam indulgēdo. Sz irriserūt iudeos sacerdotes iudeorū/spem auferētes. z dicentes. Quid ad nos? tu videris. Huc ḡ cognoscis/cū qualibus mercat⁹ es. quia cū odiosis z pfidis nihil solatij. irrisiōis vo plurimū afferētib⁹ Propterea cur eorū subsannatiōes iusta vicissitudine nō irrisisti. fugiēs p̄sertim ad matrē illā totaz benignitatis z misericordē? Affirmo secur⁹. ipsa tibi venienti gremiū pietatis extendisset aptū. hec quādo sbsannasset aut improperasset tibi more iudeorum. aut stultorū illorū q̄ de sanctitate sibi blādientes/abijciūt cū austeritate voc aut gest⁹/ hūiles in pfessiōe penitētes. nō attēdētes illō apli. Fres si occupat⁹ fuerit homo in aliq̄ delicto. vos q̄ spūales estis/instruite eū in spū lenitatis/psiderās teipm̄ ne z tu tēpter. Sz iā pridē sentio o doctissimi z sapiētes viri q; z meoria q̄ fallit in aliq̄bus q̄ dictauerā z plixitas inculta. gignere pōt fastidiū

Esto finis igit in obsecratiõe dñi nostri iesu chri/
sti z misericordissime matris sue ne sit in aliq no/
strum ro: obduratum z desperãs/instar Jude si
monis schariotis.sed peniteam⁹ tempalit hic in
spe.vt tandẽ re ipsa gaudeam⁹ in eternitate/pre=
stante eo qui ẽ bñdictus in secla seclorũ.Amen.

Sequit sermo de xpi resurrectione in die pasce eiusdẽ cancellarij.

Si cõsurrexistis cũ xpo/que sur/
sum sunt querite.Originalit .ad
Col.iij.z recitatiue in epla hodi=
erna. In nre breuis vtinã effi/
cacis collationis exordio p impe
trãda spũssancti gra/vt effectum
tritũ vsq in effectũ pducat.mrem ⁊ginẽ saluta/
bimus corde hũiliato z voce pia di.Aue maria.
Si ꝓsurrexistis.zc. Circa h apli ⁊ba/tres ꝓside=
rationes occurrũt p nũc ẽtũ dederit de⁹ pseqn=
de.Prima de xpi resurrectione meditãda iugit.
Secda de nra ꝓsuscitatione affectãda salubrit .ter=
tia de celi habitatiõe inqrẽda feliciter.pma z secũ
da cõsideratiões sumunt ex pma pte themat Si
ꝓsurrexistis.zc.p h em apte innuit resurrexisse
xpm.Tertia sumit ex secũda pte que ẽ sursum q
rite. Est igit prima cõsideratio de xpi resurre/
ctione meditãda iugit. Meditãda prorsus h glo
riosissima xpi.s.iesu resurrectio.In qua fidelium
mẽtes sedulo cõuertẽde.cui⁹ vigor inestimabilis
cui⁹ valor inapreciabilis.cui⁹ insup infallibilis
certitudo Infallibilis plane certitudo/quippe
hãc angelici spũs locuti.hãc scẽ mlieres agnoue=
runt.hãc Thomas pus hesitãs ex palpatiõe xpi
certior effect⁹ pfessus ẽ.hãc pri⁹ irridẽs paul⁹/cõ
stantissime pdicauit.h demũ nũc piscãtib⁹ nunc
orãtib⁹ aplis nũc sil nũc diuisim/aptissimis oñsa
ẽ indicijs. Ex xpi palã facta assumptiõe .ex mira
culis inumer in vitatis hui⁹ attestatiõe celebrat
mirabilit affirmata Addam⁹ hos pene oẽs alios
q inumerabiles summe sanctitat viros/qrũ nõ/
nulli ea ex revelatiõe sanctispũs vt paul⁹ accepe
rãt.p hac assertiõe spontaneã subijsse mortẽ.in q
bus nihil erat cur mẽtiri aut fallere vellẽt.vt qui
pmptissimi erãt hac p fidei pmulgatiõe/cõtume
lias carceresq ppeti.oẽsq a seipsis pñt vite iocũ
ditates abdicare.Pãnabile igit ẽ de ea vt tãtisp
trepidare.aut eã quasi nouellã velle post tot atte
stationes discutere. Ex ẽ etiã resurrectiõis h⁹
bñdictissime vigor inestimabil quã oñdit ppria
resurgẽtis vt⁹/alieno nõ egẽs subsidio.qd antea
nõ siluerat xps di. Ptãtẽ habeo ponẽdi aiam me
am z iterũ sumẽdi eã.Joh.ix. Vigor insup palã
fit ex eo q p eã xps in morte assumpsit nomẽ qd ẽ
supra oñe nomẽ ẽm apli⁹.fortior glorioſissimusq
q pus erat/resurrexit xps istar fabulosi illi⁹ regl
anthei cui⁹ occisor hercules fuit.q (si qd vetusta=
ti credit) qties adũsarij impetu humi pcũbebat qsi
vires eiusdẽ eidẽ ẽra mistraret robustior ꝓsurge=
bat atq ad pugnãdũ alacrior. Itaq ẽre viscerib⁹
caũnosoq sepulcro ⁊tuosior exit xps.plesq
hostes samsonis ad modũ moriẽdo q antea viuẽ
do cõtriuit Est pterea resurrectiõis xpi valor
inapreciabilis. Hec siqdẽ pcti nri cirogphũ dele
uit.h dissoluit hoiem sb dura demõis tyrrãnide
cõpeditũ z e terrimo tenebrarũ carcere eũdez eri=
puit. Hec ẽm pphetã ferreos ifregit vectes ereas
q obtriuit portas.h supne ciuitat aditum resera
uit.h postremo oẽs in adam mortuos viuifice vi
te restituit suscitauitq. Per qd vltimũ pprijssi/
me xps sic p pphetiũ os olim isonuerat.silis fa=
et⁹ ẽ pelicano q pprio sanguie pprijsq morte fe/
tus inaiatos viuificat amore qdãmirabili Ita
ex resurrectiõe hac magi habem⁹ vñ gtulemur vñ
gras cumulati⁹ referam⁹ q ex nra creatiõe .qmq
dem nil aut parũ creasse pfuerat/nisi lapsos relea=
uasse mortuosq suscitasse ꝓtigisset.magnũ preter
ea z ad erigẽdos alios pcipuũ ẽ festiuitat hodier
ne mysteriũ.resurrectiõis dñice mysteriũ.ho iem
nãq nihil adeo vite hui⁹ moribũde ꝓstituit ama
torẽ:eũdẽ nihil ita i vitio⁹ pceps trahit sicuti fu
ture vite imortalitatisq despatio. Etem q pacto
aspnabit vitiũ/z aplexabit vt⁹ cũ h plerũq de/
lectet h cõtristet si nec illi⁹ supliciũ nec hui⁹ pmiũ
finalit expectet.psertim cũ in pñti seculo neq vt
plurimũ/via impiorũ psperet.Fitq iusto sed oc
culto dei iudicio suũ inqtati pmiũ:su⁹ honor sue
q voluptates.vtute aut neqter spreta aut neq⁹
irrisa.aut neqssime ꝓtepta. Hãc aũt future imor=
talitatis retributionisq despationẽ/e fideliũ mẽ=
tibus hodierna xpi resurrectio fũdit⁹ euellit.qm
si xps resurrexit z nos resurgem⁹.put cõsci⁹ ar=
chanorũ dei paulus aplus.j.ad Cor.xv.p totũ
capitulũ copiose manifestat.z.j.Petri.ij. de deo
scribit.q ppter misericordiam resuscitauit nos
in spem vite p resurrectionẽ iesu christi a mortu/
is. Et egregius quoq doctor Greg⁹ Exemplo
inquit dñs ministrauit quod promisit in pmio vt si
cut ipm resurrexisse fideles cognoscerent. Ita in
finem mundi pmia resurrectiõis sperarẽt. Et ideo
non plus q triduanam mortẽ esse voluit.ne in il=
lo resurrectio differreret.in nob desperaret Pre
terea ille cui⁹ statim memini Paulus apostol⁹ ad
Col.scribens oẽs nihilomin⁹ instruens christi=
anos ad hanc spem z retributionis expectationẽ
exhortabat dicẽs ⁊ba assumpta p themate. Si
ꝓsurrexistis cum xpo.zc.

Juxta secundam the=

mat pticlaz videdũ erat ẽtio d celi hitatiõe inqrẽ=
da felicit Et hãc ꝓsideratõez exhortatõis i modũ
pseqr.z i ea collatõz ẽmiabo⁹ sine diuisiõe. Ade=
stote nunc vigiles fortesq pegrini.concito passu
que sursum sunt querite.celeriter oẽs pcipitate
moras.z ad illam ppter quam facti estis/manẽtẽ

Sermo in concilio remensi

ciuitatē/oñi tempe diſcurſo/curſum dirigite. Nō vos tenebroſa mortis/nox occupet/quia tranſuolat ecce irremeabile tempus. Jamq; ſol decliuis celerem minat occaſum. ¶ Vbet animos pollicitatio ꝑmiantis. ⁊ ſtimulos adhibeat damnatis cō/minatio ⁊ vtutis alliciat honeſtatis nomen ipſis etiā infidelibus venerandū. ¶ Moueat creant⁹ bonitas. moueat charitas redimentis. moueat viuificantis gratuitas. moueat ad extremum infallibilis inſtantia obligantis. Excitet mentē mortalitatis veſtre recordatio aſſidua. ⁊ quo pacto nondum hunc intraueritis ꝑpendite. ¶ Nō vos deuiare compellant infeliciter mulcētes puerſi itineris lati atq; ſpicioſi oblectationes quarū amariſſimi ſunt exitus. nec vtuoſe ſemite deterreat aſperitas. Spes lucri/minuat vim flagelli. breuis labor eſt. momētanea vexatio. ꝑ eternis omnia vt breuia equo animo toleranda ſunt etiā ſi anxia ſi aſpera ſicq; dolorioſa exiſtant. ¶ Deinde ſeipſum quiſq; interroget. ⁊ ꝑ que mometa aut ſuperuacua aut quod ſepe accidit nocitura. in quos languores in quas mentis ⁊ corpis ꝑturbationes in quātā fame aut vite picula ſe vltro proiecerit.

¶ Recogitet audiatq; ꝑ humane laudis cupidine aut patrie tempalis libertate/q̄s horrēda q̄daz ſponte ꝑpeſſi ſunt. Mucius manū regis. ardentibus iniecit. Occidit duos filios brutus. Turci⁹ armatus equo concito in abruptum terre hiatū ſe p̄cipitem dedit. Prophiū filiū peremit mauli⁹ torquatus. Duo deuij fauētes oraculis vt exercitium liberarēt ſe morti ſpontanee deuouerūt. Regulus ad crudeliſſimos hoſtes ne fidem violaſſe putaret redijt intrepidus. Fabricius ꝑ quarta p te regni pirrhi regis epyrotarū a rhomana ciuitate nequit auelli. Cathone iulio ceſare ſubderetur/ꝑpria manu e pectore vitā extraxit. ⁊ verbis vtar Senece primo epiſtolarū. epl̄a. iiij. Alli⁹ añamice fores laqueo pependit. Alius ſe precipitauit e tectore ne dñm ſtomachantem diutius audiret. Alius ne reduceret e fuga ferrum redegit in viſcera. Hec ⁊ ſimilia quiſquis qui ad eterna ſuſpirat/profundua mente inſpexerit/delicatā vt arbitror compatimet querelam. ſueq; ni fallor pudebit deſidie. ¶ Operate igit nec vt inertis pegrini mos eſt/diuturnitatem tempis vobis promittite. Inſpiciat rerū veritas. nō multorū error aut rumor impiorum. qui vt ſcribit Sapien. iij. dicunt apud ſe cogitantes nō recte. Exiguum ⁊ cū tedio eſt temp⁹ vite nre. nō eſt refrigerium in fine hois. ⁊ nō ē qui agnit⁹ ē reuerſus ab infer⁹. q̄a ex nihilo nati ſumus ⁊ poſt hēc erim⁹ tanq; nō fuerimus. ⁊ ſpūs diffundet tanq; mollis aer. ⁊ nemo habebit memoriā operū nrorū. Venite g̃ et fruamur bonis que ſunt. ⁊ vtamur creatura tanq; in iuuētute celeriter. Vino precioſo ⁊ vnguētis nos impleam⁹ ⁊ nō ꝑtereat nos flos tpis. coronemus nos roſis anteq; marceſcāt. Nullū pratū ſit qō ñ ptrāſeat luxuria nra. nēo noſtrū ſit exors luxurie nre. vbiq; relinq̄mus ſigna leticie. qm̄ hec ꝑs nra. ⁊ hec eſt ſors nra. ¶ Nō vos ad emulationē puocent tā nefande carnaliū ſententie. ſuos toto ipectu/totoq; malignitatis odore brutales ꝓſequant affectus. nec ꝓſequant mō hec incitent ⁊ euocēt. in ſpurcicijs. in cubilib⁹. in impudicitijs. breuē hāc tranſiliant vitā. ſuas ſibi diuitias habeant. ſuos mores. ſuas voluptates. Nempe quas etnas vel lent diuitie abibunt. ⁊ ipe quib⁹ maxime aſtricti ſunt voluptates fugiēt. At quib⁹ caruiſſe cupient puerſi mores ſtabunt et comitabunt inuitos. Cū cta hec que illos/vulgo mirabiles oñdūt momento tpis euaneſcunt. ſub ipia formidine viuūt. ſi illa pepcerit/mors nō parcet. ducunt in bonis dies ſuos. ſed expectate paululū: ad inferna deſcēdēt. ¶ Quā obrem deuoti fideles pegrini/quos pciosiſſim⁹ agni imaculati regenerauit ſanguis/ſi peccata tanq; hoſpites peſtiferos expuliſtis. ſi nō tā tūmodo pcta hec affectū etiā ꝓpoſitū q; peccandi q̄ vtiq; ſine pcto nō ſunt/bona fide deſeruiſtis/ſi p ſinceram fidem/reſurrectiōis dñice pticipes eſſecti eſtis. ſi p viuā ſpem/vos indubitanter reſurecturos expectatis. ſi poſtremo p charitatē ⁊ gratiam cū xp̄o ſurrexiſtis: que ſurſum ſunt querite vbi xp̄s ē in dextera dei p̄ris. Querite inq; in p̄ſenti p bonorū operū ⁊ meritorū abundantiam vt cōprehendatis in futuro p gloriā. quaz nobis preſtare dignet. qui mortuus eſt ⁊ reuixit: dominus noſter ieſus chriſtus. Amen.

¶ Finit.

Sermo in concilio re

mēſi p ꝑfatū Cancellarij Pariſien. fact⁹ Anno domini. Mcccc viij.

Bonus paſtor aiam ſuā dat p ouib⁹ ſuis. Originaliter Matth. x. ⁊ recitatiue in euāgelio dñice currēti/p̄ntialiter lecto. Aiadūte nūc o bone paſtor. O reuerendiſſime pat̄ ſcē ſedis huius Remen. antiſtes. Aiadūte tu q̄ aiaz tuā habes p ouib⁹ tuis dare. ñ venaliē/bñe nō p̄iudicialiter retinē. Leua nūc i circuitu oculos tuos ⁊ vide. oēs iſti congregati venerūt tibi. obediētes ſunt. nō ſicut oues errātes. ſed ſūſi ſūt ad te paſtorē ⁊ epm aiarū ſuarū ſm verba primi paſtoris petri in epl̄a eiuſdē dñice currēti. Interrogent q̄ ⁊ q̄les ipi ſunt: Rndē potenit eis ex ſnia illō Heri. Paſtores ouiū ſumus. Conueniat ⁊ o vtinā illud alterū de euāgelio cuilibet eorūdē. Ego ſum paſtor bon⁹ qualis aiam ſuā dat p ouib⁹ ſuis. Pro illis inquā ouibus que ꝓpheticum illud canunt deo. Nos aūt populus tuus ⁊ oues paſcue tue. Miretur igitur ⁊ affluat ⁊ dilatetur cor tuum. cū videas tu bonus paſtor coadiutores tuos conſodales ducēs gregis tui. Ipſoſq; rōnales q̄ſdam

pascue tue hoc est prouincie tue Remeñ. arietes Quidni miretur in hac die ⁊ affluat ⁊ dilatet cor tuum cum pmiserit summus pastor noster dicẽs Vbi fuerint duo vel tres congregati in noie meo ibi in medio eorum sum Grãdis pmissio viri pastores ⁊ fratres ⁊ oñi consolatione plenissima Hec nempe celeberrima congregatio. Hec tua conuocatio sanctissima o bone pastor/nũquid nõ in nomine iesu facta esse vere putanda est. Putanda ẽ profecto. Fit eñ ad extirpationẽ vitiorum ⁊ virtutum plantationem. Fit ad euulsionem scisma/tum ⁊ pulcerrime pacis radicationem. Fit denique ad fortem custodiaz gregis dominici. ne male dispersum ne vagabundũ per deserta negligẽtie rapiat/dissipet: pdat/deuozet ipsuz lupus ille vorax infernalis. quin potius visitatus crebro colligatur sub vnius ouilis tectũ quod est fides christiana. Illicqz ptectione solicita foueat. Ecce ergo dominus noster Jesus christus in medio nostrum est viri patres ⁊ fratres. Intendite que dico. domin⁹ in medio nostrũ est. quid aspicitis q̃d stupetis? Ita est credite nõ mihi. sed pollicenti q̃ mentiri non potest. Ego inquit in medio eorum sum. Et quis ego? qui loquit Dominus fortis ⁊ potens. Ipe est pastor bonus qui animam suam dedit p ouibus suis. O certe pulchra/o felix hec ⁊ deo grata societas. in cui⁹ medio domin⁹ ille est cui angeli seruiunt. cui sol ⁊ luna famulant. Nemo iam desperet nemo trepidet ex aspectu vel occursu tot luporum rapacium insidiantium quotidie gregi christi. confidat potius vnusquisqz in vbo helisei. Plures p nobis sunt qz cum illis Ad est quippe deus assunt ⁊ ministri eius milia milliũ ⁊ decies centena milia. Quod si tales pro nobis quis contra nos? Ades ⁊ tu pulcerrima nõ dicaz pales quã pastorũ deam gentilitas fabulat. sed summa veri pastoris mater virgo misericordie vbo benedicta. Ades plane. nam vbi mater si non vbi filius inuenitur. Adimus ergo nunc te cum fiducia que thronus es gratie. mater misericordie. vt gratiam ⁊ misericordiam inueniamus in auxilio opportuno. quod vt assequamur presentamus illud angelicum. Aue gratia plena dominus te/cum. ⁊c.

Bonus pastor aiam suam dat p ouibus suis. fiat hoc fiat. Cõgratulor tibi o bone pastor/congaudeo ⁊ glorior in domino. quoniã video vident ⁊ ceteri oñes hic presentes studium tuũ. zelum tuũ quo ad imitationem veri pastoris/queris p hoc sacratissimũ consilium dare animam tuã p ouibus tuis. Et qualem animam? Anima sane que triplici virtute pdita est. Habet itaqz anima tua sicut ⁊ reliqe de humana specie vim triplicẽ. habz vim rationalem respectu ardui. vim cõcupiscibilem respectu boni. Itaqz bonus pastor dat hanc totã animam p ouibus suis. Fiat ẞ igitur fiat. quia temp⁹ faciendi domie loquitur pphet ad dominũ. Quare tempus faciendi? quia dissipauerunt legem tuã. Qualem legem? Legez euangelicam naturalem ⁊ canonicam. Quib⁹modis? Innumeris ⁊ pessimis. Propterea cõuenit nunc ecclesia magna ecclesia totius hui⁹ Remeñ. prouintie. cogitare quid facerent. Et bene quid facerent. quia tempus faciẽdi / tempus ponendi manus ad opus ⁊ ad aratrũ. alioquin quid prouerit nouas veteribus supaddere sanctiões si nõ veteres fiant nec noue? Aponatur manus ozi ne cesse est. hoc est opatio locutioni. ne sit vox q̃dem vox Jacob. manus aũt manus sint Esau. Euitetur imporperium quod vulgari prouerbio meli⁹ sonat. dictum optimum est. sed querite quis hoc aget. Illud insup quod obiectum fuisse Platoni Seneca refert. Aliter loqueris aliter viuis. Denicqz satis fuit mordax in pastores responsio femine cuiusdam deuote. Hec redibat de sermõe quodam cũ turba mlta. Interrogatur ab obuio quodam si sermo factus esset? nequaqz inquit. Prorro dum interrogans miraret sueqz reuersiõis cũ hominũ hac copia causam requireret exquo nõ erat sermo factus. Subintulit ipsa. Sermo vticqz dictus est sed non factus. Dicunt enim ⁊ non faciunt.

Fiat igit abuno quo qz pastore quod pponit dñs. det animã suaz pro ouibus suis. Illam itaqz animã que imago est beate trinitatis Fm triplicem vim pnominatã. Relucet nimirum in sua vi rationali. Sapientia seu vitas que appropriat filio. Relucet in vi trascibili. Potentia seu strennuitas que appropriat pri. Relucet in cõcupiscibili. Beniuolentia seu bonitas que appropriat spirituisancto. Hanc o bone pastor totam animã nõ vnicã sue virtutis portionem curaueris dare p ouib⁹ tuis/triplici sedulitate pascẽdis. Nec eñ estimo te latere quemadmodũ olim primo pastori Petro ter interrogato terqz rndẽti/bon⁹ pastor xps/ter sbintulit dicẽs Pasce oues meas. Pasce agnos meos. ⁊ rursus. Si diligis me pasce oues meas. pasce vbo. pasce exẽplo. pasce sbsidio. pasce vbo pdicatõis docte. pasce exẽplo pusatiõis scẽ. pasce sbsidio charitatis pie. Predicatio docta fundat in fide q̃ ad vim rõnalẽ. Cõuersatio scã roborat i spe q̃ ad vim trascibilẽ. Subuẽtio pia psumat i charitate q̃ ad vim pcupiscibilẽ. Quisquis ẞ mõ pauerit oues suas triplici pabulo salutari/ver⁹ imitator cẽsend⁹ ẽ pastor boni. iplẽs sniam suã cõprehẽsam i vbis thematis. Bon⁹ pastor aiam suã dat p ouib⁹ suis Sic eñ repellit ab ouib⁹ suis rõnabilib⁹ tres turmas caldeoz inficẽ q̃rentiũ greges cũ pueri. iuxta figurã in pncipio iob posita. Sic arcet sic repmit tria lupozũ spũaliũ genera seuissima ab ouib⁹ xpi. lu-

Sermo in concilio remensi

pum carnem.lupum mundum.lupum diabolū. Fides appropriate reprimit mundū. Que est hec victoria que vincit mundū? Fides nostra. Spes coercet ⁊ configit carnem dum agit vt nostra cōuersatio sit in celis.nō carnalis. Charitas demū fugat diaboluz quia sola diuidit inter filios regni ⁊ perditionis.dei scz ⁊ diaboli. His itaq; prelocutis tam profundamento solido dicendorum q̄; vt posito ordine lucido: confusio fastidiosa et memorie inimica vitetur. Pergamus consequenter iuxta hanc triptitam anime tue virtutem o beate pastor.⁊ exequamur tres in hac nostra qualicūq; exhortatione ptitiones principales sub ternario considerationum in vno quoq; partiōis articulo.quatinus edificium nostrū tanq; triangulari triplicitate subnixū .fortior i stabilitate subsistat. Erit prima partitio de pabulo docte predicationis. Erit secunda de pabulo sancte conuersationis. Erit tertia de pabulo pie subuentionis. fiat fiat.

Sequentes igitur prime ptitionis structuram collocemus in ea primā consideratione que talis est. Prima cōsideratio. Pascere oues pabulo predicationis.dando animā quo ad vim rationalem p eis.est officium de necessitate annexum pastorali dignitati.Cura p quibusdam sed verissima sententia. Proba.pspicuum certe est policiaz ecclesiasticam a christo legislatore sapientissimo/pfecte constitutā esse.quipe ille est de quo Moyses cecinit. Dei pfecta sunt opa. Sed ad huius institutionis perfectionez exigitur nutritio spūalis pro vita animarum conseruanda. quemadmoduz in policia terrena necessarius est corpalis cibus.alioquin sine pabulo conuenienti sicut illa temporalis sic ⁊ illa spiritual vita suo modo deficeret nec esset communitas p se sufficiens. Ad hoc respicit dictum vetus a christo renouatū. Non in solo pane viuit homo.⁊c. Oportuit igitur ordinare ministratores aliquos pabuli hui' spiritualis p rationalib' ouibus gregis christi ne perirent.qui h agerent.⁊ possent ex officij autoritate ⁊ deberēt ex superioris obligatione. Tales vero quales alios conueniētius accipimus q̄; prelatos. Hos ido pastores appellat crebro scriptura tam veteris q̄; noui testamēti.increpans eos qui nō oues sed se pascunt. Unde nec puduit deum ad hui' rusticanum humilitatis exemplum sese deijcere. Ego sū pastor bonus.⁊c. Hinc Zacharias. Labia sacerdotis custodiunt scientiam ⁊ legem ex ore ei' req̄rent. Propterea em̄ dedit deus ipis regiones gētium ⁊ labores populorum.vt custodiant iustificationes eius ⁊ legem eius exquirant.⁊ sint parati iuxta quod vult Petrus:omni poscenti reddere rationē de ea que in eis est fide ⁊ spe. Hinc paulus ad Timoth. ⁊ ad Tytum ⁊ alibi pluries vult episcopum doctorem esse.⁊ potentem instruere in doctrina sana.⁊ eos qui contradicunt arguere. Hoc officium predicationis ita pretulit quasi de reliquis nulla sibi cura videretur. Unde ⁊ dixit. Non misit me dominus baptisare sed predicare. Conformis est ad hoc apostolorum responsio dicentium. Non est equum nos relinquere verbum dei ⁊ ministrare mensis. Quanto magis existimas b dixissent de alijs opibus minus sanctis.min' spiritualibus atq; pijs. Sed o mores o tempora. ludibrium nunc apud quosdam ex prelatis vel p brosum aliquid artificiū /suaq; indignum dignitate predicatio vel publica ad populum exhortatio iudicatur. Est inquiunt hoc officium vilime dicantiū vel pauperū theologorū. Adeo nihil sapit q̄ dei sunt alalis hō. adeo q̄ ō ēra ē/nihil nisi ō terra loqui potest. Sed dicunt predicam' per tales qui gi|nostro per substitutos.predicam' per tales qui se libenter ad hoc opus ingerunt.⁊ hoc nonne satis est? Nonne multiplicatio fit sermonum tantaq; in nauseam transit audientium? Agimus vtiq; alia grandia ⁊ ardua dum iurisdictionē nostram dum temporalitatem/ vigilanter protegimus.spiritualia em̄ sine temporalib' diu esse non possunt. Sed respondeant velim primo quid decenti' atq; salubrius.aut qō accessoriuz prelatus per se ipsum exerceat.⁊ principale per substitutos. vel econtra? Si enim illud oportuit facere scilicet predicare ⁊ aliud non omittere scz iurisdictionem defendere.sit executor principaliorum ipse qui principalis est habendus.quia ⁊ si predicatio possit p substitutum fieri.quanto magis id quod minus est temporalium defensio? Aduertat proinde q̄; pauci sunt sermones in tam multis.multis inquā nummero sed perfectionis laude rarissimis. Quare? Quia adulteratur verbum dei atq; corrumpit: dum vel questus existimatur pietas. vel dum miscentur errorum mala semina vel inutilia sterilia q̄; narrationum friuolarum zizania superseminātur. Ita profecto cura vigilantior apud quosdaz ex prelatis habetur in eligendis mercennarijs p cultura agrorum suorum q̄; habeant in electione bonorum p̄dicatorum pro cultura spirituali animarum. Beniq; quia solam tempalium defensionem vel administrationem attendunt/nil miranadum.sic consequenter censeant procuratores et aduocatos vel prudentes aliquos de seculo i cautelis ⁊ traditionibus humanis/ preferendos esse viris quātūlibet in sacra doctrina ⁊ spiritali conuersatione pollentibus. Nam fm prestitutionez finis/de| conferentibus ad finem iudicamus.

Addamus ad priora q̄ officio cuilibet hierarchico tantum annexa est predicationis obligatio quantum plus vel minus approximauerit apostolice dignitati. quēadmodū sūt archipsbiterat' cure parochiales.archidiacōat'. decanat' ⁊ silēs Cūm spectat ad curatos cognoscere summatim ⁊ i quodam generali precepta legis cū q̄dā explana

tione grossa articulos similiꝫ fidei nostre traditionem quoq; sacramentoꝝ distinctionẽ peccatoꝝ ac eoꝝ que sunt reseruata a nõ reseruatis. institutiones festoꝝ ⁊ siqua sunt similia. Pertinet autẽ vltra hec ad ꝓlatos scire rõnem subtiliter ac particulariter reddere aduersus hereticos ꝓteruos/ de ꝓdictis. Beneficiũ cum beneficiũ detur ꝓpter officium (officiũ inquã nõ tm̃ in horis dicendũ. sed tantundẽ vel amplius in concernẽtibus de ꝓpinquo vitam ⁊ pasturam gregis dñici) Bñjudicent apud se hi qui ꝓdicationis officiũ sibi maxime debitum/ vel nesciunt vel omittunt/ vel deteriori sacrilegio spernunt et irrident. Bñjudicent oro si beneficium tale rite iusteq; recipiunt aut retinẽt nõ minus q̃ si negligerẽt ecclĩasticum in horis dicẽdis officiũ. Bñjudicent an fructus bñficiorum/ suos satiant ⁊ similia qualia nõ est meũ nũc diffinire. Cuius emula curiositas vehemẽter exposceret difficillimũ in hac re iudiciũ. sed abeat aliorsuz in toto hoc nostre exhortationis excursu. ⁊ qõ fieri debere/ monstratũ est fiat fiat.

Secũda consideratõ

Pascere oues pabulo ꝓdicationis/ dando aiam rõnalem ꝓ eis/ sicut est officiũ magne dignitatis ac pietatis sic grandis in eo difficultas inuenitur. Si pietas iuxta apostolicã vocẽ valet ad omnia. que maior altera/ que dignior pietas/ excogitari possit. q̃ que liberat aiam a morte ꝑpetua. que ꝓtegit eam ne lupis infernalibus pateat i deuorationem. que tandẽ ducit ⁊ producit vbi ingredi et egredi et/ ⁊ pascua inueniet. Huic officio q̃ vel qualis altera misericors largitio valebit eq̃ri. Hi magnũ est pascere carnem ꝓtinus morituraz vt interim viuat. aiam in eternum victurã q̃ ꝓficuum est pascere ne pereat? Dura est nimis illa ꝓphete lamentatio. Paruuli petierunt panẽ ⁊ nõ erat qui frangeret eis. si ad carnẽ referas. sed durior in immensum si de spiritu sermo fiat. Accipe quo cõcluserit Jacobus epistolam suã. Fratres inquit si quis ex vobis errauerit a vitate ⁊ cõuertat quis eum. scire debet quoniã qui conuerti fecerit peccatorem ab errore vie sue. saluabit aiam eius a morte ⁊ opit multitudinem peccatorum. Horro difficultatem cure pastoralis pres sanctus Gregorius in suo pastorali ⁊ Cryſ. in alio similiter pastorali suo ad basilium diligenter aperuerunt. assignantes ꝓcipuã difficultatis rõnem ex predicatione verbi dei. Tanta quippe in ouib⁹ pascẽdis pabulo predicationis varietas ⁊ velut contrarietas accidit. vt quod vnaz nutrit/ macerat alteram aut mactet. pascentes vario multum diuisa palato. Culpauerit aliquis auaros. pdig⁹ inde sumet argumenta/ sue pfusionis iniq; Culpauerit pdigos/ auar⁹ inde tenacior sordidioꝝq; efficiet. Sic est inuenire in omi vitiorum extremitate. nisi cautissima solicitudine sic arguat vnum vitium/ q̃ alterum similiter inculpetur. Hoc aũt semp ⁊ solerter agere p gladium verbi dei secantem a dextris/ ⁊ a sinistris. vt medium virtuosi itineris liberum pateat. ad incedendum viam regiam mandatorũ dei. tam arduum puto. predicatorem quoq; tam prudentẽ ⁊ vigilem exigere sensu. vt vix possit vnus ex milibus inueniri. Ad de q̃ auditorum quidã hebetes. sunt quibus pene nihil potest/ quãtacũq; plixitas decies repetita inculcare. Alij preuolant ingenio. confestim q̃ fit apud eos omis morositas onerosa. Quã pauissimos insup videbis auditores. qui fideliter et diligẽter attendant ea que dicunt. qui nõ ea q̃ audierint sed que audire putauerint trahant ad sua desideria fouenda potius q̃ eradicanda seu moderanda. Vertit eis verbũ dei in puerbiuz ⁊ fabulã. trahunt q̃ illud ad omem ptem contradictionis sicut de sono campanarũ agũt pueri. Sicut etiam in fabulis de lupo syllabicante narrat. qui audiens pa. ⁊ ter. cõiunxit ex his agnel Quare? quia sic in imagine sua versabatur. Tales denicq; ea que male intellerint peius interptatur. et pessime deferunt ad ceteros inuidia vel stulticia stimulati gerunt similitudinẽ scribi/ vel colatorij lactis: effluit ab eis quicquid purum susceperãt. Purgamenta sola vt festuce sordes ⁊ palee retinentur. Exigit ergo ad officium ꝓdicationis ingenium velox solers atq; versatile velut in nõ ꝓspecto tempe. a dextris a sinistris ante retro sursum ⁊ deorsum. Exigitur eloquentia torrens ⁊ vehemẽs. suadibil ⁊ suauis copiosaq; ne adhereat lingua palato ⁊ arescat. Nec minus temperatam esse conuenit ne nimis effluat semen generatiuum filiorum dei. ⁊ sordescens inutile fiat ad generationem. Exigitur cognitio scripturarũ sacrarũ cuz ceteris omibus que ad mores spectãt Inde est illa dum pastor cõsecratur interrogatio scis vtrũ q̃ testamentũ? Quorum aliqui qua conscientia respondeant. scio. ipsi viderint. Exigitur multiplex experientium actuum humanorum ⁊ conditionis annotatio eorum qui docendi sunt. Exigitur exemplaris vita ⁊ conuersatio irreprehensibilis in medio nationis praue. alienа ab omni crimine. presertim ab auaricia ⁊ luxuria. que maxime sunt contraria fame. alioquin plus destruit exẽplo q̃ edificet verbo. Vox operum fortius sonat q̃ verborũ Exigitur denicq; gustatio spiritus per contemplationem. alioquin ceteros accendere ad eternorum desideria/ qua fronte presumpserit. si frigidus in se totus ⁊ algidus remanserit? Vide nunc si officium predicationis existimaueris leue/ passimq; omnibus imponendum. Nihilominus ipsum quod tante pietatis ⁊ difficultatis ostensum est fiat fiat.

Consideratio III

Sermo in concilio remensi

Pascē oues autoritatiue pabulo p̄dicationis dā
do animā rationalē p eis: est officiuz quod nulli
fas est exercere nisi missō. nec mitti quispiā debet
nisi sit idoneus ⁊ pbatus. ¶ Primā ptem breui-
bus verbis absoluit apostolus. Quō inquit p̄di-
cabunt nisi mittant? Confunderet em̄ penitus ec
clesiastica hierarchia. si cuilibet indifferēter auto
ritatiuū p̄dicationis officiū laxaret. Patuit in
turelupinis ⁊ alijs idiotis quos hec audacia fefel
lit ⁊ in varios traduxit errores. Autoritatiuū vi
gilanter diximus. quia fraternā correctionem se-
cretam scz aut amicabilem/que edificare nō scan-
dalizare p̄sumit. lex xp̄iana cui⁹ finis est charitas
cōcedit oīibus. dum ait. si peccauerit in te frater
tuus. ⁊c. Hic em̄ dicit sapiens mādasse deū cuili-
bet de p̄rimo suo. Et nihil humanū putabat co/
micus senex a se alienum. Nullus em̄ peccat/ q̄n
noceat vniuersis/tanq̄ si mēbrū corpis vel pars
exercitus spūalis/depereat. ¶ Fit aūt missio ad
p̄dicandū solenniter. vel p deuz immediate. que
tñ pbari debet apud recipiētes. vl̄ p miraculum
vel p pphetam vel aliud sufficiens tale signum.
Aut fit p deum mediāte supiorū autoritate. qui-
bus impositum hui⁹ autoritatis vinculum sit. fit
rursus nōnunq̄ missio talis ex ipa necessitatis le-
ge. q̄n nō aliter posset fidei seu morū veritas inui-
olata seruari. Ubi vez est illud. Pasce fame mo
rientem si nō pauisti occidisti. ¶ Docto nullū de
bere mitti qui nō fuerit idoneus ⁊ pbatus docēt
artes cetere. quas exercere nō p̄sumit ignarus ip
sarū. Sic ex Oratio sumpsit Hieronym⁹. Quod
medicorū est p̄mittunt medici: tranctant fabrilia
fabri. ¶ Remouet apostol⁹ ab officio p̄dicatio-
nis mulieres. Mulierē inquit docere nō p̄mitto
Inuestigemus rationē ⁊ iueniem⁹ multos ex virl
phibitos. Spectat nimirū ad pastoralē doctorē
ꝓstantia. spectat prudētia spectat pudicicia. vt sit
i eo facultas vitas ⁊ bonitas. ¶ Cōstantia dat ne
succūbat adūsis. ne cedat cōuitijs vl̄ niuitijs. ne
rumoribus falsis ⁊ indignis. vel inflet̄ur ad glori
am. vel cōtabescat ad ignominiā. Necq̄ em̄ gladi
atorē (sicut dicit Cryp.) plus habere debet animā
in manibus. hoc est eā vltro morti dare. q̄z predi
catorē. Aduero quis nesciat mulierē imbecillem eē
fragilem inconstantē. sic pueri vel adolescentes.
pueros dico vel etate vel moribus. sic oīes que
rentes que sua sunt nō que iesu xp̄i. Cedūt nāq̄
ad p̄rimā iniurie vl̄ cōtumelie p̄sonalis seu iactu
re tempalis suspitiones tanq̄ arūdines vēto mū
dani timoris agitate. ¶ Prudētia dat pastorali
doctori. vt nec fallere velit nec falli leuiter possit.
Sed audi quid de iudicio mulierū dixit Aristo.
q̄m instabile est ⁊ inualidū. sic apud comicū dicū
tur mulieres' ppe sicut pueri leui sententia. Quod
viderat egregius poeta dicens. Varium ⁊ muta
bile semp femina. Quot aūt inueniunt in̄ viros
quorū iudicia circa agibilia ⁊ credibilia/ vel nul-
lum est vel obscurū timidū ⁊ incertū vel errone-
um. quia nec ipsos erudiuit lex dei. nec regularis
bene viuendi disciplina p̄docuit. Solidum id
circo nequeunt alijs circa scrupulosas questiones
suas dare consiliuz. tanq̄ interrogatio fiat eis de
ignotis nec exptis. ¶ Cōtinentia deniq̄ dat pa/
storali doctori vt nec in se lubricitatem admittat.
nec ad illam auditores alliciat. Aduero mulieris
vox/facies/gestus/quasi tede sulphuribus illite
audientes ⁊ spectantes adurunt faciliter. ⁊ pa
uam desideriorū carnalium flammā accendunt.
Sic virorū aliqui m̄liebriter fracti sine neruis di-
scipline/plus eloquio ⁊ gestibus effluunt in lasci-
uiam. ipsamq̄ p̄uocant nutriunt ⁊ augent q̄z ex-
tinguant. ¶ Festinabam in ipa meditatione mea
pgere post hanc triplicem p̄me p̄titionis conside
rationem/ad aggressum secūde partitionis locu-
turus de pabulo sancte cōuersationis. tū ecce vi-
sa est astitisse industriosa sedulitas. affirmans nō
satis esse si deducant in mediū defectus existētes
circa pabulum dominici gregis. nisi pariter inue
nirent p̄uisiones. ⁊ hoc tanto efficacius q̄to pti-
cularius. Uniuersalia em̄ parum sed singularia
multum docent. At ego dum has p̄uisiones abes
dē industriosa sedulitate p̄quirerez (cito em̄ sci
sensi) enumerauit plurimas hic ⁊ in posterioꝝ
quarū paucas añ ꝓspectum cōuocationis huius
celerrime rememorari iussit. repetens crebro: fiat
fiat.

Prima prouisio

Fiat in primis iuxta p̄missa executō decretalis il
lius que in oīi metropolitana ecclesia/ scholam
theologie constituit. Nec videt schola mendicā-
tium satis eē. Expediret ampli⁹ vt hec institutio
cui⁹ quotationem sicut ⁊ aliarū/dñis iuristis lin-
quo/extenderet ad ecclesias cathedrales ⁊ alias
collegiatas notabiles. sic q̄ vna p̄benda cēt ad of
ficiū hoc salutiferū/specialiter ⁊ irreuocabiliē ap
plicata. Quēadmodum dñs noster Dñdictus p
curante p̄ceptore meo inclito dño Cameracen. co
stituerat. sed nescio quo pacto/tam scīm op⁹ e me/
diis elapsum ē. Concedebatur
vt legentes ⁊ studentes p̄ciperent certis diebꝰ et
horis/distributiones quotidianas. hac rōne qua
intendentes tempalibus ecclesie cōmodis sine vl
la contradictione recipiunt. Expediret insup vt
monasteria notabilia/non carerēt viris docenti-
bus suos religiosos etiā ab adolescentia/medita-
ri in lege dñi die ac nocte. Alioquin postmodum
in ipso ocio suo quod contemplationi dederunt el
nenda deniq̄ esset decretalis p̄hibens ipsos au-
dire leges vel phisicam. artes scz practicis nego/
cijs accommodas. Nam apud eos que scientia
magis q̄z theologia deberet vel doceri vel cogno
sci:

Secunda prouisio

Fiat amplius apud ipsos qui se ꝑdicationib⁹ exponunt/examinatio prius circa generalia nostre fidei. ⁊ circa ꝑcepta ⁊ mores. vt agnoscat si talia ꝑdicare nouerunt. ⁊ ad ea ꝓncipaliter ꝑdicanda. seclusis fabulis anilibus ⁊ ludicris compellant. Arceatur insup tam generalis licentia apd quosdam religiosos qui protinus vt aliquis sciuerit duo verba ꝓferre volubilitate lingue / intronizant eum in cathedra predicandi. instruant deniq; nō detrahere supioribus absentibus in subditorum ꝑsentia. Nam hoc agere quid proficit/ni si ad subuersionem auditorum. apud quos inde nutritur rebellio murmur. odium. impatiētia. cōtumelia. pteruia. ⁊ detractionis libido. cuius signum est quia extollunt se detractores hmōi. qsi soli sint qui veritatem audeāt palam dicere. Doceatur populus econtra obedire ꝑpositis suis etiam discolis ostendendo. q dns regnare facit malos ⁊ hypocritas ꝓpter peccata populi ⁊ in eorū grauem penam. Sic habeat ꝑdicator linguam et linguam. Linguam pro subditis ⁊ linguam ꝓ dominis m ꝑlatis.

Tertia prouisio.

Fiat rursus prouisio sufficiens curis parochialibus. vt sibi possint de pabulo predicationis ꝓuidere. sicut institutio prior habuerat. que apud multos adhuc obseruat. vbi mendicantes nō abundant. Sic etiā in qualibet parochia cura specialis iuxta sacros canones de instructione puerorum ꝑsertim in morū disciplina fm ꝑmitiua nostre religionis rudimenta. Eccl'ie siquidem reformatio (sicut quidā ait) debet inchoari a puulis. qm eius deformatio venit ab eis praue ⁊ nequit institutis. Quāobrem fiat sicut ꝑtactum est prouisio sufficiens aliqua pro magistris. fiat ꝓ predicatoribus idoneis. si sint seculares/de prebendis. si mendicātes aliunde ꝑ ꝑlatos ⁊ curatos. quatenus ad pietatem magis q̄ ad questum suam valeant attentionem ordinare. Itaq; si ꝑcuratoribus/si alijs practicantib⁹/assignant sedulo pensiones certe ⁊ magne q̄uis aliunde lucrent/qualiter nō absurdum erit/nō magis h̄ fideliabozantibus gratis ad spiritalem oniū dominicarum nutritionē. dum exercent officiuz/qd de necessitate monstrauimus annexum esse pastorali dignitati? Sed improperando dicunt nōnulli ꝑlatorū. Cur inquiunt vos theologi maxime doctorati/nō ꝑdicatis? cur statis in studio vel in cameris tota die ociosi? Cur talentum scientie vobis collatū retinetis? Accipiant sic loquentes veram hanc ꝓ multis responsionem. Nemo nos conduxit. neq; licentia magistralis in theologia dat obligationem predicandi. sed ostendit idoneitatem/quā exercere nō tenent nisi velint vel aliū de mittantur cum mercede sua. Addito ⁊ pl⁹ solicitudinis ⁊ temp'is aponet aliq̄s ꝑdicator verbi dei in vno sermone rite componēdo/retinendo et pnunciando: q̄ aduocatus vnus per multos dies patrocinando. Cur ergo sua mercede cariturus est recipienda ab illo cuius debitum exercet officium nō solum a populo? Hoc igitur fiat fiat. Quod audacius itroduxi. quia me sentio ab omni specie questus alienum. cum satis iam habeam dei dono de bonis eccl'ie vt ponam sine sumptu alieno euāgelium.

Quarta prouisio

Fiat postremo quo ad hoc publicatio quorundā tractatulorum cōpositorum vel componendorū vel qui iam forte compilati sunt in quibus generalis tenor nostre fidei ⁊ ꝑceptorum ⁊ sacramentorum cum similibus contineant. quatin⁹ in eis sacerdotes ⁊ curati simpliciores/legere possint et instrui quid ipsi scire/quid alios docere debeant. docere inquā etiā per scripturā talem si non aliter cognouerint. Compelli quoq; poterunt/talia. suis expensis exemplaria sibi comparare. quemadmodū fit de statutis hūanis synodalibus/ꝓ curatis aliū/⁊ h̄ nisi forsan aliunde charitas abūdās ꝑlatorū idigētie paupiorū sbuenire voluerit. Hic inseri potuisset de lectionibus sacris legendis ad mensam eccl'iasticorū ⁊ ꝑsertim ꝑlatorum Item de cohibendis questoribus istis /laxantibus linguas suas ad falsitates ⁊ ineptias. Sed hec interim sufficiant de prouisionibus circa primam partitionem. et suas considerationes ita commemoratas.

Secūda partitio prin ⁊ cipalis.

Audistis prestantissimi viri pres ⁊ fratres quēadmoduz diximus aliqua de pascendis ouibus pabulo predicationis docte. dando animam ꝓpriam fm portionem vel vim rationalem ꝓ eis. Nec suz nescius q̄ multo plura ⁊ altioza dici potuerant. sed supplebit imperfectum meum/ditissima vestre sapientie magnitudo. Nunc priusq̄ conuertatur oratio ad alium modum pascēdi oues fm portionez irascibilem anime ⁊ hoc exemplo sancte conuersationis. dicat id quod obtigit mihi in ipsa meditatione mea./dum circa hoc eloqui recogitarez /duce vel comite industriosa sedulitate. Circūuoluebam oculos mee considerationis per ouilia varia eccl'ie militantis. Illic aspexi viros pastores habitantes in casulis ⁊ portatilibus tabernaculis. scientes hic se nō habere ciuitatem manētem sed debere futuram inquirere. Illic similiter vise sūt oues rationales gregis christi/signate omnes signo thau de sanguine agni. Sed heu pricula. heu seductores. heu mille nocendi artes. mille moue-

di discrimina quelibet ouis suos patitur hostes. suas insidias. sua certamina. Hanc vepres spine sentesq; dilacerant. hanc estus vrens. hanc bruma rigens discrasiant. hec infixa est in limo profundi. hec ex altis rupibus preceps ruit. adheret huic veterna scabies. alteri contagiosa societas morbum affricat. sicq; fascinatio morbidarū trāsit in teneriores agniculos. Denicq; quid ouibus miseris erit tutum. quādo (iuxta prouerbium grecū) lupi funguntur officio pastorum. Vel certe pastores versi sunt in lupos qui nō parcunt ouibus An nō lupus tyrannus rapax qui lanā & lac ouium/imo carnes & ossa per violentā exactionē surripit cassat & opprimit? An nō lupus/tyrannus fallax qui lanam & lac ouium carnes & ossa per astutiam procurationū & aduocationū surripit & cassat & dejcit? An nō demū lupus/tyrannus vorax qui lanam & lac ouiū. carnes & ossa per gulam & luxuriam surripit cassat & inficit? Et vbi iam obsecro tales lupos rapaces fallaces & voraces non poteris inuenire. qui rapiunt qui fallunt qui deuorant? Rapiunt cauillando. fallunt litigando. deuorant luxuriando. Audiamus ex ezechiele veterem summi pastoris querimoniam. Lac comedebatis. & lanis operiebamini. quod crassuz erat occidebatis. gregem aūt meū nō pascebatis. qd infirmum fuit nō consolidastis. & quod egrotum erat nō sanastis. quod confractum est non alligastis. & quod abiectum est nō reduxistis & qd perierat non quesistis. sed cum austeritate imperabatis & cum potentia. & reliqua in hanc sententiaz. Juxta que/p complemento nostre huj secunde partitionis/induco tres considerationes cū duodecim prouisionibus quas industriosa sedulitas recensuit.

Consideratio prima.

Bonus pastor nequit animā dare p ouibus. Fm vim irascibilem. nisi prius studuerit ejicere tyrannidem rapacem que ē lupus auaricie. Instituēs itaq; paulus verum pastorem docuit hospitalem esse debere & nō turpis lucri cupidum. Sed quomodo daret hospitibus sua qui tollere satagit aliena. quicq; raptoribus alienis nō obsistit Videat ergo quid admonet hoc loco industriosa sedulitas. Prima prouisio. Fiat inqt reformatio hospitalium. hoc est em de cura pastoris. fiat hec reformatio tam in tempali q̄ in spūali regimine. ne illic cura pauperū negligat. p̄sertim ad salutem animarum suarū in patientia & penitentia p gruis. & in sacramentorum susceptiōe. qualis fructj est in hospitalium fundatiōe principaliter intentus. Expediret quoq; sic fieri in quolibet hospitali. qualiter obseruat parisius. vniformiter sat ad decretalē de aduocādis prius medicis animaruz q̄ corporum. Illic cōfestim vt aliquis egrotus queritur introduci. pus intra ianuam cōfitet & absoluitur. Erit insup prouidendū apud professos & pfessas in hmōi religionibus sicut etiā fieri consueuit in alijs oīnibus quatinj tria vota sua custodiant. obedientie. pauptatis. & castitatis. Nā inuenunt ibi appropriationes manifeste. sicut apd seculares sed eos exterrere debuerat moz Ana/nie & saphire. Quid insup sibi volunt tot discrisones eorū p domos secularium? Et o vtinam nulla sint monasteria mulierū/que facta sunt pstibula meretricū & phibeat adhuc deteriora deus. Secunda prouisio. Fiat amplius prouisio contra tyrannides varias & oppressiones miserabiles & indignas paupis populi. maxime eius q̄ subditus est ecclesijs. & hoc per predones domesticos. p familiares inimicos sub vmbra secularium dominorū. Has oppressiones videre facilius est in rebus q̄ exponere sermonibus. Qui mouetur pastores ex atrocitate rerum puidere. qualis erit sermo meus. qui iacentes eos & torpētes valeat excitare? Moueat eos recogitata & lecta cōstans autoritas Ambrosij. vt cui succedunt in sui dignitate/succedant in pari constantie stabilitate in flexibilitate. Videant pastores /ne odiosi mozes sui/fetentes coram deo & hominibus/dent hanc causam grauaminis paupis sui gregis Tertia prouisio Fiat vlterior prouisio ne paupis bona auferant vel detineant. Hec sunt ea bona que viris ecclīasticis supsunt. vltra simplicem victum & vestitum/iuxta decentiam sui status in ecclesie republica. Notissima est hoc loco sed durissima Bernardi atq; Hieronymi sentētia. qui retentionem hmōi vel luxuriosam pfusionem/non dubitauerūt sacrilegium imo oīi sacrilegio? detestatione damnabiliozem apellare. Videant ecclesiastici: ne forte ob hoc iusto dei iudicio proueniant rapine eius & conculcationes indigne & iurisdictionum suarū vsurpationes. quia q̄q; qd nō habet xp̄us/tollit fiscus. & quod subtrahit egeno/rapit p̄do. Hoc em est veteris puerbij sententia. q abdita vulpium/fiunt rapine lupozum. vt qui predatus fuerit/predet et ipe. Hic insup prouidendū erit de celeri testamentoz̄ complemēto/ nō impedimēto p eos qui accelerare debuerāt. ecclesiasticos curiales loquor p quos abusus increbiles fieri memorant. ita vt nec fidelis inueniatur in testamento huj vel illius Quarta prouisio Fiat demum puisio circa ecclesias vsas in dissipationē. quarū primitus extitit magnifica fundatio. quatinus in eis seruitores assignentur iuxta facultatem reddituū. vel cum alijs vniant. aut ex toto cassentur ne sint huiusmodi beneficia depaupata/plus in scandalum & opprobrium q̄ in dei laudem & populi edificationem. sicut in pristinoz̄atibus nōuullis experimur. His itaq; subuenire fundationibus antiquis sanctius esset atq; salubrius q̄ fundare nouas ecclesiolas/volendo sibi facere nomen. Supra modum conuenit oc/

currere tante tãqꝫ fede ꝛ abiecte paupertati imo mendicitati curatorũ in locis plurimis/qui tñ positi sunt in ordine essentiali ꝛ hierarchico ecclesie militantis/tanqꝫ minores plati. ꝛ discipulorũ successores/quibus tñ/nulla ob egestatem suam .reuerentia vel obedientia datur a subiectis ouibus qꝫ nec inueniuntur viri sufficientes q̃ talibus parochijs sic in egestatem versis. velint psonaliter deseruire. Quid q̃ addunt eis frequẽter a pastoribus crassis. vel officiarijs suis ipsis volentibus onera oneribus citationes angarie talliationes. ita vt liberior sit iam laicorum qꝫ ecclesiasticorũ talium conditio. nec iam vt populus sic sacerdos sed liberior ꝛ honestior populus qꝫ sacerdos. ℣ si tales deseruiẽtes parochijs sint tantũmodo vicarij religiosorum vel canonicorũ vel p proprios curatos substituti/cogãtur ipi pncipales de sufficienti vite sustentatione ꝓuisionem assignare. ne alijs in penuria laborantibus/ipi in ocio totũ diripiant. fiat hoc fiat.

Consideratio .II.

Bonus pastor nequit animã suam dare pro ouibus suis ꝺm vim irascibilem si retinet vel in se vt in suis tyrannidem deceptricem que est lupus falacie. Jubet apostolus. Episcopus qui pastor ẽ/sit domui sue bene ꝓpositus. Aliter eñ sicut idez arguit qua rõne diligentiã habebit ecclesie dei q̃ regere ꝓpriam nescit domum? Bonus aũt prelati/curia est habens ministros familiares ꝛ officiales ꝓ reddendo vnicuiqꝫ bona ꝛ simplici fide qõ suum est /non ad spoliationem sed correctionem nõ ad corruptionẽ sed edificationem. nõ ad multiplicandum lites sup lites. sed ad compendiosum pacis stabilimentũ. Sicut aũt charitas incipit a se/sic ꝛ reformatio debet inchoari vt ꝓmo fiat iudicium a domo prelati. sicut fit in vniuerso a domo dei. ne preterea cõtingat obijci prelato. medice cura teipsum. Et illud apostoli. Qui predicas nõ furandum furaris. imo ꝛ sacrilegium facis.

Prima prouisio. Quocirca suadet industria sedulitas vt fiat efficax nõ verbalis ꝓuisio contra astutissimã illam/imo sepe aptam tyrannidez promotorũ ꝛ procuratorũ in angarijs ꝛ citationibus. que omia iniustissime cõperti fuerint cõmisse: gratis abscedunt a querela. nec iam gratis q̃a recipiunt expensas ab innocentibus absoluti. de q̃ calumnijs puerilissimis. de diffamationibus preterea crudelissime impositis ipi mercedẽ que eis male vertatur recipiunt. Est le droyt de la porte bandet. Et hoc ꝓcor equitas? Nonne claudicat hec disceptatio? Esset nõne iustius vt hmõi procuratores ꝓciperent stipendia laboris sui a domis suis vel ꝓlatis qui deberent subditis dare iusticiam q̃ innocẽtibus sic veratis? Ue qui condũt leges iniquas ait dñs p Esaiam. ꝛ scribẽtes iniusticiam scripserunt vt opprimerent in iudicio pauperes ꝛ vim facerent cause humiliũ populi mei. vt essent vidue ꝓda eorum ꝛ pupillos diriperent. Notetur hic iuramentũ quale debitum est ꝓstari p aduocatos. per ꝓmotores per notarios/p procuratores. ꝑsertim vt nihil agant vel foueant qõ iniustũ esse vel crediderint ab initio vel postmodum compererint. Secũda prouisio. Fiat insup abbreuiatio tam dispendiosarum litiũ. moderatio tot excõmunicationũ tam a iure q̃ ab homine fulminatarum. Et hoc nõnunqꝫ pro defendenda seu recupanda re modica parum vtili vel prophana. cum tamẽ baculus iste primitus fuerit institutus a christo tanqꝫ durissimũ summũqꝫ suplicium quo nolentes ecclesiam audire plecti deberent. Q si ecclesiã nõ audierit inquit christ? sit tibi sicut ethnic? ꝛ publicanus. Nunc apud quosdam talis regnat stoliditas/qualis apud illũ qui vt muscam abigeret a fronte proximi ictu securis excerebrauit eum. Itaqꝫ tempalis incõmoditas vix reputari debet musca pungens: per respectũ ad eternam salutem/quã auferunt aliquãdo percussiones iste p excõmunicationes grauissimas que vt in aliquem ciderint vix abijci possunt/ trahentibus de vna in aliam lupis curie rapacibus. Tertia ꝓuisio. Fiat amplius obseruatio decretalium ꝓhibentium ne deꝯ aliquid omino in spiritualiũ administratione aut saltẽ adhibeatur moderatio tam in collationibus ordinum q̃ beneficiorum in approbationibus sacerdotuz officiare debentium. In sigillationibus quoqꝫ et multis similibus plus ad questum sicut dicũt ali qui q̃ ad spiritalem ꝓfectum supimpositis. Exequantur saltem ista tali modo q̃ ab omni specie mala symoniaci scandali semet abstineant.

Quarta prouisio. Fiat vlterius correctio ſbditorum ꝺm qualitatem delictorũ ꝛ pl? ad emendationem suam ꝛ timorẽ aliorum/q̃ ad pecuniarium exactionem. que gregem simplicẽ scandalisat frequẽtius q̃ edificat. Q si delicti qualitas exigat imponere penam pecuniariam exponatur illa in pios vsus manifeste. ne plus ad auariciã pastorum q̃ subditorum correctionẽ exacta videat. Addimus hic incidenter de iuramentis terribilibus exactis p officiales. ꝛ a curialibus officiatos dum examinant aliquẽ criminosum sup dicenda veritate. quibus tamen iuramẽtis deferre nolũt seu credere. qualia etiam violatum iri fore probabilius q̃ oppositum suspicant. Hic nonne laqueus est manifeste ac crudelissime perditionis aniarum? Cũ insup dicat aplus. q̃ omis controuersie finis est iuramentum.

Consideratio III

Bonus pastor nescit animam suam dare p ouibus suis. si in se vel in suis/tyrannidem voracem nutrit que est lupus gule atqꝫ luxurie. Sobrium quidem nec multo vino debitum. nec preterea bi

gamum iubet aposto us episcopum instituí. pro hibens ex consequẽti crapulosas comesationes. potus ad equalia. meretricationes sordidas/dare symbola. frequẽter tabernas quasi non eis domus sint ad comedendũ. aut velut histrionũ more nullibi peius habeant q̃z in domo. Et que illic detractiones bone deus. quales gonliardie. quãta in vita hominum bene viuentiũ ꝛ sobriorũ derisio. qui risus lusꝰ ꝛ gestus indecori vsq̃z ad scãdalum vilissimorũ mancipiorũ vel mulierculariũ sibi ministrantium. sciunt qui viderunt. ¶ Prima prouisio ¶ Qua in te consulit industriosa sedulitas vt fiat ꝓmo restrictio frugalis tante varietatis ꝛ multiplicitatis ferculorum sumptuosissimorum in eadem mẽsa vsq̃z ad nauseam ꝛ prodigam vastationem earum rerũ ex quibus mlti vẽtres pauperũ pasci possent. Sileamꝰ hic de egritudinibus inde nascentibus. de hebetudine mentis. de subuersione rationis. de occasione rapacitatis. de tempis quod pꝛecios̃issimum est cõsumptione. Consideretur iniquitas illa qualis quanta q̃z est apud ecclesiasticos viuentes ex laborib9 ꝛ oblatiõib9 pauperũ. q̃ ita luxurian ꝯ q̃ gtl obuenerit sibi si p̃ea ad nihil aliõ nati fũnt. diligẽtiꝰ q̃z pascuntur apud eos ꝛ carius aliquãdo canes q̃z paupes. Nec ista dicũ ꝯ vt laudetur in prelatl psonis ecclesiasticis sordida tenacitas/honestati hospitalitatiq̃z contraria. sed assit frugalitas liberalis que nõ ꝑm inanem iactantiam aut opinionem prodigorũ/sed ꝑm conscientie virtuose iudicium/mensurẽ. Utrum vero pensata temporum modernorũ qualitate/sit expedienti9 p̃latos splẽdere in ornatibus exterioribus. vel ducere vitaz pauperum christo ꝛ apostolis conformẽ in nuditate aut vilitate vestium/alio loco deductum est. ¶ Secũda prouisio ¶ Fiat amplius. honesta restrictio talis pompe in multitudine onerosa ꝛ incomposita tot seruitorũ tot equorum ꝛ mulorum consumentiũ: opes sine mensura sine fructu. Adde q̃ enutrit homines istos comaculos ꝛ adolescentes lasciuos. ociosita pessima doctrix. Nam multa mala docuit ociositas ait sapiẽs/ cui pessime comites/ebrietas ꝛ crapula coniungunt ꝯ. Ad quid aliud /isti tunc studeñt/nisi vel insidiari alicne pudicicie. pdigi sue. vel lusibus illecebꝛalibus occupari? Hinc illa adinuentio deformissima habituũ variorum. hinc iuramẽta blasphemie ꝛ simillia. hinc lusus taxillorum ꝛ similium/ phibiti. hic oĩa deniq̃z tollentia morũ honestatem! Subditi vero ceteri/quid faciunt/nisi quod viderint familiam sui pastoris facientẽ. imitanꝯ certe ꝛ libẽter. Aut qua fronte tuberet pastor crapulã ꝛ luxuriam a subditis eiici/qui assidue corã oculis et in penetralibus suis illa intuer ꝛ gaudet exerceri ¶ Superbium est. Qualis rector ciuitatis/tales ꝛ inhabitantes in ea. Et mobile mutatur semp cuz principe vulgus. ¶ Tertia prouisio ¶ Fiat observatio ieiuniorum ab ecclesia statutorum ꝑstantior apud diuites ꝛ potentes p̃sertim ecclesiasticos. apud quos prohdolor versa sunt iam velut in derisum. cũ soli fere paupes atq̃z rusticani ieiunent. quibus vix est panis cibarius relict9 ad saturitatem sufficiens ¶ Quarta prouisio ¶ Fiat inquisitio diligens ꝛ cauta sup peccatis enormissimis qualia cõmemorat apostolus in principio ad Rhomanos. quibus corrupit heu oĩs caro viam suam pluſq̃z zodoma et gomorra. Et hoc sine differẽtia sexus aut ordinis aut gradus aut generis/aut etatis aut religionis sacre aut matrimonialis vinculi/aut affinitatis spũalis aut partiuz corporis honestarum. Credite fodientibus patientem p districtam inquisitionem in foro penitentiali. qui habẽtes obstetricandi scientiã: educunt colubrum tortuosorum. ꝛ vident abominatiões pessimas que fiunt. Credite inquã quia prouidẽ dum esset oĩno cum effectu ꝛ discretione/ cõtra tantã familiaritatem in cubilibus ꝛ alibi. quã exercent parentes vtriq̃z cũ vtraq̃z pgenie ꝛ affines affinibus in adolescentia. senesq̃z cum iuuenibus tam in religione q̃z in scholis ꝛ alibi. Subitaueri prorsus. si nõ deteriores mores trahunt aliq̃n puerí ꝛ puelle hac occasione in parentuz domicilijs ꝛ religionum ꝛ scholarum contubernijs/q̃ facti erant in prostibulis lenonũ vel meretricũ. Et hec interim dicta sint de secũda ptitiõe p̃ncipali. optimis dicta firmenꝯ. fiat fiat.

Tertia partitio pr̃incipalis.

Tendem reliquũ est ꝓ complemento suscepte cõmonitionis aliquid dicere ꝓ tertia ꝛ vltia partitione de pascẽdis ouibul pabulo charitatiue subuentionis/dando animam quo ad vim concupiscibilem pro eis.

Et quidẽ nõ inuenio pabulũ charitatis ꝛ gratie melius efficaciꝰ ve tradi posse gregi xpi/q̃z per debitam collationem sacramentorũ. Illic quippe gratia cõfertur in suscipiẽte/ ꝺture opis opari hoc est vltra vel supra meritũ suscipientis/in virtute meriti christi instituentis sacramentũ/ ꝛ illud spirituali priuilegio ditantis vt inde opus pueligiatum nominet. Condecet preterea vt minister sacramentorum tunc maxime se disponat ad gratiam/dum eam suo ministerio studet apud ſbditas oues transfundere. Alioquin iuxta probabilem sed formidabilem quorundã doctorũ sentiam ipe nouo se peccati laqueo stringit. Prio posueram ꝺo velut in antecedẽtibus. ita ꝛ hic reducere tertiam hãc partitionem ad tres considerationes principales/ostensurus in prima de pabulo salutaris gratie ꝓ sacramentũ baptismi. confirmationis ꝛ eucharistie. Baptismus enim ge-

nerat.confirmatio roborat: eucharistia complementum ꝑstat. Jn secundo de pabulo salutaris gratie p sacramentū penitētie quod lapsos reparat.mortuosq; viuificat. Jn tertio de pabulo salutaris gratie p reliquū triplex sacramentum.scz ordinis.matrimonij.7 extreme vnctionis. Sz ꝑ occupauit industriosa sedulitas breuitatem diligens.7 allegans sufficere si prouisiões idonee sal tem alique vsq; ad duodenariū numerentur.

5 Nona prouisio. Quãobrem dic inquit vt fiat ꝑmo diligens examinatio illorū qui ministraturi sunt sacramenta .ne forte sint ignorantes formam necessario requisitam in collatione hui⁹ vel illius sacramenti.ac ꝓinde nihil agant seu conferant. Exptum est crebro multos ex confessorib⁹ ꝓ ignorantiam culpabilem forme sacramentalis/ nõ veram dare sacramentalem absolutionẽ. Sic obstetrices aut laici/baptisare qñq; putãtes paruulos de quorum morte dubitãt non vere baptisant.quia forma debita 7 a christo instituta non vtunt. Sic inuẽti sunt quidã ex prelatis nõnulli errasse in collatione ordinũ ex defectu/vel forme vel materie vel intentiõis debite/ita vt suppleri vel de nouo fieri necesse fuerit ea que pr⁹ acta credebant. Decunda prouisio. Fiat administratio sacramentorum omniũ sicut apostolus iubet de oĩbus/honeste.7 ẽm ordinem/non in locis 7 scurrilitatibus que ad rem nõ pertinent. Errant hic fatui 7 fatue in baptismo paruulorũ. in celebratione matrimoniorũ cum vlulatib⁹ impudicis 7 fedis irrisionibus. Jn auditione autez missarum cum quãta irreuerentia 7 indecẽtia videre quotidie est ad oculum .Nõne tangit alta/ re plaicos incompositos.comitatos canib⁹ mingentib⁹ ad pallas altaris. Quid de viris ecclesia sticis tempe ministerij sui i ecclesia 7 choro.quas ibi garrulitates nõ videbis velut in foro mulierc ularum 7 rerum venaliũ est.quas distractiones quos risus.quos clamores. phibente nemine ex supiozibus. Nam 7 supiores culpa par inuoluit. Quid demũ de ritibus impijs illorũ quos deus oĩpotens vel corrigat vel male perdat qui nedum blasphemias 7 isanias falsas exercere .imo defendere nõ verent.etiã in ecclesijs nobiliorib⁹ 7 hora misse.quas palliant sub nomine fatuorum aduersus quas alias conscripsimus. Tertia prouisio. Fiat collatio confirmationis sacramentalis frequẽtior p dioceſim.quia 7 si nõ sit semp necessitatis vt actualiter suscipiat.est tamẽ necesb sitatis ne cõtemnat. Quarta prouisio. Fiat auditio missarum totalis diligentius a subditis/ ꝑsertim diebus dominicis 7 festiuis.7 in suis parochijs. Versat em̃ in hoc principalit preceptum de obseruatione sabbati. nec excusat omittens a violatione cessante causa legitima. Prouideatur hic ne insistant mercaturis 7 opibus seruilib⁹ tẽpore illo. Jtem de recedentib⁹ statim post aspersionem aque benedicte vel dñici corpis eleuatiõem Quid insup de multitudine preceptiua tot festorum.que vel non obseruant 7 ita peccat/vel egestati subditorũ mechanicorũ nõ sufficiẽter consulitur/vel pessime ociositati/qua nesciunt rurales bene vti ianua grandis apitur. Subintroeũt cõsequenter magno agmine ebrietates .lites lusus ꝓbi/expense sumptuosissime.chorec plene peccat 7 insanijs 7 carminib⁹ blasphemis/imo 7 per inquisitorem damnandis dissolutiones quoq; luxurioſe.7 ad breue verbum.subingredit malum oĩe.ita vt quod p honore dei pro animarũ salute fuit sapienter institutũ/vertitur in contumeliã eius 7 salutis detrimentum. Quinta prouisio Fiat in quacũq; dioceſi diligens electio cõfessorum idoneorum pro sacramento saluberrimo/ penitentie digne ministrando. Jn hoc principalissima 7 fere tota residet vtilitas p pabulo⁹ gregi dominici. Nam p sacramentum hoc penitẽtie/reducuntur oues errantes.sanantur egrote .pascũtur famelice presertim si confessor probus/si continens.si doctus atq; solicitus affuerit. Alioquin si solicitat ad malum.vt si ad questum solũ mendicat.si negligenter ignoranterq; sup confitentiũ transgressionibus inquirat/si p ebrietatez aut iracundiam/sigillum inuiolandum qũlibet effregerit.aut si demum blandiens obstinatis neq; desererе peccata volentibus eos absoluere temptauerit. Ve ve simplicibus ouibus christi a talibus sacerdotibus qui nõ iam mercennarij sed rapaces lupi vocandi sunt:q;longius abigendi. Sexta prouisio. Fiat cõfessio coram oculis omnium in patenti loco/ne subintroeat lupus rapax in angulis suadens agere/que turpe est etiam cogitare. Ve aliter agentibus 7 sub familiaritatis specie/ cie in angulis vl camerulis res ignominia plenas exercentibus easq; deteriore sacrilegio sub deuotionis specie palliantibus excusantibusq;. Septima prouisio. Fiat reseruatio casuũ seu peccatorum moderatior. Prouidendũ est saltem q; nullus casus iudicetur reseruatus quo ad iuuenes minores quattuordecim annis.quia nec habet etas illa pfectum vsum rõnis nec faciliter resistit temptationibus suis vel malicijs alienis. nec audet leuiter coram psonis extraneis 7 autentici comparere.quãtominus de pudendis 7 verẽdis confiteri. Consulendum est insup verecundie 7 fame mulierum ne in suspitionẽ veniant maritorum vel parentum.si crebro.si palam.si de longinquo ad penitentiarios mitierẽtur. Expedit deniq; faciliter 7 cito relinquere potestatem sup occulti casibus/ipsis curatis 7 ordinarijs. Non em̃ de publicis loquimur peccatis. Relinquatur etiã oĩbus quos bona fide constiterit velle 7 scire proficere animabus.non ad questum vel subuersionẽ Tales quippe diligenter inquirendi essent inducẽdi 7 rogandi/imo cõducendi q;to magis dum se

vltro ⁊ gratis offerunt admittendi. ¶Penitentiaz itaq; dicit ihiero. scoam post naufragiū tabulam quā amplificare ⁊ dilatare plus expedit q̄ vt nimia artatio sua/nequeat illos recipe q̄ allici imo velut impelli debuerāt. Qua sup re extat quedā epla longioz ad pastoralē dignitatē. ¶Octaua ꝓuisio. ¶Fiat examinatio diligētioz clericoz ad sacros ordines se offerentiū. p̄sertim in vita ⁊ moribus. de spe insup cōtinentiā quā vouēt obꝛuādi. ⁊ vt latinam linguā cōpetenter intelligāt cum his que sacerdotale reḡrit officiū. Alioq̄n consultius esset pauciozes ⁊ electiozes ꝓstituere/q̄ laxare passim p ouilia dñi tles sine disciplina/sine eruditione/sine cōtinentia/nihil a dissipatoꝛib⁹ lupis differētes. ¶Hic de cōcubinarijs/⁊ de suscipiendo vel nō suscipiendo sacramēta ab eis. de tolerādo quoq; eos vel abijciēdo. de corripiendo insuper eos p supiozes. nō p questu annuali eos cōfouēdo/multa se offerrēt tractāda/que alio loco disputata sunt. ¶Hic p̄terea/de nō ordinādis añ etatē legitimam dispensatione/nō habita/ caute agendū est. quia peccāt ordinans ⁊ ordinandus. nec dat executio/imo nec ordo q̄q; si p̄latus tales p expressum ordinare nō intendat. Est em̄ essentiale i collatione cuiusuis sacramenti/cōferētis intētio. ¶Nona ꝓuisio. ¶Fiat mr̄imonialis cōiunctio cū oīi solennitate. ⁊ bannis. neq; in domib⁹ prophanis. sed in ecclesijs/ne incidat illud im̄perium apli. Ecclesiā dei cōtemnūt. ¶Doneant q̄ diligenter p suos cōfessoꝛes/vt infra limites maritalis licētie sese cōtineāt. ne abutant inhoneſti⁹ ⁊ execrabilius seipis q̄ meretricātes in p̄stibulis. ¶Decima ꝓuisio. ¶Fiat collatio diligens extreme vnctionis. dum adhuc patiens sentitur cōpos mētis. quatin⁹ ammonitio salubris de salute ꝓpria. pia quoq; ad hoc sacramētū deuotio / sibi p̄ficiat aliter q̄ si p̄ssus egritudine/anim⁹ nihil attenderet. Est q̄dē hoc sacramentū reiterabile. Est etiā necessitatis vt nō cōtemnat. q̄uis nō vt cōtinuo vel semp suscipiat. ¶Hic de egrotātibus. specialiter in domibus hospitalium. deq; sepeliē dis eis cū pietate/dum illic forte ignoti moꝛiunt esset attendendū. ¶Undecima ꝓuisio. ¶Fiat frequētioz vtilioꝛq; visitatio p totā diocesim vel puinciā/spargēdo vbiq; bonū semē ✠bi dei. etiā si fieri cōmode pōt/p̄sente p̄lato p̄ncipali ꝓut iura volunt ⁊ circūeat parochiam. ¶Hic ē cardo totius reformationis ecclesiastice. Hec virtus omnis huiꝰ aut simi'is cōcilij ꝓuincialis. Quēadmodum em̄ vetere ꝓuerbio dicit. ¶Culꝰ dñi impinguat equū. Sic p̄senti pastoris autoꝛitas /nutrit ⁊ pascit gregē suū. Ista tñ si ꝓuidus ⁊ cōpositus in se ⁊ familia sua pastoꝛ fuerit ⁊ sagax nō lupus nō latro rapax. ¶Hoc modo visitare nōne esset dare pondus autoꝛitatis ⁊ honoꝛis ✠bo dei. qō nūc p inertiā vel omissionē: ne dicam⁹ vilipensionem p̄latoꝛū versum est apud subditas oues i opꝛobriū quoddā ⁊ fabulā. Quare: q̄z videt plus solos mendicātes ⁊ paupes/apud eos ꝓtemptibiles p̄dicare verbum. nec adesse p̄latos. nt vksua illud honoꝛent p̄sentia. ¶Visitādo deniq; exercerē inquisitiōis officiū. ꝓquirēdo de doctrinis varijs ⁊ pegrinis clam vel palā seminatis. de sortilegijs. de supstitionibus. de blasphemijs ⁊ contumelijs. ⁊ grauaminibus plebis p exactoꝛes curiales/ vel alios/de excōmunicationibus q̄s iust vel iniustis ⁊ citationibus vel angarijs. Exerceꝛ/ rēt ꝓinde sacramentū ꝓfessionis fructuose ⁊ mi= sericoꝛditer: tam p casibus reseruatis q̄s p q̄busdam criminibus que parochiani celant q̄nq; p̄ꝛ p̄ijs curatis. ⁊ aliquādo nō sine iusta rone. Contingit quoq; hic visitatiōis mod⁹ archidiaconos ne plus ad questū ⁊ subuersionē q̄s ad pietatem ⁊ edificationez sua visitatio iudicet exercita. Et ne sit velut cattus abigens quidem mures a caseis. ipsos vero plus deuoꝛans. Hoc p̄terea respicit celebrationem annuā conciliozū ꝓuincialium. quia fm verba iuris. nihil pene sic moꝛes discipliatos ab ecclesia expellit/q̄s negligentia sacerdotū. qui cōtemptis canonib⁹/ad coꝛrigendos ecclīasticos moꝛes/synodum facere negligunt. Deinde ne q̄s diceret q̄ sufficiētes cōtra oīem p̄uaricationem ꝓstitute sūt leges a p̄decessoꝛib⁹/subdit q̄ ea q̄ frequēti p̄uaricatione iterant/frequēti sentētia dñt coꝛdemnari. ⁊ velut repullulātia malis radicib⁹ germina crebꝛius amputari. p̄sertim p visitationem que ē quedā applicatio legū ad opationē ⁊ sua vivificatio. que aliter moꝛtue sunt vel languescunt. ¶Duodecima ꝓuisio. ¶Fiat ad extremum reductio pulcre pacis tam turpiter expulsis ad habitaculū totius eccle. ⁊ hoc p implorationē diui/ ne miscoie. Per moꝛū coꝛrectionē/qui nos sua p ne miscoie. Per moꝛū coꝛrectionē/qui nos sua p uersitate a nobis deoq; sepant. Per cōcilij generalis(si ita visum fuerit)celebrationē in quo generales p christianitatē errozes passim sparsi venirent hoc generali remedio coꝛrigendi. Per= gebat hoc loco industriosa sedulitas/velle plura pticularia q̄q; sup ipso scismate pestifero termināre. Quo dissererevt de subtractione. de neutralitate. de bñficiozū ad ordinarios reuocatiōe. sed modestia repssit dicens. hic neq; locū cē. neq; temp⁹. iaz q̄s dandus est ait multiloquio tuo finis. Parui modestie/⁊ sub exhoꝛtatoꝛio quodā epilogo concludere taliter instituit. Bonus pastoꝛ vt audiuit vestra deuotio p̄clarissima viri patres ⁊ fratres/bonus pastoꝛ aiam suam dat p ouib⁹ suis/dixit xps pastoꝛ ille qui fecit quod docuit. Hā cepit facere: post docere/ vt qui potēs erat p̄ius ope/post sermone. Deꝛ⁹ coꝛā deo de hinc coꝛā ꝓlo. Dedit animam suā p ouibus suis in p̄dicatione in opatiōe in sacramentoꝛū p̄moꝛtem eius viuificatione. Fi at hoc simīliter a vobis. Attendite p̄ius vobis/ debincvniuerso gregi. in quo posuit vos spiritus scūs regere ecclesiā dei/quaz acquisiuit sanguine

suo. Quãobrem inueniatur apud vnumquemqz vestrum cõformiter ad p̃missam triplicitatẽ/ et sacram euãgelij lectionẽ triplex cõditio. Vocet vn⁹ quisqz oues suas ꝓpio nomine ⁊ hoc predicatione ⁊ familiari exhortatione. Vadat ante eas ⁊ h̃ exemplari cõuersatione ⁊ solicita directione. Sequatur ⁊ adiuuet eas ⁊ hoc in sacramẽtorum religiosa ministratione. Sic associabunt eũ sedula turba/canes latrantes in voce predicationis. Sic audient vocẽ eius oues. ⁊ sequẽtur. quia p̃cedet eas in gressibus opationis. Sic demum cognoscet singulas ex noie attendẽs diligẽter vultũ pecoris in sacramentorũ p̃sertim confessionis exhibitione. Sic pascet eas tripliciter. ℣ pascet verbo. ℣ pascet exemplo. ℣ pascet subsidio. Et hoc p seipsum quod vticqz sanctius efficaciusqz ẽ/ vel p idoneos visitatores substitutos. Adiuuãte deo/ ⁊ oĩa confirmãte/ qui est pastor bonus ⁊ de⁹ bñ dictus in secula seculorum. Amen.

Finit.

Incipit tractatus

eiusdem Cancellarij parisien. De visitatione prelatorũ vel de cura curatorũ.

Ad laudem dei ⁊ edificationez populi xpiani/ cõpilata est hec breuis ⁊ rudis compilatõ tempe quo celebrabat Remis ꝓuinciale cõcilium Anno dñi M.cccc.viij. aprilis collecta tam ex sermone illic habito q̃ mis cum institutiones canonice/ sint inefficaces ⁊ languide/ nisi p pastorẽ qui ẽ lex viua/ demãdet effectui/ salubrerimũ videt p reformatione morũ ⁊ subditorum emẽdatione/ q̃ pastor iuxta canonicas sanctiones visitet diligenter ⁊ crebro suum gregẽ/ aut p ipsum aut p vicarios doctos/ habẽtes plenariam ab eo ptãtẽ/ in negocijs p̃sertiz spiritualibus ordinãdis ⁊ expediẽdis/ p̃cipue circa materiã penitentie. ꝓut eis visum fuerit expedire. ⁊ cũ moderato stipẽdio eis ordinando p̃ platũ Qua in re videtur attẽdẽda ꝓ ãdam generali rememoratione ea q̃ sequunt: cum additione vel diminutione ſm circũstantiarũ occurrẽtiũ qualitatem. ⁊ cũ apositione remediorum ſm prudentiã visitantis. Primo visitatur⁹ prelatus aliquaz parochiam p̃sonalit̃/ aduẽtum suũ p̃nũciet p dies aliquot ꝓius indicans p scedulam vt si quis indigeat consilio vel remedio salubri ꝓ facto conscientie sue/ siue in cõmutatione votorũ/ siue in casibus reseruatis siue in alijs quibuscũqz/ sit paratꝰ tali die. tali hora ⁊ tũc cõfidẽter adueniat. Indicatur p̃terea oĩbus parochianis cessatio ab omni ope/ vt in eccl̃ia compeant. Item si visitator sit p̃lat⁹/ indicet eis vltra hoc q̃ ad sacramẽtum cõfirmationis digne suscipiendum se preparent. ⁊ illud recipiatur. Qui si nõ sit p̃latus/ indicet ad ire eum q̃ primum cõmode poterunt. Est enim sacramentũ salubre. nec contemnẽdũ/ dũ oportunitas se ingerit. Item visitator in principio sui aduentus/ poterit ad populum in ecclesia per se vel per alium facere cõmonitionem breuem/ conformiter ad illa que continentur in tractatulis compositis ꝓ eruditione simplicium sacerdotum et populorum/ in materia preceptorum ⁊ conscientie. Item visitator poterit prius si voluerit vl̃ postmodum/ interrogare ab illo/ vel de illo q̃ deseruit cure parochiali/ si sit curatus/ vel solum vicarius mercẽnarius conductus. Item qualis est in habitu. in tonsura/ in victu/ in conuersatiõe in eruditione. Item quales redditus sunt i curis ⁊ quomodo ministrant. Quoniaz ex defectu sufficientis prouisionis illis qui altari deseruiũt eueniunt mala multa. Item de presbyteratus domo. vt vtensilibus ⁊ repationibus tam in ecclesia q̃ alibi p matricl̃arios seu parochianos faciendum. Item qualia habeat stipendia vicarius ille qui deseruit/ sicut tactum est. Et fiat sufficiens prouisio per principalem siue sit ille curatus/ siue collegium. iuxta canonicas sanctiones. Et sciatur quo priuilegio gaudet curatus nõ residens. ⁊ si iuste. Item si in parochia sit alia villa adiuncta ꝓ succursu. propter quam oporteat eum celebrare duas missas quãdoqz in die. et qualiter in illis se habet. Et si in prima missa capit ablutionem quod fieri non debet. quia soluit ieiunium nature. Item videatur si ille sciat ea que spectant ad officium curati ⁊ specialiter in materia sacramentorum. vbi magis esset periculum. vt sciat formam ꝓ baptismo/ ꝓ eucharistia/ ꝓ absolutione tam ab ex communicatione q̃ a peccatis/ necnon ꝓ matrimonio. ⁊ ꝓ extrema vnctione. etsi nesciat doceatur. Item sciatur ab eo qualiter se habeat in casibus dubijs emergentibus quandoqz circa ministrationem sacramentorum vt circa celebrationem missarum/ dum cadit aliquid in calicem. vel dum sanguis effluit. vel dum reperitur esse vinum sine aqua in calice. vel in pixide vbi est hostia sacra. inueniũtur vermes. ⁊c. Et si nesciat doceatur. Item circa baptismum / dum puer est baptisatus de obstetrice. qualiter se habeat ⁊ doceatur. Item si obstetrices sciant veram formam baptisandi in parochia sua ⁊ super hoc poterunt obstetrices interrogari ⁊ doceri/ q̃ hec forma est/ spargendo aquam super puerum. Johannes vel Cristina. ego te baptiso In noĩe patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti Amen. Item q̃liter se habeat erga infirmos visitãdos i artic̃lo mortis. ⁊ si nesciat doceat. Item si celebret semp ieiunus. hoc ẽ q̃ nihil sumpserit post mediũ noctem eiusdẽ diei. quã q̃ post

illam horã dormierit ⁊ ieiun⁹ sit. qm̃ hoc non debet. ¶ Itẽ si ostendit hostiã populo anteq̃ sit cõsecrata. qm̃ hoc fieri nunq̃ debet ⁊ abusus obtẽtus corrigat. ¶ Itẽ si vnq̃ celebrauerit suspesus a iure vel ab homine/p excõicationẽ qz ab irregularitate inde cõtracta solus papa ⁊ summi penitẽtiarij/tunc absoluũt ⁊ p hoc doceat. ¶ Itẽ si celebrauerit corã excõicatis causa timoris vel fauoris vel quia nolebant recedere. ⁊ iuxta rationem siue tenorem. det sibi consiliũ. ¶ Item si dixerit primã anteq̃ celebret. sicut debet fieri. nisi in die natalis dñi. Et si post pollutões nocturnas aut diurnas/statim celebret sup illa re doceat quid agẽdum sit. nunc ꝓpter reuerentiam sacramenti. nũc ꝓpter officij sui necessitatem. ¶ Itẽ qũo se habz in foro penitẽtie erga cõfitentes sibi qualiter interrogat de peccatis. qualiter instruit. qualiter absoluit. qualiter remittit p casibus reseruatis. Et qui sunt casus reseruati qualiter absoluit excõicatos vel pticipantes. qualiter iniungit penitẽtias Et si absoluit eos qui nolunt habere ꝓpositũ desistendi a peccatis. vt rancore furto luxuria. Quibus locis ⁊ tempibus/audit cõfessiones. Si pro/peccatis occultis/dat penitentiã publicã vel solẽnem/sicut faciunt stulti pentitentiarij in principio quadragesime mulierculis ⁊ hominib⁹ q̃ sepe nullam habẽt culpã aut saltẽ nõ publicã super morte puulorum suorũ. ⁊ doceat diligẽter de oĩb⁹/verbo vel scripto. ¶ Itẽ si ecclesiã suã cũ sacris ornamentis ⁊ sacro crismate ⁊ fontibus p baptismo/teneat decenter ⁊ honeste ⁊ secure. ¶ Item si altare suũ sit integrũ. si hostiam sacrã mutat de mẽse in mensem vel crebrius. vel sup his solicite moneat atq̃ docea tur. ¶ Item sciscitet caute secreteq̃ apud parochianos de alijs moribus suis vt si sit cõtinens vel cõcubinari⁹. si solicitat ad malũ mulieres cõfitentes/si p irã vel crapulã/frangit sigillum cõfessionis signo vel ꝙbo. si sit lusor ad taxillos vel aliter scandalosus p̃ꝛo. in tabernis i iuramentis horribilibus. ⁊c̃. Et sic admoneat vt emẽdet vel eijciat. ¶ Itẽ ꝙs accipit adiutores i confessionibus audiendis circa pasca. Et si se fratres ingerũt eo tũc inuito/⁊ si parochiani sui omnes seu sibi vel ordinarijs ab eo rep̃sentatis licet ab alijs se dicãt fuisse ꝓfessos. ¶ Itẽ si p negligẽtiam suã aliq̃ sperãt sine sacris vel pueri vel egroti. aut si mulieres hñtes pueros ex ꝓcubinatu/admittit solenniter ad purificationẽ. qm̃ h̃ nõ debet Itẽ q̃liter denũciant festa. qm̃ sepe fit excessus et laque⁹ apponit si nescit. ¶ Itẽ q̃liter facit absolutionẽ generalẽ in pasca. ⁊ si nescit doceat ⁊ det sibi formã. Itẽ si habeat statuta synodalia. ⁊ si sciat legere ea. ⁊ si publicat ea que debet ex talibus p̃ꝛo nũciare. ⁊ in h̃ debẽt eẽ plati pauci ꝓtẽti q̃ ad illa q̃ ꝓcernũt tpalitatẽ ecclie. ꝑ magi de salute puideat aiarũ. ¶ Itẽ si sciat cãtare ⁊ legẽ/in missali diuine legis. ⁊ si denũciat suis parochianis ⁊ q̃liter. ¶ Itẽ si habeat in script⁹ tenorẽ generaliũ p̃ceptorũ. si sciat septẽ pctã mortalia. ⁊ videat ꝺ doctrinali simpliciũ. vt de tractatulis alijs ad h̃ ordinatis. qm̃ h̃ sunt magis necessaria ⁊ vtilia/q̃s sole ꝓstitutiones synodales vt dictũ est.

Cæterũ post inquisitionẽ de moribus curati vel sui substituti/poterit fieri inq̃sitio ab eodẽ vel ab alijs ꝓbis. sup ꝓdictis parochianorũ. ⁊ h̃ caute in generali petẽdo qualia vitia magis regnant in parochia. ⁊ ꝑm h̃ posset visitatorũ ꝑmo meli⁹ adaptari. Inq̃rat g̃ si in parochia sint plures excõicati. ꝙb⁹ causis. vt visitãs possit ad eorũ absolutiones ꝓcurandã meli⁹ ꝓcedẽ. ¶ Itẽ si regnãt ibi hereses. sortilegia ⁊ q̃liter ⁊ si sint superstitiões in ligaturis scꝑturę ⁊ breuib⁹ apẽsis. si blasphemie/si vsure/si false mercatiões. si furtũ/si ꝑtm̃ ꝺ naturam/si adulteria ⁊ silia. qz ꝑm ista. poterit visitator/ꝑdicationẽ vel visitationẽ suã. vt ꝓfessionẽ/fructuosi⁹ adaptare/vt dictũ ẽ. ¶ Itẽ si parochiani bñ ꝑuãt festa ꝓncipalia. veniẽdo ad missam. ⁊ stãdo p totũ. vt si recedũt sumpta aq̃ bñdicta. vt p⁹ eleuationẽ corꝑis xp̃i. Notet h̃ de moderatiõe q̃liter fieri possit in tot festi. siue p cõciliũ generale. siue p ꝓuincialia de ꝓsensu eiusdẽ ꝓcilij generalis. Et notet de festo trinitat⁹ solẽnisando ꝓut papa nouiter instituit. Itẽ si soluãt decimas. de ꝙb⁹ ⁊ q̃b⁹. Si veniũt oẽs ad ꝓfessionẽ saltẽ in pasca vt tactũ ẽ. ⁊ si sciãt pat̃ nr̃ ⁊ credo. ⁊ si dicũt illa. ⁊ si nõ cõpellunt ad illa scienda ⁊ dicẽda. Itẽ si vexantur ab officiarijs p̃lati vel alteri⁹ ⁊ q̃liter. sup his ꝑuideat visitator. Itẽ si testamẽtorũ executiões sanciũt/moneant ⁊ cogant. Itẽ si fuerit inẽ aliquos inimicicie capitales. ⁊ sic finiant ꝓut poterit fieri Itẽ si sint lites mote inẽ eos ⁊ ꝙb⁹ causis. ⁊ si possent ad ꝓcordiã sũmarie ꝓuocari/vt tactũ ẽ iuxt̃ h̃ moneant simpl̃r ꝙrat. Itẽ si ieiunia ecclie obseruant. vt si irridẽt. Itẽ si schole habent ꝑ iuuenibus. Itẽ q̃lit̃ instruunt pueri in parochia et alia loca visitando. siue sit i religiõe siue alibi. qz a puericis debet inchoari reformatio ecclie. Et ꝓhibeatur h̃ nimia familiaritas fratrũ ⁊ sororũ ad iuicẽ ⁊ cũ parẽtib⁹. qz iacẽdo cũ eis. aliq̃ suffocant in corꝑib⁹. ⁊ deteri⁹ aliq̃ ꝓuenit in moribus. ꝓuideatur igit̃ q̃ sint scholę vbi nõ sũt. Itẽ si mulierẽs in puerperio apiant. vt infans viu⁹ recipiat ⁊ baptiset qm̃ h̃ expedit. ꝺ cũ cautela. Itẽ q̃liter se hñt parochiani in ecclia reuerẽter ⁊ ordinate ⁊ q̃ete. ⁊ si nõ moneant ipi nec fiãt ludi diabolici fatuor. ¶ Itẽ si fiant ꝑmones apud eos ⁊ quo missi sunt ⁊ q̃d dicũt sup materia idulgentiarũ. si irrõnabilia aut mẽdacia esset ꝓuidendũ. Itẽ si laici ⁊ mulieres intrant chorum. ⁊ si ducũt choreas in locis sacris. ⁊ si illic celebrant conuiuia. ⁊ si induũt vestes sacras. ⁊ si sic corrigantur ⁊ ꝓhibeantur. ¶ Itẽ si irreuerenter se habeant dũ baptisant⁹ fuit pueri. ⁊ duz fiunt matrimonia/vel in alijs sacris/

ridendo locando garrulando ⁊ si fiunt nuptie/cū
bannis ⁊ in ecclesia parochiali. ¶ Item si infirmi
prius querant medicos animarū q̄z corporum. ⁊
iuxta hoc quid fieri debet moneant. ¶ Ipsi si pa
rochiani turbant/vel p canes vel p infantes cla-
mantes diuinum officiū quod nequaq̄z cōueniēs
est fieri. ¶ Item si diebus festiuis exercent a se-
cularibus iusticiarijs/tortute ⁊ questiones ad mor
tem ⁊ si impediunt ne confiteant ante mortem. q̄
omia fieri nō debent. ¶ Itē si qui loquunt irreue
renter de platis ⁊ dñis ⁊ alijs scandalum pcurā-
tes nō correctionem. Si querūt extremā vnctio-
nem in infirmitate. Si abortiuos ⁊ excōicatos se-
peliunt in cimiterio. Sic exercent mercaturas i fe
stis ⁊ locis sacris/⁊ si exercēt tunc opera seruilia.
Et si in ecclesia sint arce sine necessitate guerrarū
⁊ fm hoc doceant quid agendum est. ¶ Item si
parochiani excedunt in crapulis ⁊ ludis phibitis
⁊ similib⁹. specialiter in nocte natalis dñi ⁊ alijs
vigilijs sacris. ⁊ sup his doceantur. ¶ Amplius
si sint alicubi iudei/videat q̄ nō seducant christi-
anos/nec signis careant distinctis/⁊ si velint con
uerti/nō omino spolient suis rebus. ¶ Amplius
si in parochia sint domus religiosorum ⁊ hospita
lia. fiat inquisitio fm statū eorundē. ⁊ qualiter ser
uant vota sua. specialiter continētie ⁊ paupertatis
sine appropriatione. quo curant de paupib⁹ ⁊ spe
cialiter in spūalibus. ⁊ si anteq̄z recipiant infirmi
confiteant. quēadmodū fit in domo dei parisius.
Itē si illic sint monachi cōpatres. Si obligant ec
clesias suas. ⁊ si sic: phibeant.

Rursus applicet se visitator p se vel su-
os comites ad audiendum confessiōes
diligenter ⁊ morose/tam magnorū q̄z
puorum/modis idoneis. ⁊ fm instru-
ctiones alibi memoratas. pīsertim quo ad pecca-
ta carnis/que difficilius extrahunt. nam in ꝟ sta
bit fructus principalissimus reformationis. Itē
si ille qui deseruit cure reptus fuerit idoneus/de
tur sibi bona ptās sup casibus occultis reseruat⁹
⁊ pīsertim que sint repetita. ⁊ erga iuuenes ⁊ femi
nas. ¶ Itē si nō reperiat esse talis/instituat in pri
mo loco vn⁹ idoneus secularis/ vel religiosus
tanq̄z penitentiarius/ad quē possent remitti paro
chiani sup talibus casib⁹ reseruatis ⁊ sup haben
do consilio in talib⁹ dubijs conscientie. ¶ Itez de
pbata appositione remediorū p visitantem expe-
dit vt habeat ⁊ haberi faciat/tractatulos breues
p parochias in vulgari de examinatione cōscien
tie. ⁊ de casibus reseruatis ad hos vel ad illos. cū
statutis sinodalib⁹ abbreuiatis. p cognoscendo
que sunt forme p̄cise sacramentorū. necnō de pre
ceptis dei. atq̄z similibus. ¶ Itē p tractādo cer/
tum ⁊ fructuosum modū reseruandi pctā. videl
p̄mo q̄ null⁹ casus debet reputari reseruat⁹ apud
pueros ⁊ puellas iuniores. xiiij. annis ppter cau
sas in quadā epistola notatas que incipit. Ponti
ficali dignitati. ¶ Item modus traditus in sino/
dalibus dñi episcopi Cameracen. videl idoneus
paucis/additis aut remotis primo loquit ep̄us
sic dicens. Reseruamus nobis maiora peccata.
videlicet contra naturā/in viris vltra. xx. annos.
homicidia. incendia. simonias. hereses. apostasi
as sacrilegiū vltra quadraginta solidos. incestus
cum patre matre. filio. filia. sorore. fratre. ⁊ cum
religiosis mulieribus/ac pfessis. iniectiones/vio/
lentas manuū in parētes ex deliberatiōe factas.
sortilegia in/sacramētis. videlicet in eucharistia ⁊
crismate. oppressiones puulorū voluntarias ⁊ p/
curatas. negligentias parentū in igne. vel aqua
natos pdentium/piuria/solennia ⁊ fidei fractōes
solennes in terra nostra. votorū solenniū trans
gressiones. maleficia impedientia coitū coniuga-
torū. pcurationes sterilitatū vel abortiuorū/pro
pinationes veneni. magnas blasphemias deo fa
ctas. casus eorum qui falsificāt lras curie nostre.
vel abutunt eisdem. omes excōmunicationes/tā
a nobis q̄z a canone latas. exceptis inferi⁹ nomi
natis ⁊ expressis. ⁊ omia alia peccata/istis grauio-
ra. ¶ Casus penitentiarū p decanatus cōmissi.
cōmittimus penitentiarijs nostris generalib⁹ p
decanatus deputatis. Peccata contra naturam
in omi etate/a mulieribus ppetrata. ⁊ a viris in/
fra. xx. annum. pollutiones manuuz in omi etate
piuria ⁊ fidei fractiones que nō fuerūt fracte i cu
ria nostra. votorū nō solenniū trāsgressiōes. inie
ctiones manuū in parentes vbi nō fuit lesio gra-
uis vel deliberatio. sortilegia que non sunt de eu-
charistia vel crismate. iniectiones manuū puulo
rum in clericos vsq̄z ad. xx. annum oppressiones
puulorum nō voluntarias sed casuales. clādesti-
nas nuptias. incestus. exceptis patre. matre. filio
filia. fratre. sorore. omia adulteria/hoc saluo/q̄ si
clādestine nuptie incestus adulteria p duos testes
aut plures qui his interfuerint aut alias p com-
munem famam vel infamiam pbari possint/pri/
us super his ecclesie vel nostram iurisdictionem
exercentibus satisfaciant. Iniectiones manuū in
clericū vel sacerdotē. vbi non est enormis lesio q̄
tñ si pbari possit (vt pdictum est) prius ecclesie ⁊
leso satisfaciat. Sacrilegia vsq̄z ad. xl. solidos. ita
tñ q̄ debita fiat restitutio ecclie de eisdē. Omnia
pcta in quib⁹ curati habēt ptātem. Itē restitutio
nes incerte cōuertēde ad pios vsus. ¶ Casus q̄
p̄sbyteris parochianis curatis ⁊ eorū vices gerē/
rentes/cōmittuntur. Inordinatus concubit⁹ cuz
mulieribus. mollicies ⁊ peccata contra naturam
in etate pueili/in viris vsq̄z ad. ix. annū adulte/
ria ex pte viri. puentētia/damnificatiōes ⁊ furta/
dūmodo fiat restitutio ecclesie/iniectio leuis ma-
nuum in parentes/sacrilegia in rebus minimis ⁊
communibus/vbi nō est horror et turpitudo/per
turia priuata in quibus nullus damnificatur stu-
prū virginum aborsus nō procurati sed casuales

De visitatione prelatorum

De casibus nobis aut penitentiarijs nostri reseruatis/curatis ⁊ eorũ vices gerẽtibus/excepto mortis articulo aut alia manifesta necessitate/absoluere oñem intercidimus potestatẽ. ¶ Sacerdotes ꝺo/confessiones mulierum cum quib⁹ peccaueruntaut fautorum ⁊ mediatorũ nõ audiant. donec saltem de peccatis inter eos/alijs confessi fuerint competenter. ⁊ cessauerit infamia/si q̃ fuerit ꝓpter hoc cõtra eos.sed mittant eos ad honestos ⁊ idoneos confessores. Ac ibidem notet ꝙ hic expediret vt in concilijs ꝓuincialibus eẽt maior autoritas collata a papa/circa ordinem casuũ reseruatoũ/⁊ irregularitat/ vt salubri⁹ ꝓuideret

Quo si tlis visitatio de qua loquimur nõ fiat ꝑ parochias/videntur tamen ista diligenter esse interroganda singillatim a quolibet curato ⁊ vicario eius ꝺm statũ suum. ⁊ hoc dũ venit ad sinodum epi et aliorum. ⁊ hoc vel publice vel ad ꝓtem. vulgari lingua vel latina. ꝓut expedientius/vel vtili⁹ eẽ videbit ad laudem scientium ⁊ nescientiũ verecũdiam ac doctrinam. ¶ Itẽ ꝙ fieret talis examinatio de oñibus qui ad regimen curarũ/ꝓsq̃ eis litte re concedent ¶ Item dñi prelati ⁊ alij habẽtes iurisdictiones poterint facere speciales instru/ctiones ꝓ inquisitione facienda/super abu/tibus qui dicunur fieri in curijs suis. vt sciant et ꝓuideant. tanq̃ incipientes reformationẽ a seipsis ⁊ a domo sua. ¶ Item notet hic de iuramẽtis officiariorum requirendis ⁊ seruandis qm̃ ordinatum est ꝙ multa facto iurẽt. sed fere nihil obseruant ¶ Item de iuramento exacto ab illis qui questionant. vel ꝑ impositiones a mercationib⁹. quorũ tamen iuramento nõ statur. cum finis omnis cõtrouersie sit iuramentũ ꝺm apostolum. Hã per ista grandis laqueus ad piuria etiam publica ⁊ solennia ꝓurat ¶ Item de testamentis expediendis sine tali sumpta ⁊ tactu in ꝓiudicium graue animarum que torquentur in purgatorio ¶ Item de excõmunicationib⁹ tam frequẽter et leuiter fulminatis a iure ex iudice ¶ Item si absoluatur iudicialiter ab excõmunicatione confitetur iterum sacramẽtaliter. quia sic oportet fieri. vt sup his fiat declaratio ꝑ hoc sacrum conciliũ. iuxta institutiones olim ⁊ nouiter ꝑ venerabilem vniuersitatem parisien. cõpositas. Et licet sentẽtia excõmunicationis nõ ligat vt excõmunicatus vitet. nisi sit iudicialiter ꝓnunciat⁹ eẽ talis. Sili/ter ꝙ irregularitas nõ incurrat ꝓ excõmunicatione. nisi sit declarata ꝑ iudicem. ⁊ ita de silibus q̃ m̃tos tollerẽt laqueos animarũ ⁊ inde melior ordo hierarchie ciuilis seruaret ¶ Item de ꝓmotoribus qui dũ faciunt exactiones iniustissimas nihil soluunt de expẽsis/nec puniunt. sed reportant salaria sua ab innocẽtibus absoluti diffamatis ⁊ exceptis. ¶ Item de applicatiõe ꝑ emẽdendis taxatorum in pios vsus ⁊ publicos. qz aliter est scandalum cõtra ꝓlatos in ꝓlijs. ¶ Itẽ ad cuitandum notã vel ꝙ speciẽ simonie in omib⁹ vbi dãtur pecunie ad ministrandũ spũalia sicut sunt ordines. sepulture. baptism⁹ misse. ⁊c. Expediens videretur ⁊ cõformiter ad iura. aut ꝙ nihil reciperetur. aut cum moderatiõe maiori. aut ꝙ ꝑsonas darent spũalia q̃ aliquid exigeret vel reciperet temꝑale. sed postmodũ quereret consueta. que si renuerent contumaciter solui/fieret tũc honesta/ actio cõtra tales. ¶ Itẽ hoc esset interꝓtandum/ si iura olim tradita contra dantes aliquid in oñi re spũali/⁊ in introitu religionis/sint in sua seueritate seruãda. sicut apparet ꝙ nõ. alioq̃n fere tot⁹ ecclesiasticorum cetus in damnationis statu esset. fiat igit declaratio. ¶ Item in ministratione ordinum fiat diligẽtior inquisitio ⁊ obseruatio etatum institutarũ ꝑ canones. ⁊ hoc ꝙ religiosos siẽ ꝑ alios. ¶ Item idem si sint ꝓuilegiati. quia h est laqueus formidabilis ꝓ prelatis ⁊ ꝑ talibus ordinatis ꝓpter suspensionem ⁊ alias penas iuris vt ꝓpter defectum ꝓlati in intentione. quia ꝓdicunt publice/ꝙ intendunt tales ordinare. vt subdiacon⁹ in. xvij. diacon⁹ in. xx. sacerdos in. xxv anno nedum ꝓpter scientiam sed etiam ꝓpẽ mores ¶ Item ꝙ nõ ꝓmoueant sine certo ⁊ stabili titulo bñficij vel patrimonij sine fraude ¶ Item sciant competẽter loqui latinũ ⁊ intelligere. Et ꝙ uideat ꝙ nõ sint vt sacerdotes in scandalum. ⁊ ꝓficeret ponere modũ tot missis quas habere volunt in domib⁹ suis cõmuniter homines qui status ¶ Itẽ denuncietꝝ recipiẽtib⁹ sacros ordines ꝙ faciunt votum castitatis solenne ne putent se liberos ad fornicandum sicut fatui quidam putãt. ¶ Itẽ contra ꝑdones ⁊ vexatores terrarũ eccle/sie videret ꝓcedendum ꝙ viam publice ⁊ pie ꝓdicationis ad dños. insinuando grauamina ꝓticulariter. ⁊ ostendendo ꝓicula suarũ animarũ nisi ꝓuideret. ⁊ nõ dando onera denũciando curatis aut suis vicarijs. quia nec audent nec possunt exeq̃. ¶ Itẽ q̃rat execution⁹ ꝓstitutiõis quã papa fecerat ꝑ theolog/.imo veri⁹ ꝑ ecclesijs. vt. i. q̃ libet eccl̃ia cathedrali ⁊ collegiata nõbilit/sit vna ꝑbẽda effecta in ꝓpetuũ ꝓ vno theologo q̃ legere docẽ ⁊ ꝑdicare sit astrict⁹. Silit ꝓuidendũ eẽt abbatijs ⁊ monasterijs ꝙ nõ carerẽt viri docẽtibus eos etiã a puero/meditari i lege dñi die ac nocte. qz in tali q̃dẽ de diuinis itelligerẽt aut saperẽt. ¶ Itẽ reformet honestas i diuino officio ⁊ fugitio ꝫ ludos fatuorũ/ꝫtumelios⁹ do ⁊ eccl̃ie. ꝑ cõcationẽ ⁊ ꝓuationẽ distributionũ vl incarceratõz ¶ Itẽ ꝫ garrulatiões idecoras i choro tpe ꝓuitũ ⁊ fiat noue ꝓstitutiões aut iã edite ꝓfuent ¶ Itẽ deberet fieri spẽalis inq̃sitio vt visitatio ꝑ mẽdicantibus tam in facto ꝺmonũ cõfessionũ q̃ alioꝝ ⁊ specialiter ꝙ euitent consortia feminarum in ca merulis. et detractiones in sermonibus. ⁊ fabulas inutiles. ⁊ assertiones temerarias/diffinitiõ/

doaliquid generaliter esse pctm̃ mortale vel non esse. Et querat. qualiter in p̃missis se ingerũt. ⁊ si cõtra decretalem om̃is vtriusq; sexus. Item que ratur de quibus peccatis remittunt ad penitentiarios. quia dicit q; aliqui absoluunt ab om̃ibus. Itẽ si ministrent sacramenta ꝓhibita/cõtra ꝓhibitionem iuris. si p̃dicant cõtra p̃latos ⁊ sepulturas ⁊ decimas. si admittunt excõmunicatos a iudicibus/ad sua cõsortia in diuino officio seu sui/tio ⁊ ceteros sicut fertur ab aliquibus eẽ. Item ꝓpositis desolatis/vbi nõ sunt nisi vnus vel duo religiosi sepe in scandalũ sui ⁊ aliorũ esse prouidendum. quia dũ redeunt ad claustra/ turbant alios nec proficiunt. Itẽ de obseruatione bene dictine ꝓ monachis nigris ⁊ alijs videant illa q̃ necessaria sunt/declarẽt. Item videat de modo cõferendi benè ⁊ libere beneficia in casu reductionis beneficiorũ ad ordinarios ⁊ de reliq̃s consequẽtibus. Item prouidendũ est in excessib⁹ visitantiũ plus sepe ad questũ ⁊ pompã ⁊ destructionem q̃ edificationẽ. ⁊ ordinent circa moderata. Item videatur de modo habendi certam contributionem ꝓ tota ꝓuincia/ad defendendum et ꝓsequendũ ea que fuerunt ordinata. Et q; ipa viriliter ⁊ prudenter exequant/vsq; ad aliud ꝓuinciale concilium ⁊ de triennio ad triennium fieri de/bet ex pena apposita. vel ordinet alia: cõseruetur ⁊ declaret. Similiter qui debent comparere ⁊ q̃/liter. Item si expediat tres vel quattuor ꝓuincias q̃q; cõuenire. Itẽ si ordinẽtur cõformit ad decretalem aliqui qui habeãt inquirere reformanda p̃ q̃libet dioces. ⁊ referre auisamẽta prouisionum decentiũ/in sequenti concilio. Item fiat in qualibet dioces monitio similis illi quam episcopus fecit parisien. cõtra loquẽtes sub specie ioci cõtra fidem ⁊ sacramẽta. vt scz audientes denũcient tales episcopo loci vel officiali vel suo curato/infra octo dies aut q̃ primo cõmode potest fieri. Et hic essent grauit cantilene erronee/et lubrice ⁊ cõtra honorem matrimonialis sacramẽti cõpositę/prudenter ꝑm locorũ ⁊ temporũ ⁊ morum qualitates. Hec inq̃ plus in modũ cuiusdam mẽorialis q̃ doctrine subtilis nõta sint. ꝺet gũt in exequẽdis spũs sui robur de⁹ q̃ est bñdict⁹ in secula. Amen.

Finit.

Sermo eiusdez in dominica. xix. post penthecosten de q̃ttuor domib⁹. Et põt dici in dedicatõe ecclesie.

Vade in domũ tuã. Originaliter Matth. ix. ⁊ Mar. ij. ⁊ recitatiue in euãgelio dñice currẽtis. Et si hec xpi vox ad me traduci põt q̃si me iubeat i domum regredi ⁊ increpãs dicat quare tu enarras iusticias meas ⁊ assumis testamentũ meũ ꝓ os tuũ. Attñ quia sic op⁹ ẽ: mouendi audaciã prestat paralytic⁹ hodie a peccatis simul ⁊ morbo curatus in illa quã ingressus fuerat xps domo. Sic agam. eo modo in domũ vbi xps grabato ꝓprie fragilitatis instratus plena fide ꝺ uoluar. quatin⁹ morbidã ipse palisum mee mẽtis eiciat. Et que illa est xpi domus reuerẽdi p̃ses? Domus haud dubie de qua in hymno canit Domus pudici pectoris templũ repẽte fit dei. Dom⁹ insup quã p asilo ⁊ tutissimo omniũ criminosorũ refugio xpus in celo longe preclariorem q̃ olim rhomulus in latino constituit. De asilo rhomuli florius in epitomate libro primo. Hec domus est ad quã te iubente iesu pergo/in qua sanari custodiriq;/cõfido/ac pinde verbũ tuũ te cõsentiẽte gratius eloqui/ad quã cum gabriele nos om̃es accedamus p̃cor dicentes. Aue Maria. Vade in domũ tuã. Apud indoctos/ꝛba dñi ac saluator nr̃i iesu/humilia quidẽ aridaq; vident. Qui si auoris sapientiã ꝓpenderent (In q̃ eñ est in quo sunt om̃es thesauri sapientie ⁊ scientie absc̃diti Col. ij.) intelligerẽt ꝓfecto ea ꝛba multa sententiarũ maiestate plena esse. multa insup sensuũ varietate fecũda. Nihil in eis ociosum reponi putandus est. nihil q̃ nõ fidẽ edificet. mores cõponat. spem erigat. charitatẽ corroboret. ⁊ ad beate felicitatis desideriũ accendat. Tot quippe sensus/verbi auctor intendebat (ꝑm Guilhel. parisien. in de fide ⁊ legib⁹) quot ex eo elici vel quomodolibet inspici ꝛitates possunt. quẽadmodũ deus tot in re creata bonitates quot ex ea pueniunt bonitates preintendit. Qua in re perspicuum est sacrã scripturam/pro immẽsa capacitate sui/domũ ex om̃i pte amplissimam existere/in qua fabricatrix sapiẽtia/mẽsaz posuit copiosissima cibor oim suauitate refertam. Sapien. ix. Ceterũ veluti speculum concauũ quattuor facies ex reflexiõe varia radiorũ visualiũ ostendit/non aliter inspector solers verbi diuini. quattuor saltem veritates ꝑm quadruplicem expositionis modũ poterit intueri. Ad ✠ vt manifestius fiat ⁊ ad collocandum nostre collationis fundamenta ordinẽq; in dicendis obseruandum/ad thema nostrũ cõuertat intuitus.

Vade inquit in domum tuã. Potest certe domus ista/ad materialem hominis inhabitationez referri iuxta sensum lr̃alem. quomodo sumptum est in locis scripturarũ innũeris. nominatim Lu. ix. vbi xps ad zacheũ dicit. In domo tua oportz me manere. Potest scdo ꝓ domum eccl̃ia militans intelligi iuxta sensum allegoricũ. j. ad Thimoth. ij. Scias quomodo oportet te in domo domini ꝙuersari. Et. ij. ad Thimo. ij. In magna domo non solum sunt vasa aurea. Loquitur de ꝓsperitate hominum in eccl̃esia. Potest subinde domus ista/humanam significare conscientiam. iuxta moralem intellectum Hebreorum. iij. Filio in domo sua est. que domus sumus nos. de qua

per ps̄. Ambulabam in innocentia cordis mei in medio domus mee. Rursum quarto. p domū hanc/celestis accipitur paradisus/ſm sensuz anagogicum. Joh. xiij. inquit christ⁹. In domo patris mei mansiones multe sunt. Et in ps̄. Beati q̄ habitant in domo tua dñe. Quis igitur prohibet. R. p. his animaduersis/arbitrari saluatorez nostrum iesum christum quadruplicem ad min⁹ in preassumptis verbis dedisse monitionem quasi dixisset.

Vade
In domum tuā que ē materialis structura iuxta p̄mū.
In domum tuā que est militans ecclesia.
In domū tuam que est propria conscientia.
Postremo in domū tuā q̄ ē felicitas z gloria.

Dum hec iacta sunt fundamēta ait Lactanti⁹ ex verbis Tullij/quibus supedificare volens/q̄t tuor componam orationes moderatur⁹ vtriusq; quo ad potero stilum prius magnope precauens ac studens ne sermo friuolus illiberalisq; deformet at sordeat. debinc elaborans vt talis sit q̄ intelligatur sed ab intelligentibus tum vbaq; latia scientibus. Prima aūt oratio nostra erit ſm historiam miraculi christi cōmendatiua. Secunda erit ſm allegoriam ad ecclesie gubernationē hortati/ua. Tertia erit ſm moralitatem/ad cōscientie habitudinem inductiua. Quarta vero erit ſm anagogiam ad felicem beatitudinē inductiua. Et has duas vltimas p collatione reseruatas eē volo.

Primam que aliquātulum speculationis habz aggredior referare. Magnū est patres inclitī/magnum z ad erigendum sursum animos p̄cipuuz/hodierni euangelij miraculū. quia z pia fidelitū corroborat credulitatē. z execrabilē incredulorū cōtra deitatem christi blasphemiaz radicitus exterminat. Quod vt pateat/historie vitas summatim ad memoriā reuocet. Erat in capharnaū vir quidaz cui⁹ membra paralisis adeo dissoluerat/vt nec se ferre nec vlla compage subsistere posset. ſ emoz tua z quasi coherentia in seipsa collabebanť. Nec q̄ eñ a corde. vitalis calor p meatus fibrarū diffundebať in artus. quippe emarcuerat aut ex frigore constringente. aut humore supfluo opilante. siue in eis viuaces neruos corrugauerat calor nimius/siue vulnus inciderat. Hunc egrotantez grabato ꝓuolutum: homines quatuor/ per tecta domus/añ christi pedes demittunt. Mira Jesu benignitas. mox nā q̄; suam deferentiū q̄ fidē intuitus eū a peccatis tanq̄ egritudinis radice primitus absoluit. Deniq; agnita inculpataq; blasphemorū iudeorū cogitatione/sanitati eū restituit. Vigorē insup. domū vsq; pgēdi/grabatū q̄ ferendi cumulauit. Tolle inquit grabatū tuū z vade in domum tuam. Nō hec humanis opibus nō arte magica ꝓueniunt/ait monicus rapax ad eneā eneyd. xij. maioz ait deus. Nō adhibitus est herbarū sucus. nō pegrinoz vis lapidum. ſ solo iubentis sono/repente exiliunt nerui. nutant vene medullis sanguineq; introrsus ibibitis. calescunt ossa rubet cutis. z inertia languidaq; olim mēbra ꝓprijs exultant officijs restituī. En gratie de stupēdumq; miraculū. En pclarissima humanitatis christi dignitas que tāto in ope diuinitati subseruiuit/vera eñ ꝓbabilitate dici pōt (q̄uis contrariū dñs Durand⁹ opinet. iij. senten. di. ix) q̄ in oīnibus christi miraculis/sua humanitas pter ipsius ad verbū hypostaticam vnionē/tāq; causa secunda p̄ncipalissima cōmunicauit. z in ē eminens est quedā ipsius (vt ita loquar) oīnipotentia z p̄rogatiua singularis sup ceteros homines sanctos p quos tantūmodo meritorie sine eo rum causali cōcursu/mirabilia patrata sunt. Et urge nūc quisquis ades/tolle grabatū ꝓprie fragilitatis. z vade pedibus mētis in domum hanc in qua audis tam glorioſum opus fieri. Circūgira ratiōis oculos/vt lumie fidei collustrent. atq; effectu puro considera/qm̄ hic tripliciter operata est christi diuinitas. In peccatorū relaxatione. In cogitationum agnitione. In subita paralitici curatione. Hec nempe opa diuinitatis esse ꝓpria Hieronym⁹ in omelijs testis est z ex scriptur⁹ colligit. De pctōz dimissione Esa. xlij. Ego dis q̄ deleo iniq̄tates. De noticia cogitationū. ij. Para lip. vj. Tu sol⁹ nosti corda filioz hoim. De miraculorū opatiōe in ps̄. Facit mirabilia magna solus. Nō in de secret secretorū. Aristo. nō siluit. Opator inq̄t miraculorū vn⁹ z sol⁹ ē de⁹. Tria ilig q̄ sonis diuinis appropriata. ſ in actu ꝓpriam. Nō ē opificī xp̄i diffiteamur diuinitatē. Clementie spiritusq; index ē crimiū absolutio. Sapie filij ipse ctio secretorū. potētie p̄is morbi depulsio tā subita eāde z plenaria vt palitico iuberet xp̄s. Tolle tē. Ez ecce in domū istā vbi xp̄s opaī/ veluti quondā in domū Loth. irruit pfida incredulorū turba. q̄ incōdito murmure obstrepēs dat sine mēte sonū vt Paro ait acclamans fragilia hec eē imo nulla ad diuinitatē in xp̄o attestationē argumēta. Qualiē inquit ꝓbat xp̄i diuinitatē. peccatorū relaxatio cū mosaycus sacerdos purus indubie hō id habuisse legatur officiū. Leui. iiij. Quod si responderis cū nō abstulisse peccata autoritatiue vt christus. sed tantaxat ad peccatoris cum deo reconciliationez p ipsum sacrificij z precum fiebat oblatio. Nonne uadis inquit hereticus/obijcio nanq; tibi presbyterum noue legis/qui autoritatiuo verbo instar christi vtitur dicens. Ego te absoluo. z. quod plus autoritatis arguere videtur q̄ dicere. dimittuntur tibi peccata tua. Hanc calumniam demedio tollit trimembris de ptāte distinctō q̄ sup. iij.

sententiarū di.ij. cōiter notata est sto. arguit bonauen. Est itaq; in relaxandis criminibus. potestas autoritatis. ptās excellentie. ⁊ ptās nuda ministerialis. Potestatē autoritatis dicimus q̄ sic summa est vt nulli alteri in sua actōe innitat. ⁊ illam solius dei ppriam esse cōstat. Potestas excellentie q̄uis ab altero fluat atq; deriuet. tamen est cum p̄rogatiua/quā ministerial' potestas non obtinet. Et que sine sacrificio siue sacramento/sine forma ẏborū determinata/crimina diluit. ⁊ ministerialem ordinat tribuitq; ptātez Concedit igit sacerdotibus ministeriū peccata dimittendi. nec tñ diuinitas eis ascribatur. In xp̄o autē duas alias infuisse potestates autoritatis. s. ⁊ excellentie si conuincim⁹/eundē cōcludimus deū esse. q⁹ nemini q̄ deus nō esset collatis sunt/nec vt cōmunicarent cōgruebat. Cōuincimus autē. Vides em̄ qm̄ peccata palitici/absq; confessione siue sacrificio oratiōe sacramento ve deleuit/merito humanitatis ⁊ diuinitat' imperio. Iuuat nostram banc assertōz paralitici fides ob quam in aīa pariter ⁊ corpe sanat⁹ est Credidit itaq; filium hois illa p̄ditum esse potētia quā sibi inesse iudaica impietas detrectabat Illa aūt que alia erat q̄ autoritatiua/excellentis q̄ potestas. p cuius attestatiōe miraculū patēs sub inde monstratū est. vt sciatis inquit Jesus q⁹ filius hominis ptātem habet in terra dimittendi peccata. Tūc ait paralitico. Surge ⁊ tolle grabatum tuū ⁊c. Ac si eū dicere iudeis estimares. Per banc quā foris intuemini curatōz. interiorem negare nō potestis/nec arguere me mēdacij ⁊ in re occulta. quādo palam miraculose ẏba confirmo. Insurgit rursum scdo hereticus clamor ⁊ impugnare cessareq; nitit alterū diuinitatis in xp̄o asseuerāde argumentū/de cogitationum cognitōe. Nam ⁊ pphete inquiūt. quibus nulla diuinitas tribuit non mō secreta aliq; cordium penetrati sunt/quinetiā plurima ab hominibus nondū cogitata p̄dixerūt. Quid respondebimus. p. r. plane fatebimur ⁊ pphetas occulta multa p̄uidisse. cui⁹ causam inuestigātes aristo. Auicēna plures q̄ p̄hoz/eos esse dixerūt hominis purissimi intellectus/quē nec ceca viciozuz caligo obnubilaret. nec tumultuantiū curarum strepit⁹ a tranquilla sede cōtemplatōis abducret/⁊ pinde aia ip̄oz/ vice speculi tersissimi politissimi in omni parte conformis fingebat diuine illustratōis radiuz suscipiēs abditaq; cognoscens. Verūtamē a tractatoribus catholicis rectior veriorq; pphetarū ratio assignat/ miracula sanctisp̄us inspiratio. quāq; ea que dicunt vehementes sint ad pphetandū dispositōnes. Quid igit⁹ qualit⁹ in christo potius q̄ in pphetis diuinitatem p̄bat cogitationū agnitio⁹ prior etiam plurima indicāt ⁊ machomet⁹ ip̄e ꝓcessit)

Si talis insup qui diuine illustratōnis pticeps esse mereret. erat absq; dubitatiōe bonus iust⁹ verax q̄. se autē deum esse asseruit. cui p consequens est credendū. Alioq̄n nō bonū. sed blasphemū cōfiteri necesse est. quod impiū credere/ omnis eius vita omisq; doctrina diuinis oraculoz ⁊ miraculoz vallata testimonijs patefecit Qua/de re Thomas bragō. in summa lib. j. pte xxxij. p̄mi corollarij p̄mi capituli/copiose disseruit. Sed ecce tertio adhuc indignatiōi fremitu cōclamat incredulorū multitudo/asserens p̄clariora tum admiratōe tum dignitate miracula/alijs in domibus p homies puros effecta q̄ hic p xp̄m. quoz si nullus est deus p hoc indubitāter nec ex simili xp̄us. Et vt de grādi historiarū aceruo pauca colligam/ obiicit nob iude⁹ Helizeū qui filiū sunamitis defunctū sua in domo viuificauit. iiij. Regl. iiij. Et q ampli⁹ obstupescs/solus ossiū suoruz contactus in cadauer humanū animā simil ⁊ vitam p̄fudit. ibidē. xiij. Opponit nobis arrianorū secta/suscitatam in cenaculo tabitā p petrū Act. ix. Et alium in porticu templi curatū. Act. iij. Nec miret hec xp̄ianus. cū pollicitus sit xp̄us dicens. Qui credit i me opera que ego facio faciet ⁊ maiora horū faciet. Joh. xiiij. Q si quis dixerit vt dñs armachanus de. q. ar. li. ij. et. c. vlti. Et sicut Nicolaus de lyra ponit vbi supra q̄ petrus aut alī/ non ideo deus p hec miracula conuincit. q⁹ nō propria ⁊ impatiua virtute vt xp̄s/ sed inuocando orando q̄ pegit. id facile refellit. Umbraz nāq; petri ⁊ helisei ossa ⁊ sudaria pauli nō orasse certum est. vmbra tñ petri ⁊ sudaria ꝑpauli etiam absentis/ certum est opem salutiferā p̄stiterunt languentibus Actuū. ix. ⁊ vt dictū est helizei ossa: vitam sepulto cadaueri refuderunt. Nunq̄d insup orauit xp̄us miracula faciēs fleuit ⁊ in seipo turbatus est. Joh. xj. Sciebam inquit pat̄ q̄ semp me audis. Deinde gentiles ydoloruz q̄ cultores/de suis miraculis celebres nobis ingerunt historias. quoz multa complexus est valerius li. j. c. de miraculis. Narrat q̄ Tarq̄niuz cotem nouacula secuisse. ⁊ vestalem ẏginem cribz aqua tybris impleuisse. Cōmemorat ⁊ hoc idem cum alijs Aug⁹. x. de ciui. dei. c. xvj. Suetonius quoq; tranquillius li. de. xij. cesaribus. Vespasianū impatorem refert cecū illuminasse ⁊ alterius debile crus solo calcis tactu solidasse Josephus p̄terea secūdo antiquitatū ab alexādro macedone/pamphilicū mare fuisse diuisuz narrat. sicut a moyse rubrum. Preter his vide si libet Bragō. vbi supra Ad extremū mirabiles artium magicarū effectus q̄s nō audiuit. legei lit/teris Exod. c. viij. de magis pharaonis. Et qđ vrgentius est vide phitonissam Samuelis prophete vere suscitatricem. put littera sonat p̄mi Regum. xxviij. ca. Et aug⁹. opinat in ep'la ad

Felicianū. Et ponit in glosa ordinaria p̄mi Regum. c. allegato. Quis ergo non desistat cristum esse deuz concludere ex miraculosis operi
A bus. cum hec audiat videat ꝛ ppendat. Magna vtiq; R. p. difficilis ꝛ pplexa hec questio ē vbi de verorū a falsis miraculorū discretōe tangitur. ꝛ eam a doctoribus praro funditus euacuatam repimus. Nimirū si ad me altior puenerit q̄ aut ingenio tenui comp̄hēdere valeā / aut arido breui q̄ ꝓmonis eloquio complecti. Dicā tñ aliquid ne de silentio nostro gaudeat sup nos inimicus. Et teneamus in p̄mis nullū ꝓpriē ꝛ vere dictum miraculum ab alio q̄ a deo posse creari / qm̄ solus est qui sup omnē causarū naturalium cursuz ꝛ ordinē dominat. Non p̄iudico tamē p̄uilegio humanitatis xp̄i singularissimo Neq; em̄ demoniorū neq; angelorū neq; temperate complexionis / nec astrorū nec hūane imaginis quasi miraculorū factricem. Auicenna. iiij. sui de aīma posuit. Tante ꝛtutis sunt / vt vl̄ creetur aliq̄d vel absq; certo causarū naturaliū cōcursu formet. q̄uis plerūq; taz secreto celeriq; fiat motu hmōi causarū applicatio / q̄ actio q̄ nature est miraculo deputet / p̄sertim ab indoctis ꝛ in philosophia ceterisq; artibus parū eruditi
Amplius scire cōuenit q̄ sicut apud homines moris est q̄ in attestatōe litterarū sigillū apponitur vel apponit signum p̄p̄um / nō aliter deus miraculorū verorū opatōem veluti sigillū et signum p̄p̄rium inducit in robur veritatis illius quā iubet credi ꝛ nulla vnq; inuocatōe miraculorum cōditor sit vel erit in ope mendoso / q̄n reclamet ꝛ q̄n p scripturas sacras / p pphetias / p reuelatiōem vel aliter illā falsitatem nō esse credendam edoceat. Deus em̄ veritas est. seipsuz negare non potest. Multorū siq̄dem ꝛ inter alios (vt opinor) Augustini sentētia fuit deuz per malos nonnūq; mirabilia opari. ꝛ hoc nō vt sit falsi testis / absit. sed in damnatōnem tam illi⁹ q̄ facit tam illorū qui seduci ꝛ erroribus excecari meruerūt. Et quemadmodū dicunt de antixp̄o ad p̄batōz electorū. Unde ap̄lus sine charitate montes posse transferri nō negat. j. Thorin. xiij Et de nouissimo die aiebat xp̄us. Multi dicēt mihi in illa die. Dñe nonne in nomie tuo ꝓphetauimus. ꝛ in nomie tuo demonia eiecim⁹. et in nomie tuo ꝛtutes multas fecimus? Et tunc cōfitebor illis / qz nunq; noui vos. Matth. vij. Et de phitonissa ꝛ Juda satis cogens est argumētum Hec ita q̄uis se haberēt q̄ p mendaces miraculi autor esset deus. nunq; tamen sigilluz p̄p̄rium sic falsari / nūq; eo abuti in mendacio sineret / q̄n ꝛ reclamaret ꝛ cōtradiceret. Alioquin quō eidem crederet plus q̄ p̄ncipi qui falsarias līas sigillo suo cōsignari scienter ꝛ absq; vlla cō
tradictōe p̄mitteret Ex his q̄tum estimo vi
B dere possumus credendā esse in xp̄o diuinitatē. qz deus ip̄e ad huius rei affirmatōez / autor fuit miraculi hodierni ceterorūq; plurimorum. Et deus nō solū nō reclamauit / p̄hibēs ne talibus crederet. sed p os omniū pphetarū ꝛ gentiliuz sibillarū / hec omnia longe an̄ p̄dicta sunt / laudata ꝛ approbata. Sup hoc legat dñm Armacanū qui vult / in tribus p̄mis de. q. armenicoruz. ij. q. Nico. de lyra. in. q. cōtra iudeos. Scotuz. ij. q. p̄. Et Bragō. vbi supra. Et sup omēs Aug⁹ i li. quem ꝓstituit de ciui. dei dici. Cum igitur asserunt increduli facta ab homibus puri miracula. negabimus si de p̄ncipali autore fiat assertio / si de ministro miraculi dicūt dūtaxat / fatebimur. Neq; em̄ eos audiendos puto. qui in omibus hmōi historijs / fidem negant. Inciuilis eq̄dem grauisq; temeritatis est / alteri nō adhiberi illā quā sibi rōnabilem p̄stari vellēt credulitatē
Subinde cū sciscitant a nob. cur nō deos pari modo affirmam⁹? apta est ex p̄missis responsio. Illa quippe mirabilia / vl̄ non adhibita sunt ad astruendū diuinitatem in facientibus sicut ꝛ pphetis apostol⁹ ceterisq; viris iustis ꝓstat. Et si hoc aliqui nequissimi ꝛ demonuz familiares execrabili supbia rapti intenderint / deus palaz contradicit. tum p̄ pphetas ꝛ reuelatiōes. tum p naturale dictamen insitum insinuās non esse credendū deorū pluralitatem conclamāsq; omnes deos gentium demonia / magosq; ꝛ ariolos execrans Vides iudee cur damnaberis / anti christo miracula facienti adherens. ꝛ christian⁹ saluabis xp̄m confitens miracula operanti. Et fert ꝛ ostendit vterq; signum regis summi. sz illi tanq; falsario / p diuinas scripturas cōtradicti. multiplex isti supaddit pphetarū approbatio. Res igit tota ad hoc redit / q̄ miraculum xp̄i hodiernū ceteraq; / scripturaruz autoritate addita ꝛ alijs circūstātijs / signa sunt ꝛ argumēta sue diuinitatis. sufficiētia q̄dem p fide gignēda fouenda atq; nutrienda / nisi affectōis obstet puersitas / ꝓpterea dicebat Opa que ego facio testimoniū p̄hibent de me. Et nisi opa ego feci sem que nemo alius fecit / peccatū nō haberent. Rō qz iaz non credendū fuisset ip̄m esse messyā quem pphete p̄nūciauerūt talia facturū miracula. Tñ illa argumēta euidentia esse non ponimus fidei. Itaq; iam nō crederem⁹ sed scirem⁹. Jam donū merceq; fidei euacuaret. Dā (vt bonauentura arguit. iij. sen. di. vij) totus orb xp̄o credidisset. Ap̄los insup q̄ miracul⁹ interfuerūt, impossibile fuisset de fide plus q̄ de q̄stione cui dente vel mōstrata dubitasse. dubitauerūt m̄ ꝛ vacillauerūt in hora dñice passiōis / in qua etiā miracula chorusca bāt. nam petre scisse sunt. terra tremuit / sol obscurat⁹ est ꝛc. Recordari etiā poterant hodierni miraculi qō factū fuit vt paliticus ilico surgeret ꝛ tolleret grabatū suum et iret in domū suā. Sciens libēq; m̄ta ptereo

qr nō est opus fidem q̄si nouellā/scrupulose discutere/quā tot sanctissimi/viteq; integerrime virissimas ꝓfirmarunt. Nec oīno miracl' innitamur scientes iudeos increpatos a xp̄o. Genera Et.j. Chozin.xiij. Apl's talia infidelib⁹ dari in signum ait/nō fidelibus. Quāobrem si etas nostra/fidei r moris inops/miracula habeat incredulitatis nostre figna sūt. r damnatōis (nisi meliozemur) indicia. Pozro de artibus magicis ꝫ sub compendio habetote: ꝫm copiosam Guilh. parisien. traditōz/q; in figuris r sculpturis imaginibus caracterib⁹ signis impressionibus ẏbis carminibus r in ceteris q̄bus vtuntur malefici/nulla ẏtus est penitus q̄lem p̄dicāt. ꝫ hec singula/demones fieri docēt/tanq; sacrificia quandā diuinitatē sibi inesse ꝓfitētia. nec nō tāq; signū ꝑpum r sigillū sui pacti rememoratiuū/ q̄ adhibito/pacta q̄ pmiserit deus adimplent.

¶ Postquā terne calū=nie incredulozū sup miraculoso euangelij hodierni misterio/vtrūq; respōsuz est/accipite si placet triplicem ex his consideratōz. Pria quē admodum iudeozū p̄ncipes r p̄lati/ex ignorantia sue theologie/xp̄m eis ꝓmissum negauerūt. miraculaq; abiecerūt. ꝓpter qō remittebat eos xp̄s ad scripturas dicēs. Scrutami scripturas ille em̄ testimoniū phibent de me. Joh. v. Sili nō ex ignozantia nr̄e theologie/multi etiā vt verendum est de p̄latis antix̄pm suscipiēt. eidezq; r miraculis suis adherebūt. Q si ita est imo q̄ ita est certissime ꝓstat illos antix̄pi p̄cursozes eē potissimos/q̄ studiū theologie qō est scrutiniū scripturarū impediūt. aut eius ꝓmotōez imple re sicut tenenť despiciūt. ¶ Scōa ꝓsideratio q̄ ad hois alicuius canonisatōz/aut cuiuspiaz doctrine autorisatōz/insufficiēs est p se miraculoz ostensio. nisi in canonisando/vite sanctitas irreꝓhensibil' indicet. nisi insup doctrina aꝓbanda/vere fidei nullaten⁹ aduersari censeat. Ba li quippe miracl' vt iudas alij chozusc̄at. Hanc ob causam inter ceteras ne boni viri q̄ taliū autozes non/sunt peccatozes reputent. Cuz dicat Aug⁹ sup Joh̄ā. Vos dei famulos nō miracula sed sola charitas facit. Aliam notauit causaz Bonauē. ij. sen. vbi p̄us/ vt boni facere miracula paruipendent cum mal' hoc ꝓueniat. Vñ cristus apostol'. Nolite inq̄t gaudere q̄ spūs vobis subijciunť. gaudete aūt q̄ nomia vr̄a scꝑta sunt in celis. Lu. x. Culpabil' est itaq; nimia videndo rum aut faciendozū miraculoz cupiditas/ r nō nunq; in supstitōz traducit r errorē. ¶ Tertia ꝓsideratio. Artes magice ad quas astronomie r medicine maxima ps spectat/rōnabiliť sub interminatōne mortis vetite sunt. nō ideo q̄ in ill' demones adorank r tanto damnabili⁹ q̄to per verba diuina r oratōes sacras hmōi cult⁹ exercetur/q̄netiam iō phibite sunt q̄ fides salubris has p̄ partes impugnak q̄si p sophisticas quasdam argumentatōes que aꝑparentiā veroz miraculozū gerunt. existentiā ẏo nullā habent. vt falsa/aut si vera sint nō illā quam p̄tendūt r aꝑprobatōe sua deficiāt. ¶ Hactenus. R.p. hereticis respondimus q̄ ꝓtumacik altercank diuinitatem in xp̄o non posse concludi p sacrā euangelij hodierni historiam. Nec p peccatozū dimissionem nec p reuelatōnez cogitationū/nec postremo p miraculozū opatōz. Nunc rursus ad euāgelicam domū nostraz reuertamur r pio cozdis studio collaudemus p̄mo xp̄i clementiā. q̄ lese maiestatis reum r peccatozū catenis vinctū cōfestim absoluit. r nos sil'r absolui postulemus. ¶ Cōtremiscamus reuereamurq; eius sapiam r p̄sentiā/q̄ occultissimarū etiā cogitationū inspector est vt in euāgelio audiuimus. Hic boetius. O magna nob est si dissimulare non vultis necessitas indita ꝓbitatis: cum ante oculos agitis iudicis cūcta cernentis. Erubesce queso illa cernente deo pagere a q̄bus desisteres hoie inspiciente. Habeat apud te tantū honoris r timoris dei vultus q̄tum viri. ¶ Ceterum humiliemur sub potenti manu dei xp̄i r in nostris necessitatibus eam inuocem⁹. penes quā residere omnem egritudinē coꝛpalium r spūalium curatiōz inspicimus. Fugiam⁹ denicq; malozū consortia animaduertentes qm̄ paliticus post curatōnez secedere a blasphematoribus iudeis r in domū suaz pgere iussus est. Vade inq̄t r̄c. Atuero firmo pede ambulantem inspectantes amici quid putas egerūt? Gressum sistunt stupoze attoniti/ nec aspectui p̄mo bñ credunt. defigūt in eo oculos r hesitant ne falsa ludank imagine totūq; vt dendo perrant. In re cognita tandem ruūt amplexus stringūt pect⁹ r marcidis olim manibus oscula figūt. Interea autorē sanitatis ac modū queritāt. quo compto xp̄i maiestas in celum attollit. r exaturari videndo audiendo gratulandoq; non p̄nt. Ita inq̄t euāgelista vt admirarēt oes r honozarent deū dicentes/q̄ nūq; sic vidimus. Demum paliticus q̄ turbam suā vix sbijt domū subijt. tñ memoz q̄ post curatōz suaz sibi xp̄s impauerat dicens. Vade inq̄t in domū tuā qō fuit thema. tanq; eidem in his ẏbis/vt te sanum cōprobes r robozatū penitus vade. Vad in hac fortitudine tua Judicū. vj. Lu. x vij. Ua de q̄ fides tua te saluū fecit. vt in vijs non excubes sub diuo exposit⁹. Vade in domū tuam. ij. Re. xiij. q̄m dñs erit ꝓtectio r obumbraculuz diei ab estu. r in securitatē r in absc̄ōsionē a turbine r pluuia. Verba sunt Esa. Esa. iiij. Beniq; alieno ne te cibes mēdicitati deditus/ sed va de in domū tuā nō alienā ꝫ tuā. Prouer. r ꝫ. v.

Sermo dñica. xix. post penthe.

Subtrahe pedem tuum de domo primi tui. et xxvij. Domū fratris tui ne ingrediaris i die afflictōis tue/ꝫ illos qui discūt penetrare domos ad modū impudicaꝝ viduarū ꝙs reprobat apostolus. j. ad Thimo. v. Et q̄ ab afflictis primis dona petunt vt in ocio laute viuāt. spretores illius monitī. Pane tuo vescere liber eris. pphetice bñdictōis exptes qua ōr. Labores manuuꝫ tuaꝝ. qz manducab beatus es tē. Et hec quidē de sensu hist̄rico tāq̄ fundamētalia dicta sint.

Supaddam⁹ allegoricū sensum/ꝫm quē domus nostra eccl'am signare dicebaꝫ. Et fiat oro exhortatiua ꝛ in eccl'asticos negligētes inuectiua. Inter seuientes turbidosq̄ aerearū potestatum ac spūalium nequitiarū insultus/inꝫ crebra piclitantis mūdi discrimina/summ⁹ architector Jesus domū struxit eternis basib⁹ stabilitā q̄ eūtibus in ipam esset in domū refugij/ in asilū ptectōnis tutissimū. ꝛ extra quā imminet cert⁹ interitus. Huic domui eccl'e nomē indidit/ cui⁹ fundamentū est petra fidei solidissima/nec inferi portę aduersus eā pualebūt. Mat. xvj. Descendit pluuia heresum. venerūt flumia errorū irruerūt venti psecutionū in domū illam ꝛ non cecidit. Fundata em̄ erat supra firmam petram Mat. vij. Ipāc describit salomon edificatā a sapientia septemq̄ colūnis excisam. q̄ sunt septem spūssancti dona seu virtutū vniūsitas. q̄bus fulcita subsistit. Ceterū paliticus put audistis i hanc domū iubeꝫ accedere/ vade inq̄t ibs in domum tuā Et q̄s iste paliticus. R.p: Sane gen⁹ humanū/ qđ p originaꝫ crimis palysim/ sensu vere credulitatis ꝛ bone opatōis motu puatuꝫ est ita vt domum hāc suā p se nequiret ingredi. nisi eidem pmum sanitas pferreꝫ. q̄ pstita p saluatorem animarū ihm tulit grabatū vetuste legi i q̄ non erectū erat sed pstratum/ depssum. nihil ei ad pfectum adduxit lex Heb. vij. Hebic in domum salutifere credulitatis ꝛ noue puersatiōis q̄ domus eccl'a est introiuit. Sed ppende qm̄ p pus nudaꝫ synagoge tectū. qz pmitus velata scripture veteris misteria reserant ꝛ ita a q̄tuor deferꝫ ante xpm/ qz p quatuor euangeliorū volumina ad xpi cognitōz inclinaꝫ Quis autē domus ista sit generaliter omniū in vna vera christi fide coadunatorū/ vsitatōri tm̄ nomie illorū q̄ si antonomatice ōr/ quos duces in ea custodes ꝛ speculatores summus pfamilias instituit. Vñ eos ꝛ non sic passim alios eccl'asticos apellam⁹ Ad istos psens puertenda est oro vt soliciti sint in suam eccl'e domū pgere. ne ex iporū absentia domui detrimentū incūbat. Quib⁹ introgressis officio triplici eos fungi necesse est vt sint speculatores. vt sint pres seu pastores vt sint tanitores. Speculatores siq̄dem ad explorandū insidiasq̄ declinādū. Ezech. iij. et cxxxiij. Fili hominis speculatorem dedi te domui israel. Sequit si speculator viderit gladiū vententē/ ꝛ non insonuerit buccina/ ꝛ pl's se non custodierit/ ꝛ venerit gladius ꝛ tulerit de eis aiam. sanguinem eius de manu speculatoris reqram. Mutuenda nimis ꝛ eccl'asticis speculatorib⁹ formināda b cōminatio. cui simil' hr̄. iij. Regū. ij. Custodi virū istum q̄ si lapsus fuerit/ erit aima tua p aia illi⁹. Deberent insup tanitores esse ad claudendū sapiēterq̄ aperiendū instar xpi. qui e tēplo tanq̄ tanitor eiecit vendentes ꝛ ementes/ q̄ et alibi se esse hostium asserit p quod si q̄s introierit saluabitur. Amplius eos esse cōuenit pres seu pastores ad fouendū gregem spūaliterq̄ pascendum. Joh. vl. Simō amas me pasce agnos meos. Et Mat. xxiiij. Fideꝫ uus ꝛ prudēs quez ꝫstituit dñs sup familiam suā vt det illis cibu⁹ ꝫ in tempe Sed heu q̄ versa omia. Vade nūc pcor in domum eccl'e/ circūduc paulisp oculos. ꝛ in locis aliquib⁹ quem ibi speculatorez/ quidē tanitorem. q̄lem deniq̄ pastorē inueneris manifesta. Vidisti? Quid stupes? Quid attonitꝰ oculis stas? Scio prius/ scio. qz horrenda te mōstrorum imago ꝛ abominandū desolatōis portēti ex terruit. Nam velut plati abscesserint aditis ariseq̄ relictis. vt maro ait/ in eorū loca sisse incutitus es. Cecam ignorantiā p exploratore. Timidam ignauiā p tanitore. Rapacem seuiciam p pastore. O miserabiles ꝛ sufficientib⁹ nunq̄ lachrymis deplorandas/ nr̄e dom⁹ vices. Ecce in pmis q̄ pessima oim exploratrix statuta ē ignorantia/ q̄ ꝛ temeritate pceps est ꝛ elatōe turgens. Grecum em̄ puerbiū est. vt ait Hiero. in epl'a de melchisedech. Ecce em̄ impitia ꝫfidentiam/ eruditio timorē causat. Si exurgant hereses. si puersarū dogmatū gladij iaciant. si errores cuneatim erūpant/ nō clāget buccina nō os apiet/ ceca quipe est/ nec ab inimicis secernit amicos/ arma non videt aduersa/ nec vexillorum signa cognoscit. Hinc fit vt simplices ꝛ plerūq̄ libris secularibus inflati a pestiferis errorib⁹ rapiantur. seducanꝫ. obruanꝫ. Quot putas hāc ob causam hereticos esse de his q̄ speciecenus in ecclesia puersanꝫ. Horresco memorās. b vita mōstrat/ voces b sacrilege indicāt/ q̄s inꝫ vina eputlas ꝛ cōuiuia impudenꝫ euomunt. Illic sub ioci specie hereses effundunꝫ cū nullus in fidem casdat locus. Vbi ꝫ theologos/ totis itur sentētiis ꝛ irrisorijs interrogatōibus. Eo tūc de sacri bonis disputaꝫ vt in tps nostrum vere inciderit illud Persij de romanis. Post prandia q̄runt romam de satur quā dia poemata narrāt Theologia ab eis stultilogia nomiaꝫ. ꝛ que sola aut pncipalis in arce locari debuerat: tāq̄ speculatrix sagacissima ꝛ in compatōe eius quis alia ignorantia dari pōt/ in ima deiciꝫ/ calcaꝫ/ reputaꝫ pondus ingens. q̄netiā si fama non mentit/ platonorum nōnulli (qđ vix credere ausim/ stulticie pa-

lam arguunt homies theologie operam impendentes. ꝗsi ipa res sit fatua. inutilis. fantastica. theologicus inq̃unt. ꝙ fantasticus. O nefãdas diabolicasq̃ voces. ⁊ perditissimis autoribus suis simillimas. O putrida ora/ferro cauterisanda. que tam spurcidũ ỽbum expuerũt. Ista certo non irrisio est. sed mera blasphemia. ⁊ ẜ igne ⁊ ferro exterminanda essent. p̃ftim in p̃latis q̃ de necessitate salutis fidem explicite scire debẽt psuadere insup ⁊ ꝫ hereses si pullulãt acriter sapienterq̃ ptegere. Tremẽda hec talib⁹ vera tñ sententia. Neq̃ em̃ domũ suã prudenẽ instituit set xp̃us. nisi ad illius ꝫ hereses vastatrices tuitionem ꝗsdam obligasset. Quos aũt alios ex officio magis astrictos reperies? ꝓtens sit (inq̃t ap̃lus de eꝑo) hortari in doctrina sacra ⁊ eos q̃ ꝓtradicũt arguere. ad Titũ. j. ꝓbat hoc durandus. iij. di. xv. Audent tñ eorũ aliq̃ (put fert religio. Et miramur igit si eccl̃astica dom⁹ p̃turbaẽ. si spũali tempaliq̃ incõmodo quatiaẽ. qñ e specula theologiam p̃cipitãt ⁊ in eius locũ dña ignorantia sublimaẽ? ꝓpterea inquit ipsa. Captiuus ductus est ꝓp̃lus meus qz nõ habuit sciam. Esa. v. Scientiã loquit spũalem diuie legis/non animalẽ ⁊ mundanã q̃ aut iudicare de nỹs numerandis ⁊ extorquẽdis/solerẽ solet diferere. In spũalib⁹ aũt ceci sunt ait veritas. duces cecorũ/nimirum si ambo in foueam cadunt. Et etate nr̃a/nimis heu verũ est ꝓphetaticiniũ Speculatores eius ceci omnes. Esa. lxvj.

6 **Tres scõm hoc de theologie ꝓtemptu ⁊ electõe a specl̃a elicio considerationes.** ¶ Prima in eccl̃astica dõmo / in qua vnius corpis membra sumus ỽm ap̃lum in epl̃a hodierna sit̃e est si theologia odio habeatur aut ejciaẽ/quemadmodũ si membra hois in oculos ꝓiurarent/eosq̃ extinguerẽt. vel vt esop⁹ refert velut si ventrem homis vsq̃ ad exinanitõem sine cibo digerere ꝓmitterẽt. ꝙ si hõ tunc piclita esset? vestrum sit iudiciũ. Theologia quipe eccle ⁊ fiastici corpis oculus est. ⁊ vẽter etiã spũales cibos glutiens. coquẽs. ⁊ in cetera mẽbra delegãs. ¶ Secũda ꝓsideratio. In eccl̃astica domo/maloris esset meriti qui theologiam foueret ⁊ eam in popul̃ lucem abũdare faceret/q̃ si instituret aduocatos ⁊ medicos/q̃ gratis paupib⁹ patrocinia medicaminaq̃ tribuerent. ¶ Hirarl̃ forsan sed ꝓspicua est rõ. Eligibilius em̃ p̃clari⁹ at q̃ diuinius est animarũ q̃ corporũ indigentiỹs succurrere. q̃ quante sint/cogitare stupor est/ex quo liquide conspicimus/q̃ alti meriti sit/recto vt fieri decet fine. nõ questuoso. non ambitiosa. ẽpi theologie studiũ impendere/p̃cipue in tanto eius odio/tantaq̃ penuria. ¶ De theologia loquor/non que ad ỽbosam ⁊ sophisticã loquacitatem ⁊ chimerinã nescio quã mathematicaz rẽ dacta est. sed que metit fidem moresq̃ cõponit. Et ab aliq̃bus forte non minoris meriti iudicaretur se in hoc studiũ deuouere/q̃ sine eo religionem ꝓfiteri. Hic tñ nihil assero. ¶ Rursuz eadem ex radice dilucidũ est/q̃ friuola si nõ potiꝰ iniqua nominek iudicanda sit quorũ dã ifideliuz opinio qui in regione eccl̃astice domus/sciẽtiaz adinuentionũ humanarum audent asserere ipi theologie p̃ferendã nisi fortasse inquiũt vel i locis vbi publica viget hereſuz dogmatisatio. ita videlicz/quasi sacre scripture nullũ aliud sit officium q̃ patentiũ hereſuz extirpatio. ⁊ non etiã mores componere/erigere spem ad celestia/ discernere inter peccata/omẽs humanas institutõnes ad diuine legis lineam corrigere fidem insuper iam plantatam ne euellaẽ aut errorum zizanỹs misceaẽ obꝛuare. qm̃ verũ est metricũ illõ. Non minor est ỽtus q̃ querẽ parta tue. Hec autem ⁊ cõsimilia sapie officia si p̃clariora sint/ ⁊ viris domus eccl̃astice rectoribus digniora. q̃ assiduos litiũ disceptationũq̃ tumultus sup reb⁹ innumeris audire/ ⁊ ỽm cerimonias q̃sdam ⁊ innumeras constitutionũ ambages/causas circũuoluere/iudices ỽo cõstituo. ẽ pacto si p̃us ad memoriam reduxerim illud ap̃li. j. ad Cori. vj. Secularia igit iudicia si habueritis ꝓtemptibi les qui sunt in eccl̃a illos ꝓstituite ad iudicandũ ¶ Tertia consideratio. Per scietias humanas tempaneo eccl̃astice domus regimini/ curã tantam impendere/vt spũalis gubernatio pene deseraẽ/videẽ non mediocris occasio diminuẽde tempalitatis Cur ita? Quoniã sublato fũdamẽto cui tempalitas innitiẽ ⁊ ob quaz cumulatius abundauit. edificiũ ruinã pati necesse est. Quãobrem hoc in loco recordari placet illud quod a Valerio li. viij. c. ij. sapienẽ dictũ ab anaxagoro p̃dicaẽ ipis athenien̄sibus. Videte inquit ne dum celũ custoditis terrã amittatis. Verto sententiam. Videte eccl̃astici ne dum terrã custoditis celũ amittatis. Agnoscitis p hoc q̃ p̃niciosa res est theologiã e specula eccl̃astice dom⁹ ejcere. ¶ Sed expecta omnia nõdũ audisti/ neq̃ ei tantũmodo p speculatore posita est ignorantia verũetiam pte in aliqua domus/videbis stantẽ pianitore mundanã timiditatem vel timidam ignauiã/ praua vtiq̃ ⁊ ineptissima hostiaria/ qz nec diuinũ honorem/nec domus salutẽ in aperiendo claudendo ve ꝓpendit/sibi satis est dũ placeat mundo. Veniũt indociles pueri vagi. moribus incompositissimi. Affirmant se alto claro q̃ sanguine ꝓgenitos/familiares regũ / ducũq̃ amicos. miscent cũ p̃cibus minas dicuntq̃ cum Abimelech Judic. ix. Cõsiderate q̃ os vestruz ⁊ caro vestra sum. Quid agit nostra hostiaria?

Sermo dñica. xix. post penthe.

Moribus nomi suo ꝓgruis vtiť. formidat tremit. ⁊ vt verbo satyrico vtar/ad mote trepidat arundinis vmbrã nil ausa negare. Tales ad celsas eccl̃asticę domus sedes euehit/atq; illaz implet ꝓphęticam maledictõz. Pabo pueros prĩcipes eorũ ⁊ effeminati dominabunť eis. Esaie iij. Hi sunt qui ascenderũt de domo regis in domum domi. Hiere. xxvj. Et qui velut Ozias ecclesiã violenta potestate subintrãt. ij. Paral. vj Sed qui pares sunt in culpa reformidẽt ne simili aut deteriori pena plectanť ¶ Ast alij qui ianitores sunt optimi helizeũ imitenť. de q̃ Ecci. xl viij. scriptum est. Jn dieb⁹ suis nõ ptimuit ꝑncipem. ⁊ in potentia nemo vicit illũ/nec superauit eum ꝙbum aliquod. ſuple depcatõnis aut cõminatõis/nõ inscij q̃ petere docet qui timide negat ¶ Dicet fortassis intra se tacitus aliquis fieri ista oportere ꝓ qualitate temporũ. vt ecclesiastice domui corroboratio maior accedat. q̃si ista. ſ. gens sustentamentũ eccl̃e dei sint. nõ cristus. Eccl̃am mihi crede sustinent. fulciũt et decorant: non lõgus famulantiũ ordo in morẽ decurtatorũ. non faleratorũ equorũ numerositas/ non aucupiũ. non venatio. nõ talorum vsus. nõ meretricũ. sed sancti mores. humilitas. religio. pietas. pudicicia. scꝑturarũq; cognitio. Et quãto eccl̃astica domus a pluribus impugnať/tanto sanctioribus ꝙ exemplis regenda est/⁊ scandalosis ꝓmotiõibus minus ⁊ minus occupanda. ¶ Occurrunt apud histoziã nostram alij homines si non bestie sed potius spurcissime nominã de sunt abiectissimi/spurcissimi/vilissimi/qui volunt intrare secreta domus ac inde timeri ait satyricus/q̃bus notum est illud eiusdẽ Char⁹ erit verri. id est pessimo homini qui verrem tempore quo vult accusare põt/ ꝑpter qđ isti scortorũ ⁊ mulierculariũ conquesitores, sunt argumentationum ⁊ aliorũz quos effari pudet ne pudicas aures polluam submiſtratores. Ad quid? vt ꝓrurientem dominorũ suorũ libidinẽ expleant/ imo irritent ⁊ succendãt Quare sic? vt inde cari habeanť/amenť/timeanť. Quid vltra? Jsti ad beneficia diabolica petũt ingressum. petunt cuz iniquis portionem/⁊ eo importuni⁹ ⁊ impudentius quo parua eis merita suffraganť ¶ Subeunt alij homies sceleratissimi/bonorũ crimina torẽs. qui cõiuratiões contra eccl̃asticã domuz fieri audacib⁹ mendacijs asserunt/vt soli inuigilare/soli rempublicã conseruare iudicenť. vt ꝑinde sublimia dignitatũ scandant loca. Hostiaria ꝙo nostra/tales ⁊c. sed linguam compesco. Scio de quib⁹ loquor Qui verũ dixerit accusator esset inq̃t satyricus. Non aũt illud nouũ est. Habes. ſ. Bach. qualiť venerũt viri impij ex isrl̃ ⁊ alchimus cũ eis/q̃ volebat fieri summ⁹ sacerdos. ⁊ accusauerũt populũ apud regem. Se quiť. Alchimũ constituit rex in sacerdotiuz. Et vtinã nullos modo alchimos haberem⁹. R. p. non sic. ꝓfecto non sit sonantissima eccl̃e dom⁹ tuba/parisien. vniuersitas compulsa silere fuisset/non talem in suis deliberatõibus passa esset calũniam. Sileo de aptione ⁊ vsu clauiũ i vtrocꝙ foro. curie. ſ. et cõscientie/nec de collatõne sacramentorũ loquar q̃ nullis vnq̃ verbis/ nullis eloquentie viribus/ne Tullius q̃dem exprime ret eos q̃ in hac parte abusus fiũt. ¶ Postremo cernite quis in eccl̃astice domus locis plurimis pastor locatus est. Nunq̃d ambicioſa rapacitas Fortissime deus/talem e terris abijce pestem. seua est/crudelis/atrox/horrida/insatiabilis/ truculenta. Credis eam oues pascere. erras. Expoliat/rodit/vorat enecat. ⁊ leuissima occasione ꝙ fulminatõnes excõmunicationum foras mittit Suorũ insup satellitũ turbis magna voce Terentianũ illud in de chyra iculcat. sedulo te moneo ⁊ horror ne cuiusq̃ te misereri quin spolies mutiles laceres quanq̃ nactus sis Audire tamẽ debuerat Tiberij cesaris rescriptuz boni pastoris esse tondere pecus/nõ deglutire. Sueton. li. iij. Quanto satius tutiusq̃ fuerat non habuiſ se pastorem Sic irato Ioue/fabulosis ranis hydra transmittiť. Sic pficiunť agnis lupi/cerui/ leones. Ut formidandũ est ne ad hanc irã peccata nostra deũ concitauerit qui regnare fac̃ hipocritã ꝑpter peccata populi. Job. xxxiij. Hęc ambitiosa rapacitas illa est q̃ redditus eccl̃astic̃os diripit. ⁊ q̃ gratis ministrare debuerat. vili ꝑcio compare compellit. obaudiens xp̃o iubenti. Gratis accepistis gratis date. Mat. x. Facetissima aũt. i ꝑ loco sed mordacissima est ambrosij respõsio. Nemo inq̃t gratis dat. q: nemo gratis actipit ¶ Jsta se dñam reputat eorũ q̃ in eccl̃esia sunt ꝓuentuum nõ administratricẽ ꝙ apostolicã diuinamq; sententiam. ſ. Chor. iij. Sic nos existimet hõ vt ministros xp̃i/⁊ dispensatores mysteriorũ dei ⁊c. Zelato ꝙ itaq; est. idoneos ad diuinũ ꝙuitium eligere. quibus sic electis ꝙ modũ accessorij ⁊ ꝙ sua sustentatõe cõpetunt temporales fructꝰ non eligentib⁹ ꝑ latis. Et quo ꝓbat tamen ꝓbatissima deductõe Puranꝺus. iij. sen. di. xxv. ꝑ latos nullam sug̃ vendi tione hmõi reddituũ habere licentiã. nullã a sy monia ca prauitate excusatõz ¶ Nunc igitur ecclesiasticam domũ quãdo talibus mõstris repleta est spera ꝓsperari. Spera viros eccl̃asticos/ apud p̃ncipes seculi decetero honorãdos esse. ⁊ non potius abiectissime q̃ abiectissime viuunt cõculcandos. Nam quos ad reuerẽtiam maxima humilisq; sanctitas. Mirarer si nõ ꝙ oppositum stultitia/ſupbia. rapacitas. nequitia. ad irrisionem eorũ indignatõnemq; ꝓuocẽt/⁊ adtrahendũ datrices manus suadent Cur inq̃unt dabimus? Ut. ſ. isti lautissima fusione inebrien-

tur.luxurient/voluptatibus oibus impudentiſ
ſime demergant/vt oē eorū ſit ſtudiū aliene pu
dicicie inſidiari/opes fraudib⁹ a popul'rape.et
denicq deteriores eſſe oib⁹ hoib⁹. Sed ve ſubdi
tis qr quicq̄d delirant reges plectūt achini: ait
Horatius. Satis ſupq satis. R.p.ad eccl'aſti
ce dom⁹ euerſionē erat cecā ignorantiā in ſpecia
mundanā timiditatē in ianua/ambitioſaz rapa
citatē ſup paſcua collocare. Heu heu nūcq ſoli
tarius eſt male ſortis aduētus. Et vt recte Te
rentianus laches ꝓquerit/venit alio ex alio ma
lum/rumpit ecce interim in eccl'aſticas ſedes fu
rens diſcordia/ptinaciſſimaq diſſenſio. Et cuz
ipis miſeriarū oim cumulus effundit. Dici ne
q̄t quantas aiaz ſtrages/q̄ve diſcrimina/quot
odia/q̄les plagas ſecū aduexerit. Nam dum fi
nis eſt fit indies ſeuior/t vix eſt qui ſue depulſi
oni diligent intendat. Ignorātia neſcit. būana
timiditas nō audet:ambitioſa rapacitas nō cu
rat:cq̄q̄ em intēſa rapacitas(qr de illa loquor)
totū p fas vl'nefas occupare deſiderat: mauult
tn̄(iuxta decretiſtarū regulā)ptem bre etiam in
iuſte:cq̄ toto iuſte ꝑuari. Itaq̄ crudel't mater
ne pietatis expers: horrende intonat illud .iij.
Regl.iij. Nō mihi nec tibi ſit:ſed diuidat:prob
dei t hoim fidem:q̄ vocum impietas eſt? Que
iſta dementia:qualis crudelitas? Vach q̄triſti
malignoq̄ ſidere nati ſum⁹:vt q̄d viuim⁹ intuē
tes mala domus nre nec obſtam⁹? Que tanta i
hoibus inhumanitas t barbaries:vt in eā infe
ſto diſſidioz tumultu pax non querat? En quo
diſcordia ciues pduxit miſeros:inq̄t maro. Ex
pecta pauliſp t non dico odioſum ꝫ capitale cri
men erit de vnienda reſartiendaq̄ eccl'e domo
ꝺbū facere. Adeo res in malo loco ſita eſt.adeo
non miſeret oipotens:deſperatiōi ꝓrima miſe
reatur inq̄t. Et putas miſerebit de⁹:t ꝫ im
petrabit ceruix nra t cor ꝓtumax.q̄ tot mal'pref
ſa t obruta nō deijcit. nō humiliat. nō ad dñm
ꝓuertit. Monſtra ſi potes q̄t ꝓceſſiones orati
oneſq̄ generales ad diuine miſcōie implorātōz
celebrate ſunt:q̄ indicta ieiunia.qualis ad extre
mum morū emendatio? Relege tn̄ ſingl'as in bi
blia de iudeis hiſtorias. ille te docebūt ſi neſcis
nunq̄ eos a tribulatōibus t ſciſmatib⁹q̄s pluri
mas ppeſſi ſunt fuiſſe liberatos.q̄ſq̄ in ſacco t
cinere humiliarent.q̄ſq̄ orationū generalium
t ieiuniorū frequētia diuinā placarent offenſaz
Ita eſt ꝑma t recta pacis adipiſcēde via. poti⁹
q̄q̄ p indignā potentiū ꝓmotōz aut martem ſan
guineū.iij.Re.xij. Nō aſcendetis neq̄ bellabi
tis ꝫ fratres vros filios iſrl'.reuertat vir in do
mum ſuā. vulnus em̄ antea fomentis ſuauiori
bus temptandū eſt.cq̄ viuam ferro carnē reſeca
re.ne obtingat illud Lucani. exceſſit medicina
modū. Sed p viſcera miſcōie dei nri miſerea
mini ſtādē q̄cunq̄ poteſtis t debetis atq̄ ſuccur
rite. Ite in vram eccl'e domum t molli pectore
pijſq̄ ocul'deſolatōz ei⁹ inſpicite.accingimi ve
locit t viril'generoſiq̄ animi robore.ad defen
ſionem ei⁹ ex aduerſo ꝓſurgite. Audete tādē ali
q̄d vra ꝟtute dignū qō ois etas celebret. quod
faciat vos fama ſup ethera notos.qō ad vltimū
eterna vos felicitate coronet. Difficile eſt fa
teor.ſed tendit in ardua ꝟtus. Aderitq̄ auxili
ator dñs mox vt bona ceperi tis. Sinaūt. ratōz
date quo pacto de eccl'a viuitis.cui talentum a
dño diſpēſandum ſuſcepiſtis? Nulla ꝫ vulnera
toleranda ſunt nulla mortis. Et ꝫ tn̄ ſi exigerēt
ꝓ gregis ſalute ſubeūda erāt. Excuſatio nulla ē
ſi vris opibus.imo nō vris ſed xpi.ſi honorib⁹
fictis.ſi caducis ſedib⁹ in tāto viuētiū t mortuo
rum diſcrimine ꝓcitis. Hea q̄dē opinio q ꝫ hi q̄
ꝓ negligētiā vram in inferno purgatorio ve tor
quent.acerrima vos lamentatōe añ iudicem ex
paueſcendū exaudiendi accuſant t inculpāt. Et
q̄ fugietis cū vindicta aduenerit/infeliciſſimi q̄
liter horrendas dei viuētis manus euadere ꝓſu
ditis ꝓditiſſimi hoim? O hoim inquaz ꝓditiſſi
mi q̄liter euadere ꝓfiditis? Atuero timeo ne
incaſſum ꝟba fiant ne abſentibus t ſurdis/t(vt
grecū eſt ꝓuerbiū)aſino lyra tangat. Et qñ ſic
eſt vēdant rapiāt/lacerent/diſſentiāt/pugnēt/ꝓ
iurent/t eccl'aſticam domū ꝓcul'expoſitā deſer
tamq̄ relinquāt/t ita hercle relinquūt plurimi
t in alias dom⁹ ſe tranſferunt. ꝓpterea obſurde
ſcūt eccl'e clamorib⁹/dolorib⁹ t erūnis. Et in
q̄s domos abierūt.ſi interroges reſpōderem(ſi
res iſta laſciuie pateret)ipos ad viſendas poe
tarū domos emigraſſe. Quoſdā apud Virgi
liū.j.eneid. in temulā eolij ventorū regis domū
Et hi ſunt q̄ aſſiduis ſupbie flatib⁹ tumēt/vl'vt
euāgelico exemplo vtar.q̄ arūdo ſunt vēto agi
tata aut qui nauiculā petri in ꝫ mūdo ſali vaſto
turbine illidunt ſcopul'/t in rapidos ſciſmatum
fluctus obuoluūt penecq̄ demergūt. Alij apd
Valeriū fluctū in argumanticon male iocundā
ſpurcide veneris domū frequentāt.q̄ libidinib⁹
obſcenis immerſi/illas deſperataz libidinū vel
voluptatū voces egerūt. Exiguū t cū tedio eſt
tpus vite nre. Venite igit fruamur bonis que
ſunt/nō nos ꝓtereat flos tpis/coronem⁹ nos ro
ſis añq̄ marceſcāt/nullū ſit ꝓtatū qd non ꝓtrā
ſeat luxuria nra. Hab. ij. Quoſdam ſuſcipit
Ouid.li.iij.metamor. in atrā domū luminanti
meridie/q̄ bonorū laudib⁹ intabeſcūt t neq̄unt
cū eis q̄cq̄ pacifice loq. Heu.xxxiij. Viles ſauli
q̄ non rectis oculi aſpiciebat dauid.j.Regū.x.
Parteq̄ collocat idem ouid.li.x. in ſapozifera
in habitis ſomni domo q̄ cū fatuis ꝟginib⁹ dor
mitauerūt oēs t dormierunt. Ab eodē intro
ducit ps altera in egenā marcide famis domuz
li.viij. Quos auri ſacra fames macerat t exan
gues reddit.ſempq̄ auidis faucib⁹ aurū bian-

tes.qz non impletur auarus pecunia. Eccs. v. Incolũt nonnulli (apũ Statiũ.theb.li.vij.) ferreas cruenti martis edes. De q̃bus dici põt illũ ij. Mach.ix. Bella nutriũt z seditões mouent Cõtra ds psal.impcak. Dissipa gẽtes que bella volũt. Alijs placz strepidula loq̃cis fame domus. Mat.xj. Qui cũ athenien̄sib⁹ ad nil alĩ vacant: nisi audire aut dicere aliq̃d noui. Actu. vij. Et vt Naso ait. milia rumorũ ꝓfusaq; ꝟba volutãt. Demũ qũ mireris q̃busdã in electõe infernal' curialiũ furiarũ z vere infernal' domus est. Metamor.iij.et eneid.vj. Quib⁹ apta est vox illa Iob. Infernus dom⁹ mea est Job .xvij Possem z in alijs poetaꝝ domib⁹ eccl'asticos viros ostendere cũ truci|polipheno. Eneid.iij. Cũ seuo lichaone metamor.j. Cũ fure caco. eneido. viij. Cũ sacrilego busyride Tragedia Señ. p̃ma z vlti. Cũ estuante vulcano. Eneidos .viij Et in laborinto Dedali metamor.viij. Cuz semisero minotauro. Et ita de plurimis iuxta morũ merita .sed omittam⁹. Nõ est sobria res in tã vasta z tremenda eccl'e tempestate/operose fabulosa ꝓquerere. Cõmonuisse ad extremũ suffecerit eccl'asticos viros/dom⁹ sue neglectores/vt si quid in eis paterne ꝟtutis est/siq̃d viuifici dei. siq̃d ad deum timoris vel amoris/si vlla deniq; mortis eternorũq; incendiorũ recordatio/vnusquisq; ꝑtinus resipiscat redeat acceleret/audiatq; mysticis ꝟbis inuitantẽ xp̃m ad curã hui⁹ domus p̃cipuã Vade inq̃t in domũ tuã. Dicere xp̃m credito. Noli iustũ ꝓtemnere/dñs sum/q; p̃cipio vade Luc.xj. Dicebat cẽturio domi⁹ militũ. Dico huic vade z vadit. Et si pudet o hõ p̃ceptis hoim obedire. saltem obedient' pare deo. Dehinc extra ne sis ꝟ fungere dato tibi officio/z vade in domũ tuã. Naz oñdit ꝟm apostoli sententiã: ep̃m esse domui sue bñ p̃positum j. Thimo.iij. Exemplo ioseph q̃ gubnabat creditam sibi domũ. Gen.xxix. Et.ij. Par al'. xxix dicebat Ezechias. Mundate domũ dñi patrũ vestrorũ. Sequit. Sacerdoti ingressi sunt templum domi vt sanctificarẽt illud. Et vtinam verus esset ꝟmo iste etate nr̃a/nõ ita polluerẽt domum domi. Ad extremũ debz ad ꝟ allicere p ꝓprietatis ratio/qz non in externã sed tuã domũ mitteris. Ob ꝟ Gen.xxxvij. dicebat Jacob ad Laban. Justum est aliq̃n vt etiam ꝓuideaz domui mee. Et eccl'astici debent ꝓuidere vt nõ fiat domus oronis dom⁹ negociatiõis. Job.ij. Ne de domo pie sanctitatis vere interrogetur illud Hiere.vij. Nunq̃d spelunca latronũ facta ẽ domus ista? Et alibi. Quid est q; ꝟuus me⁹ facit i domo mea scelera mꝛta? Ne insup maledictiõis illius sit ꝓticeps. Ue q̃ opulenti estis in syon ingredientes pompatice domus ier'lm. Amos. vj De q̃bus Ozee. ix. Ejiciam eos de domo mea. Per oꝑositũ bonis iustisq; eccl'asticis z domũ eccl'e ꝟm rectam regimis regulã introeũtib⁹ pot licek dñs. Esa.lvj. Letificabo eos in domo orationis mee: hic in p̃senti ꝑ gr̃am et bone conscie tie tranquillitatez. z in futuro ꝑ gl'am z celestis domus felicitatem. Quam nobis p̃stare dignetur zc. Amen. Finit sermo matutinalis

Sequitur collatio ei⁹

usdez ꝟmonis de reliquis duabus domibus .s. ꝓprie conscientie z celestis gl'e.

Imperialem summi regis domuz/ fident vadim⁹ immunitatis egentes: si non eã de decoro erroze poluentes violauerim⁹. violata quippe immunitas. immunitatis locuz nõ relinq̃t. Violant aũt eã q̃ eã q̃cũq; vicio sordidatam asserunt z ꝓphetantis oraculũ/domũ tuam dñe decet sanctitudo in longitudine dierũ Quis vnq̃ locus. R.p. dei electior singulariorq; domus fuit q̃ maria/quã si decet sanctitudo in longitudine dierũ: nullus ꝓcul dubio vite dies nulla hora a sanctitudine secludit. Hocipsiz pia credulitate ꝓfitentes ad hanc domũ refugi vnanimes occurramus occurrẽtes veneremur venerãtes implorem⁹ implorantes salutem⁹/ dicentes. Aue maria. Vade in domum tuaz vbi p̃us.

Idcirco trãssumptio

nibus metaphoriscq; ꝑdicantes vtimur: q̃tinus noua/minus fastidiat varietas/z a cognitis ad apprehendenda magis ignota subnectet z suble uet. Nuta em̃ nob (exempli gr̃a) domus materialis sensu q̃tidianoq; vsu maxime cognoscit. p illius similitudinẽ q̃si p vehiculũ aliq̃d in occult tarũ rerũ. s. ꝓscie z gl'e comp̃hensionẽ/facili⁹ elevamur. Hec me ꝓsideratio pmouit/ vt p⁹ litteralem thematis nostram domũ de ea postmodum p allegoriã tanq; de ecclesia dissererez multis q̃dem ꝟbis sed' ꝑ rei magnitudine acetiã dignitate indignissimis vel paucissimis. Nunc q; in me eadem cogitatio est sicut policit⁹ sũ de aequillior ꝟmo trãscurrat q̃ ad nosip̃os nos reuocet retorqueat atq; reuerberet. Recto siq̃dez ordine post incitatõez ad regimen eccl'e. de exhortatione componende cõscie ordiẽ oratio. q⁹ (vt apl's ait. j. Thimo.ij.) Si quis domui sue ꝓesse nescit/quõ eccl'e dei diligentiã habebit? Ejsdem ꝟo ꝟbis q̃busp̃ceptor me⁹ dñs cameracẽsis/tractatũ suũ de aia exorsus est. incipe: veteres tradit autoritas/diuinũ illud fuisse apollis oraculum. Nosce teip̃m. Jnde est illud Juuenalis Ecelo descẽdit gnoti se. figenduz z memori tradendũ pectore. Huic cõformis est ꝑ sij monitio. Tecũ habita vt noris q̃ sit tibi curta supellex. Et iterũ. Nec te q̃siueris ex ꝓcul

dem q̄ sniam thema nr̄m si ad mores deflexeris insinuat Nēpe q̄d aliud est dicere. vade i domū tuam q̄ habita tecū. teq̄ ip̄m cognosce: ¶ Būt itaq̄ plurimi q̄ a semet lōge pegrinant/ ⁊ vt histrionū/parasitorū q̄ mos est nullibi rarius q̄ i domo ꝓpria morā faciunt/nullibi molesti⁹ ¶ Mirabile dictu Eos citius in alia quauis regiōe q̄ apud seip̄os reperies/mō p curias discursāt cū adulatōe/ambitōe. detractōne/nuncinter muli ercularū greges volutant cū libidine. frequentissime vo inf auri argēti ve cumlos incedūt/ductrice cupiditate nauigant maria/aera peruolant/humi repunt put stimulantiū curarum varietas trāsuersos p̄cipitauerit. Qui apud se si q̄ ratur. illud habebit rñ⁹. puerb. vij. Nō est vir in domo sua. Horū q̄libet vt in domū suaz erat nec se deserat/monēdus est p vocē xp̄i salutiferam. Vade in domū tuā. ¶ At q̄dā forsitan oppositōes hoim/volunt inepta extortaq̄ appellatione domū dici/imo vide q̄so q̄ aptissima rōe. Semisti opinor quēadmoduz phs in pol. li. j. c. j. cōitates instituturus diffiniuerit domuz p̄stantem ex viri ⁊ mꝛis suiq̄z ⁊ liberoꝝ sociali cohabitatōe cōponi. Sicubi aūt fuī desint/bonem esse posuit pauplbus ꝓ ministro. Et ita ex hac societate tres ordinat p̄cipat⁹/nuptialē int virū ⁊ vxorē. despoticū ⁊ fuilem sup fuuz. paternum vt regalē p̄is ad filiū. Singul' post hec singula tribuit officia ¶ Nolo aūt mihi credas si non oia hec eadem in hoie mōstrauero. Si autoritatē mauis/p autoritate est Aug⁹. in de spū ⁊ aia. c. xxxij. Si ratōi plus ꝓsentis ⁊ patrem q̄ris: intellectū offero. qui p̄ncipium orīgoq̄ ē totius spūalis ꝓpagatōis in anima. Si vxorē postulas q̄lem aptius respōdebo q̄ ipam voluntatem q̄ inſeparabilis socia est ⁊ indiuidua comes intellectus/ sine quo volūtas/inualidi nullius ve consilij est. ⁊ nisi vxorio federe secum misceatur infecunda prole/sterilisq̄ pmanet. Prolem nūcupo/affectuum cogitationumq̄ veluti totidez filiorū ꝓpaginem. Seruos vo in promptu mōstrare est quinq̄ sensus ipos. Circūspicite neq̄ bos deesse iudicabit si brutalis indomitiq̄ cōris naturaz attenderis ¶ His intellectis nō operosum erit in homine triplicem assignare p̄cipatum. voluntatis ⁊ intellectus adinuicez nuptialis est. Voluntatis ⁊ intellectus super act⁹ suos/paternus ⁊ regalis. Amboꝝ super sensus ⁊ corpus despoticus ⁊ fuilis. Vides vt suspicor ⁊ ante oculos tuos positum habes. q̄ decentissima similitudine. homini duz ad sui cognitionem mittit/dictum extitit. vade in domū tuam hoc dicere est. Teipsum rege. cognosce atq̄ recogitans iugiter cōsidera. Vade inq̄t ⁊ officiuz quod vniuscuiusq̄ p̄nominatorū ꝓpium est/nō inaniter exequere. Sciueris q̄d patrem iubere/ quo pacto vxorem q̄uere oporteat. q̄liter prō creare liberos. seruis imparе dominū/hospites suscipe cōuenīat. ¶ Et in p̄ncipio siquidem ad materialis exemplar/spiritualis fabricanda domus est. atq̄ vt in basso humilitatis collocet tenendum est metricum illud Poetū p̄ceptum. Humili domū memento certo figere saxo. Quā uis tonet ruinis miscens equora ventus. Tu cō ditus quieti felix roboze valli. Duces serenus euum ridens etheris iras. Item tragicū illud i hypolito. Non capit vnq̄ magnos motus humilis tecti vel plebeia domus circa regna tonat Et rursum in hercule furente tragedia p̄ma. cuius titulus est. h. f. metro. ij. ¶ Me mea tellus lare secreto tutoq̄ tegat. Certa sedet sordida parue fortune domus. Talem sibi fabricauerat nauta ille inops. sed securus anuclas. de q̄ Lucan⁹. Rectorē dominū q̄ ratis secura tenebat. Haud pcul inde domus recto vallo roboze fulta. sed vnco sterili cannaq̄ intexta palustri. Sequit. Securus belli p̄dam ciuilibus armis. Scit non esse casas o vite tuta facultas. Pauperis angustiq̄ lares o munera nondū. Intellecta deū In tali p̄terea vitam egisse ponit Valeri⁹ li. vij. c. j. ip̄m aglaum sophodiū. qui q̄uis archadie essz pauperrimus apollinis tamen responso gigilidorum regi opulentissimo in felicitate plat⁹ est. Et respondit magis se ꝓbare securitatē ridens tuguriū q̄ tristem curis ⁊ solicitudinibus aulā Nunq̄d banc in habendis edib⁹ modestam humilitatem cesar augustus tenuit. qui domū suā eo q̄ paulo eminētioz esset alijs/coequauit: De hoc Ouidius in de fastis li. vj. Nec paruuz huius rei nobis christus reliquit exempluz. q̄ non marmoreas domus sed humile p̄sepium sua natiuitate illustrauit Quāobrem his admonit⁹ ob fuatum habeas securā tibij p̄i tranquillāq̄ humilitatis domū cōstruere. Qui em altaz fecerit domū suaz q̄rit ruinā. ꝓuerb. xvij. Nō. q̄ nisi dñs qui tantūmodo humilia respicit edificauerit domū: inuanū ⁊c. ¶ Post extructā humilitatis domū cura restat p̄cipua ordinare familiā ne domus sit/in q̄ nullus ordo sed sempiternus horroꝝ inhabitat/fugiendaq̄ omibus modis a domo discordia p̄m pitagoricoꝝ sentētiā/ cui⁹ meminit Hiero. in epla ad rufinū. Ad q̄ retorqueri pōt illud Aristo. enigma ibidem positum hyrundinem in domo nō suscipiendā. i. garrulā loq̄citatem. q̄ effectrix est iurgioꝝ ¶ Subinde vt voluntatem intellect⁹ doceat q̄si marit⁹ sponsam necesse est/ q̄tinus ea apetat q̄ recta sūt/adhibeat modū desideriis: ⁊ se incōsulto velit nihil Semp memineris/ nō ob aliud egregiā ade domū miserabili ruina deiectaz/ q̄ q̄ vxor p̄cupida fuit/⁊ volūtas p̄cep⁹/temere sine intellect⁹ filio pomū visu decoꝝ p̄ripuit ¶ Horro/obuia caute/ne rixosa sit volūtas. ne aut fumo domꝰ abūdet aut stillicidijs ꝛpleat. alioq̄n abeūdū

tibi est/mihi nō credis/dicenti ꝺ sapiēti fidez ꝑ-
sta. Quid fum⁹ si petis nisi ignorantia oculos i-
tellectus pstringens. q̄ circūseptus vix secū ha-
bitat fugit se potius ⁊ horret veluti quandam
mortis imaginē? Nō ꝺeñ exp̄ssit dicēs. Deiuz
sine lr̄is mors est ⁊ viui hois sepultura. Dehinc
q̄d p stillicidia nisi labiles instabilesq; cogitatio
nes accipim⁹ q̄bus exagitatus intellect⁹ ad seip
sum redire ⁊ in seipo cōsistere neq̄t? Rixosa ꝟo
m'er est voluntas improba. ⁊ q̄ in sensualitatis
naturā pene degenerat. Hec assiduis malaꝝ cu-
pidinum stimul' vexat intellectū eūdēq; volitio
num ac nolitionū mutuo altercantiū litib⁹ inqui
etat/vult calcatis spōsi legib⁹ impare put libet.
Intonatq; illud satyricū. Sic volo sic iubeo. sit
ꝓratōe volūtas. Quid agat tūc intellectual' sen
sus/reclamet nō exaudiet/p̄cipiat non obediet
⁊ obiurget acerbius sono remorsu ꝓscie feriet.
Quid igit reliquū est nisi semet e domo p̄ripe
Nihilomin⁹ pistendū est viril'r. videbis furore
voluntatis sedato/ipam dare victas manus/lu
gere cōmissum. veniaz vltro imp̄cari. Et q̄uis
recessum pares/sponte reuocabit ingens illud
creuse ad Eneā?hāc pmā tutare domū. Eneid.
ij. Ita tñ nisi obstinata sit ac in reprobū sensum
data/tū etiā monēda est/tum coarguenda/ꝛne
talia p̄sumat in posterū legibus coercēda. At
altera supest intellectui solicitudo/fuos compe
scere. ⁊ neq̄n dñatōz vsurpent/studiosissime pro
uidere. Itaq; effrenes sunt ꝓtumaces sunt/inḡ
tissimi sunt/ꝓfestim vt dñm suū eis beniuolū in-
dulgentemq; senserint: exiliūt. Repente dñm p
prium discerpūt vt canes sui Detamor. iij. at/
q; eum indignissima tyrānide p̄munt/verūq; ex
periet illud sapient. Qui delicate a puericia nu
trit fuum suū. postea sentiet eū ꝓtumacē. puer.
xxx. At ibidem. Inimici hominis domestici eius.
Quāobrem eos si renitētes sint/bonarū consue
tudinuz arceat cōpedibus ⁊ inertes assiduis ex
ercitationū ꝟberib⁹ vrgeat. Quotidie insup
set ⁊ amplius/p̄cipue hora nocturne q̄etis/cum
te lectus suscepit/ponat intellect⁹ cū eis q̄si cum
suspectissimis dispensatorib⁹ ratōz. Nullū ꝺ p̄-
cepto salubri⁹/nullum viro p̄ftim xp̄iano effica
cius pōt esse. Nō secū se facere solitū/ipe Gene.
iij. refert de ira. Interroget intellect⁹ in tribuna
li mentis sedēs a singul'/cur sic aut sic/tali i loco/
tali in tpe gesserint. cur sic viderint/sic audierit:
tetigerint/locuti sunt? Puniat mala p timorem
carnificem/p increpatōz errata corrigat/p amo
rem bona cozonet: ⁊ q̄d deinceps agere a quib⁹
subtrahere se debeāt. iterū ⁊ iterꝝ vehemētissime
cōmoneat. Ita dū ad teip̄m nocte saltē redie
ris verificet illō Virgilij eneid. vij. Ipe domū
sera/q̄uis se nocte ferebat. Hoc pacto tecū mul
ta loq̄ris vt p̄cipit. tñ caue ne male loq̄ris. Hoc
mō apud te coram deo causam tuā ages accusa-
tor tui seuerissimus. Idemq; verax testis et iu-
dex equissimus. Ages aūt ꝺ vigilātiori sedu
litate si auribus tuis sp insonare putaueris illaz
vocem ꝑphe ad Ezechiā. Dispone domui tue
quia morieris tu ⁊ nō viues. Esa. xxxviij. O q̄
vtilis p̄sus recordatio. ⁊ que in p̄speris simil' ⁊
aduersis/hoiem sancto timore pauidū. ⁊ qō am
plius est liberū efficiat ⁊ mundi ꝓtemptorē. Fa
cile inquit Hiero. contemnit omnia tē. O q̄
felix somnus iste erit altus liber ⁊ tranquillus/
post hmōi recognitōem sui Anima itaq; tāq; in
sinu iaceat dei. secura p̄sistat/reiectis fedorū de-
moniorū amplexib⁹. Nam totiens inter abomi-
nandos amplexus diaboli aīa dormit. q̄tiens
peccati mortalis conscia impenitens requiescit.
De mane ꝟo intellectus/ipam oculatissimaz
puidentiā cū memoria in speculā mittat. q̄ dili-
genti p̄uisione ac solerti omia occurrētia exami
net atq; denūciet. ne q̄d inopinatū ne q̄d sbitus
ne quid impmeditatū surrepēs cōturbet/aut ne
p inscientiā vtilia p̄termittat. Porro ipsi vo
luntati quam spōsam hois in domo posuimus/
hec obſuanda erūt. fides thori ⁊ castitas iteger
rima: consideratioq; semitaꝝ domus sue prout
inter mulieris fortis p̄conia a salomone positus
est. Suspectos habeat oēs temptationū malaꝝ
q; cogitationū introitus: cet⁹ adulterorum atq;
latrunculorū insidias. Si pulsauerit fores si fe-
nestras impulerint/ꝓfugiat illico ad intellectum
⁊ eo inscio ⁊ incōsulto nullos suscipiat. Si allo-
qui blande ceperint/obsurdescat. Sirenes sunt
suā cantu sopiūt vt demergant/si suos petātam
plexus/cito reūciat/latronū more gerūt: ample-
xant vt perimāt. Si blanda frons ⁊ suauis p̄ē
ditur/non ꝓfidat/arridēt vt irrideāt. Si pmis-
sa p̄missis accumulēt nō credat. Quotidianum
est puerbiū. magni spōsoris: rara vt plurimū si
des est. Ceterū si fallacit sēsimq; obrepe aut
vi palā irruere conent hmōi temptatōes/a se
ꝓtinuo virili animositate aut depellat aut diro
vultu ⁊ acribus ꝟbis increpet dicēs. Deorsum
vos malignissimi seductores nil mihi vobiscum
Abite hinc pcul cū dolis vr̄is: vestrisq; fraudi
bus. qm̄ intus vos ⁊ in cute noui. scio certe q̄d
q̄ritis mea quippe p̄stitutōz/mea infamiā/meaz
denicq; mortē. Et ꝺ ego patiorꝝ misera/non facia
hercle/non vob assentiam. Mobrem auolate
celeriter. aliā q̄rite si potestis/quā vr̄a blādimē-
ta ⁊ male suasa ꝟba illaqueent. que vr̄is credu-
la sit lenocinijs. Me interim sinite. q: non sum
quaz putatis. aut q̄ vestro digna sum ludibrio.
Hac ⁊ simili voce vtaꝝ volūtas spōsa/aduersus
temptationū malarū q; cupidinū insultus. La-
ueat ne eorum vinculis se ligari aut manib⁹ p̄en
di sinat. vel facibus succendi. Obnitaꝝ totis co
natuum neruis: impetui primo. memor tragici
illius in hypolito. q̄ blandiendo dulce nutriuit

malũ/sero recusat ferre qđ subijt iugũ. Sciat ꝑ terea q femina mollis/ꝛ semiplene negãs/pete tem dixerim.ꝛ beata gl̃osaq; prole fecundaꝫ/q̃ se fornicarijs hmõi suggestionibus nõ immiscu erit.infelicissimã vo si talibus seipam exposue rit ꝓstituendã.qz infautistissimos mõstruosissi mosq; ꝛ vipereos peccatorũ fetus gignet/in pa rentem suã armatos.sicut leonem superbie/luxu rie porcũ/canem inuidie/et ita de similib⁹/ꝑ que cruciabit/lacerabit/ꝑimet. Ad vltimũ corp⁹ tuũ qui ferus bos est/domabis.quidebisq; ne ocio torpeat. Saligne nature est/abũde suaui ter q; pastus recalcitrat. Impinguatus excutit iugum ꝛ vehiculũ.fessorem q; deijcit. Audi bus exercenda disciplinis.quanq; fastidij timi dus multa ꝑteream. Nunc qđ extra te vagabũ dus incedis? Recurre ꝑor in domũ tuã. Ecci. xxxiij.ꝛ temet a cõmuni hoim stulticia exime. de qua Hiero.ad Fabinianũ. Solem⁹ mala do mus nostre scire nouissimi/ꝛ liberorũ atq; cõiu ne domus curiosi sumus/negligẽtes nostre Ul cia idcirco nr̃a vltimi cognoscimus.hinc irride mur.hic nob placentes.fabula ꝓlo ꝛ risus effici mur.Quo ꝫ bñ iubet ꝓsus(vt p̃misi ꝛ repeto) Tecũ habita.ꝛ noris q̃ sit tibi curta supellex. q̃tum.s.a vrtutum possessiõe vel pfectõe defic. Vade igit in domũ tuã ꝛ cũ palitico surge p ꝛ tritonem.tolle grabatũ peccatorũ p ꝓfessionẽ ꝛ p satisfactõez In domo tua vigilans. oransq; ꝑmane.illic expecta.ꝛ cũ aduenerit dñs ꝓfetiz aperias ei. Sto inq̃t ad hostiũ ꝛ pulso.si q̃s au dierit vocem meã ꝛ aperuerit mihi ianuã/ itroi bo ad illũ.ꝛ cenabo cum illo.ꝛ ipe mecuz. Apo calip.iij. O miserrimũ te.si abierit.si nõ tãto ho spiti festinabũdus occurreris.si nõ inuitaueris dicens. Mane nobiscũ dñe qm̃ ꝛ ẽ. Nec mõ in uites/sed violent̃(vt sic loquar)trahe. verecun dus em̃ hospes ẽ/vult compelli. Quo introꝛ ducto serui certatim domũ exornẽt/ nulle repe rianꝫ irarum iranee.nullus cupiditatis puluis/ nulle caninarũ rixarũ aut curarũ mordaciũ/ cla mores audianꝫ. Sz ꝛ vxor tãq; vitis abundãs in lateribꝰ domus tue cũ liberis tuis bonis.s.af fectõibꝰ:in occursũ culta festiuaq; ꝓcedat Ster natur dom⁹ tapetis bonarũ cogitationũ. virẽti bus herbis bonaꝝ opationũ spargaꝫ.ꝛ oib⁹ de niq; sanctorũ desideriorũ floscul̃ pulcerrie disti guatur. Ponat mensam pietas: autoritatiuam sellã obedientia.focũ caritas accẽdat: mistret si des candelabrũ.ꝛ lectũ ꝓtemplatio substernat. linteamina vo vt pura sint abluanꝫ a ꝓtritõe. a ꝓfessiõe ventilanda aeri exponanꝫ: q̃sq; demũ exiccabit satisfactio. Nec omissus sit illud qđ de palemone ꝛ baucide deorũ hospitib⁹ Naso ait. metamor. vij. Sup omia vultus accessere boni hilarem em̃ datorẽ diligit de⁹. ij. Chron. ix. Re pendet nõ dubita vicez de⁹ ab eoq; audies. Ho die huic domui salus facta est. Lu. xix. Q si ve recundũ te ex diuitiarũ carentia pspexerit:com pellabit te ijsdem vocibus q̃bus euander Eneã Aude hospes ꝓtemnere opes ꝛ te q̃z dignuz fin ge deo. Que ista dignitas. R.p. q̃ta sblimitas esse hospitem diuinitatis? Ita fit tñ si domũ no stram non deseruer⁹: si attẽto studio excolueri mus.q nec gentil poeta siluit statius thebaid. xij. Nulli cõmissa metallo/forma dei.mẽtes ha bitare ꝛ pectora gaudet. Propterea pris sapia xps ihesus cuius delitie sunt esse cũ filijs hominũ Sap. viij. vnũquẽq; nr̃m hodiernis vbis hor tatur.monet.impat. vt patus sit:ꝛ eorũ q̃ extra se sunt curã deserat supfluã. Vade inq̃t i domũ tuã.qđ fuit thema. Admonere putes xpum: q̃d stas scrutãs villas ꝛ rus:eripe te velociter ꝛ vade.j. Re. xvij. Vade pacifice in domũ tuam Quia sicut auis trãsmigrãs de nido suo varijs piculis exposita est: sic vir q̃ relinq̃t suum locuz Prouer. xxvij. Secdo qđ stas piturus:tuã pete alacriter domũ. Deut. vj. Meditaberis sedẽs in domo tua.quẽadmodũ helizeus sedebat i do mo sua. Sedendo em̃ ꝛ q̃escendo ꝑm pbm: aia fit prudens. Quidã vo non in domo s in monu mentis manẽt Lu. viij. qz inter obscena viti or cadauera volutanꝫ. Tertio qđ ex stas te visur⁹ domũ intra sagacit̃ tuam. Exod. xvj. Maneat vnusquisq; apud semetipm nullus egrediat de loco suo. Hec tanta de domo morali hoim⁹ pre cepta sint.

Nunc de adeunda iuxta anagogiã beati ficẽ dom⁹ habitatõe:q̃rtã ꝛ hanc supre mam oratiõz texturi stilũ admouim⁹.ꝛ eã finire patimini ꝓcor:finis est:equanimiter tolerate. Vade in domũ tuã. Hõ viator.hõ terre incola hõ q̃ pegrinans nõ habes h cõpositã ciuitatẽ vl domũ manentẽ:sed futurã inq̃ris. Eya rumpe morã.fugaz ꝓcipita:nõ in via terminũ. nõ rapi dis in fluctib⁹ portũ ꝓstitue: pperat cursu vita citato ait tragic⁹.solq; in occasum volucer ruit: ꝛ negligis tu tñ dissimulas: ꝛ medio in itinere strat⁹ iaces. vbi si te vicina dire mort̃ nox occu pauerit/hercle peristi.ꝛ de te tuaq; salute actuz est. Age cur cessas? Quare fessi debilitatiq; via toris instar lent⁹ vadis? Sz agnosco.palitic⁹ es.ꝛ dũ niteris surgere:in molimie ꝑmo relabe ris. Tui eq̃dez ps viuax est:ptem hũor nimius carnalitatis palysi mortificauit. Nimiz si pgre nõ vales:tract⁹ ad varia ꝛ tibimet opposit⁹ Vult inq̃t: sapiẽs:ꝛ nõ vult piger. Nã dũ viuida ps volũtatis diuinoz capax: sursũ erigit.a pte sen sualitat̃ emortua deorsum trahitur.ꝛ in ipo co natu humi procliuius deprimit. Notate com patione Virgilij quinto eneid. proprijssimã.

Quali sepe vie deprensus in aggere serpens. Erea quem obliquū rota transijt aut ḡuis ictu. Semineçem liquit saxo lacerūçz viator Ne çç- çz longo fugiens dat corpe tortus Parte ferox ardensçz oculis/ꝛ sibilla colla. Arduus attollēs pars vulnere clauda/retentat. Nexantē nodis/ secz in sua mēbra plicantē. Hec ille ¶ Sperandum tñ est ibi cōsule ꝛ plena fide ante xpi pedes expositus. spūalem ideoçz nequissimā palysim mitigari pete. Item liberari penitus/nō est presentis vite. nisi quibus rarissime admodū pcessum est. Behinc exurge duplici amoris timoris çz stimulo pfossus: spe salutis hilaris. et alacer charitate ac vade de xtute in xtutem/donec videas deum deorum in syon/q̄ domus est beatitudinis sempiterne. ¶ Atuero fortassis vt xbo Boetij vtar: velut ebri⁹ quo tramite domum reuertar/ ignoras/quo duce iter arripias/ ꝛ ad supmum qlem in domo quam q̄ris conuersatōez habiturus existas? Nescio xo horū trium noticiam. si nō pigeat aduertere paucis edocebo.

Et cuis non alienū a ppposito esset lactantij verba ponere/sexto institutionū de limite bino/salutis ꝛ interitus/cōmodius reticere iudicās. Hoc moneo vt verū ducem ꝛ vnicuz habeas deum/ quemadmodū de pharaonico israelitico in promissionis terrā pficiscente legit. q dñs solus dux ei⁹ fuit. ꝛ ppheta insinuans ductoris huius vtilitatem postçz dixerat. Bñe in volūtate tua deduxisti me/subiungit/ꝛ cum gla suscepisti me. Illius q dem ducere est ad quē spectat eterne dom⁹ gla. ¶ Hoc duce carpe viam/ nō quālibet sed quaz ppheta non modo iuisse/ verūetiā cucurrisse ḡtulabat dicens. Viam mandatorū tuorū cucurri/ cū dilatasti cor meum. Psal. cxviij. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Matt. xix. Ab hac via q̄squis aberrauerit duce abiecto/ p abrupta viciozuz/ p lubrica/ p petrosa/ p tenebro sa/ in inuia/ꝛ nō in via. laxat. impingit. in baratris preceps ad vltimū deiicit. ab illa domo çz longissime raptus. de qua pcipit xps dicens. Vade in domū tuam. ¶ Verū quo pacto via mādatorū pagrabit. si non agnoscat? Quemadmoduz cognoscet nisi pscrutet? Qualit deniçz pscrutabitur nisi scripturis hmōi mandatoz exptissimis animus accōmodet? Quāobrem ppha in psalmis/plurimis/tñ singularit in illo. Beati immaculati in via. aliud nihil agere vidz çz aut orare intellectū vt discat mādata sua. aut beatos appellare qui mādata eius scrutant ꝛ exqrunt. Vnō beatū virum descripturus pmū opus tam pclarissimū posuit q in lege domi fuit volūtas eius meditabit die ac nocte. Et alibi. Beatus homo quē tu erudieris dñe. ꝛ de lege tua docueris eū. ¶ Quis erroz. imo quanta dementia eccl'astico rum pegrinorū in domū beatitudinis (vt aiūt) vadentū. qui ob lucrosas adinuentōnes hoim mandatorū dei pscrutatōz despiciunt? Apōq̄s non animaduertit ꝛ animaduersa contemnitur christi autozitas dicētis. Sine causa colunt me/ docentes mandata hoim ꝛ doctrinas. Matth. xv. ¶ Respondeant velim eccl'astici viri/ sacre scripture desertozes/ q̄lem sibi in sua pegrinatōe viam delegerint. ¶ Si seipos suamçz prudentiam fallunt: sapientis dogma relinquētes. Fili ne innitaris prudentie tue. Prouer. iij. Et ibidez. xiiij. Est via que videt homini iusta. nouissima eius ducūt ad mortem. ¶ Si ceteroz adinuentiones hoim consectant/ parum prudenter/ ne dixerim insipient agunt. Neçz em leges aut humane traditōnes quecūçz/ ad pspiciendā domus eterne viaz sufficiūt. Alioquin aliā frustra daret legem deus/ humana ratōe supioze. Affirmo qui oppositū asserūt errant. ꝛ in pelagianam hereſim palam incidunt. Ex si q̄s diu solerçz indagauerit quantā de via mādatorū dei noticiā obtineant. tales solis hominū adinuentōnibus pscrutandis dediti/ de fide/ de peccatorū distinctione ꝛ quantitate/ siue de beatitudine ꝛ ceteri/ puto mecum in hoc imo cum veritate assentiet. ¶ Si viam mandatorū dei vt debēt erigūt/ reddant nobis ratōnem/ cur nō ea pscrutant⁹ pon⁹ q̄z humana? Vani hoies pmptam in ore habēt ex Horatio responsionē. O ciues ciues querēda pecunia primum: virtus post numos. Manet insup alta mente repositū illud Aristo. Meli⁹ est pauperē ditari q̄z philosophari Voces iste. R. p. non eccl'asticorum sunt/ sed agrestiū hominū/ terrenisçz inbiantiū. Esto excuset quosdam vtcūçz pauptas. Neçz em omēs damnam⁹/ theologiam non studētes. vt mercatozes. artiuz mechanicarū artifices. Itemçz alios plurimos. Hz interrogo quid eccl'asticus respōdebit: qui bñ cijs copiose ditatus est. aut qui aliū de diues/ beneficiari desiderat? q̄d religiosi amplissimis reditibus locupletati? quid postremo omēs quos alia vrgens decentioz occupatio non detinet/ q̄rum nō est tantūmodo se sed alios in viam mandatorū dei deducere? Et cum ratōez afferre enisi fuerint an talis sit que eos graui culpenō condemnet ipi viderint/ fateoz non video. Hocvnū video/ tutius salubriusçz ꝛ viris eccl'asticis dignius esse theologie studiū atçz absçz suspitiōe cupiditatis modice fidei ꝛ parue spei remotius. Et certe/ alia nulla vt ista scientia est hominum directiua incitatiuaçz ad sanctos mozes/ viciorum coerciua ꝛ ad suam felicitatis domuz compendiosioz tramite pductiua. Nō aspernandū est testimoniū Eccl. xxiiij. Qui opant in me/ nō peccabūt/ qui eluctdāt me vitam eternam habebunt. Odium ergo ꝛ raritas pscrutantiū legez domi/ signū est paucitatis saluandoz ꝛ modice fidei/ in multis eccl'asticis rectoribꝰ. ꝛ nō tantūmō signū sed etiā causā. ¶ Quo ꝓra hoc interi

grande solaciū est abiectōi ⁊ inople theologoꝝ
q salutis viam noscūt q deuꝫ ducem assidue in
via pegrinatōis sue loquentē audiūt. Vetꝰ nan
q̄ Laberij puerbiū est in saturnalibus a macro
dio positū. Comes facūdus in via p vehiculo.
Et q̄s est deo in sacra scriptura loquēte comes
facūdiozꝫ Et ꝫ nō parui existimabat sapiēs Ba
plen. viij. Erit allocutio cogitatōnis ⁊ tedij mei
Et infra. Intrans in domū meā requiescam cū
illa. Nō em habet amaritudinē ꝓuersatio eiꝰ ⁊ cē
Ceterū q̄ p̄clara homis laus est q̄ vere dice-
re potest apud semetip̄m p laude sua illō qō di-
cere lucillū Seneca mouerat de naturalibꝰ que-
stionibus. li. v. Ego liberalibꝰ studijs me tradi-
di q̄uis pauptas aſs inuaderet ⁊ ingeninm ob
duraret. vbi p̄ns studij p̄ciū est ad gratuita car
mina defleri me ⁊ ad salutare studiū me cōtuli.
Intellexisti arbitroꝝ q̄s tibi in tuam felicita-
tis domū vadenti/dux sequēdus est/ qꝝ dñs so-
lus non mōs qui cecus est. nō diabolus fraude
plenus. nō brutal' appetitus pessime lasciuiēs pe
tulans atq̄ dissolutus. Aduertisti p̄terea qual'
via vadenda tenēdaq̄ est. qꝝ mandatozum dei
non via hoim humanarū ve adinuentionū. Fe
licem te/si crediderīs. me aūt in dño gloriabūdū
si ozans exozauerim. Et si effeci/magna documē
tozum fasce liberaꝫ sum. Nam de reliq̄s mō vi
delicet ambulādi. de hospitij societatisq̄ electio
ne. de vie tolerantia ⁊ simílibꝰ scrutatio manda
tozum dei/te reddet ꝓuidum sagacē doctissimū
Postremo illud vnū de domus in quam va
dis conditōe/p̄suasum habeto. Illam nisi auro
gēmis ve radiantibꝰ/sed materie celestis p̄ciosi-
tate esse compositā. Cuiꝰ incole/non gule/nō vo
luptatibus carnis ve illecebris vacāt. Eteni do
mus taꝫ pozozū esset non hoim. Cur itaꝫ qꝝ ho-
mo qui dicit p̄stantissimā homis naturā eam su
pra porcinos affectus nō collocat neq̄ nobilitat
Quo pacto? Quia si vocem porco p̄stiteris. nō
aliud ab istis ꝑ summa iocūditate reqret. Qua
lis ḡ beatozuꝫ felicitas est? sanctissima p̄sus io-
cundissima ⁊ dignissima q̄ in opatōne optima/
optime potētie. respectu obiecti optimi que deꝰ
est reponīt. Que opatio optima est? Cōtempla
tio diuinitatis intuitiua cū quietatiua eius frui
tione. Que optime homis potētie? Intellectus
⁊ volūtas. Quā obrem? Quia ip̄e nos sup bru-
ta sole eleuāt ⁊ dei capaces efficiūt. Quid de po
tentijs sensitiuis. Nunq̄d saltem ip̄e voluptati-
bus p̄fruent ꝓpr̄ijs in obiectis? Minime. Que
ratio? Porius em aquā igni copulabis ⁊ incom-
possibilia chimere mēbra compones. q̄ cū volu
ptate felicitatem cōsocies. Quare sic? Gustato
q̄pe spū desipit ois caro. Quare necesse est/su-
periozū potentiarū delectatōz/ illā que inferioꝝ
est extinguere? qm̄ in eis ex supiozum felicitate/
incompabilit amplioꝝ q̄ ex eozū obiectis ꝓpr̄ijs
accrescit iocunditas. Ex quo videri p̄t maio-
rem esse delectatōnem in sensibus beatozū/ q̄ sit
dolozū acerbitas in corpe damnatozū. In ꝫ
autē loco grauissime inculpandus est auicenna
qui. ix. metaphi. sue vltime posuit q sapientibꝰ
theologis multo magis cupiditatis sit ad conse
quendū felicitatem animarū que est coniuncta
p̄me veritati q̄ corpozū. Ab illo tamen porcino
machometi sui padiso non sequestrauit senten-
tiam. Te autem interrogo vir disciplia ⁊ phica
eruditōe plenus: si boies immortales/esu ⁊ po-
tu delectabunt in oze? Fateris. Usuriēt ḡ ⁊ siti-
ent necesse est ⁊ tāto intēsius q̄to eis intēsiores
tribuis delectatōes. delectatio em̄ ꝓportionat
appetitui. Quod si ita est comedere ⁊ bibere am
plius cōueniet. Ventres idcirco incompabil'r ca
paciozes ⁊ turgidiozes q̄ nūc hr̄e fieriq̄ sine ter
minatōe augmentū ad qō ordinat' comestio. Et
pudet ⁊ dicam/egestiones insup fetulentiozi cu
mulo in illa beatitudinis domo ꝓgerere oporte
bit. Benuo si ꝙgines plurimas habet vnus
vir. cur non plurimos simílit' viros mulier vna?
Que si generēt: immoderatissime erit filiozuꝫ ꝑ
creatio. Si a generatōe vacant. pari mō a libidi
nosa copulatōe. aliōq̄n illic ⁊ nature ordo puer
teretur/que ex illa exigit copula/generatōem/ ⁊
impotentia sue ꝙtutis generatiue conuincitur
que apositis omibus ad generatōz futurā suffi
cientibus illic suo caret effectu. Porro repro
batione indignum iudico/q̄ angelozū felicitatē
in coquozū pincernarū ⁊ ꝑstibulozū scortozūq̄
officia redigitis. Quanto rectiꝰ est homies ad si
milem angelozū felicitatē sublimandos asserere
cum xp̄o dicente/ in resurrectōe neq̄ nubent ne
q̄ nubent'. sed erūt sicut angeli dei. Mat. xij.
Et vbi inq̄es erūt sicut angeli? In illa eāde ⁊
beatitudinis domo/ad quā pegrinatio nr̄a ten-
dit/ad quā nisi infelicissimi sumus ⁊ in mala ho
ra ꝓgeniti/totā vite labentis viam totā aime in
tentōnem ordinamꝰ. ad quam inuitat xp̄s quē-
libet q̄ salutem affectat suā. Vade inq̄t in domū
tuam. que fuerūt ⁊c. In q̄bus ꝙbis arbitret'
q̄libet xp̄m ad se ꝓmonem hūc dirigere. vade ci
tius ne torpesce. vade letus ne paueſce p salutis
semitas. Pro p̄mo. j. Regū. ij. Festina velocit'
ne steteris. Et ꝓuer. vj. Vade o piger ad for
micam et considera vias eiꝰ ⁊ disce sapientiam.
vt videlicet pigritiā ignauiamq̄ deuites. Pro
altero imitare philippum vel eunuchū qui ibat
gaudens p viam suam. Actuū. viij. Et ꝓp̄ham
audi canentem. In domū dn̄i letantes ibimus.
Deinde scdo. In domū hāc accelera. In do
mum hāc ꝓpera. vbi nulla calamitas. In illam
itaq̄ domū cuiꝰ si nomē petis /rn̄det iacob Ge-
nesis. xxxv. Nomē loci illiꝰ domꝰ dei. Et. xxviij
eiusdem. Vere non est hic aliud nisi domus dei
⁊ porta celi. Si eius ꝙ̄itōes p̄ereq̄ris. opulen

tissima est in psal. Gla & diuitie i domo ei⁹ Rursus speciosa est. Ob ꝫ psal. Dñe dilexi decorez domus tue. Porro laudib⁹ insonat. in ps. Bti q̄ habitāt in domo tua dñe &c. Benicz oēm hominis appetitū pfecta satietate delectat. In ps. Inebriabunt ab vbertate dom⁹ tue. & torrente voluptatis tue potab eos. Et iterum. Replebimur in bonis dom⁹ tue. Finalr tertio tuā pete mansionē. tuā pete portōez q̄ est felix paternitas. vt. s. māsio tua sit in domo eterne retributionis. cū ps. Unā petij a dño hanc req̄ram vt inhabi. in do. dñi &c. Portio q̄z in terra viuentium/ quā nos adire pspero imperturbatocz cursu/ pstet summus ille i domo paterfamilias dominus noster Jesus xps. Amen Finis.

Sermo eius dē de omnibus sanctis.

Exultabunt sancti in gla. letabūtur in cubilibus suis. Originalr psal. cxlix. Collectantibus sanctis & exultantib⁹ in gla. quid supest (o doctissimi viri patres & fratres) nisi satagere talem hre deuotionem/ vt eis intercedentib⁹ ad eorū puenire mereamur societatem. qm̄ non habem⁹ hic ciuitatem manentē sed futurā inq̄rimus. Q̄ si natura le est exulibus a patria sua/ q̄ nescio q̄ dulcedo cūctos allicit hmonem de ea & frequenr facere & cupidius audire: nos a tali patria tales exules nōne multo amplius id ipm agere natura stimulante compellimur? Suspirem⁹ igit ad celestia. vt ibi nra sint corda vbi vera sunt gaudia/ vbi ciues sanctorū habitāt & domestici dei/ pstolantes aduentū nrm/ & in adiutorium pmptissimi/ tantūmodo nō obsurdescam⁹ vocātib⁹/ non repellam⁹ adiutores. adeam⁹ poti⁹ illuc deotionis pedib⁹. Interpellātes in pmis te reginaz celorū. te dñam angelorū/ q̄ aperiente p nobis os illud bñdictū/ os plenū gr̄az ptinus orabūt sācti/ sanctecz oēs. Quib⁹ in cōe orātib⁹/ q̄ pacto formidabim⁹ de repulsa? Eya aduocata nra/ illud os gl̄osissimū p nob aperi ad orandū/ quēadmodū in hac die solēnitatis & leticie nra aperim⁹ ad te salutandū dicentes. Aue gr̄a ple. &c. Exultabūt sancti in gla/ letabunt in cubilib⁹ suis. Collaudaturi sanctos sāctasqz oēs/ vt & debitus eis honor fiat a nob/ ac vicissim sua nos intercessio adiuuet. vt demū ad imitandū eos/ sua nos exēpla alacriores efficiāt (Iste em̄ tres sunt pūctis institute celebritatis rōes) pponim⁹ vbū pphetici carmis. Exultabūt san. in gla. le. i cu. suis. Et q̄dē ipe phs in expiētie natural scholā vsatus/ tradit in rhetoricis q̄ delectatōez oia psequūr. & gr̄a ipius delectari/ appetūt delectari. nec sel in hanc cadit sniam. Nibiomin⁹ idem duas leticie vel delectatōis spēs pdidit. Unam q̄ est studiosorū purā laudabilē. tranquillā. diuturnam. Hic est illud q̄ phia admirabiles hz delectatōes firmitate & puritate. Alterā dat quesvicios⁹ vitā pecudū eligentib⁹ inquirit. & hec feda/ turpis/ inq̄eta/ breuis/ nocitura/ qual fuit sardinapali. Hanc leticiaruz varietatē/ locis plurimis scriptura sacra nō siluit. Letami in⁹ iusti i dño/ ecce bona leticia Audi mala. In maleficijs suis letificāt regē. Et talia sine nūero poluit sacra scriptura. Quo pportionabr cubilia eadem sacra scriptura ꝓdistinguit/ phibēs vnū p os pauli. Nō in cubilib⁹ inq̄t & impudicicijs Quo plecto verbo/ lumen eccle Aug⁹. Quersus est. Laudat alterā in canticis dicens. In cubilibus & in hortis aromatū. Habet q̄pe leticia et exultatio viciosa/ phrosum viciosumcz cubicu lum. sancta vo sanctū/ q̄le notant vba themat. Exultabūt sancti in gla letabunt in cubili. suis. Poterat fortasse ambiguū esse de qua leticia dicebat. q̄bus ve cubilib⁹ intelligeret ppheta si dixisset. Exultabunt in gla/ letabunt in cubilibus suis. Nunc aūt cum addidit sancti. omis scrupulus dubietatis ablatus est. qm̄ sanctorū nō nisi sancta est gloria sancte exultatōes & leticie sanctacta est glozia sancte exultatōes & leticie sanctacz cubilia. Sed q̄ cubilia q̄bus in locis q̄remus aut inuenim⁹ illa? Puto q̄ nō extra/ nō foris sit sanctorū gla/ sit exultatio & leticia/ sed introrsus in abdito cōscie secreto. Hoc sensit q̄ dixit. Gla nostra hec est testimoniū cōscie nostre. Nā & gla omnis filie regis ab intus. Bonū igitur cubile & sanctum & letū/ est sanctorū conscientia/ in hac exultant in hac gloriank & letank trāquilla pace fruentes. Nam amodo iam dicit spūs vt requiescant a laboribus suis. Est quipe sanctorum cubile mundū/ est molle est quietū. Alioquin si vel sordidū esset & fetens. vel asperum & durum vel tumultuosum ac strepidulū. neqz leticia & exultatio posset inueniri: neqz quies ibi ret ppheta de eis. Exultabūt sancti in gla letabuntur in cubilibus suis. Habemus quid et quale sit sanctorū cubile: dicere supest p nostra erūditōne: quo pacto tale in eis cubile stratum paratūqz fuerit: vt & mūdum esset & molle et quietum. Dicam quid cōtingit dum hmōi meditatio mea nouissime pquireret. volens & circūdens quaquauersum sue cōsideratōnis oculos. Incidit in euangelium pentis celebritatis. In hlic septem beatitudines quasi totidem cubicularias introspexit: quarū ministerio sancti dei sācteqz omnes: cubilia cōscientiarum parauerūt. Nam si querik vnde sanctorū cubile mūdiciam habuit? in pmptu videre est: quia vl beatitudo luctus sordes abluit si prefuerint: mundicordia innocens: nullas huiusmodi sordium colluuiones introire permisit: aut agglutinari. He quippe sunt cubicularie que appropriatōne quadā familiarius obsecute sunt cōfessoribus & vginib⁹ Porroinde sequitur. Unde in his cubilib⁹ molli-

cies. Attendite quia mititas ⁊ misericordia tan
q̄ doctissime ad h̄ opus cubicularie. omnez im-
patie duricie abiecerunt ⁊ mollicie cōpassionis
etiā erga necatorez suos induxerūt. Hoc i mar-
tyribus fuit p̄cipuū ¶ Veniq̄ q̄es vñ compa
ta sit siq̄s voluerit agnoscere/ aspiciat tres reli-
q̄s beatitudines tāq̄ cubicularias ad hoc opus
idoneas. Pauptatem spūs q̄ spinosas reruz cu
ras abigit. Esurie p̄terea ⁊ sitim iusticie q̄ fasti-
diosum ⁊ variū sp̄ ociū deijcit. Pacez deniq̄ q̄
ab omni exteriorū interiorūq̄ strepitu cubiculū
scie tutum reddit. Hoc mō cubile q̄tuz/ i apo
stolis in ꝓphetis/ in patriarchis vtiq̄ pauperi
bus spū esurientibusq̄ iusticiā. atq̄ pacificis/ cu
bicularijs h̄ est beatitudinum ternari⁹ iste stra
uit ¶ Neq̄ tñ negauerim q̄n hax beatitudinū
tal⁹ extiterit sedulitas/ vt ⁊ mutuo se iuuarent/ ⁊
omibus in cōe sanctis inſuirent. Hz ita loq̄ per
aptopziatoz fas fuerit ¶ Beati igit sancti san
ctiq̄ oēs/ tot beatitudinib⁹ olim circūsepti
p̄sus tali subsequentiū septenario cubicularia
rum adoznati/ q̄tinus nulla spurcicia feterent/
nulla callositate rigescerēt/ nulla inq̄etudie tur-
barent. vt hic in spe singularit̄ p̄diti in pace i id
ipm dormirent ⁊ req̄escerent. ⁊ illic sit̄ dono sen
tirent illud ꝓphetici carmis. Exultabūt sancti
in gl̄a letabunt i cubicul⁹ suis ¶ Et q̄s dabit no
bis o viri fratres ⁊ p̄res. quis dabit exultare h̄
est ex nos quodāmodo saltare in hac gl̄a/ q̄s le-
tari in cubilibus nr̄is? Assint vtinā igit iugit̄ in
ter nos ad obsequiū nostrū septez iste cubicula-
rie q̄s ex euangelio nominautm⁹/ pauptas/ miti
tas/ luct⁹/ esuries iusticie/ miscōia/ mūdicordia/
par. ¶ Felix plane q̄ tali contubernio potuerit
gl̄ari. Affirmo q⁹ totus in exultatiōe/ tot⁹ in gl̄a
positus letabit̄ in cubili ꝓscie sue/ replebitur cor
suum iubilo. ⁊ gaudiū suum nemo tollet ab eo.
Quidni totus iocundet̄ in cubili mūdo/ in cubi
li molli ⁊ placido/ in cubili tranquillo ⁊ quieto.
Nihil plane leti⁹ bona ꝓscia vel iocūdi⁹ atq̄ se-
renius/ cū ex aduerso nihil horridius mala con
sciētia/ nihil ꝓfusius ⁊ inq̄etius inuenit̄ Exagi
tatur quippe stimul⁹ cupidinum/ miseriq̄ modis
sese rodit tepiditate. sp̄ p̄sumit seua turbata con
scientia ¶ De talibus q̄ sp̄ vel dū tristantur fu
riunt. vel iuxta sapientē dum letant̄ insaniunt.
Audi letā insaniā/ vel si melius dicat̄ insanā le-
ticiam. Letant̄ (inq̄t sapiens) cum malefecerit
⁊ exultant in reb⁹ pessimis. Qual⁹ putas isania
est videre hoiem de cuius morte tractat̄/ lasciui
re ⁊ gestire/ imo ⁊ vincula q̄bus strangulet̄ in-
cessanter opari. Tales sunt q̄ iniq̄tatē meditan-
tur in cubili suo. assistūt oi vie non bone. ¶ De
cubili tali. q⁹ fetēs ⁊ sordidū est. q⁹ spinosum ⁊
asperū. q⁹ nulla ex pte tranquillū. Nihilomin⁹
q̄dam facere sustinet in cubili tali sicut sus in vo
lutabzo luti/ sicut iumenta q̄ cōputruerūt in ster
core/ de q̄bus item apud Job dz q⁹ sub sentibus
delitias computant Qui deniq̄ iam sentiunt in
se illud maledictū ꝓphetic̄. Subter te sternet̄
tinea. Que tinea? Tinea mozdax p̄aui desidez
rij. Et operimentū tuum ⁊mes. remorsus scili-
cet amarissimi peccatorū. Jacet caro cū peccato
re/ ⁊ teterrimū fetorē illecebrarum eructuat. Ja
cet mūdus/ ⁊ duros curarū aculeos ingerit atq̄
mozdaces desideriorū pulices/ m̄ltiplicat. Jacet
diabolus/ ⁊ horridis fātasiarū errorū emulatio
num ambiguitatē spinis iter turbat. ¶ Pernici-
osos nimirū hos dixerim cubicularios aiarū
q̄bus irrepentibus p ecc̄lastica cubilia/ attracta
est sordidissima diraq̄ dissensio. ꝓculcās omia.
omia pterens. Sed de h̄ portentuoso scismate i
sacris ecc̄le cubilibus se versante/ qual⁹ vnq̄ ser
mo p rei indignitate sufficiet enarrare? Quāto
ꝓsultius erat (viri patres ⁊ fratres) q̄to iustius
aduocare deum in cubiculū suū in cubiculū con
scientie. q̄ adeo coangustum et breue est (dicit
p̄mo ꝓphet̄icus) vt duos cape nequeat. Qua-
les duos? Spousum ⁊ adulterū. deū ⁊ mūdum
¶ Ita pgebam declamare ꝫ vanitates ⁊ insani
as falsas hoim ꝓtemnentiū cubiculū ppie cō-
scientie/ hominū alibi gl̄am/ alibi leticie oleū cū
fatuis vginibus/ mira stoliditate querentium.
Cupiebam insup specialiori descensu/ tres ozan
tium thalamos mozales ꝓtexere/ p̄m tres status
hoim q̄s p̄senti p̄moni videm⁹ interesse. Quos-
dam intueoz incipientes ⁊ iuniozes/ hos apto-
priate monere conabar ad mūdiciā cubiculi sui
quod conscientiā apellamus. nam in puer] nō-
ne debet angelica puritas effulgere? Alij sunt p
ficientes ⁊ puectiozes his suadere conabar mol
liciem cubiculi sui quod est ꝓscia/ vt ⁊ mites es-
sent non resistentes malo. ⁊ ꝫ crebriozes illi⁹ eta
tis insultus p patiam ⁊ miseratoz nō eneruataz
segniciem fierēt molliozes. Veniq̄ reliq̄s aspi-
cio seniozes ⁊ pfectos/ hos magis decet quietū
tranquillūq̄ cubiculū. vbi somno ꝓtemplatōis
in pace in idipm dormiant/ corde in supne visio
nis spectacula vigilante. Quale est illud Ego
dormio ⁊ cor meū vigilat. Ita inq̄ pgere medi-
tabar. dū studiositas speculatrix aut affuit: aut
affuisse visa est que gressum oratōnis nostre re-
torquere ⁊ ad supernos vnde ceperamus ciues
regredi suadebat. multa super eorū statu: mul-
ta sup eorū felicitate leticia ⁊ exultatōe diligen-
ter interrogans ¶ Hic p̄mo inquit si leticia san
ctorum sit eorum p̄incipal⁹ beatitudo? Hdicipa
lem non esse respondi. sed ad beatitudinem con
sequit̄. que in clara dei cognitōne ⁊ fruitiua ei⁹
dilectōe cōsistit. quibus positis in aia bñ dispo
sita tāq̄ ꝓuenientissimis formis: ꝓiungētib⁹ aie
potentias supzemas cum obiecto summe conue
nienti cum omni bono: vt leticia ⁊ exultatio cō-
sequat̄ necesse est. Laudat igitur sāctos thema

nostrū a sue felicitatis effectu. sicut ibi. Torrēte voluptatis tue potab eos. Et ibi. Adipleb me leticia cum vultu tuo. Et ibi. Intra in gaudiuz domi tui. Sic ⁊ talia innumera. Ex q̄bus ꝑphetice sententie consonis elidit positio hominū felicitatem in voluptate nō in dei cōtemplatione ponentiū. Nam ⁊ si felicitati voluptas vl vt securius dicamus iocunditas adiūcta sit/ non tamen est felicitas neq; finis noster ¶ Sic scdo Si licet operari dei mandata ꝓpter leticiā ⁊ delectatōnem quam omēs apetūt cōsequendam. Respōdi non licere tanq; ꝓ fine vl motiuo ꝓncipali. Esset em puersa ⁊ quodāmodo symoniaca aut adulterina affectio. Secus dū de⁹ est ꝓncipalis finis intentiōis/ ⁊ delectatio secūdarius sub hoc fine. qm̄ vbi vnum ꝓpter aliud/ iam nō plures quodāmodo sed existimatur vnus finis ¶ Sic tertio. Si multo plures ex hominibus ꝓponunt spūalibus carnales leticias. ꝓponūt respōdi/ qm̄ in gustu corrupti sunt. ⁊ q; spiritualium gustatoz non satis attigerūt. ¶ Sic q̄rto. Si par sit in omibus sanctis leticia ⁊ exultatio. quelibet itaq; ꝝm Anſhelmi deductiōez videt esse infinita/ dum q̄libet tantū gaudet de bono alterius sicut de ꝓprio/ ⁊ ita ꝑ reflexiones ꝓcedendo resultabit gaudiū sine modo. Respondi delectatōnes in sanctis ⁊ finitas esse ⁊ impares Finitas q̄dem sicut aime substātia ⁊ sua capacitas finite sunt. Impares vo ꝝm diuersas māsiones ⁊ cubiculoz hoc est conscientiarū dispositiones in gratia ac natura. ꝓcessus aūt Anſhelmi non de infinitate formal leticie locū habz sed de obiectali vel exemplari vel occasionali. ¶ Sic quinto. Si leticia sanctoz vicissim quā doq; vel minuit vel auget. Minuit vl auget. respōdi si fiat aspect⁹ ad leticiam ab accidentali btitudine ꝙsequentem/ vt de creaturarum pulchritudine gaudio bonitate. ⁊ in aureolaz coronatione. Hoc intellexit doctor noster Jesus dū ait. gaudium esse in celo angel dei sup vno pectatore penitentiā agente. Sil gaudiū est sancti dum ex eoz imitatōe/ dumq; ex eoz ꝓdicationibus vel scriptis ad bene agenduz ꝙuertimur Ita ergo nūc ⁊ al⁹ dum honoramus sctōs/ duz ꝑcamur/ dum libros eoz legimus/ dū de eis ꝓdicamus/ ipos vtiq; letificamus. ꝓpterea grā dis fiducia prestat nobis q repulsam non patiemur dū quod maxime cupiūt ⁊ quo delectātur petimus oramus ꝙsequimur ¶ Sic sexto. Si tristent sancti compatientes mal nostris/ quale ē illud angeli pacis amare flebūt? Respondi non esse amplius in sanctis dolorem/ non luctū/ passionem q̄dem pdiderūt/ ⁊ si non compassionem ꝓssunt nihilomin⁹ intelligi de nostra impietate tristari. duz gaudio illo carēt quod de nostra sanctitate sentirent. ¶ Sic septimo. Si hic sup flumina babylonis in tanto tamq; incerto dānationis piculo/ liceat quādoq; glozari exultare ⁊ letari. Licet respondi sed in dño cū tremore Alioq̄n trepidatio sine exultatōe misera ⁊ exultatio sine tremore superba vanaq; reputatur Sic octauo. Si ꝑ viatoribus damnandis oār Respondi orant/ vel q; fortassis eos damnandos nondū sciūt/ vel vt minus mitiusq; damnentur. ⁊ vt compassionis habere viscera se demōstrent. nondum em obstinati sunt. nondū locus deest remedij q̄diu incole sunt in terra/ q̄diu sedem tenet misericordia domi superexaltare potest iudiciū/ tamdiu fas est cōdemnandū in terra iusticie ad miscdie curam apellare. vbi ꝓter būnozum mortem iudiciozū/ peccatozem absoluit accusatio ꝓpria/ ꝓpriaq; saluat damnatio. Si nosipos iudicaremus. non vtiq; iudicaremur. ¶ Sic nono. Si nostras oratōes ad sanctos fitas ipi semp agnoscunt? Agnoscunt respondi. Hoc quippe ad suam gl'am. hoc ⁊ ad beatitudinem saltem accidentalē ptinere cognoscit. Hoc igit fit vel in verbo vel reuelante oantis angelo. vel alio tali modo ¶ Sic decimo. Si tantū dem valeat orare sanctum aliquē minoris meriti ⁊ maioris. ⁊ vnum sicut pces. ⁊ cur dictuz est/ ad aliquem sanctoz cōuertere. Hoc dicendum esse respondi. Quoniā affectio nostra nraq; deuotio nunc isto nūc illo mō/ nūc ad hūc nunc ad illū sanctū plus ⁊ plus accendit. quo fit vt communi modi plus habeat oratio. Addito q; deus vult sanctos suos quoslibet honorari/ hūc illa hūc in ista gratiarū ꝓrogatiua. Denicq; tanta charitas est inter sanctos vt vno orante alij similit decentur. sed neq; ad diuinā maiestatem nra vilis indignitas ꝓsumere debet accedere/ sine medio domesticoz suoz. quoz oratōes ⁊ doctiozes sunt ⁊ placidiozes. Urget nihilominus quosdā ad deum sine medio nonnūq; accedere. vl necessitas vehemens non habēs legem vel charitas foras mittens timorem/ nō cogitās maiestatem ¶ Sic vndecimo. Si ꝓ nobis orantes sancti semper exaudiant? Exaudiunt respondi. dum petimus pie hoc est ꝓ vtilibus ad salutē ⁊ ꝓ nobis ⁊ ꝑseuerant ⁊ in charitate. Secus non oporteret vt si petimus temporalia nocitura aut ꝓ alijs non se ꝓparantibus ad gr̄am. aut si non sum⁹ in gratia/ vel si non ꝑseueramus in eadē ¶ Sic duodecimo. Si sancti nobis orantibus indulgērias largiunt? Largiūt respondi nō q̄dē autoritatiue. vt in terra summus pontifex/ sed impatiue. excepto tamen xp̄o summo capite nostro/ cuius autoritas ꝓncipalis semp est in indulgentijs. ¶ Sic decimotertio. Si sancti feruentius oārent ꝓ illq̄s in vita germani⁹ dilexerūt vt ꝓ parentib⁹ ⁊ būfactoribus. Cui q̄stioni par ē illa. An adepta sil btitudie sancti tales int se magi q̄ exteri dilectentur ⁊ exultent? Respondi q; gloria non tollit naturam sed ꝑficit. ꝓpterea nichil ꝓhibet

Quin ceteris paribꝰ illud qđ vtrobiqꝫ q̄rit̄ conti
neat veritatem/sic ꝙ sancti ꝑ suis amicis magis
ozant/ꝛ eis saluatis cumulatiꝰ gloriant̄.pro eis
maxime qui sue saluatōi ꝟbo vel exemplo k'ope
quolibet causaz p̄buerūtꝰ.quemadmodū dam-
nati suos acriozi odio pticipes insectabunt̄.
Hic.xiiij.Si de pena damnatozū sancti colletā-
tur:Colletant̄ respondi dum vident vindictaz.
iusticie voluntatiqꝫ diuine conformat̄.Prop̄t-
ea nihil ꝓhibet dicere/eos cognoscere imo visi-
tare posse locaꝝ/penas ꝛ gemitꝰ stridozesqꝫ dā-
natozum/q̄bus resonantibꝰ cum gaudijs salua
tionis fit carmen amenissimū quale canebat pſ.
cum ait.Misericordiam ꝛ iudiciū cantabo tibi dñe
O armonia vere mirabil'satis apprehensibil'/q̄
resultat canente inferno tenozem iusticie.ꝛ mol
lem cantum misc̄die ꝑadiso resonante.Hic
xv.Si leticia sanctozū ex resumptōe corpozum
augebit̄:Augebit̄ respondi saltem extensiue.ſ
an intensiue ꝓblema est ad vtrunqꝫ ꝓbabile.et
hz ps vtraqꝫ causas ꝛ doctozes.Hic.xvj.Si
leticia sanctozū in suis corpibus erit p sensatōz
extrinsecā ꝓpriozū obiectozum.vt q̄ visus dele
ctatur in lucidis ꝛ pulchris.tactus in mulcenti
bus.gustus in dulci ꝛ sapido.sil'r de ceteris?Re
spondi q̄ ꝓncipalis in corpibus glorificatis leti
cia/ab internis ꝙscientiarū cubilibus emanabit
Fiet q̄z ex redundantia beatitudinis aie ad cor
pus sua leta iocunditas sua q̄druplex dotatio.
Porro de sensatōnibus forinsecis nullam imp-
fectionis dicentibꝰ indigentiā.vt sunt visio ꝛ au
ditio/nihil ꝓhibet illas exerceri/vt in decoris ꝛ
armonicis corpus hilarescat Secus de tactu vi
detur ꝛ gustu.quos vel ad nutritōem vel gene
rationem ipe nature deus viantibus ingeniauit
quāqꝫ impfectōe secluſa quis audeat determia-
re q̄sdam ꝓprios horū sensuum actus nō ibidez
repiri.Hic.xvij.Si cubicularie animarū (sic
em beatitudines nominate sunt septem) Si pre
terea an cille cetere q̄s ꝟtutes cardinales ꝛ theo
logicas dicimus:letificabūt cubilia aiarū in gl'a
Hoc est querere si beatitudines ꝛ ꝟtutes oēs/i
illa felicitate manebūt?Non manebūt respondi
q̄tum ad id qđ impfectōnem sonat p vie statu/
vt ꝙ sint moderatiue passionū vel incōmodozū
toleratiue/vel expectatiue futurozū aut lucētes
in speculo ꝛ enigmate.Ceterū quo ad reliq̄ que
decozem animarū quendā opant̄ illos habitus
pulcerrimos remanere/sicut non est penitus im
ꝓbabile.sic nec est ꝙtētiosa temeritate ponēdū.
Denicqꝫ quo ad tres istas q̄stiones vltimas p
portionabil'r satis dici pōt de horrenda tristicia
damnatozū ꝙ ꝛ augebit̄ p resumptōz corpozuz
vticqꝫ fetidissimozū ꝛ omni cadauere viliozum.
Qđqꝫ ab intus ꝛ ab extra erūt in omni acerbissi
mo cruciatuuz genere.foris deuozati ab igne.ꝛ
ab intus vt cibanum ignis positi.Turpissimis
denicqꝫ vitiozū habitibus fedabunt̄.torquebūt̄
qꝫ.nam ꝛ ꝟmis eozū non morient̄.ꝛ superbia eozū
ascendet sp/se furiosa rabie in omipotentem eri
gens ꝛ impingens.Hic.xviij.Si delectabun
tur sancti in gl'a deum ocul'corpalibus intuēdo?
Respondi eos corporal'r visuros fore deum in
carne assumpta.quod qual'r fieri sil' poterit ab
omnibus/mirant̄ illi qui vel dei omnipotētiam
vel status illius nouam totā ꝙsistentiā non ad-
uertūt.Porro si vel iris multicolor/ vel imago
speculi videt̄ pariter a varijs distant̄.Non est
inopinabile similia de corpore xp̄i ponere i celo
quemadmodū suo mō ꝓfitemur in benedicto sa
cramento.Quocūqꝫ demuz acies corpalis ocu
li sese ꝙuerterit/videbit̄ deus omnia in omnib⁹
oculo sane spūali non corpali sicut deus in essen
tia sua nō caro est sed spūs Proponebat stu
diositas speculatrix ampliora ꝙquerere de secre
tis celestibꝰ etiam vsqꝫ ad curiositatē/ vel inuti-
lem vel inopportunam.vt Si possit haberi leti-
cia de patre sine filio.Si absqꝫ psonis de essentia
Si de pfectōe vna essentiali vel ideali absqꝫ re-
liqua.Si visionem quis hre posset sine delecta-
tione aut delectatōz sine delectatōe ꝙsequente.
Si in acceptōe dei libera stat p̄ncipal'r beatitu-
dinis certa iocunditas ꝛ iocunda eternitas?Si
sancti se posse damnari cognoscūt sicut et verus
cognoscere habent.q̄ pacto in suis cubilibus in
effabili securitate letāt̄.Si deus in beatis sit eo
rum formal'non solū efficiens vel exēplaris vel
oblectalis leticia?Tunc ego ad studiositatez
abi prece abstiste/tpus disputandi ꝛ tps instru
endi.p̄mum in schola/alterū in p̄mone.Suffece
rit hactenus tue importanitati paruisse/ noli ea
q̄rere que vel impossibilia sunt inuentu vl'quesi
tu supuacua/vel p tempe ꝛ loco parum idonea
Redeat pmitte/oratiōis nostre languidus iam
ꝛ pene lassus gressus a ceł ad terraſ/a sanctis ad
nos.a q̄stionibus ad morales eruditōes.quāqꝫ
non sine moralibus documentis m'ta q̄siueris.
Ita studiositas ad se/ego ad me redij.Proti
nus resumere cogitatui tres ꝙsideratōes inter
missas.Una de incipientib⁹.Altera de pficien
tibus.Tertiā de pfectis/p̄m tres conditōes cu-
bilium sanctozū/in mūdicia/mollicie ꝛ quiete.q̄
lia loquit̄ vox ꝓphetici carmis.Exultabūt san
cti in gl'a/letabunt̄ in cubilibus suis.Que fuer
ꝟba thematis ꝛc̄.Sequit̄ oro.Attendite g̃ b
(ad vos mihi p̄mo est o pueri)si ex deo est verba
dei audite.Letificate sanctos pudorē diabo
lo facite.Non sileo/nō quiesco.sic studebo loq̄:
vt a vob intelligar.Nihil loquar ampliꝰ nisi ad
vos ꝛ p vobis o pueri/habete ptem vram i ser
mone/illam nolite repellere Si frequent̄ i domi
bus vestris/vt deceret/instrueremini de salute
vra ꝛ puritate vestri cubiculi quod est ꝙsciētia.

dꝫ

ſt diligenꝫ incitaremi ad amorem xp̃iane religionis/docendo ſepe: ad q̃d facti eſtis: ad q̃d tenditis: in quo piculo damnatõnis eſtis: ego facilius dimitterem vos ⁊ ſilerẽ. ¶ Dixi iam/ nõ ſileo/non q̃eſco/nolo q̃ in futuro mozdeat naſuz meũ. q̃d admiramini. q̃d aſpicitis: ſilueritis interim ⁊ ſcietis q̃ ſit hec pabola. Date q̃rtã ptem hoze ꝟbo dei ⁊ bonozi ſanctozuz ⁊ ſaluti vr̃e/ q̃ non vnã hozam nõ duas ſ̃ dies integros/ſ̃ hebdomadas fabul' ſepe datis. Aut certe recedant mali pueri/recedant diſcholi/recedãt pditi/maneant boni q̃bus loquar. Recedãt inquã non teneo/nõ impedio/aduertant tñ piculũ ſi ſine bñdictõe finali diſceſſerint. ¶ Denũcio vob̃ o pueri ⁊ adoleſcẽtes ingenui/denuncio vob̃ tria que ſuetis circa cubiculũ ꝟſcia ꝟ veſtrarũ. Cuſtodite cubiculũ ꝟſcie veſtre mũdũ in vobis vt ſitis mundicozdes. i. mũdi cozde. Cauete ne p maliciam veſtrã cubiculũ aliarũ ꝟſcia ꝟ ꝟbo malo l' ope deturpetis. Videte demũ ſi h̃ duo nõ ſeruaueritis. ſaltem poſt immũdicias lauate p luctuz pnie ⁊ ꝟfeſſionis. ¶ Sit in p̃mis (o pueri) cubiculum ꝟſcie veſtre mundũ. vt tam re q̃ noie pueri. i. puri dicami. Eſtote ſil'es angel' dei/ſil'es innocentibus atq̃ ꝟginibus. Et dum ſciam queritis/attendite q̃ in maliuolã aiam nõ introibit ſapia: nec habitabit in cozpe ſubdito pctis ¶ Hoz ret tale cubiculũ coinquinatũ ⁊ fedũ. Nolite pdere mundiciã innocẽtie. Notat eñ Amb. q̃ innocentia facilius cuſtodit'/q̃ p veram pniaz ipſa iam pdita repare. Videte ſpecula noua pulchza ⁊ nitida cito inficiunt'/cito maculant'/ſ̃ tardius emundant'. Talis eſt etas pueril' atq̃ ꝟginalis/fedat' celeriter ⁊ frangit'/tardius emũdatur ⁊ ad integrum nũq̃ reparat'. ¶ Q̃z q̃d aget puer p cuſtodia mundicie ꝟſcie ſue? Dicã audite. ¶ Dzocuret añ omia a parentib' ſuis vt collocetur apud mgr̃m bonũ ſanctũ pudicũ incozruptum qđ Oratius maximũ reputat. Alioqui ſi mgr̃ non ſit mozoſus ⁊ deuotus ⁊ de religiõe ſolicitus/ip̃e plus nocet frequent' mozib' puerozq̃ pſit ingenijs eozũ ſicut de Archilogo dictum eſt. Tal' eſt lupus inter pueros ouiculas/non paſtoz/deſtructoz nõ inſtructoz/cozruptoz/ nõ cozrectoz. Alterũ quod tu puer debes inquirere eſt bona ſocietas. ¶ Doneo ſel' ⁊ bis imo milleſies repetẽs monere nõ ſufficio. declina puer a ſocietate puerſozũ ⁊ immũdozũ q̃les teſte ap'lo regnum dei nõ poſſidebũt. Sũpſit idem ap'ls a gẽtili poeta. q̃ cozrũpunt bonos mozes colloquia praua. Si colloquia q̃to fortius ꝟſortia. Tales ſi tibi dent'. accuſa. reuela. aut certe potius fuge q̃ remane. Nõ mentiebat' ꝟpha dicẽs. Cũ ſancto ſanctus eris/ ⁊ cũ puerſo puerteris. Et itez habitauerũt inter gentes ⁊ didicerũt opa eoz. Et metricus. Unica praua pecus inficit oẽ pec⁹. ¶ Eſt alia ſocietas o pueri quam a vob̃ fugiendam oſtendo. Et qual' eſt iſta ſocietas: mala crẽdite mihi mala valde ⁊ peſſima iſta eſt demonis ſocietas. Cur audito miramini? Nolite mirari ꝙa verum eſt qđ dicit'. aut certe miramini ⁊ cauete. Scitote qm̃ demon manet habitat ⁊ iacet in lectis immũdis malaz ꝟſciaz q̃ ſine labore ſunt ſine ſtudio ⁊ in ocio. tunc eos inducit cogitare vi lia ⁊ turpia que verecundũ eſt non ſolũ facere ſ̃ dicere. Hanc ſocietatẽ nequiſſimã diaboli fugite p̃coz o pueri. ¶ Sed queritis inter vos dzote ⁊ dicitis. Quõ fugiemus? Audite beat' ¶ Hieronimus ꝟſiliũ. Semp aliq̃d boni facito. ne te diabol' inueniat ocioſum. Et rurſus. Ama ſciam ſcpturarum/ ⁊ carnis vicia non amabis. Credite non mihi ſed ſapienti. Quia m'lta mala docuit ocioſitas. Ipa puerſa eſt doctrix imo ſeductrix que ſufflat ignem furioſozũ deſideriozũ carnalium. aut venenũ nutrit infeliciſ inuidie. Sciebat hoc Oratius dũ ait. Si nõ intendas ſtudijs ⁊ rebus honeſtis. Inuidia vel amore vigil torquebit. ¶ Dicit forſan hic aliq̃s ex pueris. Ecce pdidi mã diciam cubiculi mei vel ex ꝓpria vel aliena malicia. q̃d mihi reſtat. q̃d ſupeſt? ¶ Dzopoſui iam et repeto/ vide ſaltem ne dederis cauſam inverbo vel ope q̃ alius in cubili ꝟſcie ſue maculet' hoc certe eſt officium diabolicũ/ pdere ſocios ſuos. illos ſecum ad damnatõez trahere. Sufficiat tibi o quiſq̃s es immundus/damnatio tua/parce vite alterius. imo fame tue. imo vite ꝓpe ſi ſcire tur. Cogita p̃coz q̃tum potes/iterũ q̃z atq̃ iterum vehementer recogita/ q̃tum diſplicet deo quãtum in ſe puerſus eſt ⁊ malignus. q̃tum habet de piculo nunq̃ ſatiſfaciendi plenarie puer ille q̃ cauſa eſt pditõnis tot animarũ ex immũdo facto ſuo. dum tñ ſit vicium ſicut mala ſcabies de vno ad aliũ. imo ad alios forte decem forte viginti forte centũ/forte mille. Ille aũt q̃ cauſam pditi forte centũ/forte mille. Ille aũt q̃ cauſam pditi mam dedit/quõ poterit tot ⁊ tales ad bonum ereꝛ ad mundiciã reuocare. quõ poterit ſatiſfacere. quõ penitere? O ſi attenderent omẽs q̃ faciliuſ eſt aliquẽ maculare ⁊ in lutũ peccati pjcere. q̃ lauare. q̃ purgare. ⁊ a malo retrahere. ¶ Scit hoc inimicus noſter ille diabolus. pcurat igit tales ad inuicem cozruptões ⁊ ꝟtagioſas feditates cognoſcens difficultatẽ plene poſtea penitẽdi. Circa h̃ debet eſſe magiſtrozũ ſolicitudo pcipua. ⁊ ne pueri maligni irrideant bonos ⁊ deuotos ſub apellatõe hypocritarũ vel taliuz noim Tales non poſſent nimis acriter ꝟberari. imo ſi non deſiſtant debent exterminari ab oi ꝟſortio meliozũ. Compãt his qui fet⁹ in maternis vteris ſuffocant aut allidũt. ¶ Sed q̃d fiet eis q̃d agent in inferno damnati ex malo aliozũ conſortio. vultis ſcire q̃d agent? Ululabũt acerrie pctio. vultis ſcire q̃d agent? Ululabũt acerrie pctio rabie tormentozũ maledicentes illis ⁊ clamãtes Ue ve tali p quem ego damnatus ſum maledictus ſit in eternum per quẽ cruciozin hac flãma

Narrat autor libelli de disciplina scholariuz q filius ꝗdaz nobil' ciuis romani/ ꝗ ꝓsumpserat misere ⁊ immunde iuuentutē suam. dū ducerē ad patibulū ad mortem sequebat eū pater suus flēs. Vidit eū filius suus/ qstuit vt osculare pa trem suū. pat' approximauit. ꝙ filius loco oscul momordit sibi nasum ⁊ erasit. Dū alij culparēt tu me interficis. si em dum me iuuenē (vt debue ras) correxisses/ ego nō venissem ad hāc mortez inhonestam. Hoc est o pueri qđ añ notauerā q necz ego necz alij duz p̄dicamus necz mgri p cipue/ debemus vos dimittere ꝺn moneamus ⁊ corrigam⁹ vos/ ne postmodū mordeatis nasos nr̄os. Hoc dicebat ꝺdaz pia mr̄ pueri suis Ego talē vos corrigam q non mordebit nasuz meū Hoc habet in lib. de apibus. ca. xxx. Legi quēdam magnum virū narrantē de seipo q ha buerat vnū iuuenē nobilē pudicum ⁊ castum in ꝓncipio ꝙ malicia vni⁹ mgri sui fuit seductus ⁊ pluries monitus noluit tandez desistere/ ꝙ plus obediebat mgro illi in crimine pessimo ꝗ amici suis ⁊ deo. Quid euenit. Audite rem horrendā Venerant amici illius pueri in magna pōpa vi sitare eum. ⁊ dū post cenā retractis oibus ad ca meras ornatas/ dū puer esset in lecto suo/ cepit horribr̄ clamare ⁊ plangere. venerūt ad eū ser uitores sui ⁊ amici/ ⁊ dum nescirēt cur clamaret nec dicere vellet/ aduocatus est decanus eccl'e ⁊ alij canonici. cōcitus ille venit residet ad lectuz clamātis/ suadet cōfiteri peccata. hortat vt cōfi dat in deo non in hoīe. Hec cum decanus fortit ei diceret/ tandem puer eū audiens inspexit ter ribilibus oculis dicēs. Ue illi ꝗ me seduxit. Ad quid ad ꝺd sup me diuinū auxilium inuocabo? Ecce iam uideo aptum infernū. video p̄sentes demones paratos me rape. Et cum omēs vt se potius signaret inclamarent/ signa te puer. Ille ꝗsi nihil aduertens/ clausit oculos. ⁊ auertit fa ciem. ⁊ cū duris ⁊ miserabilib⁹ vocib⁹ miseram aiam exhalauit. Intellexistis ne hoc exēpluz terribile o pueri? Ad auditū eius nonne toti tre muistis. Nunꝺ nūc vos etiam penitet? penitz estimo. sed gaudete vos ꝗ boni estis. Aliꝺ igi tur audire nō pigeat. Peto te o puer. si ꝺs indu ceret te ad comedendū carnes p totā ādragesi mam ⁊ in die veneris sancta/ ꝺd diceres? nonne repelleres eū valde velocit. cū cachinno? Non ne ostenderes digito dicēs Videte ꝗ malus est iste ꝗ puersus ꝗ talia mihi dixit. Et ipe bñ mi ser. Et ego tibi securus affirmo: q peiozes sunt ⁊ peius faciunt illi de quibus loquor ꝗ alios in ducunt ad immūdiciā ꝓscia suarū ꝗ si facerēt comedere carnes in die veneri sancta. Nolo pl' specificare. qz qui culpabil' est intelligit. qui nō est culpabil' non eget vt intelligat nisi forte vt ca ueat Denuncio vob o pueri. fugite tales im mūdos ⁊ plus fugite. plus horrete. plus odite/ si ꝗrerent interficere corpus vr̄m /cultello euagi nato vel male strangulare. Plus est aia ꝗ caro ⁊ vita spūs ꝗ corporis. Accusate tales/ imo vi repellite. spuite ꝰ eos in faciem/ cōclamate cum beato Bernardo. ad latrones ad latrones/ ad ignem ad ignem Postremo si tu puer nō ser uasti mundiciā ꝓscie in te nec in alijs/ saltem pe niteat te/ recurre ad lotricē optimā. s. ad luctuz. Nihil est magis diabolicū. nihil ita displicens deo ꝗ post culpam nolle penitere. humanuz est peccare/ diabolicū in peccatis pseuerare Sz dices ad ꝺd penitere ⁊ lauarem me. video fragi litatem meā/ ego ꝓtinus statim iterum macula bor? Noli sic estimare frater. sed fac qđ debes ⁊ qđ ꝓcipit deus succurret ipe. tandē miserebit ⁊ sanabit/ ꝺd scis qñ morieris ⁊ quō. Quid si mor te subita. si repentina. Quero a te si laues man⁹ tuas/ si vestes lineas? Rñdebis. ita lauo vt lauare facio. Quero ꝓterea si post lotōz iterū macu lantur? Rñdebis ita. Lectum igit ꝓscie tue cur non sit̄ emundab ⁊ si fordidanda sit posterius? Sit tibi ꝓcor ꝓscia tua cario ꝗ camisia. Noli p pter timorem futurarū maculaz/ dimittere pur gare p̄ntes ⁊ augere. Post pniam crede mihi ⁊ minus erit de fordibus ⁊ minus adherebūt ⁊ fa cilius abluent Dices rursus. O quō talia tā feda tam turpia peccata dicerem homī viuenti. homi sacerdoti. ꝺd diceret/ ꝺd fieret? Plane di ceret. Parcat tibi deus. ⁊ te diligeret ⁊ celaret. Si tantū times sacerdotē/ cur nō amplius deuz omnia videntē/ imo totā curiā celestem sp p̄sen tem? Si times sacerdotē bonū discretū et solum cur non magis times socios pueros indiscretos ꝗ nihil celare sciūt/ nisi qō nesciūt. ⁊ nisi cui ⁊ ꝗ liter quid deberēt reuelare. Quid meli⁹ est / vel vt dicas nunc peccata tua vni vel q exponanē in morte tua. vl' etiam in vita qñ ꝗz oim aspectui Nonne facilius est hominibus peccata ꝓfiteri ꝗz cum demonib⁹ sine vlla miseratōe torqri. Si di ctum est tam fetidū tam horridū ⁊ abominabl'e: plenū factuz obsecro quale putabit? At si di ces vellem bñ facere. vellem esse mōus in ꝓscia. vellem abstinere a peccatis. ꝙ nequeo. Noli fra ter dicere nequeo sed nolo. Certe potes. sed nō vis iuuare te. Quō iuuare? Prio fugiēdo ociū. fugiendo malū ꝓfortiū. deniqz orando ⁊ cōuer tendo te ad aliquē sanctorū. special'r ad illā san ctarum sanctā. pcutiendo pectus exemplo Hie ro. ⁊ dicendo. sancta ẏgo ẏginum ora p me. ad iuua me. mitte auxiliū refugienti ad te. Beniqz exemplo Anthonij ⁊ Hilarionis adolescentum increpa diabolū in ipa temptatōe tua ꝗsi p̄ntez. ⁊ dicel. Phy de te ⁊ de tēptatōe tua miser dia bole. Ecce ego nō obedio tibi. Plurime sunt tales doctrine p mundicia cubilis ꝑpe ꝓsciēte fuanda. inter quas posuim⁹ bonam societatem

magistri ⁊ sociorũ ⁊ famulorũ. occupatiõz in bono studio ⁊ oratiõe. Fatigabo vos nõ amplius o pueri. Sit tandem nostri finis ꝑmonis in oratione ad deum ⁊ sanctos sanctasq; omẽs. vt taliter paremus hic cubilia ꝓsciaꝫ nostrarũ in mũdicia. mollicie ⁊ ḧete ꝑ gratiam. q; eorũz consortes effecti exultemus ⁊ letemur in eisdem cubilibus nostris ꝑ gl̃am. Amen. ¶ Finis.

Sermo eiusdez in eadem festiuitate: de omnibus sanctis per thema

N Beati qui lugent qm̃ ipi consolabunt̃.

Beati qui lugent qm̃ ipi ꝓsolabuntur Mat. v. ⁊ sententialit̃ Luc. vi. et in euãgelio p̃sentis celebritatis. ¶ Nos de beato luctu ⁊ consolatiõe locuturi in hodierna celebritate sanctorũ illorũ a quorũ oculis absterserit deus omnẽ lachrymã: ita vt nõ sit amplius ibi luctus neq; clamor. Te reginam inclytã ciuitatis hmõi sanctorũ de qua gloriosa dicta sunt/ matrem insuꝑ illius q̃ est de⁹ totius consolatiõis inuocabimus ꝑ gratia qua egem⁹ impetranda dicẽtes. Aue maria gratia ple. ⁊c. ¶ Beati qui lugent qm̃ ipi consolabunt̃. Scribitur vbi dictũ est. ꝓposita hac celesti stupẽda q; sententia/insonante hanc grandi tonitruo ex ore diuinitatis in sublimi monte eccl̃e/audierunt q̃plurimi altisonam huius extraneissime ⁊ a sapientibus mũdi abscondite doctrine tubam Et q̃dem in omnem terram exiuit sonus eorum Auditam vo/non omẽs equa mẽte vnoq; iudicio comprobarũt. nimirũ quot capita/tot sentẽcie/⁊ fides dei donum est ne q̃s glorietur. ¶ Audierunt eam omẽs ex omni natõe que sub celo est q̃ rum plurimis nihil ꝓfuit auditus/non innixus fidei vt apl̃us loquit̃. sed in depressiones sue infidelitatis tenebras demersi sunt. ¶ Hi sunt pagani/idolatre/⁊ iudei pfidi/qui qm̃ foris sunt ⁊ cõsurdescunt nr̃is vocibus. nihil ad nos/eos desecrat ꝓmo noster ad x̃pianos dirigatur. Dicatq;. Beati qui lugent ⁊c ¶ Ecce aũt apertis meditationis mee ocul̃/ intueri video⁹ plenas etiam x̃pianorum omnes aures hac sententia diuina. Quis em̃ est x̃pianus: cui hoc euangeliuz in ecclesia non sonuerit. Verbum ꝺ nihilominus ad mentales aures suas introrsus nõ equa ꝓfundi
b tate ⁊ tenaci approbatõne reponit̃ ¶ Ꝑpars est hominũ simpliciũ absq; eruditõe ⁊ lr̃is/ q̃s sola autoritas in hac fide stabilit/ nec vltra q̃cq; vel querere vel intelligere studẽt/ morem discipulorum pithagore in ꝺ tenentes. Satis habẽt scire qm̃ mgr̃ hoc dixit. mgr̃ x̃ps. Beati q̃ lugẽt qm̃ ipi consolabunt̃. Apud tales: nõ ratiõibus ꝙ autoritatibus ⁊ exemplis agendũ arbitror/ quib⁹ sufficiet insinuare quoniã sancti sanctecq; omnes quorũ hodie celebritas agit̃/ad consolatõz ꝑ luctum transierunt: patriarche/ ꝓphete/ apostoli martyres/confessores ⁊ v̄gines. Quid istos dinumero/ quãdo ⁊ ip̃m caput omniũ x̃pum pati oportuit ⁊ sic intrare in gl̃am. Hos ego ad hist̃o rias ⁊ legendas sanctorũ/ ad vitas patrum: ad originalia doctorũ luctum collaudantia/iudico remittendos ¶ Altera pars ⁊ christianorum simpliciũ ⁊ nullius eruditõnis litteratorie. qui tamen ꝑ cõsuetudine ⁊ gratia/ exercitatos habent sensus ad hanc doctrinam cupiẽtes ex intimis aime p̃cordijs. qui expientia doctrice sentiũt ⁊ p̃gustant hoc donum celeste et toto cordis assensu/toto mentis iubilo eunt in hãc sẽtentiã Beati qui lugent ⁊c. Tales sunt in schola deuotõnis/doctrina affectõis edocte p̃one. q̃bus lachry mabil̃ iugiter est hec vallis lachry/ marum. qui dicunt cũ psal̃. Renuit ꝓsolari animam mea. memor fui dei ⁊ delectatus suz. Et rursum delectant̃ dicũt cum eodem. Secm̃ multitudinem dolorũ meorũ in corde meo: ꝓsolationes tue letificauerũt animã meam. Quemadmodũ dixisse legit̃ beatus Berñ. Multi vidẽt cruces nostras. qui non attendũt cõsolatones nostras. Et apostolus dixit. Quasi tristes semp aũt gaudentes. Apud istos quos vnctio docet. q̃s expientia erudit. importunum nimis ne dicam temerarium censeri deberet si aperirem os ad docendum. a q̃bus vtinã mererer eruditi. ¶ Illos ꝑterea considero e x̃pianis inflatos sapia non q̃ desursum est sobria ⁊ pudica. sed terrena animali ⁊ diabolica ⁊ carnali. vitam pecudum eligentes/qui fere nihil de homie p̃ter figuraz retinẽt. intus ferrea sunt omnia. ¶ Ipi dũ bas beatitudines auribus recipiũt. animã intrinsecus surdaz habent. aut ita ꝑ egritudine peccatorũ miserabiliter conturbatã/ q; dicunt ope etsi non forsan ore. Durus est hic ꝺmo ⁊ quis potest eum audire? Nẽpe sapientia terrena diuinijs inhiat. Propterea non beatos sed infelicissimos plane pauperes p̃dicat. Sapientia diabolica est superbia i/ dignans ⁊ austera. Ipa beatos mites quõ iudicaret. ⁊ non potius viles ⁊ abiectos. ¶ Sapientia animalis tota illecebris vacat/ducit in bonis dies suos/cuius vox est. Sap̃. ij. Exiguum ⁊ cum tedio est tempus vite nostre. Talibus obsecro quãdo ꝑsuasum esset eos beatos esse qui lugent ⁊ non miserabiliores omibus hoibus. Nobiz ⁊ non miserabiliores omibus hoibus. ⁊ christ̃ studꝑditum ⁊ cecum genus x̃pianorum. ⁊ christianorũ nomine/non x̃pianorum cõuersatõe relinquamus/tanq; indisciplinabiles ⁊ insuasibiles ad hanc clausam eis diuinã lectõez. Beati qui lugent ⁊c. ¶ Superest ad extremũ alio⁹ gen⁹ ꝑ hominũ/qui non sunt idiote vt ꝓmi. sed luminibus tam ingenij q; cõscientie eruditõnis scientifice collustrant̃. Qui et si nondũ gustauerũt dulcedinem huius beatitudinis velut illi simplices de secundo ordine. attamen eorũ vita aliena est ab his vitijs quibus obstinate corruptos mox esse

ximus illos de tertio ordine. Credūt insuper vt tādem intelligāt/hoc est/ pīsupposita religiōe philosophanr/quoniā psuasum habēt nisi crediderītis non intelligetis. Quod notauit Plato dum ait in Thimeo. Sumendū esse compendium ex credulitate Istos tales(qualiū magn⁹ est hic numerus)nunc alloquēdos esse decreuimus/quibus nō solam dicentis'autoritatez que tamen abunde satis esset/sed ratiōem certā z philosophicā afferre confidimus/ p quam iam non solum credāt/sed etiam intelligant huius mirāde sublimisq; doctrine veritatem. Beati qui lugent zc. Hoc faciemus (siquidez pmiserit de⁹) ad Ciceronis imitatiōem in paradoxis. minori certe eloquētia/sed pari varietate. et(vnde gloriōr in domio)maiori fide Faciemus inquā:tuz ad consolatōnem nostrā quatinus fides in intelligentiam migrans/lucidius emicet/tum ad cōcludendum linguā magniloquā eorū qui se dicti philosophos volunt nec sunt. quoniā dum a religione putant secernere philosophiaz/vtrunq; pdunt. qui vbum diuine nostre fidei/cōmunib⁹ verborū panniculis inuolutum vel fastidiūt ob simplicitatē(sicut eis videtur) rusticam z anilē vt que lugere vel flere iubeat/ vel de opinabili fallacitate criminanr/non capientes/quo pacto ex luctu/suum signar contrariū quod est cōsolatio/nec pinde concipiūt. beatos z consolatos esse lugentes. Et quoniā tres collati sunt in themate termini pncipales beatitudo luct⁹/consolatio. triptita erit pmonis nostri fabrica. quia sup quemlibet ex terminis edificiū nostre ratiocinationis fundabit z excrescet. Dicemus quo q; breui⁹ cū tanta res expostulat. quoniā i scholastico exercicio z in verbo ad populum/latiori sermone super hoc deo propiciante tractabim⁹

Primam exorsurus fabricam in hoc nomine beatitudo/recogito q; omnes qui de beatitudine homis/ philosophica ratione pscrutati sunt. constituerūt eam in cōtemplatione pme cause/sicut peripatetice schole institutor Aristo. docuit. s. et. x. ethic. Aut posuerunt eam in vtute vel bono honesto. z in viuendo cōsentanee rationi z nature. In qua sententia schola stoicorū z quorundā achademico rum cōcordat. Aut deinceps collocauerūt eam in adeptōe boni vniuersalis sepati. quemadmodum Plato. suiq; sectatores. Aut postremo dixerūt beatitudinē homis esse animi voluptatem seu tranquillā pacem/ cuius videtur fuisse Epicurus ille. cui⁹ Seneca crebre cū summa veneratōne meminit in epistol'. Nam epicurus alter quisq; ille fuit. z Aristipus z Sardiapalus z sozidius Sachometus qui in corporeis voluptatibus humanā beatitudinez detrudere conati sunt. Ipi certe nō phi nec inter phos annumerandi sunt. sed porci vocādi sunt. q; beatitudinem non homis sed pecoris descripserunt. Illi similiē a philosophica ratōe pcul abscedūt z ab eadem validissime cōfutanr. qui diuitias. qui potentiā. qui gloriam. qui scientiā. z vniuersaliter bonū aliquod tale fortuitū fragile z caducum. homi pro beatitudine statuerunt. Quippe his omib⁹ ad votum fluentib⁹. repire est hmōi hominē: non dicam nō beatuz. sed plane nequissimum. z supra beluinā seueritatē vel feritatem nocendi malignitate puersum. Veniq; hec omnia fortune bona: z si decorem z ornatū quēdā extrinsecū felicitatis humane. pīsentare z perficere dicanr ab Aristo. ipa tamen ad componendum verum z extrinsecū homis bonum. nulla/ tenus exigunr. Notauit hoc ille qui ex incēdio vrbis fugiens. omnia sua secum ferre dixit.

Hec igit in summa est philosophantiū de hominis beatitudine quedam partita traditio. In contemplatōne pme cause. in honesto vel virtute. in bono sepato. In animi voluptate seu cōsolatiōe. Quartum apparēs varietas (si non me fallit iudiciū) in vna connectit cum conceptōne seu dignitate p se nota/quam Aristo. lucidi⁹ exposuit. q; beatitudo homis sita est in coniūctōe optime potētie humane cū optimo obiecto suo. Virtus em rei cuiuslibet z sua quedam beatitudo vt penes summū quod in ea est quantificē necesse est/ quemadmodū beatitudo oculi esset eius coniunctio cum summe pulchro sibi pporcionabiliter oblato. At nota qualis est optima potentia humana nisi ratio. qua sola/pstantior est homo ceteris animalib⁹? Obiectum pterea optimum quale aliud assignabit q; ipe de⁹ gloriosus/cuius ratio capax est. z quo nihil maius a ratione potest intelligi. Quare manifestuz est q; eleuate Aristotiles beatitudinē homis esse p bauit contemplatōem pme cause. Conformiter ad illud Augustini dictū. Visio est tota merces fundatū videlicet in verbo christi. Hec est vita eterna vt cognoscant te verū deum zc. Intelligimus vo contemplatiōem nō nudam cogitatōnem de deo sed cognitōz cum amore. Alioquin si dilectōnem a cognitōne separaueris/non iam ibi contemplatio/tam dicēda est q; curiosa quedam inuestigatio. aut cogitatio vaga fructu carēs atq; sensu: quales habuerūt quos inculpat apustolus cognouisse deum z eum nō sicut deū glorificasse/ pterea euanuisse in cogitatiōibus suis. Ecce vanitatem cogitationū si'glorificatio secludat. z datos fuisse in reprobum sensum/q; les multos flemus nostris temp⁹ibus. Porro locutiōes ceterorū phorum/quanq; diuerso calle vborū incederent/in eandem iudicio meo sententie finem/conueniūt. Nam bonū sepatum qō Plato posuit/cuius adeptione beati dicimur z sumus. nihil aliud a deo potest intelligi qō adipiscimur cogitando z amando hic in enigmate

ꝛ inchoatõe quadam impfecta. tandez facie ad faciem plenitudiñe cõsummata. Rursus si stoicorum ꝛ achademicorũ ꝛ epicuri ꝓnominati positionem resoluamus/inueniem⁹ ꝙ nulla virtus est/nulla honestas ꝑciosior nulla vita plus cõsentanea nature atꝙ rationi. sed nec aliq̃ operatio voluptuosior est. aut si verbum voluptatis nimis molle iudicatur/nulla delectabilior/q̃ fit operatio optime potentie homis cõiungens eã cum optimo obiecto suo quod est deus. hoc ꝙ fit dum ipm ratio cognoscit ꝛ cognoscens amat ꝛ in cognito amatoꝙ/ tanꝙ in fine suo ꝛ centro quietat. ¶ Ecce habetis omnem de beatitudie philosophica pscrutatiõem/que sup vno cardine voluitur ꝛ vnitur. ad cuius notitiaz. christiana religio. compendiosa fidei traditõe ducit. qđ efficere philosophica disputatio vix longo circũitu quasi palpando ꝛ innitendo valuit nec pfecte tamen valuit nec stabiliter nec sincere. Hic pclarissime dictum est ab apostolo ꝙ quia mundus in dei sapientia deum non cognouit. supple cognitõne que p dilectõnem operat. Et intellige ꝙ hic apostolus ꝑm discipulum eius Dionysium/philosophiaz apellat dei sapientiam imo ꝛ reuelatõnem. Deus inquit reuelauit eis placuit ei p stulticiam predicatõnis. hoc est p compendium credulitatis saluos facere credentes. Non ꝙ philosophia inutilis aut falsa sit quippe que est dei sapientia ꝛ reuelatio. non ꝙ vere religioni aduersa. non ꝙ in articulo quocunꝙ contraria sicut velle demonstrare ꝓpositu⁹ est. sed quia homines bono dono male ꝛ temerarie vsi sunt ꝛ alia ratõne. vt ad felicitatis beatitudinem sine ratiocinatõne sine fluitatiõe ipos etiã simplices ꝛ idiotas venire liceret fidei pede fulcitos. Deniq̃ ne gloriaret añ deus stulta ꝑsumptio omnis carnis.

His pro primo fũdamento positis. ꝛ viua veritatis calce agglutinatis. quadruplici etiam consideratõe instar quatuor laterum. supedificare fas habemus.

¶ Prima consideratio. Quia dei cognitio perfecta nequit haberi p sensus solos. Alioq̃n bruta essent dei capacia. si nostre beatitudinis esse volumus participes vt a sensibilibus ad spiritualia conuertemur: necesse est. ¶ Istud est inter Platonis dogmata precipuum. aduertendum esse. s. a sensibus faciez nostre mentis. Omnia nisi ad sensum referre. est ꝓpium pecoris/et certissimũ veritati inueniende affert detrimẽtũ. Huius sententie pluries meminit Cicero ꝛ augusti. ex ea pulcherrimũ illud volumen de vera religione cõtexuit. ¶ Aiam itaq̃ nostram intelexerũt phi factam esse/velut in orizonte duorũ mundorũ. spũalis ꝛ corporal. Cuius facies duz ad corpalia ꝙuertit/fit quodãmodo crassior nubilior ꝛ hebetior ad intuendũ celestia. ꝛ depmit terrena inhabitatio/sensum mlta cogitantez: interrena inhabitatio/sensum mlta cogitantez: inq̃t vnus ex phis hebreorũ. cui ꝓximis est ꝑmo poete. vj. eneid. Terreneq̃ hebetãt artus moribundaq̃ mẽbra. Poeticũ etiam inuolumentuz de haustu lethei flumis/ad ꝫ tendit. ¶ Secũda cõsideratio. Presupposita ratiõis aggrauatiõe p peccatũ: auersio a sensibilib⁹ ad spũalia cogitãda/fieri nequit/absq̃ luctu seu tristicia haud quotidiana experientia/plusq̃ satis est hãc eloquitur veritatẽ. Quippe/mortificatio sensualitatis/pugna viciorũ/virtutum victoria: fugere voluptates: tristicias equanimiter ppeti: ꝛ similis humane militie stipendia: nonne luctuz suũ/sat tem ab initio secum ferũt: Ferunt vtiq̃. Ann̄ ne istis nunq̃ ad sincerũ ꝛ purissimũ veritatil p me lumen scanderemus. nũq̃ sursum rapemur ꝛ illic rapti starem⁹. nec respõderemus veracit̃ hortanti eccl̃e sursum corda: habemus ad dñm Ann̄ ꝛ qualiter obsecro forti ꝓtritõe leuaremus nos sup nos. dum iniquitas sup talentũ plumbi sedens/nos in ima depmit. instar poete more sisiphi. dũ ꝙquerimur cum ppha. Ann̄ iniquitates mee supgresse sunt ca. tẽ. Duz postremo multitudine noxiorũ desideriorũ ꝛ volitantius cogitationũ instabilitate/acies nostre mentis/vndiq̃ confundit. impedit ꝛ turbat: Et hãc Aristo. q̃q̃ sue originis ignarus notauit vbi dixit aliquid esse in nob quod aduersat ratõi. ppterea tractaturus de nr̃a beatitudie ipe de luctuositate passionum moderãda p ꝛtutes/pus docẽdum esse necessario indicauit. ¶ Tertia ꝓsideratio. Beatitudo nostra est de numero delectabilissimorũ. imo delectabilissima. Hoc ꝑm dicere ratio cõpulit Aristo. j. et. x. Ethic̃. Habebat q̃z oraculo apud veteres. vt infra latius docet. In sanctis ꝓpterea quorũ hodie celebritas agitur experientia multiplex illud certũ facit. Nõ sup sub altissimis consideratõibus ꝛ sapientum allegatõnibus/initiũ summe cõmunis de ꝛtutibus manuducit. ¶ Quarta cõsideratio. Vera ꝛ plenam cõsolatõz/ sicut nec veram beatitudinem/vita humana ꝑpus habere non põt absq̃ luctu. Perspicuum est hoc sequi ex ꝑmissis. Propterea licet iam non solũ credere sed etiã intelligere. Ann̄ beati qui lugẽt ꝛc. Et ꝫ de ꝑma radice. ex q̃/termin⁹ iste beatitudo/ germiat hanc veritatis segetem/beatos et consolatos esse lugentes.

¶ Age pergamus vltra ad sedam nostre oratõnis fabricam. quã fundabit terminus iste luctus. Artñ ne ꝓpendiculares nr̃i edificij regulã ꝙturbet equiuocatõis irregularitas. describendũ est q̃d est luctus q̃d cõsolatio. Nam inueniet luctus malus nihil ad beatitudinem conferẽs nec afferens cõsolatõz q̃ bõ

fit. Hoc sensit qui dixit. Tristicia seculi/ mortez opatur. Cum dus dixisset. Tristicia q̄ fm deuz est penitentiā in salutem stabilem opatur .ij. ad Thor. vij. Luctus ꝛ cōsolatio sub vna acceptione generali due passiones sunt ille due ꝟrie q̄s aliter nominamus dolorē ꝛ gaudiū. que cōple/ctuntur in suo generis sinu passiones omēs relt= quas enumeratas a pho. ij. ethi. et. ij. rheto. ꝛ a poeta. vj. eneid. ꝛ ab alijs alibi. Consequunt au tem passiones iste due luctus ꝛ consolatio vl dolor ꝛ gaudium ad duas ratões obiectaꝝ genera= tis. ꝛ altera mali disconuenientis ¶ Describit h luctus hoc mō sumptus. Luctus est vitalis ani me motus/ surgens ex apprehensione obiecti vt disconueniens est. Cuius effectus est (pīsertim si fit in sensu) constrictio. q̄dam horror ꝛ fuga ꝛ re nisus. Est autē ratio disconuenientie/ disproportionis debite. Elucidatio nem harum descriptionum cum deductōne oim passionum ad has duas/ querat cui libuerit .ij. Ethic. ꝛ rhetorice cum notatis p commenta.

Deinde quia tripliciter dicit bonum p delecta= bili. p vtili ꝛ pro honesto. Et similit malum ex opposito. p tristabili. pro nociuo ꝛ pro inhōesto Possemus cōformiter ad has rationes obiecta les boni ꝛ mali multiplicare fm onem de luctu ꝛ consolatiōe put cōsurgūt mediate vel immedia te/ ex apprehensione boni ꝛ honesti vl mali inho nesti. ꝛ hoc dupliciter in actu vl in habitu Hoc quipe modo luctus ꝛ cōsolatio ppie sunt aime rationalis ꝛ ad sensualitatem non nisi ordināte ad rationem spectāt sicut nec obiectales honesti ꝛ inhonesti ratões ¶ Dicamus igit q luctꝰ in pposito ꝛ prout dicit beatitudo non quidē formaliter sed quia cōmunicat beatitudinez hic in via. vel quia ducit ad eam. habet sic describi p habitu. Luctus est habitus anime gratiosus /q̄ inclinatur fugere ꝛ horrere obiectum/ sub ratōe mali inhonesti ꝛ disconuenientis apprehensum. Apprehendit vno obiectum vt inhonestum tri/pliciter. aut formaliter ꝛ sic est deformitas. aut secūdo consecutiue quia est effectus culpe ꝛ reli quie eius. sicut reatus pene ꝛ macula et offensa. aut tertio occasionatiue. quia ad culpam indu= ctiuum est. aut vt ab honestate distractiuuz. vt noxie temptatōes ꝛ rebelliones sensualitatis. Ratio autem disconenientie inhoneste/ est vio= latio modi speciei ꝛ ordinis. vel numeri ponde= ris ꝛ mensure. vel vnitatis specie ꝛ bonitatis in libero arbitrio vt arbitrium est. Violentatur in super modus ꝛ mensura ꝛ vnitas in libero arbi trio. dum ipsum nō insequit motionem dei vt ef ficiens est. Violentat species et numerus. dum non conformat cause sue exemplari. Violenta= tur autem pondus ꝛ ordo ꝛ bonitas. dum nō in sequitur motione sue cause finalis. Per oppositum sumit ratio conuenientie honesti. ¶ Par est describrre cōsolatōem. Cōsolatio p habitu ē habitus anime quo inclinat amplecti quodāmō ꝛ vnire sibi obiectuz sub ratione boni honesti et cōuenientis apprehensum. Et dicit sīr honestū tripliciter. vel formal'r vel ꝓsecutiue vel efficien ter ꝛ dispositiue. Has descriptōes neq̄ fingim⁹ neq̄ sola fide suponim⁹. Am ex phica traditōe fundata in his que nos docet expientia pīt elli/ci vallaricq̄. Ex q̄bus quid sit luctus p actu. q̄d consolatio actualis liquidum est. Nam luctꝰ et consolatio actuales sunt vitales motus animi i talibus habitibus ꝓcedentes.

Jacto et ordīato hoc u descriptionum fundamēto supaddamus q̄sdaz litterales considerationes ¶ Prima considera tio est ista. Luctus qualem descripsimus est cō= solationis inductiuus. Ita q̄ qui lugent eo ipo consolant. vt verum sit ad litterā. Tristicia ve= stra vertetur in gaudiū. Habemus mediū i om ni demonstratione efficacissimū diffinitōem sci= licet ad hoc ostendendum. Omnis quipe apprehensio obiecti vt honestum est ꝛ conueniēs / est consolatoria. sed apprehensio huius luctus ē ho nesti apprehensio ꝛ conuenientis. ergo est conso latoria. Maiore presuposita ex diffinitōne. mi norem facile est deducere q̄ ex plurimis condi= tionibus honestis luctui attribuī. Luctꝰ quip= pe iustus est ꝛ deo acceptus/ tanq̄ reddens deo quod suum est. vel dum punit peccata in se ꝛ in alijs deo odiosa. vel ab offensarū diuinarū reli= quijs aut occasionibus/ liberari desiderat. ¶ Se cunda consideratio Non est inopinabile fm eā= dem animam simul ꝛ fm idem/ diuersis tamen respectibus lugere ꝛ consolari instar xpi. Si em concedimus animā simul intelligere recte et re= flexe/ ꝛ de iudicio suo formidoloso certitudina= liter iudicare/ non videt repugnātia q̄ de luctu actuali tanq̄ de obiecto/ simt habeat actuat cō solatio. Nec aliquid apparet obstare nisi q̄ mo= tus horū actuuz sunt ad cōtrarios effectus. vnꝰ ad fugam. alius ad ꝓsecutōnem. vnus ad dila= tationē cordis. alius ad cōstrictiōz. Sed h vlti= mum de luctu ꝛ consolatōe/ in sensualibus vez est ita se habere. in spūalibus forte non eq̄. Cui⁹ rei satis vident experientiaz dedisse sanctorum plurimi/ quorū vita cum in luctu cōtinuo essz. fa cies tamen serena ꝛ iocunda ꝛ inter medias la= chrymas mira leti homis suauitate ꝛ trāquilli= tate resperſa fulgebat vt in Martino. Hat exē plum climacus de puero simt flente ꝛ clare ridē= te. Et venerabilis Richardus tradit in eodem homine contemplatiuo/ simul esse raptū mētis ad diuia exemplo Moysi positi intra caligiez in monte/ ꝛ simul fieri rebelliones in sensu more idolatrātiū in valle. Ad h pōt trahi illd d enes.

Mens immota manet/lachryme voluuntur in anes. Vel dicamus. vt omis calūnie tollatur occasio. q luctus ⁊ cōsolatio eandem aiam tāta celeritate alternatim inuicē afficiunt/ quantam discernere non valem⁹. Et ꝙsequenē ponēt motus cordis quasi tremulus ⁊ mixtus ex constrictone ⁊ dilatatōe forte simil motui cāpane duz tremit. ⁊ corde cythare dū resonat. ⁊ ita mirabil armonia fit in corde nostro ex hac mutua percussione luctus ⁊ ꝙsolationis/ qualem armoniā explicare sicut difficile est ita expiri facile. Hūc tremorez notabat exhortatio ꝓphetica exultare iubens deo cū tremore Exultatio quipe sola dilatando facile euanesceret. si luctus rep̄mens non induceret hunc tremorem. Quo tremore tādem exercitata aīma/more alaude volitando cantantis/cadit in felicem spasmuz. ⁊ in illā extasim rapitur vbi dicat cum silentio. Bonū est h̄ nos eē. Et illud. In pace inidipm dormiam ⁊ requiescaz

Beniq̄ p dicta elucent veritates q̄s inopinabiles rident carnal̄r sapientes. dum ap̄los p̄cipit esse sicut tristes. semp aūt gaudentes. Et ꝓpha Scōm multitudinē dolorū meorū in corde meo ꝙsolatōes tue letifica. ani. m Tertia ꝙsideratio. Aduersitates corpales /⁊ luctus sensuales/ trahūt de p accidens ad luctum bonū Ex se eē indifferentiā habent ad honestū vel inhonestū. Ita ꝓsperitates ⁊ vana gaudia. ex opposito vehemēt impediunt. ꝓpterea fortuna moderate aduersa securior est regulariter ⁊ optabilior / q̄ multum ꝓspera Hec q̄dem deduxit certa ratione Boe. Et sapientis vox affirmat dicentis. Melius est ire ad domū luctus q̄ ad domū cōuiuij. In illa eē finis cunctorū admonet hoim. vt viuens cogitet q̄d futurū sit. Et rursū Risuz putaui errorē ⁊ gaudio dixi q̄d frustra decipis? Nō si omnia que ꝙsideratōnem nostrā informant de laude tribulatōnis/⁊ ꝓsperitatis deceptione inducere voluero/non dico ptem h̄mōis nec h̄mones integros/ imo nec libros m̄tos ad hoc suffecturos esse scio. Legatur Chryh. i suo de compunctōne cordis. Greg⁹. in moralibus. Guilhelmus parisien. in suo de ỽtutib⁹ de laude tribulatōnis ⁊ pauptatis. Et compilatio illa cōmunis de ỽtutibus ⁊ vicijs ꝓsus et optima Bonauen. in stimulo ꝙscie ⁊ alij pl̄es. Et in hac ꝙsideratōe stabiliri possent omēs beatitudines euangelij hodierni. p̄h̄ tim p̄ma ⁊ nr̄a h̄ tertia et vltima. Emersit ꝙsiliū ꝑlatonis ⁊ similium vt assidua esset mortis meditatio Quarta ꝙsideratio. Etsi in beatis nō erit amplius luct⁹ neq̄ clamor. sed nec vllus dolor. tñ p hac valle miserie ille regularit̄ q̄ beatior est/est luctu bono pleni/ or. Consideratio ista ab augl. ponit̄ in suo de ciui. dei. Et adeo vera est. q nullus vnq̄ tantum luxit q̄tum xp̄s caput nr̄m ⁊ benedict⁹ in secta. Non quidem p suorū sed p nostrorū apprehensione peccatorū etiā ab instanti sue conceptōnis gl̄ose vt q̄dam tradūt. Ita luxit maria. ita paulus Ita petrus ⁊ ceteri innumeri/ post plenaz ⁊ certam suorū peccatorū remissionem. Itaq̄ ista tria se hic p cōmunicatōz quandā amplectūtur. beatitudo. luctus ꝙsolatio. Et ex opposito ad cō sideratōem nr̄am inferre licet illos esse hoim miserrimos ⁊ a beatitudine remotissimos p̄o hac vita/qui vel ex elatōne vel ex vana consolatōe vel peccatoū nimia obduratōe/lugere fugiunt horrent. despiciūt. Igit beati qui lugent q̄ntam ip̄i consolabunt. Hec tandem sumpta sint ex secunda radice/in hoc termino luctus adherēte.

Ro tertia ⁊ postrema edificij nostri structura cōsummanda in hoc termino consolatio/repetere non pigeat quid est cōsolatio. Consolatio est habitus aime quo inclinatur amplecti quodāmodo ⁊ venire sibi obiectū. sub ratione boni honesti ⁊ cōuenientis apprehē sum. Consolatio aūt actualis/est vital̄ et mulcebris motus anime/ex tali habitu ⁊ inclinatione consurgens. Ecce q duo concurrunt ad integritatem bone consolatōnis. apprehensio potentie cognitiue. ⁊ ratio obiect̄ honesti ⁊ conuenient̄ Et quoniā potentia que apprehendit si sit indisposita ⁊ ab armonia debite ꝓportiōis discrepata/faciliter decipit̄ in iudicio. aut q̄doq̄ nisi sentit. oportet omnino nostram cognitiuam rationalem bene disp̄sitam esse/si bene querimus apprehendere/⁊ in obiecto conuenientis honestatis consolari. Exemplū a sensualitate sumamus. Da febricitanti vinum/illud amaricabit linguam eius. Ostende lipo lumen gratissimum/ille ꝙturbabit̄. Exulceratū palpa leniter. tamen non delectatōem sed dolorem acerri/mum inferes. Odores suauissimos non sentit reumaticus. Surdastris non est delectamento vox canora/dulcisq̄ symphonia. Nō secus esti mādum est de sensibus aime interiorib⁹ Quid sus esse dixi? Pōne est in ea visus spūalis q̄ cernitur pulchritudo decor ⁊ candor lucis illi⁹ eternē cuius lumen signatum est sup nos Quo visu videre nonne se dicit apostolus. Hūc p speculū ⁊ in enigmate. tunc aūt facie ad faciez. Est audi/tus spūalis quo p̄cipitur summa armonia veritatis. De qua ꝓpheta ait. Audiam quid loq̄tur in me domin⁹. Est ꝓterea gustus ad quez inuitabat idem ꝓpheta. Gustate et videte q̄. Est insuper tactus spūalis. alioquin nō dixisset sponsa sponso in canticis. Leua eius sub capite meo ⁊ dextera illius amplexabit̄ me. ⁊ osculet̄ me osculo oris sui. Beniq̄ olfactū esse in ratiōe ꝓbat vox eiusdem sp̄se ad sponsum. Trahe me post te. curremus in odorem vngentorū tuorum. Nos vero cogitatōnes ⁊ motiones et sensationes huius quintuplicis sensus/radi /

tate in vno libero arbitrio homis/soliti sum⁹ appellare nomine visionis. vt vide q̄d sonet. quid vidit. Et ſm hoc ꝓprie ⁊ intregre dicit aug⁹. q̄ visio est tota merces. Nam amorē ⁊ dilectōz cū delectatōe. hoc mō visio in se claudit. ⁊ hoc mō qui plura diligit plus cognoscit. Hoc modo cōtemplatio ad felicitatem sufficit integrandam.

¶ Proinde sensibus istis q̄nq̄ reformatis ⁊ sanatis p luctum (Nam luctus est potissimum ad hmōi purgatōz ⁊ sanatōz instrumentū) quis nō agnoscat q̄ vehemens delectatio consequaꝫ ex coniunctiōe cuiuslibet hmōi sensuū cum suo obiecto cōuenientissimo. Et qđ est obiectum illud vtiq̄ deus omne bonū sicut dñs ¶ Boysi repzo misit. Ostendam tibi omne bonū. Ipe nimiruz est visui summa pulchzitudo. auditui sūma armonia. olfactui odoz suauissimus. gustui panis sapidissimus tactui summe suauis intim⁹ ⁊ conīunctus. Vide q̄ cōiūctus Nam q̄ adheret deo go. ⁊ hugo ⁊ ceteri theologisantes/ nobis valde impares/passim cantāt. ⁊ nos circa pugnas ꝓbozum/circa fantasiarū fumos plus obnubilantes q̄ illuminātes. plus fumantes q̄ flāmantes. lāguem⁹. artamur arescim⁹ atq̄ vanescim⁹ vt ob tales forte dixerit climacus/theologiā nō conuenire nisi lugentib⁹ ¶ Et pensate p̄cor. p̄ta nos oblectatōne trahant ⁊ rapiāt etiam vsq̄ ad furiam ex apzehensione obiectoz̄ū. plane im pfectozum ⁊ plurimū amaritudinis habentiū: quis existimare sufficiet q̄ta est illa delectatio. q̄tus torrens voluptatis sobrie ⁊ sincere. dum pfectissima potentia/oblecto suo pfectissimo/sb hac ratōe quintuplici simℓ apzehensione cōiungitur ⁊ vnit⁹. Hoc sensit intime q̄ taz alte clamauit. O magna mℓtitudo dulcedinis tue domie: quam abscondisti timentib⁹. ¶ Vellem nob tē pus sufficere ad confirmandā hanc veritatez ex emplis illustrissimis sanctoruz illoz̄ quoz̄ memoziam recolit eccℓa. Nam p adaptatōz quādā liceret hos quinq̄ sensus ad q̄ntuplicem statuz beatoz̄ū traducere. Olfactum ad patriarchas ⁊ ꝓphetas. Visum ad aplos ⁊ discipulos. Auditum ad martyres. Gustū ad confessozes. Tactū spūalr ad vgines ⁊ continētes. ¶ Ostēderem⁹ quemadmoduz luctus purgauit ⁊ sanauit hos sensus in eis septia beatitudine mediante Et ex descriptōne boni luctus illud palam elicit. Luctus sanauit olfactum a fluido reumate affluentium bonoz̄ū terrenoz̄ū p pauptatez spūs in patriarchis ⁊ ꝓphetis. etiā inter medias diuitias Auct⁹ purgauit visum ab inflatōe supbie tumide ⁊ ab acri morsu vidicte felle atq̄ pungitiue. p mititatē in apostol. Luctus purgauit auditū in martyribus ab impletiōe tremula terrenarū solicitudinū ⁊ a ꝓprij cōmodi viscositate p esuriem iusticie ⁊ miscōie impensionem. Luct⁹ purgauit ⁊ sanauit gustū in confessozib⁹/ a febzili et sozdido humoze fedoz̄ū desideriozū p mūdiciaz cozdis. Luct⁹ denīq̄ purgauit ⁊ sanauit tactuz spūalem in vginibus ⁊ ꝓtinentib⁹ ab inquietissima pzurigine fede carnalitatis p pacem spūs.

¶ Horro neq̄ lingua dicere neq̄ mēs ꝓcipere potest/quanta ad hanc sanitatē ⁊ reformatiōz a luctu factam/subsecuta sit ꝓsolatio. Ex magnitudine suoz̄ effectuū eius pleni tudo cōcludaꝫ. Hec nempe cōsolatio suo odore traxit abzaā de terra ⁊ cognatōe sua. ⁊ immolatoz̄ ꝓprij vnigeniti nihilpēdere compulit. Sic de cereris patriarchis ⁊ ꝓphetis suo modo. Hec cōsolatio sua pulchzitudine ducebat aplos gaudentes a conspectu ꝓsilij ⁊c. Per ipius dulcem armoniaz lapides stephano. ignis laurentio. Agate carcer. carbones igniti tyburcio. Vincentio sartagines dulcescebāt. Quid amplius? Per hāc vtiq̄ cōsolatōem sapidissimā vasta solitudo heremi. fames. sitis. nuditas. ⁊ omia q̄ horrida ⁊ aspa humana mozalitas refugit. ea a beatis ꝓfessoribus vltro suscepta sunt. Denīq̄ tenelle puellule hac ꝓsolatōe diuini amplexus ꝓfortate/ extinxerūt impetum ignis ꝓcupie infernal. eis placuit celibatus. nuptie despecte sunt. mozs oim terribilioz absq̄ vllo terroze suscepta est.

¶ Bene ergo habet hic ⁊ tertium fundamentū in hoc termino consolatio validum est sicut p̄cedentia. ⁊ sustinere sine collapsu structurā q̄drifarie consideratōis potest.

¶ Prima cōsideratio. Lugentes nō solum non cōtristat q̄cq̄d eis acciderit vt de iusto sapiens loquit: sed etiam ipos letificat ⁊ cōsolat. Ratio in ꝓmptu est. qm̄ apzehendūt q̄cq̄d euenit eis/ tanq̄ missum eis a pre miscōiaz. ⁊ a sapia diuie puidentie. q̄ attingit a fine vsq̄ ad finem fortit: ⁊ disponit omnia suauiter. tanq̄ etiā cooperās in bonum suū ſm apostolicā sententiā. Sit illō moꝛs. sit tribulatio. sit angustia. sit letū. sit triste eodem p omnia vultu. eodem luctu. eadem consolatōne pugnant p arma iusticie a dextris et a sinistris ¶ Mirat hic aliq̄s de sanctis nostris Mirer quō epicurus voluptatis assertoz dixit (teste Seneca) iocundū esse vtuoso/ torreri in tauro phalaridis. Et dū moriēs omib⁹ scateret hāc vocem emisit. felicissimū hunc diem et beatissimū ago. Nonne p̄terea ℓ vidit oculatissim⁹ phoz Aristo. dicens in vtuoso oia cōsonare rationi. ¶ Agit erāt fideles isti phi opponet aliq̄s aut absq̄ fide intelligi possunt q̄ credunt? Ubi est ergo illud/ nisi crediderit is. non intelligetis? Ego autez quales isti fuerint phi non disputo. Scio tamen nec mentitum fuisse phm. nec intellectum taliū mercatū haberi posse/ absq̄ p̄uia fidei saltē informis collustratōne. Et forte veri

Sermo Secundus

tas sese p ora infideliū sicut olim p asinā balaam
t p cayphā reuelauit. Propterea ipos intellex
isse plene q̄ dicebat nō assero. ꝟ ita tñ sentiendus
esse ꝓstant affirmo. Sed dicūt nos dicere ita/ vt
ad fauorē fidei vel religionis adulatōez. vel nr̄e
pfessionis laudē. q̄si vicz officiū nostrū mentiri
sit. Carriant qō voluerint/ pfecto. t si cessa-
ret nunc ois obligatio ad fidē t religionē/ certa
tñ t compta ratio in hac me veritate teneret. be
atos t cōsolatos esse lugentes in multis q̄z veri
tatibus fidei nō minus extraneis. Subinde
miraculū hoc ꝓsolatōis in aduersitatibus fit ex
gr̄a dei spēalit̄. t ex forti actuatōe ratōis in reco
gitatōne diuine ꝓuidentie paterne oipotentissi
me t sapientissime t optime. Que actuatio forti
vel trahit ad se vel impedit actus inferioꝝ potē
tiarum. aut saltem ne suū actum impediāt dimi
nuit t remittit. Fundatur ꝟ in illa regula phie.
Maiores motus impediūt minores. Q autem
in xp̄i passione nō ita ꝓtigerit. miraculose dispē
sationis fuisse dubiū non est. Hic ingerit se
corollariū de te beata ỽgine q̄ regina celoꝝ vo-
cari digna es. q: dum tuā ptransiuit animā gla-
dius passionis filij tui. aia tua nihilomin⁹ ꝓsola
tione plena fuit. Deniq; ex his elucet q̄ pacto i
sapientē neq; iniuria cadit neq; lesio. Secun
da ꝓsideratio. Epicurus collocās homis felici-
tatem in voluptate animi si ꝓsequenter locutus
est posuit eam sit̄ in luctu p statu p̄senti. Itaq;
dici nequit: q felicitas nr̄a sit in voluptate/ nisi
comitante. Nō em̄ ipa est finis vltimus. sed so-
lus deus p dilectōz t cognitōz apr̄ehēsus. Co-
mitatur aūt pari mō de necessitate felicitatē istā
luctus ꝓsurgens ex apr̄ehensione malorū vt in
honesta sunt vel honestatis impeditiua. Dicere
em̄ q cū vicijs t erroribꝰ/ possit haberi vera vo
luptas t pax animi. est ponere incompassibilia.
Dñs erat q̄ dixit. Nō est pax impijs. qm̄ natu-
ra/ p os synderisis/ iugiter vicijs obmurmurat.
t p intelligentiā erroribꝰ quemadmoduz lapis
ex locū positus inq̄etus quodāmodo est. cuiꝰ si-
gnum accipimus/ qō p̄mit obstātia. Hic collau
dādus est eraclitus quē referūt Iuuenal' t Se-
neca ꝓtinue fleuisse. collaudāduſ si flebat eo fine
t circūstantijs q̄bus oportebat. Tertia consi
deratio. Lugētes q̄ habitāt in sepulchris q̄ mo-
riunt̄ tota die sicut oues occisionis q̄ exasperāt
in seipis. q̄ renuūt ꝓsolari vt ꝓsolent̄. q̄ descen/
dunt in infernū viuentes. ꝟ est ꝓsiderādo illū si
bi p̄cauent. suscipiūt etiā in hac vita maiorē cō-
solatōz q̄z qui ꝓsolatōibus carnalibꝰ t indignis
se totos p̄cipites dāt. Am̄ ibi mox delectatio ef
fluit. t stimuli gues t hami inclusi fixi manent/ i
felicē aiam corrodētes. adeo q lōge maioris vi-
te sūt boni pluriq;. cū sit in eis secura t leta mēs
q̄si iuge quiuiū. animꝰ ỽo gaudēs etatē floridā
facit. Quarta consideratio. Boies corrupti
sensus spūalis p sapiam terrenā animalez t dia
bolicam/ nō plus audiendi sunt. non plus cōsu-
lendi aut credendi si ꝯ ea que diximus de luctu
t beatitudine t consolatōne latrauerit/ q̄z si poꝛ
cus laudaret voluptatem/ culpatis mundicijs.
Aut quomō febricitans vel mulier pregnās vt
aliter lesus audiret/ si contra sensatōes eoꝝ ho
minum qui sani sunt disceptarent. Utrobiq; ei
par est ratō deceptōis non credendo. corruptio
scilicz iudicij: ex corruptōne potentie apr̄ehen-
dentis iudicantis. Propterea de consolatōe
t beatitudine nostra/ plus aliquādo credenduz
est simplicibus idiotis tanq̄ plus in hoc vere sa
pientibus t p experientiam intimam philosophā
tibus. t qui p ꝓsuetudine t luctu t gr̄a/ puros
habent sensus interioreſ/ q̄z aljs q̄tūlibet erudi
tis cum suis corruptiuis t fedis desiderijs/ ob-
nubilantibus t amaricare desipeq; facientibus
omnem sensum ratōis. cuius corruptōis/ mani-
festum signum est q dolere nequeūt de peccatis
Quid dico nequeūt. Letant̄ etiam cum malefe
cerint. exultant in rebus pessimis. Adeo sensus
eoꝝ a sanctitate t a vita bona lōge abest. adeo
p̄sus obtorpuit. Et quoniā tanta occurrit nob
hodie testium turba sanctoꝝ sāctarūq; oim/ no
bis testificantiū cum xp̄o/ beatos esse q̄ lugent.
quoniā consolabunt̄. profecto non minus eis i
hoc q̄ p̄bis in aljs suis inuestigatōnibus cre-
dere equum est. Utrinq; em̄ par est ratiocinatō
nis fulcimentū in experientia sitū. vt palam tra
dit Bionysius. viij. c. de diuinis nomibus. Et
dñs Anthisiodorensis in. ca. de bono sapientie
Liceat igit̄ non sola credulitate. sed etiā cum in
telligentia/ fideliter asserere thema propositum.
Beati qui lugent quoniā ipi consolabuntur.
Stabilita veritate fidei nostre sup hoc triplici
fundamento trium terminorū sumpti thematis
beatitudo. luctus. ꝓsolatio. t fide ad intellectōz
sicut arbitroꝝ deducta. nō ad meriti euacuatōez
(semp em̄ p̄me veritati non ratōi fides inmitit)
sed ad eius cōtra reprobos irrisores p̄conij: to-
ta in ammonitōe trāseat t finiat̄ oro. Lugen
tes t penitētes audite cum p̄mio gaudiū vestrū
ne vos absorbeat tristicie exercitū. Audite bea-
tos esse qui lugent qm̄ ꝓsolabunt̄. Beatus ỽo
luctus/ ad cuiꝰ mēsam in secreto mētis cenaculo
duodecim fructꝰ spūs ministrant̄ enumerati ab
apl'o ad Gal'. v. Caritas. gaudiū. pax. patia. be
nignitas. bonitas. lōganimitas. māsuetudo. fi/
des. mūdicia. ꝓtinētia. castitas. Salubris lu-
ctus qui egyptiacam vitiorum turbam/ fundit⁹
mergit. qui capita draconum hoc est initia ma/
larū suggestionum/ contribulat in aquis suis. q̄
super aquas babylonis sedens et flens/ allidit
paruulos eius ad petraz. qui sordes carnalitati
abluens/ oblitionez etiā inducit luxurie magne
cuius ꝓsolationi nō miscet alienus. cui cedit lu-

ctus infelix mũdane aduersitatis tãq; si clauus clauo retundit. ¶ Et o deus equissime si taz ob stinate refugiũt hoies luctum/q̃rentes ꝓsolatio nem.quo pacto non intelligũt qm̃ ideo saltẽ lugere debereẽt vt consolarent. Experiant licz q̃rus videat. Aut si nondũ istud expti sunt vl' ex periri nolũt.credant exptis.credant demõstrationibus pbicis. fidem habeant his hoib⁹ q̃ sic̃ soli vtranq; ꝓsolatõz expti sunt carnalem p̃mium ex mutua collatõe ferre possunt iudicium tus.postea spũalem. Ita soli de vtraq; certissimum ex mutua collatõe ferre possunt iudicium quemadmodũ fuit aug⁹.z aliorũ plurimi.q̃bus gustato spũ/continuo desipuit omis caro.z borozi etiam fuit. Et audi ex me.parũ em̃ esset autoritatis in expientia mea sed expto crede. Hic tu nobis Bernarde. Quid de hac cõsolatiõe iudicas? Qui semel in ꝓtemplatõne diuinã dulcedinem degustauit.nescio an ipam gehennaz ad tps horribilius expiri penalius ve ducat/ q̃ p⁹ spũalis studij huius degustatõz aut suauitatez/ exire denuo ad molestias carnis z ad carnaliuz sensuum tumultus. Hoc exptissimus taliũ et testis veracissim⁹ dixit cui discredere nefas est

B ¶ Sed his auditis suspirat ꝓtinus aia ad cõsolatõnem hanc habendã. vt igit lugeat necesse ẽ. Sed lugere volo inq̃s nec valeo.q̃si vicz nulla z non penitus vberrima esset flet⁹ materia et eo maioz quo minus fleẽ. Nihilomin⁹ accipe cõsilium tu hodie ad aliquẽ sanctorũ ꝓuertere.vt tibi gr̃az hanc luct⁹ sua impetret oro: ꝓcutiat de⁹ silicem cordis tui vnga disciplinę: vt inde pfluãt aque suauissime z largissime.sic em̃ a beata illa/ q̃ fletu diluit maria magdalena.q̃dam luct⁹ gratiam obtinuit p̃m narratõez Guilhelmi parisiẽ. in retorica sua diuina.que in hac materia/ sicut z alie meditatiões sanctorũ/plurimũ est idonea ꝓ concussione mentis ad luctũ. ¶ Ecce constituamus añ ꝓsideratõis nostre oculos nõ in trãsitu sed in pfundo fixoq; intuitu/ad quid geniti sumus.q̃d z vbi futuri sumus ignoram⁹. Quid si abesse ꝓtigerit ꝓpter momentaneã delectatiũ culam ab eterno cõsortio beatorũ. q̃ta esset illa confusio deus miscordie. q̃ta desolatio. Ite maledicti in ignem eternũ. Si fleẽ lachrymis amissa pecunia veris.si moz amici/pene nos exanimat.si q̃lecũq; infortuniũ nos tpale conturbat. Hec omia ad anime nr̃e mortem quantula sunt Quale portentũ est gestare secũ funus aie ꝓpe: neciam gestare sed trahere ad sepulturam infernalem.z instar frenetici inter ꝓpa'mala ridere z locari.exemploq; vituli q̃ ducit ad mortem pe tulco vanitatis pede saltare. Nõne ꝓterea gaudium p̃ns sicut punctus est/a quo linea miserie trahit in infinitum. Et qui ducũt in bonis dies suos in puncto ad'inferna descendũt. Luct⁹ bonus/econtra lineam describit gaudiorũ z ꝓsolationis sine termino duraturã.qm̃ breue h̃ z momentaneũ tribulatõnis in nobis supza modum immensum gl'e pondus operat in nobis.p gr̃az z in futuro p gl'am/ p̃stante eo qui est benedict⁹ in secula seculorũ Amen.

Alius sermo factus ĩ die omniũ sanctorũ p eundem Cancellarium.

E Xultate quoniã merces vestra copiosa est in celis. Matt. v. z sententialit̃ Lu. vj. Doctissimi z sapientes viri. venite exultemus domino.quoniam h̃ habet hominũ cõmunis natura. vt de patria sua/nescio qua dulcedine/ cũctos loqui pariter audireq; delectet. Nõ degenerem⁹ igit̃ ab h̃ pio naturaliq; desiderio dũ de illa mercede celoz q̃ vere patria nostra est.patria final' z eterna/ sermonem facere instituim⁹. Nemo claudat aures vel alijs tumultuosus existet. obmutescat garrulitas summurmurãs.puerilis sibilatio q̃libz cõticescat.q̃etiam seclusis ad tps reiectisq; omibus ad aie hostiũ pulsantib⁹ audiam⁹ z exultemus.qm̃ merces vr̃a copiosa est in celis. Nõ vt agere z loqui digne possim⁹/dispensatrice mercedis illius exorãtes salutem⁹ p illud angelicũ. Aue maria zc. ¶ Exultate qm̃ mer. ve. c. e. in. c Si apud incredulos z vere religionis exptos habendus mihi p̃mo essz/eniti p̃mũ oportet argumentis stabilire mercedẽ iustis.z reprob̃ supplicium post hanc vitã nõ deesse. Quisq; em̃ h̃ vel negat vel in dubiũ reuocat/ cetera q̃ de vtutibus ac pietate disseruerit/facile ꝓtenit. Altuero/melius nũc mecũ cõpendiosiusq; agit qui oratõz factur⁹ sum/viris xp̃iana fide ac pietate diligent̃ imbutis.q̃bus certe psuasum esse debz z fixa credulitate stabilitũ:qm̃ qui bona egerũt ibũt in vitã eternã.q̃ vo mala in ignem eternũ. Nec incredula mente susciptũt vocẽ nr̃i thematis. Exultate qm̃ mer. zc. Nã si de⁹ z remunerator est in se credentiũ quẽadmodũ publica nedũ theologorũ verũetiã pbantiũ z vniuersal'r oim rõe vtentiũ vox acclamat.alia post hãc vitaz iustis merces necessario sperãda est. Neq; em̃ di/uinitatis iusticie pietatisq; cultorib⁹/sua merces in hac vita dat̃ q̃ creberrimis exercet̃ erumnis. qr oẽs q̃ pie volũt viuere in xp̃o psecutoz patiuntur. Nec desunt exẽpla. Aperte oculos ad quẽlibet sanctorũ oim quoz hodie celebritas mẽorat. Et si mortalẽ p̃ntis vite sue cursuz discusseris.q̃d oro te nisi durũ penale acerbũ z q̃tidiane mortificatõi simillimũ repies. Prop̃t te inq̃t p pheta mortificamur tota die.z apl's. Scitis hec R.p.ac fratres in xp̃o precipui z idoneis testibus sapienter credidistis. Testibus inquã qui nec fallere vellent. quippe pro sua assertione nihil in mundo hoc nisi torm̃ta mortem flagella q; reportantes. Qui nec preterea falli possunt

q̄ inſpirāte deo locuti ſunt. ij. ꝑe. j. ¶ Nō ſiq̄s in hoc cetu venerādo ita ꝓditus eſſet ⁊ indomite ad fidem ceruicis/nondū futurā ſanctoꝝ mercedem crederet. Abſcedat peccator. Non expectet vt illud ſibi ꝓbandū aſſumam ⁊ ingerā ſolēcecis oculꝫ. Nam (o deus equiſſime) quid apud illū ageret mei ſ̄monis exiguitas/q̄ tot ⁊ tantis incaſſum audit doctiſſimorum. ſanctiſſimorūq̄ aſſertōnes. teſtimonia q̄ credibilia facta ſunt nimis ꝓbatōnes ⁊ oracula. qui ⁊ ipam ſpernit diuinam ⁊ celicam xp̄i vocem dicentez. Exultate
B qm̄ merces veſtra copioſa eſt in ceꝫ ¶ Vis igiꝫ ſcire o fideꝫ anima. nam ad talem mihi ſ̄mo eſt. vis ſcire q̄ copioſa merces ſit in ceꝫ. non ego ſed dñs ipe reſpōdeat ꝫeñ. xv. Ego ꝓtector tua ſū. ⁊ merces tua magna nimis. O vere mag̃ merces nimis de⁹. Et taz mag̃ ꝓpſus vt nihil magis poſſet cogitari. ⁊ quicq̄d de mercede ſanctoruz aliud dixeris. ꝓ rei magnitudine parum eſt/ exiguum eſt/indignū eſt. Illa quipe eſt q̄ in ſe ſupeminenter hz ſtatum oim bonorū aggregatōe ꝓfectum ⁊ ſuꝑexcellenꝫ in ſe amplectiꝫ. q̄cq̄d diuitiarū/quicq̄d delectatiōis/q̄cq̄d honor⁹ ⁊ gl̄e deſiderabile eſt anime ratōali. ⁊ vltra i infinitū auctius ꝓfectius ⁊ excellenti⁹. ¶ Grandis ſane excellentia atq̄ dignitas creature ratōnaꝫ. Eaz ſtaq̄ tam capacem fecit deus vt nihil minus eo ipam replere poſſit. quietare nihil. nihil ſatiare hinc aug⁹. j. ꝯfeꝫ. Feciſti nos ad te. ⁊ inquietū eſt coꝝ noſtrum donec quieſcat in te. Qua in re canit ꝓpha. ꝑs mea deus in eternū. Et alibi ꝑortio mea ⁊c̄. Iterū. Bñs ps hereditaꝫ mee ⁊c̄. Bōa vtiq̄ ps ⁊ magna portio deus. Et cui non ſufficit/nimis auarus eſt. nimis auid⁹ ⁊ ſtolidus. ¶ Letamini igiꝫ in dño ⁊ exultate iuſti ⁊ gloriamini omēs recti corde qm̄ merces vr̄a copioſa eſt in ceꝫ. Si pondus laborum vos p̄mit. Si ꝓpter iuſticiam patimi. Si fame ſiti frigore corpora veſtra ꝓpter xp̄m atterunꝫ. Si ad obediendum deo caſtigatis corpus vr̄m ⁊ in ſuitutem redigitis. ſi maleſuaues ſpernitis voluptates honores vanos calcatis. oia deniq̄ vt ſtercora arbitrami. gaudete qm̄ non ſunt condigne paſſiones huius tp̄is ad futuraz gl̄am q̄ reuelabiꝫ in nobis. Sileat q̄rela de labore cū tamcerta ſpes ſit de denarij diurni ꝓſolutōe. Nūc fatigati parūq̄ gemitis ꝑed exultate qm̄ ⁊c̄. ¶ Sed animi nr̄i naturam agnoſco. ſingulariū enume/ratōe magis capiꝫ ⁊ mouet. Cibus integer minus ſapit ⁊ ꝯtrita ſuaui⁹ redolent aromata. q̄z obrem deciſioꝝ fiat nr̄ ſ̄mo de ſanctoꝝ mercede ⁊ ex viſibilibus ad inuiſibilia tranſeūtes deducamus a poſteriori vt poſſum⁹ q̄ta erit ⁊ q̄mꝫta ſanctoꝝ retributio. Ex his que apud nos hagunꝫ videnꝫ q̄ ⁊ tāq̄ aliquo curru vtamur cōſideratōe ſenſibiliū ad ea que ſenſum latēt vtcūq̄ latent capienda. Neq̄ eñ in ſuo fulgore ⁊ lumine videri poteſt a nobis viatoꝝibus ⁊ corpea mole preſſis/ſanctoꝝū merces q̄ deus eſt/ſi nō aliq̄bus inuolutris ⁊ ſimilitudinib⁹ rerū coꝝpaliū fiat obumbratio q̄dam. ꝓput diuinus dixit pater Dionyſius. Et inter plurima (qm̄ res ⁊ tp̄s exigunt) vtamus oculos noſtre ꝯſideratōis ad algam hanc vniuerſitatem pariſien. m̄rem nr̄am cuius nūc cōmemorata ample dicta intueamur diligenꝫ ⁊ ſolerter ea oia que ibidem fiūt ⁊ tractantur. fortaſſis agnoſcem⁹ ꝙ ſi tm̄ delectaꝫ et afficiꝫ animus in bonis minimis. Si tam vehementi ſolicitudine: tam vario multoq̄ ſtudio in vmbra ⁊ veſtigio ꝓ modicū veri boni noſtri figitur ⁊ agglutinaꝫ deſideriū. Si deniq̄ ſimilitudines huius pulchritudinis ſapie ⁊ bonitatis in ſui delectatōz tam incredibl̄r nos incendunt inflāmant ⁊ capiūt. magna eſſe ꝓpſus ⁊ miranda non ambigam⁹ q̄ de hac ſanctoꝝū mercede ſperare iubemur ⁊ debem⁹. nec inanem cohortatiōes eſſe noſtri ſaluator]. Exultate qm̄ merces ve. ¶ Aſſurgat igiꝫ nr̄a ꝯſideratio ⁊ quadruplex bonū. vel ſi rectius loqui libet q̄druplicis boni vmbrā veſtigiū ⁊ odorem recogitemus. In hac alma vniūſitate matre nr̄a / amari ꝓ mercede ſiue parīꝫ ⁊ ꝙqueri. In artiū facultate merces eſt naturaliū rerū cognitio. ⁊ habitudinis cauſarū ad effectus quo ad bonū q̄dam honeſtum ⁊ liberale. In medicine facultate merces eſt ſanitatis adeptio: reſtauratio ſeu conſuatio. q̄ ad bonum placens ⁊ delectabile. In decretoꝝū facultate merces q̄dam eſt tranquilla ciuiū cohabitatio. pax atq̄ delectatio: quo ad bonū cōferēs et vtile. ¶ Poſtremo in ſacre theologie facultate merces eſt compoſitio morū ⁊ alta diuinoꝝū cōtemplatio quo ad bonū heroicū ⁊ ſupnaturale ¶ Magnū eſſe putamus. R. p. ⁊ mgr̄i magnū ſi vel vnam aliquā ex his mercedibus adipiſci ꝙtingat. Certū rei huius faciūt indicium/labor aſſiduus ⁊ iuge ſtudiū. vigilamus. lucubram⁹. ⁊ cum multa cerebri vtigine ⁊ oculoꝝū leſiōe/lippitudine totos euoluimus. Exulam⁹ vltro a patria dulci. charos parentes linq̄mus. eſtuamus. algemus. ſiti fame pauperie ⁊ mille incōmodis afficimur. dura quelibet ⁊ aſpa ꝓpetimur. Ad q̄d iſta niſi vt vel in vna vl̄ plurib⁹ ꝓdictarū facultatum excellentiā mercedis quā pollicenꝫ aſſeq̄ valeamus? Et tm̄ obſecro in his omibus q̄d ꝓfectum q̄d ſolidum q̄d ve ſatiatiuū. imo ſi veritaꝫ acri iudicio metiaꝫ: q̄d non diminutū inane anxium ſupuacuumq̄ repies? Poteſt attn̄ tanta nos efficacia/taꝫ ſpes ex illis attrahere imoꝝ impellere vt in tot graub⁹ ⁊ moleſtijs ſtudioꝝū labozib⁹ gaudeam⁹ iocūdemur ⁊ exultem⁹. Qua le hoc ⁊ q̄tum eſt argumentū o ſcientifici ⁊ ꝓcelentes viri de eterna mercede ſanctoꝝū ſi ſictya le ⁊ momentaneū nos cōdelectat p̄miuz de felicitate patrie. Si ſic placere poteſt exiliuz vallis

miserie: de veri summiq; boni sup plena gusta-
tione si tantus saporis est in eius pertenuissimo
odore. Robrem omnes q̄ speratis in dño/ quo
rum ꝓuersatio in ceł est. qui sapienti cōsilio non
facitis de naufrago mari portum. de via vbi li-
bet obsessa terminū: nec habetis hic manentem
ciuitatem. sed cū apl̄o futurā inq̄ritis. Exultate
qm̄ merces ve. co. est in ceł. Quō si diuti⁹ in p̄
assumpta similitudine vera fari libet. quatinus
ex his q̄ animus nouit. Surgat ad cognoscēda
que nō nouit. ꝛ p ea q̄ didicit amare. discat ꝛ in-
uisibilia diligere. Ostēdam⁹ vt possum⁹ in vni
uersitate illa supcelesti q̄ est mater nr̄a ꝛ liba p̄m
apl̄m/ pfectissima sincerissimaq; veritate ꝓstare
omnia q̄ in hac inferiori vniuersitate tāq; in ei⁹
figura quadam ꝛ imagie nō sine mīra impfectio
nis admixtione cōtinent. Nunqd vniūsitas
illa supcelestis/ grammaticā habet: p̄monis cō-
gruitate elegantia ꝛ pp̄rietate venustissimam?
Nulla soloecismorū barbarismorūq; vitia. nul-
la barbaries incognita. Nulla subinde x̄borum
sententiarū q; ieiuna paupies. Scōm hanc bea
tissimi spūs illi angelici ꝛ humani/ quorum cele
britas agit: nūc mutuo nūc cū deo cogitatones
intimas affectiōesq; loquunt ꝛ audiunt. Qui/
tos em̄ aut surdos eos q̄s dixerit? Cum audiat
apl̄m. j. Thor. xiij. Si linguis hoim inquit loq̄r
pariter ꝛ angelorū ꝛc. Et Ysa. refert seraphin
clamare. Sanctus. sanct⁹. sanctus dñs deus sa
baoth. ꝛ talia sunt absq; numero. Verū quō fi/
at ista locutio/ q̄ nup ꝛ olim disseruisse q̄ senti
ebam memini. non repeto. Vos igit̄ q̄ grāmati
cam diligitis. Exultate qm̄ mer. vestra mul. ꝛc
Ad logicā x̄o transeamus. Cuius officiū est
a falso verū discernere. Sed o veritas q̄ti apō
nos repiunt fallaciarū laquei. q̄t falsigraphe ꝛ
fucate sophismatū tendicule? Atuero in vniūsi
tate illa celesti ꝛ mercede sanctorū/ abest ois ab
eorū logica deceptio. neq; falsum aliq̄/ veri fa-
ciem assumit. nuda fulget veritas. ꝛ velamine
nullo falsitas operit. Siue beati illi vtant syllo
gisticis enthymematicisq; discursib⁹? Seu po-
tius (vt q̄busdam placet) vnico rectoq; intuitu
cognoscant omia. vel in x̄bo tanq; speculo luci-
dissimo ꝛ exemplari pfectissimo cuiuslibet veri-
tatis. Seu etiā in genere pp̄rio ꝛ h̄ p x̄bum p-
ductum in aia ad similitudinē x̄bi diuini. q̄ in
se simplex existens sententiosissimū est ꝛ nume-
rose veritatis exp̄ssiuum. Qui igit̄ logicā exco-
litis. Exultate qm̄ mer. vestra copiosa est in ceł
Ysorro in rhetorica beatissimas atq; fecūdis-
simas incolas vniūsitatis illius celestis abūda-
re certissimū est. non ad abusum qualꝫ apud nos
inuenitur. ad mentiendum facile. ad ridendum
mordaciť. ad fallendū vafre ꝛ nequiť. ad nectē-
dum calūnias insontib⁹. deniq; ad attollenduz
ꝑ veritatem mendaciū. ad ꝓfundendū falsq; ne-
fasq;. Sed rhetorica talꝫ inibi regnat/ p quaz in-
cessabili voce ꝛ oratōe decora iocūda ꝛ florida/
in hymnis omnimodis ꝛ psalmis dei laudibus
occupant. p quam insup sancti oēs tanq; rheto
res peritissimi ꝛ patroni aduocatiq; disertissimi
fidelissimi ꝛ placidissimi/ deflectūt iraz iudicis.
peccatorib⁹ veniā. iustis gr̄am/ ꝛ gl̄am impetrā-
tes. Nobis idcirco peccatorib⁹ quorū cā inquā
pdita est/ confugere saluberrimū est ꝓsilium ad
tales eloquentissimos oratores. hodie p̄cipue
qm̄ multiplicatis intercessorib⁹/ de⁹ abundan
tiam sue pietatis fauorabilius largiet. Qui igi
tur rhetoricā colitis. exultate qm̄ mer. ve. copi.
est in ceł. Ceterū si mathematicales scientias
geometricā loquor arithmeticā musicā ꝛ astro-
nomiam in ceł ponimus/ non fallimur. nō q̄ ta-
les p omnia sit vsus scientiarū hmōi apud illos
qualꝫ apud nos existit. Lōge pfectior est atq; di
uinior. vbi omia nude ꝓspiciunt facta in nume-
ro pondere ꝛ mensura. Musicā p ceteris ita il-
lic exerceri pspicuum est/ vt nō alia videat sapi
entissimo Augustino esse beatissimorū illorum
spirituū occupatio/ q̄ vt pleni sint modul⁹ in lau
de ꝛ canore iubilo. vbi vna vox est letantium ꝛ
vnus ardor cordiū. O felix illa ciuitas in q̄ ma-
gna solennitas ꝛ in qua iocūde curia q̄ cure p̄cor
sus nescia. Nam sicut letantiū oim habitatio est
in te. Idcirco beati qui habitāt in domo tua do
mine: in secula seculorū laudabūt te. ꝛ cantabūt
canticū nouum in choro ꝛ tympano. cordis ꝛ or
gano. Totus p̄terea mūdus cōcinet auri⁹ bea
torum carmen pulcherrimū ꝛ armoniam nume
rosam suauemq; resonabit. Ita etiā vt q̄ mire
ris/ infernales gemitus stridores horridos ꝛ ra
bidi vlulatus demoniorū cōcurrunt ad integri
tatem melodie hmōi dulcisone. q̄ in inferno te/
nor est iusticia. ꝛ in celo mollior cantus misc̄ia
Juxta illud. Misericordiam ꝛ iudiciū cātabo ti
bi dñe. Quod ꝓfunde notatū est in hymno pa-
scali. Cum em̄ rep̄mit: aurora lucis rutilat ꝛc.
Subinfert p integritate carnis/ gemens infer
nus vlulat. Amplius essentiał beatitudo sāctō-
rum instar tenoris cuiusdā inenarrabił perseue-
rat. Accidentalis x̄o instar discant⁹ varij. Nūc
intensior accrescit altius nūc remissior dep̄ssius
sonat. Qua in re nihil esse dicit deuotus Ber̄n.
q̄ magis statum gl̄e celestis rep̄sentet/ q̄ alacri
tas deum laudantiū eiq; iubilantiū ꝛ exultātiuz
hilaritas. Hilaritatem intellige. nō petulantem
effrenam. dissolutā ꝛ nescio quo lenocinio notu
larum lasciuā. ꝛ eiusdem repetitōe fastidiosam.
quali p̄streuunt magnatum tēpla dom⁹ siue cō-
uiuia. Hec nempe hilaritas in se plus libidino-
se ꝛ vesane dissolutionis q̄ spūalis suauitatꝫ q̄c
q̄ habet. Ipa x̄o hilaritas deuotorū sobria est
grauis. modesta. ꝛ miro ineffabiliq; dulcore ra-
piens animū: dilatans ꝛ absorbēs. vt se iam nō

capiat in se deficiat. fiatq; nescio q̃s spasmus ex extasis vel excessus. vt alaudã ꝛ philomenã videre est canendo deficere. Vel tunc exultat animus. i. extra se saltat p gestus corpis decoros tñ ꝛ iubilat inenarrabl'r. Hunc ꝙo musicalẽ succẽtum/non admittit nisi puritas cordis. verũq; illud. Laus iocũda decora q̃m voci cõcanora puritas est cordiũ. Ex his ꝛ alijs/q̃ circa facultatẽ artiũ agũt p q̃ quid agit in celis vtcũq; cognoscimus. Colligite. p. d. et. f. q̃ rationabl'r exhortatur nos rector vniuersitatis illi⁹ dicẽs. Exultate ꝛc. Subsequent obijcit nr̃e ꝓsiderationi facultas medicine cui⁹ finis est sanitas. res oim q̃ hic optat desideratissima. q̃q; innumerabiles sint morboꝝ spẽs q̃bus mederi ars humana non sufficit. Satisq; ad hanc rem ꝓbatõnis affert ipm senium quod vlla nequit arte restaurari. Quid aũt in ceł vbi nec languor nec senium. nõ mors. nõ estus febriũ ℔ ꝓpetuo vigore iuuentutis q̃tuor dotes corpus tpm ornant. pficiũt consolidant. vt sit pfulgidũ. agile. quium. pulchrũ. impassibile. Exultate g̃ q̃bus cura est sanitatis: qm̃ mer. ve. co. est in ceł. Sed ẽ fortasse quispiam cui regnorũ ꝛ pncipatuũ placeret regimẽ leges decretaq; cognoscere. cognitas ad ciuiuz pacem ꝛ amorem dirigere. ꝛ p has coercere flagicios⁹ ꝛ pmijs iustos allicere. ꝓfecto miter egregij poete quod ꝑ singulari laude romanis attribuit. parcere subiectis ẽ debellare supbos. cneiꝰ. vj. Sed o quot anxietatib⁹ ꝛ plerũq; frustra in his laborat? q̃ sepenumero p pace discordia. p vnitate lites atq; dissidia. ꝓ requie demũ indetudo acerbissima suborꝛiuntur. vel ob onerosam mł̃titudinem legũ ꝛ inuolutã canonũ pplexitatem? Aut q̃ subuertũt iudiciũ animos spes metus meror gaudiũ? Aut maxime q; puersi difficile corrigunt. ꝛ stultorũ infinitus est numerus. Sic certe stultorũ. vt glorient cũ malefecerit et exultent in rebus pessimis. Quał exultãt si me interrogas? q; pfecto ex̃ naturã suam ꝛ in beluinam brutalitatẽ sese dejciũt ꝛ ois exultatio talis maligna est. Jac. iiij. Sed o vere beata ciuitas illa/celestis vniũsitatis. vbi rex vnus deus est. vnica lex caritas. ꝛ hec pace eterna colligat suos ciues ꝛ opulentissima pascit in reqe. obedit q; ꝓphetice monitione. filie syon exultẽt in rege suo. Exultate ꝛ vos q̃m mer. ꝛc. Ad postremum ꝙuertam⁹ oculos mentis ad diuinã illã sacramq; theologie facultatẽ/ꝑ quam bonum heroicũ ꝛ diuinũ ꝓtemplando adipisci satagimus ꝛ sane sic adipiscimur dũ ℣borũ doctrinã/operibus compleam⁹. Tũc em̃ exultabim⁹. i. ex̃ nos i celum ꝛ deũ saltabim⁹ ꝛ leuabim⁹ nos supra nos ad instar solitarij. Et hic obsecro ꝛ obtestor vos p hodiernã q̃ magna est celebritatẽ/ ꝛ p illũ qui ait. Beati qui au. ver. dei et cu. illud. Et rursus Qui ex deo est/ ℣ba dei audit/ q̃tinus sustineat[l]

me modicũ adhuc in ℔mone meo Nũc em̃ ad altiora ꝓfundiorq; hodierni euãgelij mysteria pgere disposui. ꝛ nisi me mea fallit estimatio libenter audietis. Sũmus itaq; theologus et doctor noster ihs xp̃s in doctrina sua sublimissima/ ꝛ a cõmuni hoim sapia alienissima/in euangelio hodierne celebritat[i]/septẽ saltus edocuit/ sub numero septem beatitudinũ. p q̃s itur in celum ꝛ copiosa merces apprehendit. nũc in spe. ſ. ꝛ pgustatione q̃dam spũs. tandem in re ꝛ plena ꝑfectaq; fruitõne. Hec sunt testimonia dñi de q̃ bus ꝓpha. Hereditate acq̃siui testimonia ꝛc. Hec est mystica iacob scala. vbi beat⁹ ille vir cuius est auxiliũ abs te/nunc ascensiones in corde suo disposuit ꝛ vadit de ℣tute in ℣tutez/donec videat deus deorũ in syon. Et q̃uis vnicus in genere sit saltus quem aug⁹. posuit amorem dei vsq; ad ꝓtemptum sui. sicut ecõtra amor sui vsq; ad ꝓtemptuz dei mergit in infernũ. nihilominus septuplex ℔ gradus aut saltus in specie numerat: quibus exultant. i. ex̃ se saltant ꝛ saliunt sancti in gł̃a celestis mercedis ꝛ p eos deducit dñs pł̃m suũ in exultatõe. dñs ille qui ascendit iter pandens añ eos. qui exultauit vt gigas ad currendã viam a sum. ce. egres. ei⁹ ꝛc. Primꝰ saltus est: a rebus istis sensibilib⁹ ꝛ diuitijs mũdanis/abstractio. dum ipa ponit seipaz sup res istas tpales in altiorq; surgit ꝛ fit celo primior Hoc faciũt paupes/diuitias ꝓtemnentes ꝛ subiectas pedib⁹ humił affectõis ꝛ ꝓculcantes. Et opposito viri diuitiarũ/eis misero mõ supeditatur. ꝛ sicut onus graue p cupiditatis molez grauant sup eos. ꝓpea diuitie sunt eis q̃si mola asinaria ad collũ suspensa. qua/ nitentes surſuz saltare/retorquent in pfundum. quemadmodum de saxo sisiphi/poetica est fictio. Et apostolica vox clamat. Qui volũt diuites fieri /incidũt in temptatõz: ꝛ in laqueũ diaboli. Noli igit ꝛ non sarcina diuitiarũ ꝛ cupiditatis visco i celos saltare. tutius (mihi crede) ꝓsilium est/ vt paupra tem spũs arripias/leuem expeditã ꝛ liberã. q̃m si Esaie credis/ paupes hoies/in sancto isr̃ł exultabũt Secundũ saltum opat secũda beatitudo mititatis seu mansuetudinis. Et ℔ fit non tantũmodo sup res istas tpales q̃netiam sup ipsos hoies/qui nob viciniores sunt. a quib⁹ plerũq; grauat saltatoꝛ celestis iniurijs. molestatõnibus. contumelijs. pbrisq;. Sed in ℔ saltu sup hoies ꝛ ipoꝝ incõmoda/erigit hõ p mansuetudinem. ꝛ sic erigit: vt in eo nihil turbatõis inferre valeant. nihil lesionis. sed a talibus iniurijs insultib⁹ surſum magis impellit/ ꝛ dei cooperatione attollit. Probat ℔ ℣bum psal. Exaltauit mansuetos in salutẽ. Et iterũ. suscipies mansuetos dñs. suscipies expone surſum capies. humilians aũt peccatores ꝛ subijciẽs vsq; ad terram. Hic exclamatio illa ad dñm. Exultatio mea. i.

saltatio mea. erue me a circũdantib⁹ me. ¶ In tertio gradu scale beatifice ⁊ mystice ꝓstituit sal tator nr̃ celestis/dum trãsilit ꝓpũm corp⁹ et exemplo abrae egredit de domo patris sui. qui in ꝑmo saltu reliquerat terrã suã. ⁊ in scdo cogitationem suã. conformit ad verba scpture in Genesi. Egredere de terra ecce saltũ sup opes terre nas. Et de cognatõe tua. ecce saltum sup hoies cognatos ⁊ affines. Et de domo patris tui. ecce saltum sup sensus ꝓprios corpales. Quid enim ꝓgruentius significat domus pris q̃ contubernium ꝓprij corpis? Quisq̃s vo ad hunc gradũ tertiũ molit ascẽdere/vt salubriter lugeat necesse est. Cur ita vt lugeat? Quia certe nisi p fletus lachrymarũ exoneret sensualitas/mal' cupidi/tatibus intro nascentib⁹/ex putri fomitis corruptione. ⁊ nisi diluuio aquarũ taliũ/summergan tur egyptij vitiorũ/ꝓfestim sensual' pharao cum eqtibus suis aiam israelitica sursum nitentẽ cõprehendit/comprehensam circũligat funib⁹ peccatorũz/⁊ circũligatã trahit ⁊ deturbat in damnationis abyssum. Veracit̃ q̃ tunc põt exclamare miserabil' bõ tal'. Quoñ iniq̃tates supgresse sunt caput meũ. ⁊ sicut onus graue gũate sunt super me. Et rursus. Intrauerũt aq̃ vsq̃ ad animam meã. infixus sum in limo ꝓfundi ⁊c. Sed tanto discrimini q̃le ꝓpinabit remediũ? Utiq̃ luctus aq̃s. lamare penitudinis sup egyptios sensualitatis. ascendat aia gtulabunda libtate/p deser tum hui⁹ infelicitatis/in terrã celestis ꝓmissiõis ¶ Recogitet vehement' pfunde ac frequent' statũ suum. ꝓditõz suã finẽ suũ. Audiat q̃terribilis i cõsilijs deus sup filios hoim. ꝑpenset q̃incerta sup ipam sunt diuine seueritatis seu miscdie iudicia. Clamet pinde cum Anthelmo. Heu vbi sum. ⁊ vbi nõ suz. qm̃ vbi futura suz nescio ꝑpo nat assidue corã oculis suis in lumie fidei. q̃taz eam si recte vixerit merces manet in cel'. Sinau tem/q̃ horrendo adjcienda est supplicio. Sic o dñe exultauerũt filie iude aie vicz ꝓfitẽtes ꝓpt iudicia tua. Sic post fletũ ⁊ lachrymas exultationem inducis. Thob. iij. Sic pinde q̃ seminant in lachrymis/in exultatõe metent. Hec est exultatio cũ tremore p quã aia deserit ꝓpam carnalitatis domũ ⁊ ab oibus voluptatũ illecebrarũq̃ tenacibus vincul'semet absoluit. Et siquidẽ tres isti gradus scale nr̃e euangelice incipientes respiciũt ¶ Subsequẽs gdus pficientes decz. quẽ p quartũ beatitudinis saltũ attingim⁹. Et hic est esuries sitisq̃ iusticie. Ipic aia seipam exit ⁊ deserit. dũ affectu cõmodi seposito non iam q̃rit q̃ sua sũt. Gz affectõe iusticie/tota succẽdit ⁊ ipius esurie sitiq̃ torquet' dicẽs ¶ Concupiuit aia mea desiderare iustificatiões tuas in oi tpe. cũ ill' de q̃bus ꝓphetic⁹ ꝑmo est ad dñm. in iusticia tua exultabũt. sicut exhortat' alibi. Exultate iusti in dño. Justos accipe q̃ esuriũt sitiuntq̃ iusticiam. Tũc hoc agit aima. tunc exilit ⁊ exultat dũ eleuata triplici gradu ꝓpi/videt adhuc q̃lõge sit ab illa iusticia beatorũ. q̃ impar existat tali tãteq̃ retributõi gtia ⁊ laudũ. q̃lẽ ⁊ q̃tã apd̃ se meret' creator su⁹/ reptor su⁹/ ptector ⁊ saluator suus. ⁊ agnoscens impfectum suũ. iã nõ in se manet. ꝑ clamans exultat. Deficit caro mea et cor meũ. deus cordis mei ⁊ ps mea de⁹ in et̃nuz ¶ Deinde q̃ ad vlteriora pgamus attẽdere libeat sub palpabili manuductõne/qual'r in meditatiõe nr̃a sic exardescit ignis dilectõis diuie. quẽ admodũ in ipa lignorũ exustione ꝓspicere est. de q̃bus in psal'. Exultabunt oia ligna siluarum a facie dñi/q̃ ignis ꝓsumens est ꝑm aliũ ꝓpham ¶ Primo oim/ꝓsumit humiditas extrinseca. aliunde ꝓcreta/ꝓfomiter ad abiectõz diuitiarum Dehinc cortex vicinior cũ suo humore resoluit habes scõm gradum. Subinde calor intimius agens penetrat poros. eosq̃ ab humore naturali sensim euacuat. habes tertiũ. Deinceps dñatur ignis sup lignum/adeo q̃ ꝓpam incipit deserere fomã subalem. habes quartũ. Relinquitur tandem carbo viuus. vbi iam nõ est fumalis euaporatio. non flãma subobscurior/ quẽadmodum in ꝓma duplicitate. Nec est ibi volatil' scintillarũ crepitus. nõ rapax aut sonorus vl' stridulus ardor velut in tertio gradu ⁊ quarto. Gz illic est igneitas q̃dam plucida ⁊ quieta. totũ carbonem succendẽs illuminãs ⁊ tranquille possidens incorporans ⁊ vniens. Ubi tres inueniesreliq̃s gradus/plus rõe q̃ tpe distinguibiles. ardorem vicz. fulgorem ⁊ quietũ viuificũq̃ calorẽ ¶ Et hic status/respicit tres nouissimos gdus scale euãgelice. ꝑm tres saltus beatitudis trine. qui gradus ⁊ saltus sunt pfectorũ. q̃ taz vltra semetipos abeũtes/cum angelicis etiã spiritibus ꝓuersant̃ in cel' ⁊ pedibus sincere ꝓtemplatiõis in ipo deo gradiunt̃ ⁊ exultant ¶ Nec mireris si ex̃ se aiam in deo saltare posuerim. cum dicat Greg⁹. angelos in deo currere. ⁊ maria in cantico. Exultauit inquit spũs meus in deo salutari meo. qõ esse futurũ/vnus ꝓphetarum Abacuc posuerat. Exultabo ait in deo ihu meo. ⁊ apl̃us Siue inq̃t mẽte excedimus deo ⁊c ¶ Pũt plane in ipa etiaz trinitate(si dicere fas est) ꝑm tria appropriata: tres animarũ saltus siue exultationes/ꝓfomiter ad tres nouissimas beatitudies. Pria exultatio est mistici cordissimi amoris in spiritusancto. qual'r exultauit xps in spũsancto. sicut hr̃ Lu. x. ¶ Propterea beati mistici cordes quia miscdiam q̃ spũisancto ꝓpria est/ꝓsequẽt. Secũdam exultatõz intelligo purissime ⁊ mũdissime cognitõis in filio. in quẽ credentes (inq̃t petr⁹) exultabitis leticia inenarrabili. Idcirco bti mũdo corde qm̃ ipi deũ videbũt. In tertia exultatione est pacatissima ⁊ impturbabil' q̃es in ipso

pris secretissimo altissimoq refugio. Naz beati pacifici qz filij dei vocabunt. Si filij z heredes. heredes qdem dei. coheredes aũt xpi. ¶ Tunc in pace fact⁹ est locus aie. z habitatio eius i syõ. Ibi filie syon filie pacis/exultãt in rege suo. Et qlibet secura dicit. In pace in idipm dormiaz z requescam. Ad hanc inuitabat apls ad Col. scribens. Pax xpi exultet in cozdibus vris. Hinc Petr⁹ dicit. bonũ est nos hic esse. Et paul⁹. Cupio dissolui z esse cũ xpo. Hic requescit aia i monte sancto dñi. Hic rachele moztua/amantissim⁹ dñi beniamin nascit in mentꝫ excessu. Hic i celo mentis sereno/aparet signũ magnũ/ mlter amicta sole. z luna totius mutabilitatis/ sub pedib⁹ eius. Hic est pax q exupat omnẽ sensuz. in q pace si pficiat cõsistit felicitas z sanctozuz merces. Sm deuctõz Aug⁹. Hic abzaam ad ostiũ tabnaculi in feruoze diei deũ suscepit in angel. Hic iacob/vitiozũ supplantatoz/in lucta fortis est erga deũ. z carnalitatis neruus in femoze marcescit. Hic moyses diuinã intrat caliginẽ. Hic aarõ ppiciatoziũ federis z sancta sanctozũ intrat. Hic helyas ad hostiũ spelunce vidit dñm i sibilo aure tenuis post vehementẽ spũm rẽ. Idem postmodũ in igneo curru amoris in celũ subuehitur Hic dicit dauid in mentis excessu: omis hõ mẽdax. Hic sanctuariũ dei intrãs psiderat nouissima peccatozũ. Hic salomõ euect⁹dum clamauit Vanitas vanitatũ z oia vanitas. Hic aia osculatur deũ osculo oris sui. z in sui sponsi cubiclo cũ amplexib⁹ conqescit. Hic tandẽ Johs est in spũ. z nouissima ptemplat. ¶ Exultate igit exultatiõe septẽplici/corespondent ad septẽ beatitudines in euangelica scala numeratas sm triplicẽ statũ incipientiũ q aia est. pficientiũ q rational. pfectozũ q spũal iudicat sm bern̄. ad fratres de mõte dei. Stat⁹ impfectozũ lãguet amore casto z diuino. qz p ipm quodãmõ incipit deficere z nõ absq grauib⁹ molestijs ab innatozũ viciozũ scoria z rubigine pmundat. Hic erat q dicebat. Adiuro vos filie hierlm si inueneritis dilectũ meũ vt annũcietis ei qz amore langueo. Et rursum. Fulcite me florib⁹ stipate me mal qz amore langueo. Porro aia in statu pficientium amore iam mozit. dũ talib⁹ caret molestijs. idcirco dicta est fortis vt moz dilectio. Peniqz i statu pfectozũ aia post lãguoꝛẽ z mortẽ/ viuit amore quo viuebat apls dicẽs. Viuo ego iã nõ ego. viuit in me xps. ¶ Vide figurã in xpo. languit in passiõe. moztu⁹ in tumultuatõe. vixit in resurrectiõe. Hic semen humi iactũ pmit. alterat. deinde mozit. tãdẽ in fructu viuificat. Hic regina saba/dũ videre vult regẽ salomonẽ pus vexat in itinere. post b mozit stupoze. nõ em erat p stupoze vltra in ea spũs. iij. Re. j. Demũ viuit letitia z exultatõe iubilãs z exultãs. Beati inqt viri tui z beati hi tui. ij. Parali. ix. ¶ Supsunt plima q plixitatis odiũ subticere cõpellit. s fugam⁹ nunc. qnpot⁹ sanctos sanctasq oes qruz merces copiosa est in cel nos allocutõe blanda z amicam talit exhortari. Exultate charissimi. exultate. Et ad nram beatã societatez ppero saltu vtutis occurrite. En assum⁹. En expectam⁹ En pmptos cernitis. ferre petim⁹ auxiliũ. tũ oroni bus nris ad deũ. tum ptectõib⁹ erga rugientez inimicũ. Fuim⁹ qõ estis. nõo desperet. nõo excusatiões qrat in peccatis. Erat par in carne fragilitas. Si lem hostiũ rabiẽ expti sum⁹. Quid aũt siqdem coz nrm z caro nra exultauerũt in deum viuũ z in vmbza alarũ suarũ exultauimus. Adhesit aia post eũ. nos suscepit dextera ei⁹ z liberati sum⁹. Atq eundem q copiosa merces est/in amissibl attingim⁹. Idem vob q z nob fuit auxiliator/est dñs. Idem triũphus repromittit. Similis merces si exultãtes in deo exultauerit/reseruat. Verũ si mercedis pmiũ placet. nõ terreat labor certaminũ. Unus qsq em ppam mercedem accipiet sm laborẽ suũ. Nõ si absq villa fictione nos amatis z amãtes honozatis. nrm diligite psortiũ. nra vota complete z vehemẽs qõ de vra salute gaudiũ capimus frustrare nolite. ¶ Pigeat tñ aliqñ imo z pudeat tot dura aspa z horrida p perituꝫ quotidie ppeti z p insano amoze moztaliũ/tã indigne psumeliosq tozqri vt indigni⁹ beatis. ad nrm vo tam iocundũ taz amabile serenũ z desiderabile psortiũ lentis aut languidis vlemoztuis affectib⁹ aspirare. Et ne quaq ardua infractaq ceruice/ad hozã breuis etatis. Exultate vt in ppetuũ congregnetis. vbi tñ merces vra copiosa est in cel. ¶ Si b z hmõi insonaret mõ nris auris⁹ illa felix beatoz cõcio illa supna sanctozuz eccla (o doctissimi z sapientes viri) qd ageremus qd cuperem⁹ quo pacto estuarem⁹. qs nrm est q nõ tot⁹ exultaret: Quis b audiens nõ erubesceret putrescere iacẽs i pectis: Quis nõ poti⁹ assurgeret saliẽs z exultãs in deũ viuũ qm copiosa merces est in cel. Vtilomin⁹ si nõ in infidelitate obsurduerim⁹/ sic dicũt/sic vocãt. sic acclamãtes allicĩt. Obtemperem⁹ igit vocantib⁹ amicis z talibus amicis vt ad celestes nuptias inuitãtes/ verecunda repulsa neqq psundam⁹. nõ reisciam⁹ oblatã vltro mercedẽ. dũ licet z tps est/ s exultemus toto conatu mẽtis vbi nra merces copiosa est in cel. qõ ipe pcedere dignet rex regũ z dñs dantiuz q est sanctozũ suoz copiosa merces. Amen.

Sequitur alius sermo p

factus in solennitate oim sactozũ ab eodem.

Videns ihs turbas. ascendit in mõtẽ. Mat. v. Doctissimi ac sapientes viri tal tantaq est diei hui⁹ celebritas. vt in collaudatõe huius abũdantia magis laborem⁹ qz inopia. Etem viarũ sil occur

rentiū mltiplicitas/ viatozē qñq turbat amplꝰ
q̄ ꝓmoueat. verūq fit illō decepti amātis apō
Rasonez. Inopē me copia fecit. Si eñ vnꝰ aut
alter sanctozū famabiliū/ oī laude hūana supioz
esse ab eloquētissimis viris sepe ꝯfessus est. meꝰ
ꝓmo qualē erit q̄ ꝓconia nō vniꝰ aut paucozum ſ
oim cōplectaī. Adde q̄ h̄ vberria ꝛ lōge varia
loquēdi materia supetit. Tū de ciuitate supna
de q̄ gl̄osa dicta sunt. Tū de p̄mio beatozū: tam
essentiali: q̄ subali in aīma. ꝛ ꝯsubali in cozpe ꝛ
actuali in vtrisq. Veniq de ỽtutibꝰ omibꝰ. de
donis. de beatitudinibꝰ alijsq ornamētis. q̄bus
sancti tui in gl̄a nūc triūphantes/ ꝛ olim in vita
agonisantes p̄diti sunt ꝛ fuerūt. Nō si oīa nunc
dicere voluero/ vanus erit ꝛ inexplebil̄ conatus
meꝰ. incidāq in illō. Oia q̄ dicit. nihil dic̄. Ꝓ
pterea vnū tm̄modo. qō isto ꝓmōe dici. illud pe
nitus in exemplū relinq nunc aggrediar. illius
auxiliū/ in quā velut in montē ihs descēdēdo p
mariā mr̄em ascēdit. implorātes. p̄sentemus illi
que angelicū Aue ꝛē. Videns ihs turbas ꝛē
Obsecro doctissimi ꝛ sapiētes viri. Omittam⁹
interim cozticē lr̄alis materie ꝛ interioza myste-
ria penetrātes/ ỽba hec nr̄o ppōsito coaptem⁹.
vt in p̄mis neiem ꝯturbet. q̄ de iesu solo/ ỽba h̄
ꝓtexta sunt. qm̄ tanta est capitis mēbrozūq cō-
nexio. vt qō ō capite xp̄o dr̄/ dicaī et de q̄libz sā
ctozū. q̄ videōs turbas ascēdit in montē. Sed q̄
ascensu. ꝛ ad quē mōtē? Ascēsus iste nō pedibus
corpis. sed p̄js affectibꝰ atq ỽtutibꝰ pficit. De
quali ascēsione loquit ad deū ꝓpheta. Beatus
inq̄t hō cuiꝰ est auxiliū a te. ascēsiones in cozde
suo dispōsuit in val. lacri. in lo. qu. poſ. Ꝓozro
mons iste ad quē ascendit/ mōs ſyō est. mōs co-
agulatus. mons pinguis. in q̄ bn̄placitū est deo
habitare. iuxt illud qō ibidē subinfert Etem̄ bn̄
dictōz dabit legislatoz. ibūt de ỽtute in ỽtutem
vi. deū de. in syon. Ceterū a turb̄ secedere cōue-
nit alia/ iuxt numez septē beatitudinū in euange
lio hodierno celebritatis enumeratarū. Postq̄
veniat aīa ad deū ꝛ ad montē sanctū eiꝰ. nunc in
spe p̄speculū in enigte. tandē in re p nudā p̄spi-
cuamq visionē Et in hmōi q̄licūq deducti-
one. nūc ad nr̄am exhortatōz. nūc p sanctoz col
laudatōe ỽsabit ꝓmo nr̄. Et q̄uis vnicꝰ in gene
re sit ascensus in deū. ꝛ in montē sanctū eiꝰ. quē
ascensum augꝰ. posuit amoꝛē vsq ad ꝓtemptuz
sui/ sicut ecōtra amoz sui vsq ad ꝓtemptum dei
mergit in infernum. Nihil ominꝰ septuplex hic
ascēsus in specie numerat̄. q̄si totidem gradus
mystice Jacob scale. vbi sunt angeli ascēdētes
et descēdentes. ꝛ dñs innixus scale. Qđ. xxviij.
Ꝓrimꝰ gradus vt̄ p̄mus ascēsus est/ a turba
rerū istarū sensibiliū ꝛ diuitiarū mūdanarum.
Quē facit pauptas spūs. Beati inq̄t pauperes
spū q̄m ip. est re. ce. Cōtemnens itaq aīa deuo-
ta tpales copias aurū ꝛ argentū cū suis sequel̄.
easdē/ ꝓtemptui suo sibiq sbiecit. subiectaq pe
dibus humil̄ affectōis calcat. ꝛ calcatis dñatur
Siq̄dem ita figural̄r ꝓmittit dñs per moysen.
Oēm locū quē calcauit pes vr̄. vester erit. Ipe-
dem intellige affectionū. Hinc fit vt aīa in sursū
altius erigit̄/ velut sup aggerē grandē ꝯstituta
ꝛ celestis mōtis cacumē iam redditur ꝓmioz
Ex aduerso viri diuitiarū eis misero mō supe-
ditantiū q̄m turba hmōi rerū terrestriū sic̄ onus
graue p cupiditatis molē grauaī sup eis. Ꝓzo/
pterea diuitie sūt tali aie/ tāq mola asinaria ad
collū suspēsa q̄ mōtē ascēdere retozquet in ꝓfun
dum. quēadmoduz de saxo sisiphi poetica est fic-
tio. Hic apl̄ica vox clamat: q̄ volūt diuites fie
ri incidūt in laqueū diaboli/ ꝛ temptatōes ꝛ de-
sideria mlta nociua ꝛ inutilia q̄ mergūt hoiez in
interitū. j. Thimo. vj. Nūc ḡ in montē ꝓtempla
tionis celestis scādere satage. tutiꝰ est crede mi-
hi. vt pauptatē spūs arripias. leuē expeditā et
liberā. Per hāc eñ ascēdit xp̄s in montē ꝛē.
Scōa turba est hoim. q̄ plerūq ꝓtumelijs. mo-
lestatōibꝰ ꝛ iniurijs ꝛ alijs mille modis. ipediūt
ascēsum in montē. q̄obrem vt aīa sctā ips trās
siliat necesse est. Ipūc ỽo saltū ꝛ ascensum opaī
scōa beatitudo mititatis seu māsuetudis. Qđ-
titas q̄ppe erigit hoies sup hoies. vt nihil eis tur
batōis inferre valeāt. nihil lesionis. q̄n potiꝰ ab
his cōpressionibꝰ. p iniurias. pbra. molestias.
sursum magis impellūt. ꝛ sicut arca noe. crescē-
tibus vndis tribulationū. sublimiꝰ attollit̄ ꝛ tā-
dem fortius ascēdit in montē. Tertia turba.
est turba passionū ex originali fomite in h̄ mo
bundo cozpe scatentiū. quēadmodū spes. metꝰ
meroz gaudiū ꝛ siḷia. O turbā turbulentissimaz
turbā nr̄a oia/ miseris modis ꝯturbantē. turbā
deniq cū oibus. tū p̄cipue adolescētibꝰ infestā
ꝛ feda eos colluuiōe sordidantē. Ipanc turbam
egredi nō alit̄ facile est q̄ p tertiā beatitudinem
q̄ dictū est. Beati q̄ lugēt qm̄ ipi consolabūtur.
Cur ita lugere necesse est? qz certe nisi p fletū ex
onerēt lauēt ꝛ purgēt sensualitas a mal̄ cupidi
tatibus intronascentibꝰ. ex putrida coꝛruptōne
nisi insup diluuio aquaz. taliū summergaī tur-
ba egyptiaca vitioz. ꝯfestim sensual̄ pharao cū
curribꝰ cū eq̄tibꝰ suis. aīam israeliticā sursuz ni
tentem/ cōp̄hendit. cōp̄hensam circūligat funi-
bus peccatozū. circūligatā q̄z trahit. ꝛ ꝯturbat
in damnatōis abyssum. Tūc veracit̄ exclamare
potest miserabilis anima talis. Quoniam iniq̄-
tates mee supergresse sunt caput meum. Et rur
sus. Intrauerūt aque ꝛē. Tāto ḡ discrimini. q̄-
le ppinabit̄ remediū? vtiq luctus ꝛ lachꝛyme.
Ad q̄d ita? vt reductis aq̄s maris. aq̄s. s. amare
pnie sup egyptios sensualitatis/ ascēdat aīa per
dextum huiꝰ infelicitatis in terrā ꝓmissionis et
in montē dei iacob. Qz aie tali/ vñ luctꝰ ꝛ lacri/
me? Undiq ꝛ abūde. Recogitet aīma taī vehe

menꝫ ꝓfunde atq; frequenꝫ statū suū/ ꝯditōem suam. suum/q; finem. Judicet ꝯterribiꝫ deus i cōsiliꝭ sup filios hominū. penset ꝯincerta sint sup ipam diuine seueritatis seu miscōie iudicia Clamet pinde cū Anꝫhel. Heu vbi sū & vbi nō sum que vbi futura sum nescio. Ponat assidue coram oculꝫ in lumine fidei quanta eā si recte vixrit merces manet in ceꝫ. Sinautē/ ꝯ horrēdo ad dicenda est supplicio. Tūc lugebit. & lugens ab omibus voluptatū illecebrarū/turbis irridentibus semet absoluet. & ascendet in montez. ¶ Et ꝯdem triplices isti pōnes gradus vꝫ ascēsus scale nostre euangelice ꝗbus ascendiꝫ in montē/respiciūt incipientes. & in ipo abraam figurati sūt de quo habeꝫ Geñ. xij. Egredere de terra tua. ecce ascensum vꝫ egressum a turba opum terrenarum. quo ad ꝑmaz beatitudinē. Et de cognatione tua. ecce ascensum ex turba hominū. ꝙ cognati sunt & affines: quo ad secundā btitudinez Et de domo patris tui. ecce ascēsus sup sensus ꝓprios corꝑales & suarū turbā passionū. Quid em̄ cōgruenti⁹ significat ꝫ domus patris / ꝯ cōtuberniū ꝓprū corꝑis. Et hoc quo ad tertiaz
R beatitudinē. ¶ Ꝫsequēs gradus & ille ē quartus. decet ipos ꝓficientes. vbi aima seipaz quo dāmodo exit. dū ꝓprias affectōnes cōmodi/tāꝯ turbas aliquas intimas deserit. hoc ꝑ quar/tam beatitudinē. que est esuries sitisq; iusticie. ꝑ hanc autē affectu cōmodi depositō. non iaz q̄rit que sua sunt sed affectōne iusticie tota succenditur. & ipius esurie sitiq; cōtrahiꝫ in sublimius montis. Quo pacto: sic ipa anima eleuata triplici gradu ꝑoꝛi/superat turbas ꝑdictas. Sed adhuc ꝯlonge sit ab illa iusticia beatoꝝ recogitat ꝯ impar existit tali dignitati tanteq; retributionum gratiarū & laudū. qualez & ꝯtum meretur apud se creator suus. repator suus. ꝓtector su⁹/ & saluator suus. Deniq; agnoscēs impfectū suū iam non in se manet sed deficit a se. & in salutare dei cōscendit cum ꝓpheta dicens. Deficit caro mea & cor meum. deus cordis mei & ꝑs mea deꝰ in eternum. Ita anima deficiendo a se & subleuata supra se. liberius in montem ascēdit ¶ Mirabitur fortassis aliq̄s si iam vltra quipiā aima habet qđ deserat & ascendat sublimi⁹ in montē. Ecce transiliꝭt turbam rerū materialiū extra se ꝑ ꝑmam beatitudinē. Exiuit turbā hoim iuxta se ꝑ secundā. Abducit se a turba passionū infra corꝑus ꝓprū. ꝑ tertiam. Deseruit tandē intra se innatarū affectionū. ꝑ quartam. Turbe alie/quales reliquę sunt. amplius sunt nimirū turbe ciuiū supnoꝝ sub triplici hierachia coordinatorum. turbe pulcerrime & a ꝑoꝛib⁹ longe dissimiles transeūde. Jpi em̄ sunt custodes ciuitatis. quos/anima deuota querēs sponsum/paululuz cū ꝓtransisset inuenit quem diligebat. Jtaq; nisi relicta hac triplici turba. non ꝓuenit ad supremum cacumen montis nostri. in quo deꝰ est innixus scale mystice. que dicta est. & vbi aima tute requieꝫcit in monte sancto domini. Hi triplices ascensus sunt ꝓfectoꝝ atq; purgatissimoꝝ. quales fuerunt sancti nostri dū viuerēt. & multo feliciꝰ tales nunc sunt in gloria vbi ꝑm dictū ꝑ ego. ipi in deum nō solū ascendunt. sed in eo currunt. ¶ Sunt plane in trinitate (ꝯtū dicere fas est) tres ꝓfectarū animarū ascensus. cōformiter ad tria apꝛopꝛiata ꝑsonas iuꝫ tres nouissimas beatitudines ꝗbus ascendiꝫ in montē supmum ꝑoꝛimus ascēsus est mirꝫicordissimi amoꝛ in spiritusancto. qualiꝫ exultauit. id est extra se saltauit & ascendit xꝑs in spūsancto. Lu. x. Propꝫ ea beati mirꝫicordes qz miscōiaz que spūsancto ꝓpria est consequunꝫ. Et hic ꝓtransiꝫ turba seraphin. Secundū ascensum intelligo. purissime & mundissimis cognitōis in filio. in quē credentes (inquit petrus) exultabitis leticia inenarrabili. Jdcirco beati mundo corde. qm̄ ipi deū videbunt. & hic ꝓtrāsiꝫ turba cherubin. In tertio ascensu est pacatissima & impturbabiꝫ quies in ipo patris secretissimo altissimoq; refugio. Naz beati pacifici quoniā filij dei vocabunꝫ. Siaūt filij & heredes/heredes ꝗdem dei. & in eius adiutorio habitantes. ꝓpter qđ in pace fit locus eoꝝ. & exclamat anima quelibz talis cum ꝓpheta. In pace in idipm̄ dormiaz & reꝙescam. & hic ascendit supra tertiam turbā que est thronoꝝ. ¶ Sic igiꝫ declaratū est/ & superficiali quodā trāsitu deductum est (doctissimi & sapientes viri) quibus gradibus. quo ve ascēsu/ iuxta septēplicem beatitudinē/ ꝗlibet sanctoꝝ exemplo christi. videns turbas/ascendit in montē. quod fuit thema. ¶ Supsuut plurima que etiā ipe dictaueram. ꝑꝫtim de ascensu in montē ꝓtemplatōis sed bꝛeuitatis amoꝛ me retrahit. cogitq; vt ꝑsuasione oꝛatoꝛia. & exhoꝛtatoꝛia/ad ascēsum supne felicitatis finiaꝫ quod ceptum est. Oratio

Venite obsecro sapientes & doctissimi viri. venite iuuenes & paruuli. senes cū iunioꝛibus. venite exultemus dño. venite ascendam⁹ in mōtez vt exemplo loth. saluos nos ibidem faciam⁹. fugiamus o citius a loco hoꝛroꝛis & vaste solitudinis ad locum vberrimū. a carcere fetulēto ad regnum splendidissimū. ab exilio durissimo et lutuosissimoꝝ ad patriā suauissimaz. a procelloso mari ad poꝛtū tranquillū. Ab oibus deniq; miseriarū erumnarūq; circūstrepentib⁹ turbis/ad beatitudinis montē. vbi status est/ omnium boꝝ aggregatōe pfectus. ꝑcesserūt sancti ꝑcessit & xꝑus. qui nos subsecuturos ꝑstolaꝫ. Collamus quicqđ assensui obstat. recedamus ꝓcipue a circūfluis terrenarū curarū & anxietatum turbis. Ille nos ꝑmunt & ꝑssos atterūt. ꝑssosq; & attritos funditus via ꝓsternūt. Si splēdidissimas opes si voluptates iocūdissimas. si gloꝛias

honorũ titulos. si p̃clarã deniq; sapiaz/ feliciter stabiliterq; adipisci satagimus. ascendendũ est in mõtem. Fallitur p̃ certo desipit ⁊ insanit/ q̃s quis inter ifirmas rerũ caducarũ turbas/ ista se habiturum sperauit. vbi quicq̃d est/ egenũ est. auxiliũ est. mobile. fluidum. ⁊ nulla stabilitate subnixuz. An p̃ quot quotidiana. tot experimẽ ta sic se habere iudicat. ita vt iudicatis nõ dubi to. Qualis ergo miseria quorũdam michi si millium/ quanta infelicitas ⁊ quanta dementia/ aliorsum scienꝫ agi. ⁊ in egestate diuitias/ in me sticia voluptates/ in dedecore gl̃am. in stultitia sapientiã/ in fluxibilitate deuiam sperare stabili tatem. Ut quid fabricamus nobis mõtes ne scio quos vmbratiles atq; fantasticos vitiorũ. nunc in elatõne. nunc in crudelitate. nũc in enor mi fluxu voluptateq; ⁊ similibus. Nõne mõtes huiusmõi sunt montes gelboe maledicti supra quos neq; ros diuie gratie. neq; pluuia virtuo se consolatõis descendit. Aut si veri⁹ loquimur hi montes non mõtes sunt. sed valles teterrime p̃cipites et lubrice. quibus innitentes dilabunꝫ in abyssum. absorbẽturq; ⁊ vrget sup eos pute us os suum Exurgamus tãdem libertate to ta spiritus. ascendamus in mõtem societat| bea torum. disponamus ascensiões in corde nostro p̃ gradus beatitudinũ p̃missarũ. de paupertate spũs in mititatem. de hac in luctum. de luctu in esuriem sitimq; iusticie. de hac in misericordiaz. de ipa in mundiciã cordis. ⁊ tandem intremus pacem que exuperat omnem sensum. ⁊ in qua si compleamur. consistit humana felicitas ſm de ductõnem Aug. ix. de ciuita. dei O vere feli ces sancti sanctiq; omnes. quorũ celebritas agi tur. felices inquã qui securi iam ⁊ vndiq; pacifi ci habitãt in tabernaculo domi. ⁊ requiescũt in monte sancto eius. non tam formidant laqueos temptationũ vbilibet expansos. non seuas irru entium hostium insidias. nullis mordenꝫ cõsci entiarũ aculeis. nulla vrunꝫ infamia. nõ tristes metuũt senectutem. omnia deniq; inter eos sere na pacataq; p̃sistunt. Et o tandem qui tales estis eterna pace fruẽtes. nos pijs nunc ocul⁹ mi seras quesumus cernite terras. Et si nihil pati/ mini/ compati tamen fas est. Compatimini no bis exulibus gementibus ⁊ flentib⁹ in hac lacri marum valle. Comprimũt ecce nos vndiq; ho stiles malignantiũ turbe. conculcãt. lacerãt. ob ruunt ⁊ in carcerez detrudũt. Jam omne caput languiduz ⁊ omne cor merẽs. a planta pedis vs q; ad vticem capitis. nõ est in ecclesia hac sani tas In illa heu dixerim ecclesia cuius fundamẽ ta sunt in vobis montibus sanctis. quaz vestro sanguine. vestraq; morte cõsecrastis. dilatastis roborastis. eam quam nũc heu immunitam cer nitis miſicordia ⁊ merito. quã fede laceratã cru deliter decissam similiꝫ conculcatã aspicitis. vt humani spes auxilij iam nulla sit. ꝓpterea leua mus oculos nostros in vos montes vnde veni at auxilium nobis. Nam cum ignorem⁹ q̃d age re debeamus hoc solũ habemus residui vt ocu los nostros ad deum dirigam⁹. Potuistis olim moribundo corpe circũdati mirabilia mirabiliꝫ opari. tanq; habentes imperiuz vite ⁊ mortis. tanq; insup potentes in eo qui vos cõfortabat xp̃us. nunq̃d abbreuiata est potestas vestra nũ quid charitas tepefacta? Absit hoc poti⁹ Succurrite ergo miseremi. ferte subsidium Su scipite vos montes pacez populo. quia alij qui suscipiãt ⁊ eam p̃beant/ non sunt. Et tu dñs rex celorũ corona sanctorũ omniũ. emitte lucez tuam ⁊ veritatem tuã. vt nos deducãt et adduc cant in montem sanctuz tuum ⁊ in tabernacula tua. in p̃senti p̃ fidem spem ⁊ gratiam. ⁊ in futu ro p̃ gloriam. Amen.

Sequit sermo factus a in die natiuitatis domini p̃ eundem.

Verbum caro factum est ⁊ habita uit in nobis. Joh. j. Postulemus fratres in xp̃o vt v̄bum quod ho die caro factum est/ illud in me pro pheticũ adimpleat: dñs dabit ver bum euãgelizantibus v̄tute multa. quoniã insi pidum inane ⁊ inualidũ erit verbum oris mei. non accipiat v̄tutem multam a v̄bo dei patris. Poterit aures carnis/ strepitus nostri sermonis p̃cutere: sed in auribus mentis nec fortiter sona bit. nec in eas alte fixeq; descendet. si non a ver bo hoc suam sonoritatẽ assumat ⁊ virtutem. Et hoc ip̃m vt impetremus/ te nescio an glorifican/ dam magis aut stupendã verbi huius mꝫem in uocabimus. salutantes ⁊ v̄bis angelicis salutabimus inuocãtes ⁊ dicẽtes. Aue maria gra. ⁊c. Verbũ ca. fa. ⁊c. Ad̃ triplicem verbi domi ni natiuitatem euãgelica hec continet particula ad sui cõmemoratõem meũ inflexit animũ. quatinus v̄bum creatũ sententiosum assumerem/ q̃ de verbo increato quod sententiosissimũ est/ fue ram locuturus Vides itaq; in passumpto v bo q̃ nascit dei filius ex paterno intellectu eter naliter. ideo v̄bum apellatur. Aspicis q̃ ab vte ro materno nascit tempaliter. ꝓpterea dicit ca ro factum est. Intueris postremo q̃ in corꝺ hu mano nascit spũaliter. q̃obrem subiungit. ⁊ ha bitauit in nobis Verbũ. q̃d altius/ quid im mensius. quid diuinius. Nam deus erat v̄bum Joh. j. Caro factum est. quid humilius. q̃d im potentius. quid fragilius? quia omnis caro fe num. Eccl. xliij. Habitauit in nobis. quid ama bilius. q̃d iocũdius q̃d appetentius? neq; eñ est nec fuit alia natio tam grandis: q̃ habeat deos approp̃inquãtes sibi sicut adest nobis deus no ster. Deut. iiij. Verbum inquit caro factum est.

Sermo in die

Uerbū hoc immense est virtutis. nam omnia p ip̄m facta sunt. z si que p eum facta non sunt/ eo ip̄o nulla prorsus sunt. quoniā sine ipo factū est nihil. ¶Quo pacto igit̄/ entitas complexe significantibus tribuitur. quorū aliqua nulluz habuerunt aut habere potuerūt factōnis initiū. eoip̄o quasi insaniens dicere audet manicheus a deo tenebrarū facta esse multa que deus ip̄e non cōdidit. cum audiat q̄ per dei verbum omia facta sunt. z in psal̄. Uerbo domini celi firmati sunt. z ad hebre. iij. ¶Portās omnia verbo vtutis sue ¶Uerbum hoc insup eternum est duratiōe. qz verbum quod erat in p̄ncipio erat apud deum. Cui concors est ppheta. In eternū domine permanet verbum tuū. Uerbum ergo istud non est quod p auras efflando diffundit̄. non quod in tabulis aut pellibus inscribit̄. nō deniq̄ quod anime irrationali p inhesionem innitit̄. ¶z verbum est eternal̄r a patre emanās. p quod pater dicit omnia. in quo tanq̄ in verbo sentētiosissimo z arte pfectissima/ omniū factorū. omniū q̄ pducibilium imago relucet. ¶Uerbū ideo solum/ qz sententiosissimū est z omniū exp̄ssiuum cui nec imaginarie q̄dem addi potest aliud verbum absq̄ nugatōe z supflua repetitōe. Idcirco verbum hoc/ nullū aliud in diuinis producit verbum. ne in trinitate cadat nugatio. q̄pe est ip̄m obiectum sufficiēs adequans z terminans omnē pductibilitatem verbi in diuinis. non tamen minus ob hoc potens q̄ pater qui gignit. qz eadem prorsus ip̄m est potentia cum patre q̄ gignit ¶Mira pfecto z inexplicabilis natiuitas. quā venerari potius z pia fide credi conuenit/ q̄ curiosa verbi nostri penuria referari. p̄sertim cū amplior z exquisitior de ea sermo aliō tempus expostulet. aliū locum. aliam linguam. aliud ingeniū. ¶Uerū ab hac ineffabili ac eterna generatiōe/ ad temporalem qua dies hodiernus percelebris effectus est pergat oratio. z q̄d euāgelista subiungat audiamus. Uerbum inq̄t caro factum est. Ecce quod ait apostol⁹ ad Roma. ix. Uerbum abbreuiatū fecit sup terrā. An non bene abbreuiatū/ quia eternum temporale. omnipotens passibile. immensum mensurabile effectum est. non tamē abbreuiatū p diuinitatis diminutōnem. sed p susceptōnem humanitatis z idiomatū cōmunicatiōz. Uerbum inquā caro factum est. Hoc nullus phorum intelligere nullus concipe valuit. hoc doctus Plato nesciuit. hoc Demostenes eloquens ignorauit. Fatetur Aug⁹. se in platonicis legisse libris Joh. h euāgelium. In p̄ncipio erat verbum z̄c. vsq̄ hanc ip̄am pticulā. z verbum caro factū est. Sed dū h venit/ calamus suus stetit z in folio tanti tāq̄ secreti mysterij istius/ vltra pgredi ausus nō est. ¶Uerbū inq̄t caro factū est. Hic absq̄ vllo dubitatōis scrupulo euāgelista Joh. insinuat cristum esse deū. nec quic q̄ aptius dici pōt. de⁹ istq̄ erat verbum. z verbū caro factū est. Si q̄s non dum illustratus est z quō deus caro fact⁹ sit. nō videt. non concipit. nō iudicat. nō intelligit. cōfulit scientias omēs humanitus adinuētas z de mysterio huius natiuitatis qua verbum caro factum est interrogat. sed aut nullam aut dubiam aut erroneam p̄stant responsionē ¶Nō video inquit grāmatica qua ratōe aut nominū impositione/ eternus habere incipiat duratōis initium. immēsus mensuram. impassibil' passionē. omnipotens z immortal' impotētie mortalitatisq̄ defectum. Si em̄ eternus est non habet initium. si autē initio careat/ eternus appellarī meis exregulis phibetur. ¶Interrogata sup hoc logica qualit̄ inquit hic terminus homo/ q̄ spēs specialissima est/ de plurib⁹ specie z plus q̄ specie differentib⁹ verificari cōtinget. vtputa de sorte et deo. Hoc p̄dicabilia mea/ hoc p̄dicamenta non habent. Prorro qualis sit p̄dicatio deus est hō/ nisi aut p se sit aut p accidens/ non intueor eam. Si per se dixeris. ergo vel necessariaz vl simpliciter impossibilem confiteri necesse est. ipam xo non esse necessariā constat. impossibilis ergo dicenda. Et si p̄dicatōez hanc p accidens asserere malueris/ monstra quo pacto id fiet. cū neutruz extremorū in accidentiū p̄dicamento reponat. ¶Rhetorica psuasionib⁹ suis astruit q̄ si mulier pepit/ corrupta est. si genuit/ a viro cognita est ¶Ceterū arithmetrica/ vltra suam fateť eē. pspicacitatem/ q̄ in deo ptium computeť numerus. q̄ due in eodē supposito nature integre numerenť ¶Stupet geometria/ quantitatē maiorem corporis xpi/ p alteram vteri vginalis claustri quantitatē/ absq̄ diuisione progredi. quā pe si netratōnis possibilitatem nō cōcipit. ¶Musica nullos prius in terris angelicos cantus audiuerat ¶Nullas hoc loco suarū psonarū et calculationum/ nullas constellationū vires/ astronomia ppendit. ¶Quid de naturali phia eloquar. eius expimenta nunq̄ ad hoc ptigerant vt absq̄ viri semine puer formaretur ¶Quid postremo de metaphysica que deū nec partibilem existere posse/ nec compositū nec genitū/ argumentis putat necessarijs pclusisse. ¶Sed fateamur mgri z fratres in christo charissimi/ hoc esse p̄ternaturalem inuestigatōnis modū quod agit̄. Neq̄ em̄ potentiam aut sapientiam adeo coartemus/ vt infra angustos nostre perscruta/ tionis limites positaz arbitremur. ¶Mirari hāc natiuitatem fieri potuisse. natiuitatis huius effectricem potētiam cōsidera. euolabit ammiratio ¶Miraris tantam dei erga homies beniuolētiā attende quia si paruus amoris ignis culus/ in tot z taz ardua nos rapiat. quid de immensi diuini amoris fornace existimandum putas? Ingens quippe amor magnum dilectōnis opus flagita-

bat/quale fuit illud q̄ quod ✠bum caro factum est. non in q̄ altera humane nature ps dicit vt impius sensit apollinaris. sed caro ꝑut totaz integramq̄ cōplectit humanitatē. Caro in q̄ factum. nō ꝓuersione diuinitatis in carnē ꝙ assum ptione carnis ad suppositū. ⁊ vnione q̄dā ineffabili ⁊ insolita q̄ materiali tñ ꝓtmioz est nō q̄ natura humana ex diuino suppposito fiat materialr aut in eo sit subiectiue. ꝙ ab eo ⁊ in eo est suppositiue. Atuero nō iam q̄ramus quō aut a quo sed ꝓpter quid/ ✠bum caro factū est. ꝓfecto vt reconciliaret caro. Plane inquit Bern̄. deꝰ iaz nos despicere non poterit. frater em̄ ⁊ caro nr̄a est. naturalr quippe vsus habet/ vt caro sil̄ez sibi carnem diligat. Juxta illud Eccl̄. Omis caro ad sil̄em sibi ꝓiūget. Hec est illa coniūctio. illa pax illa concordia illa societas. que p tpalem pacez figurata est in vniuerso orbe tunc habitantem. quā insup ꝓphetauerat psalr. dicens. Oriet in diebus eius iusticia ⁊ abundantia pacis. Inde est iocūdissimum illud ⁊ omni armonicarū modulationū suauitate p̄stantius angelicū carmē. gloria in altissimis deo ⁊ in terra pax hominibus bone volūtatis. Et heu q̄ non bone voluntatis esse cōuincimur/q̄ scismatibus vndiq̄ ⁊ vndiq̄ dissensionibus agitamur. Uerbum in q̄ caro factū est. cur ita? quatinus vicz ad ip̄m omis caro veniat. vt videat omis caro salutare dei. vt dicat q̄libet gloriabūda voce cum ꝓpheta. Cor meum ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuū. Cor ruperat itaq̄ omnis caro viam suam. Gen̄. vj. ꝓpterea p carnem incorruptā sanare decreuit. Nec alia veniendi causa fuit ꝑm attestatiōes sanctorū quas omitto. q̄ peccatores saluos fa/ cere. Neq̄ em̄ causa incarnatiōis fuit perfectio vniuersi. nō creaturarū in deū reductio. nō manuductio ad capescendū trinitatis mysterium. non alie hmōi cause/ a q̄busdam curiose forsan magis q̄ pie aut fidelit assigte. sed vnica icarnationis aut p̄cipua ratio fuit carnis nr̄e purgatio O glorificanda ꝓsus dei caro q̄ originalem ab omni carne sufficient̄ diluit corruptiōz. O pius amor. pietas eximia. Erubescat iam homo caro peccatorū sordibus inq̄nari. ꝙ qua verbum caro factū est. q̄ etiam benedicat omis caro nomi sancto eius. Et quō benedicat? Uti/ q̄ ple sanctq̄ viuendo ⁊ spurcissima carnaliuz libidinū inquinamēta declinando. Quod q̄ ege rit/secura mente illam decantabit ꝓphete vocē caro mea requiescit in spe. Felix spes. sed requies longe felicioz. quam nec in futuro nec in ꝓsenti q̄dem adipiscit caro que in brutalē carnez degenerat ꝓ qua (adeo enim cam charam habuit) verbum caro factum est. Q Penes me est multo plurima de hoc secūde natiuitatis mysterio dici possunt. imo discussioni vltro sese offerunt ⁊ ingerūt. quibus ꝓtergressis (nec enim aut potestas aut volūtas est omnia ꝓsequi) ad tertiam xp̄i in cordibus nostris spūalem natiuitatem me transfero. Et quemadmodū p̄ma natiuitas est a nobis colenda ⁊ desiderāda. quia ex eius visione beati erimus cuz angel̄. Et secūa est nobis celebranda q⁊ p illā visitati sum⁹ in terr⁊. Sic tertia est a nob̄ eligenda ⁊ ꝓcuranda. q⁊ ex illius fecūditate amici erim⁹ ⁊ affines diuinitatis. Neq̄ em̄ aliud est dei filiū spūalit gigni vel nasci in cordibus nr̄is: q̄ eū tā q̄ spūalez amicū adiutorem ꝓtectorem q̄ ⁊ viuificatorē/ in aima nostra nouiter suscipe ⁊ inhabitatorē possidere Et ne absonuz tibi forte videat q̄ deū nr̄is i cordib⁹ gigni dico/ quasi illius mr̄es existimamus/audi ip̄m qui Matth̄. xij. ait. Quicūq̄ fecerit voluntatem patris mei qui in celis est/ipse meus frater ⁊ sor̄ ⁊ mater est. Totiens nanq̄ anima velut mater in se deum parturit. q̄tiēs p mandatorū suorū obꝰuatōnem/ ad gratiā eius redit. Optanda ꝓfecto ⁊ totis desideriorum nisibus affectāda talis natiuitas. Siquidem et a carnali ⁊ secūda natiuitate/spūalem hāc secreueris. spiritualis eligibilior etiam marie fuit q̄ carnalis. Uerū quid faciemus cum natus nobis fuerit ⁊ habitauerit in nobis. Non expellemus q̄dē sed sedulū eidez exhibebimus officiū quasi ad nos putemus patrem de puero hoc dicere quod de puero moyse filia pharaonis dixit se legit̄. Exo. ij. Accipe puerum istū ⁊ nutri mihi. Ego dabo tibi mercedē tuaz. ⁊ quam mercedem? sane vitam eternā. Itaq̄ paruulus iste vt aliorū vsus requirit/septez tractet obsequijs Ad horū ✠o q̄libet septē obsequiorum debita congruitate p̄standū. totidē assumēde sūt nutrices ⁊ ✠ginitate ⁊ diligētia ⁊ sagacitate p̄cellentes. Primo inuoluēdus est. scō reclinād⁹. tertio custodiēdus. quarto leuādus. q̄nto balneādus. sexto pascēdus. ⁊ deinde alio portādus vl̄ baiulādus. Puritas. caritas. tranq̄llitas. deuotio. pietas. misc̄ia. obediētia. Inuoluit primo puez ih̄m pānis mūdis/⁊ feruido lacrimarum lixiuio lotis/ipa puritas. q̄ ex ꝓtritōe ꝓfessione q̄ gignit iusticiā. Quippe notū est puerum hūc sordidis in pānis q̄escere nō posse. iuxt illud Jn maliuolā aiam nō. Quāobrē dicit cum psalr. Lauabo p singulas no.le.m.nē. De ✠o lachrymē dum p cineres peccatorū ⁊ p austerum amare recordatōis saccum colate sunt: efficacissimū ad mūdificatōnem mentis lixiuiū efficiūt ✠De hinc ad puez in cunabul̄ reclinandū offert se nutrix scā q̄ caritatis nomen hz ad quā spectat illa. j. Canti. vox. Fasciculus mirrhe dilect⁹ me⁹ mihi inter vbera mea cōmorabit. ✠Reclinati porro ad custodiam pueri necessaria est nutrix tertia que tranquillitatis vocabulo dicit̄ a malorum negociorū fragore ⁊ a litium strepitibus hūc sedule puerū custodit. ⁊ dum alios vehemē

Sermo dominica

tioꝝ terrenarū curarū clamoꝝ insonuerit illō abner. j. Regū. xxvj. fortiter exclamat/ quis es tu q̄ clamas ⁊ inquietas regem. Suos insup ꝓuulos quos sensuū nomine appellamus/ itex ⁊ itex monere non cessat vt ab omni nociuoꝝ incursu pueri huius lectulū custodiāt. negligentibꝫ aūt minanti increpatōe atrocit imꝓoperat dicēs illud quod ibidem in dauid ꝑsona subdit. Viuit dñs filij mortis estis vos qui non custoditis dominū vr̄m regem xp̄um domi. Subinde post dormitōꝝ leuandus est puer. Hoc obsequiū ꝓstabit quarta nutrix sancta meditatio. q̄ totiens puerū hunc excitat/ quotiens horologiū amor suo põdere ceciderit atq; pulsauerit. dicitq;/ exurge quare obdormis dñe exurge ⁊ ne repellas in finem. Ip̄m vo excitatū euoluit/ ⁊ pānos explicat q̄bus ille induit q̄ est amictus lumie sicut vestimento. Panni aūt isti q̄d aliud sunt/ q̄ꝫ sue diuinitatis suoꝝq; secretoꝝ arcana mysteria. q̄ euoluunt dum pia fide ꝓsideranꝫ instar psal. dicentis. Reuela oculos ⁊c. Postmodū pueri hui⁹ balneū ꝓparat q̄nta nutrix. s. pietas. hec intuens sanctā meditatōꝝ q̄ puex excitauit/ q̄ excitatum explicauit. que explicatū suauiter allocuta. currit ꝓpe ad fontem compunctōis i imo ꝓij cordis situ. Anima inq̄t mea liquefacta est vt dilect⁹ meus locut⁹ est mihi. Et itex. factū est cor meū tanq̄ cera liquescēs in medio ventris mei. Hac ex aq̄ suauissimū efficit puero ihu balneuꝫ qz non p cineres peccatoꝝ vt in ꝓtritiōe transit ꝫ de ipo compūctōis fonte pura nitens impmixtaq; haurit. Impli⁹ sexto necesse ē/ vt puer taliter lot⁹ pascat. Opo hoc a misdia q̄ viscerolissima nutrix est adimplet. dū mēbra ei⁹ reficit/ ꝓtim pane spūalis doctrine qđ est verbū dei. eūdem insup dulciū ꝓmonuꝫ lacte ab vberibus mansuetudinis eliq̄to potat. cui puer arridens Esuriui inq̄t ⁊ dedistis mihi māducare. ⁊ rursū fauus distillās labia tua mel ⁊ lac sub ligua tua Postremo puer nr̄ ihs baiulādus siue gestādus est. Iux illud apli. glorificate ⁊ portate deuꝫ in corde vr̄o. Hoc ip̄m ꝓstabit obsequiuꝫ septia nutrix vicꝫ obedientia imitabit q; Noemi exemplu. de q̄ Ruth. iiij. scriptū est. q; susceptū puerum posuit in sinu suo. ⁊ nutricis ac gerule fungebat officio. Et bñ dicit posuit in sinu suo. neq; em̄ retro aut ꝫ corib⁹ q̄si sarcina gr̄is ihs suis in ꝓceptis ferēdus est. sed in anteriori sinu/ et ad cor inter bone opatōis brachia amorose strigendus est. Inde est illa ip̄ius postulatio in canticis Can. vj. Pone me vt signaculuꝫ super cor tuū. ⁊ sicut signaculū sup brachiū dextx. At q; sūmope sūmaq; solicitudie ⁊ studio/ nutrix ꝫ obediētia p̄cauere dz/ ne in via mandatoꝝ dei offendat ad lapidē inobediētie pedē suū. alioq̄n puero casus imineret. ⁊ in nobis tali crimis allisione spūalr̄ noceret. Audistis mgr̄i ⁊ fr̄es i cristo charissimi q̄lit puex ihm in nob⁹ p dei gr̄iam spūalr̄ hodie natū ⁊ inhabitantē/ inuoluere debet puritas inuolutū reclinare charitas. reclinatum custodire tranq̄llitas. debinc meditatio ipsum excitat. pietas lauat. misdia cibat obedientia gestat. q̄bus istis quēadmoduꝫ ꝑmissum est solerter diligenteq; exhibitis ꝓficit in habitaculo cordis nr̄i puer ihs tam etate q̄ sapia/ corazꝫ deo ⁊ homib⁹. donec crescat ad mēsuram vbi ꝓfecti Vbi tūc habitabit in nob nō p fidem tm̄modoꝝ gr̄am. vt ptz in ꝓsenti vita. sed p gl̄am ꝓsumma tam. quā nob ꝓstare dignet vbū hodie caro factum: dñs noster ihs xp̄s Amen.

Sermo factus p eum ⁊

Odem dñica in. lxx. Ab. cccl xxx viij in crastio Vincentij.

Ilsit illos in vineā suā. Mat. xx. R. d. p. ac mgr̄i: missus ego ad vos q̄ venustissimaꝫ hanc parisien. vniūsitat⁹ vineā: bonis artib⁹ excolitis. quā tu de⁹ optie de egypto transtuliſti. que extēdit palmites suos a mari vsq; ad mare ⁊c. Missus inq̄ vinū ꝑdicatōis exꝑmere vbi illud hauriā vñ elicia vix habeo. Ita ei hodie/ ꝑclar⁹ ille in ꝑmis ⁊ absq; dubitatōe docilissim⁹ viticola nr̄ ꝑceptoꝝ meus a puero ⁊ doctor cū reuerētissima autoritate rememoraū⁹ sp̄ mihi. Ille inq̄/ thematis nr̄i vba/ q̄si totidē ꝑgrauidos diuine scꝑture racemos/ p studij torcular tanta vtute q̄ possit ⁊ vinū admonitōis ꝑferuidum/ tā acrit nec min⁹ abūdanter exꝑssit: vt nil mihi ꝑter follicꝰos inanes/ ꝑter acinos ⁊ nescios vini inopes reliq̄as dimissuꝫ videat. Introductus tñ atq; missus nec retro pedē vtere/ nec impantib⁹ nō obseq̄ possum. Propterea cuꝫ iesu syrach sui libri. c. xxx. q̄si q̄ colligit acinos p⁹ vindemiatoꝝ/ ⁊ ipe spaui. Ego itaq; tāti videmiatoris inherēs. gr̄a vel q̄ neglexit vt sciens p terijt. vel liberal⁹ dedit/ recolligā. ⁊ vinū vrinaꝫ tā efficax q̄ rude. ⁊ indigestū eliciēs. in vasa aurium vr̄az meliori vtiq; imbui dig̃/ transfundā illa ꝑus exorata ⁊ in auxilium accersita/ q̄ absq; scissura vginal⁹ terre. vitē verā parturijt. ad quā recurrētes di. Jlue ma. Misit ⁊c. Paraboli cam dñi vineā. ecclam figurare/ nēo hesitat. qui aut hodiernū legit euāgeliū: aut matutino ꝓmo ni pñs fuit. Nec expositio ꝫ nō adeo aut aurata aut solitaria est. vt aliā ꝓrsus excludat. Ꝓplures nēpe vineas mysticas/ scriptura loq̄t. q̄bus omissis ad pñs tm̄ duas introibo. Vineā. s. mēntis hūane. de q̄ Can. viij. Vinea mea coꝝ me ē. Vineā insup sacre sapie. de q̄ ad ebr̄am Ecci. xxiij. Ego q̄si vi. fructi. Ostas iō vineas ꝓiūxi. q; neutra sine altera excoli feliciter possit. Nō ne q̄s false dictū arbitret/ audiat. absq; sapia/ anis me vitē destrui. Transiui (inq̄t sapiēs) p vineā viri stulti. id est. sapientia carentis. Credis fo-

te q̄ pulchram repperierit. Audi quid sequitur. Et ecce totum iñt repleuerāt vrtice et vepres. sed ⁊ maceria lapidum destructa erat. Prouer. xxiiij. In vrtica dat intelligi mētis adustio quā voluptas ingerit. In spinis punctuosa. lacerosa ylcerosa ⁊ dolorosa mentis punctio. quā cupiditas parturit. in destructis plagis in destructa maceria. ruinosa mētis clausio quam ociositas opatur. Sapiam ꝙ nō nisi in bona ⁊ bñ instituta aīa repire posse. apte demonstrat illō Sap. j. In maliuolam animā nō intro. sapi. nec habi. i corp. pec. subdito. Idcirco autē agentibus dedit sapientiā. Ecci. iij. Hanc igit vineam duplicez nunc introgressus. excolēdam esse suadebo. precidentem collatiunculā sub tribus psuasorijs orationibus absoluens. Est siqdem genus ḃ dicendi/ vehementius atq̄ cōcitatius. quod q̄si aliq̄bus verborū stimulis/ mentes penetrat. et viuis eas faculis accendit ad ꝙtutem. Prima oratio psuasiua erit. de vinea spūali nostre mentis vt ad eam ōmo mane consurgamus. Secunda erit de eadem vt eam ipam debite excolamus. Tertia erit de vinea sapientie vt eam diligamus. Audi tores autē vos beniuolos habere pcor. ⁊ hoc a vestra humanitate ⁊ clementia impetratum spero ⁊ summi patrisfamilias iussionem credulis auribus attendite. Ite vos in vineam. Ite. currite. rumpite moras oēs. Quoniā vt Naso ait. Labitur occulte fallit q̄ volubilis etas ⁊ nichil est annis velocius. Tragicus q̄z Seneca. Prope/ rat cursū vita citato volucriq̄ die. Rota precipitis voluit anni. Accelerandus idcirco cursus est. neq̄ inuidus piger ille/ est a quodam vulgari poeta descriptus. Qui si mane vocetur obaudit. si citet adhuc iterata voce sonora nare vigilat. tandem clamore coactus. ore tamen lento linguam mouet. ⁊ michi quid vis inquit surge veni. deus miser en ego surgo. vade sequar. nec eum sequit. quid decipis ⁊ tu nō venies? dum venissem. sed mihi vestes quero nec iuenio quis demon sustulit illas. surge cito. domie sūz presto. nec est tamen imo vel caput huc illuc vertit. vel brachia scalpit. vel mēbra in longum distendit. sic sibi quasdaz vndelibet morulas querit. semp venit ore. non pede. Sic veniens nunq̄ venit. Hec ille. Ꝙ multorū hic mos est q̄ non temporalis sed eterni domi vocatiōez somniantes audiunt. a cubilibus peccatorum sordidissimis auelli nequeūtes. Verum alit est agendum. quoniā magnus opus est. tempus ꝙ breuissimum. Ꝙ Deminisse siqdem debetis ⁊ a domenica pabola didicisse. vnius tantūmō diei spacium non amplius ad laborē datum esse. tam velox. tam breuis. tamq̄ caduca est mortalium vita. Quemadmodū itaq̄ dies ab algida aurora inchoans paulatim p horas ⁊ momenta ad intensum meridiei feruorē. ⁊ ab inde in gelidā noctem progreditur. Pō aliter homo ab infantia incipiens gradatim p puericiam p adolescētiaz q̄ iuuentutem quasi p totidem horas/ ad viui/ dum ⁊ nubile virilitatis robur puebitur. subinde in senectam ⁊ decrepitudinē. in tenebrosā denicq̄ noctis mortem/ sensim ac sine strepitu relapsurus. q̄ vita breuis que tota fugacissimo diei vnius cursu mensurat. Numera menses annos atq̄ lustra nil aliud q̄ exigua diei vni momenta sunt. Adde q̄ aliarū rerum pditioni vtcunq̄ succurrit/ tempis iactura irreparabil est. Quod notauit vulgati ꝙsus grauis sententia. Quisq̄ potest rebus succurrere: nemo diebus. Inde est lyricuz illud Oratij ad posthumū. Heu fugaces posthume labunt anni. Quamobrē preclarissimi adolescentes/ vnanimes dicite ⁊ i op⁹ deducite illud. Canti. vij. Mane surgamus ad vineas. piculosa quipe est mora. ridiculosa est curuatura. fructuosa excultura. ideo mane semina semen tuum. Ecci. xxv. Ideo surgamus. surreximus ⁊ erecti sumus in ipo ad vineas. Plantabunt vineas ⁊ bibēt vinum eorū. Amos. ix. Non expectet tertia. non meridies. aut ipi⁹ ad extremū solis occasus. sed mane fiat. Dedecorū est instar mortuorū prostratos humi iacere. ⁊ vt Persius indignās ait. curuas in terris habere animas. Ideo surgamus. cōmisse sunt singulis singule vinee. que neglecte/ peccati vir⁹ pariūt. exculte ꝙ fructificant in vinū felicitatis eterne Ideo ad has surgamus vineas. Sed dicet forsan aut pigrior aut somnolentior aliquis cur mane ⁊ nō potius vespe? Accedentes itaq̄ nouissimi p̄ponemur p̄mis. ⁊ mercedis tantūdem iuxta sententiam pabole hodierne/ sumus acceptur. Incassuz igitur tota die sudantes/ nostra attereremus corpuscula. ⁊ estus ponduscq̄ diei intolerabiles gratis subiremus. Ludendū potius est ⁊ adolescentie iuuētutiscq̄ affectib⁹ gratissimis ⁊ placidissimis indulgendū ipsi nature senectuti qñ quidem aliud agere fas non erit vi nec cultus relinquat. O fallacissimas spes. o expectatōnes vanissimas. quot pemerunt adolescentes. quot ad celū euolaturos iuuenes/ i eterne damnatōnis preceps ruere coegerunt? Non vos moueāt inertium ꝙorum voces. quoniā q̄ mane dedit nec meridiem. nec ipam q̄dē tertiaz spopondit. sed vt sapient sapiēs affirmat omia in futurū seruant incerta. Ecci. ix. Ꝙ multi plixos vite annos aut somniātes aut pmittentes/ vno die vna hora vno q̄z momento miserabiliter obierūt. quot inter has vane spei voces occubuerunt. videre stupor est. Propterea filio suo p̄cipiebat domin⁹ vinee. Matth. xxj. Fili vade operari i vineā meam. Dicere mihi visus est. pater suz/ tu filius. obtemperādū vadēdū ē hodie. nō p̄crastinādū ē. opari ñ obtorpescēdū

est.in vinea fructificādū est. Ez assurgit h impba ⁊ temeraria spes/tacito murmure secū iſurrās.nō hodie ꝫ cras erit hodiern⁹ dies vt hestern⁹.sit in voluptate.sit i iocis.sit i delectatiōe cras ab his resipiscā.cras vinee cultui opaz ad hibebo.an audit] cozuinā vocē.an ifidā fiduciā aiadūtitis.audite poti⁹ illō nō tā creditū q̄ exptū nasonis ẏbū Qui nō ē hodie/cras min⁹ apt⁹ erit.q̄sq̄ cras ⁊ nū q̄ hodie fiāt q̄so oia ista cras vnū hodie aut vnū māe in q̄ vineā tuā oparis Nec frustra ppbaz dixisse putes.bonū ē viro cū portaūit iugū ab a.ſ.Treñ.iij. Jugū libex ac regiū.⁊ nisi xp̄m mēdacē putes/suaue atq̄ leue.g̃ uat fortassis cū icipit .mox vt tuler] i oblectatōz veiet. Jō dñ p̄cipit Tul. Optia forma viuēdi eligēda ē. quā iocūdā reddet ꝙsuetudo. ⁊ naso Nō male fers.assuesce feres. Jugū leue ē si pensēt pabulū ⁊ p̄miū.⁊ facil' labor quē amor opatur.mollib⁹ ẏo ⁊ eneruatis ac nō amātib⁹ nihil difficile ē. Pozro señ.in se exptū esse ait q̄ facillime tenera ꝙciliāt igenia ad recti amorē ⁊ leuit .i.nō multū corruptis injcit manū ẏitas. Ferocissimaz ei beluaz catulos edomam⁹.⁊ teneras plātas circūflectim⁹ vt libz.senectā expecta solā q̄ tpis mozā.frustra h agere conaber] Nec alia rō est/cur pueros suos ꝙfesti parētes aut scholi aut aliaz rex opificib⁹ tradūt/nisi q̄ g̃ndioz etas min⁹ his apta ē.q̄to sati⁹ bōe mēti ac fertili ab i eunte etate vacādū ē/q̄ arte alia venustioz nulla ē.nulla insignioz.nullaq̄ sciri difficilioz.cū econtra mala mēs/p se ⁊ sine mgr̄is (vt Señ.ait) addiscat. Qua ppt̄ o ingenui adolescētes dū vinea vr̄a ē instar cere flexibil'.dū q̄ viciozū frutices in eā nōdū alte radices egerīt.eā excolite. ad eā vigilate.Facillie siq̄dē violabil' ē/aut ab estuanti ⁊ igneo vapore libidis . seu a gelida bruma vel a turbido ⁊ exurēti vēto ambitiōnis aut alia peste hmōi.q̄ ⁊ sil'ia incōmoda/si vineā teneraz vob nō obstātib⁹ inuaserit/de ea actū ē ⁊ perijt. Eliq̄te igit' ex ea p̄mū ac puz vinū nec sordidis criminū fecib⁹ mixtū ⁊ vr̄is in vasis recondite . qm̄ flacci ẏbū est qō aug⁹.placuit.q̄ sel' imbuta recēs ꝫuabit odorē.testa diu.ait em̄ señ.ij. epl'arū.j.q̄ in etate sil' in vino/p̄mū optimū est. Jō Virgilius. Optia q̄q̄ dies miſis mortalib⁹ eui Mozia fugit.subeunt morbi tristisq̄ senect⁹. Hzi muz insup vinū g̃tissimū ē ⁊ deo acceptissimum Ab h iudei p̄mitias videmie offerre iubebāt sacerdotib⁹. Ꝯ detestādā illoz ignauiā q̄ p̄mitias etatis ⁊ videmiaz suaz spūaliū mōo largiter effluūt feces sue senectutis.deo dare dedicareq̄ p pon ētes. Qui cauere debēt ne audire mereātur illud xp̄i. Nō bibā amodo de geni.vi.h .mat.xxvj. Qm̄ vitis senex q̄ ab inicio nō exculta ē cōuertit' in labruscā aridā nodosā ⁊ exosaz . cui⁹ liquoz acerbissim⁹ ē. Nimiz si delicati⁹ vini spūalis/potatoz xp̄s talmodi vitī germē aspnet. Mirū etiā si hos senes de misericordijs suis q̄b⁹ euelli sepe frustra conant hora diei nouissima ingemiscētes neq̄q̄ audiuit sūmus p̄familias q̄ eū hacten⁹ sp mittentē vocātēq̄ habuerūt ꝙtptui Qbēs erat mea generosoz adolescētū exēpla. vt platonis.cathonis.tiri alexandri.alcibzadi. sanctissimoz p̄terea vt samuel'.dauid.iobis.nicolai.ac similiū/quoz ingēs mlt̄itudo ē. ad vestrā reuocare mēoziā.ꝫ verit⁹ suz ne poti⁹ obzue rem aut fastidirē rerū mlt̄itudie. Patis ē dictū/ mō agatis vt illoz sitis i nūero q̄ vineā domi .l. aiaz suā p̄mo mane iuuētutis excolu erīt. de q̄b⁹ hodierne pabole initio dz q̄ exijt dñs p̄mo mane ꝙducere oparios ⁊ misit illos i vineā suā. qō fuit thema p̄assumptū. vbi ꝙsummat ad p̄dicta/pzi mo mittēte nob ꝓponit ꝙsūmata iā actio seduli tatē exp̄mens imitādā cū dicit.misit de p̄terito. Hiere .xliij. Qbisi ad vos oēs ẏuos meos.pro phetas de nocte ꝙsurgēs. Ecce diligētiaz q̄ imitāda est eā Hiere .xxij. dz q̄ nō mittebāt ꝓphē ⁊ p̄currebāt. Ergo a maiori nos q̄ mittimur babē⁹ p̄currere. Et sic i missis sb̄iūgit' firmata opatio.ociositatē rep̄mēs fugiendaz ibi.ſ.oparios. Ecci .xxxiij. Qbitte illū in ope ne vacet .Otiā em̄ malicia docuit ociosital'. Et iō sp aliq̄d boni facito ne te diabol⁹ inueniat ociosum. Jn vineā cōp̄hēdit' g̃ta fructificatio sterilitatē p̄mens rescindēdā.in vineam.ſ. Eze.xv. Jacta ē vinea ⁊ fructificauit i palmites ⁊ emisit ppagies. Et Cañ.ij. Fructū suū dabit vinea. Ẽe tribus sil'il lud iam p̄allegatū reputat'.fili vade q̄ ad p̄muz/ opari vno ad secundū/in vineā meā q̄ ad tertiū Hec de p̄ma oratōe. Sequit' scd̄a oō qualiter vineā nostram excolere debeamus.

Otis accingimi viril⁹ insignes vitico-
t le.sūmite sarculos.ligones adaptate.oz
tus ē sol.exeat hō ad op⁹.ſ.et ad.o.ſ. vſq̄ ad.v. Pudeat ẏuos stertere.pudeat iacē. cū iā clarū mane fenestras intrat vt apl̄ Persium ē. Cūq̄ vigil ille vētur⁹ p̄familias p̄dez exierit q̄ tremēdis vocib⁹ intonatis acclamat. Quid h statis tota die ociosi. ite ⁊ vos in vineā meā ip̄az mēs vr̄a. p̄cipit incūctāt'. Jte in vineā meā ip̄az excolite Jte nō q̄dē gressib⁹ corpis ꝫ p̄ijs affectibus.neq̄ em̄ maria nob trāſfretāda sunt/aut de ẏte solitudies adeunde/ ꝫ qō p̄sentissimū est ad nos. Jte (⁊ p̄sio obediētes) nō vos q̄liuerit ex Hz itaq̄ vr̄m q̄libet vitē intra se sui corpis intercluſuz. sil'em illi quā somniās ille incarcerat? pincerna pharaonis se vidisse refert. Gene .xl. Videbā inq̄t vitem coz̄a me.in qua erāt tres p̄pagines. Qpystice vitis hec/aīa nostra ē. Et p pagines.tres sunt ip̄i⁹ vires.ſ. vis rōnalis. vis ꝙcupiscibil'.⁊ vis irascibil'. Sermia sunt cogitationes. Flores affectōes. vue sunt opatōes que

dñ pdeũt/qsi in vinũ exp̃mũt. Hec aũt vitis si neglecta nec cultu ꝛtutum assidue exercitata sit (vt fieri solet) ꝙuertit in labruscaz. seu vineã silueſtrẽ. qualʒ erat illa helizei famlo repta. iiij. re. iiij. Hãc ꝙuersionẽ pessimã ḡui iterrogatõe cul pat de⁹. Hiere. ij. Ego inqt plãtaui vineam electam. quõ ḡ ꝙuersa es in prauũ vinea aliena. et Esa. v. Expectaui vt faceret vuas ꝛ fecit labruscas. Et qm qualʒ arbor ẽ/ tales et⁹ esse fructꝰ necesse ẽ. Mat. vij. Jstarũ tã diũsarũ ꝛ adũsaꝝ vinearũ/ disparia vina sunt. ambo tamẽ mixta. Primũ est dulce suaue ꝛ odoriferũ. reliquũ salsum putre ꝛ fetulentũ. Primũ pollicet aia sãcta dilecto suo. Babo inqt tibi poculũ ex vino cõdito. Cañ. viij. Jõ ꝙdito qz varijs ꝓfecto ꝛtutib⁹ tãq̃ ex mixtis aromatib⁹ ꝛ pigmẽtis. Secũdũ vinuz. i. deq̃ ps̃. ait plenum mixto. i. mixtiplici pecato. cui⁹ fex nõ est inanita. de q̃ bi. o. pe. ter. et Deut. xxxij. Fel draconũ vinũ eorũ. Videt miserãda trãsformatio ꝛ q̃to cũ discrimie nr̃e mẽtis vinea aut inerti torpore aut pcrastinatõe tps putatõis ac spũal exercitij adueit. septuagesima. s. q̃ in septẽplici denario diez/ qsi septẽ ho ris claudit. vbi q̃sq̃s opari renuerit/ diuini expers erit denarij/ nec cũ xp̃o hora nouissima resurget ad vitã. Laborem⁹ igit ꝛ nõ labat nec pdige spargat tps. Res (vt Gen. ait) pciosissima nõ pdam⁹ vineã p q̃ irriganda nr̃ oli dñs ẽ crucifixus. ꝛ non sit vil nob aia nr̃a q̃ tam chara illi fuit. Neq̃ em̃ domũ neq̃ vestẽ neq̃ suppellectilem malas hr̃e volum⁹/ nõ malã sil̃ habeamus mentẽ. sit pcor charior nob aima nr̃a q̃ tunica. Vñ prsus monet sapies/ Vinũ bibere inqt aie tue placens deo. Ecci. iij. Et quõ illi⁹ misereris quã perimis? quõ illã amas quã sentib⁹ pctõz durissimis cruentari ꝛ densissimis suffocari pmittis? Ad miscdiam tñ si vllaten⁹ flectere põt miseria illi⁹. abũde miserãdũ erat. cũ nulla sit maior nulla deterior q̃ q̃ ex pctõ orit calamitas. Aue/ so te dñ districtissim⁹ laborꝝ nr̃oꝝ exactor hora diei nouissima. q̃d egeris pcontabit. q̃d dices quã ꝙrens respõsiunculã? nõ erit mẽdacioꝝ locus. tremẽs pudore q̃ suffusus ꝛ attonit⁹ respõdebis illõ Cañ. j. Vineã meã nõ custodiui. Bepede subseq̃t crudelissima dãnatio. Assurge igit ꝛ opam da vt aie tue vitis radicet p ꝓfundam hũilitatẽ. Suffumiget p doctrie susceptõz fodiat p corde ꝙritõz. irriget p lacrimaꝝ effusionẽ. extirpet p purã ꝙfessionẽ. Et tãdez putet p plenã satisfactiõz. Sit i ea torcular discipliate ꝙsatõis. q̃d ꝛtuose deuotõis vinũ exp̃mat. sit turris aut specta alte ꝙtẽplatõis. ꝛ diligẽs manu datorũ obſuatõ tãq̃ sepes atq̃ maceria. ferreũ habeto ligonẽ fortitudis acutũ sarculũ tpantie. ꝛ vinũ fratne dilectõis sint capaces rõe tue i memoria nec effluẽtes aut rimose/ p ꝑceptor⁹ obligatõez. Beniq̃ ꝑ ostẽratõnez sint obserata atq̃ clausa cordis tui cellaria. Sũ ꝛto mortalitat⁹ tue ac fragilitat⁹ memor/ ẽre diu recuru⁹ inbeseris. subrige te interi ether altũ intuere. lassasq̃ vires refoue. Sub diuo ꝛ i cãpestrib⁹ ꝛtutũ/ sit habitatio tua. ꝛ inẽgte tumultuantisq̃ vrb/ curiosissima ocia/ ꝛ eneruatas rabidasq̃ delicias. dolos inuidiã/ fraudes ex aio tuo dimoue ꝛ detestans fuge. Arceãt a port⁹ ac introitib⁹ vinee tue insidiantiũ demoliẽtiũ feraꝝ occursatões. p portaz oculoꝝ tuoꝝ. caue ne introeat elat⁹ supbie ceru⁹ nõ onager iugi dñiq̃ ipatiẽs. nõ erici⁹ malaꝝ cupiditatũ aculeis respsus. obtrudat auriũ ianua ne vulpecule adulationũ fallaces ac sbdole obrepãt. nõ pateat p gust⁹ apturã voracib⁹ lupis ingressus. nec ebriosis lincib⁹ vini auidissimis. claudat lingue volubil cardo ip̃is canib⁹ detractorib⁹ clamosis atq̃ mordacib⁹ Sup oia obseruet ianua tact⁹ ꝛ mille ser⁹ milleq̃ vectib⁹ obseret. alioq̃n libidiose imũde lutose ac sordide sues/ olidi hirci. apri truces/ oia subũterẽt ꝙculcarẽt ꝛ sol afflatib⁹ exurerẽt. Clama forti spũ p tubã oꝛois ꝑ aues celi q̃ sũt demões. mat. xiij. Eas dem p signũ crucis vinee affixũ/ vehemẽt exclreas Hec age ne in vineã tuã incidat illõ ppbe dictũ Ext. e. a. de silua. ꝛ. s. f. d. e. Jtidẽ illõ ꝑ Diripuerũt. e. o. t. v. tẽ. Naboth mori maluit q̃ vineaz suã pcio mag̃ regi achab venũdaret. ptz. iij. re. xxj. Et quõ tu vineã mẽt⁹ tue bis hostibus g̃tis offeres. q̃ nõ vt vinca naboth caulib⁹ ꝙplãtãda erit. ꝑ lapis tribul saliũ cisq̃ pctõz acutissimis. ꝛ mixas alas discerpẽtib⁹/ erit respgenda Mag̃ prsus essz insania. Curãdũ est p̃cea vt ꝛ ꝑno miate vit⁹ ppagies/ trib⁹ pal fulciãt. Vis rõnal pala fidei. vis ꝙcupiscibil pala spei. vis irascibil pala caritat⁹ Hã h̃ neglecto/ vitis pparũ viriuz inops humi pstern̄it. ꝛ i altũ surgẽ neq̃ẽs ex humido tellur⁹ attactu viciosam ꝛbit putredinem hic nascũt aranee/ supuacue curiositatis. hinc spurcide limaces crudelitat⁹. hinc vorax cupiditatis eruca. deuotionis medullã ꝛ gr̃e rorẽ peni tuse riccãtes. afferẽtes insup secũ illam maledictõz Abacuc. iij. scptã. nõ erit germẽ i vineis Nihil itaq̃ altũ nil magnificum nil celeste cogitare pũt q̃ fidei spei ꝛ caritat⁹ artis vicul. ꝛ firmis reti nacul nõ inherẽt. ꝑ krenis toto põdere incũbentes ad oia vicia pcliui dilabũt. Hoc ẽ qõ in bestias hoies ꝛtit. ꝛ rõis obtũdit acies ita vt hõ totus brutal effect⁹: sape ñ possit⁹ celestia ꝑ in oẽ nefas atq̃ facinus impellit. Nam vbi piecta fide regnat ignorantia. vbi desperatio spei locum tenet. vbi cupiditati cedit caritas. cupiditas instimulat. ignorãtia excecat. ꝛ desperatio ꝑcipitat. Lõge alit insignis ille vinee cultor ꝙ Paulus. Scio inqt cui credidi ꝛ cert⁹ suz q̃ potẽs est depositum meũ ſuare in illũ diẽ iust⁹ iudex. ecce lt

gaturā eiꝰ cū fide ⁊ spe.ij.ad Thi.j.et ad ro.viij Certꝰ sum eñ qz neq; mors neq; vita neq; angeli ⁊c. ⁊ seqꝝ neq; creatura alia nos sepabit a charitate dei.ecce tenacissimū charitat amplexum. Hūc imitemur ⁊ sūmo pfisa.aio pmpto pareāꝰ valeat apd nos tantūdē dei iussio.q̄tū apd impbos neqssimaz cupiditatū pñt impia. Nam si eos mittit auaricia/ilico pgūt.si ambitio.dicūt/ ecce assumꝰ.si luxuria pōsto.si gula/nō differunt. si inuidia detractio ira/in auditu solo auris obediunt.⁊ fideꝝ xp̄ianus deū mittentē ⁊ vocantez nō audiet. dissimulabit.obsurdescet.⁊ excitari nō poterit? Absit. Nihil est qd cupiditas suos pati suos nō faciat.famē.siti.frigora. seuiciā celi.aeriscq; intemperiē.ignominias.pbra.contumelias.durissima deniq; iuuitute humeros premit.sarcinas auget.in ferrū.in ignes.i picta oia nequit impellunt. Et tñ apd cupidos b̄ pati/ludus est: vt glozinculā aliquā. aut fedā delectatiunculaz adipiscāt. siue vt aliq̄to opulētiozes fiāt.imo certe vt egētiozes.vt inglozij ⁊ crucianꝰ di ꝑpetuo remaneāt Cur caritas idipm efficere non poterit qd tam leuiꝝ pōt cupiditas? Id qd mōs/cur deꝰ nō poterit? Certe bona tm̄mō ⁊ integ assit voluntas. Opeꝝ iuuenis ꝓstant qdē ⁊ pseuerant.ne honestū pncipiū infamis deceret finis. Et ne (vt Horacius ait) atrū. Desinat in piscem mlier formosa supne. Opeꝝ feruenter senex: ⁊ instar pegrini/diei iactura celeriozi cursu currentis opi bono totꝰ insistat. Ponat añ oculos pmiū pollicētis. minātis terroz ⁊ oim p qb̄ hūana mortalitas torqueꝝ atq; cruciaꝝ/inanissima ⁊ vento simillima vanitas. Nemo missionē suā spernat ꝑ aiaduertat quēadmoduz vox illa/ gr̄am notat pcipuā. Misit illos in vineā suam. Vbi notabñ ad pdicta/summi pr̄ifamilias mirandā bonitatē. Nā salubriꝝ nos dirigēs misit. dñs misit me in bethel.iiij. Re.ij. Bethel autez habitaculū dei interptaꝝ. Ecce salubr directio Sūmi pr̄ifamilias gratā bonitatē. q̄ singulariꝝ ē eligēs illos.s.oparios. Elegit rex salomō oparios de oi isrl̄.iij. Re.v. Ecce singular electio. Tertio summi pr̄ifamilias magnā curialitatez q̄ grata est alliciēs in vineā suā. Vocabit vir scz xp̄s amicū suū.i.xp̄ianū subtꝰ vineā suā. Zach. iij. Alia recaꝰ hozū triū concordia/hr̄ ad Roma. viij. vbi apl̄s ait. Quos pscivit hos ⁊ pde.⁊c.

Finita igitur secūda

oꝛoe tertiā subiūgo que est de vinea sapie vt eā diligamus.

Quisq̄s adest q̄ celestē beatāq; vitā i terra querit/⁊ mozes p̄iscos cupit mutare sapie vineā petat ⁊ pꝰ tergū missis terrenarū curaz vrbibꝰ/eiusdē se cultui deuoueat. Nulla oblectatio maioz. ꝑ nec puriozvlla exercitatio aut fructuosioz.aut viro generoso ac libero dignioz eē pōt.nō munꝰ vllū pene grādiꝰ ab imobli deo hoibꝰ datū est/q̄ q; in hāc eos vineā inituz ⁊ ingressuz pstat cuiꝰ cultura ꝑposuit sapiēs sedibꝰ ⁊ regnis. Hācte id qdē.cū ipamet sacre sapie vtis/oblatū sibi regnū ꝓtēpserit. vñ Iudicū.ix. Locuta sūt lig̃ ad vitē impera nob. Quē ñdit Nunqd possum deserere vinū meū.qō letificat deū ⁊ hoies.⁊ inter ligna ceꝛa cōmoueri. Magnifica ꝓsus rñsio. Sz qō est vinum b̄ qō letificat deū ⁊ hoies? Sane intelligētia spūalis sacre scripture.qz scꝑtura cū p torcular vehemēt stuꝺij cōpmit ⁊ ꝓstringit.vino multiplicis intelligētie spūalis exuberat.qō letificat deū.nā feruens inde deuotio oriꝝ.q̄ inebriatꝰ deꝰ exhilarescit et liberaꝝ efficiꝝ.adeo vt instar regis asueri/ipi heꝛ ster q̄ aie deuote typū gerit q̄cūd petierit illico sedaturū polliceaꝝ. Hesr.iij. Letificat xp̄o homies ob doctrinā salutiferā q; bibūt.obliuiscunt egestatis sue ⁊ pauptatis. vt notaꝝ ꝑ puer.iij. Bibito eñ modeste b̄ vino/toti terr despectis ſ celū rapiunt leticie. Alia cā est.nam spūaliter me mordos atq; vulnera/vinū b̄ doctrine sancte curat. quō samarita num hoiez q̄ descēdēs de ierlm in hiericho incidit in latrones Lu.x. Hoc vinū est sincez subtile ac tpatissimū.qō ipam dñi sabaoth/ vineam/ eccl̄am.s. bacten aluit ⁊ q̄ potata ac nutrita/in tantū adeo robur vitēq; ꝑcelsā excreuit magnitudie. Hāc vineā viri oli eccl̄astici solā colebāt. hāc amabāt.in hac exercebanꝝ. Sz heu qualiꝝ ⁊ q̄mutata rez facies. q̄adūso sidere.imo q̄peruerso scelere in ꝛrīū xp̄a sunt oia. Que dudū solā viris sūmis in honore erat. nūc ab hoim infimis habeꝝ ꝓtēptui.⁊ iam apd nōnullos(q̄s magnus ille e celo deꝰ male pdat)i fame ⁊ dedecoꝛ nom ē est.⁊ florentē eiꝰ odoꝛē quēadmodū venenifera aialia ferre neq̄t ⁊ raros eiꝰ cultores rideant ⁊ in fabulosū suū xp̄tūt iocū. Cur ita? Eo.s. q; nudi ac inopes eis videāꝝ.nec ifames diuitias hñt/maꝝartibꝰ/fraude dolo rapiaq; q̄sitas q; insup bñficijs carēt q̄ taliū iportunitas.ne dicam indignissima pūsitas/surripit ⁊ extorquet. Hic vinea ipa sapie raris colonis excolit Qui vo creberris viticol mūdane ac diabolice sapie vites frequētanꝝ ⁊ obstrepūt. q̄z vinū grossum ⁊ rude indigestū ac turbulētū ⁊ optimꝰ illoz effectuū opifex.de qb̄.ij. Esdre.iij. hr̄ q; vinū seducit mētē ⁊ b̄ p errozē. oia p talēta facit loq; ꝑsumptōz.⁊ nō memineꝛt hoies cū biberit amicicia neq; fraternitatē. ob insatiabilem auariciē cupiditatē. sumere facit gladios litium.suscitat tumultꝰ disceptationū.turbat oculos rōis. blesa reddit oza p dolosū fictū q; mēdaciū. efferacissimat q; libidies gignit ⁊ nihil est qō spernere.qō audere.qō attēptare nō iubeat.inē b̄ currūt tpl̄ suū lucri spe turpissimi. Sz q̄d opꝰ ē teneras mordaci radere ferro auriculas. vt Satyricus

dit? Hec antiqua iã q̃rela est ⁊ nõ tã exaggerãda vbis/ q̃ ab omipotenti deo seueriſſime vlciſcenda. Idcirco ad vineam ſapie redeam⁹ qua nihil pulchri⁹ ſol vidit. nil creauit natura venuſtius nil q̃ eccl̃e rectoribus magiſ ꝓgruat. vſq; adeo vt p̃cipiat eis Petrus apl̃s q̃ ſint parati ſp ad ſatiſfactõz omi poſcenti eos rõnem de ea q̃ eſt in eis fide. j. Pe. iij. Illud infimis ꝓſiliũ eſt. prelatis aũt neceſſariũ ad ſalutem p̃ceptũ. Quãti ſũt q̃ facere illud ſciant ex raritate theologoꝝ q̃s ſolos ꝫ ſcire ꝓtingit/ ꝓpendi põt. Hz vo (vt vites cetere) vinea hec ſua ſupflua. eam idcirco putare ⁊ expurgare neceſſe eſt. Hz ſarmenta falſitatum ac bereſum/ q̃ falce veritatis reſcindere cõuenit ⁊ iuſtis cõcremare incendijs. Eiuſmõi ſarmẽta myſtice ſunt illa q̃ paulus naufragio liberatus apud mitilenã inſulam ꝓgregauit/ ⁊ in ignem miſit. ex q̃bus p̃ceſſit vipera q̃ ſuam arripuit manũ. ſed in pirã illeſus eam excuſſit. patet Act̃. vl. Vetus hec hiſtoria ſi ad tps p̃ns refera tur/ inuenie⁹ viperã hanc eſſe illũ piurũ tranſfugã/ nõ niſi in malo notiſſimũ. cui⁹ nomen non ſit in ore hoim. q̃ vt vipera ſolet p̃am nuper in matrem. imo ⁊ in mr̃es eccl̃am. vnitatẽ. pacẽ ac ordinẽ ſuũ ſeuire p̃ſumpſit. ⁊ q̃ ex aridis errorũ ſuoꝝ ſarmẽtis egreſſus pauli manibus inhęſit dũ ad eius dicta improbo morſu pẽdere. dũq; ipm ſui erroris virus eĳcere ſatagit dicens. aut paulũ male dixiſſe aut ſe bñ. Hz o equiſſime rector arbiter ecce ſarmẽta merito reſciſa ac amputata. Cur ignis deeſt? Ecce ſupflua vitis. cur ceſſant incendia? Quouſq; vipera pauli manibus neq̃ter pendẽs/ q̃ſq; excuſſa nõ decidis? Sed decides volẽs aut nolens niſi falloꝝ in rogũ p̃ci pitaberis tpalem vel eternũ. Ibi te linquẽs. niſi redeas ad vlteriora ꝓgredioꝝ. Ita obſuã dum eſt circa vineã hanc ſapie. ne in eã iaciãtur extrema ⁊ adulterina q̃rundam ſciaꝝ ſemia/ iuxta dei p̃ceptũ Deut̃. xxij. Vinea inq̃t altero ſemine nõ ſeminet. Vitãde q̃z ſunt ⁊ explodẽde aranee. q̃ ipi minerue (quã ſapie deam fingũt) ideo inuiſe ac odioſe ferunt/ q̃ in ſubtiliſſimoꝝ ꝫ filoꝝ ꝓtexiõe/ ſeipas euiſcerãt. Debent aũt ſolida eſſe/ ⁊ fortia ſapie documẽta. nec tam caſſe ſubtilitati q̃ plane vitati deſuientia. Nec ob aliud eñ Catho magn⁹/ expelli voluit ab vrbe carneadẽ/ q̃ q̃ ſophiſtice ſubtilitati plus eq̃ dedit⁹/ veritatẽ aut obuoluere aut offuſcare videreť. Et talia q̃q; oꝑoſa ſint ⁊ difficultati plurimũ habentia. nõ ideo ſcrutari q̃nit in tanta tpis geſtate/ cũ alie tot occupatões ſe offerant tractari digniores. Multã opam dedit/ qui homeri iliada/ tã tenui in mẽbrana ⁊ exigua littera ſcripſit/ vt in nucis parue nucleo totã include/ret. Itẽ callicrates dũ i magnitudie p̃a ex ebore formicas effigiat. Nec min⁹ mirmichides q̃ q̃drigã eburneã adeo paruã fabricauit/ vt a muſce alis tegereť. ⁊ nauim quã apicula pinus abſcõderet. Eſto ꝫ admiranda ſint. inutilia tamen ſunt. nec modeſti hoiem ingenij detẽtura. Plus eq̃dem ꝓdeſſe q̃ admirari ſtudendũ eſt. Et iſta ſtudere curet. q̃ ſapie vineã colendã ſuſcepit. vt nec inutiliũ ⁊ ſupuacuoꝝ ꝓſcrutatiõe fruſtra ſe torqueat. nec in his acumẽ ſui obtundat ingenij

Cũmope ad extremũ relegãde ſunt diſcurſa tões ⁊ deſideria mentis vaga. Imitãduſq; in ꝫ eſt iudas. q̃ vt legit̃ Heñ. xlix. alligauit aſinã ſuã ad vitẽ. Aſina nr̃a/ caro nr̃a eſt: aut aiã ap/petitus. hebeſq; ineſq;. Hec aſina/ ad ſapie vitem colligať. p p̃rupta. p inculta ve petroſa ⁊ aſpera malaꝝ cupidinũ deuia non linquit̃ euagari. nec ſeſſorẽ ſuum q̃ eſt ſp̃us nr̃/ q̃ non licet inuehit aut impellit. Hec aũt aſella/ fortib⁹ diſciplineꝫ vinculꝫ aſtricta ⁊ domita/ liber ſp̃us ſe intrat/ ſe ſpectat. ⁊ ſue dignitatis cõſcius/ aſſurgit alacer. leues ꝓtẽplationis alas aptat. ⁊ cãdidiſſimis bonorũ affectuũ plumis induit̃. aera p̃teruolat. ⁊ ex alto exoſas terras deſpiciẽs/ ſidereol petit tract⁹. ⁊ ſup̃mũ celi ẏticẽ ſcãdit. ibi gl̃oſuz mundi ꝓditorẽ redemptorẽq; ſuũ/ ac ethereos i colas videt/ admirať ſtupet. ⁊ eorũ familiariſſima collocutõe recreať Iſti nãq; ſũt vt ozias (q̃ videns deũ interp̃tať) q̃ vineas ſuas habuit in montib⁹. imo in ſulmioꝝ montib⁹ oibus celo put hr̃. ij. Paraľ. xxvj. Edoceť ibidem pleniſſime ip̃e ſp̃us de vinee ſue cultura. q̃d inſerendũ. q̃d ve reſcindendũ eſt. ⁊ q̃d mercedis recipiendum. Introduciť interim in cellã caritatis vinariam ⁊ vino deuotõis potať q̃ iebriat⁹ iam ſe nõ capit in ſe. Viuit nãq; vbi totus amor ſuus ẽ Vbi aũt amor/ ibi ⁊ cor. vbi vo cor/ ibi vitã eſſe neceſſe eſt. Nõ ille tertiũ in celũ raptus innuẽs. Nr̃a inq̃t q̃uerſatio in ceľ eſt. Hoc de viris ſapie deditis maxie dictũ credideri. Interea apud ip̃m ſp̃um omis moꝛtaliũ ſubit obliuio nõ terre noꝝ cura ſurrepit. Et ſi vbis rigidi illi⁹ Apoliti apud tragedicũ Senecã vtimur Nõ illuz auare mentis inflãmat furor. Nõ aura pl̃i ⁊ vulg⁹ inuidũ bonis. Nõ peſtilẽs inuidia in materia. nõ fragilꝫ fauor. Nõ ille regno fuit aut regno immi net. Manoſq; honores ſequiť. aut fluxas opes Spei metuſq; liber. nec ſcelera pl̃os atq; inť vrbes ſita Nouit/ nec oẽs ꝓſci⁹ ſtrepit⁹ pauet. aut vba fingit mille. aut q̃rit tegi dies colũnis. Hz rure vacuo potiť. ⁊ apto ethere innocuus errat Ethera ac lucẽ petit ⁊ teſte celo viuit Qdiſpar ⁊ q̃diſſimiľ ꝫ vita eſt illi cuius idẽ Seneca memit tragedia. j. Actu. ij. Ille inq̃t ſubpos ad itus regũ Duraſq; foꝛes exp̃s ſomni/ Colit. ac nll̃o fine beatas Cõponit opes gazis inhiãs Et congeſto pauper in auro // Illum pop uli fauor attonitũ. fluctuq; magis mobľe vulgus aura tumidum voluit inani ꝫ clamoſi rabioſa fori iurgia vendẽs improbus iras ⁊ vba locat Hec ille

Sermo

Non poterāt duplicis vite.terrene ⁊ spūalis aduersi mores describi ꝑprius sed nec fidelius dici. Id vo totū ad illud redit/qđ de secū darum vinearū cultoribus nup exp̄ssum est.quorum ibi sunt mundani ac bestiales viri.quos in vineam suā mittit terrena ac diabolica sapiētia ꝓrimi aūt sunt spūales homies.quos vera sapientia que xp̄s est elegit ꝙ gratiam ⁊ misit illos in vineā suam.que fuerūt ẏba a p̄ncipio ꝓposita. Ubi correspondtēer ad dicta cernere licet q ipa sapia/artis doctos conspectat. autoritatem sumministrat.q̄ misit illos. Hec inertes non receptat.laboratores puros optat illos oparios. Sibi soli nō laborat sed singulos curat in vineā suā. De p̄mo misit illos p̄dicare regnū dei .mat. x. Ad missionem autoritas referť. ad p̄dicatiōz vo scia. ⁊ idem hr̄ Mat.iij.et Lu.j. De secūdo Eccs.ix. Quicqđ pōt manus tua istāter opare ꝛ ignauiam. Et Ecci.xxiij.inq̄t ipa sapia Qui operanť in me non peccabūt. Ecce puritatē Jō Hiero. Ama scientiā scripturarū ⁊ carnis vitia non amabis. ꝓ.o tertio Ecci.xxxiij.ait ihs filiꝰ syrach. Quasi qui vindemiat repleui torcular. qm̄ non mihi soli laborani sed omibꝰ exq̄rētibꝰ disciplinā. ꝓ.o tribus simul in typo fortis mulier habeť. ꝓuerb. vlti. De fructu manuū suarum plantauit vineā. In plantatōe notaťars ⁊ doctrina. In fructu manuū/opatio beata In vinea vbertas opulenta. Ut ei tribuať illud Canti.vij. Ubera tua sicut botrus vinee ⁊ guttur vinum optimū. In hoc oratiōis huius tertie finem statuo. Nunc aūt libet ijsdem ẏbis quibus rhetoricā suam Aristo. finit/collatōem termina re. Itaq̄ dixi.audistis. tenete.iudicate. Dixi. sed ruditer. Audistis benigniter. Tenete fideľr Et iudicate salubriter. vt certam vestraz vocationem faciatis.j. De.j. ⁊ sitis iugiter sicut vitis abūdans in lateribus domus dñi. vt deniq̄ vobis ꝑpinet vinū eterne iocūditatis. ille qui vitis vera est dñs noster iesus xp̄s qui est bñdictꝰ in secula seculorū Amen.

Sequiť sermo de cō-ceptione beate ẏginis Marie qui ascribitur eidem Cācellario.sed suus esse non apparet.

Tota pulchra es amica mea.⁊ macula nō est in te. Canti.iiij. O ꝙgri mei venerandi ⁊ p̄res dilectissimi/ vt gratia almi spūssancti in nos velit redūdare mariā plenam gra.sic habeo inuocare. Aue ẏgo fons gr̄e.tota gr̄iosa tota pulchra facie. ẏgoq̄ formosa. sola sine scabie/maculaq̄ rosa. Tota pul.es ⁊c. O ꝙgri mei reuerendi dum q̄ro mentaľr huius ẏbi glosam.repio beatā ẏgines apud deū hoies creatā formosam. Nam in supmo cardine. quondā sb imagine fuit festū celebratū. Cum mťto solēnio grato ꝓtubernio.qđ laudat cetus vatū. Beatꝰ dūt ex hac nebula. ẏgies sine macula.fuit festū disputatū. Conclusum est ⁊ terminatū ꝙ amica regi data.tota pulcra est creata.nunq̄ q̄z macula.sic fuit sententiatū. Ecce mgri mei q̄ festiuitas solennis q̄ grata q̄ p̄nis.tota pulcra. Quedam lis sup dilecta.sup re nunq̄ neglecta. q̄ amica mea Rñsio q̄ gaudiosa ⁊ snia q̄ famosa:macula non est in te. Juxta hec tria nr̄a cō sideratio.tractatu triplici est partita. ꝓm̄o tractatus dicet festiuitatem tā solennē. tam gratā tam p̄ennem Juxt̄ p̄mum tota pulcra. Scōs tractatus docet de lite sup dilecta:sup re nunq̄ neglecta.iuxta secundū amica mea. Tertiꝰ tractatus dicet responsionē gaudiosam ad sententiaz tam famosam.macula non est in te.

Quantū ad p̄mum tractatū nr̄e ꝓsideracionis q̄ notat festiuitatē solennem tē. Est mgr̄i mei deuote speculandū/fuisse festum solenne de quo ꝓpha Zach. vlti. loquit in hec ẏba. Percutiet dñs omēs gentes q̄ non ascendūt ad celebrandū festū tabernaculorum. In quo festo ꝓmo tabnaculum stellare dat mūdo solenniū. Scōo tabernaculum solare dat mūdo solacū. Tertio tabernaculuz regale dat mūdo spectaculū. Quarto tabernaculū diuinare ro in hoc festo fuit vt stella formata. Ecce p̄muz tabernaculū. Scōo in.hoc festo marie aima vt sol creata. Ecce secundū tabernaculū. Tertio hoc festo fuit maria tota sup naturam dotata. Ecce tertiū tabernaculū. Quarto in b festo fuit maria tota ex gratijs vallata. Ecce quartuz tabernaculū In b nempe festo in supmo cardine sub imagine celebrato. visus est olim rex ille de quo Hiere. iij. Quis nō timebit te o rex gētiuz tuum est em̄ decus inter cūctos sapiētes gētiuz ⁊ in vniuersis regnis eorū .nullus est simil tibi. Hic rex altissimus visus est olim formare sibi tabernaculū .s.marie carnem/ in mundicia stellari Nume. xxiiij. Visus est sibi formare tabnaculū scz marie carnē.sine languore locali .ꝓuerb. vl. Visus est sibi formare tabernaculū.s.marie carnem sine lege carnali. Augꝰ. in ẏmōe Ad hāc nempe visionē ꝓsidero huius vie tres sapiētes in spū eleuatos Ecce p̄mus de lege nature baldit mťrem ẏm carnem formari in mūdicia stellari. Dziek inquit stella ex iacob ⁊ ꝓsurget ẏga de isrť.s.maria ẏm carnem. ptz Numeri. xxiij. cū ibi notatis. Post h̄ de lege scripta sapiētissimus salomō in quandā visionem imaginariā eleuatus. vidit ꝑcul mťrem fortē mariaz.s.ẏm carnem formari.sed fortitudo ⁊ decoz indumentum eius.s.carnis sine languore nature ꝓuerb. vlti. Post hec de lege gr̄e.b.augꝰ.in quoddam lumen viuificū eleuatus/vidit mr̄em dei forma

rißm carnē: prupit in hec ẏba. Quis potuit in hmōi aia vel carne locus esse viciozū. qñ ad celi vicem ꝓtinentis oia dñi templū est effecta. Hec est reuera illa domus dei de q̄ p Salomonez dr. Sapia edificauit sibi domū. excidit colūnas septem. Hanc ẏginal' huius dom' colūnis fulci ta/est. q̄ veneranda hec mr̄ dñi. septē spūssancti donis dotata fuit. quam tam vtile eterna sapia edificauit vt digna oino esset ex q̄ ipe carnē assu meret in inestimabile p̄ciū salutis hūane Quid dignius hac ẏgine. q̄d sancti' in hūani generis serie potuerit exoriri. Hec aug'. in ẏmōe. Igit nunq̄ fuit in carne marie locus vl' radix vicioz vt vult aug'. Quare vid' aliq̄bus q nūq̄ in ei' carne fuit lāguor nature vel lex mēbrozū. vl' fomes peccati. vel dominiū politicū volūtatis ad sensum. sed dominiū despoticū. sicuti in statu p/me innocentie caroq̄ mūdissima a p̄ncipio sui. ꝛ tabnaculum altissimi dei filio p̄paratū. Et ꝺ ē p̄mum tabnaculoꝝ q̄ ꝺ hodierna festiuitas solē nisat. Et sic patz ēliter tabnaculum stellare dat mūdo solenniū Scōo dico q̄ tabnaculuz so lare dat mūdo solaciū. Nam scōo ordine tēpoz p̄fatus rex sub illa visione imaginaria visus ē si bi fozmare aliud tabernaculū. ad modū inebriā tis ꝺtubernij p amoz̄. s. aiam marie. a sui p̄ncipio vt radijs solarib' mūdissimis fulgētē. quaz videns augmentata natura in lumine gle. festo gaudioso in creatōis p̄ncipio eā ꝺsidero decantare. Pulchritudo ei' est vt spēs celi in visione gle. Ecci. xlij. Aspectus ei' vt sol in exitu vas plenum gre. Ibidē. Hec vas castroꝝ lux. in ex celsis ordinata acie. Ibidem. Vide arcum celi. bñdic factozem potentē curie. Ibidē. Candoz̄ huius admirabit oculus tumens in glacie Ibi dem. Ad qs cantus nōnullos viatozes quadaz luce imaginaria ꝺsidero in spū eleuatos. Ad hanc fozme visionē eleuatus est sub lege nature sanctus vir Job cum vidit solē fulgere quo ad aiam marie. ꝛ lunā incedentē clare. quo ad eius carnē. ꝛletatū est coz ei' in abscōdito. patz Job xxj. cū suis notatis. Nam ille vsq̄ ad fidē me diatozis xp̄i ponit eleuat'. patz supza. xix. Ad hanc visionē de lege scripta ponūt nōnulli alti' eleuatū. s. intellectual' sanctū regem dauid. cuz vidit spōsum in sole ponē tabernaculū suū. ꝛ cū sole aime. carnem viuere marie. ps̄. xviij. cuz ibi notatis. Ad hāc visionē de lege gr̄e btūs amb. est assumpt'. q̄ videns marie aiam a sui p̄ncipio p̄fuatōe redemptam ait. Nec mirū si dñs redē pturus mūdum. opatōez suam inchoauit a ma ria. vt p quam salus oib' parabat. eidem p̄mo fructū salutis hauriret ex pignoze Quid em̄ no bilius dei mr̄e. q̄d splendidius ea quā splendoz elegit. Et de ceteris eius ẏrtutib' taceam. ẏgo erat non solū coꝛpe ſ ꝛ mente. Hec amb. sup lu. Et in li. de sancta ẏginitate. Sicut ptz ex visiōe sancti Amb. non fuit a casu eleuata ſ p̄seruata. al's non ẏgo mēte si peccato coꝛrupta. Et sic pa tet qual' tabernaculū solare dat mūdo solaciuz

Tertio dixi q̄ tabernaculū regale dat mūdo spectaculuz. Nā in tertio ordine nature. sub illa visione imaginaria. p̄fat' rex visus est fozma/re sibi aliud tabnaculū ad moduz regal' triclinij p lectulo salomonis. s. mariā sub natura dotatā cū vnitus est sol stelle. s. aima ẏginis sue carni. In cuius vnione q̄s natura angelica ꝓtulit laudes ex terrenis sumit argumentū. Cū Ouidius Naso exñs in insula ponti. ad visionē huius tabernaculi aliqual' eleuatus de hac ẏgine in li. iij. de vetula ꝓrupit in hec ẏba. Būda q̄dem magni animi. magnicq̄ decoris. Plur' honestatis. Et ecce albumazar sub enigte. ꝛ in ill' nebul' exñs/ad visionem hui' tabnaculi aliqual' ē as sumptus ipo teste lib. vj. maioris introductoꝝ. Et itez exñte sibilla. ẏgilius maro in europa ad visionē hui' tertij tabnaculi est eleuatus ipso te ste in Bucol'. Egloga q̄rta. Ultia cumei iam ve nit carmis etas. Iaz redit ꝛ ẏgo ꝛc̄. Qual' hie ro. in roma exñs altioꝛi lumine eleuatus ꝺ taber naculum ẏgineū ꝓtemplans dicebat. Quid no bis tantilli. q̄d actōne pusilli. q̄d in eius laudib' referamus. cū etsi oim nr̄m membra ẏterent in linguas eā laudare sufficeret nullus. Altioz em̄ celo est de q̄ loqui nitimur. abysso p̄fundioz. cui laudes dicere conamur. Si celū inq̄t te voc̄: altioz es. Si mr̄ez gentiū: p̄cellis. Si fozmam dei te apellem: digna existis. Si dñaz angelozū: di gna esse ꝓbaris. Quid q̄ digne de te dicaz? Hec hiero. in ẏmone. Sic ptz qual' tabnaculum re gale dat mundo spectaculū.

Quarto dico q̄ tabernaculū diuinale dat mūdo scrutiniū. Iaz q̄rto/ordine nature/p̄fatus rex visus est sibi foz mare altud tabnaculū ad modū sacrarij spūalis Non q̄dem aliud quo ad ratōz essentialem. sed aliud q̄ ad rōem mozalem. s. totā mariā in p̄cipio sui aliter se habentē sub magnitudie gr̄aruz q̄s p̄ius ordine cause sub altitudine nature. In cui' gtioso ꝓgressu ipe rex eā talit cōmēdabat. Ecce tu pulchra es aica mea. ecce tu pul. Can. j. Sicut liliū inter spinas. Infra. c. se. Oculi tui si cut colūbarū. eodem. c. Sicut vitta coccinea la bia tua. ꝛ eloquiū tuum dulce. infra. e. c. Nasus tuus sicut turris libani q̄ respicit damascum. in fra. c. vij. Collū tuū sicut turris eburnea. ibidez Pulchri sunt gressus tui in calciamētis. filia p̄ncipis. in calciamentis. s. carnis. supza eodē cū ibi notatis. Statura tua assimilata est palme. et vbera tua botris. ibidem. Tota pulchra es ꝛc̄. vbi thema. Sic eā eius cantoꝛ ille rex altissimus cōmendabat. Quas laudes audiēs in spū il le sapientissimus salomō videnscq̄ sub lumie illud quartū tabnaculū hanc ẏginem glozioſam q̄rebat de ea. Que est ista q̄ ꝓgredit q̄si auroꝛ

ꝓsurgens.quo ad totā in naturalibus'. Pulcra vt luna q̄ ad carnem. Electa vt sol q̄ ad aiam. terribil' vt castrorū acies ordinata q̄ ad totaz in gtuitis. Cañ. vj. ¶ Et cū nullus sibi rñderet.iterum atq; iterū q̄reret. Que est ista. vt. s. Cā. iij. Et infra. tandē naturā angelicā ad q̄stiones prefatas cōsidero respondisse. hec est stella mar' vite via.porta salut' ¶ Regula iusticie.limes pietatis origo Virtutis. venie mr̄. talamusq; pudor' Ortus ꝓclusus.fons consignat' oliua. Fructifi cans.cedrus redolens.padisus amen'. Virgula pigmenti. vinaria cella liq̄re Ꝓredita diuino nectar celeste ꝓpinans. Nescia spineti florēs rosa.nescia culpe. Ore fons.expers limi.lux nubila pellens. Spes miseris.medicina reis. tutela beatis. Ꝓscriptis reditus/ erranti semita cec Lumē deiectis requies pausatio fessis. Hec alanus in anticlaudiano.

Hanc ergo respōsionem audiens petrus comestor/ prupit in h̄ ẏba Si fieri posset/ q̄ arene puluis ⁊ vnde. Undarū gutte.rose.gemme.lilia.flamme. Ethera celicole.nix grando sexus vterq;. Ventorū penne volucrū pecudū genus omne. Siluarū rami.frondes.auium q̄z penne. Ros gramen stelle piscis anguis ariste. Et lapides.montes cōualles terra dracones Lingue cūcte fozent .minime deprzemere possēt Que sis vel quanta. ẏgo regina maria. Que tua sit pietas.nec ire nec dabit etas.

¶ Ergo ⁊ fratres charissimi ascēdite vos i spū ⁊ videbitis Mariā absq; pari pulchraz. absq; fari. q̄ tota pulchra. Mariā amoroſam. valde gtiosam. q̄ amica mea. Mariā in cōceptu absq; oi defectu. q̄ macula non est in te. ¶ Videre g̃ mariā sine culpa q̄ ad mentem q̄ ad carnē quo ad dentē. q̄ tota pulchra. Videte mariā ꝑparatam suo nato iam dotataz. q̄ amica mea. Videte mariē sine peccato originali .absq; fato . quia macula nō est in te. Ergo dic gēs pharisea. Tota pulcra es amica mea.nec est in te macula.que fuerūt thematis ẏba.

¶ Sequit secūdus tractatus nr̄e ꝓsideratōis q̄ notat de lite super delicta.sup re nū q̄ neglecta.cū sit amica mea. Vbi est deuote speculandū in h̄ festo fuisse quandaz litem. de q̄ monet sapiens Ecci. iiij. di. Non cōtendas cuz hoie locuplete. ne forte ꝫ te ꝓstituat litem. In q̄ lite ꝑmo actor ꝑsentat'. Scdo cā ꝓpalat'. Tertio reus connotat'. Quarto cā disputatur ¶ Primo nāq; in lite huius festi tabnaculoruz regis/actor pñtat'. s. octo vetule q̄ sepe ad h̄ festum scandūt ex hac nebula furibūde. Prima vocat' ira occidens. Scda rō litigiosa. Tertia spes sophistica. Quarta superficies canonū Quinta aparētia legis. Sexta falsa matheſis. Septima falsa poesis. Octaua suspitio heretica. Ascendunt ad h̄ festū octo vetule. Ira occidēs in vultu iam rugata. Ratio litigiosa rixis commixtata. Spēs sophistica fallacijs armata. Superficies canonū penit' inflata. Aparētia legis/ apparens aduocata. Falsa matheſis ex gestī diffamata. Falsa poesis aparenē adornata. Suspitio heretica tremens antiq̄ta ¶ Cū his vetulis ascendit ad h̄ festū. Lis g̃uis. ira furēs. odium immortale. pennis rancor. inhumanus strepitus. cōgressio dira. Questio difficil' quam nulla solutio sedat. Jux̄ nasonem. ij. de vetula . Prima q̄ vetula qual'r in hac lite actor pñtat' ¶ Prima g̃ vetula scz ira occidens in illa visione imaginaria fricando vultū. scalpendo caput/ in regis pñtia loquitur in h̄ ẏba. Justus q̄dē es dñe si disputē tecū verū tn̄ loquar ad te. vt scribit' Hiere. xij. Ecce astat regina a dextris tuis in vestitu deaurato. ps. xliij. Que tn̄ fuit in originali peccato concepta. Argu. supra ps. lij. cū ibi notatis. Omnes oēs declinauerūt simul' inutiles facti sunt ⁊c. vsq; ad vnuz. s. xp̄m ꝫm glo. g̃ regina fuit inutil'. ⁊ aliqñ declinauit. Nec mirū q̄ nō iustificabit' in cōspectu tuo ois viuens. Infra ps. cxlij. Sup h̄ sapientissimus salomō lustrauit vniūsa. ⁊ virum de mille vnū reperit. Mulierem ex oib⁹ nō inuenit Eccl. vij. Nō ꝓfirmat apl's Ro. iij . Oēs in adā peccauerūt ⁊ egent gr̃a dei. Et de h̄ infra .c. v. Sicut p vnū hoiez peccatū intrauit in q̄ oēs peccauerunt. Et eph̄. ij. Eram⁹ natura filij ire. glo. Aug'. In hac ira ois hō nascit' Uñ patz iustissime iudex q̄ maria fuit in pctō originali ꝓcepta. ꝫ ꝓñs festum de eius ꝓceptōe celebrari nō ds.

¶ Scdo surgit scda vetula. s. ratio litigiosa dicens se velle h̄ ꝑbare euidenti rōne. Qm̄ maria fuit redempta a filio suo. ꝫ non nisi a captiuitate ⁊ peccato. g̃ ꝓtraxit aliqd̄ peccatū. Secūdo maria habuit fomitē. sed fomes est seq̄la pcti. g̃ ⁊c. Maior ptz in li. iij. di. iij. c. ij. Tertio maria fuit mortua. ꝫ mors est seq̄la peccati. g̃. Quarto mamortua fuit mūdata ⁊ sanctificata sed nō nisi a pctō. g̃. Maior ptz li. iij. di. iij. c. iij. Quinto si maria fuisset mortua añ filiū/ iuisset ad limbū patrū. ꝫ non nisi ꝓpter pctm̄. g̃. maior patz q̄ ianua celi nō fuisset apta nisi p passionē filij. di. xiij. ij. ca. ſi. Sexto caro xp̄i fuit obnoxia pctō. ꝫ illa est rō peccati originał. g̃. maior patz. iij. di. ij. c. ſ. Septimo maria fuit decimata in lūbis abrae. ꝫ iō. q̄ in originali ꝓcepta. g̃. añcedens ptz. iij. di. ij. Octauo. In maria fuit fames ⁊ sitis ⁊ mīte alie pene ꝓtracte. sed iste sunt effect⁹ pcti originał. ꝫ in ea fuit cā.

¶ Tertio surgit tertia vetula. s. species sophistica dicens se velle h̄ subtilr deducē. Solus xp̄us fuit sine pctō originali ꝓceptus. ⁊ nihil q̄ non est xp̄s fuit sine peccato . ꝫ maria ē aliq̄d q̄ non est xp̄s. g̃ ⁊c. Exclusiua patet per

sanctū Aug'. ij. li. de bap. puulorū. Et li. ꝯ iulianum hereticū. Et. s. pō. xxiij. Et p amb. super Luc. Et p Hiero. sup illud psalmi. de manu canis vnicā meā. Et p Gre. li. moral'. Et p damas. in epla ad canonicos lugō. Quarto surgit q̄rta vetula. s. superficies canonū dicens ħ esse exp̄ssuz de ꝑse. di. iiij. Firmissime. et. iij. di. c. pnunciandum. in glo. igit. Quinto surgit q̄nta vetula familias extranee p̄sone/sit in adoptiōz datus. sz Aparentia legis clamā. Lex dicit. Si filius ex ħ/iura potestatis natural' minime dissoluuntur. Insti. de adop. sed hodie nō obstañ. in maria adoptōe gratiosa. adhuc fuit obligata culpe iure naturali fraterno. Sexta surgit sexta vetula. s. falsa matheſis dicens in p̄ma facie signi ꝟginis/ascendit hec puella. ⁊ in ip̄ius manibus sunt spice suspense. ⁊ vestimēta vetusta. teste albumasar. vj. li. maiorīs introductorij. Et ō hoc Naso. iij. de vetula. sed talia vestimenta significant veterem hoiem cū actib⁹ suis. g̃ ip̄a induit veterem hoiem. Septio surgit septia vetula dicēs hoc esse notū p cōmunia metra que notat Petrus cretenſ. sup Cañ. dicens. Nō aliquez potuit sine culpa gignere mūdus. Solus ħ x̄p̄s fuit inter milia mūdus. Octauo ⁊ vltimo surgit octaua vetula. s. heretica suspitio vel p̄m alios noiaſ p̄sumptio temeraria. dicēs. Justissime rex dicere q̄ maria nō ꝓtraxit pctm̄ originale. hereticum est censendū. ⁊ exp̄sse ꝯ fidem. ⁊ p conse quens omēs sic tenentes sunt infideles. Primo sic dicere est ꝯ determinatōnez eccl'e q̄ approbat oia dicta sanctorū patrū in. c. Sancta romana. di. xv. in decretis. Sed m'ti sancti dicunt eaz in peccato originali esse ꝯceptā. vt Anſ. Bern̄. et ceteri. igit. Scōo qz est exp̄sse ꝯ sacrā scripturā. igit hereticā. Cōsequētia p̄z p Hiero. xxiij. q. iij. c. heresēs. in decretis. Añs notū est ex dictis Tertio qz aug⁹. in li. de fide ad petrū post. c. Firmissime. sic dicit petro. Si quem ꝯ ħ ptinacē cognoueris tanq̄ pestē fuge ⁊ hereticū abijce. g̃ ⁊c̄ Quarto qz ħ festum sine falsitate fidei dogmatizari non p̄ot. g̃ hereticū. ꝓña p̄z. ⁊ añs arguit qz hodierna festiuitas nō est de ꝯceptōne seminum. qz ibi libido affuit. nec de ꝯceptu carnis. qz nec fuit hodie. nec de creatiōe aie. qz nō fuit hodie. nec ꝯ totius eadem rōne. g̃ iustissime rex ħ festum non dz celebrari. Et sic p̄z quō in hac lite cā ꝓpalaſ. Tertio dico q̄ in hac lite reus cōnotaſ. Nam post ħ oia dicta vetularū locut⁹ est rex dicens. Hec cā vra vt video ꝯ reginā est de q̄ festum facim⁹. Ait p̄ma vetula. Neq̄q̄ domine mi rex. ꝟitas nō est ꝯ reginā. Et rex. Quis est g̃ reus ꝯ quam agitis. Ait p̄ma vetula. Sūt q̄dā puelle viatrices modicū sapientes. Et rex. Audiaſ. Et ecce scandūt ad ħ festū tabernaculorum octo ꝟgines viatrices verecūde ⁊ timide q̄ in ꝯspectu oim celestiū admirabiles videantur

Prima. Vera theologia in vultu g̃tiosa. Scōa Ratio ꝓbabil' in gestu amarosa. Tertia ꝓphatēs autoritas. grata velut rosa. Quarta lex canonica in habitu formosa. Quinta lex ciuil' tota imperiosa. Sexta vera matheſis apō m'tos p̄ciosa. Septima dulcis poesis sup fauū dulcorosa. Octaua fides pia firma ⁊ radiosa. Iste octo virgines in illa visione imaginaria fecerunt partē i cā regine ꝟginum quā iam gratissime cognouerunt. Et sic p̄z quis ⁊ qual' in hac lite reus cōnotatur. Quarto dico q̄ in hac lite cā disputaſ. Nam post ħ oia p̄ma ꝟgo. s. vera theologia cū honestate indicibili in regis p̄sentia loquit' in ħ ꝟba. Tu aūt dñe sabaoth q̄ iudicas iuste ⁊ probas renes ⁊ corda. videam vltionē tuam ab eis Hiere. xlj. Tibi em̄ reuelaui causaz meā. Infra e. c. Ecce astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato. pō. xliij. Que nunq̄ fuit in originali ꝯcepta. Argu. in pō. xcij. cū ibi notatis. Domū tuam dñe decet sanctitudo in longitudine dier. Nam hec regina est dom⁹ tua quaz tu edificasti sup colūnas septem spūs septiformis. p̄z Sap. ix. cū ibi notatis p Aug'. Que ab initio ⁊ añ secula creata est. ⁊ p ꝯñs in statu initiali p̄morum parentū. p̄z Eccl'i. xxiij. cū ibi notatis. Item nec dum erāt abyssi. i. peccata. ⁊ ip̄a iaz ꝯcepta erat notaſ ꝓuerb. iij. Item ħ est illa stella quam vidit Balaam Nūe. xxiij. Et si stella/g̃ a pegris impressionibus aliena ⁊ abstracta. g̃ a peccato originali p̄ſuata. Item hec est illa arca de lignis sethim imputribilib⁹. p̄z Exo. xxvj. cū ibi notatis. g̃ ligna huius arce ꝟginee fuerūt ab omi putredine p̄ſuata. Item ħ est m'er illa fortis quā vidit salomon cuius lucerna nō fuit extincta in nocte peccati. p̄z ꝓuerb. vl. cuz ibi notatis. Item nunq̄ timuit domus tua illa a frigoribus niuis p̄z. e. c. g̃ nunq̄ fuit frigus peccati in ea. Item ħ est illa porta quam vidit Ezechiel. q̄ nunq̄ fuit aperta. p̄z Ezech. xliij. g̃ p eam nunq̄ intrauit peccatum. Item hec est illa regina de q̄ Hester xv. Non ꝓpter te. sed ꝓpter oēs lex hec posita est.. Item Nōne a p̄ncipio sui pulchra est amica tua ⁊ macula non est in te. vt in themate Añ Justissime rex p̄z q̄ maria fuit sine peccato originali concepta. ⁊ p ꝯsequēs hoc festum merito est celebrandū. Secūdo surgit scōa ꝟgo. s. ratio ꝓbabil'. dicens se velle hoc deducere p ꝓbabiles ratōes. Primo. q̄libet in peccato originali consistens est ꝓtunc dignus pena eterna. sed mater dei nunq̄ fuit digna pena eterna. g̃ ⁊c̄. maioz p̄z. xxx. di. scōi. minoz p̄z qz nō erat decens matrem dei esse in pena eterna. ⁊ cōtrahere talem effectū. ergo nec ratōz causalem vel dignitatem ip̄ius Scōo. p̄ma mulier fuit creata libera ⁊ non serua. sed dignioz ⁊ nobilioz fuit secunda mulier q̄ prima. ergo ipsa creata fuit li/

bera ⁊ non ſerua. maior ptz. xx. di. ſcõi. minor p batur qz in ea incepit tempus plenitudinis gr̃e. ptz Lu. j. Tertio. quodlibet peccatuz originale dicit lamentatõz ⁊ ve. ſed maria nũq̃ habuit ra tionẽ lamentatõis ⁊ ve. ḡ nec peccatũ originale maior patz. xxx. di. ſcõi. minor arguit̃ ex aue angelico. qõ cõit̃ exponit̃ ſine ve. Lu. j. Quarto maria habuit plenitudinem gr̃e. ſed q̃dam mag gr̃a eſt p̃ſeruatio ab originali. ḡ hec fuit i maria Maior ptz Lu. j. minor nota eſt. Quinto qõlibet peccatũ dicit ratõz corruptõis ⁊ tactus. ſed maria nũq̃ fuit corrupta ſed intacta. ḡ nũq̃ habuit peccatũ. maior ptz. xxx. di. ſcõi. ⁊ minor eſt nota. nam oppoſitũ eſt error heluidij. Sexto maria p filiũ ſuum pfectiſſime fuit redempta. ſed p fectius eſt redimere a caſu p̃uando q̃ p̃ caſuz eleuando. ḡ maria fuit a caſu p̃ſeruata ait berñ. ſup Laũ. ⁊ hoc de. v. di. ſcõi. Septimo Maria fuit exempta a maledictiõe Eue. cui dictum eſt. In doloze paries filios. ḡ etiam exempta a male dictiõe ade cui dictum eſt. Puluis es ⁊ i puluerem reuerteris. Ex quo ꝓbat ſanctus Aug⁹. q̃ non decuit mariã incinerari p̃m carnem. ḡ exempta fuit a maledictiõe vtriuſq̃. qz minus decuit p̃m mentem deformari ⁊ maculari. Octauo q̃a caro xp̃i caro v̈ginis vt ibi aſſumit aug⁹. in ſermone aſſumptõis. ſed caro xp̃i nõ fuit obnoxia peccato vt in ſe formal̃r. ḡ nec caro v̈ginis fuit obnoxia peccato vt in ſe vel in ſui pſeitate. Nono peccatũ quodlibet dicit dehoneſtatẽ ⁊ vituperium ſpũale. ſed maria nunq̃ habuit dehone ſtatem ⁊ vituperiũ ſpũale. ḡ nec peccatũ oziale. Maior ptz de ſe. minor arguit̃ qz tunc rex filius eius impleuit circũciſionem ⁊ ſoluit legẽ de calogi dehonorando parentes. Decimo qz rex eius filius añq̃ haberet ratõz filiatõis. eam honorauit ab infamia p̃uando. ptz p Amb. ſup Lu. ḡ a fortiori p̃ſeruauit eam a culpa p̃ſeruando. Igit̃ iuſtiſſime rex ptz q̃ maria non habuit oziale. ⁊ p̃ſequẽſ hoc feſtũ merito eſt celebrã dum. Tertio ſurgit tertia virgo. ſ. patens autoritas dicens ad h̃ eſſe autoritates potẽtes ſanctorum. Nam aug⁹. ꝯ q̃ hereſes. c. iiij. de perſona regis ſic ait. Si maria potuit inq̃nari cum ipam facerem. potui ego inq̃nari cũ ex ea naſcerer. ſed ſecundũ nõ eſt poſſibile. ḡ nec p̃mũ. Secundo. Idem. iij. di. tertij. Excepta maria v̈gie de q̃ ꝓpter honorem dñi cũ de peccato agit̃ nolo facere queſtionẽ. Tertio Hiero. in p̃mone aſſumptõis ſic ait. Quicq̃d humanis poteſt dici v̈bis/minus eſt a laude v̈ginis. ḡ tribuẽda ſunt v̈gini omnia p̃uilegia exceptiua culpe vel pecca ti. Quarto Greg⁹. in pſa. Felix nãq̃ es ſac̃ ⁊c̃. Et in illa. Sãcta ⁊ immaculata v̈ginitas. ergo attribuenda ſunt ſibi oia p̃uilegia exceptiua cul pe. Quinto Anſ̃hel. de conceptu v̈ginali ſic ait Decens erat vt ea puritate q̃ maior ſub deo ne quit intelligi niteret. Sexto beatus amb. in lib. de v̈ginitate beate marie dicit eam exp̃ſſe ab oi peccato originali ⁊ actuali immunem fuiſſe. vñ fuit p eam caſula de theſauro regis intimatus. Tunc rex ait ſufficit. Surgit quarto quarta v̈go. ſ. lex canonica. dicens ſe habere ad hoc de creta. Primo qz ratõne peccati qõ mulier induxit/non ꝓcedit̃ p alio poſtulare. xv. q. iij. in decretis. Sed marie hoc cõcedit̃ ex officio mediatricis. ḡ abſtrahit̃ ab illa rõe peccati. Decũdo q̃ lege p̃uata. ff. ducitur. nulla exiſtat ratio vt lege publica reſtringat̃ in. ca. due ſunt. xix. q. ij. Sed Maria a p̃ncipio ſui lege p̃uata ducta eſt. ḡ ⁊c̃. Tertio. ſi aliqui recipiunt̃ in pprios ⁊ ſpẽales ſubiectos/cenſent̃ exempti. in. c. Si papa. de p̃uile. li. vj. Sed maria fuit ſic recepta in ppriam ⁊ ſpẽalem matrem filij dei a p̃ncipio ſui. ergo ⁊c̃. Quarto. cũ ſint iura obſcura partiũ. reo fauendum eſt poti⁹ q̃ actori. ex̃ de regu. iur̃. in vj. Sz hec iura partium ſunt obſcura. ḡ marie fauẽdũ eſt. Quinto ſurgit q̃nta virgo. ſ. lex ciuilis dicens ſe ad hoc habere leges. Nã p̃nceps auguſtus eſt legibus ſolutus. p̃uilegiata auguſta. patet. ff. l. ij. ſe. cõ. l. p̃ncipes. Sed ſumma auguſtus fuit ſolutus a lege cõcupie. ḡ p̃uilegiata auguſta. Item in obſcura volũtate manumittentis fauendũ eſt libertati. de regu. iur̃. ff. ḡ a fortiori in obſcura ratõe ingenuitatis fauendũ eſt libertati. Sed hec eſt obſcura ratio ingenuitatis marie in p̃ncipio ſui. ḡ ⁊c̃. Et rex ait ſufficit. Tunc ſurgit ſexta virgo. ſ. vera matheſis dicẽs Hec puella a p̃ncipio ſui/in p̃ma facie ſigni v̈gnis aparuit mũda. ⁊ magni animi magnicq̃ decoris. teſte Albumazar. li. vj. maioris introductorij. ḡ in ſui p̃ncipio non erat immũda ⁊ deformis. Item a ſui p̃ncipio lucebat pluris honeſtatis. teſte Naſone. iij. de vetula. Ergo erat ſine inhoneſtate ⁊ vituperio culpe. Item in ꝓceptõne huius puelle p̃ma facies ſigni v̈ginis erat de ſigno v̈ginis. nullus aſtrologus h̃ negat. ḡ puella hec que erat ſignata/erat vt tunc incorrupta ⁊ intacta p̃m vtrũq̃ hoiem. Item ad h̃ facit ma lus de filijs adam quem non tetigerit ſathan p̃ter mariaz ⁊ filiũ eius. Et rex ait ſufficit. Tũc ſurrexit ſeptima v̈go. ſ. vera poeſis. ad h̃ ſe hr̃e dicens poetrias innumeras. Nam Geduli⁹. li. j. in carmine paſchali loquens poetice de Maria ſic ait. En velut e ſpinis. nobilis roſa ſurgit acutis. Nil quod ledit habens. vel quod obſcurat honorez. Sic eue de ſtirpe ſacra venit̃e maria. Virginis antique facinus noua virgo piat. Ergo maria ſurrexit de ſpinis generis humani omni leſione ſemota. ſicut nobilis roſa e ſpinis. Item ad hoc facit poetria Baronis vt ſupra. Item Naſonis. Item p̃ Petri comeſtoris vt ſupra. Item Petri cretenſis ſup Lu. Unam nec

maculam natura reliquit in ista. Item Alanus vt supra. Ultimo surgit octaua virgo pia fidedes dicens. Pro ista conclusione sunt mirabilia tua iustissime rex. ergo hec conclusio est pia fide tenenda. cōsequentia ptz cum tñ non possis esse falsus testis. Antecedens arguit in miracul' abbatis. Item de studente fratre regl vnga ria. Item de sacerdote in pago gallico. que eccle sia sponsa tua amplectit pia fide. Tunc in illa visione clamauit rex. Adiuro vos vt ametis ma/ riam et cōmendetis qz tota pulchra. Nec suscitetis nec dilectaz puocetis. qz amica mea. Nec denigretis. nec formosam diffametis. qz macla nō est in ea. Tota em pulchra es amica mea et macula non est in te. sunt verba thematis passumpti.

Sequitur tertius tractatus nostre cōsideratōnis qui notat respōsionem gaudiosam ad sententiā famosam. Ubi primo materia declarat. secūdo sententia ppalat. Nam post hec omnia in illa imaginaria visione surgit prima vetula. s. littera occidens quasi rabida dicens. quid ad ratōes nostras q̄ insolubiles sunt iustissime rex. Surgit illico honestissima virginum. s. vera theologia dicēs. Ure ratōes continent. xviij. defectus qui in sciētijs cōmunit repellunt. Primus est qz non distinguitis int vniuersale simplr et vniuersale accōmodū. sicut dicitur. xlvj. di. prīmi. c. v. Uniuersale simplr distribuit simplicit. vt omnia que voluit deus fecit. Uniuersale accōmodum distribuit sm q̄d. vt dei illumiat oēm hoiez venientē in hūc mōdum quod intelligit solū de illuminatis sm augl. infra. e. ca. Et sic tales. Oēs declinauerūt. Omēs peccauerūt. Omnis hō mendax ꝛc. dicunt vniuersale accōmodū. Secūs defectus est quia non distinguitis inter exemptū de iure. et exemptum de priuilegio et de facto. vt in. l. prīceps. ff. de le. Nam augustus est simplicit. augusta de priuilegio. Et sic intelligit. Non est qui faciat bonum non est vsq ad vnū. s. qui sit exemptus simpliciter. et hoc patet. cū textus ibi loquat de exceptione actuali. Tertius defectus est qz nō distinguitis inter redemptōz eleuantem et redemptionem pruantem. Sicut distinguit. b. Bern. sup Cañ. sm̄oe. lv. Prio mō redempta est hūana natura. secō mō angelica. ptz infra. e. sm̄oe. Et sic de maria credim. ptz q̄ q̄ non ois redemptio est a culpa. Quartus defect est. qz non distinguitis inter rōem causalem et ratōz formalem. sicut distinguit. xxxj. di. scōi p amb. Nam rō causal non includit simplr ratōnez formalem Nota infra eadem di. p mgr̄m. c. finali. Ubi ponit in primo q̄ceptum puerperiū hre ratōz causalem peccati originat. et non formalit. Et sic pōt intelligi q̄ maria habuit fomitē peccati in illo conceptu quo ad legem ppagantiū. sub q̄ fuit concepta. sed non habuit fomitē formaliter in prio q̄ceptu seminis vt plis. nec vt in secūdo vt seminis vt caro. nec in tertio. s. infusionis anime.

Quintus defectus est qz non distinguitis inter mortem incineratōis. et mortem pruatōis. sicut distinguit aug⁹. in sm̄one assum. Pria mors est pena peccati. ptz Gen. iij. puluis es ꝛc. sed scōa mors abstrahit a peccato q̄tum abstrahit ab incineratōne. et talis fuit mors marie sm aug⁹. ibidem. Sextus defectus est qz non distinguit inter purgatōz et mundatōz/ ab immūdicia. et a pruata potentia. sicut cōmunit distinguit. ix. di. scōi. de purgatōe angelica que nō fuit ab immūdicia. sed a pruata potentia. Et sic concedit maria purgata mūdata et sanctificata. Septim⁹ est qz non distinguitis inter legem pruatā et legē cōmunem. sicut in. c. Que sunt leges. xiij. q. j. i decretis. Ideo cum dicit/ si maria fuisset mortua ante filiū. de iure cōmuni iuisset ad limbum sed dubium est de facto. Nec em minus sibi potuit apiri porta celi vt tūc. q̄ in via vt creditur a nōnullis/ eam vidisse in hac vita deuz clare p essentiam. Octauus defectus est. qz nō distinguitis inter legem q̄cupiscentie ppagantium et plis ppagate. sicut notat p aliquos doctores. iij. di. tertij. Nam prīmo modo caro xp̄i fuit obnoxia peccato sicut reliqua caro. patz in. c. j. iij. di. iij. Sed secūdo mō vtraq. s. marie et xp̄i fuit p/ pruata. Nonus defectus qz non distinguitis inter solutōnem decime ppter grām pruantem vel ppter grām eleuantem. vt dicit p nōnullos doctores. iij. di. tertij. c. iij. Naz maria soluit cristo decimam ppter grām pseruantem nō a casu eleuantem. Decimus defectus est. quia non distinguitis inter penā tractā vel inflictā ex culpa vel ex causa. sicut dicit. xv. di. iiij. Nam scōo modo. s. ex causa mltas penalitates q̄traxit maria sed nunq̄ ex culpa sua. Undecimus defectus est quia nō distinguitis inter exceptiuam et exclusiuam simplicit et accōmodatam. sic distinguitur. xlj. di. j. Naz illa: nemo nouit filium nisi pater/ non est exceptiua simplr. qz nō est ibi exceptiua notionalis vel etiā essentiat sm aliquos. sed exceptio accōmoda. qua excip unit omēs illi q̄bus de iure hoc nō competit vt de facto. Et sic sunt intelligende tales. Solus xp̄us fuit sine originali. i. solus simplicit et de iure. quia solus augustus est lege solutus in. l. prīceps. sed nō solus de facto. infra. e. l. Duodecimus defect est. quia non distinguitis inter dictū determinatum/ et concionatū siue disputatū. sicut dr Ecclesi. cum ibi notatis. vbi salomon q̄q̄ loquit in p̄sona fatui siue in p̄sona opponentis. Et sic Anshel. in. ij. Cur deus hō. loquit de maria in p̄sona bosonis disputantis. q̄ in peccato q̄cepit eū mater sua. Sed post oppositū determinat in libello de q̄ceptōe v̄ginis. Et in epla ad suos coeposfs 3

¶ Decimustertius defectus est qz non distigui tis inter dictum assertum ⁊ opinatum. Sicut di stinguit in .c. Noli nimis. di. ix. in decre. Nam aliter recipienda sunt dicta sanctoꝝ cuz loquũ tur dubie. aliter cum loquunt assertiue. ¶ Propt hoc Bern̄. qui in epla ad canonicos Lugdunē- ses dubie locutus est. dicendo hoc festuz nō esse celebrandū. Nam in fine eple summittit se ⁊ suū dictum examini eccle romane. ⁊ certum est eccle siam romanā iam facere illud festum. ¶ Deci/ musquartus defectus est qz non distinguitis in ter inesse ⁊ infuisse. sicut distinguit. ix. di. ij. c. iiij sicut q angeli ceciderũt de ordinibus non q in- essent sed infuissent. Sicut dicitur Maria mor tua ꝓpter peccatum p Aug̃. non q infuit sed q infuisset si non p̄seruata fuisset. ¶ Decimusquin tus defectus est q non distinguitis int̄ ius na/ turale ⁊ ius gentium. Sicut distinguit di. .j. in decretis. Nam maria nō fuit exempta a iure na ture vt imaginat apparentia legis. sed fuit exem pta a iure gentium. ex quo captiuitates ⁊ seruili tates emanant. infra. e. c. v. ¶ Decimussext⁹ de fectus est q non distinguitis inter habitum ⁊ si tum. Sicut distinguit ¶ Porretanus in libro sex ꝑncipiorũ. Nam aliter ꝓsiderat maria vt habi- tuatur in vestitu deaurato. pō. xliij. ⁊ sic se ha- buit a ꝑncipio sui. Aliter vt situata habēs i ma- nibus vestimenta vetusta. vt dicit falsa matbe- sis. quod non signat veterē hominem mariam in duisse. sed euangelicā pauptatem. ¶ Decimus- septimus defectus est q non distinguitis int̄ su perficiem ⁊ medullā. Vel sensuz in quo fit. ⁊ sen sum quem facit. Vt distinguit in .c. martino. j. q. j. p Hiero. Nam multa sunt supficie ꝑ sacraz scripturam exp̄sse/ que tñ sunt catholica. ⁊ eorũ opposita heretica. Notum em̄ est eccl'am appro/ basse omia dicta sanctoꝝ. sed non vt supficialit̄ sonant. nec in omni sensu quē faciunt. ¶ Ulti- mus defectus est q non distinguitis int̄ causaz totalem ⁊ causam parcialem. sicut dicit auctor de causis ꝓpositiõe. j. et cõmentator ibidē. Naz lex concupie ꝓpagantium/ nō est causa totalis vt peccatū originale sit in carne vel in aia ꝓpa/ gate prolis. Nec sequit hoc est ꝓpagatū p̄m le- gem concupie: g̃ in peccato originali. Unde nō sequit formal'r. tres pueri sunt in camino ignis g̃ patiunt ab igne. g̃ nec sequit formal'r. A pro- pagatur in igne ꝙcupie. ergo patit originale. li cet sequat de lege cōmuni. Maria aūt fuit con- cepta de lege p̄uata spūssancti que p̄ma cōcepta fuit hodie sancta in suis originalibus ꝑncipijs ꝑm Anselmū. Hodie concepta est stella celi. ho- die ꝙcepta est palma ꝛginum. hodie concepta est ianua celoꝝ. ¶ Igit̄ triplex cōceptio Ma- rie videt̄ hodie celebranda. Nam hodie fuit cō cepta vt in suo originali ꝑncipio. Nec sequitur ibi affuit libido ꝓpagantiū. g̃ peccatuz in prole ꝓpagat̄ vt supra. Secūdo fuit cōcepta in carne mundissima. Tertio in creatōne ⁊ infusione aie. Et de istis hodie celebrat̄ festum. Nec sequit̄. Nō fuit hodie illa vel illa conceptio. g̃ non debz hodie celebrari. nam eccl'a de ꝙsuetudine habet anticipare vel postponere festa ex certis causis ⁊ rōnabilibus. al's non possz rationabl'r celebra ri in die lune cum cadit in dñicam qō est falsum. Item al's nunq̄ celebranda esset octaua in qua cantat hodie sicut in die. Item tūc nō esset ho- die celebrandū festum ꝙceptōis p sanctificatōe quia quo tempe fuit sanctificata ignorat̄ vt dic̄ sanctus Tho. iij. pte summe. ¶ Et sic inq̄t theo logia. ptz q ratones vr̄e non sunt insolubiles.

¶ Tunc rex de solio suo ꝓtulit litis sententiam in hec ꝛba Anselmi in epla conceptionis ꝛginis. Erubescant oēs insensati. qui tantū diem. tāta mysteria ac sacramēta. tenebris ignorantie exce cati/ ideo respuunt celebrare/ q viri ⁊ m̄eris co pulatio/ in ꝛginis cōceptōne ꝙsistit. Non em̄ ē verus amator ꝛginis qui respuit colere die̅ sue conceptōnis. Hec Ansel. Cuius ꝛginis veros amatores nos facere dignet̄ dñs nr̄ ihs dei pa tris ⁊ ip̄ius ꝛginis marie vnicus filius. qui cuz eodem deo p̄re ⁊ spūsancto viuit ⁊ regnat in se- cula seculoꝝ Amen.

Bermo de sācto bern ⁊ ardo/ editus a magistro Johāne de Gerson cā- cellario parisiensi.

Elcite me floribus. stipate me ma- lis. qz amore langueo. Scriptū est in epitaphio sponsi ⁊ sponse qō ad exercitiū diuini amoris cōpositum est. ⁊ ab illo cuius nūc m̄ monez ha- bituri sumus diuinis ꝛbis expositū. qō ⁊ nunc legit eccl'a in laudem singular' spōse xpi ꝛginis gl'ose. Can̄. ij. ¶ Si non capit amoris ꝛba frigi dum pectus vt scriptura loquit̄ (amore bern- arde) Si te eodem teste linguagiuz amoris non amans non intelligit plus q̄ latinus barbaruz. q̄ pacto spes erit de algido. imo gelato pectore meo q amoris vnq̄ flammātia ꝛba depromat. q eloquiū eius sit ignitū vehementer/ q verbū instar helie vt facula ardeat. Necessari⁹ est igit̄ ignis ille amoris quem dñs misit in terram vo- lens vehement̄ accendi. Necessarius diteri tuz vob ad capienduz ꝛba amoris. tum p̄cipue mi- hi ad illa capiēdū sil' ⁊ loquendū. ¶ Te ꝛbo bea- tissimum bern̄. esse vnū ex ꝙsortio ignitoꝝ illoꝝ spirituū quos seraphin scriptura noiat ego pia fide tenens obsecro iam ⁊ obsecro p amore tuuz q̄tinus sumpto calculo ardēti de altari illi⁹ cui⁹ ignis est in sy'on. ⁊ caminus in hierl'm/ q̄ est non cupido falsus/ sed verus dilectōnis de⁹ et ignis ꝙsumens est: tu labia mea tangēs purges. Tu i sup pectora nostra oia succendas ad amore illū

quo te olim languisse ⁊ arsisse felicit̃/ te ducente infra docebimus. Exorabimus simul amatricẽ illã tuam ⁊ amatã deam. q̃ q̃dem decantat. Ego mater pulchre dilectõnis. Cui supplices põsentamus illud angelicũ Auc gratia ple. ⁊c. ℣ Fulcite me floribus. stipate me mal' q2 amore langueo

Vox ista viri patres ⁊ fratres vox amantis est Amantis nõ qualiscũq; amantis. sed eius quez vulgus loquit̃. qui amat p amorez qui philocaptus est. Cũ vo inter anime passiões nulla vehementior sit q̃ amor (vt ab expientia sumpsit Licero) nulla insup violentior. nulla rapacior: ⁊ q̃ minus sinat animã esse sui iuris (Nam est extasim faciens. vt ait Piony. iiij. de diui. no.) sicut amorem puersum ⁊ improbum nullũ crimen excedit in vitio. sic amori casto ⁊ bono nulla virtus equat̃ in precio. Alioquin quõ statuisset egregius doctor Aug⁹. ex aduerso duos amores bonum ⁊ malũ/ esse quasi totidem pcipuos cõdito res ⁊ rectores duarũ ciuitatũ. vnius diuine. alterius diabolice. nisi q; amor bonus inter virtutes/ ⁊ malus inẽ vicia pncipant̃? Proinde vterq; amor/ sua actõe feruida languere hic q̃s possit dicere cogit. Quis aliter ⁊ aliter sicut amor hereos manifestat in malo. ⁊ vox nostri thematis in bono. Cum aima sancta sponsa dei loquit̃. Fulcite me floribus stipate me mal' q2 amore lãgueo.

℣ Et q̃dem de amore puerso erit secũda ps nostri pmonis hui⁹. si horza ⁊ vestra expectatio tulerint ⁊ hoc sub voce querula ⁊ lugubri xpiantatis/ languorem suũ in membris pessimuz ex hõ amore/ deplorantis. Primã vo partem/ sibi vẽdicabit vox amorosissimi ⁊ deo amãtissimi bernardi: tum ad sui laudem. tũ ad nostri edificatõz.

Introducet̃ itaq; psona eius iam beata atq; secura. tanq; ipm de amore suo in hoc mũdo loquentem audiam⁹. Ita em̃ texere meditat⁹ sum doctrinã de amore/ quatinus iocundior esset ad audiendũ. facilior ad credendum. maiestate sua dignior. ⁊ inuidie habens minus ad imitanduz Quis em̃ sibi congruentius amoris magisteriũ vsurpauerit. cuius ⁊ facta omia ⁊ scripta/ scitille sunt q̃dam ignee amoris? Auertite igitur paulisper mentem a me/ ⁊ ipm Bernardũ nõ me loqui putate. ℣ Fulcite me floribus castorũ desiderioz̃um o beati amorosi omnes spũs. Stipate me mal' odoriferis/ pulchraz̃ ordinatarũq; operationũ. quia amore langueo. Ecce aia mea dũ aduena ego sum in terra pegrinationis mee/ circũibat ⁊ querebat quez amaret. Neq; em̃ absq; amore diu viuere oino poterat. Cuius stimulis nescio q̃bus iã ab ineunte etate cõfigebat̃. Cui⁹ igne carpebat̃. vt in has gemebunda suspiraret voces Fulcite me ⁊c. Obtuli aime mee coz̃a in pspectu p portas sensuum. Celũ ⁊ terrã ⁊ mare ⁊ omnia que in eis sunt pulchra ⁊ speciosa valõ Pulchritudo in formis corporeis. ex ordine cõgruo partium. cũ quadam coloris ⁊ lucis suauitate. pulchritudo in numeris sonoris ⁊ canoris pulchritudo in tangibilibus. pulchritudo in gustabilibus. pulchritudo in odoriferis. que omia cõuenienti pportione sua intra mentẽ alliciunt Et dixi aie mee. ecce hec sunt amor tuus. Fulcite me his floribus. stipate me his mal'. Et ne vltra plãxeris quia amore langueo. ℣ Quid refugis. q̃d faciem obducis? Refugiebat em̃ (bñ sensi) aspnabaturq; monitus meos/ cum his omibus q̃ induxeram intus ad eam/ p corporis mei sensus. Ipa nimirũ doctricem alteri⁹ amoris suscepat. adhuc fere a cunabulis ab ancilla tua deus noster matre mea. in gremio eccl'e sancte tue ⁊ a spiritusancto tuo. Qualis hec doctrix erat? erat fides catholica. que mox vt excreui. mox vt gressum figere potui. duxit animã meam ad fontem purissimum ⁊ serenũ sancte tue eccliesie in qua p tinus vt vidit anima mea se ⁊ faciem suã velut i speculo quodam mũdissimo/ ipa repente sagitta tata est iaculis suauiter ardentibus/ diuine pulchritudinis dignitatis honestatis atq; dilectionis. instar narcisci. de quo poete fabulant̃. Ex illo/ delere statuit anima mea a corde suo omnẽ pulchritudinẽ rerũ gestarum. Omnẽ cepit amorem alterũ a tuo/ dedignari. Cepit tedere quotidianarum harũ formarũ. hanc em̃ tantã de pria dignitate decore ⁊ nobilitate pumpserat fiduciam? Tam supba de amore (vt vulgi vox ẽ) facta erat: ita vt nullũ nisi omnipotentissimũ sapientissimũ ditissimũ ⁊ pulcherrimũ sup omnia amare dignaret̃. magna sed bona superbia.

Quid mihi ⁊ tibi ait o homo q̃d mihi ⁊ tibi/ ad pulchritudines istas rerũ materialiũ? Quid ad amorem earũ quas eque nobiscum in facultate sua bruta habent? Esto pulchra sint omia Esto speciosa ⁊ amena ⁊ digna diligi. Cuius supemi net pulchritudo ⁊ decor illius q̃ fecit omia? Si i vestigio. Si in vmbra. Si in nutu quodã ⁊ odore/ hec violentia inest vt se amari tãta importunitate tantaq; rapacitate cõpellãt/ vbi tñ aculei graues sunt/ vbi plus aloes q̃ mellis hñt. Noli mirari se res ipa a qua pfluunt hec omia/ sua vi me trahit ⁊ dignitate me allicit. In cui⁹ amore tanta delectatio est. ⁊ cuius cõuictus non habz amaritudinẽ sed leticiã ⁊ gaudiũ. Iste est deus meus. cui⁹ vulnerata charitate ego sum. sibi me elegit. me totã habebat. sibi me dedi. Nec q̃ diu? heu tandẽ aberit. Et q̃squ. vsq; q̃ vocifera boz vim patiẽs ⁊ nõ exaudiet? Quero eũ misera nec inuenio. vulnerauit me ⁊ abijt. Adiuro vos filie ier'm vt si inueneritis dilectũ meũ/ annũcietis ei q2 amore langueo. Et ita vere elãguit aia dũ hõ modo assidue suspirat ad deum suũ. Erat q; languor fortissim⁹. adeo vt macrescerẽ ⁊ marcescerez totus. displicebat quicq̃d agebã. quicq̃d videbaz in seculo Et ait ego ad aiaz meã

Sermo

Certe anima mea adhuc rudis es in amore nec satis erudita. ꝓpterea forte non venit ad te dilectus tuus. Vis introeamus scholā aliquā q̄ doceat nos modū quo amādus est amicus tuꝰ/deꝰ nr̄. Nam qđ sine mō est: placere quō pōt? Qđ si ad res alias viliores/ars addiꝯ t ꝓficit. q̄to minus rei huic diuinissime t q̄ sola optime viuiꝯ/existimandū est artē nō deesse? Annuit ipa. Venit ġ non tam gressu corꝑis q̄ studio sedule inuestigatōnis/ad scholas varias: interrogaui de q̄ libet. Nunq̄d nō ars amoris doceret in ea? Responsum accepi a singul' voce confusa t rauca. Docemus amorem. Sed in veritate cōperi dū pergerem vltra q̄rere. q̄ nō erat amor ille. vt est amor dei nostri. amor castus quem q̄rebat aima mea. In schola vna/docebanꝯ hoies amare. in illa voluptatem. in alia mundanā aliquaz vanitatem. Quinetiā schola illa que videbaꝯ honestius instituta/schola litteratoria. schola sciētiarum variarū/referebat ad cognitiōz omia. nihil ad amorem. Docebanꝯ illic sedulo adolescētes t senes. cum iuniorib⁹/de rebus q̄rere. disputare. libros euoluere. verū a falso acute secernere In his totus mergebaꝯ intellectus. sed affectus ꝓcul erat. ꝓcul sine affectiōe ꝓcul valde. t exul i terra defta inuia t inaquosa. In terra salsugis a malicia habitantiū passionū in ea In loco horroris t vaste solitudis. extra terminos cōuersationis illius de q̄ dictuz est. Vra ꝟsatio i cel' Illico retorsi pedem ego Bernardus ab his scholis. t aggrauata est valde ania mea studijs earū. eo q̄ ita affectū suum vel deprauabant. vt intolerabili ꝓrsus vanitate aridissimū relinquebant. Et dehinc ex imo pectore altū trahens suspirium. Filij inq̄t hoim vsq̄quo graui corde vt q̄d sine affectiōe de affectib⁹ iudicatis. vt q̄d loq̄mini sedule de dilectiōe sed nō idiomate dilectionis/dū caretis dilectiōe illa/ꝑ qua/si dederit hō omnem substā suā/q̄si ꝓ nihilo despiciet eā. q̄q̄ vbi docetur illa? Docet dico non lingua ꝓpria affectuū. vbi reperiꝯ? Quis eius mihi schola ostendet? Fulcite q̄so me florib⁹. castorum eloquiorū vos quicū q̄ potestis. t potestis soli qui amatis. Stipate me malorordinate charitat| B q̄ amore langueo. Sic lamentabaꝯ aia mea sic languebat turgida amore/q̄rens scholā/quo cōuenientius eam in arte bñ amādi t amorē cōseruandi pariendi t agendi redderet institutam. Tū e celo intonuit dñs voce grandi ad aures suas introrsus vt religionis scholā peteremus. Credo q̄ magis ad inflammatōez affectꝰ q̄ eruditionem solam intellectus religio statuta est si recte manet instituta. In qua rursus ab initio collocatur securius feruor amoris nouitius q̄ i solitudine. ne terrena adhuc aima/ offendat in illud maledictū. ve soli. quia cū ceciderit nō habz subleuantem. Paraui confestim animum. gerebam circiter vicesimū secundū annū Anno dñi Mcxij. Et a constitutōe domus Cistercij. xvj. dum cū socijs amplius triginta religionis schole me subdidi. Sed q̄li religioni t q̄ fine? Religioni inopi austere regulari. non q̄les heu multas intueor corruptiones q̄ seculum. Corruptiores in comesatōibus. in lasciuia morū. in effrenicuiuslibet disciplīe regularis abiectōne. vbi fere nihil de religione ꝓter nomen ficticiū aut prester vestem. t nescio que forsan cantica. nihil deuotionis plurimū tedij t vexatōnis habentia. Prorro finis meus solus fuit amor dei. vt in me genitus a gratia dei/cito nasceret. t natꝰ fieret viuax fortis t feruidus. omnia potenter exuperans suauisq̄ t sapiens. Nam religionem profitentes si quicq̄ aliud intendit/aut cibum gloriam vl' opes quas sibi negabat seculum/q̄dni succedus turpes habeant/ea que taz fedo initiata sūt ꝓncipio. Sed ad me redeo. Dox vt religionis scholam introgressus sum/suscepit me in primis vt mos habet locus nouitiorū. in quo conuersatus aliq̄diu/gradum ꝓficientium ascendi Nemo em̄ repente fit summus. Tandem ꝓmouente deo de ꝟtute in ꝟtutem/ad ꝓfectiones assumptus sum. Primo velut animalis. Secūdo vt rationalis. Tertio vt spūalis. Im tres status studentis ad amorem dei. quos transcripsi per epl'am ad fratres de monte dei. Conformiter etiam ad tres diuini amoris gradus. quos notauit libellus meus de diligendo deū editꝰ. Primus locus est schola disciplīe t contritōis. Alter schola sanctimonie t meditatōnis. Tertius est schola solitudinis intime t contemplatōnis. In ꝓmo verus amorosus languet amore. dehinc morīt amore. demum tertio viuit amore. Quoniā parturitio amoris fit cū doloze languido. hoc est in rixa passionum. Dehinc post eius parturitiōem mortificatis passionib⁹. morītur vetus homo. sicut in parturitōe Beniamin Rachel. Tertio tandez amor natus adolescit et crescit. t ex illo anima viuit cum apostolo dicente. Viuo ego iam non ego. viuit ꝟo in me xp̄us te. Viuo ego iam non ego. viuit ꝟo in me xp̄us In ꝓmo bellum. In secundo inducie. In tertio pax. Nihilominus dum vita mortalis agit in amore hec omnia ꝓmixtim insunt. bellum. inducie. pax. rursus bellū. rursus inducie. pax vicissim. Nam confusa sunt hec omnia spes. metus. merorꝝ. gaudium. vix horza vel dimidia fit i celo silentium. In hūc modum sub alia metapho ra exardescit t crescit ignis diuini amoris. Coret ꝓmo vehementer cum multo fumo carnaliū desideriorū. t flamma non nisi rara raptim emicat. dehinc flamma rapacior exurgit conuoluta fumo fantasmatū. licet ad postremū velut i carbone suo nitet. tranquillus ardet depuratus ab omni fumositate tum passionū. tū fantasmatuz. Hoc ꝟo ferreum et tranquillum dilectionis

incendiū. ꝑusq; attingeret aia mea/ prius q; amorem conceptū enixa esset. q̄bus nō ego languoribus extenuatus sum q̄bus non vexatus doloribus? Quotiens ego ad sanctos sanctasq; hoies quotiens ad patres ⁊ fratres meos sil'in xp̄o degentes/queruł vocibus planxi Fulcite me floribus sanctarū orationū vestrarū. stipate me malł exemplorū vestrorū. qr amore langueo ¶ Colgnitus est nimiū mos eius. imo more veterano vult hec infelix ⁊ suadet. q̄d dico suadet? vi agit vt ꝑstituat decorem suū. hec ꝯguncula mea. ł adolescentula aia mea. Attrahit vicz corruptores sordidissimos improbissimosq; p̄dones aia rum incautarū. Nunq̄d nō oculus p̄do nequaz q̄ dep̄datus erat aiam Hieremie? Tactꝰ p̄terea ⁊ gustus ⁊ lingua ⁊ aures/ heu q̄ violenti sunt seductores. Apprehendit q̄libz palliū aie mee et subdole blandiēs. Dormi inq̄t mecum ¶ Reclamat aia mea ore synderisis in quo nō est inuentus dolus. sed nec inueniri p̄ōt. Reluctaē manibus ꝓscie. Deorsum vos exclamat. abite hinc in malam horā vr̄am fallacissimi deceptores. Nescitis forte qualego sum. Ego ne tal'meip̄am ꝑ vr̄a libidine ꝑstituendā turpiter exponaz. Ego ne ludibriū vob ero risus ⁊ opprobriū? Non est ita ꝓsiliū. alias querite si quas inueneritis q̄ vestris credant malesuasis blandiciis Ego vos respuo despicio ⁊ cōspuo. phy de vob. Ita anima mea ad illecebras carnis. ¶ Ego aūt Bernardus ad meip̄m frequentius istud inculcabam. Bernarde ad quid venisti? Ad q̄d venisti bernarde? Nimirū tu venisti ad amoris casti scholā: in qua docearis amare deū ex toto corde ex tota anima ⁊ ex tota fortitudine. Nihil g̃ tibi cum carne. rixas eius ꝑfer viril'r. Silebit tandē. etsi nunc g̃uiter molesta sit atq; cū oblectamēto obsequeł tibi. Sed q̄d? Nō tantūmodo timores ius ⁊ rixe sed foris pugne. Notū est q̄ta me impudentia/bis mil'eres infelices nudum aggresse sunt. q̄s vt clamaui latrones ⁊ socios excitaui. Altera vice/vetulā hanc carnē meā/ quia ex virilu muliercule stimulabat me acrius solito. ego demersi collotenus in aquā algidā vsq; dū miserere ad mortē obtorpuit ¶ Talib⁹ aculeis i suis pturitōe exagitat⁹ amor me⁹/sepi⁹ i flebles erupit eiulatus vagitusq;. Et ego multum flens et amorem meū q̄si lachrymis iam balneans loq̄r cū ap'lo O infelix ego hō quis me libabit de corpore mortis huius. gr̄a dei p ih̄m cristum dn̄m nr̄m. Scio em̄ q; aliter ꝓtinēs esse nō possuz nisi deus det. dat aūt exercentib⁹ se ⁊ querētibus ꝑpterea Fulcite me floribus orationū vestrarū o sancti sanctiq; oēs. stipate me malis spūalium charismatū. qr amore langueo. ¶ Tal'fuit star⁹ meus in schola ꝓtritōis. qua in re ⁊ si nihil modo patior in gl'a. compatior tñ tibi o quisq; es generosus adolescens bone indolis. q̄sq; egregio ⁊ casto/ artem bene amādi nouicius adhuc addiscis. Audici ex his que passus sum pugnaz tuam sed fortiter age precor. Precor hāc veterē sordidam carnem tuam animosus euince. Ego meip̄m tibi p̄beo in exemplū victorie. spemq; corone. Tu me sequere. tu experto crede. credis h̄ lucta. pacatissimū afferet nisi victus fede succūbas. Alioquin iugi miseria torqueberis acerrimoq; pruritu/etiam in senio/ dū a male suauib⁹ damnabilibusq; titillatōibus ab illecebris fouere sanareq; te putabis ¶ Uerū sup omia te moneo p̄clare adolescens ⁊ repetens iterū. iterūq; monebo. caue tibi a ꝓsortio neq; adolescentum. vel virorū euiratorū. sciens qm̄ corrumpūt bonos mores/ ꝓfabulatōes pessime. q̄to magis at trectatōes opatiōesq;. O mores. o scelera. imo o mortes. o scelera sceleratissima. quoniam societas illa formidanda est de contagione pessima. quā naturali federe ac institutōne mutuo decebat esse castam atq; securam agente hec corruptela bestiali eorū quos omnipotēs nature de⁹/ si non resipiscant male perdet. iuste q̄dez quia ⁊ ip̄i quandoq; nephandissime p̄dunt quos fuare instituereq; debuerāt sic fidei sue traditos velut angelice puritatis iuuenculos. Uerū tu adolescens inclite/has pestes monstrificas/non minus effugito/ q̄ fame tue/ q̄ castitatis tue/ imo q̄ vite tue/certissimos hostes. Q̄d si vim parauerint. obnitere reclama palam eloquere palaz ostendito. veternosam hanc beluam ignibus p̄sequendam. clama mecū. latrones latrones.

Penitq; in omni tua afflictōne dū amore castum ⁊ diuinū parturis. ociū procul absit. Ocia si ⁊c. Sit quoq; refugiū ad lectōnes. ad ieiunum. ad orationes. Non em̄ vincit hoc demoniū/ nisi in ieiunio ⁊ oratōne. Dic in hac parturitōne tua dic deo ⁊ omnibus eius ex intimis precordiis anime tue. Fulcite me floribus castimonie. stipate me malis puritatis sancte quia amore langueo.

¶ Tali languore torquebar. tali pompa rumpebar pariendo amorem dei iam cōceptū Quidni igit languorem hunc feruidū/mors si aliqua sequeretur. Qualis mors? mors alterutrius ex h̄ amore duplici. mors amoris aut carnal' aut spiritualis. Sed dicamus melius q̄ carnalem spiritualis amor traut. calcauit. exanimauit. Be quo vere dictum est. Fortis vt mors dilectio. Perpendo quomō euacata est in me dilectio et delectatio quelibet corpalis: quādo ad cibū ibā sicut ad tormentū. quādo sagimine ꝓcreto icaute/opposito/ vsus diu suz p butyro. Q̄n subinde ad ip̄a luxurie blandimenta ego vel sola recordatōne ꝓcutiebar horrore/ abominās ea tāq; saniem putrem fetidam q̄. ¶ Emortua igit vetera carne mea felici morte. que vitam non abstulit sed mutauit quatin⁹ renouareł sicut aq̄le iuuentus. Amorez dei p̄dē conceptū enixa ē aia

mea: obstetricante penitētia cū suis sodalibus. Successit in scōa schola/meditatio sedula famulatrix. q̄ nato amori/lactantis ac gerule fungere tur officio. Est itaq; meditatio fortis vehemēs atq; pseuerās mentis intentio ad aliqd̄ inuestigandum. Nōne fortis ac vehemēs attentio que pōt mel sugere de petra. oleūq; de saxo durissimo ad amoris sui nutrimentū. imo ad raptuz facit. Est aūt raptus vehemens occupatio ꝓtutis superioris cū totali cessatōe ꝓtutum inferiorū aut saltem cū debilitatōe notabili. In hac meditatione iuxta alterū typum exardescit ignis diuini amoris/ppha dicente. In meditatōe mea exardescit ignis. Hoc fit valido fletu assidue cōsiderationis. stringente t vniente ꝓtutē totaz ignis hui⁹. q̄tinus ex materia iā ꝑparata t ąsi desicca ta ab humore grosso carnalitatis/flāma purior erūpat t emicet. Hec meditatio nōne mihi satis ab adolescentia familiaris extitit qñ frequenter ea q̄ corporeos sensus circūstabāt/me compellebat vel ignorare vel ꝑsus negligere. Testudo t fenestre celle nouiciorū t lacus lausane t cellam ti mei t alia multa fidem hinc faciūt quorū mihi consideratio nulla erit. Hic mihi solitudo placens hinc inter quercus t fagos mgros t doctores meos/gratior t crebrior illa ꝙuersatio mea illic ea oia q̄ fomentū ꝑstant amori diuino/colligebam. fugebā. dirigebaz. aut iam collecta reuomens ruminabā. quorū odorez postmodū dedi/scriptisq; relīq ꝑtim sup cantica. t in meditatōib⁹. Ego quipe mecū ipe t ad deū nūc b nunc illo mō meditans fabulabar/Quis ego sum dñe? Quis o rex vniuse creature vt digneris te amari a me? Quid dico digneris. cū tuipe terribr iubeas vt amem te. t minaris eternas miserias si nō amauero te. Te quē amare fructꝰ summ⁹ est. summa nobilitas. suauitas incomphensibil est. tocūdissima dulcedo. Jubeas vt diligam te. Diligā te igit dñe fortitudo mea. diligam nō q̄ amore meo egeas. sed q; idipm vis t iubes. fiat qd̄ vis. fiat qd̄ mādas. exurge dñe i ꝓcepto qd̄ mādasti. diligat te q̄cq̄d in me est. tota ꝓtus mea. totū cor meū. tota aia mea. desideret teipm q̄ totus es desiderabil. amem te totuz cui me totū nec sel debeo. Nam debeo q; nichil eram t fecisti me. debeo q; pieram t reformasti me millesies mortē meruerāt peccata mea. b debeo millesies t amplius. q; misēdia tua magna est sup me. t eruisti millesies aiam ex inferno inferiori. etiam aia mea tepida t euomi dīg. aia arida nimis in amore dei tui. aia ingrata bnficijs eius. Appello te. rnde mihi. si q̄spiaz amore tuo sic arderet/vt oia largirer tibi gratis. nōne dilige res eū? Quid si vltra oia sua donaret t seipm nec solū donaret/sz insup ꝑ te redimēdo a morte/mortē ipe durissimā vltro ꝓferret. non adeo obduruisti/vt posses talem sic amantē reamare

Atuero deus tuus ille talis est. qui non pusilla aliqua bona/sed hoc celum hanc terrā hoc mare t omnia que in eis sunt/tibi cōtulit. sed t proꝓrio filio suo nō pepcit. inquit aplus suus. sed p nobis omnibus tradidit illū. quanto magis nō omnia etiaz nob cum ipo donauit? Ar respōdebit fortassis tua vel ingratitudo vel auaricia non mihi soli inquies ista donata sunt. ꝓpterea non sunt amoris erga me singularis indicium. Falleris aima mea scieris q; tibi multo copiosius beneficiū collatū est. Itaq; finge tibi vnicē hoc celū t hanc terrā datas esse. deum insup p te sola redimenda carnem t mortē suscepisse. nū quid solitarium b munus grande malles esse q̄ cum multis? Nunqd hominū oim parentū et affiniū. nunqd etiam angelorum consortio/velles nō gaudere? Nunqd eligeres munerū tuoz nullos esse ꝓticipes? Nō ita sapis aia mea/vt b sapis. Cur ergo non diligis diligentē te/t talem t taliter diligentē. qui amari se t iubet autoritate t rogat charitate. aduersitate cogit. allicit ꝓspe ritate? Cui vox illa congruit/si ad purū reducatur. dies noctesq; me ames. ne desieris. me sonnies. me expectes. de me cogites. me speres. de me oblectes. mecū tua sis. me⁹ fas sis postremo animus quādo ego tuus. Talia olim pla me b cum meditabar vt columba. Nunc ad vos mihi exhortatōnis sermo est/qui inter ꝓficientes computandi estis. ad vos quos edomita iā carne quantū satis est ad meditandū conuenit fatigere. Totis conatuū neruis ad amorem dei nutriendū augendū ꝓficiendumq;. Nō vos abducat ozo vel ignauia t vecordia vt amor soli⁹ illustrandi intellectus. q; neglectus sit affectus. quē sicut maxime respicit virtus t meritum/ita ꝓcipue colendus est. Atuero dicetis. nos certe ad studendū positi sumus. nos ad scripturas intelligendū. hec est nostra vocatio. Hoc nec ego nec reꝓrobo fratres. nihilominus testimoniū p̄ hibebo vobis quale positum est in epistola mea ad fratres de mōte dei/q; scripturas sacras nullus vnq̄ plene intelliget qui nō affectus scribē rum regina t mater ipe est. Veniq; fm mēsuraz dilectōnis/consequit magnitudo reuelatōis diuinorum ꝓceptorū. Nolo mihi crederitis nisi hoc insinuet deus ipe dilectionis. dum apostolos dixit amicos. quia omnia quecūq; audiui i quit a patre meo nota feci vobis. Numirū a natura comparatū est q; secreta nostra occultam⁹ hostibus: amicis reuelamus. Super inimicos meos prudentem me fecisti inquit ille cui incerta t occulta sapientie tue deus manifestauerat. Causam subdit meditatōem t amorem diuinorum ꝓceptorum. Quis ꝓterea negauerit quī amare sit quoddaz sentire quia amor insup q̄dā spūalis existat ꝓceptio? Sentire ho cognoscere

est non minus q̄z videre. Et sepe tanto amplius
& certius/q̄to tactus & gustus ab obiectis suis
pceptiori ac iocūdiori actualitate mouēt. Non-
ne mel' dulcedo & ignis caliditas & odorū suaui
tas meli⁹ gustu tactu & olfactu/q̄z visu dinoscū-
tur. Nō aliē aia suū gustū hz suū tactuz olfactū
isup/ex amore. Rursus si beatitudo hec debeā
mūdis corde q ipi deū videbūt. & hec mūdicia
nullo pacto melius/nūq̄z sinceri⁹ & efficacius fit
q̄z p successiones amorose depuratiuā actōz/ vt
maiorem amorē amplior cōsequaē cognitio ne/
cesse est. Porro vbi amor ibi oculus. vbi vo
oculus ibi intentio. & vbi intenderis ingeniū va
let. quare ad vehementiorē amorem valētior ef
fulgebit cognitio. Deinde vtus vnita/fortis
or/est seipa dispsa. Erit g̈ vtus cognoscitiua/ q̄z
to in se collectior/tanto fortior. Nihil aūt pl⁹ q̄z
amor vnitōnem banc opaē. Plura sunt in hac
sententia. nam quis nesciat ex hac calefactione
forti/ignem lucentē erupe. Ita ex amore cogni-
tio generaē. Dicetis pterea fortassis amorem
nos hre dei q̄tū sufficit ad pceptū. Uellē etiam
in via dei nō pgredi/regredi est. & magna plane
iam impfectio est/& ppm fui pigri/nolle niti es
se pfectū. Ceterū cauete obsecro. dū mens re
manet arida a pinguedine spūs/dū suauitate di
uini amoris destituta languescit: ne tandez ipa
redeat ad solatiūculas q̄sdā fedas & carnales
indignas se. Uerū q̄pe est/aiam absq̄ solatōe
diu stare nō posse. q si desit solatio spūal' q gu-
stata desipit ois caro & quam solus pstat amor
deiz: ds facile non agnoscat q̄z paruo lapsu et lu-
bzico/ delectatio carnal' obzepere timenda est:
Quis nō extimescat illā apli exprobratōz. Luz
spū ceperitis carne consummami. Profecto abs-
q̄z amore dei feruido: nūq̄d tuto veniēt solicite
& misere hui⁹ obliuio vite. qm̄ male vincit dele
ctatio carnal'/delectatōe sil'r carnali. s aliē poti⁹
Solus amor dei/clauus est q̄ clauū amoris im/
puri debet retūdere. Et o fratres si vl'tenuit
& in raptu quodā gustare donaret & videre/ q̄z
suauis est dns si fas esset exclamare ex affectu p
bato & expto: sentiendo cū pphā. Quemadmo
dum q̄dam ex vob pnt. q̄m magn mlitudo dulce-
dinis tue dne quā abscondisti timentib⁹ te. Te-
deret affirmo aridtatis isti⁹ in affectu/ cū erudi
tione q̄talibet intellect⁹. puderet aiam tamdiu
languisse. eā fuisse sicut terrā sine aq̄ deo. sine aq̄
sapie b est sapide sapoze scie. Puderet et po-
stremo pmā nondū lram alphabeti hui⁹ scie af-
fectual' didicisse. Itaq̄ liberet exclamare cum
vno ex magnis scrutatoribus: s nō absq̄ affectōe
Sero te amaui pulchritudo tā antiq̄ & noua Se
ro te amaui. O si liberaliori dono/vehemen/
tioriq̄ exercicio datū essz amorē vim extendere
ad illū quez tertio loco nominauim⁹ amori gdū
ad amorē extaticū. & qui ad supmētales rapit ex
cessus. pfecto iam vos cū regina saba nō habe-
retis vltra spūm p magnitudie vel deuotōis vl'
exultatōnis vl'ammiratōis. Nā amor/duz p
templatōis obsequiū in tertia schola/bucusq̄
tremēti/robur accepit. assumit. iūgit & vnit ani
mam/tāq̄ spōsam/deo suo spōso. vt sint iam nō
duo sed vnus spūs. Et iam verius est aia in deo
quē amat/q̄z in corpe qō animat. nam ibi verius
q̄uat. Ita aia que pus appellabat turtur et
colūba p gemitu & meditatōne: que vocat ami-
ca & filia p subarratōe & adoptōe/iam dicit spō
sa introducta in cubiculū regis ad fruendū cupi
tis amplexib⁹. Illic ipa concipit & fit vbigena.
gignit itaq̄ vbū obumbrāte sibi vtute altissimi
& in vginali vtero supioris portiūcule mēti sue/
que noiat vel scintilla seu apex ratōnis vel ipa
synderisis. cui⁹ integritas violari nec in demo-
nibus potuit adeo iugit vgo pseuerat. Pper-
get aliqs q̄rere qd est vbum gigni ab aia? Acci/
pite sicut olim respondi q sola h̄ docet expiētia
nō doctrina. vnctio nō lectio. Uis h̄ manna ab-
sconditū q̄le est agnoscere? Gusta & vide. pmuz
gustare post videre. Ego igit vos omnes in
amore ammonitos velim vt ad hūc gdum nita-
mini ambulantes de schola ptritōis & penitētie
in scholā meditatōis cōsanctimonie & tandez in
scholā solitudis intime flagitātes crebro deū et
sanctos sanctasq̄ oēs p vba aime h̄ amore vul-
nerate. Fulcite me floz⁹. stipate me mal'. quia
amore lāgueo. Hec tāta dicta sunt R. p. & vi
ri doctissimi de amore bono/ faciente ciuitatem
dei in nobis. & hoc sub psona amorosi nr̄i deuo-
ti Bernardi. tum ad cōmonitōnem nostram. tū
ad sui pconium.

Debeat subinde ps altera xp̄ianitatem i
troducere de suo languore lugentē quē
furor filiorū/nō tam amantiū q̄z amētiū
seu dementiū/suscitauit adauget q̄z. Uereor ta-
men ne post verba & gustum suauissimi amoris
vos tam insuauis materia turbaret acerbitas
Queruł quippe vbis/quid opus est. vbi tantus
factorū strepit⁹/tant⁹ fragor audit/ clamante
xp̄ianitate tota qz amore langueo? Amore q̄dez
seuo & puerso in mēbris suis. cui⁹ amoris ad pre
cedentem tāta est q̄ra esse pōt disparilitas.
Primus vnit diuisos. iste/ piūctissimos diuidit.
pmus nō q̄rit q̄ sua sunt. Iste etiā aliena diripit
vtrūq̄z cōcomitat ptritio & meditatio. Ex cōtri
tio & infelicitas h̄ est infelix ptritio in vijs istius
meditatio q̄z iniqtat⁹ in cubili suo. q̄ astare facit
oi vie nō bōe & malicia nō odire. Ac pinde non
in ptemplatōz cadit h̄ meditatio. s tota in cōfu-
sione vsat. horrēdo scismate qō xp̄ianitatē lace
rauit. Amor iste ad seipm qm̄ homies seipos
amātes vt sine federe sint/cōe est. q̄ qm̄ ad seipz
pbit se vel alios quō dilataret? Nñ pterea ire

ptentões rixe animositates ptumelie. vñ cõsuetudines babylonice: noli q̃rere causam alteram p̃ter amorẽ sui. Sed accendit. dominãtib⁹ autẽ passionibus/q̃d mali deesse. q̃d adesse boni sperabit? Adde q amor sui qz meditari nescit legem dei. sed vel numi vel cereris ꝛ bachi et veneris. nullus ad ħ mala pellenda ptz exitus. cõuoluunt fere oia tenebris. multi q̃z. qz nec ꝓpaz nec aliozũ vocem intelligũt in ħ negocio turbido ꝛ ceco luctuosissimi scismatis/tumultuantur iniurijs agũt. hostes a domesticis nõ secernunt ꝛ qõ euenire solet pugnantib⁹ in tenebris Cui⁹ rei p̃bet argumentũ/epla q̃dã grandis nup edita. q̃ tota ꝓbris. tota ptumelijs scatet. tota vicio sissimo prsus ꝓfutatõis genere ꝓfundit Nũc igit inter ħ negociozũ põdera int amoris huius vincula/speres amori dei/speres ptemplationi locũ esse. speres q recogitent cũ deuoto Bern̄. illi q̃ tales sunt/dies antiqs ꝛ annos eternos in mente habeãt. Propterea desolata est ois terra qz nemo est q̃ recogitet corde. In postremo heu malozũ oim cumulus/iã malox seminaria iacta sunt. Et hinc verendũ est/ne seges infelicissima heresuz radicit⁹ pullulet ꝛ ineuulsibilr occupet agros eccle. vt ipa iure nũc obsecret Fulcite me floribus sacrozũ eloquiozũ nõ deflozatozũ. Stipate me malr solidarũ ozdinatarũq assertionum qz amore lãgueo Et ne q̃stueritis q̃d lãguet. Caput languet. pect⁹ languet. ventrẽ languet: q̃d ptes enumero. a planta pedis vsq ad vticẽ vix est in ea sanitas. Et q̃q̃ pessima sunt q̃ patitur: deterioza tñ nisi misereat ex alto sponsus et amator suus expauesco. Verũ omittamus talia. forsan digit⁹ dei est hic. ꝛ necesse est vt veniant scãdala. Propterea saluberrimũ est ꝓsiliuz vt saluet vnusq̃sq̃ aiam suaz. Et vt paulisp ad ꝓpria redeam⁹. amor dei ille/est q̃ nos saluare potest/q̃ nos in oibus ꝓsolari põt. Beatus Bern̄. rei hui⁹ manifestũ est argumentũ qui añcedens amore ħ vallatus/inter media scismata securus incessit. Sed pfecto rara est nũc talr auis in terr pauci admodũ q̃ amorẽ istũ dei/ad tale robur p duxerũt. Cõsideranti aũt mihi in ea q̃ p accidens ꝛ velut ab extrinseco iuuerit sanctuz nr̄m/ad amorez istũ capescendũ. Repio illa esse quatuor inter cetera/q̃ sunt/mris deuotio. apta complexio. debita educatio. ꝛ solitudinis affectio.

Mrem scim⁹ ex legẽda erga liberos suos miro religionis affectu fuisse deditã. Et p peccatoꝛ mris restituit filio bonũ. Ecci. ij. q̃toampli⁹ p merito? At hic sũmo doctrinã morale q̃ p̃dicatores ad pr̄um/maxime debẽt admonere mres vt liberos suos a puero p se nutriãt ꝛ instituãt ad religionis amorẽ ꝛ cultũ. qm̃ tpibus nostris phdoloz horribilr est defect⁹ in regimie infãtiũ ꝛ puerozum. Nam q̃si cũ ipo lacte bibũt saniem oim peccatozũ vbis ꝛ exẽplis. Et rectores scholarum debent silr eis esse p mribus exẽplo apli j. ad Thes. ij. Debet esse maxia solicitudo apõ eos vt sui pueri bonis moribus adornent. q si nõ curant (quod oẽ flagitiũ supat) si eos deprauãt/ipi tot moribus digni sunt. quot eoꝛ scholares moribus depeunt. Decõm iuuamẽ fuit apta cõplexio. nam ꝛ delicata erat. ꝛ suauitate q̃dam molr ꝛ pia. Et pmo habuit q essz meditatiuus. ac pinde ppter minorẽ immersionem alei corp⁹ ad rapt⁹ ꝛ extases apta. Ex scõo habuit faciliorẽ deuotoz ꝛ cõpũctoz. sic ecõtra de corõ duro dicit q male ꝛc. q diabolicã obstinatõem imitat. Ex ista radice dicit sexus femineus deuotus. Tertiũ debita educatio a mre. debici religionis austeritate. Cõstat em q abstinentia ꝛ sobrietas pparant aiam ad spũalia facili⁹ contemplãda. exemplo triũ puerozũ. Quartum iuuamẽ fuit solitudinis affectio. Itaq credi nõ põt q̃tum nocent ꝓfabulatões inter hoies duz etiã nociue nõ putant. Hinc dictũ est q aici sũt fures tpis. Primũ aũt argumentũ mentis compposite est posse in vno loco ꝓsistere ꝛ secũ mozari. vt bern̄. ꝛ añ euz señ. docuerũt Beniq dici põt oia ista q̃tuoz iuuisse de p accidẽs. Bern̄ardum vt ppha ꝛ miraculoꝛ esset operator. inter q̃ ego p̃cipua illa deputo/q̃ egit in puersiõe illorum q̃ etiaz ꝓuerti toto nisu fugiebãt. Sz horã finẽ flagitat. ꝛ nos flagitemus vt finẽ brũm obtinere sic languẽdo hic p amorẽ diuinũ possimus/q in futuro secura tranq̃llitate in illo collocemur. p̃stante dño nostro iesu xp̃o.

Sermo factus pari

sius p eundem doctorem in die sancti Ludouici francozũ regis.

Considerate lilia agri quomõ crescũt Mat. vj. Lu. xij. et in euangelio hodierno. Ad irrigandũ lilia cãdida piozũ ꝛ castozũ studiozũ in agro mentis nr̄e/q̃tinus det incrementũ xp̃s/cõuertam⁹ aciem nr̄e ꝓsideratõis ad illud liliũ conuallium ex quo idem xp̃s pdũxit q̃ est flos ꝛ pasc̃ inter lilia. Postulem⁹ vt a torrẽte fluentozũ serene grẽ illabat in nos trames aquaꝛ salutarium. purificans viuificãs ꝛ fecundans sterilitatẽ aime nr̄e. Nõ vt fiat neq̃q̃ omittendũ est salutiferum illõ Aue. qõ aue (si veterũ narratõi credit) olim litteris aureis inscriptũ fuisse reptum est in liliis/ab ore cuiusdã sepulti/miracr̃so ortu germinãtibus. qõ pterea allatũ est desup p os angelicũ. ꝛ nos illud pia deuotõe recolamus di. Aue grã plena ꝛc. Cõsiderate ꝛc. R.p. et doctissimi/ac sapiẽtes viri/ꝓsiderãti mihi qõ nũc de ipa cõsideratõe loquendũ est. tũ ad cõmonitõz nostrã tum ad gr̃osissimi regis nr̄i Ludouici pconium dignũ duxi ipam ꝓsideratõis vtilitatẽ nõ meis sed beati Bern̄. vbis exp̃mere Cui nanq̃ alteri

magis assentire q̄ illi cōuenit. q̄ supra multos hac ꝟtute pollebat. ⁊ a q̄ sup hac re non medio-cris liber editꝰ est. Aut q̄. xv. pre. de ꝓsideratiōe ad Eugeniū papā. Et pmū q̄dez ipm fontē suū id est mentē de q̄ oriꝝ/pacificat ꝓsilio. deinde re-gitt affectꝰ. dirigit actꝰ. corrigit excessus. compo-nit mores. vitā honestat ⁊ ornat. Postremo di-uinarū pariꝝ ⁊ humanarū reruꝫ sciam ꝓfert. Et post multa hmōi/ꝓsequenter oñdit q̄ pacto ipa ꝓsideratio/mater est q̄tuor ꝟtutum cardinaliū. Deinde mꝝem ꝓsideratōez circa q̄ ⁊ q̄lia debea-mus exercere salubri ꝓfundaq̄ declaratiōe per tractat. Hinc videte q̄so q̄ lataꝫ nob mistrat loquendi materiā thema nr̄m qđ p̄mittiꝝ: ꝓside-rate. Restrictiꝰ attn̄ tradi viꝺ/ dū dictum nō ē solū ꝓsiderate. ꝫ ꝓsiderate lilia agri quō creſcūt Placet aūt vt ꝫmo nr̄ hoc mō loquēdi euāgeli-co coartet de ꝓsideratōe liliorū agri quō creſcūt si tñ vnam p̄us de ipa ꝓsideratōe ꝓsideratōz eli-cuero ad laudem regis nr̄i. Est aūt ista consi-deratio Serenissimus rex Ludouicus plurimū suo tpe ꝓsideratiuus fuit. Hoc ita vt sentire vel dicere/certa me rō compellit. Pollebat quidez rex nr̄ ceteris ꝟtutibus. cū aūt sint cōnexe velu-ti sorores germane in chorea pulcherrima. ꝟsis mutuo vultibus ⁊ ipa ꝓsideratio nō solū virtus est. sed directrix aurigaq̄ ꝟtutū q̄ sublata ꝟtus q̄libet viciū est. pspicua est ꝓsideratio. Quis-ca nonne ꝓfiteꝫ eccla regem nr̄m digne sanctecq̄ p̄ncipatum fuisse? Neminē ꝟo magis q̄ ipm p̄n-cipem decet ꝓsideratio. q̄ singularis quedaꝫ est mr̄ prudentie. Hec est phi sentētia. ix. poli. Hoc in omni arte pfacile est animaduertere. naꝫ a re-ctoribus ⁊ architectis in oi arte si ꝓsideratōez tollis/q̄d in reliquo sit vtilitatis nescit. Quod chȝam subinde ⁊ ꝓposito ꝓgruam narratōez in-fert Macrobius in saturnalibꝰ: sub hac q̄dem sentētia. qꝫ ꝟba nō teneo. Fuit in theatrico spe-taculo rome vnus histrio vel mimus q̄ p gestꝰ (vt solebant) studebat effingere ⁊ repsentare p-sonam p̄ncipis. Exclamauit alter histrio ipsum deficere a ꝓprietate repsentatoris. Appellabat igit a plo vt istius errorem corrigeret. Paruit Constituit se q̄ꝫ velut hoiem meditabundum ⁊ vehemenť cōsideratiuū. signans ex ꝫ nihil ma-gis decere p̄ncipem q̄ q esset ꝓsideratiuus. Et videte si non eandem sniam in sacris lr̄is ꝓside-ramus. Ille rex salomon p̄dicauit dicēs Proꝝ-uer. xx. Rex q̄ sedet in solio iudicij. Intelligite. nō in mensa. nō in comesatōibus ⁊ cubilibꝰ. ne-q̄ discurrens euagatōe petulāti. dissipat oē ma-lum intuitu suo. Et q̄d intuitus regis hic aliud dat intelligi/q̄ acutam agendoꝝ ꝓsideratōem. Et Esa. xxxij. Princeps q̄ digna cogitabit. i. cō-siderabit. ⁊ ipe sup duces stabit. Propterea ter-re maledicite Eccs. x. cuiꝰ rex est puer ⁊ princi-pes mane comedūt. cur ita? nisi q puericia ⁊ ma-tutina comestio) ad lr̄am aduersanť ꝓsideratōi Cur subinde celebrať a tullio memorabile id di-ctum scipionis. Nunq̄ minus solus q̄ cū solus Certe qꝫ p̄ncipem decet maxie secreta interduꝫ silentia ⁊ secessus a turbis q̄rere vt solus cōside-ret totius reipublice statum. ⁊ solus absq̄ arbi-tro ponat añ mentis oculos/seip̄m ⁊ curas om-nes agendoꝝ solertius ⁊ fidelius q̄to secretius dijudicet. qm̄ affirmante vno ex eisdē Scipioni-bus (Et refert valerius li. vij. Nec silet seneca) tum in omibꝰ tum p̄ctim in p̄ncipe hec turpis ⁊ non admittēda excusatio est dicere. Nō putaui Adeo nihil absq̄ cōsideratōe agendū estimauit esse/q̄n futura caute p̄uideat. Hec obꝶuabat in-clitus ille Scipio africanus minoꝝ qui q̄tidie ni-hil aggrediebať agendoꝝ quousq̄ diluculo so-lus in capitolio diu resedisset. quo factum est vt omnia ei pspere/ ⁊ ꝶm estimatōz tūc romanoꝝ diuine succederēt. Sic eneas apud Virgilium. Sic apud Therentiū comicus senex singla p̄ui-disse sibijp̄is memoraňť. Deniq̄ si q̄s reuoluat historias actaq̄ regnoꝝ. puto recognoscet om-nes pene regnoꝝ subuersiones p clades belloꝝ frequentius ex ꝓsideratōne q̄ aliūde pcessisse. dū vicz non satis explorať hostilis machinatio-dum eorū stratagemata vel insidie nō caute cir-cūspiciunť. dum ruit p̄ceps improuidaq̄ acies velut bestie in laqueos ⁊ in omne pr̄sus piculū Hoc titus liuius. hoc vegetius de re militari. Ꝺ frontonus in stratagematibꝰ ⁊ alij historiogra-phoꝝ palā tradiderūt. ⁊ nr̄a tempestate nimis exptum est. Et animaduertite p̄coꝝ si forsan Ꝺ attendebat Hieremias Ihiere. xij. dū lamentať dicens. Desolatōne desolata est omis terra. Et tanq̄ ab eo quereret ratio. subiūxit. qꝫ nemo est q̄ recogitet corde. i. cōsideret de subuersiōe ipsa Demum futura hierl'm flens saluatoꝝ. ei p̄ cau-sa p̄cipua sue desolatōis exprobrauit inconside-rationem. qꝫ si cognouisses ⁊ tu. inquit Lu. ix. Optime ⁊ diuine hec ⁊ similia animo retineꝫ consideraſti o glorioſissime rex Ludouice atq̄ studuisti vt te ⁊ regnum tuū p ꝟtutē ꝓsideratio-nis regeres. ⁊ esses tanq̄ alter argus cētoculus velut etiam Janus q̄ p tem spectat vtranq̄. ⁊ si cut animalia illa ꝓphetica q̄ in circūitu erant ple-na oculi. Ezech. j. Deniq̄ tanq̄ tibi tuisq̄ simili-bus audires dñm assidua exhortatōe psonantē p̄mum thematis ꝟbū. Cōsiderate. Et vtinaꝫ in hac calamitate nr̄a non solū terreni p̄ncipes. Ꝺ ipi p̄cipue eccl'astici q̄ regende p̄sunt eccle hoc mō ꝓsiderarent. Ꝺ mō saperent ⁊ intelligerēt ac nouissima prouiderent. potius q̄ turpi desidia/ aut turpioribus curarū terrenarū occupationi-bus mācipati. ambularet vnusq̄sq̄ post prauita tem cordis sui. q̄si post catenam q̄ circūstrictus trahiť. non ita/res oēs feda labefactōne corrue rent. nō ita miseris ⁊ luctuosis modis/omne di-

uinum ⁊ humanū/nefas infaustum ꝓfunderet. Nō postremo viri ꝓsideratiui vel cordati q̄ vel soli vel p̄cipue ipi dicendi sunt hoies vtētes rōe non inq̄ spernerent aut irriderent p fantastic|| a talibus vanissimis hoib⁹. imo iam nō hoibus ꝥ monstris ⁊ portentis nihil de hoie retinēt pre= ter exteriorē corpis effigiem retinentib⁹. Ita est nō mentior nec̄ muto sniam. tales nihil de hoie retinent p̄ter exteriorē formam corpis. q̄ pegri= nis adhuc indument| deformata. cū intus vere beluina ⁊ diabolica sint oia. Aīm alij porcum vi uunt. alij canē. alij leonē aut aliquam ex bestijs absq̄ humana ꝓsideratōne. Sed q̄relā banc solitā linquentes (qr etiam de eis q̄ ab istis cōsi= deranda essent scripsit diffuse bern̄. vbi s̄) vide amus si forte beatissimus rex Ludouicus/q̄daz specialiori mō sup alios reges ⁊ p̄ncipes tradu cere poterat ad sui ꝓsideratōz/ nō vnicā thema tis pticulam p̄mā sed ip̄m thema integrū cū di ctum est. Considerate lilia agri ⁊c. Verū pus q̄ vltra pgrediar incidit vnū dicere qđ ex cōsi= deratōe magna vel prsus maliuola gestum est. Veri (sicut accepi) affixe sunt scedule plurime. q̄ p̄ter morem maiorū nr̄or publicarent p̄monez istū. Et quemadmodū de Rufino conqueritur brūs Hiero. tales videnr me aut poti⁹ onerare laudibus pprijs. ꝥ ex mō faciendi vere sunt infa matōes ⁊ honorifice ꝓtumelie. Cōstat q a zelan tibus vel collegium istud venerabile vel me vel vtroq̄ pcesserūt he scedule. Sed refert q̄ zelo. Nam si bonus fuit plane tñ nō p̄m sciam et con= sciam. Si malignus ⁊ liuidus. certe nō p̄m cha ritatē. Ignoscendū est igit vel miserenduz vel ꝓtemnendū vel orandū. Hanc veritatē quaz te stor hoc zelo loquor supplico psuasam habetote me impulsore aut suasore aut cōscio/ tales scedu las nullo mō factas fuisse. Nondum em̄ deo mi serante sic desipio vt imitari velim tam publice/ militem gl̄osum illū Thrasonē comicū/ p̄dican tem laudes suas tāq̄ adulator ⁊ biraldus suip= sius. ⁊ velut cuculus q̄ non nisi se cantat. Et q̄= q̄ valde impar sim ap̄lo. vsurpo tam hūili fidu cia ꝟbum suū in hac pte. non indigemus lr̄is cō mēdaticijs apud vos. Sed nec plapsus suz in il lud ab Esopi fabul' sumptū imꝓperiū. Omēs accurrite rane: mons parturiet magn⁹ nascet ri diculus mus. Hec ex incidēti. Nunc ad rem redeo vbi de ip̄a ꝓsideratōe liliorū agri pticula rius loquendū est. Et p̄mitus ꝓsiderādū occur rit q hz hoc ꝓprium scripture diuine insignis vbertas/ vt ꝟba eius singula mysteria sint quā tumcūq̄ videant humilia. Res insup loquunt in ea ⁊ docēt mores ⁊ ꝟtutes. docēt caritatē tro pologice seu moralit. docēt spē anagogice Ita ē scꝑtura sac̄ lingua vna ⁊ mltiplex. breuis ⁊ latis sima quemadmoduz ⁊ a diuino Bartholomeo allegat hierarcha Diony. ⁊ velut speculum cō cauum: in quo varie relucent facies. Et rursus māna in q̄ sapor ois reconditus inuenit. Pro pterea nō paruum existimandū esse putauit in clitus rex nr̄. q mittit nos xp̄s ad ꝓsiderandu lilia agri quō crescūt. p̄rtim qr sumebat insigne suum ex lilijs more atauorū suorū. instar etiam veterū illorū quorū meminit p̄bus in polit. q or natum sumebant ex lilijs p̄m victorias. Est ita= q̄ natura nob insitum vt q̄ sunt familiaria ⁊ no bis insignia ea tum libentius tū frequētius con= sideremus. ⁊ ad horū inspectōez facilior est ani mi nostri formatio. Liliorū igit ꝓsideratio gene rabat in rege nr̄o doctrinam multiplicē qua nu trietur ad fidem spem ⁊ charitatē ceteraq̄ ꝟtu tes. Ad fidem q̄dem: dū inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt in lilijs pulcherrimis intellecta inspe xit ex numero pondere ⁊ mēsura. ex specie mō or dine. Nam si pulchra. si decora. si speciosa sūt lilia. sicut ⁊ valō pulchra sunt. q̄to pulcrior spe ciosior ⁊ mirabilior est ille q̄ fecit ea. Ad spez deinceps assurrexit: dū ꝓsiderauit ea crescere q̄ non laborāt nec̄ nent ⁊ que diuina prudētia sic vestit vt salomon in oi gl̄a sua non fuerit operⁿ sicut vnum ex istis. Si q̄ put arguit xp̄s fenum agri qđ hodie est ⁊ cras in clibanū mittit de⁹ sic vestit: q̄to pluris est hō modice fidei. vt de di= uina puidentia non diffidat. sed iacter curā suā ⁊ cogitatum in dño ⁊ ip̄e cū enutriet. Ad cha ritatem denicq̄ accensus est rex noster dū consi= derando pspexit quo pacto deus vsq̄ ad oble= ctatiōes varias dilexerit hoiem. ⁊ ppter eū etiā lilium ne dicam tot res mire pulchritudinis de= cozis ⁊ ꝟtutis formauerit. nec ppter vnū hoiez ista minus fecit. qr cum multis fecit put est de= ductio apud Hugonem in suo de arra sponse. Quid aūt si ternariū liliorum in suo scuto re gio ⁊ diuino/ rex noster ad mores retorq̄re consi derando volebat. Videbat em̄ qualr liliorū ful gurat color aureus in cāpo azurro. velut i ethe= re purissimo ⁊ serenissimo. Et nonne poterat p ternarium hoc liliorū/ ꝓsiderare. vel tres virtu= tes p̄nominatas: fidem spem charitatē in ala iu sti celica. aureo fulgore micantes. vel ip̄am attē debat a q̄ originant: beatissimā trinitatem. in q̄ velut itellectuali scuto triangulari p circūincel= sionem comp̄hendent positam. vel tres anie vi res speculabat. ꝓcupiscibilem irascibilē rōnalē Aut si iustius est accipe tres ptes imaginis. me moriam. intelligentiā ⁊ voluntatē. Aut deniq̄ apꝛopꝛiatius regie maiestati tria lilia in scuto tres status in suo regno considerare fas habuit idem rex noster: statum dico militantiū. statum ꝓsulentium. statum laborantiū. Si q̄dem stat⁹ etsi in omni policia reperiri habeāt vt mediocri ter instituta: vsurpat tñ sibi regnum francie co= lorem ethereū ob singularem religionis cultum ⁊ colorem ꝟo aureū triplici illi statui contulit ex

cellentia meritozum in vtroqz. Nam vbi q̄so vi
guit vsqz terrarū vel in militibus strēnuitas po
tentioz. vel in ꝓsulib⁹ ⁊ clericis sapia diuinioz.
vel in laborantib⁹ ⁊ subditis obediētia ꝑpēsioz
Ita vt nihil errauerit q̄ regnū francie dixerit i
orbe positum esse. velut hortū ⁊ agrum quēdaz
voluptatis ameniſſimū. ethereo splendore nitē
tem. fecunduz q̄z lilijs ꝺ est popul'/aurea digni=
tate fulgentibus. quem ortū irrigat fons ille pu
riſſimus ⁊ fluuius niueis argenteus vndis. vni
uersitas pariſien. in quatuoz facultatū flumina
condiuiſus. q̄bus irrigat omnis terra. Agno
scitis vt opinoz doctiſſimi ⁊ saptentes q̄ clare pa
tentem ꝓsideratoz rex nr̄ habuit ex inſpectatōe
ꝑpriozū inſigniozū ⁊ dū rememorabat ex hinc
ꝺborum xp̄i que dicunt Conſiderate ⁊c. Et po
tuit q̄dem amplius ex ꝓsideratōe liliozū ⁊ eozū
crescendi mō/ aniaduertere pius rex nr̄ tria esse
necessaria ad debitū populi totius augmentuz/
tāq̄ ad crementū viuentiū liliozum. Nam si nō est
homo liliū. non dixiſſet ꝑp̄ba. Justus germia=
bit sicut liliū Hec tria sunt que lilia vt crescāt
exigunt.

Ros — Ros supne benedictionis.
Humoz — Humoz terrene sustentatōis
Clauſura — Clauſura iuste ꝑtectōnis

Absq̄ roze em̄ ⁊ ethere libero floccida sunt lilia
⁊ decoloza. sic absq̄ diuina gr̄a q̄ est pluuia vo=
luntaria quā segregat deus hereditati sue ⁊ abſ
q̄ supno afflatu vel aspectu ꝑp̄s omnis interi⁹
ꝺtabescit. Pozro arescūt lilia si desit humoz bo
nus in radice. ⁊ ꝑp̄us nō subsistit ꝙ arescit/ si sibi
desit sustentatio in corpe. Demū lilia si nō clau=
dantur sepib⁹ aut muris/ depascunt ⁊ ꝓculcant
ea oēs bestie agri. ⁊ populi si nō iustis legibus ⁊
obedientie muro ꝓcludant. ipi celerit hostibus
inuasi depereūt. siue hostes itelligas spiritales
q̄ sunt mūdus. caro. demonia. siue materiales ⁊
visibiles q̄ sunt ipi hoies ſb ipis. nam nullū est
aial alteri magis inimicū Hec ꝓsideraſti rex
gl'oſiſſime/ ⁊ viuentiū liliozum agricola egregie
Ludouice. Conſideraſti inq̄z vt noſſes quō lilia
rōnabilia/ agri tui regni/ crescerēt dum viuebas
in carne ⁊ nūc (vt pium nob credere est) tuis in=
teruentibus ꝓsiderare nō cessas dum regnas in
ethere. Cōsideraſti nempe vt eis nō deesset ros
⁊ aspectus celi lib. dū in eis sancte religionis cul
tum ꝓseruaſti. Conſideraſti vt nō deficeret hu/
moz in corpe velut in terra fixa radice dum eos
tpal'r sustentaſti. Conſideraſti postremo ne diſ=
siparet maceria vel clauſura iuſte ꝓtectiōis dū
ꝓgruis legibus atq̄ iudicijs/ eos cōmuniuiſti.
ita vt fuerūt populi tui instar liliozū irrozati de
ſurſum/ irrigati deozsum ⁊ ꝑtecti quaq̄uersum
Et poterā o doctiſſimi ⁊ sapientes viri/ pote
ram iſta latius deducere ex eiusdē regis celebri
chronica si vacaret. ⁊ nō essetis onerādi notiſſi=
mis. nam quis nescīat euz fuiſſe in cultu religio
nis catholice ꝓseruando xp̄ianiſſimuz. Quin ⁊
hereticozū extirpatoz fuit vehemens. ⁊ bis fer=
uentiſſimo zelo succenſus/ impios infideles bar
baros ꝑsecutus est. ⁊ ad augmentū diuini cul=
tus/ multa monasteria cōstruxit plurima repa/
uit. Ceterū negari non pōt eū de corpali susten=
tatione subditorū curioſum fuiſſe/ q̄n ipis etiaz
paupibus inopibus ⁊ egenis itra ⁊ extra regnū
ſuum/ tanta pietatis affectōe ⁊ solicitudine ꝓui
debat eos ꝓsonal'r mira ꝓsus humilitate viſi/
tans pascens ⁊ refouēs. Quid amplius dicam
de clauſura liliozū ſuozū ꝑ iuſtam legū ꝓtectōz:
Jp̄e em̄ legibus bn̄ conditis. circūcinxit ꝑp̄lum
ſuū/ puidens ne frangerent ab eis. q̄sdaz inſup
addidit vt de ꝓhibitōe duellozū ⁊ punitōe bla=
ſphemantiū ⁊ forsan plures adiū xiſſet ſi non di
ctaſſet ſibi cōſideratio ſua/ multitudinē cōfuſaz
legū ⁊ ſtatutozuz non tam ꝓtegere q̄ aliq̄n ſub=
uertere gentem cui ꝑuāda mandat Exempluz
in ꝓpoſito Aceruus lapidū aut sepes ſpinarum
ꝓtegūt ⁊ circūdant lilia. Qō ſi iuſto ampli⁹ ex=
creuerint vel ſpine vel lapides. lacerantur lilia.
aut ab aeris libero hauſto ꝓhibent. Non secus
est de multitudine traditionū humanarū: noia=
tim excōmunicationū. Ad hoc ſpectat illō mat.
xv. Irritū feciſtis mandatū dei ꝓpter traditio=
nes vr̄as ⁊c Talibus modis ſtuduit optim⁹
⁊ ſolertiſſimus agricola nr̄ regius beat⁹ Ludo=
uicus cōſiderare lilia agri. i. ꝑp̄los regni quomō
creſcerēt dū habebant roz̄ ſupnū. humoz̄ ter
renum. ⁊ ſeptū munitiſſimū. Primū de benedi=
ctione celi. ſecundū de bn̄dictōe terre. tertiuz de
inſtitutōe diſcipline. Cellem ita conſiderare=
mus omēs. lilia agri noſtri quō creſcerēt. nemo R
quippe est qui non agrū habeat cure ſue cōmiſſū
de q̄ ſapiēs admonet noſ ꝓuerb. xxiiij Diligē
ter ait. exerce agrū tuū. alioq̄n audi ab eo ibidez
q̄d mali ſubſecuturuz ſit. Per agrum viri pigri
tranſiui. ⁊ ecce totū repleuerāt vrtice. operuerāt
faciem eius ſpine. ⁊ maceria lapidum deſtructa
erat. Fruſtra quererentur q̄ in agro tali lilia cre
ſcentia. vbi deeſt ſolers ꝓsideratio ⁊ dn̄at igna=
uia ea non ꝓsiderās q̄ ꝑmiſimus. Nā ꝑpter abū
dantiam noxij humoris totū replent vrtice moz
dicantis ⁊ exurentis luxurie. ꝑpter effectū non
serent roris operiūt faciē eius ſpine. Et q̄z mace
ria lapidum deſtructa est ꝑ indiſciplinatā diſſo=
lutionem. ꝓculcant totā satoz ⁊ germina vtilia
omēs bestie agri. ⁊ ſingularis inobediētie ſuper
be ferus/ depaſcit ea Ager iſte ſi querit qual'
⁊ q̄s ſit: apte respondet hō. ſ. minoz mōs. mat.
xiij. Idē ipe hō ē agricola ſb agricola ſup̄mo cō
ſtitut⁹. ō q̄ mat. xiij. et Job. xv. Porro totidem
abūdare lilijs debet ager tal'/ q̄t virtutibus iubet
inſigniri. Nōne pulcherrimū liliū caſtitas: pul=
chrum ſobrietas: pulchruz iuſticia. pulchrum ⁊

formosum sapia. modestia fides. ⁊ ita de reliqs
vtutib⁹ floziferi. qbus redolet ager aime velut
odor agri pleni. cui bñdixit dñs Gen. xxv.
Sed credite nō paruo aut gratis possidet ager/
talib⁹ liljs decorat⁹. Amic certe laborib⁹ qplu
rimis ⁊ studioso colendi exercicio. sicut in figu
ra fortis mleris ōr Prou. vl. Cōsiderauit agrū
⁊ emit illū. Et qm nemo repente fit summ⁹/ ꝫ cū
tpis cursu ⁊ etatis incremēto/crescūt altius ipa
vtutū lilia. quemadmodū distinctio formosa si/
gnificat q quosdā ponit incipiētes qsdam pfici
entes. alios pfectos. Cōsideremus eadē lilia
quo nature mō crescūt a pmeuo sui germine ad
mediū robur stipit. vsqz ad florīs fructusqz ma
turitatē. Hoc ꝓsiderantes xpō obedim⁹ ⁊ pmo
nem aptabimus auditorib⁹. Sūt qpe in ꝫ cetu
venerando hoies sub etatis distinctōne triplici
sub germināte adolescētia. ꝫ virenti iuuentute
sub matura fructuosaqz senectute. In qb⁹ pari
typo vtutū lilia succrescere debere demōstrem⁹
Alia em vtus in fortitudine ⁊ efficacia decz ma
turū senem. alia virilē iuuenē. alia tenerū adole
scentē. Fallor si nō ꝫ signauit apl's. Cū essem in
qt puulus loquebar vt puulus ⁊c. Cū autē fa
ctus sum senex. euacuaui ⁊c. j. Thor. xiij. Idez
notauit Oza. poetas instituens ⁊ etates descri
bens. ꝫ mō pñs cetus est velut ager ille. in quo
erant tres ordines ouiū accubantes iux puteuz
Gen. xxix. Puteus loc⁹ est vñ haurit aq scie et
salutaris sapie. Tres ordines ouiū/tres accipi/
mus ordines studentiū simpliciū. Cōsideran
dum vo est q etsi in oi etate necesse sit vtutuz li
ljs vt crescant mistrare triplex antidotū qō pre
dixim⁹. Rorem. s. hūorē ⁊ clausuram. nihilomi
nus apropriatiori breuitate nō oia oib⁹/sed sin
la singul' disptiri curabim⁹. Et stātes in termis
nris/ne dissoluta fluctuemus euagatōe/dicem⁹
q clausura disciplie pcipua necessaria est i agro
adolescentū tenerorū quo ad incipiētes. humor
purus ⁊ sufficiēs. aer in agro viriliū iuuenuz q
ad pficiētes. Ros supnus ⁊ aspectus celi lib de
cet maxime in agro maturorū quo ad pfectos.
Et plane si vellemus: non operosum erat ad-
aptationes has ad alia deducere pti ad statuz
triplicē pfatum regni franco⁹ qui ꝓsistere/poni
tur in laborantib⁹ subditis ⁊ inclitis militibus ⁊
in clericis atqz ꝓsulibus. Verū ꝫ reliq oia com
phendere q dici se offerunt qs sermo sufficeret ⁊
Postpositis g ceteris q dicere vel ad laudē g'o
sissimi regis nri copiosissime: vel ad edificatōem
nram abūdantissime/ꝓsideratio pfunda nostri
thematis ingerebat. sub triplici oratōne conclu
dat pmo noster. Prima oro ad incipiētes. secū
da ad pficientes. tertia ad pfectos.

Prima oratio

Vd vos mihi nunc pmo est o generosi adole-
scentes. etsi generosi nō degeneres. si disciplina
ti non discholi esse vultis. obedite xpō iubenti.
Quid iubet xpus? Cōsiderate lilia agri quō cre
scunt. Considerate ⁊ absqz strepitu vel tumultu
⁊ fabulatōib⁹ attendite. qm ita in nouello agro
mentis vre crescere pmula vtuosorū lilioꝝ ger
mina ꝓuenient. Sunt eqdem insita vob a natura
agente infallibili germina qdam vtutuz qsi sm
ratōes seminales qs tullius appellat semiaria vi
tutum. q si nos inqt crescere ⁊ valescere sinerē⁹.
illa nos ad beatam vitā deducerēt. Et de ꝫ non
siluit pbs. ij. etb. Hec semina nolite suffocare vi
ciosis germibus aut aliunde dispdere. Et qm
metuendū vob sit. tum ab algido gelu torpētis
desidie. tū ab vredine. tū ab erucis. ab erugine.
⁊ ab alijs pestibus improbis/aduersantibus in
cremento spūalium liliorū. Nihilomin⁹ i pmis
studendū est ad clausurā ꝓgruā p murū disciplī
ne. q non apposita l' demolita plane de liljs actū
est pteruiter ⁊ peunt. Hobrem apprehēdite di
sciplinam cū illo q dicebat deo. Et disciplia ipa
me docebit. Sed qd loqmur adolescentibus?
forsan obsurdescunt. aut nō satis cōsiderate su
scipiunt que dicunt. Ita est. Sua qzūdā garru
litas ꝫ indicat. Nimirū minus idonei sunt cōsi
derare/ob crassam ignorantie caliginē. l' ob tur
bam passionū. ⁊ desideriorū iuueniliū. q cogita
tiones suas ⁊ ꝓsideratōes traducit aliorsum.
aut qr indisciplinatiōez quam alibi exercēt. huc
afferūt. Propter eis idcirco ꝓsiderate vos precel
ptores ⁊ mgri venerabiles. ad vos me ꝙuerto.
vos q talibus regēdis pesse delegistis. ⁊ pfecto
duram in ꝫ puinciā (vt apud Therē. ponitur)
amministrandā suscepistis. Coerceat eos disci
pline vre clausura. infra quā etiā mores cōponi
te ⁊ formate ad normam xpiane religiōis. Nam
qtum piaculū est apud xpianos: suos adolesce
tes nō xpiana sape/nescire pcepta dei? Et quid
agendū sit. qd omittendū. qd credendū. qd spe
randū ⁊ qd timēdū/penitus ignorare? Subuer
sio eis vel loqui vel legere q non ꝓsint moribus
aut plus eis obsint qz ꝓsint ingenijs. Pudet q
aliter vsqz in hodiernū diem iudeorū pueri isti/
tuunt pmitus in lege sua put iussisse videt dñs
Deut. iiij. Confluūt ecce ipi adolescētes plus
solito/de toto francie regno/ad florentissimum
parisien. vniūsitatis ortū. erudiri hīt illic i suis
pmitiuis ⁊ grāmaticalibus q'nup nisi talib⁹
imbuti/aduenire ꝓsueuerāt. qō cur fiat ⁊ an fau
stum sit pūagiū: nō suscepi discutere. Scimus q
in morituro aiali/spūs ad cor ꝓfluūt. Hoc vnuz
dicere habeo q eo amplius agenda est opa in hac
celeberria vniūsitate. ne cassato vt' neglecto dis
cipline muro circa adolescentū custodiā/erum
pant ex agro eorū non lilia candida ⁊ odorifera
vtutū. sed infelix loliū ⁊ sterriles auene. vt' virgi
lius loquit. sentes qz ⁊ silices ⁊ nociua quecz

plantaria viciozū in pniciem nō solū taliū/ ꝫ publicam eccle. vt pinde fiat ager ꝛlem vidit ꝓphete. plenū abominatoīb⁹. ꝓphete. xiij. ¶ Et o mores o tpa ꝙ Quantis ꝛ q̄t abominabilibus plena sunt ꝛ mens ꝛ corpa quozundam adolescentum ꝛ serpūt inter eos nefanda ꝓtagiōe nemine ꝓsiderante. neie phibente. neie euellente. vtinā nemine impellēte. ꝛ nullo mō eos q̄ conaf extirpare admittente. ¶ Et heu malozū cumulus istas suas abominatōes nō abominanf cū ꝓpba dicente. Iniq̄tatem odio habui ꝛ abominatus sum. ¶ Et q̄d est iniq̄tatē abominar⁹ suz⁹? Illā certe per os cōfessionis euomere vel eīci. ¶ Ad ꝫ vo agendum est vt frequētius os clausum ꝛ mutū ꝛ vix extrahif vnq̄ virus illud teterrimū ꝛ obscenuz ꝛ nature aduersum. nisi iuꝝ pabolā scripture/ per eat colub tortuosus obstetricāte manu ducti cōfessoris. ¶ Quid igif mirandū si multi suffocātur introrsus retento veneno ꝫ pestifero ꝛ irreme/diabiliter peunt ¶ Hoc saltim restabit remedij vt si sensus hois ꝛ cogitatio ꝓna sunt in malum ab adolescētia. sicut etiā scripture vox ꝛ experientia nimis ꝓfirmat. ¶ Hoc inq̄ reliquū erat. vt abominatōes ꝓtractas abominarenf. qz abominā tes. ꝫ est ꝓsiderando euomēteꝫ/ sanarenf ꝛ desinerent esse ager plenus abominatōib⁹ ¶ ꝓclare siq̄dem dictū est ꝫumanū peccare/ diabolicū pseuerare ¶ Quocirca ptz q̄ta disciplie necessitas incūbit ꝓ custodia agrozū nouellozum q̄s adolescētes dicim⁹. ꝛ interea dū tenera sunt eta te. ꝛ q̄ ideo in teneris assuescere m̄tū est inquit Virgil⁹. Sit sup eos macerta discipline ꝛ detur optia forma viuendi. quā iocundā reddet ꝓsuetudo. ¶ Si q̄ vo sunt in grox q̄ nec ista cōsiderent nec obfuent erga suos discipulos. seu pfido neglectu fiat ꝫ. seu ꝓtemptu puerso. seu timore cupido. ne se deserāt ꝛ alibi migrent. seu suo pdito male viuēdi exēplo. q̄d de ill⁹ pnūciādū sit videtis. ¶ Tot em agrozū spūaliū nō instructores ꝫ destructores dicēdi sūt q̄t saluare debuerāt ꝛ pdūt ¶ Quinetiā sepe fit vt vni⁹ adolescētis dissolutio nō coercita vel nō ꝓsus vt oportebat expulsa/ trahat ceteras plantatōes puras/ in siluestres ꝛ degeneres morū sucos ꝛ spuria genimina. adeo vt nō absq̄ rōis apparētia q̄sisse videaf ¶ Quintilianus/ an expediēs sit adolescētes sil⁹ in scholis aut poti⁹ singillati in domib⁹ edoceri. ¶ Et qm̄ Quintiliani recozdatio incidit/ q̄ fuit adolescentum ꝓclarus instructor. placet ea pauca de instrutōnibus suis excerpe q̄ officio ꝓceptozis ascribit ꝓximo inq̄t sumat an oia/ parētis erga discipulos suos animū. ac succedere se in eozū locuz a q̄bus sibi liberi tradunf existimet. ¶ Fas igitur hūt ꝓceptozes discipulos suos alloq̄ vsdez vbis religiosa maternaq̄ pietate pleniss̄imis. quibus hortabaf egregiū adolescentē Ludouicum suam m̄. ¶ Plus vellem charissime fili/ te morte incurrere tpalem q̄ p aliq̄d pctm̄ mortale te tuū offendere creatorē ¶ Bcdo ꝓceptor nec habeat vicia nec ferat ꝓclarum vbū ab ore pagani. ¶ Causam reddit satyricus q̄ ꝓtēporaneus q̄ntiliano fuit ꝛ de eo scripsit. qz velocius ꝛ citi⁹ corrūpūt nos exempla domestica magnis cuz aīmos subeant auctozibus. ¶ Iō subiūgit q̄ maxia debef puero reuerentia. vt. s. nil obscenū nil impudicuz nihil exempli scandalisatis innoxios oculos ꝛ mentē corrūpat. ¶ Nam ꝛ angeli eozū sp̄ vident faciē patris qui est in ceł. ¶ Et q̄ scandalisauerit vnum ex pusillis istis expedit ei ꝛē. ¶ Et plus nocet exēpluz vnū malicie/ q̄ decem bonitatis ꝓficerēt. nā puer cereus est in viciū flecti. ꝛ absq̄ doctore etiaz mala discunf ¶ Tertio ꝓceptozis non austeritas tristis sit. nec dissoluta caritas. ne inde odiū hinc ꝓtemptus ozdiaf. ¶ Ubi notandū minus obesse charitatē nimiā q̄ austeritatē apō adolescētes bone indol⁹. q̄ citius domesticanf blandicijs ductī ad instar auiū q̄s generosas appellāt q̄ minis tracti. tm̄modo careāt blādicie oi penit⁹ impudicicia mētis ꝛ corpis. ¶ Hinc ꝓcludit ipe qui tilianus nō debere pueros cedi vberib⁹. ¶ Rōes omitto. ¶ Quarto. plurimus ei de honesto ac bono sit ꝙmo. ¶ Ctra illos q̄ ignominiosas ptes corpis. ꝛ actus nefādos/ nō solū apta impudentia noiare audent: ꝫ impudentiozi animositate ꝫ ex rōis ꝓsona licere fieri defendūt. nō ꝓsiderātes q̄ hec dicēdo corruūt in errorē begardoruz ꝛ turelupinozū: q̄ de nulla re naturaliter dataz erubescendū esse dicebāt. quēadmodū ꝛ cinici pbi/ more canum dicebāt esse veniendū palā in nuditate ꝛ exercicio mēbrozū pudendozum. q̄s inculpat Tull⁹. in de offi. tractans de pulchro ꝛ decore. ¶ Et sene. ꝓcepit. Turpia ne dixeris. paulatim em̄ pudor rerū p vba dediscit. ¶ Et apostol⁹ Corrumpunt bonos mores colloq̄a prava. ¶ Quinto minime iracūdus sit. non tm̄ eozū q̄ emēdanda erūt dissimulator. ¶ Ad ꝫ sunt exēpla platonis ꝛ plutharchi ꝛ multoruz ¶ Sexto sit simplex in docendo. ¶ Ad ꝫ trahi pōt illud legis antique. ¶ Nō seres agruz diuerso semine. plurimum q̄pe obest varietas modozū in docēdo. ꝛ ex consequenti mutatio mgroz nūc istozū nunc illozū. ¶ Septio sit patiens laboris. ¶ Octauo interrogationib⁹ libenf respōdeat. ¶ Nono non inf rogantes ꝓcunctef vltro. ¶ Decio laudandis discipulox doctorib⁹/ nec malignus nec effusus sit. qz res altera tediū laboris. altera securitatez parit. ¶ Undecio in emēdādo q̄ corrigēda erūt non sit acerbus nimiecq̄ ꝓtumeliosus. ¶ Naz id q̄dem m̄tos a ꝓposito studendi fugat ꝙ q̄dā sic obiurgant q̄si qui oderūt ¶ Duodecio. exemplum aliq̄d imo multa q̄tidie dicat. q̄ secuz audita referant. licet em̄ satis exemplozū ad imitandum ex lectōe suppediter. tm̄ viua illa vt ꝛ vox alit pleni⁹ ꝓcipueq̄ ꝓceptozis q̄ discipuli si re-

Sermo in die sancti

cte mō sint instituti ⁊ amāt ⁊ verenť. Vix autez dici pōt q̄to libentius imitemur eos q̄bus fauemus. Vellem sup oia ꝺ obꝛuari p̄ceptū apō p̄ceptozes nr̄i tp̄is tam in vico straminū q̄ in domibus. vt p trufis ⁊ fabul' solitis peti ⁊ dici/salutaria q̄dam ⁊ iocūda narrarenť. qz teste Ozacio. oē tulit punctū q̄ miscuit vtile dulci. Quem admoduz de mgr̄o Regmaldo gobart/ asseruit mihi dig̃ fide relatioꝛe. eū vix aut nūq̄ legisse ⁊ audisse lectōz apud suos discipulos/q̄n aliquod immiscereť salutis ꝟbum ⁊ vehementť inculca/ret. adeo vt magna ps scholariū suozum in magnos ⁊ religiosos viros euaserit. Tertiodecio se p̄ceptozes intēte ac modeste audiri velint Si ꝺ in schol' ꝟuaret/alia esset scholariū attentio et modestia in audiēdo ꝟbum dei. qō vtiq̄ audiēdum esset cū sūma reuerētia ⁊ disciplina. ⁊ non minus q̄ pñte sacrosancto xp̄i coꝛpis misterio. Ita em̄ dicebat aristo. referēte Sen̄. nunq̄ nos verecundioꝛes esse debere/q̄ cū deo loq̄mur. sic ⁊ dū audim⁹. Ceterū discipulos decent ista. Primo p̄ceptoꝛes suos nō minus q̄ ista studia amēt. Scō eos pentes esse nō q̄dem coꝛpis sed mentiū credāt. Multū ꝺ pietas ꝓfert ad studiū nam ⁊ libenť audient ⁊ dictis credēt ⁊ esse sil'es ꝓcupiscent. Ista sunt q̄ si erga adolescentum custodiā ⁊ disciplinā obꝛuenť erit ager iꝑoꝛum germinans lilia cādida ꝟtutū. donec crescendo in robur maius erūpāt. Et ita factū est in hac p̄te qō iubet xp̄us. Consideratе lilia agri ⁊c. quō crescūt. Superat iuxta ꝓpositū oꝛdinē: post incipientiū cōmonitōz/oꝛatōez alterā subtexere ad ip̄os ꝓficientes ꝺ q̄m aliquādiu tardiuscule tenuim⁹ ⁊ bꝛeuitas amica est nr̄is adolescēribus fiat abbꝛeuiatio ꝼmonis nr̄i ⁊ ꝓsumatio in tertia oīone q̄ est ad pfectos. Scda oīo talť erat q̄ p nunciata nō fuit. Consideratе lilia agri quō crescunt o viri iuuentute viuida solidati viri q̄bus ex crassa adolescētia studiū esse docet Oꝛati⁹ q̄rere opes ⁊ amicicias inꝟuire honoꝛi. Oia equidem vob circūspicienda sunt. oia diligēti seduli tate ꝓ liliozū ꝺ est ꝟtutum foꝛti incremento peragenda. Non vltia tñ hec vos cura manet/ humoꝛem sufficientē ⁊ salubꝛē haurire. naz humoꝛ si desit ariditate enecat. si supfluit/eneruat ⁊ lāguida dissoluit malicie. si coꝛruptus est inficit. Humoꝛ iste p̄us diffinitus est esse sustētatio quā exigit cohabitatio in coꝛpe ⁊ aīe q̄daz radicatio terrestr̄ in eo. ita vt necesse sit hr̄e panē ad comedendum ⁊ vestimēta q̄bus opiamur. Sed o deus q̄ multā eoꝛū turbā aspicim⁹/ a quib⁹ humoꝛ iste talis subsidij nō ad temperiē hauritur aut deriuari q̄rit. nequaq̄ dicūt cum salomone Diuitias ⁊ pauptates ne dederis mihi. sed tantū victui meo tribue necessaria. Petunt potius ne dicam rapiūt ad exuberantiā auidā ⁊ incōsideratā q̄ non tā irriget lilia ad robur stipitis/ q̄ obꝛuat curis varijs ⁊ inutilib⁹ ⁊ desideꝛijs multis q̄ teste apl'o mergūt ad interitū. Ita fit maledictus ager eoꝛū germinans ꝓ lilijs spinas ⁊ tribulos. Sen̄. iij. Et quasi ager acheldemach. id est ager sanguis ⁊ peccati. Matth. xxvij. Et ager q̄ possideť de mercede iniq̄tatis. Actuū. j. Et q̄ sunt he spine. q̄les tribuli? Nimirū cogitationes imꝑobe. suspitōes inq̄ete. timoꝛes anxij subdole fraudes. q̄bus miser anim⁹ pungiť. suffodiť. discerpiť. lacerať. Nunq̄ igiť speres lilia ꝟtutum ⁊ pulcꝛoꝛuz studioꝛū posse crescere in agro quem humoꝛe tali cupiditatis toxicato sēntis imbibitū. Nunq̄d lilia etsi crescerēt essent integra q̄ inter tot spinarū curas p̄munť sed lacera ⁊ inualida ⁊ emoꝛtua. naz q̄d ita pallescere facit. q̄d amplius robur omne ꝟtuosi stipitis euacuat/ q̄ humoꝛ infectus auaricie? Atuero ꝓtemptus eius/ eū aurea mediocritate ⁊ sufficientia reddit diuitē. eū reddit securū. generosuz ⁊ erectum. eum q̄z ad legitimi roboꝛis incrementū producit. cuius in exemplum est regis nostri strenuissima ex frugalitate pdiēs foꝛtitudo atq̄ cōstantia. Multa ꝺ de canino appetitu ⁊ voꝛacitate diuitiarū ac bñficioꝛū apud eccl'asticos nr̄i tp̄is multa de ꝓsequenti neglectu vtiliū ac p̄claroꝛuz studioꝛū p lucrosis artibus ac sciētijs. Pla denicq̄ a pestiferis adinuentōibus demolientibus agrum publicum eccl'e ad pestē hanc cupiditatē non dico sattandā sed irritandā/ occurſabant indignanda seu meli⁹ miserāda ꝓsiderantib⁹. que sciens p̄tereo vt statim in tertia oꝛatōne fiat consummatio ꝟbi nostri. Sequiť tertia oꝛatio. Cōsiderate lilia agri quō crescūt. vos q̄ veneranda iam etate ⁊ canicie matureſcitis. Cōsiderate ⁊ imitami aspicite q̄ non sp humotenus herent lilia. nō solū germine ꝓtenta sunt. erūpunt potius ⁊ crescūt in virens robur stipitis. speciosa ⁊ vario flozū oꝛdine decoꝛati. Postremo i flores pulcherrimos ⁊ suaues/incredibili signatoꝛ arte/semet aperiūt. q̄ flozes libero q̄dam ⁊ patulo velut aspectu ad fontē luminis etherei solem/ iugiter se ꝓuertunt. Hec pabola est humane etatis. sic tandem agendū est oib⁹ ⁊ huc p̄uenīdum q̄ etate tam grandeua flozeſcūt. nō sp moze pueroꝛū/latendū est in numero terrenoꝛ aut pusillo affectuū. vel in solo germine ꝟtutū. neq̄ instar iuuenuz soli actioni insudare ꝓuenit in solo stipite fulciri. Sed put ꝓsideratiōz q̄ ꝓpie ē de celestibus ⁊ sidereis ad supna ꝓscendat animus flozeſcat foꝛmeť atq̄ dilateť necesse est ⁊ dicatis cum'apl'o. Nr̄a ꝓuersatio in ceł est. Nōne memi nistis vt ꝓphetaꝛ vnus maledicit puero centū annoꝛū? Nonne Seneca elementariū senem irrideť? q̄d aūt extra ꝓtemplatōz liberā (p̄sertim celestiū) agit animus. est in eius compatōne elementarū puerile infimū iacens ⁊ pusillū. ⁊ q̄tū distat radix lilij a floze. tātundē ⁊ ampli⁹ differt

cognitio q̄ cōmuniter habet ex litteratoria eruditione/ab illa q̄ in consideratōis eleuatōne contemplatiua sentit. Nam ꝑma cognitio ꝟpit humi materialiū fantasmatū: ⁊ desideriox carnaliux ꝯcursantium nubecul' quodāmodo fuscata. Ita q̄ ne sursum euolet/ talibus fantasmatū ⁊ desideriozum catenul' circūligata tenet in portōe inferiozis rōnis que est animalitas. Altera ꝙo cognitio sursum emergit ab hac ꝯfusione materialium imaginū. sic q̄ remanet liber ratiōis supiox intuitus purus ⁊ serenus ⁊ totus intellectuus ad res ꝑspiciendas cū summa facilitate circūquaq̄ diffusus. Ita fit vt res eadem longe aliter sciat ꝑ eruditōnem lr̄aꝝ aut expientiā cōmunem. ⁊ aliter ꝑ ꝯtemplatōz que facit hominē transire in affectū cordis ⁊ gustare de re qualibz iuxta sapozem sibi ꝓpium. ⁊ dat pure cognitōni q̄rida est suum sapozē ac inde resultat sapiētia id est sapida scientia. Prima cognitio in intellectu est. secunda in affectu. Prima in quadam luce. secūda in luce ⁊ feruoze. secūda plus imutat quemadmodū dulcedo mellis plus afficit dum gustando sentit ⁊ masticat q̄ dum tantūmodo rationatiue ⁊ visiue conspicit. Ita non oportet ꝯtemplātes plura scire q̄ alios. sed plurib⁹ modis ⁊ alijs. Ad̄ si gloriosus rex Ludouic⁹ velut alter Dauid vir inter tot turbas inꝛ tot populos ⁊ absq̄ litteris multis. libera hac cōsideratione ⁊ contēplatione pollebat. erubescat oiosa ⁊ litterata senectus/si tali careat. etsi non vltra sapiat q̄ paruulus. Imitandus est certe patriarcha Isaac qui egressus est ad meditādū in agro inclinante iam die. ⁊ vide quid securū est. Siquidem rebecca illa prudens ⁊ decora q̄ sapientis ꝑsonam gerit eidem obuia fuit Gen. xxiiij Inclinata est quippe dies vite in ipis grādeuioribꝫ Propterea exire debent hoc vespe ad meditandum in agro illo celesti vbi sapientia obuia erit. vbi thesaurus in margarita prefulgida felicitatis eterne recondit. inuenit q̄ Mat. xiij In hoc agro impetrat ara irriguū inferius ⁊ irriguuz supius. Judi. j. In hoc agro apparet angelus vnoi manue sedenti ⁊ quiescenti ⁊ leuāti se sup se. Judi. xiij De qua consideratōe loquitur inuitans nos ad eam Greg⁹. in ome. Si consideremus fratres charissimi que ⁊ quanta sunt que nob̄ ꝓmittunt in celis. vilescūt animo omnia q̄ habent in terris. Terrena nanq̄ subatius q̄ vita. Ipe em quotidianus defectus corruptionis quid aliud est q̄ q̄dam ꝓlixitas mortis? Que aūt lingua dicere. q̄s intellectus capere sufficit/supne illius ciuitatis quāta sunt gaudia angelorux chozis interesse. cum beatissimis spiritibus gl̄e cōditozis assistere. p̄sentem deuz cernere. incircūscriptū lumen videre. nullo mortis metu affici. incozruptiōis ꝑpetue munere letari? Sed ad h̄ audita/inardescit anim⁹ Jamq̄ illic cupit assistere vbi se sperat sine fine gaudere Sed ad magna p̄mia pueniri non potest/nisi p magnos labozes. Hec ille. Vere sic est. Nēo potest non dicā ad felicitatem. sed nec ad hanc felicitatis ꝯsideratōnem sublimē ascendere/ nisi cū fozti ꝯtritione spūs. Verbū est diuini dionysij. Nisi p̄terea cum ocio magno ⁊ libero a curꝛ terrenis ⁊ desideriꝭs oibus carnalitū. Nisi demum assit ꝯstans ꝑseuerātia cui soli aperit sola cozonatur. Hec tria ponit Bern̄. sup Can̄. Sed heu ? ⁊ ve/multi ideo cedūt iuri ꝑpinquitatis heredi tarie in agro hoc contemplatōnis/ quia ducere nolunt Ruth .iuxta mystica historia Ruth. iiij scriptam. Ruth interp̄tatur quasi deficiēs seu defectio. animus ꝙo humanus/heres agri hui⁹ ex sua creatione ⁊ regeneratōe nisi Ruth ducat hoc est nisi deficiat a seipo/ ⁊ agrum talē celestis contemplatōnis iure libero possidendū nō attigit. Non videbit me hō ⁊ viuet inq̄t dn̄s. Et intellige vita sensuali ⁊ animali sed diuisionē fieri inter spūm ⁊ animā necesse est ꝑ ꝙbuz dei viuax ⁊ efficax. Que diuisio lōge plus habet ammirationis q̄ anime ⁊ corpis separatio. quemadmodum testat autoꝛli. de spū ⁊ anima. ⁊ venerabil' richardus. Sed q̄d conamur. q̄d multa garriendo balbutimus q̄si vicz rem tantā/tāꝛ ꝙborum angustiꝭs claudere valeam⁹. Ihac itaq̄ neq̄t fieri. Scripserūt mlta plurimi virozū diuinorum ⁊ eleuatozū sup hac re. ⁊ diuinus Diony. Aug⁹. Greg⁹. et recentiozes Bern̄. Hugo. Richardus. ⁊ post eos Bonauen. ⁊ alij q̄ in hāc cō currunt sententiā/non posse hanc cognitōz considerātōis qua loq̄mur inexptis apire. q̄nā est manna absconditū. ⁊ calculus in quo est nomen scriptum q̄ nemo nouit nisi qui accipit. ⁊ fons in quo non cōmunicat alienus. Obsecremus g̃ ⁊ ad vnum obedientes xp̄o: consideremus lilia agri quō crescunt. qm̄ h̄ sufficiet tantū nō desit imitatio ⁊ aplicatio ad opus. Nōne liliozum semen p̄us mozticat in terra q̄ stipes assurgat. ⁊ q̄ flozes emicent? Non aliter carnalitatē ⁊ animalitatem cum suis apetitibus ⁊ desidertozuz passiōibus cozruptissimis/emozi necesse est si cupimus tandē/patentib⁹ flozib⁹/pulchraꝝ castarum q̄ affectionū /libero ꝯspectu supnis inhiare fulgozib⁹ Et q̄s ad h̄ idoneus? Nimirū ille q̄ in valle lachrymax/totus in ꝯtritōne qualibet da peccatozū suozū positus/mozit sibi. postmodū germiat ⁊ dispoit ascensiōes in corde suo de germie ad stipitē. ⁊ de stipite ad flozē. h̄ est de ꝙ tute in ꝙtutem/ de imꝑfecto ad pfectum donec apto mētaꝛ sinus floze/ ⁊ irridiata desup apice sinderisis. videat deus deozū in syō. in p̄senti p gr̄am p̄gustate dulcedinis. ⁊ in futuro p gloriā cōplete felicitatis. quam nob ⁊c.

Finit.

Carmen vt lília crescant

Sequitur carmẽ optatiuum vt lilia crescant eiusdem.

Lilij flores rutilantis auri
Francie scuto/saphiri coloris
Enitent/omnis cor habens piũ/ dic
Lilia crescant
Lilij flores/solito magis sunt
Inter vrticas tribulosq; spinis
Obsiti densis/miserante christo.
Lilia crescant.
Lilij flores varium'suborti
Nunc sunt prius ꝛ fuerunt
Stipitem solus tenet hic in ipo
Lilia crescant.
Lilij flores scelus o pudendum
Unguibus curuis lacerans leo trux
Istius votis phibebat vsum
Lilia crescant.
Quisquis es francus fidei ꝓbate
Hoste sublato domino volente
Voce precelsa reboato dicens
Lilia crescant.
Lilij flores dionisius olim
Francie fertur domui dedisse
Cuius obtentu pcibusq; dignis
Lilia crescant.
Vulgus ingratum/stolidum/ꝓphanum
Cladibus diris meritum pire
Obstrepens tali iubilo decenti
Lilia crescant
Jure qui francos regis ꝛ coronam
Corde deuoto reuerere christum
Te libens totum sibi da iubebit
Lilia crescant.
Lilij flores decorastis ample
Remigi necnon Ludouice sancti
Jugiter vestro petimus fauore
Lilia crescant.

Amen

Incipit sermo eiusdẽ de oratione. factus in concilio Constañ.

A Obsecro vos tanq̃ aduenas ꝛ peregrinos abstinere vos ꝛc. Existimate precor verbum hoc obsecrationis saluberrime humilis et pie/ non meum esse verbum. paruꝫ em̃ haberet ex me ponderis ꝛ autoritatis. Accipite potius tanq̃ ab ecclesiarũ ꝓncipe Petro sic̃ vere est enunciatum originaliter. j. Pe. ij. ꝛ recitatur in epistola currentis domice. Obsecro ꝛc.

Itaq; sicut dicit coapostolus Petri paulus. q̃diu sumus in hoc mundo. peregrinamur a dño dicentes ex sententia quilibet cum ꝓpha. Inco la ego sum in terra peregrinus ꝛ aduena. cui' ratione reddit ibidem aplus Hebre. xj. Quonia̅ non habemus hic manentem ciuitate̅. ꝫ futuraꝫ inquirimus. Hier'm illam ciuitatem que edificatur vt ciuitas. Et o q̃ gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei ꝛc. quis nos deducet in ciuitate̅ hac munitam. Felix illa ciuitas q̃ a longe olim prospicientes moyses ꝛ leui non sine mysteriozus q̃daꝫ inuolutro/ꝑmogenitis suis imposuerũt nomina gersam ꝛ gerson que interꝓtati sonant idẽ quod aduena vel peregrinus. Sint igit̃ nobis aduenis ꝛ peregrinis cantabiles obsecro. voce perri iustificationes domi in loco peregrinatõis nre Ad hoc em̃ factus est iste conuentus statiõis saluberrime. vt miꝛicordiam ꝛ auxiliũ consequamur. A quo ab eo qui peregrinantibus duob' discipulis ꝛ de se colloquentibus q̃uis nõdũ crescentibus se cõiunxit. scripturas aperuit. cor accendit. dans illud intelligi quod ꝓmiserat. vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo ibi in medio sum. Mat. xviij. Nunq̃d nõ vere credendũ est q̃ dñs sit in loco isto? Adest vtiq;. cui milia miliũ fuiunt ꝛ decies centena milia assistunt ei. Ad quid ita est? Nimirũ vt illud ꝓuerbium Laberij a seneca ꝛ macrobio positum Comes facũdus in via ꝑ vehiculo sit. Et quid facundius ꝟbo dei in excelsis? Et nobis viri fratres ꝛ reuerendissimi patres pclarissimi sapientes atq; charissimi. nobis qui ꝑ varios casus ꝑ tot discrimina rerũ/tendimus. non in lacium. sed in celum/exorandus est ipe idem xꝑus q̃ nostre pegrinatiõis est (dicente Boetio) dux semita terminus idem. ne pegrinantes nos deserat. sed comitet. ducat. dirigat ꝛ ꝓducat. Consequamur hoc q̃sumus tuis intercedentib' meritis o beatissima dei mater ꝛ virgo que puerum Jesum pegrinantem in terra egypti cum fidissimo ꝛ iusto Joseph ꝟgine sponso tuo baiulasti. fouisti. nutristi. custodisti. sic tu nos aduenas ꝛ pegriuos/ spũalibus auxilijs fouere miꝛicordit obsecrata non abnuas nre mẽoz miserie/ nre pegriatiõis ꝛ angustie. Nec abhorre pcõzes sine quib' vnq̃ fozes tali digna filio. quod vt impetremus adimus cum fiducia throꝛnuz gratie tue te salutantes obsecrando. Et obsecrantes salutando ꝛ dicentes illud angelicum. Aue maria. B

Obsecro vos ꝛc. Non errauit pfecto prin/ ceps ecclesie Petrus dum cũctos homies obsecraturus/ viscerosissima pietate magis q̃ imperio/cõmonuit eos aduenas esse ꝛ pegrios. Cur ita? Ne pegrinatõnem vie statuerẽt sibi phabitatione patrie. sed ad eterna semet pueherẽt. aliter q̃ pecora. ꝛ pecudes. ꝛ aliter q̃ diues ille in euangelio qui dicebat. Anima mea habes mlta bona reposita in annos plurimos. Sed qm̃ pro statu nature destitute. nos corpea heu mole pssi ꝛ oppressi/non possumus ad celũ patriaꝫ nostram quã a longe salutamus suspirates/curuaꝫ in terris animas satis erigere/ instar sisiphi fabu

losi quem assidue mola sua deiecit & obruit. Corpus enim quod corrumpit / aggrauat animaz clausa tenebris & carcere ceco. ait Virgilius. Et victu in mendicitate & ferro dicente ppha. Hinc est illa psal. conquestio. Heu mihi qz incolatus meus &c. Prouidit misericors & miserator dns. restaurator noster. dux noster. via. veritas & vita. qua ratõe posset mens nra volatu libero celerẽ nunciam ad ipm patrem nostrũ qui in celis est destinare. Sbira prius qd dicam. vl dei benignitas. vel homis dignitas vel oratõnis potestas? dicam istoz qlibet. Sta est. Credite. Nunci? hic est oratio. que duabus alis subnixa est / fide. spe. que animata est caritate. & que ornata ẽ tã qz plumis varijs / vtutum multiplicitate. Unde qd est oratio nisi ascensio vel eleuatio mentis in deum / p pium & humilem affectũ. quo fit vt dũ oramus nos familiari qdam primitate deo colloquimur. Potest illud plicum de Boc. carmen sonoz ad id traduci quod asserimus. Sũt etem penne volucres mihi. Que celsa pscendãt poli. quas sibi cuz velox mens induit. terras perosa despicit. aeris immensi supat globũ. nubes qz post tergũ videt. quicz agili motu calet ethe ris. transcendit ignis vticẽ. donec in astrigeras surgat domos. Ben e habet igit. Fecit nobiscum magnifice deus. dum nob aduenis & peregrinis in loco horroris & vaste solitudis / dedit talem nunciũ q necessitates nostras afferret deo & opem desideratã impetraret & referret. Ob secro igit vos viri patres & fratres. obsecro vos voce Petri nunc tancz aduenas & peregrinos. Assumat ab vnoquocz nostrũ sedulus iste nuncius oro omni qdem tempe. nam oportet semp orare & non deficere. pcipue tñ in hac hora & die dum ad hoc ipm factus est pcuentus iste sactissimus. hec deuotissima pcessio. hec sacrosancte sinodi peculiaris quedam collectio. tum p nostri omnibus incõmodis subleuãdis. tũ specialit vt dirigat de? legatos huius pcilij ad dñm nostrũ destinatos. vt venientes redeãt cum exultatiõe portantes respõsionis optate manipulos. Fiat insup oro quatinus det deus voci sue vocẽ virtutis. det mihi euangelisanti vbum vtute mta impleat os meum. q p iussiones vras qbus obniti fas esse non credidi / illud aperuit. Necz em existimaui q vllo mõ deesse posset hmo mihi de re saluberrima ad petitoz talem. licet sero valde nimis impositũ locuturo. Assũpserat on? istud reuerendissimus pat & doctor Emericus. gigãteis humeris suis. sed raucedo vocem abstulit. Conaboz patrem filius sequi nõ passibus equis vt apud Virgiliũ est. Enumeremus ordine lucido & breui (qz nihil est quod texit ordine lõgum) conditões & ppetates quas debet hre nũ cius hic nostre pegrinatõis oratio deuota vl ob secratio. Coerceat hmo noster infra terminos & verba pnominate eple dominice currentis. ne p diuersa vageꝫ & diffluat. Sumamus ex ea sex orationis ppetates iuxta totidem psideratiões sententiarũ ex eadem epistola. Utamur insuper familiari grossa & palpabili similitudine pegrini / magis scholastico doctrinali & quotidiano / cz accurato hmone loquentes. Habet em satis venustatis ipe hmo diuinus. etiam vbi vilibus vbozum pannicul operitur. quemadmodũ veritatem. dum de terra orta est. non auro vel sericl sed panniculis vgo mater inuoluit. Sit igit oratio vel obsecratio quatinus euolet liberius in celum pmum agilis & expedita. abstinere de hinc bonis associata. Conuersationem vestram. Rursus patiens & benigna. vt in eo q de vob. Sit libera nec seruiliter obligata. liberi estote. Sit amicabilis & modesta. omẽs honorate. Sit deniqz humilis & subdita. subditi estote.

Dicamus igitur pse-

quentes q oratio sit agilis & expedita tancz cursor leuis / explicans vias suas. & sicut vgula fumi. quemadmodũ postulabat qui dicebat / dirigatur ad te oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Hoc autem fiet si obsecrãti Petro obediuerimus / abstinentes nos a carnalib? desideriis que militant aduersus animã. Mala prius duraqz militia pestilens & cruenta / desideriozuz carnaliũ. Audi qualiũ. quia occidunt pigruz. q / bus subseruiũt. ociũ subuersatrix sodome. voluptas esca malozũ. vanũ gaudiũ quod in puncto ad inferna descendit. cibus immoderatus & potus. inter que caput Johannis gratie pscindit his & similib? / pregranat oratio. his inuiscant & euellunt penne eius. Figurã habemus p nostra consideratõne in Abraam. cui iusso pegriari dictum est. Egredere de terra tua & de cognatione tua de domo patris tui. hoc est terrenis affectibus. de peccati occasionibus que sunt peccati magna cognatio. de domesticis nostre carnis & tancz paternis conuersatõnibus & desideriis. Potuerat nunc & posterius trahi sermo noster / p cõcordantias ex scriptura ad eruditionem moralem assumptas. sed ecce crebrius' occurrit in ipa meditatione mea studiositas speculatrix: postulãs vt ppositiones aliquas doctrinales & scholasticas eliciens inserere. fiat. h. intelligat studiositas.

Consideratio prima.

Efficacioz est oratio ceteris paribus que spiritualioz est & a carnalibus desideriis remotioz hinc est q veri oratores adorant deum in spirtu & veritate. Orabo spũ inquit apostolus orabo & mente. non sicut illi quos increpat christus ex verbis Esaie. Populus iste labijs me honorat. coz autem eoz longe est a me &c.

Secũda consideratio

Efficacior est ceteris paribꝰ theologorũ oro q̃ supra fidem simpliciũ/clariorez ꝛ puriorẽ hñt de diuia bonitate cognitõz. Est em̃ talꝭ oro spũa lior/ꝛ a fantasmatibus corpeis alienatior. Hec oro conq̃rit cũ sũma difficultate ꝛ pascit animã nota Anthoniũ de oroe extatica. Consi.iij.

Efficax est puerorũ baptisatorũ oro in q̃bus nondũ vigent carnalia desideria. qz p regenera tionem facti sunt filij dei ꝛ placabiles ei. Hic est illud. Ex ore infantiũ ꝛ lactentiũ ꝛc. Maxima debeꝫ puero reuerentia. Ue ve q̃ vbis opibus aut exemplis pstituũt hanc puritatẽ angelicã.

Bit oratio bonis associata.

sicut subdit aplꝰ ꝑe. Cõuersatõem inq̃t vram habentes bonã. impossibile est em̃ sic dic Hiero. multorũ pces nõ exaudiri. ꝓpterea dici tur apud Nacha. factus est ꝙuentꝰ vt orarent vnde ꝛ habitabant apostoli pariꝫ. dũ illos orã tes illustrauit diuinitatis plenitudo. Hinc ꝓpterea est illa xpi promissio. Si duo vl tres ex vo bis ꝙsenserint. de omni re sup terrã fiet eis a patre meo. Colligamus hic tres speculatiuas doctrinas. Prima ꝙsideratio.

Efficacior est ceteris paribus oro multitudis ꝓcessionalr ꝛ localr adunate/q̃ dũ sunt loco se pati. Ad huius ꝓbatiõem satis debet esse vsus eccle. Scda ꝙsideratio

Efficacior est oro ceteris paribus dũ fit ꝓ vni uersali bono eccle ꝛ ad eius cõceptũ vel ordinationẽ: q̃ dũ fit tantũmodo ꝓ seipo. Ter. ꝙsi.

Efficacior est oro multitudis dum illic pciti etiam ꝛ peccatores orant/q̃ si nulla iungeretur talium oratio.

Bit oro patiens ꝛ benigna quemadmodũ illatas iniurias oportet pegrinum sustinere/ vt nõ correspõdeat cuilibet fatuo ne litiget. pdat de suo potius vt pacẽ reti neat. sic debet esse oro. qđ notat ꝑe. ꝙsequẽter dum ait. Ut in eo qđ detrectent de vob tãq̃ de malefactoribus ex bonis opibus vos ꝙsideran tes/glorificẽt deũ in die visitatõis qñ. s. dicent. hi sunt q̃s habuimus in derisum ꝛ in similitudi nem improperij. Nos insensati vitaz illorũ esti mabamus insaniã ꝛ finem illorũ sine honore. ec ce quõ computati sunt inter filios dei ꝛ inter san ctos dei sors illorũ est. Colligam⁹ ꝛ hic triplicem speculatõz. Prima speculatio.

Efficax est plurimũ oro illorũ q̃ diffamatões ꝛ detractões patient ꝓ veritate vel iusticia su scipiũt. Ppatuit in dauid respectu semei maledici: ꝛ de sara filia ragueꝫ/de tobia. Iob etiã p maledictiõe inclinauit se ꝛ suscepit bñdictionem

Scda speculatio Efficax est pauperuz oro sicut dicit psaꝫ. Exaudiuit paupes dñs ꝛ victos suos non despexit. Similr est rõ de his q̃ in infirmitatibus suis corpeis gras agũt deo ꝛ orant. qđ vidit aplꝰ dum ait q̃ vtus in infirmitate pficitur. tot ora ꝛ linguas lazarus habebat quod vulnera. Tertia speculatio.

Efficax est plurimũ oro illorũ q̃ spũales temptatões sustinẽt patient in aia. q̃ molestiores ali qñ sunt apud volẽtes bñ viuere q̃ corpales molestie vel pauptas exterior. Nõ de blasphemia Nõ q̃ insaniũt qz desunt ꝙsolatões expte. ꝑ fm multitudinem dolorũ ꝛc.

Bit oro libera necob ligata vel alligata rebꝰ hꝰ mundi p vicula cupiditatis. Propꝫea subdit ꝑe. q̃si liberi. libtate scz tali q̃ sũma ingenuitas est: in q̃ fuitꝰ xpi com pbaꝫ. Est em̃ altera fallax q̃dã libtas. oi fuitute deterior. quõ notat ꝑe. cũ subdit. Nõ q̃si velantem hñtes malicie libtatez ꝑ vt fui dei. talis est pctõr q̃ velut onagrũ liberũ natum se putat. dũ dimittiꝫ ire post desideria cordis sui in aduentõibꝰ suis pessimis. q̃si bos lasciuiẽs. ꝑ nihil est infeliciꝰ (dicẽte aug̃.) felicitate ꝛ impunitate peccãtiũ. O infelix inq̃t de q̃dã cui peccare licebat/sic ex mia platonis deducit boe. Sequũtur hic tres veritates. Prima veritas.

Efficacior est ceteris paribꝰ oro religiosorz q̃bus ex voto vel regula minꝰ peccare licz q̃ aliorũ. si in religiõis sue termis absq̃ trãsgressione seipos coerceãt. ꝛ vinculr occupationũ terrenarum nõ inuoluãt pedes affectionũ suarum.

Scda vitas Acceptabilr plurimũ est oro solitariorũ in deserts vbi (dicente hiero. Nescio qđ sereniꝰ emicat. ꝛ liberiꝰ mens euolat/ad penetrãdum celestia. Sic ois religio/q̃to sibi sufficientior est/ꝛ solicitudis minꝰ hñs tãto est ad contiuatõz ꝓ platõis abilior. Iz nõ sp ad ichoatõz.

Tertia vitas Acceptabilior est oro ꝓ seipso vel ꝓ paucis q̃ ad satisfactõz faciendũ. q̃ duz ad satisfaciendũ ꝓ plimis p susceptõz bonorum tpaliũ semet orans obligauit. Et hic esset grandis inq̃sitio de valore oratõis diuisis aspectib⁹. Nota de. xij. faciebus oratõnis.

Bit oro amicabilis ꝛ modesta. Consequenr ad id qđ sbdit in epla. Dẽs honorate fraternitatẽ diligite deũ timete regem honorate. Hinc ioseph pegrinantes fratres cõmonuit. Ne irascimi inq̃t in via. Ad qđ morũ ꝙ formitas qz multũ pficit. dicit Exo. xij. Eadem lex erit indigene ꝛ colono q̃ pegrinatur apud vos. et Exo. xxiiij. Peregrino molestꝰ nõ eris. Xpi enim fuistis pegrini in terra egypti Quinetiam necessaria est oratõis modestia. quã generat timor dei. Propterea. s. Petr. iij. Noli te inquit pegrinari in feruore qui ad temptatõz vobis sit. zelus absq̃ discretione pcipitat.

Prima consideratio

Efficacior est ceteris paribus oro p inimicis qto videt difficilior et ex maiori caritate ortum hns. Samuel et moyses. Ecca ysideratio.

F Acceptabilior est ceteris paribus oro p regibus ncipibus et alijs in ptate ystitutis/qtū bonum cōe excedit pticulare. Jō culpabiles valt sunt maledictōr eis impcantes qbus est maxie miserandū qm hnt hoies sup capita sua Aug⁹. In nullo mihi reperi iratū deū tc. Si vis apta dior est sub deo. et casti timoris. plus retinens perñ. In vitate cōperi nihil ita esse efficax ad gram dei vel inueniendā vel pduandā vel recuperandā/q̄ si sp inueniaris non alta sape sed sapere ad sobrietatem. Beniq beatus vir q̄ semp est pauidus.

Sit oro humil' et subdita.

Iuxta qd concluditur in epla. Subditi estote in omni timore domis nō tm bonis et modestis sed etiam dischol'. Hec est em gra. Itaq cū diuina lex b iubeat. q̄ obturat aurē suā ne exaudiat hanc legez. oro eius fm sapientez est execrabil'. Preterea obedientiū et humiliū sp deo placuit oro. Oro humiliantis se nubes penetrabit. Est aūt humilitas triplex. In intellectu. in affectu et in effectu. Ex cui⁹ humilitat carentia p̄tim in intellectu/ex depzauatiōe in affectu ysurgente/pueniūt errores oēs: et scādala in ecclesia sancta dei/dum. s. humana psumptio/ nō vult captiuare oem intellectū in obsequiū fidei. sed grit ambulare in magnis et mirabilib⁹ supra se. Declarat hoc pulcre auctor summe de vicijs et vtutib⁹ assignans causas errorū circa fidē tractatu de fide. circa finem. Ecce em q intellectus supba psumptio dicit aliqn oratōnez nil valere Quare? qr vel tenet oia de necessitate absoluta euenire. vel deū terrena nō curare. vel omia fortuito agi sicut notat Claudian⁹. Sepe mihi dubiam tc. Aut qr sic de⁹ res admistrat vt eas p/prios motus agere sinat. et ita inqunt q̄d pficit oro Fuerunt tandem alij q̄ dicerent oratōes nō nisi a radiatōne celesti suscipe vtutem vt alkindus de radijs. Fuerūt qui negarēt noctib⁹ orandum esse aut in locis sacris plusq̄ in prophanis Dixerunt alij q̄ oratiōes ecclesie omes pollute sunt p symoniā. Dixerūt alij vt begardi/non eē vocalit orandum/sed mentaliter tm. in quadaz libertate spūs quam dicūt non subijci pcepti diuinis. Sed et errores alios quis omnes dinumeret? ppter qd reddit apud deū inefficax oro quam in fide fieri debere tradidit Jacobus. postulet inquit in fide. Hic late pt materia grādis/tam sup facto domi nostri pape q̄ sup alijs que p̄senti iussus et obediens ptereo. Tandem sub epilogo concludētes dicam⁹. q̄ aduersus omnes insultus aduersarie potestates. adusus scismata errores et scandala spūalis nequitie. Aduersus denicq omnes laqueos q̄s in via pegrinationis nostre abscondūt superbi/efficacissimum remediū est habere comitē oratōr/fide et spe subnixam et animatā charitate. Nam hec est victoria que vincit mūdum fides nostra. a qua dirigit oratio. alacer fidel' et volucer nūcius noster ad deū. cui dicebat fidelis rex Josaphat. ij. Paral'. xx. Cum ignoramus q̄d agere debeam⁹ hoc solum habemus residui vt oculos nostros ad te dirigamus p oratōnem. s. que victrix et domina nature est. Sit igit nuncius iste (iuxta qd p̄dictum est) agilis et expeditus bonis associatus. patiens et benignus. liber et non fuiliter alligatus. Amicabilis et modestus. humil et sbditus. Hec em est gratia in xpo iesu qui est de⁹ bñdictus in secula.

Sermo de spūsancto

Spiritus domi repleuit orbem terarū. Sap̄. j. Hoc p̄clarum sapientis eulogiū. hoc inspiraculū et prophetatū diuinitus oraculū/ decantat in exultatōe cordis in iubilo vocis sancta mater eccl'a :recolens in ipo missaruz introitu stupendum nimis aduentum dñi in orbem terrarum. quando apparuerunt apostol' dispertite lingue tanq̄ ignis. sederitq̄ supra singl'os eorū spūsanctus. quo repleti ceperūt loqui varijs linguis magnalia dei. put idem spūs dabat eloqui illis. Eto vtinā patres celeberrimi patres et fratres in eodem spū nunc collecti. vtinaz det eloqui spūs iste domi/magnalia dei que sua sunt. det voci sue vocē vtutis. qm ipe cōtinens oia sciam hz vocis. quo inspirati locuti sunt sancti dei homies. qui dedit vbum euāgelisantib⁹ vtute multa. Non enim vos estis qui loquimi/ dicebat christus apostol'. sed spūs patris vestri qui loquit in vobis. Cadat o vtinaz modo sicut olim in eccl'esia p̄mitiua dum Petrus loqueretur apd Cornelīū: cadat spūsanctus sup omnes audientes vbum. qr nisi spūsanctus cordi assit audientis. ociosus est sermo loquentis : ait Greg⁹. et Aug⁹. Cathedram in celo tenet q̄ corda docet. Repleat igit totā domū istam in q̄ sedentes estis vos apostolici viri. vos in eodem spū concordit adunati. Adunati inq̄. Et nōne cū Maria matre iesu? Audebimus ne vgo sacratissima dicere/te p̄sentialiter hic adesse vbi filius tuus noster emanuel se teste est. vbi spūs eius adest in medio? Ades vtiq̄ et si nō forte corporali dimissione q̄q̄ hoc inuisibilit agere pōt corpus gl'osum p agilitatis et subtilitatis dotes Ades spūali sup nos influxu et intuitu. quertē ad nos illos tuos misericordes oculos. ad quaz suspiramus gementes et flentes in hac lacrimarum valle implorantes aduentum spūsancti in

nos ⁊ sup nos hodie. mediante te xp̃o mi ficoz-
dissima. quam iō sanctus spūs nedū ad sufficien-
tiam vel excellentiā ꝫ ad exuberantissimā ⁊ fon-
talem redundantiā impleuit vt ipam in nos ali
os refunderes. qđ vt fiat te salutam⁹ exorantes
⁊ exoram⁹ salutātes ꝙ illud angelicū Aue. g. p.
Spūs dñi reple. oz. ter. Ad iocūdissimā hāc
⁊ diuinaz sapientis vocē. ad ꝫ eccle carmē ame
nissimū. ad sonoz issimā hanc suauissimāq; toti⁹
orbis armoniaz: sacer iste cetus. ordo iste deuo/
tissimus/ nunq̄d nō assurgere dz in anagogicos
mentis excessus/ in secretos cordis tubilos/ cum
exultabundo q̄z carnis tripudio? Am̄ ꝫ est dies
quaz fecit dñs. exultem⁹ ⁊ letemur in ea. Et cer-
te dignum est vt in solēnitate spūssancti/ omnis
spūs laudet dñm. laudet ⁊ moduliset in organis
ꝫ spūali flatu repletis. pulc̄ varietate sonantib⁹
ꝙ distinctōz donoz̄ meritoz̄ ⁊ virtutum q̄si toti
dem fistularū. Itaq; beatus pl̄s q̄ scit iubilatio
nem laudē ⁊ exultatōz. Fallor si ꝫ nō intende
rit pfatio q̄ de xp̃o dicit. q; ascendēs sup oēs ce
los sedensq; ad dexterā dei pr̄is/ pmissuz spūm
sanctū hodierna die in filios adoptōnis effudit.
Qua ppter pfusis gaudijs totus in orbe terra-
rum mōs exultat. Quare? qz pleni sunt celi ⁊ ter
ra maiestatis gl̄e spūssancti. Hinc celū laudibus
intonat. mōs exultans iubilat. gemēs infernus
vlulat. Accipim⁹ in hac armonia/ iusticiam ꝙ te
noze in inferno q̄ gemēs vlulat. mollem cantum
seu discantū miscōie in celo qđ laudib⁹ intonat.
Tenozem xo velut ex vtroq; cōpositū/ duz hic
mōs exultās iubilat cū ꝓpha dicēte Misericoiaz
⁊ iudiciū cantabo tibi dñe. Tale nos hodie car
men canere ꝙuenit dū ꝙ in audituz secul̄. mie in
electis/ ⁊ iusticie in reprob̄/ miraculuz spūs dñi
repleuit orbē terrarū. Et aniaduertat precor
vr̄a btitudo. qm̄ spūs iste dñi q̄ repleuit orbem
terrarū. spūs est hui⁹ sacri ꝙcilij. Grandis plāe
dignitas admirādaq; sublimitas vt eodem spū
vniat̄ formet̄ viuat ⁊ vegetet̄ ꝫ sacrosancta si-
nodus eccl̄az rep̄sentans. quo spū cōnecti dicū
tur in vnū p̄r ⁊ filius. Sz vere sic decebat vt cri
stisponsi ⁊ eccle spōse sue esset vnus spūs. Ma
ioz em̄ adhesio vel intimioz qua esse pōt q̄ spō-
se ad spōsum. Dicit aūt ap̄lus ꝙ q̄ adheret deo
vnus spūs est cū eo. Veniq; pmitiuā eccl̄am de
scribens Lucas. Multitudis inq̄t credentium
erat coz vnū ⁊ aia vna in dño. Quid pl̄a q̄rim⁹.
cū ozauerit p̄rem q̄ nō exaudiri neq̄t. vt creden-
tes in eū essent vnū. sicut ipe ⁊ p̄r vnū sunt. Sūt
aūt vnū in spūsancto. q̄q̄ nō oino sil̄r ad credē-
tes. Hoc est spūs ille dñi q̄ repleuit orbem ter
rarū. repleuit sane mox vt in p̄ncipio fecit deus
celū ⁊ terrā. qñ spūs dñi ferebat sup aq̄s nō ex-
clusus vel elatus. qñ intus fouebat ꝫm aliā trās
lationē nō inclusus vel artatus. Neq; em̄ quic-
q̄ subsistere pōt qđ non repleuit spūs dñi ꝙ esse
tiam potentiā ⁊ p̄sentiā. Hoc hz articulus pari-
sius ꝓdemnatus. qz cā p̄ma sit remotissima sic q;
non ꝓpiquissima. erroz. Quis insup opera
trinitatis. sint indiuisa nō q̄dem ad intra (vt Jo
hānes an. sumit ꝙ argumēto pcessionis spūssan
cti ab vtroq;) ꝫ ad extra. nihilomin⁹ cōpleta foz
matio rerū. modus ⁊ ornat⁹ earū appropriat̄ spi
rituisancto. p q̄to diuina bonitas tāq; cā final̄
q̄ p̄ncipalissima causarū est/ mouit ad reruz crea
tionem vt in eis sese diffūderet. Est enim bonū
sui ꝙpius diffusiuū. Hinc Job ait. Spūs dñi or-
nauit celos ꝓcorditer ad psal. Verbo dómi celi
firmati sunt. Sequit. Et spū oris eius omis virtus
eoz̄. Hoc vidit diuinus Dyony. q̄ ordinans
noia dei ꝙ respectū ad creaturas posuit bonum
qđ appropriat̄ spūisancto/ esse p̄muz nomen dei
⁊ p̄us collocauit q̄q̄ nomen ꝫ ens. Hoc ⁊ plato/
⁊ multi poetarū theologi/ sub q̄dam inuolutro
somniasse videnť dū dixerūt cū virgilio (si bene
memini) In principio celū. Gratissima pasus ꝫ
speculatio etiam pbantiū. pscrutari quēadmo-
dum de spūs dñi repleuit orbē. Atuero lōge q̄-
tioz diuintoz atq; sublimioz offert ꝓsideratio si
de opibus creatōis ad recreatōis opatōez virtu
mentis acies. fidei lumine bñ collustrata purga
taq;. Illic offert celeberrimū solēnitatis hodi-
erne mysterīū. quo nullū stupoze mirabili⁹. nul-
lum salubritate fructuosius ⁊ efficaci⁹ excogita
ri pōt. qñ spūs dñi repleuit orbem terrarū. ꝫ est
ꝙ figuram qñ repleuit hoies orbem terraruz in-
habitāten. ꝓtinens. s. p ꝓtento. vel locus ꝙ loca
to. Quanq̄ ⁊ hoies hmōi non incōuenienť dici
possint orbes terrarum multis similitudinibus
Sed ex hac noiatim/ q; egredientes a deo ꝙ cre-
atione ⁊ recreatōz: rursus a seipis ⁊ oibus crea
turis/ in deū q̄ est alpha ⁊ o p̄ncipium ⁊ finis/ re
uertanť ꝙ cognitiōz ⁊ amoz̄. Ob talē xo circu-
lum vel orbē intelligibilē/ q̄s nō recte noiauerit
homies iustos/ orbes esse? et q̄dem terrenos. qz
cū spiritib⁹ suis adherēt coz̄pi. qđ terrenū terrā
inhabitat. Vel iō certe noianť orbis terrarū p-
pter virtutis stabilitatē ⁊ pmptitudinē obedien-
tie. Firmauit em̄ deus orbē terre q̄ nō cōmoue-
bitur. ecce stabilitas. Et de rotis volubilib⁹ eze-
chiel dicit q; vbi erat impet⁹ spūs/ illuc gdiebāt
Ecce obediētia. Alludit his Moza. di. de viro sa
piente/ q; est totus teres atq; rotūdus. Veniq;
sicut hō dr̄ ois creatura/ dr̄ creatura mōi. dr̄ mi-
crocosmus. sic eū noiare orbē terrarū fas putā⁹
Descripsit pulcherrie Boe. p dictū orbiculare
circulū intelligibilē/ de egressu creaturaz a deo
⁊ de regressu rurs⁹ ad ipm. dū cecinit. Repetūt
ꝓpos q̄q; recursus. reditusq; suo singla gaudēt.
nec mānet vlli tradit⁹ ordo. nisi qđ fini iūxerit or-
tuz/ stabilēq; sui fecerit orbē. Vadit rursus i ean
dem sniam altero carmie. Mā i rectos reuocans
ttus. flexos itex cogat i orbes. Que nunc stabil̄

ꝓtinet ordo. Bissepta suo fonte fatiscāt. Hic est cūctis cōis amor. Repetuntq; boni fine teneri. Qz nō aliē durare ꝙnt. nisi ꝙuerso rursus amore. refluāt cause q̄ dedit esse. Jō bñ diffiniēdo in ꝙt Aristo. Bonū est qđ oia appetūt. Ceterum ꝓpo intelligibiles hoim spūs eo pfectiores sui faciunt orbem q̄ pfecti? atq; diuinius spūs vite ē in seipis. tanq; in rotis. illis ꝓpheticis q̄ plene sūt ocul'intus ⁊ ex̄. Intus p intelligentiaz. extra p corporeā sensatōz. Deduxit hāc reductionez dñs Bonauen. cardinal'in itinerario suo/ mentis in deū q̄ libello ⁊ autore suo laus ois terra in ferior. Cal'erat orbis terrarū q̄libet ex ap'lis ⁊ discipul'habitantib? in vnū cū m'erib? ⁊ Maria mr̄e iesu. qñ verificatū est illud dñi p iohelē. Et ꝙdem in nouissimis diebus/effundaz de spū meo sup oēm carnem ⁊ ꝓphetabūt filij vestri et filie vr̄e. vtrūq; notat sexum. Verificatū est itez illud sapiētis p themate sumptū. Spūs dñi repleuit orbem terrarum. Cui? repletōis sensibile fuit signū: doctrina linguarū p eundē spūm collata. de q̄ ꝓtinus subdit. Et b̄ qđ ꝓtinet omnia sciam bz vocis. Nam eo replente/voces diuersas intonant. fanē dei magnalia. Dis ita q̄si pro emialiē ⁊ īr̄aliter elocutis. ꝑusq; ad vltiora p/ gat ꝓmo vnuz velut incidenē dictur? sum. q̄ reuerēdissimū pr̄em doctorē incōparabilē ⁊ p̄cepto rem meū p̄cipuū dñm cardinalē cameracen. excusat a desidiosa vel viciosa ꝓpositi mutatōe. ⁊ exiguitatē meā releuat a temeraria p̄sumptōne Assignus fuerat itaq; eidem. R.p. ꝓmo p̄sens. Acceptauerat. cōpilauerat q; ip̄m ex integro etiam mēorie cōmendabat. dū febris valida sic eū corripuit: vt in lectū ⁊ in medicos decideret.

Jussit igiē (sunt em̄ petitōes sue/iussio mihi) Jussit vt succederē loco sui. Parui. licet impar viribus. non in mea/ſ in obediētie ꝙtute/⁊ in vr̄e btitudinis expta benignitate. ⁊ in affluētissima spūssancti bonitate/spem reponēs q̄ iubēs polli citus est. Aperi os tuū ⁊ implebo illud. Obediera ꝙ dixit Os meū aperui. nec frustratus est. qz sequiē. ⁊ attraxi spm̄. Horro nihil ex intētione/qđ vel ptialitatē vel offensionē sonet ꝓpono dicere ne id ꝙdem nullo tempe licet fieri. Abunde satis est ad loquēdū/solēnitat' hodierne misteriū grande. qñ spūs dñi repleuit orbem terrarū. Et b̄ spūs dñi. non spūs mūdi. non spūs carnis. nō spūs demonis. q̄ sunt tres imūdi spūs. quos in Apoc. Joh. vidit egredientes de ore bestie/in modū ranarū. q̄ garrule sordide turgideq; sunt. Spūs insup q̄ nō pmanet super omnē carnem b̄ est carnal'r viuentē. qz spūs est q̄ viuificat. caro non ꝓdest ꝙcq;. Spūs/quo degustato desipit ois caro. q̄ scrutat etiaz pfunda dei ⁊ oia dijudicat. Hic hodie spūs repleuit orbem terrarū non qualicūq; sed exuberātissima repletione. Inuenit em̄ spūs dñi repletio multiplex ⁊ signanter triplex. Repletio sufficiētie qual'est in omibus spem fidem ⁊ charitatem habentib?. Est etiam in paruul'baptisatis l' in vtero sanctificatis. quemadmodū Gabriel dixit de beato Jobe q; spūsancto replebit adhuc ab vtero matris sue. Altera est repletio abundantie vel excellentie. qual'fuit in beato ꝓthomartyre Stephano quē elegerunt apostoli. plenum fide sapia ⁊ fortitudine. qual'repletiōis pticipes sūt pfecti ⁊ ꝓtemplatiui. Demū repletio tertia ē redundantie vel supefluentie. qualem in supremo xp̄us habuit. qm̄ in ip̄o habitat plenitudo diuinitatis corpal'r. Post ip̄m maria gr̄a plena Hiero. Ceteris p ptes dat. marie vo in se fudit plenitudo gr̄e tota. vt a capite deriuet omis influxus vital'⁊ spūalis p mariā q̄si p collū in cetera mēbra totius eccl'e. Hanc pinde repletionē licet differenē. hodie susceperūt ap'li. qñ repleti sunt omnes spūsancto. Tūc em̄ spūs dñi repleuit orbem terrarū. Ad qđ ita? Ut p redūdātiaz ⁊ supefluentiam/in oēm terrā exiret sonus eorum/⁊ in fines orb̄ terre vba eorū. Repletōez ꝓmam opatur spūssanctus. in actiuis incipientibus ⁊ pficientibus. Et b̄ qđem bona sufficiēsq; est. Repletōem alterā opat' spūssanct? in contemplatiuis ⁊ pfectis. ⁊ b̄ melior excellentiorq; iudicat'. Tertiam vo cōmunicat spūssanctus viris heroicis ꝓpollentibus ⁊ exercitatis in vtraq; vita actiua sil'⁊ ꝓtemplatiua. qbus non tollit actio contemplatōz nec actōz cōtemplatio. ꝓhibet aut refugit. Hec est optima repletio superefluēter ac redundanē in alios deriuata. Ad imitationē angelorū qbus b̄ insigne est. q; in eis nō obsistit theoris iugi ministerio. contemplatio. s. actioni. Imo vo ꝓtemplanē eo attentius artez ꝓmam. quo ꝓm illā bñ exemplariē opari. Exēplum de scriptore ⁊ exēplari/libro ⁊ lumie. Hic i scala Jacob visi sunt angeli ascēdentes p ꝓtemplationē ⁊ descendētes p mistratōz. Et qm̄ hierarchicus ⁊ sublimis p̄latorū deo amabiliū status exigit repletōz hmōi pfectissimā ⁊ optimā. debet em̄ (dicente Gregl.) p̄latus esse actōe p̄cipuus ⁊ p̄ cunctis in ꝓtēplatōne suspēsus. vt sit ambidexter vt Aliot. Vbicam? aliq; de repletione tali que ꝓtemplationē pariē ⁊ actōem complectiē. vbi ꝓtemplatio iam nō insequiē actionē vt in sue acq̄sitōis seu generatōis ꝓmordio. ſ ip̄sam p̄uenit informat pturit vegetat roborat dirigit ⁊ pficit. Neq; em̄ fallunē q̄ vitam actiuam in duos secernūt status aut ḡdus. Quorū alter est p̄uius ad ꝓtēplatōz. ⁊ b̄ qđem impfect? solicitus anxius ⁊ turbidus. Juxta illud Martha martha solicita es ⁊c̄. In altero aūt reqes q̄daz pax ⁊ tranq̄llitas ex ꝓtemplatōis sapide condimento ⁊ ex influxu eius ꝓtinuo/repitur. Ita vt in spū lenitatis/agit omia/doceat ⁊ corrigat oia quia nihil de radice amaritudinis est in corde.

sicut est dñ in spū vehementi ꝓterūt naues thar
sis. hic hz veritatē illud Greg. prudētissimuz
verbum. Vera iusticia cōpassionē hz. falsa indig-
tionem. Talē habuisse repletōz apm colligi-
mus ex epistol' t actib' suis. Conuersat' suz ait
inter vos in oi humilitate lachrymis t mānsuetu
dine. scio abūdare. scio penuriā pati. Et iterum
oibus oia factus sum. Qui t suadebat gaudere
in dño sp. t nihil solicitos esse. q̄si tristes. sp aūt
gaudētes. vt sit in adūsis t ꝓsperis idē vultus.
idez anim'. quemadmodū de socrate p̄dicabāt.

De articulabitur aūt

id qđ reliquū est monis. in triplicē ꝓsideratōz
Prima loquet de mō quo p spūm sanctū cōica-
tur repletio. scda loquet qual' sit ex spūssancti re
pletōe templatio. tertia loquet quēadmodum
plenitudinē templatōis cōsequit comes actio
Prima ꝓsideratio Spūs dñi dū replet ho
minē incolā orb terrarū. facit h nō q̄dā naturali
necessitate. h gtuito spōtaneoq volūtatis. atq
libtatis arbitrio. Vocuit h xp̄s q̄nicodemo
loquēs dixit. Spūs vbi vult spirat. Et aposto-
lus postq dixerat q diuisiones grāz sunt. dinu
merās eas subdit. Hec aūt oia opat vn' t idem
spūs. diuidens singul' put vult. Itaq de' sicut
dicit Job lumen tenet in manib'. claudēs t ape
riens put vult q cui' vult miseret t quē vult in-
durat. h est in duratōne pmittit. Neq eniz q̄sq
dicere pōt. Cur ita facis/etiam si pierit natiōes
q̄s fecit. cui est p̄ roē volūtas. q̄ oia q̄cūq voluit
fecit in celo t in terra tc. Defecit ad hui' con
sideratōis imp̄scrutabilē abyssuz/ois pene ph̄o
rum astrologoz̄ epicureoz stoycoz̄/ imo t pi-
pateticoz̄ p̄scrutatio. dicentiū/ vel deū nō esse
vel nō curare res ex se. vel agere necessitate na-
ture sicut solē t ignē. Quid idcirco mtrādum. si
deū nō sicut deū glorificauerūt. neq grās egerūt
si nō sperauerūt ab ipo p oroes aliqđ suffragiū
neq p lachrymas. Hoc ei fatuū h anile h delirū
iudicabāt. Docet h oro catholicis apō salustiū.
Hoc aūt a nre t vere religionis abhorret tra-
ditiōne q̄ totiēs monet. Venite adorem' t pca-
mur deū plo. co. do. Et itez. Sacrificiū deo spūs
tri. tc. Talib' em lachrymarū hostijs placat
deus. Refert in vitas patrū de illo Macario
anachorita magno. q interrogat' vbū a fratri-
bus ingemuit dicēs. Plorem' fratres plorem'
vbi lachryme purgant pctā. ne illic plorare ꝓtin
gat vbi lachryme exurēt corpa nra. Impossibile
em oino est nō plorare. dicebat magn' arsenius
aut hic p pniam. aut illic p dānatōnez Ploro
ro teste apl'o. q̄d oremus sicut oportet nescim'/
sed spūs est q̄ orat ad deū p nob gemitib' ineni
rabilib'. glo. orare facit. Ad q̄d ita: Mimirū vt
p pfundam humilitatē reddat aiam/ suūp̄i' ca-
pacem. Sup quem requiescit spūs meus q̄rit dñs
nisi sup humilē t q̄etum t trementē sm̄ones me-
os. Est aūt humilitas hec. vt hec abyssal' altitu-
do iudicioz̄ dei honorē casto silentio in fidei
simplicitate. quam habet paupcula mier pl' ali
qñ q̄s sapiētes hui' seculi. qz pscrutatores maie
statis opprimunt a gl'a. sicut oculus nocticoracis
a clarissima luce sol' si cernere ꝓtenderit/retūdit
cecat q̄s. Cur illū impleat. illū nō impleat. no-
li q̄rere si nō vis errare. nondū impleris/ oza vt i
plearis. Nam q vult esse ꝓticeps optimarū dei
donationū/ oportet oīb' reduci. vt in bonoz̄
pncipiū. Ipe q̄dem oib' adest. nō aūt omia ei as
sunt. Tūc aūt ei assumus cū castissimis oratōni
bus inuocātes/ reuoluto aio ꝓpinq̄m'. Hoc di-
uinus Biony. exēplificat de catena intelligibili
ptensa in celū. t de corda nauis herēte litorib'.
p quā nauis ad litus nō lit' ad nauem deducit.
Vult igit aliqs repleri spūsancto? Vult ex-
istimo. Ascendat exēplo sanctoz̄ in supioza do
mus. in cenaculū grande stratū. h est in apicem
mentis sue. claudat fores. ostia t fenestras sēsuū
p q̄s mors ascendit. Colligat in vnū vires suas
oēs. sedeat q̄escens. p̄seueret orās. recogitet cū
pphēta omēs annos suos in amaritudie aie sue
cū spe salutis ꝓsequēde. Sic em orat cuz maria
q̄ amarū mare t que mr̄ iesu mr̄ salutis nomina-
tur. Fiat repente de celo q̄si vehemēs sonit' di-
uinoz̄ iudicioz̄/ q̄si terrē faciēs. vt a timore dei
ꝓcipiat spūs salutis. vt deniq desup̄ missio igne
fiat inflammatū cor t renes carnaliū affectionū/
cōmutent in desideria fruentia fluentoz̄ super
norum fontis vite. Quisq̄s sibi receptaculuz ta
le pauerit: replebit eum mūdans diuinitas dei-
tatis. Atuero mirable nimis est t nescio si ma
gis intimo gustu t exp̄imēto cognoscibile q̄ ex
plicabile verbo. qua rōe fieri pōt vt spūssanct' p-
ueniat aiam quā repleturus est. nō p̄uentus ex
opibus vel meritis. qm̄ nō ex opib' sed ex vocā
te dictum est. Jacob dilexi. esau aūt sp odio ha
but. Jp̄am nihilomin' aiam coportant scripture
sacre. vt se p̄paret. vt se disponat. vt faciat qđ i
se est. p̄dictis t similib' modis. orādo. lacrīman
do. gemendo. velut aliqđ opet ad spūssancti su
sceptōz. Nam t dei coadiutores esse tradit apo
stolus. Et certe si nihil p̄sus coagit arbitrium.
vñ meritū. Fatendū est plene coagit p cōsen-
sum spontaneū/ obedientē p̄monitioni spūssan-
cti/ sed vt ita coagat t obediat hoc iam nō ex se ē
sine gratia sed qz gratia p̄uentum est t p eā salu
briter tractū. Neq tamen ideo min' ad meritū
deputet aime cōsensus hmōi/ ficut acrit arguit
prosper ꝯ cassianū/ dū est iste ꝓsensus vitificā-
tus t format' a gratia. q̄ si p impossibile consen
sum hūc ex puris naturalib' elicuisset sine gr̄ia.
imo placētior t acceptior tāto est deo ꝓ sēsus tal'
q̄nto deus in eo maius inuenit mun' suū qđ acce
ptet. sic bñficians non ideo min': sed plus amat

bñficiatū. Alia ꝓinde reddit hūilioꝛ ⁊ deo gtioꝛ ex ea ꝓsideratõe q̄ ḧcḧd hz meriti/ꝑuentrix gra donat. Quo ꝫ stultissima est ꝑsumptio putā/tium se puenire deū/ipmq̄ velut obsequi fuil'r ad homis actōz. Errox iste fuit pelagianoꝛuz. et oim q̄ sapientes sunt in ocul'suis. q̄ terrena sapiunt. nec ista pcipe q̄ dei sunt pñt. nisi docuerit et repleuerit eos misericoꝛdit spūs dñi repulso spiritu tumido mundi. Demus q̄so salutē nr̄am nō nob sed deo. qz si fecit nos ⁊ nō ipi nos in|eē nature dicente psal. non min⁹ ꝓfitendū est de eē gr̄e qđ est recreatio q̄dam. Docet h̄ oro psalmiste. Emitte spūm. t. ⁊ cre. tē. Scādalisantur aliunde hoīes q̄les p̄dixim⁹ carnales filij huius seculi. qz non rapiūt q̄ hmōi ꝑuentio non tollat libtatem atq̄ necessitatē. Aut q̄n in deo sit inuenire vicissitudinis obumbratōz aut psonarū acceptōz vel inefficaciam opatōis. dū a ꝑuentõne resilit q̄s ⁊ peccat. Inducūt ꝓterea illud Aug̃l. q̄ deus sic res administrat vt eas ꝓꝓios mot⁹ agere sinat. Liberū arbitriū cur ab hac lege inquiūt dicet exemptū? Nec exemptū ē fatemur. q̄n sinat ipm agere deus ꝓꝓios mot⁹ sue libta/tis. imo tanto liberius ⁊ efficaci⁹ sinit. q̄nto ipsuz ampliozi ꝑuenit gr̄a. viuificat coꝛroboꝛat infoꝛmat ⁊ languidū erigit ⁊ sanat. Puto (exempli g̃ tia) q̄ dum egrotus hō sanat a deo: non idcirco de⁹ eū ꝓꝓos motus agere nō sinit. ⁊ ad eosdem aptioꝛē reddit. Addat ad h̄/ꝓsideratio saluberrima ⁊ alta q̄ in ordine ⁊ latitudine spūaliuz charismatū, inueniunt ꝓꝓij motus singularuz ꝛtutū suo mō diuiniozi liberiozi ⁊ excellentiozi quemadmodū suos mot⁹ hz naturaliū agētium ordo. vt mot⁹ fidei est miracula agere. Si habue|ritis fidem sicut granū sinapis/dicetis huic mō ti transfer te ⁊ transferet. Bons spei liberatiōz a dño recipe qz in me sperauit liberabo eū. Motus charitatis h̄re omnia q̄ sunt dei gr̄a. Alcoꝛ eñ oia coia sunt. vñ p̄ euangelicus ad senioꝛez filiū Fili. omia mea tua sunt. ⁊ tua mea sunt. Et ita de reliq̄s ꝛtutibus suo mō. ꝓcoꝛdātias omitto. Constat aūt q̄ sicut coꝛp⁹ ꝓpter aiam est/ nō ecōtra. sic coꝛpalis ois iste motus naturaliū agētium, ordinatus est subiect⁹ ⁊ subfuiēs ad agēda supnaturalia diuinoꝛū charismatū. Qua in re pspicuū sit poziſma seu coꝛollariū pulcerrimū qđ non turbat rerū ordinē deus. nec earū mot⁹ saltem obediētiales impedit. dū ad fidē ad spem ad charitatē iustoꝛū/ꝑ vtilitate vel iꝑoꝛ vel ecclesie/miracula spūssancti opat. Sic hodierna die factus repēte de celo sonus. sic ignis per linguas suas diſptitus. sic linguaꝝ apostolicarum ꝑus ineruditarū motos in sonos varios. sic eloquētie tanta viuacitas in eis/vt multa milia hominū breui oꝛone vel fmone/mox ꝓuerteret hō piscatoꝛ ⁊ sine lr̄is ꝑetrus. Sic ꝓstantia taz ad mirabil' ⁊ ebrietate simillima. dū ibant ap'li gaudentes a ꝓspectu cōcilij q̄m digni habiti sunt ꝑ noie iesu xp̄i ꝓtumeliam pati. Sic deniq̄ stupēdum illud vincens oēm admiratōz miraculum. q̄ infra paucissimos annos oēm regionē que sb celo est a solis oꝛtu vsq̄ ad occasum ⁊ ab aquilone ⁊ mari. quagati sunt. tam ardent' q̄ efficacit' hoies paucissimi ⁊ ignobiles ⁊ inopes replētes mūdum euangelio dei qđ erat|legibus ⁊ moꝛib⁹ inueteratis summe ꝓriū iudeis scandalū ⁊ grecis stulticia sicut|aug⁹. et Chryſ. eleganter exaggerant in ꝓfirmatōz legis nr̄e. Hec inq̄ oia ⁊ similia miracula|si ad sola coꝛpalia respicias/ videntur esse motui naturali ꝓria. Si ꝙ naturam cōpaueris ad gr̄am/iudicab natura vt ancillā/gr̄e sicut dñe/oꝛdinabil'r parutisse. Oꝛdo quippe qualis alter rectioꝛ qual' naturalioꝛ est/q̄ vt replente spūsancto oꝛbem terrarū/noua fiāt oia. nouus rex: noua lex. noua signa noua miracula? Inno ua signa. immuta miracula/petit sapiens. Et in Apoc. dixit. Qui sedet in throno. ecce noua facio oia. Potuerāt in longissimū ꝓtrahi. ſ ꝓpositi memoꝛ/ad alterā me trāsfero ꝓsideratōz.

Secūda cōsideratio.

Spūs dñi dum replet hoiem incolā oꝛb terrarū/nō necessitate sicut dictū est. ſz spontanea volūtate atollit ipm. vt in arcē ꝓtemplatiue perfectōnis ascendat. Ipam siq̄dem spūs dñi repletionem ꝓsequit' libera mentis eleuatio sursū ducens. Instar teste ouid. de qua ferunt q̄ repleta roꝛe ⁊ obstructa/si ad feruidū solem exposita sit/sursum abit. Mystice. ros gr̄a. Pōd⁹ meus (inq̄t aug⁹) amoꝛ me⁹. Illo feroꝛ quocūq̄ feroꝛ ſ ꝓfectum amoris pōdus (si nō potius leuitas dicenda est) emergere facit spūm a turbida fluctuantiū fantasmatū ⁊ exundantiū desideriozū carnaliū/tetra caligine. vt supas liber euadat i auras. vt ferat sup aq̄s cogitationū vagantiū ⁊ instabiliū. somnioq̄ similiū. vt eruat de tenebris ⁊ vmbra moꝛtis. Ubi pus erat vinctus in mendicitate ⁊ ferro male ꝓsuetudinis ⁊ fomitis oꝛiginat'. Censerat exꝑimento felici repletōz hanc spūs domi sursum agentē/ ipa mr̄ augustini sancta monica. Hec aliq̄n in eccl'a sct̄i Cypriani martyris susceꝑat sacrā cōionem. in q̄ plenitudo gr̄e velut in suo fonte sumit'. tum ꝓtin⁹ coꝛpoze a terra leuato/tales erupit in voces. Volemus in celū. volem⁹ in celū fideles. Ad q̄ dū postmodū q̄rerent q̄d sibi voluisset h̄ insolita clamositas ⁊ eleuatio? Ipa vt erat tota colūbine simplicitatis/pie benigneq̄ rñdit. Et q̄d vultis. q̄d q̄ritis? Coꝛ meū ⁊ caro mea exultauerūt in deum viuuz. Congruit id qđ sequit'. Altaria tua dñe ꝛtutū. supple ꝙtulerūt hāc eleuatōz. Tale aliq̄d de sctō Thoma referūt cui⁹ coꝛp⁹ etiā ꝓtemplatio leuabat a tra. Sic in btis pnē speculi maria magdalena ⁊ maria egyptiaca factū legim⁹

Sermo

Quid de ipa nra iuuencula tympanistria. Exultauit inqt.i.extra se saltauit spūs me⁹ in deo salutari meo. Sile aliqd sensit aug⁹ q̄ deo loquēs ꝓfitebat. Introducis me aliqñ in affectū quendam inusitatū valde.qui si pficiat nescio quid erit q̄ ista vita nō erit.sed resurgeor. Hec est ascensio in deuz quam petebat q̄ dicebat. Quis dabit mihi pennas sicut colūbe ⁊ volabo ⁊ requiescam? Quo q̄ sunt penne tales? nisi ipa ꝓtēplatio q̄ describit a ꝓtemplatiuo Richardo.qō est liber mentis intuitus in diuina spectacula cum admiratōe suspensus. Vel vt aug⁹ ait. Contemplatio est ad dei inuisibilia salubrit afficiēs animum mentis illustratio vel illuminatio. Vel vt Hug⁹.placet. Contēplatio est viuacitas intelligentie.q̄ cuncta palam habens apta visione cognoscit. Qñ est illud spūs oia scrutat. glo.scrutari facit.etiam pfunda dei. Ad qō reducit illō Ecēs. Lustrans vniūsa in circūitu celestiū.s.terrestriuz ⁊ infernoꝝ pgit spūs. Sequit. ⁊ i suos circulos reuertit. Hoc fit dum ppiam paruitatē defectibilitatēq̄ ꝓsiderat. Hanc ꝓsideratōez sequit lachrymosa deuotio flāte spūsancto. Nā flauit spūs eius ⁊ fluent aq̄. In q̄bus aq̄s lacrimarū se lauat.balneat ⁊ baptisat ꝓtemplant aia quemadmodū dixit ad apl̄os xp̄s. Vos autem baptisabimi spūsancto. Et qñ nihil ita aiam lauat purificat decorat illuminat ⁊ eleuat sic intima cōpunctionis deuotio. Ad hanc sequetur ment illuminatio.noua quedā neomenia.iuxta illud Esa. Non abscōdam vltra faciem meā ab eis eo q̄ effuderim sup eos spūm meum. Hec aūt facies dei plena grāz q̄ est sol iusticie / nulla ratōe videri pōt sine delectatōe. qz dulce lumen ⁊ delectabile est oculi intellige sanis videre solē. Tunc sentit xp̄us ⁊ veritas illius verbi Spūs meus sup mel dulcis. Qō senserat sapiēs qui iocundus exclamabat. O q̄z bonus ⁊ suauis ē domine spūs tuus in nob. Tunc em ꝑm meliorem mentis nre ⁊ ratōis xp̄utē / ineffabilib⁹ ⁊ ignotis ineffabl̄r ⁊ ignote ꝓiungimur ait Diony. Ineffabilit q̄ delectamur dū fit ineffabil̄ summe conuenientis ꝓiunctio. Et qñ eodem dicēte diony sio / diuinus amoz extaticus est ⁊ pfecte amantē sui iuris esse non sinit.sed amati. Ad hanc delectatōz amorosam sequit transformatio Exemplo auri ⁊ argenti qō q̄dem durū est ⁊ solidum sed p xp̄utē ignis calefit ⁊ liquescit ac in aliā mutatur manieiz. vt quālibet formā possit accipe Exemplo p̄terea ferri candētis qō plicabl̄e redditur: naturā induēs ignis. Exemplo rursus aeris luminosi. Exemplū de gutta aq̄.q̄ multo vino mixta ꝓuertit in ipm nō placet. ppter errorē Almerici psius damnati ⁊ aliorū dicentiū aiam ꝓtemplantis in deū ꝓuerti. ⁊ pdere iam esse qō habebat in ppio genere ⁊ hre solū esse ideale in deū. Itaq̄ nō ꝑ mō.sed p̄oribus fit in aio transformatio q̄dam p spūsanctū.sicut notat Apl̄us Nos aūt reuelata facie gl̄az dñi speculātes trāsformamur a claritate in claritatē tanq̄ a dñi spiritu. A claritate fidei / in claritatem cognitōnis. A claritate rōis / in claritatē intelligentie.a claritate in intellectu / in claritatē expimental noticie in affectu. Deinde sequit defectio siue casus q̄ vl extasis. Exemplū de alauda que qñ illumiatur ascendit.ascendēs cantat ⁊ iubilat. cantans obliuiscit sui.⁊ tādem velut stupida vl spasmata cadit.sic Diony. Nos inqt castissimis cōtemplatōib⁹ ⁊ diuinis splendoribꝰ repleti sup apparentiam radiorū.in btis expimentis p excessum mentis deficim⁹. Cōcordit ad ps̄. Defecit in salutare tuū aia mea. Et itex. Defecit caro mea et cor meū.de.cor.mei ⁊ ps mea deus in eternum. Et in ps̄a. Virāt ⁊ deficiūt. Talia sunt sine numero. Hec est p̄ciosa in ꝓspectu dñi mors sctōꝝ eius quā obtinere balaā nisus est dicēs. Moria tur aia mea morte iustorū. O bona mors. suspirat Bern̄.q̄ vitā nō aufert sed mutat in melius. Qñ em̄ formidat luxuria / vbi non sentitur vita Quō hz peccandi potentiā qui transcendit peccandi ꝓsuetudinē. Excedere q̄pe aiaz etsi non a vita saltē a sensu vite necesse est. vt nec vite tem ptatio sentiat. Vtinā frequent hac morte cadā. vt laqueos mortis euadam. nec sentiaz luxurie mortifera blandimēta.nec ire auaricie vl impatientie stimulos.molestias solicitudinū ⁊ curaꝝ mundi delectatōib⁹.corporū similitudinib⁹ non inuolui. Hz hoc plane facit fortis vt mors dilectio.qz sicut aiam mors a corpe.sic animuz dilectio separat a mūdi vanitate. imo ⁊ qñq̄ ab ipo corpe. Legisse memini me / de q̄dā mlere deuota.q̄ ꝑmonem sup transformatōne mentis in deū p dilectōz die penthe.audiens cōcurebat. Prio gemitib⁹ inenarrabilib⁹ suspirūs atq̄ singultibus.q̄ dū culparet ⁊ pulsib⁹ clancul phibe retur a circūstantib⁹ / ne clamoꝝib⁹ suis turbaret audientes.nec hypocrisim ostētaret. tace fatua q̄esce misera. Ipa cōpressa spū velut mustuz silene spiraclo qō lagūculas nouas dirūpit.nō vacape. dirūptis venis ⁊ neruis exprauit. Beata martyr amoris / effecta. q̄ iam canere poterat nedū illud amore langueo. philocapta suz.amo p amorem. Vulnerata charitate ego sum .sed et amore mortua. mortua mihi. ⁊ amato viua.

Rursus defectōz p̄dictam sequit aut cōcomitatur absorptio q̄dam / simplificās ⁊ vniēs cū deo atq̄ suo mō mentē deificās.qñ p̄ditis nris altcritatibus ⁊ ꝓcupiscētijs / curisq̄ conclusis ⁊ sup mūdane explicatis.in diuinū monadē cōgregamur.ait diuinus Diony. Conformiter ad illud eruditoris sui pauli. mortui estis. ⁊ vita vra ab-

scondita est cū xpo in deo. Hec est pax q̄ exupe-
rat oēm sensum. pax quā mūdus dare nō pōt. qz in
mūdo pturā. in me pacē habebitis. ait xps. Si
ra regira in ventrem. in lat⁹. in dorsum. nō alibi
pacem inuenies. nō alibi societatē. Exemplum
est alexander cui totus orb nō sattetatē ꝫ arden
tiorem dñatōis libidinem instillauit. nec erat to
tus orb illi nisi puulus bolus. Sic in auaris. sic
in voluptuosis intellige. q̄d de siliq̄s porcorū q̄
rūt nec possunt satiari. Nōne rabida fames qñ
nec saturat oculus visu/nec auris auditu? Vol⁹
spūs domi est q̄ replet in bonis desiderium nr̄m
q̄ adipe frumenti satiat nos. q̄ dat māna absco
ditum quo ppria pastus eructat. O magnā mi
tudo dulcedinis tue dñe. quā abscondisti timenti
bus te. Hic est calculus filiorū dei hñs nomē
scriptum qđ nemo nouit nisi q̄ accipit. Hic in di
uinam caliginem instar moysi vocat spūs. Hic i
sibilo aure tenuis sentit dñs. Hic i thalamo dor
mit et reqescit salomon pacificus. et beniami ado
lescentulus in mentis excessu. Hic gustat fauus
mell⁹. fauus ppter illuminatōez intellectus. mel
ppter dulcoratōz affectus. Hic moyses mystic⁹
ducit gregem viriū suarum/in interiora deserti
Hic sedet solitarius et leuat se supra se vbi dñs
loquit ad cor eius. Hic dicit Petrus bonuz est
nos hic esse. Et philippus sufficit. et maria mag-
dalena. Vidi dñm et hec dixit mihi. Hic intro-
ducit anima in cellā vinariā vbi bibit ebriam so
brietatem spūs. vbi suspirabūda epithalamiuz
canens vba dimidiat. dilectus me⁹ mihi ait et
ego illi. ego dormio et cor meū vigilat. Hic obte
statur dilectus de dilecta. Adiuro vos filie hie-
rusalem ne suscitetis vel euigilare faciatis dile-
ctam donec ipa velit. Vult aūt dū pōdus amo-
rosum spūalis horologij/cadit/et mentē pcutit/
vocās et insonās ad opus actiue p dilectōe pxi
morū. p quo sit hec tertia et vltima ꝓsideratio.

Tertia consideratio.

Spūs dñi/dum repleuit hoiem incolā orbis
terrarū p plenitudinē redūdātie: ꝓstituit ipsum
fortē et expeditū ad opa vite exteriozis et actiue.
Vidim⁹ ꝫ in maria q̄ post susceptā gr̄e pleni-
tudinem in xpi ꝓceptiōe ptinus fuit in mōtana
cum festinatōe. ministratura elisabeth cogte sue.
Retundit hoc exemplo arrogās begardorū
stulticia. q̄ in talem felibtatem spūs ex ꝓtempla
tione mentiuntur ascendisse. vt non amplius te
neant diuinis obsequi pceptis tanq̄ fuilibus.
Quo z est illd xpi. Si diligitis me mādata mea
custodite. Et pfecto tanto esse humiliorat⁹ ad ser
uiendum pmptior q̄sq̄ debet ex munere cōito se
obligatiorē esse conspicit in reddēda rōe. Nā
cum plenitudo legis sit dilectio. signum vo dile
ctiōis sit exhibitio opis. q̄ non diligit ope pxi-
mum/quō legem impleuit? Proximū attendite
non vitiū non errorē suū. qz q̄ diligit iniq̄tatem
odit aiam opantis eam. Ceterū legim⁹ moy/
sen post q̄z locutus fuerat ei dñs in montis cali/
gine/q̄ ad populi tumultuanti regionē descēde
bat tabulas legis ferens. et ex ꝓtemplatōis inte-
riozis redundantia. facies eius radiosa cornuta
q̄z videbat. Etem̄ sicut lāpas ex lumie. sic corp⁹
totū ex interna ꝓtemplatiōe lucescit pulcrificat
et nitescit. Hic vult⁹ hic oculi hic tota corpis cō
positio diuinū aliq̄d sobriū. modestū. serenuz et
decorū p se ferunt/sed velant faciem hāc hūiles
dicentes. Secretū meū mihi. secre. m. mi. Le
gimus aplm post q̄z raptus in tertiū celuz. audi-
uerat archana vba q̄ non licent homi loq̄. post-
q̄z insup mente excesserat deo et dixerat. Nostra
uersatio in cel⁹ est. hinc tal⁹ et tantus regreditur
ad disponēda cubilia meritorū. ad vbera. ad tu
multus. ad vincula. Vbi q̄d amplius miremur
nescio. vel sublimitatem in ꝓtemplatōe. vl hūili
tatem in actōe. vbi deū quodāmodo ppter deū
deserēs. cupiebat anathema esse a xpo p popl⁹
ad xpm trahendo. Scripsit Chryſ. saluber-
rimum de compūnctōe libz̄. vbi regē dauid mi
ratur et extollit supra modū/qui tal⁹ fuit i actōne
regimis regni cū assiduitate compunctōnis inti
me cuius voces. iste sunt. Tota die ꝓtristat⁹ in-
grediebar. lauabo p singulas noctes lectū meū.
Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte.
Oculi mei sp ad dñz: et talia sine numero p psal
teriū. Verū ꝫ sibi pstabat spūs fortis. q̄ ꝓfortā-
ri petebat dicēs. Redde mihi leticiam salutaris
tui et̄. Sequit ptinens ad actiuā. Docebo ini-
q̄s vias tuas. Vellem dare hic spaciū q̄ sere E
nissimum rhomanorū regem compare liceret in
hac laude/ipi dauid. Cum nāq̄ labor incredibi
lis actiue vite iugiter exercet. In quo nihilomi-
nus spūm deuotōis habitare comptus est p col
locutōes deuotas vsq̄ ad compunctōz lacrimo
saz audientiū. His ocul⁹ vidi et sensi. Exultās
nunc in spū ꝓfiteor tibi pat⁹. q̄ fidel⁹ in actōne la-
boranti q̄ñq̄z plus intime cōpunctōis infundis.
quā nonnul⁹ in ociosa vita/ꝓtemplatiōez hmōi
tota solicitudine industriaq̄z q̄rentib⁹. Ita pat⁹
q̄m sic bñplacitū est añ te. Bñplacitū nō meritū
vt non gloriet añ te stulta psumptio ois carnis
sed q̄ gloriat⁹ in te glorietur. Inuenio pterea de
uoti Bern̄. desideriū tale q̄ gr̄am pdicatōis seu
ministratōnis sic in alios effunderet. nō vt cana
le quod ptinus siccat⁹ feces retinēs. ꝫ vt concha
plena supefluens seu fons viuus ppetua vena
scaturiens. q̄ nec facile turbat⁹. et turbat⁹ ptinus
ad nitorem pristinū redit. Ad q̄d ita q̄rebat sctūs
iste? vt nimirū actio ꝓtemplatōis gr̄am non au-
ferret. Hinc est eiusdē ad fratres documentū q̄
in q̄libet actōe/meminerit illius eccl⁹astice cohor
tatōis Sursū corda. cui tam veracit⁹ q̄z frequē
ter vtinā fieret responsio. Habem⁹ ad dominū.

Tractatus de verbis domini

Quid q Antho. post plenitudinē ꝓtēplatōis in dēcto hauste: ipe neq; ex occursu freq̄nti frm neq; ex circūstantib⁹ turb̄ dū alexandriā q̄q; veniſſet/aliq̄d turbatiōis vel moleſtie ſentire ſe fatebaꝰ? Hoc miratus eſt hilari⁹ ꝙ tāta tāq; ra dicata ſtabilitate anthonij mens imota mānebat aut ſi mouebaꝰ cōtinuo redibat in idipm. Vnaꝰ exemplū ſenſibile de acu nautarū/ affecta p magnetem. q̄ iugiter redit ad poli ſpectū. Hāc ſtabilitatē ꝓtemplatōis in actōe. ⁊ actōis in contemplatōe. fuiſſe crediderim in btis Greg⁹. Bñ dicto ⁊ ſimilib⁹ plurimis. Qd de ipis apoſtolis atq; diſcipul⁹ hodierna die factū nō dubito ꝓpter de martyrib⁹ Laurētio Vincētio ⁊ talibus. venerabil⁹ Richardus ſentit eos in medijs ignibus ad diuina ſuſpenſos feruenti⁹ q̄ fuerant in ſperis. Hoc ſonat illa vox Vincentij. dū vreret corp⁹ machina candēs. Ecce nūc in ſublime agor ⁊ oēs p̄ncipes tuos ſeculo altior o tyranne deſpicto Q autem in xp̄o patiente nō fūat diſpēſatio fuit p nr̄a redemptōe. Alioq̄n delectatio iterior/corporeā oēm abſorbuiſſz triſticiā Rurſus methaphiſicando cuz theologia ꝓſidero/ q̄ ꝙ ſp̄us dñi ſupeffluens repletio ſtabilit aiam in ſp̄ualitate. eo q̄ a materialitate q̄ ſm ariſto. maleficiū opatur/ ipam magis ac magis purgat et elōgat. Hinc fit vt creſcēte hmōi repletiōe ſp̄us dñi/ipa cupiditatis fuitus letifera/ vel ejciaꝰ penit⁹ ſicut in beatis. vel imminuta langueſcat vt in viatoribus pfectis Supaddam⁹ q̄ ſpiritus dñi q̄s repleuerit dños facit. non q̄liūcūq; rerū ſed oim. q̄ia nr̄a ſunt inq̄t apl⁹. Nā q̄ ſp̄ū dei aguntur/hi filij dei. hi liberi ſūt. q⁹ vbi ſpirit⁹ dñi/ibi libtaſ. q̄ ſi filij liberiq; ſunt. heredes eos eſſe p̄ñs eſt. heredes q̄dem dei. coheredes autē xp̄i. Xp̄m ꝙ dñm eſſe oim/multiplici titulo q̄s ambigat? Ac pinde q̄s neget eū coheredib⁹ ſuis oia tribuere abunde ad fruendū vl ad obſequm Vox eſt apoſtoli. Scim⁹ q̄m diligētib⁹ deū oia coopanꝰ in bonū. ⁊ ſic etiam oia aliena mala Attendaꝰ rurſus ꝙ dominiū ſup corpus ppriū. qđ obedit pmpte ſp̄ui ſic repleto. longe excellētius q̄q; viderat Ariſto. cuius tñ hec eſt ſnia. q̄ in virtuoſo oia ꝓſonant ratōi. Vnaꝰ ⁊ ipm dominium ſup exteriora in languoribus curādis. in ſubijcendis demonib⁹ ⁊ generaliꝫ in mirabilib⁹ facien dis ꝓut expedit. vel pſone facienti. vel alijs pro q̄bus fūt. ſicut ordinē nature iam diximus gre ſubditū eſſe. Qđ ſi ita ſenſiſſet Auicen. ponēdo materiā exteriorē ſubditam eſſe rōali aie/ vbi fū dare nitiꝫ magicā naturalez: tolerabili⁹ dixiſſet ſed altera fuit intentio ſua. Colligim⁹ ex pre/miſſis q̄ ad morū mutatōz notabilem in microcoſmo. ſ. in hoibus/ p̄ñs eſt mutatōes in macrocoſmo ꝙ eſt in maiori mundo notabiles fieri. ſic diluuio. ſicut in fulminatōe pentapol peccatric/ ſicut in horrendo ſcelere iudeorū ꝓ nece xp̄i q̄ñ ſol obſcurat⁹ eſt. terra tremuit. petre ſciſſe ſunt. Veniq; q̄d dēpcatio aſſidua motu ſuo poſſit ꝙ ⁊ Jacobus/⁊ eloquia ſacra/⁊ miracla crebra re ſtantur. Hodiernū inter cetera miracula quod orantibus apoſtol⁹ patratū eſt.

Atqui ſolicitat ppter

ꝙ ⁊ ꝓdicta nōnullos mltiplex inq̄ſitōis l' ſtudio ſitas vel curioſitas Hdia q̄ſtio Querūt aliqui/cur mō ſicut olim ſigna eos q̄ credūt non ſequunt vt ꝓpentes tollāt. vt linguis loquantur nouis ⁊c? Rñdet Greg⁹. in ome. euāgelij/ de aſcenſiōe ⁊ apl⁹ dicēs. q⁹ lingue ſunt in ſignū/ nō fidelib⁹ ſed infidelib⁹. Scda qō. Querūt q̄ lis illa fuerit linguarū varietas. an diuſis ſonis eadem lingua reſonabat. Vl an idem ſon⁹ ſe vario mō intelligibilem reddiderit ſicut in audientibus erat varietas? Videl ſcōm magis eſſe probabile. Tertia qō. Amplius q̄rūt ſi donum ꝙ linguarū collatū eſt mlerib⁹ ⁊ marie mr̄i ieſu. ſedentib⁹ ⁊ orantib⁹ in cenaculo cū reliq̄s? Auget difficultatē dictū apl⁹i. qui docere mlerez nō ꝓmittit. Sed aliud eſt qđ lex cōis vetat. aliō qđ priuilegiata ſeu ꝺnata ꝓcedit. Itaq; maria apl⁹orum fuit apl⁹a Quarta qō Amplius queritur ſi in apl⁹or epiſtol⁹ erat doni illius latēs energia vt p legentiū varietate/ſeſe darent intelligi ſicut lingue? ꝙ nō oportuit Quinta qō Que runt amplius. an ſoli apl⁹i darent ꝙ mō viſibili ſp̄uſanctū? pbabile eſt q̄ ſic. Cuius Simon magus oppoſitū putauerit dicēs. date mihi hāc potestatē. Et ꝙ de ſimonia grādis poſſz eſſe declaratio. ꝙ pgim⁹ ad terminū Sexta qō Que rūt alij. ſi hodierna die ſp̄uſſancti repletio cōfirmauit apl⁹os nūc doctoriſatos ſic q̄ peccare nō poſſent vel errare. cū de ꝓpetro dicat paulus q̄ reꝓhenſibil⁹ erat. q⁹ non recte ambulabat ad veritatē euangelij? Gz ꝓcedimus reꝓhēſibilitatē fuiſſe venialē non mortalē Septia qō Sed cur hac die penthecoſtes poti⁹ q̄q; altera dat⁹ eſt ſp̄uſſanctus? Vt. ſ. eius ignea lex noua tunc data retur q̄ñ vetus donata eſt Octaua qō Cur ꝑceſſit repentin⁹ ac vehemens ſonit⁹? Am ſolz ꝙ ſp̄us bonus facere ad humiliatōz. Nona qō ex oppoſito blandit ad arrogantiā Cur cū apoſtol⁹ ⁊ diſcipul⁹ cohabitabāt mlieres. cū a ſanctis p̄ribus poſtmodū cohabitatio talis culpata pbibitaq; eſt? Benē nūc tales in gra cōfirmati. ꝓcedeꝰ ⁊ hmōi cohabitatio. Gz ꝙ rara auis eſt in terris Decia qō Cetez quō dicit ſp̄uſſanct⁹ docuiſſe diſcipl⁹os oēm veritatez. cuz ꝙ ſit approbatuz filij. cum p̄terea multas vitates phantium neſciſſe videaneꝰ. vt geometriā aſtronomiam? Rñdent doctores q̄ ſcriptura ſac⁹ p antonomaſiā dicit eis veritas. In q̄ ſupba cōfunditur nōnullorū garrulitas Undecima qō Solicitat alios inq̄ſitio de ſp̄uſancto Quot ⁊ q̄ ?

ibus modis mittit q̄bus illabit. ⁊ quō ꝓcedit a ꝑre ⁊ filio. ⁊ hic de scismate grecorū plurima. Quō remissionē peccatorū facit spūssanct⁹. Et si deꝯ plenitudo ptātis eccl'astice sine spūsancto gratificante seu sine gr̄a gratuz faciente. qm̄ hic grandis laq̄us hereticorū vt videm⁹ in b ꝯcilio

¶ Duodecia qō ¶ Rursus que ⁊ q̄les sunt irremissibiles in spūmsanctū blaspheme. ⁊ de distinctione donorū inter se a ꝟtutib⁹ btitudinibus ⁊ fructib⁹

¶ Tredecima qō Itē p q̄ sig̃ cognosci tur aduentus spūssancti in mentē. Quib⁹ insup argumētis seu regul' ꝑbant spūs si ex deo sint?

¶ Decimaqrta qō ¶ Deniq; si q̄s posset scire certitudinal'r de se vel altero q̄ habeat spm̄sanctum cū videam⁹ hereticos ꝓmptos ad morien dum plus aliq̄ q̄ fideles catholicos ⁊ vñ ꝓcedit b. Videl' em̄ q̄nq; in ipis hereticis gaudiuz ad mortē. ꝟ autdum efferū plenū desperatois et interne ꝟsolatiois vacuū. In ipis ꝟo catholicl martyrib⁹ gaudiū est charitate ꝟditū. hūile. patiens benignū. plenū spe arq; fiducia. interi⁹ sua uiter ꝟsolante

¶ Alia magis ⁊ magis occurrebant speculatiue tractanda. ꝟ aliud tps ⁊ alium locū expostulāt. Ipa tetigisse satis fuerit.

¶ Ft ntamus tandē in oꝛone ⁊ aduentū spūssancti in nos dep̄cantes dicam⁹ eidē. Veni sancte spūs. qm̄ in die bona venim⁹ ad te. reple tuorū corda fideliū. ⁊ tui amoris in eis ignē accēde. quē ignē misit dñs in terraz ⁊ voluit vehemēt accendi. vt celestibus desideriis accēsi. fontē vite sitiam⁹ ⁊ ad ipm̄ veniam⁹. ꝑstante eo q̄ est bñdict⁹ in secula. Amen.

¶ Qm̄ dies penthecostes dies est iubileus gr̄e remissionis ⁊ indulgentie. rōnabiliter indulgētias nūciari solitas denuncio.

¶ Explicit ꝟmo factus corā cōcilio Cōstañ. ꝑ dñm Cancellariū parisien. In die sancto penthe. vij. Julij. Anno domi. M.cccc.xvj.

Incipit tractatus p

a utilis ⁊ valde notabilis eiusdem mgr̄i Joh. de Gerson de p̄sentibus domi iesu verbis.

Venite ad me oēs q̄ laboratis ⁊ onerati estis ⁊ relīq. Salutare nob est fratres charissimi cū oi veneratōe p̄dicare cū nulla tñ possim⁹ ratiōe cōꝑhendere/magnū b pietatis sac̄mentū qđ manifestū est in carne ⁊ apparuit i mū do q̄ vicz ihs xp̄s venit in hūc mōm peccatores saluos facere ⁊ q̄rere qđ perat. Venit aūt non qual'erat a p̄ncipio creator ⁊ iudex oim seculoz sed qual'nob congruebat. sicut speciosus forma ꝑ filijs hoim. ita copiosus ⁊ diues in misc̄dia. super oēs q̄ inuocant illū. Venit tanq̄ saluator ꝓditis. redēptor ꝓ captiuis. rex ꝓ militib⁹. dñs ꝓ suis. diues ꝓ paupibus. medicus ꝓ egrotis vbi sicut nullū ab infirmitate liberū inuenit. ita ꝓ saluatōne oim aduenit. Venit flos florū dux morū. venie vena. fons pietatis ⁊ gr̄e. patēs domui iacob/in absolutōz peccatorū ⁊ mēstruate. Venit tanq̄ doctor bonus. mgr̄ pius. p̄dicator veritatis ⁊ misc̄die. misis ⁊ humil' corde. Venit de solio maiestatis de sinu dei p̄ris. ⁊ quod ibi hauserat de fonte pietatis/b eructauit nob.

Et q̄d b esse potuit nisi charitas? Ipa est q̄ sola cōmouit viscera misc̄die dei nr̄i/ q̄ mitteret nob liberatorē ⁊ ꝓpugnatorē q̄ liberaret nos de fortitute diaboli q̄ opꝛessi eram⁹. Testat' b apl's vbi ait. Propter nimiā charitatē suā q̄ dilexit nos/ deus p̄ filiū suū misit. Item. ꝓpio filio suo nō pepcit. Hac charitate sua vrgēte dei filius venit de celo. hac vrgente suspēdi se p̄misit in lig̃ hac vrgente descendit vt suos educeret q̄ captiui tenebāt in inferno. Hāc ipe ⁊ ꝟbo docuit. ⁊ exemplo ꝯfirmauit. ⁊ ꝓpꝛij sanguis effusiōe signauit. Hāc significauit ⁊ loco. Verbo docuit cū dixit. Diligite inimicos vr̄os ⁊c. Exemplo cōfirmauit. cū in cruce pendens ꝑ suis etiā crucifixoribus oꝛauit. P̄r̄ inquiens ignosce illis q̄z nesciūt q̄d faciūt. Sanguis effusione ꝯfirmauit eaz. q̄z posuit aiaz suā ꝓ ouibus suis. ⁊ p suo grege pius pastor mori dignatus est. Designauit eā ⁊ loco cū diceret. Venite ad me oēs q̄ laboratis et onerati estis. Locus q̄ caritatis ipe est

¶ Sz discerne. vtrū sue b est diuine an nr̄e? Si dicamus sue nulli b dubiū est. In ipo em̄ habitat ois plenitudo diuinitatis corꝑal'r. Si diuinitatis: ⁊ charitatis. Nam de⁹ charitas est. Si dicam⁹ nr̄e/cōstat q̄z charitatis nr̄e locus ipe est Quis em̄ magis ꝓximus est saucio aut q̄s magis diligi merebitur ab ipo q̄z samarit⁹ q̄ curauit eū vino ⁊ oleo Ad eundē q̄ locū q̄si ad idē centrū ꝯcurrit ex oipte/diuina charitas ⁊ hūana. vt recte sit ipe mediator dei ⁊ hoim. hō xp̄s ihs

¶ Qđ eleganter designat ꝟuentus ille dñi ⁊ moysi in summitate montis synai. cū legit dñm in montē descendisse. ⁊ moysen ascēdisse ad eū. Quid ꝓ mōtē istuz nisi hō ille significat assumpt⁹ a ꝟbo in vnitate p̄sone? Sed dñs supra montē descēdit. quia vt hoiem assumeret q̄si a summo celi fastigio diuina se dignatio inclinauit. ¶ Moyses aūt elect⁹ domi ascendit. q̄z ois electoz deuotio/ad redēptozem nr̄m se subleuat. vt ad intuitū dei ꝓtingat

¶ Illud q̄z qđ de hester regina legit huic simile opitulari vid̄z. Rogatura hester ꝓ ꝓp̄lo suo accedit ad regē sedentē in throno. Videt gl'am ei⁹ ⁊ corruit. sed eleuat ⁊ osculat ꝟgam aureā. quaz ille tenebat manu. Rex sedēs in throno/est de⁹ pat. cunctis iudiciaria ptāte p̄sidens Regina eccl'az sanctā designat. q̄ ꝓ filijs suis oibus vicz fidelibus deū p̄rem interpellat. Sed gl'az regis videns regina corruit. q̄z maiestatē diuinitatis considerans eccl'a expauescit. Eamq; rex eleuat/ ⁊ ꝟgaz auream ad ipam extēdit. q̄z vt eccl'am suā oipotēs de⁹ ad ꝓtemplatōz diuinitatis sue exaltet. neces

se est vt pauidā ꝑpus p amorē incarnatōis filij sui corroboret. ℣ autē p ỽgam hūanitas xp̄i desi/
B gnet habem⁹ in psal. sic. Virgam ỽtu. t. ꝛc. Ac si apte dicat. Hūanitatez tuā o xp̄e q̄ es virtus p̄ris/nasci faciet dñs ex iudaico pl'o. Que ỽga bñ aurea dr. qz xp̄i hūanitas splēdore sapie singularis/rutilare credit. Rex g̃ ỽgam/māu tenet sed eā regina oscūlat. qz hūanitatē quā deus p̄ sibi in psona filij vnīēs q̄si manu strinxit. hāc ecclesia fideliū ꝓfessionis sue labijs dulcit/tangit.
¶ Ad hūc igit̄ locū charitatis ℔ est ad scip̄am. charitas ipa nos vocat vt in charitate radicati ꝛ fundati/charitatē teneamus/ ꝛ charitatē diligamus. Dicit g̃. Venite ad me. o. q̄ la. Vox ista est vocantis. inuitātis. suadentis. hortātis. rogantis. ꝛ ℔ totū p nostra salute. Cū em̄ bonorū nr̄or non egeat vult tñ suā nob demōstrare caritatez ꝛ btitudinem cōicare. Inde est q nos vocat ad regnū. inuitat ad ꝓuiuū. qđ electis oib⁹ patum est ab origie mōi. Vocat elegantos. inuitat teiunos. suadet volentib⁹. iubet nolentibus. hortat lassos. cogit inuitos. oibus g̃ in cōe dicit Venite ad me om. ꝛc. ¶ O q̄ stupēda pietas. q̄ mira dei dignatio. quem rogare debuim⁹ vt nos recipe dignaret. ab ipo rogamur vt ad eu⁹ venire dignemur. Qua in re q̄d aliud q̄ ꝑma illa gr̃a quam nullus hoim ꝑmereri pōt/ cōmendatur? Prima gr̃am dico. q̄ p̄fidos ꝛ nō credentes reducit ad fidē. puersos ꝛ male viuētes conuertit ad religion ez. ptesos ꝛ negligentes accēdit ad deuotōz Ipa est g̃tuitum bñficiū dei ꝓfluens ex illa ineffabili benignitate dñi ihu. ꝛ ex intimis viscerib⁹ charitatis ei⁹. Ipa est cui nulla scelera horrida. nulla peccata mag̃. nulla cōsuetudinum vincula dura. nulla difficultatum claustra inuia sunt. Ipa nos p̄uenit vt bonū velim⁹ Ipa subsequit vt possim⁹ Ipa stantes roborat ne cadant. Ipa currentes expedit vt alacrius currant. Ipa iacentes cōpellit vt surgāt de lacu miserie ꝛ de luto fecis. Ipa q̄driduanū mortuū non solū resuscitat. sed ei⁹ etiā sorores. i. aie effectus ꝓcitat. vt p fratre resuscitando intercedāt Ipam nulla volūtas. nullū meritū. deuotio nulla p̄cedit. ℔ sponte venit. indebita veit. ac p hoc totū hoiem iure vendicat sibi. Oportet nāq vt accepto dei bñficio tam gratuito ꝛ tam mag̃/ vt totū hoiem innouauerit. ꝛ q̄si alterādo ipm mutauerit. Ex eo qđ erat in id qđ añ nō erat. ℔ ē de iniusto iniustū. de nō sancto in sanctū. de peccatore i nocentē. totū ꝛ ea toto se hō ad gr̃as repēdendas ꝓuertat. ꝛ neq̄q̄ gr̃e dei ingt⁹ ꝑmaneat
Gratū aūt veracit̄ existere est ad bōa agenda se incessant̄ exercere. Minus em̄ grat⁹ esse ꝓuincitur. quisq̄s mādatis eius q̄ gr̃am dedit/ adhuc
L reluctat̄. ¶ Sed si ois nr̄a gr̃arum actio. dei est dona bñficijs laudatio. de dādis adhuc siue in hac vita siue in futura q̄ inibi erit spes ꝛ fiducia

Quib⁹ deniq̄ meritis ꝓ gr̃am de malo custodiā in bono ꝓstantiā. fīnē bonū ꝛ vitā eternā. Neq̄ em̄ dabunt imerito ℔ vnō iam mereri ea possim nō video. Sz scio q̄d faciā. Accepto fm̄ ꝑpbaz spū gr̃e ꝛ p̄cum. gr̃e vt bōa inchoem. p̄cuz vt assiduis deo p̄cib⁹ inchoata cōmendem. exindeiā ordiar facere mihi amicos p̄cib⁹ indefessis q̄ me recipiāt in eterna tabnacula. Quid em̄ si siue alienis siue ꝑpꝛijs meritis adipiscar dūmō adipiscar regnū celorū. Surgā ꝓinde ꝛ circūibo ciuitatem. q̄ram sicubi inueniā virū iustū ꝛ sanctuz bonis pollentē moribus. placētē deo sanctū dilectum. Ipius me oroib⁹ cōmendabo. vt quod meis meritis nō valeo/ei⁹ assequr ꝓcinio Que ram debinc in milib⁹ aiaz sanctaz si vspiā inuenire potuero spōsaz dñi mei. amicā regis eterni. Ipi me potissimū cōmendabo ipi adherebo/ ℔ ꝛ obsequar adolescētul'ei⁹ vt indignitas mea q̄ p se iuste despicit. illaz q̄ sponse familiarel sūt/ meritis ꝓuebat. ¶ Egrediar aūt adhuc ꝛ ꝓtuebor celestē illā curiā. ꝓuentus illos sanctissimos qui assistunt dñatori vniūse terre ꝛ hinc q̄dē letant illi beatoz spūum ordines. illinc ỽo gaudēt aie sctōz q̄ xp̄i vestigia sunt secuti q̄s in septē gradibus sacrosancta distinguit eccl'a. Clamabo ita ad eos p die ꝛ noctē. orabo p me ꝛ p aicis meis postulans vt intercessiōes sanctaz oim celestiū ỽtutum ꝛ sanctoz p̄riarchaz ꝛ cetera vbiq̄ sentiam⁹. Invocabo nihilomin⁹ singulos q̄sq̄ sanctorū speciali⁹. quorū mihi ꝛ noticia maior ꝛ memoria crebrior ꝛ intercessio assuetior est. nam sic de claritate ꝛ gl'a/ita de pietate. miscōia ꝛ caritate oim mihi ꝓstat. vtputo q̄ etiā gaudēt sup vno peccatore pniam agente. ¶ Ecce aūt sup omnes gl'am sanctoz sup oēs chorōs angelorū exaltatam ꝓsidero sanctā dei genitricē Mariā. perditorum repatricē. exulū reductricē. mīrem ꝛ dñaz oim xp̄ianoz. Hec est illa gl'osa ꝛ felix maria. q̄ in ipo sacratissimo sancte trinitatis triclinio assistit. pata votis poscentiū. tanto potētior ad intuendū q̄to p̄tior ad intuendū ipm̄ fontē misericordie. Ad hāc igit̄ medullitus ꝓfugiaz. ad ipam tota ỽtute clamabo ad ipam. suspirabo gemens ꝛ flens in hac lacrimaz valle. sciēs qz potens est ꝛ efficax apud dñatorem celi ꝛ terre. ꝛ si locuta fuerit ꝑ me ỽbuz nihil est qđ possit ei denegare dilectissim⁹ filius ei⁹. ¶ Licet adhuc mētis oculos attollere. ac de ꝓfundo laci ꝛ de luto fecis. q̄litercūq̄ aciem dirigere in illū inc̄ōphensibile diuine claritatis archanū. ꝛ ꝓsiderare diligent̄ vtrū ne etiam ibi sit/ imo ne vt ibi desit q̄ ꝑ me intercedere possit. Tres illic ꝓtueor i vna deitate psonas indiuisas in essentia. indifferentes in potētia. pares in ỽtute. eq̄les in benignitate. Et cū psonarū nulla sit posterior alia. nil'a inferior aut indignior. duas tñ ex eis filiū vicz ꝛ spūm̄ sanctū agnosco intercedere ꝑ me miro ꝛ i:

effabili mõ. ad deum pr̃em oipotentẽ. Unde et vtercꝫ aduocati nomen obtinuit. testãte ipa veritate ⁊ dicente de spũsancto. Rogabo patrem meũ ⁊ aliũ paclitũ dabit vob spũm veritatis Et item alio loco dicit scr̃tura de filio. Aduocatum habem⁹ apud pr̃em ihm xp̃m iustũ Qui autez idem filius intercedat p nob sic asserit apostol⁹ Xp̃s ihs q̃ est ad dexteram pr̃is. q̃ etiã interpellat p nob. Justum em̃ est vt medicus p egrotũ. aduocatus p derelictis. frat̃ p fratrib⁹. caput p membris. põtifex p pplo suo interpellet. Uenite ad me oẽs ⁊c. Jp̃m xo ad pr̃em p nob interpellare est. cicatrices ⁊ q̃le gen⁹ mortis sustinuit p nob paterno vultui q̃si cõmemorãdo incessabr̃ demonstrare. Qui itẽ spũs oret p nobis sic dic̃ apl's. Sibr̃ aũt ⁊ spũs adiuuat infirmitates nr̃as Nam q̃d oremus sicut oportet nescim⁹. sed ipse spũs postulat p nob gemitibus inenarrabilib⁹ Et alibi. Spũsanctus deũ postulat pro sanctis Jp̃m xo p nob postulare ⁊ ineffabr̃ gemere. ẽ fũdimus deo pr̃i ⁊ filio ac sibi: ineffabr̃ acceptabiles reddere. Ecce p me orat omis eccl'a sanctorũ. p me orant oẽs chori angelorũ. p me intercedit pissima xpi mr̃ Maria mr̃i salus ⁊ dña. pro me interpellat vnigenit⁹ dei filius. p me postulat spũsanctus. ⁊ solus pr̃ poterit aduersum me claudere viscera miscõie sue. Absit Eius q̃pe natura bonitas. eius opus miscõia est. ei⁹ naturale ⁊ ꝓpium est misereri sp ⁊ pcere. Jp̃i⁹ deni/q̃ vox est illa ad moysen. Clamabũt inquit ad me. ⁊ ego exaudiam eos. qr̃ miscors sum. Certe cũ tales ac tantos habeam pr̃onos ⁊ aduocatos intercessores ⁊ adiutores. quẽ timebo: Nõne dignus ero. vel poti⁹ nõne ipi digni erũt vt p eos ⁊ ꝓpter eos obtineam quãcũ q̃ petiero gratiam. ⁊ gr̃am p gr̃a. Supna etem̃ pietas que p̃mam gr̃am dedit. i. bonũ velle. dabit ⁊ pficere p bona volũtate. i. gr̃am p gr̃a. scdam. p ꝓma. ad/dat ⁊ pseuerantiã. i. gr̃am tertiã p scda. ⁊ ita misericordia ei⁹ subsequet̃ me oib⁹ dieb⁹ vite mee. Ad extremũ xo gr̃am ⁊ gl'am dabit dns. gratiã boni finis. gl'am eterne btitudinis Ubi notandum q̃ vna q̃libet bona opatio nr̃a: ⁊ regtiatoria est ꝓteritorũ/⁊ meritoria futurorũ/dei dono rum futurorũ inq̃ tam in pr̃nti q̃ in futura vita. Nõ satis exp̃mere videt̃ psal'. lxix. titulus qui iscribit̃ psalmus dauid in rememoratõe q̃ saluũ fecit eum dns. Psalmus bonã opatõnez significat. que opatio fieri dicit̃ in rememoratõe q̃ saluum eum fecit dns. i. in gr̃a ⁊ actõe. In cuius tñ psalmi fine scriptũ ẽ Adiutor meus ⁊ liberator meus es tu. adiutor vicz ad gr̃az. liberatora corruptione ad gl'am capescendã. Sicut ḡ peccatũ aliqõ/pena est peccati p̃cedentis/⁊ causa subsequentis/ita e regione xtus est donũ xtutis precedentis/⁊ causa subsequentis. ⁊ nibilominus vtriusq̃ tam virtutis vicz q̃ peccati retributiõ manet in eternũ. Ecce q̃bus meritis ⁊ q̃bus modis obtinere possum regnũ celorũ Sed obstet fortassis antiquus ille aduersarius. ⁊ calũniabitur iniustũ esse vt alienis p̃cibus ⁊ nõ propr̃iis operibus quisq̃ saluet̃. Ad xpi istud fateor expauescerẽ. nisi magna mea merita recogi/scerem. Habeo aũt duo merita magna ⁊ valida ⁊ merito p his ingrediar in locum tabnaculi admirabilis vsq̃ ad domũ dei Et p̃mum q̃dez est domi mei passio. Secundũ xpi mei est. ⁊ ipi⁹ opatio. etiam si minimũ q̃d opatus fuero. Etiã si vel vnum in fine vite gemitum edidero. Qua cũq̃ inq̃t hora peccator ingemuerit saluus erit. Primũ opus opatus est dns meus p me ⁊ sine me. ⁊ quia merito eius ipe nõ eguit/mihi dedit. Secundũ opus operat̃ mecũ ⁊ in me ⁊ eius meritum mihi totũ dat. ac p eo ⁊ pmiũ dabit. Atq̃ ita verũ est q̃ electi deo dicunt Omia em̃ opera nostra opatus es nobis. Primũ meritũ ianuaz mihi regni celestis reserat. secundũ in beatitudine sedem collocat Ze p̃mo scriptuz est. Occisus es ⁊ redemisti nos deo in sanguine tuo/⁊ fecisti nos deo nostro regnũ ⁊ sacerdotes ⁊ regnabunt sup terrã/terrã vticꝫ viuentiũ. Item xp̃us p peccatis nostris mortuus est. iustus p iniust⁹ vt nos offerret deo. Et mgr̃ Petrus in sentẽtijs Non potuit patefieri regni aditus. ⁊ fieri salus nisi p mortem vnigeniti cuius tãta fuit hũilitas ⁊ patia. vt merito eius patuerit in eũ credẽtib⁹ regni aditus Ze scdo scriptum est. Unus q̃sq̃ ꝓpriam mercedẽ accipiet ꝑm suum laborem. Et alibi. Dis miscõia locũ vnicuiq̃ tribuit ꝑm meritũ operũ suorũ ⁊ ꝑm intellectũ pegrinatõis eius. Bñ aũt dicit̃ ꝑm intellectũ pegriatõis ei⁹. qr̃ ꝑm magis aut minus se hic pegrinũ q̃sq̃ esse intelligit. ⁊ iuxta intellectũ/verã patriaz inq̃rit hoc ꝑm magis aut minus in regno claritatis habebit. Attamẽ q̃ vl' vltimus erit in regno (vtpote qui illud sibi conq̃sierit vno solo gemitu vel vno aque frigide potu) scimus q̃ tantã gl'az habebit q̃tam nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hois ascendit. Quid aũt putas illi erit q̃ a p̃mo mane in vinea dmi laborans sustinuit pondus diei ⁊ estus ⁊ in celo reposuit sudores suos: Hoc inestimabile est. Cum ḡ mihi merita ad regni aptõz. supetant ⁊ ad sedis collocationẽ. q̃d est iam vnde desperare habeã p̃sertim cum ad thronũ gl'e tantis intercessorib⁹ quãtos supra memorati fultus accedam. Hoc in me fratres ex voce cuiuslibet electi ⁊ dilecti deo nõ p̃sumptuosa arrogantia. sed pia ⁊ humili confidentia transfiguraui. que me indicta sequantur ignorans. sed de diuina miscõia non desperans Non em̃ his puenturũ me diffinio q̃ q̃dem solus nouit deus. sed modũ p̃scribo quo puenire debeat omis dei electus. Hec et his silia diabo-

lo temptanti ⁊ peccatū sue diffidentie vel desperatiōis ingerere volenti soleo rñdere. ne qñ pre ualeat inimicus meus sup me. At si qñ me cogitatio in cōspectu diuine maiestatis rapuerit ibi certe longe aliter ꝓcedo. qz tunc me puluerez cineremq; esse recognosco. Tunc me peccatorem miserrimū ⁊ supplicio dignissimū ꝓfiteor et cum omni reuerentia veniā deꝑcor. Tunc quasi sup terrā sto ⁊ alas submitto quas in altercatōe diaboli q̄si in celo volans extensas teneo. vt semp ⁊ corā diabolo erect⁹ inueniar. ⁊ humil' corazꝫ deo

Nūc aūt ad exponēda ꝟba dñica reūtamur. Uenite inq̄t ad me omēs qui la. ⁊ one. estis ⁊c. Quid dulcius nob hac voce domi vocantis et inuitantis nos fratres charissimi. Videam⁹ igitur fratres vocatōnem nr̄am. seq̄mur vocantez vt mereamur eū q̄ nos vocauit in regno suo videre. Sed quid agimus: Nunq̄d vocationum modos ꝓtermittim⁹? minime. Nam vtilitatē nō modicū afferunt. si sciant. Sunt ꝟo tres modi quibus a dño vocamur. ⁊ ad dñm vocamur. Afflictio. cōmonitio. inspiratio. Cōmonitio fit extrinsecus. inspiratio aūt intrinsecus. afflictio ꝟo vtrobiq;. Afflictio tñ alia fit in rebus alia in corpe. alia in mente. Afflictio in rebus est paupertas. afflictio in corpe infirmitas. afflictio in mente puersitas. Nunc de singul' videamus. Sūt nempe nōnulli qui in hoc mūdo nihil diuitiarū habent. Sunt qui hoc ipm qō habent ampliare volūt ⁊ non valēt. Curis vtriq; laborib⁹ arden ter insistūt. omni studio acq̄rendis reb⁹ insuiūt ⁊ tñ casso labore deficiunt. Nichil in mūdo ꝓter ꝓsperitates ⁊ glorias q̄runt. ⁊ nihil in mōdo pre ter adūsitates ⁊ molestias inueniūt. Cūq; negocientur ⁊ deuiant. conenē surgere ⁊ sp cadant. tanto facilius qñq; ad dñm ꝓuertunē. quāto in rebus mūdi nunq; ꝓsperanē. Sunt alij qui repentina infirmitate correpti vel longa egritudie ꝑssi. eo celerius ad sanitatez cordis redeūt. quo de sanitate corpis q̄si desperati sunt. Generale nanq; est oibus vt cū infirmari ceperint/ tūc sancti esse vel fuisse velint. ⁊ tunc deū inuocare incipiunt quem ꝑus audire nolebāt etiā vocantem. Hinc ꝑ psal. dicit. Multiplicate sunt infirmitates eorū postea acceleraverūt. Hos ad bonū sua pauptas. illos sua ꝓducit infirmitas. qui si paupes ⁊ infirmi nō fuissent/ in malo suo fortas sis sp durarent. Quos apte puer ille egypti⁹ si/gnificat. q̄ cum ex amalechitibus ciuitatem dauid deꝑdantib⁹ venerat. sed eisdem cum p̄da reuertentib⁹ eger in via remansit. ⁊ p triduum nihil oīno cibi vel pot⁹ gustauerat. Quem dauid reperit ⁊ cibū ⁊ potū tribuit ⁊ eius ducatu hostes interfecit. Amalechite ciuitatem dauid destruūt. qñ seculi hui⁹ amatores imaginem dei in semetipis ꝑ prava opa polluunt. Cū p̄da reuertuntur qñ etiā in mala sua opatōe ꝓsperāt. Puer egyptius eger in via remanet cū peccator alliq̄s a seculi felicitatibus multimoda adūsitate repellit. Tribus diebus puer ille incibatus remānsit. Per tres dies significari videnē tres ꝓsperitatum species. q̄s amatores mūdi ad cumulum damnatōis sue plerūq; sortiunē. dignitas. ſ. nobilitas ⁊ diuitie. Puer ḡ ieiunus remanet cum peccator dignitatem. nobilitatē ⁊ diuitias quibus delectari possit non habet. Quem Dauid reperit. ciboq; ac potu reficit. qz hmōi peccatorem christus mīficordit ad se trahit. eiq; suauel delitias impartit. Cum ꝟo dauid exercitus sui ducem constituit. quia nonnūq; contigit vt homo q̄ paup in seculo fuerat. locum reginimis inter religiosos acciplat. Qui eos ⁊ a q̄bus despectus fuerat interficit cūgladio ꝟbo dei exerto. lubricos quosq; ⁊ carnales q̄bus in mundo equari non potuit/ a prava sua opatōe verbis ⁊ exēplis occidit. Sic nimirū omnipotēs deus frequenter ⁊ quasi ex ꝓsuetudine pietatis sue/ stulta mundi eligit. vt confundat sapientes. ⁊ infirma mundi eligit vt cōfundat fortia. ⁊ ignobilia ⁊ contemptibilia eligit ⁊ ea q̄ non sunt. vt ea q̄ sunt destruat. Hinc in pabola veritatis dicit Exi cito in plateas ⁊ vicos ciuitatis. ⁊ paupes ac debiles. cecos ⁊ claudos compelle intrare Qui aūt sint paupes ⁊ debiles iam satis dictuz est. Videamus modo qui sint ceci ⁊ claudi. Ceci ⁊ claudi videnē mihi ꝓtinere ad tertiaz afflictionis spēm. quam supra distinguēdo nominauimus puersitatem Quare aūt duplici signatur nomine? puto ꝓpter duo genera hominū seculariū vicz ⁊ claustraliū. Ceci sunt q̄ lumen veritatis non videnē nec videre appetunt. Claudi sunt ⁊ non ceci qui lumen veritatis q̄dem videt sed corruptōis sue pondere contracti. rectos in opatione gressus figere non valēt. Per cecos secundares accipe. qui oculo ratōis carentes ⁊ suaz sensualitatem sequētes nescierūt neq; intellexerunt in tenebris ambulant. ⁊ nolunt intelligere vt bene agant/ Per claudos claustrales intellige. qui assidua lectōe ⁊ iugi meditatōe edocti vident. id est discernunt inter bonum ⁊ malum. inter sanctum ⁊ ꝓphanum. sed tamen captiui ducuntur in legem peccati ac per hoc claudicant i vijs domi. Quomō autē hos vel illos ad deū sua trahit puersitas? Quid ꝟo est peruersitas? Et nunq̄d puersitas est afflictio? Breuiē accipe Peruersitas in hoc loco est mala ꝓscia. Hanc ꝑ uersitatem afflictōz esse nullus ignorat. nisi qui stimulos mordentis pungētis ⁊ tumultuanti cōscie non sentit. Quid itaq; tam ad aratrū trahēdum ⁊ retro nō aspiciendū q̄ pungens ꝓscie stimulus vrget: durū est ꝫ hūc stimulū calcitrare. Nunq; pacem ⁊ salutē habet q̄ recalcitrat ꝫ contundit ⁊ ꝓfundit ꝓcutit ⁊ affligit donec acquiescat. Conscientiā sequere si vis saluus esse Qui

sequit eā. nec errare poterit nec timere. Qui nō sequit ipe sibi testimoniū reddit q damnat? sit conscientia em̄ sua iudicabit eum in nouissimo die. Inspiciamus tamen p exempla si placet. q̄liter ad conuersionē ducat quēcq̄ mala ꝓscientia. Contingit plerūq̄ vt secularīū alios mole ḡuatus criminū. qui nunq̄ voluit peccatis ponere modum. sed grauatus est in malicia ꝛ semp prevaluit in vanitate sua. tandem aliquādo ad cor redeat. ꝛ ipam nimiam ꝓuersitatem ꝛ ꝓuersam nimietatē sceleru suoz horrere incipiat. Cumq̄ ceperit cogitare mala que gessit ꝛ mala que meruit. q̄ execrandus sit coram deo. ꝛ q̄ damnandus coram mundo. q̄ districtus iudex veniat ꝛ q̄ terribiliter peccatores puniat. Cum h inquā ꝛ his similia reuoluere ꝛ replicare sibi cepit in corde suo/quanta putas vndarū flumia sup cōscientie nauem tunc irruāt? Quidni conquasset ꝛ confringat ꝓcellis salubriter furentib⁹ nauis illa. ꝛ peat a via sua pessima ꝛ a vita sua nequissima vt eo resipiscat ꝛ reuiuiscat melius quo salubrius perijt. Hinc pater ad filiū stulte iracūdū Frater tuus mortuus erat ꝛ reuixit pierat et inuentus est. Hic ergo talis cū ad ꝓuersionem venerit eo ꝓpensius semp satagit deo seruire. quo se meminit nequius cecidisse. sicq̄ fit vt sua eux ꝓuersitas apud deū ꝓmoueat. dum eū sp acriori penitētia deplorat. Contingit itē q claustralium alios spū pulsatus inuidie vel ire. curiositatis vel inepte leticie seu alterius cuiuslibet vitij. dum resistere neglexerit. ꝛ longa dissimulatione assuefactus i vicio. vires auxerit inimico. ꝑmittente deo cadat in culpam luxurie vel alicuius grauioris. Solet nāq̄ superna districtio peccatū aliquotiens punire peccato. vt q̄ in sordibus est/sordescat adhuc. ꝛ sit supra modum peccās peccatū. qui diuinum ꝓmitus noluit seruare mandatū. Nō tamen et in electis occasio ē correctōnis. ꝛ in reprobis cumulus damnationis. Cum igit hō qui hmōi est. reatū suū videt. nonne angit ꝛ affligit a ꝓpria consca cōuictus ꝛ confusus. Nonne tandē confusio illa adducet iusticiā. ꝛ afflictio talis alleuiabit conscientiam? Corriget eādem maius peccatū. qđ est pena p̄cedentiū vitioru. ꝛ occasiōe illius corriget et leuioza vitia que fuerūt causa illius peccati. Sic nimirū mirabiliter cuncta disponēte deo. electis suis omia cooperant in bonū. non solū bona. sz ꝛ mala que faciūt. qz qui stando segnes esse poterāt/cadere ꝑmittunt vt feruentes fiāt ꝛ magis cecidisse q̄ stetisse ꝓdest. cū damnū ruine luctibus vberioribus recōpensent. Jam vo scōs diuinarū vocationū modus est (vt supra dixi⁹) cōmonitio. quam triplicit fieri diffinim⁹. Fit ei cōmonitio p miracula signoru. p exēpla bonoz ꝛ p ꝟba doctoruz. Doctores aūt in hoc loco accipimus omnes cuiuscūq̄ etatis vel ordinis a q̄ bus ꝟbum salutis audimus. Per miracla igitur vocant qui exhibito vel in se vel in alijs visibili miraculo ꝓuertunt ad dominuz. In se vt cecus natus. In alijs. vt Nicodemus q̄ venit ad ihm nocte. Nemo em̄ inquit potest hec signa facere que tu facis. In se quipe nullum recepisse signum inuenit. Per exempla vocant. q̄ ad aspectum vel auditū siue etiam ad memoriā alicuius viri religiosi ex his quos p̄sens adhuc seculum in carne retinet/vel futurū iā exutos corpore suscepit/animo accendit atq̄ ꝟtutes q̄bus illū effulsisse meminit ꝑ viribus imitari ꝓponit. Per ꝟba doctoru vocant. qui viua voce p̄dicantium edificant ꝛ ad celeste edificiū coaptātur. O q̄ miranda ꝛ tremenda super nos est dei dispensatio. in hoc vocatōnis articulo. Eniuc/ro/multis datur verbum p̄dicatōnis bono suo multis datur malo suo. Sic ꝛ multis subtrahit bono suo. ꝛ multis subtrahitur malo suo. Illis datur bono suo. qui cum gaudio suscipiunt verbum/ ꝛ fructum afferūt in patientia. Illi datur malo suo. qui audiūt volūtatem domi/ ꝛ nō curant facere digna. Illis subtrahit bono suo. qui possent exinde nisi subtraheret supbire vel fastidire aut etiam contemnere. ac p hoc ḡuius iudiciū incurrere. Illis subtrahit malo suo qui vel ꝓpter sua vel ꝓpter aliena peccata illud audire nō merent. qui si audiret a sua fortassis prauitate corrigerent. O q̄ infelices sunt q̄ verbum dei audire non possunt. o q̄ infeliciores q̄ etiam nolunt. o q̄ infelicissimi q̄ ꝛ oderunt. De ꝑmis scriptum est. impedimenta mundi fecerūt eos miseros. De secūdis. populus em̄ ad iracūdiam ꝓuocans est. ꝛ filij mendaces. filij nolentes audire legem dei. De tertijs. Insipientes et maligni oderunt sapientiam. Et iterū. Despexistis omne consilium meū. Primi iudicabunt vt negligentes serui. secundi vt cōtumaces domestici. tertij vt contemnentes inimici. Primis quilibet homo loqui potest absq̄ scrupulo. Secundis nullus ex facili debet nisi qui vel ꝓpter amicitiam aut affinitatem aut aliquid huiusmodi se ab eis exaudiri ꝓsumit. Si enim me non exaudiri considero/reus ero si margaritas ante porcos sparsero. Tertijs qui verbum dei subtrahit. male non facit. quia ex hoc saluti eorum prouidet. quam etsi ex toto efficere non valet. tamen hoc ipm quasi salus quod ex non audito verbo ac per hoc non contemptu/minꝰ dānatur. Hinc est q̄ quando cum iudeis nos loq̄ contigerit. confusioni magis eorum q̄ conuersioni disputando operā damus. quia de conuersione eoz quodāmodo desperamus. Et de his hactenus. Tertius autem diuinarum vocationum modus est inspiratio. quam multis modis fieri constat. Fit nanq̄ timore. amore. pudore. compunctione. deuotione. intelligentia.

sapientia. datione. redditõne. augmentatõne et ꝓsummatõe cuiuslibet grẽ. Que (qm̃ ad alia ꝓperamus) singillati euoluere supsedemus hoc solũ cõmonem⁹. q̃ h̃ sola vocatio ꝓ se sufficit ad ꝓuertendũ hoiem ceterarũ nulla sine ista aliq̃d valet. Fremat mũdus. p̃mat corpus. tumultue tur ꝓscia. chorusc̃et miracula. appareant exẽpla addanꝭ ⁊ doctorũ ẏba. magis ꝙ h̃ blasphemie. murmuratões. ꝓtemptus ⁊ irrisiones. detractiones ⁊ ꝓsecutões. q̃ gratie aut ẏtutes suscitabũ
tur Nobis itaq̃ de vocationũ modis tãq̃ ꝙ excessum dictis/ad ꝓpositũ redeam⁹. Venite inq̃t dñs ad me ⁊c̃. Cogitanti mihi q̃d sibi dñs voluerit in h̃ ẏbo venite. Occurrit sꝛia. b. berñ. i sermone sup Cañ. canti. lx. c. sic dicentis Ostende michi faciem tuã. Ad q̃d? vt mihi videꝭ se magꝭ ostendere vult. Ita est. videri vult. non videre Quid em̃ ille nõ videt? Ita fratres. prorsus ita mihi videꝭ. Et in h̃ loco q̃ ipe potiꝰ venire velle ad nos q̃ nos ad eũ/ insinuet. vtrũq̃ tñ necessarium est ad eternã salutẽ. sed suũ venire nr̃m prꝛcedere. nemo sane mentis igꝛat. Est em̃ suũ/ nr̃i causa. sicut ⁊ fit nostri cã. Veni nisi ipe venerit ad nos. nos nunq̃ veniem⁹ ad eũ Hz q̃d dicimus. Quõ venit q̃ vbiq̃ est. Quõ venire põt q̃ nusq̃ deest? Quõ etiam veniem⁹ ad eũ q̃ imobiliter ⁊ immutabꝑ est supra oia ⁊ infra omnia. intra oia. ⁊ ex̃ omnia? Utrunq̃ mirabile est. s. q̃ venit ipe ad nos. ⁊ q̃ nos venim⁹ ad ipm̃. Sed videamus quõ fiat q̃ fieri omimodis ꝓstat. Et ꝓmo de aduentu ipi⁹ ad nos. Aduẽtus ipius q̃driptitus est. Aduentus incarnatõis. aduẽtus dispensatõis. aduentus aduocatõis. aduentꝰ vltime retributõis. ꝓrimus in plenitudine tẽporum. sc̃os in cordibus electorũ. tertius in cuiuslibet hois morte. q̃rtus in nouissimo die Be eo quem sc̃o loco posuim⁹ aduẽtu. s. dispensationis/ nunc agere intendim⁹ ceteris omissis. Venit itaq̃ dñs ad nos vel in nos dispẽsatiue. cuz mentes nr̃as illumiat accẽdit ⁊ replet/ sui amore igne. Tũc ẏo eum in nos venisse dicim⁹ cũ intẽsionem solito sancti desiderij feruorẽ in corꝺ sentimus Et q̃nto feruentiores sum⁹/ tanto eũ ꝓsentiorem credim⁹ Venit cũ mẽti aspirat ⁊ vocẽ eius audis sed nõ scis vñ veniat aut quo vadat Vocẽ audis q̃ gr̃am sentis. sed nescis vñ veniat. q̃ non discernis vtruz de iudicio seueritatis an de ꝓpiciatorio bonitatis gr̃a ꝓcedat. Nescis q̃z quo vadat. q̃ nõ intelligis ad quẽ finẽ tẽdat. Si aũt ꝓ eo q̃ scire te putas quo vadat. q̃ sentis q̃ in cor tuũ vadat/ ꝓtentiosius q̃rere insistas et vñ veniat. Sane me aliud respõdere posse nõ fiteor. nisi q̃ de eo cordis loco vbi nõ sentiꝭ pcedit ad eum cordis locũ vbi sentiat. Nõ enim de exteriorib⁹ cuiusq̃ loci sedibus q̃si localiꝭ adueniens ingrediꝭ. sicut nec de interioribus aie successibus quasi tempaliꝝ oriẽs egrediꝭ. sed incommutabilis in se manens ab inexpiẽtia cordis ad expientiã eius ꝓdit. vel certe de p̃sentia potẽtie qua vbiq̃ est/ veniẽs ad p̃sentiã gr̃e qua nũc adest nunc abest transit Est tñ ⁊ aliud q̃ de aduentu eius sicut ⁊ de recessu eius figuraliter dici possit. Venit siq̃dem ad nos duobus modis. ⁊ duobus modis recedit. venit cũ accedit vꝭ apparet. recedit cũ abit vel euanescit. Nõcũq̃ venit vel recedit/ de loco ad locũ gradatim transit Nõ ẏo apparet vel euanescit/ ex improuiso senostris aspectibus ingerit vel eripit Euanescere autẽ est nõ ad nihilũ redigi. sed ab aspectu repẽte subtrahi sicut de domio scriptum est. Ut ipse euanuit ab oculis eorũ. Venit itaq̃ dominꝰ ad nos/ cum diuino nos exercicio ad ẏtutes erudit. Apparet nobis/ cum intelligentiã sacre scripture q̃ñq̃ etiam nõ mediantib⁹ inuehit. siue cũ subito lumen mire suauitatis infundit. Euanescit cum nos inopinate in manibus aduersarij derelinquit. Cũ euanescit: mons cadens defluit et saxum transferꝭ de loco suo. quia robustus quisq̃ qui monti ꝓpter ẏtutum altitudinẽ. et saxo ꝓpter firmitatẽ compabilis erat. magna ⁊ subita temptatõe pstern̄. Cum recedit: paulati terra alluuione consumiꝭ qz infirmus terre ꝓpẽ defectõem vite compabilis. exigua sed assidua tribulatõe frangiꝭ. Veniẽs autẽ siue apparẽs subito letificat cor bomis. ⁊ p multitudine miserationum suarũ implet omne animal benedictõe et expectat suis sanctis monitis/ factis nos respondere debere. Unde necesse est fratres charissimi vt occurramus obuiã ei Ecce audistis qualiter ad nos venit. qualiꝭ nos vocat. qualez misericordiam miscõia indignis ꝓgat. Ecce nunc tempus acceptabile. ecce nunc dies salutis ⁊ tẽpus miserendi eius. Scriptum quipe est. Benignus est em̃ spũs sapientie. benignus ⁊ suauis est spũs sanctus. spiritus tuus o sapiẽtia que exore altissimi ꝓdijsti dissimulãs peccata hominũ ꝓpter penitentis ⁊ delens ea ꝓpter penitẽtiam Sed quid? Si benignus est/ nunq̃d in eternũ benignus erit? Erit quidem sed nõ illis qui audituri sunt. Ite maledicti in ignem eternũ. Naz subiecit scriptura. Et non liberabit maledictuz a labijs snis. Quisq̃s enim maledictũ extremuz suberit quia benignitatẽ spũs sancti in ꝓsenti cõtẽpsit. deinceps ẏo nec ꝙ spũm sapiẽtie. nec per ipam liberabiꝭ sapientiã. quia nec passio christi nec infusio gratie spũs sancti/ illi vnq̃ proderit. Qua ꝓpter dilectissimi si vocem eius audieritis nolite obdurare corꝺa vestra. nolite spernere eius monita. nolite negligere tempus gratie quod ꝓsto est. Ꝑpensate fratres pẽsate q̃ multitudinem miscõie progauit/ quantã iudicij districtionem q̃ñq̃ exercebit. Qui nũc sinũ pietatis penitentibus apit/ tunc ianuã regni celestis contẽptoribus in eternuz claudit. Qui nũc salubriꝭ

clamat. Venite ad me om. q̄ la. ꝛ one. estis. et ego reficiam vos. Tūc terribiliter intonabit. Ite maledicti in ignē eternū q̄ patus est diabolo ꝛ angelis eius. O q̄ maledicti sunt q̄ ibi audituri sunt. O q̄ essent miserādi si vlla eis deinceps miscōia posset impendi. Dū igit̄ fres charissimi tps habemus occupem⁹ faciē eius in ꝓfessiōe. vt tā horrēdū maledictū possimus euadere occurram⁹ obuiaz saluatori nr̄o. disponam⁹ ascensiones i cord nr̄o ascendam⁹ in montē dñi vt pueniam⁹ ad gloriā regni. Difficilē q̄dem ascēsus/ sed inestimabilē in quentōe fructū. Sane q̄nq̄ nob̄ ꝓponunt̄ gradus q̄bus veniam⁹ ad ipm. ꝑ q̄tuor ad ipsum venim⁹. in q̄nto ꝛ pueniem⁹ ¶ Primus gradus aduētus nr̄i ad ipm est fides. scōs dilectio. tertius obediētia. q̄rt⁹ pseuerātia. q̄nt⁹ incorruptio

¶ De pmo dicit ipe dñs in euāgelio. Qui venit ad me nō esuriet vnq̄. ꝛ q̄ credit in me nō sitiet vnq̄. Ite de scdo. Dis q̄ audiuit a pre ꝛ didicit venit ad me. ꝑ est. Dis q̄ diuinā audiuit inspirationē. venit ad me. i. p dilectōz seq̄t me. Jtez de tertio. Si q̄s vult post me venire abneget semetipm. i. obediat p̄ceptis alteri⁹. De quarto autē. Pē qd dat mihi pr̄/ ad me veiet. ꝛ eū q̄ venit ad me vtiq̄ pseuerādo nō eijciā foras. De q̄nto dr̄ sponse in cañ. Veni de libano veni coronaberis. ¶ Primos tres gradus apls breuit̄ ꝑ eximia snia cōplectit̄ dicēs. Fides p dilectōz opat̄ Reliq̄s duos p semetipam vitas his vbis exp̄mit Qui pseuerauerit vsq̄ in finē ibi saluus erit. i. incorruptionē possidebit ¶ Hos q̄nq̄ gradus sic habemus in li. sapie descriptos. Jnitiū sapie verissimа est discipline ꝙcupia. Cura q̄ discipline dilectio est. ꝛ dilectio custodia legū illi⁹ est. custodia aūt legū ꝙsummatio incorruptōnis est. incorruptio aūt facit primū deo. Ubi ꝑtin⁹ subinfert. Cōcupia itaq̄ sapie/ deducit ad regnū ꝑpetuū. Hoc est dicere. Fides q̄ est fundamētū/ ad perfectōz deducet edificiū. Sapia q̄. i. cognitio veritatis est edificiū siue fabrica. cui⁹ initiū. i. fundamentū est fides vera. Sicut q̄ impossibile est fabricā fieri sine fundamēto. ita sine fide ipossibile est placere deo. Que fides recte dr̄ ꝙcupia disciplina. q̄ fides vera sp ꝙcupiscit scire legē vite et discipline ne forte pefluat. ne forte in vacuum currat. ne ꝑ spū veritatis spm̄ sequat̄ erroris ¶ Post ꝙcupiaz disciplie/ sequit̄ dilectio vt disciplinā quā appetis nosse studeas ꝛ diligere. ne sit tibi molesta ꝛ q̄uis. licz aliq̄ten⁹ videat esse non gaudij sed meroris ¶ Post dilectōz seq̄t custodia legū. i. obediētia. q̄ teste. b. Gre. ¶ Probatio dilectōnis exhibitio est opis. Oportet aūt vt ipsa obediētia sit ꝙstās. sit vera. sit hilaris. sit affectuosa. Cōstās illoz obediētia nō est q̄ ad ea que sibi placuerint/ tm̄ obedire ꝓponūt. Vera illoz obediētia nō est q̄ ꝑ lucro vl̄ cōmodo tpali obediūt Hilaris illoz obediētia nō est q̄ cū murmure vl̄ rnsiōe nolētis q̄ iubent̄ pficiūt. Affectuosa illoz obediētia nō est q̄ ꝛ si rndere nō audēt. rancorez tn̄ ꝛ maliuolentiā in pectore ꝛsant. In opatōne tn̄ obediētie duplex solet euenire piculū Si aūt in eo qd̄ ꝓmo suscipis beniuole. postmodū mutato aio tenere incipias cū rācore. ¶ Obediētie vo anneetenda est pseuerantia q̄m initiuz boni opis q̄d pderit si pseuerātia desit. Que bñ consummatio incorruptōis vocat̄. q̄ incorruptōz inchoatā in via ipa pfecti⁹ ꝙsumari ꝛ coronari facit in patria. Recte aūt subinfert̄ q̄ incorruptio facit nos prios deo. ꝛ q̄ huic soli pmittat̄ dei visio dicēte dño. Beati mū. cor. q̄m ip. deū videbūt Notandū tn̄ q̄ alia est incorruptio quā tenem⁹ in via atq̄ alia quā possidebi⁹ in pria. Incorruptio patrie est ipassibilitas corpis ꝛ eterna stabilitas cordis. Incorruptio aūt vie est castitas corporis ꝛ puritas mentis. Un̄ ad cōmēdatōz spōse dr̄ in Can̄. ¶ Pulc̄ es ꝛ decora filia hierlm. ¶ Pulc̄ vicz mūdicia corpis. decora puritate mētis. Verūtn̄ sciendū q̄ hāc ipam vie incorruptōz perfecte neq̄q̄ obtinere possum⁹ in hac vita. Quālitalibet em̄ in hac vita mūdicia fulgeat/ q̄tūcūq̄ p fidē polleat sp tn̄ in semetipo portat vn̄ corruptionē pati cogat̄. Integritatē corpis sic q̄s seruauerit vt nō solū opa sed ꝛ sensus ipos per q̄s opa fiunt/ mortificauerit. Qz q̄s gl'abit̄ p oia castum se hre cor. Exq̄ em̄ mens hūana/ puritatis auctorē in pmo pente deseruit. ipuris cogitationib⁹ nō coinq̄nari nō pōt. etiā si velit. Erit tn̄ p gram dei qn̄ ꝛ sine termio volet. ꝛ valebit sine impedimēto. qn̄. s. natura nr̄a trāsibit in gl'am. qn̄ corruptio induet incorruptelā. qn̄ mlier. i. fragilitas hūana/ amicie sole claritatis ꝛ lunā mutabilitatis habebit sub pedib⁹ deiectā vicz ꝛ cōculcatam. Jtaq̄ incorruptio vie facit nos ꝓpe deū sed incorruptio patrie facit nos primos deo. vt pote iam sl'es ei. ꝛ ibi est qd̄ supra dixim⁹. quia i q̄nto gradu vsq̄ ad ipm pueniem⁹ ¶ Alia q̄dē ꝛ alia opa sunt q̄b⁹ venim⁹ ad ipm vt ē el'yna. ie iuniū. oro ꝛ his sl'ia. sed ibi ꝛ q̄cūq̄ sūt talia subaliq̄ hoz gradu q̄si spēs sub genere ꝙtinēt Ad fidem nāq̄ ptinet deuotōis feruor iusticie zelus ꝛ defensio. Ad obediētiā. declinare a malo ꝛ facere bonū. abstinētia ꝓhibitorū. ꝛ obs'uātia mandatorū. Ad pseuerantiā vo fortitudo. magnanimitas. ꝛ tolerātia. Ad incorruptōz aūt oratio mūda. ꝙtēplatio assidua. ꝙtēpt⁹ seculi. ꝛ intēsa dilectio dei. aliaq̄ q̄pl'ima in hūc modū. ¶ Ecce audistis fres kr̄i q̄b⁹ modis dñs vult ad nos q̄busq̄ modis nos venim⁹ ad eū. nūc audite q̄les et q̄s vocare dignat⁹ ē. Oēs inq̄t q̄ laboratis ꝛ onerati estis ¶ Venite ad me om. q̄ la. ꝛ one. estis. Quotiens vba ista sancti euāgelij recitāt̄ in auribus fideliū/ eleuatio mox oculorū. tūsio pectorum ꝛ suspiria concitātur cordiuz. Quare ibi Quia recogl'scim⁹ pfecto oēs recogl'scim⁹ singuli

q̄ laborauim⁹ ⁊ onerati sum⁹. Jn labore ⁊ sudore vultus nr̄i vescimur pane nr̄o. ⁊ onere pct̄oz nr̄oz oēs p̄mimur. Oēs q̄ laboratis. Jstud q̄ nō est discretiuū vt vicz referri debeat ad eos tā tum q̄ laborauerint ⁊ onerati fuerint. q̄si innuēs alios fuisse laboris ⁊ oneris exptes. ⁊ ipos non eguisse miscdia dei vocātis. Est aūt accipiendū causal'. vt sit sensus. venite ad me oēs q̄ laboratis ⁊ one. estis. i. q⁹ vos oēs laboratis ⁊ onerati estis. Cōclusit em̄ scptura oia sub pct̄o/ vt p̄missio ex fide ihesu xp̄i daret credētib⁹. Oēs quipe peccauerūt ⁊ egueruūt gr̄a dei. Laborat/ ⁊ onerati estis. Si q̄s sub eodē sensu velit accipe laborantes ⁊ oneratos/ vt sequēs dictio p̄cedentis sit q̄si expositio. ego ꝓtendendū nō duco. Omis q̄pe labor iuꝝ aliq̄d onus dici p̄t ⁊ econuerso. Attn̄ hūanas actōes ꝓsiderāti/ liq̄do ꝓstabit aliquam dr̄am posse assig̈ri. Multi em̄ laborāt q̄ onera nō portāt. nullus aūt onera portat q̄n i b̄ ipo q̄ portat laboret. ꝟbig̈a. scptores. pictores sutores ceteriq̄ artifices. q̄ in penetralib⁹ suas i plent artes. nunq̄d onera portare dicēdi sūt? At illi q̄ lig̈ lapides seu alias q̄slibet res hūeris impositas portāt ⁊ on⁹ ferre ⁊ sub onere laborare dicunt. Juꝝ hanc ꝓsideratōz. q̄ leuē aliquā molestiā sustinet/ laborare simpl'r dici p̄t. q̄ vo grauem ⁊ q̄ supra vires suas esse videat portat/ iure onerat⁹ esse narrat. Dicit g̈. Ue. ad me. o. ⁊c̄. Laborātes itaq̄ ⁊ oneratos possum⁹ accipe. Prio vtrūq̄ p̄m iudaicū vicz ac gentilē. debic vtrūq̄ sexū virū ac m'rem. deinde diuitē ⁊ pauperē. religiosum ⁊ secularē. innocētē ⁊ pct̄orem. subditū ⁊ p̄latū. ꝓtēplatiuū ⁊ actiuū. tēptationibus carentē ⁊ temptatōib⁹ grauatū. idiotā ⁊ lr̄atum. sanū ⁊ infirmū. senē atq̄ iuuenē. Ut iexcusabil' sit ois hō cuiuscūq̄ sit secte. ꝓditōis. etatis ⁊ sexus. Sicut em̄ null⁹ est inuēt⁹ sine onere aut labore. ita nullus p̄termissus est absq̄ vocatōe. Et vex q̄dē est vniuersal'r q̄ hō nascit ad laborē ꝑ aliq̄s (vt dixim⁹) respectu alteri⁹ absq̄ onere ē. Q Sūt aūt multi labores ⁊ m'ta onera. Laborabat itaq̄ iude⁹ ab initio in custodiēdo lr̄am legis. gentil' aūt totus ⁊ sp̄ fuit sub onere diabolice seruitutis. Laborabat item ⁊ adhuc laborat masculꝰ cura domestice p̄uisionis. sed m'er ad/ dicta iacet sub onere marital' dñatōis dicēte ad eā dño Sub viri ptāte eris ⁊ ipe dñabit tui.

Laborat diues typo elatōis. paup vo oppzimit̄ pōdere tyrānice dñatōis sicut scriptū est. Uenatio leonis onagri in heremo. sic pascua diuitum sūt pauperes. Laborat religiosus abstinere se a negocijs secularib⁹ sub q̄bus tot⁹ succūbit volēs nolēs hō secularis. Laborat innocēs custodire innocentiā suā q̄ pct̄oz pdita/ sub pōdere pct̄orū gemit. Laborabat sbdit⁹ q̄lit̄ dignā exhibeat reuerentiā ⁊ obedientiā p̄latis. p̄lat⁹ aūt on⁹ solicitudis portat tāq̄ deo rōem p subditis reddi turus. Laborat ꝓtemplatiuus quō placeat deo quō p̄ficiat sibi ⁊ p̄ximo. actiuus vo sb̄ one re actōis desudat vētos ⁊ pluuias mūdanorum negocioꝝ tolerat. vt cortine tabnaculi in sua pu ritate p̄maneāt. Laborat temptatōe carēs. in custodia sui ⁊ cōpassiōe p̄rimi. ꝑ alius m'taruz temptationū pōdere p̄grauat. Laborat idiota scire tm̄ q̄ sibi ꝓuentāt. lr̄atus aūt mag̈ se spōte subdit oneri curiositatis. scire appetēs ⁊ curiose inuestigās naturas ⁊ causas. motiōes et mutatiōes rerū singularū. Uidi inq̄t salomon q̄ b̄ q̄z esset vanitas ⁊ afflictio spūs eo q̄ in multa sapientia multa sit indig̈tio. ⁊ q̄ addit sciaz. addit ⁊ laborē. Sanus etsi nulla tribulatiōe laborat ip̄a tn̄ hūanaꝝ necessitatū vicissitudo ei⁹ laborē. Jnfirmo aūt sua infirmitas on⁹ est. Laborat etiā senex tedio vite p̄ntis. Juuenis aūt sub one re est naturaliū incentiuoꝝ/ portās pond⁹ dicī estus. Itaq̄ si recte ꝓsideras/ si diligēt̄ inspicis naturā hūanā/ q̄d aliud q̄ laborē ⁊ dolorē cōsideras? Quid hz ampli⁹ hō de vntilso labore suo q̄ laborat sub sole nisi vanitatē ⁊ afflictōz spūs. Libet inter h̄/ vndeci illa esaie onera ad me/ diū adducere: ⁊ oneratis istis/ p̄m interp̄tatōez noim/ dūtaxat adaptare. Nā pphetia ozdie p̄ seq̄/ nō est nr̄i ppositi. In p̄mis q̄ ponit on⁹ babylonis q̄d interp̄tat ꝓfusio. Onus igit̄ babylonis portāt increduli q̄ p ꝓfusionē incredulitatis ⁊ malozum operū semetip̄os ꝓfusioni ⁊ maledictioni p̄pant. Oppuit ꝓfusio mētes eoz̄. ⁊ io cōfusi sunt. q̄m̄ de⁹ spreuit eos. Subditur onus philistijm q̄d sonat potiōe cadētes. On⁹ g̈ philistijm cōgrue imponit misere m'eri. q̄ taz viro q̄ sibi potionē mortis p̄buit. ⁊ cū eo paritē de statu felicitatis cadens: leges miseriaꝝ ⁊ mortl q̄s meruit ip̄a ppensi⁹ portare cōpellit̄. sicut ip̄i a dño dr̄. Jn dolore paries. ⁊ sub viri ptāte eris ⁊c̄. Addiungitur q̄z on⁹ moab. ⁊ moab interp̄tat de p̄re. Q d̄ on⁹ bñ portare dicūt oēs q̄ pauprate ⁊ inopia tpaliū p̄mūt. q⁹ p̄uaricatōis p̄mi patris ade potissimū in ipis cape exp̄imentū possum⁹. q̄ nō solūmō pct̄oꝝ ꝑ ⁊ erūnaꝝ sarcinas/ de p̄re q̄dā hereditaria deuolutōne q̄si filij trahunt. Subinfert on⁹ damasci q̄d dr̄ sanguis pot⁹ vel sanguis osculū. On⁹ aūt damasci portant boies h⁹ seculi q̄ p b̄ q̄ secularia negocia tā desiderāt q̄z indesinēt̄ tractāt q̄ vix aut nullaten⁹ sine peccato pagi p̄nt. sanguinē q̄dammō bibūt ⁊ osculant. q⁹ pctis q̄tulūcūq̄ maculari nosc̄unt. Si aūt in ipis negocijs peccata volūtaria cōmitterent/ nō tā sanguinē biberēt vl̄ oscularēt. ꝑ ipso sanguie inuoluerēt ⁊ imergerēt q̄les illi sunt de q̄bus dicit ps̄. Uiri sanguinū declinate a me. Et Esa. Dan⁹ vre sanguine plene sūt. Et tales vtiq̄ nō ad on⁹ damasci. ꝑ ad on⁹ ptinerēt egypti q̄d interp̄tat tenebre. On⁹ aūt egypti portāt pct̄ores nequissimi qui malicie sue tenebris ex-

cecati/q̄ se mala sequant scire nō curāt. ⁊ qui ad lumen vitatis venire sūmopere deberēt/tenebras suas sp deteri⁹ peccando augēt. Ut eñ. b. Gre. ait. Hoc plerūq; hūanus anim⁹ ꝑuz q̄ mox vt in culpā labit a sui adhuc lōgi⁹ cognitōne separet. Hoc ipm nāq; malū qđ agit. mēti sue obicem añ oculos rōis interserit. Uñ fit vt aia ꝑus volūtarijs tenebr⁹ obsessa/postmodū bonū iam nec qđ grat agscat. Lux q̄pe vitatis qz subtilit reprobor culpas examiat q̄ habita negligit: eo ꝑmittit districti⁹ iudicās vt nec amissa requirat ⁊ cū ab actu repellit fugit a sensu. Sequitur onus deserti maris p qđ pōdus miseriaruz babylonis recapitulat. Mare pñs seculū significat. deſtū vo derelictuz ōr. Onus q̄ deserti maris. i. derelicti seculi. portāt eccl'ax plati. qz amaritudines ⁊ pcellas pñtis seculi. q̄s ꝑpter deū relinq̄re curauerūt. in puisiōe subditorū rursuz subire compellūt. Sebinc ponit on⁹ duma siue ydumee. Duma eñ regio est ydumee. Duma interꝑtat tacēs. ydumea terrena. Hoc onus portant actiui. qz terrenas actōes ac domesticas solicitudines p frib⁹ ꝓtēplatiōi vacātib⁹ exemplo marthe p sorore laborant⁹ pie sūmistrāt. ac p b̄ a ꝓtēplatōis iubilo se q̄si tacētes in ꝓspectu dei reputant. Uñ est q̄ gue sibi on⁹ b̄ arbitrant. beatius existimātes ⁊ gti⁹ amplexantes si ꝓcederet eis cū ꝓtēplatiuis iubilare deo in voce exultatōnis q̄ implicari negocio terrene actōis. Et qz int ipos actiuos sunt pleriq; q̄ varijs tribulatiōib⁹ ⁊ tēptatōib⁹ fatigāt. recte oneri duma ꝓtinuat on⁹ in arabia qđ sonat cāpestris siue hūil. Campus vt nostis loc⁹ certamis ē. diabol⁹ aūt in cāpo est. vel q̄si miles ꝑatus ad ꝓliū. vl tāq̄ leo rugiens ⁊ circūens vt inueniat quē deuozet. On⁹ q̄ in arabia portat/q̄ pōdere tēptationū ꝑmit. q̄ molestias carnis aut spūs patit. cui colluctatio est tā adūsus carnē ⁊ sanguinez q̄ adūsus spiritalia neq̄cie in celestib⁹. Si aūt ⁊ arabia humil⁹ i terꝑtat. recte on⁹ in arabia portat q̄ in tēptatōe ꝓstitur⁹ sponte se hūiliat. ⁊ ex hūiliato corđ dei adiutoriū ꝑ aduersarij tela implorat. vl certe q̄ tēptatū/sua adūsitas hūilē ac tristē reddat quē ꝑsperitas supbū ⁊ letū faciebat. Seq̄t onus valle visiōis q̄ ierim a ꝑpha exꝑmit. nō q̄ in valle sit sita ꝑ ꝑpter reprobos mores despectiue itaq̄ sit cognomiata. On⁹ istud ꝓgrue ōr portare literat⁹ siue pbs sapie mūdi dedit⁹. q̄ qz stulticia ē apud deū q̄si in valle on⁹ sue curiositatis portāt ⁊ arbitrātes se p sue subtilitatis visuz/occ'ta penetrare. ab occultorū deteri⁹ caligāt veritate Jā vo subdit on⁹ tyri qđ ōr angustia. On⁹ autē tyri. i. angustie portant q̄ diūsaz infirmitatū angustias tolerāt. qz hocipm qđ eis viuere dat sine doloꝛb⁹ ⁊ erūnis trāsigere nō ꝑmittunt. Onus vo iumētoz austri extremo in loco posit q̄ noie reliq̄e duaz tribuū designāt. q̄ socijs trās migrātib⁹/in terra sua resederāt. q̄ reliq̄e iumenta dicūt ꝑꝑ deprauatōz sue fidei. austri vo ꝑpter situ loci. Trib⁹ eñ iuda ⁊ trib⁹ beniami/ad australē ptē tre ꝑmissiōis sortē accepant sue possessiōis. on⁹ igit iumētoz austri portāt iuuenes ⁊ ꝑcipue in scā religiōe viuētes. q̄ recte dicūt iumenta ꝑꝑ fortitudinē viriū. ⁊ austri ꝑꝑ calorem naturaliū incētiuoz. Ibi tāq̄ fortia iumēta in calidis regionib⁹ cōmorātia/portāt onera iuuētutis. tolerāt q̄uiores luctas carnis. ferūt ꝓpensi⁹ rigorē disciplie. ⁊ seniores sp adiuuant in oi labore. Hz qz fastidiosum esset de q̄titate ⁊ q̄litate laborū ⁊ onerū singuloz tractare/lectori ꝺ ꝑexercicio relinquendū ducim⁹. Hoc solū cōmemoram⁹ q̄ oi laborāti ⁊ onerato ad gram dñi ipo vocante venientū indicit. Ad qđ: vt requiescāt a laboꝛib⁹ suis ⁊ alleuient ab onerib⁹ suis. Nā subdit. Et ego reficiā vos. Trāsite ad me oēs q̄ ꝓcupiscitis me. ⁊ ego reficiā vos. Quid ē reficiā? Verbū b̄ equocū est. Reficere eñ est repare. reintegrare ⁊ altiꝰ refocillare. Triplex ℟ g̃ in b̄ vbo cōmēdat ei⁹ largitas ꝑ triplicē nr̄az necessitatē. Eram⁹ siq̄dē pditi ⁊ q̄si ad nihilū redacti. eram⁹ cōfracti ⁊ corrupti. sum⁹ adhuc esurientes ⁊ ieiuni. Perditi eram⁹ p ꝑmi pentis in obedientiā. corrupti p ꝑpam culpā. ieiuni sum⁹ ꝑpter quotidianā desidiā. Ipe aūt ꝑm diuitias gr̄e sue repauit nos. reintegrauit nos. refocillauit nos. Repauit p passiōez ⁊ crucē suā. reintegrauit p ꝓuersionis gr̄az. refocillauit p visitatōnez assiduā. Añq̄ reparet nos eram⁹ filij tenebrarū ⁊ pditōis. añq̄ reintegrauit nos eram⁹ filij miseriarū ⁊ iniq̄tatis. ⁊ nisi ꝓtinuo refocillet nos egentes fame ⁊ squalidi ꝑmanebim⁹. Sed nō est ꝓtereunter intuendū q̄ refocillatio ista siue refectio triplex est. Alia est incipientiū. alia ꝑficientium alia ꝑfectorū. Incipientes alūt pane laico siue ordeaceo: ꝑficientes pane sctō ⁊ mūdo. ꝑfecti mana de celo. Panis incipientiū est ꝓscie purgatio panis ꝑficientiū est sca deuotio. māna ꝑfectorū est pura ꝓtēplatio. Attende singla Nouit quis venies ad ꝓuersionē ⁊ afferes ad dñm de regione dissimilitudinis ꝓsciam m⁹tis oneratā pctis. qđ aliud dignus est audire a dño nisi illud apli Tu sta illic aut certe sede sb scabello pedū meorum. Nec tñ vilipendenda est statio illa vel sessio/vbi peccatrix illa pissima veniam obtinuit peccatorū. Sedenti itaq̄ ad pedes domi Jesu ⁊ recogitanti omēs annos suos in amaritudine anime sue/apponit a dño panis. non qđem subtilis ⁊ candidus. sed asper ⁊ hispidus sic ordeuz asperū ⁊ hispidū est. Panis iste afflictio pnie ē. ordeū vnde ꝓficit panis hic/est ꝓtritio vera. cōfessio pura. intensa voluntas penitēdi. ⁊ deo in cinere ac cilicio satisfaciendi. Panis hic colligitur ex ꝓsideratōe pctoꝛ. cōspgit timore iudicis viuoz atq̄ mortuorū. coquit metu gehēna-

liū tormētorū. ¶ Panis sic collect⁹ ⁊ sic ꝓfect⁹ ad pedes dñi comest⁹ generat satietatem. ꝓscie vicz purgatōz. Dag̃ q̃pe satietas ⁊ sufficiēs refectio in nouit ꝓuerso q̄ vicz non mordet mala ꝓscia de p̄teritis. nec a spe repellit p malā volūtatem habitā de futuris. ¶ Hic pais nō inconuenienť dici pōt laicus eo q̄ mꝰtis etiā in seculo positis ad manū est. Ordeaceus etiā dici pōt. q⁹ fuorū nō filiorū cibus ordeū est. ⁊ incipiētes non dū acceperūt spūm adoptiōis ꝑ spūm hñt interiꝰ uitutis in timore sicut ex ipo⁹ voce p ꝓphām dr. sicut oculi ꝰuorū in manib⁹ dño⁹ suorū. ita oculi nr̄i ad dñm deū nr̄m. ¶ Et vbi pcessu tpis is q̄ eiusmōi est iā cepit respirare ⁊ aspirare in libtatem gle filiorū dei ⁊ timore deposito iā adept⁹ fuit spem venie ꝓpť bonā volūtatē suā puto q̄ iā dignus habebiť cui a dño dicať. Fili surge ⁊ sta sup pedes tuos. Et itē. accede huc vt tāgam te fili mi. Accede p bonā volūtatē vt tangā te p deuotōis infusionē. Stabit igiť ad mēsam magnā vt videat faciē dñi in iubilo. vt comedat panem corā dño. panē vticq̄ sctm̄. panem mōm. panem colꝰis cādidi sapꝰis eximij. panē ex similā suauitat⁹ ꝓfectū ⁊ igne diuini amꝰis coctum panis iste filiorū ē siue aicoꝝ q̄ tam fideľr q̄ fiducialiť clamare p̄ñt ad dñm. ¶ Pr̄ nr̄ q̄ es in ce. panē nr̄m quo. da no. ho. ¶ Pais est scā deuotio. panis/ois suauitas siue ꝓsolatio spūs. ⁊ sup omnē panē panis gr̄e lacrimaꝝ. Hic pais aiaz esurientem replet bonis ⁊ infundit nob mēoriā abūdātie suauitat⁹ Qui pais recte pōt dici sctūs ꝓpter ꝓfectū exercicia ⁊ cādidus ꝓpť lucis opa. ⁊ tam mōs vt nulli eū edere liceat nisi sacerdotib⁹. sacerdos ꝺr q̄si sac̄ dās vl sacrificia ꝑ pꝛo offerēs Qui g̃ talꝰnō fuit q̄ ꝑ vite merito sacrificia oꝛonum digne ꝑ pꝛo imolet tā scē mēse xp̄i pticipare non hz. ¶ Et nō q̄ sicut ē pais pane suauior ⁊ cibus cibo melioꝛ. ita est ⁊ statꝰ statu felicioꝛ. q⁹ is q̄ pauloaī sedebat ad pedes ihu ꝑ spm̄ timoris ⁊ māducabat in gemitu suo panē dolor⁹. iaz nūc p spūm pietatis surgit. ꝑ spm̄ scie ꝓficit. per spm̄ fortitudis ascēdit. ꝑ spm̄ ꝓsilij accedit. per spm̄ intelligentie diligentiꝰ intueť ⁊ ꝓsiderat q̄d mēsa pr̄issimilias dulcedis ꝓtineat. spūs nanq̄ pietat⁹ efficit eū deuotū. spūs scie discretū. spūs fortitudis ad sua adūsa validum. spūs ꝓsilij ad adūsa aliēa caritatiuū. spūs intelligētie ad dina speculatiuū vt videre iā incipiat q̄ sit voluntas dñi bñplacens ⁊ pfecta ⁊ exultet in mia diuina. ¶ Et ita q̄dē se hz statꝰ pficientiū ⁊ pcessus de ꝓfectu in ꝓfectū eūtiū. Tu q̄z bōe ihu pasti i dulcedine tua ita inq̄ pasti cibū illoꝝ ⁊ ꝑ varietate pfectuū sapoꝝē diuersificas internaꝝ suauitatū Que aūt est p̄patio cibi pfectoꝝ? ¶ Māna est et de celo veit. māna est absconditū qđ nēo nouit nisi q̄ gustauit. cibꝰ ē sicut incōpabiľita ⁊ ieffabiľ. ⁊ solꝰ spūs sapie mistrabit illū. Ceteri cibi ꝺ ꝛa oꝛiunť oꝛti colligūť. collecti ꝓterūť. triti ꝓficiūť ꝓfecti coquūť. ⁊ sic demū comestibles efficiunť Dia ꝺ studij ⁊ laboꝛis hūani sunt. ⁊ singulꝰ ꝛutibus assigri p̄ñt. Mā de corde puro q̄i ꝺ ꝛa bōa ꝑ affectū oꝛiūť. ꝑ apetitū colligūť. ꝑ discretōez ꝓterūť. ꝑ aprobatōz ꝓficiūť. ꝑ amoꝛē coquunť ⁊ tūc demū abiles esse inchoāť vt frequētia suauitatis coꝛ afficiāt. Sola aūt ꝓtēplatōis puritat⁹ q̄si māna de celo veit atq̄ in momento ⁊ in ictu oculi mirabiľ afficit ⁊ ineffabiľ inebꝛiat aiaz fidelez. eā dūtaxat q̄ dig̃erit ita visitari ab altissimo ⁊ vti tā suaui cibo. ¶ De his refectōib⁹ in canti. can̄. scriptū est. Comedite aici ⁊ bibite ⁊ inebꝛiamini kr̄i. Incipiētes ⁊ pficiētes aici vocanť et comedere ac bibere monēť. ꝺ ē cū laboꝛe ⁊ freq̄nti studio ꝛutes in vētrē aie ꝓgerē. Perfecti autem kr̄i noianť vtpote in suplatiuo g̃du iā constituti/q̄ ⁊ inebꝛiari exhoꝛtāť ꝓtemplatōis vicz dulcedie a sensib⁹ coꝛpeis in sursuz ducēt⁹ spūs alienari. Hic em̄ ebꝛietas mētē cūtit ⁊ penit⁹ fui imemoꝛē reddit. ita ꝓtēplatōis impet⁹ aiaz quā subleuat ab oi sensu coꝛpeo rapit ⁊ q̄si i obliuionem sui fundit⁹ abducit. Hūc accēdiť ⁊ iflāmať ardoꝛe mirifico. ⁊ sopit⁹ vndiq̄ carnalium voluptatū illecebꝛis. extictis oim mūdaliū cupiditatū fallacijs. remot⁹ a mēoꝛia coꝛpeaꝝ sit⁹itudinū fantasijs ⁊ cogitationū cōmuniū impedimentis tota ferť in āplex⁹ ꝛbi ad oscula spōsi ad ꝓiuiū xp̄i. ibi gustat ⁊ videt q̄ suauis ē dñs. q̄ magna m⁹titudo dulcedis ei⁹. ibi requiescit a turbiez a pluuia. ibi sedet in spōsi vmbꝛa. ibi māducat illō dulcissimū dine suauitat⁹ māna. Jā q̄q̄ audire dignа erit a dño. Veni spōsa mea colūba mea prima mea. Ad q̄d? Ut vincēti dem sedere mecum vt vincēti dem māna absconditū. vt vincēti dem edere de lig̃ vite qđ est in paradiso dei mei. ¶ Nō iā sedeb̄ sub mēsa cū ꝰuis. nō stab ad mēsam cū filijs. ꝺ sedeb ad mēsā cū p̄fam⁹lijas. vt de bonis dñi gaudeas ⁊ comedas cibū illū quē ig̃rabas. tu ⁊ oēs p̄res tui. dulcē p oi fructu frumēt⁹ vinitu ⁊ olei. ¶ Tal̃ ꝓfecto aia/cū de penetrabilibus spōsi pceſſerit plena caritate ⁊ dilectōe ebꝛiata ⁊ in se redierit. puto si int̄rogeť vñ venerit aut q̄d audierit in secretario dilecti sui? q̄ ex memoria abūdātie suauitat⁹ illi⁹ q̄ refecta est eructuās ex sꝛnia rñdebit. Introduxit me rex in cellam vinariā. ordiauit in me caritatē Et itex. ꝺ illi⁹ vmbꝛa quā desideraueꝛā sedi ⁊ fruct⁹ ei⁹ dulci gutturi meo. ¶ Hec ē fr̄es mei refectio aiaz. scāz. hec pascua dñicaz ouiū. quā laboꝛātib⁹ atq̄ oneratis ad se venientib⁹/dñs ꝓmittit dicens. Et ego reficiam vos. Acsi patenť dicat. ego parabo in ꝓspectu vr̄o mensam. ego vobis p̄parabo refectionē ꝑ capacitate singuloꝝ differentem. Ego noui figmentū vr̄m. ego noui ꝓfectuz vr̄m. ego noui q̄d singul⁹ expediat. quid ꝓueniat vniuersis. Si veneritis ad me ⁊ manseritis in sermo/

ne meo mēsurā refectiōis bonā vobis oīb⁹ da/
bo. sed alijs refertam hoc ē simpliciter repletam.
pficientibus coagitatā. hoc est cōtūsionibus ⁊ q̄/
busdam cōpressionibus repletā. pfectis supefflu
entem vel supcumulatam. Qua ppter nolite tar=
dare nolite formidare. venite ad me ⁊ ego reficiā
vos. Ego sum panis vite. ego aqua sapientie.
ego splendor lucis eterne. ego vitis vera ⁊ vinuz
cor hominis letificans. ego cynamomum ⁊ balsa
mum aromatisans. ego sum granū ordei peniten
tibus. ego granum frumēti pficientibus. ego dul
cedo mellis pfectis. ego panis de celo veniēs ha
bens oīe delectamentū ⁊ oīem saporē suauita=
tis. Ego sum lux mundi. lucifer diei ⁊ sol iusticie
ego viola horti. ego flos campi ⁊ liliū conuallīū.
Ego sum via veritas ⁊ vita. ego sum mirra ele/
cta. nardus odorifera. oliua fructifera. Ego sum
fons hortorū puteus aq̄rū viuentiuz ⁊ vena
gratiarū. Ego sum venia peccatorū. gratia iusto
rum ⁊ gloria sanctorū. Ego sum adiutor paupex
⁊ pater orphanorū ⁊ iudex viduarū. Ego suz do
minus seruorū. pater filiorū. ⁊ sponsus fidelium
animaꝝ. Ego iuuabo⁹ pusillanimes. refouebo fle
biles. cōsolabor flentes. Quod perierat requirā.
⁊ quod abiectū fuerat reducam. ⁊ quod fractum
fuerat alligabo. quod infirmū fuerat cōsolidabo
⁊ quod pingue ⁊ forte custodiā. Venite ergo ad
me ⁊ ego reficiā vos. Oīmbus omia fio. omes in
uito. dimittere vos ieiunos nolo. venite ad me et
ego reficiam vos. Sequiē tollite iugum meuz
sup vos. Duobus modis possunt hec verba ac=
cipi. ex quorum altero. diuina benignitas. ex alte
ro sapiētia dei magnifice cōmendat. Sapiētie in
hoc q̄ in tam breui clausula. oīis recte viuendi
norma est exp̄ssa. Benignitas vero in hoc q̄ suuz
iugum appellauit. ⁊ hoc nos trahere monuit.
Quo modo benignitas ei⁹ in hoc cōmendabil'
appareat attende. Tollite inq̄t iugum meū super
vos. Deū inquā. ac si dicat. Jugum quoddam
imposui mihi. ⁊ ipsum iugū est charitas qua dili
go vos. hoc ergo iugum meū tollite sup vos. id ē
diligite me/ quia p̄or dilexi vos. Vide nō si nō in
finita hic elucescat benignitas dei. qui de⁹ ē ⁊ cre
ator omniū seculorū. Jugū dilectionis non dedi
gnatur trahere nobiscu n nec sufficere sibi iudica
uit vt esset inter nos ⁊ sup nos sue p̄sentia maie/
statis/ nisi descenderet ad nos ⁊ eēt in nobis tan/
q̄ vnus ex nobis. tum p̄ p̄sentiam suscepte humi
litatis. tum p̄ gratiam mutue dilectionis. Nū
quid tante ac tali benignitati imo (vt ita dicam)
humilitati eius ingratus esse poteris. Venerare
fili Adam in saluatore tuo sacratissimā eius sub=
limitatē. sed nō minus admirare sinceritissimaz ei⁹
humilitatē. Reuerere in illo q̄ deus noster est et
nihilominus amplectere q̄ caro ⁊ frater noster ē
Trahe iugum dilectiōis cum eo quod nō est ali=
ud nisi vt cōtendas redamare eū qui amauit te.
Contēde diligere certatim dilige curre q̄tum po
tes/ p̄currere tū nō potes. quia ab eterno dilect⁹.
⁊ amplius dilectus tamē adhuc min⁹ diligi. Dili
ge tamē creatorē tuum. redemptorē tuum. dile=
ctorē tuum q̄tum potes ⁊ ex q̄to debes nam po=
tes parum ⁊ debes multū. vl' pot⁹ debes ex mul=
to. id ē. ex toto corde tuo. ex tota anima tua. ⁊ ex
oīmbus viribus tuis. id ē. ex oīi quod scis ⁊ es
⁊ potes. Certe simillies ⁊ millies tū eēs ⁊ scires ⁊
posses q̄tum es ⁊ scis ⁊ potes. ex hoc totalit' to
to diligere tenereris eum. Et si etiā ex toto ꝟ dili/
geres quid es tu ad deum? Respondebo tibi in=
quit. Heliu. q̄ maior sit deus homine. Quis p̄or
dedit illi ⁊ retribuetur ei? Quis amplius dilexit
eum. vel quis saltem eque dilexit eum? Ipse ni=
mirumnos p̄cedit diligendi inchoatiōe sicut
p̄cedit eternitate. ip̄e nos p̄cedit dilignedi in
tensiōe sicut p̄cellit maiestatis immēsitate. Fac q̄
o homo quod potes. ⁊ si q̄tum debes nō potes.
Diligit p⁹bus eum p̄or eo q̄ creatus ab illo ē. Gra
tias agit p̄imo q̄ voluerit eum potius esse aliq̄d
q̄ nihil. secūdo q̄ potius hominē q̄ pecus. tertiō
q̄ virū magis q̄ feminam. quarto q̄ litteratū po
tius q̄ idiotam. Vide tu (o christiane) si nō m⁹to
amplius ⁊ excellentius gloriandū tibi sit. Etem
te deus tuus creauit. ab errore paterni dilecti p
baptismum te absoluit. fide sua ⁊ sacramētis te im
buit ex multis etiam piculis te eruit ⁊ absq̄ vllis
tuis meritis ad sibi seruiendū te vocauit. ⁊ multa
te spiritus suauitate ditauit. Quid q̄ ante ꝟ om=
nia morte sua ⁊ tali morte te redemit q̄ p te cedi.
cōspui ⁊ crucifigi voluit. vincula ⁊ alapas ꝟbera
⁊ spinas. sputa ⁊ blasphemias p̄o te sustinuit.
Qtum putas in hoc tibi benignitatē exhibuit q̄=
tum p̄pter hoc a te amari p̄meruit. O q̄ infelices
q̄ infidelibus deteriores q̄ tantā eius benignita=
tem vilipenderint aut obliuioni tradiderint siue
etiam cōtempserint digni plane q̄ deleant de li/
bro viuentium ⁊ cū iustis nō scribant. Ecce qūo
benignitatē dñi iesu. i. benignissimā dignationez ⁊
eius cōmendabilem aspicim⁹ cū ip̄e nobis dicit.
Tollite iugum meū sup vos. Jam ꝟo q̄tuz in
verbis istis de sapiētia dei admiratiōis capes si
p̄funditatē ipsorum digne p̄spicere posses? Qui
docet oīem hoiem scientiam. qui cōdidit oēm sa
cram scripturā q̄ ventis pond⁹ posuit. q̄d sine pō
dere p̄ferre potuit? Videam⁹ ergo quid sit. tolli
te iugum meū sup vos. Jugū xp̄i ipso nostro vsu
seruitiū dicimus q̄ ip̄i sub sancte religionis habi
tu p̄fessi sumus. p̄ hoc ergo q̄ dicit tollite/ signifi
care voluit. q̄ libera electione ⁊ volūtaria deuo=
tione iugū ip̄m subeundum sit. Tollē igitur iu
gum xp̄i/ est nō coactos sed spontaneos p̄tituti
eius colla summittere. Et si em̄ sunt aliqui quos
ad monasticam vitaz cogat infirmitas. compel/
lat pauptas. nō hic resideat animo. sed faciāt de
necessitate virtutē mutando intentionē. ⁊ tunc ip

sa necessitatis occasio nō nocebit. cū ad veritatis notam intētio directa fuerit. Dicit itaq; Tollite iugum meū sup vos. Ac si dicat. corā vobis quasi positū est iugū meū. sed penes vos sit consilium vestrū. si vultis tollite iugū meū sup vos. si vultis pfecti eē. vendite oīa que habetis & date paupibus & sequimini me. Nouit deus fratres carissimi quia bonū est homini si portauerit iugū sed detollendo eo/ psilium dat. nō pceptū. ne nos impingere videak in transgressiōis reatū. Si eīm pceptū daret/ oporteret oīes hoies obedire vel p inobedientia eternaliter pire. Sed quia consi/lium dedit/ quasi in nostra volūtate posuit vtruz velimus iugum eius tollere sup nos. Sed hoc in dubitabile teneamus. vt si semel nos iugo eius astrinxim⁹ iam ab illa die nō liceat nobis de mo/nasterio egredi & collum excutere de subiugo regule. qō anteq; tollamus/ tam licite q; libere possumus refutare. ppter quod & beatus Benedict⁹ legislator noster/ formā daturus tollendi iugi/ nō statim tollentes/ in ipso initio voto astrinxit sb iugo pmanēdi. sed annū integrū pbationi simul indulget & deliberationi. vt videlicet pbet seipsuz homo si possit & deliberet. an velit ferre iugū dñi Ac si discipulo suo verbis philosophicis dicat. Diu delibeārdū qō semel ē statuendū. at si statueris irrefragabile erit. Sed q̄d sibi vult q iuguz potius q; chamū & frenū dīs tolli consuluit. Nō sine causa hoc factū eē reor sed occulti alicui⁹ gratia mysterij. Et si tu melius aliquid in pmptu nō habueris/ ego quid mihi videak exponā. Nō igitur ad equū aut mulum qui chamo regunt & freno. sed ad bouē fieri significationē voluit cui specialiter competit aplicari iugo. Per equum designank ambitiosi. p mulū luxuriosi. sicut scriptū ē Nolite fieri sicut equus. &c. Horū aūt consideratio nō magis cōuenit ordini monastico q; equus & mulus iugo siue etiā holocausto. Ad bouem ergo nostra vertak cōsideratio. qm̄ ad ipm facta videk esse significatio. Vade ait sapiēs o piger/ ad formicā & disce sapientiam. Poterat & hic dicere saluator. Vade o secularis ad bonē & disce ab eo religiosam cōuersationē. In eius opationib⁹ perpendere potes abrenūciationē cultus secularis. humilitatē cordis. ad platos obediētiam. ad condiscipulos socialē vitam. Ibi notabis oronis instantiā. ibi compassionis industriā. ibi/ lectiōis studium. & suffragia intercessionū & his silia. Et audi qūo. Hoc animal videlicet bos. iugo sbmitti solet. Est etiam animal mūdū esui humano cōcessum. & diuinis sacrificijs aptum. Ita q; q bos alligari se patik significat q iugum dñi tollere et portare volētes. abnegare semetipsos sibi et sub alieni⁹ imperijs in monasterio degere debēt. Nō cornibus alligak. designat humiles nos esse Per cornu nāq; superbia exp̄mik sicut scriptū est. nolite extollere in altū cornu vestrū. id est. nolite superbi am vestram erigere ꝓtra deum. Per cornu ergo alligari ē superbiā nr̄am sub vinculo amoris x̄pi restringere. Nō aūt in iugo cōbinank boues ligificat oportere nos charitatē fraternitatis casto impendere amore. honore inuicē p̄uenire. firmā tibus alienis p posse cōcurrere. Per hoc etiā q bos ligatus ruminat. admonenk claustrales. licz discipline legibus corpaliter astricti. corde tamē & ore incessank sacre scripture mysteria ruminare Quod bos vngulam diuisam habz. hoc ē q; affectus ad duo dirigi debet. Vngula pes bouis est sicut scriptū ē. Plāta pedis & planta vituli. Per pedes aūt (vt notissimū est) designank affect⁹ qsi ergo vngulā diuidit qui gemino mouek affectu amore boni & odio mali. Vel certe vngulaz diuidit qui primorum nouit & psperitatib⁹ seu felicitatibus cōgratulari/ & miserijs compati. qui scit iuxta aplm gaudere cū gaudentib⁹. flere cū flentibus. Nō bos arando glebas vrit. notat q claustrales diuine scripture inuigilare debent mysterijs sibi ad deuotionis pfectum. primis ad crudditionis augmētū. Quod etiā currū trahit. aperte denūciat quāte venerationis sit q ecclīam dei meritis & pcibus adinuādo pmouere p̄nt. Per currū nāq; ecclesia figurak sicut ps. ait. Currus dei decē milibus multiplex. Currū ergo bos trahit. qñ p militante ecclesia religiosus quisq; fideliter intercedit. Nō etiā mundū animal est & vesci licitū. declarat imitatiōe dignū eū qui iugum christi pie portare studuerit. Bouē quippe comedere/ est exemplū religiosi fratris/ actibus nostri imitādo quasi incorpare. Bos etiā in sacrificio holocausto dñi offerri solet. Sacrificiū dicit hostia cui⁹ portio aliqua in altari cremak. reliqua vsus cedit offerētis. Holocaustū vero est que tota cremak in altari. Bouē igik nostrū in sacrificium dño offerimus qñ pponētes humiliare aias nr̄as & affligere carnē ieiunijs. vigilijs. alijsq; sci opis exercitijs. accedēte mādato p̄ceptis & aliud impante/ verecunde & humiliter a pposito nr̄o desistimus. Nempe qō nostrā relinq̄mus intētionem & volūtatē frangim⁹. hoc in dñi sacrificiuz accendimus. Nō aūt nr̄am cōmoditatē & vtilitatem facim⁹. hoc quasi in vsum nostrū de sacrificio dñi reseruamus. Cū vero ad dura & aspera nr̄e/ q; voluntati p̄ceptus cōtraria p dei amore obedimus. quasi bouē nostrū in holocaustū dño offerimus. quia nosmetipsos a nostris volūtatib⁹ occidimus. & sup altare boni opis igne diuini amoris cremam⁹. Vel certe sacrificiū ē bona nr̄a opatio & laudē nobis coopans apud primū. & merituz collocans apud deū. Holocaustū vero est sincere deuotionis affect⁹ seu pure cōtemplatiōis excessus. cū mēs hūana spūsci feruore cōcepto vel effundit sup se vl rapit extra se & tūc ita vehemēter ardet & exestuat vt ei dicere ꝓueniat. Tua mea lique facta ē. Nñ De igne scō. igne mūdo. Et si

vis scire deus nr iste ignis est. Hec z his similia vt mihi videt fres dilectissimi dns innuere voluit cū dixit. Tollite iu. meū. Quz cur addidit meū Utiq discernere voluit suū ab his que sua nō sūt Siquidē ē iugū stat⁹ humani. iugū cordis pueri z est iudei. seculi. diaboli. inferni. Jugum stat⁹ hūani/est corruptio z mortalitas z multiformis infirmitas/quibus oīe humanū genus subiacere dinoscit. Unde scriptū est. Graue iugum super filios adam. Jugum cordis pueri/est voluntas ppria vel consuetudo ppua qua ratio nostra captiua tenet z sepissime ducit quo nō vult. De quo nisi fili⁹ nos liberauerit nunq veri liberi erimus. de cui⁹ nobis psona pmittit. Ecce ego venio dirupe iugū captiuitatis vre. Jugū iudei est obseruātia legis ad lram. De qua apl's petr⁹ dicit. Quid tēptatis imponere iugū sup ceruices discipulorum. qd neq vos neq pres vri portare potuerūt? Jugū seculi ē cupiditas. Un stult⁹ rex legit dixisse ad populū suū. Pater meus aggrauauit iugū vestrū ego addā iugo vestro. Ac si diceret. Pater meus exegit a vobis magnū questum. ego multo maiorē. Jugū diaboli est peccatum vel iniquitas. De quo illud Esaie. Jugū oneris eius z virgā humeri eius z sceptrū exactoris eius supasti. Exactor noster ē diabolus q peccati numū quē in paradiso nobis obtulit cum vsura exigit. quia ad addendū peccato pctm semper instigat. vt in fine nos ad iugum eterne damnationis trahat. Cōtra quod oram⁹ pfem nostrū qui in celis ē vt gloriosa filij sui natiuitas liberet quos sub peccati iugo vetusta seruit⁹ tenet. Hui⁹ itaq exactoris iugum z virgaz z sceptrū apparēs in carne dei filius supauit cum seductionē afflictionem dnationez qua cruentus ille tyrannus nos tenebat ad nihilū moriēdo redegit. Jugum inferni ē eterna damnatio. qua fasciculi ad comburendum colligabunt. vt illic coniungant in pena qui equales extiterūt in culpa. De hoc iugo pōt accipi qd dns dicit p Osee. Propterea imponētur eis iugū. qd nō auferet. Sūt z alia q̄nq iuga boum curiositates videlicet q̄nq sensuū exteriorū. que iuga sibi quidā in euāgelio coemerat z vt excusatus haberet a nuptijs. ea se pbaturz ire dicebat. Dicēs itaq dns. Tollite iugū meū super vos nō ad aliqd p̄dictorū nos inuitat. sed ad illud de quo signant dicere meū debuit. Sed q est sup vos: hoc verbo admoneri nos arbitror vt donum cōuersionis nos celitus accepisse cognoscamus. vel vt de accepto grās iugiter agamus. vel certe vt nos diuina p̄cepta ad pfectū nō posse implere sentiētes ad supne pietat⁹ viscera assidue suspiremus. Possum⁹ sane in ppositis quattuor nobis/pncipales quattuor virtutes approbatas intelligere. z quattuor ineptias siue abusiones q̄ inter claustrales plerū q repiunt reprobatas accipere. Virtutes he sunt. Justicia fortitudo/prudentia tpantia. Justicie competit qd dicit. tollite quia vere dignū z iustū ē vt cōsulēti. acquiescas pcipiēti obedias cōditori. Ad fortitudinē ptinet quod dicit. Jugū. qz ipo noie dat intelligi te fortem atq cōstantē eē debere. Prudentie ē qd addit meū. qz nimirū oportet eē prudētē vt scias reprobare malū z eligere bonū ac salutare iugum. Tempantie cōgruit qd subinfert sup vos. qz tē/perantis animi est ad cōpetentē modū cūctos effectus restringere z ordinare. Abusiones vero he sunt. Cōtinu⁹ tepor. z indiscret⁹ feruor. indebita occupatio z nimia formido. Torpor cōtrari⁹ ē iusticie. z reprehendit in b verbo tollite. Nimi⁹ feruor exterminat fortitudinē z damnat in b verbo iugū. Indebita occupatio expellit prudentiā. et damnat i b qd dicit meū. Torpor nimia formido aduersat tpantie z exp̄mit in b qd annectit. sup vos. Singula si placet ordine psequamur. iuxta alteri⁹ loci pabolā ad vineā dni sabaoth excolendaz. alij primo mane. alij hora tertia. quidā sexta vel nona. nōnulli z vndecima veniūt. Hoc vo ē q ad iugū xpi. ad seruitiū dei. ad viuendū religiose. ad militandū sub regula vel abbate. quidam veniunt in puericia. quidā in adolescētia. mlti in iuuenili seu virili etate. pleriq z in vltima senectute. Fit vero nōnunq vt is q̄ in puericia ad cōuersionē venit/frigescēte postmodū nouitij feruoris igniculo/vertat in tepore. z q quotidianis virtutū incremētis grām sibi apud deū z homines comparari debuerat. vituperiū sibi magnū cōquirat. Qui dū solā innocentiā ppendit/ad opa virtutum se virilit⁹ nō accingit. Impatiēs ad ieiunia. ad ad vigilias somnolentus ad orandum tepidus. indeuotus ad psallendum alijsq xpi militibus mūdo. carni diabolo vsq ad sanguinē resistētib⁹ ipe sibi i omnib⁹ requiē q̄rit tā accidiosus q̄ ociosus z secreta tacitaq sibi cogitatiōe dicit. Quidnam ego luere habeo? Ut quid ita rigide districteq viuam sicut illi magni pctores. raptores. iniusti adulteri. Ad cogitationē stultissimā. q̄si null⁹ tenearetur seruire deo/nisi irretit⁹ criminali pctō. Certe scriptū est. Diliges dnm deū tuū ex toto corde tuo. z ex tota anima tua. z ex omnib⁹ viribus tuis Ecce deū ita diligere iuberis vt. s. nihil in te vacare pmittas quo deū nō diligas. Quo aūt tu diligis dnm deum tuum ex te toto/q̄n q̄dem plus posses si velles q̄ facis? Sane quāto es inno/centior tanto esse f uitio dei debes ardētior. vt vt in sanctitate z iusticia ab ipso custodiaris. vel vt custodite sanctitati vberi⁹ regratieris. Nō ppendis quia cū alij sibi dimidiant dies suos vt q̄lēcūq veniā obtineāt. tu tuos integros suas. vt gratiā z gloriā tibi ampliorē acq̄ras. Quid si intern⁹ arbiter ppl b tibi innocētiā tuam p̄suare voluit vt pondere pctorū pregrauatū frem tuū/collaborando z on⁹ ei⁹ tibi ptiēdo iuuares. Nōne cū p/pter tuā desidiā ipedit b bona dei volūtas p in.

crepationem audire dign⁹ eris. Amen dico tibi q⁹ publicani ⁊ meritrices p̄cedēt te in regno dei vel poti⁹ timendum tibi est. ne illud tibi maledictionis elogiū infligat. Nūq̄ ex te fructus nascetur ip̄petuū Verba sunt ip̄ius dñi maledicentis ſb nōie fic⁹/alaz hūanā foliis extrisecaz obſuatōnū plenā ſz nllo interioris suauitat fructu plenā.

Tales nimirū erāt illi duo angeli ecclesiaz q̄rum vni p iohānē dicit Scio opa tua q⁹ nomē hēs vt viuas ⁊ mortu⁹ es. atq̄ alij Utinā frigidus ēes aut calid⁹ Si frigidus esses: hūilior appareres et ēet de te spes. Si calid⁹ eēs: caritate feruēs arderes in te atq̄ alios accēdēs. Nūc āt q⁹ tepid⁹ es ⁊ nec frigid⁹ nec calidus. i. quia nec hūilitate fulgens nec charitate feruēs. putas te aliq̄d eē cum nihil sis. incipiam te euomere de ore meo. hoc est de cetu me laudantiū eijcere. Hec de ꝓtinue tependibus dcā sūt. Nunc ꝓseq̄ns est vt de nimium feruētibus aliq̄ dicam⁹ Sūt pleriq̄ q̄ feruore noūitio ducti vel poti⁹ astutia antiqui hoſt tracti/ mox vt ꝙerſi fuerint/sctitatis arcem arripe festinant et oia sine ꝓsilio sine ordine sine discretione agentes effreni studio ferūt in p̄ceps. vigilant p lixius ieiunāt et abstinēt ꝑpensi⁹ plus orāt et laborant q̄z ꝓmunis monasteriꝝ regula vel maiorū cohortent exempla Si q̄ eis de mō. si q̄ de discretiōe suggesseris. deceptōnes putāt. despiciūt. fugiūt velut nociua oia arbitrant vt stercora. adeo studiosa et odibili obstinatione illudentē sibi sequūt diabolū. Et q̄d magis est mirandū cū ad cōtēplanda secreta celestia oi sese studio duotōis erigant ad ābulandū pacifici in terra caligāt. et q⁹ oculis ad sblimia leuatis/pedibus nō ꝑspiciunt quasi celo intenti/in terra offendat. Nulli nanq̄ magis q̄z hi vnanimitatē fratrū p impatiētiā viciāt. p inobedientiā turbāt. p contumatiā dissipant ⁊ nihilomin⁹ insistunt indefessis orōnib⁹: introire in scās scoz ⁊ scissimū illud irrūpere dine puritatis arcanū. nec dū tñ ipi seruare curāt vnitatē spūs in vinculo pacis. ⁊ qm̄ nō recte pulsant. fit iusto dei iudicio vt nō introeāt. Scriptū q̄pe ē. Hereditas ad quā festinat i p̄ncipio/ i fine bñdictōe carebit. deniq̄ p Hiere. de Moab dr. Quia plus feē q̄z potuit/idcirco pierūt. Si ei vires suas metirent scirēt ꝑfecto q⁹ paulati lōgi⁹ itur Quia vo nolūt moderari q̄d faciūt. ōficiente p⁹ modicū nata corpis: fit vt aut a ceptis ꝛpit desistāt aut si nō ōstiterint infirmitates ꝑpetuas incurrāt Fiatq̄ oibus eoz onerosa infirmitas q̄b⁹ añ fuit molesta sanctitas. q̄ntos hodieq̄ videm⁹ cū carne inire āicicias cui ātea graues intulerant pugnas. appetere ōlicata. q̄rere suauia. q̄ vilia ⁊ grossa /pri⁹ sine scrupulo recipere nō poterant. quātos item videmus ꝑpter indiscretos spūalis exercitij labores sensibus p̄clitatos eē ⁊ ad vltimū ꝓnescisse discernere inē bonū ⁊ malū qui p̄mitus inter diē ⁊ diem inter bonū ⁊ bonū ⁊ deinde oīem diē dijudicabāt

Ue eis q̄ sic corpa sua diuino sutrahūt seruitō vitio suo. ve inquā eis cū tam misere fiant nouissimi qui videbant foze p̄mi Tolerabile tñ si fiant nouissimi ⁊ nō extranei. si infirmitas quā sibi adduxerūt poti⁹ q̄z incurrerūt/poterit excusare eos a bonis que agere debuerūt ⁊ si voluissent potuerunt. Tertia abusio ē indebita occupatio ſhec videlicet ē cū postposito q̄s penitētis ⁊ plāgentis officio: implicat se sciētijs secularib⁹ q̄ ad rem nō ptinent. que ad salutem conferendā cōseruandā ve/nō valent. Alij addiscere studet silogismos ⁊ fallacias. alij aggerare numeros ⁊ mēsuras. alij callet musice ꝓportiones. alij ꝓbice inuestigat experimenta. alij pplexa legū canonū q̄ discutit argumenta. Sic quisq̄ in eo circa qd̄ afficit libēter occupat ⁊ in occupatione sua delectat ⁊ nihilominus credit se delectari in dño qñ q̄dē non recedit ab ordie monastico. Talis nī fallor assimilat samaritibus ō quibus scriptura refert q⁹ vnaquecq̄ gens cū coleret deum dijs quoq̄ suis fuiebant. Unusquisq̄ etem q̄d sibi delectabile et p̄ oīmbus diligendū venerandū q̄z elegit/h̄ q̄si deū sibiipsi statuit. Uñ ē illud in ꝓpheta. Uniuersa idola dom⁹ israel depicta erāt in pariete. Paries in domo israel/est obstinatio mētis in religioso. q̄ paries ꝓtinet idola nō sculpta sed depicta. cū religios⁹ nō oīnode diligit iniq̄tatē licet afficiatur circa aliquā vanitatē. Colit igit deū simil ⁊ idola qui ⁊ bonis opib⁹ insistit. ⁊ nihilomin⁹ scīetie alicui secłari vane intēdit. Quarta abusio siue inceptia/est incauta formido. Hec ex ꝓsideratiōe negligētis vite ꝓcedit. ⁊ nisi tpanter discretiōez adhibueris ad despationez ꝓducit. Si de respectu multitudinis diuine misericordie/negligētias tuas pensare supsederis. h̄ ē fallere teipm. Si aut ex intuitu districtionis supne intempate timeas h̄ ē cū dolore descendere ad infernū. Quid g̃ est? Nimirū vt adhibito discretionis studio de duobus contrarijs q̄si quodd̄ tempamentuz facias vt inter spem ⁊ metū. inter securitatē decipientē ⁊ diffidentiā euiscerantē ambulās. medio tutissimus eas. Nūc singula singulis adaptem⁹ Supradiximus q⁹ continu⁹ tepor cōtrarr⁹ est iusticie qd̄ liquido ꝓstabit si diffinitiōez inspexerimus. Diffinit itaq̄ sic. Justicia ē virtus reddēs cuiq̄ qd̄ suū ē. ⁊ tepor ē vltiū nulli ex integro reddens quod suū est. Debitores sum⁹ frēs charissimi do debitores ꝓximo. debitores ⁊ nobis. debem⁹ do gloriā ⁊ laudē. ꝓximo cōgratulationē ⁊ cōpassionem. nobisipsis disciplinā ⁊ solicitudinē. Debemus deo totū q̄d possum⁹. ꝓximo q̄d ab ipo nob fieri vellem⁹. debem⁹ nobipis q̄cq̄d vtutis quicq̄d bone fame. q̄cq̄d bone ꝓscie eē cognouerim⁹. Si aūt in laude dei sp tepētes ⁊ dissoluti. in amore ꝓximi torpētes ⁊ frigidi. i dijudicatiōe nr̄i negligentes fuerim⁹ ⁊ remissi. q̄d tam iusticie ꝓtrariū; Uides plane q⁹ sic faciēdo nō reddim⁹ cuiq̄ qd̄

suū ē. Deniq; ꝺ tā iusticie ꝛiū ꝯ dicente dño. tollite. cū nos ipm qꝺ sustulim⁹ iugū oim ode sa tagim⁹ deponē. ¶ Dixim⁹ itē q; nimi⁹ feruoz ex timiat fortitudinē. qꝺ de ꝓpatiõe duoꝝ ꝓcertan tiū dinoscē facillimū ē. Ponam⁹ añ ocłos duos in certamie ꝓgredi. vnū ꝺ validis ⁊ ꝓtinuis icti bus aduersariū lacessat. aliū ꝺ veniētes ict⁹ cli peo sagaciť excipiat ⁊ lacessentē hostē puida ex pectatiõe deludat. vnū ꝺ totū simul ꝓferat spm suū. aliū ꝺ dispēset ⁊ reſuet in posterū. Nonne isto ꝙsi segniť agēte ꝑ vtiliť sibi ꝓspiciente. Ille dū ictus suos nō modificat/fortitudinē suā exť/ minat ⁊ triūphū adūsario dat? Nōne isto vsq; ad finē ꝓdurāte fortiť. ille succūbit turpiť ⁊ per det iuste qꝺ nimis feruide ꝙrebat. qm̄ finis ñ pu gna cozonať. Eya ergo frať singulaꝛ ꝺ singula/ riter ⁊ idiscrete facł. Eya inq; exťmina faciē tuā vt videaꝛ hoib⁹ ieiunās. Exťmia ocłos tuos vt videaris plozās. exťmia fortitudinē tuā in pun cto tpis vt paulop⁹ nihil pł⁹ facē possis. Hec est tota scitas tua. ꝑ sapiētia tua inspirata a rectoze tenebzaꝝ ⁊ caliginis ꝺ se trāsfiguzat in angelum lucis. Audis q; dñs/noiando iugū. socialē (vt su ꝑa dictū ē) in ꝙuētu te hoztať ducē vitā ⁊ tñ ob stinato sectaꝛ aio odiosam superstitionē tuā. Be ihabitare facť vniꝰ morꝛ i domo vt ſuiāt ei hume ro vno. Tu āt alteriꝰ morꝛ ꝺ hūero ſuis ꝺ ab vni tate recedis. Hz ꝺqsū ista ꝓgressio? Sufficiant ꝑ ¶ Itē dixim⁹ q; idebita occupatio expellit pzu dentiā. qm̄ ꝛia ē illi. Nō em̄ bñ ꝓueniūt i vna se de mozank scia maiestaꝛ ⁊ scia vanitaꝛ. nō magł ꝯ duo adūsarij in vna domo. q̄ em̄ societas lucł ad tenebzas Aut ꝺs loc⁹/tēplī dei cū idoł. Aut q̄ re filij iudeozū in hierłm loquūť azotice. ꝺ etiā i azoto positi deberēt loq; iudaice? Nec ꝑ dicim⁹ q; ista scire sit malū. ꝑ q; religioso i his nimiū oc cupari sit vitiosum. Deniq; ista nō mō discē ꝑ oli dicisse. Nūc cura alia nos solicitat. Occupenť in his seculares ne iocenť. ne venenť. ne fornicēť vbi aūt ista desunt/illa ꝺ faciūt? Cū debeas i le/ ge dei meditari die ac nocte/q̄ mēte rūminas sy logismos ⁊ argumēta vanitaꝛ tue. Dicēte dño. meū. tu nescio ꝺ aliō iugū videꝛ ducē cū secłari bus. ptē tuā fortasse cū hypocriť habitur⁹? ¶ Di xim⁹ etiā q; icauta formido adūsať tpantie. Illa despatōnē repmit q̄m ista suggerit. Illa coꝛ letifi cat qꝺ ista ꝓturbat Si te pctōzē ꝓsideras ait Hre. opoꝛtz vt a te dñm nō repellas. Repellis āt si de bonitate ei⁹ ꝓpť tuā maliciā despas. si de ipfecto tuo itpate formidas. Si opa nr̄a sufficerēt nob. dine mie ꝺs loc⁹ eēt? Propťea ꝑ dať gr̄a vt ñ glo rieť ois caro cozā illo. cū se videt p solā obtinē ḡti am qꝺ ñ pōt p̄ ꝛtutē suā. Si vilitatē tuā ꝓsideras magł insta. ꝓfide. spera. clama ⁊ depcare altissimū ⁊ dabit tibi petitiones cozdis tui. Cū audis dicē tem dñm/sup vos. respira ad gr̄am. gt⁹ esto gr̄e. ⁊ de viriꝭ tuis noli p̄sumē. ¶ Ecce de iugo dñi ꝙ potuim⁹ dixim⁹. mlta q̄dē. ꝑ ñ oia fortassis q̄ de buim⁹. Hz qꝛ ad alia sequētia ꝓperam⁹. ista ad p̄ sens sufficē credim⁹. Uez qꝛ btūs Bñdict⁹. iugū dñi/scolā diuini ſuriť nomiat. ꝺ i hac scola agē dū. quid ve discēdū/sit vigilanť audiamus? Be quiť. Et discite a me qꝛ mitł sū ⁊ hūilis coꝛde ꝓa tet. ꝓfecto qꝛ mgr̄ nr̄ ipe ē xp̄s qui nos a se disce re monuit. factꝰ ⁊ ipe nob exēplū bonoꝝ operuꝫ. Vos vocatis me inquit mgr̄ ⁊ dñe. ⁊ bñ dicitis. Sū etem. Jn ꝑ inquit cognoscēt oēs/qꝛ mei disci puli estł. si liē ego sū. mites ⁊ hūiles coꝛde fueritł Bea actio vr̄a ē lcō mea vr̄a ē disciplina. discite ḡ a me qꝛ mitł sū ⁊ hūilis coꝛde. Pulchra frēs dilectissimi exhoꝛtatio cū mgr̄ exhibz ꝑ in factis qꝺ docet ꝛbis. ⁊ discipulos p̄cedit vita ꝺs vult ꝓfectos cē ⁊ eruditos coꝛde i sapia. ¶ Diligēdꝰ plane ⁊ omi sagacitate imitādꝰ. p̄sertim cū nihil exhibeat. nil doceat aliud q̄ mā suetudiez ⁊ hūi litatē coꝛdis. Apaꝛet ḡ q̄ amabiť fuit dñs iesus vtpote mitł ⁊ hūilis coꝛde. Sic em̄ ois iracūdꝰ et arrogās/odiosus. ita e regiõe ois māsuetꝰ ⁊ hūiť ḡtiosus. Mā suetudo aūt hoibꝰ. humilitas deo amabilē solet reddē hoiem. Amabiť ḡ erat dñs iesus ⁊ multū amabiť tā amabiť in māsuetudie ⁊ hūilitate sua. q̄ magnꝰ ⁊ laudabiť in maiestate di uina. Sic itaq; se mitē ⁊ hūilē coꝛde. ¶ Nā q; mi tis ⁊ hūilis eēt dictł ⁊ factł nō opꝰ habebat ꝑ com mēdare discipuł suis. Jpi em̄ videŕt ⁊ audierūt ⁊ pspexerť. ocłis suis ⁊ manibꝰ tractauerť vide rūt ⁊ annūciauerūt nob. Que aūt vidē ⁊ audire nō poterāt nece habuit vł potiꝰ ipi nce habuerť vt ipe annūciaret eis. qꝛ argumētū coꝛdis verba sunt. ¶ Cū igiť ꝛt⁹ habeat tres dr̄as. duas fecit exēplo. tertiā ꝛbo. Mitē se ⁊ humilē demōstra uit in dictł qñ hoꝛrēdis blasphemijs lacessitus et quinquies hr̄e demoniū dictꝰ. ad doctrinā sp ꝯ ad cōtumeliā se potiꝰ erexit Mitē ⁊ humilē se d mōstrauit in factis. qñ sic ouis ad occisionē ducť ⁊ q̄i agnꝰ coꝛā tondēte se obmutuit. se ligādū fla gellādum exposuit. qui solo nutu potuit necuisse malignos. Cū igiť nullꝰ sciret quid eēt in ei⁹ iteri oꝛi boie nisi spūs ei⁹ qui in ipo erat. bonuꝫ qꝺ in coꝛde habuit. ꝛbo discipuł ꝓposuit ⁊ ꝑ eos discē at q; imitari p̄cepit. Est aūt ⁊ aliꝺ ꝑ ꝙsiderādum Uirtꝰ quidē alia ꝙsistit in actu. alia in effectu Uir tus in actu ꝛtus ē. ꝛtus in effectu ꝛtꝰ ꝛtutis est ¶ Uirtꝰ q̄talibz ꝓferať in actu. aut pua est aut nulla/nisi etiā de coꝛdis emittať affectu. Si enim ꝑ bonū facł sine coꝛdis affectu. bestialiť facł ⁊ ꝛtus pua ē. Si bonū ꝫ coꝛdis affectū fraudulēter facł. ⁊ ꝛtus nulla ē. magis vitiū reputať. Hinc ꝓs. ait Eructauit coꝛ meū ꝛbū bonū. Uer bū sane bonū nō eēt/nisi ex bono coꝛdis affectu ꝓdiret. Hinc ē etiā illud qꝺ ad cōmendatione spōse in cāticis cā ti. dr̄. Emissiões tue paradisus maloꝝpunicoꝝ. Malapunica fozis rubicūda sūt itrinsecꝰ granis repleta. Bone igiť actiões de bono coꝛde emisse ⁊ egresse. recte paꝺiso maloꝝ punicoꝝ ꝓpať. qꝛ ⁊ hoibus foris rutilant ꝑ pietatis exhibitionē

ꝛ deo ſeſe intus copulāt/ꝑ charitatis affectionē Ut ergo ſe dñs nobis ꝓberet exemplū nō ſoluꝫ boni opis ſed etiā mūde affectionis. diſcite inq̄t a me quia mitis ſum ꝛ humilis corde. qz nimirū nullius momenti apud deuꝫ eſt exhibitio bone actionis quā nō cōmēdat emiſſio pie affectiōis. Bene notanduꝫ q̄ duas inſinuauit ỽtutes. māſuetudinē ꝛ humilitatē. q̄ in his ſumma conſiſtit pfectionis. Sunt etēm duo/quib⁹ ſemp impugnantib⁹ ab ſtatu pfectiōis euertimur. pſpera vicꝫ ꝛ aduerſa. Verba igit dñica ſic debem⁹ attendere q̄ duo doceamur opponere. māſuetudinez adūſis. pſperis humilitatē. Si q̄ nobis cum pſperis ad votū ſucceſſibus pollent ꝛ bonis temporalibus ꝛ animi tranquillitatib⁹ gaudēt tunc ſe īm gratiarūactionib⁹ exerūt atq̄ dei circa ſe beniuolentiam debita cū reuerētia ſuſcipiunt. cū aūt iniurijs incōmodis tangunt /mox in murmurationē atq̄ in impacientiā ſeu in meditationes vltionis pſiliunt. Hi nimirū humiles in pſperis ſed nō ſunt māſueti ꝛ mites in aduerſis. Alt qui cōtra conſtantiā in tribulationib⁹ tenēt/ꝙ pſperitatis tpe de ſucceſſu int⁹ ſupbiūt hi ỽtutū alterā ſeruātes. alterā negligūt. Debemus aūt ꝛ māſuetudinē humilitati ꝛ humilitatē manſuetudini iungere. ꝛ hinc aduerſa ſufferēdo illinc pſpera nō curādo/elicere. ne cū ex vna pte decori apparuerimus. ex altera deturpati diſpliceamus. Ex iter hec ad memoriā veniūt octo illa p̄ncipalia vitia. quorū p̄ſentiā ſentire omniū eſt/naturā diſcernere paucorū. cōtra que vt nob videt ex verbis p̄miſſis nō mediocriter cōmunimur. Octo quippe p̄ncipalia vitia eē ſancti diffinierūt ſumētes autoritatē ex teſtamēto vel teſtimonio legis. in qua numerant ſeptē gentes quorum olim popul⁹ dei terras poſſedit. Scriptum nāq̄ eſt. Et itroducā vos ad loca cananei ꝛ ethei amorrei ꝛ pherezei euei ꝛ iebuſei ꝛ gergeſei. Quibus ſeptē dū egyptiorū gens addit / ꝓculdubio octo gētes deſcribunt. ꝑ q̄s vt dictū eſt. octo p̄ncipalia vitia deſignant ſicut ex earū interp̄tationibus etiā intelligi pōt. Egypti⁹ etēm interp̄tatur tenebre ꝛ deſignat gulā. qz guloſitas obtenebrat ꝛ obſcurat intellectū. Juxta illud ꝓuerbium q̄d de greco tranſtulit Hiero. in latinū. Pinguis venter nō gignit ſenſum tenuē. Cananē⁹ exp̄mit luxuriā q̄d ꝛ cōgrua interp̄tatiōe demonſtrat. Interp̄tat em̄ motus eorū quorū niſi gentiliū? Cetera nempe corpis nr̄i mēbra. ad nutum volūtatis nr̄e mouēt ꝛ ſtāt illa vo membra i motu ſuo. nec volūtati nr̄e obediūt. nec ſbiacēt ptāti nec rōnē ſequunt. De cui⁹ mot⁹ repſſiōe in laudē fortis mulieris dr̄. Et cingulū tradidit cananeo Cingulū quippe tradere chananeo /eſt motus luxurie continentie legibus reſtringere. Hinc de iobe dr̄/zona pellicea circa lūbos ei⁹ zonā nimiꝫ cira lūbos ponit. q̄ laſciuiētis carnis ip̄et⁹ ſtrigit Ethеus vanaꝫ gloriaꝫ ſignificat. q̄ ex eo q̄ in opibus ſuis ſp diſplicere formidat ꝛ nō ſolū alijs ſtupori eē ſolet ſ ipa quoq̄ de ſe ipa āmiratur et ſtupet recte formidās vel ſtupens interp̄tatur. Amorre⁹ qđ ſonat amaricans ſiue amaritudo ſignificat ſupbiā. cui⁹ qz ꝓpriū ē tāte ſp obſtinationis eē/ vt nulli⁹ ſenſui vel volūtati cedere. nullius dignet verecūdie parcere. amaritudinis ſp ꝛ indignationis ipa ſibi cā efficit Pherezeus dr̄ fructificatio ꝙ qđ deſignat auaricia q̄ fructuꝫ faē vticꝫ carnis nō ſpūs. ſtudioſi⁹ inſiſtēs opibus cū mūdo pituris/q̄ opibus deo placiturꝰ. vt. ſ. impleant horrea ſaturitate. ꝛ vino torcularia redūdent. nō vt corda mūdent ꝛ ỽtutū receptacula fiāt. Vel dr̄ fructificatio q̄ſi fruct⁹ fuſcatio. q̄ fructum boni opis obfuſcet ꝛ inquinet. Eueus interp̄tatū ſonat ferrū ſiue peſſimū. ꝑ qđ peſſimum vt vere ferreū vitiū denotat inuidia. que duricia cordis inducit. ꝛ ſūme malicie nutrix ē Jebuſeus cōculcatione ſonat ꝛ accidiā animi ſignat q̄ deuictum a ſe tanq̄ plaſtes cōculcans humū/animuꝫ elidit ꝛ cōculcat vt ſternat eū demonū pedib⁹/cō/culcandū tanq̄ lutū platearū. Gergeſe⁹ inuit/irā eo q̄ colonū eiciēs interp̄tat. quia ꝺ habet p̄ceteris vitiū ꝓpriū/q̄ ipſa colonū ꝓſciētie ſue a poſſeſſione cordis eiicit. atq̄ duras tūc cogitationuꝫ obices ponit. ꝛ ſic impedit electū ne poſſit cernere verū qđ in intimis manet abſconditū. Horū R aūt octo vitiorū duo ſunt carnalia. reliq̄ ſex ſpiritualia. Illa carnalia q̄ in corpis mēbris eor⁹ operatio cōſiſtit. Iſta vocant ſpūalia ſiue corpalia. quia in corde actitant. Ut ergo dñs nos ad exēminationē vitiorū ſuis ỽbis inſtrueret/duas nīm ỽtutes ꝓpoſuit māſuetudinē ꝛ humilitatē. Que vo vitia his ỽtutib⁹ cōterant /innuiſſe videt cū apoſuit/ corde ꝑ ꝺ em̄ ſignificare voluit duas has ỽtutes. ſex ſpūalib⁹ ſeu cordialib⁹ vitijs opponi debere. Sed illa duo carnalia nūquit intacta relinquit? Minime. Nam ad eorū extinctionē ꝓtinet qđ ꝓmiſit. Tollite iugū meū ſup vos. Neq̄ em̄ tam inſpiciens q̄s iugū chriſti ſuſcipit/ qui nō in ipſo ſuſceptionis initio ſe ſciat gule ꝛ vēneri deinceps nō ſeruiturū. Nempe hec ſunt dura illa ꝛ aſpa ꝑ que itur ad deū que btūs Bñdictus iugum ſuſcepturis/diligenti⁹ iubet p̄dicari. Burum eſt ſiquidē ciborū oblectamēta aſſueta relinquere. Aſperū quoq̄ ē libidinis blandimēta illicita/non licere. Sub quo gemino malo / oēs eram⁹ cū gentes eſſemus. i. cū gētiliter viuerem⁹ At poſtq̄ gentilitatē exuim⁹. poſtq̄ abiectis tenebris lux in dño eſſe cepimus. poſtq̄ duob⁹ carnalibus vitijs fuire iam nec volum⁹ diuinit⁹ inſpirati. nec valemus ipa ordinis obſeruantia impediti debemus manſuetudinem ꝛ humilitatem cordis: vigilant tenere quo ſex illis vitijs ſpiritualibus valem⁹ reſiſtere Debet ergo harū virtutum vtraq̄ triformis eſſe. qz trib⁹ vtraq̄ vitijs opponēda eſt. Oponit aūt humilitas. ſupbie. va

ne glorie.7 auaricie. ¶Mansuetudo. inuidie. accidie ire. ℣Sit quoq; humilitas. depssa in se reflexa ad se recluſa intra se. Deppssa sit in se. ne de se alta sapiat reflexa sit ad se ne humanū fauorē que/rat. recluſa. sit intra se ne res pituras vagabūda ambiat. ¶Sit quoq; māsuetudo charitatiua. sit iocunda sit tranquilla. Charitatiua sit vt p alie-na felicitate nō teneat liuorē. Jocūda sit vt de p-pria aduersitate nō habeat dolorez. Tranquilla sit vt in nullo casu exerceat rancorē siue furorem ℣Sic sub iugo dñico posit' frater 7 in ꝓlio dñi constitutus virtute māsuetudinis 7 humilitatis circūfultus vndiq; vniuersa ꝓualebit tela neq;ssimi ignita extinguere. munit' ab intus cōtra superbiam. de foris cōtra vanā gloriā. sursum ꝓtra gulam. deorsum cōtra luxuriā. a dextris cōtra auariciam. a sinistris contra accidiā. ab anteriori pte cōtra iram. a posteriori cōtra inuidiā. ¶Tali in nauigio subiectus p hoc mare magnū 7 spaciosū octo illa notissima maris picula ꝓuidus nauta 7 strennu' euitabit. Dico aūt carybdim gule 7 sirenas luxurie. scillam supbie 7 sirtes vane glorie. piratas auaricie 7 beluas inuidie ventos accidie p cellas ire. ¶Jam vo sublato iugo saluatoris et apprehēsa disciplina mansuetudinis 7 humilitatis. q̄d mercedis vitas ꝓmittat celestibus discipulis audiamus. ℣Requiē 7 inuenietis requiē animabus vestris. Gemina est animarū requies Una in ꝓsenti. alia in futuro. Jsta habet meritū. illa ꝓmium. Per ꝓmā habet secunda. id ē. p me/ritum premiū. sicut scriptum ē. Erit sabbatum ex sabbato. hoc ē p reqe pectoris/dabit reqes eternitatis. Et ista quidē que in ꝓsenti est/requies animoꝝ dici posset. illa vero que in futuro erit requies animarū. Tamē 7 de vtraq; simul 7 ō vtra libet singillatim/possunt accipi verba dominica. ℣Prima igit requies mltis in sacra pagina nominib' appellat. Dicit em̄ bona cōscientia. bona volūtas. pax pectoris. tranquillitas cordis. puritas mētis. refrigeriū anime. cōsolatio spūs ℣Be qua quia sub nomine refectiōis supra sat/ad modum disputauim'/ea nūc tacita: de secūda aliq̄d dicendū videt. Sz q̄ ipa finē pītis vite sequitur quod de ea dicere intendim'/in finem ꝓsentis sermonis differamus. ¶Sequit. Jugum em̄ meuz suaue est 7 onus meū leue. Supra tm̄ de iugo dictum est de onere vero nulla fuit mentio. Juguz quidē dñi fuitutis ei' ē assumptio. on' vo ei' q̄d aliud esse pōt/q̄ hoc qō discere sub iugo precipimur. s. vt simus mites 7 humiles corde. Est ergo iugum monastic' ordo. onus aūt pietas mentis 7 corpalis exercitatio. Dicat ergo dñs. Juguz em̄ meum suaue est 7 onus meū leue ¶Sed q̄d dic bone magister? Nūquid ignoras scriptū ē. multe tribulatiōes iustoꝝ. Non meministi dictum a rum. Et item. In mundo pressurā habebit. Nō preuidisti dicēdū. Per mltas tribulatiōes oportet vos intrare in regnū celorum? Et illud. Omnes qui vo!unt pie viuere in christo psecutionem patiētur. Quomodo ergo iugū tuum suaue est et onus tuū leue? Damna 7 pscriptiones ꝓpeti. iniurias 7 cōtumelias nō vlcisci. duros in corpore ictus sustinere. animā ponere. nunq̄d hoc suaue est 7 leue? Est vtiq; .sed apostolis 7 martyribus ℣Corpus castigare ieiunijs. animam afficere lachrymis 7 orationibus. voluntatē ꝓpriam odire solitudinem amare. nunquid hoc suaue est 7 leue Est vtiq;. Sed veris christi cōfessoribus 7 virgi nibus. ¶Quomodo inquis? Hic primum videte fratres mei quia dñs discipulis loquebat. Si locutus fuisset turbe. illa verbum respuisset. quia vim verbi non intellexisset. Ut discipuli audiebant 7 receperunt. quia quod dicebat/verum ē cognouerunt. Audiamus ergo 7 nos quod dicit 7 qūo verum sit quod dicit intelligam'. Hec em̄ questio duob' modis soluitur. ¶Primo quidē quia anime vere deum diligenti/7 iusticiam eius fideliter esurienti/etiam amara dulcia videntur 7 aspera suauia. Nouimus hoc p scientiam. sed vtinam sciamus 7 p experientiam. Accede ergo homo 7 experire q̄ suauis est dominus. 7 q̄ leue sit onus eius. Nemo em̄ scit/qui necdum gustauit. Si ita non sentis/ipe tibi testis es q̄ nondum gustasti. Ad hoc infinita religiosorum multitudo verum esse testatur. ¶Alio modo soluitur hec questio si dicamus q̄ iugi dñici susceptio 7 oneris et' portatio/grauis quidem videatur 7 aspera sed in cōparatione secularīū molestiarum valde suauis 7 leuis sit. Respice (vt exemplis vtamur) fures et latrones. p̄dones 7 adulteros. q̄tos labores. q̄tas vigilias. quantas curas expendant vt excogitatas nequitias ad effectum perducant. Respicite 7 eos qui 7 honestiora quodāmodo vident exercere negocia. diuersos dico mercatores mari terraq; mercimonia sua circūferentes. quanta incōmoda sustineāt. subeant pericula. vt ad modica stipendia peritura q̄ diuitias q̄q; pertin'/gant. Respicite deinde 7 seruos militibus. milites principibus etiaz ad illicita quecq; seruientes 7 in eundo. incurrendo. in stando. die noctuq; laborantes. Respicite e diuerso dei ministros i cenobijs sedentes. modicum quidem laborantes 7 plurimum pausantes. insuper 7 pro requietione sua quasi pro labore maximo requiem eternā expectantes. Nonne illi multo difficilioze via descēdunt ad inferna. q̄ isti ascendant ad regna superna. Jugum ergo dñi suaue est 7 onus ei' leue.

℣Poterat ergo dñs hic dixisse. Jugum meum cōmodum est/7 onus meum salubre. Et hoc si dixisset/verum vtiq; dixisset. ¶Multi enim in seculo/seculi voluptatibus dediti/dum illecebrosis condimentis vtuntur. dum lautioribus epulis indulgent. dum vino se intemperanter ingurgitant/

aut morte sibi celeri⁹ attrahũt. aut molestissimas egritudines incurrũt. ⁊ dũ iugũ dñi q̃ asperũ p/ horrescũt. ipi p iugũ seculi sb quo deliciant sibi cõquirũt vñ a iugo dñi sp elongẽt. At ꝫ claustrales dũ curis se nõ iplicãt. dũ trãquillitatẽ corpis ⁊ animi ꝓcurãt. dũ carnis terũt supbiã. potus cibiq; ꝑcitare. dũ modicũ quid laborãt ꝑ etna ꝓquie ⁊ infirmitates multas ꝑter intentionẽ deuitãt. et vitã etiã nolentes ꝓtelãt. Poterat itez dixisse saluator. Jugũ em meũ honorificũ ẽ ⁊ onus meũ venerabile. Sepe etem videmus plus honoris ⁊ veneratiõis apud potẽtes secli hñe paupes monachos q̃ diuites supbos. Omnia tñ h cõphẽdisse deus itelligit cũ dixit. Jugũ em meũ suaue ẽ ⁊c. Est vnũ tñ in q̃ valde durũ iugũ eius videt. ⁊ onus eius onerosum. molestia vicz ipugnãtiũ vitiorũ. Cuero puritatis ⁊ castitatis amatori nihil durius. nihil grauius occurrit turpiũ iuestatiõe cogitationũ. Qz nõ ẽ tibi in hmõi desperã dũ. in talibus em tẽptat te deus si ve diligas euz vt filius. si nõ deseras cũ in tpe malo ⁊ nota fiãt q̃ sunt in corde tuo. Noli tm abire in cõsilio ipioruz. noli cõsentire suggestiõibus demonũ. resiste ⁊ cert a viriliter. ipe tribuit victoriã certanti q̃ coronã retribuet vincenti. Sup hmõi tñ ꝓturbari infirmorũ ẽ qui nõ ꝓsiderãt q̃ta vtilitas tpatiõe generet seu q̃ta cõsolatio temptationẽ subsequat. Fit aũt a quibusdã consideratũ ẽ. sex nob vtilitates generat tẽptatio Prima vt reminiscamur multimode nre fragilitatis. scda vt agnoscamus q̃ necessariũ nob sit diuinũ auxiliũ. tertia vt appareat si ve deũ diligamus ꝓpt quẽ talia supare cõtendimus. quarta vt occasione huius tẽptationis etiã alia vitia corrigamus de quibus ante nõ multũ curabamns. quinta. vt mõ sit nob ꝑ pena ⁊ q̃ ꝑ satiffactiõe. qd olim fuit in turpi delectatione. sexta ne de donis gre que accepim⁹/ supbiamus. qd forsitan accideret si sp sine tẽptatiõe viueremus. Plane tẽptationẽ aut maior aut saltem equalis consolatio seq̃ solet. Qd aliqñ equalis cõsolatio sequat. indicat ps. q̃ ait. Scom multitudinẽ dolorũ meoz in corde meo cõsolationes tue letificauerũt aiam meã. Qd aliqñ maior consolatio tẽptationẽ sequat/ testimoniũ habem⁹ ex scriptura dicẽte. ⁊ reddidit dñs omia q̃ fuerunt Job duplicia. Qui em ꝑcusso cuncta que abstulerat/ duplicata reddidit. apte innotuit q; nõnunq̃ tẽptatos vberi⁹ cõsolet q̃ ꝑcusserit. Hinc ẽ q; quidẽ ꝑfectiores/ discretiõe mgra dolẽt si vl ad modicũ sine q̃tulacũ q; tẽptatiõe sint vicz ne cuz diuti⁹ i trãquillitate militãt: ex ipa trãquillitatis requie securi⁹ torpescãt. Magna q̃pe nobiscum dispensatiõe pietatis agit/ vt aduer⁹ lacessamur quia dũ ex vitio aliq̃ pulsamur/ cõtra illud iuuante dño forti⁹ accingimur Hinc ẽ vt puto q; cuilibet anime duo angeli deputati sunt ad custodiã bonus ⁊ malus. Et de bono q̃dem ꝓspicuũ e st q; ad custodiam datus sit. Bon⁹ nẽpe angel⁹ amor est ꝓximi. malus vero impet⁹ vitij tẽptantis. De vitio aũt satis ꝓbat q; ad custodiã nobis deputetur. quia dũ eius aduersitate fatigamur. ipsa fatigatione ꝓmoti/ melius in bono custodimur.

Nunc iam tps est vt resumam⁹ quod supra reliquimus. quodq; in finem sermonis dicendũ distulimus vicz de secũda requie animarũ. Si inq̃t dñs ad me veneritis ⁊ iugũ meũ tuleritis inuenietis requiẽ animab⁹ vestris Que est ista requies? Oculus nõ vidit eam nec auris audiuit ꝫ nec in cor hominis descẽdit. Quid ergo de ea dicere possumus qñ quidẽ nullus hoim eã vidit. ꝫ nec videre põt nisi qd vnigenit⁹ dei filius qui ẽ i sinu ꝓris ipe de ea nobis modicuz q̃d enarrauit? Inspiciamus tñ eã q̃tũ ipo donante possum⁹. dicamus de ea qd ipo docente valeamus ⁊ memoriã abundantie suauitatis eius qualitercũq; eructemus. Requies illa ẽ decor ⁊ imortalitas corporũ. honor ⁊ ipassibilitas animaꝝ. fulgor vultuum incompabilis. diuinissima iocũditas sume et eterne trãquillitatis. pax illa que exupat oẽm sensum. gaudiũ magnũ. magnũ valde ⁊ sempiternũ Requies illa ẽ laboris ⁊ doloris omis absentia. cure ⁊ anxietatis nulla incidẽtia. nulla molestia. nulla angustia. nulla cõfusio. nulla formido vbi absterget deus oẽm lachrymã ab ocls sanctorũ. vbi ꝓsus aberit oẽ malũ. Requies illa est ꝓpetua in sanitate firmitas icõcussa. in animi libertate suauitas. suauissima ⁊ supdulcissima in visione creatoris delectatio. sancta ⁊ sincera in sanctorũ societate dulcedo. Reges inq̃m illa ẽ indui vestimẽtis glorie. cum gloria ⁊ leticia tripudiare in ꝓspectu diuine potẽtie. glia ⁊ honore coronari ⁊ radijs excellẽtissime claritatis penitus illustrari Reges illa ẽ indefessus ⁊ ire-uerberat⁹ intuitus in illud diuine lucis archanũ de supna potentia sapiẽtia bonitate magnificentissima admiratio. atq; inter amplex⁹ dei oipotentis indeficies cõmoratio. ⁊ pie eius pitie semiternaliter iugis fruitio. pennis ex toto corde ex tota anima atq; ex oib⁹ viribus ⁊ virtũ medullis exultatio. Reges illa ẽ incircũuelata fulgide eternitatis inspectio. inextinguibilis erga ipsam venam charitatis ⁊ intenta affectio. serenissima ad ꝑfem luminũ accessio. ⁊ incomphensibilis celestiũ gaudiorũ ptipatio Reges inq̃ illa ẽ accũbere in conuiuio regis eterni. bibere ⁊ inebriari a multitudine dulcedinis dñi. accẽdi ⁊ inflãmari calere ⁊ supferuere in ardoribus sempiternis. ire ⁊ intrare ac penetrare vsq; ad intima dei. beati vehemẽtia amoris. haurire dulcorem fontis vite ⁊ sapientie ⁊ esse cum deo sine fine. Amen.

Explicit

Sequuntur cause p=

pter q̃s cancellariã dimitteret volebat. Jsta ẽ ps

angustiarũ ⁊ calamitatũ/in officio Cãcellarie parisien. q̃rũ consideratiõe et sanctissimorum deum timentiũ consilijs/cedere simpliter et gratis/fixus institui.

Cogor em̃ pluribꝰ dñis magnis valde qui aduersissimi sunt complacere vel obseq̃. noia nõ explico illa scientibus. Puto videtur insania/hanc pplexitatẽ cum fas esset nõ fugere. siquidẽ indignatio p̃ncipis mozs. ⁊ nemo põt duobꝰ dñis seruire Cogor amicis fauere q̃ tñ eruere me nõ sufficiunt. nec mea factiosis ⁊ fortissimis hominibus qui oĩa calũniant̃ que ago. imo ⁊ verba mea tota aduersum me execrant̃. Hec idcirco psecutio plus psonalis est q̃ altera. quo casu licet ⁊ expedit secedere ⁊ vincere in bono malũ. ne obnitẽdo frustra ego ruine magne cũ amicis inuoluar. Hoc docere possunt ea que nouiter contigerunt. xp̃i si mul ⁊ pauli exempla atq; documẽta id suadent. nam hoc casu pastorẽ fugere nõ fugere est. Cogor importunissimis. imo nimis grauibus obniti vel peccare. melius aũt ẽ incidere in dei mã q̃ hominũ/cũ possunt declinari. ne amans periculum pereat in illo. Cogor ad liberationẽ aliorũ vel p cõsuetudine tempis/ignaros scientia/⁊ pnitiosos mozibus/pmouere ⁊ q̃ñq; sufficiẽtioribꝰ preponere. cũ tñ dicat sapiẽs. Noli velle fieri iudex nisi ẏ̃tute valeas irrũpere iniquitates. Cogor importunissimis hominibꝰ ⁊ diuersorũ mozum a meis/rñdere ⁊ obseq̃. eis coniungi familiaritate aut inciuilis inuocabor ⁊ ero p̃rimus picto. quia gaudere oportet cũ gaudẽtibꝰ. Cogor assidue rumozes audire/qui illic cõtinuel pstrepũt. q̃bus anime quies oĩs eripit̃. ⁊ in mltiloquijs hmõi/ pctm̃ nõ deesse/ac spũaliter congregata p hec dilabi statim/cognitũ ẽ. Cogor laborare p curiosꝰ monibus q̃bus absq; edificatiõis fructu/maxima tpis ps absumit̃. ⁊ mihi cõuenit illud. stulto labore q̃sumeris Cogor rursus curie fluctibꝰ et si nõ semp̃ ĩmergi vel ingtus iudicabor. a q̃bꝰ vt emigrarem/sola hec fuit occasio cãcellariã postulandi. ⁊ cõtulit hoc deꝰ. aliter tñ q̃ sperabam cur nõ igit̃ habito fine cessat motus? Cogor inter hec et filia/missas ⁊ ozões omittere vl̃ irrecolectus dicere. In quibꝰ tñ fructꝰ est vberioz si bñ fiãt/q̃ in graduũ tali q̃li distributiõe vbi q̃ puus vtinã nõ sepe pnitiosus/vtinã mozes/sit eccl̃e fructus intima cernentibꝰ linquo. vbi locũ habet illud ap̃li. nemini cito manꝰ iposeris neq; cõicaueris peccatis alienis. Cogor etiã in tpali vita q̃i mẽdicare ⁊ despectꝰ viuere. cum mediocritas aurea nõ amara pauptas sit tutissima ẽm exigẽtiaz status cũ alibi habundanter habeã ⁊ menagium iã puiderim. qõ cũ detrimento magno oporteret relinquẽdo dissipare ⁊ cũ grãmaticulis ⁊ pueris q̃ viuere. Cogor p viuẽdo decanatũ tenere. vbi pficere ẏbis ⁊ exemplis sum astrictꝰ. ⁊ tñ si nõ refideam in cãcellaria. sciũt oĩes/est iuramentum quale murmur. quale detrimẽtũ. ⁊ q̃liter iure vocabor monstrũ biceps. ambitionis insup̃ imo deierationis exemplũ putabor. Cogor liti p adiuncto bñficio/vel cedere cũ irrisione/⁊ dãno/vel cũ fortissimo ⁊ insupabili hoste in eternũ dimicare. Nõ a mozibꝰ meis abhorret maxime ⁊ isonat illud auribꝰ meis. cur nõ magis iniuriã patimini Cogor ad p̃bendã nouiter anhelare. me quoq; ⁊ amicos meos huic noue cure subijcere. vbi quãta spes pulsionis sit. mozes hodierni docere faciliter possunt ⁊ pfecto hoc quererem nõ obligor nec ex altera pte improuisus stipẽdijs ppr̃ijs laborare/neq; hunc deserere locũ/vbi absq; honore saltẽ piculoso/vacare mihimet possum. ⁊ h̃ oĩa que p̃termittunt̃ ⁊ sequunt̃ scandala declinare. Nõ si scãdala post hãc resignationem (vt amici minãt̃) ptingãt. pfecto ⁊ veniẽt eadẽ vl̃ maiora. si nõ diuisio vlla. Malo in alio sub alio ⁊ p alio/q̃q; in me ⁊ sub me fieri. ⁊ notet̃ illud salustij. Frustra niti ⁊ fatigando nõ nisi odiũ querre/extreme dementie ẽ Cogor multitudinẽ inseq; ad agẽdum q̃ nõ placet aut̃ licet. vel vt hostis ac suspectꝰ ambitionẽ haberi/nec hic dissimulare aut fugere seu tacere. sufficit. nisi patenter clamauero. cũ tñ scriptum sit. nõ insequeris multitudinẽ ad faciendũ malum. Cogor pnitiosa dogmata qualia iã seminata sunt ab aliq̃bꝰ/vel tacere cõtra p̃sciẽtiã/ vel cũ sum̃o mei. imo veritati pictor/illa p reuocationes corrigere ⁊ nõ potiꝰ cõfirmare fauentes dicẽtibꝰ pmiserint. vbi aũt malicia p̃ualet/ habitandũ nõ esse suadet plato ⁊ illic Ezech. ⁊ Hier. de gemẽdo valet p̃silium. Cogor linguas oĩes maliuolas/tanq; signũ ad sagittã/ppeti q̃ tñ itollerabiliter ⁊ irrationabiliter seuiũt ⁊ penetrant. sciunt expti q̃tũ deniq; nõ in verbis solũ ꝑ in vita/ppter coherẽtiam q̃ndã hic innominatã sit/ delirimẽ agnoscunt. Quo pacto deniq; redimẽdus tps sit videt. quia dies mali sunt imo supra modum piculosissimi ⁊ seditionũ seminibꝰ vndiq; repleti. Arx syon occupata fit in laqueũ ipi hierm felix porro e tali naufragio non sine bñficio si vel nudꝰ enatauerit. Ex aduerso p̃ sentia mea nihil allegari boni põt nisi spes quedã aliꝰ pficiẽdi quã fingunt quidã vtinã nõ ceco iudicio rapti de exiguitate mea. que q̃q; ad ꝟ iutilis sit sentio. ⁊ dudũ experior. scitũ vere est illud plus aliꝰ ꝺ te. Cõsiderem̃ hic acri iudicio/taz ex p̃teritis q̃q; ex circũstãtia rerũ/si plꝰ obest ille q̃ cũ suis psonalit̃ q̃rit̃ pseq; ⁊ cũ eo iusticia piclitat̃ quã iuuet; ⁊ vbi locũ hz si vos psecuti fuĩnt ⁊c. Cõsiderem̃ q̃q; pua sit pficiẽdi spes apꝺ eos q̃ sapiẽtes sũt i ocꝭ suis ⁊ q̃ ad nil aliꝺ vacãt nisi cũ atheniẽsibꝰ dicẽ vl̃ audire aliq̃d noui. Vbi p̃terea mltitudie res gerit̃. vbi si q̃ sint de sua salute soliciti facilit̃ ⁊ abũde/ p̃silia repiunt. apud illos ẏo q̃ salutẽ suã nõ q̃rũt

Recommendatio licenciandorum

ꝓdicatio nō solum ociosa sed etiā ꝓnitiosa ⁊ irri/sione digna si nō tm̄modo curiosa sit/efficiē. vbi aūt nō est auditus nō effundas ꝟbū. Exēplo xp̄i qui cozā herode cū audire curiosa gestiret obmutuit. Cōsidereē q ꝓfectus esse frugis pōt/solo etiam vite exemplo/si verba deessent. vbi tñ ꝓficere/beneficiū notabile pstringit ꝓlatura tam solēnis. Considereē ab exceptis/quid apud magnates ꝓsint inferiozū verba. imo grauiter irascūtur dicētibus/si nō sint ꝑm voluntatē si nō obseruent illud. loquimini nobis placētia. ⁊ quid mihi chee cōtigerit si nequaq̄ memīnerint. Qua ꝓpē multi doctozū ⁊ ꝓdicantiū qō respondēt dicere ioculatozes ⁊ fistulatozes miranē/qui ad arbitriuz tripudiare nolentiū/carmina ā doctrinas mensurāt variantq̄ Considereē q repugnante natura vel cōsuetudine que altera natura ē nil vnq̄ feliciter agiē. Est aūt natura mea ⁊ cōsuetudo ad agibilia prozsus inepta. scrupulosa. iners. formidulosa. leuissime pturbata vt plus millies experioz iugiter. Quid igiē conaboz cōtra ictū fluuij: cur vim nature faciā quā licet expellam. furca (vt Orati⁹ ait) tñ vsq̄ redibit? Quid fructu ꝓsiōe ⁊ honoze/allectaboz amicozū? Fateoz hec vltimo euincere potui carnalioz ⁊ ꝫ parētib⁹ ruralib⁹ ꝫ nō curantib⁹. imo ipis fratribus sozozib⁹ mulie/brioz ⁊ ad altioza scandentib⁹ minozb⁹ minoz. ꝑ imminente tanto naufragio mercib⁹ etiam chariſſimis imo necessarijs/vltro ꝓiectis/enatandū est. ⁊ ab incēdio diuitijs ꝓprijs/emigrādū. sicut a curia certe lucrosioze/memetipsum violēter eripui. nec piget q̄q̄ obniteree amici. Quod si dicat pericula hec ex timoze fugere ⁊ venire ad illud Terentianū. quid si celū ruat? pculdubio plura dāt intelligi amicozū cōminatiōes ambigue ex ꝓteritis futura ꝑsagio. ⁊ ꝓticularia tñ nec dum loquoz nec dū ea que intrinsecus latent aptio. Cōsidereē in quāta copia sunt mgri ad cōtemplationem forte minus idonei. q̄ omnibus agēdis in officio vigilantius libētius atq̄ felicius deseruirent. Nec oportet hic hoiem querere in quo nō sit macla. qz rara nimis auis in terris. nec ꝓfecto talis ſuz ego Videte obsecro q̄ intollerabilis cēt error atq̄ ſupbia in me vel in alijs de me talia cogitare. ⁊ sic ꝓferre velle. qualiter symia deformis/fetum suū caballis anteponit. Porro nō est consiliū contra dñm si ab oculis sim ꝓiectus. vt ꝓsit alter. Festio p audita ⁊ facta Ondictū ne ceder et/ab amicis hoc supbie fuco fuisse deceptū. quasi videlicet ecclesia recederet cū sua cessione. nec alius talis ad regimen ipi debitū posse repiri. hec vo plane tēptatio demonij meridiani. Considereē q̄ta sit raritas deo in cōtemplatiōis q̄ete viuentiū moze priozū sanctozū. Jō siquis tenuiter ad hoc opus aptus inueniaē/credendū sibi puto. qz talentum suū tale ē nō alia agibilia saltē in tanto. sicut opus oculi videre ē: nō laborare. Habet eñ quilibz domum ꝓprijū a deo/talē cessionē/hac cā ipe Greg⁹ nazāzen⁹/⁊ papa Celesti. ⁊ alij plures/fuerūt executi. Cōsidereē si ad epatū vocarer vel aliō in gens tpale bonū/an amici cōsulerēt/oīb⁹ ſpreta cancellariā esse tenendā. Estimo nequaq̄/nō dubito tñ/quin nūc securi⁹ volēdo descēdere/illam defero/q̄ aliter ascendendo. Quod si in casu dimissionis officij ad maioza/vel ꝓ mozris transitu ꝓuidendū restaret cācellarie. agaē nūc ꝓut tunc imo tāto ꝓuidi⁹ q̄to deliberatio maioz eē pōt/q̄ ꝓmū data rapiaē occasio Considereē q multi etiā ex amicis ⁊ q̄ dicūt picula se videre/ꝓñt ablq̄ tantis inuidie odijs ⁊ aduersitatū cauſis/subire illud onus gratis. in quo tātis grauat⁹ ſuz one ribus. ⁊ nō irronabiliter vsq̄quaq̄ quozūdā veratus odijs quib⁹ p meā forte ambitionē/aut importunitatē/spes quā sittunt adēpta est ⁊ extorta Quod si renuāt/videāt q̄ equo mecū agant iudicio. attendant ne digito mouere nolint onera que meis ceruicib⁹ volunt imanere Penitq̄ neminē dubitare arbitroz q̄n liceat ꝑm tura oīa/resignare beneficium tale/resignare in manu ſupioris. et vel religionē intrare. vl aliter viuere. ꝑtim beneficium aliud curatū habenti. Quod si licet/cognosco me ⁊ mozes meos. certus sum certitudine tali quā in tali materia sufficiētem existimo q̄ mihi est expediēs Quod si fingat nimis me amātes/illud nō expediens eē reipublice/vel aliozuz ꝓfectui: audiant diuinū tonitruum. Quid ꝓdest homini si totum mundū lucreē. Videant demuz ne sint inter illos de quibus alibi. Jnimici hominis domestici eius. Illud etiā pueris decantatū. Que nocitura tenes. q̄uis sint cara relinque.

Et ne me mutationis culpabilē arguant. si nūc tam vehemēter fugio/q̄ tam diligēter ꝓsecutus sum/sciant quia meum sapere/cum etate et experientia creuit. ⁊ me spes plurima frustrata ē. certum vero est. id est illud tempibus mozes sapiēs Quod si allegetur infamia mea/scio q̄ ꝓ infamiam ⁊ bonam famā pgitur ad celum. Scio q̄ ꝓ minimo mihi esse debet/vt ab humano die iudicer. qui me iudicat dñs est. Ceterum nō populari rumoze sed conscientie simplicitate/xp̄iani vita meritur. Consulti⁹ ꝓfecto ⁊ honestius est illō vltro facere/quod tandē ab inuito vel ipa moz extorquet.

Explicit.

Recōmendatio licen=

tiandozū in decret⁹ facta parisi⁹ p eundem.

Quesiuerit forsan aliq̄s. cur a viris scholastice exercitatiōis sūt ꝓi venerabiles viri ita multiplicitam numero q̄ merito/velut in libertatē q̄ndā adducti R̄ndem⁹ verba sūmi legislator⁹ dei/i euāgelio dicētis. Dns his opus habet. Originaliter Matth. xxj. Mar. xj. Luc. xix. Quisquis enim

oculos sue considerationis p vniuersam eccl'iam deducere voluerit/inueniet eā velut aliquam domum grandē:iuxta pphetica exclamationem ¶ israel q̄ magna est dom⁹ dei/ & ingens locus possessionis ei⁹. ¶sidet huic eccl'ie dñs nr̄ ies⁹ xp̄us tanq̄ filius heres in domo sua/dei patris sui. ℞m apostolū. heb. j. ¶propterea loquens in parabolis frequēter nominauit patremfamilias ¶Recte ꝓsus q̄ familiā hz multiplicē/mirabili officiorū ordinū q̄ varietate cōstitutā. q̄ etsi cūcta p seipm agere posset. disponere volēs tn̄ nos coadiutores sibi fieri. ¶assumit homies ad obsequiū suū. ¶Nim irū quia iumēto etiā vti dignatus ē. dum misit discipulos suos vt soluerent asinam & pullum ei⁹. vt dicerēt interrogantibus quia dñs his opus habet. hec ℞m l̄ram ¶Sed si l̄ra traducamus si placet verbū istud ad mysteriū cōueniens laudibus horum spectabilium & eruditorū virorū. ¶ita em̄ mos ita em̄ ius exigit/vt laudem⁹ & dicam⁹:q̄ domus minus his opus habet. ¶Quis dñs? ¶Jam dictū ē. dñs dñantiū & rex/regum:cui ℞uire regnare est. glo. Rhoma. j. ¶Cui⁹ agi frenis/summa libertas ē ¶Boeti⁹ de ꝓsol. ¶Cui⁹ seruiture gloriabat theologisans agathes. summa inquiens/ingenuitas ista est. in qua christi seruitus cōprobat. ¶Qua in re/ patinus ostendit laus egregia doctissimorum & insignium baccalariorū istorū q̄m tanti talisq̄ dñi/ seruos se dedicare studuerūt. nec seruos qualescūq̄:sed vtiles seruos. ¶Dñs inquit his opus habet. ¶Ecce nobilitas insinuat. quia tali subsunt domino. & vtilitas/quia dñs his op⁹ habet ¶Sūt qui seruos viles & inutiles sub quadā falsa specie libertatis & dominij subdiderūt. hi sub dominio carnis tanq̄ latrinarij. de quib⁹ ad Rhoma. xvj & ad ℞bit. iij. ¶Quorū de⁹ venter est & gloria i cōfusione. ¶Sūt q̄ ℞uiūt mundo & māmone q̄s notauit xp̄s dicēs. ¶Nō potestis deo ℞uire & māmone ¶Sūt q̄ seruūt diabolo & pctō. ¶Nam a quo q̄s superatus ē/eius seru⁹ efficit. j. petri. ij. & q̄ facit peccatum ℞uus est peccati ¶Vos aūt meliori consilio & mente/spretis his/ nō tam dñis q̄ tyrannis crudelib⁹/℞ui facti estis deo. ita vt appellādus/sit q̄libet ℞uus fidelis & prudēs quē cōstituit dñs. ¶ℜ sup familiam suam/nā dñs his seruis op⁹ habet ¶Dñs itaq̄ vobis op⁹ habet (o spectabiles et prudētes viri) & hoc ad regimē sue familie grandis quietum & trāquillū. ¶Ad q̄d:sane vt doceatis eā iudicia iusticie/reddere vnicuiq̄ q̄ suū ē. ¶Ea em̄/demū vera pax erit. ea gubernatio idonea. ea seruitus placēs dño si manet vnicuiq̄ debit⁹ ordo. ¶Ordo aūt quid aliud ē:nisi pariū dispariūq̄ rerū sua vnicuiq̄ tribuens collatio. ¶Hūc ordinem docere habetis (o venerabiles licēciādi) q̄bus dñs in ℞ opus habet. vt oīs de familia sua/ reddat ei religionē latrie. puritatē ꝓsciētie. charitatē ad ꝓximū. equitatē ad iudiciū. vt sic ordinet q̄libet homo cōuenienter quo ad tempaliū ministrationem. ¶Secūdo quo ad spiritualiū ¸dispositionē & hoc in ordine ad ꝓximū. ¶Tertio quo ad emendationē cōscientie quo ad seipsum. ¶Quarto q̄ ad exhibitionē reuerētie & latrie quo ad deum. ¶Hec sunt quattuor ꝓncipalia circa que versat omniū sacrorū canonū lex atq̄ traditio docēs se regere. deū colere. neminē ledere. rem suā vnicuiq̄ tribuere. ¶Quorū noticia q̄ sit necessaria familie domini/nullus ignorat intelligens. ꝓpterea nullas inducimus ꝓbationes/cōcordantiarum vel autoritatū quia neq̄ necesse est cū late pateāt neq̄ ignorantibus leges loquor ¶Perspicuū est igit̄/q̄m dñs vobis venerabilib⁹ licēciādis opus habet p suppositō ℞m ꝺpositionē testificationēq̄ doctorū vestrorū & aliorū/q̄ hanc noticiā sacrorū canonū fuistis assecuti. ¶Hec quippe noticia (iuxta mysticū sensum) asina dño seruiens. pullus vero discipulus eius studiosius/iteligi potuerat ¶Ꝝ omissa ꝓsecutione talis metaphore veniamus ad illō quod obstrepunt & opponunt aliq̄ dicētes. ¶Oportet/fatemur ista cogitare q̄ sub quaternario comprehensa sunt. s. rem suā vnicuiq̄ tribuere. ꝓximum nō ledere. se regere. deū colere. ¶Sed cū in alijs facultatibus sufficiēter hec doceant & sciant quō non frustra/quō nō supflue/adiuncta dicet hec facultas decretorū cum suis ꝓfessoribus & studiosis ꝺ quibus asseris/q̄m dñs his op⁹ habet. frustra q̄ppe fit p plura/quod potest fieri p pauciora /addi/tio igit̄ facultatis decretorū/neq̄ necessitatē habebit neq̄ vtilitatē. ¶Et inquiunt q̄ rem suā tē porealem vnicuiq̄ tribuere docent sufficienter leges humane. fundate in philosophia morali que cuilibet naturaliter ꝓmpress⁹. ℞m quas leges instituitur & regitur ad plenum in temporalibus suis vita p̄sens. ¶per has vero canonicas traditiones visa est alias plus turbari & litibus affligi policia ecclesie q̄ tranq̄llitate letari ¶Et rursus q̄ reliq̄ tria que vel spiritualem conuersationem hominū inter se: vel emendationem ꝓprie conscientie cuilibet in se. vel cultum latrie ad deum respiciunt/ sunt in sacris/litteris abunde tradita. alioq̄n christus homo et idem deus cuius perfecta sunt opera (vt dicit ¶Moyses) instituisset minus perfecte ecclesiasticam domum suam. que nec suo nec longo postmodum tempore canones istos habuit. ¶Alioquin insuper lex euangelica traderet insufficienter mandata de quibus dominus asserit. ¶Si vis vitam ingredi serua ¸mandata. ¶Et iterum. hoc fac et viues ¶Ad summam ergo redit hec calumnia. dominus/inquiunt ꝓ regimine sue familie in temporalibus/dedit leges ciuiles & p spiritualium gubernatione/tradidit euangelicos canones. aliā ℞o nō est inuenire vitā nisi vel tpales q̄ p leges regit. vel spūalem quā euāgelica lex sufficiēter instituit. ¶Nonne hoc cōcludere licet q̄ nequaq̄ dominus his. id est. canonistis op⁹ h̄ret

Recommendatio licenciandorum

Sed quid dicemus ad hec doctissimi ⁊ sapientes viri pres ⁊ fratres. quid huic calumnie rñdebimus? Respõdebim⁹ p cõsiderationes aliquas geometrico ⁊ doctrinali ordine positas ꝫm quas patebit a radice necessitas ⁊ opus dñorũ iuristarum. Patebunt insup distinctiões alique de iuribus canonib⁹ ⁊ legib⁹. Iste em̃ doctrie modꝰ mo dus optimus est dum fit resolutio ad certa. dum q̃ sepaꝛ̃ pciosum a vili ⁊ quasi sub oculis vnum quodq̃ sepatũ ab alio reponiꝛ̃ quod cõfuse compositũ fallere poterat inspicientes. Potuerat cito induci declamatoria ⁊ velut oratoria cõmendatio/sup vestris pconijs singularib⁹. attñ excitatio studiosa vicit. iubens talia singularia ad vesperias singulorũ linqui. ⁊ ea nũc dicere que pl⁹ eruditiõis scholastice noscunꝛ̃ cõtinere. Inuestigamus igit̃ a fundamẽto causas necessarie institutionis quare dñs his opus habet. Et p hoc sit hec ꝑma consideratio incipiẽs ex alto

Prima consideratio Dñs p suũ velle imperiosum ⁊ potestatiuũ ẽ ꝑmũ radicale fundamẽtũ oñis legis vel canonis. Hoc Amb. in exame. secutus Basiliũ posuit dicẽs/q̃ prima lex omniũ est diuina ptãs. Voluntas illius/ius suũ vnicuiq̃ tribuens. nullius aũt est ꝓpetuũ ⁊ cõstans voluntas: nisi dei. Secũda cõsideratio. Dñs indidit cuilibet rei tm̃ de lege/q̃tũ de entitate ⁊ bonitate Oñia em̃ fecit in numero põdere ⁊ mẽsura ⁊ ita sub lege certa ait Boeti⁹ quipe. Sicut fecit oñia ꝓpter se ⁊ ad se/sic oñibus dedit viaz certam tendentiũ ad se que dicit̃ appetit⁹ vl amor ⁊ pondus/trahens rem ad suũ dñatiuũ ⁊ initiale principiũ/qđ est ipe/vt sit ipe alpha ⁊ o. ꝓncipium ⁊ finis. Potuerat hic fieri longa deductio de legibus varijs rerũ/tam in celo q̃ in terra aut in mari ⁊ in oñibus abyssis/in volucribus celi et quadrupedibus terre ⁊ piscibus maris. Omittam⁹ hec. ⁊ dicam⁹. p tertia cõsideratiõe Tertia cõsideratio Dñs sicut fecit hominẽ/vt sibi soli subiectus/dñaret̃ ceteris rebus mortalibus/ita sibi indidit p ceteris rationẽ tanq̃ legẽ intimã ⁊ viuã/neq̃ em̃ ꝓpter aliud dicit̃ homo factꝰ ad imaginem ⁊ similitudinẽ dei: nisi quia sui capax p rationẽ effectꝰ ẽ ꝫm Aug. ⁊ expositores catholicos. Hoc viderũt phi qui naturas aliarũ rerũ dixerũt regi a rõne sepata/velut ab intelligentia non errante. homini vero rõnem ꝓpriã cõiunxerunt quã dixerunt reginã in suo microcosmo. quẽ admodũ (suo modo longe tm̃ excellentiori) dñs in macrocosmo ꝓncipaꝛ̃ Quarta cõsideratio.

Dñs indiderat homini rõnem integrã ⁊ purã/tanq̃ sufficiens ꝓncipiũ regitiuuz suiꝑsi⁹ ⁊ quo ad deũ ⁊ quo ad primũ ⁊ q̃ ad corꝓ⁹ ꝓprium et ad aliud quodlibet inferiorũ. Alioq̃n qũo verum esset illud Boysi tam allegatũ. Dei pfecta sunt opa. Qũo ꝓterea verum esset illud phisicũ. Deus ⁊ natura nõ deficiũt in necessarijs. si mox ab exordio/nõ dedisset de⁹ homini sufficiẽs ꝓncipium suiꝑsi⁹ regitiuũ ⁊ ordinatiuũ atq̃ regulatiuum? Dedit vero: dũ hoiem instituit sub regula rectissima quã appellamus originalẽ iusticiã. que p oñia cõformis erat q̃tum oportuit/ipi primeꝛ cõstanti iusticie que de⁹ est. p quã reddidisset hõ vnicuiq̃ ius suum. id ẽ. quod suũ erat. deo videlicet reuerentiã/sine cõtradictione. ꝓximo amicia/tiam sine dissensione. Corpi obedientiã ad rationem sine rebellione. Ceteris inferioꝛib⁹/dñatiõez regitiuã sine impugnatiõe. Quinta cõsideratio Dñs nõ habuisset opus legistis vel canonistis/in statu nature primitus institute. sicut nec habebit opus in statu nature glorificate. Quare? quia cuilibet fuisset lex sufficiẽter inscripta in libro cordis sui. nec opus erat vt q̃s eũ doceret iudicia iusticie. p iura vel leges aut canones/humano studio compositos vel libris aratis quod de futuro statu sonat illud ꝓpheticũ. Dabo leges meas in cordib⁹ eorum. Sexta cõsideratio. Homi/nus opus habuit iuristis legistis ⁊ canonistis/mõ locutionis ꝓexposito/postq̃ homo; cũ in honore esset nõ intellexit/compatus est iumẽtis insipientibus ⁊ similis factus est illis Obscurato nimirum libro cordis interioꝛi/⁊ velut oblitterato/et male contracto p diuersas passiones vix poterat legi. vix ab homie discerni q̃d rectuz ab obliq̃. q̃d bonũ a malo. quid iustũ ab iniusto. q̃d dareꝛ̃ g̃ liber extrinsec⁹: cõtinẽs leges ⁊ ꝓcepta/p traditionem dei ⁊ hominũ sapiẽtiorũ/quorũ iucidiora adhuc erant̃ corda/vel p diuinã celitus illustratiõez vel p humanã ⁊ diuturnã inuestigationẽ/iuuantibus ad hoc ipm̃ moribus bonis que miro mõ illuminant. sicut de alijs dictum ẽ q⁹ excecauit eos malicia eorũ? Anima em̃ viri iusti annũciat aliq̃n vera plus q̃ septẽ speculatores cõstituti in excelsum ad speculandũ. ait Sapiẽs. Potuerant h̃ induci speculationes grate multũ/de obscuratione vel oblitteratiõe libri cordis. qđ est speculum quoddã veritatis ⁊ hoc p compationẽ ad varios modos diuersos/quib⁹ specula materialia distorquenꝛ̃/ne reddant veras imagines. Quas speculationes posuit Breisme de cõfiguratione qualitatũ. illic videanꝛ̃. Septima cõsideratio. Dominus instituit primũ canonistã ⁊ legistam ipsuz adaz Cõgruebat quipe imo opus erat/vt adã qui pater omniũ p ꝓpagationẽ carnis esse debuerat/fleret etiam pater p gubernationẽ ⁊ instructionem. Ac pinde sicut in artibus p corꝑis regimine necessarijs/adam post peccatũ fuit p diuinam inspirationẽ eruditus. de necessarijs inquã nõ solum quo adesse sed quo ad bñ eẽ q̃to ampli⁹ opus erat/ p bene esse ipsius anime quo ad scientias et virtutes/ipsum diuinitus illustrari. ⁊ p ipsum/pozes filius eius/de generatione in generationem. Hec est traditio ipsius Josophi in libro antiq̃tatum. cui consonat apta ratio. Sic dicit Beñ. q⁹

dñs fecit ipsi ade tunicas pelliceas. hoc ē vt operi fas ē fieri docuit. sicut parare cibos. vti medicinis. colere agros. ⁊ ita de reliquis habeť palā ex istis vnde ꝑma fuit ozigo ⁊ causa cuiuslibet artis ⁊ iuētio scie ⁊ facultat.

¶ Octaua cōsi. ¶ Dñs vltra legē nature nō solū instituit de qua dictū est. sed etiā de summitate deriuate ac in posteros promulgate que dicit lex antiqua. ¶ Fundať ꝟ consideratio sicut sexta. plabente em natura de vitō in vitium. plabebať cōsequēter ad ignozantiam maiozē legum ⁊ iurium ⁊ iustozū iudiciozū. Addenda fuit igit declaratio/cum autozitatū inserione ⁊ circa murmurationē ꝓceptozū: tam generalium sicut decē ꝓcepta: q̄ spēalium sicut erant iudicialia ⁊ cerimonialia. ¶ Et ita dñs habuit opus legisperitis ⁊ iuristis qui dicebanť doctores ⁊ scribe. meditantes in hac lege/die ac nocte: vt eam populo simpliciozi nūciarent/ne fierent sicut equꝰ ⁊ mulus quibꝰ nō est itellectꝰ. sed appzoximarent ad deum ꝓpterea vt in chamo ⁊ freno certozū ꝓceptozū cōstringerenť/oportuit.

¶ Nona consideratio ¶ Dñs vltra legem vetere opus habuit instituere legē euāgelicā. ¶ Si quidē ad nihil pfectū adduxit lex antiqua dicente apl̄o ad Heb. vij. Nihil ad pfectū adduxit lex Erat em figura ⁊ vmbza noue legis. nam oīa in figura contingebant eis. ait apl̄s. Aduenīēte igitur re vel luce impleta est lex illa nō soluta. Ac pinde cōstituta sunt apostoli discipuli ⁊ euangeliste tanq̄ doctozes huiꝰ legis ⁊ ceteri successozes eozū quos theologos nominamus. nō fm cozticem lr̄e que occidit sed fm'interiozē spm̄ qui viuificat.

¶ Decima cōsideratio ¶ Dñs opus nō haberet iuristis alijs q̄ theologis/si homines secūdum ꝟtutes theologicas q̄ sunt fides spes ⁊ charitas/sponte vellent regulari. Sufficere dixit Augustinus in enchiridion has ꝟtutes ad salutem oīi homini. q̄pe claudūt in seipsis duo illa mandata/in quibꝰ tota lex pendet ⁊ pphete. Diliges dñm deum tuū. ⁊c. Et ꝓximū tuū sicut teipsum. Interest aūt theologozū docere sufficienter ea q̄ sunt fidei spei ⁊ charitatis ⁊ in regulā euāgelicaꝫ ⁊ errozes insurgentes cognoscere. ⁊ cognitos vt caueank ab alijs insinuare. ea denicq̄ docere cōuenit. q̄bꝰ ꝟ triplex ꝟtꝰ gignit nutrit defēdit. robozat. Sic istituta videť ⁊ gubnata fuisse sufficienť ecc̄la ꝑmitiua sb apl̄is. ac deinde p successiōes varias vsq̄ ad doctozes/sanctos inclusiue. p q̄drin gentos annos ⁊ amplꝰ quibus tempalibus/non erat distinctio theologozū ⁊ canonistarū. licet canones sacri/multi eēnt vltra tenozē exp̄sse tradi/tum in euāgelijs ⁊ ceteris libzis canonicis. Ibi vero canones si bñ inspiciamꝰ/nō sunt nisi cōclusiones elicite vel illate ex ꝑncipijs theologicā. id est. ex euāgelio ⁊ alijs libzis canonicis p illos q̄bꝰ dicit xp̄us. Qui vos audit me audit. Nihil igit admirandū si ad eosdē ꝑtinebat cognitio ⁊ legislatō cōclusionū illarū canonicarū/ad quos ꝑtinebat noticia ꝑncipiozū. Inde est illud quod sapientia dicit de seipsa. ¶ Per me reges regnant ⁊c. ¶ Undecima cōsideratio ¶ Dñs ꝓpter multiplicationem hominū sub lege sua euāgelica/ p̄uaricantiū eam multis modis/voluit hmōi canones mltipli cari. Et ita opus habuit canonistis. etiā in regimine spūali. q̄ ꝓpe dicti theologi nequaq̄ sufficiebāt

¶ Notemꝰ ꝟ ad declarationē ampliozē q̄ theologi ꝓpzio noie dicunť hi q̄ noticiā ꝑfitenť ⁊ habēt eozū q̄ ꝓprie dicunť eē de theologia ꝟ ē de iure diuino seu euāgelico qđ idē ē ⁊ q̄ illud sciūt elucidare defendere robozare. ¶ Sūt aūt q̄ttuoz generalū q̄ ꝓprie dicūť ad ius diuinū ⁊ euāgelicū pertinere. ¶ Primū genꝰ ē eozū q̄ ꝓtinenť exp̄sse in textibus canonice scripture vt q̄ in ꝑncipio fecit deus celū ⁊ terrā. Scām ē eozū q̄ cōsequunť ꝓsequenť clare in cōsequētia necessaria ⁊ euidēti/apd oēm vtentē rōne. ex eis q̄ ibidē ꝓtinenť. Tertiū ē eozq̄ licet nō sequank in consequētia clara apd oīes vtētes rōne vl̄ aliūde doctos. tñ apd exercitatos in sacris lr̄is/ꝓsequētia iudicať optima vl̄ sequela. Quartū ē eozū q̄ p reuelationē factā eccl̄e constant. ⁊ ꝟ vel exp̄sse ⁊ manifeste p ꝓphetias seu miraculosas attestatiōes. vel iplicite p cōem attestationē totiꝰ eccl̄ie vel cōcilij generalis eā sufficienter repsentā is. ac p successionē legitimā deriuatā ad poſteros p eos q̄ tales reuelatiōes habuerūt manifeste. ¶ Veritates oēs alie/tāto dicuntur magꝭ ꝑtinētes vel iꝑtinētes ad theologiā ⁊ suos pfessozes q̄to ꝓximiꝰ vel remotiꝰ pñt iferri ex p̄dictꝭ ¶ Progrediētes igit vltra dicamꝰ q̄ ꝓter has ꝟitates seu regulas opozuit mltas explicari ad regimē eccl̄astice familie/q̄ ñ poterāt exp̄sse deduci ex sacra scꝑtura. ꝟ opozuit fieri limitationē p autozitatē hūanā. Recte eo mō q̄ vltra ꝑncipia iurꝭ mozalis naturalis ⁊ ꝓclusiōes euidēter ⁊ ncērio sequētes ex eisdem/opozuit addi multas istitutiōes. neq̄ clare dissonas/neq̄ tñ euidenť sequētes ex dictꝭ ꝑncipijs ⁊ ꝟ autozitate ꝑncipū vel cōitatū q̄bꝰ respublica regēda subdebať. ¶ Exē plū in vno p qđ sciať in ceteri ¶ Confessio sacralis/ ē de lege euāgelica ꝓprie dicta. ꝟ q̄ fiat ꝟ tpe vel illo/⁊ apud suū certū sacerdotū vl̄ apd illū/ē de iure positiuo. qđ nec clare sequiť ex lege euāgelica q̄ sic debeat fieri nec tñ ē repugnās. Talia sunt sine nūero in reliq̄s q̄ ꝓcernūt dei cultū ⁊ charitatē erga ipm ⁊ ꝓximū nr̄m

¶ Duodecia ꝓsi. ¶ Dñs opꝰ habuit canonistis: nedū ꝓpť multiplicatiōes hmōi canonū positiuoꝝ. ꝟ etiā ꝓpť incozrigibilitatē ꝟditozū. ¶ Odert peccare mali formidine pene. ait Ozatiꝰ. vt igit pene varie p varijs delictꝭ ferrenť/ncēe fuit. quēadmodū p diūsitate morborū/ozdināt medici diūsitatē remedioꝝ pticulariū vltra ea q̄ cognoscūt ex ꝑncipijs pb̄ie naturalis vl̄ sue medicine generaľ. Cōstat aūt istitutōes hmōi arbitrarias ēe vt plūmū/q̄ licet istitutiōes cōfoz-

mitatẽ quãdã habeãt ad legẽ diuinã in ꝟ q nõ ei palam dissonãt alioqn eẽnt iniq nihilomin⁹ nõ ita ptinẽt ad eã/ q̃n alie pene possent eq̃liter stãtib⁹ illis ꝓncipijs cõstituí. Et ꝟ ẽ ius/ q̃le apellam⁹ pure positiuũ vel hũanum ¶ Ampli⁹ ꝟo ꝛ si repugnãtia nõ sit/ vt theolog⁹ sciat hmõi ꝓstitutiones penales ꝛ sil'es de iure positiuo. quia tñ hũani capacitas ingenij/ multũ finita est/ nec ad tot sufficit dñs habuit op⁹ vl' voluit distinctos in eccl'ia doctores instruere. quosdã ad ius euãgelicũ ꝛ ꝓpe diuinũ/ q̃sdã ad positiuũ scrẽdũ dedicatos. Et ex his iuestigam⁹ ꝛ inuenim⁹ puto/ cõmoditatez distinctiõis inter has facultates theologie ꝛ decretoꝝũ. ꝛ dñs in ꝟ hz op⁹ decretistis ¶ Tredecima ꝓsi ¶ Dñs nõ instituit reponi ea q̃ ꝓprie sunt fidei/ in textib⁹ canonũ vel decretoꝝũ vñ dicũt canoniste vel decretiste: tanc̃ illa p se ꝛ ꝑncipaliter ptineãt ad facultatẽ decretoꝝũ. Hec ꝓsideratõ respõdet his q̃ post facultatẽ decretoꝝũ sic instituta ꝓtendere vellẽt supflua eẽ theologoꝝũ facultatẽ. Habem⁹ inquiũt artic'os oẽs fidei ꝛ catholicas vitates. q̃d egem⁹ theologis? Hz videat ratio cur illic ponant tales vitates/ inuenim⁹ q sũt tã/ q̃ articuli certi eliciti ex theologia. quoꝝũ declaratio spectat ad eandẽ. quẽadmodũ etiã fcm ẽ/ in legib⁹ ꝑncipũ catholicoꝝũ/ nõ q ad illas leges de directo spectẽt sic nec eoꝝũ declaratio. quẽadmodũ nemo dicẽt q declaratio symboli apl'oꝝũ/ vl' niceni cõcilij. ad simplices spectet. q̃b⁹ tñ illõ indicitur ꝛ explicat ꝛ dat ad credendũ. ¶ Quo pacto igit̃ q̃reret aliqs reponunt ꝟ in facultate decretoꝝũ vl' in facultate legũ tpaliũ/ q̃ ad theologie ptinent facultatẽ? Faci i' ẽ rñsio. Reponunt itaq vt addant pene varie ꝫ eos q̃ ausu temerario ꝫ artic'os sic explicatos dogmatisare ꝓsumerent. Hec aũt adiectio canonũ penaliũ sic ẽ de iure positiuo. sic earũ cognitio spectat ꝓprie ad decretorum vel legũ facultates ¶ Decima q̃rta consi. A Dñs: sic in vno corpe naturali. diũsa mẽbra sin/ gulis officia cõstituit/ ne sit scisma int̃ ea/ sic i corpore mystico/ diuersos voluit eẽ doctores ꝓ varietate doctrinarũ legũ vel iuriũ ¶ Hac ꝓsideratiõe ꝓsupposita ex ꝓxib⁹/ ptz ꝙnter iniusta cõcertatio vel q̃rela eoꝝũ. q̃ ꝓ extollẽdo sciam theologie/ illã decretoꝝũ vitupant vel ecõtra ¶ Hoc em̃ agere q̃d aliꝺ ẽ q̃ si ocꝰ dicat narib⁹/ opa tua ñ agẽda. Rursus ẽ ꝓsumptõ eoꝝũ q̃ ex nccitate sue scie nitunt̃ extollẽ ꝛ arguere eã ceteris oib⁹/ pfectiorẽ cũ dicat ꝓhus de metaphisica. Necessarios q̃dẽ oẽs dignior/ pfectior ꝟo nulla cũ ꝓ ea videtur i corpe naturali: mẽbra turpiora ꝛ infirma ꝓ hr̃e nccitatis q̃ pulchriora ꝛ pfectiora q̃lia sunt oculus ꝛ audit⁹. Beniq manifestũ est ex his/ ad quã facultatẽ spectat iudicare de heresib⁹ ꝛ hereticis. Constat q ad theologiã. modũ ꝟo puniedi magis determinat facultas decretoꝝũ/ ꝟ executionẽ iudices ꝛ clientes seu bodelli magis sciũt. Ex/ emplũ de iudicio falsse monete. cui⁹ falsitatis cognitio/ spectat ad cãpsores. punitiõis mod⁹/ ad legistas/ executio ad iudices ꝛ bortelles. ¶ Potuerat ꝟ applicatio fieri de examine bulle illi⁹ ꝙ mendicãtes extorte. ꝟ omitto. ¶ Decimaq̃nta ꝓsi. Dñs hz op⁹ sic theologis ꝛ canonistis/ sic hoib⁹ inferioris scie vel ordinis/ q̃ ad cognitionẽ traditionũ hũanarũ. ¶ Cõsulam⁹ experientiã ꝛ videbim⁹ q vltra scientiã iuris diuini/ ꝛ canonici positiui/ multe sunt ꝑticulares leges ꝛ ꝓstitutiões positiue. necessarie in iudicijs. q̃les oportet scire ipsos ꝓcuratores ꝛ clientulos ꝛ alios inferioris ordinis ¶ Si aũt q̃reret aliqs/ q̃nã vtilior sit eccl'e dei/ vel erudit⁹ in his legib⁹ vltimis ꝓcuratoruꝫ ꝛ ꝓmotoꝝũ. vel in sacris canonib⁹ positiuis: Duo cõfestim ridebit̃ ꝛ irridebit̃: imo spnet a dñis canonistis talis inquisitor ꝛ iure q̃dẽ. Hz cũ assit̃ pgũt aliq curiose (ne dicam⁹ fatuose) comparesci entiã canonũ positiuoꝝũ ꝓ ecclastico regimine/ ad sciam euãgelicã/ ipi viderint. Exẽplo siti dubitaret aliqs q̃s habẽd⁹ ẽ dignior in cura corpis vel medic⁹. Sil'r q̃s ꝓferẽd⁹ ẽ vel erudit⁹ in cõstitutionib⁹ positiuis sue religionis aut in sinodalibus statutis. vel an ꝑcellat iurispit⁹. q̃ tñ ad hoꝝũ particulariũ cognitionẽ nõ descẽdit? ¶ Cessent igit̃ de ceteris hmõi compatiões odiose ꝛ curiose. fatuose imo ꝛ fastidiose. nec sit scisma in ipso corpe ecclie. ꝟ ambulet q̃sq vocatiõe q̃ vorat⁹ ẽ gratiã quã accepit cõicãs sine inuidia ꝛ in alterutrũ amministrãs ¶ Decimasexta ꝓsi ¶ Dñs op⁹ habz ꝟ decretistis nõ solũ ꝓpt rões sumptas ex multitudine canonũ positiuoꝝũ cõcernẽtiũ spũale regimẽ ꝟ etiã regulationẽ tpaliũ maxime p⁹ dotationem ecclie in bñficijs ꝛ in alijs abũde factis ¶ Nemq eñ euãgelica lex/ dedit expssas de tpaliũ regimine cõstitutiões ac pinde theologica ꝓsideratõ ꝟ ad eas ꝑticularit̃ cognoscẽdas/ nequaq̃ extendit. Vident̃ aũt sufficere leges hũanit⁹ tradite. ꝟ si notauerim⁹/ aliã eẽ rõnem de his q̃ mere tpalia sunt/ nec dedicata diuinis vsib⁹: aliã eoꝝũ q̃ cultũ dei respiciũt in decimis ꝛ oqlationib⁹/ in bñficijs atq̃ sil'ib⁹: nemo mirabit̃ si legib⁹ alijs vtl ꝙgruũ fuit/ ꝓ his ꝛ ꝓ illis. quẽadmodum doctrine pure moralis/ insufficiẽs fuit ꝓ lege reuelãda. q̃uis in obsequiũ suũ possit ¶ Decimaseptia ꝓsi ¶ Dñs nõ ita distinxit theologiã a sacris canonib⁹ ꝛ ecõtra/ q̃n viriliter ꝛ salubriter possint ab eodẽ hoie q̃tũ sibi cõcedit̃ iuestigari. Si em̃ repti sunt q vltra canones sacros/ legib⁹ hũanis dederũt studiũ suũ ꝛ ecõtra ꝛ ꝓfecerũt in vtrisq. si vltra phiam ꝛ metaphisicã multi q̃tidie in theologia se vehement exercẽt. Hoc ꝙuenienti⁹ hz fieri/ q theolog⁹ descendat ad inspiciẽdũ canones sacros tanc̃ cõclusiones elicitas ex suis ꝓncipijs theologicis deducere. ¶ Vtc erit talis ambidexter theolog⁹ canonista. ꝛ canonista theologisans. ꝛ q̃s ẽ ꝟ ꝛ laudabim⁹ eũ? ¶ Quid aũt facili⁹ ẽ ex ambob⁹/ aũ

220

ꝑ theologiã .ſ. cognoſcere canonicã ſciam vl̃ econtra. Exiſtimo ꝙ primũ ſic facilꝫ ẽ ⁊ ordinatꝫ deducere ex ꝓncipijs ꝓcluſiões/ q̃s ex ꝓcluſionibus ad ꝓncipiorũ noticiã deuenire. Addito ꝙ agibilium iſtorꝫ vehemẽs cõſideratio a puericia vel ab adoleſcẽtia nõ tm̃ erudit neq; clarificat ingeniũ/ q̃s tũ exercitatio in ſpeculabilibꝫ ꝓncipijs. Notu erat ḃ inſeri q̃rela frequent incidẽs nr̃o tpe tã de theologis ꝙ ad ſpeculabilia q̃dã parũ vtilia /curioſiores exiſtũt debito nolẽtes ad ꝓſiderationem agibiliũ tanq̃ ſuo ingenio indignã ⁊ rudẽ declinare. Rurſus iculpãdi ſunt iuriſte illi. q̃ pticularibꝫ ꝓcluſionibꝫ iuriũ ſic adherẽt vt vel ad ꝓncipia reſolutiõis nõ adũtũt Decimaoctaua ꝓſi. Dñs voluit ita theologiã a canonibꝫ ſepari/ vt tm̃ maneret vſus ⁊minorũ theologicorũ icõfuſus. Ptia em̃ q̃libet inferior/ ſic ſumit ꝓncipia ſua a ſuperiore alternante eã. ſic vt ⁊minorũ ſuorum ꝓprietatẽ obſeruet ncẽe ẽ. altoq̃n fieret velut altera cõfuſio babilonica ꝑ diuiſionẽ linguaruꝫ. nec mutuo ſe itelligerẽt theologꝫ ⁊ iuriſta Qua ex re ptz ꝙ vbi de iſti ⁊minis hereſis ⁊ hereticus ſymonia ⁊ ſymoniacꝫ ⁊ ſilibꝫ/ ſit mẽtõ. recurſꝫ eſſe ꝓncipalis dz ad vſum quẽ theologꝫ ⁊mo hz. ⁊m quẽ dicẽ Augꝫ. ꝙ nob ad certã regulã loq̃ fas ẽ. Ac pinde ptz ꝙ expoſitio bulle mendicãtiũ/ req̃rit exponi ꝑ ius euãgelicũ Decianona ꝓſi. Dñs noluit vt ⁊m ius canonicũ rgl̃are ⁊ imobilit ꝫ ncẽitate: totꝫ eccl̃e ꝓlꝰ ſic oportz ipm̃ regi ſtabiliter ⁊ imobilit ꝑ ius euãgelicũ ⁊ diuinũ. Tollit ḃ ꝓſideratio temeritatẽ aliq̃rũ vel igr̃ãtiã q̃ ſuis iuribꝫ poſitiuis /imobilitatẽ ⁊ idiſpẽſabilitatẽ talẽ ⁊buũt ⁊ parẽtes obligãdi q̃lẽ hz ipz ius euãgelicũ ⁊ diuinũ. Ac pinde q̃t heu ſcãdala q̃t pturbatões in euãgelico regimie ꝑdẽ orta ſint ⁊ q̃tidie ſuccreſcant legi fas ẽ in expientie libro. Tales nimirũ itractabiles. q̃s pbus apellat imãſuos /ne q̃ epikeyã neq; bonã eq̃tatẽ recipiũt. adherẽtes traditionibꝫ ſuis ſic euãgelio. imo ꝓpr̃ traditiões ſuas (ſic ꝓquerit̃ xp̃s) faciẽtes irritũ mãdatũ dei Mat. xv. Applicauim̃ als conſiderationem hãc ꝓcipue vtilẽ ad materiã reductionis grecorũ ſ nũc omittam̃. Clauis ẽ ḃ ꝓſideratio ꝑ inuenĩẽdo ꝓſequent naturã ⁊ ꝓditionẽ totiꝫ euãgelice hierarchie. Et qũo regimẽ eiꝫ monarchicũ ẽ ⁊ re gale q̃ ad ſpũalia ex imobili iſtitutiõe chriſti Vtr̃ vo ſit exiſtimãdũ q̃ ad tpalia etiã eccl̃ie dedicata nõ ita ẽ manifeſtũ. Scitis ꝓcertatiões iſtic innumeras eẽ dicẽtibꝫ alijs ꝙ eccl̃ia nihil hz tpale niſi a diuinis ꝓncipibꝫ. alijs vo in oppoſitũ certantibꝫ ꝙ omino ſunt eccl̃ie/ ſ lites has vl̃ nũerare hic vl̃ dirimere/ nõ nr̃m ẽ. Viceſima ꝓſi. Dñs voluit eruditis in ſacris canonibꝫ licentiã doctoralem imptirl̃. q̃tinꝫ hr̃ent ex ḃ autoritatẽ/ nõ ſolum docẽdi ipſos canones/ ſ eos doctrinalit̃ interptãdi exponẽdi vel gloſandi. Hoc int̃ cetera maxie opat̃ licẽtia doctoralis. ⁊ illꝫ rõnabiliter. nõ em̃ potuit omi hora fieri recurſus ad conditorẽ canonum. Propt̃ea eruditis ⁊ approbatꝫ ꝓferẽda fuit talis autoritas doctoralis. Nõ ſolũ ipis ſ etiam ꝓncipalibꝫ theologis. ꝑtim vbi dubietas oriretur ex his ⁊ circa ea q̃ ius euãgelicũ põt ad eluci/ dationẽ deducere. ⁊ quẽadmodũ architectonica ꝓncipat̃ ſubalt̃nate ſcie. ⁊ ſic ex ꝓncipijs ꝓcluſiones examinant̃ ⁊ ꝓbant̃. ſi recte ſunt. Deniq; cãs alias lumine doctoral̃ eẽ dicim̃. q̃tinꝫ euitet̃ ꝓfuſio in politico regimie. ⁊ ne inſufficiẽs vl̃ imerit̃ ad ḃ ipm̃ ſe ingerat. Ar poſtremo honor alit artes dic̃ Cicero ⁊ oẽs accedũt ad ſtudia ꝓpt̃ gloriam Poſtulem̃ tandẽ/ vt dñs pr̃familias ſup̃ mus/ nos ita ſolui ⁊ ad ipm̃ deduci p̃cipiat/ iuxta figurã aſine ⁊ pulli eiꝫ ꝙ ad hieruſalẽ celeſtẽ ipo ſedẽte ⁊ dirigẽte pueniamus. Finit.

Incipit tractatꝫ eiuſdem de nobilitate.

Homo q̃dã nobilis/ ab vlt̃ in regionem longinquã accipe ſibi regnũ Quis hõ iſte nobilis niſi xp̃s Ieſus xp̃s nobiliſſimi regis dauid i clita ꝓles? De q̃ ꝑ aliegoriã Eccs ait. beata terra cuiꝫ rex nobilis ẽ. Et in laudẽ ſapie ait idẽ in parabolis. Nobilis in portl̃ vir eiꝫ. cũ ſederit cũ ſenatoribꝫ t̃re. Qui p̃terea de ſe loq̃batur ſamueli. Qui me ꝓtemnũt/ erũt ignobiles. Dicam̃ igitur aliq̃ de nobilitate. ſumẽtes occaſionẽ ex patre militl̃ egregij dñi Guilhelmi ſanet. ⁊ nobilitate cõpoſiti Nobilitas ꝙo deſcribit̃. ſcdo diuiditur. tertio ignobilitas pandet̃. q̃rto corollarium quadruplex elicietur.

Nobilitas ẽ eminẽtia q̃dã vel ꝓncipalitas. vel excellẽtia inter alias res ſui generis. hñs facultatẽ aliq̃m in illas ꝑſertim ꝓpinq̃s influẽdi. Nobilis idcirco dr̃ hic accipe regnũ ſibi ſiue regimẽ aliq̃d aliorũ ꝓpt̃ ifluxiuã ptãtẽ Nobilitas ſic deſcripta cõuenit cũ libertate. q̃ ẽ dignitas aliq̃ ſuiꝑſiꝰ nõ alteriꝰ gr̃a. Permiatio pz. ſ. politl̃. mlta ꝑ exẽpla. qm̃ in omi genẽ dñat̃ aliq̃d vnũ qd̃ in illo genere primũ ẽ ⁊ nobiſſimũ. tã in aiat̃ q̃ i aia carẽtib. Hec deſcriptio ꝑ ſequẽtia ꝑſpicua magis ẽ.

Nobilitas ſic accepta generalit̃ repit̃ i maiori mũdo. ⁊ ſil̃r in minori mꝫ mõis. quẽadmodũ varie ſunt hierarchie ⁊ ꝓncipatus. qm̃ nõ ẽ nobilitas ſine ꝓncipatu q̃dã Nobilitas in ꝑmis ẽ ſupeminent nec extra i ipſa trinitate beata. que ad ſanũ intellectũ dr̃ ſupcelestis hierarchia Eſt em̃ in pr̃e fontalis nobilitas ſeu dignitas vl̃ autoritas q̃ notificat̃ ꝑ duas nationes iſtas. Innaſcibilitas. ⁊ ꝓncipiũ de nõ ꝓncipio. Siꝫ in filio reſpectu ſpũſci. nec dr̃ ignobilitas idcirco i ſpũſcõ. Quoꝝ declaratio theologis remittat̃ Nobilitas ẽ in angelis ⁊m triplicem hierarchiã q̃ celeſtl̃ apellat̃. ꝓmã ſcdam ⁊tiã. Ho

bilitas rursꝰ ẽi eisdẽ ãgel' i ista q̃libz ꝓplici hierarchia ſm tres ordines ꝓtẽtos in q̃libet. vt in ꝑma cherubin seraphin ⁊ throni. ¶ Nobilitas ẽ in ecclesiastica hierarchia q̃ ſ bcelestis dr exẽplata p celestẽ. ſm tres statꝰ eccl'ie. ꝑmos medios ⁊ infimos ad q̃s ſpectat secularẽ hierarchiã in dicta reducẽ p tres actꝰ hierarchicos. q̃ sunt purgare illumiare ⁊ pficere. ¶ In q̃ q̃dẽ seculari policia / signabiles sunt tres status p tpaliũ regimie: suo mõ ¶ In cuiꝰ supmo statu vulgarioꝛ ⁊ vsitatioꝛ nobilitas collocata ꝑncipat. ¶ Nobilitas ꝓnter ⁊ large sũpta ponit a philosophãtibꝰ ⁊ theologis ſm q̃ttuoꝛ g̃ dus creaturarũ q̃rũ aliq̃ bñt eẽ solũ nat'ale. Alia eẽ ⁊ viuẽ. q̃dã eẽ ⁊ viuẽ ⁊ sentire. relitq̃ sic hoies / ꝑticipãt eẽ viuẽ ⁊ sentire. q̃bꝰ ꝯtã hoibꝰ supaddi tur itelligẽ. ¶ Nobilitas ꝑmo triplici genere creaturarũ / ꝓsideraꝛ ſm ꝑeminẽtiã rerũ naturaliũ inter se / ſm causalitatẽ ⁊ effectũ. Sic nobiliꝰ ẽ cozꝰ celi q̃z elemẽta. Sic aurũ ⁊ gẽme nobiliozes sunt plũbo aut luto. Sic sol luna venꝰ iupit'r / plusq̃z saturnus aut mars ⁊ mercuriꝰ in vtroq̃z ꝑticipat. Nihil em̃ ipedit q̃n eadẽ res sit nobilis ⁊ ig̃bilis / respectu diuersoꝝ ꝑ supioꝝ ⁊ inferioꝝ ꝓportionem. sicut in eadẽ celesti hierarchia ⁊ pl'ib' alijs similib' / palã ꝓstat. ¶ Distinctio de nobilitate p̃spicua ẽ sil'r in solũ viuẽtibꝰ vt in arboꝛibꝰ ⁊ plantis. q̃rũ nobilioꝛ ẽ q̃ ⁊ pfectioꝛ. ꝑsertim i attributione ad ꝟtutes opatiuas pfectiões. vl' ad se vl' ad alias res actuandas. ¶ Postremo in aialibꝰ bzutis piscibꝰ ⁊ auibꝰ facile ẽ nobilitatẽ ⁊ ig̃bilitatẽ varijs respectibꝰ ituer'i. Sic aq̃la nobilioꝛ inꝛ aues. sic cete vel ꝺelphines inꝛ pisces. sic aries inꝛ pecudes. sic leo inꝛ feras seu ferales aiantes. sic inꝛ serpẽtes regul' q̃ tñ q̃ersa ẽ nobilitas. vbi q̃ nocẽtioꝛ ẽ. ꝑncipalioꝛ reputaꝛ. sic̃i demõibꝰ reponũ tur ꝑncipatꝰ vbi nois abusiõe deterioꝛ ⁊ dãnatioꝛ / nobilioꝛ inꝛ eos dici põt. ꝟ veracit' ig̃bilitas habẽda ẽ. ¶ Nobilitas in hoie tã q̃z in minoꝛi mũdo ꝓdict' oibꝰ mõis pꝰ deũ / ꝓbit' (si ſbtilit' respicias) repiri. quẽadmodũ ꝑticipat iuxta deductionem ☾greg. cũ oñi creatura exponẽt' illd. ꝓdicate euãgeliũ oñi creature. ☞ idcirco ꝓtinere oia. ⁊ oim finis. ad intellectũ in ꝑnci. ☾en. positũ ☾t ad illd. Oñia subiecisti sub pedibꝰ ei. ☾t ad ꝑbm. ij. phili. ☾t ☾oysen ☾eut. iij ¶ Nobilitas hois repit' in supioꝛi mẽtis apice. q̃ creatura ẽ ad imaginẽ ⁊ sil'itudinẽ btissime trinitat' ſm tres potẽtias in vna eẽntia. memoriã itelligentiã ⁊ voluntatẽ ꝓformit' ad hierarchias ⁊ ordines angelorũ. ¶ Nobilitas ẽ iterũ in rõne ſm duplicẽ portionẽ supioꝛẽ ⁊ iferioꝛẽ. tã q̃z virũ ⁊ mlierẽ. ¶ Est ꝓinde respectu rõnis iferioꝛis nobilitas. dũ comparaꝛ ad sensualitatẽ tã iterioꝛẽ q̃z exteꝛioꝛẽ. et ꝟ nõ oino dissilꝛ ad hierarchiaz ecclasticã ⁊ ad tpalem ſm eminẽtiã ꝑncipatuũ. ⁊ excellẽtiã ꝓdictarũ viriũ ad inuicẽ. si coaptatio solerter fit. ¶ Nobilitas in hoie q̃ ad ptes ethrogeneas cozꝑis vt sunt mẽbra ꝑncipalia ⁊ officialia caput coꝛ epar. ⁊ minꝰ ꝑncipalia pedes manus intestina viscera compaꝛ. aut iuxta triplicẽ spm̃ ꝓcedentẽ a cozde tanq̃z imediate ⁊ ꝑncipale instrumẽtũ aie quozuꝫ vnꝰ ẽ naturalis. aliꝰ ẽ vitalis. aliꝰ aialis. ꝓportionabilit' ad illa q̃ dicta sũt de hñtibꝰ eẽ naturale solũ. vel eẽ ⁊ viuẽ vl' tria piter eẽ viuẽ ⁊ sentire. ¶ Nobilitates alie cõsideranꝛ circa hoiez magis ad cõem ⁊ familiarẽ de nobilitate ꝓsideratõez attẽdendo. Una ẽ ꝓcernẽs bona tpalia ⁊ cozpalia. nature. ſ. ⁊ fortune. Et ꝟ itez tripl'r attẽbit' Uno mõ vt hñt ꝟ bona a ꝓgenitoribꝰ. auis atauis. et in sursũ. Et ꝟ ẽ pl'aris acceptio q̃si sola de nobilitate. Sc̃do mõ ꝑut habenꝛ ꝟ bona nouit ꝑ industriã ꝓpriã cũ auxilio vl' sine / q̃rũdã amicoꝝ ꝑ per ꝟ iactare solent se diuites in mobilibꝰ ⁊ imobilibus supra ceteros conuicinos maxime vel remotos. Hinc est illud ¶ Patyrici. ¶ Et genus ⁊ mores / regia pecunia donat. ⁊ q̃ pecunie obediũt omia cũ sil'ibꝰ diuitiarũ ꝑconijs. Tertio mõ ꝑut habetur aliq̃ dignitas vel ꝑcellẽtia sup alios. ex cõcessione regis alicuiꝰ vel imꝑatoris. Sic em̃ ad l'az nobilitantue aliq̃ ꝑius plebei. Sic induci põt il / lud ꝓester. ¶ Hoc honoꝛe dignꝰ est: quẽ reꝛ voluerit honorare. ¶ Habz nobilitas ꝟ ciuil' / suos gd'ꝛ noia. Est clara ꝑclara iclita generosa ſspectabilis i genua egregia insignis illustris regia impialis. ¶ Nobilitas hũana respiciẽs ꝑncipaliꝛ aiam vel hoiem vt hõ ẽ. magis attẽdit a pbis iuxta illud. Nobilitas sola ẽ. animũ q̃ moribꝰ ornat. Hinc ꝑterea fuitꝰ ⁊ ignobilitas tradit ſcꝑtura de Cham filio Noe / ꝓpt' pctm̃ introducta. ¶ Habet em̃ nobilitas gd'ꝛ ſm ampliozẽ vel minozẽ pfectionẽ in ꝟtutib'. in sapia ⁊ moribꝰ. Quo i loco fas ẽ iſeq̃ distinctionẽ theologicã / incipiẽtiũ ꝓficiẽtiũ ⁊ pfectoꝝ. quã Arist. nõ soluit: sub alijs licet termis ponens inꝛ hoies q̃sdã cõtinẽtes velut icipiẽtes. alios tpatos tanq̃z ꝓficiẽtes. tertios heroicos tã q̃z pfectos aut diuinales. ¶ De q̃rũ nũero hector erat q̃ videbaꝛ nõ hois moꝛtal' eẽ filiꝰ ꝟ dei. Fuit tẽpe Ciceroꝛis ⁊ Salustij cõcertatio sup hac nobilitate / quã Cicero dicebat se ꝟtutibꝰ ⁊ meritis acquisisse. Erat ei arpinas ig̃bilis vel obscurꝰ ꝟ lumẽ tã ꝑdecessoribꝰ q̃z posteritati sue. Salustiꝰ vt opponit ꝛ. feẽ tenebꝛas ꝺdecoꝛi nigerrias ꝓoꝛibꝰ suis q̃z seq̃ntibꝰ. Sũt i sup apꝺ salustiũ de bello iugurtio moꝛdacissime ⁊ acerbissime declamationes marij uunꝛ circa nũc dicã cardinẽ criminatiõis ꝓpoꝛ in nobilibꝰ facinoꝝ flagitioꝝ ꝺedecoꝝ q̃z moꝝ. ¶ Quid ꝑdest illi quẽ moꝛes soꝛdidant / generatio clara. Aut q̃d nocet huic generatio vilis. quẽ mores adoꝛnãt. ¶ Doꝛodest ꝟ Arist. ad politice felicitatis qꝺã decꝰ. qꝛ nõ oino felix ẽ / ſm eũ / q̃ spẽ turpissimꝰ ẽ. ig̃bilis ⁊ sine ple. ¶ Nobilitas ꝟo põt ſm theologos magis eueni. vt sit vna pfectissimoꝝ ꝟtutes militantũ. Altera ꝟ / ſm tres theologicas ꝟtutes militantũ. Altera

in celesti felicitate ꝑpetuo regnātiū. Sic em̄ de⁹ legitur fecisse xp̄ianos gen⁹ electū ⁊ regale sacerdotiū. Reges insup ⁊ regnū tā q̄ nobilissime regnātes. sup oia p̄serti i plenissimo ꝑpū corpis dñio de q̄ Pene. impare sibi maximū impiū ē ⁊ Orati us. lati⁹ regnes/fragilē domādo spm̄/q̄ si libiam remot gadib⁹ iūgas ⁊ vterq̄ pei⁹ fuiet vni. Cōsonat Claudian⁹. Tūc oia iure teneb cū poteris rex eē tui. Beniq̄ Salomō. Melior ē sapiēs viro forti ⁊ q̄ dñat aīo suo expugnatore vrbiū. Quos oēs xp̄i supat autoritas. Qui fac̄ pctm̄/fu⁹ē pcti ⁊ ita fu⁹ vilissime rei. imo nihili. cū nihil fiant homines cū peccāt. Illō inq̄ nihil de q̄ Jobes. Si/ ne ipo factū ē nihil. glo. i. pctm̄. Quid aūt magis alienū ab oi nobilitate. q̄d prorsus adūsum sororiq̄ē māciptū tā ipurū abominādū/detestabile.

b Postremo deducē cōbinationes ⁊ ꝓpationes oīm q̄s numerauim⁹ nobilitatū/studiose mēdationi flinq̄t. ⁊ occasionē dedisse suffecerit ad cognoscendū p̄cipue spēs sex nobilitatū i noibus q̄ magis in cōi traduntur intellectu. q̄ sunt natural⁹ pentalis honestalis ✠tualis heroical⁹ supnatural⁹. Quarū singularū tl'is ē descriptio. ¶ Nobilitas nat⁹a lis ē eminētia q̄dā nōbilis hoi ꝓueniēs ex pspica ci iudicio rōnis. Hec aūt p se nō ē mozalit⁹ vl' meritorie laudabilis. nec ex electiōe liberi arbitrij ꝺr laudabilis ẜ. Et postmodū q⁹ teste pho. ij. phico rū. Nō modicū ē p nihilo reputat. Tales ⁊ si de iure nobiles sunt. fui de facto sepe fiūt. ¶ Nobilitas parētalis ē p̄eminētia q̄dā nōbilis hoi ꝓueniēs ex laude ꝓditiōis pentalis. nō q̄dē ex primis pentib⁹ q⁹ cōis ē ad oēs. Hec silr nō ē p se mozaliter laudabil'. q⁹ ab extrinseco veit. nec ex electiōe q̄ uis ꝓbabilis ē (vt ait Aristi) de bonis bonos nasci. Hec appropriat apud nos velut anthonoma/ stice/militāti in armis statui. ¶ Nobilitas honestalis ē eminētia q̄dā notabilis hoi ꝓueniēs ex beneplacito honestātis ip̄m vel honestantiū. vel p filialē adoptionē a p̄ncipe vel p promotionē ad dignitatē aliquā vt fit nouit' mītis mōis. Hec silr ñ ē de se mozalr laudabilis q⁹ venit ab extrinseco. nec ex electione ꝓpria vt sic. Hec ꝓfert vt hō sit caput ⁊ p̄ncipiū generis subsequētis. sic degeneres fiūt sui generis cauda vl' t̄min⁹. Hec posset dici ꝓsonalis vel aduēticia. q̄m aduenit psone iam ꝓstitute ⁊ extēdit ad eminētiā vnā nōbilē tā eccl'astica q̄ tpalē vel ciuilē/magisq̄ nobilitas parentalis ¶ Nobilitas ✠tualis ē eminētia q̄dā notabilis hoi ꝓueniēs ex assuefactiōe vel habituatōe ✠tutū mozaliū. Hec q⁹ venit ab intrinseco ⁊ electione de se laudabilis ē ¶ Nobilitas supnaturalis ē eminētia q̄dā notabilis/homi ꝓueniēs ex charitate q̄ supnaturalis gr̄a ē. p quā/hō fit p adoptionē filij⁹ dei. fit aīa spōsa xp̄i. fit tēplū spūsci: sine q̄ nobilitates ceē nil' fūt nil' ꝓficiūt. Obsūt po t⁹ aliq̄n. q⁹ q⁹ altū ē hoib⁹. abōiatio ē apd deū Remanet q̄ hō filij⁹ ⁊ vas ꝓtumelie apd interitū eternū ⁊ ideo deteriozis ꝓditiōis sūt brutis. Propterea nulla nobilitas eligibilioz ē. nulla dignioz q̄ eē xp̄ianū re ⁊ noie ⁊ ita p̄claris⁹im⁹ in rege frācozū titul⁹ē q⁹ xp̄ianissim⁹ noiet.

J Subsequēter post datā nobilitatis descriptionē generalē/q̄ ꝑticularib⁹ pōt adoptari. paucis diuinarū spiritaliuz modificationib⁹ apositis. vt tactū est enumeratas insup de nobilitate distinctiōes tam in maiozi mūdo q̄ macrocosm⁹ q̄ in minozi q̄ microcosm⁹ appellat. Supest de ẜtio dicē breuit' de ignobilitate q̄ p sui descriptionē ꝛrij/satis emiet. Repit' q̄ p̄cipue in puersis mozib⁹ iuxta gradus multiplices vitiozū. Primus ignobilitatis gradus ē in demonibus ⁊ dānatis. Alt' in bestialib⁹/ ex corruptiōe vitiosa rōnis sub aialib⁹ brutis. sic eleuat sup hoiem vt⁹ heroica. ¶ Certi⁹ grad⁹ ē in intpatis q̄ videlicet ex habitu ⁊ electiōe cū certa malicia peccāt gloriātes cum male fecerint.

¶ Quarti sunt incōtinētes q̄ renitētes passiōib⁹ sed nō firmo corde vel aīo tādē ab eis victi succūbunt. ¶ Ex pte vero corpis bonozū q̄ fortuito ⁊ ignobilitas ꝓsurgit triplr. Aut ex carētia clare ꝓpagationis. aut ex defectu ꝓprie industrie ⁊ amicozū promotionis. Aut q⁹ non placet p̄ncipib⁹ eos honorare ditare vl' nobilitare. Tales dicūt agrestes vel serui naturales vel barbari vel bissani v l' obscuri vl' rustici. Determinat aūt phs. j. polit'. illos hoies esse naturaliter seruos ⁊ ignobiles qui deficiūt in rōne ⁊ corpe robur habēt. quēadmodū nobilitas cōsistit in clara ⁊ illuminata rōne. licet corp⁹ sit debile. De quo dr. cōsilio pollet vim cui natura negauit.

k Colligam⁹ p pte quarta quadruplex ex p̄missis corollariū. primuz q̄ pulchritudo toti⁹ vniuersitatis ꝓsistit in ꝓseruatione nobilitatis. Ita q̄ illō pulcrū ē qđ custodit ordinē seruatq̄ naturā. Sic ecōtra turpis ē ps q̄ suo nō ꝓgruit vniuerso. Quid autē videre poterit ordiati⁹ q̄ maioris hui⁹ mūdi speciem p cōcathenatōes duas aureā spūaliū causarū. ⁊ argenteā corpaliū p̄m nobilitatem influendi a superiorib⁹ ad infima p media. ¶ Corollariū secū dū. Pax sanitas salus libertas cuiuslibet policie residet in cōseruatione ⁊ honoratiōe nobilitatis. Ecōtra nihil magis aduersum paci nihil amplius causatiuuz scismatis ⁊ discidij q̄ nobilitatis vilipensio dū iuxta verbū ꝑphete. tumultuat ig nobilis cōtra nobilē dū q̄ nobiles abiiciūt prauis mozib⁹ ⁊ consiliis ꝓpriā nobilitatē q̄m sicut nec libertatē nemo bonus nisi cū vita pdit. ¶ Corollariū tertiū libertas sal⁹ ⁊ sanitas microcosmi reponit ⁊ saluatur in tranquillitate nobilitatis sue dū mēs supma p̄cipatur rōni ⁊ rō sensualitati ⁊ sensualitatis ptes nobiliores suas absq̄ impedimento ✠tutes exercent. sint ip̄e naturales sint vi

tales sint aiales. Habet em̃ ꝓditio nobilitat̃ ꝟ ꝓ-
priũ vt se nitat̃ diffundẽ ꝛ cõicare ꝛ se q̃dãmodo
dare. Ex adũso aũt ꝛ rusticitas q̃ dr̃ nõ a rure ꝟ a
ruditate satagit rape ꝛ ad se eẽ. Propterea recte
paul⁹ iducit eẽ beati⁹ ꝛ ita nobili⁹: dare q̃ accipe
Et pinde dãnati⁹ ꝛ sic ignobili⁹: diripe ẽ q̃ pde-
re. Corollariũ q̃rtũ. Nulla res põt ita degene-
rare q̃n nobilitatẽ aliquã retineat. sic̃ ꝛ entitatẽ
Et ita nobilitas ẽ in demõib⁹ ꝛ dãnatis. q̃ tm̃ ido
dicũt ꝓprie deteriores ex dei ꝓtemptu ꝛ blasphe
mijs sic̃ ꝓportiõabilit̃ apd viatores blasphemos
homicidas/raptores dei denicq ꝛ sue legꝭ ꝓpto
res/ꝛ ea ꝓpt̃ ignobiles intellige ꝟ nõ ẽ in oib⁹ ma
nifestũ. Propterea nobilitas vna vel altera colit̃ ꝛ
honorat̃/quisq hõ ille q̃dã nobil⁹ q̃ in celi longin-
quã abijt regionẽ accipe regnũ pr̃is/reũtet̃ ad iu
diciũ/manifestatur⁹ abscõdita cordiũ. dũ alliga-
bit reges ꝓuaricãtes in cõpedib⁹ ꝛ nobiles dege-
neres/i manicꝭ ferreis vbi sempit̃n⁹ horor ihabi
tabit. Nobiles vo merit̃ ꝛ gr̃a ꝓditos/ vocabit di
cẽs Venite bñdicti pr̃is mei. ꝓcipite regnũ qd̃ vo
bis patũ ẽ ab origine mũdi. Plena prius et̃na io
cũdissimaq talis erit nobilitas. Finit.

Sequitur tractatus

eiusdẽ de ꝓsideratiõib⁹ q̃s debet hr̃e ꝓnceps.

Caro eruditori ꝛ ꝓfessori/sereniss̃i/
mi ꝓncipis/dñi karoli septimi/gra-
tia dei/fr̃acorũ regꝭ Joh. de gerson
salutẽ. ꝛ ad p̃fulgidũ sapie culmen/
plẽ regꝭ inclitã ꝓuehẽ. Si lauda
bil̃ ꝛ meritoria ẽ pueri cuiuslibet eruditio ad reli-
gionẽ ꝛ ꝟtutes (cuꝫ stulticia colligata sit in corde
ei⁹ sensusq ꝛ cogitatio ꝓna sint i malũ) q̃s nõ vi-
deat q̃ laudabilior ꝭ supra modũ meriti sit/ꝟ age-
re in filio regꝭ. q̃ regnatur⁹ ꝛ gubernaculũ seu cla-
uum classis toti⁹ reipublice: moderatur⁹ expecta
tur. Age itaq qd̃ agis vir ornate. nõ deerit pe
titiõib⁹ tuis mea q̃ad potuerit sedulitas. En opu
sculũ triũ diez suscipe (q̃le tu puto q̃sisti) comple
ctens i se ꝓsideratões seu meditatiões aliq̃s ex p-
sona ꝓncipis notati. Que tecũ bñ valere desidero
qm̃ in salute ei⁹ nr̃a reponit̃. Vale ergo. ꝛ circũ /
sonãtes ꝓcelloſe curie fluct⁹/tu ex sblimi rõnis ar
ce vl̃spec̃a/tãq ex alta rupe/ipturbat⁹ circũspice

Explicit ꝓlogus.

Prima pticula in qua

ꝓtinet oro ꝓ recognitione ꝓprie ꝓditiõis ꝛ gr̃ia
rũactiõe/petẽdo sapiam ex ꝟbis salomonis.

Rex regũ iesu benignissime ꝓnceps
pacꝭ ꝓ quẽ reges regnãt ꝛ i cui⁹ ma-
nu sunt oia iura regnoz. de⁹ vn⁹ in
trinitate ꝓfecta cũ pr̃e ꝛ spũsco initi
um ꝛ finis cuiusq rei. creator ꝛ ama
tor generꝭ hũani. atq ipsi⁹ postq ꝓierat misericor
dissim⁹ ꝓ passionẽ suã repator de⁹ miscõiarũ ꝛ to
tius cõsolatiõis. de⁹ me⁹ ꝛ rex me⁹. Recordor ob
secro i gratiarũactiõe. quẽadmodũ liberalissimo
puidẽtie tue dono. sapiẽtissimo puidẽtie tue ꝓsi-
lio/dignat⁹ es formare me portionẽ aliquã crea-
ture tue cũ nõ eẽm. ꝛ educẽ gemẽtẽ ꝛ nudũ ex vte
ro mr̃is mee ancille tue. Dans postea renasci de-
nuo felici⁹ in gremio eccl̃ie/spõse tue/mr̃is omni-
um pie viuẽtiũ. ꝛ ꝟ p lauacrũ regeneratiõis i ba-
ptismate. faciẽs de filio ire/filiũ adoptiõis ꝛ gr̃e p
infusionẽ spũssci in fide spe ꝛ charitate cũ ceteris
ꝟtutib⁹ ꝛ donis aiam meã ornãtib⁹ atq firmãti/
bus. Dedisti ꝓterea mihi pupillo ꝛ aduene tuo i
loco pegrinationis hui⁹ velocissime trãseũtis/cor
pusculũ vegetũ ꝛ sanũ. cũ integris sensib⁹ /ad sꝭ
seruiendũ aie capiti suũ psi⁹. ꝓsecutiõe finis sui
in diligẽdo te ex toto corde/tota mẽte/totaq ꝟtu
te/p obedientiã mãdator tuor. Originẽ insuper
tribuisti regalẽ atq clarissimã/iuꝫ nomẽ magnor
q̃ sunt in kra ꝛ ꝼm fugitiuos seculi pcunt honos
res deducẽs ad me iura ꝓmogeniture p regnãdo
tandẽ successiõe legitima apd x̃pianũ pl̃m frãcie
q̃ tibi ẽ inf ceteros cultu q̃dã sacratiore dicat⁹ Et
q̃b⁹ ꝟ merit̃ meis talia tãtaq sup ceteros hoim
ꝓsodales ꝛ ffres meos. Tu scis dñe de⁹ me⁹ ꝛ rex
me⁹/qm̃ ex sola dignatione misericordis gr̃e tue.
Nã q̃d meruissem dũ nõ eẽm vl̃ dũ infans essem.
Et ecce nũc ꝓut ꝓsitebat̃ tibi rex salomõ pacifi
cus quondã amabil̃ tibi ꝛ sortit⁹ aiaz bonã. ego sũ
puer puul⁹ ꝛ ignoras egressum ꝛ introitũ meũ. ꝛ
Fu⁹ in medio pl̃i quez eligisti pl̃i infiniti ꝛ q̃ di-
numerari nõ põt ꝛ suputari p m̃titudie. Dabis
g̃ fuo tuo cor docile. vt possit iudicare pl̃m tuuz.
ꝛ discernere inf bonũ ꝛ malũ. Quis em iudicare
põt pl̃m istũ pl̃m tuũ hũc multũ. Be⁹ g̃ patr̃ me
orũ ꝛ dñe misc̃die. q̃ fecisti oia ꝟbo tuo ꝛ sapia tua
ꝓstituisti hoiem/ vt dñarel̃ creat̃a q̃ ẽ a te facta.
vt disponat orbẽ frarũ in eq̃tate ꝛ iusticia. ꝛ in di
rectiõe cordis iudiciũ iudicet/da mihi sediũ tuaz
assistricẽ sapiaz. ꝛ noli me repbare pueꝝ tuis qm
Fu⁹ tu⁹ ego sũ ꝛ fili⁹ ancille tue hõ ihm̃⁹ ꝛ exigui
tpis ꝛ minor ad itellectũ iudicij ꝛ legiz. Et si q̃s
erit ꝓsumat⁹ inf filios hoim/si ab illo fugerit sapi
entia tua/in nihilũ cõputabit̃. Tu aũt elegisti me
futuz regẽ ppl̃o tuo ꝛ iudicẽ filioz tuoz ꝛ filiarũ
Mitte g̃ sapiam de celis tuis scis ꝛ a sede magni
tudinis tue. vt mecũ sit ꝛ mecũ laboret. ꝛ sciaz q̃d
acceptũ sit apud te semp. Amen.

Secũda particula cõ

tinẽs ꝓsiderationẽ exhortatoriam sui ipsi⁹ velut
ad aiam suã vt se statũq suũ recogitet.

Vuoca nũc teipam o aia mea /ania ad
imaginẽ dei facta/ania pciosa x̃pi san-
guine redẽpta. Constitue te coram oc̃lis
tue considerationis/in lumine rationis ꝛ catholi
ce charitatis. dum ad pñs sola es. /dum nõ circũ/
stant nec inf turbãt ꝓcursus ppl̃ares. Cõfabula-

re mō tecū in secreto talami tui/inerrogās temetip
sam q̄d tu es ⁊ ad q̄d tu facta es. Quid te agere/q̄
tendere ꝓueniat? Q̄m si te cōditionēq; ꝓpriā ne/
sciueris vt regas te ⁊ saluas te/q̄d ꝓderit si vel
alia cognoueris vel reperis? Atuero bñ ē sat̄ qō
moneo. V Sed rñde p̄cor quid dicis de te anima
mea? Quid vides? Nōne tu oculis tue ꝓsiderati
onis hac illacq; circūuolutis. vides q̄ttuor regna
vnū supra te ad qō aspirare. Aliud circa te quod
honorare. tertiū inter te quod moderari / q̄rtū sb
te quod tueri posita es? Magnū ꝓfecto magnū
valde negociū arduū difficile imo sine coadiutri-
ce gr̄a dei impossibile tibiꝓsi si vigilāter attēderi
cōmissum ē. Null⁹ ꝓpterea tibi deinceps dissimu
landi null⁹ negligēter agēdi loc⁹ relinquit/ o ania
mea/ne pereas hoc regno quadruplici/b toto viri
um conatu tendas ad regnū celeste supra te. colas
regnū eccl̄ie iuxta te. modereris regnū psonale in
tra te. ptegas regnū tempale sub te. O te felicem
quaterq; beatā si hec ita pegeris si sub rege regū
dño ihesu xp̄o taliter regnaueris. V Vides itaq;
regnū celorū supra te illō em̄ tibi purū fidei lumē
ostendit. de quo tāta gloriosa p os loquit ꝓphe-
ticū ⁊ apl̄icū. q; nec ocul⁹ vidit nec auris audiuit
nec in cor hois ascēdit que preparauit de⁹ diligē
tibus se. Quidni igit̄ te totā ad hoc regnū dei pā
mo querēdū ⁊ iustitiā eius extēderi vt cetera om-
nia adiciant̄ tibi? Illic p̄ria tua ē. illic port⁹ pla /
cida manēs quiete. Illic triūphalis aula quā ico/
lunt ciues sanctorū ⁊ domestici dei p̄res tui ⁊ cō-
sodales futuri. Ad b em̄ cōdita es vt post angu-
stias p̄ntis exilij illic cōregnes in eternū. Somni/
auit hoc olim sed obscure nimis affrican⁹ ille sci-
pio. q̄ bñ regētib⁹ rēpublicā/certū in celo locū de-
dicatū eē testat̄. vbi terrī mortui viuūt. Nūquid
nō b regnū assidue postulas. dū p̄ceptis salubri /
bus monita dei Adueniat regnū tuū? V Vides
rursum alterū regnū iuxta te. qō q; ad exēplar h⁹
ꝑmi ꝓstitutū ē/appellat ipm̄ frequēter rex nr̄ ihesus
regnū celorū. Nā ⁊ iobes vidit eccl̄esiā q̄si descē/
dentē de celo ⁊ moyses arcā testamēti/figuratiuā
hui⁹ eccl̄e fabricauit sic̄ in mōte sibi mōstratū est.
Hāc honorare/hāc te colere/ab hac legis p̄cepta
totūq; tenorē pie religiose regnādi suscipe/ncē ē
Quid em̄ aliud ē regnū b eccl̄e nisi dom⁹ dei ⁊ por
ta celi? p quā porta ⁊ nō aliā si q̄s introierit salua-
bit̄. Ita tñ si meminerit se militare debere. Nam
ideo militās dr/ q̄tinus tandē regnū illō supius/
is q̄ bene certau erit triūphator irrūpat. Audi de
mū q̄ pacto mr̄ez hāc eccl̄az q̄ te regenerauit i xp̄o
posita es honorare. honorē (inq̄t scriptura sacra)
hēbis mr̄i tue in oibus diēb⁹ vite tue. Et iterum.
ne dimittas ait legē matris tue. Nā est maledict⁹
a deo q̄ exasperat matrē V Vides p̄terea regnū
tertiū intra te sicut loq̄tur xp̄s dicēs. Regnū dei
intra vos est. de q̄ phor ꝓcordat sentētia q; se re-
gere/maximū ē ipiū. Et q̄s illic rex sub deo statu
tus ē? Vtiq; rō libera. de q̄ dictū ē ab vno sapien
tū. Si vis oia tibi subiicere/subiice te rōi tāq; re-
gi Qui sunt militātes et ꝓsiliarij? Plane virtutes
ipe interiores/tā insite q̄ aq̄site Quos deniq; dice
m⁹ in hoc regno seruos? Nimiq; sensus ipos cor-
porales/visuq; auditū gustū olfactū tactū ⁊ ipm cor
ꝓperuertitur ergo istud regnū si dñantibus tyrā
nice mēbris corporeis/rō maledicta subseruit Si p̄
terea p virtutib⁹ vicia sediciosa succedunt. vt si
prudētia ꝓsiliatricē optimā vicit malicia. Si ꝓti-
nētia luxuria iugulat. Si fortitudinē ignauia vel
temeritas enecat. Si iustificiā demū iniq̄tas de
iudicij throno deturbat V Vides ad postremū o
aia regnū q̄rtū sub te. regnū scz p̄clarissimū frāco
rū cū suis appēdicijs. cuius ad te regimē hereditā
ria successiōe deuoluit Constituitur āt sub te re
gnū istō in subiectiōe debita triplicis stat⁹ / p̄rici-
palis. Stat⁹ vn⁹ ē militātiū. Alij⁹ clericor / terti⁹
burgēsiū. Et hec triplicitas nōne ꝓgrua signatio
ne figurat̄ in triplici liliorꝫ flore aureo scutū tuū
qō celico nitore fulget ornātium? Habes illos de
primo statu tanq; brachia fortissia ad corp⁹ tuū
misticū qō ē regal̄ policia defendēdū. Hēs alios
tāq; oculos p̄spicaces ad oia discernēdū. Hēs re
liqs velut pedes fixos humi ad sustētādum Vbi
placet attēdere q; nihil hor mēbrorū dicere pōt
ad alterum. opa tua non egeo Errabūt itaq; ma
nus et pedes seseq; cōfūdēt si desint oculi / mani-
nibus vero debilitatis vel rescisis q̄s vl̄ pedes vl̄
oculos tuebit? Collabentib⁹ aūt pedibus vt reli-
quū oīne corp⁹ reipublice ꝺcidat/ncē ē. V Asp e
xisti puto o aia mea multiplex negociū te circun-
dās vndiq; simlq; cū piculo. si nō vt reginā talez
q̄lē decet temet habueris. Nā tanto esse humilior
atq; ad fuiēdū ꝓmptior q̄sq; dz ex munere / q̄to
se obligatiorē cōspicit in reddēda rōne. Quāob-
rem noli p̄cor negligere vl̄ ingrata vel impia gra
tiam vocatiōis tue ad q̄druplex istud regnū. No
li te in odiosam tyrannidē puerse detrudere. Sz
regnū primū desidera q̄ nihil beati⁹ ⁊ b supra te
scōm regnū glorifica q̄ nihil sacrati⁹ ⁊ b iux̄ te. ter
tium regnū ordina q̄ nihil honesti⁹ ⁊ b intra te. q̄r
tum regnū salutifica q̄ nihil fructuosi⁹ ⁊ b subt̄ te.
Sciēs absq; vlla dubitatiōe qr de oīb⁹ his opor-
tet te reddere rōnē. s. ad gloriā eor̄nā si recte feceri
Sinautē. horrende ⁊ cito repentinus superueni-
at interitus. quod prohibeat miseratꝫ et miseri-
cors de⁹ rex tu⁹ q̄ est bñdictus in secula. Amen.

Tertia particula in

qua cōtinet ꝓsideratio sup recogitatiōe piculoꝫ
ex p̄dictis ortū habens.

Gloriose rex celorū: magnus ⁊ terribil̄
in cōsilijs sup filios hoim. ⁊ apō oīnes
reges terre. q̄ volēte regnāt/q̄ nolēte ñ
sb̄sistūt/neq; em̄ saluatur rex p multā
virtutē. Hodie sic̄dē rex ē/cras mortl̄ si iusseris.

Expauesco nūc vehemēter ⁊ tot⁹ horrore cōtremisco⁊ videṡ ⁊ sentiēs culmē p̄ruptū stat⁹ regij q̄ me puex tuū sublimandū assumpsisti. Exhibe dñe de⁹ me⁹ dñe misc̄iax q̄relā illā dauiticam a fuo tuo. Leuas allisti me. Sic̄ ⁊ alt̄ ait. Tollūt in altū/lapsu grauiore vt ruāt. Nā q̄to grad⁹ altio⁊/tāto casus grauio⁊ Ve mihi ve si collabi p miseris Collabar vo corruā ⁊ ꝓfringar/si me nō suffulserit iugit̄ oipotens vt⁹ dextere tue. Nām si difficile ē corp⁹ ppriū ⁊ vnicū/sub ordinato regimine/subijcere legib⁹ rōnis/quēadmodū lamētatur apls vocē expientie q̄tidiane ⁊ miserabil̄ emittens. Ego infelix hō q̄s me liberabit de corpe mortis h⁹/ppt̄ qđ statuerūt plimi virorū fortiuz/sese subducē ab oīi alia dñatiōe. imo ⁊ societate multorū. Que ē fortitudo q̄s sensus q̄ sapia in corpe puulo atq; puerili vt spūale regimē atq; tpale tot hoīm tot capitū tot morū tot sniax tot adūsis insultib⁹ vndiq; pulsato⁊/possim vl̄ ptegē vl̄ regere sub vna pacis lege? Heu me. Cur regni et corone statū quis deinceps ācclamare felicez audeat fortisq; btē. quē tot irruētib⁹ vndiq; curarū flatib⁹/tot naufragijs ⁊ piculorū hostiliū pcellis cū discrimie mortis nedū p̄nt ⁊ ek̄ne coḡuerit expositū? O corona speciosa magis q̄ p̄ciosa/pl⁹ expauescēda q̄ applaudēda/q̄s tuuz pond⁹ ferre poterit/qm̄ tot hoies ponis sup caput vnū? Mirum si nō illud oppīsset. Et opprimes scio. nisi superuenerit leuamē ex alto. leuamē a te deo meo ⁊ rege meo. q̄ vt adiuto⁊ ⁊ ptecto⁊ mihi fias in salutem supplex oro Clos insup q̄scū q; deo puidē te regēdos acceptut⁹ sum vel accepi/peto p̄co⁊ obtesto⁊/nolite afflictiōes inducere. Juuet vnusq̄sq; nō aggrauet pond⁹ meū. Hic fideliť ꝓsulat. ⁊ ptegat viriliť. iugilet alt̄ in solicitudie domestica. alt̄ in oīone deuota semet hūiliet. Quilibet deniq; in officio sibi cōmisso vl̄ accōmodato. absq; vlla reph̄siōe vigil agat Sim⁹ oēs inuicē mēbra. inē q̄ caput t sic̄ pl⁹ influit motū sensū ⁊ opationē int̄ ceā. sic ad ei⁹ custodiā reliq; videm⁹ sine vlla piculi ppriꝰ ꝓsideratiōe ptin⁹ exponi. Alioq̄n si dissentim⁹ iuicē/si nosmet opprimim⁹/q̄d superest nisi vt vnūsum regie policie corp⁹ intereat ⁊ ppie oppugnatiōis mole ruat? Auertat hanc isaniā a nob̄ fuis suis/rex potētissim⁹ sapientissimus ⁊ optim⁹/c⁹ regnū ⁊ ipiū sine fine pmanet i secula seculorū. Amen.

Quarta particula in

q̄ ꝓtinet̄ quēadmodū lectio ē vtil̄ ⁊ nc̄ria p regendo. Et loquit̄ p̄nceps velut ad aiam suam.

Postulasti tā (o aia mea) mitti tibi sapiētiā de celis scis ⁊ a sede magnitudinis dei. Recte pfecto/qm̄ vani sūt hoies i q̄b⁹ nō ē sapia. Deci sunt brutales sūt ipi q̄z ad oē op⁹ malū oēmq; casū p̄cipites inueniūtur. Sciuer tñ q⁹ p̄sto ē sapia. si bona fide ⁊ toto corde postulet̄ ab eo q̄ dat oīb⁹ affluēter ⁊ nō ip⁹perat. Et qm̄ iuisibilis ē in nat̄a sua/mittit vnam ex ancillis cui⁹ nomē ē lcō studiosa. Hec em̄ erudītiōe plena/oi genere librorū circūdata/offert doctrinā bonā oīb⁹ q̄rētib⁹ sapiam p̄sertim si comes fuit sororei⁹ pfunda meditatio vel attēta ꝓsideratio. Proclamat itaq; siq̄s puul⁹ ē veniat ad me Et ad reges locuta ē. erudimi q̄ iudicatis t̄ram. Quinētia vtutes ipe comites tue hmōi appropriatas p̄cipue q̄druplici regno/de q̄ ia audisti. que sunt oro deuota. istitutio scā. disciplina tpata ⁊ iusticia moderata. Attēde q⁹ lcō docet oronē. q̄ deseruit regno celo⁊ vt acq̄rat. Lectio docz institutionē scām q̄ defuit ecclastico regno vt stabiliat. Lectio docet disciplinā tpatā p quā regnū tertiū psonale moderat. Lectio docet iusticiā moderatam p quā regnū tpale ⁊ politicū gubnat Desperare forsan potueras o aia si tali doctrice caruisses nūc in spem assurge. sciēs q⁹ cū comitib⁹ suis docebit lcō te de oīb⁹ si (vt p̄dictū ē) coassumpta fuerit sororei⁹ meditatio vl̄ attēta ꝓsideratio. Sētio tñ q̄d nūc vltra req̄ris o aia mea. Alis assignari tibi q̄sdā idustrias/q̄ te doceāt bñ vti lcōe studiosa fiat. Habeto p̄mā hāc idustriā/ vt sit tibi bona librorū electorū copia. Etem̄ si gloriat̄ quilibet opifex in abundantia istrumētorū artis sue. si placet m⁹tis ornat⁹ vestiū/si plimos delectat thesaurorū mut⁹ aceruus. oportet longe ampli⁹ placere tibi diuitias librorū loquētiū nobis q̄ volumus ⁊ q̄rim⁹. q̄ ipos etiā absentes etiā mortuos imo ipm deū cū angelis ⁊ scis oīb⁹ facīūt miscere nobiscū colloq̄a scā. ⁊ a lectiōe redire potes sp vl̄ melior vel doctior. Hinc p̄terea vitat̄ maxie malox oīm sentia ⁊ icētrix ociositas de q̄ bñ enūciauit q̄ dixit. Ociū sine l⁹is mors ē ⁊ viui hois sepultura. Et Hiero. Anima sciaz scīptu rax ⁊ carnis vitia ñ amab. Alt̄a sbiūgit̄ idustria vt q̄die certis horis p̄serti ōmāe ac sero/loq̄t̄ tecū lcō. te vel legēte vl̄ audiēte. Hec cāt lcō p̄cipue matutinētior erit ō euāgelio vl̄ epl̄a diei vl̄ de legēda sctī cui⁹ ageť celebritas/maxie si p̄mo defuit. Nec fuerit tibi vecūdū si sbijci videar vl̄ ꝓfessori tuo vl̄ alt̄i recogitās q⁹ñ sibi ⁊ do/⁊ vitati/⁊ cōi ⁊ ppe vtilitati te sbijci Alterā q̄z legi⁹ idustriā fuisse apōstolos q̄ i quiuijs/ad tibias egregia supiorū opa carmib⁹ ꝓphēsa pāgebāt/q̄ ad ea imitāda iuuētutē alacriorē redderēt. Qđ laudās valeri⁹ autor h⁹ histoie pclamat Quas athenas. quā scolā. q̄ alienigena studia. huic domestice disciplie p̄tuleriz Hec p̄terea lcō modulata nōne ꝓpelcēt varios ⁊ i cōditos tumult⁹ ne dicā⁹ i ōtractoīb⁹ ⁊ maledictl. Hec fama q̄z vtinā ō frācie regno apō alias natōes glorioſior eēt. Ferť adhuc apō iclitū ducē bozonij h⁹ disciplie claz dec⁹ obſuari. Et pfecto domū tuā (o aia mea) domū regiā decz scitudo tis. i q̄ nihil obscenū. nihil ipudicū. nihil iozdiatum. nihil sacrilegum. nihil blasphemum. nihil non se-

riũ disciplinatũ ⁊ scm̃ videak̃ ⁊ audiak̃: cõclamek̃
Alterã rursus addam⁹ industriã vt frequent
ea q̃ vel visa fuerit/traducank̃ ad mores/ velut ex
silib⁹ silia ⁊ ex figur⁹ figurata notenk̃. Exẽpli gr̃a
Quer⁹ hr̃e tunicã decorã mũdas man⁹. splẽdidũ
cõuiuiũ. suos obediẽtes/catulos blandiẽtes. Cu
raueris hr̃e ꝓportionalia morum ornamẽta. Ha
beto vt tunicã. virtutũ decorẽ. habeto nuptialem
charitat⁹ vestẽ ne reiciar⁹ ꝓsus a nuptijs. Mũ
das q̃s opatiõis man⁹ tene Fac tibi pinde conui
uiũ iuge spũaliũ sic a subdita tibi creatura vis fie-
ri. Mũquid tibi in hũc modũ deerũt libri q̃s legẽ
fas hẽs? Nã ꝑter libros scripture/ noiak̃ mũdus
iste tot⁹ liber nature sic in temet retines librũ con
scie. Jux̃ cui⁹ iscꝑtionẽ te nouer⁹ finaliꝫ iudicãdũ.
Quinetiã vita cuiuslibz viri iusti ⁊ prudẽt⁹ /liber
ẽ exẽplar⁹/in q̃ legẽ ẽ ex vultu ex gestu ex vniũsa
corpis cõpositiõe/mores bonos. In malis vo p
cõtrariũ. Rursus ois istitutio eccl̃astica. in vesti
mẽtis mistrorũ ⁊ ceter⁹ ornamẽt⁹/liber ẽ mysticoꝝ
R sensuũ plen⁹. Adostremo cognouer⁹ ⁊ alta men
te recõdito q̃ ad pfectã sufficientẽq̃ sapiẽtiã pro
regno q̃druplici memorato/nulla vnq̃ te lcõ vl̃ i
dustria vl̃ ꝓsideratio ꝑpria deducet. q̃n egeas as
sidue mutua cõicatiõe familiariũ ꝓsiliariorũ. tan
q̃q̃ q̃rũdã vocaliũ. Nã ibi sal⁹ vbi mlta ꝓsilia. Sit
aũt ꝓsiliari⁹ fid⁹ in ꝑmis deo ⁊ tibi. Nã q̃ deo ne-
quã ẽ cui bon⁹. Sit ꝑterea charitatiu⁹ patiẽs be-
nign⁹/q̃ nõ sit ambitios⁹/nõ inflek̃/non q̃rat q̃ sua
sũt s q̃ cõia. Sit verax in vbo. ꝓstãs iudicio secre
tus/in cõmisso. sit doct⁹ ⁊ exꝑt⁹ in his q̃ petunt̃. q̃
niã cuilibet exꝑto in arte sua mag⁹ credẽdũ ẽ. An
tiqu⁹ isup. in q̃b⁹ maior sapia ⁊ prudẽtia. certior
ꝑpẽ experientias mlt̃iplices doctrices optias repi
tur. Esto cũ talib⁹ assidu⁹/ vitãs prauoꝝ ⁊ stul
torũ ꝓsortia/quorũ colloq̃a corrũpũt bonos mo/
res ⁊ ipis acq̃esce. Quid em̃ min⁹ tolerabile/ cũ si
vniũsam rẽpublicã vna vni⁹ sentẽtia ꝑsumet ꝑli
bito vsare reuersareq̃/cũ verissime dic̃ canõ. Nõ
oẽs tangit ab oib⁹ dz aꝑprobari. Ab oib⁹ itelligе
vel a maiori oim saniorũq̃ ꝓsilio. Regna q̃ꝑ sic
⁊ respublica/nõ tm̃mõ sunt regũ s oim sb̃ eis. fa/
temur tñ q̃ alio ⁊ alio mõ. Ad vnũ tm̃ cõis suffici
entiẽ ⁊ pac⁹ cõmodũ vt vniũsa ꝓsilia ⁊ opa referã
tur nc̃ce ẽ. Credo q⁹ nihil ẽ q̃d ita stabilire põt
regnũ! q̃libet vl̃ speciale vel eccl̃asticũ vel ꝑtale
politicũ quẽadmodũ si assumank̃ in cõsilijs ⁊ offi
cijs/atq̃ dignitatib⁹ q̃les descripsim⁹/ amatores
boni publici. Nã vbi defuerit amor iste/leges q̃q̃
tũlibet mlt̃iplicate ⁊ optime: nõ tm̃ nõ ꝓsunt s in
arma nec̃cie ꝓtũk̃. Ꝓpkea veve pficiẽtib⁹ t̃les
amãtes seipsos/aut q̃ vt pficiank̃ suadẽt vl̃ extor
quẽt. Veniq̃ sic cepisti ora sapiam ex tot⁹ pcor
dijs tibi mitti a deo. q̃ vias tuas dirigat i q̃ ꝓsilia
tua sp ꝑmaneãt/cui⁹ vnctio docet. d oib⁹ mũdos
corde. Altioꝝ reꝓbat dñs cogitatiões ꝑuorũ ⁊
reꝓbat ꝓsilia ꝑncipũ. Cõsiliũ aũt dñi in eternũ
manet qd̃ inscq̃ns nõ errab. Inscq̃r⁹ aũt nũq̃ me
lius q̃q̃ colũbina simplic⁹ ⁊ pure oronis pẽna fre-
tus. p quã volab ad eu⁹ ⁊ reqescs/salua facta a
pusillanimitate spũs ⁊ tẽpestate. fiat fiat.

Quinta particula in

S q̃ ꝓtinek̃ ꝓsideratio sup hũdis libris p lcõe studi/

Docta es o aia mea quẽadmo (osa.
dũ lectio studiosa doctrix ẽ discipline dei
tanq̃ ancilla sapie. Hec lectio libris vtik̃
⁊ nutrik̃ electis. dũ venenatis heresum ⁊ errorũ
⁊ spurciciarũ sordib⁹ carẽt. Tales in ornamẽtuz
⁊ thesaurũ ⁊ ꝑfectũ tuũ iubeas aggregari/ nedũ
ꝑ te s ꝑ ꝓsortib⁹ tuis/nec vt studiosa mlt̃itudine
te ꝑgraues s varietate q̃ta delectes. Veniq̃ ma/
gnificẽtia regalis q̃ ꝑfusa ẽ toties in reb⁹ hñtibus
min⁹ vtilitat⁹ attẽde q̃q̃ ꝑfusior eẽ debeat/in ꝓsti/
tutiõe bibliothece librarie cuiusdã domestice vel
familiaris ⁊ q̃ portatilis eẽ possit/velut altera q̃-
dam arca testamẽti ꝑ desertũ hui⁹ mũdi. Subscri
bunk̃ igit̃ velut in scedula libri q̃s necessarios ha
beas. Primo biblia/ꝑsertim q̃ ad historias et
documẽta moralia. Itẽ postilla de lyra q̃ lr̃e ma-
gis heret. Itẽ tractat⁹ de vitijs ⁊ virtutib⁹ in latio
Itẽ tractat⁹ de vitijs ⁊ virtutib⁹ in gallico/q̃ dr̃ sũ
ma regl. Item martilogiũ scorũ q̃le ẽ apd̃ car-
chusienses. Itẽ legẽde scoꝝ ⁊ vite patrũ ⁊ spe
culũ historiale vincẽtij. Itẽ meditatiões ⁊ oro
nes deuote vt augusti. anselmi. berñ. ⁊ aliorum.
Itẽ collectorũ q̃rũdã opusculorũ i gallico nu
per editorũ. De ꝑceptis dei. De examine ꝓscien-
tie. De scientia bn̄ moriẽdi. De ꝓtemplatiõe. De
mẽdicitate aie. Sermo de passiõe xꝑi q̃ incipit/ad
deũ vadit. Sermo de mortuis. Scã g̃ ⁊ salubris
ẽ cogitatio. Itẽ exhortatio de triplici via regl⁹ Vi
uat rex. De scala mystica sub metro. Collatio ex-
hortatoria ad pacẽ. Fiat pax. Collatio exhorta/
toria ad iustitiã ⁊ ꝓcordiã. Jurisdictionũ eccl̃asti
ce ⁊ tpalis. ⁊ q̃dã alia. Itẽ liber egidij de regi-
mine ꝑncipũ. Itẽ libell⁹ de q̃ttuor virtutibus.
Itẽ iconomica ⁊ ethica/⁊ politica Arist. trãslate i
gallicũ Itẽ valeri⁹ maxim⁹ ⁊ frontin⁹ de stra-
tagematib⁹ bellicis. Itẽ salusti⁹. Itẽ vegeti⁹ de
re militari trãslat⁹. Itẽ boeti⁹ de ꝓsolatiõe. Itez
seneca de clemẽtia ad Neronẽ. Itẽ vulgati auto
res Catho Theodol⁹ Esop⁹. cũ silib⁹ trãslati.
Itẽ liber d sphera trãslat⁹ ꝑ aliq̃li cognitiõe ꝓhi-
ca hui⁹ mũdi. Itẽ chronice francoꝝ. Item
Tit⁹ liui⁹. Itẽ Suetoni⁹ de. xij. cesarib⁹. Itẽ au-
gustin⁹ de ciuitate dei trãslat⁹ ⁊ exposit⁹

Sexta ꝑticula in qua

x ꝓtiek̃ oro ꝓplectẽs breuissime pũcta nr̃e religiõis

Sapia q̃ ex ore altissimi ꝓdijsti (xꝑiane
o attigẽs a fine vsq̃ ad finẽ fortik̃ suauik̃q̃
dispouẽs oia veni ad docẽdũ nos viã pru
dẽtie. Sic te flagitat puer iste puul⁹ igr̃as egressũ

ſuum ac introitū. ſtās in medio ꝓlī infiniti ⁊ q̄ dinumerari nō pōt. Aſſis ḡ iugit puero tuo tu ſapientia dei pris ieſu xpe. docēs int̄no ⁊ viuaci affla tu ſpūs tui ſci/qz niſi te apiente ſenſum/nulle itelligunt ſcpture/nulla lcō pficiet. Sol⁹ q̄ppe dign⁹ es apire libz̄ ⁊ ſoluere lignacula ei⁹. q̄ ſalomoni dudū ⁊ danieli pueris itelligētiā. q̄ ꝓphis ⁊ aplis idiotis ſapiētiā infudiſti. Aſſit mihi comes continuus angel⁹ tū⁹. q̄ ad meā vniūſiq; regni tui xpianiſſimi cuſtodiā deputat⁹ ē. dono tuo ꝓtegat ip ſe ſp ne p̄ualeāt inimici. Aſſit ⁊ illa regina celoz̄ glozioſiſſima mr̄ tua cū beatiſſimo dioniſio ⁊ ludouico ac oib⁹ ſcis regni celeſtī. q̄ hoſtiles oēs inſidias ⁊ aſſult⁹/potēti vtute depellāt. Da mihi puero tuo benigniſſime ieſu fidē ⁊ integraz ac viuā/de collectis credēdis in ſymbolo Credo in deū. ⁊c. Et reliq̄ q̄ ſub duodenario articulorū continēt/quorū veritas/tot miraculis/tot reuelationib⁹/tot teſtimonijs martyrū/tāta cōtentorū ratiōnabilitate/ꝓbata fulcita q̄ cōſiſtit/vt inſana ſit p̄ſumptio nō credē ⁊ nolle redigē intellectū in obſequiū fidei ſub te deo nr̄o. q̄ potentior abſq; vlla compatiōe atq; ſapiētior es q̄ itelligē valeam⁹ cū ſis illō q̄ mai⁹ excogitari nō pōt. Da ſimul obediētiā ꝓmptā ad tua decē p̄cepta ꝓſcripta olim digito tuo/in tabulis duabus lapideis. Quorū ſententia ē. Unū crede deū nec vane iura p ipm.

Sabbata ſanctifices habeas in honore parētes. Nō ſis occiſor fur mechus teſtis iniqu⁹. Vicini q̄ thorū reſq; caueto ſuas. Et hec p̄cepta decez tria circa te deū ⁊ ſeptē circa ꝓximum/cōplexa ē euāgelica breuitas ſub his duob⁹ in q̄b⁹ vniūſa lex pendet ⁊ ꝓphete. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ex tota mēte tua ex tota aīa tua ⁊ ex tota vtute tua ⁊ ꝓximū tuū ſic teipſum. Addidiſti p̄ceptis cōſilia in lege tua noua/vt ꝺ dilectiōe inimicorū nō reddendo malū ꝓ malo. ⁊ reliqua q̄ iugiter cū ꝓparationē animi ⁊ nō ſemp p opis exhibitionē veniūt obſeruanda. Docuiſti rurſus orare nos te p̄ez nr̄m celeſtē/ſb petitionū ſeptenario/in oꝛone dñica. Cōtra ſeptē pctā mortalia. q̄ ſunt ſuppia/ira/inuidia/acedia/auaricia/gula/luxuria. Edūſus q̄ ꝓ purgatiōe ⁊ ornatu nr̄o/cōtuliſti vtutes ſeptē/tres theologicas/inniteſtibi ſoli. q̄ ſunt fides reſpectu tue veritatis ſpes reſpectu potentie. charitas reſpectu bonitatis. Et q̄ttuor cardinales/ꝓudentiā/tpantiā/fortitudinē/iuſticiā. Quib⁹ in patria ſeptē dotes corrūdēt. fidei viſio. ſpei tētio. charitati fruitio q̄ ad aīam. Claritas ꝓudētie. tpantie ſbtilitas. fortitudini agilitas/iuſticie imortalitas q̄ ad corp⁹. Coiunxiſti p̄terea vtutib⁹ iſtis/ſeptē dona tua/q̄ ſunt. pietas. timor. ſciētia. fortitudo. ꝓſiliū. intellectus ⁊ ſapia. Septē q̄ beatitudines eleuantes nos ad p̄fectionē numeraſti q̄ ſunt./ pauptas ſpūs. mititas. luctus. eſuries ⁊ ſitis iuſticie. miſericordia. mūdicia cordis. ⁊ pax. Miſcōdie vero opa alia ſunt corpalia ſeptē. alia ſeptem ſpūalia que duob⁹ metris cōplexa ſunt. Colligo. potō. cibo. tego. ſano. viſito. cōdo. Corrige. duc tela doceas. ſolare. fer. oza. Ampli⁹ vo ꝓſtituta ſunt per te dñm ⁊ redemptorē nr̄m ſeptē ſacramenta. Baptiſm⁹ ad vitā ſpūs/cōtra originale pctm̄. Cōfirmatio ad robur fidei. Euchariſtia ſacra/ſūme venerāda ⁊ colenda ad nutrimētū ſpūs. Penitētia q̄ hns tres ptes q̄ ſunt cōtritio ꝓfeſſio ⁊ ſatiſfactio/cōtra pctm̄ actuale. Matrimoniū inſup ad filiorū ꝓpagationē ꝓ cultu dei. Ordines ſacri ad hierarchicā pplī xpiani ſanctificationē. Extrema vnctio cōtra egritudinē ⁊ pctorū venialiū cōtagionem. Sed cur iſta corā te dinumerat puer tuus bone ieſu? Dinumerat ea ſane vt nō peniteat⁹ ingrat⁹ ſit/imenſe largitati tue. Vt p̄terea ſalubres fruct⁹ q̄ ſunt pax/gaudiū cū reliq̄s. inde p̄cipiat te donante quē exorat. Reuelaſti igit q̄d credendū. Juſſiſti quid agendū. doce q̄ſo magis et magis qō reuelas. adiuuās i credulitatē meam. ⁊ da qō iubes opari. Da ſcire poſſe ⁊ velle cū gratia tua ad gloriā maieſtatis tue ⁊ ſalutem ꝓpriaz vt tandē ſepar⁹ ab his qui a ſiniſtris audituri ſūt horrendiſſimā illam ſententiā. Ite maledicti i ignem eternū. quia ſcz miſcōdie opib⁹ caruerūt: collocet puer tu⁹ a dextris auditur⁹ cum ceteris electis tuis ⁊ miſericordib⁹/iocundiſſimā illā vocez Venite bñdicti p̄ris mei p̄cipite regnum qō vob paratū ē ab origine mūdi. Amen.

Dialogus cui⁹ collocutores ſunt mutes duo vn⁹ franc⁹ alter anglus cōtendētes de querelis francie ⁊ anglie. Non apparet eſſe cancellarij.

Milites in heremo vallicluſe/ſibi inuicē m[illegible]buiantes alterutrum cuias eſſet in[illegible]it: alter francus alter anglus reſpondit. Ergo inq̄t franc⁹ inimic⁹. Inq̄t anglus in ventri limitib⁹ ſum⁹/ꝑ pegrinus arma bellica depoſui. Frāc⁹. Quid queri⁹ Angl⁹ Anime ſalutē. Frāc⁹. Tēp⁹ nos monet. Anglus. Quotēnis es? Frācus annos nō habeo ꝑ mors iā. l. ānis mihi pepcit. Anglus. mihi pl⁹ Fr. Quo pgis? Ang. peregre Fr. Oēs ſum⁹ pegrini ⁊ aduene/nec ciuitatē manentiē habem⁹/ꝑ futurā vtinā inq̄ram⁹ Ang. Quid ergo tibi videt de pegrinatione nr̄a? Fr. Timeo ꝙ p vallem lachrymarū diſcurcētes dei indignationem ꝓcurauerim⁹ Ang. Quare? Fr. Quia iuxta vbū Eſaie ꝓpedo p ea q̄ video: ꝙ indignatio dñi ſup oēs gentes/⁊ ſup vniūſam malicia eorū. quia nata in hac pegrinatiōe erūna. Jā taz faſtidioſi euenim⁹ vt neſciam⁹ q̄d deſiderare debeam⁹ ⁊ in hoc pugnam⁹/cū iā ſum⁹ hora cene/in quos fines ſeculi deuenerūt/ quia nihil eſt quod reſtat debemus pertimeſcere ne tempus gratie/ quod preſto eſt pereat. tamen de caducis certan

do/oim nostrũ corpa moriunt ⁊ salꝰ aie dubia.
Angl. Imo certa Frãc. Quare? Ang.
Qz mãdato di pncipi nro obedimꝰ q̃ nos cogit ad
bellũ ⁊ si moriamur/ꝑ obedẽtia morimur dei mã
dato Frãc. Belũ iniquũ ẽ/ qz fũdatũ ẽ in li-
bidine dñandi ⁊ voluptate ditãdi tyrannica/con
tra xpianos. ⁊ q̃ scient peccat q̃rit sibi gehẽnam
Angl. Ergo pncipi nõ obedientiã? Nõne scri-
bit q̃ nõ obedierit pncipi/morte moriamur. Non
ne/cũ inobediẽtia ero infamis/vecors: pusillanis
desertor milicie reputatꝰ/imo de pditiõe suspectꝰ
⁊ reipublice inimicus Francus In iusti obe
diendũ/nõ in ininstis. Anglus puto iustum
oĩe qđ pnceps cõsultus. cũ suis pontificibꝰ ⁊ sa- y
trapis ꝓcepit. Fra. Quid g̃ tibi ꝓdest ꝓpria
cõsciẽtia si ꝑm alienã cõscientiã morti te exponis.
Di xpianꝰ miles es/nõne xpi actio/tua est instruc
tio. cuiꝰ humanitas verbo exemplo hũilitatem et
pauptatẽ docuit atq; iussit. Tu aũt q̃ apostatas
a xpo/cur xpiani nomẽ vsurpas? Nõne dicit qui
diligit me/ꝑmonẽ meũ ꝙuabit. Nõne mãdatũ le-
gis cõsisti: in charitate pfecta/dilectione dei ⁊ p
ximi. q̃ teneris q̃ habes egẽtibꝰ cõicare ⁊ hoc nõ
ignoras. Quo vbi debes dare/audes rape quod
tuũ nõ ẽ? Nõne mãdatũ legis. Nõ cõtristare fra/
trem nec primũ. Quo in tua libidine dñandi ra-
pis cõtristaris ⁊ occidis ⁊ cũcta gladiatorũ scele-
ra cõmittis cõtra xpi legẽ ⁊ doctrinã? Nedũ con
tra cõsilia ⁊ beatitudines seu ⁊tutes. imo ⁊ prece
pta dei digito scripta. Cui magis teneris obedi/
re. an homini an deo. an iusto ⁊ ei no. an regi mor
tali. an regi creatori dño dñantiũ? Ang. Creato
ri magis Fra. Ergo illi obedi ⁊ mãdata eiꝰ sup
quibꝰ nec rex põt dispẽsare Ang. Nõ solũ opor
tet me alios seq̃ qz pena/mortis ẽ ⁊ infamia. si cõ-
tradicã Fra. Nõ minꝰ ardebũt q̃ cũ multis ar
debũt Ang. Angustie vndiq; Fra. Vtere igi
tur ꝯsilio sulanne. Pis innocẽs sanguis iusti ⁊ re
side cũ xpo. nec xpiani nomẽ pdas. nec puipẽdas
milicie gradũ Ang. Nõ puipẽdo ſ ꝓ milicia ex
ercenda/morti me exposui Fra. Imo potentia
tua abuteꝛ. quia militasti p ſ ad dei offensaz ⁊ p
ximi Ang. Quid vis me facturũ? Fra. Ser-
uaturũ legis dei ꝓcepta/ ⁊ sit tua milicia ꝙ infide/
les ⁊ dei ꝓcepta nõ obꝙãtes. militare ꝓ fide/xpi
⁊ eiꝰ eccl̃ia quã tuendã suscepit milicia. desistas a
sacrilegijs ⁊ rapinis/ ꝓtege puptillos ⁊ viduas et
aduenas. neminẽ apprimas Ang. Viduas ⁊ or-
phanos facit guerra/ quo ꝓtegaz Fra. Desiste
ab illa ⁊ milita ꝓ xpo ⁊ defensione naturali ad in
iuriã ꝓpulsandã ꝓmissa. ſ nõ offendas. si sic fece
ris fructũ felicitatis ꝑmij ac fame glorioſe repor
tabis/de cõtrario/penalẽ atrocitatẽ et eẽnã igno
miniã ac ꝑpetuã aggregabis Ang. Cõsiliũ licet
videaꝛ salubre. tñ qz frãcꝰ q̃ mihi suspecti/qz fore
te ad nr̃am reꝑmendã miliciã hec dicunt illam ti-
mens ne magi noceat Fra. Deũ timeo cui nihil
põt latere/nõ vos anglicos iniq̃s frãcie ꝓsecuto-
res Ang. Imo tortores vros ꝓpt iniq̃tates ve-
stras Fra. Imo ꝓsecutores qz ꝓpt iusticiã pa-
timur. beati sumꝰ ⁊ magna erit merces nr̃a. regnũ
nr̃m ab infidelibꝰ/cũ mlto quesiuerimꝰ martyrio
⁊ illud a deo cognouimꝰ/qz sp misericordes fui/
mus nõ violẽti tyranni. vos aũt anglici/xpianos
ꝓpugnatis ⁊ occiditis vt infidelibꝰ vires augeat/
⁊ sic iusticia nr̃a ⁊ iniq̃tas vr̃a/notissima do ⁊ mũ
do. Nõ g̃ ꝓpt iniquitatẽ nr̃am a vob torquemur
si ꝓpt iusticiã patimur ⁊ ita bti. Rex aũt vr̃ cõtẽ-
nens dei mãdata sic ꝑmꝰ in throno sic ⁊ in penis ꝑ
matũ obtinebit Ang. Cuiꝰ culpa querit? Fra
Omniũ vr̃m tyrannisantiũ in libidine dñandi ⁊ M
voluptate dñandi tyrãnica a deo ⁊ eiꝰ mandatis
apostatantiũ Ang. Ergo regis ꝑcipiẽtis nõ mi-
licie obediẽtis Fra. Nõ teneris ꝯ deũ obedire
Ang. Quis põt regẽ nr̃m corripe emendare seu re
trahere. nõ nos subditi Fra. Omnes simꝰ vniti
possetis dissentire ⁊ qz oẽs assentitis/oẽs estis rei
Ang. Quis regẽ ⁊ nos possz corripe? Fra. Nul
lus ꝑter summũ vnicũ ⁊ indubitatũ pontificem.
Ergo ille in culpa horũ scandalorum videt. ⁊ illi
põt dici quod scribit in figura. iij. Reg. ij. Custo-
di virũ hunc ⁊ ꝑm istũ. qm̃ si de manu tua lapsꝰ
fuerit/erit anima tua ꝓ aĩa illiꝰ. Scire em̃ ipe ⁊ q̃
cũq; regẽs debet q; sic in throno ꝑmꝰ cõstitutꝰ est
sic ⁊ in penis/si neglexerit iusticie opa ⁊ ꝑcepta ex
ercere ꝑmatũ habiturꝰ ẽ. Et alibi ⁊bũ dñicũ ⁊ p
pheticũ. ille q̃dẽ in sanguine suo morietꝛ. sangui/
nem aũt eius de manu speculatorũ requiram. ad
hoc em̃ officium ẽ ꝓpositi vt nõ parcat obiurgan
do pctã. Nec est a culpa alienꝰ q̃ licet ꝓpositꝰ nõ
sit quoniã multa arguenda vel monenda nouit ⁊
negligit illorũ vitans offensiones/nullum enim ti
mere ꝑter deũ Ang. Forte vobis sumus flagel
lum vt corripiamini tanq; ⁊ga directiõis Fra
Nõ nego. ⁊ forte mala virga directionis/peiori-
bus virga ferrea/bonis aũt ad examen ⁊tutis se
pe pressura. sicut sepe vidi ex eodẽ igne aurũ ruti
lat/palea fumat/cibus coquitur. hõ cõfortat aliꝰ
exustione ledit. Itaq; vna ⁊tꝰ irruẽs. bonos ꝓ-
bat ⁊ purificat/malos damnat vastat ⁊ extermi-
nat. ⁊ in eadẽ afflictiõe mali deum detestant/bo-
ni vero deum laudant ⁊ precantur. Vel forte tã-
q̃ suos corrigit nos quos diligit medendo. quia
multis nocuit aduersario caruisse sicut de Rho-
manorum monarchia scribitur. Orbẽ deuictũ vi
ctorũ victrix vlta est luxuria. Et forte nob patiẽ-
tibꝰ ꝓsunt scandala. ve tñ illis ꝑ q̃s scãdala veni-
unt. Vñ Greg. i moral. exponẽs illũ Job. xxvj.
Gigantes gemuerũt sub aquis maiores potẽtes
altiores populo ab humero sursum sicut scribit
de saul. j. Reg. x. Gemuerũt sub aquis sb pondẽ
ꝓpꝛii Ang si deo nõ placeret nõ tamdiu pateret
hec fieri imo puniret aliquos. Fra. Imo si ofa
punirent nihil ꝙaretur futuro iudicio et si nihil

puniret/nulla diuia ꝓuidētia crederet. ⁊ ve multi ex vr̄is offensis puniunt. Nā siue male siue prospere succedat punimi. qz malꝰ i sua felicitate puniet. qz felcitate magꝭ corrūpit. bonꝰ aūt nec bonis extollit nec malis frāgit. Punit etiā. qz p q̄ peccat hō ⁊ p illa torq̄tur/nec ē ipijs gaudē dic̄ dn̄s/ ꝑ ⁊ ꝑ vitioꝝ ꝓmogenita q̄ sūt oblectam̄ta peti dosūt iusticia illos puniēdi. Jō dic̄ apls q euanuerūt in cogitatiōib⁹. iduratū ē cor insipiens. ꝓpt̄ qđ ⁊ deꝰ tradidit eos i desideria cordis eorū ⁊ in mūdicia vt afficiāt ꝓtumelijs corpa sua. ⁊ sic̄ ꝓbauerūt nō hr̄e deū in notícia/tradidit illos deꝰ in sensum reprobū vt faciāt ea q̄ nō ꝓueniūt/ certe puniunt ⁊ dū nr̄a gaudeāt dāna sua deflēt. Feciſt viduas ⁊ orphanos in frācia. certe ⁊ anglia necati sunt ex vr̄is centū milia cū suis ꝓncipib⁹/nec q̄ sunt erūt i nūero A Fateor dictū Esaie verū q indigtio dn̄i ⁊ n̄ hēm⁹ ꝑ manēt̄ē ciuitatē ꝑ futurā inq̄rim⁹/ ⁊ ꝑ qđo ignoro F qz ex deo nō es ⁊ inde ꝙba ei⁹ n̄ audis nec attēdis A esse volo ex deo F celestem patriā iubz ille q̄rē q̄ ē via vitas. ⁊ vita corporū desideria ꝓteri siue carnis. a mūdi gl̄a declinare. aliena nō appetē. ꝓpa largiri. si ꝑ audiēs ex eḡis/dei ciuitatē futurā acq̄res/quā timeo te cū mr̄tis tuis amisisse aut saltē elōgasse A quare? F qz ātixp̄i vestigia secut⁹ es. ⁊ xp̄i vitā ⁊ doctrinā despexisti. A. in q̄? F. Fere in oīb⁹ vijs tuis A specifica magꝭ F xp̄s vita ⁊ doctria ꝑcepit cū hūilitate charitatē ⁊ volūtariā pauptatē vos āt ꝓpt̄ sūmā supbiā nō ꝓtēti regno opulētissimo in libidine dn̄andi nō timuisti mittere manuz vt occideretis xp̄m dn̄i ⁊ mēte sacrilega deserentes deū i p̄i⁹ mādata ⁊ ꝑcepta offendētes cūcta nefādissima scelera ꝓpetrasti tanq̄ veri ministri antixp̄i A. imo xp̄i qz mr̄tos facim⁹ martyres ⁊ pauperes/q̄s diligit deꝰ ⁊ tanq̄ filij hoim q̄ram⁹ iraz illis vt nr̄am rēpublicā augeam⁹ ⁊ ꝑ faciēdo in q̄ dmēmur? F Necesse ē vt veniāt scādala. ve tn illi ꝑ quē/tra dedit vob deꝰ sufficiētē inḡti/cur ꝓtāt donis ipensis a deo/mala repēdit A Que mala F Cūcta hoicidia ⁊ alia infinita A Sine homicidijs nō pñt fieri bella F Jō o ̄testāda inter frēs A parit occidimur nr̄a sorte F digne vr̄a culpa qz in iuste bella ꝓuocat/nos aūt iuste repellimus iniuriā. ⁊ iō qz nō timuisti mittere manū ad occidendū xp̄m dn̄i. sanguis tu⁹ sup caput tuū. ⁊ incluti israel sup mōtes interficient. ⁊ abūci etur clype⁹ vr̄i antixp̄i A Cur tm̄ o ̄testar/homicidia F Quia vltimū tribiliū ē mors/⁊ deberēt sufficē vob ꝓphanis hoib⁹/alie astutie inq̄rendo vr̄a libidine fastuosa sine tm̄ sanguis xp̄iani effusione. Nōne oīe creatū tēdit ad sue speciei cōseruationē/cur oīb⁹ creat est crudeliores? plāte vegetabiles aiata bruta etiā ferocia oīb⁹ suis viribꝰ ingenijs cauteꝰ suā ꝓpuāt spēm. ⁊ cū ab alia spē cōsūmant vel ledant/iuuāt seinuicē ⁊ cū nō pñt si/gna doloris oīdūt plorāt ⁊ viulāt/vos aut̄ tanq̄ lupi rapidi famelici spēm hūanā q̄tūcūq̄ decoraim piā catholicā/vorare necare nō veremi. Jntuē boues feroces porcos ⁊ alia bruta q̄tl viribꝰ suā ꝓpuāt spēm A put facimꝰ ita ⁊ pres nr̄i fecerūt/viuimꝰ in lege patrū F Et iō ꝙbū dn̄icū p os ꝓphicū samuelis loquēt/hely. semel dies venūt vt p̄scindā brachiū tuū ⁊ brachiū domꝰ p̄ris tui/vt nō sit senex in domo tua. ⁊ c̄. tabescat aīa et magꝭ ps domꝰ tue A Oportz seq̄ vestigia patr̄ F Fateor A Ergo hēo optatū F Qz p̄ez equocās loḡris de corrupto ⁊ mortali/ego āt fateor de vestigijs p̄ris ei⁹ ⁊ creatoris ⁊ redēptoris q̄ in cel̄ē/cui⁹ vtiq̄ volūtas fiat sic̄ in celo et i tra nr̄a ⁊ vr̄a A Utinā vtinā ⁊ vtinā F Videris aliq̄tulū reduct⁹ cōpūct⁹ A Sū etem ꝑ illū nō cogsco p̄em F Si teipm̄ n̄ cognoscis/quo illū cogsces? A Rogo igit̄ q̄s sū dic? F Vas sterquilinij concha/putrid⁹ plen⁹ stercore ⁊ horrore. cec⁹ /paup/nud⁹/ignorans introitum tuum ⁊ exitum cui⁹ vita sicut vmbra q̄ q̄to magis crescit/tāto decrescit/⁊ tāto magis ad mortē ꝓperat/ tante ꝙbiecta mutabilitati/vt vna nō maneat hora i eodem statu/ꝑ es miserior. qz ex nil certi⁹ morte tn illi⁹ hora nil incerti⁹ ⁊ tn̄ illi nō putides ꝑ spe vana q̄ tibi caduca blādit/falleris A si tam vilis sum quo deū videbo ⁊ p̄em vocare p̄sumā nō vidbo F qz cesi tenebris. A exire cupio. F Clama igit̄ ad lucē. A quō? nescio q̄d dicā. F Dic veni claritas q̄ illūinas oēm hoiem venientē in hūc mūdū ꝑ nō diligentē. qz q̄ diligit mūdū inimic⁹ lucis efficit ⁊ obfuscat. Et iterū dic. Jllustra oculos meos lux incōprehēsibilis/fulgura chorruscatiōes et dissipa eos vt nō videant vanitatē. Et iterū clama. Tribue lux inextinguibilis dū te videā creatorē alpha cū odore vite q̄ post te in odorem vnguentorū tuorū currat. gustē sana q̄ sapia cognitā ⁊ discurrā q̄ magna ē mr̄titudo dulcedis tue q̄m absconditi timentib⁹ te. Et iterū magis cōpūct⁹ dic Cur faciē tuā abscondis. Forte dicis. dn̄e nō videbit te hō ⁊ viuet. Eya dn̄e moriar vt te videaz ⁊ videā vt hic moriar ⁊ ignosce seruo tuo q̄ ꝑsumit loq̄ dn̄o suo/calamitas quaz patior/me cogit exclamare/cec⁹ sum ad lucē ꝓpero/tu es medic⁹ ⁊ lux ꝙba via ⁊ vita ⁊ fons misēdie miserē mei A pctōr suz forte nō exaudiar F Dic dn̄e peccaui ⁊ faciēdo/nihil fact⁹ sū nihil. ⁊ ita cōfiteor qz confessio ē via ad te p quā egrediar de limo ⁊ redibo ad te viam. qz ꝙbū dixit. Ego sū via veritas ⁊ vita. sepat⁹ a te fact⁹ sine via qz sine ipo factū est nihil ⁊ qz nullū bonū sine sūmo bono q̄tiens a te sūmo bono deuio nihil efficior. Videt enī deꝰ cūcta q̄ fecerat ⁊ erāt valde bona/malū aūt factū sine ipso verbo/nihil aliud ē/q̄ ꝑuatio boni/sic̄ cecitas ꝓuatio visus. Et iteruz dic. Dn̄e nullis meritis ꝓcedētib⁹ placuit tue sūme ⁊ misericordissime bonitati. ad eē me ꝓduc̄ ꝑ ⁊ magis viuere ⁊ sentire paulomin⁹ ab angelis itelligē. qz illa tā faciē tuā

habēt. ego aūt p spem ⁊ speculū in enigmate. ob-
secro regat me tua miscōia ⁊ cogat te pietas ad sal
uandū/que te vincit ad creādū/qz nihil odisti eo/
rum que fecisti A Arta ē via. qz q̄cq̄d in mū
do ē/aut ē cōcupiscētia carnis aut oculoꝝ aut su-
perbia vite. nimis peccaui/deū mūdo postponē-
do. diffido exaudiri F Audis ꝟbū cōsolato
nis dicēs. Dedit eis ptātem filios dei fieri his qui
credūt in noīe eiꝰ q̄ nō ex sanguinibꝰ neq; ex volū
tate carnis neq; ex volūtate viriꝰ sed ex deo nati sūt
A Mūo potero redire ⁊ filiꝰ effici? F Jam
dixi p ꝓfessionē pniam ⁊ satisfactionē A Dif
ficile ē F Jmo facile volēti. fecit te deꝰ dignis
simā creaturā ⁊ licet sis nō capax angelis. q̄dam/
modo par potes p ꝟbū effici. qz potes eq̄lis fieri
⁊ filiꝰ adoptiuꝰ p vnigenitū ꝟbū p quē habemꝰ
accessum. Oīnia em̄ sub pedibꝰ hois subiecit deꝰ
vt solꝰ hō totꝰ deo subijceret eē ⁊ totꝰ eēt suꝰ/cun-
ctis dñaī hō. ⁊ exteriora cūcta p corpe sunt crea
ta. ipm ꝟo corpꝰ p aīa/aīa ꝟo p deo vt illi soli ser
uiat ⁊ illū possideat ad solatiū. Cogita si tāta tibi
solatia in hac die lachrymarū/q̄ta in die nuptia-
rum. si ꝫ delectabilia in carcere q̄d in ꝓpria pria
cōferet diligētibꝰ eū. qz nō ē numerꝰ benignitatis
sue A Jntelligo asserta ꝟa. ꝫ mihi ignaro et
laico difficilia F Jmo grossa ⁊ breuia A
Dic igit F Dilige deū ⁊ primū A Di/
ligo deū F Qui diligit me/ꝫmonē meū ꝫua-
bit. A Sermo ē mihi plixꝰ ⁊ ignotꝰ. F
Jmo breuissimꝰ ⁊ resolutꝰ ad dilectionē dei ⁊ p/
ximi A Jn dilectione dei nō hesito qz sūma
ērō. Sz q̄s sit primꝰ nō itelligo/ nisi q̄ miscōiam
in me agit vt ꝫ alios sine dei ⁊ legis offensa/pos/
sim dimicare/sic ⁊ antiq̄ pncipes ⁊ ppbe p conte-
xtum sacre scpture dimicarūt ⁊ strēnue militarūt
F Christi actio/tua dz eē instructio q̄ p psecu-
toꝛibꝰ ozauit. ⁊ q̄ dixit. Nisi iusticia vra abunda-
uerit plus q̄ scribarū ⁊ phariseoꝝ. nō intrabit in
regnū celoꝝ. Qui aūt dixerit frī suo racha/ reꝰ ē
cōsilio/q̄ aūt dixerit fatue/reus ē gehenne ignis.
Dictū ē antiq̄s in lege antiq̄ quā allegas. Nō oc-
cides/xps aūt nō vult primū cōtristari ꝟbo nec
effectu/ꝫ mutua charitate/sic ⁊ ipe dilexit nos/ di
ligere ꝓpt ipm tanq̄ frēs in patrē. frēs in xpo. fra
tres in eccīa. Illō fuit xpi testamētū. Pacē meā
do vob pacē meā relinq̄ vob ⁊ in ēra pax hoibus
bone volūtatis. Noli igit primū despicē nec cō-
tristari si xpian? miles cupis nuncupari salua iu-
sta ⁊ moderata defensione iculpate tutele. A
Si tibi credā. pibit in me strēnuitatē pterite fame
gloriosa. ero fabula gentiū. parentū oprobrium
q̄ absit/qz crudelis q̄ famā negligit F Cru-
delioꝛ ē q̄ aiam pdit q̄ eēna amittit p caduc A
Quid pferendū putas glīe ⁊ fame bone. nōne p
illa militam? omēs milites F Nō nobis dñe
nō nobis. ꝫ noī tuo da glīam. Glīa deo debet in
excelsis. ⁊ in ēra pax hoibꝰ bone volūtatis. Diabo
lus sibi gloriā q̄rit de opibꝰ diuinis tu ⁊ illi sīlis
fur es ⁊ latro q̄rēs deo furari gloriā sibi p imēsis
bñficijs debitā. Noli gloriari in vento ⁊ fabulis/
mitte nautis ventū. ⁊ gloriā deo/spne caduca fal-
lacissima ⁊ gusta ⁊ sapoza eēna A Quid eq̄/
q̄d socij/q̄d tirones/q̄d arma/q̄d castra q̄sita ⁊ pe
culū euenirēt ꝫ ⁊ respublica ⁊ illiꝰ pncipes quoꝝ
grām q̄siui q̄d erūt facturi F Scribūt et tu
cū illis sīc ⁊ granū sīnaui/fru/
ctuz nō emisit nec emittet A Nolo pire/imo
pacē vel fedꝰ vellē int̄ nos inire/vt honore saluo/
possem tuis ꝓsilijs acq̄escere F Nobis tāq̄
hoibus bone volūtatis pax debet iure testamēti
quā vos illis q̄si ministri antixpi rapuistis/illius
obtinēde capaces A Deꝰ supplebit defectus
nros F Magnipotēs cūctꝰ oculꝰ super filios
ade/a die natiuitatis vsq; in exitū vt reddat vni-
cuiq; ꝫm opa eoꝝ bona vel mala cūcta cernēs et
cui nihil latere pōt supplebit iusticie huiꝰ seculi de
fectus ⁊ vos nros efferos ⁊ sue pacis crudeles/p
secutoꝛes puniet iuxta demerita A De meri
tis nescirē iudicare ꝫ pacē in diebꝰ meis vidē de-
sidero vt tuis ꝓsilijs tanq̄ accōmodis acq̄escerē
salubrit F Si tpali carem? vtinā saltem pa/
ce fruamur eēna.

Additio facta post bi ennale interuallum.

Fluxo biennali spacio/rediēs anglicus de sua pegrinatiōe francū reptum alloq̄ q̄rit/⁊ post mlta subitrat ꝑstinā collationē. Cui frāc? F Nōne ꝓtrit? es ⁊ penitēs de tāti ipietatibꝰ/p te in xp̄tanissimo francoꝝ regno cōmissis A Nō
F Quare? A Quia cum iusticia ⁊ iusta guerra feci. terrā em̄ nr̄am q̄rimꝰ nr̄i regis frāco/
rū ⁊ anglorū iusto mādato/ ⁊ ita ex post p viros magnos ⁊ doctos ⁊ pōtifices sū meliꝰ pterito in-
formatꝰ F Jn regis tui iusticia ꝓcessit ꝓcoꝛ dic? A Quia in successiōe ꝓma cā filioꝝ ⁊ li-
berorū/ꝫ rex Edoardꝰ hīs filiā hysabelis regis philipi/ex psona illiꝰ petijt regnū iure successiōis q̄ cūctis pferēdꝰ F Filia ē in ꝫ regno icapax
A Jmo iure diuino ⁊ ciuili capax. vt habes in lib. Deut. de filiabꝰ aphat/ p q̄bꝰ dixit deus ad moysen. Da eis poztionē hereditatis pr̄ne. ⁊ ꝫ sit tibi iudiciū sempit̄nū F Illa hereditas ple-
beia/nō r̄gnū. etsi regnū/no sile huic in q̄ mlta spi
ritualia. Jp̄eterea argumēta legis antiq̄/nō hñt ef
ficatiā nisi q̄tinꝰ rdacta sint ad mozalia. Sz si ita sit q̄ sit capax/cur igit vos anglici/filiā regis henrici/
nuptā Gāfrido comiti Andegauen. moriēte pr̄e
fine masculis. nō admisistis ad regnū. imo stepha-
nū exsozore nepotē ptulistis. ānō dñi. M.C.xxxv
Nōne qō q̄sq; iur? i altero statuit/eodē iure vti dz
A Dignū ⁊ iustū puto ꝫ ꝫ mihi nouū. F
Lege historias Licet si etiā regni vr̄i filia capax

existeret/nõ ideo in francozũ regno capax eẽt.
AV Cur tã varie? FC Quia ꝺ regnũ ab infi-
delib⁹ cũ infinito xp̃icolarũ martyrio q̃sitũ mirã-
dis ⁊ singularib⁹ donis ⁊ p̃rogatiuis diuinit⁹ do
natis ẽ in fide xp̃i edificatũ talr/q nr̃is caruit ⁊ he
resib⁹ teste ℊregorio. Vñ Clodoneo liliũ angeli
tus missum: cũ ampulla sacra/btõ Remigio ꝑpi
nata/vt illũ ⁊ suos in dicto lilio succesores. illius
sanctissimi chrismat⁹ oleo inũgeret. ⁊ inde post il/
lam sacroscãm vnctionẽ/paulomin⁹ ab angel⁹ rex
q̃cũ q̃ francoz inũct⁹/vestigia illi⁹ aꝑprobationis
retinẽs/solo tactu manuũ ifirmos certa ifirmitate
curat: teste notozũ etate. ¶ Nec hui⁹ rei mulier ca-
pax censet. cũ a sacrozũ mistratiõe imo intdũ cer-
to tpe ab igressu eccle ꝓhibita. Quare nõ idẽ sic i
alijs regnis in q̃b⁹ m'ierẽ credo capacem VA
Imo ⁊ in regnis succesſert ⁊ succedũt FC Nõ
frãcozũ. etsi in alijs ꝓsuetudo admittit illas ex cõ
senſu toti⁹ ꝓpli. frãd aũt ꝓsuetudo ⁊ ꝓpli ꝓsensus
i euũ ꝯdixert. Quid pla. Nõne de⁹ distixit dñia
⁊ erã ihabitari fecit/p distinctionẽ linguarũ i tur
ri cõfusionis/cũ oẽs in lingua vniformes p ligua
rũ ꝓfusionẽ ⁊ diuisionẽ mũdũ ihabitauit ⁊ gẽtes
dispsit quo vos barbari q̃z vocẽ nõ itelligimus
moꝛib⁹ vita ⁊ lingua ꝓsus dñtes/ nobis frãcis
cupit⁹ pesse AC Etiã hercules cũ hac diũsitate
hispanias q̃siuit ⁊ hitauit. Nonne etiã rhomani
vniũꝫ linguis p̃nciparũt/cur nõ anglici cũ frãcis
p̃ncipari p̃nt? FC Quia indigni tã pie tã xp̃ia
nissime natiõi pesse. defende iusticiã allegatã ⁊ nõ
tiraniã. allega iustos reges ⁊ nõ tyrãnos. AV
Reges hispanie ⁊ nauarre q̃ in ligua dñank
ducẽ Britãnie ⁊ regẽ vngarie q̃. xij. linguas hz i
regno dñtes/vngaros/theutonicos/sclauos/tar
taros/philisteos/cõmanos/frãcos ⁊ alios p nũc
a memoria mea lapsos FV Hoc q̃z pp̃s assen-
tit subijci q̃z minoꝛ ps dz maioꝛi ⁊ digniori cede/
re/ ⁊ regẽ alienum sibi assumit. nos aũt nõ sic. imo
vos anglici dicte q̃rele p te p̃misse de filie succes-
sione/exp̃sse renũciasti ⁊ regẽ philippũ approba-
stis AC Nõ credo FC Erras in facto vt ig
noras rei geste notoꝛiã. Vñ ꝓ tua veridica ifoꝛ-
matiõe scias q⁹ anno dñi. M.cclxxxv. dñs phi-
lippus rex frãcozũ obijt. relictis philippo lebel et
ysabele. q̃ fuit nupta regi anglozũ. Odoardo/q̃ q̃
dem Odoard⁹ ipam reginã/ impie p̃sumptiõib⁹
cuiusdã sui ꝓsiliarij huele despencier tractauit. in
tm̃ q⁹ frãciã aufugere oportuit ⁊ tandẽ p⁹ mlta fu
it cõpulsa redire iuita/q̃ ꝓsidio ⁊ ope dñi Johis
de hãnonia cũ. cccc. nobilibus retrocessit ⁊ a casu
deo disponẽte applicuit in poꝛtu de ꝓsto. vbi sui
beniuole aduenientes cũ potẽtia obsederẽt
regẽ virũ suũ ⁊ dictũ huelẽ cuiscerauerẽt ⁊ regẽ cu
stodierũt filiũ q⁹ noie odoardũ coꝛonauerẽt/ quẽ fi
liũ ⁊ regẽ rexerũt oẽs de ⁊ de. R. de moꝛ
temar int̃ q̃s rectoꝛes isurrexit tꝛis iuidie inimici-
cia/q⁹ finaliẽ dict⁹ Moꝛtemar p iudiciũ baronũ:
morti dãnat⁹ ⁊ euiscerat⁹ ⁊ ei⁹ intestina cõbusta ad
huc eo veniẽte. sic fcm fuat de dicto huele despen
cier. Philipp⁹ aũt lebel frat dicte ysabelis/habu
it karolũ regẽ frãcoz q̃ habuit tres vxoꝛes ⁊ moꝛ
tu⁹ sine liberis/ordiauit q⁹ dñs philipp⁹ ꝺ valoys
ꝓsobrin⁹ su⁹ german⁹/tutoꝛ eẽt masculũ si sibi nasce-
ret. si vo filia/cõmisit iudicio pariũ/ ⁊ q⁹ eligerent
i regẽ idoneioꝛẽ ⁊ expeditioꝛez. q̃ q̃dẽ karol⁹ imo-
rit anno dñi. M.ccc.xxvij. ꝓpt̃ qꝺ dicti pares
elegerũt dictũ dñm philippũ/omissis dicta ysabe
le ⁊ ei⁹ filio odoardo/q̃ siq̃dẽ philipp⁹ ilico coꝛo/
nat⁹ ⁊ inũct⁹ ⁊ ꝓsecrat⁹ ⁊ ilico debellauit ⁊ deuicit
flandrẽses ⁊ sibi misit nũcios suos dicto anglie re
gi ad req̃rẽdũ q⁹ veniret ad recognitũ ab eo duca
tum acq̃tanie. q̃ siq̃dẽ odoard⁹ venit ad ciuitatez
Ambianen̄. in q̃ rex associat⁹ regibus Bohemie
Nauarre ⁊ maioꝛicarũ ipm honoꝛauit. Et idem
odoard⁹ recognouit dicto regi frãcie ducatũ ac-
q̃tanie ⁊ fecit homagiũ in ꝓpria ꝓsona ꝛbo autẽ
repiret teneri ꝓmittẽs q⁹ se ifoꝛmaret de modo ⁊
foꝛma ⁊ ifoꝛmat⁹ faceret ⁊ lras ꝓfici facẽt iuꝛ foꝛ
mã ad quã teneri repiret. ⁊ ita rex anglie recessit
cõtentissim⁹ ⁊ ilico reũsus ꝓgregauit ꝓceres regni
sui in q̃ ꝓgregatiõe rex frãcie p̃iter suos misit. Et
licz fieret rumoꝛ in anglia q⁹ deberet coꝛona odo-
ardo tã q̃ ꝓximioꝛi. nihilomin⁹ fuit ꝓclusum p ꝓ
ceres magnates ⁊ tres stat⁹ regni q⁹ tenebat facẽ
homagiũ dicto regi frãcie. qꝺ ⁊ fec̃ p suas lras pa
tentes/q̃s vidi in chronica descꝑtas datas ad el-
chen Anno dñi. M.ccc.xxx. die. xij. Marcij
cauet int̃ ⁊ forma recognoscẽdi ducatũ aq̃tanie
vt p ptẽ frãcie ⁊ vt comites de põcien ⁊ mõstro-
lij ⁊ ita ꝓmisit ⁊ iurauit se factuꝛ p se ⁊ succesſo-
res, ⁊ ita ẽ vex notoꝛiũ ⁊ manifestũ p q̃ sati iusticia
am nr̃am ⁊ ipietatẽ ⁊ iniq̃tatẽ vr̃am tyrãnicã/in li
bidine dñandi si velis luciꝺe potes cõprehẽdere.
AC Birãda canis/ꝺ pcoꝛ q̃s ista ponit FF
Multi hist̃oꝛici ⁊ chronicarij ista ponũt/ꝺ latius
videt Johes froyssardi vob fauẽs. q̃z nõ frãc⁹ ꝺ
hãnonia. ⁊ fuitoꝛ domestic⁹ q̃glice regine/vt ip
se idẽ ꝓfiteꝛ nec ista tergiũsari p̃nt. AC Aliter
fui p vnũ platũ magnũ ⁊ doctissimũ ifoꝛmatus
FV Si alit ꝯ vitatẽ salua sui pace AC Nũo
igit̃ tot ⁊ tãta bella ide secuta ⁊ rex nr̃ regẽ frãco
rũ se noiauit FC Nõ iusticia ꝺ iniq̃tate ⁊ insti-
gãte diabolo AC Nũo pcoꝛ exp̃me FV Sci
re debes q⁹ in frãcie curia /p̃pollebat dñs Rober
tus de artoys sozoꝛi⁹ regi. q̃ siq̃dẽ certa occasione
puocauit regiã idignationẽ int̃m q⁹ aufugit hãt-
noniã ꝓpt̃ qꝺ rex eius vxoꝛẽ ⁊ liberos detinuit ⁊
ducẽ hãnonie diffidauit si illũ receptaꝛet ꝓpt̃ qꝺ
fuit brabãtiã vbi ilico durissima guerra ichoata ꝯ
ducẽ ꝓpt̃ dictã receptationẽ q̃ ipm dñm Rober-
tum ipulit ad fugiẽdũ in angliã vbi ilico aplica-
tus machinare cepit cũ nobilib⁹ ꝯ regẽ frãcie di-
cẽdo q⁹ vecoꝛdes ⁊ pusillanimes eẽnt/sic regnum
dimittẽ. ꝺ. philippo cũ si vellẽt illũ vẽdicare pos-

sent bono iure. ⁊c. intm̃ q̃ in solẽni festo obtĩ cor
gñ in q̃ nobilitas vtriusq̃ sex⁹ cõuenit. in q̃ natu
re hũane ⁊ pacis hostis ꝓteru⁹ inimic⁹ diabolus
nõ abfuit. Imo pñs illũ diẽ gl̃iosum sibi ⁊ oñib⁹
diabolis fec̃/qm̃ iuuenũ vtriusq̃ sex⁹ ope ⁊ ꝯsilio
scm̃ passagiũ regis francorũ cũ tricẽtis armatorũ
milib⁹ turbauit/guerrãq̃ ꝯclusit int nos xp̃ianos
in qua credit. cl. annorũ spacio/tã peste ignis fa/
misq̃ gladio xp̃ianorũ milliones inkemptos. ⁊c
diaboli stimulãte astutia/vna dña p ipm Rober=
tum instructa. in regis anglorũ pñtia in mẽsa sedẽ
tis vnã ꝓposuit allegoriã/seu figurã/cõcludẽs al=
legorice ⁊ figuratiue magnã regis ⁊ suorũ vecor/
diam/nisi francie regnum vendicarẽt. Quo facto
singuli tyrones instructi p dñm Robertũ/sua emi
serũt vota dñab⁹/q̃ nunq̃ desisterẽt/ vn⁹ q̃ vno
oculo nõ videret/ali⁹ caputũ nõ ferret ⁊c. donec
francie regnũ/animo illud querẽdi intrasset. Q
Quo tam repẽte fuit p nr̃os tanta materia ⁊ tãti
regni cõquesta cõclusa F Dirigẽte eodẽ dia
bolo/pacis ⁊ nature inimico/qm̃ dic⁹ rex philip
pus vidẽs se imo totũ orbẽ pacificũ/nolẽs milici=
am ocio torpere. ꝑ illã p xp̃i fide augẽda disponẽ/
tuit ad visitandũ papã vrbanũ q̃ntũ in Quinione
⁊ petẽdo crucẽ. p eundo vltra mare/q̃ obtẽta/ re/
periebant tricẽta milia armigeri ad crucẽ recipiẽ
dam dispositi q̃b⁹ absentib⁹/anglici vr̃i putarũt
facilem regni francie inuasionẽ. q̃ cũ ad aures di=
cti philippe francorũ regis puenerũt: a tam pio et
sco ꝓposito a tãto bono vob tã effera ⁊ damnata
neq̃cia cõpulsus p sui regni defensione destitit ⁊
ita guerra ꝯra infideles fienda ⁊ p vr̃a iniq̃tate
cõuersa/ꝫ xp̃ianissimos francos p tyrannia ⁊ li=
bidine dñandi exercẽda vñ ingemiscit pl̃s iubi=
lat hosti/exultat infern⁹. que vox q̃ lingua tanta
B xp̃ianor̃ dãna exp̃mere põt illis infelicissimis die
loco ⁊ hora fabricatis A Quo igit̃ rege phi=
lipo reũso de Quinione/anglici nr̃i certificati q̃
erat infra regnũ tm̃ negociũ attẽptarũt ⁊ tã diffi=
cile F Instigante diabolo ⁊ dicto Roberto
ei⁹ ministro/rex anglie cõsuluit ducẽ hannonie/q̃
ꝯsul⁹ multũ dissuasit istã q̃relã ⁊ guerrã. ꝑ nihilo
minus magis fauẽs maiestati q̃ xitati ⁊ iusticie
dixit cõsulẽdos ducẽ brabãtie/epm Leodien. ar=
chiepm Colonien. Ducẽ Gelren. Marchionẽ.
Julien. dñm Arnolphũ de baqueben ⁊ dñm de
frãquemont. q̃ sic̃dẽ eẽnt h⁹ opinionis incipiẽdi
guerrã attrahi possent ad diffidandũ regẽ francie
eẽnt sufficiẽtes ad inuadendũ cum. 10000. armat
cũ trib⁹ corronatis ad q̃s oẽs p̃dictos missi sunt ili
co. xl. milites in maxima pompa q̃si aux iactãtes
p gr̃a pl̃i captãda p loca ⁊ pr̃ias q̃b⁹ iter suũ fa=
ciebãt. Et ipsorũ alic̃ cũ vno oculo dicebãt se ve=
nisse/nõ añ cũ illo visuros donec aliq̃ magnũ fe=
cissent p cõquesta regi francie. Qui sic̃dẽ milites
⁊ nũcij regi Anglie/a dicti dñis reportarunt voti
uum rñsum. Et cũ ꝫ tm̃ laborarũt q̃ habuerũt fa
uorẽ tacitũ flãdren. medio cuiusdã hartauelle in
ter ipsos p̃potẽtis. Comes aũt flandrie amic⁹ frã
corum posuit garnisionẽ a gagent cui⁹ metu opor
tuit anglicos pomposos p hollandiam remeare.
Quo audito p regẽ anglie misit cõtra dictã garni
sionẽ. d. armatos/⁊. 2000. archerios q̃ p⁹ multuz
cõflictũ dirigẽte diabolo p̃ualuerũt. Ex qua vi=
ctoria dictus hartauelle resumptis viribus ilico
scripsit regi anglie/q̃ post tale p̃ncipiũ veniret et
p̃ualeret ꝑput ⁊ fecit ⁊ venit ad dictũ locũ
vbi cũ omibus p̃missis cõuenit ⁊ intm̃ votũ ꝓpa
lauit q̃ p⁹ vni⁹ mẽsis spacium facere voluerũt/ q̃
dux Brabancie faceret. ⁊ ille differẽs post aliã di
lationẽ cõclusit q̃ nisi de mãdato imparoris non
diffidarẽt. ꝓpt̃ quod Marchio Julien. missus
ad illum/obtinuit vicariatũ imperij ⁊ licentiã fa=
bricandi monetã sub colore q̃ rex frãcie occupa=
ret ab imperio castrũ de creuerẽt in dioces. Came=
racen. Et interim aduenit estas ⁊ rex anglie erat
cũ ꝯiuge in castro de lonaur. aduenięte aũt tm̃io/
venerũt anglici. 500. ⁊ sagittarij. 10000. ⁊ nihilo=
minus oportuit ipm vsq̃ ad mẽsem nouẽbris ali/
os dños expectare/⁊ interim miserũt diffidatões
regi francie p quẽdã epm de Incole ex pte regis
anglie tanq̃ vicarij sacri imperij. qđ tũc etiã nolu
it dux Brabantie ꝑ venturũ se p̃misit qñ obsedis=
set ciuitatẽ Cameracen. qđ ⁊ fecit rex anglie. Q
rex anglie fuit ꝯsul⁹ dimittere obsidionẽ ⁊ intra
re regnũ qđ ⁊ fecit. Iz ilico cũ voluit intrare re/
gnum. Comes lynandi ⁊ Comes de ipsum
quẽ extra iperũ dimiserũtq̃ solũ vt vicario obe=
dierãt ⁊ fuerũt cũ rege francie vñ rex frãcie venit
obuiã cũ regib⁹ Bohemie Scocie ⁊ Nauarre ha
bens. 6000. ⁊ viij. bannerias. dc. lx. peminones.
vj. duces. xxxvj. comites. cccc. milites. ⁊. lxiij. pe
destres vsq̃ ad locũ de buronte. Rex anglie ppe
p tres leucas habebat ducez Brabãcie de Guel=
des Marchionez de Julies ⁊ blannerbonc. co=
mitẽ de moirs dños de hãnonia Robertũ de ar=
toys ⁊ oẽs barones ⁊ milites anglie. ꝑ finalit̃ tra=
ctante ducissa hannonie recesserũt sine bello. H
Hec mihi nõ vident verisimilia q̃ vt vicari⁹ im= B
perij ad tantã guerrã injiciendã ꝓcederet cũ se no
minet francorũ regẽ F Salua pace tũc se nõ
dicebat francorum regẽ ꝑ dicã cur ⁊ qũo nomen ⁊
titulũ regis/rex vr̃ vsurpauit. Scire debes q̃ p⁹
p̃missa nisus ẽ medio dicti Jacobi hartauelle at=
trahere flandrẽses q̃ oñino negauerunt metu p e
ne cõuente ⁊ p eccl̃iam illis imposite. vt si minus
grata regi francie vnq̃ facerẽt pene excõicationũ
⁊ ducentorũ millũ florenũ. subiacerẽt. Sed cõsilio
vnius mali aduocati tergiuersatoris q̃si achitofe
lis fuit dictũ q̃ si recipet titulũ regis frãcie ⁊ tãq̃
francie rex illis ꝓcipet q̃ eẽnt liberi a pena/cuius
ꝯsilio fuit vtrinq̃ applausum. licz mltis ꝓdenti
bus videret rõni dissonũ. recipe titulũ tantũ sine
alijs causis ⁊ possessiõe A Quid inde ꝓcessũ

F Armata frãcoꝝ ⁊ Januẽſiũ ꝑ mare deſtruxit/auronie ⁊ franci deſtruxeruut terraꝫ dñi Johannis de hannonia. ⁊ illi de cameraco hannoniam diſcurrerũt. Poſtq̃ anno. xl. iterũ reuertitur anglorũ rex ad franciã qui repit in mari armatã francorũ cũ qua dimicauit ⁊ durauit cõflict⁹ ab hora ꝑme vſq̃ ad nonã ⁊ finaliter angli ꝓualuerũt ⁊ trãſierũt ⁊ venerũt ad gand vbi repit reginam enixam ⁊ illico obſedit ciuitatẽ Tornacenſem. Et rex frãcie venit vſq̃ ad pontẽ de Creſſy vbi multe ſcharmuche ⁊ franci ſtrennue ſe habuerunt. et potentiores ⁊ flandrẽſes vecordiã aufugerũt. ſed finaliter poſt. xj. ſeptimanas tractante duciſſa hanonie fuerũt deputati q̃nq̃ tractatores qui cõcluſerunt treugam ad annũ vnuꝫ. ⁊ debuerũt reges mittere q̃nq̃ notabiles ꝑſonas. ⁊ ex ꝑte pape duos cardinales ad ciuitatẽ attrabateñ. ⁊ q̃cq̃d per illos ſeu duas ptes illoꝝ eſſet factũ. ratũ manere atq̃ firmũ ⁊ interim vti poſſidebat quiſq̃ poſſideret. Sed finaliter in dicto ꝓlamento nihil fuit cõcluſum culpa anglicorũ ꝓtinaciũ. Demum rex anglus ordinauit feſtũ in die Georgij ⁊ ordinem de Jarretiere cũ. xl. militib⁹. ⁊. xl. ſcutiferis ⁊ regina pñte cũ. ccc. dñabus vel domicellis indutis eadem liberata. Anno. ccc. xliij. Et demũ Anno xlvj. poſuit obſidiũ añ calayſium ꝑpẽ qõ rex frãcie venit ad leuandũ ⁊ quia nõ potuit trãſire obtulit bellum/ ⁊ rogauit regẽ anglie vt ſimul pugnarent qõ refutauit ⁊ ita ſine fructu retroceſſit ꝑpẽ quod rex anglie habuit calayſium ⁊ ſine miſcõia illos cum ſeueritate tractauit et anglicis populauit. Multi guerre actus ſecuti vſq̃ ad annũ. liij quo fuerunt in Ruinione ad tractandũ de pace et anno. lv. ꝓnceps de gal'. deſcendit et eodem anno rex anglie vſq̃ calayſiũ et inde ad locuꝫ de hedin cui rex francie venit obuiã et obtulit belluꝫ dicto anglorum regi. qui illud renuit et cũ cõfuſione retroceſſit. Demũ anno. lvj. cõtra ꝓncipem de

Rex Jo. franciam venit et habuerũt bellũ ꝓpe ciuitatem pictauieñ. in quo ꝓhdoloꝝ. multi nobiles hincinde occiſi et franci ſuperati/ ſ rex Johannes fuit reputatus ſtrennuior miles illi⁹ belli quẽ vos anglici honoraſtis. ſed finaliꝫ poſt multa ipm occidiſtis. et tantorũ maloꝝ fuiſtis actores q̃ deũ debetis timere vltorẽ. Ecce iniuſticiaꝫ

J ſeu iniquitatẽ veſtrã A Aliud dixit mihi põtifex meus F Dic ꝓcor q̃d dixit? A Dixit q̃ ꝑ iuſtificatione ſua obtulit rex nr̃ ſtare cõſilio generali/quod francie rex renuit/ qõ renuiſſet ſi de iure ſuo ꝓfidiſſet F Per ꝑmiſſa tibi liquet/ſatis rñſio/nõne queſtio ſopita ſi que cẽt q̃ cõſenſum regis et regnicolarũ factum cũ tanta deliberatione et dilatione oĩa potuerunt rex et regnicole. ſinguli añt nõ. Cũ igiꝫ rex tu⁹ cũ ꝓceruꝫ et regnicolarum ꝓſilio regi francoꝝ homagium fecit et regẽ agnouit et aꝓbauit qõ ꝓtra ꝓpriũ iuramentũ homagiũ et fidelitatis ſacrm̃ venire nõ verent anglici. Nõne felloniã commiſit rex veſter/imo leſit maieſtatẽ dñi ſui. Nonne iſta exceptio alias elidit. qõ igiꝫ debuit francie indubitatus cõꝓmittere de tanto regno in hoies/pauci eñ repiunt hodie a ppõ aurũ ſpernẽtes / dicit eñ ſalomon q̃ oĩa obediũt pecunie/et ali⁹ dicit Audito numo q̃ſi q̃dã ꝓncipe ſummo. Reſiliunt value/nihil audiũt niſi ſalue. Nõne de dicta felonia ipe rex iudex competẽs tãq̃ dñs feudi et ſaltem cũ parib⁹ qõ ſummittẽ debuit vl'potuit alieno iudicio/nunq̃ fecit nec facere debuit. nec legi fuiſſe de hoc actũ. Preterea q̃libet ꝓuintia nõ ſubdita impio põt ſibi regẽ eligere. vt francia/ et biſpanta nõ ſubdite impio. Cum igiꝫ deficeret in regno francie filius ꝓmogenitus/et alij capaces ſanguine in ꝓprietate ꝓcederẽt. q̃re nõ potuerũt illum ſibi eligere regẽ iudicio et electiõe pariuꝫ et magnatũ ꝓut fecerunt illum victorioſum philippum cui inerat ſplendor nobilitatis regie/ et cui⁹ vocem intellexim⁹ nõ barbarũ ſeu anglicũ/ vel ſaxonem/cui⁹ vocẽ nõ intellexiſſet populus franc⁹ erat eñ dñs philippus ꝓpinquior. et ideo cum naturaliter in regno ſuccedaꝫ et naturaliter ī regno cũ natura imitet et ab ea ſepari nõ poſſit iuxt̃ doctorum aꝓbatas ſentẽtias. Nec etiã ꝓcerum ſuorũ ꝓſilio dictus rex anglicus cõtra fidelitatem et homagiũ ꝓfatum venire ꝓſumſiſſet niſi de facto ad ſuggeſtionem diabolicã medio illius diabolici Roberti de artoys impij et q̃ſi p indignationem deſperati illi tyrones et iuuenes poſt vinuꝫ et dñarũ ꝓſuaſiones vocati/illa vota de faciendo guerram in francia/fatue et in ſuarũ animarũ ſalutis detrimentũ emiſiſſent. Nec ambigendũ q̃n ꝓceres ſi cõſulti fuiſſent regnũ ſuũ et ducatũ acq̃tanie cũ alijs ꝓtinẽtijs maluiſſent pacificuꝫ et ſub federe regie francorum maieſtatis: q̃ ſe tot et tantis guerre diſcriminibus imiſcere ꝑ que nil ſecurum/ ſ oĩa contentioſa et anglicis inutilia et dãnoſa ſaluis dei offenſis et ꝓprimorum cõtumelijs que extimationẽ nõ recipiũt. quib⁹ media illi⁹ anglie regni ps peſte et gladio depopulata et hominibus viduata. etſi damna dederũt certe maiora repaſſi ſunt. Quid plura? Certe que iuſte poſſidebant et pacifice/nũc tyrannice et ꝑ felloniã oĩa cõmiſerũt et pacis fructũ amiſerũt. Malum igiꝫ iuuenile cõſilium et impiũ. min⁹ ſalubre et vtile et honeſtum. Nec video vobis remedium hoibus deſtitutis niſi q̃ habita diſpenſatiõe/ viduas veſtras deſponſetis et dei et hominũ pacẽ queratis

A Volendum et mirandũ de aſſertis ſi ꝺitati ī nitant F Ita ponũt et habẽt chronice q̃s vi ꝺi A Nõne treuge vel pax ex poſt facte F Multe ſed nulla efficax nec tenta A Cuius culpa? F Veſtra ꝓut audiſtis A Non ꝓpendi culpam nr̃am F Culpam noto continuam ꝑ ꝑmiſſa/quia ex malo ꝓncipio malus finis ſpectandus/quicquid ex poſt bellis iniuſtis

impijs ⁊ iniquis fortuna dedit suo iure. illud vra impietate culpa ⁊ malicia venit. multi em tractatus inciati cum illo illustrissimo. d. Jo. de frācia qui p cōsummatione tractatus redijt angliam et ibi occisus. ⁊ licet habueritis hoiem. redemptionem habere vel petere nō veremini in gladij viri bus quib⁹ plures ex vris q̄ ex nris interempti et longe plures habetis viduas et orphanos. q̄ nos dei miscōia habeam⁹/ iustissimo dei iudicio illud disponente/ vt q̄ sanguinē sitit is/ sanguinez patiamini ⁊ bibatis. Voluistis em Nini assyriorum regis/ magis q̄ xp̄i imitatores esse. qui anno rum. l. spacio ppagande dominatōis libidine/ arma ferrea extulit ⁊ cruentā vitā p totā asiam bellis egit ⁊ in rubro mari vsq̄ ad luxinū pontum p domuit. Barbaramq̄ adhuc inbellē torpentē exercitauit seuitiā ⁊ iā nō pecudū sed sanguinē hoim bibere. A Nō omes eiusdē fuerunt nec sunt opinionis. F Certe fateor nec nationē totaz accuso sed auctorib⁹ tantorū scelerū culpam do. Proceres em ⁊ prudētes pacē cōclusera t quam tyrones ⁊ iuuenes inconsulti ad solā dicti. d. Roberti de Artoys psuasionē instregerūt ⁊ guerraz cruentam inchoarūt. Multiq̄ pbi viri pacem q̄ fierunt. sed illorū opinio prohdolor nō inualuit/ ⁊ ita seua longo vsu tantorū p̄sertim platorū ve/ strorū autoritate cōprobata inoleuit q̄si in naturā quersa ⁊ vtinā solos maiores non insontes pena sequeret. A Nñ fuerūt illi tractat⁹ inter nos q̄s asseris? F Circa annum. M. ccc. lxij. in quo rex Johes fuit liberat⁹ ano. lxij. visitauit papam in Auinione ⁊ anno iterū. lxiij. p p̄sūmatione tractatus redijt angliā ⁊ ibi mortu⁹. Ex q̄b⁹ orta ē questio ⁊ finaliter anno. lxviij. in plamēto parisien. sententiatū est q̄ apellatiōes dnorū de acquitauia a rege anglie deberēt recipi p dictū plamentum/ ⁊ ita fuit significatū regi anglie qui mulla allegauit a rōnis tramite multuz dissona/ ꝑ nec minus rex nr̄ tanq̄ iustificat⁹ ex abundanti obtulit stare iudicio eccl̄ie Rhomane ⁊ dñi nr̄i pape quod rex vester renuit A Difficile ē mihi credere F Quare credis de pace cū illi⁹ fueritis semp inimici ⁊ ruptores. tanq̄ nō hoies bone voluntatis quibus solis pax a chzisto legata. A Imo semp quesiuim⁹ ⁊ querimus pacē. F Quare igit occidistis illum pium regem vestruz Richardum cui⁹ medio pacē ppetuā si illa digni fuissetis quesiueratis A Longa ē hīstoria F Imo breuis in effectu A Quare breuis F Quia tanq̄ pacis inimici estis assueti dnos ⁊ reges occidere A Quos ⁊ quot F Cū ip se melius scire debes q̄re regē sanctū kinicū danorum ⁊ anglorū regem cui⁹ regis danorū estis tributarij/ occidistis infra ecclesiā cathedralem in ciuitate ottonien. in regno dacie ⁊ pheonia insula ⁊ ibi scūs martyr sepultus. In cui⁹ rei memoriaz sagitte signū vri gestare sacerdotes in casulis debent dū celebrant. quā possessionē impie continu astis vsq̄ ad aliū sanctū martyrē scm Thomam Cantuarien. p iusticia cui⁹ estis inimici morien/ tem ⁊ vsq̄ ad dictū piū regem Richardū p pace vobis quesita tanq̄ indignis interfect⁹. Que igi tur maior dementia q̄ nobiscū cōtendere nisi gladio. si dnos naturales ⁊ ppzios occidistis. vijs impijssimis opinionibus dissentiētes quo alienis pacem vel iusticiā fuabitis? A Nunq̄ audiui anglicos reges interfectos F Ego legi p̄di/ctos ⁊ alios etiā tempe antiquissimo A Dic queso vnū F Dicā plures A Rogo dic F Anno dñi. dc. lxij. Osuas rex anglie occisus est. Anno. dc. lj. Offni rex occisus. Anno. dc. lxviij. Elsinus rex occisus. Anno. dc. lxxx. Egrist⁹ Rardabūdzorū rex occisus ē. Anno. dc. xcviij. Urenbered dux regni mordamidzorū interfect⁹ ē. Anno. dcc. xvj. obzed rex mordamidzorū interfectus est put vester Beda venerabilis in anglorū hīstoria/ late describit. De illo aūt martyre/ glorioso scō kinito dacie ⁊ āglie rege/ ponit danorū hīstoria A Illi tūc infideles. F Sed vos tūc infideliores A Bonū fecerūt qz sanctos ⁊ martyres/ hoies mortales fecerūt F Sibonum nō tñ bñ fecerunt. ⁊ deus remunerator dubiorū nō nominū A Forte cuz iusta causa fecerunt ⁊ ita bene F Volētibus nō abest occasio iusta vel iniusta. sumunt em occasionē iniq̄/ quia corrigi despiciunt ⁊ bene plata criminant. Valde em insolens ⁊ intolerabile existimant q̄cquid illud nō sonat qđ intus amant A Dum mēte reuoluo que audiui malo tacere q̄ loq̄ Umcit em omia vitas. ⁊ certū quod in dieb⁹ meis vidi nobis pacē quesitā medio illi⁹ boni regis Richardi de cui⁹ morte ⁊ causis illi⁹/ satis ipijs/ taceo de tam antiq̄s ignoro. hoc saluo q̄ inē nos fama asserit Normaniā nobis ptinere ⁊ in hoc nos iustam vos iniquā fouere causaz F Salua pace nō est verū nil citra mare habetis nisi p tyranniam ⁊ mare est ⁊ esse debet terminus vester. Habuistis tñ alias ducatū acquitanie cū aliquib⁹ ptineñ. in feudū a rege francorū quē ducatum per multiplicatas fellonias diuine ⁊ regie francie maiestatis offensiuas amisistis cōtra fidelitatem iuratam ⁊ pmissam veniēdo. In normānia aūt nullum ius habuistis. nec habetis/ imo vt dux Normānie rex francorū ē verus rex anglie. scitis enim q̄ dux normānie iusto titulo regnū vestrum quesiuit. vnde repio etiaz q̄ anno. c. liij. rex francor Ludor vicus zelotipia motus/ vxorē repudiauit quā Henricus normānie dux p̄ter eius voluntatem duxit. ppter quod inter eos suborta guerra sed post eodem anno facta pace inter eos dictus Henricus cum dicti regis Ludouici p̄sidio/ angliam contra Stephanum intrat regnum ⁊ occupat. ꝑ p cōcordiā illi regnū ad vitā dimisit. q̄ post illo Stephano mortuo cū dicti regis p̄sidio regni

integritatē habuit ⁊ possedit. Post aūt circa an/
num dñi. M.cc.x. philipus francoꝝ ⁊ henric⁹
anglorū reges simul in christi nomine cū innume
ris nobilium milibus iter pegrinatiōis vltra ma
re p xp̄i vindicta fienda arripuerūt/⁊ si rex tuus
odoardus siliter in die sancti Georgij facē volu
isset aut saltem illū xp̄ianissimū frācoꝝ regē phi
lipum de valoys nō impediuisset anglicos suos.
cc. nō pdidisset nec tantoꝝ francoꝝ mortē ppi
nasset nec notam sue fidelitatis infracte incurriss ⁊
licēt rex henricus vltimo vita funct⁹ strenuitatē
ppriā ⁊ fratrū ac sue milicie cōtra infideles ꝙuer
tisset ☙ Si possibile est ☙ Precoꝝ noia mi
hi pontificē tuū instructorē ⁊ in hac materia eru
ditorem ☙ Nō nominabo/sed magnū in dei
fuitio tibi esse assero ⁊ in magna dignitate consti
tutum ☙ Vtinā bene ppendat/sue magnitu
dinis p̄ceps ⁊ casuū sublimiū maxima lubricita
te. qm̄ trepidaret tam sublime aggredi fastigium
qō dū videt virere cadit. ⁊ dū extollit terminat
fine repentino sicuti ros/qui subito desiccat ☙
Nisi bñ intelligeret nō fuisset in tanta cōstitutus
dignitate. ☙ Dignitas ex se iprobos neqt fa
cere reuerēdos/quia ex se dignitas nihil habet ꝟ
tutis nec ꝟtus ex dignitate. ꝫ ppt ꝟtutē dignita
ti datur honor. Si em̄ aliqd boni a natura ineēt
dignitati/mali nō pessent sicut videm⁹ posse ☙
Talē illū credo fore p̄latum ⁊ bñ intelligentem.
☙ Vtinā talis sit cui⁹ opatio lingua mens ⁊ vi
ta testimoniū p̄beant dignitati. Apud deū em̄ nō
est etas sed actus vita ⁊ morū dignitas approbat
☙ Quare de illo tm̄ dubitas ⁊ inq̄ris? ☙
Per ea que video ⁊ audio iugit̄ in his regnis et i
ista materia ☙ Quid vides? ☙ Video
p̄latos ⁊ sacerdotes vros armigeros ⁊ viros san
guinū effectos/sed quo iure nescio. ⁊ tñ nup in ci
uitate Rothomagen̄. audiui regez vestrū henri
cum vltimo vita functū strennuū mirabiliter p̄e
latos vros arguentē/⁊ mordentē q̄ ex eoꝝ incū
benti officio nō essent pacis amatores zelatores ⁊
ꝙquisitores/⁊ tñ vros vidi p̄latos magnos ⁊ au/
dio bellatores ⁊ prudē qō deterius ē piū ⁊ charita
tiuum subsidiū p fide xp̄i iure datū ⁊ cōtra here
ticos cōuertendū cōtra nos xp̄ianissimos cōuer
sum ⁊ p nr̄a occisione erogatum. qō mihi nedum
admiratione iducit ꝫstupore. Cui⁹ mores tā euer
sos ꝓsidero recolens ei⁹ quod dicit Jeron̄. ad eu
genium q̄ hodie tot⁹ zel⁹ ecclasticus feruere videt
in tuendis possessiōib⁹ ⁊ dignitatib⁹. honoriq̄ to
tum det ⁊ sanctitati nihil/⁊ de dei placito vltima
fit mentio/⁊ de iactura salutis cūctatio nulla/nec
salubre putat nisi qō sublime. ⁊ nihil iustū videt
nisi quod gloriā redolet ☙ Vbi ꝓbi sunt vere
sed regis ⁊ p̄ncipis impio hec faciūt. ☙ Di
xit Petrus magna autoritate q̄ magis deo opor
tet q̄ hominibus obedire. Non in fortitudine vi
ri beneplacitū erit deo/sed sup̄ humilē ⁊ māsuetū
⁊ timentem verba dñi requiescet/spūs eius/⁊ qui
tem̄ vna maxilla p̄cusserit p̄be aliā. Juxta illō ꝟ
bum xp̄i. Vedi genas meas euellētibus ⁊ cōspu
entibus in me. Dic p̄coꝝ p̄latis ⁊ sacerdotib⁹ tuis
magis annuētibus maiestati q̄ ꝟitati mēte vt re
uoluant illud terrendum euangelū. Nisi iusticia
vestra abundauerit magis q̄ phariseoꝝ nō in
trabitis in regnum celoꝝ. Qui dixerit fratri suo
racha reus erit iudicio. Qui dixerit fatue re⁹ erit
gehenne ignis. Si p tam modica iniuria gehen
nam ꝓuocauit/quid p tantis stragib⁹ ⁊ execrabi
libus homicidijs ⁊ alijs guerre dilcriminib⁹? Co
gitent ecōuerso si veri sacerdotes ⁊ pōtifices pa
cem psuasissent a tempe odoardi citra/q̄ta ⁊ qua
lis esset militia ⁊ nobilitas xp̄iana. ⁊ si pro xp̄i fi
de augēda exposita vt rex noster disposuerat/q̄
tus fructus vbi nunc luctus? Cogitent de satisfa
ctione vbi in seuitia pseuerāt.

☙ Finit.

Opus quoddam col= ø

latiuū de quadā puella que olim in francia equi=
tauit cui⁹ editio magistro Johāni de gerson ascri
bitur: sed magis apparet stilus mgr̄i henrici de
gorckheim. ☙ Ad gloriā bñdicte trinitatis/glori
oseq̄ semp̄ virginis dei matris ac totius curie ce
lestis.

Tulit me dñs cū sequerer gregem ⁊
dixit mihi vade ⁊ ppheta ad popu
lum meū isrl̄. Amos. vij. ☙ Populus
israel populus regni francie non in
cōgrue pōt spūaliter nūcupari/quē
fide dei ⁊ cultu christiane religionis notū ē semp
floruisse. Ad hui⁹ regni filiū quedā iuuēcula/pa
storis cuiusdā filia/que ⁊ ipa gregem ouiū secuta
fert̄/accessit. asserens/se missam a deo q̄tin⁹ p ip
sam dictū regnū ad eius obedientiā reducat. Ne
aūt ipsi⁹ assertio putet̄ temeraria etiā signis sup
naturalibus vtit̄/sicuti reuelare occulta cordium
⁊ futura cōtingentia ꝓuidere. Refert̄ insup q̄ sit
rasa capite ad modū viri. ⁊ volens ad act⁹ belli/
cos p̄cedere/vestib⁹ ⁊ armis virilib⁹ induta/ascen
dit equū. q̄ dū in eq̄ ferēs vexillū/: stati mirabili
viget industria/q̄si pit⁹ dux exercit⁹ ad artificiosa ⁊
exercitus institutionē. tūc quoq̄ sui efficiunt̄ ani
mosi. Econtra vero aduersarij timidi quasi viri=
bus destituti. Vbi aūt de equo descēdit/solitū ha
bitum muliebrem reassumens/fit simplicissima ne
gociorum secularium quasi innocēs agnus impita
Fertur etiā q̄ vixit in castitate sobrietate ⁊ conti
nentia. deo deuota. phibens fieri occisiones rapi
nas ceteraq̄ violentias oīmbus his qui ad di=
ctam obedientiam se volunt exhibere. Propter
hec ergo ⁊ similia ciuitates opida ⁊ castra/se sub=
mittunt regio filio/fidelitatem sibi p̄mittentes.

Quo ita vt p̄fert̄ se habēte nōnulle questiōes
emergunt ⁊ ad sui declarationez doctas animas

alliciunt. Verbi gratia An credi debeat vera natura humane puella. an in similem effigiem phantastica transformata? Secūdo an ea que facit possint humanit⁹ fieri ab ipsa. an p eam ab aliqua superiori causa. Tertia si p superiorez causam an per bonam. scz spiritum bonum. an malam. vtputa p spiritum malum? Quarta an eius verbis/fiducia sit exhibenda z eius opa tanq̄ diuinit⁹ facta sint approbanda. an phitonica z illusoria Quia vero circa has aut similes questiunculas alij z alij/aliter z aliter sentiunt/quatinus vtriq; p sua defensione valeant ex sacris lr̄is testimonia pferre/ p̄sens hoc opusculum nō asserendo sed collatiue dictando offert quasdam ppositiones p vna pte Rursus quasdam p alia. modo pblematico/p uocans subtiliora ingenia/ad intelligentiam profundiorē. Hoc tñ memoriter cōmendando q ad sententiandū aliquid secure in hac materia/necesse est hui⁹ puelle mores. vba. opa. ceteroscz gest⁹ tam quos habet solitaria q̄ eos quos habet cum alijs in publico z ceteras sue vite circūstātias ad liquidum p̄agnoscere/z an ea que reuelat/z p̄nūciat/semper vera inueniantur. Verum in sequentibus ponenda/accipi debent iuxta cōmunis fame relationē a pluribus fidedignis ad has ptes translatam.

Prima propositio

Hanc esse veram puellam z veram nature humane personam est simpliciter asserendū Hec propositio patet. quia nedum philosophorum regula canit q opatio arguit formā/q̄nimo z salutorz noster testatur ex opibus cognitionē esse accipiendam. Quia igit hec iuuencula inuenitur continue cōformis alijs hominibus in actibus humanis loquendo esuriendo comedendo bibendo vigilando dormiendo z ceteris hmōi/quis dicē audeat eam non fore veram nature humane personam q̄ de alijs communicantibus secum in similibus humane nature signis. igitur. z̄c Secunda propositio. Ordinatum propheție tempus fuit ante christi aduentum/durans in exordio nascentis ecclesie cum opatione miraculorum. Hec propositio a sacrī doctoribus declaratur ex eo q totum veteris testamēti tempus fuit figurale ad prenunciandum christi aduentum z corporis sui mystici futurum statum. Similiter in primitiua ecclesia plures leguntur fuisse prophete. Et quia ea tunc predicabantur que oīem humane facultatis cognitionem transcendunt. necessarium fuit adhibere signa p opa mirac'osa quibus huiusmodi dicta confirmarentur. Alioquin minus sufficienter fuisset prouisum saluti humani generis. Juxta quod ait Gregorius. q planta recentē terre infixa/indiget frequenti irrigatione vt bene radicata cōualescat. igitur. z̄c Tertia propositio Currentibus iam diebus/non indigne censetur interdū quasdā psonas suscitari ad prophetie spiritum z moueri ad operationem miraculorum. Hec propositio est Augustini in de ciuitate dei. z etiam extrahi potest ex doctrina Gregorij. Cuius declaratio etiam ex eo patet quia salutoris ore nobis est promissum. q ipse nobiscum ē vsq; ad consummationem seculi. dirigens genus humanū manu sue prouidentie prout oportunitas nostre salutis expetit. Sicut enim potestatem suam non alligauit sacramentis/ita nec alligauit eam alicui tempori locis aut personis quinimo in multis eius miserationibus semper assistit humano generi congrua remedia z auxilia prouidēdo Non enī ait Ysaias abbreuiata est manus domini vt non possit redimere. igitur. z̄c. Cum igitur reuelatione occultorum z opatione miraculorum genus humanum indiget excitari z reuocari nūc in vno pl'o nunc in alio/pie censendum est tlia nobis nō denegari. igitur. z̄c. Quarta propositō Sacris consonat litteris/per fragilem sexum z innocentem etatem/exhibitā a deo fuisse populis z regnis/letam salutem Hec propositio patet quia teste apostolo eligit deus infirma mundi vt fortia quecz confundat. Hinc exemplariter procedendo legitur de delbora hester z iudith impetratam fore populo dei salutem. Et Danielem in puericia suscitatum ad liberationez susanne. Sic Dauid in iuuentute Golyam prostrauit. Nec immerito quia hoc modo fit euidentior diuine pietatis affluentia ne homo suis viribus ascribat sed deo potius gratiarumactiones referat. Sic enim p humilem virginem totius generis humani redemptio orta est. igitur. z̄c. Quinta propositō Nō testat sacra scriptura/missos a deo prauis vite hoies sub tali forma aut modo sic̄ de p̄dicta puella cōis celebrat recitatio Patet h̄ ppositō qz sic̄ dic̄ apl's. Nō est cōuētio christi z belial. nec dignat inire societatē aut cōtrahere familiaritatē cum demonijs vt eorū ministris z mēbris. q̄uis legatur quosdā malos interdū aliquid trāseūter pphetasse. sic̄ balaam pphetabat q stella oriet ex iacob z saul et cayphas pphetauerunt. Sed longe aliter ē de hac puella que ad nutum habet vsum donorum supernaturalium in manifestando occulta/z prenūciando futura/suo ministerio deseruientia phibendo insup(vt premissum ē) fieri occisiones z cetera vitia. exhortando ad virtutes z cetera pbitatis opa in quibus deus glorificatur. Sicut ergo in spiritu dei premissus ē Joseph ante patrem et fratres in egyptuz. et Moyses ad populi israel liberationem. et Gedeon et supradicte femine. Pari modo hanc iuuencullam non est incongruum connumerari bonis specialiter a deo missis/ p̄sertim cum nec munera querat. et ad bonum pacis tota deuotione laboret. Hic enim non est opus mali spiritus qui potius est autor dissensionis q̄ pacis.

Sexta ppositio. quasi cozollarie sequēs ex antea pmissis ppositionibus. Hec filia vera persona in humana natura: est a do specialiter missa ad ea que nō humanit⁹ ꝑ diuinit⁹ fiunt opa. cui fides ē exhibenda. Patet hec ppositio respondens questionibus plibatis. Q em sit vere hō. patet ex ppositione ꝑma. Et quia nō desinit etiam his diebus de⁹ nobis specialiter puidere p supnaturalia signa/nō est incōgruū deo assumere puellam innocentē pcipue iuxta quartā ppositionē Et quia donū istud pseuerant apud eā residz ad finē deificū/ꝛ p media vtutis ꝛ honestatis sic asserit ppositio q̄nta/videt ꝓsequēter hec ppositō sexta fore cōcedēda. Nec mirū si in statu equestri sit alterius luminis q̄z in solito statu muliebri. q̄a etiam dauid volēs dñm ꝓsulere/induebat ephot ꝛ sumpsit psalteriū. ꝛ Moyses dum virgam gestabat mirabilia faciebat quia (sicut dicit Greg.) spūssanctus frequēter se interi⁹ cōformat exterioribus cōcurrētibus. Ista ex plibatis pōt quis hui⁹ vie amicus sumere occasionē defendēdi suā ptē/vlterius etiā pcedendo ad ampliozē dilatationem. Quia vo inueniunt alij in oppositā partem magꝭ inclinati. supest afferre ex sacra scriptura quedā testimonia ex quib⁹ valeāt sue positionis sumere fulcimenta inspiciendo subscriptas ppositiones.

Prima propositio.

Multi pseudo pphete sunt venturi asserētes se diuinitus a deo mitti. Hec ppositio ē saluatoris dicētis q̄ in nouissimis dieb⁹. Legis euāgelice/multi dicēt se venire in noie meo ꝛ multi p eos decipientur. Unde ꝛ apostolus ait q̄ angelus sathane transfigurat se in angelum lucis. Nec mirū quia malignus ille rex sup oēs filios supbie incessanter nitit vsurpare diuinitatis excellentiam ꝛ ideo ꝓcurat falsos pphetas sb noie dei missos ad decipiendum. igit. ꝛc. Secūda ppositio Pseudo pphete frequenter pnunciant occulta cozdium ꝛ effectus futurozū contingentinm Hec ppositio cōcedi solet a doctoz⁹. Cuius ratio est quia q̄nto vtus est altioz/tanto ad ampliora se extendit Cōstat aūt q̄ intellectus demonū multo est altioz intellectu hūano/ꝛ ita q̄ nob sunt occulta ꝛ futura que nobis sūt ignota. a malo spiritu sunt cognita. Et ita pphete demonū/ex eozū instructione pñt talia revelare. igitur. ꝛc. Tertia ppositio. Nō facile discernit ver⁹ a falso ppha p exteriozes apparētias ꝛ signa. ꝛc. Hec ppositio ptz quia nō oportet pphetā fore vite vtuose. aut hre grām. ꝛ pñt demonū prophete occulta nobis ꝛ futura pnosticare. ꝛ sic plibus alijs cū q̄b⁹ ꝓuenit cū veris ppbis. Q si interdū pnūciēt falsa/sciūt palliare/dādo aliū intellectū/aut allegare vos ppbas inedū pphetātes aliq̄ q̄ nō euenerūt. Dic de Esaia ꝛ Jona ppbis legit. Propt q̄ etiā apls dicit q̄ nō oīi spiritui credendū ē/ꝫ tēptādi sunt si a deo sunt. insinuās difficilem discretionē inter bonos ꝛ malos pphetas. igit. ꝛc. Quarta ppositio. Nūc tpe grē specialem fieri a deo missionē/ad tempalis felicitatis psperitatē/nō multā habet apparētie efficaciam Hec ppositio pōt sumi ex his q̄ Aug⁹. sepi⁹ cōmemorat. Nā bona pñt vite/equalit cōcedunt bonis ꝛ malis/iustis ꝛ iniustis/pīertim hoc tpe grē. nec boni amozē suū affigant bonis transitozijs in quibus mali plurimū florēt. Ut etiā attendant q̄ bona reseruat amicis in futura vita/q̄n inimicis suis affluēter cōfert hui⁹ vite trāsitoria bona. Fieri igit missionē pñtis felicitat⁹ ꝓcuratiuā ꝛ pnosticatiuā (q̄ quipendēda scribit) modicum videt hre apparentiā/tñ in veteri testamēto dum pl⁹ ille fuiebat deo p his tempalib⁹ bonis/ legitur ad talē intēdū factā fuisse mētionē. igitur. ꝛc. Quinta ppositio. Quo cōmittit hec puella que legunt phibita in sacra scriptura. Hec ppositio patet. quia Deut. xxij. Lex phibz ne mulier induat vestes viri. Et apls phibet ne mulier radat caput ad modū viri. Utriusq̄ aūt oppositū de hac puella narrat. Et videt ꝑma facie ad quādam indecētiā vergere iuuēcularū/puellā insidere equo habitu virili indutā. ꝛ cū de⁹ diligat modestiā videt derogare diuine missioni se effeminare in virilē formā. Necꝫ videt cōcordare cum familiari missione talis mod⁹ q̄ tā familiaris missio fit p spm̄ sanctificantē interius animā. Jux illud Sapien. vij. Sapiētia dei se transfert in aias sanctas amicos dei ꝛ pphetas constituit. ꝓpter q̄d si hui⁹ iuuēcule missio sit pphetica oportet eā esse cuiusdam excellētis sanctitatis ꝛ diuini animi interiecus. ꝛ talem psonā indecēs videt trāsformare se in virū secularē armozū. Nō em sic legit de hester ꝛ iudith licet ornarēt se cultu solēniozi. muliebri tñ vt grati⁹ placerēt his cū q̄b⁹ agere conceperunt. igit. ꝛc. Sexta ppositio. Dictā puellam a deo specialiter missam ꝛ deū opari p eam aut sibi fiduciā fore adhibendā/nō pōt ostēdi per sufficientē apparentiā Hec ppositio patet quia si cozollarie ex pmissis. Quia si multi venturi sint falsi pphete similes veris Si ad felicitatis tpalis psperitatē nō fit specialis missio sub tpe grē. Si pcessus ei⁹ fiat cōtra diuina mandata. q̄o possit assertiue teneri hmōi filiam. singulariter a deo electam ad ea sequēda que famant. Ex q̄bus ptz qualiter hui⁹ vie fautozes/suā partē possint colorare oppositam viā impugnādo. Insup ad pfundioza inuenieda occasionem ex pmissis accipiendo. Itaq̄ hec hincinde copulata. collatiue posita offeruntur visuris causa presentis casus vtfuturi consimilis/vt et ipsi aliquid respondere valeant consimiles questiones mouentibus. semper ad gloriam dei qui regnat in secula benedictus. Amen.

¶ Compilatum a magistro Joh. de gerson de mirabili victoria cuiusdā puelle: de post fetantes recepte in ducē belli exercitus Regis francorū cōtra anglicos.

Presuponendum ē in p̄mis q̄ multa falsa/sunt p̄babilia. imo ꝑm p̄hm nō refert quedā falsa p̄babiliora eē q̄busdā veris vsq̄ adeo q̄ duo contradictoria simul stant in p̄babili tate licet nō in vitate. ¶ Aduertendū ē vlteri⁹ q̄ ista p̄babilitas si recte fundata sit et rite intellcā/ nō est dicēda error vel erronea nisi ptinaciť extēdať assertio vltra terminos p̄babilitaſ. Rō h⁹ ē quia p̄babiliť loquens fundat se in b̄ q̄ rōnes et apparētias habet p̄ pte sua. Et hoc vtiq̄ verū est nisi sit penit⁹ improbabile. Cerū ē siť de parte opposita q̄ ad eā sunt rōnes et apparentie seu verisiles cōiecture. Et b̄ siť p̄t esse et ē sepe vez nec ista ꝓtradicūt sic exposita. ¶ Attendendum ē tertio q̄ alique cōcernētia fidē et bonos mores considerant in duplici differētia cūtū spectat ad p̄ns. Aliqua em̄ dicunť de necessitate fidei et in istis nō licet dubitare vel p̄babiliť opinari iuxta illud vulgatū. dubi⁹ in fide infidelis est. et de talibus iusta eet cōquestio. neq̄ lex illa ciuilis barbaruz habet locū. neq̄ in talib⁹ cōis error faceret ius imo tanto deterior q̄to cōmunior. eēt demiq̄ ferro z igne exterminād⁹ iuxta eccl̄asticas z ciuiles censuras cōtra hereticos latas. locū etiā habet illud metricū salubre. nō patiť ludū fama fides oculus/imo z p tali ludo in his/que sunt fidei / posset euocari sic iocans ad iudiciū fidei/tanq̄ de errore suspectus in fide. ¶ Cōsiderandū ē p altera dra eoz̄ que sunt in fide vel de fide/q̄ illa vocanť de pietate vel deuotiōe fidei/z nullo modo de necessitate. Tbe q̄b⁹ solet dici vulgariť. nele arit ilueſt pijs dāpne. ¶ Spectant aūt ad pietatē fidei tres cōditiones in speciali. Prima q̄ faciāt ad excitationem deuotionis z pie affectiōis circa deū z diuina/q̄z. s. resonāt in laudē diuine potētie vel clemētie in miraclis z veneratione sanctorū. Altera cōditio ē q̄ habeať circa talia p̄babilis aliq̄ iectu/ra vel cōmuni relatiōe vel ex fideliū attestatione/ q̄ dicūt se vidisse z audisse. Supaddiť tertia conditio/cū discretiōe pensanda/p viros in theologia/z bonis moribus eruditos/q̄ in hmōi relationibus eoz̄ que dicunť de pietate fidei/nō includatur vel imisceať aliq̄d falsum vel erroneū/q̄d manifeste sit in detrimentū fidei vel bonoz̄ moz̄ directe vel indirecte/palam vel occulte. Sup q̄ co/gnoscēda vel determinānda nō est fas/cuilibet palā z passim ferre sentētias z reprobatiōes/imo nec approbationes ꝓtentiosas/maxime q̄n tolerant ab ecclia seu p̄latis eccl̄ie in vna p̄uincia vel in multis. Sed iudiciū z determinatio debēt deferri ad eandē eccl̄iam/seu p̄latos eius z doctores ¶ Possent hic notari multa in particularib⁹. Ut de materia conceptionis beate virginis. Ut de opinionibus p̄babilibus inter doctores. Ut de indulgētijs quo ad circūstantias multas. Sic de veneratione reliquiarum in vno loco z alio. imo in ꝑtiū/sis simul. quēadmodū fuit nup cōtentio in p̄lamento parisiensi. sup veneratione capitis sci Dionysij in eccl̄ia/parisiensi. z in abbatia sancti Dionysij p̄pe parisius. ¶ Concludendū est tandē ex premissis/q̄ pie z salubriter p̄t de pietate fidei z deuotionis sustineri factū illius puelle. circūstantijs attētis cū effectu patenti/p̄sertim ex causa finali/que iustissima est/scz restitutio regi ad regnū suum/z ptinacissimoz̄ inimicoz̄ suoz̄ iustissima repulsio seu debellatio. ¶ Addito p̄terea q̄ i obseruationibus suis/hec puelle nō repiť vti forte legijs. ab eccl̄ia p̄hibitis. Nec̄ superstitionib⁹ palam reprobatis. Nec̄ cautelis hominū fraudulētis. Nec ad questum p̄prium. vel aliquod tale sb̄ dolum/cum in attestationem sue fidei exponat extremo periculo suum corpus ¶ Postremo si multi multa loquanť z referant/p garrulitate sua z leuitate/aut dolositate/aut alio siniſtro fauore vel odio/subuenit illud cathonis. Arbitrij nostri nō est. quod quisq̄ loquať/est tamen arbitrij nostri quid credatur seu teneať/seruata modestia/z cōtentione seu seditione p̄cul pulsa. quia sicut dicit apostol⁹. Nō oportet seruum dei litigare/nos inquit talem cōsuetudinē nō habem⁹/ vt scz litigemus/sed tolerare oportet/vt ad supiores sicuti p̄missum est determinanda referre. Ita enim fuit in canonizatōnibus sanctorum p̄marijs quales canonizationes vt in pluribus que leguntur non sunt de necessitate fidei stricte loquendo. Sed de pia deuotione. que non est passim per quoslibz reprobanda irridenda vel repudianda et min⁹ (ceteris paribus) q̄ alia sine canonizatione vulgata. ¶ Jungantur ad causam nostram iste circūstantie. Una q̄ concilium regis et gentes animorum potuerunt induci ad vocem illius puelle taliter credere z obsequi/q̄ sub ea vel cum ea exposuerunt se conspirato animo ad bellica pericula / dedecore omni procul pulso qđ euenire poterat / si sub vna multercula militantes victi fuissent per hostes procacissimos/et irrisi apud omnes q̄ audissent. ¶ Altera q̄ exultatio popularis cum pia credulitate tanta subsequi cernitur ad laudez dei et hostium confusioni. ¶ Altera q̄ latentes inimici/etiaz magni/referunť in timores varios imo et in languores/quasi parturientis cecidisse iuxta imprecationem cantici illius a Maria sorore Moysi tympanisati in choro ludentium. Cantemus domino glorioſe canticū .ꝛc. Sequitur. irruat super eos formido et pauor. Videatur et cum deuotione/facto nostro consona recolatur/z cantetur ¶ Ponderādum est ad extremum q̄ hec puella z adherētes sibi militares/ nō

R097740

dimittunt vias humane ꝓuidentie/faciẽdo.ſ.qđ in ſe ẽ/q̄ appareat tẽptari de⁹ vltra q̄z nccẽ ẽ. Nñ cõſtat hãc puellã nõ eẽ ꝓtinacẽ in adheſiõe ꝓꝓrij capitis vltra q̄z reputet a deo ſe hr̃e monitiones ſeu inſtinct⁹ ¶ Poſſent inſup ſupaddi mꝰte circũſtantie de vita ei⁹ a puero que interrogate ſunt ⁊ cognite/diu ⁊ multũ ⁊ ꝓ multos. De q̄b⁹ ħ nil i ſerit̃. exempla pñt induci de barbara ⁊ de ſcã katherina. in cõuerſione nõ minus miraculoſa rhetorũ ⁊ alĳs multis/ vt de Judith ⁊ de Juda in q̄ bus vt cõiter miſceť ſp aliq̄d naturale. Neq̄z ſeq̄ tur ſemp poſt p̃mũ miraculũ q̄cq̄d ab hoib⁹ expectať/vel expectabiť. Preterea ſi fruſtraret ab oi expectatiõe ſua ⁊ nr̃a (qđ abſit) ꝑdicta puella/nõ oportebit ꝯcludere/ea q̄ facta ſunt. a maligno ſpiritu vel nõ a deo facta eſſe. ħ vel ꝓp̃t nr̃am ingratitudinẽ vel blaſphemias aut aliunde iuſto dei iudicio. licz occulto poſſet ꝯtingere fruſtratio expectationis nr̃e in ira dei/quã auertat a nobis/ ⁊ bñ oĩa vertat ¶ Supaddunť q̄ttuor ciuilia ⁊ theologica documẽta. Unũ ꝯcernit regẽ ⁊ ꝯſanguineos regie dom⁹. Secũm militiã regis ⁊ regni. Tertium eccl̃aſticos cũ p̃ſo. Quartum puellã ipam. Quorũ documẽtorũ iſte vnic⁹ ẽ finis. bñ viuere/ pie ad deũ ad. iuſte ꝓximũ/ ⁊ ſobrie hoc ẽ virtuoſe ⁊ temꝑanter ad ſeipm. Et in ſpeciali ꝑ q̄rto documẽto q̄ hec gr̃a dei oſtẽſa in hac puella/nõ accipiať ⁊ traducať: ꝑ ſe vel alios ad vanitates curioſas/nõ ad mũdanos queſt⁹. nõ ad odia ꝓtialia/ ñ ad ſeditiones ꝓtentioſas/nõ ad vindictas de p̃teritis/nõ ad gloriatiões ineptas. Sed in manſuetudine ⁊ oñonib⁹ cũ gratiarũactiõe/cũ liberali p̃terea tempaliũ ſubuentiõe/q̄libet laborẽt in idipſum. q̄tin⁹ veniat pax i cubili ſuo/ vt de manu inimicorũ nr̃orũ liberati/deo ꝓpitio/ Ꝟuiamus illi in ſanctitate ⁊ iuſticia/coram ipo oñib⁹ diebꝰ nr̃is. ⁊ ⁊c̃. A dño factũ eſt iſtud ⁊c̃.

Sequitur triplex veritas ad iuſtificationẽ electe puelle/de poſtfetantes accepte/ vtẽtis veſte virili.

¶ Prima vitas Lex vetus ꝓhibens mulierẽ vti veſte virili ⁊ virum veſte muliebri/ ꝓ quãto ẽ pure iudicialis/nõ obligat in noua lege. Quia ſm vitatẽ tenendam de nccitate ſalutis iudicialia antique legis ablata ſunt. nec obligant in noua vt talia ſunt/niſi nouit ꝑ ſuꝑiores ea iſtitui ſeu cõfirmari ꝯtingat ¶ Secunda vitas Lex hmõi continebat aliqđ morale qđ ſtabile ẽ in oñi lege. ⁊ illud poſſum⁹ exp̃mere ꝓhibitionẽ indecentis habit⁹ tam in viro q̄z in muliere ꝑ mediũ vtutis qđ obſeruare debet circũſtantias oñes/ vt qñ oportet/cur oportet/ qualiť oportet/ ⁊ ita ð reliquis/ vt ſapiẽs iudicabit de q̄ bus nõ eſt hic declarandum ꝑ ſingula ¶ Terna veritas Lex hmõi nec vt iudicialis ẽ/nec vt moralis damnat vſum veſtis virilis ⁊ militaris i puella nr̃a virili ⁊ militari/quã ex certis ſignis elegit rex celeſtis omniũ/tanq̄z vexilliferã ad cõterẽdos hoſtes iuſticie/ ⁊ amicos ſubleuandos/ vt in manu femine puellaris ⁊ vginis cõfundat fortia iniquitatis arma: auxiliantibus angelis/ q̄b⁹ virginitas amica eſt ⁊ cognata ſm Hiero. ⁊ in ſacris hiſtorĳs frequenter apparuit. Sicut in cecilia viſibiliter cũ coronis ex roſis ⁊ lilĳs. ¶ Rurſus ꝑ hoc ſaluať attonſio criniũ quã apoſtolus ꝓhibere videť in femia. ¶ Obſtruať igiť ⁊ ceſſet os loquentium iniqua quia vbi diuina vtus opatur. media ſm finis exigẽtiã diſponunť. ita vt nõ iam ſit ſecurũ detrahere vel culpare auſu temerario. ea q̄ a deo ſunt ſm ap̃lm ordinata ſunt. ¶ Beniq̄z poſſent ꝓticularitates addi multe/ ⁊ exẽpla de hiſtorĳs ſacris ⁊ gentiliũ. Sicut de camilla ⁊ amazonibus. Sicut ꝑterea in caſib⁹ vl̃ncẽitati vl̃ euidentis vtilitatis/ vel approbate ꝯſuetudinis/ vel ex autoritate ſeu diſpenſatiõe ſuꝑiorũ. Ex iſta ꝑ breuitate ſufficiant ⁊ vitate. Tm̃modo caueat ps habens iuſtam cauſam ne ꝑ incredulitatem ⁊ ingratitudinem/ vel alias iniuſticias/faciat irritum diuinũ/tam patenter ⁊ mirabiliter auxiliũ inchoatum. put in Boyſe ⁊ filĳs iſrael poſt collata victoriam tot ꝓmiſſa legim⁹ contigiſſe. Pe⁹ eñ ⁊ ſi nõ cõſiliuum/ſententiam t̃n mutat/ ꝑ mutatiõe meritorum.

Secũda pars operis

dñi Johis Gerſon Cancellarĳ parien. doctoris chriſtianiſſimi reſolutiſſimiq̄z: continẽs opuſcula ad mores accõmodata. Explicit feliciť. Anno ſalutis. M.cccclxxxix. Duodecimo vo kaleñ. meſis Aprilis.

DOMEIN-ARCHIEF TE UTRECHT.

colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
x-rite
mm
0
1
2
3
4
5
6